

Duchovní pastýř

MĚSÍČNÍK

KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA

ROČNÍK DVANÁCTÝ

1962

ŠÉFREDAKTOR PROF. DR. P. JOSEF BENEŠ

OBSAH DVANÁCTÉHO ROČNÍKU

A. THEOLOGIE

<i>Dr. Ot. Balcar:</i> Kritické poznámky k pojmu a podstatě pověry	67, 90, 104
<i>Dr. V. Bartůněk:</i> Mělnický probošt Zbyněk z Hazmburku arcibiskupem	165
<i>Dr. V. Bartůněk:</i> Mikuláš Puchník, oficiál a generální vikář	8, 32
<i>Dr. V. Bartůněk:</i> Od generálního vikariátu k arcibiskupství	48, 66, 87
<i>Dr. V. Bartůněk:</i> Zbyněk Zajíc z Hazmburku, arcibiskup pražský	126, 150
<i>Dr. Beneš Fr.:</i> Studie o pečetích a pečetnictví pražského biskupa Řehoře (z Valdeka)	169
<i>J. N.:</i> Eucharistický chléb a víno	124
<i>Dr. M. Habáň:</i> Křesťanská morálka a ethika	85
<i>Dr. M. Habáň:</i> Úprava vztahu soužití v zásadách pravdy, spravedlnosti a lásky	102
<i>Dr. J. Konečný:</i> Katolická církev v Indii	46
<i>Dr. Fr. Kotalík:</i> Mimobiblické písemné nálezy zpřítomňují a oživují texty Starozákonní	42
<i>Dr. Jar. Kouřil:</i> Dva náměty před I. kněžskou sobotou v novém církevním roce	164
<i>Dr. Jar. Kouřil:</i> Ferie	105
<i>Dr. Jar. Kouřil:</i> Od nového roku do Hromnic liturgicky a pastoračně	7
<i>Dr. Jar. Kouřil:</i> O chrámových kobercích, obrazech a sochách	149
<i>Dr. Jar. Kouřil:</i> O svátcích	30
<i>Dr. Jar. Kouřil:</i> Pro rozkvět rodiny	186
<i>Dr. Jar. Kouřil:</i> Příprava kněze na kázání	46
<i>Dr. Jar. Kouřil:</i> Svátkové oktávy	67
<i>Dr. Jos. Kubalík:</i> Církevní autorita a dílo P. Teilharda de Chardina	183
<i>Dr. Jos. Kubalík:</i> Pobyt sv. Petra v Římě ve světle dějin	4, 29
<i>Dr. Jos. Kubalík:</i> Relativismus filosofický a teologický	83
<i>Dr. Jos. Kubalík:</i> Význam P. Teilharda de Chardina pro moderní dobu	125
<i>P. Jos. Kunický:</i> Rozjímavý překlad žalmů	9, 49, 69, 107, 130, 153, 171, 193
<i>P. V. Medek:</i> Čarodějnické procesy a upálení děkana K. Al. Lautnera v Mohelnici	128, 151, 166, 188
<i>Dr. J. Merell:</i> Prokurátor Pontius Pilátus	43

<i>Dr. J. Merell:</i> Velikonoční vigilie v Jeruzalémě v 5. století podle nalezené promluvy Hesychia Jeruzalémského	63
<i>Dr. Jar. Michal:</i> Dispensační pravomoc	88
<i>Dr. Jar. Michal:</i> Kdy se uděluje delegace a kdy licence	6
<i>Dr. Jar. Michal:</i> Poučení	45
<i>Dr. Ed. Nécsey:</i> Vánoční poselství z Říma	181
<i>P. Jos. Němec:</i> Několik poznámek k liturgické reformě	123
<i>P. Jos. Němec:</i> Oltář	64
<i>P. Jos. Novák:</i> Církevní zřízení v době sv. Ignatia Antiochijského	3
Poselství Otců II. všeobecného vatikánského církevního sněmu ke všem lidem	182
Přípravy k příštímu koncilu	42
<i>Dr. Ant. Salajka:</i> K počátkům křesťanství v Polsku	147
<i>Dr. Ant. Salajka:</i> Metafysická bytnost Boží	184
<i>Dr. Ant. Salajka:</i> Poslední rozmluvy Ježíšovy 65, 86,	103
<i>Dr. J. Skrášek:</i> Kytice z hymnů breviáře	197
Nejvyšší církevní sněmování	183
<i>P. Teilhard de Chardin:</i> Víra v člověka (přel. J. Němec a L. Hejdánek)	142
<i>P. Fr. Tkadlčík:</i> K novému překladu žaltáře	143

B. ŽIVOT VEŘEJNÝ

1. Články:

Ako som ho ja poznal (<i>dr. Štefan Záreczky</i>)	27
Doba očima kněze (<i>J. B.</i>)	15, 35, 58, 77, 98, 117, 136, 157, 177
Dobro a pokoj i na této zemi	162
Dopis CMVKD ČSSR Světovému kongresu za odzbrojení a mír v Moskvě	121
Je zase máj (<i>dr. Jar. Kouřil</i>)	81
Kaménky do mosaiky (<i>dr. Fr. Drábek</i>)	25
Mír v srdcích a myslích a skutcích (<i>R. Ströbinger</i>)	122
My českobudějovičtí (<i>P. Ant. Titman</i>)	26
Nad rovem ordináře	199
Náš předseda (<i>dr. Alex. Horák</i>)	22
O rozhodné slovo k záchraně míru (<i>dr. J. Plojhar</i>)	161
Po boku našeho lidu k šťastným mírovým zítřkům (<i>dr. Jos. Plojhar</i>)	61
Pozdrav spolubratřím v Československu (<i>prof. Al. de Freitas</i>)	123

Prakticky uskutečňovaná láska k bližnímu (P. Jan Mára)	27
Prohlášení biskupů a ordinářů k rozhlasovému projevu sv. Otce Jana XXIII. ze dne 10. IX. 1961	1
Pro lepší svět (dr. Mlr. Rajmon)	111
Předjaří (P. V. Zemek)	41
Quod felix faustum, fortunatumque sit (dr. Jan Merell)	26
Resoluce ze schůze ústředního výboru CMVKD	113
S kyticou vdáky (dr. Jos. Lukačovič)	23
Současná Afrika (dr. Fr. Kotalík)	93
Úloha katolíka v současné epoše (Jiří Kohl)	53
Velcí mrtví naší rodiny	101
V pravý čas (P. V. Javůrek)	26
Výhled do budoucnosti (dr. Lad. Pokorný)	141
Za ideály bratrského soužití (V. Z.)	16
Za osnatým drátem koncentračního tábora (P. Jos. Glogar)	24
Zasedání VIII. ústředního výboru CMVKD (Zik.)	74
Zralé plody společné práce pro mír (dr. Ed. Oliva)	25
Za úsilí o šťastné zítřky	34
Zasedání IX. ústředního výboru CMVKD ČSSR (Zik.)	112
Ze života a díla ministra dr. Josefa Plojgara (Fr. Vondráček)	28
Životní jubileum předsedy CMVKD ministra dr. Josefa Plojgara (dr. Jos. Beneš)	21

2. Reportáže:

Dílo Bernarda Buffeta. (F. V.)	94
Kaple sv. Kříže na Pražském hradě (Fr. Haiss)	91
Kněžské jubileum preláta dr. Františka Onderky (P. Ant. Veselý)	110
Obnova země podle bible (Jvh)	133
Oscar Wilde katolickým básníkem? (Fr. Vondráček)	54
Pablo Casals (Fr. Vondráček)	13
Ústřední ředitel ČKCH P. Jan Mára, čestný kanovník vyšehradský, padesátníkem (dr. J. B.)	111

3. Galerie vlasteneckých kněží:

P. Antonín Dudík, vlastenec z Hané (P. Fr. Müller)	156
České katolické kněžstvo a včelařství (P. Ant. Urban)	97
P. František Matouš Klácel, vlastenecký kněz, bu- ditel a spisovatel (J. B.)	114
Jan Evangelista Klenc (P. Fr. Hobizal)	135
Dr. Pavel Julius Vychodil (P. Fr. Müller)	76
Významný národohospodář moravský P. Karel Kandus (P. Fr. Müller)	18

4. Umění:

F. Brixi (R. Š.)	95
Janáčkův zapomenutý rukopis (dr. Jos. Tvrdoň)	109
Křesťanské umění v Nigérii (F. V.)	155
Malba na skle (dr. H. Havránek)	198
Nové cesty chrámové architektury (Fr. Vondráček)	195
Pellicova cesta k Bohu (K. Pařha)	11
Plankty Panny Marie (R. Š.)	73
Pokorný dělník Maxmilián Švabinský, český malíř a rytec (F. V.)	72
Prof. dr. Dobroslav Orel (R. Š.)	55
Vánoce v české hudbě (R. Š.)	192

5. Kursiva:

Bojovnice a trpitelka (P. V. Zemek)	11
Msgre Karel Reban, horlivec Boží (V. Zima)	154, 178
Sluncem a stínem (P. V. Zemek)	108
Soustředění (M. Š.)	192
V zářících stopách (P. V. Zemek)	132
Ve varu času (M. Š. Černý)	52

6. Fejeton:

Jarní píseň (V. Zima)	53
K sluneční straně lidskosti (P. A. H. Bradáč)	172
Náplň života (M. Černý)	190
O lípě v rodné vsi (P. A. H. Bradáč)	92
Úsměvy velikonoc (P. A. H. Bradáč)	71

7. Články praktické a odborné:

Co je to etikoterapie? (dr. Vl. Nikodém)	14
Čistota půl zdraví (dr. Vl. Nikodém)	157
De barba nihil fit (dr. Vl. Nikodém)	34
Hygiena objektů náboženského kultu (dr. Vl. Nikodém)	134
Hygienická hlediska k sv. Eucharistii (dr. Vl. Nikodém)	114
Hygienické připomínky k některým zařízením v kostele (dr. Vl. Nikodém)	96
Introibo ad altare Dei (dr. Vl. Nikodém)	78
Pečujeme o hygienu dutiny ústní (dr. Vl. Nikodém)	56
Sklo jako stavební materiál (arch. M. Potužník)	116
Střecha a požární ochrana (arch. M. Potužník)	56, 75, 173, 196
Umírání a smrt (dr. Vl. Nikodém)	175
Voda v liturgii (dr. Vl. Nikodém)	197

8. Básně:

Májové Praze (V. Zima)	92
Monolog Svaté jeskyně (R. Brandstaetter, přeložil Vojt. Křížek)	71
Pozdrav Matce Boží	93
Velikonoční (P. V. Zemek)	72
Zrození Vykupitele (K. Pařha)	192

9. Různé:

Úřední zprávy: 20, 39, 60, 78, 99, 120, 138, 160, 180, 202
Náš zápisník: 18, 36, 59, 79, 99, 118, 137, 158, 179, 199

C. ŽIVOT NÁBOŽENSKÝ

1. Články:

Adventní rozjímání s breviářem v ruce (E. H.)	175
Canon minor — Suscipe (dr. K. Sahan)	33
Canon Missae — Canon Vitae (dr. K. Sahan)	10
Dozvuky malého kánonu (dr. K. Sahan)	92
Humanae substantiae dignitas (dr. K. Sahan)	50
Memento etiam Domine (dr. K. Sahan)	172
Myšlenky ze zpovědnice (P. Fr. Marko)	51
Spiritus humilitatis (dr. K. Sahan)	70
Supplices rogamus — pokorně prosíme a žádáme (dr. K. Sahan)	108
Unde et memores Domine — vznešená vzpomínka (dr. K. Sahan)	154
Vrchol kánonu — přepodstatnění (dr. K. Sahan)	131
Závěr mešního kánonu (dr. K. Sahan)	190

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

MĚSÍČNÍK KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA. ROČNÍK XII. ČÍSLO 1. LEDEN 1962

OBSAH: Prohlášení biskupů a ordinářů ČSSR k rozhlasovému projevu sv. Otce Jana XXIII. ze dne 10. IX. 1961, P. Josef Novák: Církevní zřízení v době sv. Ignatia Antiochijského, ThDr. Josef Kubalík: Pobyt sv. Petra v Římě ve světle dějin, ThDr. Jaroslav Michal: Kdy se uděluje delegace a kdy licence?, ThDr. Jaroslav Kouřil: Od Nového roku do Hromnic liturgicky a pastorálně, ThDr. Václav Bartůněk: Mikuláš Puchník, oficiál a generální vikář, P. Josef Kunický: Rozjímavý překlad žalmů, ThDr. Karel Sahan: Canon Missae, Canon vitae, P. Václav Zemek: Bojovnice a trpitelka, Karel Pařha: Pellicova cesta k Bohu, František Vondráček: Pablo Casals, MUDr. Vlastimil Nikodém: Co je to etikoterapie?, Otázky, které je třeba řešit (Doba očima kněze), Za ideály bratrského soužití (Žlk), P. František Müller: Významný národohospodář moravský P. Karel Kandus, Náš zápisník: Místopředseda CMVKD dr. Josef Lukačovič šedesátníkem, Hlava Indické národní církve v Československu, Narodil se Kristus Pán, Úřední zprávy.

PROHLÁŠENÍ

biskupů a ordinářů ČSSR k rozhlasovému projevu Sv. Otce Jana XXIII.
ze dne 10. IX. 1961

My, biskupové a ordináři v ČSSR, jsme učinili předmětem svých společných úvah a porad slova viditelné Hlavy naší svaté Církve, Sv. Otce Jana XXIII., pronesená rozhlasem 10. září t. r., zvláště ta, v nichž se dovolával moudrosti státníků a žádal je, aby rokováním urovnali sporné otázky.

V naší vlasti je otázka zachování míru základním požadavkem života, neboť veškeré úsilí a práce našeho lidu by bez míru ztrácela smysl. Proto také ve svém denním životě, spolu se všemi lidmi dobré vůle, po řadu let a zvláště v současných dobách vynakládá, aby mračna světové válečné katastrofy, houstnoucí na obzoru, byla trvale zažehnána a rozptýlena svobodným a poctivým vyjednáváním.

Avšak shledáváme současně s bolestí a starostí, že dosud po více než dvou měsících po odeznění otcovského napomenutí a výzvy Sv. Otce není nejmenších známek, že by si jeho slova vzali k srdci ti, na jejichž svědomí spočívá ve státech na Západě „nejtěžší břemeno veřejně a obecně uznávané odpovědnosti“.

Není nám lhostejné, že v bezprostředním našem sousedství, v zemi, z níž dvakrát již během jedné generace vyšlehl plamen světové války — máme zde na mysli Německou spolkovou republiku — odehrávají se události, které připomínají dění v letech před vypuknutím druhé světové války. I my, biskupové a ordináři ČSSR soudíme, že zatím co lid jednoho německého státu, Německé demokratické republiky, vzal si z chyb a hříchů minulosti a z dějinného vývoje poučení a vytvořil si trvalé, přátelské vztahy se svými sousedy, v druhém německém státě, Německé spolkové republice projevují se stále zřetelněji snahy znovu národ zaslepit krajním nacionalismem, rozdmýchat v něm nejnižší hříšné lidské pudy, nenávist a pomstychtivost a znovu uvrhnout národ do úplné záhuby.

Sledující starostlivě toto vše, jsou také naše srdce naplněna úzkostnými obavami, že bude-li „riskantní a tragicky truchlivá tvářnost válečné hrozby“ nerušeně dále stupňována a budou-li bez omezení dále neustále „k zármutku všech rozmnožovány nové nástroje ničení a zkázy obrovitých účinků“, došlo by k válečné srážce, která by „zničila a smazala zevnější znaky osob, národů a zemí“ a snad větší části zemského okrsku. I my, vzpomínajíc na nedávno minulé strádání našich národů a naší země, chvějme se hrůzou před tím, co by se mohlo stát pak s každým z nás i s celým světem.

Plně souhlasíme se všemi návrhy vlády ČSSR, směřujícími k upevnění světového míru a k nastolení spravedlivé mírové koexistence mezi národy.

Všeobecné a úplné odzbrojení, zničení všech zbraní a snížení počtu vojsk, jakož i řešení všech problémů mezinárodních vztahů poctivým vyjednáváním, je i v sou-

hlasu s naším katolickým učením, protože je základem pro vytvoření takových poměrů ve světě, aby přikázaná láska mohla skutečně panovat v srdcích všech lidí a zmizela nadobro nenávisť, nevraživost, válka a nepřátelství. Dohodou o úplném a všeobecném odzbrojení by byl rozptýlen temný mrak hrozby nukleární války, doléhající na veškeré lidstvo a získaná „tajemství přírody a přemocné energie by již nebyla určena k rozvratu a zkáze, nýbrž naopak, trvale a výlučně, k dobru všeho lidstva.

My, čeští a slovenští biskupové a ordináři, jsme spolu se všemi kněžími a věřícím lidem přesvědčeni, že v současné době je třeba co nejdříve řešiti německou otázku a uzavřítí mírovou smlouvu s Německem. Zájem zachování míru ve světě toho vyžaduje, neboť touto mírovou smlouvou budou také navždy spoutány a zneškodněny nebezpečné síly, které usilují přetvořit západní Německo a západní Berlín v ohnisko, ze kterého by dříve nebo později vzešla nejstrašlivější katastrofa lidských dějin.

V úzkostlivé obavě, že každý odklad těchto jednání zvětšuje nebezpečné ohrožení míru, obracíme se i k vám, důstojní a ctihodní spolubratři ve vznešeném úřadu biskupů a kněží Církve Kristovy na celém světě a zejména v Německé spolkové republice, s důtklivou bratrskou prosbou: Pozvedněte spolu s námi a s milióny věřících svá srdce ke společné modlitbě k Bohu „Otci světla a lásky“, aby osvětlil mysl i pohnul vůlí mocných, kteří odpovídají za život a zkázu národů.

A u vědomí odpovědnosti, kterou máme před Bohem a dějinami, hledíme cesty k představitelům vlády a jedneje ve smyslu slov sv. Pavla: „Hlásej slovo, trvej na něm, ať je to vhod nebo nevhod, přesvědčuj, zapřísahej a kárej se vši trpělivostí a učitelskou moudrostí“ (2. Tim. 4, 2). Ukažme správnou cestu, kterou třeba jít, cestu mírového soužití národů. Tak jako prorok Nathan měl odvahu říci pravdu králi Davidovi, když poskvřnil své ruce zločinem, tak třeba odsoudit zločinné přípravy války a stále stoupající náklady na zbrojení, které západní mocnosti vydávají, tak třeba pranýřovat i snahy o atomové vyzbrojování západního Německa. Věříme, že hlas oltářních bratří, biskupů a kněží Německé spolkové republiky, bude účinný, zvláště proto, že bude zaznívat k sluchu vládnoucích politiků, kteří veřejně vyznávají příslušnost k sv. Matce Církvi, jejíž viditelná Hlava pronesla slova, která by neměla být neslyšena.

Prosíme Pána Boha, aby vysoká autorita Sv. Otce zapůsobila, aby katolíci, kteří jako hlavy států reprezentují národy USA, Francie a Německé spolkové republiky, přijali návrhy, které tolikrát již odezněly na nejvyšším fóru světa — na Valném shromáždění OSN — za odzbrojení úplné a všeobecné, za zničení všech zbraní, za podepsání mírové smlouvy s Německem a za nastolení mírového soužití jako předpokladu spravedlivého, trvalého světového míru na zemi.

Nevzdáváme se naděje, že slova Sv. Otce Jana XXIII., která byla kladně oceněna jako přínos míru i odpovědnými státníky, jež nejsou naší víry, dojdou konečně sluchu i těch odpovědných státníků, kteří se pokládají za syny Církve, věřící v Boha a Krista.

Aby tato naše naděje došla splnění, za to se budeme, tak jako dosud, zvláště v posvátné době vánoční, vroucně společně modlit a o přímlovu prosit nebeskou Matku, blahoslavenou Pannu Marii, Matku Ježíše Krista, Knížete Pokoje, Královnu míru.

Košice, prosinec L. P. 1961.

+ JOZEF ČÁRSKY, biskup, apoštolský administrátor košický
+ Dr. EDUARD NĚCSEY, biskup, apoštolský administrátor nitranský
+ Dr. AMBRÓZ LAŽÍK, biskup, apoštolský administrátor trnavský
+ Dr. ROBERT POBOŽNÝ, biskup, kapitulní vikář rožnavský
Dr. FRANTIŠEK ONDEREK, apoštolský administrátor českotěšínský
JOSEF GLOGAR, kapitulní vikář olomoucký
Dr. ANTONÍN STEHLÍK, kapitulní vikář pražský
Dr. JOSEF KRATOCHVÍL, kapitulní vikář brněnský
ANDREJ SCHEFFER, kapitulní vikář spišský
Dr. EDUARD OLIVA, kapitulní vikář litoměřický
JÁN DECHET, kapitulní vikář banskobystrický
ANTONÍN TITMAN, kapitulní vikář českbudějovický
VÁCLAV JAVŮREK, kapitulní vikář královéhradecký

CÍRKEVNÍ ZŘÍZENÍ V DOBĚ SV. IGNATIA ANTIOCHIJSKÉHO

Již ze Skutků apoštolských vidíme, kdo tvořil Církev. Že to bylo společenství těch, kteří věří v Krista, jsou v jeho jméně pokřtěni (2, 38, 41; 10, 47, 48), kteří jsou spojení vzájemnou láskou (2, 44—45; 4, 34—37), ale jsou přece zevně řízení hierarchií (6, 24; 8, 14—1; 11, 30; 14, 22; 15, 2, 6; 16, 4; 21, 18), v níž nelze nevidět viditelnou hlavu (1, 13, 15; 2, 14, 37; 3, 6, 12; 4, 8; 5, 3, 29). Ač Duch sv. řídí Církev, přece ji řídí viditelnými orgány (6, 1—7; 13, 1—4; 15, 6, 22, 28). Apoštolé zprostředkovávají věřícím dary Ducha svatého úředně i rituálně (8, 17n). Všichni tvoří mystické tělo Kristovo. Kdo jakýmkoliv způsobem rušivě zasahoval do tohoto společenství, trhal a ničil toto Kristovo tělo, jak se vyjadřoval sv. Klement Římský v listě ke Korintským.

I pro sv. Ignatia je Církev společenstvím věřících, spojených láskou a naprostou jednotou v Ježíši Kristu. „Ve Vaší jednomyslnosti a harmonické lásce je opěvován Ježíš Kristus. Každý z vás se staňte chórem, abyste jednotni ve svornosti a odění krásou Boží zpívali v jednotě jedním hlasem skrze Ježíše Krista Otce, aby vás jako údy jeho těla vyslyšel a poznal vás ve vašem dobrodiní“ (Ef. 4). „Čtěte se vespolek. Nikdo nehleď na bližního podle jeho zevnějšku, nýbrž milujte se vespolek v Ježíši Kristu.“ (Magn. 6.)

Ignatios nalézal jednotu v těsném spojení věřících s duchovenstvem. Již u sv. Klementa Římského jsme poznali, že Církev spočívá na základech: Bůh-Kristus-apoštolé, úřad duchovních že není proto původu lidského, nýbrž božského. Stejně myšlenky nalézáme u sv. Ignatia. Stále zdůrazňování úcty věřících ke svým duchovním to jen potvrzuje. Že Ignatios nesať k theologickému zdůvodnění bylo jen proto, že v maloasijských obcích se neodvážili toho, co učinili v Korintě. Zcela zaujat základní myšlenkou křesťanské lásky jednoho k druhému a jednoty všech v Kristu snažil se tuto myšlenku hluboko a natrvalo vsadit do osobního a společenského života křesťanských obcí. Kořeny lásky, práva, jednoty v Kristu a jednoty ve smýšlení a názorech se navzájem u něho propletají a spojují. Svátý stařec s dlouholetou životní zkušeností, jenž se snažil vidět dále do budoucnosti, velmi dobře poznal ovoce nesvornosti na poli náboženském i církevním. Rozdíly a tápání ve víře, vyhledávání zvláštních pobožností mimo církevní shromáždění mohly snadno mladé církevní obce rozpoltit, roztrhat a konečně i zničit. Tomu všemu mohla zabránit jediné naprostá jednotu církevního zřízení v jednotlivých obcích a poslušnost věřících vůči svým představeným ve víře a v církevních záležitostech. Tato jednotu mezi řídícími a řízenými nebyla samoučelná, nýbrž byl to prostředek, jak uskutečnit základní požadavek Kristův: dokonalou, všechny obepínající lásku.

Sv. Ignatios Ant., jak se nám obrátí ve svých listech, nebyl žádný teoretik, jenž by tvořil nějaké nové, své vlastní pojmy a na nich stavěl, i když připustíme, že mystika v jeho listech není na posledním místě. K zabezpečení jeho zamilovaného cíle, jednoty v lásce, nebylo tu jednotné církevní ústavy. Proto vychází z vlastní zkušenosti, ze vzpomínek na své učitele a z tehdejší praxe. Jeho listy se tak staly jakousi kodifikací nepsané církevní praxe.

V čele křesťanské obce stojí biskup. Tato praxe byla již v maloasijských křesťanských obcích zcela ustálena, jak dosvědčuje přítomnost jednoho biskupa vždy v jednotlivých delegacích u sv. Ignatia. I on sám to potvrzuje, když mluví o biskupech, „kteří jsou sami ustanovováni i v nejvzdálenějších krajinách“ (Ef. 3, 2), a když prosí Polykarpa, aby svolali sněm, na němž by zvolili někoho, „jenž je neúnavný a jenž se bude moci nazývat běžcem Božím“ (Polyc. 7, 2). Biskup zosobňuje v křesťanské obci samotného Krista („Koho posílá hospodář na své hospodářství, toho musíme přijímat jako toho, jenž jej poslal. Je tedy jasné, že je třeba dívat se na biskupa jako na samotného Pána“ - Magn. 2, 1: „Mějte v úctě biskupa, aby i Bůh měl úctu k vám“ - Polyc. 6, 1), je základem jednoty („jedno je tělo Pána našeho Ježíše

Krista a jeden nápoj v jednotě jeho krve. Jeden oltář, jako je jeden biskup s kněžstvem a diakony“ - Filad. 4, 1). Biskupovi je svěřena duchovní péče o celou křesťanskou obec — list Polykarpovi vypočítává ve zkratce povinnosti —, a je nadán veškerou duchovní mocí jako správce božských tajemství a vykonavatel všech duchovních úkonů a obřadů. Bez vůle biskupa se nemá nic konat („Nikdo, kdo patříte k Církvi, nic nečítej bez biskupa“ - Smyrn. 8). Biskupu náleží právo sloužit mši sv. („Vůdcem nechť je silná Eucharistie, již koná biskup nebo koho pověřil“ - Smyr. 8, 1), křtít („Není dovoleno bez biskupa ani křtít, ani konat hody lásky-agapé“ - Smyr. 8, 2). I manželství má být uzavíráno se svolením biskupovým („Snoubencům a snoubenkám se sluší se spojit se svolením biskupovým, aby sňatek byl podle přání Pána a ne podle přání žádostivosti“ - Polyc. 5, 1).

Biskup měl ku pomoci kněze a jáhny. O funkcích a povinnostech kněží se Ignatios nezmínuje. Píše-li však Smyrnenským, že biskup může pověřit někoho k slavení Eucharistie, ke křtu a v listě Polykarpovi o svolení biskupa k uzavírání manželství, snadno vyčteme mezi řádky, koho asi tím pověřuje. Vedle těchto svátostných funkcí byli kněží poradním sborem biskupa. Jáhní měli za úkol hlásání slova Božího („...sluší se na vás, jako na církev Boží, abyste vzkládáním rukou vysvětili diakona k hlásání tam poselství Božího“ - Filad. 10, 1), výpomoc při slavení Eucharistie („Je třeba, aby i diakoni jako služebníci tajemství Ježíše Krista se ve všem líbili“ - Tral. 2, 3) a starost o hmotné blaho věřících („...nejsou sv. diakoni-sloužebníky lidé a pití, nýbrž služebníci Církve Boží. Je tedy třeba, aby se vyvarovali obvinění jako ohně“ - Tral. 2, 3).

Vysvětlení tohoto trojího hierarchického stupně ani žádnou teorii o nutnosti tohoto zřízení u sv. Ignatia nenalézáme. Ukazuje to jen, že toto zřízení v tamních křesťanských obcích byla již hotová a samozřejmá skutečnost. On zdůrazňuje více duchovní stránku než tu vnější a hierarchii vyzdvihuje více podle liturgicko-mystické funkce než podle funkce právní. V pevné semknutosti věřících se svým duchovenstvem, „bez něhož nemůže se Církev nazývat Církví“ (Tral. 3, 1), v této jednotě vidí Ignatios hrozbu proti útokům zvenčí i roztržkám uvnitř Církve.

V prvokřesťanské době vystupují do popředí tři velké církevní provincie: církev jeruzalémská, antiochijská a římská. Ignatiovu listy mimoděk nás nutí k otázce, jaký poměr má tento antiochijský biskup k církvi římské? Hned oslovení římské obce nenechává nás na pochybnostech, že sv. Ignatios si je vědom předního postavení římské církve mezi ostatními. Žádnou křesťanskou obec neoslavuje tak slavnostně jako právě římskou. „...milované a osvětlené vůli Toho, jen chce vše, co je hodno lásky Ježíše Krista Boha našeho; církvi, jež zaujímá přední postavení v krajině římské, jež je hodna Boha, cti, vážnosti, blahořečení, následování, jež je čistá, jež je v čele lásky-prokathémené těs agapes-, jež se řídí zákonem Kristovým a nese jméno otce. A tu pozdravuji ve jménu Ježíše Krista, Syna Otce. Co nejvíce srdečných pozdravů v Ježíši Kristu Bohu našem těm, kteří tělem i duchem jsou za jedno v každém jeho přikázání, kteří jsou beze sporu plni milosti Boží a jsou prosti jakékoliv cizí barvy (apodilismenois apo pantos allotriou chrómatos).“

Nás především zajímá ono epiteton „prokathémené těs agapés“. Sv. Ignatios se tu ovšem opět utekl k výrazům, pro něž je vzhledem k mystickému smyslu často až nejasný. Co znamená zde slovo „agapé-láska“? Stejně slova užil pro označení shromáždění věřících či církve v listě Filadelfským (11, 2) a Smyrnenským (12, 1): „Pozdravuje vás láska bratří v Troadě.“; v listě Tralleským (13, 1): „Pozdravuje vás láska Smyrnenských a Efezských“. Tedy jistě i zde slova „agapé“ užil v tomto smyslu. Víme-li, že byl bojovníkem za jednotu, vycítíme, že tím shromážděním věřících či církvi nemyslí určitou křesťanskou obec, nýbrž společenství všech křesťanů, onu Církev jednu a jednolitou-ekklésian kátholi-

kén. Slovo „prokathemai“, znamená „být na předním místě, být v čele, ve spojení s genitivem bylo tohoto slova užíváno ve významu „střežiti, chrániti“. Římské křesťanské obci píše (3,1): „nikdy nikomu nezávidíte (sc. zemřít pro Krista). Jiné jste tomu učili. Chci, aby pevným bylo to, co jste jako učitelé přikázali.“ Ať je to narážka na Klementův list či na nějaké jiné písemné poučení jiným křesťanským obcím, vycitujeme z těchto slov, že Ignatios přiznává zvláštní postavení i úlohu římské církvi. Víme-li také, a on to ve svých listech vlastními slovy potvrzuje, co znamenal biskup ve své tehdejší diecési, nutno jeho slova o učitelích vztahovat na představitele římské křesťanské obce, na římského biskupa, i když v listě výslovně jmenován není. Tím i ten mystický výraz „prokathemené té agapés“ nabývá zcela reální význam. Římská církev reprezentovaná svým biskupem zaujímá přední postavení v Církvi, ale je též strážkyní a ochránkyní jednoty, celistvosti a neporušeného učení. Co jiného myslil onou „cizí barvou“, které je prosta římská církev, než ono neporušené učení, prosté jakéhokoli bludu?

Prolistovali jsme tím literární památku velikého světce. Dala nám nahlédnout do kypícího života mladé Církve, osvětila úskalí, jimiž musila proplouvat lodice Kristova. Zároveň dala nám možnost nahlédnout do světova nitra, hořícího láskou ke Kristu a stravujícího se úsilím o jednotu všech v Kristu. Zbývá jen dokreslit povahové rysy světce. Snad k tomu budou nejvhodnější jeho vlastní slova, jimiž promlouvá ke svému bratru v duchovním úřadě sv. Polykarpovi. „Obhajuj své místo při vši účtě k tělu a duchu. Dbej o jednotu, nad níž není nic lepšího. Posiluj všechny, jak činí Pán i tobě. Z lásky zdržuj se všeho, jak i dosud činíš. Věnuj se ustavičně modlitbám. Žádej více moudrosti, než máš. Bdi,

maje ducha neuspaného. K jednotlivcům mluv se stejnou vážností jako Bůh. Nes bolestí všech jako dokonalý bojovník. Kde je hodně námahy, tam i hojná odměna. Miluješ-li dobré žáky, nemáš zásluhy. Spíše mírností si nakloneš horší žáky. Ne každá rána se léčí týměž lékem. Oheň has vodou. Buď ve všem opatrný jako had a nevinný jako holubice. Buď pevný jako kovadlina, do níž se buší. Udatný bojovník bojuje a vítězí. Tím spíše my musíme pro Boha podstoupiti vše, aby On se nás zastal. Už se chápatí dobu. Po Pánu budiž ty ochráncem vdov. Necht se nestane nic bez tvého vědomí, ani ty však nic nedělej bez Boha. Cokoliv děláš, ať má trvalou cenu. Nepohrdej služebníky ani služebnicemi. Varuj se lstivosti. Mým sestrám mluv o tom, aby milovaly Pána a manžely. Stejně i mým bratřím hlásej ve jménu Ježíše Krista, aby milovali manželky jako Pán Církev. Pomáhejte si navzájem, společně bojujte, buďte jednotni, společně trpte, odpočívajte i vstávejte jako správci, důvěrníci i jako služebníci Boží. Zalibte se tomu, za koho bojujete a od koho dostáváte odměnu. Ať se nikdo nestane zběhem. Křest váš necht zůstane jako celá zbraň, víra jako přilba, láska jako kopí, trpělivost jako celá výzbroj. Svěšeným majetkem vašim buďtež vaše skutky a svěšený majetek svůj důstojně odevzdejte. Buďte vůči sobě navzájem shovívaví a laskaví, jako se chová vůči vám Bůh.“

P. Josef Novák

Literatura: Sixtus Colombo, Opera ss. patrum apostolorum. G. Rauschen, Florilegium patristicum I. Rauschen-Altaner, Patrologie. J. Allzog, Grundriss der Patrologie. V. Bartůněk, Všeobecné církevní dějiny. J. Kratochvíl, Meditace věků I. F. Messert, Das Urchristentum. H. Lietzmann, Dějiny staré církve. J. Kosina, Dějiny světové I.

POBYT SVATÉHO PETRA V ŘÍMĚ VE SVĚTLE DĚJIN

I. část

Do doby Marsilia z Padovy (1280—1343) nikoho ani nenapadlo pochybovat o pobytu svatého apoštola Petra v Římě. Poprvé pronáší pochybnost o starobylé křesťanské tradici, že sv. Petr v Římě žil po 25 let a tam zemřel též smrtí mučednickou *Marsilius Patavinus*, dvorní theolog císaře Ludvíka Bavora, jenž usiluje otrástit postavením papeže Jana XXII. Ba dokonce některé bludy hlášené v knize Marsiliové: „*Defensor pacis*“ a týkající se prvenství sv. Petra apoštola, byly v roce 1327 odsouzeny (Dz 495—500). Nesprávné názory Marsiliovy opakoval později znovu Jan Wiclef a jeho následovník Jan Hus a byly znovu odsouzeny na sněmu v Kostnici (Dz 610 až 620, 633—639). A je zajímavé, že to byl český humanista *Oldřich Velenský z Mnichova u České Lípy*, jenž znovu a velmi obratně zaútočil na starobylou tradici o pobytu sv. Petra apoštola v Římě. Ve svém čtyřicetistránkovém spise usiluje dokázat „velmi vážnými, nejjistějšími a rozmanitými v Písmě svatém založenými důvody, že apoštol Petr nikdy nebyl v Římě, ani tam nebyl umučen a že to tedy je lehkomyšlné a ukvapené oslovování, když se římský papež prohlašuje za jeho nástupce“. Autor poprvé vydal tuto knížku tiskem r. 1520 v Augsburgu, a v roce 1565 byla znovu vydána zásluhou zakladatele moderního církevního dějepisectví protestantského, *Flacia Illyrika*, jehož rodné jméno slovinské bylo *Matěj Viašič*, pod názvem: „*Demonstratio contra Romani Papae primatus figmentum*“. Vydal ji též dvakrát německy, latinsky i italsky.

Oldřich Velenský (Ulricus Velena Minho-viensis) byl poslední potomek zchudlé, rytířské českobratrské rodiny, která se psala po Mnichově u České Lípy. Roku 1515 se objevuje na universitě v Praze, kde dosáhl hodnosti bakaláře. Podivuhodného vzdělání humanistického nabyl asi v cizině, snad dokonce v Paříži, jak se domnívá známý znatel husitské doby, F. M. Bartoš. (Srovn. Zlatá Praha — roč. 1925, XLII., str. 460—62.) Roku 1519 zahajuje horlivou činnost překladatelskou a vydavatelskou ve vlastní knihtiskárně v Bělé pod Bezdězem, kterou přejal od bratrského spisovatele a lékaře, Mikuláše Klaudyána. Vydává zde tiskem dvě knihy br.

Lukáše, dále šest překladů z humanistické literatury směru reformačního. Tak vyšel v jeho tiskárně též překlad Příručky křesťanského rytíře z pera známého Erazma Roterdamského, k němuž přidal vydavatel svou přilehavou předmluvu. Jako ostatní Čeští bratři v duchu husitském hlásá nekompromisní návrat k prvotní církvi Kristově a ryzímu křesťanství a odmítá neúprosně soudobé směry úřední církevní filosofie, již považuje za záhu původního, prostého křesťanství obsaženého v evangeliích. Roku 1521 tiskárna Oldřicha Velenského zaniká a mladý rytíř se nyní věnuje činnosti politické. Je ve styku se Špetlem z Janovic na Bělé, s moravským hejtmanem Archlebem z Boskovic a též s českým bratrským vůdcem, Bedřichem z Donína. Propagandu proti Římu tiskem zaměřuje za působení politické ve spojení s novým nepřitelem nenáviděné „purpurované nevěstky římské“, totiž luterstvím. Deset let po zániku Velenského knihtiskárny v Bělé pod Bezdězem mizí po něm veškeré stopy.

Malá, ale obratná knížka Oldřicha Velenského, mající titul: *Demonstratio contra Romani Papae primatus figmentum*, vyvolala v tehdejší křesťanské světi značný rozruch. Sám nuncius, Aleander, posílá knížku do Říma a v přiloženém dopise projevuje názor, že autorem jejím bude asi kníže humanistů, Erazmus z Rotterdamu. Ba pozval Erazma k sobě, předložil mu knížku obsahující „*nestoudné lži*“ a Erazmus ji obhajuje. Luteráni vítali v Oldřichu Velenském svého spolubojovníka a zvali ho „*protirímským Achillem*“. Proto ze strany katolické uvedená kniha byla vyvracena nejslavnějšími současnými theology: *Janem Cochleem*, ba dokonce anglický biskup rochesterský, *John Fisher*, ji dal celou přetisknout a kapitolu za kapitolou vyvrací. Později se jí obírá i slavný kardinál, sv. *Robert Bellarminus*, jehož pověstné „*Disputace o sporných otázkách proti současným bludařům*“ se staly nevyčerpatelnou zbrojnicí protiproteantské polemiky. Znamý protestantský dějepisec, *Flacius Illyricus*, pochopil hned velikou cenu uvedenou knížky pro zápas proti církvi římské a proto ji vydává několikrát tiskem znovu. Sám protestantský historik, F. M. Bartoš, přizná-

vá, že dnes názory Oldřicha Velenského na pobyt sv. Petra v Římě jsou překonány velikým pokrokem vědy, ale přesto „jeho průkopnická práce zůstane povždy mít čestné místo v dějinách bádání o počátcích křesťanství“ (o. c. str. 462).

Kniha Oldřicha Velenského, jak sám autor udává na počátku svého traktátu, sestává z 18 *přesvědčení* (persuasio), že Petr po utrpení Páně nikdy v Římě nebyl a že zemřel smrtí mučednickou v Jeruzalémě a nikoli v Římě, a 7 *námitek*, jimiž Římská kurie vyvrací uvedená přesvědčení a autor je vyvrací.

V I. stati připomíná Velenský, že velmi pečlivě zkoumal zprávy historiků a theologů o příchodu Petra do Říma, o jeho utrpení a smrti, avšak všude zjistil vážné rozpory. Tak Orosius klade příchod sv. Petra na počátek vlády císaře Klaudia, sv. Jeroným do 2. roku vlády Klaudiovy, jiní pak do 4. roku. A tyto rozdílnosti činí příchod Petráv do Říma podezřelým, zvláště z toho důvodu, že Písmo sv. se nikterak o tom nezmiňuje a ostatní zprávy si odporují. A tudíž „dlužno uzavírat, že Petr nikdy po utrpení Kristovu v Římě nebyl“.

Ve 2. hlavě autor připomíná, že sv. Petr působil v Antiochii 7 let, dále hlásal evangelium v Pontu, Galacii, Bithynii a okolních provinciích jistě značný čas. Byl přítomen na sněmu apoštolském v Jeruzalémě, což se stalo podle sv. Jeronýma 18 let po Nanebevstoupení Páně. Jestliže však působil v Římě sv. Petr 25 let, pak musel umřít nikoli za vlády Neronovy, nýbrž až za císaře Vespasiána. Je tudíž zřejmé, že do 9. roku vlády Klaudia Petr v Římě nebyl.

V hlavě 3. si všímá zprávy Suetonia, že Židé císařem Klaudiem byli vyháněni z Říma „impulsore Christo“ — kvůli bouřím pro Krista. A sv. Pavel zdraví v listu k Řím. a Timot. manžele žido-křesťanské Akvilu a Priscilu, kteří podle Skutků apšt. přesídlili do Korintu. Jak tedy mohl sv. Petr býti v Římě za Klaudia, když Židé i s křesťany byli z Říma vypuzeni?

Ve 4. stati si všímá toho, že Petr po celých 17 let se zdržoval v Jeruzalémě a okolních krajinách. Píše-li sv. Pavel v listu ke Galatským o své rozepři se sv. Petrem kvůli nedůslednosti stran zachovávaní předpisů zákona Mojžíšova, pak Petr nemohl 25 let působiti v Římě, neboť by musel podstoupit tam smrt mučednickou až za Vespasiána a ten, jak známo, křesťany nepronásledoval.

V páté stati uvádí námitku proti pobytu Petrovu v Římě z listu Pavlova k Řím., kde nepozdravuje Petra. „Jak tedy by se mohlo stát, kdyby Pavel myslel, že Petr tehdy je v Římě, aby ho neuznal za hodna pozdravu?“

V šesté stati vypojuje další nesnáz z okolnosti, že v Římě v době, kdy tam posílal svůj list sv. Pavel, byl presbyter Narcissus a toho Pavel zdraví, Petra nikoliv. A „z toho je zřejmé že až do dob císaře Neronu Petr v Římě nebyl“.

V sedmé stati podotýká, že na sněmu jeruzalémském bylo stanoveno, že Petr, Jakub a Jan budou apoštoly pro židy (apostolatus circumcissionis), kdežto Pavel a Barnabáš pro pohany. Jak tudíž by Petr si usurpoval Řím, „matku veškerého pohanství“? Co by tedy dělal Petr v Římě před příchodem sv. Pavla, jemuž sdělují římsí židé, že „křesťanství je jim nové a neslýchané“? (99).

V osmé a deváté stati Velenský vypojuje nesnáz z listů sv. Pavla ze zajetí. V listu k Filipenským nezmiňuje se o sv. Petrovi, ani v listu k Efeským. Je prý zřejmé, že Petr v době prvního věznění Pavlova v Římě nebyl. Podobně uvádí v desáté stati nesnáz z listu ke Kolosenským, ve kterém zdraví Aristarchus, můj spoluvězeň, Marek, příbuzný Barnabášův, Epafras, Lukáš, slavný lékař a Demas. „Co tedy Petr jako nějaký vysloužilce se tehdy odebral na odpočinek, aby nebyl spolupracovníkem na evangeliu Kristovu?“ *Tudíž neměl té tehdy Řím, ó Petře!*

Podobně rozebírá v dalších dvou statích listy sv. Pavla k Filemonovi a I. k Timoteovi, kde rovněž není zmínka o sv. Petru. „Ó, nešťastný Petr, kdyby v té době v Římě se zdržovali!“ Jelikož sv. Lukáš ve Skutcích pečlivě jako historik vše zaznamenává, jistě by se zmínil o sv. Petru, kdyby v době dvouleté vazby Pavlovy v Římě byl. Proto, v 13. stati zdůrazňuje Velenský, je „velmi nesprávné

tvrdit, že Petr v druhém roce vlády Klaudiovy přišel do Říma a tam 25 let vedl biskupství. A dále o tom svědčí 2. list k Timoteovi z doby druhého věznění Pavlova v Římě. „Ó, učitelé národů, lehce věřím tvé pravdomluvnosti, žeš nikdy Petra v Římě neviděl, ale samojediný, když druhí odešli, zůstal s věrným Lukášem.“ A stejným způsobem podle 15. stati Velenského svědčí o nepřítomnosti sv. Petra v Římě listy Pavlovy k Senekovi, vychovateli Neronovu. Zpráva o ukřižování Petrovu na místě zvaném Naumachia, uváděná Linem, a rovněž líčení Dionysiovo, že sv. Petr na cestě na popraviště oslovuje svého spoluvězně Pavla: „Pax tecum, fundamentum ecclesiarum et pastor ovium Christi“, je podle Velenského smyšlenkou.

V posledních dvou statích usiluje Velenský dokázat, že podle vůle Kristovy apoštolé, a tudíž i Petr, mají *zemřít v Jeruzalémě*, který zabíjí proroky a vyslance Boží, a nikoliv v Římě. Zprávy o příchodu, utrpení a pontifikátu Petra v Římě si vymysleli lichotníci římské kurie. A tím tyranie římské kurie byla posílena, poněvadž se tvrdilo, že prostřednictvím prvenství Petrova má primát nade všemi církvemi Římský Velekněz v rozporu se všemi knihami a dějinami prvotní církve.

Ve druhé části své knížky *Oldřich Velenský* řeší námitku ze strany katolických theologů, že sv. Petr v listu svém píše: „Salutat vos ecclesia, quae est in Babylone collecta.“ Podle přesvědčení Velenského tímto Babylónem nelze rozuměti Řím, nýbrž Petr psal svůj list katolický z *Chayra v Egyptě*, kde byla osada Babylón. Sv. Jan sice označuje Babylónem „*purpurovaný Řím-nevěstku*“. „Proč se to vytýká nám Čechům, že tak smýšlíme o nevěstce římské? Ó, kéž by všichni podle našeho příkladu odpadli od Babylóna, jenž by se pak rychleji od své bezbožnosti obrátil. Ó, skutečně Římská kurie je západním Babylónem, odsuzovaným nejen spisy proroků, ale též ostatních národů —“ (118). Rovněž pokud jde o námitku katolíků, že sv. Marek psal své evangelium podle kázání Petrových pro křesťany v Římě, řeší tuto nesnáz autor prostě tím, že třeba lišiti dva Marky: Marka Jana, průvodce Petrova, jenž s ním působil v Egyptu (Alexandrii) a Marka Aristarcha, jenž prý provázal sv. Pavla do Říma, a ten prý napsal evangelium. Je to hrubý omyl Velenského, jež vyvrací list ke Kolosským, (IV. 10), neboť *Aristarchus* je odlišná osoba od sv. Marka a sv. Marek je jenom jediný, a to evangelista. Pokud jde o seznámení filosofa Filona se sv. Petrem, stalo se to prý nikoli v Římě, nýbrž v Judsku. Velenský soudí takto: „Já bych myslel, že se to stalo v Judsku, kde Petr strávil svůj život hlásáním Krista a zde též podstoupil svou mučednickou smrt.“ A končí svou thesi slovy plnými nenávisti k papežskému Římu: „I my hájíme pravdivost toho mnohými důvody a odhalujeme zločiny a bludy západního Babylónu, totiž Říma, doufajíce, že tím nepochybně jednou dojdeme odměny koruny věčnosti.“ Konec.

Z uvedeného přehledu poznáváme velkou sečtělou Oldřicha Velenského v Písmě svatém, odkud si bere důvody proti starokřesťanské tradici o pobytu sv. Petra v Římě. Všechny nesnáz vzaté z Písma svatého a uváděné nesmiřitelným nepřítelem římského papežství, se rozplývají jako mlha na slunci ve světle dějinných dokladů písemných a dnes ještě průkazněji ve světle velkolepých objevů archeologických. V 16. století zmíněná knížka mohla snad vzbuzovati rozruch, dnes však patří do propadlých dějin jakožto příklad nenávistné propagandy protipapežské. Přesto však v další části si probereme kriticky písemné dějinné doklady o pobytu sv. apoštola Petra v Římě, jeho utrpení, smrti i pontifikátu v hlavním městě římské říše a doplníme důkaz uvedeného dějinného faktu uvedením dokladů též archeologických. A pak nám vysvitne nad slunce jasně správnost slov zesnulého papeže, Pia XII., že dnes stran tohoto faktu dogmatického „*etiam saxa loquuntur*“ — „dnes i kameny mluví“.

ThDr. Josef Kubalík

Použito: 1. *Mathias Flacius Illyricus*: De sectis, dissensionibus, contradictionibus et confessionibus doctrinae, religionis, scriptorum et Doctorum Pontificiorum — Basilae 1565. (Tresor universit. knihovny v Praze: Tres. Be 103.) — 2. *Zlatá Praha, roč. 1925, sv. XLII.*

KDY SE UDĚLUJE DELEGACE A KDY LICENCE?

Podle manželského platného práva v ČSSR, zákona o Právu rodinném č. 265/49, je uzavírání manželského svazku obligatorní, tj. kdo míní manželský svazek uzavřít, musí jej uzavřít před MNV, pověřeným vést matriky bydliště jednoho ze snoubenců (§§ 1—4 cit. zák.).

Na podkladě, že novomanželé splnili zákon a uzavřeli manželství podle zákonných ustanovení, mohou být vykonány sňatkové obřady náboženské (§ 7 c. zák.).

Katolickým křesťanům, kteří jsou vázáni ve své kázni také kodexovými předpisy (can 1094 a 1099), není tedy bráněno, aby se této kázni podrobili.

A kdo je oprávněn asistovat těmto sňatkovým obřadům náboženským?

Z hlediska státního ten, kdo má státní souhlas k duchovenské činnosti, a to buď na základě ustanovení v určité farnosti, na určitém územním úseku, nebo kdo obdržel státní souhlas výslovně na žádost pro asistenci k výkonu sňatkových obřadů církevních (srv. § 7 zák. č. 218/49, §§ 16—17 zák. č. 219/49). Konkrétně řečeno, podle předpisů státních smí asistovat farář farnosti, kterou si novomanželé zvolili, nebo kněz, který obdržel souhlas místního faráře a ONV, příslušného farnosti, kde obřad má být vykonán.

Z hlediska církevního jest oprávněn asistovat platně a dovoleně Ordinář v celé své diecézi pro všechny příslušníky diecése, cestující a kočovné, v diecézi se zdržující.

Farář platně a dovoleně asistuje svazku ve své farnosti pro příslušníky této farnosti. Příslušným farářem se rozumí farář farnosti nevěsty a ženicha. Obřady sňatkové mají být vykonány ve farnosti nevěsty (can 1094, 1097, § 2), a pokud jsou spravedlivé (nikoliv vážné, těžké) důvody, ve farnosti ženicha. Farář ženicha asistuje svazku platně a dovoleně na základě „Propustného listu“ od faráře nevěsty (nikoliv tedy na základě jiného pověření, jako je delegace nebo licence).

Pro jasnost významu pojmů rozumíme výrazem farář každého kněze, který na základě řádné universální iurisdikce spravuje určitou farnost, nebo kdo tomuto pomáhá na základě ustanovení, ovšem rozumí se za předpokladu se státním souhlasem. Tedy na roveň faráři nebo ve funkci faráře vystupuje interkalární administrátor (vicarius oeconomus) nebo jiný provisor zvaný, dále duchovní správce, který zastupuje morální osobu (vicarius actualis zastupuje kapitulou), pomocný kněz v případě stáří, trvalé nemoci (vicarius adiutor) faráře nebo pro rozlehlost farnosti pomocník (vicarius cooperator — kaplan).

Kněz, farář ze sousedství nebo kterýkoliv jiný kněz, který zastupuje faráře nepřítomného (nebo jednoho svrchu jmenovaného) po delší dobu (asi týden), se nazývá zástupce (vicarius substitutus), jemuž universální iurisdikci v zastupované farnosti propůjčuje Ordinář, nikoliv farář místa. Kaplan zastupuje faráře tehdy platně a dovoleně, jestliže byl dán faráři jako pomocný kněz bez omezení nebo vymezení iurisdikce, jinak od případu k případu musí být zvláště delegován.

Zástupce (vicarius substitutus) asistuje těm svazkům platně a dovoleně, k nimž obdržel speciální pověření od místního faráře (administrátora atd.), tedy nikoliv ovšem dovolením faráře všeobecným pověřením. Ke každému případu potřebuje zástupce samostatné pověření buď od místního faráře nebo v případě, že farář na cestách je nedostupný, tedy od Ordináře. Ordinář však také k žádosti může mu udělit všeobecnou iurisdikci pro zastupování a v tom případě může zástupce platně a dovoleně asistovat při zastupování každému případu. Jinak se ovšem řídí jeho pravomoc dalšími pravidly, jako pro faráře ve své farnosti.

Kdyby zástupce asistoval svazku, pro který neobdržel zvláštní pověření od místního faráře nebo Ordináře, asistoval by neplatně.

Poněvadž novomanželé, kteří splnili zákonný předpis, mohou si vybrat ze spravedlivé příčiny kde a kým chtějí, aby jejich svazku bylo požehnáno, může vzniknout několik případů, v nichž podle církevních předpisů ne vždy každá asistence je platná nebo dovolená.

Farář (a kněz v jeho pravomoci) ve své farnosti asistuje každému svazku platně a nad to svým farníkům dovoleně, cizím příslušníkům nedovoleně. Aby i příslušníkům cizí farnosti asistoval dovoleně, potřebuje licenci faráře nevěsty.

Farář svým farníkům v cizí farnosti může asistovat platně jen tehdy, obdržel-li od místního faráře delegaci. Licenci nepotřebuje, neboť jsou to jeho farníci.

Farář, který by chtěl asistovat v cizí farnosti tamním farníkům, potřebuje od místního faráře delegaci a licenci.

Farář, který by v cizí farnosti chtěl asistovat svazku z jiné farnosti, potřebuje delegaci místního faráře a licenci faráře nevěsty (např. děkan z Kralup má asistovat v Praze farníkům ze Slaného: delegaci od pražského a licenci od slánského faráře).

Kněz, který není v duchovní správě, za předpokladu, že má souhlas státní k výkonu asistence, podle církevních předpisů vždy potřebuje delegaci místního faráře a licenci faráře nevěsty, a to ať asistuje v místě bydliště svého nebo mimo. Pokud farář místa je současně příslušným farářem nevěsty, pak dává tomuto knězi vedle delegace také sám licenci.

A ještě je nutno podotknout několik slov o vlastnostech delegace. Delegace musí vždy být udělena:

1. písemně (prozatímně může být udělena i telefonicky, ústně nebo telegraficky, ale dodatečně vždy písemně);

2. před asistencí svazku musí asistující mít nějaký doklad o delegaci (SRR rozhodla, že předpokládaná delegace je neudělená);

3. určité fyzické osobě (musí znít na jméno a hodnost, nikoliv na děkanský nebo farní úřad apod.);

4. pro určitý případ, tj. musí se uvést jména, bydliště a zaměstnání, aby osoby byly identifikovány, a dále nutno uvést den a místo, tj. název kostela, konání sňatkového církevního obřadu.

Delegační list se zpravidla uděluje s právem další delegace, či s právem subdelegovat, což se stane opět formou delegace.

Kdyby delegační list neuvedl právo delegovaného subdelegovat, pak se má za to, že subdelegaci si řádný iurisdikcionář nepřije, čímž také delegovaný dále nemůže subdelegovat.

Pro odstranění kontroverzí je nutno tedy uvést doložku delegačního listu: „cum iure subdelegationis“.

ThDr. Jaroslav Michal

Přehledná tabulka

Kdo	Kde	Koho	Jak	Co potřebuje
farář	ve své farnosti	své farníky	platně dovoleně	
farář	ve své farnosti	cizí farníky	platně nedovoleně	licenci faráře nevěsty
farář	v cizí farnosti	své farníky	neplatně dovoleně	delegaci farář místa
farář	v cizí farnosti	tamní farníky	neplatně nedovoleně	delegaci i licenci faráře místa
farář	v cizí farnosti	cizí farníky	neplatně nedovoleně	delegaci farář místa a licenci faráře nevěsty
kněz	ve farnosti svého bydliště nebo mimo své bydliště	tamní farníky	neplatně nedovoleně	delegaci i licenci faráře místa
kněz	ve farnosti svého bydliště nebo mimo své bydliště	cizí farníky	neplatně nedovoleně	delegaci farář místa a licenci faráře nevěsty

OD NOVÉHO ROKU DO HROMNIC LITURGICKY A PASTORÁLNĚ

Pohané první den v roce, zasvěcený Janusovi, slavili rozmanitými nevázanostmi a proto nedivno, že Církev, chtějíc od toho křesťany odvrátit, zavedla kdysi na tento den zvláštní liturgickou kající slavnost „ad prohibendum ab idolis“ a první den v roce prohlásila zasvěceným svátkem. V Římě se původně (od 5. stol.) jmenoval Octava Domini, zatímco v Galii Circumcisio Domini, což v 9. stol. přešlo také do Říma. Je přiměřené, jestliže duchovní správce započne Nový rok slavným „Veni Sancte“.

Svátek Nejsv. jména Ježíš povolil až r. 1530 Kliment VII. františkánům za jejich veliké zásluhy o šíření úcty ke jménu Ježíš a Inocenc XIII. jej r. 1721 na prosby císaře Karla VI. rozšířil na celou Církev. Původně se slavil o druhé neděli po Zjev. Páně, avšak po reformě sv. Pia X. slaví se v neděli mezi Novým rokem a Zjev. Páně a není-li v těch dnech neděle, tedy 2. ledna. Jinak 2. až 5. leden jsou dny feriální a slaví se jako svátky kommemorované. Analogický postup je ve dnech 7. až 12. ledna, před nimiž předchází svátek Zjevení Páně, Epifania Domini, lidově sv. Tří králů.

Tento tajuplný svátek, který s vánocemi, velikonoce, nanebevstoupením a letnicemi patří k oněm pěti svátkům, které podle mešního kánonu (Communicantes) jsou „dies sacratissimi“, vznikl ve 3. stol. na Východě (Origenes, jenž zemřel po r. 250, tento svátek ještě nezná, ale sv. Řehoř Taum., jenž zemřel r. 270, má už na něj kázání) a původně se jím tam oslavovalo narození Páně — zjevení božství Ježíše Krista při Jeho narození, kterýžto význam je dosud jaksi uchován v Prefaci („Unigenitus tuus in substantia nostrae mortalitatis apparuit“) a v Communicantes („Unigenitus tuus in tua tecum Gloria coaeternus in veritate carnis nostrae visibiliter corporaliter apparuit“). Důvod k tomu někteří hledají v číselné symbolice (podobně jako u 25. prosince), neboť podle Zprávy Sozomenovy (Hist. eccl. VII., 18) připomínali si někde den úmrtí Ježíše Krista 6. dubna a podle zásady o plných rocích Spasitelova pozemského života, počítající od Jeho početí, 6. leden byl dnem Jeho narození. Od 4. stol. je však svátek Zjevení Páně doplněním vánoc.

O vánocích Kristus Pán zjevil své Božství jen užšímu kruhu, avšak Církev, kterou založil, je určena pro všechno lidstvo. A proto Spasitel záhy po svém narození jakoby povolal k sobě pohanské mudrce a tak tedy je 6. leden zvláště památný svátek pro křesťany z pohanstva. Třebas ve východní Církvi se příchod mudrců dosud připomíná již o vánocích (25. prosince), tož v západní Církvi je 6. ledna již od doby sv. Augustina (Sermo 199—204) a Lva Vel. (jeho 8 řečí na tento svátek) v popředí — arci se vzpomíná i křtu Páně a zázraku v Káni Galilejské — památka klanění se mudrců, a tak svátek Zjevení Páně je svátkem povolání pohanů do Církve. (Vzpomínka na křest Krista Pána je v západní Církvi jen v I. a III. responsorii a na zázrak v Káně v hymnu nešpor a v antifoně k Benedictus a Magnificat v II. nešporách. Při svém křtu byl Ježíš Kristus veřejně dosvědčen jako Syn Boží a sestoupil na Něj Duch Sv. a v Káně galilejské „uvěřili v Něho učedníci Jeho“ a bylo tam též naznačeno přetvoření celého světa Spasitelovou milostí a pravdou, neboť Písmo sv. často znázorňuje Bohu odcizené pohanstvo vodou). Podle poutnice Etherie trvala v Betlémě a v Jeruzalémě slavnost Zjevení po osm dní, v Římě je oktáv tohoto svátku znám od 8. stol., jeho vigilie už od 6. stol., neboť už v Gregoriánském sakramentáři mluví se totiž o jeho vigilii. Po reformě z r. 55 nemá tento svátek ani vigilie, ani oktávy a poslední den zrušené oktávy, 13. leden, byl stanoven jako zvláštní svátek Památky křtu Pána našeho Ježíše Krista. Oficiem a mešní formulář na tento den zůstávají tytéž, jaké byly v poslední den zrušené oktávy a připadne-li tento svátek na neděli, pak se o této neděli slaví svátek sv. Rodiny, a to bez jakékoliv připomínky, jak to výslovně stanoví reformační dekret „Cum nostra“.

Svátek sv. Rodiny byl předepsán na I. neděli po Zjev. Páně r. 1921 pro celou Církev (r. 1893 jej zavedl Lev

XIII. jako svátek partikulární, jenž byl jednotlivým diecéším na jejich žádost povolován na III. neděli po Zjev. Páně). Svátek sv. Rodiny je liturgickou manifestací pro posvátnou důstojnost manželství a rodiny. Jeho liturgie je skvělým rozjímavým hymnem na křesťanskou rodinu po stránce věroučné, asketické i sociální. Vyzvedá zářný ideál křesťanské rodiny, připomíná význam manželství a zdůrazňuje jeho úkol, vzájemné povinnosti rodičů i dětí, jakož i podmínky rodinného štěstí. Duchovní správce má toto vše v tento den rozvinouti v kázání.

Leč nutno se vrátit ještě k svátku Zjev. Páně a zejména si připomenout, že o tomto svátku zveřejňoval v Alexandrii biskup svůj pastýřský list (Epistola festalis), v němž oznamoval, kdy se budou v nastávajícím roce slavit velikonoce. Od nicejského koncilu r. 325 dalo se pak toto po evangeliu ve všech katedrálách a později k tomu připojován seznam všech pohyblivých svátků (viz Caer. ep. II., 15). Epistola festalis dala vznik postním pastýřským listům. Je vhodné, aby se pohyblivé svátky v tento den oznamovaly i v naší době a pak se jejich data vyvěsila na vývěsní tabuli resp. ve skříňce v chrámové předsíni.

Památku křtu Páně oslavoval Východ též svěcením vody a tak někdejší vigilie Zjevení stala se tam dnem sv. křtu. Už od 4. stol. byl tam v předvečer Zjevení svěcen Jordan jako později v Egyptě Nil, v Rusku Něva a jinde jiné řeky. V 11. stol. proniklo pak svěcení tříkrálové vody též na Západ a je též v pražském rituálu z r. 1520. Od r. 1890 smí se užívat jen formuláře Ritualu — App. Bened. res. I.

Králi nazývá mudrce resp. mágy, tj. příslušníky kněžské kasty od Východu — z Persie, Medie nebo Asýrie, kteří přišli do Betléma asi za rok po narození Božského Dítěte, nejprve Tertulián (Adv. Jud. 9; Adv. Marc. III, 13) a jejich počet je naznačen třemi dary, které obětovali (Mat. 2, 11). Tak to říká Origenes a sv. Lev Vel., třebas obrazy — někdy snad z důvodů symetrických — jich představují v počtu dva, čtyři a šest a syrská tradice jich udává dokonce dvanáct. Jejich jména poprvé uvádějí „Excerpta Latina Barbari“ ze 6. stol. Podle legendy z tohoto stol. prý je apoštol Tomáš pokřtil a jmenoval arcibiskupy a sv. Helena jejich ostatky přenesla do Cařihradu, odkud se za biskupa Eustorgia I. (+ kol. r. 331) nebo Eustorgia II. (+ kol. r. 518) dostali do Milána a když Fridrich Barbarosa r. 1162 Milán dobyl, dal tyto ostatky spolu s ostatky sv. Felixe, Nabora a Řehoře Splitského přenést do Kolína, kde jsou uchovány v tamní katedrále. Když r. 1864 byly tam jejich nádherné relikviáře otevřeny, byly v nich nalezeny ostatky imenovaných tří mučedníků a tři skoro úplné kostry, jež podle tradice jsou pozůstatky tří králů.

Památkou na tři krále svěťvá se též zlato, jež bylo dáno Ježíškovi jako Králi, kadidlo, jež Mu bylo dáno jako Bohu a myrha, kterou dostal jako budoucí trůtnel, jenž zemře za hříchy světa. Toto svěcení připomíná se teprve ke konci středověku a ve svěťvých modlitbách Církev prosí, aby všichni, kdo v důvěře o Boží pomoc tyto věci ve svém domě nebo u sebe mají, byli osvobozeni od všech nebezpečností duše i těla. Posvěcené kadidlo je ovšem určeno především k vykuřování lidských přibytků a v Německu bylo v obyčeji konávat je ve dvanácti nocích mezi svátkem Narození a Zjevení Páně (tzv. Zwölf Rauchnächte). O Zjevení Páně žehnají se domy podle Rit. I. c. 6, ale u nás to není v obyčeji, zato však se svěťv křída, kterou se pak píší na dveře začáteční písmena sv. tří Králů. Toto svěcení je poměrně mladé a Církev při něm prosí, aby všichni, kdo touto křídou na své dveře napíšou jména sv. Kašpara, Melichara a Baltazara (je to jediné místo, kde se v liturgii tato jména uvádějí), dosáhli pro jejich zásluhy a na jejich příměluv zdraví těla a ochrany duše.

2. února, tj. čtyřicátého dne po Narození Páně, slaví se svátek Obětování Páně, dříve Očišťování Panny Marie, lidově Hromnic, a na Východě Setkání, který síce — připadne-li neděle Septuagesima (Devítník) před 2. únorem — někdy zapadá již do období velikonočního, avšak

je to třetí nejvýznamnější svátek vánoční, který se od vánoc tak daleko ocitl jen ze snahy zachovat tu při oslavách události, v evangelích časově přesně určených, postup chronologický. Avšak teprve tímto svátkem uzavírají se ideově oslavy vánoční, třebaš někdy už mimo bohoslužebné vánoční období, teprve od tohoto svátku mění se mariánská antifona v hodinkách a proto také lze nechat v kostelích jesličky až do tohoto svátku incl. Svátek tento je též původu orientálního. Oslava události, líčených v evangeliu sv. Lukáše (2, 22—28), jak vypravuje poutnice Etherie (Peregrinatio c. 26 z doby kolem r. 390), byla v Jeruzalémě konána již ve 4. stol. Zatímco o Božím Hodu vánočním oslavuje se příchod Božského Spasitele na svět (narození) a Zjevení Páně je manifestací slavnosti lidstva za holdu prvotín a zástupců pohanského světa, zjevení vtěleného Boha-Vykupitele, 3. svátek vánoční 2. února je svátkem setkání a oslavou holdu odstupujícího Starého zákona mesiášskému Veleknži-Vykupiteli ve chrámu Jeruzalémském na rozhraní epochy novozákonní. Tento svátek oslavuje setkání, při němž se Nový zákon setkává se Zákonem starým, Božské Dítě se starcem člověkem, zrozený Vykupitel se staříčným kmetem, chystajícím se na odchod, vykupitelský zakladatel Nového zákona s ušlechtilým spravedlivcem starozákonním, velebným reprezentantem oné starozákonní vrstvy, která duchovně nepodlehla náboženské zkáze. Z Jeruzaléma rozšířila se slavnost setkání po křesťanském Východu a záhy zavedena i na Západě, neboť v Římě se objevuje jistě už ve stol. 6., ale patrně tam byla už ve stol. 5. A poněvadž se Ježíšek se Simeonem setkal na rukou Panny Marie, bylo nasnadě, že z toho důvodu tento svátek na Západě nabyl charakteru svátku mariánského, ač nepřestal býti ani v západní liturgii nikdy velikým svátkem Páně a také nikdy nebyl považován za výlučný svátek mariánský.

V Římě s tímto svátkem spojen průvod z kostela, ač tento průvod původně kromě společného data s ním neměl nic společného. Podle středověkých zpráv byl zaveden jako smírné procesí namísto smírného průvodu pohanského, zvaného amburbale, a dříve to ukazovala i fialová barva rouch, do kterých se k této příležitosti liturg oblékal. Nyní se užívá barvy bílé. Svíce se při něm nosí od 8. stol. a svítí se od 10. stol. a podnětem k tomu

byla bezpochyby evangelní perikopa, v níž nazývá Simeon Krista Pána „Světlem k osvícení pohanů“. Modlitby při svěcení svíc prosí podle symboliky ohně a světla, abychom rozežhali ohněm Božské lásky po temnotě tohoto světa přišli do světla věčného a vyprošují svícím požehnání „ad usus hominum et sanitatem corporum et animarum, sive in terra, sive in aquis“. Proto se dávají do ruky umírajícím a proto se také rozžehují za bouří, pročež se jim říká hromničky a svátek podle toho lidově nazván Hromnice. Jsme daleko pověry, abychom nechali se věřící domnívat, že zapálením takové svíce za bouře ochrání své příbytky od pohromy, vždyť byl to kněz, náš Prokop Diviš, jenž vynalezl hromosvod, ale jsme si vědomi, že někdy ani nejlepší technické vymoženosti a opatření nepomohou, neochrání-li nás Hospodin, resp. Ježíš Kristus.

V našich církevních provinciích je dovoleno svěcení svíc přeložit na nejbližší příští neděli a věřící mají být předtím duchovním správcem vyzváni, aby si svíce zavčas opatřili a k svěcení přinesli. Přesto však pro zapomětlivce je radno mít nějaké svíce k dispozici, jako je vůbec dobré posvětit v tento den svíce k liturgickému užívání na celý rok. Věřící, kteří si v tento den dali svíce v chrámu posvětit, používají jich na svém domácím oltářičku a přinášívají si je opět do chrámu na vigilii velikonoční.

3. února je svátek sv. Blažeje, biskupa a mučedníka, který když byl vlečen vojínů k soudci, tu mezi lidmi, kteří se s pláčem k němu hrnuli, přichvátala také křesťanská vdova s polomrtvým pacholíkem, jemuž uvázla v hrdle rybí kost. Svatý mučedník poloudšeného hochu požehnal a ten hned nato přišel k vědomí a uzdravil se. Proto byl od 8. stol. sv. Blažej (+ kol r. 316) vzýván při nemocech krčních. Ve středověku bývaly mu pak obětovány svíce a z toho se asi vyvinul zvyk udílet svato-blažejské požehnání (od 16. stol.) s dvěma skříženými svícemi. Podle posv. kongregace ritů (z 3. III. 1936) nemusí býti svíce zapáleny. Chce-li však kněz požehnání udílet přesto se svícemi hořícími, pak si musí počínati opatrně, aby plamen svíc nezapálil někomu vlasy a vosk nepokapal šaty. Je proto radno na svíce navléci misky z tuhého papíru. V tento den je pak nejzazší termín pro odstranění a uschování jesliček. ThDr. Jaroslav Kouřil

MIKULÁŠ PUCHNÍK, OFICIÁL A GENERÁLNÍ VIKÁŘ

Po řadě vskutku rodem i duchem representačních osobností, které řídily českou církev z arcibiskupského prestolu, byl zvolen, bohužel nedosednuvší muž vladického rodu, osvědčený dlouholetou službou v církevní administrativě — Mikuláš Puchník.

Jihočech Puchník pocházel z Černic u Horažďovic z malého vladického rodu, jehož členové měli koncem r. 1401 ve štítě půlměsíc podobně jako majetkově drobné šlechtické rody držící Závěsi, Zbynice, Kotouň, Ždár, Krašovice a Želeč. Asi z téže doby jsou známi jeho sourozenci Dobrohost a Volfart, s nimiž rodový majetek rozšířil o ves Lažany u Horažďovic. Stalo se tak v době, kdy ještě nebyl pražským kanovníkem. Za zmínku stojí, že v r. 1401 zakoupili bratři Puchníkové dvě kopy platu v rodných Černicích kanovníkům u sv. Jiří. Po vymření Puchníkovců připojeny Černice k Oselci, také na Horažďovicu a neveliká tvrz již před rokem 1543 byla pustá.

Rodinná rada Puchníků určila asi bystrého jinocha Mikuláše kariéře středověkého vzdělance, jehož cílem se stala Praha, teprve od několika desetiletí sídlo university. Spolehlivá zpráva potvrzuje, že Mikuláš, pokročilší asi jen málo za dvacátý rok věku, byl zapsán v matrice juristické fakulty před r. 1383, podle některých již dříve, jako licenciát „in decretis“ a zaplatil taxu kopu českých grošů. Jmenuje se tehdy s muži, kteří vesměs dosáhli v církevních úřadech významných funkcí jako právník a poradce Jenštejnův Kuneš z Třebovle, zaměstnávající až do dnešní doby právní i církevní historiky svými na svou dobu na výsost pokrokovými sociologickými názory (Sborník historický 1961, 103; M. Boháček, Právní ideologie předhusitského zastánce

svobody); Pavel z Janovic, doktor dekretů a kanovník pražského kostela; Jan z Jeřeně, vystudovavší práva také v Bologni a Padově, pozdější arcijáhen hradecký aj.

Brzy potom, jsa snad od r. 1375 už také mistrem svobodných umění, odešel Puchník do Roudnice jako rektor školy, což bylo pro další jeho životní osudy velice významné. Dostal se tam totiž do styku s arcibiskupovým dvorem, pravděpodobně se samým Janem z Jenštejna a možná, že jeho prostřednictvím přišel do Prahy. V povolání školního rektora roudnického vystupuje Puchník dvakrát jako svědek v drobných soudních jednáních v r. 1375 a příštího roku 1376 uzavírá právně sám smír se svými odpůrci Henslínem a Velislavem, při čemž je mu svědkem kolega v povolání, rektor svatojilské školy, učený a ctihodný autor známé kroniky sepsané na popud samotného Karla IV., Přibík Pulkava z Radenína. Puchník postoupil prý docela mezi profesory juristické fakulty a v jejich seznamu se uvádí na 14. místě. Nějaký čas četl prý také církevní právo (Pelzel, Jireček). Mistr svobodných umění a obratný církevní právník se dostává stále častěji do styku s arcibiskupskou kurií, takže známý Ojř z Domanic, přední z konsistorních úředníků a potomní Olbramův generální vikář, ho ustanovuje 30. VI. 1377 svým zástupcem při jmenování za faráře do Bohumilic. Podle některých se stal Puchník arcibiskupským oficiálem až r. 1383. To se dostal přímo do plného proudu rušného kancelářského provozu arcibiskupova, jehož agendou probíhala důležitá církevní právní jednání, z nichž mnohá přešla svým významem do českých dějin vůbec. Někdy v této době přijal kněžské svěcení a s ním nabyl záhy kanonikátu v Olomouci, na Mělníce a u sv. Jiří na Pražském hradě. Nutno přiznat, že soustředil na

svou osobu několik titulů. Neznamená to ovšem v každém případě nějaký abnormálně vysoký příjmový efekt. Hromadit tituly a hromadit příjmy neznamená vždy totéž. Sv. Jan Nepomucký měl také několik úřadů a přece pobíral celkem o dvě kopy menší příjem než Jan Hus s titulem pouhého kazatele, ovšem při bohatě nadané kapli Betlémské. Máme-li se zastavit u majetkové záležitosti Mikuláše Puchníka, kterého zdiskreditoval v dějinách míšeňský kronikář Jiří Fabricius (jehož údaje by bylo užitečno kriticky přezkoumat), třeba prohlásit, že o jeho nějakém nadměrném bohatství podle zachovaných zpráv nemůže být ani řeči. Z pramenných dokladů je jenom jisto, že se svými bratry rozmnožil rodový majetek o vesnici Lažany, ale skoro současně obdařuje společně se sourozenci svatojiřské kanovníky. Jinak vlastní v Praze „před újezdskou branou“, tedy na periférii, dům a náhodně zachycená listinná pozůstalostní zmínka mluví ještě o jakémsi rybníku jemu náležejícím. (AMK XXIII, 11, nová sign. 622.) Konečně z prosince r. 1400 existuje zápis na dluh 7 a půl kopy gr., které mu zaplatí Zikmund z Křižanova a Dobeš z Popovic. Toť vše, co pozitivně víme o „jednom z nejdychtivějších obročníků čili hromaditelů beneficí“, jak o něm hlasně prohlásil se celou řadou ochotných následovníků jinak seriosní Tomek v 86 let staré historii Prahy, jinak často prohlašovaný za velmi zaostalého.

Všechny zachované a dobře uvážené souvislosti nabádají k tomu, abychom na mistra svobodných umění Mikuláše Puchníka pohlédli také z jiné stránky a věnovali mu ještě jinou pozornost než jaká se mu při povrchním oceňování, hlavně s ohledem na jeho benefícia, dosud věnovala. Puchník se dostal jako mistr svobodných umění do Roudnice za správce školy. Setrval tam nejméně do r. 1380, kdy se stal pražským arcibiskupem asi stejně starý Jan z Jenštejna, jemuž ale Roudnice již dříve byla známa. Je velmi pravděpodobné, že si Jenštejn Puchníka oblíbil, vzal ho ke konsistoři, poctil ho vysokými úřady a setrval s ním i nadále ve stycích více než úředních, zařadiv ho mezi své důvěrnější přátele. Zachovaly arcibiskupův známý Codex epistolaris obsahuje totiž dva až tři listy určené jakémusi Mikuláši, mistru svobodných umění. Z několika Mikulášů žijících v době Jenštejnově jde jen o dva, kteří by přicházeli v úvahu jako adresáti listů. Mistr Mikuláš, o němž se zmiňuje Jenštejnovův traktát *De bono mortis*, který ho doprovázel r. 1390 do Říma, proslul velikou zbožností a také tam zemřel. Není vyloučeno, že druhým příjemcem oněch listů by snad mohl být náš Mikuláš Puchník. Obsah těchto písemných sdělení nás potom ovšem nutí vidět ve známém generálním vikáři pražské arcidiecése na sklonku XIV. stol. poněkud kultivovanější osobnost, než jakou jsme zvyklí si představovat pod pojmem církevního úředníka. Jenštejn onomu mistru Mikuláši oznamuje smrt olomouckého biskupa Jana ze Středy, „retora a subtilního poety“, mimochodem také navyklého dýchat kancelářský vzduch a přitom dovede vhodně jeho mysl obrátit k náboženským věcem. Podobně i druhý list datovaný vydavatelem Codexu k r. 1380, prozrazuje v úvodu přátelství, které chová arcibiskup k adresátovi, rozvíjí před jeho zrakem výbornost sedmera svobodných umění, zmiňuje se o epidemii řádící v Čechách a zvláště v Praze, při čemž nabádá ke smírné modlitbě za odvrácení zla. Příjemce se nám tak jeví z vnitřního charakteru těchto písemných památek jako muž, mající značný kulturní zájem. Lze o něm předpokládat, že bude chápat Jenštejnovu bolest nad ztrátou

takového umělce jako byl Jan ze Středy, že mu možno sdílně svěřit jeho starost o knihovnu po zesnulém, ba pověřit ho jejím průzkumem. O Mikuláši, zemřevším v Římě, víme snad jen to, že byl Jenštejnovi zvláště milý, když byl zařazen do jeho průvodu. O Puchníkovi pak, z doby před úřadováním na pražské konsistoři, že byl mistrem svobodných umění a rektorem školy v Roudnici, důležitým mimopražským sídlem arcibiskupů s kulturně významným augustiniánským klášterem. Třebaže celý pozdější Puchníkův život, vyplněný pilnou kancelářskou prací zaměřenou právnícky, neprozrazuje nic z jeho eventuálních estetických sklonů a zájmů o literaturu, nemůžeme je naprosto vylučovat, alespoň ne z doby, kdy se věnoval školní práci. Puchníkovo možné záliby literární se znalostí knih a snad občasným pokusem ve vlastní literární tvorbě, jakož i vážný životní názor, upoutaly patrně jemného Jenštejna, zasvěcujícího později výlučně bývalého rektora školy církevně administrativní dráze.

Úřad, kterým pak Jenštejn po osvědčeném praktikovi Borešovi Puchníka pověřil, byl jedním z nejvýznamnějších. Na postavení středověkého církevního oficiála nelze totiž hledět jako na jakousi kancelářskou sílu, nepříliš odlišnou od písaře. Úřední titul Puchníkův podle pečetní legendy tehdy zněl: „Curiae archiepiscopalis Pragensis et apostolicae sedis legati officialis“. Podle nejstarší zachované listiny, obsahující znění jakéhosi konečného rozsudku z 31. VII. 1383, ustanovil Jenštejn Puchníka před tímto datem. Funkce úřadu oficiála spočívala všeobecně v jeho soudní moci, kterou mu arcibiskup svěřoval. Původně kdysi biskup jmenoval oficiála zprvu jen na určitou dobu a nebo pro určitou záležitost, vytěnou v udělené plnomoci. Později, hlavně od XII. stol., kdy šlo o omezení rozbujelé moci arcijáhnnů na úkor biskupovy jurisdikce, rozhodoval oficiál ve věcech sporných, trestních i manželských. Jeho tribunál byl totožný s tribunálem arcibiskupovým, takže byla od něho možná apelace jen k vyšší instanci. V každém sporu přímo k papežské stoličce s pominutím všech předchozích instancí. Arnošt z Pardubic moc oficiálovu dalekosáhle rozšířil, poskytnuv mu právo pře slyšeti, souditi, viníky suspendovati, vynášet interdikt, vylučovat je z církve, event. vězniti, tedy činit vše, co by v podobných případech činil sám arcibiskup. Korektor kleru byl jen pomocným, oficiálovi podřízeným úředníkem. I když byl oficiál zplnomocněn všeobecně „ad universitatem causarum“, netrvala jeho jurisdikce doživotně, nýbrž jen do vůle arcibiskupovy. Mohl být kdykoliv odvolán. Tak je možno, že někdejší oficiálové po složení úřadu zastávali ještě jiné funkce. Moc oficiálovu zaniká současně s mocí biskupovou. Obnoví-li nástupce biskupův oficiálovi jeho mandát, funguje dále. Sede vacante za správy diecése kapitulou jmenuje tato i oficiála. Vyznačuje to také jeho titul: „Magister Nicolaus officialis curiae Prag. a capitulo Prag. deputatus“. Rozumí se, že oficiálem mohl být jen osoba kvalifikovaná, znalá dokonale církevního práva. Takovými byli: Jan Padovský, doktor dekretů; Hostislav Všemilův z Prahy; Bartoloměj Gerlachův; Petr z Kuncendorfu (1356 a 1363); vysoce vzdělaný Vilém z Lestkova; hlavně ale Jenec Závěšův z Újezdce, který pobyl v úřadě za tří arcibiskupů od Arnošta přes Jana Očka k Jenštejnovi. On také ustálil oficiální praxi, takže jeho nástupci Boreš a Puchník mohli až na nepatrné změny užívat ve svém úřadě forem a pravidel osvědčených a ustálených. (Pokrač.) *ThDr. V. Bartůňek*

ROZJÍMAVÝ PŘEKLAD ŽALMŮ

ŽALM 22. PÁN JE DOBRÝ PASTÝŘ A HOSTITEL

Žalm je asi z doby největší Davidovy slávy. Je myšlenkově dvojdielný. První část je vzpomínkou na jeho vlastní mládí, kdy byl David pastýřem.

Rozdělení myšlenek:

a) Pán je dobrý pastýř

b) a pozorný hostitel.

1. Žalm Davidův.
2. Pán je můj pastýř, nic mi neschází;

dává mi prodlévat na svěžích pastvinách, přivádí mne odpočinout ke studnám,

3. duši mi občerstvuje, vodí mě spolehlivými stezkami, to pro své jméno,
4. a když se ocitnu ve tmavé roklí, nezaleknu se pohrom, protože se mnou jsi ty: tvůj prut i tvoje hůl mi vnukají útěchu.

5. Prostíráš pro mě stůl
na očích mým odpůrcům,
vlasy mi napouštíš olejem,
kalich mi kypí hojností,
6. přiznává pohoda mě bude provázet
všemi dny mého života.
V Pánově domě se uhostím
na dlouhé, předlouhé časy!
„Prodlévat na svěžích pastvinách...“ — vlastně: léhat,
dobrý pastýř pro své stádo vybírá pastvinu neuvadlou
letními vedry.
„Ke studnám...“ — přesněji by bylo: k vodám. Studny
bývaly od sebe daleko vzdáleny, voda byla velmi
vzácná.
„Prut, hůl...“ — prut na pohánění ovcí, hůl, vlastně
obušek, proti dravcům ohrožujícím stádo.
„Na očích...“ — hostiny bývaly na východě velmi oká-
zalé a na volném prostranství.
„Vlasy mi napouštíš...“ — přesněji by bylo: hlavu mi
mažeš olejem, bylo to vyznamenání pro hosta zvláště
milého, olejem se myslí voňavka.
„Kalich mi kupí hojností...“ — hostitel stále dolévá
a pobízí. Pro nás je to obraz kalicha eucharistické-
ho, je to „calix uberrimus“, z kalicha neubývá.

ŽALM 31. RADOST PO VYZNÁNÍ HŘÍCHŮ

Tento žalm složil David v pozdním věku. Je to druhý ze sedmi kašicích žalmů. Obsahově souvisí s žalmem 50. David vzpomíná na svůj hřích cizoložství a vraždu na Uriášovi (2 Král 12). V tomto žalmu je však už vyládkováno vnitřní štěstí nad odpuštěním hříchu. Je zde krásně vyládkováno, že hřích může odpustit jenom Boží milosrdenství. Tento žalm ohromně miloval sv. Augustin, jeho vě-
tami si dal vyzdobit svou pracovnu.

Rozdělení mušlenek:

- a) kašicníkovo štěstí.
 - b) vzpomíná na trpké výčitky svědomí,
 - c) vyznal se
 - d) a nadchází klid a jistota v srdci.
 - e) Naučení věřícím.
1. Poučná píseň Davidova.
Šťastný ten,
komu byla odpuštěna nepravost,
komu byl smazán hřích,
 2. Šťastný ten,
komu Pán už nepočítá provinění
a v jeho duši není klamu.
 3. Dokud jsem mlčel,
chřadly mi kosti
v mém ustavičném nářku,

4. vždyť dnem i nocí
tvá ruka těžce na mě doléhala,
má síla se ztravovala
jak za letních veder.
5. Vyznal jsem se ti ze svého hříchu,
netajil jsem se svou vinou,
řekl jsem:
„Vyznávám se Pánu ze své ničemnosti“,
a tys odpustil,
co jsem hříchem zavinil.
6. Proto se bude k tobě modlit každý zbožný člověk
v době nouze,
a když přivaly vod budou drcáčet,
jeho nedosáhnou.
7. Tys mé útočiště,
ušetříš mě úzkostí,
zahrneš mě radostí nad mou záchranou.
8. „Ukáží ti cestu
a poučím tě, kudy máš kráčet,
budu tě mít na očích
a povedu tě!“
9. Nebuďte bez rozumu jako kůň či mezek,
jejich bujnost se krotí ohlávku a uzdou,
jinak by ti nepřiběhli:
10. hříšník mívá hodně trampot,
ale ten, kdo doufá v Pána,
je zahrnut milosrdenstvím.
11. Spravedliví,
těšte se Pánovou radostí,
jásejte vy, kdo jste upřímného srdce!

„Poučná píseň...“ — hebr.: „máškál“, slovo neznámého
významu, znamená pravděpodobně: moudrost.

„Nepravost, hřích, provinění, klam...“ — David pro
hřích používá čtyř různých termínů, vysvětlujeme asi
takto:

nepravost: stav odloučení od Boha,
hřích: vlastní zlý skutek,
provinění, nebo vina: dluh za hřích,
klam: stav duše ve hříchu, dvojakost srdce.

„Odpuštěna nepravost, smazán hřích...“ — použito dvou
různých výrazů pro odpuštění a zničení hříchu. Bo-
žím milosrdenstvím je hřích smazán, „ukryt“ i sa-
mému Bohu.

„Dokud jsem mlčel...“ — než přišel prorok Náthan, aby
krále Božím jménem nokáral, on se pak vyznal, až
přemohl svou pýchu. Žil ve hříchu po celý rok, aniž
si ho přiznal.

„Vyznal jsem se...“ — rozumí se veřejně.

P. Josef Kunický

CANON MISSAE - CANON VITAE

Kánon znamená pravidlo, zákon, měřítko, směrnici, normu. Kánon znamená církevní zákon, zákon kanonického práva, sbírku inspirovaných knih Písma svatého tak zvaných kanonických Starého i Nového zákona. Canon Missae je nezměnitelná část modliteb, které se při každé Mši svaté modlíme. Canon minor et canon maior: malý čili menší kánon a větší čili velký kánon. Malý kánon — canon minor — obsahující modlitby mezi antifonou ad offertorium a sekretou a velký kánon od Sanctus až po Pater noster.

O těchto modlitbách ustálených, starobylých, které každý den při Mši sv. se modlíme, budeme v letošním Duchov-
ním pastýři konati své meditace.

Liturgické modlitby kánonu byly povětšinou již za sv. Řehoře Velikého v 6. křesťanském století ustáleny tak jako
dnes po rozsahové jeho stránce osmi hár. Přírodně se kánon zpíval nebo hlasitě recitoval — pravý opak tedy poz-
dější a dnešní praxe, že se všechny modlitby malého i velkého kánonu modlíme tiše. Důvod k tichému zpívání proná-
šení modliteb kánonu byl asi ten, aby celebrant neumdlával v hlase anebo, aby svatý textu byl uchráněn profanace.
Poněvadž se modlil a modlí tuto sv. textu kánonu kněz sám a v tichu, nazývá se známý litura 9. století Amalar „Ca-
nonica oratio specialis sacerdotum“. Proto také žádá i Tridentinum tichou recitací kánonu. Menší kánon — canon
minor — je obsahem příbuzný kánonu velkému. Obsahuje prosbu o přijetí obětí darů a jejich zehnaní.

Kánon, směrnice zákonů, liturgických modliteb, církevní melodie, chorálu, který zůstává a zůstane navždy inte-
grální částí liturgických bohoslužeb. Kánon, znamená něco nezměnitelného, věčného a stálého. Něco, co se ve vůli
nemění, co má na sobě něco z nezměnitelnosti Boží... tak jako fyzikální zákony, které vložil Bůh do přírody a do
vesmíru, tak jako Desatero, které dal na hoře Sinai lidu.

Také pro Nový rok je třeba si připomenouti kánon duchovního života, směrnice, normu, zákony, které musíme
zachovávat, podle kterých se musíme jako kněží řídit každý den, chceme-li jako charakterní mužové Boží jítí přímou
cestou k dokonalosti a svatosti.

Tyto směrnice našeho duchovního života jsou obsaženy jasně a jednoznačně v kodexu kanonického práva:

„Ut clerici quotidie orationi mentali per aliquod tempus incumbant...“ can 125, 2. Platí pro každého kněze pro
každý den. Vždyť meditace přináší nám pevnost v jedné, lásku k povolání a k pastorační práci. In meditatione
nostra exardescit ignis, ignis caritatis Dei et proximi...

„Sanctissimum Sacramentum visitent.“ can. 125, 2. V první den našeho kněžství nám zpívali bratři naši: *Non dicam vos servos, sed amicos... Amicus Jesu je každý z nás katolických kněží! Jestliže tedy zve Pán k sobě slovy: Venite omnes, pak zajistě především nás amicos suos! Kněz před Pánem Ježíšem, před svatostánkem hora visitationis každý den. Kolik milostí si vyprosí od svého nejvěrnějšího Přitele, který ho nikdy neopustí, nikdy nekíame a nezklame. Kolik milostí si vydobude pro sebe a pro jiné, pro duše své pastýřské péči svěšené.*

Kněz se svým nejvěrnějším Přitelem při bližnosti věčného světla sám a sám. „Pán můj a Bůh můj... Nejsvětější Srdce Ježíšovo věřím, že mne miluje... Nejsvětější Srdce Ježíšovo v Tebe důvěřuji!“ *Magna ars est cum Jesu conversari; et scire Jesum tenere, magna prudentia.* Kdo dovede s Pánem Ježíšem in visitatione správně a vroucně, opravdu přátelsky se setkávat každý den, bude mít z těchto návštěv ten největší užitek pro sebe a pro jiné. Věčné světlo Věčné Pravdy ho osvití, aby poznal, jak a co má ve spleťtých situacích dělati. Proto nikdy nezapomínej na svého nejlepšího Přitele v tomto roce a na směrnicí kanonického práva: Ut sanctissimum Sacramentum quotidie visitent!

„Deiparan Virginem mariano rasario colant“ /ibidem/. Per Mariam omnis gratia, etiam gratia perseverandi et gratia bene moriendi. Tak jako novokněz Vladimír Koukal ioňského roku 26. září s růžencem v ruce, který se ještě naposled modlil. Sancta Maria... ora pro nobis nunc et in hora mortis nostrae... Subitanea sed non improvisa mors! Posel Boží, blesek, učinil jeho nadějněmu, krásnému kněžskému životu konec a nastal pro něho život budoucího věku na onom světě. Zde platilo skutečně dictum et factum: Per Mariam ad Jesum — doslova!

„Conscientiam suam discutant“ /in eodem canone/. Examen generale et particulare jest gymnastika vůle. Očišťují nás od chyb, pomáhají vychovávat v muže charakterní, v muže opravdu Boží, v druhého Krista, takže můžeme se sv. Pavlem říci: Vivo ego, sed non ego, vivit vero in me Christus. Gal 2, 20. Examen, zpytování svědomí každodenní jest ustavičná kontrola ctností a chyb: peccatorum, offensioium et neglegentiarum nostrarum! Uturuje v ctnostech a zbavuje v pravý čas nebezpečného podrozu hříchů a chyb.

„Clerici, in maioribus ordinibus constituti... tenentur obligatione quotidie horas canonicas integre recitandi.“ /can. 135/. S jakou radostí jsme přijali od Církve svatě posvátnou knihu sv. breviáře, který s námi jde jako archanděl Rafael s mladým Tobiasem cestami života. S jakým nadšením jsme na začátku modlitby tyto se modlili, recitovali nebo zpívali! Třebaže první žár vyhasl, ale nikdy nesmí vyhasnout láska k této veřejné liturgické bohoslužbě. Vyžaduje oběti. Breviář je často pro nás onus grave. Je sacrificium, a to sacrificium oris et laudis! Avšak jako každé sacrificium přináší nám milosti ve veliké míře! Jak veliké již milosti, jak hlubokou útěchu nám již vlévala a stále vlévá tato svatá kniha breviáře do duše v těžkých chvílích životních! Nezapomínejme nikdy na tuto svou povinnost, kterou jsme při subdiaconátu na sebe vzali!

„Clerici studia, praesertim sacra, recepto sacerdotio, ne intermittant.“ can. 129. Kněz musí být stále na výši ve své vědě, ve svém oboru. Nebude-li studovat, zapomene a vědecky zakrnl... Kněz musí každý den opakovat kus dogmatiky, morálky, fundamentálky exegeze — a přečíst si nejnovější bohovědecké články. Kněz musí také vědět, co se kolem něho a ve světě děje, musí být na výši vzdělání času, vzdělání atomového věku, jinak by se vyloučil ze současné společnosti! Musí být z prvních bojovníků za největší dobro lidstva za světový mír! Za mír a pokoj v duších a za mír a pokoj mezi lidem, mezi národy, za světový mír, za to, aby všichni lidé na celém světě jako bratři žili, jako synové a dcery téhož Otce nebeského, jehož tvorové všichni jsme a být chceme!

Podle tohoto kanonu života žijme, jeho se držíme a rok 1962 bude pro nás annus plenus gratiae et felicitatis spiritalis!

ThDr. Karel Sahan

BOJOVNICE A TRPITELKA

(K 100. výročí smrti B. Němcové)

V českoskalickém kostele Nanebevzetí Panny Marie začal — i skončil — dne 12. září 1837 sen šťastného rodinného života sedmnáctileté Barunky. Vlastně tam začínala cesta nepochopení a bojů a zklamání, cesta horoucnosti i ponížení, cesta boje i slávy, zakončená krutým mučednictvím. Na jiřinkovém bále den po svém sňatku rozloučila se s kouzlem mládí a dětství v Ratibořickém údolí a vracela se k němu teprve tehdy, když bída a bolest se staly jejími druhy. Finanční respicient Josef Němec, tehdy dvaatřicetiletý, rozhodně nikdy nebyl manželem, jakého si vysnila mladá a citlivá duše Barunčina. Nikdy jí nedal něhu a porozumění, po němž hladověla. Ani citová, ani duševní cesta obou manželů nešla společně. Takřka na konci svého života, když synovi Karlovi oznamovala důvody rozchodu s otcem, si povzdychla: „Tak vidíš, hochu, kam člověka vášeň přivede! Kdyby byl táta se mnou zacházel jako se ženou a ne jako s otrokem, byla bych ho milovala... Pamatuji si to, Karle, pro budoucnost: Láska že rodí lásku! — a kde není lásky, není štěstí v manželství, je to zvyk a sprostota. — A to se matce tvoji zpříčilo od prvního týdnu manželství; hrubost, zneužívání a neslušné chování odvrátilo její srdce od Vašeho otce.“

Zlom v životě ženy-krasavice a tehdy matky čtyř dětí přinesla Praha a rok 1843. Hlas srdce a hlas krve zavolal k pomoci vlasteneckému snažení a nevolal marně. Pobízela družinou přátel a povzbuzena naléhavostí doby vstoupila ostýchavě do literárního života. „Schovanka pěnic, beráneků a šipků v souvratích mraků hledá dětství stín; rostou křídla, rostou — už jsou přes kolíbkou, přebírá slova — hrášek Popelčín.“ (Halas.)

Celá vlastenecká společnost, duchovní výkvět Prahy, byla kolem ní; to byl nejen důvod k úspěchům, ale i k nesrovnalostem především ve vlastní rodině. Ať přišla kamkoliv na bludných cestách svého neklidného manžela, byla jako víchř, který do zatuchlých poměrů přináší jiný vzduch, vzduch vlastenecké i sociální proměny. Byla osobností, která rozdělávala soudobou společnost na dvě skupiny. Na ty, co cedili na jiných komáry a svoje velbloudy přikrývali zdánlivým počestným spravedlivostí — a těm byla solí v očích — a na ty, kteří dovedli přehlédnout lidské poklesky, a povzbuzovat a pomáhat. I v řadách kněží dovedla si nalézt přátele, příznivce a šířitele no-

PELLICOVA CESTA K BOHU

Cesta k velikosti vede často utrpením. Když v dubnu 1822 přivezla rakouská policie do Brna mladého Itala Silvia Pellica a uvěznila ho na Špilberku, byl tento později tak proslavený vězeň pouze vlasteneckým básníkem místního významu, jehož jméno by za normálních okolností sotva proniklo za hranice jeho vlasti a jeho doby. Symbolem boje za italskou svobodu a autorem světoznámé knihy „Le mie prigioni — Mé žaláře“ jej učinilo teprve osm let pobytu v obávaných špilberských kasematech.

Pellicův žalář nebyl však jen cestou ke slávě — byl současně také cestou k Bohu. Odsouzen k nečinnosti a k samotě v pusté kobce, do které sotva vnikal zámkit dne, Silvio Pellico uvažoval a rozjímal. Náboženské názory, ke kterým dospěl, třibil pak pilným studiem, rozhovory s dozorcí a spoluvězni, mezi nimiž byli často i lidé nábožensky velmi vzdělaní, a zejména důvěrnými rozmluvami s kněžími, kterým byl občas povolen přístup k vězňům. Bohužel, rakouská vláda, která tak ráda zdůrazňovala své katolictví, mu často četbu Písma svatého a jiných náboženských knih znemožňovala a návštěvy duchovních co nejvíce omezovala.

Kniha „Mé žaláře“ není knihou náboženskou a Pellico se v ní o svém —

sit venia verbo — obrácení zmiňuje jen mimochodem, jen jako na okraji. Nicméně je to kniha i v tomto ohledu neobyčejně zajímavá a poučná.

Pellico nepřišel do vězení jako ateista. Přesto, že v jeho srdci — jak vyznává — nalezly živnou půdu různé, více méně obvyklé námitky proti víře, věřil v podstatě v Boha a měl ve velké úctě Písmo svaté. Krátce řečeno, byl nábožensky vlažný a povrchní.

První noc ve vězení — to bylo ještě v Itálii — byla strašná. Od večera do rána neusnul ne snad z obav o svůj osud, jako spíše z pomyšlení, jak se s jeho neštěstím vyrovnají jeho rodiče. Kdo je potěší, kdo jim dá sílu přežít tak těžkou ránu? A v tichu kobky se Pellicovi zdálo, že z hloubi své vlastní duše slyší hlas: „Ten, jenž dal sílu Matce jít za Synem na Golgotu a stát pod jeho křížem!“

„Té noci,“ vypráví prostě ve svých pamětech, „v mém srdci poprvé vítězilo náboženství.“

V jedné z mnoha cel, kterými prošel, našel Pellico na zdi nápis:

„Děkuji vězení, protože jsem v něm poznal lidský nevděk, vlastní ubohost a nesmírnou dobrotu Boží.“

Poznání neznámého vězně, neznámého předchůdce bylo — ovšem jen do jisté míry — i poznáním Pellicovým. Jen do jisté míry proto, že Pellico si nikde nestěžuje na lidský nevděk, naopak, v každém člověku, s nímž se setkal, hledá především dobré stránky. Jako vězeň musil jistě snést mnohá příkoří a snést nejednu hořkou chvíli. A přece se na nikoho nehroší, přece si na nikoho nestěžuje. Nejen že okouší opravdovou lásku k člověku, ale dospívá ve vězení dokonce k hlubokému a radostnému pocitu bratrství mezi lidmi. Tento pocit vyplývá z dokonalého pochopení zákona Božího. „Celé Písmo svaté lze koncentrovat do jediné věty: Milovat Boha a milovat bližního,“ zdůrazňuje Pellico na několika místech své knihy.

V samotě žaláře se necítil osamocen. „Snažil jsem se,“ píše, „uvědomovat si stále přítomnost Boží... nezapomínat, že Bůh je nám nablízku, že Bůh je v nás, nebo spíše, že my jsme v něm...“ Díky tomu ztrácelo vězení svou hrůzu a čas svou nekonečnost. „Co mohu chtít víc,“ říkával si Pellico, „vždyť jsem v té nejlepší společnosti.“ A radoval se dokonce ze svého utrpení, protože pochopil, že za daných okolností má jen jedinou možnost, jak osvědčit Bohu svou poslušnost a jak plnit vůli Boží — a to trpět pokorně, trpělivě a odevzdaně.

Procházíme-li brněnským Špilberkem, najdeme ještě mnohou památku na jeho bohužel ne příliš příjemný osmiletý pobyt na naší půdě. Ale vzpomínáme-li na nelidský žalář a utrpení vězňovo, vzpomeňme také, že Pellicova velikost pramení v neposlední řadě z jeho lásky k Bohu, kterého ve vězení poznal a z odevzdanosti do jeho vůle.

Karel Pařha

vých, převratných myšlenek. Tento vzácný dar povahy a osobního kouzla a vlivu nevykreslil snad nikdo vroucněji než kněz J. Š. Baar. Škoda, že nedozpíval svou píseň o Paní komisarce, škoda, že ze zamýšleného IV. dílu románu chodského probuzení zůstaly jen fragmenty o revolučním roku 1848 s motivy: kandidát poslaneckého sněmu Josef Němec a politická činnost Boženy Němcové s Karlem Havlíčkem na Chodsku.

Právě z chodského Klenčí, kde „paní komisarce“ zasela tolik dobrého zrna, pro nesmiřitelnou zášť k ní a pro služební odpor k přísnému stát. úředníkovi Josefu Němcovi vyšlo 10. 5. 1853 udání, že se Němec r. 1848 prohlásil za republikána a mluvil neuctivě o císaři Ferdinandovi. Toto udání z doby nejtěžší persekce českého národa se stalo prvním článkem strašlivého řetězu bídy a krvavých strastí, rozvratu rodiny, hlubokého ponížení a předčasné smrti Boženy Němcové. Přetěžká křížová cesta začínala. Zoufalá bída lámala její hrdou a krásnou duši, šlapala po jejím ušlechtilém srdci a dusila její chatrné zdraví. A přesto neustala bojovat za lepší život člověka i vlasti. Ceiou svou bytostí stála na straně podruhá a služek, lidí vykořisťovaných a bezbranných. Měšťácká společnost se nikdy nemožila smířit s nelítostným poukazem paní Boženy na strašnou hmotnou i duševní bídu prostých lidí a na lícoměrnost svého jednání. V dopise z Nymburka (1849) píše Němcová: „K tomu máme zde cholera a umřelo již 30 osob. Mřeli nejvíce z chudé třídy, anebo, jak říkají ti bohatí šosáci, „ta lůza“ — to není ovšem div. Ti ubožáci nemají dostatečného oděvu, nemají pořádnou stravu, a byt studený, vlhký, smrdutý, podobný více peklech zvířecím než obydlí pro člověka. Tolik je zde boháčů, tolik se zde zbytečně promarní v jídle, pití, v kartách, v oděvu a rozkoších všelijakých — a tolik bídného, chudého lidu!“

Jak jí samotné asi bylo, když tato slova se stala drásavým naplněním jejích vlastních dnů! V té době se utíkala ke snům o rovnosti mezi lidmi i k nejkrásnějšímu snu svého mládí. Tehdy, když ji nejvíce drtila bída a deptalo pokoření, rostla její víra ve vítězství dobra nad příkořím, rostla její láska k rodné zemi i její optimistické sociální vyznání. Do kolébky své nejkrásnější knihy vložila nejen zoufalství hladu a šířavé nemoci, ale i hvězdy víry, lásky a naděje. Její Babička je žena opravdové víry a srdce, plného touhy rozdávat dobro a připravovat radost, žena s rukama, posvěcenými modlitbou a přičinlivostí. Kdyby nic jiného nevytvořila než tento obraz české duše, spjaté s Bohem v radostech i v souženích — dosti velkým dědictvím by to bylo samo o sobě. „Nebylo by bez ní vzpoury veršů našich i prostoty mocné, skryté v Otčenáších!“

Když vyšlo první vydání Babičky (1853), píše libušskému jemnostpánovi Markovi: „Na podporu přátel se nemohu spoléhat. Všecko se mi v níveč obrací. Já bych se žádné práce neštítala, jen kdybych věděla, že jí dětem vydělám živobytí. Nevím ani kam se obrátit a co počít. Doufám, že i mně zase někdy slunce zasvítí, ale kdy to bude a co ještě do té doby zkusím, to jen Bůh ví...“ To neměla ani tolik peněz, aby si koupila papír na psaní!

Kdyby jen aspoň v tom boji o skývu chleba se mohla opřít o teplo rodinného života! Celou svou duši toužila po lásce, „chtěla muže mít, před nímž by se kořit mohla a život by pro něj obětovala — ale úcta se ztratila a hořkost a vzdor se v srdci usídlily“. Přímou z hlubin svého srdce těžila ve čtyřech dobách (1856) řádky: „Láskou horoucí objímám svět, lásku podávám lidem — a oni — špendlíkem mi srdce rozdírají. Že se lásce kořím, nazývají hříchem, že svobodu miluju — křížují mne, pravdu když mluvím, zle je a lhu-li, lajou mi. Jak to něst? Slabá jsem žena — nemocná jsem hříšnice... V nevědomosti zhřešila jsem proti tobě, lásko svatá...“

Tolik usilovala o shodu s manželem a přece rozchodu nedovedla zabránit. Za přeludem samostatné práce vydala se přes Nový Bydžov, rodiště svého manžela, do Litomyšle. Ale sen zůstal jenom snem. Na smrt nemocná a uštvaná žena nebyla schopna práce a — podle názoru nakladatele Augusty — ani hodna jídla. Když si ji Němec odvezl do Prahy (28. 11. 1861), vezl ji už k poslednímu zastavení. Už nepovstala z lože. Bylo dokonáno. 17. ledna 1862 byla zaopatřena svatými svátostmi a potom již usínala, až ráno 21. ledna 1862 smrt zastavila srdce tak těžce zkoušené, milující — i navždy milované. Za tři dny nato vyšel z domu „U tří lip“ Na příkopech v odpoledních hodinách slavný pohřební průvod. Představitelé veřejného života i šlechty, čeští spisovatelé a především zástupci venkovského lidu ji doprovodili na vyšehradský hřbitov. Pochovával ji kánovník Štulc. Poslední paprsky zimního slunce zlíbaly poprvé hrob, od té chvíle nejvíce milovaný celým národem. Navždy zůstane památkou „duše odvážné, ženy nové s krásným, nejlidštějším srdcem buřiče a s osudem bojovníka“ i symbolem nejkrásnější písně naší mateřštiny.

P. Václav Zemek

Předposlední den minulého roku obrátila se pozornost hudebního světa k Mexiku, kde v Acapulca umělec světového jména, Pablo Casals, dirigoval vlastní festival. Věc sama o sobě již pozoruhodná, poněvadž Casals je znám především jako cellista, reprodukcí umělec. 84letý umělec dirigoval vlastní skladbu „Jesličky“, vyjádřil jí „díky Nejvyššímu umělci“, jak sám pravil, vzpomínal své domoviny Katalánie, kam nyní nemůže a nechce, poněvadž je nesvobodná, pod jařmem diktatury Franca. Casals jako demokrat a pravý Katalánc, s katolickým přesvědčením, nenávidí potlačovatele katalánského lidu, zneužívatele katolické víry jako nástroje španělských grandů proti katalánským a baskickým katolíkům.

Casals platí za nejlepšího cellistu na světě, dovedl s ryzím uměním spojit i lásku k lidu a vroucí vyznávání svobody. Nadání k hudbě přinesl si od svého otce varhaníka, od něhož získal první základy. V prostředí domova nasýtil se duchem katalánské písně, lidové a duchovní, a proto bylo zcela přirozené, že v Barceloně, kde studoval na konservatoři, založil a od r. 1925 až 1936, do občanské války, řídil „Dělnickou koncertní společnost“ pořádající nedělní koncerty pro dělníky. Po pádu katalánské vlády odešel do Francie. Měl již evropské jméno, pořádá koncerty, aby mohl pomáhat krajanům a věci svobody.

Jeho hra vyniká krásou zvuku a formy, zejména v dílech J. S. Bacha, s oblibou hraje ruské autory. Je vítaným hostem SSSR, u nás po celá desetiletí, takže Karlova universita udělila mu 1958 čestný doktorát. Hudební svět vyznamenává jej způsobem velmi význačným. Casals vyjadřuje tóny vše: volá k srdci a k duši; nyní realizuje „musikální kampaň v celém světě“ jako nejušlechtilejší, nejvzácnější a nejvyšší výzvu k bratrství. Nebude hrát v žádné zemi uznávající Franca. Volá, aby v každém zemědilu byly současně hrány závěrečné věty Beethovenovy „Deváté symfonie“ jako „nejjemnější volání po spravedlnosti a bratrství.“

Staré mexické přístavní město na Pacifiku, Acapulco, dnes živé lázeňské místo, shromáždilo na festivalu vedoucí orchestry Latinské Ameriky v plné jejich síle. Festival stal se jedinečnou manifestací nejkrásnějších složek lidské duše: víry, hudby a nejširšího bratrského porozumění. Jméno Casals bylo pojátkem a výrazem festivalu-oratoria.

„Oratorio del Pessebre“ (Jesličky) založené na vánoční hře katalánského spisovatele Juana Alavedry líčí život Kristův podle biblického vyprávění; zvířátka kolem jesli mají vděčnou a širokou úlohu. Úlohy se rychle střídají: sv. Tři králové, pastýři, rybáři a andělé. Zvířátka starají se o srdečné prostředí plné veselí: mezek zpívá kontralt, mladý velbloud soprán a starý velbloud dvojitý bas. Ale „Jesličky“ mají především širokou škálu lidských emocí. Dotýkají se hlubin smutku a výšin radostí. Jedna část díla je dobře známa, „Tři králové“ byli hráni v Curychu 120 cellisty na počest 75. narozenin Casalse. Znovu byli hráni 1956 v Zermattu ve francouzské části Švýcar na „Cours Musicau“, tentokrát 30 cellisty. Jiná část napsaná pro 100 cell je natočena Philipsem a patří k nejoblíbenějším skladbám Casalse. Jaká síla zvuku, jaká jemnost výrazu při tolika čelech!

Kouzelně a emočně neobyčejně působivá je scéna prýstfící z lidové hudebnosti katalánského národa: katalánský tanec sardan tančí před stáji a jesličkami lid shromážděný v hostinci. Slavnostně a mysticky líčí jak východní věštkyně mezi hosty určují budoucnost Dítěte, ležícího ve stáji. Tyto zdánlivě nedůležité figury jsou na místě věštících cikánek v starých tradičních francouzských a španělských mystériích.

Casals napsal svoje oratorium před léty, dříve než vypil pohár vyhnanství až na dno, ale ono mluví za vše-

chny vyhnané na celém světě, za všechny trpící nesvobodou, za vyděděné, za pokořené, za všechny nemající přátele. Přináší jim útěchu a radost a připomíná, že vánoce jsou dobou zázraků. Před 24 léty, kdy v hořkosti porážky opouštěl rodnou zem, nesl sebou skladbu Jesliček a chtěl ji hrát se svým starým „Orquesta Pau Casals“ jako díkůvzdání za svůj návrat z vyhnanství. Snad je unaven čekáním, ví však, že svět potřebuje Kristovo poselství dobré vůle a míru! Festival vyzněl jako osobní dík umělce, že dosáhl svůj tak vysoký věk s nezmenšenými schopnostmi, s rukou pevnou jako skála, za svůj hudební styl a obratnost nemající soupeře.

Skládat začal velmi záhy. Jednu z prvních komposicí napsal ve věku 11 let, kdy složil „El Pastores“ („Pastýři“), provedli ji lidé jeho rodné Vendrell. Skladbu dostal za úkol od svého otce Karla Casalse, vedoucího chrámové hudby a varhaníka ve Vendrell. Četné jeho vánoční mše hrají na chórech kolem Vendrell ještě dnes.

Vánoční příběh ve své jemnosti a čistotě vždy působil velmi silně na Casalse. Je to námět, ke kterému se stále vrací. V „Cant dels Ocells“ („Zpěv ptáků“), adaptaci staré katalánské lidové noty, vypráví jak ptáci zpívali Ježíškovi „rujíc jej jaký život je před Ním. V „Jesličkách“ je předzvěst zrad a ukřižování. Vše končí vítězstvím Vzkříšení a dlouhou smířující notou na cello.

„Zpěv ptáků“ stal se jakousi národní hymnou Katalánců a Casals ji často hraje jako uzávěr koncertu jako poděkování a rozloučení. Dojímá i muže svou upřímnou citovostí.

Casals se narodil 29. prosince, o vánočních svátcích prožívá dny kolem Narození Páně velmi citlivě s hloubí duše plné víry a citu umělce. Zdůrazňuje vždy lásku a prostotu. „Buďme prostí!“ často říká žákům. „Dnes je život tak složitý!“ Jako každý, kdo je dočasně vykořeněn z rodné půdy, myslí na ranné dětství. „Naše kolébka, náš koutek země, naše dětské vzpomínky — to je stále stejné.“ Vzpomíná si na pastýřskou trubku, na kterou hrál, na svoji první violu, první cello doma zhotovené z tykve. Vzpomíná si na své vzrušení, když poprvé slyšel katalánské koledy a jejich zvláštní orientální ladění, zasmušilá a náhle vysoko tryskající výbuchem radosti. Obnovoval svoji vánoční radost každý rok, kdž se díval v chrámu na vyřezávané postavy v jesličkách; dodnes si uchoval celý Betlém, jesličky vyřezané pro něho před osmdesáti léty bednářem v jeho rodné Vendrell.

Ve Španělsku svátek svatých Tří králů je velmi důležitý, slavnostnější než kdekoli jinde. Španělské děti dostávají dárky ne o Vánocích, ale o sv. Třech králich, 6. ledna na „Dia de Reyes“. Casals vzpomíná s jakými nadějemi kladl své střevice, aby je Svatí králové naplnili dary. Děti v ten den pamatují na zvířátka, dávají jim také dary na památku velbloudů nesoucích Krále k Ježíškovi a potřebujících trávy na nasycení.

Casals vzpomíná dále, jako by to bylo včera, jak poprvé zpíval na ranní mši svaté ve Venturell. Bylo mu šest let, „chrám zářil světlem“, praví, „můj otec byl za varhanami a já zpíval z celého srdce svého“.

„Festival Casals“ zazněl do celého světa slávou nejvýznačnějšího čelisty současnosti, skladatele sytícího se z pramenů lidového zpěvu a hudby, umělce žijícího z hluboké víry vždy ji obnovující. Tento umělec, skladatel a dirigent vyšel v takové celosti a harmonii jen z ovzduší, které poznáváme v zaníceném překladu Sigismunda Boušky básně nejslavnějšího katalánského básníka-buditele J. Verdanguera: „Květy Mariiny“. Casals je umělcem, je bojovníkem za svobodu svého národa, neúklonným nepřitelem zla a vyznavačem, že jen plná svoboda rozvíjí všechny schopnosti člověka a národa, že mír je předpokladem všeho lidského úsilí!

František Vondráček

CO JE TO ETIKOTHERAPIE?

O etikoterapii čili léčení mravností¹⁾ nemůžeme hovořit, aniž bychom předem nepojednali o etikopathogenezis chorob. Vytváříme sice tím nový moderní medicínský pojem a názor, že příčinou tělesných a duševních chorob je rozpor mezi hmotným tělem a jeho žádostmi na jedné straně a ústředním duchovním principem — svědomím a mravním řádem na straně druhé.

Lidová moudrost má svá pozorování, která máme zachována v různých rčeních, a která pak nám definují projevy-symptomy působení některých hlavních hříchů na naše tělo. „Bylo mně, jako by mne byl někdo bodnul! Myslím, že se zalínu, ... že se pomínu ... Ve mně se vše vzbouřilo! Do mne jako by jedu nalil ... Celý jsem ztrnul ... apod.“ Příčiny těchto etikopatologických stavů duše jsou pýcha, nenávisť, zklamání, ctižádost, závist, lakomství, sobectví a jiné, které otravují nervovou soustavu a tím jiné tělesné orgány a tak mnohdy po dlouhodobém působení nám dají podnět ke vzniku choroby, jako je např. vředová choroba, arteriosklerosa aj. Zvláště po silných paroxysmech — záchvatech — vášní pozorujeme jak u člověka jako reakce vzniká deprese, která bývá tím hlubší a mohutnější, čím intenzivnější byl záchvat.

Jistě každý z nás poznal na sobě, jak některé emoce např. afekt hněvu dovede pokazit nám spánek, anebo strach a bolest ztlumí chuť k jídlu, žaludeční sekreci a peristaltiku střev. — Jindy zase vznikají průjmy. (Strach před zkouškami u studentů.) Jako důsledek dlouhotrvajících takových emocí mohou vzniknout i závažné choroby, jako je diabetes mellitus. Někdy bývá strach doprovázen zvýšeným krevním tlakem, což se zase po delší době projeví hypertenzí chorobou.²⁾

Všeobecně jsou známy případy mrtvice následkem náhlých silných otřesů. Například: náhlá smrt po tragické nebo radostné zprávě. Hrubá změna v organismu, která byla příčinou mrtvice, se již dávno předtím a zcela nenápadně připravovala pozvolným kornatěním tepen. Ve vzniku arteriosklerosy také hrají důležitou úlohu starosti všeho druhu, hlavně to bývají starosti existenční, časté a trvalé rozčilování, přemíra práce. Němečtí autoři to nazývají Abrackerung (utahanost, seďení). Tato utahanost vzniká u člověka, který se musí těžce existenčně probíjet anebo u lidí, kteří svou ctižádostí, závistí, si tento zápas sami přivozují. Všechno toto chtějí, závist, strachy jsou chronicky se opakující úrazy duše a na konec je zde odezva na stěnách cév nemocného člověka. Jinou příčinou kornatění tepen je požitkářství, nestřídmost, nikotinismus. Zase jsou to vášně, které opět představují primární poškozování mravního řádu a teprve druhotně vedou k různým anatomickým změnám.

Příčinou souvislosti mezi poruchou mravního řádu v duši člověka a jeho odrazem v nervové soustavě, ukáže nám tento příklad. Všeobecně je známý úkaz zardění při lži. Zeptáte-li se mladého člověka s normálně citlivým svědomím: „Udělal jsi to“ a odpoví-li, „Ne“, současně se jeho tvář poleje hlubokou červení. Potom není zapotřebí se již dále dotazovat, poněvadž červeně tváře dokazuje, že mladík lže.

Dr. Bezděk popsal případ mladého člověka, jinak zdravého, silného, atletického habitu, ale oddaného požitkářskému způsobu života, u kterého se v důsledku toho objevoval Graefův příznak.³⁾ Tento příznak je typický u Basedowovy nemoci. Jiných příznaků onen nemocný

neměl, a také se na tuto chorobu neléčil. Sám pacient však věděl o přítomnosti tohoto příznaku. Vypozoroval totiž, že tento příznak se u něj objevuje pokaždé, kdykoliv jí nebo kouří s jistým požitkem, to znamená hltavě a velmi dychtivě. Při jídle nebo kouření bez jakékoliv vnitřní emoce nikdy to nepozoroval. Zbavil se ho teprve, až se naučil své emoce ovládat. Podobně autor tohoto článku pozoruje u svého synka, u kterého se také tento příznak při jídle, které s oblibou jí, vyskytuje.

Všeobecně pokud se týká léčení chorob, moderní medicína zaujímá dnes správné stanovisko, že totiž v každém případě snaží se poznat příčinu nemoci a potom může být choroba řádně vyléčena. Poznáním příčiny nemoci-hříchu dostáváme se k etikoterapii, tj. k léčení zachovávání mravního řádu.

Poněvadž ani dnes ve 20. století nám nepomůže hygiena se svými vzdušnými, slunečnými byty, čištěním zubů, spáváním při otevřených oknech, tělocviku a sportech, s pravidelnou stolicí, když při tom lidé budou žít nemravně, budou lhát, podvádět, pít, smilnit, protože nakonec všechny tyto poruchy mravního řádu, vnesou jim do jejich života různé tělesné i duševní nemoci, které nemohou být odstraněny sebelepším pěstováním těla a zachováváním zdravotních a hygienických předpisů. Dnes je již hojnost nemocných, kteří sice žijí přesně podle moderních hygienických předpisů a při tom běhají od lékaře k lékaři, hledajíce pomoc proti svým různým neduhům, které je pronásledují. Často nenalézají pomoc, poněvadž se lékaři nepřiznají, že nadměrně pijí, jsou ziskuchtivými, závistivými, své manželce nevěrnými. Proto mravní život je velmi důležitým hygienickým regulativem.

Někdo si nařká například na srdeční obtíže. Přijde k lékaři, který diagnostikuje srdeční neurosu a předepíše vedle všeobecné životosprávy i léky. Úspěch se však nedostavuje, a když, tak přechodně. Nemocný je nespokojen a nastupuje cestu po jiných třeba odborných lékařích, po případě i po různých pokoutních šarlatánech. Zatím, přiznal-li by svému lékaři své chyby a lékař, kdyby mu řekl: „Nehoj se po penězích! Nepij! Nesmilni! Nebuď sobcem! Nezávidi druhým větší kus chleba! Potom není pochyb, že poznáním těchto hříchů nemocného a jejich odstraněním ze života nemocného, by také nastala bezpečná cesta k úplnému ozdravení.

Fortmüller a Wexberg rozšiřují správně tyto etické požadavky na všechny chorobné stavy a žádají, aby se člověk nesnažil jen být soudcem nad jinými, poněvadž sami soudíme často naprosto nespravedlivě a tím se dopouštíme krivdy. Je však málo lidí, kteří dovedou krivdu, jimi samými způsobenou, napravit a vyrovnat. Místo souzení bude mnohem prospěšnější, smíříme-li se se světem a s lidmi, neboť se spolehlivě vyhneme všem dalším možným konfliktům, jež bývají tak často podněty k úrazům duše. K tomu slouží podle obou autorů velice bezpečný a spolehlivý prostředek: Brát lidi tak, jak jsou a nikoliv, jak si je představujeme, anebo jakými je chceme mít. Neméně důležitý je požadavek věčnosti v práci a v myšlení a hlavně ve vztazích k okolnímu světu, projevující se především stálou pohotovostí k pomoci, kde je pomoci potřeba a již můžeme vypěstovat v sobě trvalé přátelské vztahy k životu, k lidem a k práci.

Předpokládáme tedy, že čistá, klidná a vyrovnaná mysl je jedině bezpečným podkladem pevného a trvalého zdraví duševního i tělesného.

Smysl etikoterapie tedy spočívá v tom, že je nutno nejdříve stanovit stav pacientovy duše, potom ukázat na poruchy jeho mravního života a zjistit vnitřní vztah jeho choroby k těmto poruchám. MUDr. Vlastimil Nikodém

Literatura:

1. Dr. Bezděk: „Záhada nemoci a smrti“, Brno, 1947.
2. Dr. J. Merell: „Slova života“, Charita, 1960.
3. Prof. dr. Mysliveček: „Psychiatrie I“, Praha, 1949.
4. Dr. Plojhar a spol.: „O zdravém a nemocném srdci“, Praha, 1953.
5. Dr. Fr. Tomásek: „Katechismus katolického náboženství“, Charita, 1957.

¹⁾ „Poněvadž povahové vlastnosti, kterých chceme dosáhnout reedukací, srovnávají se vcelku se zásadami etiky, možno v tomto smyslu mluvit též o etikoterapii.“ — prof. dr. Zd. Mysliveček, Psychiatrie I, str. 209, Praha 1949.

²⁾ V Sovětském svazu např. zjistili, že v době leningradské blokády stoupl značně počet lidí s vysokým krevním tlakem. „O zdravém a nemocném srdci“ dr. Plojhar a spol., 1933, str. 19.

³⁾ Při pohledu dolů zůstává nad rohovkou pŕlměsícovitý proužek bělma.

OTÁZKY, KTERÉ JE TŘEBA ŘEŠIT

Svět prošel minulý rok řadou velmi nebezpečných úskalí. Ale přes všechnu vážnost situace ke konfliktu nedošlo. Naopak. Objevily se drobné symptomy určité stabilizace. Mezi významnými státníky nedošlo sice ještě k přímému projednávání nejpálčivějších mezinárodních otázek, ale přece jen byly navázány, leckdy prostřednictvím tisku, určité kontakty, které by mohly dříve nebo později vést k odpovědnému jednání u kulatého stolu.

Začínáme tedy na začátku roku s novým kapitálem. Problémy, které před světem stojí, jsou tak velké a naléhavé, že žádná mocnost světa si nemůže dovolit je do nekonečna odkládat a skutečné řešení věcí nahrazovat rafinovaným přešlapováním na místě a vychytralým taktizováním. Kdo si nechce dovolit riskovat třetí světovou válku, musí alespoň s jejich projednáváním začít. Strašlivá jaderná a raketová výzbroj světových velmocí nabádá k nutnosti zahájit jednání. Raketová převaha Sovětského svazu, doprovázená ekvivalentní klasickou výzbrojí — spolu s morálně politickou a odbornou vojenskou pohotovostí sovětských ozbrojených sil — činí pro kteréhokoli útočnicka riziko války příliš velké, aby si mohl jen dovolit pomyslet na úspěšný útok. Lze říci, že tento útok by se rovnal sebevraždě útočníka. Proto už mocenská situace vedla sovětskou vládu k přesvědčení, že válka není nyní už neodvratným faktem, před kterým by bylo nutné se sklonit. Kromě toho určité zvýšení světového napětí loňského roku značně vyburcovalo světové veřejné mínění a aktivizovalo mírové hnutí. Ve Velké Británii a jinde na Západě bylo slyšet hlasy veřejnosti, které na otázku „Válku pro Berlín?“ odpovídaly zcela jasně: Nikoliv!

Odkud ovšem začít, mají-li jednání vést k úspěchu? Je nesporné, že jakýkoliv pokrok v otázce odzbrojení by pomohl vytvořit vhodnější a klidnější atmosféru, která je primární podmínkou k úspěšnému jednání mezi reprezentanty velmocí. I když si přitom plně uvědomíme, že teprve všeobecné a úplné odzbrojení — tak jak ho navrhoval Sovětský svaz, je jedinou spolehlivou pojistkou proti válce.

Proto také Sovětský svaz přišel na obnovenou konferenci tří mocností o zastavení pokusů s nukleárními zbraněmi v Ženevě s novými návrhy. Delegation USA však, ač se sovětskými návrhy neprojevovala souhlas, s novými vlastními návrhy nepřišla. Dříve nebo později budou muset USA, Velká Británie a Francie řešit pozitivně zastavení pokusů s jadernými zbraněmi v duchu sovětského návrhu, protože je k tomu donutí změněná mezinárodní situace ve světě a tlak světového veřejného mínění (který už dnes se silně projevuje na zasedání OSN).

Za takového stavu věcí je socialistická soustava přirozeným těžištěm, k němuž míří všichni mírumilovní lidé a národy celého světa. Dnes už můžeme mluvit o rozsáhlém pásmu míru, které vedle socialistických zemí tvoří i velká skupina zemí, které nejsou členy v žádném vojensko-mocenském sdružení. K těmto zemím patří nejen většina bývalých koloniálních zemí, ale také řada jiných neutrálních států. Vliv této skupiny ve světě neustále roste.

V zájmu uklidnění ve střední Evropě je už na čase řešit německou otázku a západoberlínský problém. Sedmáct let po válce je stav bez mírové smlouvy s hlavním útočníkem ve II. světové válce absurdní skutečností. Ale také neustávajícím a hlavním válečným nebezpečím, které je nutné odstranit dříve, než bude pozdě. Remilitaristická posedlost, touha získat zbraně masového ničení, zvláště jaderné zbraně, vyznačuje zvláště ostře tendence, které projevuje bohužel stále vláda Německé spolkové republiky. Reálnou brzdou proti těmto revan-

šistickým snahám bylo by právě uzavření mírové smlouvy s oběma německými státy. Realistická politika vyžaduje, aby západní velmocí vzaly na vědomí existenci obou německých států. Pěstování politiky nevidět a neuznávat NDR jako skutečný nezávislý stát činí největší potíže při uzavření mírové smlouvy. Bohužel se zdá, že Adenauerova poslední návštěva v USA působila znovu nepříznivě na možnost zaujetí realističtějšího postoje USA k NDR, který se tam, ač zatím nesměle, začínal přece jen projevovat.

Celá řada těchto nevyřešených problémů vysvitla z rozhovoru, který na začátku zimy poskytl redaktoru sovětských Izvěstijí prezident USA John Kennedy. Lze souhlasit s jeho prohlášením: „Dokážeme-li dvacet let zachovat mír, bude život lidu Sovětského svazu i život lidu Spojených států mnohem bohatší a mnohem šťastnější.“

Prezident dosud operuje s „komunistickým nebezpečím“, i když je mu známo, že právě nedávný moskevský sjezd dal najevo, že SSSR zůstává jako předtím nepřítel slem vývozu „revoluce i kontrarevoluce“. Je věcí nářadu samých určovat si svou vládu a jakékoliv vměšování do vnitřních věcí kteréhokoli státu znamená jen zvyšování mezinárodního napětí. Americká intervence se neprojevuje totiž jen proti Kubě nebo lidu Dominikánské republiky, ale také proti lidu jižního Vietnamu, Laosu a dalším zemím ve všech částech světa.

Zatím Spojené státy neuznávají a přehlížejí NDR a jednostranně stavějí do popředí jako jediného mluvčího německého národa Německou spolkovou republiku. Že však prezident USA nemůže tak úplně přehlížet světovládné plány NSR, vyplývá z jeho prohlášení k vlastnění atomových zbraní: „Spojené státy v souladu se svou národní politikou neposkytnou nukleární zbraně zemi žádná a zvláště nerad bych viděl, aby svůj vlastní potenciál získalo západní Německo.“

Další vážnou otázkou, kterou se bude muset svět zabývat, je vedle problému odzbrojení, Německa a Berlína problém rychlého odstranění zbytků koloniálního režimu, ve kterém dosud žije 70 miliónů lidí v 80 zemích. Poslední sovětský návrh, který určuje přesné termíny k odstraňování koloniálního režimu, byl ovšem trnem v oku zbývajícím kolonizátorům a jejich protektorům. Další návrh, který vzešel ze skupiny někdejších francouzských kolonií tak zvané brazzavilské skupiny a který je značně kompromistický, byl schválen plénem OSN naprostou většinou. Přijatý návrh neobsahuje například konečné datum pro likvidaci koloniálního systému. Rovněž požadavek na vytvoření 17členného orgánu OSN, který má uskutečňovat deklaraci proti kolonialismu, nedává tomuto orgánu jasné směrnice, a tak ponechává otevřené dveře koloniálním mocnostem k různým trikům při výkladu dokumentu nebo k ignorování deklarace, jak se to dosud většinou také dalo. Událost i v Angole, v bývalém Belgickém Kongu a zvláště v Katanze dokumentují tyto nové intriky kolonialistů a jejich protektorů, zvláště pak Velké Británie a USA, víc nežli přesvědčivě. Konflikty v koloniálních zemích, které jsou pochopitelně velmi časté, jsou opět zdrojem neklidu a ohrožují světový mír.

Všechny tyto otázky dostanou se letos na pořad jednání nejen OSN, ale také na zvláštních jednáních mezi zástupci světových velmocí. Zvláště ovšem otázka všeobecného odzbrojení, Německa a Berlína budou jistě nadále hlavními náměty mezinárodní politiky. Jsou to vážné otázky války nebo míru, které se musejí řešit. Lid všech zemí musí do nich zřetelně promluvit a projevit svou rozhodnou vůli zamezit konfliktu. Mír musí být uhájen!

ZA IDEÁLY BRATRSKÉHO SOUŽITÍ

V době prudkého tepu našeho současného života, v době usilovné budovatelské práce a bojů našeho lidu, v etapě přímo historické a ve chvílích dějinně rozhodujících sešli se katoličtí kněží-bývalí vězňové nacistických koncentračních táborů k mimořádnému zasedání. Pozvedli svoje hlasy ti, kteří nejlépe vědí z vlastní zkušenosti, co znamená fašismus, národní persekuce a masové vyhlazování bojovníků za mír a svobodu. Sešli se dne 23. listopadu m. r. v arcibiskupském paláci v Praze, kde je přivítal kapitulní vikář pražský, prelát dr. Antonín Stehlík. Charakterisoval toto kněžské setkání jako jedno z nejvýznamnějších, jež se kdy v pražské konsistoři konalo, a zdůraznil, že vzpomínky těchto prvních a předních kněžských koryfeů boje za mír jsou živým vykřikem do svědomí lidstva a nelze je nelsyseti. Zasedání zahájil a řídil kapitulní vikář olomoucké arcidiecése prelát Josef. Glogar a minutovým tichem a modlitbou byla uctěna památka spoluvězňů, kteří se již nedožili svého osvobození.

V hlavním projevu zasedání připomněl bývalý dachovský vězeň, ministr zdravotnictví a předseda CMVKD dr. Josef Plojhar chvíle prožité v těsném přátelství v různých koncentračních táborech za mimořádných okolností. Zdůraznil, jak v době totální deprese a soustavného ponižování to byly ilegální schůzky v táboře a pohovory v kolektivu s komunisty a pokrokovými křesťany, jež jim zpevňovaly jejich lidský charakter a kdy jim opět narůstala lidská důstojnost. Zdůvodnil svým bývalým spoluvězňům, že pouhá skutečnost jejich nacistické persekuce není důvodem tohoto setkání a rázně odmítl jakékoli snahy, kdo by z tohoto faktu chtěl šířit nymbus mučednictví. „Konali jsme prostě svou vlasteneckou povinnost“, pokračoval „a účelem našeho dnešního setkání, které bylo dobrou myšlenkou, bude uvědomit si, že ve světě jsou dosud síly, které si z konců hitlerovského režimu a výsledku druhé světové války nevzaly patřičné poučení. Vždyť se našli dokonce takoví, kteří byli vězněni s námi a v norimberském procesu dělali původcům a vykonavatelům nacistických zvěrstev dokonce advokáty! Je nám to důkazem, že zarytí nacisté zůstanou vždycky nacisty a jak věrně sloužili Hitlerovi, tak také nadále slouží Adenauerovi a neostýchají se tak činit dokonce ve znamení křesťanského kříže za nestoudného zdůrazňování své příslušnosti do řad katolíků! Hlavní řečník naléhavě zdůraznil, že je nutno si stále uvědomovat tyto skutečnosti, vyvozovat z nich důsledky, činit z nich závěry a i nadále stát v prvních řadách bojovníků za mír, pokrok a lidské štěstí, neboť kněžská příslušnost přímo zavazuje svědomí každého poctivého katolického kněze k tomu, aby bojoval za všech okolností a ze všech sil proti tomu, co vedlo vpravdě k tragédii celého světa, celé lidské společnosti, k druhé světové válce se všemi jejími následky a důsledky.

V další části svého projevu vylíčil hlavní řečník dnešní poměry v západním Německu, kde na vysokých místech pracují většinou jen ti lidé, kteří se mimořádně osvědčili za Hitlera, zatím co pokrokoví občané a mírumilovně smýšlející, bývalí vězňové koncentračních táborů zastávají místa podřadná nebo jsou dokonce perseklováni. Vylíčil i ducha neohitlerismu, který je infiltrován do vojenských útvarů NATO a zpevňován dokonce vojenskými kaplany, působícími jako duchovní v bundeswehru, což kdosi výstižně charakterisoval slovy, že čeho nedosáhl Hitler svým hákovým křížem, daří se zatím Adenauerovi křížem křesťanským. Je to jen jedním z dalších důkazů, jak se tam zneužívá náboženství k tendencím neofašismu, neonacismu a revanšismu, jak se ostatně hlavní řečník přesvědčil i na nedávné schůzi dachováků v Liège v Belgii.

Svůj projev končil ministr dr. Josef Plojhar takto: „Slíbili jsme si při našem osvobození, že již nikdy nedopustíme, aby se opakovalo to, čeho jsme byli svědky za ostatními dráty a také jsme to již předtím svým umírajícím kamarádům přísahali. Budeme proto vždy důsledně bojovat proti tomu, co již přineslo lidstvu tolik

zla. Program naší vedoucí strany naší Národní fronty, do které se všichni nadšeně hlásíme, je programem celé naší vlasti. Celou svojí vahou budeme stát a důsledně bojovat za uskutečnění ideálu myšlenky mírového soužití, jak ji prosazuje a důsledně provádí KSSS pod vedením předsedy rady ministrů SSSR N. S. Chruščova. Je to jediná cesta míru, pokroku a štěstí lidstva a my, katoličtí kněží se budeme v budoucnu ještě více zasažovat o uskutečnění ideálů lidského pokroku, zachování a upevnění světového míru a nastolení bratrské koexistence v novém světě socialismu, neboť právě v těchto pravdách se realizuje láska k bližnímu podle našeho učení, jehož jsme hlasateli. Budeme proto za tyto pravdy stát vždy v prvních řadách a svůj úkol čestně splníme.“

Jméno MŠK pozdravil přítomné zástupce vedoucího církevního odboru p. Karel Šnýdr. Připomněl, že dnešní zasedání navazuje na vlastenecké tradice katolických kněží a je neobyčejným přínosem zabezpečení míru v Evropě. Vyslovil přesvědčení, že bývalí vězňové, katoličtí kněží, vyvinou ještě větší úsilí, aby se již nikdy neopakovalo to, čeho byli obětmi za nacistické okupace.

Z pověření předsednictva Ústředního výboru SPB pozdravil shromáždění jeho člen, p. Jan Vacek, který řekl:

„Z pověření předsednictva ústředního výboru Svazu protifašistických bojovníků dostává se mi cti, tlumočiti vám v jeho zastoupení bratrské pozdravy všech protifašistických bojovníků Československa. U příležitosti tohoto pozdravu nelze nevzpomenout významného poslání vašeho výboru, které má tolik styčných bodů s posláním Svazu protifašistických bojovníků. Váš mírový svaz je vzhledem k specifičnosti vašeho společenského poslání, vzhledem k vašemu světovému názoru hlasem, jehož ozvěnu můžeme zaznamenat daleko za hranicemi naší vlasti. Velcí mrtví vaší rodiny umírali v nacistických koncentračních táborech v podstatě z těchže příčin jako ostatní politické oběti nacistické zvěle. Jako symbol budí uvedeno jméno vlasteneckého faráře Josefa Štemberky, který jako třiasedmdesátiletý stařec šel hrdině na smrt s lidickými muži, ačkoliv mu podle soudních výpovědí zaměstnanců gestapa byla po předchozím ztýrání nabídnuta možnost zůstat na živu.

Nejlepší z vašich nejlepších, věrní zásadám, kterým zasvětili svůj život, nahlédli, že tváří v tvář nacistické brutalitě, vpravdě ďábelským činům a záměrům herenvolku, nelze neodporovat zlu a s použitím zbraní duchovního odporu, vyžadující velké mravní síly a osobní statečnosti, nastoupili cestu pomoci za naši svobodu.

A je jistě jen projevem zákonité kontinuity, že tito bojovníci, reprezentovaní v řadách katolického duchovenstva tímto váženým shromážděním, jsou dnes, spolu se všemi lidmi dobré vůle, znepokojeni skutečností, že tytéž síly, které mimo jiné připravovaly v plánovitých etapách vyhubení nebo zotročení celých národů, temné síly nositelů nacistické ideologie, objevují se znovu v aréně dnešního světa, ať již na otevřené scéně, za kulisami, nebo v budce nápoředy. Je jen samozřejmé, že jako první pozvedají svůj hlas proti tomuto nebezpečí ti, kteří je již jednou pocítili na vlastní kůži.

Různým stupňům tragické zkušenosti druhé světové války odpovídá dnešní postoj jak celých národů, tak každého jednotlivce, resp. zájmové organizace, do níž se začlenil. Proto mně dovolu, pane ministře a vážení přítomní, abych jménem Svazu protifašistických bojovníků přál vašemu dnešnímu významnému jednání a všem dalším plný zdar a poděkoval vám za milou pozornost.“

V bohaté a plodné diskusi vystoupil jako první tereziňský a dachovský vězeň, děkan CMBF Spectabilis dr. Jan Merell. Vzpomněl kolébky nacistického hnutí Mnichova a jeho nedalekého plodu — Dachau a charakterisoval dvojí tvář Německa Goethovým Výmarem a Buchenwaldem. Vyčetl miliardy, jež jsou plánovány na opětné vyzbrojení bundeswehru a vyslovil přání, aby resolute, v níž bývalí vězňové, katoličtí kněží, vyjádří svá rozhodnutí z dnešního zasedání, přinesla své ovoce.

Frà Karel Horký zdůraznil, jak za léta strávená

v koncentračním táboře získal tvrdou školu v politickém orientování a odhalil ty, kteří se skrývali za hrůzným aparátém koncentračních táborů. Připomněl zajímavý poznatek: oficiální západoněmecká veřejnost ještě nikdy nedala najevo, že lituje ukrutností spáchaných německým fašismem na českém národě, naopak, zúčastňuje se veřejných manifestací revanšistů, kamž vysílá své ministry. P. Emil Gehr vyličil, jak mezi kněžními vězni německé národnosti a ostatními kněžskými vládla bratrská solidarita přátelství, zpevněná tvář v smrt. P. František Votruba byl jedním z nejmladších kněží a do rukou gestapa se dostal již čtyři měsíce po svém ustanovení do duchovní správy. Vzpomněl, jak dozorce přirovnával vězně k hynoucím psům, jež nutno ubíjet, a připomněl, že dnes patří naše srdce silám míru, který má v socialismu svou pravou záštitu. P. Bedřich Hoffman vzpomněl, jak za života nebezpečných okolností byl odeslán z tábora Dachau ilegální materiál do vlasti, kteroužto činnost z českých kněží prováděl dr. Josef Beneš a prelát Josef Glogar a za kterou jeden kněz německé národnosti při dopadení přišel o život. Vyslovil pevnou věru v čas, kdy války zmizí, díky prosazení zásad zdravého rozumu, ze života společnosti. P. Oldřich Drábek vyličil pochod smrti, který ze sedmi set účastníků přežilo pouhých jedno sto. Tápal se, proč se imperialisté tolik bojí mírových návrhů vlády Sovětského svazu, aby byly zničeny nukleární zbraně a odpověděl: bojí se o své zlato, o svůj mamon, bojí se mírového souboje, neboť seznali, že v mírovém souboji nemají budoucnost. Vikář Alois Frajt řekl, že nám nemůže být lhostejným, co se děje na tzv. zemských srazech landsmannschaftů a jiných neonacistických a revanšistických organizací, ne snad pro jejich pokřik a vyhrůžky, protože strach z křížáckých tažení je lidu českých zemí od dob Jana Žižky z Trocnova cizí — ale spíše proto, že na těchto srazech aktivně působí i katoličtí prelāti, kteří ve jménu ochrany křesťanské civilizace křísí ideje nacismu, rasismu a války. P. Mikuláš Šindelář dovodil, jak zdůvodnění norimberského procesu je v rozporu s dnešními událostmi, neboť francouzští vojáci, kteří odmítají sloužit pod vrahův svých otců, jsou stavěni před soud.

Byl též čten dopis, ve kterém P. Ladislav Zemánek, P. Stanislav Česlík a P. Melichar Karásek odeslali Jeho Excelenci panu velvyslanci Izraelské republiky v Praze. V dopise se píše, že autoři s velkou pozorností sledovali proces s válečným zločincem Eichmannem a ač rozdílného vyznání a náboženství, s pohnutím četli a slyšeli o strastech jeho lidu. Prosí o tlumočení, že si vysoko cení nekompromisního stanoviska při Eichmannově procesu a žádají, aby materiálu z procesu bylo využito v maximální míře k vyburcování svědomí lidstva k větší bdělosti, aby se takové hrůzy již nikdy nemohly opakovat. Chargé d'affaires izraelské legace poděkoval za dopis a vyličil, jak často v průběhu procesu s Eichmannem vychází najevo účinná pomoc křesťanských duchovních pastýřů jeho trpícím bratřím. Ujistil, že jeruzalémský soud soudí v Eichmannovi celý nacistický systém, aby před ním varoval všechny lidi, a to bezohledně. Postoupil dopis do Izraele na příslušná místa a vyslovil přesvědčení, že bude přijat se zadostiučiněním jako výraz morální podpory.

Generální tajemník CMVKD dr. Josef Beneš navrhl ke schválení resoluci, nazvanou Do svědomí lidstva:

Po návratu z nacistických koncentračních táborů vydali jsme Manifest, v němž se jednoznačně hlásíme k práci na budování vlasti a k boji proti všem nepřítelům míru a svobody.

Jestliže dnes znovu pozvedáme svůj hlas, činíme tak proto, že vývoj událostí v Německé spolkové republice ukazuje, že nevede k demokracii a k míru, ale k upevnění militarismu a neonacismu. Bonnský stát se stává prvořadým nepřítelem mírového soužití národů, odzbrojení a uvolnění napětí v Evropě. Slyšíme stále hlasitější volání po cizím území, vykřikování revanšistických hesel a zaznívání válečného ryku. Vidíme na nejvyšších místech bundeswehru bývalé nacistické důstojníky, v politickém životě lidí se zločinnou nacistickou minulostí, na místech soudců bývalé nacisty, kteří nás

kdysi odsuzovali a mnohé naše bratry odsoudili k smrti, vidíme na místech prokurátorů lidí, jejichž ruce jsou poskvrněny krví nevinných obětí Hitlerovy zločiny.

Při památce všech, kteří se nevrátili z Dachau a jiných koncentračních táborů a kriminálů nacistického Německa, nemůžeme mlčet. Poznali jsme sami ve svém životě, jak hluboko může klesnout člověk, když jej omámí jedovatá ideologie fašismu, a proto tím radostněji jdeme s tvůrci nového světa, kteří povyšují péči o člověka na první zákon nového společenského řádu a mírové soužití národů za samozřejmé ovzduší pro radostný život člověka. Je to svět, o němž jsme snili v těžkých dobách svého utrpení a nesvobody, pro nějž jsme trpěli a pro nějž mnozí naši spolubratři v nevýslovných mukách a bídě umírali. Všichni jsme si slibovali, že již nikdy nedopustíme, aby se mohla znovu rozpoutat válka a tekla zbytečně krev, aby na bojištích umírali lidé pro zájmy hrstky sobeckých imperialistů, aby v kriminálech a v koncentračních táborech byly zřizovány továrny na smrt.

Chceme, aby veškeré lidstvo žilo v míru a vidíme, že návrhy Sovětského svazu a celého tábora míru — totiž úplné a všeobecné odzbrojení a řešení problémů mezinárodních vztahů jednáním — jsou reálné a jsme přesvědčeni, že jejich přijetím je skutečně možno dojít vznešeného cíle: nastolení trvalého míru na světě. Jsme rozhořčeni na tím, že západní mocnosti otálejí v jednání o podepsání mírové smlouvy s Německem a řešení otázky západního Berlína. Domníváme se, že jedině podepsáním mírové smlouvy s Německem bude učiněna tečka za druhou světovou válkou a znemožněna další činnost neodpovědných živlů Německé spolkové republiky, které svým revanšismem vytvářejí neklid v Evropě a z Německé spolkové republiky nové ohnisko válečného požáru.

Proto také plně podporujeme prohlášení naší vlády ČSSR z 21. srpna 1961, ve kterém jsou tyto spravedlivé požadavky obsaženy.

My, katoličtí kněží, bývalí vězňové hitlerovského Německa, voláme do svědomí všech lidí, aby se přičinili o odstranění překážek dorozumění mezi národy, aby se přičinili, aby Postupimská dohoda byla plněna v Německé spolkové republice právě tak, jako ji plní první demokratický stát Německa, stát dělníků a rolníků, Německá demokratická republika. Voláme kněze spoluvězně, kteří poznali nejlépe krutost fašismu, voláme katolíky, kteří přijali učení Kristovo o lásce a pokoji, voláme všechny lidi dobré vůle: přičiňme se, aby život lidstva na zemi byl založen na zásadách mírového soužití, aby byl přijat návrh na odzbrojení a byla znemožněna jakákoliv činnost nepřítelů míru.

Smutná stránka dějin Německa, kterou psala doba hákového kříže, musí být vyvážena novými dějinami, které budou mluvit o činech německého národa demokratického a mírumilovného. O to chceme usilovat svou prací a věříme, že i všichni lidé dobré vůle celého světa.

Resoluce byla jednohlasně schválena a generální tajemník CMVKD dr. Josef Beneš navrhl, aby byly odeslány varovné dopisy býv. spoluvězňům do zahraničí.

Kapitulní vikář olomoucké arcidiecése prelát Josef Glogar ve svém projevu vyzdvihl ofěsné dojmy dnešního zasedání, vzpomněl i svých zážitků z koncentračních táborů, zhodnotil diskusi a požádal o závěrečný projev, který učinil prof. Josef Gross. Vyličil přímo hrůzné osobní zážitky z koncentračního tábora Osvětimi, které u přítomných, ač sami zažili podobné hrůzy a běs, vyvolaly mohutný dojem. Vyzval politiky západního Německa, Anglie, Francie a Ameriky, aby přestali se vyzbrojováním bundeswehru a nekuli oštěp, kterým by mohl být ohrožen mír. Požadavek Sovětského svazu o uzavření mírové smlouvy je jedinou zárukou, že vymizí nebezpečný revanšismus. Na nás pak je, pokračoval, abychom stáli pevně a stmelovali se v jednotu, byli pamětlivi Fučkova odkazu „Lidé, bděte!“ a nedopustili, aby se podobná situace kdy opakovala. Jen tak budeme žít krásný život v trvalém a šťastném míru.

V závěru zasedání zapěli účastníci čs. státní hymnu.

Zík

VÝZNAMNÝ NÁRODOHOSPODÁŘ MORAVSKÝ P. KAREL KANDUS

Kamenité Horácko Českomoravské vrchoviny, plné vrchů a dolů, nepřítahovalo nikdy zemědělců ani zahradníky. Kraj drsného počasí, zasypaný zmrazeným sněhem po pět měsíců v roce, nebyl příznivý pro pěstování obilí ani pro ušlechtilý chov dobytka. Studené větry, deroucí se k jihu od Žákové hory a Devíti skal, neslibovaly úrodu ovocnému stromoví a tmavá obloha, plná mokřých mraků celého půl roku, nedovedla vylákat z česna zkřehlou včeličku.

Proto u cest a silnic na Českomoravské vysočině červenaly se jen hořké jeřabiny, meze a úhory byly zarostlé planými trnkami a neužitečnými křovinami. Lidé chudého kraje hledali obživu v lesích, u tkalcovského stavu a hrnčířského kruhu. Malá políčka svá pro trochu zemáků a lnu obdělávali ještě v minulém století primitivně bez dobytka, bez strojů, bez dobrého semena a bez hnojiva. Pořádné zahrady nebylo daleko široko.

Avšak i sem pronik pokrok. Zasloužil se o to také katolický kněz P. Karel Kandus, farář obyčtovský a děkan novoměstský.

Byl synem chudého soukeníka. Narodil se v Nové Říši u bílé Telče 23. listopadu 1806 v době, kdy jeho rodný kraj byl za napoleonských válek velmi zpustošen. Na studii dán zásluhou novoříšského opata Jana Fr. Pelikána, rodáka telčského, uvědomělého českého vlastence. Ordinován byl v Brně r. 1832. Jako kooperátor působil v mariánském poutním místě Obyčtově na Novoměstsku a ve Žďáru nad Sázavou. Na obou místech se stal též farářem. Roku 1860 přesídlil z hor Českomoravských na jižní Moravu a byl farářem ve Cvrčovicích u Pohořelice a Bystřci u Brna. Zde v předměstí moravského velkoměsta působil blahodárně od jara 1874 až do smrti. V předvečer svátku pěstouna Božího 18. března 1885 ukončil svůj plodný život ve věku 78 let.

Kapitulní kanovník brněnský Fr. Geibert vysvětil mu hrob na bystrckém hřbitově vedle hlavního kříže, který dal P. Kandus postavit jen několik měsíců před svou smrtí a jménem brněnského biskupa Fr. Bauera zemřelému poděkoval za vše, co udělal pro slávu Boží a k blahu svého milovaného moravského lidu.

Vždyť vroucím přáním tohoto vlasteneckého kněze bylo, aby vlast naše byla krásnější, lidé šťastnější a kraj chudý bohatší a úrodnější.

Jako malý hoch pomáhal otci v poli tahat dřevěný pluh a sbírat tvrdé kamení. Poznal těžký život svých krajanů, proto i jako kněz přiložil své ruce k práci pro blaho horského lidu a zvelebení svého kraje.

Byl knězem pokrokovým. Již jako mladý kaplánek přihlásil se za člena mnoha kulturních spolků moravských a po celý kněžský život pracoval zvláště v oboru hospodářském. Založil hospodářské spolky v Dolních Kounicích, v Ivančicích, ve Vel. Meziříčí a byl jejich dlou-

holetým předsedou. Jeho přičiněním byla r. 1867 založena hospodářská škola v Osovém u Vel. Meziříčí, která po dvou letech byla přeložena do města Vel. Meziříčí.

P. Kandus byl zasloužilým předsedou Okresní hospodářsko-lesnické jednoty v Moravci a okolí. S moravským starostou Ondřejem Veselým obnovil na Moravci již zaniklý zvyk, aby v obvodu bývalého moraveckého panství každý „kandidát ženitby“ zasadil na památku svého sňatku několik ovocných stromů a o ně pečoval.

Svou obětavou láskou k chudému kraji získal na Novoměstsku mnoho vlivných příznivců, kteří se starali o lepší využití horské půdy a vyšší životní úroveň pracujících. Hlavním úkolem Jednoty, která byla později nazvána „Novoměstskou hospodářskou okresní Jednotou“, bylo povznesení ovocnářství na Novoměstsku. Jednota vlastnila dvě ovocné školky, v nichž se pěstovaly a šlechtily plané stromky, prodávaly štěpy, rozdávaly zdarma rouby a konány odborné ovocnářské pokusy.

Tak se pomalu měnil kraj chrástek a divokých křovin v ovocnou zahradu. Roku 1853 pěstoval P. Kandus ve farní zahradě vybrané ovoce na šesti stech ovocných stromech. Farníky vodil na exkurse do své zahrady a na schůzích jim přednášel o pěstování zemáků, hrachu, mrkve, o melioraci, o seelování pozemků, o ochraně proti škůdcům, o moderním hospodářském nářadí a strojích, o hospodářském průmyslu, o pojišťování, o krmivu pro dobytek, o umělém hnojivu, o využívání úhorů a podobně.

Jako vlivný funkcionář hospodářsko-lesnické jednoty v Novém Městě povznesl celý kraj pod Žďárskými vrchy. Můžeme ho směle přiřadit k vlasteneckým kněžím, kteří se před sto léty zasloužili o povznesení lidu a o vyšší životní úroveň našeho Horácka.

Ani na Brněnsku neustal ve své záslužné práci. Farská zahrada bystrcká stala se vzorem všem zahrádkářům a zahradníkům městečka nad řekou Svratkou a bystrcký hřbitov proměněn zásluhou jeho i jeho kaplana Josefa Jurka v krásný sad. I farní kostel sv. Jana Křtitele podobal se uvnitř zelené zahradě.

Církevní představení si vážili záslužné práce P. Kanduse. Svědčí o tom řada vyznamenání. P. Kandus byl jmenován biskupským radou, brněnským arciknězem a čestným kanovníkem kapituly mikulovské.

Jak milovali svého horlivého pastýře jeho farníci v Bystřci, poznal P. Kandus v den svého padesátiletého kněžství, kdy téměř všichni přišli s představenými příslušných obcí s velkou slávou panu děkanu děkovat za jeho starostlivou péči o jejich blaho. A děkan brněnský Frant. Maršovský šedesátí přítomným kněžím dával pana kanovníka za vzor práce a lásky k Bohu a národu.

P. František Müller

NÁŠ ZÁPISNÍK

JUBILEA

V měsíci lednu t. r. oslaví svá životní jubilea vdpp.:

90 let 4. 1. P. Adolf Bělík, arciděkan v. v., Svědov.

80 let 17. 1. P. Josef Jurák, farář v. v., Hodslavice.

70 let 19. 1. P. Šebestián Pavlíček, farář, Přemyslovice.

65 let 2. 1. P. Josef Bouza, farář, Černice; 17. 1. P. František Procházka, farář, Borotín.

50. let 14. 1. P. Miloslav

Nedbal, admin., Velké Opatovice; 14. 1. P. Josef Slanina, provisor, Opava-Jaktař; 15. 1. P. Karel Blahut, děkan, Karviná 1-město.

Hlava Indické národní církve návštěvou v Československu

Na pozvání Celostátního mírového výboru katolického duchovenstva ČSSR navštívil na sklonku minulého roku naši vlast biskup dr. J. S. Williams s chotí. Po dobu jeho pobytu jej doprovázel gene-

rální tajemník CMVKD dr. Josef Beneš. Vzájemně srdečné pohovory nám osvětlily poměry v Indii. Biskup dr. J. S. Williams vyjádřil především nelichotivý obdiv nad tím, jak všechny církve v socialistických zemích vynakládají jednotné úsilí v boji za světový mír. Dovodil, že v Indii tomu tak není. Křesťanské církve v Indii nevyjadřují pravou vůli indického lidu, neboť zatímco indický lid bojoval za svou nezávislost proti koloniálnímu panství, mod-

lili se duchovní za úspěch snah opačných.

Objasnil též, že církve právě tak zůstávají stranou boje indického lidu za zachování světového míru, protože anglikánská církev a různé církve založené americkými misionáři společně, podporované navíc církví katolickou, zůstaly i po osvobození Indie nástroji kolonialismu a jsou financovány a kontrolovány angloamerickým kapitálem. Indiští křesťané, vysvětloval, kteří se zúčastnili národně osvoboze-

Místopředseda CMVKD dr. Josef Lukačovič šedesátníkem

Dr. Josef Lukačovič se narodil 15. ledna r. 1902 v Trnavě, teologii studoval v Ostřihomi, Vidni a Trnavě a ordinován byl r. 1925 v Trnavě. Jako profesor náboženství působil v Bratislavě, Nových Zámcích a Zlatých Moravcích. Za tzv. Slovenského štátu byl pro své protifašistické smýšlení vězněn v Ilavě. Po roce 1945 stal se poslancem Slovenské národní rady, od roku 1946 do roku 1960 poverenikem postupně informací, pošt a pro výstavbu. Od roku 1961 je náměstkem poverenika stavebnictví a poslancem Národní rady pro okres Galanta. Je nositelem Řádu republiky, vyznamenání „25. únor“, Řádu I. stupně Slovenského národního povstání a Čs. válečného kříže, jakož i medailí za zásluhy. Je členem předsednictva protifašistické organizace, členem Ústředního výboru Čsl. výboru obránců míru, členem předsednictva Národní Fronty. Jako jeden z prvních a nejagilnějších bojovníků za zachování světového míru byl iniciátorem a organizátorem mírového hnutí katolických kněží na Slovensku, je místopředsedou Celostátního mírového výboru katolického duchovenstva ČSSR, místopředsedou spolku sv. Vojtěcha a předsedou Ústřední Charity na Slovensku.

Přejeme našemu milému spolubratru k jeho životnímu jubileu hojnost zdraví a spokojenosti a do dalších let úspěchy v jeho mírové práci a Boží požehnání.

neckého boje a také boje za světový mír, přetrhli svá pouta s kolonialismem a velmocenským militarismem a vytvořili za nesmírných překážek Indickou národní církev. [Její hlavou se stal dr. J. S. Williams.]

Velmi pozoruhodné bylo líčení biskupa Indické národní církve, jak staré církve, jež jsou majiteli kostelů, hřbitovů a všech ostatních bohoslužebných zařízení, nešetří penězi, aby si udržely církevní hodnostáře, někdy i platy, přesahujícími plat indického ministerského předsedy. Je pochopitelné, že za těchto okolností je situace Indické národní církve, čítající zatím 60 000 členů, velmi obtížná. Avšak dr. J. S. Williams nás ujistil, že jednota boje za mír křesťanských církví v socialistických státech i bratrská posila CMVKD je Indické církvi velkou morální posilou.

Před příjezdem k nám dlel dr. J. S. Williams čtrnáct dní v Německé demokratické republice, kde získal jistotu, že jedinou cestou k utvrzení míru v Evropě je uznání NDR a uzavření mírové smlouvy s oběma německými státy. Navštívil též západní Německo a v Mnichově byl vysvěcen antiochijským patriarchou Joannes Maria na biskupa, arcibiskupa a primase.

Vzácný indický host s chotí navštívil v naší

zemi Lidice, kde byl přímo otřesen strašlivými důsledky druhé světové války. Navštívil též dům jedné z lidických žen, paní Hanflové, a pohovořil s ní o lidické tragédii a jejích životních osudech. Při návštěvě Terezína podal zahraničním hostům výklad o pevnosti bývalý tereziánský vězeň, děkan CMBF Spectabilis dr. Jan Merell. V Litoměřicích učinili hosté návštěvu u kapitulního vikáře Msgre dr. Eduarda Olivy v jeho residenci. Srdečný rozhovor byl navázán na návštěvu dr. Olivy v Japonsku v Kyotu, pokračoval v oblasti mírového boje a práci dr. Williamsa v mírovém hnutí, v indicko-čs. přátelství a v církvi. Cestou z Litoměřic zastavili se hosté též v residenci vyšehradského kanovníka dr. Josefa Beneše, generálního tajemníka CMVKD.

Dr. J. S. Williams navštívil též redakci Lidové demokracie, kde v rozhovoru se šéfredaktorem dr. Rosťislavem Peterou prohlásil, že se u nás setkává s bratrskou pohostinností a hlubokým přátelstvím, které mu bude posilou v další práci za mír mezi všemi národy světa. Hlavu Indické národní církve přijal poté v doprovodu generálního tajemníka CMVKD dr. Josefa Beneše předseda CMVKD, ministr zdravotnictví dr. Josef Plojhar, který vzpomněl nedávného setkání s biskupem Wil-

liamsem v Bombaji a v přátelském rozhovoru si s indickým hostem vyměnili názory na aktuální otázky boje za mír a dorozumění mezi národy. Záběry z tohoto přijetí pořídila Čs. televize. Na počest indických hostů uspořádal ministr dr. Josef Plojhar oběd, jehož se zúčastnili vedoucí církevního odboru MŠK p. Jiří Verner, gen. tajemník dr. Josef Beneš, ústřední tajemník ČSL posl. J. Gemrot, ředitel ČKCH kanovník Jan Mára a další. V závěru svého pobytu zhlédl dr. J. S. Williams představení v Národním divadle. Na letišti poděkoval dr. J. S. Williams za vřelé přijetí, jehož se mu u nás dostalo a ujistil o vřelých vztazích, jež chová k ČSSR nejen on sám, ale spolu s ním i více než 400milionový indický lid. Prohlásil, že byl v naší vlasti opravdu šťasten a popřál našemu lidu do budoucna mnoho dalších úspěchů v budovatelském úsilí. Zík

NARODIL SE KRISTUS PÁN

Vzácná perla posvátné poesie a zpěvu, píseň Narodil se... je dávného původu a pochází z latinské En virgo parit filium. Její melodické fráze možno sledovat v jiných písních již koncem 14. a začátkem 15. stol. První určité její zápisy jsou v kancionálu sedlánském z konce 15. stol., později v královéhradeckém kancionálu Fránu-

sově, kde je vždy předchází píseň En virgo a pak teprve doslovný český překlad. Nápěv byl patrně již příliš známý, proto jej písař v kancionálu sedlánském ani nezaznamenal. Kancionál Fránusův má u písně En virgo začátek notace a u bezprostředně následujícího českého textu poznámku: zpívá se jako En virgo.

Melodické útvary písař jsou historii známy dva. Prvý je v modu lyrickém a totožný s latinskou písní En virgo, jak dosvědčuje kancionál Fránusův. Celý cantus firmus a jeho původní znění nelze zjistit. 16. stol. bylo písní Narodil se... macešské. Ve vývoji písně nastala povážlivá mezera, neboť různost a početnost konfesí v té době zrodily mnoho písní nových, starších zapomínající. Srovnáváním mensurálních písní tehdejších dob vidíme, že byly bohaté na počet slok a tomu požadavku pouhé čtyři sloky písně Narodil se... nevyhovovaly. Také záliba a porozumění pro církevní tóniny značně poklesly a oblíbený vícehlasý cantus lascivus zrodil koncem 16. stol. melodický útvar druhý, od původního však nepříliš odchylný.

Zato text písně prošel značnými a mnohými změnami, často podstatnými a do obsahu zasahujícími. Tak v kancionálu Miřinského z r. 1522 měla píseň Narodil se... již 11 slok,

v rukopise lochenickém z r. 1679 ještě o dvě více a kancionál v polském exilu tištěný v r. 1639 použil z původního textu jen počáteční slova, ostatní změnil úplně, což nebylo i bez

pronikavého vlivu na ná-
pěv písně.

Srovnáváním psaných a tištěných kancionálů všech konfesi v 16. stol. poznáme, že píseň Narodil se... zpívali kališníci a luteráni

poskrovnou, čeští bratři pak vůbec ne. Teprve stol. 17. ji opět obnovilo a vyzvedlo. V Orlově*) Českém kancionálu z r. 1921 byla starobylá píseň Narodil se... rehabilitována a vrácena

nápěvu ze Steyerova kancionálu I. vyd. -R. Š.-

*) Dobroslov Orel: Narodil se Kristus Pán. Vyd. Cyrilometodějská tiskárna v Praze jako zvláštní otisk z časop. „Cyril“.

ÚŘEDNÍ ZPRÁVY

ARCIDIECÉSE PRAŽSKÁ

Ustanovení:

Jarma Jaroslav, administrátor v Mariánských Lázních, ustanoven dekretem čj. 6599/61 od 15. 11. 1961 excurrendo administrátorem v Trstěnicích, okres Cheb.

Úmrtí:

Novák Alois, býv. ředitel ústavu hluchoněmých v Praze, zemřel 4. 11. 1961 ve věku 67 let (čj. 6572/61).

Kubíček František, býv. ředitel arcib. gymnasia, zemřel 9. 11. 1961 ve věku 88 let (čj. 6583/61).

DIECÉSE ČESKOBUDĚJOVICKÁ

Ustanovení:

Kopačka Jan, administrátor v Nýrsku, excurrendo administrátorem v Zelené Lhotě, Hojsově Stráži, Hamrech a Železně Rudě (o. Klatovy) od 15. 10. 1961 (č. 1427/61).

Šmíd Martin, administrátor v Katovicích, excurrendo administrátorem ve Střelských Hošticích (o. Strakonice) od 16. 10. 1961 (č. 1444/61).

Šiman František, administrátor v Dobrušce, excurrendo administrátorem v Kraselově (o. Strakonice) od 16. 10. 1961 (č. 1447/61).

Kunovjánek František, administrátor v Myšenci, excurrendo administrátorem v Chřešticích (o. Písek) od 11. 11. 1961 (č. 1507/61).

Hassmann Bohumil, administrátor v Zelené Lhotě, administrátorem v Onšově (o. Pelhřimov) od 16. 11. 1961 (č. 1526/61).

Zpovědní jurisdikce:

Staněk Jaroslav, administrátor v Kardašově Řečici, jmenován mimořádným zpovědníkem Chudých školních sester de N. D. v Domově důchodců v Kardašově (č. 1448/61).

Haase Alois, administrátor ve Vlachově Březí, jmenován řádným zpovědníkem Milosrdných sester sv. Karla Boromé v Domově důchodců v Prachaticích (čís. 1449/61).

Pensionování:

Hráček Jan ThDr., administrátor ve Smilových Horách (o. Tábor), přeložen na trvalý odpočinek dnem 16. 10. 1961 (č. 1274/61).

Úmrtí:

Hrouda Karel, administrátor v Měčíně, zemřel 7. 9. 1961.

Vlášek Václav, os. děkan v Bílsku, zemřel 7. 10. 1961.

Šmíd Antonín, děkan v Chýnově u Tábora, zemřel 1. 12. 1961.

DIECÉSE BRNĚNSKÁ

Ustanovení:

Ducháček Josef, koop. v Mutěnicích, okr. Hodonín, ustanoven od 15. 9. 1961 zatímčím koop. ve Valči a pověřen zastupováním administrátora ve Valči a excur. v Dalešicích, okr. Třebíč.

Peksa František, farář v Přibicích a excur. Ivaň, okr. Břeclav, ustanoven od 15. 9. 1961 admin. v Brně-Husovicích.

Pivoda Jaroslav, admin. ve Vranovicích, okr. Břeclav, ustanoven od 15. 9. 1961 excur. admin. v Přibicích, okr. Břeclav.

Peša Václav, admin. v Přisotvicích, okr. Břeclav, ustanoven od 15. 9. 1961 excur. admin. v Ivaní, okres Břeclav

Marek František, zatímčím admin. v Brně-Husovicích, ustanoven od 15. 9. 1961 koop. u sv. Janů v Brně.

Baránek František, koop. u sv. Janů v Brně, ustanoven od 15. 9. 1961 koop. u sv. Jakuba v Jihlavě.

Pravec Stanislav, admin. v Hostěradicích, okr. Znojmo, ustanoven od 1. 10. 1961 admin. v Horním Štěpánově, okr. Prostějov.

Smejkal Alois, admin. v Kobylí, okr. Břeclav, ustanoven od 1. 10. 1961 admin. v Hostěradicích, okres Znojmo.

Fanfrdl Karel, farář u sv. Augustina v Brně, ustanoven od 1. 10. 1961 admin. v Kobylí, okr. Břeclav.

Dr. Kraus František, koop. na Starém Brně a rektor kostela sv. Josefa v Brně, ustanoven od 1. 10. 1961 admin. u sv. Augustina v Brně.

Tichý Cyril, admin. v Brně-Bystřici, ustanoven od 1. 10. 1961 admin. u sv. Janů v Brně a pověřen správou filiál. kostela sv. Maří Magd., Brno.

Michal Alois, koop. Brno-Komín, ustanoven od 1. 10. 1961 koop. u sv. Janů v Brně.

Hamerla Jan, koop. u sv. Janů v Brně, ustanoven od 1. 10. 1961 zatímčím admin. v Brně-Bystřici.

Fiala Josef, koop. v Běhařovicích, okr. Znojmo, ustanoven od 1. 10. 1961 zatímčím admin. tamtéž.

Holík František, admin. v Horní Bobrově, okr. Žďár n. Sáz., ustanoven od 30. 9. 1961 excur. admin. v Radešinské Svatce, okr. Žďár n. Sáz.

Horký Ludvík, admin. u sv. Petra a Pavla v Brně, pověřen správou filiál. kostela Nalezení sv. Kříže v Brně.

Dvořák Rudolf, admin., Vrbice, okr. Břeclav, ustanoven od 1. 11. 1961 admin. excur. v Bořeticích, okres Břeclav.

Baránek František, koop. v Jihlavě u sv. Jakuba, ustanoven od 1. 11. 1961 koop. v Telči, okr. Jihlava.

Valerian Josef, koop. v Ořechově u Brna, okr. Brno-venkov, ustanoven od 1. 11. 1961 koop. v Jihlavě u sv. Jakuba.

Zelinka Jan, admin. v Rousínově, okr. Vyškov, ustanoven od 1. 11. 1961 excur. admin. v Rousínovci, okr. Vyškov.

Dobeš Jan, koop. v Hodoníně, ustanoven od 1. 11. 1961 koop. v Blansku.

Volf Ladislav, koop. v Blansku, ustanoven od 1. 11. 1961 koop. v Hodoníně.

Válka Jaroslav, děkan hustopečský, pověřen od 16. 11. 1961 vedením agendy děkanského úřadu klobouckého.

Pensionování:

Msgr. Černý Karel, správce kostela Nalezení sv. Kříže v Brně, pensionován od 1. 10. 1961.

Msgr. Dr. Švábeník František, správce kostela sv. Maří Magd. v Brně, pensionován od 1. 10. 1961.

Otruba Josef, farář a děkan v Běhařovicích, okres Znojmo, pensionován od 1. 10. 1961.

Pospíšil Josef, farář v Rousínovci, okr. Vyškov, pensionován od 1. 11. 1961.

Vrba Martin, děkan a farář v Bořeticích, okr. Břeclav, pensionován od 1. 11. 1961.

Úmrtí:

Koukal Vladimír, koop. v Telči, okr. Jihlava, zemřel 26. 9. 1961.

Lukeš Ignác, děkan a farář v Radešinské Svatce, okr. Žďár n. Sáz., zemřel 29. 9. 1961.

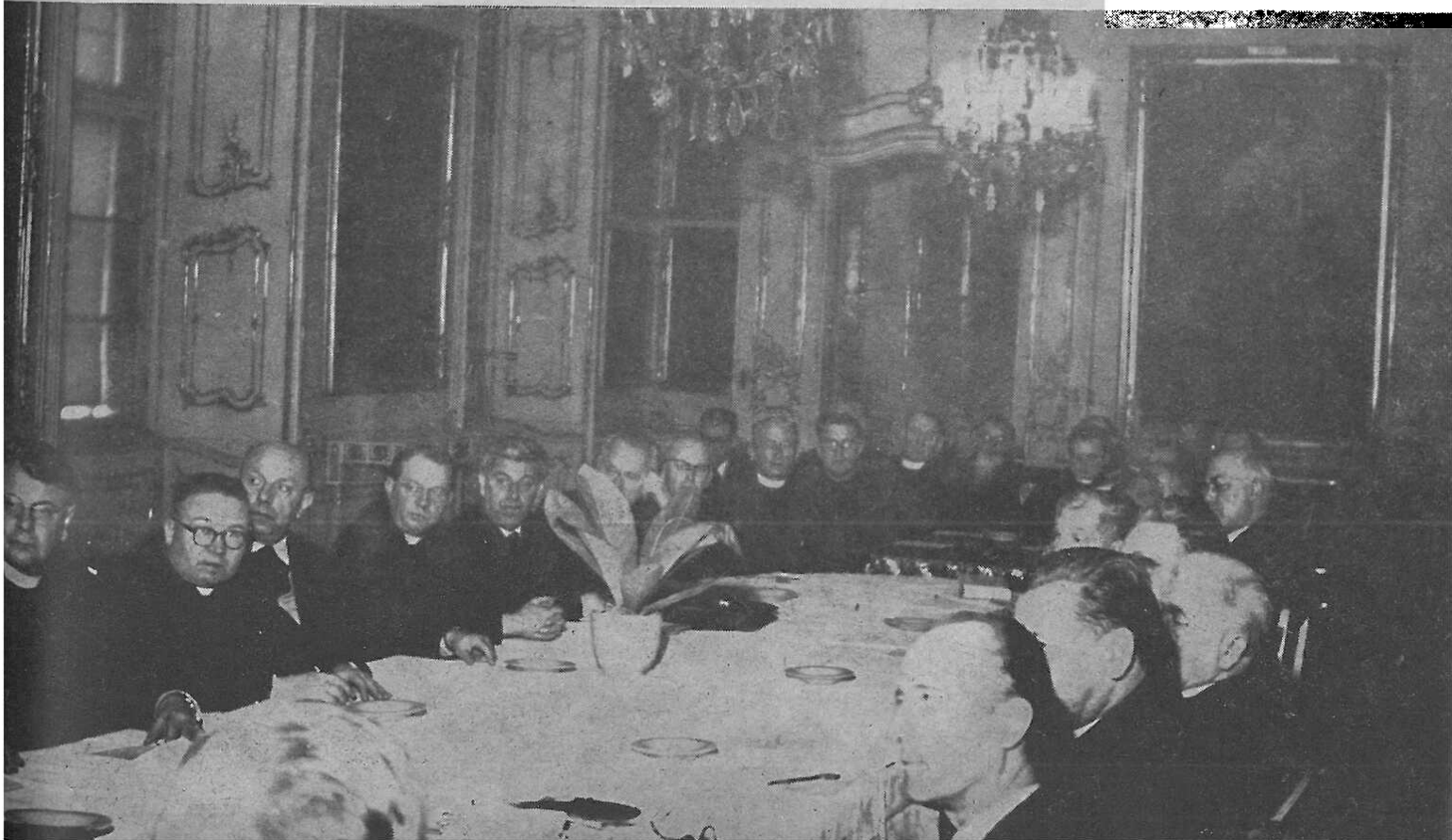
Habrda Rudolf, farář v. v., Vedrovice, zemřel 11. 9. 1961.

Kopáček Jan, farář v. v. v Domášově, zemřel 16. 11. 1961.

Buš Hynek, farář v. v. v Cetkovicích, zemřel 18. 11. 1961.

První strana obálky: Svatá rodina na průčelí domu v Tomášské ulici v Praze, jedna z mála, jež umělec zobrazil optimisticky se usmívající. — Druhá strana obálky: Snímky z koncentračního tábora Dachau, záběr trosek lidských bytostí a dokumentární snímek českých katolických kněží — dachovských vězňů krátce po svém osvobození. První vlevo předseda CMVKD ministr dr. Josef Plojhar. — Třetí strana obálky: Mimořádné zasedání katolických kněží — bývalých vězňů nacistických koncentračních táborů bylo jedno z nejvýznamnějších, jež se kdy konalo v pražské konsistoři. Vzpomínky těchto prvních a předních koryfeů boje za mír jsou stále živým vykřičníkem do svědomí lidstva. Ti, kteří z vlastní zkušenosti nejlépe vědí, co znamená fašismus, národní perzekuce a masové vyhlazování za mír a svobodu, jednohlasně odhlasovali při památce všech, kteří se nevrátili z Dachau a jiných koncentračních táborů a kriminálů nacistického Německa, resoluci, v níž zdůraznili, že po zkušenostech s jedovatou ideologií fašismu tím radostněji jdou s tvůrci nového světa, kteří povyšují péči o člověka na první zákon nového společenského řádu a mírové soužití pokládají za samozřejmé ovzduší pro radostný život člověka. Proto se vyslovili pro plnou podporu prohlášení naší vlády ČSSR z 21. srpna 1961. Hlavní projev přednesl předseda CMVKD ministr dr. Josef Plojhar a podrobný referát ze zasedání, jež vyznělo v ještě větší úsilí za zachování světového míru přinášíme uvnitř listu. Čtvrtá strana obálky: Výřez z gotického díla neznámého mistra. Klanění mudrců v jihočeské Alšově galerii na zámku Hluboká.

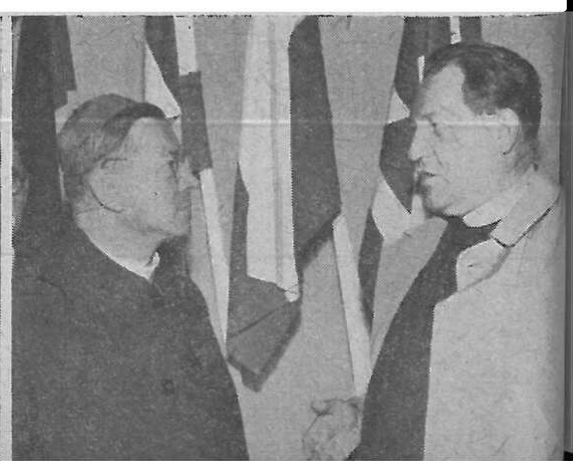

UCHOVNÍ PASTÝŘ ² 1962

První strana obálky: Předseda CMVKD, ministr zdravotnictví dr. Josef Plojhar při projevu na památné národní pouti dějinného významu na Velehradě. Druhá strana obálky: U řečnického pultu při II. sjezdu CMVKD, ke kterému zaslal poselství předseda rady ministr SSSR N. S. Chruščov, jako hlavní řečník při tryzně v Kounicových kolejích, okamžik, kdy předseda CMVKD přijímá z rukou doyena ústředního výboru zemřelého biskupa dr. Antonína Eltschkeho čestný diplom a odznak CMVKD, při promočním projevu ve velké aule Karolina v roce 1950, na hrobovém hřbitově v Terezíně u příležitosti desátého výročí litoměřické CMBF a na hlavní nádraží v Praze, kde vítal účastníky vlaku míru katolických kněží k sjezdu v září roku 1950 (na snímku s biskupem dr. Ambrožem Lazíkem). Třetí strana obálky: Ve Vietnamu s administrátorem hornické farnosti v Hongaj, s metropolitou krutickým a kolomenským Nikolajem, s vojenským kaplanem za míru abbé Boulíerem, na přátelské besedě v kruhu čínských katolických kněží v hotelu Pekin, v rozhovoru s generálním vikářem pekínské diecése a s vietnamskými bohoslovci ve městě Xa-doi poblíž 17. rovnoběžky. Čtvrtá strana obálky: Na palubě historického křižníku Aurora v Leningradě, po přeletu do Bombaye, na oficiální návštěvě u indického prezidenta dr. Prasáda, s N. A. Jemeljanovem, očitým pamětníkem Leninova ilegálního pobytu v Razlivu, SSSR, před jurtou hlavního lamy Erdenpela v Ulánbátaru, mezi posluchači university v Pekinu a v rozhovoru s prezidentem VDR Ho Či Minem.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

MĚSÍČNÍK KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA. ROČNÍK XII. ČÍSLO 1. LEDEN 1962

OBSAH: Dr. Josef Beneš: Životní jubileum předsedy CMVKD ministra dr. Josefa Plojgara, dr. Alexander Horák: Náš předseda, dr. Jozef Lukačovič: S kyticou vdaky, prelát dr. Antonín Stehlík: Ad multos annos, prelát Josef Glogar: Za ostnatým drátem koncentračního tábora, Msgre dr. Eduard Oliva: Zralé plody, společné práce pro m.r., probošt dr. František Drábek: Kaménky do mosaiky, Václav Javůrek: V pravý čas, Antonín Titman: My, Českobudějovičtí..., dr. Jan Merell: Quod felix, faustum, fortunatumque sit, dr. Štefan Záreczky: Ako som ho ja poznal, Jan Mára: Prakticky uskutečňovaná láska k bližnímu, František Vondráček: Ze života a díla ministra dr. Josefa Plojgara, ThDr. Josef Kubalík: Pobyt sv. Petra v Římě ve světle dějin, ThDr. Jaroslav Kouřil: O svátcích, ThDr. Václav Bartůněk: Mikuláš Puchník, oficiál a generální vikář, ThDr. Karel Sahan: Canon minor — Suscipe, Za úsilí a šťastné zítřky, MUDr. Vlastimil Nikodém: De barba nihil fit, Doba očima kněze: A jak tedy dál?, Náš zápisník: Msgre ThDr. František Kutal osmdesátníkem, Úřední zprávy.

Životní jubileum předsedy CMVKD ministra dr. Josefa Plojgara

Dr. Josef Beneš,
generální tajemník CMVKD

Historie nám zaznamenává podivuhodnou skutečnost: v dobách, kdy události komplikují vztahy mezi lidmi a lidé se dostávají do bezradných situací, vyrůstají z lidu mužové, kteří mají statečnost řešit poměry a ukázat cestu k jasným výhledům. My kněží známe dobře životní osudy vyvoleného národa a víme, že ten, kdo je vyvedl z egyptského jha byl syn prosté ženy hebrejského kmene Levi, právě tak jako v nebezpečné době zajetí babylonského, kdy bylo třeba národu ukazovat a razit novou cestu, vystupuje „syn člověka“, jak sebe sama Ezechiel nazývá, aby snášel těžkosti úlohy, kterou na sebe vzal: být učitelem a vychovatelem lidu.

Není bez zajímavosti, že dr. Plojgar stál již dvakrát ve svém životě v podobné situaci. Z lidu vyrůstá, aby převzal vedoucí postavení kněží v době, kdy se hroutí nacistické panství a vězňové koncentračního tábora Dachau prožívají úzkostné chvíle konce nesvobody, který měl být podle rozkazu velení esesáků proměněn v masové vyvraždění všech vězňů. Být uvězněn a ponechán hladový s vědomím přišery blížící se smrti, dá jen málokomu možnost ovládat své nervy. A v této době Plojgar na žádost celého kněžského bloku se ujímá vedení, stává se jasným majákem v neklidné hladině života kolem a v těžkých hodinách, kdy se dostává tábor do bojové fronty, klidnou a pevnou rukou řídí život svých spolubratří v těchto těžkých chvílích, ale i v době nervosity, v onom měsíci karantény, který nás dělil ode dne osvobození do dne návratu do osvobozené vlasti. Plojgar vyrostl z lidu a důvěra, kterou tenkrát od nás dostal, mu dávala sílu, aby mohl bezpečně vést a jeho jasný pohled do budoucnosti mu umožňoval ukázat cestu, kterou třeba jít, abychom došli šťastného cíle. Vyjádřil to téměř prorocky ve svém projevu na Prvního máje, když proklamoval náš program: „S lidem za mír, s lidem za socialismus.“

Je proto zcela pochopitelné, že nalézá okamžitě své místo v dobách, kdy lid dovršuje socialistickou revoluci, aby odstranil reakci, jež brzdí nastolení nového společenského řádu u nás. Dnes, kdy jsme již poznali pravdivost Plojgarova hesla: „Koho nepřesvědčíme slovy, přesvědčíme skutky“, nedovedeme ani dost docenit přímo geniální řešení církevně politických poměrů u nás v době, kdy se na všech úsecích měnila forma života. Církev, jako i jiné společenské organizace, byla úzce spjata s kapitalismem a nový společenský řád odstraňuje všechny přežitky, zvláště starou morálku vykořisťování a života z bezpracných zisků. Církev ztrácí svou materiální základnu, ale socialismus svým zákonem, že člověk je nejvyšší statek, chce dát a dává také vše, čeho si člověk k svému životu žádá, dává i možnost náboženského vyžívání. Kolik to bylo jednání s představiteli Církve, kolik ochotných podání ruky ze strany těch, kdož mluvili za vítězný lid

— ale nakoniec bylo odpovědí mlčení za zavřenými dveřmi residence, paktování se zahraničními diplomaty a činnost namířená proti podstatě lidově demokratického státu. Nebylo snadné postavení Plojharovo v té době: štvavá kampaň reakce domácí i zahraniční, zrada přátel a úskoky nepřátel. Ale Plojhar vidí jasně: **s o c i a l i s m u s j e b u d o u c n o s t s v ě t a**, nový společenský řád je spravedlivější než staré, kořistnické, kapitalistické zřízení, křesťané nesmějí stát stranou tohoto gigantického zápasu za nový svět a za nového člověka v něm, katolický kněz musí nalézt své místo v tomto novém světě a pomáhat jej budovat, neboť je to svět, který jediný je schopen nastolit na světě trvalý mír.

Plojhar se dává do práce. Nemá vzor v historii a v tom je jeho genialita. Když zklamali ti, kteří měli vést v této době Církev a věřící, aby našli místo v nové společnosti, vystupuje Plojhar s hrstkou kněží, prohlašuje, že „tak jako jsme věrnými syny církve katolické, chceme být i věrnými syny naší lidově demokratické vlasti, neboť rozlišujeme příslušnost k Církvi jako mystickému Tělu Kristovu od politiky Vatikánu“ — a z těchto malých počátků vytváří mohutné hnutí, které uskutečňuje svůj první sjezd, aby dalo základ CMVKD a svůj druhý sjezd, kde se mírové práci hnutí dostalo ocenění z úst předsedy rady ministrů SSSR N. S. Chruščova.

Dnes vidíme jasně, jak koncepce Plojharova byla správná a cesta, kterou razil a ukázal duchovenstvu, jediné možná. Plojhar nehledal spojení s ideologií socialismu, nikdy nechtěl marxisovat křesťanství, ale hledal a našel způsob života pro věřícího člověka v novém společenském řádu, který by byl prospěšný jemu i lidské společnosti. Význačný vědec, když analysoval život v našem socialistickém státě, vysoce hodnotí Plojharův politickomyšlenkový profil a praví: „Plojharovi nešlo jen o jednotu národa, šlo mu zároveň o to, aby umožnil existenci křesťanské a katolické Církve v nových podmínkách budování socialismu, jehož uskutečnění pokládá za svého druhu křesťanský požadavek. Spolupráce se socialismem je mu sama příkazem křesťanské lásky. A v mírovém hnutí vidí Plojhar spojovací pouto mezi křesťanstvím a socialismem, v jeho prosazování a uplatňování opravdový demokratický úkol, který sleduje zájem všeho lidstva bez rozdílu rasy, jazyku a národů.“

Dnes není v naší milované vlasti kněz, který by neuznával nesporné zásluhy předsedy CMVKD o život Církve u nás. Vděčíme mu za to, že ukázal cestu, že razil nové směrnice práce a že dal duchovenstvu platformu pro jeho život v naší nové skutečnosti. Za to mu děkujeme a při příležitosti jeho životního jubilea mu nejen blahopřejeme a do dalších let vyprošujeme od Pána Boha vše nejlepší, ale slibujeme, že budeme věrně a poctivě pracovat v našem CMVKD k prospěchu vlasti a našeho dobrého lidu.

NAŠE ZDRAVICE

NÁŠ PŘEDSEDA

Náš jubilující oltárny spolubratr, minister Dr. h. c. Jozef Plojhar, predseda Mierového hnutia rim. kat. duchovných je pravým mužom v pravom čase a na pravom mieste. Sám často hovorí, že sme deťmi generácie a doby, v ktorej sa rodí nový svet. No, práve takáto doba potrebuje mužov na pravom mieste ako je on. A v dobe, keď staré zaniká a rodí sa nové, treba vedieť dobre rozlišovať medzi tým, čo v minulosti bolo dobré, teda má zostať, a tým, čo bolo v minulosti pochybné, zlé a treba sa s ním bez žiaľu rozísť. Kto toto vie, ten vie oceniť veci podľa ich pravej hodnoty, ten sa nedá zviesť sentimentálnym lpením na niečom, čo je viac neudržiteľné.

Minister dr. Jozef Plojhar je ten katolícky kňaz, ktorý, ako mnohí z nás, je nadšený za krásne kresťanské ideály, za nádherné príkazy — princípy kresťanskej mravnosti, ale ktorý v dávnej minulosti pred príchodom socializmu videl nepreklenuteľné rozpory medzi touto kresťanskou teóriou a s ňou nezlučiteľnou hriechnou kapitalistickou praxou. Pre neho príchod socializmu, odstránenie vykorisťovania človeka človekom, priniesol praktický návod ku kresťanskej teórii. Nesčísľelnekrát nám to rozviedol vo svojich rečiach, prejavoch z bohatých životných skúseností. Veľakrát nám líčil, čo každý z nás často pociťoval: bezmocnosť kňaza, ktorý po zostupe z kazateľnice často stál bezradný, keď sa stretol zoči-voči s takými hospodárskymi, kultúrnymi, politickými pomermi, ktoré nedovoľovali v praxi uskutočniť to, čo sme na kazateľnici hlásali.

Dr. Jozef Plojhar je vlastenecký kňaz, čo prvý a na čele všetkých ostatných pochopil dobu a vedel sa úprimne tešiť z víťazstiev pracujúceho ľudu. Našiel svoj pomer a cestu k nemu, vie sa radovať z jeho pracovných úspechov. Káže nám radovať sa s radujúcimi sa, ukazuje nám cestu k robotníkovi — úderníkovi a roľníkovi — družstevníkovi.

Ako kedysi vlasteneckí kňazi na vidieku boli nositeľmi pokroku, tak káže aj nám, aby sme po ich stopách aj dnes na našich dedinských farách boli ukazovateľmi správnej cesty pre našich veriacich roľníkov.

No, dr. Jozef Plojhar je človek, ktorý cíti veľkú historickú zodpovednosť pred Bohom aj národom za svoje každé slovo a čin. Vo veľkej dobe nesmieme byť malichernými — hovorí.

Miesto vlasteneckého kňaza, hovorí, je medzi ľuďom. Kde je pracujúci ľud, tam je naše miesto. Porovnávajúc minulosť s prítomnosťou si uvedomuje, že v starých rakúsko-uhorských časoch za „apoštolskej dynastie“ Cirkvi síce pomáhali kapráli naháňať vojakov do kostola, dnes však len pravda, krása kresťanského učenia a cenný mravný život kňaza môže byť zárukou dobrých výsledkov v pastorácii. Nemôžeme čakať od štátu, aby za nás robil pastoráciu.

Za svoju poctivú prácu, prácu s ľuďom, pre ľud, dostáva statočný kňaz slušnú odmenu, ktorá bola odhlasovaná v našom parlamente komunistami aj nekomunistami. Minister dr. Plojhar často spomína spravodlivosť a veľkorysosť týchto zákonov v porovnaní so zákonmi o ošomranej starej kongrue.

Keď chváli a povzbudzuje tých, čo zostali svojmu ľudu verní, karhá tých, čo tento ľud zradne opustili a i z vatikánskeho rozhlasu kydali hany na nás. Ale on robí rozdiel: Vatikánsky rozhlas, to nie je Cirkev. Takisto neberie pod ochranu tých kňazov, ktorí tu doma sa dali na chodníky zrady svojho ľudu a jeho socialistického štátu. Ak patrí pred súd generál, ak zradí svoju republiku a ľud, tak ta patrí aj kňaz vlastizradca.

Minister Plojhar — keď si vedel vysoko ceniť kňazov rehoľníkov, ktorí aj spoza kláštorňných múrov vedeli dobre robiť svojmu ľudu, nezastáva tých, ktorí sa pred novým svetom uzavreli do svojich ciel a pre volanie doby zostali hluchí a slepí.

Pri všetkom konštatovaní a podtrhovaní veľa styčných bodov a paralel medzi socializmom a kresťanstvom, Plojhar socializmus a kresťanstvo nestotožňuje, najmä nie v oblasti ideologickej, ale hlása možnosť úprimnej a intenzívnej spolupráce.

Táto spolupráca sa najlepšie môže a má prejavovať v boji vlasteneckých duchovných za svetový mier. Preto je minister dr. Jozef Plojhar nadšeným stúpencom a bojovníkom za svetový mier a už vyše desaťročia nás mesiac čo mesiac informuje o medzinárodných udalostiach a takto nám ukazuje správnu cestu v boji za svetový mier.

Všeobecne a úplné odzbrojenie je pre neho to, čo vytvorí také svet, po akom túžili už patriarchovia a proroci, teda ideál kresťanstva na sociálne usporiadanie sveta. A kolonializmus — proti ktorému bojovať je súčasťou mierového boja — je pre neho novodobé otroctvo, s ktorým sa musí novodobé kresťanstvo vyporiadať tak, ako prvotná cirkev pomáhala pri likvidácii starého otroctva.

V boji za mier a vo všetkých šľachetných snaženiach je dr. Jozef Plojhar za úprimnú spoluprácu aj s inými kresťanmi — nekatolíckymi. Konferencia zástupcov kresťanských cirkví v Luhačoviciach, ktorú organizoval, bola toho pekným dôkazom.

No, pritom zostáva pevne na pôde rim.-kat. Cirkvi a odmieta každé tvrdenie, ktoré ho obviňuje z úmyslu vytvoriť schizmu alebo národnú cirkev. Naopak postavil sa jednoznačne proti snahám niekoľko málo našich kňazov, ktorí by boli chceli — sledujúc osobné ciele — ísť do dobrodružstiev na poli cirkevnej disciplíny. „Vyhlásili sme jasne“, hovorí, „že sme a zostaneme katolíckymi kňazmi, za ktorých sme boli vysvätení a takto i zomrieme.“ Ale na druhej strane s vážnosťou zreleho muža úprimne, s istotou v teológii, bez servilnosti, v rámci úcty k hierarchickému stupňom aj na adresu pánov biskupov, keď bolo treba, povedal tvrdé úprimné, varovné slová. A proti nespravodlivému zasahovaniu diplomata z Vatikánu v nepriateľských službách do našich vnútroštátnych otázok postavil sa s dôstojnosťou urazeného nášho veriaceho ľudu, ktorého náboženské cítenie malo byť takto zneužitá na ciele proti našej štátnosti. Nie, nie je možné viac náš veriaci ľud v cudzích službách postaviť proti vlastným záuimom a záujmom mierumilovného ľudu celej zeme.

Dr. Jozef Plojhar je veľký muž vo veľkej dobe. Je rímskokatolícky kňaz chápujúci svoju dobu. Je opravdivý páter-otec milujúci svoj veriaci ľud. Je človek spravodlivý, dávajúci každému čo mu patrí, rešpektujúci cudziu mienku, hľadajúci, čo ľudí spája, a vyhýbajúci sa tomu, čo rozdeľuje. Je praktický kresťan, pre ktorého sebekrajšia teória kresťanstva je bez skutkov, bez kresťanskej praxe mŕtva. Je hrdý československý vlastenec, ktorý sa postaví — in faciám resistit — každému, kto nerešpektuje náš štát, naše hranice, našu bezpečnosť. Je mierový bojovník prvej triedy.

Preto sa na jeho šesťdesiatku za jeho zdravie, silu a vytrvalosť v dobrom modlíme. Vreie mu stískame ruky. A všetci sme na neho hrdí.

Dr. Alexander Horák, podpredseda CMVKD

S KYTICOU VĎAKY

Som presvedčený, že pri príležitosti 60. narodenín ministra dr. Jozefa Plojhara mnohí budú hodnotiť jeho životnú prácu. A je to aj správne. Jeho jeho životnú profil je bohatý na záslužné hodnoty. Ako jeden z jeho spolupracovníkov na poli mierovej práce katolíckych duchovných mám možnosť od vzniku nášho hnutia spolupracovať s naším jubilantom. Dovoľte mi, aby som z príležitosti jeho vzácneho jubilea poukázal na jeden mimoriadne dôležitý fakt, ktorú obzvlášť výrazne charakterizuje jeho záslužnú prácu. Je to realizácia opravdivého československého bratstva medzi duchovenstvom českým a slovenským.

Za predmníchovskej republiky vzájomný pomer medzi duchovenstvom českým a slovenským nebol nijak ideálny. Politický a stranícky antagonizmus dvoch katolíckych politických strán nijak nepomáhal sblížovať prepotrebnú vzájomnosť. Rok čo rok prehľbovala sa priepasť aj medzi duchovenstvom a smutne známe udalosti po mníchovskom verdikte sú nám otrásojúcou poučkou tejto nesprávnej cesty.

Novým životom v spoločnej vlasti prišlo aj k vytvoreniu celoštátneho úboru mierových katolíckych duchovných, ktorú jestvuje už vyše 10 rokov. A že naše mierové hnutie vyoralo hlbokú brázdú vzájomnosti a úprimného bratstva medzi českým a slovenským duchovenstvom, toho mluvčím dôkazom je vykonaná spoločná práca, spoločné porady a schôdze, kde vzájomne vstupujeme, prednášame a radíme sa. Medzi naším duchovenstvom vytvorilo sa opravdivé bratstvo, čo nebolo mysliteľné za predchádzajúcich ddb. Padla bariéra izoiovanosti úzkoprúchých lokálnych záujmov. Spolupracujeme a spolu sa tešíme vzájomným úspechom našej vlasti, jej budovateľskému napredovaniu či na Ťstecku, Ostravsku, alebo na východnom Slovensku.

Naše katolícke mierové duchovenstvo pochopilo volanie modernej doby. Nedíva sa zastaralými okullarmi na všetko nové, čo vurástlo u nás. Nechceme len zatlieskať, súhlasíť a pri tom zaostať a trčať kdesi vzadu a zostávať na chvoste pokročilého vývoja nášho ľudu. Na diecezánných poradách vzájomne sa informuje a poučuje o vývoji nášho ľudu bez ohľadu či prednášajúci oltárny brat prichádza z výspešného českého priemyselného okresu, alebo z krajov rozbiehajúcich sa industrializácie Slovenska. Nehľadí na udalosti so založenými rukami, učíme sa vzájomne. Spoločne dohovorený postup predsedníctva ochotne, úprimne a statočne sa realizuje na diecezánných a okresných poradách vo všetkých krajocho a okresoch našej vlasti. Tak sa vytvorilo spoločné úsilie a úprimné bratstvo medzi naším mierovým duchovenstvom.

Utúženie tohto úprimného československého bratstva nášho duchovenstva je výsledkom práce celoštátneho mierového úboru katolíckych duchovných pod vedením jeho predsedu ministra dr. Jozefa Plojhara.

Pri príležitosti jeho 60. narodenín považujem za potrebné poukázat na tento profil jeho záslužnej práce a pozdraviť ho z príležitosti jeho vzácneho životného jubilea s nehynúcou kyticou vďaky a lásky pevného bratstva nášho českého a slovenského duchovenstva.

Dr. Jozef Lukačovič, podpredseda CMVKD

AD MULTOS ANNOS!

Heslo: „Ex oriente lux — ex oriente pax!“ není Josefu Plojharovi jen pouhým heslem, ale nezvratnou skutečností pro všeobecné blaho mírumilovného lidu světa. Jako český kněz konal dobro lidu, s lidem šel, a lid zvolil českobudějovického kaplana v r. 1946 poslancem Národního shromáždění a v únoru 1948 se stal členem čs. vlády obrozené Národní fronty, pověřen resortem ministerstva zdravotnictví, kteréhožto úkolu se ujal s nevšední obětavostí, aby se svými spolupracovníky pomáhal nemocným a trpícím a aby se staral o zdraví národa. Nová doba žádala nové činy a průbojně křesťansko-sociální citění Josefa Plojhara při výstavbě šťastného života našeho lidu opět směřovalo k uskutečňování a naplňování posledních slov Krista Pána: Pax vobis! Proto se důsledně zasloužil o dosažení dohody a dobrý poměr Církve a státu. Strhujícím příkladem šel vpřed, aby přesvědčil k aktivní spolupráci široké řady katolického kněžstva na společném budovatelském díle. Aby spojil křesťanské citění a náboženské přesvědčení s představami prostého pracujícího lidu po lepším a spravedlivějším životě, vřadil se Plojhar mezi přední mírové bojovníky v celé Evropě. Z tribuny prvního sjezdu čs. obránců míru v Praze 20. ledna 1951 mluvil rozhodně za hranice naší vlasti k organisování mírového hnutí ve světě do řad křesťanských: „Osnovovatelé nové světové války pokračují ve svých plánech. Pokusili se všechny druhy křesťanství, všechna náboženství na světě zotročit, chtějí dolary zaplatit představitele církve a tak je donutit, aby bylo využito náboženských myšlenek a vnitřního přesvědčení věřícího člověka pro služby osnovovatelů války, pro služby nepřátel Sovětského svazu a lidových demokracií. Razilo se heslo křížáckého tažení křesťanství a ostatních proti Sovětskému svazu a proti socialismu. My to však nesmíme připustit!“ P. Josef Plojhar, český katolický kněz, přesvědčuje věřící lid, že přeje-li si lidstvo pokoj a štěstí života, že bojem o mír musí být zachvácen celý svět a každý člověk, aby měl mír a pokoj ve svém srdci v jednotě bez hranic řečí, rasy a světadílů: „Nestačí jenom za mír se modlit, o míru mluvit, psát o něm básně a knihy. Pro mír nutno pracovat a v daném okamžiku za mír i odhodlaně bojovat!“ V uznání za mírovou práci — svrchovaně bohoslovnou, udělila pražská Cyrilometodějská bohoslovecká fakulta v r. 1951 P. Josefu Plojharovi nejvyšší universitní poctu — doktorát theologie honoris causa. Ministr dr. Josef Plojhar byl několikrát v Sovětském svazu a vždycky se vracel do vlasti našden sovětskými lidmi. V historii českého katolického kněžstva od dob národního obrození nemáme vpravdě misionáře míru, který by byl projel tolik zemí od Atlantiku až k Tichému oceánu jako dr. Josef Plojhar. Jeho projevy jdou do tisíců, doma ve vlasti po celé republice — slovem a perem v novinách i nespočetných publikacích — a v zahraničí mluvil nejen v Sovětském svazu, ale i v Itálii, v Číně, ve Vietnamu, Mongolsku, Koreji, v Polsku, Maďarsku, v Německé demokratické republice, v Anglii, Francii, Belgii, Rakousku a i v Indii, mluvil tam ať jako člen a delegát čs. vlády, ať jako zdravotník, ale především jako bojovník za světový mír.

Na svátek blahoslavené Anežky České vzpomínáme zakladatelky pražského špitálu pro chudé a nemocné a podle kronik té, která zjedнала pro pokoj země mír mezi svým bratrem Václavem I. a jeho synem Přemyslem Otakarem II. V tento den pozdravujeme českého kněze, ministra zdravotnictví a předsedu Celostátního mírového výboru českého a slovenského katolického duchovenstva dr. Josefa Plojhara za to, že svou životní prací a dílem projevil křesťanskou lásku k bližnímu přes hranice naší vlasti nejen slovy, ale skutkem ke všem lidem dobré vůle. Kněžstvu pražské arcidiecése je radostnou ctí pozdravit dr. Josefa Plojhara v den jeho šedesátin jako svého spolupratru, který je nám příkladem a vzorem neuhasitelné touhy a nezlomné vůle prospívat lidem. Ad multos annos!

Prelát ThDr. Antonín Stehlík, místopředseda CMVKD, předseda AMV Praha

ZA OSTNATÝM DRÁTEM KONCENTRAČNÍHO TÁBORA

Mám před sebou dopis bratra dr. Josefa Plojhara, který mi poslal k mým sedmdesátinám, v němž píše: „Velmi si vážím našeho dlouholetého osobního přátelství, které dostalo pevné základy v nejtěžší době našeho života, za ostnatým drátem nacistických koncentračních táborů.“ Ano, byl to koncentrační tábor v Buchenwaldu, kde 27. 9. 1939 jsem poznal Josefa Plojhara. Byl zatčen 1. 9. 1939 v Rudolfově, kam po zřízení tzv. protektorátu Čechy a Moravy a nátlak Němců pro své viasenecké citění byl přeložen z Českých Budějovic. Byl odvezen do soustředovacího tábora v Linci a 6. 9. transportován do Buchenwaldu na blok č. 48. Brzy pro svou rozvážnou a nebojácnou povahu se stal představeným světnice (Štubák, Stubenälteste) a později představeným našeho bloku (Blockälteste). Plojhar měl velkou odpovědnost, musil s esesáky vyřizovat všechny záležitosti bloku a snášet při tom jejich kaprice a ty nejhorší nadávky. Jeho přičiněním byli jsme delší dobu ušetřeni práce a pak nám byla z počátku přidělena lehčí pracovní komanda. Když pro bídnou stravu vůčihrledě padali jsme na váze a často byli nemocní, odvážil se bratr Plojhar smělého zákroku, odebral se přímo na velitelství tábora, vyložil naši situaci a svou výřečností a diplomacií vymohl nám lékařskou prohlídku a po ní jednoměsíční posílání potravinových balíčků z domova. Tím zachránil životy mnoha našich bratrů a spoluvězňů-laiků. A kolik těžkých trestů svým důmyslným a kolikrát i vtipným jednáním odvrátil od našeho bloku! Měl přátelské spojení se spoluvězni jiných národností, a proto nás velice mile překvapilo, když bez jeho popudu z kamarádství dostavil se k nám 3. lágrový (Laagerälteste) komunistický poslanec Thälmann a v srdečném proslovu zdůraznil, jak si váží nás Čechů a popřál nám radostných svátků vánočních, Nového roku a šťastný návrat do vlasti. (Poslanec Thälmann později při bombardování dílen v blízkosti tábora buchenwaldského, kde byli zaměstnáni koncentračníci, byl nacisty popraven.)

2. 3. 1942 v Buchenwaldu dožil se Plojhar čtyřicítky. Když jsme mu gratulovali, jeho oko zvlhlo, že musil v takovém prostředí prožít jeden mezník svého života. Dva měsíce poté, 22. května 1942 jsme byli transportováni do Dachau, kde jsme se dožili osvobození.

1. 5. 1945 slavili jsme v Dachau před 2. blokem První máj, na němž za naše spolubratry kněze měl projev bratr Plojhar; zdůraznil, že musíme zúčtovat s minulostí a nastoupit cestu do nového života.

22. 5. 1945 byl návrat do vlasti.

Další dny a roky bratra Plojhara byly požehnány usilovnou prací pro blaho lidu, pro rozkvět naší vlasti a pro světový mír. Proto se stává poslancem a později ministrem, proto zakládá CMVKD a stává se jeho obětavým předsedou.

K 60. narozeninám našemu drahému jubilantu a mému vzácnému příteli jako kapitulní vikář za olomouckou arcidiecési a jako předseda AMVKD v Olomouci, kde několikrát k nám vřele promluvil, srdečně blahopřeji, vyprošuji na Pánu Bohu vše nejlepší a vroucně želám:

„Ať zvony lidských srdcí
v ten velký okamžik,

kdy dožil jsi se sexaginty,
Ti zvoní: Díky, díky!“

Kapitulní vikář prelát Josef Glogar, předseda AMV Olomouc

ZRALÉ PLODY SPOLEČNÉ PRÁCE PRO MÍR

K dlouhé řadě katolických kněží a věřících naší vlasti, kteří s láskou vzpomínají význačného životního jubilea kněze — vpravdě vlastence — ministra dr. Josefa Plojgara, řadí se na místě nikoliv posledním kněží a věřící pohraniční litoměřické diecése, aby vzpomínkou projevili svou lásku a vděčnost velkému synu národa.

Litoměřická vzpomínka jubilantových šedesátin je zákonitě spjata s činností Diecésního mírového výboru katolického duchovenstva litoměřické diecése. Vždyť také nám byly cesty, které po svém návratu z koncentračního tábora a zejména po slavném Únoru 1948 ukazoval dr. Plojhar, cestami bezpečnými, jediné správnými, vedoucími nás, katolické kněze a věřící, k dobrým cílům, k práci v duchu světlých vzorů kněží — vlastenců, k práci pro Boha, Církev, Vlast a pro zajištění nejcennějšího statku lidstva, trvalého míru na celém světě.

Proto jsme u nás v litoměřické diecési vzali s vnitřní ochotou za své vůdčí myšlenky jubilantovy, jimi se řídili a snažili se je poctivě ve svém každodenním životě uvádět ve skutek.

Více než deset let úspěšné práce Diecésního mírového výboru katolického duchovenstva naší diecése není tudíž zdaleka zásluhou toliko jeho předních pracovníků, nýbrž ovocem věrného plnění direktiv, návodů a moudrých rad, předsedy Celostátního mírového výboru katolického duchovenstva, ministra dr. Josefa Plojgara.

Můžeme dnes v souladu s objektivní skutečností konstatovat, že všichni kněží litoměřické diecése, včetně kněží německé národnosti, jsou oddanými údy našeho mírového hnutí, řízeného Celostátním mírovým výborem katolického duchovenstva, v něm vidí svou vpravdě mateřskou stavovskou organizaci a s láskou, prostoupenou věrností vžalíží na jeho kormidelníka, bratra předsedu. Je třeba říci, že v těchto pohledech a intencích jsou plně podporováni svými věřícími bez rozdílu národnosti, o jejichž naprostý souhlas a podporu se opírají, a která je jim potvrzením správnosti jejich cesty.

Toto zjištění, vedle jiných, kéž je milovanému bratru předsedovi — jubilantovi, skromným, nepatrným, ale skutečností odpovídajícím dárkem k radosti, vůni květů ve dnech, kdy se bude pod zorným úhlem šedesátin obracet zpět, aby přehlédl svou dosavadní práci, práci nezměrně plodnou, práci, kterou nepochybně tím věrněji a výrazněji ohodnotí budoucnost a dějiny.

U příležitosti šedesátin předsedy našeho Celostátního mírového výboru katolického duchovenstva vede nás vzpomínka na první kroky našeho mírového hnutí, inspirované dr. Plojharem. Trvale a nezapomenutelně nám zůstanou zapsány v paměti Luhačovice, Velehrad, Svatováclavský sjezd. Jsme hrdi na skutečnost, že naše diecése již tehdy ústy svých zástupců na těchto místech prohlásila své a no, které bylo jednoznačnou odpovědí na jasný nástin programu, kterým se bude katolické kněžstvo a věřící v naší, od kapitalismu osvobozené — tehdy lidově demokratické vlasti, řídit.

Radostný pohled na rozvinutou socialistickou výstavbu naší republiky, na stále vyšší morální, kulturní a hmotnou úroveň našeho lidu, je nám potvrzením správnosti cesty tehdy nastoupené, cesty práce, mírového snažení, a pomoci při budování dorozumění a míru mezi národy,

Budiž dovoleno také mně, předsedovi DMVKD a předsedovi Zahraniční komise CMVKD, vyzvednouti velké zásluhy jubilantovy o navázání a prohloubení styků katolických kněží z ČSSR s kněžími a katolíky v zahraničí. Plody této práce, zahříváné sluncem nového poznání kněží a katolíků mimo hranice naší vlasti, zrají, ve své době jistě dozrají a budou tím krásnější a užitečnější pro společnou práci, pro mír.

Majíce na zřeteli dosavadní velikou a nedocenitelnou práci ministra dr. Plojgara, přejeme mu a na Pánu Bohu vyprošujeme, my litoměřičtí diecéšáni, všichni kněží členové DMVKD a ostatní, spolu s našimi věřícími — a osobně též já, předseda DMVKD, z upřímného srdce do dalších mnohých a mnohých let života, stále pevně zdraví, radost ze zásluh, hojnost sil k plnění budoucích úkolů pro blaho našeho lidu, pro mír ve světě.

Msgr. ThDr. Eduard Oliva, místopředseda CMVKD, předseda DMV Litoměřice

KAMENKY DO MOSAIKY

Zima toho času byla nevlídná, sychravá a nezdravá. Chřipka zle řádila v dílnách, kancelářích a školách. Onemocnělo také několik členů Ústředního výboru Celostátního mírového výboru katolického duchovenstva.

Čekali jsme v starobylém proboštství mikulovském bratra ministra dr. Plojgara, který podle slibu se měl večer zastavit na cestě z Gottwaldova, kde měl konferenci Čs. strany lidové.

Stanovená doba uplynula, vzácný host nepřijížděl. Je také nemocen jako spolubratři z předsednictva, kteří ho chtěli v Mikulově pozdravit? Přijede? Přišli ho do Mikulova pozdravit přátelé až z Brna a vzdáleného okolí!

Vycházeli jsme před budovu naslouchat, zda se snad auto nezastavilo dole pod schodištěm. Marňe. Jen okna zámecké vinárny svítila pochmurně do tmy a vítr srážel mlhu a kouř do ulic.

Telefonicky jsme se tázali v Gottwaldově a bylo nám sděleno, že pan ministr odjel a že se před odjezdem mluvilo o Mikulově. To jsme už čekali s jistou téměř nadějí a radostí.

A hie, br. ministr přichází: vysoký, zdravý, usměvavý a hlavně svěží! Těch několik hodin pod štukovým stropem památného proboštství zůstane všem účastníkům nezapomenutelným a hlubokým zážitkem. Místo, aby si br. ministr u nás odpočinul a příjemně rozptýlil, jak to bylo našim úmyslem, byl soustředěným, vedl stále hlavní hovor, ať to byly zkušenosti ze zakládání JZD, nebo glosy k mezinárodním událostem a poznámky k budování a práci našeho lidu, všecko dovedl vzácným humorem prozářit, že jsme poslouchali celým srdcem. Jako bychom nahlíželi do klidného, ale plodného a zdravého proudu široké a hluboké řeky.

I zde nezapřel státníka a politika velkého formátu a pevného charakteru, bystrého postřehu, ale také člověka hlubokého citu a porozumění pro potřeby bližního a jeho slabosti, když vtipně připomínal slova rektora semináře: „každý jsme řádek“. A když synovsky něžně a v přemíře lásky vzpomněl své nedávno zesnulé maminky, zvlhly nám oči.

Místo zaslouženého odpočinku vracel se v noci do Prahy, aby mohl plnit své úkoly.

Jeho řidič mi vypravoval, že pan ministr mu jednou řekl: Lidé prospí třetinu života, ale my dva to nejsme. Tato slova mimoděk charakterizují jeho neumdlévající, úžasnou pracovní činnost. Do Gottwaldova přijel br. ministr z Berlína k úřednímu jednání, na cestě do Mikulova se zastavil ještě na pohovoru s lidovci v Hodoníně, z Mikulova v noci do Prahy a ještě téhož dne nebo téže noci jel do Vídně. A při tom neunavený, s obdivující živelnou silou práce a podnětných myšlenek... Nám kněžím je však i vynikajícím a světlým vzorem v mírové a budovatelské činnosti jako předseda našeho CMVKD.

Věděli jsme, že žijeme v počátku nového údobí lidstva, na rozhraní zápasu dvou společenských řádů, že nemůžeme uvažovat a soudit podle minula, tím méně jednat, ale že musíme vidět všechno to, co se rodí a je před námi.

Cestu nám však ukazuje předseda dr. Josef Plojhar, který dává směrnice práce a vede kněze do řad obránců míru.

Jménem DMV Brno blahopřeji k životnímu jubileu a do dalších let přeji vše nejlepší!

Probošt ThDr. František Drábek, místopředseda CMVKD, předseda DMV Brno

V PRAVÝ ČAS

Čím více vzrůstá naše doba do rozměrnosti času, čím naléhavěji urychluje čas její obrátky, tím jasněji a zřetelněji vystupuje z mlhovin dramatických obrazů současného dění profil člověka, politika a kněze Josefa Plojgara, nejplastičtější a nejaktivnější osobnosti, která vyšla z našeho katolického prostředí po změně času. Neboť čas se po roce 1945 mění po celém světě, někde rychleji a jinde zvolna, u nás se však již změnil. A Josef Plojhar to pochopil a uznal a nerozpakoval se vyvodit z toho důsledky.

Změna času začala k nám pronikat otevřenými dveřmi VŘSR již v roce 1917. Těmito dveřmi vnikaly představy o lépe organizovaném světě. A čas po druhé světové válce vytáhl nemilosrdně oponu nad jevištěm, i když vývoj byl různými prostředky uměle zpomalován. Přišel čas, kdy se již nic zpomalovat nedalo. Přišla doba osvobozené dělnické třídy, od nynějška tvůrčiny osudů národa, státu osvobozeného od kapitalismu a mířícího kvapem k pravé lidovosti.

Katolíci, zmatení léty války a nedůvěřiví ke všemu prudce novému, se dívali na vývoj s neklidem. V pravý čas přišel muž, zocelený koncentračními léty, který viděl a pochopil. Když pochopil, jednal. Pracoval a pracuje na budování nového života u nás.

Budování předpokládá přirozenou podmínku: mír. Když propukl boj o světový mír, byl Josef Plojhar jedním z jeho nejnadanějších hlasatelů, upozorňuje věřící na tento odkaz opravdových křesťanských generací, jako na čestný úkol pro každého křesťana na této zemi.

U příležitosti jeho šedesátin upřímné blahopřání.

Kapitulní vikář Václav J a v ů r e k, předseda DMV Hradec Králové

MY, ČESKOBUDĚJOVIČTÍ . . .

Šedesáté narozeniny, které — tak nějak překvapivě a nečekaně — zastihují našeho předsedu CMVKD a člena vlády naší Československé socialistické republiky ThDr. Josefa Plojgara v plné svěžesti jeho sil a v mladickém rozmachu vzácných schopností, jež tak výrazně vyznačují jeho lidský profil i jeho cestu veřejného pracovníka, dávají nám vítanou příležitost vyslovit mu svoje nejvěrejší pozdravy.

Těch, kdo ho mají rádi a kdo svoji oddanost a úctu k němu vyjádří ke dni jeho životního jubilea, bude jistě mnoho, ale my, Českobudějovičtí, si trouláme mít za jisté, že pozdravy, které mu posíláme my, z jihočeské metropole, budou zvlášť živě hovořit k jeho srdci. Vždyť je náš! Je náš svým mládím prožitým v našem městě, je náš svými bohoslovckými lety, která jej začlenila do naší diecéze; je náš mnoholetým působením v kněžské duchovní službě našemu jihočeskému lidu, mezi který se dodnes tak rád vrací prožít ty řídké chvíle odpočinku, které mu jeho odpovědná a neutuchající aktivita občas dopřeje.

Zde v Českých Budějovicích kaplan Plojhar začínal před lety rozvíjet ve prospěch lidu i svou činnost veřejnou a politickou, která jej pak za temných let nacistické okupace přivedla do koncentračního tábora a ke které — nezlomen prožitým utrpením — se znova statečně přihlásil v osvobozené vlasti a zvlášť po vítězném Únoru, kdy se nesmlouvavě postavil po bok pracujícího lidu.

Jménem Diecézního mírového výboru a v zastoupení všeho duchovenstva i věřícího lidu českobudějovické diecéze tlumočím panu ministrovi k jeho šedesátinám vřelé poděkování a upřímné blahopřání. Poděkování za to vše, co jako kněz vykonal pro věřící lid a pro naši diecézi; poděkování za vše, co kdy podnikl a vykonal pro dobro našeho města a kraje, za vše, co vytrpěl v letech nesvobody a za vše, co koná do dnešního dne — doma i za hranicemi — pro naši vlast. Děkuje mu za jeho práci ve vládním resortu, který mu byl svěřen a ve kterém se svými odbornými spolupracovníky dokázal povznést naši zdravotnickou, s křesťanským ideálem bliženecké lásky tak souzvučnou péči o lid na jedno z nejpřednějších míst mezi pokrokovými státy světa. Děkuje mu za to, že vyvolal v život tak imposantní organizační útvar, jakým jest Celostátní mírový výbor katolického duchovenstva, skrze který vede naše kněžstvo k občanskému uvědomění a k mírové práci, jež překlenuje všechny ideologické rozdíly společnou snahou po zachráně a udržení té nejcennější a základní pozemské hodnoty — míru. A děkuje mu i za jeho řečnický strhující a obsahově bohaté a informativní projev, kterými k nám promlouvá na našich shromážděních. Za to vše i za ostatní dobré, které jen Vševedoucí dovede plně zhodnotit, mějte, pane ministře, náš upřímný dík, k němuž připojujeme i svá přání. V první řadě přání, které je společné Vám i nám, aby se totiž splnilo to, zač všichni pracujeme a po čem všichni toužíme: aby byl světu zachován mír a aby v pokoji a v budovatelských úspěších vzkvétala naše socialistická vlast. A pak Vám osobně přejeme do dalších co nejdéších let dobré zdraví, stálou Boží ochranu a pomoc i nezkalenou vnitřní pohodu, jakou přináší vědomí dobrého úmyslu a poctivě splněného úkolu!

Kapitulní vikář Antonín T i t m a n, předseda DMV České Budějovice

QUOD FELIX, FAUSTUM, FORTUNATUMQUE SIT

Není možno, aby nevzpomínala Cyrilometodějská bohoslovecká fakulta šedesátin ministra Josefa Plojgara, který ve chvílích, kdy se reorganizovalo naše vysoké školství vycítil potřebu doby a stál u počátků CMBF a který za svoje zásluhy o fakultu i mírové hnutí mezi katolickým duchovenstvem byl poctěn jako první český kněz hodností čestného doktora theologie CMBF.

Po reorganizaci našeho vysokého školství usiloval ministr Josef Plojhar, aby theologické studium v českých zemích bylo soustředěno na pražskou bohosloveckou fakultu, která by měla všechny předpoklady pro svoji činnost a která by tak zaujala důstojné a jejím staletým tradicím odpovídající místo v náboženském i církevním životě naší země. Když 18. října 1950 po Veni Sancte v Týnském chrámu byl ve staroslavném Karolinu zahájen první akademický rok CMBF, vzpomínal ve svém projevu ministr Josef Plojhar, kterak již před čtvrt stoletím jako bohoslovec na velehradském bohosloveckém sjezdu jménem theologů diecézních seminářů volal po zřízení ústřední theologické fakulty, aby se dostalo všem bohoslovcům stejného kvalitního vysokoškolského vzdělání a zmizely rozdíly mezi kněžími diecézních seminářů a fakult. Ve svém projevu se obrátil k učitelům CMBF a představeným seminářů s požadavkem, aby ze všech sil se snažili o to, aby z fakulty a seminářů vycházeli vzdělání a dobří katoličtí kněží, s pevným a čistým charakterem, kteří by se nikdy nezpronevěřili ani církvi, ani vlasti a svému lidu z něhož vyšli. Když v roce 1960 hodnotila fakulta prvních deset let své činnosti, bylo kladně hodnoceno jak církevními, tak státními činiteli, že CMBF v uplynulém desetiletí vyslala do duchovní správy kněze, kteří ve své velké většině splnili požadavky, které vložil fakultě do vínku náš jubilant.

Vděčně oceňujeme neutuchající zájem ministra Josefa Plojgara o studium a život na fakultě a zvlášť jeho podporu při jednání o rozšíření theologického studia o další, pátý ročník. Po všechna léta byl jubilant profesorům fakulty, představeným seminářů i bohoslovcům příkladem v mírovém snažení a ukazovatelem cest pro budoucí mírovou a občanskou práci absolventů fakulty. Máme v živé paměti slova, která řekl v počátcích fakulty bohoslovcům: „Půjdete mezi lid a stanete se součástí všeobecného života ve službě lidu. Náš lid se snaží vytvářet nový život od základu

a s jiných hledisek. Bez znalosti tohoto nového života byli byste izolováni. Kněz musí být vlastním tělesem v aktivní účasti života lidu.“

Mírovou práci a zásluhy ministra Josefa Plojgara ocenila CMBF nejvyšší poctou, kterou může fakulta udělit, doktorátem honoris causa. Při slavnostní promoci ve velké aule Karolina 13. prosince 1950 tehdejší děkan Spectabilis dr. Vojtěch Šanda hovořil o důvodech, které vedly Fakultní radu udělit ministrovi Jos. Plojgarovi spolu s poverenikem Alexandrem Horákem doktorát h. c. Ukázal, kterak mírové úsilí spadá do oboru teologie a uzavřel svoji řeč slovy: „My pak, theologická fakulta, jsouce přesvědčeni, že i theisticko-náboženský podklad je potřebný pro úsilí o světový mír a že spadá jako podklad theologický a ethický hlavně do oboru kněžského theoretického snažení, a proto chtějíce vás jako zářivý příklad vyzdvihnout před ostatními kněžími a celému světu vás vystavit jako vábivý vzor k následování a k šlechtnému zápolení na poli pravé humanity, rozhodli jsme se ke cti vaší i naší zároveň vám udělit čestný doktorát.“

Cyrlometodějská bohoslovecká fakulta vzpomíná u příležitosti šedesátin porozumění a podpory, kterou vždy u ThDr. Jos. Plojgara v plné míře nalézala, záslužné mírové práce svého prvního čestného doktora teologie a přeje do dalších let vzácnému jubilantovi plnost Božího požehnání v odpovědných úkolech starobylým universitním přáním: Quod felix, faustum, fortunatumque sit.

ThDr. Jan Merell, děkan CMBF

AKO SOM HO JA POZNAL

Je tomu viac ako dvanásť rokov, čo som sa s ním po prvý raz stretol. Zbrane sa už odmlčali, len radostný hlahol sviatočných zvonov sa ozýval našou domovinou. Na troskách II. svetovej vojny už sa vynorili nielen perspektivy, ale aj prvé skutočnosti nového spoločenského poriadku.

Vtedy zapáľoval v nás oheň toho apoštolského ducha, ktorý ani dnes nevyhasol, len z intuitívneho tušenia prešiel do uvedomelého čítania, myslenia a konania, spolu s tým uspokojením, že cesta, ktorú nám dr. Jozef Plojhar naznačil, je overená vývojom.

Tri základné črty jeho osobnosti urobili na mňa hlboký dojem. Myslím, že prudším tokom prameňa ony práve tam, kde ...

Bolo to v máji 1945, keď na Dachauskom Appelplatzu pred improvizovaným oltárom pre tisíce hŕbtinsov prvý raz slúžil sv. omšu. Videl pred sebou len trosky zbídačených ľudí, (tu dozrel jeho úprimný a srdečný vzťah ku človeku), — myslí na svoju oslobodenú vlasť (v tom dozrelo jeho plamenné vlastenectvo), — a opieral sa o oltár (tu upevnilo sa v ňom presvedčenie, že náboženstvo drobných ľudí už nikdy nesmie byť zneužívané na kalné ciele).

V týchto troch reláciách som spoznal v našom predsedovi človeka, s ktorým pracovať ako tajomníkovi CMV bolo mi vždy nielen poučné, ale i radostné.

Či sme sedeli v úzkom pracovnom kruhu, či na spoločných poradách, či na mohutných manifestačných nástupoch, nikdy neprestal byť tým predstaveným, ktorý vlastne nedával rozkazy, ale svojou presnou analýzou súčasnej situácie a smelým pohľadom do budúcnosti už aj naznačil naše spoločné úlohy.

Vycítil som z neho vždy, že keď hovoril o človeku, vlastne prežíval roky temna koncentračných hrôz, kde ľudia boli viac ako ponížení. Z tohoto prameňa jeho nadšenie za nové, demokratické, ľudské usporiadanie spoločnosti. Z toho prameňa jeho veľmi srdečný vzťah k najbližším spolupracovníkom, ale z toho prameňa aj jeho rozhorčenie, keď vidí, že podobné temné sily znovu sa vzdmáhajú v tieni nezabudnuteľných hrôz, aby svojou apoštolskou horlivosťou strhol nás všetkých znovu a znovu do boja za svetový mier.

Vycítil som z neho, že keď hovoril o vlasteneckých úlohách, prežíval vlastne 6 krutých rokov, ktorých naša milovaná vlasť spútaná v smrteľnom objatí jedovatého nepriateľa mlčky oplakávala svojich najlepších synov. Prežíval ale i to radostné vedomie, ktoré síce v slzách, ale nezadržiteľne zrodilo v nových a nových nadšených vlastencoch za národnú slobodu a otváralo ďalším tisícakam oči, aby poznali pravdu.

Vycítil som z neho, že keď hovoril o Cirkvi, o náboženstve alebo o veriacich, vtedy myslel na tú Cirkev, ktorá nám odovzdáva Kristovo dedičstvo, ktorá v nás pestuje lásku k Eucharistii, k úcte nebeskej Matičky, k základným pravdám Evanjelia, — ale otvorene a nebojácne bičuje nešťastné historické omyly, ktoré zahnali často i vysokopostavených cirkevných predstavených do labyrintov kalných a tragických pblúdení.

Pri jeho šesťdesiatke želim mu z úprimného srdca, aby nás viedol ešte dlhé roky zdravý a svieži na tých cestách, o ktorých sa mu snívalo v čase najväčších utrpení a seba si želim, aby som mohol byť jemu takisto naďalej skromným, ale úprimným spolupracovníkom pri ukladaní spoločných našich túžob v to dielo, ktorého ovocie s pomocou Božou naši veriaci i na našom milovanom Slovensku s takou veľkou radosťou a vďakou dnes už používajú.

Kanonik dr. Štefan Z á r e c k y, námestník gen. tajomníka CMVKD a ústr. tajomník na Slovensku

PRAKTICKY USKUTEČŇOVANÁ LÁSKA K BLIŽNÍMU

Den 2. března je v myslích našeho věřícího lidu spojen s každoroční oslavou památky bl. Anežky České. Téhož dne slaví své narozeniny, letos již šedesáté, ministr zdravotnictví naší ČSSR dr. Josef Plojhar. Víím, že z této časové shody nelze vyvozovati zvláštní přirovnání a závěry, avšak přece bych rád upozornil na jeden význačný rys, který nacházíme v životě bl. Anežky a též i v životním díle našeho významného jubilanta. Je to čínorodé křesťanství, je to prakticky uskutečňovaná láska k bližnímu.

Uvažujeme-li o životním odkazu naší velké Přemyslovny, můžeme říci, že tato svatá žena ukázala svým sebeobětováním a svým heroismem v konání milosrdných skutků nejenom naším předkům, ale i nám, křesťanům dvacátého století, v čem je praktická stránka naší víry a k jak vysokému stupni křesťanské dokonalosti může nás povznést opravdová láska k Bohu a k bližnímu. Vedena těmito ušlechtilými pohnutkami odložila Anežka svůj královský šat a zřekla se svého bohatého věna ve prospěch těch, které tolik milovala a kterým se snažila ze všech svých sil pomáhati, ve prospěch chudých, nemocných a trpících. Pro ně také založila první charitní ústavy v naší vlasti a pokládala to za svou radost i čest, že jim tam mohla obětavě sloužit a je ošetřovat.

Krásné křesťanské myšlenky naší bl. Přemyslovny a jejich praktické provádění nezůstalo bez ohlasu mezi katolickými křesťany naší země. Anežčino úsilí o praktické naplnění křesťanských příkazů lásky nalezlo v pozdějších dobách ušlechtilý výraz v budování četných charitních ústavů a jiných lidumilných institucí, které i dnes, ovšem v nové, moderní formě, odpovídající socialistickému způsobu našeho života, slouží péči o naše staré a nemocné občany. My, katolíci, spatřujeme v charitním díle živý odkaz bl. Anežky České, kterou právem uctíváme jako patronku naší katolické Charity. Život této svěťice je nám stálou připomínkou, že svoji katolickou víru máme osvědčovati především dobrými skutky, to je uskutečňováním největšího přikázání Kristova, přikázání lásky.

Sledujeme-li rozsáhlou činnost našeho jubilanta a chceme-li hodnotiti jeho dílo, nemůžeme neviděti jeden ušlechtilý rys, který je charakteristickým pro všechnu práci katolického kněze, politika a publicisty dr. Josefa Plojgara. Je to

jeho neochvějně úsilí o praktický projev křesťanské víry v tom nejlepší slova smyslu, je to jeho ustavičné snažení, aby se katoličtí kněží i věřící nespokojovali jen s pouhým vyznáváním své víry, jen hlásáním krásných a ušlechtilých křesťanských zásad, ale aby se také starali o jejich uskutečňování a praktické provádění. Právě tato snaha po křesťanské opravdovosti vedla dr. Plojgara do řad obránců míru, mezi přední bojovníky za tuto ušlechtilou myšlenku, a na stranu těch, kteří usilují o sociální pokrok a vybudování nového, lepšího a spravedlivějšího života na naší planetě. Svým osobním příkladem a přesvědčivými rozumnými argumenty ukázal dr. Plojhar, že v dnešním zápase o lepší a spravedlivější svět, o svět bez válek a beze zbraní, nemůže katolická církev a její kněží a věřící státi na straně starého, nespravedlivého a k zániku odsouzeného kapitalistického systému, ale že jejich místo je v řadách těch, kteří budují spravedlivý sociální řád, na straně světa socialismu a míru. Dnes už je nám všem jasné to, co někteří dříve dobře nechápali, ale co dr. Plojhar od začátku zdůraznil a jasnými důkazy potvrzoval, že náš nový společenský řád je křesťanské nauce nepamětně bližší, než kapitalismus. Či snad ziskuchtivé sobectví, bezohledné vykořisťování a nenasytná touha po majetku na jedné straně, bída, hlad a nezaměstnanost širokých vrstev na druhé straně. tyto charakteristické projevy kapitalistického světa jsou snad známkou křesťanské víry a jejího praktického projevu? Ne, nikdy ne! Naproti tomu socialismus, který zaměnil vykořisťování, odstranil nezaměstnanost a umožnil širokým vrstvám pracujícího lidu lidsky důstojný život, daleko lépe odpovídá ideálům a požadavkům naší katolické nauky o rovnosti všech lidí, o lásce a bratrství, které mají zavládnout mezi lidmi a národy celého světa. Život kolem nás a podmínky, ve kterých pracujeme, jsou nejlepším potvrzením cesty, kterou nám ukázal dr. Plojhar. „Socialismus uskutečňuje v životní praxi ideály křesťanské lásky k bližnímu, o které křesťanství po staletí (mnohdy marně) bojovalo, a které usilovalo uplatnit.“ (Citováno z knihy dr. Plojgara „Budujeme socialismus“ z r. 1952.) Plným právem mohl dr. Plojhar ve své publikaci „Křesťané a socialismus“ v r. 1961 napsati: „K tomu (k budování socialismu a k boji za světový mír) vede nás nezvratné přesvědčení, že správně chápáné křesťanství má mnohem blíže k socialismu a komunismu, než ke kapitalismu a imperialismu“. Plně podpisujeme tato slova dr. Plojgara a také s ním souhlasíme, jestliže ostří své kritiky musí nejednou obrátiti proti tzv. křesťanským politikům na Západě, kteří se neostýchají zneužívatí náboženského citění věřícího lidu pro podporu nekřesťanské politiky ve službách kapitalistů, imperialistů a militaristů. Můžeme býti dr. Plojharovi ze srdce vděční za to, že nás, katolické kněze i věřící přivedl ke správnému chápání událostí a situace u nás i ve světě a že nám ukázal jediné správnou cestu katolického křesťana k dnešní převratné době.

Svoji zdravici k významnému životnímu jubileu ministra dr. Josefa Plojgara začal jsem vzpomínkou na naši bl. Anežku Českou, jejíž svátek je spojen s oslavou šedesátých narozenin našeho jubilanta. Význačný rys života této naší svěřice, čínorodé křesťanství a praktické uskutečňování přikázání lásky, je charakteristickou známkou politické a kněžské činnosti dr. Josefa Plojgara. To je zajisté příklad hodný následování pro každého katolického kněze a věřícího člověka. U příležitosti šedesátých narozenin projevujeme našemu milému jubilantovi svoji upřímnou vděčnost za všechnu jeho záslužnou práci a za zářný příklad, jímž nám ukázal bezpečnou cestu v dnešní době. Do dalších desítek let jeho života přejeme mu ze srdce hodně zdraví, aby se stejným elánem a nadšením mohl i nadále pracovat pro štěstí a blaho našeho lidu i k prospěchu naší svaté Církve.

Kanovník Jan Mára, ředitel České katolické Charity

ZE ŽIVOTA A DÍLA MINISTRA Dr. JOSEFA PLOJHARA

Sestavil František VONDRÁČEK

Bibliografie děl

- Dva roky s lidem.** Statě a projevy z let 1948—49. Praha, 1950.
Budujeme socialismus. Praha, 1952.
Za mír, za socialismus. Projevy a stati z let 1950 až 1952. Praha, 1953.
K břehům Tichého oceánu. Praha, 1957.
Gesundheitsschutz in der Tschechoslovakischen Republik. Praha, 1958.
Health care in Czechoslovakia. Praha, 1958.
Soins concernant la santé du peuple en Tchécoslovaquie. Praha, 1958.
Vítězný únor 1948 a Čs. strana lidová. Praha, 1958.
Rabota o narodnom zdorovje v Českoslovakiji. Praha, 1958.
Pevný základ naší bezpečnosti a míru. Praha, 1958.
Cuidados relativos a la salud del pueblo en Checoslovaquia. Praha, 1959.
Le cure dedicate alla salute del popolo in Cecoslovacchia. Praha, 1959.
Křesťané a socialismus. Praha, 1961.

Úvody ke knihám

(výběrová bibliografie k tematice mírového hnutí)

- Nové cesty katolického duchovenstva.** Praha, 1950. Nakl. Č. katol. Charity.
Církev s lidem v boji za mír. Sborník dokumentů a projevů z mírové konference církví a náboženských společností SSSR. Praha, 1952.
Bránou naděje. Dopisy k smrti odsouzených hrdinů evropského odboje. Praha, 1955.

Sborníky, kam přispěl

(výběrová bibliografie k tematice mírového hnutí)

- Ehre ist Gott in der Höhe und auf Erde Frieden den Menschen seiner Huld.** Sborník projevů a dokumentů z celostátní konference čs. katolického duchovenstva v Praze 19. prosince 1957. Praha, Česká katol. Charita, a Trnava, Spolek sv. Vojtěcha, 1958.

Gloire dans les hauteurs à Dieu et sur terre paix aux hommes de bone volonté. (Obsah a nakladatelé jako předešlé.)

Gloria a Dio lassù in a'ta e pace sulla terra agli uomini di buno volonta. (Obsah a nakladatelé jako předešlé.)

Účast kněží a církví v hnutí za světový mír. Projev na II. světovém kongresu obránců míru ve Varšavě, otištěný v knize „Křesťané mluví z Varšavy“. Praha, 1951.

Z Východu světlo — z Východu mír. Programový projev na celostátním mírovém sjezdu katolického duchovenstva v Praze, otištěný v knize „Katolický kněz v boji za mír“, Praha, 1951. Čes. katol. Charita.

Světové mírové hnutí a usnesení varšavského kongresu. (Referát na I. sjezdu Čs. obránců míru v Praze 20. až 21. ledna 1951, otištěný v knize „Buduj vlast — posilíš mír“, Nakladatelství „Mír“, Praha, 1951.)

Světové mírové hnutí je historickou silou. (Projev na I. sjezdu Čs. obránců míru v Praze 20.—21. ledna 1951, otištěný v publikaci „Československý lid v boji za mír“, Praha, 1951.)

Bibliografie článků

Lidová demokracie a Důvěrník přinesly články, referáty a projevy dr. J. Plojgara: r. 1949 celkem 57, r. 1950 celkem 100, 1951 celkem 29, 1953 celkem 23.

Úplná bibliografie článků dr. J. Plojgara od r. 1953 do r. 1960 (včetně)

Lidová demokracie přinesla celkem 171 článků, Důvěrník 14, a dále Naše pravda, Kalendář Lidové demokracie, Rudé právo, Obrana lidu, Práce, Aufbau und Frieden, Mladá fronta, Svobodné slovo, Socialistický směr, Im Herzen Europas, Nová mysl, Otázky míru a socialismu, Hlas revoluce, Družstevní noviny, Čs. svět, Praha-Moskva, Hospodářské noviny, Slovanský přehled, Nová technika, Mladý technik, Vlasta, Zdravotnické noviny, Čs. zdravotnictví, Pracovník ČSČK, Časopis lékařů českých, Zdravotnická pracovnice, Československý čer-

vený kříž, Pracovní lékařství, Sborník 15 let čs. zdravotnictví, Duchovní pastýř, Katolické noviny a Cyrilo-metodějský kalendář.

Resumé:

Dr. J. Plojhar přispěl od r. 1953 do r. 1960 celkem do 33 časopisů 265 články.

Napsal 14 knih, přispěl do 15 sborníků a napsal úvod do 10 publikací.

„Neue Zeit“ a „Unionpressdienst“, Berlín, NDR, přinesly řadu článků dr. Josefa Plojhara k závažným otázkám.

Cesty za hranice dr. J. Plojhara

Výběrový přehled

1949 Světový kongres obránců míru v Paříži od 15. 4. Všesvazová konference obránců míru - zástupcem ČSSR.

1950 Kongres obránců míru ve Varšavě.

1951 Účast na II. světovém kongresu obránců míru.

1955 Varšavská konference obránců míru.

1956 Vedl čs. zdravotnickou delegaci do Číny, Vietnamu a Koreje, od 16. dubna do 28. července.

1957 S delegací čs. vlády v Moskvě v lednu.

S vládní delegací do Číny, Vietnamu, Koreje a Mongolska od 8. března do 10. dubna.

1958 Zdravotnická konference v Rumunsku 17.—27. 3. Účast na Kongresu pro odzbrojení a mezinárodní spolupráci ve Stockholmu od 14. 7.

1959 Konference zdravotnická ve Vídni 24.—28. května. Setkání Východ—Západ ve Velké Británii v Londýně, tisková konference (denní tisk 24. 7.). Účast čs. stranické a vládní delegace v NDR v listopadu.

1960 Konference ministrů zdravotnictví lidově demokratického tábora v Maďarsku 4.—15. června. Zasedání Německé rady míru v Drážďanech.

1961 Světové zdravotnické shromáždění v Dillí v únoru. Německá demokratická republika: 13.—23. 8. zdravotnická konference.

1961 Lucembursko a Francie: zdravotnická jednání 10. až 20. 9.

Brusel: zasedání Mezinárodního výboru býv. vězňů Dachau, 2.—7. 11.

Rakousko: 31. 11.—6. 12. zdravotnická jednání.

POBYT SV. PETRA V ŘÍMĚ VE SVĚTLE DĚJIN

II. část.

Skutečnost pobytu sv. Petra v Římě, jeho biskupství a jeho mučednictví římského má nesporně nesmírnou důležitost pro katolické učení. Neboť jestliže kníže apoštolů přišel do Říma a tam položil sídlo svého prvenství, pak je jasné, že nástupci Petrovi v jeho biskupství římském tím samým jsou právem božským dědici jeho prvenství nad celou církví. Proto se nedivíme, že odpůrci papežství usilovali zasáhnout římské papežství v jeho srdci a dokázat všemožným způsobem, že sv. Petr v Římě nikdy nebyl. Tak se o to pokusil velmi obratným způsobem u nás Oldřich Velenský a v Německu v 17. století Friedrich Spanheim ve svém podobném spisu: *De ficta professione Petri Apostoli in urbem Romam*. Dnes však vážná kritika historická jednohlasně potvrzuje jak biskupství Petrovo v Římě a tím spíše jeho příchod do Říma. O tom svědčí historická tradice nejen křesťanské obce římské, ale i církvi celého světa.

I. Na prvním místě si můžeme uvést nepřímá svědectví Nového zákona. Mučednictví sv. Petra je naznačeno v evangeliu sv. Jana, XXI, 18: „Vpravdě pravím tobě: když jsi byl mladší, sám ses opasoval - - -; když zestárneš, vztáhneš ruce své a jiný tě opáse a povede, kam nechceš.“ To pověděl Pán chtěje naznačit, kterou smrtí oslaví Petr Boha. Sám sv. Petr v I. listu svém — V. 13 píše: „Zdraví vás církev shromážděná v Babylóně a Marek, syn můj.“ Babylónem, odkud píše sv. Petr, je nesporně Řím, jenž je často ztotožňován s Babylónem. (Srov. Apok. Baruch. XII. 1; Knihy Sibyl. V. 1; Zjevení sv. Jana XIV. 8, XVI. 19.) Marek, o němž píše sv. Petr ve svém listu, je připomínán též v listech sv. Pavla (Kol. IV. 10 a Filem. 24). Je smělé tvrzení Oldřicha Velenského v jeho spisku: *Tractatus quod Petrus numquam Romae fuerit* z r. 1520, že Babylónem se rozumí Chayro v Egyptě; tam nikdy sv. Petr nepůsobil.

II. Svědectví křesťanské tradice o pobytu sv. Petra v Římě jsou velmi průkazná a četná.

1. Sv. Klement Římský v letech mezi r. 96—98 píše Korintským (5—6): „Postavme si před oči vznešené příklady našeho věku - -: Petra, který u nás odešel smrtí na místo slávy.“ (Journ. 5—6.)

2. Sv. Ignác z Antiochie píše k Římanům r. 107: „Ne jako Petr a Pavel vám prikazují; oni apoštolové vaši, já odsouzenec - -“ (Journ. 21.)

3. Sv. Papiáš z Hierapole píše: „Presbyter Marek, tlumočitel (hermeneutes) Petrův, co si zapamatoval, pečlivě vypsál, ne popořadí, jak to bylo učiněno nebo řečeno Pánem - - podle kázání Petra v Římě.“ (Journ. 38.)

4. Sv. Diviš z Korintu v listu k Římanům asi r. 166 píše: „Oba, Petr a Pavel, přišli do našeho města a vyučili

nás - - a zároveň odcestovali do Itálie a v Římě touže dobou mučednictví podstoupili.“ (Kirch 39.)

5. Hegesippos kolem r. 180 píše: „Když jsem přišel do Říma, sestavil jsem katalog biskupů od Petra až do Aniceta.“ (Kirch 39.)

6. Sv. Iréněj: „Zakládajíce tedy a zřizujícíce bl. apoštolové Petr a Pavel církev římskou, Linovi episkopát vedení církve svěřili - -“ (Adv. haer. III. 1 — Kirch 70.)

7. Kněz římský Caius kolem r. 200 píše: „Já však mohu ukázati na trofeje apoštolů. Neboť libo-li ti vykonat cestu na Vatikán nebo k silnici ostijské, naskytnou se ti hroby těch, kteří tuto církev založili.“ (Kirch 73.)

8. Klement Alexandrijský po r. 200 se zmiňuje ve svých Hypotyposos o kázání sv. Petra v Římě, podle nichž na přání římských křesťanů sestavil sv. Marek, průvodce Petrův, své evangelium, jež sv. Petr mlčky schválil.“ (Kirch 255.)

9. Origenes ve svém Výkladu Genese píše: „Petr kázal v Pontu, Galacii, Bythinii, Kapadocii a Asii židům v rozptýlení. Později přišel do Říma a byl tam ukřižován hlavou dolů, jak si sám vyžádal.“ (P. G. XII., col. 92.)

10. Historik Eusebios v Chroniconu píše: „Petr, apoštol, rodem Galilejec, první Velekněz křesťanský, když nejprve založil církev Antiochenskou, odchází do Říma. Zde hlásaje evangelium po 25 let zůstává biskupem tohoto města.“ V *Hist. eccl.* dodává: „Nakonec zdržuje se v městě Římě, kde byl i ukřižován hlavou dolů, což si sám vyžádal, aby se nezdálo, že se rovná Pánu.“ (Srov. Kirch: 244 a 250.) Je zajímavé, že i pohané doklady dosvědčují, že se v Římě křižovalo hlavou dolů. Tak známý filozof Seneka píše v listu k Luciliově (78.) o pronásledování křesťanů Neronem, kteří umírali s hrdinným úsměvem, takto: Vidím, že nyní kříže se i jinak zhotovují a na ně hlavou dolů obrácené k zemi odsouzenec pověšují.“ Tedy i Seneka dosvědčuje pravdivost podání, že Petr byl ukřižován v Římě hlavou dolů.

11. Chronograf — kalendář církve římské z r. 354, jenž byl pořízen na podkladě výzkumů Hegesippa z r. 157 až 168 a měl titul: *Deposito Martyrum*, udává 2 slavnosti: „VIII. Kal. mart. Natale Petri de cathedra“ — tj. 22. února se slavil svátek Stolce sv. Petra v Římě. A: „III. Kal. iul. Petri in Catacumbas et Pauli Ostense, Tusco et Basso cons.“ — tj. r. 258, za konsulů Tusca a Bassa v době pronásledování křesťanů císařem Valeriánem přenesli římské křesťané ostatky sv. Petra ze hřbitova vaticánského a sv. Pavla od silnice Ostijské do katakomb sv. Šebastiána, a to dne 29. června, kdy se slavil vždy svátek knížat apoštolských.

12. Po přenesení ostatků sv. Petra a sv. Pavla za císaře Konstantina na původní místo jejich pohřbení dal

v katakombách na místě dočasného hrobu anoštolů pořídit nápis sv. Damas, papež: „Hic habitasse prius sanctos cognoscere debes — nomina quique Petri pariter Paulique requiris.“ (Kirch 338.)

Uvedený chronograf římský, zvaný liberianský, zachytil tradici z 2. století a podrobně dále zdůrazňuje: „*Petrus ann. XXV. mens. uno d. VIII. fuit temporibus Tiberii Caesaris et Gai et Tiberi Claudii et Neronis a cons. Minuci et Longini usque Nerine et Varo. Passus autem cum Paulo die III. Kal. iulias imperante Nerone.*“ Tedy Petr byl v Římě 25 let, jeden měsíc, 8 dnů a umučen 29. června za vlády císaře Nerona.

Ba dnes dokonce můžeme si učinit i představu o tom, kde se Petr za svého pobytu v Římě zdržoval. V prvních letech po svém příchodu do Říma r. 42 za císaře Klaudia, jak se shoduje tradice, žil v židovském ghettu v Zátiběří a u brány Kapenské. Tam žili též věřící *Andronicus a Junia*, jež zdraví sv. Paavel v listu k Řím. XVI. 17. Později se přestěhoval na Aventin do domu Aquily a Priscilly, kteří jsou připomínáni ve Sk. ap. XVIII, 2, 25, 26 a Řím. XVI. 3—4, 2 Tim. — IV. 19. Tito zbožní židokřesťané po ediktu Klaudiovu proti židům se vystěhovali do Korintu. O pobytu sv. Petra na Aventinu, tedy už mimo ghetta židovského, svědčí nápis na veřejných kostela sv. Prisky na Aventinu, jenž ještě v 15. stol. se tam četl a zněl: „*Haec domus Aquilae, seu Prisciae, virginis almae — Hic, Petre, divini tribuebas fercula verbi. Saepius hocce loco sacrificans Domino.*“ Tudíž archeologický doklad, že sv. Petr se zdržoval v domě Aquilových na Aventinu, kde později byl vybudován kostel sv. Prisky a tam kázal i obětoval mši svatou. Jestliže uvedený kostel sv. Prisky na Aventinu dosvědčuje pobyt sv. Petra v Římě mimo ghetta, pak kostel sv. *Pudenciány* na Viminale označuje druhé údobí jeho pobytu římského. Sv. Petr se svým evangelii proniká i do vrstev patricijských, do čtvrti šlechtické: „*Vicus Patricius.*“ Za posledních let svého života zdržoval se sv. Petr též v oblasti starobylých katakomb, zvaných „*hřbitov Ostříjský*“, mezi silnicí Saleřiánskou a Nomentánskou. Četné nápisy na tomto hřbitově svědčí, že zde sv. Petr křtil a kázal. Byla zde v úctě stolice, na níž Petr sedával při kázání a uvedený hřbitov byl nazýván též „*hřbitov vody*, kde sv. Petr křtil“. Dále vykopávky v katakombách sv. Šebastiána na silnici Appijské odhalily velké množství (asi 200) grafitů s nápisem: „*Petre et Paule petite pro - - , Petre et Paule, subvenite pro - - atd.* V řeckém i latinském jazyku je vzýván sv. Petr o přímluvu za zemřelé. A nejnovější vykopávky pod velechrámem sv. Petra ve Vatikáně dosvědčují ještě přesvědčivěji, že starobylá tradice církve římské o mučednictví o pobytu sv. Petra v Římě je naprosto pravdivá a spolehlivá, neboť dnes přímo i „sa-

xa loquuntur“ — i „kameny mluví“, jak se vyjádřil ve svém projevu Pius XII. Sv. Petr však nejenom v Římě pobýval, ale řídil obec římskou jako její první biskup. Tuto skutečnost se snažili popřít někteří protestantští badatelé, jako např. *Ligtfoot* (The Apostolic Fathers Clement of Rom — II, str. 501). Je pravda, že o založení obce římské měl zásluhu vedle sv. Petra též sv. Pavel, a proto oba apoštolové bývají uváděni v nejstarších památkách jako „*fundatores ecclesiae romanae*“. Avšak jde-li o biskupství města Říma, nikde sv. Pavel není uváděn, jediné a výlučně sv. Petr. Tak v katalogích biskupů římských jsou uváděni oba apoštolové jako zakladatelé církve římské a po nich prvním biskupem města Říma je Linus. Nebo je uváděn sv. Petr jako první biskup římský a pak Linus, jeho nástupce, je na druhém místě. Tak postupuje ve svém katalogu sv. *Irenej*. Tertulián, vycházející od apoštolského původu římské církve, nazývá jejími zakladateli *Petra, Pavla a Jana* (De praescript. 36 — Journ. 131). Ale, jakmile jedná o biskupské posloupnosti římské, nezná než sv. Petra. Rovněž se mluví o skutečnosti, že biskup římský je držitelem „*stolce sv. Petra*“. V tom se shodují představitelé všech církví křesťanských, jak sv. Cyprián z Karthaginy, tak Firmilián z Cesareje Kapadocké, tak sv. Diviš z Alexandrie, tak i Fabius z Antiochie. Kdežto sv. *Paavel* nikde není jmenován biskupem města Říma. Zmínka o apoštolátu sv. Pavla v Hispanii u sv. Klementa Řím. (Ad Cor. V. 7) a samého apoštola v listu k Řím. XV. 28 vzbuzují dojem, že apoštol národů nepůsobil dlouho v obci římské. Kdežto sv. Petr podle jednotlasné tradice působil ve Věčném městě po 25 let.

Je zajímavé, že dnes i velcí historikové protestantští jako Harnack a Lietzmann se shodují s katolickými dějepisci. Tak např. *Hans Lietzmann* uzavírá: „Celkem všechny staré prameny od r. 100 se staví jasně a snadno pochopitelnými a shodují se mezi sebou, že *Petr v Římě pobýval a zemřel tam smrtí mučednickou*. Každá jiná hypotéza o smrti Petrově hromadí obtíží na obtíží a nemohlo ji opřít ani o jediný pevný doklad. Nemohu pochopit, jak možno za takových okolností váhat před závěrem - - -“ (Petrus und Paulus in Rom — Bonn 1927, st. 238.)

ThDr. Josef Kubalík

Použito:

1. Conrad Kirch: Enchiridion fontium historiae ecclesiasticae antiquae. — Herder — Friburgi Brisg. 1910.
2. Rouet de Journel: Enchiridion patristicum. — Herder, Frib. 1911.
3. Hans Lietzmann: Petrus und Paulus in Rom. — Bonn 1927.
4. A. d'Ales: Pierre a Rome. — D. A. IV., col. 25—37 aj.

O SVÁTCÍCH

Když jsme z pastorálky ve třech loňských číslech D. P. věnovali pozornost neděli — byť zatím jen téměř výlučně po stránce negativní, po stránce pracovního klidu, všimněme si dnes alespoň zhruba svátků.

Jako neděle není jenom opatření kalendářní, ani pouze instituce společenská, ani to není toliko den, který po šesti dnech práce by jenom snímal jeho s našich beder a sušil pot s našeho čela, ale především je to den, který zároveň se spínajícíma rukama nás chce pozvedat k Bohu, den, v němž má duše věřícího čerpat spasnou milost z přesvaté studnice tajemně obnovené oběti vykupitelské i z posvátných pramenů svátostí, den, v němž dlužno ustát o těžké fyzické práce proto, aby se naše duše mohly více posvěcovat, aby se věřící opět duchovně vzpružil, obnovil, povzbudil, resp. svou životní cestu do dalších dní náležitě usměrnil, den, který nás chce a má vždy úžeji připoutávat k nebi, k ctnostnému životu, k Bohu, jenž k nám promlouvá a nás posiluje zejména právě v liturgii — tak také svátky jsou výraznějšími orientačními tabulkami a oasami, jež nám ukazují správný směr naší životní pouti a nás k ní posilují a patrně nikdy žádný jazyk nevyjádří, co daly už lidstvu milosti a požehnání pro čas i věčnost. V prchavém střídání neza-

držitelného kolotání času objevují se ve své rozmanitosti jako naši strážní průvodcové na naší životní dráze po našem boku svým milým úsměvem a vždy intenzivnější chťejí napájet duše naše ze svatých zdrojů a mluví k nám někdy výrazněji než neděle, jež se někomu mohla státi třeba čímsi obvyklým, mluví k nám jako strážné volání: „*Sursum corda*“, resp. „*Pozdvihni se, duše, z prachu*“ ... Nutno připomenouti, že svátky si nevymyslili lidé proto, aby se nějak zachránili před nudou neděle, ale tak jako má věřící své nitro vyplnit Pánem Bohem v neděli, tak podle přání Církve má vždy i sváteční klid zasvětit té nebo oné důležité pravdě svaté víry, nebo tomu nebo onomu Božimu oslavení, který se v onen sváteční den připomíná. Také o svátcích má odpočinek od těžké práce poskytnout toliko předpoklad, aby se věřící mohli věnovati nadpřirozenému obsahu svátku, a nelze říci, že by tu Církev myslila jen na fyzické zotavení, a to už proto ne, že svátky nejednou následují hned po neděli a jak každý v liturgice vzdělaný ví, bylo jich kdysi tolik, že takřka na každý týden připadal ještě nějaký zasvěcený svátek, ba někdy i svátků více. Svátky jsou spolu s nedělemi hlavními tepnami náboženského života, jež nás posilují na cestě k branám věčnosti, osvěcují nás a posvěcují a

zahřívají — po lidsku řečeno — na srdci Božím. Vzpomeňme třeba jen na Hod Boží vánoční! Věru svátky nejsou tu jen proto, aby měl člověk více volna, ale svátky jsou vzpruhou věřícího srdce a proto právě Církev i ve svátky otvírá dokořán chrámové brány, aby každý věřící mohl naslouchati posvátné mluvě liturgie. Pánu života a smrti vzdávati hold díky a oddanosti a sobě a svým drahým, i své milé vlasti vyprošovati další milosti a požehnání pro čas i věčnost...

Svátky možno dělit: 1. podle předmětu, který oslavují, a tu se rozeznávají svátky Páně, Panny Marie, andělů, svatých; 2. podle závažnosti rozeznávají se svátky *fori*, resp. svátky zasvěcené (de praecepto — a ve výše vy-psaném měli jsme tyto na zřeteli), tj. svátky, které zavazují k svátečnímu klidu a k pobožnému slyšení mše sv. a svátky *chori*, tj. takové, jež slaví pouze klerus breviářem a mší sv. V této souvislosti budiž zmíněno, že v některých diecésích světi se v kostele některé svátky, jež byly před vydáním CIC svátky zasvěcenými doposud jako svátky *fori*, ačkoli k tomu věřící nejsou povinni; jsou to tzv. svátky 3. dobrovolné, *festa devotionis*, jako např. Zvěstování Panny Marie ap. Podle oblasti, pro níž jsou svátky závazné, rozlišují se svátky 4. universální, všeobecné, tj. svátky, které se slaví po celé Církvi a svátky 5. partikulární, které se slaví jen v některé církevní provincii, např. svátek sv. Cyrila a Metoděje na Moravě. 6. Podle stálosti dne, na který se slaví, rozeznávají se svátky nepohyblivé, tj. takové, které se slaví vždy téhož měsíce a dne a svátky pohyblivé, které se slaví podle toho, na kdy připadá Hod Boží velikonoční, 7. Podle ritu se rozeznávají na základě Motu proprio Jana XXIII. ze dne 25. III. 1960 od 1. I. 1961 svátky první, druhé a třetí třídy a svátky kommemorované. To znamená, že svátky, které byly označovány jako dvojité I. třídy, od té doby jsou svátky I. třídy, svátky, které bývaly označovány jako dvojité II. třídy, jsou od té doby svátky II. třídy, svátky, jež bývaly uváděny jako dvojité větší nebo menší a svátky, které do r. 1955 bývaly označovány jako polodvojité a od r. 1955 jako jednoduché, jsou od té doby svátky III. třídy. Konečně svátky, které bývaly označovány jako jednoduché a od r. 1955 byly redukovány, jsou nyní svátky IV. třídy, resp. jsou pouhými kommemoracemi, na něž mimo to některé svátky byly redukovány ještě kromě toho.

Od čeho vzniklo pojmenování „dvojité“ s podrozdělením I., II. třídy, větší a menší a „jednoduché“? — Název dvojité vznikl z toho, že na vigílii před velkými svátky byla povinnost modliti se dvoji noční oficiem (matutinum a laudy), totiž na začátku noci oficiem vigílie a odpůlnoci oficiem svátku. Tento obyčej sice v 7. a 8. stol. u svátku svatých a později i u svátku Páně zanikl, ale název „dvojité“ (duplex) k označení velkých svátků (dříve dvojité oficiem, nyní dvojité svátek) zůstal, a to i u takových svátků, které dvojiho oficia nikdy neměly. A když se ke konci středověku (v 13. stol.) na původní význam slova duplex zapomnělo, byly menší svátky klasifikovány jako semiduplex (polodvojité) a simplex (jednoduché). Za sv. Pia V. byl pak duplex rozdělen na duplex I. a II. třídy a za Klimenta VIII. ještě na větší a menší. Jsme Svaté stolici vděčni, že toto zastaralé pojmenování a rozlišování bylo odbouráno a zjednodušeno.

Konečně se svátky rozlišují podle významu obsahu na svátky primární, jako je např. svátek sv. Josefa, ježto má samostatný obsah (mysterium peculiare) a svátky sekundární, jako je např. svátek Nejsv. Srdce Ježíšova, poněvadž tento svátek je jen pokračováním svátků Božího Těla.

Nejvýznačnější svátky Páně, které tvoří zároveň kostru celého církevního roku (Hod Boží velikonoční, Nanebevstoupení Páně, Hod Boží svatodušní, Hod Boží vánoční a Zjevení Páně), jakož i některé svátky mariánské, svátek sv. Jana Křtitele, některých sv. apoštolů a některých vyznavačů byly zavedeny už do konce 4. stol. Ostatní svátky vyvinuly se ze živého organismu Církve za asistence Ducha Sv. ve stoletích pozdějších. Církev totiž podobně jako zdravý strom, jenž vyráží vždy nové a nové ratolesti a květy, rovněž přináší neustále nové

svaté a ustanovuje nové svátky — ať už jimi chce zdůraznit některé velké pravdy (tak vznikl např. okružním listem Quas primas r. 1925 svátek Krista Krále), nebo události ze zjevení nebo z dějin Církve (např. 11. únor), nebo posléze se chce třeba některými svátky utíkat ve svých tísních, nebezpečích a potřebách o Boží pomoc, jak tomu bylo např. při zavedení svátku Jména Panny Marie ap. To je jedna z předností naší sv. Církve oproti církvi východní, jež po svém odtržení i ve vývoji církevního roku ustrnula.

Na Západě ovšem ve slavení rozmanitých svátků nebyla až do dob sv. Pia V. jednotna. Tato nejednotnost vznikla tím, že z počátku nebylo dnešního kanonisačního procesu a o účtě světců v jednotlivých diecésích rozhodovali sami biskupové; v dokonalosti zvlášť vyniknuvší osobnosti prohlašovaly totiž za světce ve svých diecésích biskupové a k jejich počtě ustanovovali svátky a třebaš tedy tyto svátky byly původně jen jakýmsi svátky místními, přece povlovně přecházely (např. působením řádů) i do diecésí jiných. Teprve tehdy, když se začaly na Západě šířiti sakramentáře římské (v 8. a 9. stol.) teprve tenkrát byla nastoupena cesta k zavedení jednotného všeobecného kalendáře. A teprve pak také nastupuje zavedení kanonisace světců papežem a první případ svatořečení je kanonisace sv. Ulricha (Oldřicha), biskupa augšpurského Janem XV. r. 993 v Římě. Ale nejednotnost ve slavení svátků tím ještě zcela odstraněna nebyla a úplná jednotna byla v tomto ohledu docílena teprve, jak už bylo řečeno, až za sv. Pia V., zatímco definitivní úprava zákona o kanonisaci světců stala se až za Urbana VIII. r. 1642, a to bulou „Universa per orbem“. Touto bulou Urban VIII. také omezil pod vlivem hospodářských poměrů počet zasvěcených svátků na 36. Bylo jich zajisté kromě nedělí ještě dosti a proto biskupové byli zároveň napomenutí, aby v budoucnu žádné zasvěcené svátky nezaváděli.

Toto napomenutí Urbana VIII. bylo zajisté velmi moudré nejen z ohledu na jednotu ve slavení svátků, ale také ohledem na nově se tenkrát utvářející hospodářské a společenské podmínky, neboť nutno mít na zřeteli, že Urban VIII. vládl v době, kdy už zkomíral feudalismus a kdy živeliš nastupovalo období tzv. merkantilismu (I. fáze kapitalismu) období docela jiných podmínek pracovních a také docela jiných možností výdělku na živobytí širokých lidových mas. Tak jako od 5. do 9. stol., kdy chtěla Církev bohoslužbami po stěhování národů působiti na zjemnění mravů, počet zasvěcených svátků rozmnožovala a pak ještě i později z výchovných zřetelů k nim přidávala — aniž tím ovšem stavba církevního roku byla ve své podstatě porušena — svátky další a další, takže počet svátků spolu s nedělími v mnohých diecésích do roka dosáhl počtu 100 a příp. ještě více, takže kromě neděle býval zpravidla téměř každý týden ještě nějaký svátek (někdy ovšem — např. ve Svatém týdnu — i více svátků), tak nyní, když se poměry změnily a náboženský život z vrstvy majetníků výrobních prostředků vyprchával, Církev se viděla nucena počet svátků redukovati. Nebyl to ovšem ústupek jen bohatým zaměstnavatelům, ale Církev měla na zřeteli především to, aby si pracující mohli vydělat na živobytí, aby měli více dnů pracovních, když zaměstnavatelé vlivem strojů jejich mzdy tlačili stále více dolů.

Po reformě Urbana VIII. byl sice za jeho nástupců zaveden ještě jeden zasvěcený svátek, a to r. 1708 svátek Neposkvrněného Početí Panny Marie, ale jinak restriktce svátků pokračovala. Byl to Benedikt XIV., který r. 1754 na žádost některých zemí znovu liturgický kalendář o některé zasvěcené svátky redukoval, a to v duchu svého předchůdce Benedikta XIII., který dovolil pro část Španělska, aby svátečním klidem a bohoslužbami se světila z dosavadních zasvěcených svátků jen polovina, zatímco druhá polovina se mohla světit jen bohoslužbami a povinnou účastí na nich, ale jinak bez svátečního klidu. Benedikt XIV. tuto koncesi, kterou měla od Benedikta XIII. jen část Španělska, rozšířil na další země a byla to opět koncese pod vystupňovaným tlakem tehdejších hospodářských poměrů, aby jednak chudší lidé nebrali újmy na svém výdělku a jednak, aby se mohlo

více vyráběti pro vzrůstající spotřebu. A tak mimo neděle zůstalo jen 14 svátků zcela zasvěcených a 22 jakýchsi polosvátků, což ovšem v praxi působilo nemálo mravních škod. Neboť mnozí věřící opomíjeli v takové dny služby Boží a jiní zase — odvolávajíc se na povinnost obcovati bohoslužbám — nešli do práce, kde byli očekáváni a oddávali se zahálce. Proto druhý nástupce Benedikta XIV., Klement XIV. r. 1771 na žádost Marie Terezie pro tehdejší Rakousko stanovil pouze 16 zasvěcených svátků a ostatní zrušil a místo nich — byly to svátky sv. apoštolů a některých mučedníků — nařídil jen kommemoraci všech sv. apoštolů o svátku sv. Petra a Pavla, který zůstal a o svátku sv. Štěpána kommemoraci cšech sv. mučedníků. A poněvadž před některými svátky byla vigilie spojena s postem, přesunul půst na adventní středu. Ještě větší restriktce zasvěcených svátků, a to na 4 (Hod Boží vánoční, Nanebevstoupení Páně, Nanebevzetí P. M., Všech sv.), nastala pro Francii a Německo po francouzské revoluci.

Poslední svátková reforma Jana XXIII., jak to lze sledovat i v našem tisku, patrně bude skončena na II. vatikáns. koncilu. Proto si pouze ještě všimneme svátkové reformy, kterou učinil sv. Pius X. Ten r. 1911 zasvěcené svátky pro celou církev zredukoval na 8 a tyto také r. 1918 přešly do nového církevního zákoníka (kán. 1247, § 1) a připojen k nim pouze svátek Božího Těla a sv. Josefa. Máme tedy v celé církvi od května 1918 celkem 10 zasvěcených svátků a to 5 svátků Páně, 2 svátky Panny Marie a 3 svátky svatých, z nichž svátek sv. Josefa zůstal u nás v duchu kán. 1247, § 3 (byl u nás zru-

šen Klementem XIV.) svátkem nezasvěceným, avšak za to se na Moravě světí jako zasvěcený svátek 5. července — sv. Cyrila a Metoděje (dekret ze 14. 2. 1922).

Že tento počet zasvěcených svátků církev zvětšovat nehodlá, patrně z toho, že nové, třeba i velmi významné svátky, jako bylo ustanovení svátku Krista Krále, klade na neděle. A budiž znovu zdůrazněno, že nyní dle kán. 1244 může ustanovovat svátky jen papež a nikoliv biskup (tím se mohly — nehledě k jiným okolnostem — druhdy dostat do kalendáře nějaké nenáležitosti), biskup může svátek předepsat jen pro svou diecesi, a to pouze per modum actus, tj. na nějakou kratší dobu. Šířeji zde o jednotlivých svátcích hovořiti považujeme zatím za zbytečné — jednak máme solidní liturgické příručky dr. Fr. Cinka a jednak každý kněz má jistě stále po ruce Direktář, který všechny nové liturgické resp. svátkové výnosy plně respektuje.

Pro orientaci budiž zde na konec zaznamenáno, že od 1. 1. 1952 (zák. č. 93 z 2. 11. 1951) je v naší republice 7 dní, v nichž je pracovní klid. Je to 9. květen — státní svátek na oslavu osvobození, 1. květen — Svátek práce, pondělí velikonoční, Nový rok (1. 1.), 28. říjen — Den znárodnění, 25. a 26. prosinec, 28. říjen může však vláda pro jednotlivý rok přeložit. (Nyní se překládají i některé jiné dny.) Kromě toho v ČSSR rozlišují se dny významné. Jsou to 25. únor (Den vítězství), 29. srpen (Sloven. povstání) a 7. listopad (Říjnová revoluce). Památnými dny jsou 5. a 6. červenec a jak dny významné, tak i památné jsou dny pracovními.

ThDr. Jaroslav Kouřil

MIKULÁŠ PUCHNÍK, OFICIÁL A GENERÁLNÍ VIKÁŘ

Puchník se ujal úřadu se vši vážností. Svědčí o tom i jeho dílo, vzniklé kol. r. 1385 pod názvem *Introductio procuratoris*. Podává úplný postup soudního řízení se všemi eventualitami. Přidává stručné teoretické poznámky, formuláře žalob a soudních úkonů. Jsa oficiálem, vystupuje v r. 1386 ve sporu na medicínské fakultě také jako vícekancléř university. Některé jeho zásahy se týkaly někdy záležitostí velmi ožehavých. Tak řešil 12. května 1386 spor čtyř rakovnických akolytů, kteří v hádce zabili jakéhosi Šimona a jeho bratra Petra zranili. V r. 1390 vynesl důležité rozhodnutí ve sporu strahovského kláštera s klášterem ostrovským kdysi na Vltavě. (Přídeštní rukopis NUK č. 1452 sign. VIII B 16.) Téhož roku vymáhal v petitenciarii dispens od vadného původu pro scholara Jana Čičeru z Blovic, syna kněze a svobodné ženy, což jako vzácný případ zařazeno do záznamů erekcčních knih. Následujícího roku ze zvláštního pověření Jenštejnova přijal demisi abatyše svatojiřské Kunky Kolovratovny a místo ní uvedl Annu z Lipoltic. Zajímavý obrázek, dávající nahlédnout do poměrů mezi poddanými a oltářníkem, který měl od nich dostávat hmotné ovoce nadace za svou bohoslužebnou povinnost, řešil Puchník v únoru r. 1395 prostřednictvím notáře Martina Pavlova z Chyše a Petra z Prahy, kaplana z Hostivic. Hostivický farář Čeněk dostal totiž oltářnictví u oltáře sv. Jakuba v pražském kostele, k němuž náleželi poddaní ve Cvrčovicích. Ti nějak odmítali nového pána a proto se k nim vypravil jeho vikář Petr z Prahy s notářem Martinem Pavým. „Lidé úročni“, jichž bylo i s rychtářem devět, se před svědky po napomenutí, předneseném „v obecné češtině nahlas a srozumitelně“ zavázali, že nového oltářníka po smrti jeho předchůdce Pavla z Chocně „přijímají za svého pána a chtějí ho poslouchat ve všem dovoleném a čestném“. Na znamení toho podali notáři dvě kuřata. Jemu jedno a jedno zástupci oltářníka Čenka. Z toho je vidno, že nadace bývala na papíře a v konsistorních registrech, její likvidace nebyla vždy samozřejmá. Puchník měl také dobré přátele mezi přícházejícími do styku s nejvyšším církevním úřadem. Aspoň k nim patřil Čeněk z Letovic, který psal Puchníkovi v záležitosti kostela v Pravnově (založil tam nadaci místní farář) a nazval ho „příznivcem svým nad jiné milým“.

Vznikem pražského arcibiskupství se rozrostla církevní agenda. To mělo za následek částečnou změnu v admini-

strativní struktuře arcidiecése. Změna se ohlásila vznikem generálního vikariátu. Zatím co generální vikáři bývali obvykle dva, po r. 1364 tři (výjimečně r. 1370—71 dokonce čtyři, v únoru r. 1386 Kuneš z Třebovle sám, podobně v září 1389 sv. Jan Nep.), pražský oficiál zůstává až do sklonku století pravidelně jeden.

Svědčí o veliké důvěře Jenštejnově k Puchníkovi, že mu k odpovědnému úřadu oficiála přidal ještě daleko významnější úřad generálního vikáře. Kdy se jím stal, je při nedostatku přímých zpráv nejisté. Někteří tvrdí, že jím byl již od r. 1383 (Krásli), jiní od r. 1384 (Tomek). Jisto je, že zápis erekcční knihy z 25. V. 1385 o dotaci pro kaplanství v Krucemburku uvádí Mikuláše Puchníka zároveň s Matějem ze Skramník, jakožto generálního vikáře poprvé. Z 31. VIII. 1395 se zachoval dekret, kterým Jan z Jenštejna snad po druhé jmenuje Puchníka generálním vikářem, což oznamuje biskupům české provincie v Olomouci a Litomyšli, dále biskupům své legace v Bamberku, Míšni a Řezně, stejně jako všemu duchovenstvu arcidiecése. Vždyť šlo o přímého aktivního zástupce samotného arcibiskupa, který vejde ve styk se všemi diecesemi metropole a legace. Puchník je titulován jako licenciát dekretů a kanovník kostelů v Praze a Olomouci. Dekretem, v němž se vyslovně a obšírně všechna práva generálního vikáře vypočítávala, postupoval Jenštejn Puchníkovi daleko větší moc, než může udělit nebo postoupit biskup dnes podle předpisů nynějšího codexu kanonického práva. Puchník se stal zástupcem arcibiskupovým v arcidiecesi a jeho plná moc obsahovala skoro vše, co spadalo do kompetence arcipastýřovy s výjimkou obřadů, které arcibiskup uděluje z moci svého svěcení. Všechna práva, z nichž některá se kryla s právy oficiálovými, dostával generální vikář jen delegovaně. Proto mohl arcibiskup pravomoc generálního vikáře odvolat nebo omezit. I jako generální vikář rozhodoval Puchník v nejedné historicky zajímavé otázce. V r. 1392 střídavě s Janem z Pomuku vyhláší právní platnost nadací. Tak např. v říjnu tr. povyšoval v kapli sv. Kříže u Duchcova oltář na beneficium o ročních 6 kopách užitku, hřbitovní kapli sv. Petrá v domažlickém předměstí připsal dotaci v obnosu 7 a půl roční kopy. Vyhlásil 24. X. 1392 zrušení interdiktu a exkomunikace nad opatem a mnichy kláštera v Kladrubech, do něhož upadli tím, že v kostele celebroidali v zapovězeném čase a opat že odstranil fa-

ráře z fary v Tučkově, překračuje tak meze své kompetence. Pro pochopení ducha doby zaslouží povšimnutí i ta okolnost, že nejsou vzácné případy, kdy sami duchovní (faráři) zakládají nadace. Nelze z toho ovšem činit nějaké širší závěry o jejich hmotné situaci, protože k nadacím používají obyčejně patrimonía. Příkladem toho je miličinský farář Vojislav, založivší fundaci ke kostelu jím spravovanému. Učinil tak před Puchníkem ke cti Kristově, Panny Marie a sv. Jana Křtitele, jemuž svatyně zasvěcena a za spásu duše své, svých rodičů a předchůdců v úřadě. Na ten úmysl věnoval ze svého rodového dědictví popluží (tj. původně plocha, kterou majitel zoral za den), s dvorem a příslušenstvím v Třetuzeli, s mlýnem a rybníky pod vsí Žibkovem. Z výnosu se měli v Miličíně místo dosavadních tří vydržovat čtyři vikáři kněží, jichž církevní povinnosti blíž určuje. Z nadace dostával každý ročně 2 kopy gr.

Erekční knihy stejně jako soudní akta a knihy konfirmační bude nutné podrobit ještě důkladnějšímu rozboru, aby se z nich pro církevní dějiny vyčerpalo všechno, co se vyčerpát dá. Zatím nelze opomenout zjištění, že od 16. X. r. 1395 do února 1402, kdy v přítomnosti Puchníkově se posledně do erekční knihy zapisoval, o, projednával jen on sám jako generální vikář na 79 nadací, z nichž mnohé zněly na více než 10 kop ročního příjmu.

Údržba církevních budov z veřejných příjmů nezajištěná, se dala z prostředků poskytnutých žadatelům dobrovolně ve formě almužny. Ti si ovšem vyžádali ke svým sbírkám církevně úřední povolení. Podle nedatovaného konceptu vydal takové Puchník někdejšímu minoritskému klášteru ve Svidnici na Chrudimsku (založil

r. 1370 Jaroš Lacembok z Chlumu, vyvrácen husíty r. 1421). Klášter v době Puchníkovy působení vyhořel. Řeholníci žádali o povolení sbírky aspoň v hradeckém arcibiskupství. Bylo jim uděleno se současnou výzvou k děkanům a farářům, aby z kazatelen jejich práci podpořili. Ve XIV. stol. není vzácností putování do Palestiny. Tento náboženský a v současných poměrech značně dobrodružný podnik (také zneužívaný) mohl jen málokdo uskutečnit svým vlastním nákladem. Našli se jednotlivci, kteří chtěli cestu subvencovat sbírkou. Ke zvýšení účinnosti, jako např. klerik Mikuláš, si vyžádali doporučení generálního vikáře. Žadatel byl ovšem jaksi prověřen („na doporučení věrohodných osob“), dříve než mu Puchník vyšel vstříc. Protože jeho vlastní prostředky nestačily, má mu veřejnost v diecési pražské poskytnout na tento bohumilý skutek („návštěvu zámožných posvátných krajů, zvláště hrobu Pána našeho Ježíše Krista“) almužnu na výzvu kněží z kazatelen.

Tak stanul asi na 20 let v čele arcidiecése jako výkonný orgán Mikuláš Puchník z Černic, který v pohnutých předhusitských dobách hluboko nahlédl jako málokdo do celé církevní i státní problematiky této země. Poznal neukázněného, vznětlivého Václava IV., žil v blízkosti vynikajícího Jana z Jenštejna, jako přímý svědek prožil mučení sv. Jana Nepomuckého a sám bolestné smrti na středověkém mučidle jen o vlasek unikl. Sebevětší množství titulů a prebend zajisté nemohl v něm zahladit vzpomínky na středověce surovou perzekuci arcibiskupovy kurie, vzbuzující údiv okolního světa, jak dosvědčuje nejedna poznámka zahraničních kronikářů. (Pokrač.)

ThDr. Václav Bartůňek

CANON MINOR - SUSCIPE

Jak nás učí historie vývoje dnešních textů Mše svaté, je výzva celebranta po Mši svaté katechumenů k modlitbě slovy „oremus“ v římskokatolické liturgii latinské jen torso. V prvních křesťanských stoletích následovala po této výzvě tak zvaná oratio fidelium, modlitba věřících na různé úmysly. Liturgie východní si podržely tuto všeobecnou modlitbu věřících dosud, liturgie římská jen o Velikém pátku. Pak následuje antifona ad offertorium, která je též torsem žalmu, který se zpívá, zatímco věřící šli průvodem k oltáři, aby tam odevzdali obětní dary chléb a víno. Se zánikem tohoto zvyku v 11. století zanikl i zpěv žalmu. Jako reminiscence na tento dávný zpěv offertoriální, zůstala v římské liturgii jen antifona. Po antifoně začínají modlitby menšího kánonu. „Suscipe, sancte Pater ... Přijmi, svatý Otče, věčný Bože, tuto neposkvrněnou oběť ...“ S čím větší upřímností nám někdo nabízí svůj dar, s tím větší radostí dar přijímáme o vánocích, k Novému roku, k jmeninám ... Čím upřímnější je to jeho „suscipe“ přijmi ode mne, tím větší radost nám udělá ... Suscipe, Sancte Pater ... hanc immaculatam Hostiam ... Neposkvrněná proto, poněvadž je připravena podle církevních předpisů a poněvadž se při sv. Proměňování stane vlastní obětí žertvou. „Quam ego indignus famulus tuus offero tibi Deo meo vivo, et vero, pro innumerabilibus peccatis, et offensionibus et negligentibus meis ...“ Peccata jsou hříchy zcela dobrovolně a vědomě spáchané, offensiones urážky se slabostí a negligentiae z nedbalosti a opomíjení dobrého spáchané.“

Suscipe, sancte Pater ... Tak prosíme Boha, aby přijal naše dary ... Avšak i my sacerdotes Dei jsme rozdávající milost, které plynou z vykupitelského díla Pána našeho Ježíše Krista! Neustále rozdáváme: naše služba věřícímu lidu je stále opakující suscipe! Přijmi z mých kněžských úst slovo Boží ... do srdce svého, přijmi z mé kněžské moci všemocná slova odpouštějící tobě hříchy tvé: „Deinde ego te absolvo a peccatis tuis ...“, přijmi z mých posvěcených rukou Hostiam puram, Hostiam sanctam, Hostiam immaculatam: „Corpus Domini nostri Jesu Christi custodiat animam tuam in vitam aeternam ...“

Plody vykoupění dozrály na stromě kříže. Nás kněze Bůh povolal, abychom nejvzácnější z těchto plodů trhali a věřícímu lidu podávali; to je smysl našeho kněžského stavu státí pod křížem a spolu působiti, aby milosti vykoupění byly přiděleny jednotlivým duším. V tomto poslání spočívá celá ta odpovědnost našeho povolání. Avšak právě v tom spočívá také celé naše kněžské štěstí a nevýslovná blaženost. Co může být také krásnějšího než umět, smět a mít možnost rozdávat s vládností a radostí.

My jsme prostředníci Boží vybavení svobodnou vůlí. Bůh nikoho nenutí ani nás ne ... Bůh jen nabízí své milosti, a tak i nás nenutí, abychom rozdávali, abychom rozšiřovali jeho čest a slávu na zemi. Přenechává to naší svobodné vůli. Avšak právě v tom tkví otřásající myšlenka v našem kněžském životě, že naší pohodlností, naší nedbalostí a bezstarostností by mohli věřící utrpět škodu na své duši nesmrtečné, ale zrovna tak musí naše kněžská duše zaplesati nad myšlenkou, že naší horlivostí a naší obětavostí budou nesmrtečné duše získány a zachovány pro život věčný nekonalé šťastný ... Pro lékaře je jistě velkou radostí, jestliže přivede slabou jiskru dohasínajícího života zase k plnému životnímu žaru a tak vzkřísiti člověka smrti zasvěceného opět k životu. Ještě větší radost máme my, jestliže se nám podaří lidské duše uchrániti věčné smrti a věčné zkázy slovem Božím důstojně hlásaném tebou, rozhrěšením ve zpovědnici, tvou modlitbou sv. breviáře a při Nejsvětější oběti Mše svaté. Proto kéž ti není žádná oběť příliš těžká a velká, žádná cesta příliš daleká, žádný čas nevhodný, žádné počasí příliš nepříznivé, když máš posloužit duším a nabízet jim milosti Boží! Suscipe, přijmi dar Boží ...

Naše zásada kéž zní: Aliis inserviendo consumor. Službou jiným prokázanou se stravuji. Suscipe, sancte Pater, hanc immaculatam hostiam ... pro omnibus vivis atque defunctis ... Pro všechny věřící křesťany živé i zesnulé, aby mně a jim prospěla k spáse pro život věčný ... Všem zprostředkuje svou modlitbou a svou obětí milost, všem ji nabízí, všem platí jeho „suscipe“: Bohu, lidem živým i zesnulým i sobě. To je sociální význam první modlitby menšího kánonu „Suscipe sancte Pater ...“

ThDr. Karel Sahan

ZA ÚSILÍ O ŠTASTNÉ ZÍTRKY

V Praze bylo dne 17. ledna zasedání předsednictva Celostátního mírového výboru katolického duchovenstva ČSSR v zasedací síni paláce Charitas. Hlavní řečník, ministr zdravotnictví dr. Josef Plojhar v úvodu svého projevu připomněl životní jubileum 60 let, jichž se v plném pracovním elánu dožil místopředseda CMVKD dr. Josef Lukačovič. Zdůraznil, že jubilant byl jedním z prvních, kdož pochopili, kde je místo katolického kněze v novém společenském řádu. Byla to osobní vlastnost, že dovedl vidět kolem sebe a z osobních prožitků včas vyvodil závěry, pokračoval hlavní řečník, které jej přivedly k tomuto rozhodnutí. Vždyť to byla křížová cesta, kterou prošel na strašné scestí svedený slovenský lid, když byla snaha spoutat jeho bytí s osudem nacistického Německa. Bolí nás na tomto zločinu obzvláště okolnost, dovozoval předseda CMVKD, že to byl právě katolický kněz, který se postavil do čela tragédie slovenského lidu. Hlavní řečník poté vyzdvihl okolnost, kdy jubilant vstoupil, správně již orientován, do illegality proti zrůdné mašinérii nacistického Německa. Byl to záslužný boj slovenských vlastenců za šťastnější a radostnější budoucnost slovenského lidu.

V další části svého projevu zhodnotil hlavní řečník bratrský poměr českých a slovenských kněží, za což vděčíme společné práci v CMV. Objasnil, jak byly za první republiky mylně prosazovány názory, že u nás neexistují dva národy arazil se pojem universálního Českoslováka a jak tato špatná politika vedla k roztržce.

Jak jiná je situace dnes. Katoličtí kněží nejen uvítali myšlenku bratrství našich národů, ale stali se i jejími průkopníky a mají nemalou zásluhu na dnešním pokojném, bratrském, ba rodinném soužití našich národů.

Dr. Jozef Lukačovič poděkoval za blahopřání k svým šedesátinám a zdůraznil, že je to právě bratrství, jež je tím krásným a ušlechtilým rysem, které pojí české a slovenské kněžstvo. Vyzdvihl i zářné perspektivy cesty, kterou se dnes svorně čeští a slovenští kněží ubírají, vě-

domi si nesmírného poslání i vlivu, který mají jejich počiny vůči kněžstvu, katolíkům a věřícímu lidu v ostatním světě.

Vyslovil přání, aby všichni zúčastnění se ve zdraví dožili těch dnů, kdy budeme společně definitivně realizovat a korunovat úsilí naší vlády o šťastné zítřky naší milované vlasti.

Zástupce MŠK pan Karel Šnýdr vzpomněl budovatelského úsilí a mírové činnosti jubilantovy a popřál mu další plodná léta jeho záslužné činnosti.

Po tomto slavnostním aktu a předání upomínkových darů byl zahájen pracovní pořad.

Předseda CMVKD ministr dr. Josef Plojhar vyložil přítomným řadu otázek církevně politické problematiky, které dovedl zkušenostmi z jeho nedávných cest po Belgii a Rakousku. Vyličil, jak někteří kněží na Západě mají pro své zanícení o zachování trvalého míru ve světě potíže se svými ordináři a biskupy, ale současně potvrdil, jak celá situace ve světě se den z dne mění ku prospěchu koncepce tábora míru a socialismu. Vyložil přítomným, jak na Západě nejen lid, ale i kněžstvo, hierarchie, veřejní pracovníci, novináři a pomalu již i vládní činitelé a státníci počínají jasněji vidět a uvědomují si, že jen v koexistenci, bratrském soužití a vymýcení válek ze života lidské společnosti je možnost další existence obyvatel naší Země.

Generální tajemník ve svém zevrubném organizačním referátu podal výčet činnosti hnutí v uplynulém roce. Souhrn akcí lze považovat za mimořádně agilní činnost s účastí, procentuálně vyjádřenou, za takřka maximální. Po rozboru jednotlivých akcí podal směrnice pro rok 1962 a vyžádal si od přítomných připomínky, jež byly předneseny v plodných rozhovorech a diskusi.

Zasedání předsednictva bylo energickým nástupem v plném pracovním tempu do nového roku, v atmosféře ještě usilovnější práce za zachování světového míru a tím blaha a štěstí nás všech.

DE BARBA NIHIL FIT

Od nepaměti je všeobecným zvykem holení kněží. Kanonické právo to sice nepřikazuje, pouze v CIC 130, § 1 se praví: „Omnes clerici decentem habitum ecclesiasticum, secundum legitimas locorum consuetudines et Ordinarii loci praescripta, deferant, tonsuram seu coronam clericalem, nisi recepti populorum mores aliter ferant, gesticent, et capillorum simplicem cultum adhibeant.“ Pokud se týče vousů kapucínů, to je jim přikázáno jejich regulí, ale jinak, jak jsme již uvedli, se kněží holí.

V nynější době jsou i nové názory na holení a jeho přípravu. Především dobré holení je podmíněno změkčením vousu, kterého se dosáhne několikaminutovým mydlením. Dobrého oholení je také možno získat kromě promydlování i jinými způsoby. Veškeré pak tyto způsoby vyžadují přítomnosti vody a to ve značné míře. Při běžném promydlování potřebujeme vody nejen k rozdělování mýdla, nýbrž musíme stále štětku přimáčet. Používá-li někdo k holení krému, který pravidelně obsahuje až 80 % vody, pozná brzy, že je holení tímto způsobem lepší, zvláště pak smočí-li se předem kůže hojně vodou. I když potom během holení se stále dostatečně pěna navlhčuje, nestačí to dostatečně zásobit kůži vodou. Čehož je potom zapotřebí k dobrému holení. Často v holičských provozovnách vidíme, jak mnoho mistrů barbírů před namydlením praktikuje smáčení obličeje teplou vodou, a potom je vždy jejich výkon lepší a dokonalejší. Při vyholování vlasů kolem uší holiči třebaš nenamydlí příslušnou partii, nýbrž se spokojí jejím svlhčením, a přece i toto holení je bezbolesté než úplné za sucha. V některých provozovnách se změkčuje vous působením horké vodní mlhy nebo aspoň přiložením horkého vlhkého ručníku, který se přikládá na obličej a vytváří se tak jakási maska obličeje.

Pro jednoduchost nejdříve popíšeme postup přípravy holení promydlením. Také již víme, že silný a tvrdý vous

vyžaduje vždy delšího zpracování. Při tomto pracovním postupu se vnikající vodě staví v cestu mazový povlak kůže obličeje a voda musí se s ním smísit, aby se tak dostala i do suché rohové vrstvy kůže. Proto je výhodné, jak jsme již upozornili, přípravu holení započítí vtíráním teplé vody, než aplikujeme krém nebo mýdlo. Voda, proniknuvší mazovým povlakem kůže, je nasávána rohovou vrstvou pokožky a vyvolává bobtnání suchých zrohovatělých buněk. Tento příznivý vliv vody na bobtnání rohové vrstvy způsobuje, že se vycpou buňky krčku vousu. Tím se zabrání ohýbání vousu. Současně nabobtnají i ostatní části epidermálně zrohovatělé jak mišku vlasového, tak i vousu. Vous napřímí. A tak postupně pronikající vodou vzniká v celém útvaru určitý vnitřní tlak, který ruší vyvracející účinek nasazené břitvy nebo žiletky na vous. Toto tvrzení je ověřeno pokusem. Kdybychom čerstvě vytržený vous pozorovali pod mikroskopem a přidali k němu kapku vody, tak zjistíme, že vous, který při vytržení byl zakřivený se podáním kapky vody narovnal a je vodou jakoby vyztužen. Takový vous je potom pevnější vůči tlaku nože při holení a řez břitvou bude potom kratší. Vyztužení vousu vodou s jeho fixací je tedy podmínkou bezbolestného holení. Mýdlová pěna, které při holení používáme, pro své fyzikální vlastnosti vyvolává rychlé bobtnání a tím změkčení povrchu vousu. Břítva proto prochází při holení takto nabobtnalým vousem lehčeji, a to tím snáze, čím déle trvá účinek mýdlové pěny. Dalším úkolem mýdlové pěny je zabránit odpaření vody. Kůže obličeje má stále snahu obnovit svůj normální stav a odstranit přebytečnou vodu zvýšenou teplotou. Mýdlová pěna nám však vytvoří filtr, který odděluje vodou přesycený systém kožní od okolního vzduchu. Nepříznivé výsledky se projevují u špatné fungujícího povlaku, který byl vytvořen z rychle schnoucího mýdla, pod nímž se nabobtnání vousu i kůže okamžitě ztrácí a z toho potom

vzniká bolestivé holení. Neméně důležitý je poslední úkol mýdlové pěny, kterým se chrání rohová vrstva kůže obličeje před sedřením nože, poněvadž po hladkém povrchu kůže břitva nebo žiletka lehce klouzájí.

Z toho všeho, co bylo uvedeno, si potom vysvětlíme všechny ostatní způsoby přípravy k holení. Snadno pochopíme, že stačí jen lehké, navlhčení vlasů a jemných vousů kolem uší, takže nelehají pod nožem, když holič dokončuje holení a upravuje účes. Naprosto stejný účinek je samotné horké páry ve formě horkého, vlhkého obkladu obličeje nebo i navlhčení vousů před použitím mýdla nebo krému. Tím si také vysvětlíme, že se nemůžeme oholit jen pouhým potřením obličeje mastným krémem, protože nedodáme kůži a vousům vody, která je nutná k jejich zbobtnání.

Na základě těchto poznatků vidíme, že nejlepším prostředkem k holení je holicí krém a nikoliv pouhé mýdlo, které jednak svou alkalickou reakcí kůži dráždí a jednak ji odtučňuje. Příprava promydlováním vyžaduje mnoho času. Krém je také možno ihned použít. Znovu zdůrazňujeme, že je nutno zásobit kůži a vousy teplou vodou, a to tím, že ji vtíráme buď rukou nebo štětkou. Natřeme-li kůži trochou vaseliny, dosáhneme lepšího účinku. Stále důležitou podmínkou dokonalého holení zůstane vždy ostrá břitva či žiletka, poněvadž tupý nůž se snadno zasekne do vousu, který se potom vyvrací a trhá a holení je nepříjemné a bolestivé.

Po holení nesmíme zapomínat na ošetření kůže obličeje. Tato se totiž nachází v abnormálním stavu a proto je nedostatečně chráněna proti nepříznivým vlivům okolí a mikrobům. Kůže je rozmoklá a nabobtnalá, zbavená svého přirozeného ochranného povlaku, ochuzená o tuk a na konec i mechanicky podrážděna holením a ostrým břitvou či žiletkou. Péče o pleť po holení není projevem „zženštilosti“, kteréžto výtce nebo posměchu se mnozí muži brání, a potom zanedbávají úkony hygieny po holení. Během doby se zanedbáním vytvářejí u nich volně visuté tváře, což někdy u mužů nikterak starých vyvolává dojem předčasně zestárlých.

Ranní mytí se má u mužů vždy spojit s holením. Když je každodenně prováděno, působí to radost jejich okolí neboť není nic nepořádnějšího než pohled na neoholeného muže. Je to spojeno i s výhodou pro muže samé poněvadž se malé denní vousy dají snadno a rychle, bez bolestně odstranit a není třeba dokonalého vyholování. Ti muži, kteří mají jemnou a choulostivou pokožku obličeje a chtějí si zachovat mladistvý vzhled i do 60 a více let, měli by dávat přednost holicím krémům před mýdlem. Ušetří si času, poněvadž holení je kratší a kůže si odpočine od dráždění štětkou a na konec při celkovém umývání po holení ještě smyje krém i špinu s obličeje. Takový muž nemusí již používat mýdlo k umytí obličeje, poněvadž se tak jen kůže více mýdlem podráždí. Po každém holení by měla následovat masáž obličeje, která se bohužel špatně provádí vždy jen třením, které kůži jen vytahuje, nikoliv správným způsobem, to znamená poklepáváním prsty či celou plochou dlaně. Po masáži se má použít ještě pleťové vody, která svým adstringenčním (svíravým) a okyselujícím účinkem vrátí kůži do svého původního fyziologického stavu. Vytvoří se tak rychle nový ochranný kyselý povlak na kůži. Užívání pudru je indikováno pouze u mužů s pleťí mastnou a silně potivou. Jinak tam, kde je kůže suchá, je výhodnější pouhé ošetření pleťovým mlékem nebo mastným krémem.

Snad se mnohým bude zdát o tom, co zde bylo napsáno, že je to doporučování zženštilého parádnictví. Odmítáme však předem tuto námitku. Je totiž známo, že mnozí t. zv. „drsní“ mužové se nestydí přikrývat svou holou hlavu parukou, což je skutečně pravého muže nedůstojné, a proto není vidět nic zlehčujícího a ponižujícího v tom, když někdo pečuje o pleť, zvláště když byl obdařen pleťí nedokonalou. Na konec muži zralého věku ve svých 50 a 60 letech budou vyhlížet vzhledněji než ti, kteří sice nemají tohoto nedostatku, ale o poklad svěží pleti nedovedli ve svém životě řádně pečovat.

MUDr. Vlastimil Nikodém

Doba očima kněze

A JAK TEDY DÁL?

„Vyjednávat je nebezpečné“... „Ale nevyjednávat nelze“, říká jedním dechem zvláštní poradce amerického prezidenta Johna Kennedyho, Henry Kissinger. V těchto dvou stručných větách teoretika omezených válek a „znalce“ zahraniční politiky a strategie je vyjádřeno zcela dvouznačně Hamletovo „být či nebýt“ v zásadní koncepci největší imperialistické velmoci světa — USA. V podobných nebo analogických variantách přešlapuje bezradně na místě politika západních velmocí, uzavřená do svěrací kazajky Severoatlantického společenství. Tato mocenská budova „svobodného světa“ se tak podobá nesmírně veliké ulitě měkkýše, který se nedoveďe a také nechce dostat z místa. Je to ovšem stanovisko zcela neplodné v době, kdy je svět v nejprudším pohybu. Krok vpřed a dva dozadu, to není zrovna moudrá strategie v době kosmických korábů, raket a jaderné energie. Navíc v době, kdy hospodářská a mocenská převaha se nezadržitelně a neodvratně posunuje do tábora míru a socialismu, moudře a uvědoměle vedeného Sovětským svazem. Tato doba není však jen triumfem socialismu, který za svou stěžejní zásadu má politiku mírového soužití a soutěžení, ale také ohromnou epochou protikoloniální revoluce, která jde rovněž nezadržitelně celým světem.

Není světového závětrí nebo zápeci, kde by koloniální otrokáři mohli klidně a nerušeně prásat bičem. Oasy pokorných a barevných národů se ztrácejí ze světové mapy rychleji nežli sníh po prvním náporu přicházejícího jara. Ještě nedávno se zdálo, že portugalské světové koloniální panství bude ušetřeno otřesů. Ale revoluční hnutí v Angole a později Mozambiku zatřáslu mocně klidem fašistické vlády diktátora Salazara. Na samém konci uplynulého roku pak pád tří portugalských kolonií v Indii ukázal přesvědčivě, že dny kolonialismu jsou sečteny

na všech čtyřech stranách světa. Takřka bez výstřelu kapitulovali portugalské militaristé, kteří předtím tak zpuštěně, bezohledně a řeckně také směšně provokovali po řadu let indického mnohasetmilionového obra. Na Západním Iríanu třesou se poslední zbytky holandských kolonistů před vichřicí spravedlivého hněvu indonéského lidu. Pro bývalé kolonialisty je trapné vidět, že hrozby NATO, SEATO a dalších agresivních paktů nepůsobí na mnohosetmilionové národy dosud ujařmených zemí čtyř kontinentů. Americké lodě, které výhružně manévrovaly v Indickém oceánu a vzbuzovaly jistotu u Portugalců, si nevystřelily. NATO nebylo Portugalcům pranic platné a užitečné. Naopak portugalské porážka v Indii naplnila vlastence a demokraty v evropské metropoli k prvnímu ozbrojenému vystoupení proti nenáviděnému režimu salazarovského fašismu.

Přímo symbolické bylo, že na prahu roku 1962 byl ve vodách Oceánie vytvořen první domorodý samostatný stát — Západní Samoa. Někdo by mohl říci: copak má význam státek, který má něco víc nežli sto tisíc obyvatelů? A přece! Není to povzbudivé, že i vtak odlehle oblasti vzplanulo světlo svobody a nezávislosti? I tak neústupná vláda, jako je režim de Gaulle ve Francii, je nucena uvažovat o novém vyjednávání s prozatímní alžírskou vládou, nechce-li ztratit poslední zbytky svého vlivu v Africe.

To všechno jsou skutečnosti, které Henry Kissinger a jemu podobní nechtějí dosud vidět. Jak dlouho ještě? Není náhodou, že tento mladý profesor Hawardské university se dostal na významné místo zvláštního předsedy poradce ze „Skupiny pro politické a strategické problémy zastrážování.“ Rozumí se samozřejmě zastrážování Sovětského svazu, socialistických a někdejších koloniálních zemí. V tomto „kroužku vybraných“ jsou

významní generálové Pentagonu, vysocí vládní úředníci a zástupci velkého businessu. Je mezi nimi také sám petrolejový král David Rockefeller a do nedávna sem patřil také nynější státní tajemník USA Dean Rusk. Pan prezident ví, odkud vybírat své rádce. Zastrasování je však dnes metoda, která není užitečná ani při výchově dětí. Tím méně se hodí pro dospělé nebo dokonce k výchově národů. Znamená to pouze politickou slepost, chceli dnes někdo dirigovat svět metodou zastrasování. Nepůsobí-li toto zastrasování na takový stát, jako je Indie, tím méně působí na Sovětský svaz, jehož obranyschopnost je mimo jakoukoli pochybnost. A právě tam míří kroužek zastrasovatelů.

Bylo by to pouze směšné, kdyby mezi těmito lidmi byli jen pouzí fantasté a pomatenci. Ale poukázali jsme na to, že zde působí Rockefeller, že odtud vyšli ministr zahraničních věcí USA Dean Rusk a náš pan Herry Kissinger, ta velká světová myslitelská hvězda Západu, jejíž díla jsou zde označována za „geniální“. Někdejší fyzik německého původu (podivuhodné, což? že pochází také z Bavorska jako František Josef Strauss) založil svou slávu dílem „Nukleární zbraně a zahraniční politika“. Kissinger doznává, že riziko jaderné války je neúměrně velké pro oba válečné partnery. Napadené země odpoví bezesporu odvetným protiútokem, takže bilance atomové války znamená pro obě strany spoušť a zkázu. Ba dokonce předpoklad k zpětné cestě barbarizace a primitivismu. Soudili byste možná, že to povede Henryho Kissingera k odmítání jaderného vyzbrojování? Chyba lávky, to špatně znáte americké zbrojaře, pro kterého toto nesmírně nákladné vyzbrojování znamená nedozírný zdroj fantastických zisků. „Rovnováha strachu“ činí podle Kissingera použití atomových zbraní sice méně pravděpodobným, ale ne vyloučeným. Zákaz atomových zbraní, jak ho mnohokrát navrhoval Sovětský svaz, je pro Kissingera krajně podezřelou intrikou. Říká: „Musíme uvažovat o tom, zda hlavní příčinou neodbytného požadavku komunistů, aby byly zastaveny veškeré nukleární zkoušky, netkví v přesvědčení Sovětského svazu, že zákaz a jeho přísné dodržování mu skýtají značné výhody.“ „Máme tedy rozšiřovat nukleární zbraně?“ táže se Kissinger, „nebo rozšiřovat výrobu zmodernizovaných zbraní konvenčních?“ A odpovídá tak, jak to ideálně odpovídá zájmům zbrojařů: „Je nutné vyrábět obojí.“

Že úloha Henryho Kissingera není pouze teoretická,

svědčí rozhovory, které před časem vedl tento bývalý Bavorák v Bonnu. Dlouho hovořil s rodákem Františkem Josefem Straussem, ale také s předáky svobodných demokratů a sociálních demokratů. Doporučoval bundeswehru větší pohyblivost jeho ozbrojených sil. Kissinger se přimlouvá za to, aby celková strategie západních mocností byla vyhradně určována organizací NATO a nikoliv separátními zájmy jednotlivých států a národů. Stejně prý vedle USA neexistuje žádná západní světová velmoc, neboť také Velká Británie jí přestala být. Proto je na místě, aby právě NATO bylo přebudováno na takovou velmoc. Také Kissingerova koncepce, zřejmě protibritská, má vyzvednout vedoucí postavení USA a na druhé straně posílit postavení západoněmeckých militaristů v NATO, (které je dnes tak jako tak neúměrně vysoké). Několik francouzských listů poukázalo na skutečnost, že lidé z okruhu Kissingera se přímo paktují s nejhorší fašistickou reakcí v jednotlivých evropských zemích. Na příklad s „tajnou armádou“ ve Francii, s frankisty, salazarovci a především s vyslovenými nacisty ve Spolkové republice. Nové NATO má být konfederací států a nejreakčnější fašistické složky mají v něm hrát vedoucí úlohu.

Je zřejmé, kde je Achillova pata Kissingerovy politiky. Především je v tom, že nikde nenalézá masovou podporu a že se proto musí uchýlovat pro přízeň k nejzpátečnickějšímu militaristickému kruhům, blízkým fašismu. Kromě toho tento natovský universalismus vzbuzuje obavy u nacionalisticky smýšlejících státníků a vlasteneckých hnutí v západních státech, které se právem obávají, že nová politika NATO by byla řízena výhradně zájmy USA a NSR. Světové veřejné mínění správně odhaduje, kam tato politika zastrasování míří: k nové, tentokrát globální jaderné válce. A nakonec je to bilance, které nebere v počet sílu protivníkovu. A tu v době raketového předstihu Sovětského svazu podceňovat nelze.

Realita je však neúprosný učitel, a proto bude muset Západ dříve nebo později vylézt ze své natistické atomové ulity a nastoupit konstruktivní politiku mírového soužití a soutěžení, nechce-li ovšem spáchat sebevraždu. Vždyť také na Západě je vedle rozumných jednotlivců množství dalších lidí, kteří považují válku v dnešních podmínkách za zhoubný nesmysl, na který by právě Západ tragicky doplatil. Pro všechny dobrodruhy platí Chruščovovo varování: „Každý pokus o agresi bude zmařen a dobrodruzi se octnou tam, kam patří.“

NÁŠ ZÁPISNÍK

JUBILEA

V měsíci únoru t. r. oslaví svá životní jubilea vdpp.

80 let dne 5. 2. P. Petr Bittnar, děkan v. v., Jeřmanice,

75 let dne 3. 2. P. Rudolf Kvapil, farář, Ostrava-Hrabůvka,

70 let dne 1. 2. P. František Konáš, děkan v. v., Praha-Prosek; 7. 2. P. Jan Juráček, provisor, Domaňín; 11. 2. P. Vojtěch Navrátil, admin. v. v., Kukleň u Hradce Král.; 16. 2. P. Oldřich Kolář, farář v. v., Stará Roveň.

65 let dne 12. 2. P. Josef Bíbus, farář v. v., Bystřec u Lanškrouna. 21/2 P. Václav Boštík, děkan v. v., Ústí nad Orlicí.

60 let dne 3. 2. P. Bohumil Muška, admin., Zdebuzeves; 25. 2. P. Miloslav Černý, kons. rada, Liblice,

50 let dne 17. 2. P. Oldřich Beránek, místoděkan, Křelov u Olomouce; 20. 2. P. Liboslav Komorous, farář, Zdice; 21. 2. P. Jaroslav Michal, farář, Štěkeň; 21. 2. P. Antonín Vičar, kons. rada, Lysá nad Lab.

DIREKTÁŘ R. 1962.

Dne 2. listopadu, str. 295. před „Vesp. defunctorum etc.“ jest vložit:

Hodie tres Missae Requiem (I. ut in Commem. omn. fid. defunct., II. et III. in pr. fol.) celebrari possunt, quarum prima dicitur pro Missa in cantu [principali] facta potestate anticipandae 2dae et 3dae; in qualibet or. unica. *Sequentia*, quae tamen semel dici debet, scilicet in Missa principali, secus in prima Missa, inallis Missis, nisi sint in cantu, omitti potest. Praef. defunct. — Post Missam

principalem, in qua omititur ult. Ev. S. Ioan. [Notanda pag. 44.], fit *Abolutio* cum oratione *Fidelium* [concl. brev., D. 2002,4.], post quam omititur V. *Animae* et non dicitur ps. *De profundis* cum VV. et or., D. 1743, 7.; 2694, MC unica.

REKREAČNÍ A LÁZEŇSKÁ PÉČE CHARITY.

Česká katol. Charita bude v letní sezóně 1962 provádět rekreaci pro duchovní, řádové sestry a farské hospodyně v zotavovně ČKCH „Marianum“ v Janských Lázních a v zotavovně slov. Charity v Dol. Smokovci. Lázeňská péče bude prováděna v domě slov. Charity v Piešťanech. Letní sezóna potrvá od začátku května do konce září.

Dvoutýdenní rekreační turnusy v Jan. Lázních a v Dol. Smokovci:

30. IV.—13. V.; 14. V. až 27. V.; 28. V.—10. VI.; 11. VI.—24. VI.; 25. VI.—8. VII.; 9. VII.—22. VII.; 23. VII. až 5. VIII.; 6. VIII.—19. VIII.; 20. VIII.—2. IX.; 3. IX. až 16. IX.; 17. IX.—30. IX.; 1. X.—14. X.

Třítýdenní lázeňské turnusy v Piešťanech:

30. IV.—20. V.; 21. V.—10. VI.; 11. VI.—1. VII.; 2. VII. až 22. VII.; 23. VII.—12. VIII.; 13. VIII.—2. IX.; 3. IX.—23. IX.; 24. IX.—14. X.

Denní pense pro duchovní v činné službě, farské hospodyně a řádové sestry zaměstnané ve stát. ústavech soc. péče je 16.—Kčs. Řádové sestry z charitních ústavů p. atí 10.—Kčs denně, p. ná denní pense je 32.—Kčs. Duchovní v. v., býv. dlouholeté farní hospodyně a řádové sestry v ústavním zaopatření mohou býti umístěny na lá-

žeňské léčení mimo hlavní sezónu.

Přihlášky je nutno podat nejpozději **do 15. III. 1982**, aby při omezených možnostech mohlo býti včas rozhodnuto o vyřízení žádostí. Ve své přihlášce uveďte přesnou adresu (též diecési), zaměstnání a hodnost, zotavovnu nebo lázeňský dům, o který máte zájem, a požadovaný termín umístění v rámci vyznačených turnusů. Přihlášky far. hospodyní musí být opatřeny potvrzením příslušného far. úřadu.

Upozorňujeme, že termín k podání žádostí o lázeňské poukazy do Karlových Var, Luhačovic a pod. vypršel již koncem minulého roku a nové přihlášky již nelze kladně vyříditi.

Přihlášky na rekreaci do Janských Lázní, Dol. Smokovce a Píšťan přijímá a informace podává Česká katolická Charita, Praha 1, Vladislavova 12, telefon: 24-29-29.

MISTR ARNOŠT HRABAL — PĚTASEDMDESÁTNIKEM.

Jméno P. Arnošta Hrabala je dobře známo nejen našim kněžím, ale i vysoce hodnoceno v uměleckých kruzích nejen u nás, ale též v cizině. Mnohý kněžský byt zdobí jeho dřevoryty, jemné perokresby či rytiny. Setkáváme se s nimi často i na stránkách Katolických novin, a Duchovního pastýře. Neušla proto naší pozornosti zpráva v 10 čísle DP minulého roku, že P. Arnošt Hrabal se v prosinci dožil sedmdesátí pěti let.

Arcibiskupský rada a buchlovický farář Mistr Arnošt Hrabal, akademický malíř, grafik a rytec narodil se před 75 léty, jako jeden z 10 dětí chudého listonoše, ve svém nynějším působišti, malebném městečku Buchlovicích.

V našich kněžských kruzích se udržuje tradiční přísloví, že první kněžské působiště je od Pána Boha. V roce 1938, kdy se schylovalo k druhé světové válce, přišel jsem jako novokněz za kaplana k našemu dnešnímu jubilantovi. Bylo opravdu od Pána Boha těch 7 let prožitých v útulné buchlovické faře. Pan farář byl tehdy statným padesátníkem, štlhlé postavy, rozevlátých hně-

dých vlasů, pomněnkově modrých a za skly brýlí dětsky se usmívajících očí, jemných, trochu se chvějících rukou. P. Hrabal nesl bolestně a těžce dlouhá léta hitlerovského násilí. Ale nikdy nezakolísal a dovedl vlévat důvěru a naději i nám, svým dvěma kaplanům i svým farníkům. Mnoho večerních hodin strávil u rádia, na němž byl připevněn, podle úředního nařízení, tak dobře známý, zlověstný červený štítek: Poslouchání cizího rozhlasu se trestá smrtí! Naslouchal našim zprávám z Londýna, Moskvy, Ameriky a Švýcarska. O nedělích, kdy většinou při ranních bohoslužbách sám kázal, dovedl svým samostatným způsobem napřimovat, posilovat, těšit. A přitom v „panské oratoři“ sedával gestapácký správce buchlovického panství a ve škole, hned naproti kostelu byla ubytována zvláštní jednotka esesmanů, určených ke stíhání našich partyzánů ve velehradských lesích.

Buchlovická fara byla vždy otevřena hostům a návštěvníkům a přešla jich tam za těch 25 let působnosti jubilantovy v Buchlovicích už pěkná řada. Básník a spisovatel Sigismund Bouška, Jakub Deml, redaktorka Rosa Junová, brněnský dr. Miklík, pražský P. Lebeda, archeolog dr. Svoboda a mnozí jiní. Někteří z nich pravidelně přijížděli a vždy se setkávali s novými studiemi a obrazy.

Už několik roků je Mistr Hrabal na pensi, ale nikoliv na odpočinku. Denně spěchá do kapličky v buchlovickém Domově důchodců, aby tam svou kněžskou rukou lámal Chléb života jeho obyvatelům. Denně se vrací zámeckým parkem s náčrtníkem v ruce, aby zachycoval stále nové krásy nového života. Když se ho otážete, odkud se v něm rodí stále tolik nových myšlenek a námětů, vyndá z úst nakouřenou pěnovku na dlouhé troubeli a odpoví prostě: Tož víte, to nic není, musíte jen umět trochu kreslit a trochu se umět dívat, a to se může naučit každý!

Tiskneme pravici Mistrovu upřímně a vroucně s vřelým přáním, aby ještě dlouhá léta nevychladla, ale dala nám ještě hodně

Msgr. ThDr. František Kutal osmdesátníkem

Infulovaný probošt kol. kapituly u sv. Mořice v Kroměříži Msgr. ThDr. František Kutal dožívá se dne 5. března t. r. 80 let. Narodil se 5. března 1882 v Měrovicích na Přerovsku. Po bohosloveckých studiích byl dne 5. července 1906 vysvěcen na kněze, r. 1936 se stal proboštem kroměřížské kapituly a 17. června 1940 mu byla v uznání jeho zásluh na církevním poli udělena hodnost apoštolského protonotáře. U příležitosti 50. výročí kněžského svěcení mu udělila CM bohoslovecká fakulta hodnost čestného doktora posvátného bohosloví za nezapomenutelné zásluhy, jichž si získal o výchovu četných kněžských generací: z jeho rukou nevyšel kněz, který by naň vděčně nevzpomínal a je právem zván otcem moravských kněží. Jeho dílo ve veřejném životě, zejména v Celostátním mírovém výboru katolického duchovenstva ČSSR, kde je členem předsednictva, bylo oceněno významnými „Za zásluhy o výstavbu“ a čestným diplomem a odznakem CMVKD.

Plodná životní výročí se střídají s vysokými počty: takové je ovoce vzorného, pilného a zbožného kněžského života, tiché, nenáročné a vroucí a iniciativní lásky k Církvi a vlasti. Blahopřejeme k vitalitě osmdesátníka, jenž neohroženě kráčí životem jako dobrý dělník po poli, svěřeném jeho péči a přejeme do dalších let pevného zdraví a Božího požehnání. Nechť je nám všem milý pan probošt i nadále nezvratným důkazem rostoucího tradičního ducha a elánu vlasteneckých a buditelských katolických kněží.

Ad multos annos!

nového a krásného a čistého!

Bůh Vás posiluj, drahý Mistře, nechť květy slunečnic a žluté svíce divízen ještě po mnoho jar Vám září před Vaší farou a ptáčci — zpěváčci obveselují Vaše mladé srdce!

P. Miroslav Juřen

IN MEMORIAM

Český život hudební utrpěl 15. listopadu 1931 těžkou ztrátou úmrtím sídel. kanovníka vyšehradského Msgr. V. Müllera. Nejen hudba koncertní a ji reprezentující korporace jako Česká filharmonie, Spolek pro komorní hudbu, Umělecká beseda a jiné, jimž byl Msgr. Müller po léta upřímným přítelem, výborným rádce a umělecké i sociální poslání chápajícím spolupracovníkem — ale i hudba duchovní. Hud-

ba, která mu vždy na srdci ležela, a jejíž čistotu a vymanění z vlivu světského úzkostlivě dbal a pro niž slovem i pérem nabádal. Kanovník Müller pěstoval široké styky s církevně hudebními kruhy zahraničí, byv stále a výborně informován o ruchu a životě na kruchtách chrámů i v daleké cizině. Byl po léta členem výboru a později také předsedou Obecné jednoty cyrilské, kterou vedl se svědomitou pečlivostí, u něho obvyklou, po řadu roků redigoval také časopis pro hudbu posvátnou „Cyril“ a sám byl jedním z nejpilnějších a nejinformovanějších příspěvatelů. Jako sbormistr vedl farní Jednotu cyrilskou na Vyšehradě k úspěšné činnosti na kruchtě svého sídelního chrámu, ba i na pódiu koncertním.

jeho zásluhou zazněly ve Smetanově sníci Dvořákovy Biblické písně, později též v rozhlasu, kde také jsme slyšeli v prosinci r. 1927 staročeské roráty, slovan-ské koledy (v lednu 1928) a lidové vánoční zpěvy a koledy (v lednu 1930) v la-hodném podání jeho sboru, za osobního řízení, s pře-deslanou vlastní přednáš-kou.

Zdárnou, svědomitou, přímo houževnatou práci, vě-novanou nejkrásnějšímu umění — hudbě, konal Msgr Müller vždy napro-sto nezištně, za pouhý dík a vděčný ruky stisk, jak svorně zdůrazňovali všich-ni, kteří jménem osiřelých hudebních korporací se s ním loučili v kanovnické hrobce vysehradské. Byla to práce požehnaná, která mu zajistila trvalou památ-ku a čestné místo v hudbě koncertní i chrámové.

-R. Š.-

„CÍRKEVNÍ SVATOBYŠŤ“

Kryštůfek ve svém „Vše-obecném církevním dějepi-se, Nový věk“ snažil se po-užívat pokud možno čas-ských slov. Kde jich neměl, vytvářel svoje. Tak archeo-logii pojmenoval „*svato-byšť*“ (str. 639) a tak stvo-řil řadu zajímavých slov a vazeb. Kryštůfek dovedl však faktům dávat taková vysvětlení, že daleko pře-dešel svoji dobu politicky i sociálně. V tomto ohledu jeho práce jsou velmi za-jímavé a poučné.

VŘED SPOLEČNOSTI

Kryštůfek ve svém „Vše-obecném církevním dějepi-se, Nový věk“ analysoval příčiny vytvořivší vřed spo-lečnosti koncem minulého století. Vidí je v „soustře-ní kapitálu, kterému libe-ralismus ve všech zemích přál, v rukou několika bo-háčů, úpadek náboženství ve vrstvách boháčů a ply-noucí z toho nelidské cho-vání k dělníkům, podko-pávání náboženství všemi možnými způsoby v srd-cích, hmotná bída a štvá-nice.“ I když neměl reál-ný program na jejich od-stranění, mimo teoretic-kých formulací, viděl ob-raz společnosti ve světle kritického realismu, což samo o sobě bylo záslu-hou.

DIPLOMACIE

A „MARIIN KŘÍŽ“

Nový zástupce Irska v OSN Dr. Conor Cruise

O'Brien je v literárním svě-tě známý pod jménem Do-nat O'DONNELA jako autor skvělé essaye „MARIA CROSS“, která mu vynesla uznání mezi nejvybranější-mi a nejnáročnějšími inte-lektuály v celém anglosas-kém světě. Proslul jako katolický intelektuál s jem-ným procítěním pro tvůrčí písemnictví. „Maria Cross“ analyzuje skupinu moder-ních římskokatolických spi-sovatelů včetně jmen: Mau-riac, Bernanos, Paul Clau-del, Graham Greene a Eve-lyn Waugh. Znamenitý řeč-ník, mistr konverzací. V zá-ří 1961 jmenován OSN ja-ko její představitel v Ka-tanze. *fu*

KNĚZ V NOCI

Pod tímto názvem vydal Serge Groussard knihu „Le Prêtre dans la Nuit“, v níž líčí pastorační práce du-chovního známého pod jménem „Père Pigale“ po proslulé zábavné místnosti Paříže) mezi lidmi, kteří pracují a žijí jen v noci (např. herci, noční hlídači atd.). Kniha je plná sociál-ních a psychologických po-střehů.

ROMÁN O PRVNÍM KŘESŤANSTVÍ

Holandský spisovatel Maria Rosseel napsal ro-mán „Byl jsem křesťanem“, v němž líčí životní příbě-hy Marca Aurelia, „pro-středního křesťana“, který vždy neobstojí v pokuše-ních tohoto světa, ale cítí velikost vyrůstajícího křes-ťanství, takže doufá ve „světlo na obzoru“, nesoucí i jemu spásu. Děj se ode-hrává ve čtvrtém století po Kristu. Román je překlá-dán do cizích jazyků pro výstižné zachycení ovzduší a osobností.

REFORMÁTOŘI A LIDÉ ČINU

Gilbert Kranz zabýval se otázkou, do jaké míry vy-nikající osobnosti katolic-kého života v toku celých staletí ovlivnily myšlení a činy své doby a staly se tak reformátory a světcí činu. Studie o Brigitě švéd-ské, Kateřině Sienské, Janě z Arcu, Mikuláši z Kues, Mikuláši z Flüe, Girolamo Savonarolovi, Thom. Moore, Ignáci z Loyoly, Te-rese z Avily, Filipu Neri, Karlu Boromejském, Mary Ward, Janu Michalovi Bai-lerovi, Johnu Henry New-mannovi, Frédericu Oza-namovi soustředil do kni-hy o 424 stranách s 16 ob-

razovými tabulemi (Verlag Windfried-Werk, Augsburg) pod názvem „Heilige und katholische Reformatoren“. Práce je pozoruhodná ana-lysou doby, v níž žili, a kladením důrazu na sociál-ní poměry a život lidu.

PÍSNĚ P. DUVALA

Duchovní písně s dopro-vodem kytary v rytmu dnešní hudby jsou umělec-kou sensací vytvořenou P. Duvallem. Jsou to písně prosté, vroucí, procítěné, plné duchovního žaru a strhují posluchače. Vystou-pení P. Duvala před 6000 posluchači v pařížském pa-láci Gamont bylo sensací a tisk psal o „knězi s kytarou“ řadu týdnů. Příčina: zpívá písně své matky a venkovanů z horského kra-je, dává jim moderní intonaci a časový doprovod.

PŮVOD

MODERNÍHO VERŠE

Při vzpomínkách na 70 let od skonu Gerarda Man-leye Hopkinse byly vyzvedány jeho vlivy na mo-derní verš a básnictví vů-bec. Byl farářem a posléze profesorem na universitě v Dublinu. Hopkinsovy bás-ně jsou výrazem víry a zápa-su; jeho stylistické úsilí o verš je velké, experimen-toval ve verši, založil jej na metrické pravidelnosti a sylabické svobodě, na syntaktickém zhuštění. Bá-snická mluva Hopkinsova je velmi výrazná a osobitá. Ve svých originálních po-kusech s časoměrným a přízvukným veršem pokračoval a básně posílal Ro-bertu Bridgeovi, který však je uveřejnil ve výboru te-prve po třiceti letech, s ko-mentářem r. 1918. Druhé vydání pořídil básník Char-les Williams „Poems of G. M. H.“ s kritickým úvodem r. 1930. Hopkins usiloval o nové hudební a malířské efekty, užíval alterace a asonance i smělých meta-for. Vášnivá nábožensky inspirovaná poesie Hopkin-sova je těžko srozumitelná a její zvláštnosti a novotář-ství došly uznání teprve u modernistů, kteří ho ně-kdy prohlašují za nejpo-zoruhodnější básnický zjev předválečné Anglie. Je jed-ním z nejvlivnějších vzorů moderní poesie vůbec. *fu*

DĚLE NEŽ PO PŮL TISÍCILETÍ...

V Bulharsku, s jehož ži-votem nás před více než tisíci léty spojilo působení

sv. Cyrila a Metoděje, je svoboda vyznání a prová-dění náboženských úkonů zaručeno 78. článkem plat-né ústavy z r. 1947. Pravo-slavná církev, největší cír-kev v této zemi, dříve ja-kožto církev státní, ani ne-dokázala za celých 70 let od osvobození z tureckého jářma obnovit svůj vlastní patriarchát, ztracený kon-cem XIV. století při oku-paci Bulharska Tureckem. Avšak v roce 1953 za ny-nějšího lidově demokratic-kého zřízení, které se ni-jak nevmešuje do církev-ních věcí, došlo k obnově patriarchátu.

Obdobně příznivá je i si-tuace ostatních církví v Bulharsku. Katolíci, pro-testanti, židé, kteří všichni byli v některých obdobích pronásledováni fašistickými režimy, těší se dnes plné svobodě; katolických kně-ží je 284, katolických kos-telů 81, protestanti, kte-rých je asi 15 tisíc, mají 241 pastorů. Muslimská církev koná bohoslužby ve 1261 mešitách a spravuje je de-vět krajských muftiů v če-le s velkým muftim; ti jmenují i odvolávají cír-kevní hodnostáře.

Podle 14. článku platné-ho zákona o úpravě církev-ních poměrů v Bulharsku, který roku 1949 odhlasova-lo Národní shromáždění, mohou církve se souhlasem vlády zřizovat i vysoké školy k výchově kněží. Pravoslavná církev má v Sofii bohosloveckou fa-kultu se 112 řádnými a dalšími 109 dálkovými po-sluchači a seminář s 204 alumny, muslimští imamo-vé navštěvují medresu v Ljulkovu v okrese Aitos atd. Synod pravoslavné církve vydává svůj týde-ník, deník „Crkoven vest-nik“ a měsíčník „Duchovna kultura“ — názvy není tře-ba pro blízkost bulharské-ho jazyka našim čtenářům překládat. Všecky církve vydávají své církevní ka-lendáře, všechny protestant-ské církve vvdaly v letech 1954—1955 své náboženské zpěvníky atd. B. P.

SVATÝ SEDLÁK

A ZACHRÁNCE MÍRU

Již ve 4. vydání vychází kniha Aloise Stiefvatera „Klaus von Flüe“ s podná-zvem „Svatý sedlák a za-chránce míru“ (nakl. Wind-fried-Werk, Augsburg). Ve-dle uctívání eucharistie a duchovní konsultace, kte-rou proslul v dalekých ze-

mích, kniha si všímá především jeho veřejného působení, jak docílil smíru mezi kantony a městy (1481 Staufská dohoda) a tím zachránil švýcarské společenství. Je příkladem dnešní době v hledání míru a klidného řešení všech problémů.

BISKUP JIRSÍK NA SLOVENSKU

Na Považí, na južnom svahu pohoria západných Karpát, ležia slovenské kúpele Trenč. Teplice.

Liečivé pramene v Trenči. Tepliciach patria medzi najstaršie kúpele v strednej Európe. Boli známe už Rimanom v II. st. Asi r. 172 Valerius Maximianus počas bojov s Kvádmi, založil na ľavom brehu rieky Váhu rímsku stanicu, pomenovanú Laugaricio. To je dnešný Trenčín.

V Laugariciu sídlila posádka II. légie o sile 855 mužov. Velil jej legát Constans. Pri prieskume trenčianskeho okolia Constans údajne našiel sírou zapáchajúci prameň, ktorého vytekajúca voda vytvorila malé jazierko. Jazierko poskytovalo rím. vojakom osviežujúci kúpeľ. Po víťaznom boji Rimanov s Kvádmi r. 179, ako to hlásalo do trenč. skaly vyrytý nápis, prišli do Laugaricia aj cisár Marcus Aurelius, so spolucisárom Commodom. Aj oni sa vykúpali v teplom prameni.

Povešť o zázračných účinkoch kúpeľov sa roznesla široko ďaleko. Trenčianske Teplice už v dávnej minulosti boli obľúbené, vyhľadávané a hojne navštevované. Zdržovali sa tu rôzne osobnosti.

Tak sa dozvedáme, že v Trenči. Tepliciach sa zdržoval i chýrny českobudejovický biskup J. V. Jirsík.

Zprávu o jeho pobyte v Trenči. Tepliciach nám zanechal v pamätnej knihe farností D. Súče a Trenč. Teplej, bývalý farár a dekan Ján. Nep. Nemčák. Od r. 1865 bol farárom v Trenči.

Teplej, kde farou patria aj kúpele Trenč. Teplice. Nemčák spomína, že 11. augusta 1872 sa konala vo farnosti trenč.-teplanskej posviacka kríža. Nakoľko bol známy ako dobrý národovec, ku tejto príležitosti prišli ho navštíviť viacerí oltárni spolubratia. Udržoval aj čulé styky s českými krajinami, či pri cyrilometodských slávnostiach na Velehrade, alebo ako člen Dedicťva sv. Jána Nepomuckého. Preto dobre vedel, kto je biskup Jirsík.

V spomínaný deň slávnosti svätien kríža, v odpoľudňajších hodinách zavítal do Nemčákovej fary biskup Jirsík. Nemčák píše doslova: „Post prandium Excellentissimus Dnus Jirsík Budejovicensis Episcopus huiatibus Thermis commorans... suo in parochiam adventu me honoravit.“

Jirsík prišiel v doprovode iného slovenského kňaza — národovca a duch. spisovateľa Matúša Oszcitého (1813—1880), dekana a farára v Preselanoch pri Topoľčanoch.

Škoda, že Nemčák nenapísal viac o návšteve Jirsíka a že to odbyl takmer troma riadkami. Ale aj tieto tri riadky sú jedným z mnohých dokladov príkladnej a krásnej zhody a obojstrannej vzájomnosti medzi slovenským a českým duchovenstvom v minulosti. P. Ladislav Belás

FRANS VAN CAUWELAERT — VEĽKÝ VLÁMSKÝ POLITIK

Frans Van Cauwelaert, jedna z najvýznamnejších osobností katolíckej politiky a vlámskeho života v Belgii, zemrel 17. 5. 1961 v Antverpách vo veku 81 let. Bol pôvodne profesorom filozofie vo Freiburgu (Švýcarsy) a r. 1910 sa vrátil do Belgie, aby sa venoval politice. Antverpy jej vyslaly roku 1910 za poslanca do parlamentu.

V létech 1921 až 1932 byl starostou Antverp. Založil „Vlámský národní svaz“, podporovaný zejména mezi katolíckými zemědělci tak, že mu zajistil většinu pro jím vedené levé křídlo katolícké strany. Zasloužil se o zřízení vlámské university v Gentu. R. 1934 až 1935 se stal ministrem hospodářství a pošt. Jako předseda křesťanskosociální strany a předseda poslanecké sněmovny od r. 1939 až 1954 měl velký vliv na belgickou politiku. Za druhé světové války byl vyslancem Belgie v USA a po válce zastupoval svoji zem v nejvyšších mezinárodních organizacích. Vždy stál na levém křídle křesťanskosociální strany a poslední léta upoutaly pozornost jeho projevy proti používání atomových zbraní. iv

ZPOVĚDNÍK A NAVRÁČENÍ VZÁCNÉHO OBRAZU

Duchovní Don Angelo Malotesta přinesl policii v Římě obraz francouzského malíře André Deraina, který záhadně zmizel z výstavy pořádané v Římě. Duchovní pravil, že neznámý muž se mu zpovídal z krádeže a potom jej prosil, aby duchovní sám obraz navrátil. Dílo bylo pojištěno na 100 000 lir a představovalo vlastní podobiznu malíře. Je prohlášováno za velmi krásnou práci.

KONGRES MÍRU V COVENTRY

V letošním létě bude vysvěcena nová katedrála v Coventry na místě staré, zničené nacistickým bombardováním, při čemž zbytky staré zůstávají zachovány. Mírové hnutí zamýšlelo současně s vysvěcením katedrály uspořádat v Coventry mezinárodní mírový festival, ale městská rada se staví proti této myšlence a navrhuje uspořádat mírovou manifestaci až po vysvěcení katedrály.

NEZNÁMÉ O ZNÁMÝCH

Císař Napoleon I. poslal jednou k papeži Pioví VII. (1800—1823), který odpořoval jeho diktátu, jednoho ze svých generálů se vzkazem plným urážek a hrozeb. Generál zastihl svatého Otce při skrovné snídani. Když vychrlil všechny císařovy hrozby, byl velmi překvapen, že papež zachoval naprostý klid. Ještě více ho udivila papežova odpověď: „Pane generále, vyřídíte svému císaři, že není lehké zastrašit muže, kterému stačí jeden tolar na den.“ *

Kapelník basiliky Santa Maria Maggiore v Římě byl jednou mile překvapen: slyšel krásný, mladý hlas zpívat před chrámem lidovou píseň. Zpěvák byl venkovský hoch z Palestiny, který přinesl do Říma na trh polní plodiny. Kapelník se ho zeptal, zda by chtěl studovat hudbu. Hoch přikývl, ale hned dodal, že na to nemá prostředky. Kapelník ho dal tedy vystudovat na svůj náklad. Z venkovského hochy vyrostl slavný hudební skladatel a reformátor chrámové hudby Pier Luigi da Palestrina (1515—1594), autor dojemné Improperie, skladby Missa brevis, Stabat Mater a veliké řady jiných děl. *

Strýc slavného italského národohospodáře opata Ferdinanda Galianiho (1728 až 1787) byl arcibiskupem. Když zestárl a zrak mu už nesloužil, dával si často svým synovcem předčítat. Jednou mu opat četl svůj vlastní, pod pseudonymem vydaný spis „Della moneta — O penězích“. Arcibiskup jím byl nadšen a hned udělal synovci malé kázání: „Z tohoto spisovatele si vezmi příklad! Kdybys nechal básniček a podobných hříček a věnoval se vážnému studiu, mohl bys snad jednou také napsat takovou knihu!“ Galiani se nemohl zdržet smíchu: Byl dán za vzor sám sobě!

ÚŘEDNÍ ZPRÁVY

ARCIDIECÉSE PRAŽSKÁ

Ustanovení:

Korba Emil, administrátor v Otročině, ustanoven dekretem čj. 6841/61 od 15. 12. 1961 administrátorem ve Staré Boleslavi, okres Praha-východ, a dekretem čj. 6842/61 excurrando administrátorem ve Skorkově, okres Mladá Boleslav.

Kolanda František, administrátor v Teplé, ustanoven dekretem čj. 6889/61 od 15. 12. 1961 excurrando administrátorem v Bečově nad Teplou, a dekretem čj. 6890/61 excurrando admin. v Otročině, oboje okres Karlovy Vary.

Kapavík Stanislav, administrátor v Toužimě, ustanoven dekretem čj. 6891/61 excurrando administrátorem v Krásném Údolí, okres Karlovy Vary.

Úmrtí:

- Zíka Jaroslav**, katecheta v. v., Plzeň, zemřel 1. 12. 1961 ve věku 82 let (čj. 6751/61).
Jindřich Vladimír, k. erik arcidiecése pražské, posluchač 5. ročníku CM bohoslovecké fakulty, zemřel 5. 12. 1961 ve věku 25 let (čj. 6823/61).
Borecký Alois O. Cruc., farář ve Starém Kníně, zemřel 24. 12. 1961 ve věku 54 let (čj. 45/62).

ARCIDIECÉSE OLOMOUCKÁ

Ustanovení:

- Knos Jan**, administrátor v Hradci n. Svit. a excurrando administrátor ve Vendolí, ustanoven dekretem číslo 2966/61 ze dne 3. 12. 1961 na dobu jednoho roku v Brněnské diecési administrátorem v Bohuňově, okr. Svitavy, s účinností od 1. 12. 1961.
Baščavský Jan, kooperátor v Polešovicích, ustanoven dekretem čís. 3570/61 ze dne 15. 9. 1961 vikářem u sv. Mořice v Kroměříži, s účinností od 15. 9. 1961.
Štěpánek Bohumil, kooperátor v Gottwaldově, ustanoven dekretem čís. 3571/61 ze dne 15. 9. 1961 kooperátorem v Polešovicích, s účinností od 15. 9. 1961.
Zich Oldřich, kooperátor v Bílovci, ustanoven dekretem čís. 3574/61 ze dne 15. 9. 1961 kooperátorem v Hlučíně, s účinností od 15. 9. 1961.
Kouřil Otto, administrátor v Pohořelicích, ustanoven dekretem č. 3875/61 ze dne 26. 9. 1961 excurrando administrátorem v Otrokovicích, s účinností od 1. 10. 1961.
Jemelka Alois, administrátor v Bratřejově, ustanoven dekretem čís. 3692/61 ze dne 21. 9. 1961 excurrando administrátorem v Jasenné, s účinností od 1. 10. 1961.
Adámek Rudolf, administrátor ve Všemíně, ustanoven dekretem čís. 3693/61 ze dne 21. 9. 1961 excurrando administrátorem v Liptáři, s účinností od 1. 10. 1961.
Sosík Josef, administrátor ve Vrbně pod Prad., ustanoven dekretem 175/61 ze dne 16. 10. 1961 Apoštolskou administraturou v Českém Těšíně excurrando administrátorem v Mnichově, okr. Bruntál, s účinností od 1. 10. 1961.
Glogar Jan, administrátor ve Štíplě, ustanoven dekretem čís. 4154/61 ze dne 17. 10. 1961 administrátorem v Nedašově, s účinností od 1. 11. 1961.
Hernych Karel, administrátor v Nedašově, ustanoven dekretem číslo 4155/61 ze dne 17. 10. 1961 administrátorem ve Štíplě, s účinností od 1. 11. 1961.
Zapletal Jaroslav, kooperátor v Bánově, ustanoven dekretem číslo 4338/61 ze dne 31. 10. 1961 excurrando administrátorem v Komní, s účinností od 1. 11. 1961.
Veselka Jan, kooperátor u Panny Marie v Kroměříži, ustanoven dekretem čís. 4339/61 z 31. 10. 1961 excurrando administrátorem v Těšnovicích, s účinností od 1. 11. 1961.
Poštulka Jiří, administrátor v Březové n. Sv., ustanoven dekretem čís. 4659/61 ze dne 28. 11. 1961 administrátorem v Jevíčku, s účinností od 1. 12. 1961.
Červenák Antonín, administrátor v Křenově, ustanoven dekretem č. 4660/61 ze dne 28. 11. 1961 excurrando administrátorem ve Skleném, s účinností od 1. 12. 1961.
Kus Ludvík, administrátor v Horní Hynčíně a excurrando administrátor ve Skleném, ustanoven dekretem čís. 4661/61 ze dne 28. 11. 1961 administrátorem v Březové nad Svitavou a excurrando administrátorem v Horní Hynčíně, s účinností od 1. 12. 1961.
Svéda Josef, administrátor v Boršově a excurrando kooperátor v Mor. Třebové, ustanoven dekretem čís. 4662/61 ze dne 28. 11. 1961 excurrando administrátorem v Kunčíně, s účinností od 1. 12. 1961.
Talanda Alois, kooperátor u sv. Ducha v Opavě, ustanoven dekretem čís. 4726/61 ze dne 4. 12. 1961 administrátorem v Opavě, u sv. Ducha, s účinností od 1. 12. 1961.

- Boráň František**, kooperátor ve Svitavách, ustanoven dekretem čís. 4757/61 ze dne 7. 12. 1961 excurrando administrátorem ve Vendolí, s účinností od 1. 12. 1961.
Ambrůz Karel, administrátor v Radiměři, ustanoven dekretem čís. 4758/61 ze dne 7. 12. 1961 excurrando administrátorem v Hradci n. Svit., s účinností od 1. 12. 1961.

Vyznamenání:

- Jan Jan**, děkan v Novém Jičíně, byl jmenován Kapitální konsistoří v Olomouci, dekretem čís. 4781/61 ze dne 8. prosince 1961, skutečným arcibiskupským radou.

Úmrtí:

- Jeho Excelence ndp. dr. **Josef Matocha**, metropolita olomoucký, zemřel dne 2. listopadu 1961 a byl pohřben 6. listopadu 1961 v Pitíně.
Lakomý Alois, farář v Těšnovicích, zemřel dne 25. 9. 1961 v Těšnovicích a byl pohřben dne 28. 9. 1961 v Měrotíně, okr. Olomouc.
Doležel Karel, farář v. v. ve Frýdlantě n. Ostr., zemřel dne 3. října 1961 a byl pohřben dne 7. 10. 1961 ve Frýdlantě n. Ostr.
Hanák Josef, Msgre, inspektor náboženství a katecheta v. v., zemřel 4. listopadu 1961 v Žalkovicích a byl pohřben tamtéž dne 7. 11. 1961.
Novák Alois, emer. ředitel ústavu hluchoněmých v Praze-Smíchově, zemřel dne 4. 11. 1961 a byl pohřben dne 9. 11. 1961 ve Velkém Meziříčí.
Kolář Josef, farář v. v. v Hrušce, zemřel dne 6. 11. 1961 a byl pohřben 8. 11. 1961 v Hrušce.
Weigel Rudolf, děkan a farář v. v., zemřel dne 11. 11. 1961 ve Vražném a byl pohřben tamtéž dne 15. 11. 1961.
Proksch František, farář ve Štěpánkovcích, zemřel 25. 11. 1961 a byl pohřben 29. 11. 1961 ve Štěpánkovcích.
Řezníček Alois, farář v. v., zemřel dne 27. 11. 1961 v Bystřici pod Hostýnem a byl pohřben tamtéž dne 29. 11. 1961.

DIECÉSE KRÁLOVÉHRADSKÁ

Ustanovení:

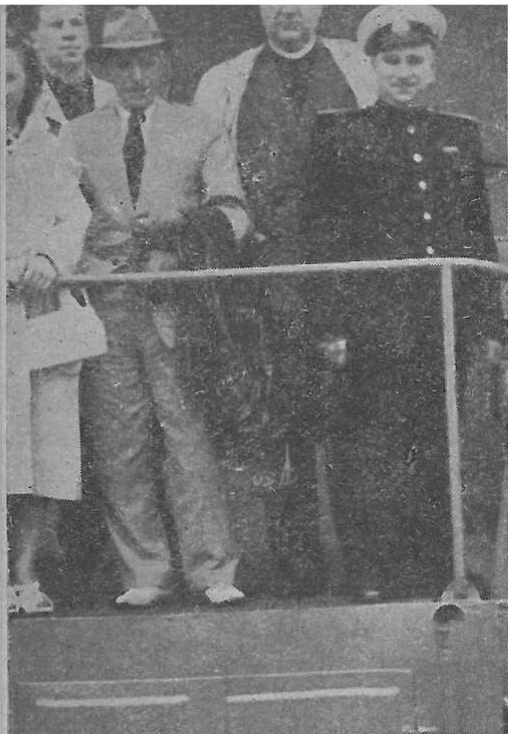
- Kubát Antonín**, interk. administrátor v České Třebové, ustanoven mimořádným zpovědníkem Sester N. S. O. v Anenské Studánce u České Třebové dne 6. 12. 1961.
Sýkora Antonín, interk. administrátor v Jaroměři II (Josefově), ustanoven excurr. administrátorem v Jaroměři, Heřmanicích n. L. a v Zaloňově, dne 15. 12. 1961.
Bureš František, interk. administrátor v Jaroměři I, ustanoven interk. administrátorem v Červeném Kostelci a excurr. administrátorem v Boušíně dne 15. 12. 1961.
Schnitter Jiří, interk. administrátor v Karli, ustanoven mimořádným zpovědníkem Školských sester de N. D. v Koclířově u Svitav dne 15. 12. 1961.
Homola Alois, interk. administrátor v Českém Meziříčí, ustanoven excurr. administrátorem v Jasenné dne 16. 12. 1961.
Němec Josef, interk. admin. v Zahrádce m. sl., ustanoven interk. administrátorem v Krouně a excurr. administrátorem v Chlumu u Hlinska dne 20. 12. 1961.
Křivský Václav, interk. admin. ve Skutči, ustanoven mimoř. zpovědníkem Min. sester sv. Vavřince v Přehradí u Skutče dne 27. 12. 1961.

Úmrtí:

- Zavřel Petr**, č. kons. rada a farář v. v. v Nové Vsi u Chotěboře, zemřel dne 27. 10. 1961 v Nové Vsi a tamže pohřben.
Setina Msgre Vincenc, emer. bisk. vikář a arciděkan v Pardubicích zemřel dne 3. 11. 1961 v Pardubicích a pohřben v Přelouči.
Endrle Stanislav, interk. administrátor v Lipnici n. Sáz., zemřel dne 23. 12. 1961 v Havlíčkově Brodě, pohřben v Nižkově.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ - Ročník XII - Číslo 2 - V Praze dne 10. února 1962

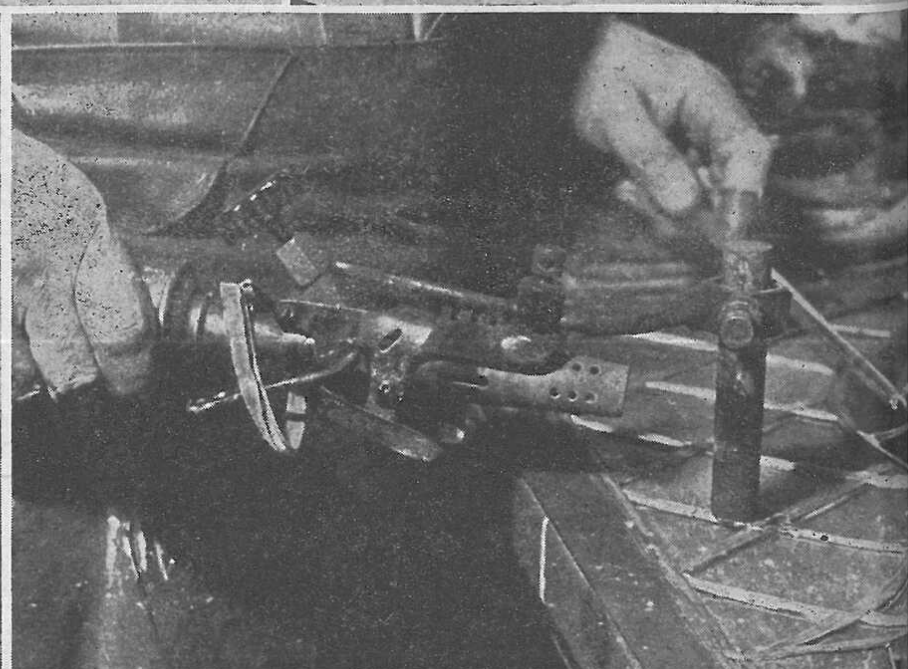
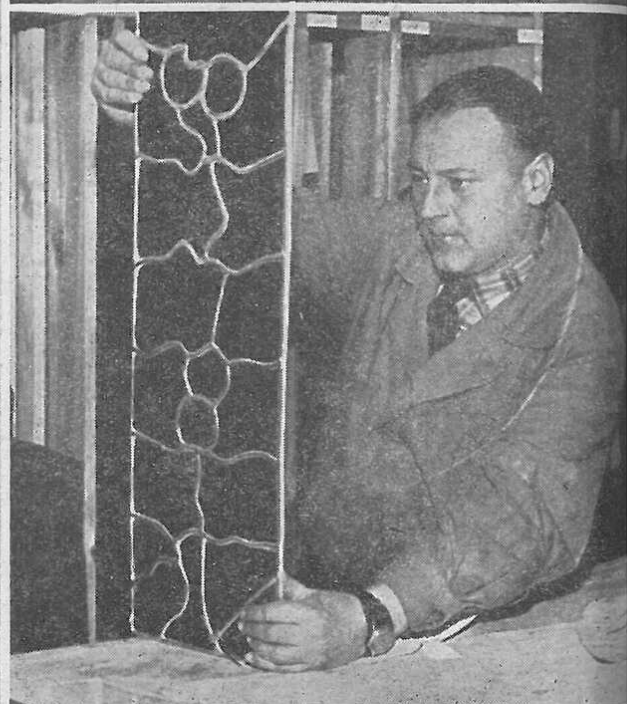
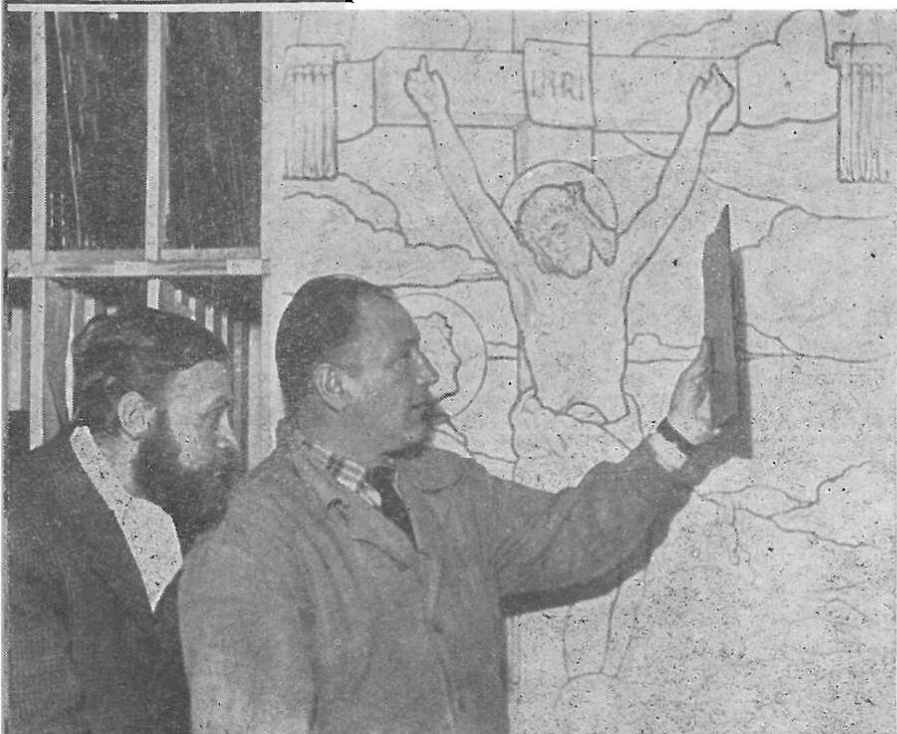

Návštěvou v olovářském ateliéru

Půvab manuální práce, nerušený mechanizací a moderní technikou, je podnes zachován při umělecké tvorbě zámeckých a chrámových olověných oken nebo jejich renovaci. Z olova se lijí přípravné odlitky do forem drážek, které se protahují na sílu skla. Tvoří-li se okno nové, zvětšuje se zákaznická skica z poměru 1:10 na poměr 1:1, čímž vznikne kartón, který se prokopírovává na šablonový papír. Malovaným částem oken je věnována mimořádná péče. Kresby obličejů a rukou se malují rovněž podle dodané předlohy a vypalují v peci, aby barva dokonale držela a po staletí odolávala všem nepříznivým povětrnostním vlivům. Pracovníci Olovářského ateliéru v Praze 2, v Ostrovni ul., jsou odborníky nejen po stránce technické, ale i znalci liturgických předpisů, takže při renovaci starých nebo tvorbě nových chrámových oken je zaručeno jejich udržení. K této krásné, vděčné technice oken sáhli v poslední době průmysloví výtvarníci a používají ji ve veřejných podnicích nebo bytové architektuře. S použitím tvarově fantastických jasných skel pojí dohromady výplně oken nebo dveří v halách apod. Na snímcích: Hlazení olověných drážek, výběr vhodného skla s výtvarníkem B. Bukátkem, kontrola hotové moderní výplně, lití olova do forem a závěrečné letování letovací pájkou.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

MĚSÍČNÍK KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA. ROČNÍK XII. ČÍSLO 3. BŘEZEN 1962

OBSAH: P. Václav Zemek: Předjaří, Přípravy k příštímu koncilu, ThDr. František Kotalík: Mimobiblické písemné nálezy zpřítomňují a oživují texty starozákonní, ThDr. Jan Merell: Prokurátor Pontius Pilatus, ThDr. Jaroslav Michal: Poučení, ThDr. Jan Konečný: Katolická církev v Indii, ThDr. Jaroslav Kouřil: Příprava kněze na kázání, ThDr. Václav Bartůněk: Od generálního vikariátu k arcibiskupství, P. Josef Kunický: Rozjímavý překlad žalmů, ThDr. Karel Sahan: Humanae substantiae dignitas, P. František Marko: Myšlenky ze zpovědnice, Antonín Hugo Bradáč: Živé vzpomínky, M. Š. Černý: Ve varu času, Jiří Kohl: Úloha katolíka v současné epoše, Václav Zima: Jarní píseň, František Vondráček: Oscar Wilde katolickým básníkem? R. Š.: Prof. dr. Dobroslav Orel, MUDr. Vlastimil Nikodém: Pečujeme o hygienu dutiny ústní, Arch. Miroslav Potužník: Střecha požární ochrana, Doba očima kněze: Stará hra je velmi nebezpečná, Náš zápisník, Úřední zprávy.

Předjaří

P. Václav Zemek

Do krajiny zachumlané závějemí sněhu se opřely teplé sluneční paprsky. Nejprve stráně obrácené k poledni po nich rozevřely svou náruč, pak si je k sobě připoutaly pentlice cest a konečně se vpily do žíznivých pramenů potoků, rybníků a řek. Nad bílým pláštěm zimy, který na čas udusil všechn život, se začínají zvedat chomáčky černé ornice. Jako by si navzájem chtěly pomoci v boji s krunýřem ledu, spojují se ty nejprv ojedinelé kopečky země ve větší a větší ostrůvky, zakusují se do sněhu, rvou se za pomoci slunka o každou píď půdy, z níž začíná vonět nový život. Vlastně jen předtucha života, jen ta příznačná touha každého předjaří, předtucha květů, vůně, volnosti. Den ode dne vzrůstá tato touha a přelévá se od jednoho pruhu země ke druhému, přeskakuje údolí, slévá se v jediný proud, který vítězně zatlačuje všechn dusivý chlad někam do hlubokých koutů a zamořených úvozů. Ale i tam si nalezne cestu světlo a teplo, vůně i květ.

Jenom nečekaný zvrat počasí může utlumit tu touhu země, ale jen utlumit, na chvíli oddálit, na chvíli znovu zdušit, ale nemá moci ji úplně zlomit. Země, která ve svém předjaří sebrala své síly k vítěznému boji, se nemůže zastavit ve svém rozběhu.

Dny svého roztouženého předjaří i chladných zvratů v něm má země, připravovaná člověkem, má je i lidská duše, mají je i celé národy.

Jak nevzpomenout právě v té voňavé náladě probouzející se země na březen před 23 roky, na tu sněhovou metelici, která se stala takřka předznamenáním těžké partitury útlaaku, ponížení a mučednictví celého národa! Mrazivý vítr s náručemi rozplhlého sněhu bil do očí okupantů, kteří pro něj neviděli, ba, ani vidět nechtěli zaťaté pěstě a slzy v očích. A třebaš před tím strašným březnem 1939 nebylo v naší republice všecko takové, jak je to samozřejmostí našich dnů, ten těžký den se také měl stát smrtí národa, naprostým zničením jara jeho svobodného života. Nebylo však možné ubít to, co už se probudilo. Slunce naděje svítilo do oněch dusných dnů, posilovalo ty roztroušené ostrůvky lidí silné víry a shlukovalo je i přes všecko utrpení, až spojilo celý národ k vítěznému boji květnových dnů v zemi kvetoucí a rozjásané. Těžko, přetěžko se země probíjela za sluncem volnosti a sociální spravedlnosti uprostřed násilí, krve a vražd. Jak často právě v těch letech dusivého chladu zvonily do stísněných duší prorocká slova básníka:

A my vždy cítili, že vytrvat je krásné,
že s prsou svalí se též balvany a jasné
že ráno rozsvítí se nad vším, co je naše,
že jenom do času se krčit budem plaše...
A z utrpení jak nám velká roste víra,

nám duší narůstá a přes obzory zírá,
dech světů dýcháme — tak jen se slastně dýchá
jen duší svobodnou a z nesmírného ticha
hovoří záměry, jež proto dlouho spaly,
by smělé vstaly tak, jak nikdy nebývaly. (A. Sova)

To je řeč předjaří. Řeč našich dnů. Řeč touhy po odstranění rasové diskriminace a koloniálního útlaaku. Řeč o šíření bratrské lásky mezi národy světa, mezi dětmi jednoho Otce. Je a musí být snahou lidstva, aby se i přes všechny rozdíly snažilo dospět ke vzájemné spolupráci a jednotě pokoje.

To je i hluboký odkaz učení našeho Spasitele. Hrdostí nás naplňuje vědomí, že jsme všichni dětmi jednoho Otce, dobrotivého a milosrdného, že máme bratry po celém světě, že „není rozdílu mezi

Rekem a barbarem“, jak to mluvou své doby lapidárně vyslovil sv. Pavel. Řada textů Nového zákona jasně a nesmlouvavě hovoří o lidské důstojnosti a pravém bratrství mezi lidmi. Stačí vzpomenout na rozhovor Ježíše Krista se Samaritánkou, na rozeslání apoštolů ke všem národům, na pokřtění služebníka královny Kandáké, na listy sv. Pavla, zejména na jeho prosbu k Filemonovi za otroka Onesima: Ty ho přijmi jako mé srdce! Přijmi ho již ne jako otroka, ale jako milého bratra!

Když slyšíme slova Církve o svobodě dítek Božích, vidíme před sebou pochod národů, které našly sebe, našly odhodlání žít svobodně a svým vlastním životem. Za sluncem volnosti a sociální spravedlnosti pozvedají svou touhu národy, dosud utlačené hospodářsky i kulturně. Před našimi zraky mizí do nenávratna svět minulosti a zástupy lidí Afriky, Asie i Latinské Ameriky si podávají ruce ke společné práci. S hrdostí lidskou i křesťanskou vítáme červánky jejich nového života — i když stále palčivě zní slovo básníkovo, že „než se lidstva pouta zdrtí, je ještě třeba mnohých smrtí“. Vedle těch, kteří už volně dýchají, je dosti zemí a jejich lidu, který se musí dosud probíjet chladem nepochopení a zápasit v krvi o svoje slunce, o svoje květy, o život svého jara. Ale žádná sněhová bouře nemůže už zarazit jejich cestu posvátných nadějí za svobodou, za sebeurčením, za životem důstojným člověka, za mírem mezi lidmi dobré vůle!

PŘÍPRAVY K PŘÍŠTÍMU KONCILU

Jedním z příznačných rysů, jimiž se vyznačuje příprava příštího koncilu, je rychlost. Pro srovnání není nutno jít daleko. Stačí vzpomenout, že I. vatikánský koncil byl svolán teprve tři a půl roku poté, co jej Pius IX. ohlásil (v prosinci 1864) a jeho zasedání bylo zahájeno až za 18 měsíců po jeho svolání, dne 2. prosince 1869, tedy po pětiletém intervalu od ohlášení, zatím co od ohlášení příštího koncilu (25. ledna 1959) uplynuly teprve tři roky.

Příští koncil se bude konat v bazilice svatého Petra a zúčastní se ho s plným právem hlasovacím příslušníci církevní hierarchie podle ustanovení kánonu 223 kanonického práva. Jsou to kardinálové, primasové, arcibiskupové a sídelní biskupové, opati a preláti nullius, generálové mnišských kongregací a generální představení řádů a kongregací. Pokud budou na koncil pozváni titulární biskupové, budou mít toliko hlas poradní, pokud nebude stanoveno jinak. Theologové a kanovníci nebudou mít ani hlas poradní, ani právo hlasovací.

Přípravu koncilu můžeme rozdělit ve dvě části. První fáze začala zřízením přípravné komise, kterou řídil zesnulý kardinál Tardini. Hlavním úkolem této komise je sebrat od těch, kteří budou pozváni na koncil, všechny náměty a rady, na základě nichž pak oddělení římské kurie vypracují co nejpřesnější obraz problémů a požadavků katolického světa a vypracují pro papeže návrh témat, která by měla být na koncilu projednána.

Takto byl sebrán bohatý materiál, který byl nedávno vydán ve 4 knihách s 15 silnými svazky, které obsahují celkem 9520 stránek. Jsou tam zahrnuty: asi 2000 dopisů od dotázaných, studie různých vatikánských oddělení, studie různých katolických universit a teologických fakult apod. Prodej byl však dovolen jen u prvního

svazku, ostatní jsou přísně tajné. Mohou do nich nahlížet jen jednotlivé přípravné komise koncilu. Tyto komise byly založeny papežem motu proprio z 5. července 1960, čímž začala druhá fáze příprav.

Když skončila práce přípravné komise, Jan XXIII. určil 10 komisí, aby prostudovaly náměty, které sám vybral s přihlédnutím k hlasům biskupů a názorům kurie. Jsou to:

1. komise teologická,
2. komise biskupů a pro správu diecézí,
3. komise pro kázeň kléru i věřících,
4. komise pro otázky náboženské,
5. komise pro svátosti,
6. komise pro svatou liturgii,
7. komise pro školy a semináře,
8. komise pro východní církve,
9. komise pro misie,
10. komise pro laický apoštolát a pro všechny další otázky, týkající se náboženství a křesťanské morálky.

Práci těchto komisí má koordinovat ústřední přípravná komise, složená z 35 kardinálů, 4 patriarchů, 2 biskupů, 1 apoštolského administrátora, 4 apoštolských vikářů a 3 generálních představených náboženských řádů. Sekretářem komise je Msgre Felici.

Kromě těchto útvarů založil sv. Otec sekretariát pro sjednocení křesťanů, jehož předsedou je kardinál Bea, sekretářem pro divadlo a tisk Msgre Deskur, jakož i technickoorganizační komisí, kterou řídí kardinál Gustav Testa

Podle nejnovějších údajů mají tyto komise 827 příslušníků, z toho 440 členů a 387 poradců. Kardinálů je z nich 60, patriarchů 5, arcibiskupů 119, biskupů 123, generálních představených řádů 5, 232 kněží a 8 laiků.

MIMOBIBLICKÉ PÍSEMNÉ NÁLEZY ZPŘÍTOMŇUJÍ A OŽIVUJÍ TEXTY STAROZÁKONNÍ

Jak je opravdu milé, potěšující a vzácné, že snad jedině ve Starém zákoně pro dávný starověk k světlu se probíjával upřímný vztah, cit i plné pochopení prostého, chudého člověka, který měl jako šat jediný plášť, roucho, či suknicí, kterou snad především potřeboval v chladné noční době, aby se jí přikryl a mohl klidně a zaslouženě si ve spánku odpočinouti po těžké denní práci. Kniha Ex i Deut se přímo dotýká této skutečnosti. Ex 22, 25—26 Vezmeš-li si do zástavy druhův plášť, vrátíš mu jej dříve, než zapadne slunce. Jeť jedinou jeho přikrývkou, je ochranou, zábalen jeho těla. V čem by se vyspal? A zavolá-li ke mně, uslyším ho, neboť jsem milosrdný. V Deut čteme s touž naléhavostí — A běží-li o chudého muže, nesmíš si s jeho zástavou lehnouti. Vráťíš mu zástavu, jakmile slunce zajde, aby si mohl ulehnouti ve své pokrývce a požehnal ti, aby tvé jednání bylo před Jahvem, tvým Bohem, záslužné (Deut 24, 12—13).

Snad dříve tyto dojemné texty nebyly námi tak pochopením blízké a srozumitelné. Snad jsme se domnívali, že podobné skutečnosti byly ojedinělé, spíše teoretického zákonodárství. A přece nebyly případy takového utištění bezmocného, chudého člověka příliš odtazité. Zajímavý, náhodný mimobiblický písemný nález na hliněných stěpech, na ostraku jsou této smutné sociální skutečnosti výmluvným důkazem.

J. Naveh v časopisu Israel Exploration Journal (10, 1960, 129—239) zaznamenává přesné okolnosti nálezu ostraku. Zajímavý ostrakon se ukrýval v místě archeologického odkrytí tvrze asi 4 km na jih od ústí řeky Rubin, nebo 15 km na jih od známého města přístavního Jaffy. Tvrz dostala nyní jméno Mesad Chašabjáhú, protože toto jméno se dvakrát nalezlo ve zmíněném archeologickém prostoru. Velikou zásluhu má badatel J. Naveh svým úplným a dokonalým překladem ostraku.

— Slyš, pane můj, veliteli, slovo svého služebníka! Tvůj služebník, sbíral tvůj služebník na Chasar-asam.

A požal tvůj služebník a ukončil svou práci. A sebral jsem téměř ymn (míra asi denního úkolu námezdního dělníka snad v rozsahu biblické efy), dříve než jsem usedl. Když skončil tvůj služebník svou žeň, sebral téměř ymn. Tu přišel Chašabjáhú, syn Šobai, a vzal plášť tvého služebníka. Když jsem skončil úkol své žně, totiž ymn, vzal šat tvého služebníka. A všichni moji druhové, bratři odpovědi mým jménem, kteří pracovali se mnou v horku dne, moji bratři odpovědi za mne: Amen! Jsem zcela nevinný. Vrať mi můj plášť. A já plně se odměním veliteli, aby navrátil můj šat... [nyní text porušený a nejasný]... kéž nejsi neschopný a bezmocný rady a pomoci...

Úplný překlad zajímavého ostraku nám přibližuje mnohé překvapující okolnosti. Ubohý pisatel naléhavě prosby pravděpodobně pracoval jako námezdní dělník na statku Chasar-asam v blízkosti jmenované již tvrže. Statek asi zásoboval královské vojsko, umístěné v tomto kraji. Čteme cosi blízkého z doby krále Uzziaha — A stavěl věže na stepi a vykopal mnoho studní, neboť měl mnoho dobytka, a v Šefela orače a na horách vinaře na vlnicích... (či lépe) na Karmelu... (2 Paral 26, 10). Obilí sklízeli do sýpek. Je zajímavé, že v dopise čteme sloveso ásám nebo issém, neznámé ve starozákonních textech, kde je pouze téhož základu podstatné jméno. Ve slovníku hebrejského a aramejského od Zorella (Pont. Inst. Bibl., Roma 1954) význam ásám, stodola, sýpka v Dent 28, 8 a v Přís 3, 10. Výraz nesemitského původu, pravděpodobně šumerského, odkud přes asyrštinu přešlo v semitskou oblast. V šumerštině assamu značí nádobu. Snad ani v moderní hebrejštině není sloveso základu ásám, též pouze podstatné jméno podobného významu — spíž, zásobárna, sýpka (viz Menorah Wörterbuch, Berlín).

Každému naiatému dělníku se udělil asi přesně stanovený úsek práce, zde sklizeň obilí v rozsahu ymn. Vyba-vuje se nám zde nepochybná obdoba s knihou Rut — Sbírala na poli až do večera. Potom vklepala, co nasbírala; byla to téměř efa ječmene (2, 17). Pisatel našeho dopisu ukončil svou stanovenou denní práci a sedl si, aby si odpočinul, když přišel pravděpodobně jmenovaný Chašabjáhú, snad správce statku, a vzal prosebníkovy jeho plášť jako dárku i trest za domnělou nenáhlivost denního pracovního úkolu. Postižený ide žádat o vrácení pláště k samému veliteli místa, ale asi nebyl přijat a proto dik-tuje svou stížnost nahodilému písaři. Dopis začíná zcela známou prosební formulí z textů starozákonních, vízme v 1. knize Sam — Nuže, pane můj, králi, slyš slova svého služebníka... (26, 19).

V dopisu nalézáme častá opakování podmětu, skuteč-nost nikoliv ojedinělá v biblickém čtení. I zde toto ostraku

kon zdůvodňuje ono prosté lidové opětování podmětu a částí obsahu textu. Nevyznívá z tohoto mluvnického úka-zu síla úzkosti, strachu, nejistoty i úpěnlivosti prosby? Pohledme na Gen 37, 30, kde Ruben v hrůze volá: Chla-pec tu není — a já, jak se já mám vrátit domů?

Z těchto příkladů pozorujeme, že skutečná lidová, prostá řeč starozákonních Israelitů byla podstatně totožná bi-blickým textům, ale přece nesla své výrazné zvláštnosti. Totiž nesmírně větší bohatost výrazovou, slova, která byla opravdu společným základem semitských jazyků, ano i dialektů arabských. Nadto ještě z tohoto vzácného ostraku sblížíme se s nejjednodušším způsobem mluvy chudého, prostého lidu, který se neustále vrací k základní myšlence a nám téměř nepochopitelně opakuje již tolikrát dříve pronesené větní celky a obsahové úseky. Důvodem je nepochybně určitá bázeň a strach před výše postavenými osobami a zároveň i snaha neustálým opakováním vyjasnit a zdůraznit podstatu své prosby. Bi-blické texty v dnešní podobě jsou výsledkem poslední a závěrečné redakce, která tvořila z běžného, prostého a stylisticky jednoduchého jazyka spíše řeč úřední, vyšší, odtažitou, mající nepopíratelný charakter posvátné, li-turgické řeči. Zde bude neklamně rozluštění dřívějšího těž-kého hlavolamu konservativních exegetů, proč knihy Sta-rého zákona, tak různorodé průběhem velice širokého ča-sového údobí, vykazují tak neuvěřitelně podstatně totož-nosti gramatické i výrazové.

Náš těžce zkoušený prosebník úpěnlivě žádá velitele, aby splnil jeho prosbu a nevymlouval se snad na krátkost doby a nemožnost celý případ vyšetřit a do západu slun-ce žadateli plášť navrátil. Hle, příkaz Mojžíšova zákona byl tak jasný a přísně nařizující, a přece skutečnost ži-vota běžného v národě izraelském byla nesmírně tvrdší a necitelnější. Nevíme, zda náš ubožák oné noci mohl ulehnouti chráněn svým jediným šatem jako přikrývkou před nočním citelným ochlazením.

Doplňme, že v závěru prosby čteme sloveso dhm, které je hapax legomenon dokonce v prorockých knihách, kte-ré mají nesmírně bohatší slovní poklad než knihy histo-rické. U proroka Jer je onen výraz — Proč jsi jako člo-věk neschopný rady a pomoci (nidhám), jako hrdina, který nemůže zvítězit? (14, 9). Kořeny slovesa dhm jsou i v arabštině: dahama, nečekaně, náhle se přihodit ně-komu.

J. Naveh, nálezce a překladatel tohoto ostraku podle podoby a tvaru hliněných stěpin bývalé vázy i podle útvaru písma klade vznik prosebního dopisu do po-slední třetiny sedmého století př. Kr., tedy do doby velmi známého krále judského Josiáše.

ThDr. František Kotlík

PROKURÁTOR PONTIUS PILATUS

Před nějakou dobou se objevila v tisku zpráva o nálezu, nalezeném ve zříceninách v Caesareji přímořské v Pa-lestině, se jménem Pontia Piláta. Jako všechny archoe-logické objevy vztahující se k bibli, zvláště k Novému zá-konu, vzbudila tato zpráva zaslouženou pozornost. Ten-tokráte to byli italští archeologové, kteří pod vedením dr. Antonína Provy z Lombardského vědeckého ústavu obje-vili při archeologickém průzkumu v Caesareji amfiteátr z římské doby. Město bylo zbudováno Herodem Vel., kte-rý chtěl se získati přízeň římských pánů, budoval města, která pojmenovával podle císařů nebo jejich příbuzných. Tak rozšířil a přestavěl v letech 25—13 př. K. přístavní tvrz mezi Joppe a pohořím Karmel a ke cti císaře Au-gusta ji pojmenoval Caesareou. Byl zde zbudován chrám Augustův s obrovskými sochami k počtě císaře, závodistiště a přírodní divadlo o 20 000 sedadlech. Když r. 6 po Kr. byl syn Herodův Archealus sesazen, stala se Caesarea sídlem římských prokurátorů, kteří v tomto moderním pohan-ském městě se cítili spíše doma než v orthodoxním Je-ruzalémě. Italští archeologové v průběhu vykopávek v místech bývalého divadla našli mimo jiné i reliéfy s lidskými postavami, oděnými podle tehdejšího římské-ho způsobu a kámen o rozměrech 80×60 cm s velmi poškozeným nápisem. Při rekonstrukci nápisu se zjistila

slova: „Tiberius Pontius Pilatus... Procurator...“. Podle všech známek byl to podstavec sochy či nápis z veřejné budovy. Naleziště kamene nebylo pravděpodobně původ-ním místem a byl sem asi přinesen v pozdější době zed-níky a určen k jiné stavbě. Objevený nápis je potvrzením novozákonních i jiných zpráv o pobytu Piláta v Caesareji a přivádí nás tak v přítomné postní době k zamyšlení se nad mužem, který jako soudce Ježíše Krista v málo při-znivém světle vešel do dějin.

„Úplakář, násilník, vykořisťovatel, utlačovatel a tyran, který nepřestává popravovat bez rozsudků a jehož ukrutnost nezná slitování“, tak v r. 40 p. Kr. — tedy již po Pilátově pádu — charakterizuje zaujatý Herodes Agrippa I. prokurátora Piláta svému císařskému příteli a příznivci Caligulovi.¹⁾ I když charakteristika je pře-hnaná, nicméně i jiná svědectví současníků nejsou Pilá-tovi příznivá. Mimo evangelia a Filona píší o Pilátovi též Josef Flavius,²⁾ který popisuje Pilátovu bezohlednost a dotýkání se náboženských citů Židů, a Tacitus,³⁾ který se omezuje jen na připomenutí Pilátova jména.

Pilát, který jako pátý římský prokurátor přišel r. 26 po Kr. do Judeje a již při svém nástupu se dostal do kon-fliktu se Židy, byl protekčním dítětem antisemity Sejána, velitele pretoriánské tělesné stráže císaře Tiberia. Pilát-

tovo jmenování v době, kdy antisemita Sejánus byl vlivným ministrem Tiberiovým (21–31) svědčí, že ani Pilát nebyl přítelem Židů.

Svůj nepřátelský postoj k Židům a pohrdání jejich zvyky ukázal již při svém nástupu v úřad prokurátora. Bývalo totiž zvykem, že římské vojenské jednotky, aby zbytečně nedráždily náboženské city Židů, vstupovaly do Jeruzaléma s prapory a odznaky bez obrazů císařových. Obyvatelé viděli v obrazech císařových modloslužbu, a proto je vojáci nechávali před branami města. Pilát však dal rozkaz, aby posádka v noci s těmito korouhvemi vpochoďovala do města. Do Caesareje byla vyslána židovská delegace žádající Piláta, aby zjednal nápravu. Pět dnů a nocí nechal Pilát čekat delegaci před svým palácem. Vída jejich neústupnost, dal je konečně svolat do hippodromu, kam tajně dopravil oddíl vojska a pohrozil jim smrtí, jestliže neustoupí od svého požadavku. Židé, obklíčení jsou vojiny s tasenými meči, nastavili svá hrdla vojínům a prohlásili, že raději zemrou, než aby dopustili překročení zákonů. Hrdinskou neústupností byl konečně Pilát přemožen a rozhodl, aby praporce s císařovými obrazy byly vráceny do Caesareje.

Pilát byl antisemita a vzrostla tím jeho touha po odplatě a pokoření Židů. Brzy na to dal zasadit na Herodův palác v Jeruzalémě votivní desku se jménem císařovým. „Ne tak k počtě Tiberiově, jako spíše k podráždění lidu“, poznámenává Filo.¹⁾ Opět byla vyslána k Pilátovi delegace, podporovaná i syny Herodesa Vel. Když ani tentokrát nechtěl prokurátor ustoupit, obrátili se Židé přímo k Tiberiovi uctivým, ale důrazným listem, žádající o nápravu. Tiberius vydal skutečně rozkaz, aby desky byly sňaty a uloženy v Augustově chrámě v Caesareji. Byl to hlavně vliv Heroda Antipy u Tiberia, který přispěl k rozhodnutí císaře. Nyní musel počítat Pilát vedle farizejů i s nepřátelstvím Herodiánů a hlavně císařova donášeče Heroda Antipy.

Po této události chtěl si Pilát trochu Židy získat, začal budovat v Jeruzalémě, který trpěl nedostatkem vody, velkou vodní nádrž a několik mil dlouhý vodovod. I tentokrát se stal pravý opak. Náklady na vodovod vzrostly a Pilát se rozhodl použít pro stavbu vodovodu chrámového pokladu. Kněží označili zásah do chrámového pokladu za svatokrádež a pobouřili lid, který o velikonocích, když Pilát přišel do Jeruzaléma, v mohutných davech protestoval. Pilát poslal proti demonstrantům vojiny oblečené do občanských šatů, jak je tehdy nosili Židé. Vojín napadli nic netušící demonstranty, mnoho jich poranili.

Záhy po této události došlo ještě k dalšímu střetnutí mezi Židy a Pilátem. Jak naznačuje jen příležitostnou poznámkou evangelista sv. Lukáš (13, 1). Pilát dal zabít nějaké Galilejce přinášející oběti v jeruzalémskému chrámu. Byli to poddaní Heroda Antipy a událost jenom zvětšila stávající napětí mezi prokurátorem a galilejským tetrarchou. Mezi tím došlo však v Římě k povstání. Tiberius poznal pravý charakter Sejánův, který připravoval jeho svržnutí. Sejánus byl v r. 31 zatčen a popraven a s jeho pádem opadla i vlna antisemitismu. Pilát, který nebyl dobře zapsán u Tiberia, ztratil svého příznivce a nedivno, že při procesu Kristově, i když se netají svým pohrdáním Židy, ustupuje před hrozbou: „Nejsí přítel císařův!“

Nepsychologický a tvrdý postoj Pilátův zpečetil konečně jeho osud. Byli to Samaritáni, kteří zapříčinili jeho odvolání z Palestiny. V r. 35 nebo 36 jakýsi falešný prorok slíbil Samaritánům, že jim ukáže posvátné nádoby, které prý sám Mojžíš zakopal na hoře Garizim. Ve vesnici Thirathanu shromáždil své stoupence, kteří v zástupech putovali na horu Garizim. Zde však je očekávalo Pilátovo vojsko a mnoho Samaritánů bylo zajato a povražděno. Samaritáni si stěžovali u syrského místodržícího Vitellia, který byl Pilátovým nadřízeným. Vitellius přijal žalobu Samaritánů, kteří byli známi jako loajální vůči Římu, Piláta sesadil a poslal r. 36 do Říma, aby se zodpovídal císaři. Než však prokurátor přijel do Říma, Tiberius zemřel (16. 3. 37). To však Piláta neuchránilo před trestem. Nástupce Tiberiův Caligula poslal Piláta do vyhnanství do Vienny na Rhóně v jižní Francii.

Jakou smrtí zde Pilát zemřel, není známo. Je přirozené, že pozdější křesťanská, hlavně pak apokryfní literatura

se zabývala postavou Pilátovou a zvláště jeho smrtí opředla nejrůznějšími dohady a pověstmi. Eusebius²⁾ uvádí mnohé spisovatele, podle nichž prý zemřel Pilát sebevraždou. Podle apokryfů „Acta Pilati“³⁾ zemřel dokonce jako kajíce křesťan. Že zemřel násilnou smrtí, není historicky nemožné.

V mimoevangelických zprávách se tedy jeví Pilát jako člověk násilnický, který nedbá náboženských zvyklostí a citů Židů a který tímto lidem zjevně pohrdá. Není tato charakteristika v rozporu se zprávou evangelistů, kde Pilát vystupuje jako soudce Kristův, který se zdá mít cit pro právo a spravedlnost a chce Ježíše Krista propustit na svobodu? Vyskytli se i autoři, jako např. J. Klausner,⁴⁾ kteří z tohoto zdánlivého rozdílu v líčení Pilátova charakteru chtějí dokazovat nevěrohodnost evangelních zpráv. Zcela neprávem. Filo i Josef Flavius sice líčí Piláta v nejnepríznivějším světle, ale Tiberius, jemuž záleželo na klidu v provinciích, kdyby Pilát byl pouze výlupek vši špatností, jistě by neponechal prokurátora plných deset let v Palestině.⁵⁾ Ostatně i v evangeliích se jeví Pilát jako člověk násilnický, který dal zavraždit obětující Galilejce (Lk. 13, 1). Konečně ani v procesu s Ježíšem Kristem se nejví Pilát jako pevný charakter, který jsa přesvědčen o nevině Ježíšova by se dal vésti lidskostí a smyslem pro právo. I v procesu Ježíšově dává Pilát neskryté najevo svůj antisemitismus a pohrdání vůči izraelskému lidu. Právě v procesu s Ježíšem Kristem se mu naskytla vhodná příležitost toto pohrdání dát najevo. Když zjišťuje, jak žalobcům záleží na tom, aby se Ježíše zbavili z vrozené oposice k nim, nechce tak snadno jim tuto radost udělat. A je tím neústupnější, když zjišťuje, že mu tito věční rebelové chtějí namluviti, že je nutno odsoudit Ježíše z loajality! Nebylo třeba velkého důvtipu, aby prokurátor poznal, že synedristé jsou vedeni zcela jinými motivy než loajalitou k Římu. Že chtějí odstranit člověka, který je jim nepohodlný, a on, Pilát, má k tomu býti jejich nástrojem! Ne! Tu radost jim tak snadno neudělá. Zde je příčina jeho snahy Ježíše Nazaretského nevydat veleradě. Pilát považuje obžalovaného za neškodného potulného filosofa, který se zříká všeho pozemského, aby nastolil říši pravdy. A Pilát na výrok, že něco je skutečnou pravdou, má jen skeptický úsměv a otázku vzdělance své doby: „Co je pravda?“ A jestliže Pilát nakonec přece kapituluje — a není to poprvé — pak to zcela odpovídá charakteristice Josefově a Filonově. Je třeba si uvědomit i skutečnost, že k procesu docházeli v době, kdy jeho příznivce a antisemita Seján je odstraněn a kdy i Pilátova posice je silně otřesena. Za tohoto stavu věcí je výhrůžka synedristů: „Non es amicus Caesaris“ velmi nebezpečná a Pilát, i když by rád synedristy opět podráždil a ukázal svou sílu, je nucen ustoupit. Tak evangelní líčení s celým svým hlubokým psychologickým pozadím odpovídá charakteru prokurátora, jehož jméno vtasané do kamene v Caesareji a nedávno objevené je novým dokladem o působení Piláta, soudce Ježíše Krista v Palestině. ThDr. Jan Merell.

Poznámky:

¹⁾ Leg. ad Caium 38 § 301 n.

²⁾ Ant. 18, 2.2; 3,1–4, 2; 6,5 B. J. II, 9,2–4.

³⁾ Annales 15, 44.

⁴⁾ Leg. ad Caium 38 § 299 n.

⁵⁾ H. E. 2,7.

⁶⁾ Tischendorf, Evg. apocr. 456–458.

⁷⁾ „Alle Nachrichten des Josephus und Philo über Pilatus schildern ihn als einen blutdürstigen und grausamen Tyrannen für den die Hinrichtung eines galiläischen Juden nicht mehr bedeuten konnte als die Tötung einer Fliege und der geradezu seine Freude daran hatte, die Juden auf alle mögliche Weise zu kränken. Im Falle Jesu aber sollte er plötzlich ein sanftmütiger und friedliebender Mensch gewesen sein, der Blutvergiessen vermeiden will und einen Gerechten zu retten sucht, der durch seine Gerechtigkeit zugrunde geht? All das ist höchst unwahrscheinlich... In Wahrheit sind alle Berichte über den Widerstand des Pilatus, Jesus kreuzigen zu lassen, völlig unhistorisch.“ Jesus von Nazareth. Berlin 1934, str. 481.

⁸⁾ Srv. E. v. Doschütz heslo Pilatus v Realencykl. f. prot. Theol. u. K. XV (1904) 399. E. Fascher heslo Pilatus v Pauly-Wissowa Realencyclopädie 40 (1950) 1322 n.

POUČENÍ

Čím důležitější a odpovědnější úkol má člověk převzít, tím více je třeba, aby jej důkladněji poznal a na něj se připravil. Je nutno, aby poznal jeho podstatu, vlastnosti, účel, prostředky k jeho přesnému a správnému plnění. Pak je velmi důležité a odpovědné, aby uvážil, zda má schopnosti k jeho převzetí a splnění.

Nikdo nemůže popřít nesmírnou důležitost a odpovědnost úkolů, které má manželství, a to nejen pro samotné manžele, ale i pro děti a celou lidskou společnost.

Manželství není spolkem, v němž si členové odhlasují určité stanovy, práva a povinnosti, ale je společenstvím muže a ženy, společenstvím, jehož podstata, charakter, cíl, práva i povinnosti stanoví zákon.

Struktura lidského těla člení lidstvo na muže a ženy. I když každý z nich je sám o sobě celým člověkem, přece k sobě cítí vztah a touží po společenství, jako by jedna polovina byla nutkána po spojení v celek s polovinou druhou. V tomto společenství očekává člověk uspokojení svého nutkání a cítí se šťastným a uspokojeným, a to tím více, čím společenství má charakter výlučnosti a neodloučenosti. Vědomí manželství, ať muž či žena, že druhý je s ním spjat výlučně tak, že není objektem třetího, a dále vědomí, že jeden druhému náleží trvale, vytváří ho šťastným, spokojeným, obětavým, naplňuje ho láskou, věrností a oddaností. Málo si vážíme věci, nebo si ji vůbec nevážíme, jestliže je nám propůjčena, jestliže každým krokem můžeme jí být zbaveni. Přímo nešťastným nás činí pomyšlení, jestliže se naskytá nebezpečí ztráty. Tím více je přímo v přirozenosti lidské, jak trpí vnitřně, odlučuje-li se osoba milovaná. Není jistě v žádném přátelství tak úzkého pouta jako v manželství, proto samo o sobě volá po výlučnosti (monogamie — jeden muž a jedna žena) a nerozlučitelnosti.

Vrcholným důkazem lásky a manželského společenství má výraz v dítěti. Žádné mládě v přírodě není opuštěno a ponecháno osudu, a tím spíše se nejen všeobecně uznává, ale jako samozřejmost předpokládá, že muž a žena společně se stávají rodiči toho dítěte, které se jim narodilo, a že mají také povinnost oba stejným dílem se podílet na jeho péči o růst tělesný i duševní.

A to je další důkaz volající po věrnosti, výlučnosti a trvalosti manželství.

Touha muže a ženy po uzavření společenství, jakož i struktura tělesná má za cíl zachování lidského pokolení, vzájemné doplnění, pomoc a uklidnění tělesných hnutí. Ani strukturu těla, ani touhu a nutkání po manželském spojení si člověk sám nedal. Je tedy podstata a charakter i cíl manželství mimo lidský zákon, mimo lidskou vůli. Existuje-li tedy předpoklad pro manželské společenství, musí existovat i práva a povinnosti, které toto společenství sankcionují. Nazýváme je společným výrazem debitum coniugale, které při vcházení v manželské společenství žádný z nich nemůže vyloučit. Ovšem je jiná otázka, jestliže dané právo manželské in corpus alterius se po vzájemné dohodě neužívá z vážných důvodů. Zřejmě zde ovšem zbývají další dva objektivní účely společenství manželského ve vzájemné pomoci těla i duše.

Všechny okolnosti, o kterých jsme uvažovali, zahrnujeme podle okolení Církve svaté pod lex divina sive naturalis sive positiva. Manželství ovšem není také žádnou smlouvou ve významu, jakou pojem smlouvy chápeme, tím méně nějakou smlouvou obchodní, již se kupuje a prodává tělo. Mluví-li Kodex o svazku jakožto o „contractum matrimoniale“, míní tím projev vůle, pokud jde o vznik svazku (matrimonium in fieri), akt, jakožto součást právního jednání, směřujícího k projevu děje duševního a pokud jde o společenství (matrimonium in facto), trvalé spojení, jehož obsah, charakter, práva i povinnosti v podstatě jsou stanoveny zákonem (lex divina), chcete-li, zákonem přírody.

Contractum matrimoniale je zcela něco jiného než contractum, o němž mluví cca 1529–1543 v hlavě De contractibus. V tomto smyslu také občanský zákon Právo rodinné č. 265/49 naprosto odmítá pro manželství označení smlouva manželská. Občanský zákon stanoví normy manželského práva pro všechny občany ve své kompe-

tenci na podkladě dané lidské přirozenosti. Církev předpisy svazku pro své příslušníky čerpá ze zákona božského jak přirozeného, tak vyhlášeného.

Myslím ovšem, že těžko bychom očekávali od státu, že by stanovil jiný cíl či charakter manželství, než vyplývá z lidské přirozenosti.

Jestliže Církev odvozuje původ, charakter a vlastnosti jednoty a nerozlučitelnosti manželství od zákona božského, pak státní zákony, opírající se o vyspělost kulturní synchronisace, stejným způsobem zakazuje polygamii, stanoví určité překážky a podmínky pro uzavření manželského svazku (srv. § 8 — 11 cit. zák.). a nikterak nepropaguje, nenařizuje a dokonce není ani přízniv manželské rozlučitelnosti.

Jestliže v §§ 30–34 dovoluje rozvod (rozluku), pak tak činí na nátlak těch, kteří si rozvod vynucují. Ani zákon ani soudci rozvod nezavírají, ale ti, kteří si užítí jeho vynucují. I když se rozvod prohlašuje soudním výrokem, nenese vinu soudce, ale ti, kteří se rozvádějí. Nad to pak je nutno připomenout, že samému rozvodu předchází snaha manžele smířit, a v případě nezaopatřených dětí manželství rozvést odprá.

Bylo by méně smutných případů, kdy jeden druhému působí rozchodem bolest, kdy se rozvodem zraňuje nejcitlivější nitro dítěte, které ovšem zkoušelo muka předehrami rozvodu, jako jsou hádky, nadávky, ponižování otce či matky anebo dokonce i rány, prání a v některých případech i ohrožování života a zdraví, kdyby ti, kteří manželství chtějí uzavřít, poznali podstatu, práva, povinnosti, nejen sladkosti, ale i břemena manželství, ale hlavně kdyby prozpytovali své nitro, zda mají předpoklady pro uzavření manželského svazku a pro převzetí všeho, co tento svazek s sebou nese.

Kodex (c 1322 a § 1 c 1344) nařizuje duchovnímu správci každou neděli a zasvěcený svátek vyučovat věřící v pravdách svaté víry, a tu jistě nesmí opomenout žádnou ze svátostí, jakožto prostředků sebeposvěcení. Musí vyložit její původ, podstatu, vlastnosti, účinky, účel, podmínky přijetí, překážky, které přijetí brání a povinnost, která váže svátosti přijímat. Zvláště pak těm, kteří přicházejí k němu, aby si vyžádali pozeňání svátostního svazku, má věnovat ještě nadto mimořádnou pozornost a mimo poučení všeobecné o pravdách svaté víry, o povinnostech katolického křesťana, má je k přijetí této svátosti velmi dobře připravit svědomitým poučením o podstatě, charakteru, vlastnostech, o úkolech, právech a povinnostech k sobě navzájem, k dítěti i společenosti křesťanské.

Svědomitost duchovního pastýře bude velikým přínosem k zpevnění šťastných rodin, manželských svazků, a tím přispěje i velkou hřívnou k blahobytu a míru.

Šťěstí člověka vytváří spokojenost, která plodí radost v práci, ve styku s jinými, doma i v zaměstnání. Šťěstí člověka buduje blahobyt a obojí pak je základnou klidu a pokoje, míru. Mír světa je velikou mozaikou míru duše každého člověka, proto nám musí záležet na tomto stavu lidské duše, lidského myšlení i jednání. A šťastné manželství, rodina? Toť základní společnost šťastného národa, proto má nesmírně odpovědný úkol každý pár manželský.

Duchovní správce musí přispět tomuto štěstí, dát tomuto štěstí všechny předpoklady v dobrém poučení novomanželům.

Ve svém poučení se duchovní správce zřejmě bude držet všech předpisů kanonického práva, Kodexu a u nás platného manželského práva Právo rodinné (zák. č. 265 z roku 1949) a zákonných norem s ním souvisejících, jako je Občanský zákoník č. 141/50, Ústava č. 100/60 a další, jak citují čísla Sbírky zákonů.

Jak již jsem na počátku řekl, že čím větší a odpovědnější úkol člověk přejímá, tím větší musí mít znalosti o převzetí práv a povinností. A bylo také již řečeno, že manželství je odpovědnost pro jedince i společnost prvního stupně, proto je nutno věnovat zvýšenou pozornost již jeho přípravě, a to ve svědomitém, přesvědčivém, odborném a praktickém poučení.

ThDr. Jaroslav Michal

KATOLICKÁ CÍRKEV V INDIÍ

Po osvobození Indie z koloniální nadvlády a založení samostatné republiky byla předmětem vážných úvah otázka, jaký bude osud křesťanství za nové vlády. Mnohé z těchto úvah vyznívaly hodně pesimisticky. Zdálo se také zpočátku, že křesťanství a jeho náboženské a kulturně-sociální instituce budou po zrušení britské koloniální vlády nejen značně oslabeny, ne-li docela ochromeny. Převládalo přitom ne dosti odůvodněný názor, jako by křesťanství bylo za britského režimu požívalo jeho zvláštní ochrany a podpory a bylo za to oporou jeho nenáviděné vlády. Tak tomu bylo v prvním stadiu nezávislosti Indie v roce 1947.

Tyto pesimistické obavy vyvrátila však ústava sekulární demokratické republiky ve své preambuli z 24. ledna 1950. Zaručuje totiž všem občanům politickou, sociální a ekonomickou spravedlnost, svobodu myšlení, slova, víry, náboženského vyznání a kultu. Svoboda svědomí a právo vyznávat a šířit náboženství jest zaručeno všem občanům. A tak přiznal stát všem náboženským vyznáním právo zakládati a udržovati náboženské instituce, spravovati samostatně své vlastní náboženské záležitosti, nabývat, držeti a spravovati vlastnictví.

Po nabytí nezávislosti není křesťanství ztotožňováno se západní vládou. Vůdčí osobnosti uznávají, že právě katolické misie konají své dílo s touž obětavostí a energií, jakož i s tímž cílem jako druhy. Důkazem uznání kulturně sociální činnosti katolických misí a institucí, jakož i autority papežství bylo navázání diplomatických styků Indie s apoštolskou stolicí. Když první indický vyslanec u Sv. stolice Mr. Dhirajlal Desai předkládal papeži své pověřovací listiny, řekl: „Postavili jsme si jako ideál sekulární stát, v němž mohou lidé všech náboženství a vyznání žít v pokoji a souladu zcela svobodně podle své víry.“ (6. 6. 49) A ministerský předseda Pandit Jawaharlal Néhrú prohlásil, že měřítkem pokroku Indie bude jeho usvědčení jako sekulárního státu, což samozřejmě neznamená lid bez morálky a náboženství. Značí to jen, že náboženství je úplně nezávislé na státě, zahrnujícím ve své široké oblasti různá náboženství a rozmanité kultury. Stát chrání všechny a dává všem možnost společné práce a tolerance.

President republiky dr. Rajendra Prasad skládal svůj úřední slib ve jménu Božím (26. I. 1950), Indie je země nejen mnoha jazyků (snad více než 200), ale také mnoha náboženství, z nichž nejpočetnějším je hinduismus v nejrůznějších variacích. Hindové představují 80 % národa. Vedle nich žijí zde mchamedáni, parsové, buddhisté, jains sikh a křesťané, z nichž nejčetnější jsou katolíci s osmi milióny vyznavači.

Křesťanství v Indii není pokládáno za exotickou bylinu. Sám Néhrú hlásá, že křesťanství přišlo do Indie již v prvním křesťanském století a že jeho prvním hlasatelem byl apoštol sv. Tomáš. Ponechavše dosud nerozřešenou otázku pravosti legendy tomášské, souhlasíme s tvrzením vedoucích činitelů Indie, že křesťanství zapustilo v jejích zemi časně své kořeny. Sem přišli také po svém vypuzení z říše římské v 5. století z Persie nestoriáni zvaní křesťany sv. Tomáše. Ti byli později katolickými misionáři obráceni na katolicismus. Půsbení františkánů a dominikánů před příchodem apoštolského nuncia sv. Františka Xaverského (1524) do Goa znamenalo šíření

křesťanství nejen v území portugalském, nýbrž i jinde, např. na pobřeží rybářském, kde se setkal světec již s pokřtěnými křesťany. Obrátiv ku křesťanskému životu mravně zchátralé Portugalce, utvrzoval ve víře kázáním a překladem vyznání víry, nejdůležitějších modliteb a katechismu do malabarského jazyka. Na pobřeží království Travancar bylo založeno biskupství Kochin (1557), i na Ceylon poslal svého misionáře. Na poloostrově Malakka kázal po dvě léta a odebral se odtud do Japonska.

Biskupství založené v Goa r. 1534 s kněžským seminářem bylo povýšeno na metropol (1557) Indie a podřízena mu byla biskupství Kochin v Přední Indii a Macao na pobřeží Číny. Mimo nich působili jako misionáři dominikáni, františkáni, kapucíni a karmelitáni. Brzy vyrostl počet katolíků na tři milióny. A nebýt onoho neblahého sporu o tzv. „malabarské obřady“, jež konečně zapověděla apoštolská stolice, býval by vzrostl počet konvertitů mnohem vyšší měrou. Pozvolné osazování různých provincií Indie Anglií dalo se r. 1612 v Suratu, 1665 v Madrasu, 1690 v Kalkutě a celém Bengálsku. R. 1803 dobyl generál Lake Dillí a za 46 let obsadili Angličané Pandžab. Státní moc nad dobytým územím vykonávala od r. 1757, počátku to britského koloniálního panství až do r. 1858 „Východoindická společnost East India Company“. Roku 1911 přenesli Britové hlavní město z Kalkaty do Dillí, jež zůstává i dnes hlavním městem suverénní republiky Indie.

Dnes je v indické unii 47 arcidiecézí a diecézí a 5 apoštolských prefektur. Domorodí biskupové spravují 4 arcidiecéze a 18 diecézí. Během 25 let se zdvojnásobil počet kněží a z 5500 kněží jsou 4000 domorodci. Dnes počítá katolická církev v Indické unii skoro pět miliónů katolíků společně s bývalými francouzskými a portugalskými državami. V jižní Indii, tj. v provinciích Madras, Travancare, Cochín, ve státě Mysore a Hyderabad žijí tři milióny katolíků.

V poslední době se projevuje sympatie ke katolicismu také přiznáním státního občanství mnohým biskupům a představeným řádů. Rušivě působí však dosud některé bojovné organizace Hindů, snažící se vytvořit z Indie teokratický stát Hindů jako např. Hindu Mahasabha, Ramakrishna a misie Brahma Sama. Jsou to však tendence odporující státní ústavě a nedovedou zvrátit občanské soužití v pokoji a součinnosti, takže není celkem žádných vážných obav z těchto extremistických snah. Vedoucí osobnosti krajů plně uznávají, že pokoj, bezpečnost státu, jakož i občanská svornost záleží především ve svobodě náboženství a v rovných právech všech občanů.

Jak si však váží státní orgány práce katolíků, bylo nejdoucné uznání při různých katolických manifestacích. Tak tomu bylo u příležitosti plenárního koncilu v Bagan-gare ve dnech 6.—18. ledna 1950 za předsednictví papežského legáta kardinála Norman Thomas Gilroye, arcibiskupa ze Sydney.

Návštěva Jeho Eminence a jeho krátký pobyt v Indii daly příležitost vládním osobám porozumět lépe poslání katolické církve v zemi. Oslavy uspořádané na počest kardinála vládními úředníky a jejich účast na recepcích pořádaných katolíky, byly radostnou předzvěstí úspěšné práce katolíků v Indii.

ThDr. Jan Konečný

PŘÍPRAVA KNĚZE NA KÁZÁNÍ

Z dějin víme, že kazatelny měly ve středověku přímo světovládnou moc (Savonarola, Jan Hus aj.). Kázání prý měla takovou sílu, že prý jí bylo lze svět takřka vyzvednout ze země. Avšak ten čas minul. Dnešní kněz-kazatel takové ambice nemá. Ale svědomitý kněz je si vědom, že kázání je jeden z nejdůležitějších prostředků duchovní správy (fides ex auditu), že kázáním proniká k lidu svědectví o Bohu a Jeho království, o království pravdy a života, o království posvěcení a milosti, o království spravedlnosti, lásky a míru (z preface na svátek Krista Krále), že kazatelským slovem se probouzí v člověku víra, naděje a láska, že dobrým kázáním oživují se kořeny onoho stromu, který vzrostl z hořčičného semene,

že se jím posilují jeho klíčící prvky a jejich růst, že plným a hutným kázáním rozhojňuje se náboženský a mravní život v jednotlivých údech mystického těla Jezu Krista, že především na kvalitě kázání závisí i kvalita víry, nábožensko-mravní úroveň věřícího lidu. Kázání je jednak spoluvůrcem duchovního života, jednak jeho odvivuhodným obrazem. Úpadek kázání signalisoval vždy pokles náboženského uvědomění, uhasínání plamene víry, zkomírání života z víry, vyprahlosti a stagnace duchovního života. Kněz-kazatel nese na svých bedrech celou tíhu lhostejnosti, povrchního nadšení i prázdné zbožnosti své farnosti. Lze říci, že duchovní smrt, málo sv. přijímání, matrikové katolíci a někde i prázdné neb aspoň

poloprázdné chrámy obviňují především kněze i z neúcty před povinností a posláním kazatelským. Někde se žel Bohu neposlouchá ani nařízení Kodexu (kán. 1. 344), někde se kázání věnuje nedostatečná péče a lze se obávat, že ne jeden kněz bude v hodinu své smrti viněn zejména nedostatečnou a neodpovědnou přípravou k tomuto tak důležitému prostředku duchovní správy. Zajisté nikdo se nemůže holedbat kazatelskými úspěchy, ale nelze také mávnout rukou nad neúspěchy. Musíme být na pozoru, když nás lidé rádi poslouchají a za námi se hrnou, ale svědomí nesmí zůstat klidno, když se kostelní lavice prázdní a roste počet duší vlažných a studených. Kněz nemůže být z těch, kdož by se utěšovali vznešeností své osamocенosti a počtem svých odpůrců. Kazatelna nesmí trčet nad prázdným kostelem s vyzývavým gestem hrozící ruky, ani s ponurým úšklebkem soudce, který chce být bičujícím poslem Božím, házejícím kletby na své svěřené stáde. Věřící chtějí slyšet opravdové slovo Boží.

Zajisté jen za předpokladu celkové přípravy duchovní a odborně teologické a znalosti současné politické, hospodářské a kulturní situace svého působistě může kazatel řádně konati dobrou přípravu na konkrétní kázání. Jen kazatel teologicky a duchovně citlivý a vnímavý pro Boží slovo a pro skutečné potřeby svých svěřených je vybaven předpoklady pro vlastní zamyšlení nad nedělní či sváteční, příp. příležitostnou promluvou. Věru jen předchozí solidní odborné studium a důkladné poznání své farní obce, kterou má rád a za kterou se modlí, ho činí způsobilým, aby vytěžil Boží pravdu z hlubin své duše pro své konkrétní posluchače. Příprava na kazatelské poslání objímá celý život kněze. Je plodem jeho růstu ve víře, jeho dalšího studia, jeho pozorování, jeho rozjímání, jeho styku s věřícími a jeho intimního styku s Pánem v Nejsv. svátosti. Příprava na kázání je dílem celého života, vyvěrá ze všech odvětví věd, jež stojí v nějakém vztahu ke kazatelskému úřadu — a to jsou především všechny disciplíny, jež kněz kdysi studoval za svých bohosloveckých let a jež si stále prohlubuje a s pastoračním zřetelem promýšlí a dobrý kazatel nepohrdá ani novinovou notickou, jež může jeho kázání oživit.

Definuje-li Hilty ve své knížce „Veřejné tajemství řečnického umění“ (str. 3 — přel. Augenthaler) obyčejné řečnické umění jako způsobilost vzbudit i v jiných vhodnými slovy své smýšlení nebo svůj náhled o jistém předmětu, takřka převézt v ně proud svých myšlenek a pocitů, tož jak to bude s to docílit kazatel, který nehoří pro celý poklad víry a jej nepromeditoval před svato-stánkem? „Dej pozor na sebe i na učení, trvej při tom, neboť to čině, spásíš i sám sebe i ty, kteří tě poslouchají“ (I. Tim., 4, 16). Touhou každého kazatele má být kázat dobře, věřící pro ochotné poslouchání Božího slova získat, aby se na kázání opravdu těšili, o něm přemýšleli, diskutovali, o něm mluvili, i těm, kteří na kázání a do kostela vůbec nechodí a s kterými je Prozřetelnost svedla na jedné životní dráze, aby nedělní či sváteční promluva byla věřícím opravdu něčím pro život, aby zvedala celý jejich život k lepšímu plnění svých stavovských povinností, ke ctnostem, k dokonalosti. Proto každý kazatel — i kdyby znal teologii jako sv. Tomáš A. nebo Dun Scotus — musí se před jednotlivým kazatelským vystoupením vždy připravovat. Nikdo — a zvláště ovšem ten, kdo tak tak prošel bohosloveckou fakultou — si nesmí myslit, že k přípravě na kázání postačí, když se v sobotu večer neb v neděli ráno podívá na perikopy, příp. si přečte nějakou „kázačku“, přidá k tomu nějaký příklad a že kázání bude hotovo. Opakujeme, že ani nejlepší teolog před svým kazatelským projevem nesmí spoléhat pouze na svou paměť a eventuální přirozenou výmluvnost, ale že se musí na kázání odpovědně připravovat. Vodopád nábožných slov, byt i spojených s krasořečnickým uměním, hladký přednes a melodický hlas, to ještě není zdaleka kázání, to může být spíše mlácení prázdné slámy resp. mluvení do větru. Nelze přece podceňovat a urážet věřící, kteří jsou zvyklí poslouchat něco hodnotného. Ale nejde jen o to. Nad našimi kazatelnami je často vidět holubičí, symbol o Ducha Sv. a před kázáním se zpívá (a pak netřeba se už modlit) za dar osvětlení Duchem Sv. Jde tedy také o to, aby se za dílo

Ducha Sv. jaksi svatokrádežně nevydávalo nepřipravené kázání, jen nějaké nábožné povídání, jen nějaké osobní nadšení nebo dokonce jen pružnost přízpůsobit se jen přizemní náladě a plazivým touhám některých posluchačů. Zodpovědný kazatel je si vědom, že nemůže spoléhat na žádné rutinérství, ani na nevyčerpatelnost inspiračních zdrojů svého podvědomí a své slovní bohatství a že musí se tedy na každý kazatelský projev vážně připravovat a pak s bázní a třesením (Filip 2, 12) vzhlíží k okamžiku, kdy Bůh bude k lidem mluvit jeho slovem, jež má prospěšně vykonat to, k čemu je Hospodin posílá (Srov. Is. 55, 11). Svědomitý kazatel ví, že svým slovem koná službu spásy a že by zarmucoval Ducha Sv. (Efes. 4, 30), kdyby nedbal o pečlivou přípravu slova, které slouží k budování lidu Božího. A čím opravdovější vědomí kazatelského poslání, tím méně impulsivní a ne-sebekritické ješitnosti před kazatelským projevem a tím hlubší osobní pokora a úzkostlivější prožívání odpovědnosti před každým vystoupením na kazatelnu. Vážný a odpovědný kazatel chápe zdráhání Jeremiášovo: „Ach, Pane Bože, aj, neumím mluvit, neboť dítě jsem já“ (Jer. 1, 6). Ani Lacordaire nepřevzal prý žádné kázání, na něž mu nebylo dopřáno alespoň den přípravy. Říkával, že má příliš velkou úctu ke slovu Božímu, ke svým posluchačům a k sobě samému, než aby bez náležité přípravy vystoupil na kazatelnu a než prý vystoupil na kazatelnu, díval prý dlouho na modlitbách a když se po kázání vrátil do své cely, tož prý se bičoval. A kterýsi jiný kazatel říkával, že jakoby si netroufal objevit se před obecenstvem polonahý, tak prý by se ani neopovážil před své posluchače vystoupit jen tak napolo připravený. Ať si nikdo nemyslí, že věřící nepoznají, zda kazatel chodí na kazatelnu dobře připraven, či jen napolo nebo dokonce vůbec nepřipravený. *

Každé kázání mělo by být událostí. Každý nepředpokládaný posluchač měl by po kázání cítit, že se něco stalo, že slyšel něco, co nelze pominout a nechat bez povšimnutí. Že slyšel skutečné slovo Boží. Že v té chvíli slovo něco tak závažného, že přeslechnutí jen jediné věty by bylo znamenalo jakousi ztrátu. A proto vážný a zodpovědný kazatel je si vždy vědom toho, že se mu ukládá takřka nadlidský úkol a že jej může splnit jen nejpříčlivější přípravou za pomoci Boží milosti. Proto se každý kazatel má před sestavováním kázání vroucně modlit. Zodpovědný kazatel nemůže si nikdy být dost vědom své nedostatečnosti, své malé způsobilosti zvěstovati slovo Boží. Teprve modlitbou nabude důvěry, že si Pán Bůh může užít i takové prázdné a neužitečné nádoby, jako je on, k tomu, aby ji naplnil bohatstvím své pravdy. A pak se bude na každé kázání co nejpečlivěji připravovat prací nanejvýš svědomitou. Nepodlehne homiletickému parazitismu, nesáhne napřed po nějaké „kázačce“. „Na místě své stráže se postavím, státi budu na ohradě a patřiti, abych viděl, co mně řečeno bude“ (Habak. 2, 1). Nikdo ať si nemyslí, že se to hodilo jen pro svatě Otce církevní, nebo pro Lacordaire. Už Quintilian řekl: „Hloupěji a hůře řečnit, než jsme byli schopni, je nevěroste a zradou, spáchanou na té věci, pro kterou jsme se podjali pracovat“. Jak bolestnou teprve by byla nedostatečná příprava na kázání! Kněz, který vystupuje na kazatelnu bez odpovědné přípravy, pokouší Pána Boha, svůj kazatelský úřad zneuctívá a dopouští se zrady na jednom z nejdůležitějších úkolů duchovní správy.

Kolik asi času se má věnovat přípravě kázání, to závisí na schopnosti, vzdělání a obratnosti kazatele a na místních poměrech. Aby Bůh milostivě rozmnožil chlebě, tož horlivý kněz od neděle do neděle myslí na své posluchače, co jim řekne a bude mít na zřeteli: Co žádá toto prostředí, co žádá liturgie, církevní a občanský rok, co potřebují právě jeho osadníci, o čem ještě neslyšeli, a přece je to pro jejich život velmi důležité. Slovo Boží je věčné, nadčasové, ale vždy má být mluveno do konkrétní situace v přítomnosti. Nejlépe už v neděli před nedělí další, kdy má kázat, udělá si pro své kázání schéma a tento náčrtek je jakoby kostrou, která během dalších dní, v nichž se kněz zahloubává nad primárními prameny pro své budoucí kázání, nabývá pozvolna masa, svalů, podoby, vzrůstu a oživující duše a když má kněz

jeden den v týdnu volněji (a to si musí zaříditi), při hlubokém zamyšlení se nad celou látkou po vzývání Ducha Sv. položí si vše na papír. Hluboké promyšlení látky před Pánem Bohem je k dobrému kázání asi tak nezbytné, jako lůstosti k platnosti svátosti pokání.

Starší kazatel možná vystačí jen s obšírnějšími poznámkami, ale mladí kněží, zvláště první léta po ordinaci, mají svá kázání psát od A až do Z, aby si navykli řádnému a přesnému postupu myšlenek a zároveň, aby se naučili krásně, bohatě a jadrně se vyjadřovat. Pisadlo je nejosvědčenejší tvůrce a mistr dobrých řečí, tak to říkali staří, a platí to doposud. Napsaná řeč je vždy zárukou dobré stavby i libozvučnosti řeči. Všichni slavní řečníci téměř vždy své řeči psali. Pak ať si kazatel napsanou řeč častěji nahlas předčítá a potom ať se pokouší ji přednášet z paměti, zachováváje pokud možno

obraty a figury, jak je v řeči napsal. Ovšem není dobré vázat se na doslovnost — spíše jde o to, aby dovedl vypracovanou řeč přednést souvisle a plynule. Stane-li se knězi, že se upamatovává na některou část těžko, je to znamením, že ona myšlenka neb její zpracování v oné části je nevhodně voleno a dlužno to opravit. Už z toho důvodu je nejlepší psát kázání pouze po jedné straně papíru a má-li kazatel psací stroj, tož si je opíše na stroji obě strany a nechá na okraji trochu místa, aby si tam mohl učinit event. poznámky, resp. opravy.

Nikdy nezapomeňme, že na kazatelně jsme zvěstovateli slova Božího, tlumočníky samého Trojjediného Boha, vyslanci nebes, strážci Boží úmluvy s lidstvem, posly spásy a dnes také zvláště hlasatelé pokoje a míru a podle toho se též na každé kázání odpovědně připravujeme.

ThDr. Jar. Kouřil

OD GENERÁLNÍHO VIKARIÁTU K ARCIBISKUPSTVÍ

Acibiskupův dekret, vypočítávající povinnosti generálního vikáře, nezahrnoval ovšem všechny Puchníkovy funkce a jeho úřední zásady. Těch nebylo málo při jeho vzdělání, stycích i vyjednávacích schopnostech. Už na počátku r. 1385 vidíme Puchníka jako jednu z hlavních osob ve sporech na universitě, kde bylo tehdy osm jejích členů exkomunikováno. Sporné otázky se nepodařilo odstranit najednou, při řešení za Čechy Puchník a za Němce rektor Soltow. Dohodou posléze stanoveno, že Češi dostanou po pěti profesurách, ostatní národy, Poláci, Bavoři a Sasové po šesti. V obsazování dvanácté se měli všichni střídati. Na podzim téhož roku je Puchník přítomen stěhování Karlovy koleje z Lazarova domu do nové budovy Rotlevovy. A konečně do třetice je povolán jako oficiál se svým korektorem Jakubem k potěšitelné satisfakci, kterou poskytla universita ústy svých zástupců Jenštejnovi, když odvolali vše, co proti němu v Římě „per errorem“ podnikli. Puchník byl také zasvěcen do jednání mezi arcibiskupem a universitou v tom, zda ho uznává jako kancléře a přijímá nad sebou jeho plnou a řádnou jurisdikci. Zástupci vysoké školy si vyžádali lhůtu na rozmyšlenou a po třech nedělích, zase za Puchníkovy přítomnosti, prohlásili ústy Matouše z Krakova, že arcibiskupa uznávají kancléřem, nehodlají však podléhat jeho jurisdikci. Puchník byl ve styku s universitou v dobách, kdy požívala i v zahraničí svého věhlasu. Vždyť ještě roku 1399 napsal o ní vlašský učenec Uberto Decembrio (otec Piera Decembria, sekretáře papeže Alexandra V. a slavného Mikuláše V.) Collucium Sallutati-mu, že na ní studuje asi deset tisíc žáků a že prospívá nejvíce ve fakultě theologické, méně již na právech a lékařství. Tento informátor si všiml také pražské katedrály a ačkoli byl jako Ital zvyklý na pilně slavenou liturgii, napsal: „V chrámě vedle paláce královského, ve dne v noci, což jsem neviděl nikde jinde, služby boží se slaví.“

Ještě než se stal Puchník pražským kanovníkem, prošly jeho rukama některé zajímavější akty: manželská pře Petra Parlěře, mistra stavby svatovítské katedrály, exkomunikace biskupa Jana Železného, prohlášená ještě v přítomnosti Kuneše z Třebovle, Václava z Radče a Václava Knoblocha; zbavení úřadu litoměřického probošta Hakenborna, nepřijavšího do roční lhůty svěcení, aj.

Sledující životní osudy významného hodnostáře, hodného vzděláním, schopnostmi i zásluhami, aby byl zvolen pražským arcibiskupem, dospíváme pro něho k důležitějšímu termínu, totiž k 18. II. r. 1388. Tehdy dostal z papežské kanceláře, jak bylo při provisi na uprázdněné benefícium zvykem, dvě buly: milostnou (gratiosam) na heřvábné šňůře černožluté a prováděcí (executoriam) na šňůře konopné, které mu oznamovaly podání kanovníkátu v pražském kostele, uprázdněného smrtí Václava Pleskota, řečeného Moravec. Býval farářem v Benešově a kanovníctví užíval asi osm let. Protože si dosud buly dosavadní česká církevní historie nevšimla, věnujme jí trochu pozornosti. Při podrobnějším průzkumu se lze z ní v mnohém poučit. Graduovaného příjemce prozrazuje znění arrengey, počínající slovy: „Litterarum scientia“, měnící se u šlechtice ve formul: „Nobilitas generis“ a u člena papežské kurie „Grata tuae

familiaritatis“. Listina tituluje Puchníka mistrem svobodného umění, licenciátem v dekretch a pražským oficiálem. Pražský kanonikát oceňuje na roční 24 hřivny stříbra. Tomu není na závalu, že je současně kanovníkem olomouckým a mělnickým, právně jedná (litigas) ohledně fary v Hartvíkovicích a očekává ještě vlivem papežského listu jiné církevní benefícium v olomoucké diecézi. Dosud existující všechny jeho počitky však i s budoucím kanovníckým příjmem nepřevyšují sumu 75 hřiven stříbra ročně. Protože se kuriální kancelář v počtech dobře vyznala a ve svém vlastním zájmu počitky beneficiátů jistě neodhadovala nízko, dlužno příjem Puchníkův v r. 1387, zde konstatovaný, považovat za přesný. Zvlášť důležitá poznámka, která je mimo ustálenou stylistickou strukturu buly, nám potvrzuje názor již zpočátku, ale s výhradou pronesený, že Puchník byl Jenštejnovým chráněncem a oblíbencem. Jistě ne pro domnělou lakotu, kterou mu vytýká zmíněný Fabricius, vyslovující se i jindy o něm příkře. (Přičítal mu docela morální autorství mučednické smrti sv. Jana. Král prý ho umučil „na radu neslavného muže Puchníka“. Rerum Missniacarum 1569, 135. Stejskal F., Sv. Jan Nep. II, 23.) Papežský dokument tedy výslovně praví, že Jenštejn „pokorně za něho prosil“. To bylo ještě před kritickým rokem 1393, kdy Puchník stál jako kuriální úředník neohroženě po boku arcibiskupa, který na sebe soustředil všechny hněv králův, zatím co např. starý úředník Boreš, arcijáhen bechyňský, hynul strachy. (Boreš býval několikrát gen. vikářem i oficiálem. Jenštejn ho těšil listem prý z r. 1381; buďto jde o jiný konflikt s králem nebo je datování Lostrthovo nesprávné.) Z toho je vidno, že si Puchník získal sympatie velkého arcibiskupa již dříve a z jiných — snad shora naznačených — důvodů. Buly dospěly ke kapitulnímu jednání 15. IV. t. r. a Puchník byl ihned přijat za člena metropolitní kapituly.

Před nabytím kanovníkátu byl Mikuláš také správcem farního kostela v Hartvíkovicích, na který ovšem byl povinen po dosažení hodnosti kapitulára resignovat. Jestliže tak dosud neučinil, praví se v papežském dokumentu z 12. XII. r. 1390, povoluje se mu na jeho prosby, aby si faru ještě jeden rok ponechal. Tak se skutečně stalo, protože Bonifácova bula, daná 29. IX. 1396 olomouckému kanovníkovi Martinu ze Šternberka, vypravuje, že ji po něm spravoval kněz Otík z Tlučné. Konečně je jisto, že se Puchník odškodnil za ztrátu příjmů z této fary tím, že si vymohl 10. V. 1391 správu kostela sv. Mikuláše na Kurném trhu v Praze. (Mon. Vatik. č. 1969, roč. 12 hř. stříbra.) Tato prebenda mu vynesla asi určité potíže ve veřejnosti, kterým dal průchod konsistorní písař, napsav r. 1392 na desku úředního kopiáře impertinentní poznámku: „Nicolaus nullatenus et omnitenus canonicus.“ Proto snad v r. 1396 opustil kanonikát a benefícium u sv. Jiří. List z 2. I. 1401 nás o tom zpravuje zcela jasně a prozrazuje dále, že Puchník smí ke všem dosavadním prebendám používat výnosu fary v Jemnici (100 kop roč. gr.). Tehdy mu kuriální papežská kancelář vypočetla příjem 200 roč. hř. stříbra. Bylo to před zvolením a jmenováním na arcibiskupský pražský stolec, kterého povýšení znamenalo pro nemajetného jinak preláta ohromné finanční zatížení, z něhož se několik let po jeho smrti nemohl

vzpamatovat ani jeho rukojmí. Tím lze tedy vysvětlit snahu po získání příjmů. Rozhodně je třeba mít na zřeteli, že jmenovaná beneficia nespravoval ani od začátku své úřednické kariéry, ani najednou, ani nepřerušovaně.

V Puchnikově životě byl kritický rok 1393, v němž se odehrál veřejnosti dosud nejznámější úsek jeho života. Králův milec, podkomoří Huler, dal popraviti o své újmě dva studenty. Sám později, jak to u násilníků bývá, byl také popraven. Jenštejn proti němu zakročil podle předpisů církevního práva. Mikuláš Puchník jako oficiál a Jan z Pomuka jako generální vikář podali na něho půhon. Tím získal Huler na svou stranu krále, spatřujícího v útoku na podkomořího osobní urážku. Proto Huler posupně odpověděl, že na soud sice přijde, nikoliv však sám, ale se svými zbrojnoši. Král mu ostentativně projevil důvěru tím, že 20. I. poručil, aby mu města obnovila přísahu věrnosti. Otázka opatství kladrubského vyhrtila ještě napětí mezi dvorem a arcibiskupovou kuríí a skončila krvavou kastrofou. Král se rozhodl potrestat arcibiskupa i jeho oba přední úředníky co nepřísneji. Proto se Puchník a Nepomuk utekli k Jenštejnovi do Roudnice a odtud po delších poradách se všichni odhodlali setkat se osobně s Václavem IV. 20. III. V pravém slova smyslu rozzuřený král naprosto pominul všechny formy diplomatického vyjednávání, těžce urazil arcibiskupa a dal zatknout Puchníka, Jana z Pomuka, probošta Václava Knoblocha a hofmistra Něpra. Při tom křičel, že zví, kdo je odpovědný za zmaření kladrubského plánu i za vydání klatby na Hulera. Knobloch i hofmistr Něpr vyvázli. Zato Puchník i sv. Jan zmučeni za přímé účasti královny na smrt. Přitom — lze-li v případě krále Václava vůbec přihlížet k právním formalitám — měl Jan Nepomucký nevýhodu v tom, že byl klášterský poddaný, kdežto vladyka Puchník náležel podle platného práva před zemským soudem. Podle Tomkova líčení je dal Václav IV. mučit ve své přítomnosti „náněním jich pochodněmi a rozžatými svícemi do boků a jinam, ano i sám rozvztekliv se, páčil je svými rukama“. Když si snad uvědomil, že šlo o kněžské osoby a že by mohl proto mít nepřijemnosti u papežského dvora, žádal na trýzněných, aby se zavázali přísahou pomlčet o všem, co se stalo. Pod tou podmínkou slíbil darovat jim život. Mělo to význam jen pro Mikuláše Puchníka, Knoblocha a Něpra. Sv. Jan byl zmučen na smrt.

Pověst o neuvěřitelné surovosti, které se král dopustil na vedoucích osobnostech arcibiskupské kurie, se rozšířila, patrně o něco zveličena, rychlostí blesku po celé Praze. Možná, že se mluvilo o usmrcení všech zatčených. Nasvědčovala by tomu soudní akta konsistorní, kde se nachází při záznamu z 24. III. r. 1393 marginální zápis o smrti Mikuláše Puchníka. Podle autora prý zemřel současně s Janem Nepomuckým.

Tortura připravená králem Jenštejnovým spolupracovníkům zaujala také zahraniční kronikáře, kteří vědí nebo aspoň zaznamenali o jejím průběhu snad více než domácí informátoři. Zaujme nás v tomto směru zpráva zaháňského opata Ludolfa, současníka Puchnikova. Jde o vážnou osobnost, člověka širšího rozhledu, neboť se zúčastnil i pisánského koncilu, proslul jako disputér s viklefstou Štěpánem ve Vratislavi. Jsa dobře katolicky konservativní, zastával přesto radikálnější názory, hájiv proti soudobému papežství, nezkalenému nadto renesančním způsobem života, nadřazenost koncilu nad nejvyšší hlavou církve. Jako Němec by asi nepřál ani dobremu českému králi, nedivme se proto, že se vyslovuje

velmi příkře o Václavu IV.: „Nic královského neukázal skutkem, konal spíše řemeslo katovské než královské. Pana Mikuláše Puchníka (opomíjíme záznam o sv. Janu Nep.), licenciáta v právu církevním, oficiála pražského, kněze, plameny a ohněm rukou svou královskou a rukama jiných, hrozně docela na údech stydkých ohmatávaného, sotva položivého propustil. Tento král slovutného a vzácného muže, mocného slovem i skutkem Matouše, posvátného bohosloví mistra, ozbrojenou rukou častěji dal hledati, aby ho zavraždil.“ Nelze se divit, že Matouš z Krakova emigroval před královým hněvem do Heidelbergu, dosáhl tam nejen existence, ale i čestného postavení jako člen státní rady. Šířil tam pak asi pověst, snad poněkud jednostrannou, o ukrutném králi, majícím ve svém zájmu o pracující lid (sám kopal celý den na vinici a zavedl pak pro kopáče hodinovou přestávku pro oběd) i v jiných ohledech přece jen také své dobré vlastnosti.

Podobně i řezenský augustinián Ondřej zachytil v Hušitské kronice detaily z mučení Puchnikova v podrobném, pochmurně vyznívajícím líčení Václavovy povahy. Aby prý nahnal poddaným strachu, mával u sebe stále kata, jež nazýval kmotrem, sám byv kmotrem jeho dítěte. Ten spolu se zlým psem tvořil groteskně hrůzný rámec králova živého portrétu. Podle Ondřeje dal Václav jednou stít kuchaře a opékat jeho tělo na rožni. Zastihnuv kdysi v lese mnicha, zastřelil ho „jako šelmu nevidanou“ s tím, že patří do kláštera a ne do lesa. Nepříznivě mluví o králi i Jan Posilge, zapisující mučení asi hned po jeho průběhu: „Také v tomto roce (1393) se dopustil římský král v Praze veliké ukrutnosti, když chtěl dát utopit pražského arcibiskupa. Utopil doktora obojího práva vlastní rukou a mistr Matouš tomu sotva unikl. Dal děkana pražského na stůl uvázat a oholiti po celém těle a dopustil se mnoho jiného zlého.“ Poněkud časově pozdější referát o Václavu IV. pochází od Eduarda Dintera, autora brabantské kroniky, převzaté do kompilace známé pod jménem *Magnum chronicon Bellicum*. Autor byl r. 1412 u krále na Karlštejně, Točniku i v Kunraticích u Prahy. Při své bystrosti ho mohl dobře poznat. Kvalifikuje Václava jako člověka celkem vzdělaného, mluvícího „slušně latinsky“, což tou dobou neplatilo o každém světském knížeti. „Dobrého za svého panování učinil málo nebo nic. Pil-li střídavě, byl roztomilý, opil-li se, stával se nepřítelným, zlým a nebezpečným.“ Pak autor kroniky opakuje příběh s kuchařem a mnichem. Daleko příkřeji charakterizoval Václava IV. soudobý francouzský letopisec, očitý svědek královny návštěvy u francouzského dvora v březnu r. 1398. „Velice hrubý, zanedbával státní záležitosti, jsa oddán obžerství a vínu.“ Co pozdější domácí kronikáři o něm psali (Židek, Hájek), jeví již rysy tendenčního zveličení negativních starších charakteristik. (Mnohé doplňky charakteristiky Václavovy v díle F. M. Bartoše, Čechy v době Husově, 474.) Také v tom, jak se choval k tělesným pozůstatkům Táboři po pobytí a vyvrácení Zbraslavi, bychom marně hledali oblibu Václavovu u lidových vrstev. Zpráva pocházející z cizího pramene (Windecke, *Kaiser Sigismunds Buch*), ale od muže žijícího mnohá léta u Zikmundova dvora, jež tedy české poměry mohl dobře poznat, líčí, co se stalo při otevření hrobu Václava IV. Bojovníci tehdy vytáhli prý mrtvé jeho tělo, dali mu na hlavu korunu ze sena a lijíce do něho pivo, říkali: „Když jsi byl živ, rád jsi s námi popíjel.“ (Pokračování)

ThDr. Václav Bartůňek

ROZJÍMAVÝ PŘEKLAD ŽALMŮ

(K nedělním nešporám.)

ŽALM 109. — MESIÁŠŮV ÚŘAD KRÁLOVSKÝ A KNĚŽSKÝ
Sám Spasitel dosvědčuje (Mat. 22,43), že autorem tohoto žalmu je David. Taktéž mluví sv. Petr (Sk. 2,34). Nemůžeme však s jistotou říci, při jaké příležitosti jej David složil, nejpravděpodobněji k přenešení archy na Sion, srv. s žalmem 23. Žalm je přímo mesiášský, za takový byl vždy považován tradicí jak křesťanskou, tak i židovskou. Vztahuje se na budoucího Mesiáše a Kristus

Pán právě jeho slova vztahuje na sebe (Mat. 22,4; 26,64; Mk. 12,35; Lk. 20,41). Stejně tak činí apoštolé na mnohých místech.

Rozdělení myšlenek:

- Mesiášova královská hodnost se zakládá na jeho božském původu.
- Mesiáš bude věčným knězem
- a zvláště nad všemi nepřáteli.

1. Žalm Davidův.
Toto je Pánovo slovo k mému Pánu:
„Zasedej po mé pravici,
dokud z tvých odpůrců
neučiním podnož pro tvé nohy!“
2. Pán ze Sionu vznese žezlo tvé moci:
„Ujmi se vlády v samém středu svých
nepřátel,
3. je ti určeno ode dne tvého zrození
vládnout v jasu vyvolení,
zplodil jsem tě,
jako rosu před svítáním!“
4. Pán přísahal
a nebude toho litovat:
„Jsi věčným knězem řádu Melchizedechova!“
5. Máš po pravici Pána,
on v den svého hněvu pobije krále,
6. bude soudit národy,
nakupí padlých,
široko daleko bude tříštit lebky.
7. Cestou se napije z potoka,
nato pak zvedne hlavu.

„Slovo Pánovo.“ — v hebr.: *Jahve*.

„K mému Pánu.“ — v hebr.: *Adónai*; je to slavnostní úvod k proroctví zvláště významnému: Bůh Otec mluví k Bohu Synu, který je podle těla současně Davidovým.

„Zasedej po mé pravici.“ — tuto hodnost uděluje Otec druhé božské osobě jako Bohočlověku (srv. Mk. 16,19).

„Dokud neučiním.“ — nelze chápat časově, snad by bylo vhodnější: „já učiním z tvých nepřátel.“

„Podnož.“ — starověcí králové na znamení vítězství vložili nohu na šíji poraženého nepřitele.

„V samém středu.“ — bude vládnout neomezeně ze Sionu, ale jeho vláda nebude pouze věčná. Snad je možno si zde připomenout podobenství o kvasu (Mt. 13,33; Lk. 13,21).

„Rosa před svítáním.“ — jeho původ bude nenápadný, tichý.

„Přisahal.“ — zdůraznění velikosti kněžského Melchizedechova úřadu. Bůh je zde antropomorfovan.

„Řád Melchizedechův.“ — M. byl současně králem i knězem (Gn. 14,18). Srovnej vysvětlení Melchizedechova kněžství v Žid. 5,1–11, a tamtéž v 7,1–21. Jak nádherný je to však současně předobraz Eucharistie: M. obětoval chléb a víno!

„Máš po pravici.“ — básnický obrat: v 1. verši je: po pravici Otcově, zde: ty máš po pravici Otce.

„V den svého hněvu.“ — ne jenom při posledním soudu, ale při každém střetnutí se s nepřáteli, srv. žalm 2,12; 20,10 a na jiných místech.

„Pobije krále.“ — básnické líčení boje, který bude urputný.

„Nakupí padlých.“ — přesněji by bylo: nahromadí mrtvol, (srv. Mt. 24,28 a tamtéž 21,44).

„Cestou se napije.“ — exegeti se různí ve výkladu tohoto verše. Uvádíme tři hlavní náhledy:

1. Znamená namáhavý Melchizedechův boj, při kterém v úpalu dne se napije z potoka u cesty jako Geonovi vojáci v Sdc. 7,4.
2. Sv. Jeroným vidí v potoku ponížení Melchizedechovo při jeho utrpení, čemuž by odpovídal druhý hemistich verše: *Ideo*..
3. Na východě je voda tak vzácná, že napít se jí kdekoli nemusilo znamenat ponížení. Bojující se tedy napil tam, kde voda byla nejbližší, aniž ustal v zápolení.

ŽALM 110. BOŽÍ DÍLA JSOU VELKOLEPÁ

Žalm je bez nadpisu. Aleluja bylo přidáno později z důvodů liturgických. Formálně i obsahově souvisí s následujícím žalmem 111. Je alfabertický, jednotlivé hemistichy veršů v originále začínají podle písmen hebr. abecedy. Nedá se tedy pro zdůraznění stránky formální postihnout logický sled myšlenkový.

Rozdělení myšlenek:

- a) Úvodní verš.
- b) Volně seřazené sentence o chvále Božího milosrdenství k vyvolenému lidu.
- c) Závěrečný verš napomenutí a výzvy.

1. Aleluja!

Oslavím Pána z plna srdce
v tomto shromáždění spravedlivých:

2. Pánovy skutky jsou nesmírné,
ať o nich uvažují všichni,
kdo v nich našel radost.
3. Jeho dílo se projevuje nádherou a velebností,
jeho spravedlnost věčným trváním.
4. Učinil,
aby se ustavičně myslelo na jeho údivné skutky,
tak je Pán milosrdný a dobrotivý.
5. Těm, kdo ho ctí,
poskytoval pokrm,
bude neustále pamatovat na svou smlouvu.
6. Ukázal svému lidu,
jak jsou jeho činy mocné,
když jim předal državy pohanů.
7. Skutky jeho rukou jsou spravedlivé a věrné,
všecky jeho zákony mají platnost trvalou,
8. platí na věky, navždy,
jsou dělány bezpečně a nestranně.
9. Svému lidu seslal vykoupení,
sjednal s ním smlouvu na věky,
jeho jméno je slavné a velebné.
10. Počátek moudrosti je bát se Pána,
ti, kdo jej ctí, si vedou rozumně,
jeho sláva trvá do věčnosti.

„Poskytoval pokrm.“ — manu na poušti.

„Državy pohanů.“ — zemi Kanaan po návratu ze zajetí.

Z lat. přeložil a opatřil poznámkami P. Josef Kunický.

HUMANAE SUBSTANTIAE DIGNITAS

Po první modlitbě malého kánonu „*Suscipe*“ odstupuje celebrant od středu oltáře na epištolní stranu. Zde nalévá víno do kalicha a mísí s vínem několik kapek vody. Tento hluboký obřad doprovází vroucí prosbou: „*Deus, qui humanae substantiae dignitatem mirabiliter condidisti et mirabilis reformasti*...“ Modlíme se, aby Bůh pro tajemství Vtělení přirozenost lidskou stvořením a vykoupením tak závažně povznesenou, učinil účastnou přirozenosti božské. — Míchání vody s vínem má historický a symbolický význam. Historický, poněvadž podle tehdejšího (tenkrát) orientálního zvyku Pán Ježíš mísil víno s vodou; symbolický, neboť víno značí přirozenost Kristovu božskou, voda lidskou. Nebo znamená víno Krista a voda lidstvo spojené s Kristem. Anebo víno a voda — krev a vodu, která vytryskla z probodeného boku Kristova.

Tato druhá modlitba malého kánonu nám připomíná, abychom si byli vždy vědomi své kněžské důstojnosti a varovali se všeho, před čím nás varuje kánon 133, 138 a 139... „*Caveant clerici... Clerici ab omnibus, quas statum suum*

dedecent, prorsus abstineant... , ea etiam, quae a clericali statu aliena sunt, vitent... „Každý kěz je si vědom své odpovědnosti Bohu a lidu za každé slovo, za každý čin, za svou práci, za užívání času... Z tohoto citu odpovědnosti svůj život formovat a dokonale své povinnosti konat. Na této vnitřní kázni záleží, abychom zachovali vždy svou lidskou a natož pak svou kněžskou důstojnost. Nezapomínejme, že jako kněží jsme vlastně sami s Bohem a se zlým duchem, který nás stále obtěžuje a se svým věřícím lidem sami na sebe odkázáni. Nemáme často ani nikoho ze svých spolubratří, kdo by nás povzbuzoval, kdo by nás napomínal, kdo by nám vždy dobře radil a nás těšil...

Zůstáváme však při tom vždy radostní a veselí lidé! Neztrácejme humor. I humor patří ke křesťanským a kněžským ctnostem a každá ctnost je vlastností důstojnosti. Upřímná veselá mysl projevující se jemným humorem, vtipným vypravováním krásných příhod s postřehem pointy zajistí neškodí důstojnosti kněžské. Naopak zbavuje ji stříhanosti, tvrdosti, třeba i někdy jakési komičnosti. Zachovat a střezit svou lidskou, křesťanskou a kněžskou důstojnost neznamena být stále vážný, být přísný, být těžko přístupný, nemít zájem o nevinnou zábavu, o nevinný ale dobrý vtip, nemít zájem o kulturu, o vědu i světskou, o umění... Přílišná vnější důstojnost a komičnost si podávají ruce. Bůh nechce, abychom brali život tak vážně, že bychom se báli veškeré zábavy a veškerého smíchu! Svatý Karel Boromejský — všem je nám známo — s oblibou hrál kulečník, a svatý Alois se zúčastnil s veselou myslí každé hry na hřišti, jestliže měl kdy a volnou chvíli, obzvláště v rekreaci.

Zachovat svou důstojnost a dbát své důstojnosti neznamena být studený, být mrazivý ke svému okolí, k věřícímu lidu. Promluvit třeba vřelě a přívětivě jen k některým miláčkům, k ostatním však jen tak shora se studenou a mrazivou, a dokonce i pohrdavou pózou. Je zajisté hrubou chybou proti lásce, chybou, která velice poškozuje humanae et sacerdotalis substantiae dignitatem! Neboť ze všech ctností nejvyšší je láska — maior autem caritas! Každý, kdo u nás zaklepe, každý, kdo s námi mluví, ať pozná milou, příjemnou osobní atmosféru, která se kol nás šíří... Čím důstojnější, tím přístupnější, tím skromnější, tím přívětivější a laskavější. Není nikdo z nás hoden důstojnosti (své) kněžské, kdo dává svou důstojnost jiným nepříjemně, tvrdě a stroze pocítit!

Buďme si vědomi své všelidské, a obzvláště též své kněžské důstojnosti. Nikdy však na úkor všeobecné naší bratrské lásky, která jediné vede být a stát se všem všim všude a vždycky! Neboť láska se nevyvyšuje, není ctižádostivá ani v důstojnosti, nýbrž je dobrotivá a shovívavá a bezelstná ke každému.

Těmito myšlenkami budme naplněni, kdykoliv se modlíme při mši svaté druhou modlitbu malého kánonu: Deus, qui humanae substantiae dignitatem mirabiliter condidisti et mirabilis reformasti, da nobis... eius divinitatis esse consortes, qui humanitatis nostrae fieri dignatus est Jesus Christus Filius tuus, Dominus noster...“

Hleďme se státi vyrovnanými lidmi, kteří se sami dovedou snést a jsou také snesitelní pro jiné. Ne naše důstojnost sama o sobě je naší ctí a naší silou, ale naše důstojnost spojena s ušlechtilou lidskostí, takovou, jakou dával najevo nejdůstojnější člověk světa — Bohočlověk Ježíš Kristus, o kterém je psáno apparuit benignitas et humanitas Salvatoris, qui humanitatis nostrae fieri dignatus est... ThDr. KAREL SAHAN

ŽIVÉ VZPOMÍNKY

Vzpomínky víří okolo periférie Horácka, jímž bývalo kdysi Malenčí. Dědina zformovaná do skalnatých svahů žďárské pahorkatiny. Došková a šindelová bída živořila na jalovém temeni kraje. Vytrhni z dlaně chlup, když v ní nenarostl, říkával dlouholetý malenčský starosta Antonín Kamen. Pavučiny bída halily ústa, oči i srdce. Občas tu a tam vyšlehly plameny veselí, ale vzápětí pohasínaly, nakonec probouzely jen vzpomínky a zanechávaly trpký stesk.

Stromy rozrůstaly zde do šíře a zastupovaly pytlákům cestu. Zde i balvany oživaly v pověrách lidí. Měly svalnatá ramena, oteklé tváře, strašidelné oči, vlasy z lišejníků a obočí z kapradí. Věkovité duby se zakopaly do zpusťlého sadu Peksova dvorce jako obrovská válečná děla. V nehlubokých úvalech věšely své proutěné košile rozložené vrby. Vrbiny kolem Polákova mlýna. Za léta sklápěly ospale své lístky, jako by přivíraly víčka očí, aby se nemusely dívat na bídu lidskou. Do silnice, vedoucí k Řádovsi, zapustily s tvrdošíjnou urputností kořeny mohutné lípy a kleny. Do silnice, která byla spíše vozovou cestou, nežli komunikací v správném smyslu tohoto slova. Pod nohama javorů a lip se plazily neproniknutelné křoviny, skrýše malenčských neplech v dobách Kumbálový vlády nad dědinou, kdy malenčské vášnivce lákala k hříchu svalnatá Leopolda.

Bída zaostalého kraje tloukla lidi železnou pěstí. Bývaly zimy, kdy celičké pohorí leželo pod sněhem. Napadl v polovici listopadu a zůstal ležet, přikován prudkými mrazy k hrudám země, až do konce dubna. Dříví zůstávalo po lesích. S největším namáháním se prohazovaly cesty k pasekám, ale nic to nepomáhalo, drvařské práce vázly. Poražené stromy musily čekat až na jarní oblevu. Do jara práce stála a bída v chalupách rostla, a beznaděj s ní spojená stoupala s novými spoustami sněhu co den se k zemi hrnoucimi. Věčně zamračená obloha shlížela na bílou poušť, v níž bylo pochováno podhoří. V té nesmírné návěži stály jen lesy, zosobněný smutek kraje, a jejich černé vlny vyčnívaly ze sněhu jako hradby skal, táhnoucí se daleko na západ a vždy výš k severu, až k nejvyšším vrcholům žďárských hor.

„Nějak bylo, nějak bude. Půjdem ke Kumbálům za Leopoldou,“ říkali rozmrzelí horalé a v krčmě u Kumbálů zapíjeli kořalkou nekonečný stesk zimy a hořkost života. A ani nepozorovali, jak se celá dědina začíná ožebračovat. Během mála roků došlo k tomu, že se všechno ve vsi stalo majetkem hospodského Alfonse Kumbála. Sedlák krmil voly, oral s nimi kamenitou půdu, ale potah nebyl jeho. Lesíky na jalových stráních, louky a pole propitých gruntů skoupil mazaný putykář, za babku padly mu do klína krovky prodlužených chajdařů i mnohé selské usedlosti. Věčně opilý pytlák Zbrojnoš chodil přepásán povřísem, se začerněnou tváří a kloboukem vra-

Myšlenky ze zpovědnice

Denně chodím do zpovědnice. Do mé zpovědnice. Jistě, když ji denně navštěvuji, ji mohu dát epiteton „moje“. A myslil jsem si, že ji již dobře znám. Že již podle vrznutí dveří vím, kdo přichází: dítě či dospělý, mladý či starý. To, o čem vám chci vyprávět, se stalo před vánoce. Kostel se vyprázdnil a já jsem zůstal sám. A tak mi napadla taková myšlenka: klekni si na místo, kde si klekají tvoji penitenti. Bázlivě, zda mě nikdo nesleduje, jsem pootevřel dveře. I vrzly tak bázlivě. A potom jsem si klekl. Ale již se mně i chtělo vstát. Klekátko pod nohama, jaksi nepřírozně skloněné mě tlačilo a polička, která má sloužit k položení rukou, byla jaksi příliš vysoko. Nevstal jsem! Začal jsem rozmýšlet... A před mýma očima v duchu defilovali ti, kteří tam již přede mnou klečeli. Jak se jim tu musilo špatně klečet, jak nepohodlně... A přece stačí jen trochu námahy — a klekátko i polička — i ostatní, co často nevyhovuje, se dá vhodně upravit.

Jsou rozličné názory, jak oslovit penitenta při zpovědním rozhovoru. Většina autorů se shoduje v tom, že děti — jak je zpovědník zná — může oslovit i křestním jménem a může jim i tykat. Slyšel jsem od jedné maminky: „Víte, příběhl mi synek, malý chlapec, celý udýchaný. Byl u svatě zpovědi. — Maminko, praví mi, farář na mne mluvil jako na staré lidi a přikazoval mně, abych plnil stavovské povinnosti!...“ Vyslechl jsem ma-

minku a šetrně jsem jí věc vysvětlil. Ten spolubratr asi zbytečně pospíchal. Napadla mi myšlenka na tu skříňku, do které se vhodí koruna a vypadne jedna rumba... Co však říci o takovém „automatu“...?

* * *

Zpovědník nemá nikdy vynechat napomenutí. Každému je třeba adresovat aspoň několik upřímných, laskavých slov. Na druhé straně však je třeba znát hovořit jadrně a stručně! U zpovědnice čekají i matky a doma je čekají děti. I starí a nemocní. Čas k vybavování soukromých záležitostí, anebo k delším duchovním rozhovorům si musíme najít jindy. Neboť, když se dveře dlouho neotvírají a řada přešlapuje s nohy na nohu, se stařenky obyčejně nakloní dojmavě k sobě a prohodí: „... To musí být však pořádná štika, když ne a ne odejít...!“

* * *

Jako student jsem vystřídal mnoho zpovědníků. Mnohým jsem se i často vyhýbal. Byli to ti, kteří — jak se lidově hovoří — „metali blesky“. A jak rád jsem měl a vracím se k těm dobrotám, následovatelům svatého faráře z Arsu, kteří uměli a uměli vždy povzbudit a nebylo je nikdy slyšet křičet ve zpovědnici!

* * *

Moralisté se shodují v tom, že při ukládání pokání je třeba brát zřetel na gravitas et numerum. Tedy těžké hříchy — těžké pokání. Nezapomínejme však přihlížet i k stavu penitenta. Viděl jsem matku. Byla v pozeňnaném stavu. Vyšla ze zpovědnice a začala si odbývat Křížovou cestu. Bylo mi jí líto. A ještě více jsem litoval toho moudrého zpovědníka.

P. František Marko

ženým na hlavu po samé oči. V doprovodu hajných, fořtů a četníků přicházel za noci domů z loveckých výprav, a jeho žena chodila otvírat nahá, neboť neměla na košili. Strážcové buržoasního pořádku se bavili na účet lidské bídy, a celá dědina dřela do úpadu na jejich chlebobádce, jako kdysi robotila pánům na hradě.

Po první válce se dostal za správce školy v Malenči mladý učitel Cyril Křehlík. Přišel z Rožnovska pod Radhoštěm, z kraje, kde chaloupky, největšíně dřevěné, byly roztroušeny tak, že se dědiny podobaly velkým rozběhlým stádům. Měl bohaté zkušenosti z boje proti alkoholictví, které takřka vymýtil v dosavadním působišti. Byl to člověk pokrokový a osvícený, demokrat a ryzí křesťan.

Znal se osobně se spisovatelem Bedřichem-Bečvanem z Halenkova, katolickým knězem a významným protialkoholickým pracovníkem, ředitelem ústavů na vyléčení notorických pijanů. Působil svědomitě a blahodárně nejen na poli svého povolání, ve škole, kde stál nad svými žáčky jako pastýř nad ovečkami, ale pracoval všemi silami i na ozdravení celého Malenčí. Veden příkladem přítele kněze, vykročil rázně proti záhubné sociální chorobě, proti staré bolesti nového působiště. Ukázal na zlého ducha Kumbálových krčmy, přednášel o zhoubném vlivu kořalky, ožebračující dědinu a znetvořující člověka, stvořeného k Božímu podobnosti. Dával malenčským příklad svým čistým životem a vyzkoušel je ze zlých dnů. Odstěhování Kumbála odešla z Malenči posedlost vášněmi, pohlavím i alkoholem. A zakrátko nato se celá tvář dědiny změnila k nepoznání. Pověstné malenčské vyseďávání v krčmě vystřídaly besedy s milovaným učitelem, které naznačovaly již i nový život v dědině.

Když po letech přišli členové ONV agitovat pro dobrovolný vstup do družstva, uťasli nad Malenčím, malebnou vesničkou s pěknými, úpravnými domky, rozkvetlými zahrádkami a rozkošným rybníčkem uprostřed návsi, bělajícím se záplavou husí a kachní čeledi.

„Všechno to pěkné, co vidíte kolem, je prací našeho bývalého pana řidičho, pana Křehlíka,“ vysvětlovali domácí a nejeden z nich se pochlubil zažloutlým školním vysvědčením, kaligraficky vyplněným krásným písmem, úhledným, pečlivým, svérázným a čistým jako květ gotické růže.

„A to je památka na našeho učitele. Škoda, že nám umřel tak mlád. Jak bychom jej dnes potřebovali,“ zavzpomínali vděčně na zemřelého dobrodince. Věru, členové ONV neměli v Malenči těžkou práci. Přišli na dobře připravenou půdu. Malenčští ihned pochopili výhody společného hospodaření a hromadně vstupovali do družstva. A měli byste vidět Malenči dnes, jak teprve zkrásnělo.

Čas plyne jako rozvodněná řeka. Ve svých vlnách odnáší všechno, co jsme kdysi milovali, co nás bolelo i těšilo. Ale čas také vynáší ze svých hlubin a vln vzpomínky. Živé vzpomínky, v nichž ožívají dávné tváře, zmlklé hlasy a události, zaniklé stažením opony smrti. Zemřelý ušlechtilý učitel Cyril Křehlík žije v paměti živého Malenčí. A říká i dnes, že jen to, co dává člověk lidskému kolektivu ze sebe, přetrvává čas a má hodnotu nepominující.

Antonín Hugo Bráddě

VE VARU ČASU

Dějiny nejsou platformou klidu, dějiny jsou dění, pohyb a platí o nich slovo starověkého filozofa; panta rei. Je v podstatě rozumové činnosti lidské, hledat stále lepší a lepší formy života, někdy lepší není lepší objektivně, jen relativně, ale dějiny a jejich úseky nutno počítat na dlouhé časy. Je metafyzický zákon, že vše jde kupředu a i když někdy, jak jsme byli toho svědky v poslední strašlivé době dějinné, v době naší okupace, kdy se vše prakticky vracelo o 2000 let zpět, kdy vše to, co tak krvavě bylo po staletí a tisíciletí vybojováno, všechno to lidské, všechna svoboda člověka jako by se ztratila kamsi do propadlístě, věděli jsme, že i když to bude trvatí sebedéle, že se to neudrží, že musí přijít konec, neboť to je zákon, který dnes nebo zítra musí zvítězit. My žijeme v době změny, je to tak rychlý běh, že ho nestacíme někdy ani sledovat. Zachytíme mnohdy jenom to podstatné. Ale musíme vědět, že je zde Bůh, ve kterého věříme, jemuž sloužíme, jenž je našim začátkem a koncem, jenž je věčný, to jest, před jehož zraky stojí dějiny lidské od začátku až do konce, neboť jeho věčnost je Dnes. On, velemoudrý řídící dějů jednotlivců a národů! Vše je od něho, bez jeho vůle a vědomí se neděje nic, a On vše dovede obrátit k dobru, k dobru lidstva. Totiž v tom případě, když se ani dokonalé ideje pro křehkost lidskou nenaplní životem štěstí, jak je snem

všech, i nás křesťanů. My unitně zakotvení v mravním zákoně, jenž nám velí i bez dohledu vnějšího respektovat právo a spravedlnost, a to vždy a za každých okolností a to pod vědomím ztráty celé věčnosti, my hledíme nejen s klidem a pozorností kolem sebe v každé dějinné době, ale my jsme, když ovšem jsme pravými křesťany, také velmi aktivní složkou doby a přispíváme k zdokonalení a dobru všeho, co se děje kolem nás. Není třeba jít do jednotlivostí, není třeba, abychom připomínali, stále a stále, znovu a znovu, nejvyšší příkazání Našeho Pána, není třeba připomínati, jakým pozeňnáním pro společnost je přísne zachovávaní Desatera, ne, to bychom šli daleko. Jsme zde, konáme své povinnosti a musíme je konati tak, jak nám to Zákon velí. Milujeme svou vlast vroucně, milujeme svůj lid a přeje mu a k tomu všichni pracujeme, aby byl šťasten, aby požíval stále víc a více dobra jak pozemského, tak duchovního. Nikdy nezcizíme lid, jako jsme ho nikdy dosáhl svého pravého štěstí. My čeští kněží zvláště máme krásnou tradici ve svých předchůdcích, kněžích-buditelích. Z lidu vyšli, chudě žili, často strádající, aby mu prospěli... Obětovali sebe pro lid a národ. My jdeme jejich cestami. S Bohem k lidu a pro blaho svého státu.

M. Š. Černý

ÚLOHA KATOLÍKA V SOUČASNÉ EPOŠE

Německá otázka, hrozba války, volání po míru, to vše nás nutí k zamyšlení nad dobou, ve které žijeme. Je poznamenána rozdělením světa na dva tábory podle dvou systémů výstavby společnosti. Část kapitalistická jde starou cestou, zatím co část socialistická staví na nových základech. Buduje na troskách minulosti. Abychom porozuměli době, ve které žijeme, vzrušujícím bojům za velké lidské ideály, revoluční snaze po ulehčení lidské driny, odstranění nespravedlnosti a bezpráví, je třeba se podívat do minulosti. A k pochopení současnosti patří kromě tohoto podnětného pohledu do minulosti i vědomí nových podmínek, ve kterých žijeme. Naše nová současnost vznikla v roce 1945 a byla dovršena Únorem 1948. Pro Církev vznikla nová situace nesoucí dalekosáhlé důsledky pro práci církevní i teologickou. Tato změna společenského zřízení je skutečností. Druhou skutečností jest, že nadále musíme nést radostnou zvěst Kristova vykoupení všem lidem a že nám v tom nový společenský řád nebrání, ale materiálně zajišťuje.

Jsmo poutníky na této zemi. Nyní se ocitáme na horském hřebenu. Před námi se otvírá nový, netušený svět, kterým půjdeme. Musíme prozkoumat neznámou krajinu, srovnat s pohledem zpět, určit směr další cesty, zjišťit překážky a úkoly, zvolit orientační body. Musíme si stanovit vše potřebné pro další cestu.

Především si musíme uvědomit, že žijeme v ČSSR, která vidí svůj úkol v organizované péči o člověka. Socialistický stát buduje novou společnost na základech marxismu-leninismu. Vytváří nové výrobní vztahy, společenské vlastnictví výrobních prostředků a odstraňuje vykořisťování. Naše nová společnost se snaží vykořenit způsob života soustřeďujícího se na pouhé ukojení materiálních potřeb. Na Církev nehledí sice jako na oporu své moci, jako tomu bylo v dřívějších státech, ale neignoruje ty stránky křesťanství, které vedou věřící ke službě bližnímu, které pomáhají vychovávat lidi čestnější, mravnější a ušlechtilější.

Socialistický stát je jen přechodný útvar. Společnost jde dále: ke komunismu, společnosti sobě rovných jedinců. Cesta ke komunismu je již dnes v zárodkách nastoupena. Prvky komunismu v dnešní společnosti se jeví v přenášení celospolečenských zájmů na masové organizace. Církev se plně může soustředit na své úkoly.

Protože nový společenský řád nekompromisně odsu-

zuje války a mezinárodní vztahy řeší mírovou koexistencí, může i zde Církev velmi mnoho vykonat pro uskutečnění světa bez války.

Jsmo tedy na historickém předělu. Ale naším úkolem není jen řešit nové problémy, ale je třeba také radostnou zvěst, zjevenou Ježíšem Kristem podávat tak, aby byla odpovědí na současné otázky a problémy věřících lidí.

K tomu je třeba z nepřeberného bohatství Církve vyhmátnout právě to, co dává odpověď na otázky současné doby. Teologie není cílem, ale prostředkem a východiskem. Proto k znalosti teologie musí přistoupit znalost problematiky hospodářské, politické, kulturní a vědecké. Široký rozhled po dnešním světě nám umožní pochopit, že změna společenského řádu nevylučuje Církev z její funkce, byť jí byly odňaty oblasti, které byly dříve její doménou (výchova a charitativní činnost), neboť její vlastní náplň, poslání, které dostala od svého zakladatele Ježíše Krista — věst lidí ke spáse — zůstává novým společenským řádem nedotknuta.

Nakonec se zamysleme nad otázkou: Co čeká lid od Církve? Čeká vůbec ještě něco? Neklame se Církev, když se pokládá za činitele, na jehož slovo se čeká jako na slovo osvobozující? Z dějin víme, že křesťanství se šířilo tam, kde se lidé setkávali v jeho nositelích nejen s hlásanou, ale s vtělenou láskou. Pro tisíce a milióny lidí nebylo křesťanství ideologií, nehledali v Církvi jen odpověď na různé teoretické problémy. Moc evangelia cítili v životě, při setkání s člověkem-bratrem, který s nimi cítil v jejich bídě a úzkosti, který ukázal, že je miluje jako sebe sama. Dnes, kdy společnost usiluje překonat sobectví, si musíme být vědomi, že lidé od nás nebudou čekat jen pěkné teorie a životní názory, ale především lásku k člověku. Dnes, v době převratných dějinných změn, znovu nám v plné naléhavosti zaznívají slova příkazu: Milujte se! Katolíci bude milovat i toho, kdo má jiný světový a životní názor. Církev se oprostí od všeho, na co spoléhala a v čem se domnívala mít oporu své existence. Službou lásky se stane nezávislou, svobodnou. A pro všechny věřící bude nezbytnou. Pak přinese Církev do nového, rodícího se společenského řádu totéž evangelium, které hlásal v 1. století maloasijský Žid Pavel v Soluni, odkud bylo přineseno před jedenácti staletími k nám.

Jiří Kohl, theolog

JARNÍ PÍSEŇ

Jaro je usměvavý chlapec s bystrým, pomněnkovým očima. Neumí kráčet slavnostním krokem, neumí držet takt. Poskakuje jako kůzle, je prudce roztěkaný a plný rukama rozchazuje do všech koutů země probuzenou, ještě nezevšednělou a neunavenou, mladistvou krásu. Proto mají rádi básníci jaro, právě pro tuto mladistvost, neomrzlost a štědrost, až do nemožnosti hýřivou a pestrou. Jaké bylo by to zajímavé jarní pásmo veršů, kdybychom je utkali z básnických sbírek našich domácích pěvců, od Vítězslava Háška, přes velké lumírovce, hymnické symbolisty, až po ty nejsoučasnější, Nezvala, Seiferta, Hrubína a ty nejmladší. Jaro, „šťastná doba písní, lásky, vznětu“, je velikým a mocným inspirátorem. Dovede povzbudit, rozechvít duši, zatřást srdcem; všecky struny v člověku rozehraje k písním orozeným jako jítro. Kdykoliv však letos potkám krásu našeho českého jara, musím myslet s tichou vděčností na onu vzácnou paní naší literatury, jež svým vrcholným literárním dílem zapěla našemu národu nejkrásnější a nejčistší jarní píseň. Je to naše paní Božena Němcová, jenž nám darovala svou libeznou, mistrně psanou, ze srdce vroucí knihu o svém dětství, nadepsanou skromně, ale výstižně drahým jménem BABIČKA. Dětsví je jarem života a Němcová v „Babičce“ své jaro zachytila svěže a mile. Psala tuto svou knihu, jejíhož významu a dosahu si za svého života vůbec nebyla vědoma, v čase, kdy už zvadly a na cestě ležely bídou a strádáním ušlapány všechny krásné květy její duše a jejího srdce; leč přesto zazpívala svou

jarní píseň radostně, lehounce a stříbrně. Všechna krásna naší země v jejích slovech ožívá a plně zní. V tom je také velikost Němcové jako spisovatelky-umělkyně, že dovedla v „Babičce“ přetavit osobní bolest a hořkost, kterou její nitro navždy poznamenala trdným a nepochopeným životem, v nadosobní optimistický výhled na svět a jeho krásy a že mnohá zklamání v lidech neodvrátila ji od člověka, kterého hledala především a jemuž chtěla pomáhat svým dílem sloužit dobru a hledat a nalézat krásu i ve věcech nejprostších. Nestála o studené, cynické, bezcitné byrokraty, toužila po člověku s teplým srdcem a čistotou, nezaprodanou duší. Krásné bylo dětství Barunky Pankiové, opravdu jásavé, skotačivé a bezstarostné jaro, rozkvétající a zurčící v onom tichém a poetickém kraji ratibořickém na Českoskalicku. Nenalezneme tu už Staré bělidlo, onu chalupu č. 6 v Ratibořicích, v níž Pankloví bydleli, jen v „Babičce“ máme zachycen jeho osobitý půvab. I když ještě za života malé Barunky byl tenhle kouzelný dům zbořen, žil stále se svou krásou v její duši a prociť pravdou živě a skutečně v jejím pozdějším snu o krásném dětství. Ale i ten dům č. 1 pod panským dvorem, v němž od r. 1830 už po vychození skalické škoiy Barunka se svými rodiči žila, měl v sobě ukryto tajemství žádané krásy. Stačilo jenom otevřít okno a před vnímavými očima citlivého dítěte se rozvinula záhadná, ušlechtilá a pěstěná krásna zámeckého parku. A co ratibořické údolí, Babiččino údolí! Jen ono mohlo zrodit takovou básničku, jakou Němcová byla; vždyť nikdo jím nemůže projít bez rozechvění, jaké se zmocní člověka pokaždé, střetne-li se s krásou. Tady je, možno říci, snad snadné stát se básníkem každému, do něhož

OSCAR WILDE KATOLICKÝM BÁSNÍKEM?

Oscar Wilde bude (15. 10. 1856 v Dublinu až 30. 11. 1900 v Paříži) vzpomínán jako vrcholný dramatik na konci viktoriánského období s velkým ohlasem po celém kulturním světě. Vstoupil do literatury, když dozníval konsolidační poklid mocenského vzestupu Anglie, plně sebevědomí a přesvědčení o službě lidskému pokroku, tak jak se jevil pozitivisticky smýšlejícímu století. Nesl jej nový proud tzv. *renovace irské*. Do popředí dostala se zase od dob alžbětinských dramatická tvorba, v literatuře stále patrněji jevila se účast katolíků. To v anglických poměrech znamenalo Irčany, jména Wilde a Shaw; staletý národní, sociální a kulturní útlak katolického kmene mluvícího jazykem dobyvatelů — anglicky, nenávidějících Anglii, odpírající všemu co bylo nesené z tohoto království, odrazil se v kritice společnosti.

Wilde ve svých dramatech bodavě ukazoval na všechny společenské zápory. Poplatný době, kdy mládí lámal ve všechna pojetí společnosti, vida její falešnou velebnost a zkomercialisovanou ideovost, uznával „l'art pour l'art“, umění pro umění, jeho filosofii vyžítí se, společenského paradoxu, duchaplnost pro efektní formu, smysl pro vnější eleganci. Dandysm, jehož se stal literárním výrazem, lámání všech norem života své doby — to vše spojilo se v označení celé generace jako *dekadentní*, úpadkové.

Vyznáváje helenismus a renesanci podle svého estetického vzoru spisovatele Horatio Patery zacházel často příliš daleko ve formách napodobujících život klasiků. Obvinění z nepřirozených sklonů a projevů končilo soudním procesem a dvouletým pobytem v žaláři v Readingu; není přesně zjištěno, zda a jak dalece se na celém případu podílela jeho ostrá kritika měšťácké společnosti puritánské Anglie, nesnášející výsměšné zrcadlo nastavené spisovatelem jiného duchovního založení. Vždyť byl právě ve své mnohotvárně, tak složité životní formě citlivý na mystiku a blízký ke katolictví. Jako lyrik byl impresionista a symbolista, jako básník tvůrcem hluboce prociťtých duchovních veršů. V dramatické tvorbě a jako romanopisec tkví se stylem kmitajícím mezi vážností a vtípem sršící parodií.

Když se otevřela vrata žaláře v Readingu, vyšel z ní básník s námětem největšího svého díla „Balada o žaláři v Readingu“ a „De Profundis“ a — zlomenou duší. Nemoha žít v Anglii odešel do Paříže, kde žil v těžkých

poměrech. Umíraje osamocen v malém hotelu procituje ducha svého mládí a přestupuje ke katolictví. Hřbitov Père-Lachaise, kde je pochován, objal básníka, dramatika, neklidné srdce a vášnivou duši, nevidící až na sklonku tak pestrého života jeho kladný cíl; všechny paradoxy, hledání pravdy a smysl bytí, umělkovanost klasických forem doznívají tam v realistickém „DE PROFUNDIS“ lidské bytosti jednoho z nejúspěšnějších světových dramatiků, který celý svůj život bezděky pojal jako tragédii se všemi zvraty, vrcholy a pády.

Wilde vyšel z rodiny, kde otec intelektuál a matka spisovatelka obklopili jeho dětství prostředím krásy, ducha a rozumu. Duchovní základy prohluboval na proslulých učilištích v Enniskillen, Trinity College v Dublině a na Magdalen College v Oxfordu. Jak píše Theodore Maynard ve své „The book of Modern Catholic Verse“ (N. Y., Henry Holt a Co.) „dnes se zdá divné, že první verše Oscara Wilda byly publikovány v katolických magazínech. A stejně podivná skutečnost, že autor „Salomé“, zemřel kajícím a jako katolík. Ale podivnost není tak velká jak by se zdálo. Wilde, stejně jako proslulý kreslíř Beardsley, konvertující na vrcholu své tvorby r. 1897, byl ve své podstatě mystik. Wilde byl varován v době svého mládí moudrým irským knězem P. Matthew Russellem, že jeho jediným duchovním domovem má být církev. Když odmítl žitou víru, nebylo překvapující, že muž jeho temperamentu probídal všechny zrůdnosti myšlení a činů před tím, než jako zlomený muž končil tím, čím měl začínat!“ (fol. 361).

V antologii T. Maynarda zaujímá Wildova tvorba co do rozsahu druhé místo po Francis Thompsonovi, básníku stejně těžkých životních osudů, srdce však františkánsky čisté. Patří do antologie moderního katolického básnictví plným právem celou svoji tvorbou, neboť jeho vztah k životu byl dramatický, jak je základním úkolem katolické literatury. Mezi 119 katolickými básníky moderní literatury anglického jazyka celé jeho oblastí Oscar Wilde uzavírá jejich řadu, nikoliv však proud stále sílící. Básník eroticky kruté „Salomé“ končí jako Maří Magdalena, byl obdobou „této ženy, která milovala příliš mnoho“ a stejně jako ona našel útěchu u srdce Spasitelova. Neboť básník je vždy prorokem vyšších cílů i když je tlumočí nebo poznává třeba až v posledním aktu života.

František Vondráček

Bůh vložil onu jiskru, jež rozžehuje lidské slovo a dává mu planout ohněm jasným a dalekým. „Vrchy porostlé byly jedlemi a smrčínami, které svým stínem skoro celou šíři údolí zatemňovaly... Šum vody a zpěv ptactva oživoval jedně panující vůkol tichost...“ Tak po létech ve své knize Němcová vybavuje ze své paměti krásu, kterou jako malé děvčátko přijímala s údivem a snad i s nechápáním, ale která z ní takřka už na konci zlomené životní cesty vyšlehla nejprudší silou. Do minula zasněně zahleděné oči veliké básničky jakoby z hrobu něžně křísí citlivým, ale vždy pevným pokynem celý rok s proměnami krásy naší bohaté přírody, s liturgickými varlacemi pestrých a výmluvných církevních svátků, s lidovými, svéráznými a někdy naivními zvyky a obyčejy i tolikéř osudy různých lidí, kteří spisovatelčino nezapomenuté a neztratitelné dětství zabydlili.

Mnoho a všelicos na cestě života viděly a do mošničky srdce posbíraly tyto krásné, temně zelené oči, jež okouzlovaly a přitahovaly. Od první chvíle, kdy se otevřely vstříc onomu chladnému únorovému dnu v šedivém vídeňském činžáku v blízkosti minoritské nemocnice, až po tu, kdy se bolestně a v tichosti smíření a dovršení životní cesty opět vprostřed zimy navždy zavřely v posledním pražském bytě, co všechno viděly a soudily! Kruté rozmary a neuznalost bohatců, bídu a poníženost chudých a dřených; lidskou krásu a obětavost, ale také lidskou sobeckost a špatnost; nezištnou horoucnost a plamennost upřímně vlasteneckých srdcí i chladnou vypočítavost a zrádcovskou snadnost také vlastenců. Leč pořád přese vše na jejich dně, v jejich nezkalené hloubce tiše plula nádherná vidina ratibořického kraje i světlá,

ničím a nikým nezastíněná podoba zbožné, moudré, klidné babičky. Bylo tu již v prvním čísle vzpomenu letošního stého výročí úmrtí Boženy Němcové, byl připomenut její pohnutý život i její krásné dílo siovesné. Já tu dnes jenom rozehrávám nástroj vděčnosti, skrytý v lidském srdci, za dar nejceněnější, za knihu, kterou nepsala ruka spisovatelčina, ale kterou psalo její české srdce, kterou ji do péra diktovala její nezlomná, nezkrotitelná, žádnými úskoky a ústrky nepokořená láska k milované české zemi a jejímu věrnému lidu. BABIČKA naší paní Boženy Němcové je kniha srchovaná česká. Byla už přeložena do mnoha cizích jazyků a stále je překládána; v poslední době i do čínštiny a japonštiny a v roce 1960 vyšel v Taškentu i její uzbecký překlad ve vysokém nákladu. Ale v žádném jazyku nezazní nikdy tak čistě, zvučně a trpytivě jako v naší drahé mateřštině.

Nelze ovšem nepřipomenout, jak přirozeným a působivým uměním básnické malby je v „Babičce“ teple zachycena a uchována podstata naší katolické zbožnosti lidové ve vší její kráse, rozlehlosti, hloubce a dosažnosti. Dětsky nefaišovaná a čistá zbožnost Barunčina při psaní „Babičky“ ožívala znovu v usouzeném a tolika hořkostí navštíveném srdci spisovatelčině. Němcová si upřímně zbožnosti vážila, protože ji poznala u své obdivu hodné babičky, jež s modlitbou vstávala a s modlitbou ulehala, jež Pána Boha ctíla a milovala celým svým nesložitém životem, a pro niž Boží chrám byl vskutku předstílní věčného ráje. Klidná a věčná povzbuzovatelka k cestě dobrehého, platného, užitečného života, nevtrhavá učitelka modlitby a neunavující připamatovatelka věčné Boží vůle, jak se nám babička Barunčina v kresbě Němcové jeví,

PROF. DR. DOBROSLAV OREL

Dobroslav Orel, jehož dvacáté výročí úmrtí (1870 až 1942) si letos připomínáme, byl vynikající badatel v oboru chorálu a liturgického zpěvu i hudebních jevů z nejstarších dob. Rodák z Ronova, vystudoval bohosloví v Hradci Králové a stal se docentem církevního zpěvu při theologickém institutu. K pedagogickému působení připojil zanedlouho i činnost literární; svědčí o tom jeho prvotina „Rukojeť chorálu“, významná, vlastně první učebnice toho druhu u nás. Později byl pověřen, aby i na pražské konservatoři přednášel o církevním zpěvu a chorálu. V té době vydal — společně s Maxem Springrem v Řezně — své známé „Graduale parvum“ a „Kyriale“. Od těch časů ustavičně obohacoval naši hudební literaturu četnými články, úvahami a studii, obíraje se zvláště staročeskou duchovní písní, studiem českých tropů, chorálů v dávných českých rukopisech a kancionálech, dále též paleografickou stránkou české mensurální notace v domácích písařských školách. Jeho „Franusův kancionál z r. 1505“ představuje důležitý příspěvek k vývoji notace i poznání dějin jedno- i vícehlasého zpěvu z doby jagellonské v Čechách, ježto vskutku vynikajícím způsobem osvětluje pěvecký repertoár mensurální písně do konce XV. století. Neméně významné je Orlovo spolutvorství na „Českém kancionále“, kde podává — na vědeckém základě, nepamínaje však ani na praktickou potřebu našich věřících — plastický obraz duchovní písně našich předků.

V roce 1921 byl dr. Orel jmenován řádným profesorem hudební vědy na nově vzniklé filosofické fakultě Komenského university v Bratislavě. Ujal se svého úkolu nadšeně s plným vědomím závažnosti a rozvinul v Bratislavě činnost obdivuhodně všestrannou. Měl podíl na zakládání snad všech nových kulturních, zvláště hudebních i jiných uměleckých institucí, byl zakladatelem známého Akademického pěveckého sdružení (APS), účinně se zasadil o ustavení západoslovenské pěvecké župy J. L. Belly, dal podnět k založení Slovanského pěveckého svazu, konstituovaného v polské Poznani. Při Komenského university uvedl v život Seminář pro hudební vědu, při něm pak založil knihovnu čítající mnoho tisíc svazků, mezi nimi četné převzácné unikáty. Křížem krážem procestoval Slovensko, studoval musea, archivy, kruchty a objevil bezpočet vzácných památek, jež zachránil před utonutím v šedi zapomenutého prachu, mnohé z nich získal pro seminární knihovnu. Objevitelsky zhodnotil ži-

votní dílo Jána Levoslava Belly, skladatele tou dobou zatrpkle žijícího v cizině a v zapomenutí, zasadil se o jeho hmotné zabezpečení a návrat do vlasti, čímž Slovensku vrátil jeho znamenitého komponistu. Na Orlově podnět byl Bella universitou Komenského poctěn udělením titulu čestného doktora filosofie. Zde dodejme, že zásluhou Orlovou byl touže poctou obdařen i skladatel Vítězslav Novák.

Orlovo působení na Slovensku znamenalo vyorání hluboké a široké kulturní brázdy. Jeho četné publikace přispívaly k budování nového slovenského hudebního a kulturního dění. Posledním vpravdě monumentálním dílem jsou „Hudební prvky svatováclavské“, podávající v pěti rozsáhlých částech skvělý důkaz českého hudebního umění od nejstarších dob do konce 16. století, spolu s plastickým nástinem vývoje úcty k svatému Václavu nejen v naší zemi, leč i v široké oblasti zemí sousedních. Spis byl vydán jako II. díl Svatováclavského sborníku Národním výborem pro oslavu tisícího výročí a poctěn státní cenou.

Kromě uvedeného již působení byl Orel činný i jako dirigent; u něho to nebyl projev osobní záliby, to byl kus vážného celoživotního úsilí, které během doby nabylo významu pro vývoj zpěvní reprodukce u nás; profesor Orel byl jedním z prvních, kdo u nás chorál i českou píseň duchovní dovedl důkladně uvádět v původní formě z prostředí liturgie do prostředí širšího, koncertního. O to se zdarem usiloval všude, kde působil, ať v Hradci Králové, ať v Praze a konečně v Bratislavě. Byl nejen šťastným objevovatelem vzácných hudebních památek, které pro soudobé provádění upravoval, ale sám si také vycvičil sbory, které byly schopny tyto starobylé zpěvy přednášet přesně slohově, a tak jako vynikající sbormistr-specialista se zasloužil o povznesení úrovně domácí reprodukce sborové v oboru starší české písně duchovní.

Prof. dr. Dobroslav Orel byl vynikající vědec. Jeho zásluhou byla z prachu zapomenutí vyzdvížena řada starých českých i latinských, překrásně iluminovaných kancionálů a zpěvníků, prostudovány četné jevy staré české hudební kultury, literárně vědecky zachycen a uchován mnohý významný materiál. Svým plodným životním dílem získal pro nás i budoucí vzácné doklady dávné kulturní a hudební vyspělosti našeho lidu, jeho hlubokého náboženského cítění a sobě čestné místo mezi vědci. -RŠ-

zůstává příkladem a vzorem upřímné, prostičce a mile Bohu oddané duše. Takové zbožnosti si Němcová cenila; dovedla se rozhorčit jen nad zbožností vyhanou, předstíranou, pokroucenou. Vysoce hodnotila život a práci hodných, Bohu i lidu obětavě a horlivě sloužících českých kněží. Poznala jich dosti; a mnohých z nich nalezla citlivě porozumění pro svou literární a vlasteneckou činnost i finanční podporu ve chvílích peněžní tísně. Byli to zvláště vyšehradský kanovník Václav Štulc, obdivovatel její národopisné sběratelské činnosti farář Václav Krolmus, zabývající se stejnou prací, za jejího pobytu v Domažlicích, byli to zejména augustinián P. Švehla a děkan Jan Fastei. Na Slovensku, kde byla čtyřikrát, se seznámila v Hájniku u Sliache s tamním farářem Záhorským, který jí poskytoval živobytí; dobrým a užitečným přítelem jí byl farář Šafránek, působící v malých lázních Mlíkosrby u Nového Bydžova, jež ještě navštívila, už chorá a zlomená, půl roku před svou smrtí. Za zmínku také stojí, že to byl katolický kněz P. Ignác Kuhn, kaplan v Polné, který — když Němcovi v letech 1840—1842 dleli v tomto starobylém městě s krásným chrámem Nanebevzetí Panny Marie, vybudovaném nákladem kardinála Dietrichsteina — horlivě půjčoval Němcové české knihy a první obrátil její pozornost k tehdy ještě chudí české literatuře. Jen takové kněze, kteří ve vznešeném povolání viděli toliko cestu ke kariéře a osobnímu obohacení, neušili si potřeb svěřeného lidu a chovali se protlidově, dovedla Němcová odsoudit přísny, někdy až britkými a ostrými slovy. O tom svědčí její vyjádření z doby jejího pobytu v Nymburce o tam-

ním děkamu Antonínu Zichovi a jeho jednomu kaplanovi, jak je učinila v dopise Karlu Havlíčkovi. (Z 10. 8. 1849.)

Božena Němcová zazpívala svému národu překrásnou jarní píseň. Tolik jako malé děvčátko měla ráda jaro: „Jara skokem přibývalo; lidé pracovali již v polích, nahore na stráni vyhřívali se ještěčky a hadi, že se jich děti, jdouce na podzámecký vrch flalky a konvalinky hledat, vždy lekly. Na louce za slyvem rozkvítalo buliči očko, pryskyřník, na stráni modraly se podléšky a zlatově leskly se petrklíče.“ Kdy byla napsána tato slova? Dávno, dávno je tomu; tenkrát, kdy si český jazyk teprve klestil cestičku, aby se uplatnil tam, kde měl být všim právem, Bohem daným, zcela domovem. A jak svěže, barevně, hutně, bez pentliček sentimentality, se zdravou chutností krásy zní tento jazyk v ústech pozorné básničky! Oč je, řekněte sami, chudší slovo našeho současného básníka, který z pospíhajících pramének českého jara plachou dlaní načerpá tyhle verše: „V černý březem přijdou zahrádníci, / hlína zavlní se světlem rýčů, / třetím jitem najdou pokladníci: milujete zlato petrklíčů?“ (Frant. Branislav.)

Ne plnou hrst, ale plný klín zlata petrklíčů rozdala Němcová svým dílem svému národu, který na ni nemůže a nesmí zapomenout. Nelze přece zapomenout na tu, jež podle pravdy u nás kdysi, v čase pro český jazyk nepřijatelné a k nespělosti nutkavé, zazpívala čistě a bez bázně nadějnou, slunnou, těšlivou českou jarní píseň. Byla doopravdy básničkou jara; toho, jež probouzí přírodu, i toho, jež probouzí národ.

Václav Zima

PEČUJEME O HYGIENU DUTINY ÚSTNÍ

U nás dnes již snad nikdo nepochybuje o důležitosti a významu pro zdraví člověka pečovat o hygienu dutiny ústní. Nejen každý člověk, ale zvláště kněz musí o ní dbát. Naši pastoralisté, jak dr. Kouřil, tak také i starší dr. Toman ji kněžím velmi správně doporučují. Tak např. o ní píše dr. Kouřil: „Zpovědník před příchodem do zpovědnice nemá ničeho pít, čehož zápachy by jej zdiskreditovaly (např. slivovici), a jestliže kouří (tož také pozor), jistě je lepší a — my s tím plně souhlasíme — používat-li v otevřené zpovědnici při sv. zpovědi kapesník, který je lehce naparfumovaný pánskou kolínskou vodou a který drží u úst, než kdyby bylo cítit doutník nebo čibuk apod., který před půl hodinou právě vykouřil.“ („Zpovědnice“, II. díl. Rukojet pastýřského bohosloví. Dr. Kouřil, str. 59.) Rovněž i dr. Toman dává podobnou hygienickou radu kněžím, kteří kouří — i když kouření nenarušuje eucharistický půst — přece doporučuje před mší sv. vypláchnout si ústa, jestliže je jim cítit z úst. („Pastýřské bohosloví“, str. 393. Dr. Toman.)

Hygienu a péče o dutinu ústní tedy začíná především bojem proti zápachu z úst. Jeho příčinou nejčastěji bývají zkažené zuby nebo onemocnělá sliznice dutiny ústní, nosohltanu nebo to mohou být i vzdálenější poruchy žaludeční. Přímou nesnesitelnou bývá zápach z úst u osob trpících těžkým vředovým zánětem sliznice dutiny ústní nebo paradentosou.

U lidí, kteří se nestarají o hygienu dutiny ústní, se udržují zbytky potravy mezi zuby, které potom propadají hnilobě. Tím se na zubech vytvářejí povlaky a zubní kámen. Zápach bývá nejnápadnější ráno, kdy totiž po celou noc dutina ústní nebyla očišťována slinami. Jindy, jak jsme již předeslali, bývá příčinou zápachu z úst chronické onemocnění mandlí, kdy se na nich tvoří neustálé hnisavé čepy. Také u silných kuřáků je zápach z úst velmi nápadný, takže si toho i naši pastoralisté povšimli a kněze na to upozorňují ve svých odborných pojednáních.

Léčení zápachu z úst záleží především v tom, že se odstraní jeho příčina. Není-li možno příčinu odstranit, doporučuje se časté vyplachování úst ústní vodou s příměsí Thymolinu či jiného přípravku. Jiným dobrým zvykem, který by si měl každý člověk již od dětství vypěstovat a potom jej udržovat po celý život je, aby kartáček, zubní pasta a ústní voda náležely k jeho každodenní toaletě. Pokud se člověk živil stravou, která nebyla tak důkladně připravena pečením nebo vařením, a dokud nepožíval v takové míře cukrovinek a sladkostí jako člověk dnes, bylo samoочиšťování jeho chrupu při jídle tak dokonalé, že nepotřeboval dnešních toaletních potřeb. Dosud tuto výhodu mají zvířata žijící ve volné přírodě.

Hlavně proto si čistíme chrup, abychom odstranili povlaky se zubů a zbytky potravy z mezizubních prostorů. Hnilobným rozpadem zbytků potravy vzniká totiž kyselina mléčná, která je jednou z příčin zubního kazu. Na nečistoty na zubech reaguje i dásně, která se zanítí a tím je dán příznivý terén pro vznik paradentosy, jakožto

choroby lůžka zubního. Proto čištění úst a zubů by se mělo stát po každého člověka nejen hygienickým příkazem, ale doslova nutností, poněvadž konec konců každý člověk má bez čištění zubů pocit nepříjemného pachu z úst.

Další toaletní potřebou hygieny dutiny ústní je používání párátko po jídle, i když někde v cizině je toto považováno ve veřejných místnostech (v restauraci) za projev společenské neslušnosti. Kdežto u nás se kladou párátko při jídle na stůl jako slánka či jiné. Jestliže se totiž po jídle hromadí zbytky potravy v některé mezizubní prostoře, může to být připomínkou, že na přilehlých plochách zubů vzniká zubní kaz, nebo že plomby nejsou již tak dokonalé a že korunky již dobře nepřiléhají a toto je pak současně nositeli pobídkou, aby vyhledal zubního lékaře a defekty si dal opravit. Dřevěné párátko nemůže poranit dásně, avšak používáme-li párátko brkového, které ovšem musí být zásadně jen osobní, nebo dokonce nože, pak tyto manipulace mohou vést ke zraňování sliznice, a to potom vede nepochybně k chronickému zánětu dásně.

Jinou hygienickou pomůckou je zubní kartáček, jímž mechanicky čistíme chrup. Často se pacienti dotazují lékaře, zda mají používat měkký či tvrdý kartáček. Je ale známo, že i ten nejtvrdší kartáček v teplé vodě změkne. Avšak chybu dělají ti lidé, jímž krvácí dásně a kteří užívají kartáčku měkkého, ti by měli právě používat kartáčku tvrdého, poněvadž kromě odstraňování nečistot se při čištění zubů provádí i masáž dásně, která potom vlivem tvrdšího kartáčku se zpevní a nekrvácí. Závažnou chybu při čištění zubů dělají lidé tím, že vedou kartáček stále horizontálním (vodorovným) směrem místo krouživých pohybů. Po takovém několikaletém čištění zubů si odtlačí krčky zubů a pak se u nich dostaví bolestivost zubních krčků, event. na těchto místech vzniká zubní kaz, který musí být ošetřen, ale ošetřování těchto kazů bývá velmi bolestivé.

Pokud se týče ústních vod nebo zubních past musíme zdůraznit, že neexistují takové, které by ničily mikroorganismy dutiny ústní a — ani to není fyziologicky správné — nebo rozpouštěly zubní kámen, poněvadž kdyby byly tak energické, pak by se staly lidskému zdraví při dlouhodobém užívání škodlivé a musely by být proto zakázány. U nás vyráběné zubní pasty a ústní vody jsou pod přísnou vědeckou kontrolou, takže máme záruku, že nejsou zdraví škodlivé. Zubní pasty obsahují jemný prášek, mýdlo, glycerin a něco mentolového oleje. Ústní vody se zase vyrábějí z alkoholu, desinfekční příměsí různých aromatických látek. Proto stačí dáti několik kapek ústní vody do sklenice vody a získáme tím příjemné kloktadlo.

Zásadně provádíme hygienu dutiny ústní vždy večer před spaním a ráno ji potom ještě zopakujeme. Pravidelným, každodenním čištěním si uchováme zdravý chrup po mnohá léta a styk s lidmi — kněžská pastore — bude vždy příjemná a společensky příznivá.

MUDr. Vlastimil Nikodém.

Stavební údržba kostelů a far

STŘECHA A POŽÁRNÍ OCHRANA

Střecha je konstrukce, která budovu shora uzavírá a chrání proti všem vnějším vlivům. Střešní konstrukcí tvoří krov a krytina. Na sklonu a tvaru krovu závisí i druh krytiny, čím strmější sklon, tím těžší krytina může kryt střechu. Mnohdy zatékání do půdních prostorů bývá způsobeno nevhodnou volbou krytiny pro ten či onen druh střechy. Tak např. po krytinách asbestocementových vzlíná voda na rubu, má-li střecha malý sklon.

Krytina má být prohlížena každé dva roky a malé závady mají být opraveny hned. Dbejte na to, aby řemeslníci, kteří přijdou na střechu opravovat hromosvody, žlaby, komíny nebo i montovat televizní anténu nepro-

šlapali krytinu víc než je nutno a aby uvolněné tašky byly hned znovu řádně upevněny. Při každé práci na střeše je ohrožen prostor před domem a proto v zájmu bezpečnosti chodců je nutno onen prostor vyznačit výstražnými kříži na tyčích opřených o zeď budovy a jestliže chceme něco se střechy shazovat, musí ohrožený prostor chodníku ohlídat jeden pracovník, který upozorňuje chodce na nebezpečí.

Účelem tvaru střechy, kryjící krytiny i oplechování je svést co nejrychleji vodu se střechy a odolávat náporům povětrnosti, proto krovové konstrukce mají být řádně kotveny a krytinou nemá profukovat. U plochých střech pak nemají být velké převisy, neboť tlak větru

odspodu a sací síla svrchu jsou tak veliké, že vítr umí snést celé střechy.

V dnešní době kryjeme důležité budovy a budovy v zastavěných místech krytinami polospalnými, jako jsou krytiny lepenkové a tvrdými krytinami z nespalitelného materiálu, jako jsou pálené tašky, asbestocementové desky břidlice a skleněné tašky. Nespalným materiálem je ovšem i plech, který je krytinou odolnou, zvláště plech měděný, který přetrvá staletí bez udržování a oprav.

Ke krytí plechem na historických objektech se užívá plechu měděného 0,5–0,65 mm tl., jinak zpravidla ocelového plechu pozinkovaného o stejné tloušťce. Plechem můžeme krytí minimální střešní sklonu a střechy tvarované do nejroztodivnějších forem. Plech se pokládá buď na laťování nebo na bednění, které se pod plech pokryje nepískovanou asfalt. lepenkou. Budeme-li krytí plechem betonové plochy, jako jsou např. římsy, musíme do betonu osadit špalíky 20–40 cm od sebe, do nichž se pak plech přichytne. Plechové tabule se spojují například sklonu na ležatou drážku a po spádu na stojatou drážku, takové spojení umožňuje plechu dilatování při změnách teploty. Do drážek pak jsou zasunuty příponky, které připojují celou krytinu ke krovu, přesněji řečeno k laťování nebo bednění krovu. Plechovou krytinu některých dekorativních kopulí spojujeme na ležatou drážku ve směru vodorovném i svislém, avšak vodorovné drážky neprobíhají, nýbrž jsou pole po poli posunuty. Na svislou jednoduchou drážku spojují se i plechové věžní krytiny věží pozdní gotiky, neboť jednoduchá drážka pod náterem není téměř znát, i když je jisté, že nejsolidnějším spojením svislých spojů jsou dvojité stojaté drážky. Při kladení věžní krytiny musíme dbát té zásady, že krytinu na věže nesmíme klást v celých souvislých pásích, nýbrž je nutné upravit v krytině větrací otvory, aby vzdušné proudy a víry mohly z podstřeší volně pronikat. Montáž věžní plechové krytiny začíná od okapu a ve vrcholu ve špičce střechy jsou spoje sbíhající se krytiny překryty plechovým komolým jehlanem nebo kuzelem, který je oplechováním hrotnice, do níž je osazen kříž. Kříž musí být do hrotnice zasunut asi polovinou své délky nad hrotnici a jeho dosednutí na hrotnici a tím i na ukončující oplechování je kryto manžetou. Toto ukončující oplechování věží bývá z polotvrdeho plechu měděného tl. 0,75–1,5 mm a pokud je spájeno, tedy tvrdou pájkou, aby spoje byly vodotěsné. Důležité je vodotěsné oplechování čela hrotnice tam, kde je otvor pro zasunutí kříže. Jestliže do čela zatéká, otvor vyhniže a kříž se větrem vyviklá a nachýlí. Hrotnice sama musí být spojena pevně s krovovou konstrukcí. Tam, kde těsníme navlečením plechových manžet na hrotnici, utěsňujeme konopím prosáklým řídkým miniovým tmelem, tmele má být tolik, aby při těsnění prýštil ze spár.

Další zásadou, kterou musíme při krytí věžové střechy zachovat, je, že klademe plechové tabule souvisle po celém obvodu a tak vždy od okapu vzhůru obvod po obvodu až ke špičce. Kdybychom totiž položili jedno celé úbočí a pak chtěli k němu připojit sousední, mohlo by se stát, že než bychom sousední úbočí položili a tak spojili krytiny obou úbočí v celek, mohl by nám vítr strhnout celou naši práci, protože by vnikl pod krytinu ze strany a podfoukl ji.

Plechová krytina věží a kopulí, zvláště složitých ploch se dělávala také dříve z tašek a šupin. S tímto materiálem se pracuje jako s tvrdou krytinou, nejdříve se oplechují úžlabí, proníky a hřebeny a pak se tašky nebo šupinové pásy kladou prostě přes a přichycují se příponkami.

Při krytí měděným plechem musíme dbát toho, aby se měď nikde nestýkala přímo s jiným kovem, neboť by pak nastalo elektrolytické rozrušení mědi.

Plechová krytina při svých výhodách má i nevýhody. Jednou z podstatných nevýhod je to, že v případě požáru zůstává oheň pod touto krytinou dlouho utajen, plecho-

vá krytina může svým žářem při déle trvajícím ohni přenést požár i na části dosud nezachvacené a hořící střecha znesnadňuje zákrok požárníků, protože plech se svíjí a překází v hašení.

Práce s plechem spadají do oboru stavebního klempířství. Význam odborně a řádně provedené klempířské práce v údržbě budov nám vysvitne z uvědomění si, že všechny proníky střechou musí být oplechovány a že máme oplechovat i každý architektonický článek, vystupující před líc omítané fasády více jak 5 cm. Proníky střechou jsou všechny ty spáry mezi krytinou a z ní vystupujícími komíny, vikýře, výstupy a výlezy, štíty a požární zdi. Oplechováváme také styk krytiny v úbočí a okap opatříme žlabem, jímž svádíme vodu z celé střešní plochy do kotlíku a jím do odpadní trouby.

Běžným materiálem pro všechny klempířské práce je ocelový pozinkovaný plech, který je stejně kvalitní jako zinkový plech, protože také nerezaví. Jsou to ty známé lesklé tabule plechu s jakoby ledovými květy. Chceme-li výrobky z pozinkovaného plechu natírat, počkáme, až vlivem oxydace květovaný vzor zmizí a pak teprve natíráme. Kdybychom natírali plech s texturou ledových květů, náter by nám nedržel.

Základní náter má být ze lněné fermeže s miniovým práškem (suřík) a pokud je suřík nedostatkovým materiálem, používáme i na základní nátěry normální fermezové barvy. Jako ředidla zhoustlé barvy užijeme lněnou fermez s nepatrným přídavkem terpentýnu. K vyrovnání nerovností pod náter používáme obyčejného sklenářského tmele.

U klempířské práce je důležité dobré vodotěsné spojení jednotlivých dílů, které může mít buď spojení mechanické nýty a drážkami, nebo tavné pájením či sváře-

ním. Spojování pájením, běžné v lidové mluvě se říká letovat, může být podle druhu pájky buď naměkko měkkou pájkou, nebo natvrdo pájkou tvrdou. Tvrdé pájky jsou slitiny mědi a zinku a pájí se jimi mosaz, bronz, slitiny mědi a různé kovy (ocel-měď, měď-mosaz apod.). Běžně užívanou pájkou ke spojování pozinkovaných plechů je tedy pájka měkká, tj. slitina cínu a olova, kterou můžeme spájet i plechy ocelové, zinkové, olověné a měděné. Pájka se dodává v různé formě od bloků až do podoby prášku, ale nejznámější její forma jsou dráty a tyče.

Jak spájíme a co k tomu potřebujeme? Pájí se tím způsobem, že nahřáté pájedlo (tj. měděné hrotité kladívko na rukojeti) očistíme na hrotu pilníkem i ponořením hrotu do tavidla (salmiak) a nabere na hrot pájku. Před tím jsme očistili plech, který budeme spojovat na místě spoje jednak oškrábáním, jednak kyselinou solnou (zředěnou v poměru 1 díl kyseliny : 2 díly vody), a pak spojované místo přeplátujeme o 5–15 mm. Pak pájedlo přikládáme plnou plochou na vrchní plochu spoje, aby se celý pruh ohřál a pájka zatekla na plnou šíři přeplátování. Oba spojované plechy se nesmí při spojení pohnout, jinak by spoj nebyl pevný. Proto někdy spoj nejprve na několika místech pájkou postehujeme a pak teprve spájíme po celé délce. Spoj ve spájeném místě dotlačujeme a nenamáháme dřív až pájka zatuhne. Nabírání pájky na pájedlo se děje zpravidla tak, že v jedné ruce držíme tyčku pájky a v druhé pájedlo a obě k sobě přidržujeme a jedeme po spoji, ovšem pozor, aby pájedlo přiléhalo těsně k plechu a abychom nenahřívali jen spodní část spoje tím, že bychom pájedlo vedli jen po hraně. Správně spájíme, když nahříváme celou horní plochu spoje a pájkou zaplňujeme celou šíři spoje! Plechy měděné a mosazné i černé ocelové plechy dříve než spájíme, očistíme na povrchu nanesením tenké vrstvy pájky. Tak tedy spájíme naměkko. Natvrdo spájíme svařovacím hořákem a používáme takové pájky, která má nižší teplotu tavení než spájené materiály.

Arch. Miroslav Potužník

STARÁ HRA JE VELMI NEBEZPEČNÁ

Zdá se, že i za nynější napjaté mezinárodní situace nechce hrát západní diplomacie nějakou vskutku pozitivní a novou politiku v otázce odzbrojení nežli hrála dosud. Tato politika je průhledně jednoduchá: podepsat v OSN nebo na veřejnosti jakýkoliv všeobecný odzbrojovací nebo válku zatracující dokument, ale přitom neustále pokračovat v šíleném tempu zbrojení.

Rímská zásada „Si vis pacem, para bel um“ — chceš-li mír, připravuj válku — vedla vždy jen k válce a nikdy k míru. O tom se také přesvědčilo Rakousko-Uhersko Františka Josefa, který tuto zásadu povýšil na státní doktrínu v první světové válce. Bohužel, ani děsná zkušenost druhé světové války nepřiměla západní zbrojaře a diplomacii k trochu rozumnějšímu stanovisku. Naopak, dočasný monopol atomové bomby vedl je k politice tzv. atomového vydírání. Brzy však se přesvědčily, že SSSR má zbraně potenciálně mocnější a že tedy vydírání hrozbami na něj neplatí.

Všichni lidé se zdravým úsudkem a s morální odpovědností znají dosah nebezpečí, který lidstvu hrozí z jaderných zbraní. Nejvyšší představitelé církvi i laické veřejnosti mnohokrát upozorňovali na nutnost odvrhnout jaderné zbraně a postavit je mimo zákon. A také Sovětský svaz prohlašoval od začátku svou ochotu přistoupit k dohodě o zákazu těchto zbraní a jejich zničení a když se k tomu západní velmoci neměly, navrhoval alespoň jednání o zákazu pokusů po určitou dobu. K těmto jednáním sice opakovaně došlo, ale i když na krátkou dobu k pokusům nedošlo, nebylo nikdy dosaženo jednoznačné dohody o zákazu pokusů s jadernou výzbrojí.

Průběh jednání představoval neustálé vytáčky západních diplomatů na konkrétní sovětské návrhy. Obvykle spočívaly západní námitky na tvrzení, že při případných podzemních pokusných výbuších není možná spolehlivá kontrola. Vůbec otázce kontroly se dávala přednost před samou věcí. Bylo jasné proč. Složitá kontrolní organizace měla se stát orgánem západní špiónáže. Kromě toho nechávaly USA a Velká Británie záměrně Francii mimo jednání. Francie měla volné ruce k pokusům, zatím co SSSR s nimi skončil. Sovětský premiér několikrát upozorňoval na to, že nepokládá za nic chytrého prohlašovat, že USA k pokusům nesahají, ale že nemožno za Francii. Totéž by přece mohl dělat SSSR s Polskem nebo Československem. To by ovšem byla nedůstojná hra, která by nikdy nemohla věci samotné prospět.

Ani při letošním ženevském jednání nepostupovaly západní delegace odpovědněji nežli předtím. Sovětská vláda pokládala proto za nutné informovat OSN o současném stavu věcí v řešení otázky zastavení pokusů s jadernými zbraněmi. USA i Velká Británie pokračovaly znovu v manévrování a odkládání projednávaných problémů.

Velké zklamání pro světovou veřejnost znamenalo prohlášení britského premiéra Macmillana po jeho jednání v Bonnu. Zdá se být krajně neodpovědným mluvit dnes o reálné naději, že rok 1962 bude rokem postupného snižování mezinárodního napětí. Takové optimistické tvrzení nemá žádnou praktickou cenu, když za ním nestojí nové návrhy, které by sblížily stanoviska Západu a Východu. Přitom je víc nežli pochybné, že by devadesátiletý bonnský kancléř slevil z kterékoliv své doktríny, neboť jeho hlavní zásadou je neuznávání NDR a uměnělé lpění na okupačním statutu západního Berlína.

Neupřímný a lícoměrný vztah k otázce odzbrojení, jaký projevují západní mocnosti, opakuje se také v otázkách likvidování koloniálního systému. Také zde hlasovala většina členů Severoatlantického společenství a dalších agresivních paktů pro deklaraci o úplném zrušení kolonialismu. Budiž, proč ne deklarací? Deklarací se dá vzbudit zdání pokrokovosti. Něco jiného je však skutečná politika v Africe, Asii a v Latinské Americe.

V někdejším Belgickém Kongu dále běží potutelná hra

mezi Američany a Belgičany. Deklarace o potlačení Tshombova kolonialistického režimu, drženého belgickou soldateskou, jsou na papíře. Jen nepatrná část toho, co přijme Rada bezpečnosti OSN, se stane v Kongu skutečností. Ba naopak úmysly poctivých členů Rady bezpečnosti se zde měny v pravý opak. Tshombovi je tato hra po chuti. Bude dále sloužit Belgičanům, ale není ochotný přijet do USA a převzít tu čestné vyznamenání zasloužilého antikomunisty od amerických fašistů. Zatím co tu probíhají složité smířovačky mezi Belgií a USA, konžský lid trpí dále. Chaos a nesvoboda, bída a mouze, to je všechno, co dostal konžský lid. Jeho opravdový zastánce A. Gizenga je v poutech a je obava, aby ho nestihl osud Lumumbův.

Se stejnou bezostyšností pokračují masakry alžírského lidu. Podílí se na nich jak de Gaullův režim, tak i „tajná armáda“. Vraždy, loupeže a násilí jsou na denním pořádku nejen v Alžíru, ale také v metropolitní Francii. Fašismus hodlá znovu uchvátit oběť — a vládní moc k tomu nečinně přihlíží, zatím co lid se pozvedá k obraně posledních zbylých demokratických práv. Nezástalo jich mnoho, nicméně fašismus je krutovláda, která neuznává ani právo, ani lidskost. Francie je tragický příklad země, kterou barbarská koloniální válka v Alžírsku vede k vládě násilí — fašismu. Kdo nedbá svobody jiného, ztrácí ji sám.

Portugalská Indie si oddechla ze staleté poroby. Nyní je na pořadí národně osvobozené války Západní Irian. Holanďané sice hodlají nastrčit do popředí loutkový Papuánský stát, ale nebude jím to příliš užitečné. I zde jsou věci příliš daleko.

Fašistický salazarovský režim v Portugalsku nemá oddechu. V OSN je jejich kruté řádění v Angole trvale od-suzováno četnými rezolucemi. Ze se tyto rezoluce nemožno projevít v nešťastné zemi, je způsobeno tím, že za Portugalci stojí v pozadí američtí a britští monopolisté, kteří z otrocké práce Angolanů dobývají pohádkové zisky. Také ztracené zisky na někdejší Batistově Kubě nedají Američanům spát. Marně se snaží přimět své latinskoamerické vasaly z Organizace amerických států k sankcím proti Kubě. Jejich snaha dostat Kubu do izolace neměla dosud úspěch. Lid Kuby se zbraní v ruce musí nicméně být připraven k nové invasi nepřátel.

Alžír, Belgické Kongo, Laos, Kuba, ale také především NSR se západním Berlínem jsou stáťmi ohnisky neklidu. V pozadí jsou to Anglo-Američané, kteří tento neklid záměrně pěstují a rozněcují. Je ovšem pochopitelné, že v tomto spiknutí proti míru chtějí hrát samostatnější úlohu také někdejší hitlerovští vojevůdcové, když již před tím infikovali ve svých významných funkcích organizaci NATO!

I někteří bystří Američané si uvědomují toto, zatím skryté nebezpečí, které z Bonnu opět začíná hrozit světu a tím také americkému lidu. Je zajímavé, že tyto znepokojivé myšlenky pronikly nedávno dokonce i do americké televize. Samotný název televizní, téměř hodinové diskuse, byl příznačný. Zněl: „Máme se bát západního Německa?“ Laureát Nobelovy ceny prof. Pauling řekl, že dal podnět k petici proti zkouškám s atomovými zbraněmi, které podepsalo 720 osob americké veřejnosti života, mezi nimi 21 laureátů Nobelových cen. Prohlásil, že se tyto zbraně nesmějí za žádnou cenu dostat do rukou západoněmeckých militaristů. T. H. Tetens, který kdysi vyšetřoval ve Washingtoně činnost bývalých hitlerčků, prohlásil, že hitlerovští generálové, kteří přivedli k moci Hitlera, jsou nyní v NSR v rozhodujících postaveních. „Proto — řekl Tetens — považují za svou povinnost upozornit své spoluobčany na toto nebezpečí.“ Na závěr řekl americký intelektuál: „Němci mají světovládné ambice.“ A my bohužel musíme dodat, že v tom ohledu nejsou sami. Cím dříve národy světa pochopí nebezpečí, které světu hrozí ze světovládných snah, tím lépe bude pro světový mír.

NÁŠ ZÁPISNÍK

JUBILEA

V měsíci březnu t. r. oslaví svá životní jubilea vdpp.:

90 let 21/3 P. František Mokroš, farář v. v., Boršice.

80 let 5/3 Msgre ThDr. František Kutal, inful. probošt, Kroměříž.

70 let 3/3 ThDr. Josef Hrabal, farář v. v., Uher-ské Hradiště; 29/3 P. Josef Roháč, farář v. v., Le-nešice.

65 let 12/3 P. Josef Kurowski, farář, Mosty u Jab-lunkova.

60 let 17/3 P. Ferdinand Funk, farář, Hradišsko u Kroměříže.

50 let 3/3 P. Alois Hoffmann, admin., Potěhy u Čáslavi; 4/3 P. Hrozna-ta Geršl, os. děkan, Aš; 5/3 P. Josef Slováček, farář, Vrbice u Poděbrad; 8/3 P. Petr Křeháček, admin., Mysločovice; 8/3 P. Josef Popeika, provisor, Prackšice; 8/3 P. Antonín Šidlo, admin., Mičov; 10/3 P. Josef Bousov; 10/3 P. Josef Noska, admin., České Velenice; 10/3 P. Josef Peterek, admin., Olomouc-Chválkovi-ce; 14/3 P. Rudolf Matěna, děkan, Vacenovice; 20/3 P. Josef Smejkal, admin., Repníky; 29/3 P. Vladimír Dobiáš, farář, Mlado-čov; 30/3 P. Jaroslav Aubrecht, admin., Město Touškov; 31/3 P. Richard Neuman, farář, Pňovice.

KNĚŽÍ DOBY

OBROZENECKÉ

V posledních týdnech v denním tisku byly zprávy o epidemii černých neštovic v záp. Německu a v Londýně. Před léty v roce 1949 byl v Lékařských listech uveřejněn článek MUDr. Hadravského „Po-čátky očkování proti neš-tovicím na Moravě“ (Lék. listy, roč. 1949, str. 117), kde autorka píše o čin-nosti katol. kněží na po-čátku 19. stol., kteří do-konce sami obyvatelstvo očkovali a hlavně očková-ní propagovali, které v té době bylo projevem jistě-ho pokrokového myšlení a jednání.

„Na venkově se přičiňo-vali o rozšíření očkování kněží nejen propagací, ale i přímou pomocí. Dr. Vác-lav Linhart se zmiňuje o kaplanu, jehož zásluhou byly v obci očkovány vše-chny narozené děti, a uvá-

dí, že v obci není po dva roky po neštovicích ani stopy. Půjde-li to tak dále v celé zemi, budou prý neštovice za půl století ne-známou nemocí. Na Valaš-sku působil kněz Václav Volný, který od r. 1804 sám očkoval na Rožnovsku a Karlovicku. Očkovací lát-ku dostával od svého brat-ra faráře v Paskově. Při-cházeli k němu lidé z da-leka a vydal na 2000 po-tvrzení o očkování. Z na-řizení úřadu poučoval i lé-kaře v Meziříčí. Dr. V. N.

PÍSMO SVATÉ

Genese „Algonquina“ tiš-těná 1655 v jazyku Indiá-nů ze státu Massachusetts, jediný výtisk svého druhu, zdobí knihovnu londýnské King's College. *Hudba bib-le* je námětem knihy „Klei-ne biblische Geschichte der Musik“ (nakl. Koehler a Amelang, Lipsko), kde Kurt Wiesner na 60 stra-nách shromáždil mnoho zajímavých údajů o pod-statě a významu duchovní hudby v biblické době. *Luzičtí Srbové* mají nový přek-lad evangelia sv. Matouše, vydalo jej nakladatel-ství Domovina v Budyšině. *Bible v aramejštině* vychá-zí postupně u nakladatele Brilla v Leidenu.

VŠEM NÁRODŮM

V katolické církvi je ny-ní 35 černých biskupů, z toho 1 kardinál, 5 arci-biskupů, 18 biskupů ordi-nářů a 11 titulárních ordi-nářů.

KNIHA O EDMUNDU CAMPIANOVI

Evelyn Waugh, u nás ta-ké překládaný, vydává právě třetí vydání životopi-su o učenci a misionáři, který také působil v Praze a zahynul mučednickou smr-tí za panování Alžběty I.

ŽIVOT

JERONÝMA SAVONAROLY

R. Roberto, známý itals-ký badatel o středověku, napsal historickou studii „Život Girolamo Savonarola“, právě přeloženou do angličtiny. Popisuje život a osudy vášnivého kazate-le, který ovládl veřejné mínění a moc ve Floren-cii, zavedl přísný režim a vládu teroru i na věci bezvýznamné, jako byla móda. Badatel zdůrazňuje, že žádná vláda dneška by nesnesla jeho postup a cíle.

PAPEŽ Z POLÍ

K třem biografiím Jana XXIII. řadí se nyní další od Francis Murphy „Jan XXIII.“, s podtitulkem „pa-pež z polí“. Je to dobře čtivá kniha o lombard-ském synkovi, postupně knězi, nunciovi, kardinálo-vi. Je plná zajímavých mo-mentů, ukazujících dnešní-ho papeže z lidské stránky.

JESKYNĚ

U MRTVÉHO MOŘE

„Die Hohle am Toten Meer“ (Union Verlag, Ber-lin, NDR) od Heinricha Alexandra Stolla má za námět reportážně románou-ovou formou zpracované největší rukopisné nálezy 20. století v jeskyních u Mrtvého moře. Autor má za sebou podobnou práci o Tróji a nechal mluvit fakta jejich strhující řečí, doprovodil knihu chrono-logickým přehledem nále-zů a zpracování rukopisů, podrobným rejstříkem a vysvětlivkami, desítkami fotografií a řadou map. Kniha se dobře čte a od-borníci souhlasí s metodou zpracování a žádají jen dokumentární citaci, aby kniha vedle své beletristic-ké hodnoty a věcného po-učení získala ráz vědecký. Za necelý rok vyšla ve dvou vydáních.

DEN,

KDY KRISTUS ZEMŘEL

Kniha Jim Bishopa „The Day Christ Died“, fakta z posledních dvaceti čtyř hodin života Krista Pána — vjezd do Jeruzaléma a druhý den smrt na kříži na Kalvárii — řazená re-portážním způsobem, vy-právněná se širokým vy-světlením doby, místa a událostí, stala se dnes jednou z nejčtenějších knih světo-vé literatury. Je pře-kládána do většiny světo-vých jazyků a všude získá-vá oblibu moderním tlumo-čením věčné historie.

P. PIRE —

SRDCE OTEVŘENÉ

Budovatel vesnic pro po-stižené z druhé světové války, dominikánský kněz P. Pire, vyznamenaný také Nobelovou cenou míru, je námětem knihy Victora Houvarta „Otevřené srdce“. Líčí na základě bohatého materiálu činnost prostého duchovního, který zorganizoval pomoc na nejširším

základě a stále pokračuje ve svém díle.

POKRAČOVÁNÍ

„QUO VADIS?“

Kniha Shifield Quye „Purpur a šarlach“, ličící doby, kdy se odmlčeli mu-žové evangelií, kdy pře-stal psát svatí evangelis-té, léta od r. 37 až 138, z času prvních křesťanů, je označována za pokračo-vání „Quo vadis?“. Je to stále období, kdy více tuší me než víme z dějin křes-tanství. Historikové ořino-minají, že spisovatel, ne-maje přesných faktů, spo-lehl na svoji fabulační schopnost, ale že jinak do-bu přesně vystihl.

Z DOBY

PRVNÍCH KŘESŤANŮ

Dalším románem z doby prvních křesťanů je práce holandského autora Maria Rosseel „Byl jsem křesťan-em“ (německý překlad, nakladatel Müller, Salz-burg). Dílo zachycuje do-bu čtvrtého století po Kris-tu. Ve středu děje stojí ži-votní příhody Marca Aurelia, „prostředního křesťana“, který vždy neobstojí v pokušeních tohoto světa, ale cítí velikost vyrůstajícího křesťanství, takže doufá ve „světlo na obzoru, nesoucí i jemu spásu“.

LEXIKON ZUR BIBEL

od Fritze Rieneckera (na-klad. Brockhaus, Wuper-tal) má přes 6000 hesel, 100 celostránkových obra-zů, mapy, četná vyobraze-ní. Nahradí celou knihovnu, vyčerpává celý ob-sah bible, podává vysvětle-ní, ukazuje prameny k dal-šímu studiu.

ZPĚVY RADOSTI

P. Duval S. J. ovládá kytaru tak znamenitě, že skládá duchovní písně s do-provodem kytary, která se dnes stává zase světově uznaným nástrojem mláde-ži. Pořádá koncerty svých du-chovních písní s doprovodem kytary; nyní vydal „Chante ta joie“.

STÍNY A PODOBENSTVÍ

Pod názvem „Shadows and Images“ Merile Tre-vor napsal román, mající na pozadí katolicismus a Oxfordské hnutí s kardi-nálem Newmanem jako hlavní postavou příběhu. Dílo bylo dobře přijato kritikou.

NEZNÁMÉ O ZNÁMÝCH

K papeži Lvu XIII. (1878 až 1903) se dostavil jeho synovec, aby mu blahopřál k 80. narozeninám. „Přeji vám,“ řekl mezi jiným, „abyste se dožil sta let.“ — „Nekladme raději meze vůli Boží,“ odpověděl mu ve smích papež.

Tvůrce „Božské komedie“ Dante Alighieri (1265 až 1321) měl ohnivě rusé vlasy. Když jednou šel ulicemi Verony, zaslechl, jak si nějaké ženy o něm povídají: „To je ten, co píše, že byl v pekle. A musí to být pravda, má ještě sežehnuté vlasy.“

Spisovatel Jindřich Šimon Baar napsal už v semínáři báseň „Bulačina“, oslavující chodské nářečí. Hudbu na ni složil Jindřich Baar později

vyslovil přání, aby skladatel rozepsal písničku pro sbor a aby mu ji jednou zazpívali nad rakví. Jindřichovi se dlouho do toho nechtělo. Teprve v sobotu ráno dne 24. října 1925 se pustil do práce. Celou noc se mu totiž zdálo o Baarově a o svém nesplněném slibu. Sotva byl s prací hotov, dostal zprávu, že Baar asi před hodinou zemřel...

„Náhody“ jsou někdy opravdu zvláštní. Když se Msgre Giovanni Mastai-Feretti, pozdější Pius IX., ubíral do Ameriky, kde měl nastoupit jako přidělenec u jedné nunciatury, jel na jedné lodi s ním ještě dva další muži, kteří později vstoupili do dějin. Byl to osamělý a zamlklý princ Ludvík Bonaparte, pozdější císař Napoleon III., a světlovlasý námořník jménem Giuseppe Garibal-

di, pozdější generál. Jak jinak by se asi vyvíjely dějiny, kdyby se loď byla potopila!

Svatý Tomáš Akvinský (1226—1274) se už jako novic u dominikánů v Paříži rád oddával hlubokým, dlouhým a mlčenlivým meditacím. Jeho spolužáci ho pokládali za přihlouplého a tropili si z něho smích. Jednou k němu přiběhl a vzrušeně mu sdělovali, že prý se nad Paříží vznáší vůl. Tomáš vyšel ven a tvářil se, jako by v oblácích hledal létající zvíře. Dovedete si představit ten výbuch smíchu! Když všichni utichli, Tomáš řekl: „Vím, že není možné, aby vůl létal; ale přesto jsem to považoval za pravděpodobnější, než že se tolik kleriků shodne na takové lži.“

Italský theolog Giovanni Picco della Mirandola (1463 až 1494) byl proslaven svou zázračnou pamětí. Báseň, kterou si jednou přečetl, uměl odříkat zpaměti nejen od začátku ke konci, ale také obráceně.

Král Ferdinand se rád bavil se známým diplomatem, literátem a národohospodářem opatem Ferdinandem Galianim (1728 až 1787). Jednou byli spolu na procházce. Nastal liják. Král a jeho průvodci se schovali do blízké chatrče a zamkli za sebou dveře. Galiani zůstal v hustém dešti. Když přestalo pršet, král vyšel a řekl posměšně opatovi: „Pročpak jste nešel dovnitř, vždyť jste promoklý až na kůži.“ — „Nevadí,“ řekl opat, „do archy Noemovy se také schovala jen zvířata.“

ÚŘEDNÍ ZPRÁVY

DIECÉSE LITOMĚŘICKÁ

Ustanovení a jmenování:

- Böhm Jan**, administrátor v Dubnici, ustanoven s okamžitou platností interkalárním administrátorem farnosti Mimoň, okres a vikariát Česká Lípa; čís. dekr. 2820/61 II-A-1 ze dne 25. listopadu 1961.
- Brabc Miroslav**, administrátor v Rejšicích, ustanoven s okamžitou platností excurrento administrátorem farnosti Všejan, okres i vikariát Mladá Boleslav; čís. dekr. 2815/61 II-A-1 ze dne 23. listopadu 1961.
- Dostál Jaroslav**, farář a osob. děkan v Bělé pod Bezdězem, ustanoven s platností od 1. září 1961 excurrento administrátorem farnosti Bezdědice, okres i vikariát Mladá Boleslav; čís. dekr. 1890/61 II-A-1 ze dne 17. 7. 1961.
- Kobr František**, administrátor v Bezdědicích, ustanoven s platností od 1. září 1961 interkalárním administrátorem farnosti Kovář u excurrendo administrátorem farnosti Skalsko, okres a vikariát Mladá Boleslav; čís. dekr. 1889/61 II-A-1 ze dne 17. 7. 1961.
- Kovář Josef**, arciděkan v Mladé Boleslavi, ustanoven s platností od 1. září 1961 interkalárním administrátorem děkanství v Rožďalovicích a excurrendo administrátorem farnosti Žitovlice, vše okres Nymburk, vikariát Mělník; čís. dekr. 1875/61 II-A-7 ze dne 15. 7. 1961.
- Mánek Ferdinand**, administrátor v Libouchci, ustanoven s okamžitou platností interkalárním administrátorem farnosti Mikulášovice a excurrendo administrátorem farnosti Velký Šenov, vše okres i vikariát Děčín. Současně pověřen se stejnou platností konáním bohoslužeb u řehol. sester v sociálním ústavě v Horní Poustevně; čís. dekr. 2730/61 II-A-1 ze dne 8. 11. 1961.
- Marvan Václav**, administrátor v Doksech, ustanoven s platností od 1. září excurrendo administrátorem farnosti Bořejov a Kruh, okres i vikariát Česká Lípa; čís. dekr. 1874/61 II-A-1 ze dne 15. 7. 1961.
- Mikel Antonín**, administrátor ve Skorotčích, ustanoven s okamžitou platností excurrendo administrátorem farnosti Čermná, okres Ústí n. L., vikariát Litoměřice; čís. dekr. 2832/61 II-A-1 ze dne 24. 11. 1961.
- Pohl Jan**, administrátor v Jílovém u Děčína, ustanoven s okamžitou platností excurrendo administrátorem farnosti Libouchec, Krásný Les, Petrovice a Tisá, vše

okres Ústí n. L., vikariát Litoměřice; čís. dekr. 2731/61 II-A-1 ze dne 8. 11. 1961.

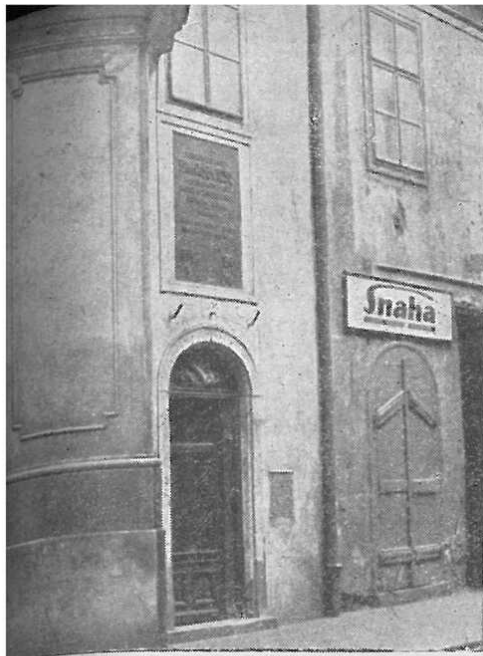
- Procházka František**, administrátor a notář v Kovárně, ustanoven s platností od 1. září 1961 interkalárním administrátorem farnosti Bezno a excurrendo administrátorem farnosti Strenice, vše okres i vikariát Mladá Boleslav; čís. dekr. 1888/61 II-A-1 ze dne 17. 7. 1961.
- Půlpán František**, administrátor ve Šluknově, ustanoven s okamžitou platností excurrendo administrátorem farnosti Lipová u Šluknova, okres i vikariát Děčín; čís. dekr. 2737/61 II-A-1 ze dne 8. 11. 1961.
- Rylich Oldřich**, farář a osob. děkan, Nebužely, ustanoven s okamžitou platností excurrendo administrátorem farnosti Vysoká u Mělníka, okres i vikariát Mělník; čís. dekr. 3249/61 II-A-1 ze dne 30. 12. 1961.
- Rusnák Jaroslav**, novokněz, ustanoven s platností od 1. srpna 1961 interkalárním administrátorem farnosti úřadu při katedrálním chrámě sv. Štěpána-provomu-čedníka v Litoměřicích a současně jmenován osobním sekretářem ordináře; čís. dekr. 1805/61 II-A-1 ze dne 11. 7. 1961.
- Solnica Imrich**, administrátor ve Všejanech, ustanoven s okamžitou platností interkalárním administrátorem děkanského úřadu v Libáni a excurrendo administrátorem farnosti Bystřice a Osenice, vše okres Jičín, vikariát Semily; čís. dekr. 2772/61 II-A-1 ze dne 7. 11. 1961.
- Urban František**, vikář a osob. arciděkan v Bezně, ustanoven s platností od 1. září 1961 interkalárním administrátorem farnosti Kosmonosv, vše okres i vikariát Mladá Boleslav; čís. dekr. 1883/61 ze dne 17. 7. 1961.

Přeložení na trvalý odpočinek:

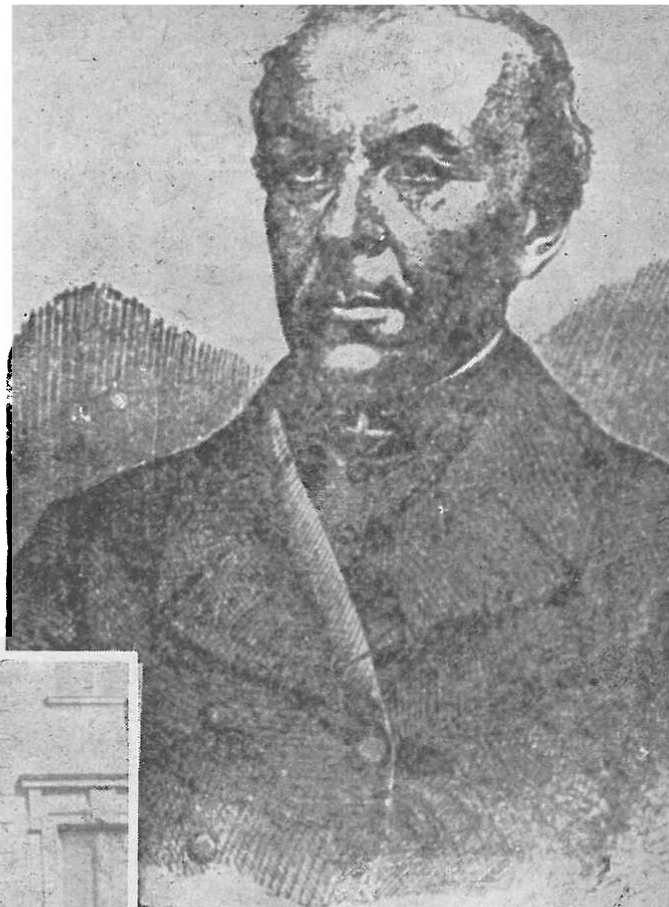
- Pařík Josef**, arciděkan v Rožďalovicích, přeložen s platností od 1. září 1961 na trvalý odpočinek; čís. dekr. 1843/61 III-A-1 ze dne 13. 7. 1961.

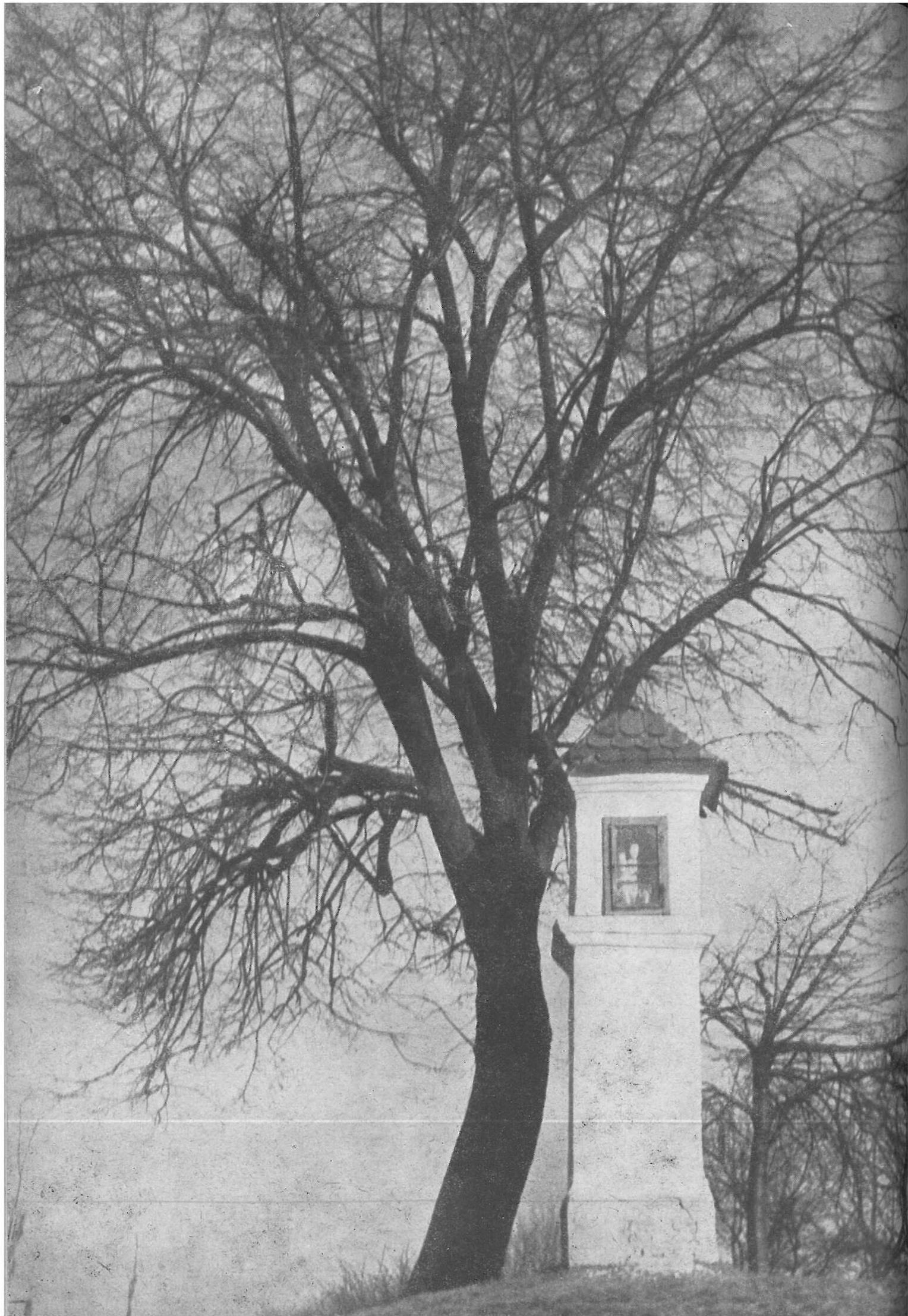
Úmrtí:

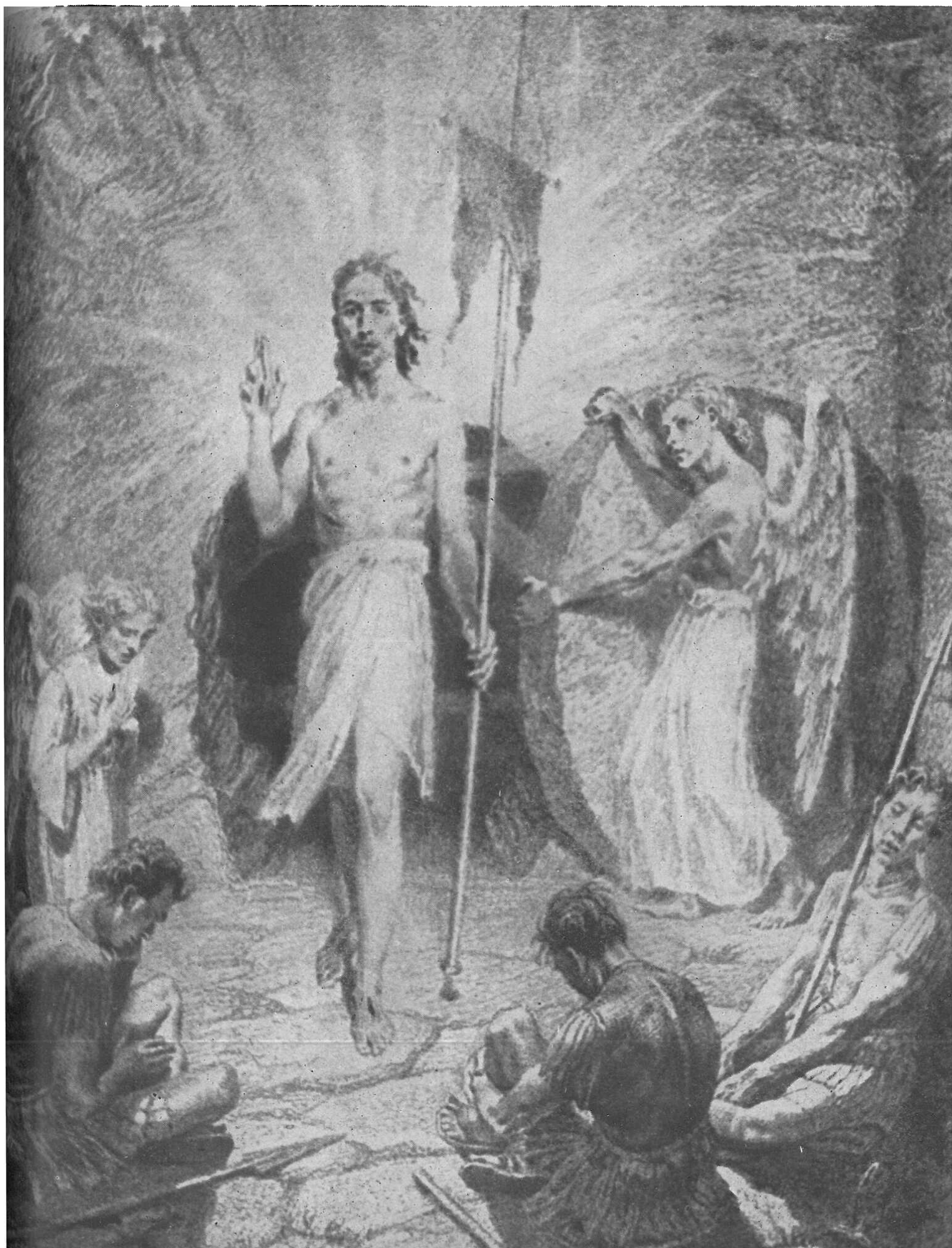
- Tržický Josef**, administrátor v Mimoni, zemřel dne 9. září 1961, pohřben dne 15. září v Kostomlatech nad Labem.
- Cernovický Jan**, farář a konsist. rada ve Vysoké u Mě., zemřel dne 15. září 1961, pohřben dne 19. září ve Vysoké u Mělníka.

První strana obálky: Gobelín „Kristus na hoře Olivetské“, utkaný v gobelinářské dílně Ústředí uměleckých řemesel v Jindřichově Hradci pod vedením zemřelé laureátky státní ceny Marie Hoppe-Teinitzové. Předlohou byl kartón akad. malířky Marie Marešové podle deskového gotického obrazu „Třeboňský mistr“. Třetí strana obálky: Po stopách vlasteneckého kněze Františka Sušila. Dům kde bydlel, podobizna, hrob na brněnském hřbitově, pomník v Brně, portál kostela sv. Janů a rodný dům v Rousínově. Čtvrtá strana obálky: Záběr z Bolelouce u Olomouce.

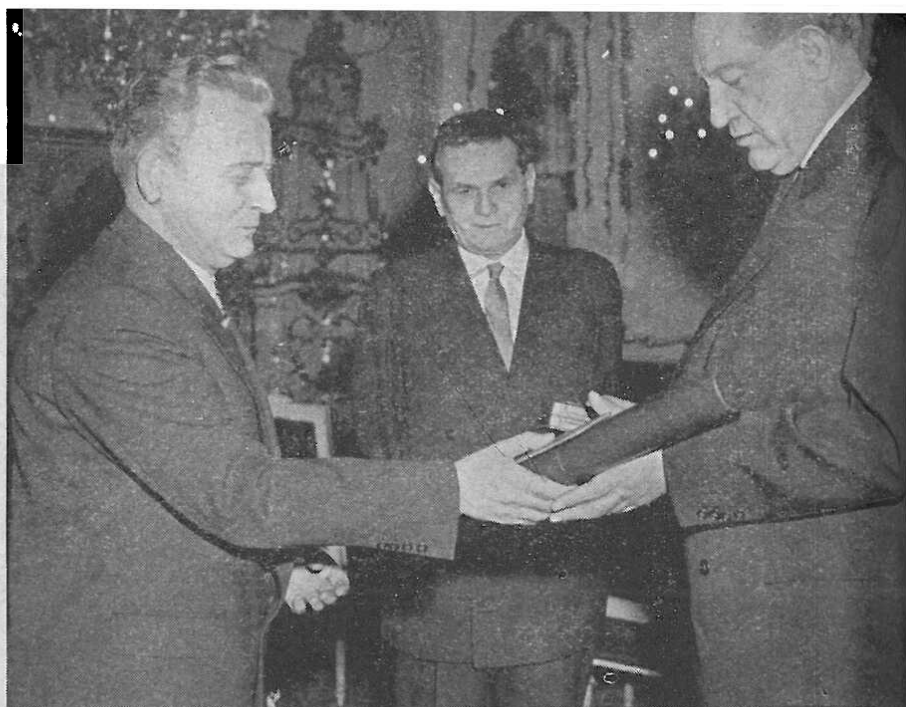

**Celostátního mírového výboru katolického
duchovenstva ČSSR v Praze.**

(K článku uvnitř listu.)

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

MĚSÍČNÍK KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA. ROČNÍK XII. ČÍSLO 4. DUBEN 1962

OBSAH: Dr. Josef Plojhar: Po boku našeho lidu k šťastným mírovým zítřkům, ThDr. Jan Merell: Velikonoční vigilie v Jeruzalémě v 5. století podle nalezené promluvy Hecychia Jeruzalémského, P. Josef Němec: Oltář, ThDr. Antonín Salajka: Poslední promluvy Ježíšovy, ThDr. Václav Bartůněk: Od generálního vikariátu k arcibiskupství, ThDr. Jaroslav Kouřil: Svátkové oktávy, ThDr. Otakar Balcar: Kritické poznámky k pojmu a podstatě pověry, P. Josef Kunický: Rozjímavý překlad žalmů, ThDr. Karel Sahan: Spiritus humilitatis, Roman Brandstaetter: Monolog svatě jeskyně (přel. Vojtěch Křezek), Antonín Hugo Bradáč: Úsměvy velikonoce, Václav Zemek: Velikonoční, F. V.: Pokorný dělník Maxmilián Švabinský, český malíř a rytec, R. Š.: Plankty Panny Marie, Zasedání VIII. ústředního výboru CMVKD v Praze, Arch. Miroslav Potužník: Střecha a požární ochrana, P. František Müller: Dr. Pavel Julius Vychodil, Doba očima kněze: Veliké úkoly naší doby, Úřední zprávy, MUDr. Vlastimil Nikčedem: Introibo ad altare Dei, Náš zápisník.

Po boku našeho lidu k šťastným mírovým zítřkům

Výňatek z hlavního projevu předsedy-ministra dr. Josefa Plojhara na schůzi ústředního výboru CMVKD dne 27. února v Praze

Na našich celostátních konferencích a sjezdech, zasedáních ÚV našeho CMVKD mohli jsme konstatovat, že stále větší počet našeho duchovenstva, našeho věřícího katolického lidu i naší hierarchie s námi souhlasil a naše rozhodnutí schvaloval. Bylo zapotřebí odstranit z té naší kněžské cesty k pravdě a novému životu mnoho toho starého nánosu, přežitků minulosti, těch dob, kdy ještě církev byla spjatá se zřízením bývalé rakouské monarchie, z dob první republiky, kdy často větší péče než nesmrtelným duším byla věnována záchraně církevních latifundíí a církevního majetku, a kdy často poměry nutily spolubratra kněze v duchovní správě na vesnici, aby byl více zemědělcem než knězem, aby uhájil primitivní podklady svého lidského života. Výsledek naší spolupráce s naším socialistickým zřízením byl též z církevního hlediska správný. Vývoj a rozvoj v našem státě je též k prospěchu katolických kněží a věřícího lidu. V jediném je nám bráněno — za našeho nadšeného souhlasu — aby totiž náboženství bylo u nás zneužíváno proti lidu a proti státu. To je tedy závěr a bilance uplynulých čtrnácti let práce a života našeho mírového hnutí. Na nastoupené cestě vytrvat, pokračovat po boku našeho lidu k radostným a krásným zítřkům!

Stačí pohlédnout za hranice, abychom si uvědomili, jak nejenom věřící lid, ale i duchovenstvo na celém světě bez rozdílu čím dál více chápe novou dobu, jak se hledá pravda i tam, kde ještě středověké fašistické prostředky snaží se tomu zabránit — v Portugalsku, ve Španělsku, v koloniálních zemích — jak se hledá vztah k nové epoše lidstva, k novému vývoji a rozvoji ve světě. Nejenom věřící lid a duchovenstvo v zemích socialismu, ale i katolíci v kapitalistických zemích, mimo socialistický tábor, čím dál více dnes chápou novou dobu, její zrod, význam a správnost.

Je jistě zajímavé a poučné, jestliže nám, katolíkům a i představitelům Vatikánu dal správnou lekci o skutečné bratrskosti mezi národy a mezi lidem bez rozdílu právě Sovětský svaz. Připomínám především mírový projev sv. Otce Jana XXIII. — Jediný ze státníků, který pozitivně reagoval na tuto výzvu sv. Otce, byl právě představitel SSSR, N. S. Chruščov. V sovětském tisku zaujal jednoznačné stanovisko, zhodnotil význam tohoto mírového projevu papežova, kladně hodnotil tento postoj Hlavy katolické církve. Kdo však neměl co říci, kde nenašla výzva sluchu, kdo se nezajímal o tu výzvu, byli všichni ti tzv. křesťanští a katoličtí představitelé západních zemí. Ani Adenauer, ani de Gaulle, ti tzv. křesťanští představitelé západních zemí, nehodnotili tuto výzvu. Západní tisk, pokud se vůbec zabýval touto výzvou, přinesl nejvýše anonymní články v novinách. Nenašel se odpovědný politik, který by se postavil za mírovou výzvu Hlavy katolické církve.

A dále: představitel světa komunismu, N. S. Chruščov blahopřál sv. Otci Janu XXIII. k jeho 80. narozeninám; sv. Otec za blahopřání poděkoval. Mírumilovný Sovětský svaz a jeho představitel N. S. Chruščov používají každé příležitosti, aby bylo poslouženo velké a krásné myšlence — kterou razí Sovětský svaz a všichni lidé dobré vůle na celém světě — míru a přátelské koexistence na celém světě bez ohledu na politické nebo náboženské přesvědčení.

Je jisté, že ne všichni ve Vatikánu a ne všichni v katolické Církvi — především ne všichni v Americe — s tímto radostným a pozitivním vývojem a s těmito мировými styky souhlasí, nebo jsou jimi nadšeni. Je známo, a již jsme si o tom pověděli, jak kardinál Spellmann, jeden z čelných představitelů hierarchie v USA, používá a zneužívá církevních svátků k tomu, aby dal najevo svůj postoj proti novému životu, proti všemu pokrokovému. Zneužívá nejkrásnějších svátků, svátků vánočních, opouští — proti kodexu a proti všem předpisům — své ovečky, cestuje po světě a vždycky se objevuje na místech, kde se jeví nějaké náznaky nebo možnosti vzplanutí nenávisti proti světu socialismu a pokroku, nebo k utvrzení těch, kteří jsou vyzbrojeni, aby bránili minulost proti budoucnosti. Pochopitelně dnes, kdy je velmi akutní otázka Německa, otázka západního Berlína, trávil pan kardinál poslední vánoční svátky u amerických vojenských jednotek v západním Berlíně. Žehnal jejich zkázonosnému dílu v srdci Evropy. Jistě by měl doma hodně práce, abych citoval společně prohlášení amerických biskupů, které bylo letos 13. ledna uveřejněno v Osservatore Romano: „Vzrůstá zločinnost zejména mezi mládeží. (Míní se tím poměry v USA) ... Mnozí lidé uvádějí v pochybnost, ba někteří popírají objektivní rozdíl mezi dobrem a zlem. Tvrdí, že lidský rozum není schopen s jistotou rozeznat, co je spravedlivé a co je nespravedlivé.“ Tak tedy charakterizují američtí biskupové dnešní poměry v Americe. Jistě by se měl pan kardinál Spellmann a jiní jemu podobní postavit proti těm zlořádům, zločinům a poměrům, jež jsou líčeny v pastýřském listě. Mohl bych jmenovat řady dalších reakčních představitelů ve Vatikánu i mimo Vatikán, kteří se stále starají o přípravu třetí světové války, jejíž hnací silou není křesťanská láska, ale nenávist ke všemu novému. Jako katoličtí kněží toto počínání odsuzujeme.

Sledovali jsme a sledujeme s nadšením hrdinný boj kubánského lidu. Měl jsem opětovně příležitost hovořit s představiteli kubánského lidu, s katolíky, kteří k nám přišli na návštěvu. Zdrcující většina domorodého katolického lidu a domorodého duchovenstva se postavila po bok hrdinného, bojujícího a vítězího kubánského lidu. Byly snahy z USA i s pomocí tamní hierarchie, v první řadě s kardinálem Spellmannem a jeho emisary, strhnout katolický lid a duchovenstvo na Kubě na scesti — právě jako se o to pokoušeli u nás — vehnati kněze a katolický lid do boje proti své hrdinné a osvobozené vlasti. Můžeme s radostí konstatovat, že se jim to ďábelské dílo nepodařilo. Do služeb reakce se dali jenom ti, kteří neměli s kubánským lidem nic společného, kteří se na Kubu přistěhovali, aby tam nesloužili kubánskému lidu, ale jeho utlačovatelům. Byli to především kolonialističtí španělsí misionáři a hierarchie španělského původu, která se domnívala, že koná bohubilé dílo, jestliže se spojuje s domácí i zahraniční reakcí.

Před podobnou zkoušku a rozhodnutí budou postaveni katolíci při nejružnějších příležitostech na celém světě. Vidíme, že dnes jsou velmi neutěšené poměry ve Francii. Francouzská vláda, armáda, úřady, policie jsou prolezlé fašistickými živly. Vraždy nejen v Alžírsku, ale i ve Francii jsou na denním pořádku. Fašistické útoky jsou namířeny proti Komunistické straně Francie a proti všem francouzským vlastencům, proti katolickému pokrokovému tisku a proti pokrokovým katolickým představitelům. Proto jsme s radostí vzali na vědomí, že mohutný projev milionů Francouzů proti této invasi a zločinnosti fašistických buněk se zúčastnily i katolické odbory a katoličtí mluvčí Francie. Když nedávno ve fašistickém Portugalsku došlo k projevům protisalazarovským a na jednom místě dokonce k revoluci, nejenom komunisté, ale též katolická mládež stála v čele tohoto boje proti fašistickému režimu. Katolický biskup v Portugalsku byl před dvěma léty na žádost portugalské vlády odvolán Vatikánem a poslán do vyhnanství. Ve vyhnanství se kolem něho sdružují skupiny pokrokových katolíků. Při svém zájezdu do Belgie, kde jsem se sešel s přáteli z koncentračního tábora Dachau, přesvědčil jsem se o tom, jak správný postoj zaujímá ve světě většina bývalých politických vězňů — kněží zemí, které jsou dodnes v područí kapitalismu a imperialismu. Bylo krásné, že právě katoličtí kněží se zúčastnili veliké manifestace proti fašismu, militarismu, proti poměrům v západním Německu a každodenně pracují proti jakýmkoli náznakům obnovy militarismu a fašismu. Je krásným zjevem, že i katoličtí představitelé v západním Německu a naši tamní katoličtí spolubratři, vězňové bývalých koncentračních táborů, jdou se svými kamarády. Věříme, že ve svém boji vytrvají a nakonec zvítězí.

Proto u vědomí správnosti naší cesty od slavných únorových dnů i cesty našeho mírového hnutí, u vědomí radostných zjevů, jež vidíme mezi křesťanstvem a mezi katolíky i v jiných, i v západních zemích, u vědomí pravdy a správnosti mírové politiky Sovětského svazu, tábora socialismu, všech lidí dobré vůle, rozejdeme se do všední, každodenní, ale krásné práce: Abychom přesvědčili každého katolického kněze, každého věřícího člověka v ČSSR, že je velikou ctí a odpovědným posláním před národem, před lidstvem i před Bohem stát v prvních řadách bojovníků za mír, být aktivními budovateli nového krásného života. Naší společné a vítězné práci „Zdař Bůh“!

VELIKONOČNÍ VIGILIE V JERUZALÉMĚ V 5. STOLETÍ

PODLE NALEZENÉ PROMLUVY HESYCHIA JERUZALÉMSKÉHO

Před několika lety objevil A. Wenger v unciálním řeckém rukopisu v klášteře na Sinaji až dosud neznámou promluvu jeruzalémského kněze Hesychia z 5. stol. Francouzský překlad byl publikován 21. 4. 1957 v časopise *La Croix*. Řeč je nejenom dokladem toho, jak se na počátku 5. století slavily v Jeruzalémě velikonoce, ale i dokladem, jak nová úprava velikonočních obřadů odpovídá starokřesťanskému slavení velikonoce.

Přenesme se v duchu do minulých století a připojme se k jeruzalémským křesťanům, shromážděným v kostele Vzkříšení kolem posvátného dřeva kříže. Očekávají hodinu ze všech nejslavnější. Na ambonu vystupuje Hesychius, kněz jeruzalémské obce, kazatel proslavený po všem tehdejší světě. Obrací se ke shromážděnému zástupu s příležitostnou promluvou. Věrný vykladač myšlenek Církve, znamenitý řečník spojuje mistrně myšlenku kříže a vzkříšení, takže promluva jest vhodná jak pro Velký pátek, tak pro den Vzkříšení. První část, vybízející křesťany, aby bděli kolem kříže, připomíná vítězství Boha triumfujícího svou smrtí nad smrtí a připomíná i lotra, který se lítostí stává dědicem ráje. Druhá část opěvuje vítězství a dobrodiní Vzkříšení. Délka nočních obřadů nedovoluje dlouhou promluvu, ale Hesychiova řeč i při své stručnosti je hlubokým a vroucím zamyšlením se nad velikonočním tajemstvím. Byli bychom jistě dojatí při pohledu na horlivou zbožnost i radost, tryskající z této jeruzalémské obce, které se dostalo toho velikého privilegia, že může znovu prožívat tajemství smrti a vzkříšení Spasitele na místech, kde se odehrávala.

Slova Hesychiova: „Nebe, ozážené hvězdami, jest plné lesku. Ale jakmile se objeví jitřenka, celý svět zazáří radostí. A přece tato noc vděčí za svůj lesk ne tolik hvězdám, jako radosti, jejíž příčinou jest vítězství našeho Boha a Spasitele. „Mějte důvěru,“ pravil, „já jsem přemohl svět.“ Když Bůh zvítězil nad neviditelným nepřítelem, zvítězíme jistě i my nad duchy zlými.

SLÁVA KŘÍŽE.

Setrvejme tedy u spásného kříže, abychom přijali prvotiny Božích dobrodiní. Slavme tuto svatou noc ve světle posvátných svící a božská melodie slavnostního hymnu ať zaznívá. Slunce spravedlnosti, náš Pán Ježíš Kristus ozářil tento den pro celý svět. Skrze kříž vstal z mrtvých a spasil věřící. Ať tedy nikdo nezděráhá se věřit ve znamení kříže, ale ať každý uctívá toto dřevo, třikrát svaté, které nám otvírá nebeskou bránu.

Nesmíme již stavět rozsvícenou svící pod nádobu, ale na svícen. Nazýváme nádobou zákon a svící Slovo. Slovo vskutku se nalézalo pod zákonem a dlelo skryté mezi nevěřícími, jako kdyby bylo umístěno pod nádobou. Ale když vystoupilo na kříž a bylo umístěno na svícen, rozšířilo své světlo do celého světa.

Vidím vskutku, milovaní, císařský Řím, poctěný znamením kříže, umístěným ve středu fóra. Vidíme apoštola Pavla, autora nesmrtelných listů, jak se zapisuje do seznamu otroků kříže. Nehanbil se za kříž, který byl pohoršením Židům a bláznovstvím pohanům. Dřevo kříže se mu stalo ochranným znakem a tak vyvolal v život církevní obce po celém světě.

Hůl Mojžíšova obrátila na útěk zástupy Egyptanů. A tato hůl jest předobrazem dřeva kříže, který ukončuje hříchy lidí. Tehdy byl pohlcen farao, pronásledovatel Izraelitů, nyní jest ochromován ďábel a ti, kteří uctívají Spasitele, jsou osvobožováni. Kdysi Adam vzáhl ruce (ke stromu dobra a zla) a utrl pro nás smrt; náš Pán svým

rozpětím rukou (na dřevě kříže) zachránil svět. Ó dřevo, nad nebe drahocennější, které převyšuješ svou důstojností klenbu nebeskou! Ó, dřevo, třikrát požehnané, které zajišťuješ našim duším cestu k nebi! Ó, dřevo, které zjednáváš světu spásu a které zaháníš vojska zlých duchů! Ó, dřevo, které rázem posíláš lotra do ráje a dáváš mu radovat se s Kristem! „Vpravdě, vpravdě pravím tobě, ještě dnes budeš se mnou v ráji.“ Následujeme dobré smýšlení tohoto lotra, přetvořeného v nositele ducha, když vyznal víru. Jaká byla jeho slova? „Rozpomeň se na mne, Pane, ve svém království!“

Tímto jediným význáním víry zasloužil si dlít v ráji. „Neboť v pravdě tobě pravím,“ odpovídá Kristus, „ještě dnes budeš se mnou v ráji.“ Zůstaňme i my u nohou kříže Spasitelova a opakujme toto volání: „Pane, rozpomeň se na mne ve svém království,“ aby se i nám dostalo účasti v ráji, abychom dostali dědictvím království nebeské.

TRIUMF VZKŘÍŠENÍ.

Toto shromáždění, drazí bratři, jest svátkem vítězství, vítězství Syna Božího a Boha všemohoucího. Neboť dnes byl ďábel přemožen Ukřižovaným a naše pokolení se raduje pro Vzkříšeného. Den, který se blíží, odpovídá mé výzvě a prohlašuje: „Na své cestě spatřil jsem pohled nový: hrob jest otevřen, člověk vstává z mrtvých, kosti se chvějí, duše jsou plny radosti, lidé jsou obnoveni, nebesa se otvírají a andělské mocnosti volají: Knižata, otevřte své brány!“

Dnes viděl jsem, jak nebeský král vstal z mrtvých, oděn světlem blesk převyšujícím, ozdoben paprsky četnějšími, než slunce vysílá, zaplaven prameny vod hojnějšími než mračna, oděn duchem síly a života věčného. Ten, který nejprve byl v klíně matky, byl potom v klínu země. Tam svým počtem posvětil lidstvo rodící se k životu, zde svým vzkříšením vrátil život těm, kteří byli odsouzeni k smrti. Sbohem bolesti, smutku, slzy! „Kdo zná smýšlení Boží a kdo byl jeho rádcem?“ — když ne vtělené Slovo, které bylo přibito hřeby na dřevo, bylo vzkříšeno z mrtvých a vystoupilo na nebesa?

Tento den jest poslem radosti. V ten den náš Pán vstal z mrtvých a s ním vstal z mrtvých i rod Adamův. Vskutku narodil se pro člověka a byl jako člověk vzkříšen. Dnes tímto vzkříšením je otevřen ráj. Adam je zplozen k životu, Eva je utěšena, království je připraveno, člověk je zachráněn a Kristus jest ctěn. Když přemohl smrt, spoutal tyрана a oloupil peklo, vystoupil na nebe jako vítězný král, v plné slávě jako nepřemožitelný vůdce, řkoucí Otcí: „Zde jsem, Bože, i děti, které jsi mi dal.“ A uslyšel od Otce: „Usedni po mé pravici, až dám tvé nepřátele za podnoží tvým nohám.“ „Jemu sláva nyní i po všechny věky věkův. Amen.“

Hesychius Jeruzalémský, uctíváný v řecké církvi jako svatý (28. března), byl plodným exegetou v duchu alegorisující alexandrijské školy. Nejdříve byl mnichem v klášteře sv. Euthymia u Jericha a kolem r. 412 byl knězem jeruzalémské obce, kde byl ve velké vážnosti a kde v polovině 5. stol. zemřel. Cyril ze Skythopole ve své „Vita S. Euthymii“ ho nazývá učitelem Církve. Psal proti bludařům, zvláště proti Manichejcům, Ariánům a Nestoriánům. Dogmatiky jsou zvláště hodnoceny jeho vývody o dědičném hříchu a pokání. Jejich ohlas zaznívá i v dosud neznámé promluvě o velikonoční vigilii, jejíž překlad jsme přinesli.

ThDr. Jan Merell

OLTÁŘ

Pojem „oltář“ je tak starý jako náboženství vůbec. Je to místo, na němž věřící člověk přinášel Bohu oběť klánění, díky, smíru a prosby, před nímž se modlil. Když zbožný Abel, o němž vypravují první stránky Genese, obětoval z prvotin svého stáda, postavil bezesporu za tím účelem oltář. Když Noe po potopě děkoval za záchranu, obětoval Všemohoucimu na oltáři. Když patriarchové konávali své bohoslužby, klekali před oltářem, který zbudovali pod širým nebem. Izraelité měli už za svého putování z Egypta do Zaslíbené země přenosný oltář a později spalovali své oběti na mohutném oltáři, postaveném na nádvoří jeruzalémského chrámu. Zrovna tak znaly a měly oltáře národy pohanské na celém světě. Dým z oltářů vystupoval k obloze ze všech končin země.

Je proto přirozené, že se také v našem křesťanském náboženství oběť Nového zákona, které říkáme Mše svatá, přináší odjakživa na oltáři.

První oltář, na němž konal sám Božský Spasitel Ježíš Kristus svou první mši svatou, byl stůl ve večeřadle. Za dob prvních křesťanů, zejména za éry starověkého pronásledování, sloužil biskupům a kněžím za oltář též často obyčejný stůl anebo prostý kámen, umístěný v tom kterém domě, kde se právě konalo bohoslužebné shromáždění, případně v podzemních katakombách.

Když si mohl věřící lid později svobodně stavět své kostely, zaujímal nejpřednější místo v tomto domě Božím samozřejmě oltář. Takový starokřesťanský oltář vypadal ovšem poněkud jinak než nyní: byl to většinou kamenný stůl bez veškerých v přítomné době obvyklých akcidencí a stával vždycky v blízkosti shromážděného lidu, takže se nejsvětější Oběť konala bezprostředně před zraky všech přítomných, kteří byli — jak připomíná dodnes výraz v některých mešních modlitbách (např. při obětování v „Suscipe, sancte Pater“, nebo v „Te igitur“ na začátku kánonu) — vskutku „circunstantes“. Z toho důvodu bylo také místo obětujícího kněze za oltářním stolem. Kněz stával obrácen obličejem k lidu, nikoli, jako teď, od něho odvrácen. Teprve během středověku, když už zanikl původní pocit sounáležitosti kněze a věřících při mši svaté, byl oltář odsunut z blízkosti přítomných a přemístěn ke stěně apsidy kostela, daleko — někde hodně daleko — od lidí.

V rámci přítomných liturgických reforem umožnila Církev návrat k starému, právě popsanému způsobu. Podle dekretu Posvátné kongregace obřadů ze dne 1. června 1957 lze v našich chrámech postavit mešní oltář — jako prostý obětí stůl — opět tak, aby kněz bezpodmínečně obličejem k lidu. V tomto případě je však bezpodmínečně nutno, aby byl v takovém kostele ještě druhý oltář se svatostánkem, určený pro uchovávání nejsvětější Svátosti, která nesmí být reponována mimo oltář ve výklencích ve zdi, v nástěnných schránkách apod. Na tomto sakramentálním oltáři je pak třeba alespoň jednou za týden celebrat také jednu mši svatou. (Viz článek v DP č. 9/1957.) V moderních chrámech nově zbudovaných tento — jistě velmi vhodný — způsob často se praktikuje. Stalo se tak např. v nové podzemní bazilice v Lurdech anebo v katedrále ve městě Brasília, kde stojí mešní oltář uprostřed, v centru kostela.

Katolický duchovní samozřejmě ví, že oltář, na kterém se denně přináší mešní oběť, u kterého se koná velká většina ostatních bohoslužeb, je nejpřednějším a nejposvátnějším předmětem v každém chrámě. Nevědí to však vždycky všichni ti, kdo do chrámu chodí. Stále se ještě stává, že leckterý návštěvník kostela vykonává svou pobožnost před různými sochami a obrazy svatých, ale oltáře si někdy ani nevšimá, před ním nekleká, ba o oltáři vůbec nic neví. To nesmí býti! Správný katolík, který žije z víry, musí vědět, co znamená oltář, musí oltář milovat více než všechno ostatní v kostele, i kdyby to bylo sebecenější a sebekrásnější, musí oltáři zbožně a z přesvědčení prokazovat příslušnou úctu.

Za tím účelem je zapotřebí, aby duchovní správce svá liturgická kázání, která bezpochyby aspoň občas mívá, také někdy zaměřoval na téma „oltář“. O oltáři dá se

mnoho a snadno mluvit a pozorného posluchače výklad jistě upoutá, neboť tu uslyší leccos, co mu snad dosud nikdy nikdo neřekl. Zde několik myšlenek, jichž možno použít:

Oltář je v kostele to nejvýznamnější, nejen proto, že se na něm slouží mše svatá, nejen proto, že se na něm — obvykle — uchovává Sanctissimum, ale také již proto, že sám o sobě symbolizuje Ježíše Krista. To je výslovný názor katolické liturgie, která neváhá směle prohlašovat: „Oltář je sám Kristus“ (např. při svěcení podjáhnu in allocutione Pontificis: „Altare quidem sanctae Ecclesiae ipse est Christus“ a jinde). Proto má oltář vynikat nade vše ostatní zařízení, proto bývá z ušlechtilého materiálu, nejlépe z mramoru nebo jiného přirozeného a pevného kamene, buďto celý — altare fixum — anebo při nejmenším ona plocha oltářního stolu, na které spočívá při mši svaté sv. Hostie a kalich s Krví Páně — altare portatile —, proto stojí oltář vyvýšený na stupních, aby jej každý snadno a z daleka viděl.

Každý oltář je posvěcen biskupem. Svěcení oltáře koná se za vzácných modliteb a slavnostních obřadů: pokropením zvláštní svěcenou vodou, okouřováním, mazáním sv. olejí, spalováním kadidla. Do každého oltáře vkládá biskup konečně při svěcení malou schránku s ostatky svatých mučedníků na památku, že bývaly za starých časů oltáře stavěny v blízkosti hrobů těch svatých, jejichž těla se pochovávala v kryptách kostelů. (Obvyklý výklad, že se mše svatá celebravala jen v katakombách přímo na hrobech mučedníků, není historicky doložen.) Zároveň vyjadřuje Církev tímto zvykem také prosbu, aby se světec, jehož ostatky se v oltáři pohřbívají a jemuž se oltář zvláště zasvěcuje, u Boha svým mocným vlivem za nás přimlouval.

V promluvách o oltáři dá se také pěkně hovořit o jeho příslušenství: Jak již zmíněno, je hlavním účelem křesťanského oltáře, aby se na něm přinášela Bohu nekrvavá oběť Nového zákona, která je stálým zpřítomňováním a obnovováním Kristovy krvavé oběti na kříži. Tuto okolnost nám připomíná kříž, který podle liturgických předpisů povinně stojí na každém oltáři a tvoří jeho první a podstatnou ozdobu.

Oltář je dále stůl, na němž se připravuje hostina našich duší, svaté přijímání, Tělo a Krev Páně. Proto Církev dále předpisuje, že oltář musí být pokryt dvěma bílými, plátěnými pokrývkami, z nichž aspoň jedna, horní, má sahát po obou stranách oltáře až na zem. Též doma prostíráme přece svůj stůl — zejména před svátečním, slavnostním jídlem — bílým ubrusem.

Dalším povinným příslušenstvím oltáře jsou světla. Je to především určitý počet voskových svící, které nám nejenom připomínají dobu, kdy žádné jiné světlo neexistovalo, kdy bylo nutno tyto svíce rozsvěcovat, aby kněz ve tmě a v šeru kostela vůbec viděl, ale které také mají hlubokou náboženskou symboliku: znázorňují nám Ježíše Krista, pravé Světlo světa, které nám svítí na cestu k ryzímu, upřímnému a poctivému životu.

Ostatní ozdoby, jakon apř. antependium, které přikrývá průčelí oltáře a jehož barva se mění podle různých dob a svátků církevního roku, relikviáře, sochy, obrazy, koberce apod. podtrhují a zdůrazňují důstojnost a význam oltáře, nejsou však předepsány.

Sem patří samozřejmě i květiny a jiné živé rostliny, které tvoří takřka typickou výzdobu našich oltářů. Bude-li kněz mluvit o těchto květinách, nezapomene pochválit ty, kdo se o tuto výzdobu někdy velmi obětavě starají, ale připomene též vhodným způsobem, že všeho moc škodí. Jako nikde, nesmí se ani zde přehánět, jak přehorlivé zbožné duše rády dělávají. Myslí si: „Čím více, tím lépe“, a to není pravda. Oltáře přeplněné, ba přímo zaplavené nejrůznějšími druhy květin nesvědčí nijak o jemném a vybraném vkusu těch, kdo o ně pečují. Květiny jsou, jak řečeno, pouze mimořádnou ozdobou a vyjímají se jen tenkrát pěkně, když pomáhají vyvednout tu kterou slavnost nebo svátek či zvláštní příležitost v přiměřeném a střízlivém množství. Jde-li o oltář menších rozměrů,

kde je málo místa, je mnohem lepší a úhlednější postavit květiny, případně jiné rostliny na květinové stolky mimo oltář. V dobách pokání a kajicnosti, jako např. v adventě a postě (mimo neděli Gaudete a Laetare a při bohoslužbách za zemřelé jsou květiny podle církevních zákonů vůbec zapovězeny.

Chce-li kněz, aby si věřící lid oltáře všiml, aby mu porozuměl a v něm viděl to, co je, a bude-li kněz také příležitostně, jak naznačeno, o oltáři k svým farníkům hovořit, pak bude i zapotřebí, aby sám toho pečlivě dbal, aby byl oltář vždycky v naprostém, bezvadném stavu a pořádku. Vidíme někdy — ovšem jen výjimečně — opak; jinak v kostele všechno krásné a v lesku, ale oltář otlučený, odřený, špinavý, pokrývky umazané, pokapané, se-

šlé atd. Nejde tu samozřejmě o přímou nedbalost duchovního správce, ale ve svém pracovním zatížení snad někdy příliš důvěřuje kostelníkovi nebo jiné osobě, která má oltář na starost a neprovádí dosti důkladně potřebnou kontrolu oltáře, nedívá se možná ani nikdy za oltář, kam, bohužel, kostelní zaměstnanci rádi uskládají všelijaké předměty a nářadí, svícný, vázy, smetáky, žebříky apod. Starý profesor pastorálky říkával, že oltář musí zezadu vypadat zrovna tak úhledně jako zepředu.

Kdysi byl křesťanský oltář obdařen tzv. azylním právem. Hledme, abychom i my nacházeli u oltáře útěchu ve všech náboženských potřebách. Od oltáře pak se vydáme osvěženi do práce, k radostnému plnění všech svých povinností, i občanských.

P. Josef Němec

POSLEDNÍ ROZMLUVY JEŽÍŠOVY

Sv. Jan evangelista vypravuje o umučení Páně (kap. 13—19) a jediný z evangelistů zaznamenává poslední rozmluvy Ježíšovy. Po mytí nohou apoštolům při poslední večeři (J. 13, 1—20, srv. Lk. 22, 24, 27—30) označuje Ježíš zrádce, který odchází (J. 13, 21—30, srv. Mt. 26, 21—25, Mk. 18—21, Lk. 22, 21—23). K odchodu Jidášovu evangelista poznamenává: „A byla noc“ (J. 13, 30).

Odchodem Jidášovým začalo utrpení Kristovo. Ježíš je si vědom všeho toho, co bude následovat, vidí už před sebou kříž, na němž má splnit i svůj vykupitelský (mesiášský) úkol, ví, že božská sláva, která se projevuje v jeho skutcích, bude zastíněna na krátko utrpením, znovu však zazáří slavným zmrtvýchvstáním. Smrtí, vzkříšením a zmrtvýchvstáním Kristovým bude oslaven i Otec nebeský (J. 22, 28).

Po odchodu Jidášově se začíná Ježíš loučit se svými apoštoly (13, 31—35) a předpovídá Petrovo zapření (36 až 38, srv. Mt. 26, 31—35, Mk. 14, 27—31, Lk. 22, 31—34). Právě-li Ježíš: „Dávám vám nové přikázání, abyste se milovali navzájem, jako já jsem miloval vás, abyste se i vy navzájem milovali, po tom všichni poznají, že jste moji učedníci, budete-li mít vzájemnou lásku“ (13, 34—35), nechce tím říci, že by toto přikázání bylo dříve neznámé, vždyť lásku k bližnímu přikazuje již přirozený mravní zákon a ve SZ byla přikázána od Mojžíše (Lev. 19, 18), nýbrž chce tu zdůraznit, že máme svého bližního milovat tak jako on nás miluje, čili že jde o novou, nadpřirozenou lásku, která má být nejvyšším zákonem a současně známkou těch, kteří věří v Krista. Nejdříve Ježíš těší své apoštoly (J. 14, 1—31) poukazem na shledání u Otce, s nímž má stejnou podstatu (14, 1—11). Patří to k rozmlouvám Ježíšovým při poslední večeři, kdežto další část (J. 14—17) obsahuje Ježíšovy řeči ve večeradle; krátký jejich soubor má sv. Lukáš (22, 21—38). Právě-li: „V domě mého Otce je mnoho příbytků“ (14, 2), neznačí to stupně nebeské blaženosti, nýbrž jednoduše, že je tam mnoho místa. Ježíš praví Tomášovi na jeho dotaz: „Já jsem cesta, pravda a život. Nikdo nepřichází k Otci, leč skrze mne“ (14, 6). Z toho je zřejmé, že apoštolové nepoznali dokonale poměr Ježíšův k Bohu Otci, že je s Otcem téže podstaty, čili že jest od věčnosti od Otce zplomený. Ježíš jest pro nás cestou k Otci, sděluje nám pravdu Boží a život Boží. Stejně tak odpovídá Filipovi k jeho dotazu. „Nevěříš, že já jsem v Otci a Otec že je ve mně? Slova, která k vám mluvím, neříkám sám od sebe; Otec, který zůstává ve mně, činí mé skutky. Věřte mi, že já jsem v Otci a Otec ve mně. Věřte aspoň pro samy skutky“ (14, 10—11). Jeho žádost tím vlastně odmítá a poukazuje na to, že apoštolové mohli poznati z jeho slov a zázraků, že je synem Božím a tedy s Bohem Otcem soupodstatný.

V dalších dvou verších (12—14) mluví Ježíš o moci dané apoštolům a o síle jejich modlitby: „Kdo věří ve mne, skutky, které já činím, bude i on činiti, neboť odcházím k Otci... Budete-li mě očit prositi ve jménu mém, učiním to.“ Kristus se omezil ve svém působení pouze na Palestinu (nejvíce na Galileu) a národ židovský, jeho odchod do nebe, k Otci, není zakončením jeho vykupitelského díla, nýbrž počátkem světového poslání a působení apoštolů prostřednictvím Církve Kristem založené. Posu-

zujeme-li dílo Kristovo z hlediska čistě lidského, vidíme, že měl jen malé úspěchy, neboť celek národa židovského v něho neuvěřil, získal jen malý počet věrných učedníků. Jeho apoštolové však, jimž slibuje Pomocníka: „A já budu prositi svého Otce, a dá vám jiného Utěšitele, aby zůstal s vámi na věky, Ducha Pravdy...“ (15—17), svou činností s pomocí Boží přivedou do Církve nesčetné národy. Ježíš znovu slibuje apoštolům: „Nezanechám vás jako sirotky; přijdu k vám. Jestě krátký čas, a svět mě neuvidí, vy však mě vidíte, neboť já žiji a vy také budete žít. Toho dne poznáte, že já jsem ve svém Otci, vy ve mně a já ve vás“ (18—20). „Svět“, tj. nevěřící lidé, již Krista nespátří, neboť se jim pro jejich nevěru po svém zmrtvýchvstání neukáže, apoštolové však ho zase spatří živého. „Toho dne“, tj. po Kristově zmrtvýchvstání, poznají apoštolové správně poměr Kristův k Bohu Otci i své spojení s Kristem vírou, láskou a milostí.

Ježíš dostal však další dotaz od Judy: „Pane, co se stalo, že se chceš zjevit nám a světu ne?“ Neodpovídá na něj přímo, nýbrž mluví o svém i Otcově příchodu k duším jej milujícím a o přebývání v nich: „Miluje-li mě kdo bude zachovávat mé slovo a Otec jej bude milovat, i přijdeme k němu a učiníme si u něho příbytek“ (23). Poukazuje na spojitost lásky a zachovávaní přikázání: „Kdo má moje přikázání a zachovává je, ten mě miluje... Kdo mě nemiluje, nezachovává má slova“ (21, 24). A protože „slovo, které slyšíte, není moje, nýbrž Otce“, proto také nemiluje Otce, „který mě poslal“ (24).

Ježíš slibuje znovu seslání Ducha Svatého apoštolům: „Ale Utěšitel, Duch Svatý, kterého Otec pošle v mém jménu, ten vás naučí všemu a připomene vám vše, co jsem vám řekl“ (26). Po té se Ježíš loučí se svými apoštoly a povzbuzuje je (27—31) slovy neobyčejně krásnými, dojemnými i útěchy plnými. „Zanechávám vám pokoj, pokoj svůj dávám vám; nedávám vám, jako svět dává. Ať se vaše srdce nechvěje ani neleká! Slyšeli jste, že jsem vám řekl: Odcházím a přijdu k vám. Kdybyste mě milovali, zjistěte byste se radovali, že jdu k Otci, neboť Otec je větší než já. A nyní jsem vám to řekl, dříve než se to stane, abyste uvěřili, až se to stane. Nebudu již s vámi mnoho mluvit, neboť přichází vládce tohoto světa; na mně však nic nemá. Ale svět mě pozná, že miluji Otce a jedním tak, jak mi přikázal Otec.“ Ježíš se loučí s apoštoly a zanechává jim „pokoj svůj“, který staví do protikladu k pokoji, jaký „svět dává“. Pokoj Kristův plyne ze spojení s Bohem, které se uskutečňuje pouštěním milostí Boží. Ježíš vlévá apoštolům při svém loučení útěchu do srdce, ukazuje jim na Otce, k němuž jde. Odchod k Bohu Otci nemá u apoštolů působit zármutek a bolest, nýbrž má je naopak povzbudit k radosti, že Kristus jde k Otci, který jest větší než on, pokud totiž jest Ježíš i pravý člověk podle své lidské přirozenosti, subsistující ve Slově Božím. Ježíš připomíná zde apoštolům, že kdyby ho milovali, radovali by se, že jde k Otci (28). Škrabal (Nový zákon, 179) tu mluví o víře, ačkoli je tu řeč o lásce; o víře je řeč teprve potom (29). Ze slov: „Neboť Otec je větší než já“ (28) bylo by možno souditi na jeho všemohoucnost, která měla zbavit apoštoly smutku a bázlivosti, ale není to nutné: Otec je „větší“ než Kristus Bohočlověk, tj. podle jeho lidské přirozenosti.

Dosavadní rozmluva Ježíšova s apoštoly se konala ještě ve večeradle. Proto praví Ježíš: „Vstaňte, pojďte!“ (31). Další řeči měl k apoštolům Ježíš cestou z večeradla do Getsemanské zahrady.

Hned po výzvě k odchodu následuje podobenství Kristovo o pravém vinném kmeni a o jeho ratolestech (15, 1—8): „Já jsme pravý vinný kmen a můj Otec je vinař.“ Podobenství znázorňuje těsné spojení učedníků (a vyznavačů) s Kristem, jeho nutnost i blahodárné účinky. Vinař („Otec“) odnímá „každou ratolest, která nenese ovoce“ (2), tím se myslí oni věřící (členové Církve), zastípení na vinném kmeni-Kristu křtem sv., kteří žijí bez lásky a dobrých skutků. Naopak vinař „čistí každou, která nese ovoce, aby nesla ještě více ovoce“ (2), což jsou věřící, kteří žijí ve spojení s Kristem živou vírou a láskou, projevovanou dobrými skutky. Praví-li k apoštolům: „Vy jste už čistí pro slovo, které jsem k vám mluvil“ (3), má tu na mysli veškeré své učení jako předmět víry a podmínku nadpřirozených ctností. Hned na to zdůrazňuje Ježíš nutnost dobrého spojení s ním, což je vlastně aplikace předcházejícího v. 2. na apoštoly: „Zůstaňte ve mně a já ve vás. Jako ratolest nemůže nésti ovoce sama od sebe, nezůstane-li ve vinném kmeni, tak ani vy, nezůstanete-li ve mně.“ A znovu připomíná totéž, co bylo řečeno (v. 1.) i s týmiž důsledky (jako ve v. 4.): „Já jsem vinný kmen, vy ratolesti. Kdo zůstává ve mně a já v něm, ten nese mnoho ovoce; neboť beze mne nemůžete nic činit“ (5). Bez spojení s Kristem živou vírou a láskou nemůžeme „nic činit“ záslužného pro nebe. Nezůstane-li někdo ve spojení s ním, ten „hoří“ (6; srv. Mt. 3, 12, Lk. 16, 26). Ovšem: „Zůstanete-li ve mně a má slova zůstanou ve vás, prostě, což chcete, a stane se vám“ (7). Kristus vyslyší prosby za dvou podmínek: pevné a živé

víry a účinné lásky, čímž vlastně i Otec jest oslaven (8).

V následujícím ujišťuje Ježíš sv. apoštoly, že jsou jeho opravdovými přáteli (15, 9—17), vyzývá je k lásce k sobě, k zachování přikázání na důkaz této lásky, vyzývá je k lásce vzájemné. Jako vzor takové lásky představuje sama sebe: „Nikdo nemá větší lásku, než je ta, aby kdo položil svůj život za své přátele“ (13). Ježíš proto připomíná apoštolům, že byli vyvoláni ze světa, o němž bude dále řeč, bez vlastní zásluhy a ustanovení, aby „nesli ovoce“ apoštolskou prací v řízení království Božího, jejíž výsledky mají být trvalé. Znovu pak jim prikazuje lásku vzájemnou (17). Svět však nenávidí Krista a jeho učedníky (15, 18—25). Kdyby byli jeho učedníci „ze světa“, tj. oddaní pozemskému životu a Bohu nepřátelští, tak by je svět miloval. Svět nenáviděl dříve Ježíše (18), nyní nenávidí jeho učedníky, neboť: „Služebník není nad svého pána!“ (20). A předpovídá jim pronásledování: „Jestliže pronásledovali mne, budou pronásledovati i vás“ a dále: „Jestliže zachovali moje slovo, zachovají i vaše“ (20). A to „všechno budou proti vám činit pro mé jméno, poněvadž neznají toho, který mě poslal“ (21). Kdyby Ježíš „nebyl přišel a nemluvil k nim, neměli by hříchu“ (22). Protože se tak stalo, „nemají výmluvy pro svůj hřích“ (23). Ježíš se znovu odvolává na svou sounpodstatnost s Otcem (24), odvolává se na své skutky, které viděli, ale přesto ho a Otce nenáviděli (24). Bude o tom svědčiti Utěšitel, Duch pravdy, kterého pošle od otce, a také oni (učedníci) budou svědčiti (26). Ježíš nyní konkrétně předpovídá pronásledování od Židů (16, 1—4): vyloučení ze synagogy, tj. ze židovské náboženské obce a smrt. A ve svém bludném svědomí takový pronásledovatel „bude si myslit, že tím uctívá Boha“ (2).

(Pokračování.)

ThDr. Antonín Salajka

OD GENERÁLNÍHO VIKARIÁTU K ARCIBISKUPSTVÍ

Překvapující je, že po tak těžkém zdravotním úrazu, spojeném jistě s velkým duševním otřesem, se mohl Puchník ujmout poměrně brzy svých povinností. Publika tvrdí, že s ním zacházel kat milosrdněji (in quem tortor fecit misericordiam), a z toho důvodu prý mohl zase zaujmout v kanceláři místo generálního vikáře. Úřad zastával až do 28. XI. r. 1393, kdy generální vikariát převzal Jan Kbel. Není také vyloučeno, že se léčil z následků mučení. Jeho opětovný návrat do funkce, snad na přání Olbramovo, jako podotýká Tomek, se stalo 31. VIII. 1395. Generální vikariát s ním spravoval Jiří Bor, později od r. 1396 Adam z Nežetic (zaniklá ves v okrese vyškovském), zakladatel nadace 20 roč. kop ve prospěch studujícího theologie a studujícího práva, odkávavší svou knihovnu kapitule. Nejdéle s ním spolupracoval Ojř z Domanic (1398—1402), pocházející z nepatrné vsi s tvrzí u Radomyšle, která se dostala asi v polovině XVI. stol. k panství štěstenskému. Těsně na konci stol. se uvádí ještě jméno Jaroslava z Pořešína 1399—1400 (snad vsi a hradu u Kaplice, zbořeného před r. 1434 Oldřichem z Rožmberka). Týž byl patrně příbuzný Přibyslava Markvarda z Pořešína, kapitulního děkana uo r. 1385.

Jakýsi ohlas mučení Puchníkovy se zachycuje ještě v souvislosti s osudem Husovým. Kdysi se r. 1401 v domě Češíře Václava sešla po obědě společnost laiků, kteréhoš mistra a kněze. Tehdy se mluvilo o utopení sv. Jana Nepomuckého, zatčení Puchníkově s Václavem Knoblochchem a tvrdilo se, že za to měl být nad městem vyhlášen interdict. Hus prý, tehdy teprve nedávno vysvěcený, měl říci: „Co na tom, že tito popové byli zatčeni. Řekněte, z kterého důvodu by se mělo ustát od chvály Boží?“ Později se Hus hájil, že Protiva překroutil jeho výrok, neboť prý tehdy řekl: „Nenajde se v celém Kristově Písmě důvodu k tomu, aby se po království ustávalo od chvály Boží a od bohoslužeb, kdybych já, pop, nebo některý jiný byl uvězněn nebo zabit.“

Za pilné práce, jak ji přinášel intenzivní středověký náboženskocírkevní život na vedoucí funkci, se přiblížil r. 1402, kdy zemřel l. V. arcibiskup Olbram ze Škvorce. Tehdy použila kapitula té příznivé pro sebe okolnosti, že

král Václav IV. byl Zikmundem zbaven vlády a zvolila 8. V. (proti menšině, kandidující už tehdy Zbyňka Zajíce z Hazemburka), Mikuláše Puchníka, dosavadního generálního vikáře. Puchníka snad také proto, jak uznává i Novotný, že býval důvěrníkem Jenštejnovým a osvědčeným znalcem kanonického práva. Kapitula v něm volbou uznávala dlouholetého, martyriem těžce zkoušeného pracovníka a svého zasloužilého člena. Učinila tak jistě při nejmenším za tichého souhlasu Zikmundova, ačkoliv se zdá, že Puchník tehdy neměl ani v králi Václavovi svého nepřítel.

Bonifác tuto volbu 26. VII. r. 1402 neuznal proto, že si již za života Olbramova vyhradil obsazení pražského arcibiskupství, tedy nikoli proto, že by měl námitky proti Puchníkově osobě. Nicméně po úradě s kardinály a s pokukem na pravděpodobnou neznalost papežské rezervace mezi pražskými kapituláry tímtož dekretem Puchníka potvrdil. V jeho prospěch prohlašuje, že v něm jde o osobu „pražské církvi užitečnou a prospěšnou“. O rozhodnutí vydáno celkem 7 bul (kapitule, duchovenstvu, věřícím, poddaným kostela pražského, sufragánům, králi Václavu IV. a samotnému Puchníkovi). Za hlavní bulu zaplatil nově jmenovaný arcibiskup 26 gr., za ostatních šest po 13 gr., celkem 104 gr. kancelářského poplatku. O dva dny později došlo také povolení, aby se mohl Puchník dát konsekrovat kterýmkoliv biskupem za asistence jiných dvou nebo tří biskupů. Dostal snad současně také pallium s průvodní bulou. Ta se sice nezachovala, za to však máme doklad o taxe, kterou bylo při této příležitosti platit. Jde o mnohomluvný písemný dokument z něhož vysvitá, že Puchník se osobně jednání o dosažení arcibiskupského stolce v Římě nezúčastnil, ale měl celkem dvanáct prokurátorů, kteří se ve Věčném městě zadlužili a snad i s taxami dluží kurii asi 4700 zl. dukátů (asi přes 100 000 grošů). Kromě Malešice a Kbel byl mezi nimi i soudobý vynikající hudebník Závěš ze Zap. Obsahové jádro listu je v tom, že požaduje zaplacení dluhu a navrhuje, aby byl sebrán v arcidieceši od beneficiátů světských i řeholních, exemptních nebo prostých, podobně jako platy podýmného, nebo jiných církev

ních poplatků tak, aby rukojmí mohli dostat svým závazkům. Suma požadovaná byla obrovská a zahrnovala i dlužné taxy Olbramovy (1152 zl.). Co znamenala, můžeme soudit z toho, že „mnohoobročník“ Puchník měl ročního příjmu naposledy asi 200 hř. a byl přitom napadán z lakoty. Vracíme-li se k pejorativnímu označení „mnohoobročník“, chceme vzpomenout třeba na rozdíl mezi ním a předchůdcem, členem finančně daleko mohutnějšího rodu Olbramoviců. I laikovi je hned patrný rozdíl mezi společensky i majetkově odlišnými rody pražských Olbramoviců a chudých Puchníkůvců z Černic. Jestliže tedy Mikuláš Puchník se pídil po obročích, snad v očekávání vysokého církevního úřadu, jehož jenom formální jmenování vyžadovalo velikých finančních obětí, nelze ho snad jen tak jednoduše osočovat z nezřízené touhy po majetku. Jednání okolo dluhu pokračovalo ještě léta po Puchnikově pohřbu. Požadavek na celé pražské diecési vymáhaný byl tak tíživý, že pravděpodobně ani v přibližné výši nikdy nebyl zaplacen. Záležitost zavdala podnět také Husovi ke stručnému komentáři: „Za Puchníka k pražskému arcibiskupství stáli jsů rukojmie ještě po jeho smrti: Kbel a Malešic aj. a musili jsů platit an nepoživ nic biskupství, aniž v ně vstúpil, umřel jest.“

Puchník skutečně zemřel dříve, než do Čech došla bula ohledně dluhu jeho rukojmí, a sice (podle zápisu v soudních aktech pražské konsistoře) 19. IX. r. 1402. Smrt ho překvapila nikoli v Praze, nýbrž na zaniklém jihočeském hrádku v Poděhusích, položeném mezi Netolicemi a Protivínem, tehdy v držení pánů z Rožmberka. Možná, že v souvislosti se svým zvolením kapitulou a pak jmenováním papežskou kurií cestoval do rodiště, a budto na cestě tam nebo zpět, byv přepadnut nějakou náhlou chorobou, zajel na Poděhusy. Sedláček znal ještě ostroh,

zvaný Hrádek u vsi Podeřiště, rýsující se nade mlýnem a rybníkem, jedinou to stopu po hrádku Poděhusích, kde za neznámých okolností skončil zvolený, ale nevysvěcený český hierarcha Mikuláš Puchník. (V XVIII. stol. „*arx inter rudera in districtu Bechinensi*“, v XIX. stol. „*das verfallene Schloss im tiefen Walde*“.) Sedláček také vystopoval cestu tehdy již zarostlou, kudy se jezdívalo na hrad, a která byla Puchnikovou poslední pozemskou cestou. Hrad byl čtyřhranný, obehnaný pevnou zdí uzavírající věžovité stavení, v němž sídlil purkrabí, příslušník nižší šlechty. V době arcibiskupovy smrti byl zástavním držitelem hrádku Vilém z Újezda, někdejší jeho purkrabí, připomínaný v této hodnosti prvně r. 1387. Později se sám píše z Poděhus, a sice právě proto, že hrad i s příslušenstvím držel od Oldřicha z Rožmberka v zástavě. Tento Vilém byl povolán — snad vlivem Rožmberků, ne-li docela pomocí Puchnikovou — do Prahy a dosáhl tam hodnosti místopurkrabí Pražského hradu. S čestným tímto úřadem nabyt také jakéhosi majetku, protože vlastnil Hořtice (Šumavské), Kozí a Hvozďany. V r. 1407 byl patronátním pánem fary v Hořticích. Viléma z Poděhus, pozdějšího pražského místopurkrabího, dobře znal jihočech Puchník, jestliže ne jako krajana, jistě jako úředníka Pražského hradu. Tím lze vysvětlit, proč při náhlém oнемocnění, někteří tvrdí, že způsobeném otravou (Pešina, Pubička), mohl vyhledat a vyhledal útočiště na Poděhusích. Na počátku minulého století se tyto Poděhusy nazývaly rožmberskými, aby se tak odlišily od lokality stejného jména na Boleslavsku. Předčasně zemřelého a nekonekrovaného arcibiskupa pohřbili podle starších historiků ve svatovítském kostele. Místo jeho uložení však dnes není známo.

(Dokončení.)

ThDr. Václav Bartůněk

SVÁTKOVÉ OKTÁVY

SVÁTKOVÉ OKTÁVY v naší liturgii vznikly napodobením církví starozákonní až ve 4. stol. Z knihy Levitikus (23, 6; 23, 34 násl.) a z I. knihy Makabejské (4, 56) je známo, že Židé slavívali velikonoce 7 dní, svátek stánků a posvěcení, resp. vyčištění chrámu 8 dní. První křesťanská svátková oktáva se připomíná při posvěcení chrámů v Jeruzalémě a Tyru a Konstantina Vel. (Euseb., Vita Const. III., 30), ale zdá se, že oktávy velikonoce a letnic, jež však i se svátkem trvaly jen 7 dní, jsou starší. Od 7. stol. bývaly oktávou vyznamenány též svátky některých svatých, a to nejdříve sv. Petr, sv. Vavřinec a sv. Anežka, avšak tyto oktávy se slavívaly toliko den osmý.

Postupem času vznikaly další svátkové oktávy a je známo, že před vydáním dekretu Cum nostra bylo v celé Církvi 17 oktáv, k nimž přistupovaly ještě oktávy místní (Dedicatio et titulus ecclesiae — vlastního a katedrálního kostela, patrona místního nebo zemského a zakladatele řádu nebo kongregace) a tyto oktávy se dělily na privilegované a neprivilegované, resp. communes atd., ale uvedeným dekretem máme od r. 1956 pouze 3 oktávy, a to Hodu Božího vánočního, velikonočního a svatodušního. Dvě poslední jsou I. třídy, první je II. třídy.

Dny v oktávě velikonoční a svatodušní jsou nyní všechny I. třídy, mají přednost před kterýmkoliv svátkem a

nepřipouštějí žádnou komemoraci. Výjimku činí „*Litaniae maiores*“, jež připadají na 25. dubna a vždy se tedy při mši sv. komemorují. Jsou totiž počítány mezi komemorací, jež se „nikdy“ nevynechávají. Jen kdyby 25. dubna byl Hod Boží velikonoční, pak se Litaniae maiores překládají na úterý velikonočního týdne. Vánoční oktáva slaví se po uvedeném dekretu jako před reformou, „jen sv. Tomáš a sv. Silvestr se pouze komemorují“.

Oktáva je vlastně prodloužený svátek, resp. jeho vyznávání na 7 následujících dnů, a má podobně jako vigilie jednak význam objektivní, tj. ukazuje, která idea, oslavovaná svátkem, se v dějinách lidstva rozvíjela, a jednak význam subjektivní, chce totiž pobízet věřící, aby se snažili svátkovou myšlenku v sobě uskutečnit. Proto je vhodné, aby duchovní správce při každé mši sv. během oktávy přečetl alespoň posv. perikopy.

Řecká církev svátkových oktáv v našem slova smyslu nemá. Ale k větším svátkům Páně a Panny Marie připouje svátek některého svátce, jež měl účast v tajemství, jež se připomíná hlavním svátkem — např. po Narození Páně následuje slavnost Bohorodičky, po Zjevení Páně sv. Jana Křtitele, po Očišťování Panny Marie sv. Simeona, po Zvěstování Panny Marie svátek sv. archanděla Gabriela atp.

ThDr. Jaroslav Kouřil

KRITICKÉ POZNÁMKY K POJMU A PODSTATĚ POVĚRY

Myšlenkové tříbení našich dob vyneslo v popředí pozornosti i pověru. Z nedávných dokladů uvádím aspoň P. Pavjolkina: Religioznye sujevěrie i ich vred (přel. E. Lahulková: Náboženské pověry a jejich škodlivost, 1953), O. Pertolda: Pověra a pověřivost (1956), O. Nahodila - A. Robka: České lidové pověry (1959) a nejnovější — sborník lékařské fakulty v Brně: Věda, víra, pověra (1961). Z dřívějších prací článek J. Skutila: Pověra a jak zpracovávat pověry (Věda a život XII/1946), který je vlastně referátem o díle H. Bächtold - Stäubli: Handwörterbuch des deutschen Aberglaubens (1927), a monografii A. Spesze: Psychologie slovenských ľudových povier (1944).

Jak Církvi záleží, aby náboženství nebylo pověrou znehodnocováno, svědčí nejen každý katechismus a příručka mravouky, nýbrž i výnosy synod proti hadačství a čarodějství, kánony círk. zákoníku (1261 ukládá ordinářům bdít, aby se ani do veřejné ani soukromé bohoopecty, ani do denního života věřících nevloudilo nic pověrečného, 2325 všeobecně stíhá pověru, 2326 trestá padělání sv. ostatků a vystavování nepravých veřejné účtě), potírání nezaručených zpráv o zázracích a zjeveních, zákaz účasti na spiritistických schůzkách aj. Je však otázka, nehledě k práci prof. Spesze, zda jsme byli všichni u srovnání s laiky dost ostražití ke škodám z pověřivosti a zda nám byl vždy dost jasný pojem pověry, „tak často už-

vaný a přitom tak nedokonale vymezený“ (Nahodil - Robek 11). Škoda, že i příručky věrouky se nezmíňují o pověře jako protikladu správné víry. (K výjimkám náleží L. Rudloff: *Malá věrouka pro laiky*, 1944, 155.) Definice pověry není ovšem snadná.

Již etymologie lat. slova *superstitio*, které se překládá jako pověra, není zcela zřejmá. Slovo zajisté souvisí s lat. *super-stare* = státi nad někým nebo nad něčím. Proto slovník G. Zábý uvádí jako první význam: úžas nad něčím nepředvídaným, zvláště nadpřirozeným. Pertold cituje [14] tento Zábův výklad, Nahodil - Robek však mu vytýkají, že „přes Zábův slovník pronikl do jeho výkladu i nesprávný výklad Ciceronův“ (NR 13). Cicero (*De natura deorum*) vskutku uvádí ve vnitřní souvislosti dva různorodé pojmy: *superstes* (přeživší) a *superstitiosus* (pověřivý). O přirozenosti bohů, 1948, 88. Ciceronův omyl byl arci dávno vyvrácen Laktanciem, ale v Zábově výkladu nenacházíme základy z hlediska filologického. Prof. A. Kolář, překladatel Ciceronova spisu, praví: „Původní význam slova (*superstare*) byl v obou případech týž: stojící nad někým v žalu, nad něčím bezradně, s ochotou uznat nadpřirozený výklad záhady; z něho se utvořila časem dvě různá slova s různým významem“ (191): 1. *superstes* = pozůstalý, svědek, 2. *superstitio* = úžas, posvátná bázeň, odtud pak (3) pověra v běžném významu, kdežto *superstes* přešlo do terminologie E. B. Tylora jako (4) *survival* = přezitek dřívějších věr a obyčejů.

Otázkou zůstává, zda je etymologicky oprávněn i další výklad *superstare* ve smyslu přesahovati, jak míní Pertold ve shodě s pojetím J. Hastingse (Encyclopaedia of Religion and Ethics): „nadsazování rozumné víry v nadpřirozené prostředky . . . , doprovázené ochotou přijímati neověřená tvrzení“ o duchovních nebo magických vlivech v hmotném světě“ (P 15). Tradiční pojem pověry v církevní teologii rovněž vychází ze zdůraznění předl. *super*. Tak přejímá již sv. Tomáš definici pověry z Glossy jako „*religio supra modum servata*“ (S. Th. II-2, 92, 1), tj. nábožnost přesahující míru právě nábožnosti a tedy pramenící v upřílišněné nadbytečné víře. Ba, v témže smyslu nazval již Apoštol Atěňany *superstitiosiores* = až příliš nábožnými (Act. ap. 17, 22).

Mravouka tedy chápe pověru podle sv. Tomáše A. jako neřest, která vzdává božskou poctu buď tomu, komu nemá nebo způsobem, jakým nemá, čili jako chybnou poctu pravého Boha nebo bohopoctu stvořených věcí (*cultus vitiosus veri vel falsi numinis*). Jako pověrečnou bohopoctu stvořených věcí označuje morálka: 1. modloslužbu (*idololatria*, v tom i kult démona), 2. věšteství n. hadačství (*divinatio*), 3. čarodějství (*vana observantia*, magia).

Případ modíslužby je jasný. Co však se tu rozumí *věštestvím*? Podle E. Genicota je to snaha poznati skryté (budoucí) věci pomocí ďábla, vzývaného přímo, slovy nebo znameními, nebo nepřímou, vědomým používáním prostředků klamných a přirozeně nevhodných (Genicot - Salsmans, Inst. th. mor. I, 1927, 206 n). Stručnější definice Noldinova: vzývání ďábla, aby se jeho pomocí poznalo něco skrytého (De praeceptis 1930, 152). M. Prümmer definuje hadačství ne jako snahu, nýbrž prostě předpovídání nebo předvídaní budoucnosti způsobem nenáležitým, tj, prostředky od Boha nestanovenými (Man. th. mor. II, 1933, 412).

Poněvadž zlý duch není vševědoucí a může i úmyslně klamat, a ostatně je ve svém působení vázán vůlí Boží, předpovídání s jeho pomocí je velmi pochybné a také proto pověrečné. V definici bych tedy tak přednost: *snaha předpovídati nebo dovolávat se*. Běží však při ha-dačství vždy aspoň o nepřímé vyzývání (dovolávání) démona a jeho působení, jak uvedení autoři mají za to? Genicot připouští, že někdy si lidé nebyvají vědomi, že prostředky věštění jsou klamně, a na ďábla ani nemyslí; potom, praví autor, neběží ani o ekvivalentní vyzývání démona. Zato prý je nepřímým dovoláváním démona, jest-li člověk si je vědom, že ony prostředky jsou přirozeně nedostatečné; poněvadž ví, že v takovém případě nesplní

jeho záměr Bůh ani anděl, nemůže tedy zamýšleného účinku očekávat, leč od zlého ducha (206 nn).

Myslím, že při větění se zpravidla vůbec nepřihlíží k tomu, zda prostředky jsou přirozeně vhodné či nevhodné, nýbrž zda vůbec nějak umožňují odhalení tajemství. Kdo ví, že jsou nedostatečné a tedy klamně, bude jich užívat? — Nanejvýš, aby jiné klamal. *Cato mirari se aiebat, cur non rideret haruspex, haruspicem si videret.* Užívá-li kdo přece takových nesmyslných prostředků ve svém zájmu, zřejmě je přesvědčen o jejich účinnosti. Teoreticky je možné, že člověk, který si je vědom nevhodnosti takových prostředků, bude očekávat účinek jen od zlého ducha, ve skutečnosti však to považují v našem věku za velmi nepravděpodobné. Zpravidla si tu lidé neuvědomují vhodnost nebo nevhodnost prostředků, nýbrž spojují ve své mysli takové prostředky s účinky nazákladě jakési tajemné příčinnosti, kterou nelze jinak nazvat než magickou (kouzelnou), ba mnohdy bez jakékoli kauzality, prostě na základě klamně asociace, udržované tradicí. Neříkají takoví ve své prostomyslnosti: „Zdálo se mi o vejcích, to bude mrzutost?“ — „Zdálo se mně o svatbě, to bude pohřeb?“ — Jak mohou tvrdit něco takového, co příčinně nesouvisí? — Jsou to pověry, řekneme. Ale kde je při tomto naivním hádání ze snů aspoň nepřímé *dovolávání démona*? Kde je zde *cultus vitiosus*, když tu nelze mluvit o jiném hříchu, leč proti zdravému rozumu [Spez 12]? — Pověra je tedy ještě něco jiného než pouze *cultus vitiosus* a hadačství není jen úsilí poznati skryté věci pomocí zlého ducha. Proto R. Dacík ve shodě s Prümmerem obezřele nazývá hadačství „zvičáním budoucnosti nenáležitými cestami, tj. použitím nedovolených prostředků“ (Mravouka 1946, 315). Právem ři ovšem: „Snaží-li se kdo pomocí ďábla, pomocí karet... dovědět se věci budoucí, jejichž vědění je vyhrazeno Bohu, nejen se stává předmětem klamů a omylů, nýbrž hřeší také proti úctě Boží.“ Podobně Noldin: „Pokouší-li se věřící poznati nebo dosáhnouti nenáležitým způsobem, co přesahuje přirozené síly, nedostává se mu podřízenosti, kterou je Bohu povinen, a úctu, která přísluší jedině Bohu, vzdává věci stvořené“ (149 n). Tím by bylo lze odůvodnit, proč teologie řadí pověru k přestupkům proti úctě Boží. U většiny *lidových pověr* jistě nebežší o snahu prolomití hranice poznatelná nějakým protibozským úsilím, i když snad Marie a Hana v Erbenově Kytici přičítaly štedrovečerním obyčejům pověrečnou víru, nýbrž je zde zkrátka tradiční úsudek, samozřejmě klamný, který se stává hříšným, jakmile si kdo uvědomí, že je nesmyslný a že jej Bůh zakazuje.

Se zřetелеm k sv. Tomáši (S. Th. II-2, 95, 3) uvádí Prümmer {413 nn} druhy věštění: A) *s výslovným dovoláváním ďábla*: 1. *zjevení démona*, 2. *onekromantie* (ze snů), 3. *nekromantie* (hlasy mrtvých), 4. *pythonsismus* (posedlost), 5. *geomantie* (z ukazů na zemi); autor sem počítá i *oraculum* = věštění idolů a pohyby stolů), 6. *hydromantie*, 7. *aeromantie*, 8. *pyromantie*, 9. *haruspicium* (z vnitřností obětovaných zvířat). B) *věštění s nepřímým dovoláváním ďábla*: 1. *astrologie*, 2. *augurium* (z hlasu ptáků), 3. *auspicium* (z letu ptáků), 4. *omen* (náhodné znamení příznivé nebo zlověstné), 5. *cheiromantie* (z ruky), 6. *fysiognomie*, 7. *losování* (k čemuž řadí i pověru *ordalii* a hledání proutkem).

Ale souvisí věštění v těchto případech skutečně s dovoláváním démona? Zvlášť pochybný se zdá démonický původ většicích snů, pohybu stolů a dalších, uvedených v A) č. 5—9. Mimo to, jaký je tu z hlediska vzývání démona rozdíl např. mezi *geomantií* (A) a *astromantií* (B), mezi *haruspiciem* (A) a *auspiciem* (B) atd.? — Žádný. Není-li tedy přímého dovolávání a působení démona v těchto případech (B), není ho pravděpodobně ani v předešlých (A), neboť většina se dá vyložit přirozenými vlivy, které pramení buď v předstávách magických, nebo ve schopnostech „parapsychických“.

ThDr. Otakar Balcar

ROZJÍMAVÝ PŘEKLAD ŽALMŮ

ŽALM 111. ŠTĚSTÍ SPRÁVEDLIVÝCH

Žalm formálně i obsahově navazuje na předcházející žalm 110, jehož poslední verš je vlastně začátkem tohoto žalmu. Je rovněž alfabertický. Není znám autor tohoto žalmu. V Septuagintě je k nadpisu přidáno: „Při návratu Aggeově a Zachariášově“. To by tedy znamenalo, že se žalm zpíval po návratu ze zajetí babylonského.

Rozdělení myšlenek:

a) Úvodní dva verše o štěstí spravedlivého.

b) Výčet jak ctností, tak štěstí spravedlivých.

c) Závěrečný verš: kontrast v přirovnání k hříšnému.

1. Aleluja!
Šťastný ten,
kdo se bojí Pána,
kdo má velkou zálibu v jeho příkazech,
jeho potomstvo bude mocné ve světě,
bude požehnáno rodu lidí správných,
v jeho domě bude moc a bohatství,
jeho dobročinnost stále potrvá.
Vzchází jako světlo dobrým lidem,
on, dobrotivý, milosrdný a spravedlivý.
Dobře je tomu, kdo se slitovává a půjčuje,
kdo své věci správně urovnává.
Nikdy nezakolísá,
vždy bude vzpomínán, co člověk spravedlivý.
Nemusí se hrozit špatné zvěsti,
má pevné srdce, spoléhá na Pána,
má v srdci jistotu
a nemusí mít strach,
zatím, než se stane svědkem zahanbení svých nepřátel.
Rozdává, poděluje nuzné,
nikdy nepomine jeho štědrost,
slavně vzroste jeho vliv.
Hříšný to bude sledovat rozmrzele,
bude skřípat zub a schnout,
zajdou choutky nezvedeným!

„Jeho vliv.“ — přesně: jeho roh, termín pro slávu, blahobyť, vliv.

ŽALM 113. VZNEŠENOST VÍRY V JEDINÉHO BOHA

Jsou to vlastně dva samostatné žalmu (podle hebr. ž. 114 a 115), o čemž svědčí jak forma, tak i obsah. První část tohoto žalmu obsahuje obdiv nad Božím milosrdenstvím vůči vyvolenému lidu. Část druhá vznikla asi v babylonském zajetí, kdy se Židé unrostřed v úsměchu po hanu písní posilovali ve víře v jediného Boha.

Rozdělení myšlenek:

I. Co Bůh učinil pro svůj lid.

II. Nicotnost model a důvěra v Boha živého:

a) Všemohoucímu Bohu náleží čest a sláva.

b) Nemožnost pohanských bůžků.

c) Národ vyvolený doufá v živého Boha,

d) jeho velebíme.

I. Co Bůh učinil pro svůj lid.

1. Když odtáhl Izrael z Egypta,
Jakubův to rod ze země cizinců,
bylo mu Judsko svatvíní
a izraelská země jeho královstvím.
Vidělo to moře
a uteklo,
Jordán se jal téci obráceně,
hory poskočily jako berani
a návrší jako jehňata.

5. Moře,
co je ti, že utíkáš,
Jordáne,
proč tečeš obráceně?
6. Hory,
proč skáčete jak berani,
a vy, návrší,
jak jehňata?
7. Země,
zachvěj se před Pánovou tváří,
před tváří Jakubova Boha!
8. On mění balvan v tratoliště,
skálu mění ve vodní zřídlo!

II. Nicotnost model a důvěra v Boha živého.

9. Nám ne, Pane,
nám ne,
ale svému jménu zjednej slávu,
za své milosrdenství,
za svoji věrnost.
10. Proč by měli pohané říkat:
„Kde je ten jejich Bůh?“
11. Náš Bůh je v nebesích,
učinil všecko, co chtěl.
12. Ale jejich modly
jsou pouhé stříbro a zlato,
jsou to výrobky lidských rukou:
13. mají ústa
a nemluví,
mají oči
a nevidí,
14. mají uši
a neslyší,
nos mají
a nečichají,
15. ruce mají
a nedotknou se,
mají nohy
a nechodí,
hlasu svým hrdlem nevydají.
16. Jim budou podobní,
kdo je vyrábějí,
všichni,
kdo na ně spoléhají.
17. Izraelův dům doufá v Pána,
je jim pomocníkem,
jejich štítem.
18. Áronův dům doufá v Pána,
je jim pomocníkem,
jejich štítem.
19. Kdo ctí Boha, ti doufají v Pána,
je jim pomocníkem,
jejich štítem.
20. Pán na nás pamatuje
a nám požehná,
21. požehná Izraelovu domu,
požehná domu Áronovu,
22. požehná těm, kdo ho ctí,
malým jako velkým.
23. Pán vás rozmnoží,
vás i vaše děti,
24. máte požehnání od Pána,
který stvořil nebe i zemi.
25. Nebesa jsou nebem pro Pána,
zemí však dal lidským dětem,
26. mrtví Pána chválit nemohou,
žádný z těch,
kdo se ubírají do říše mrtvých.
27. My však velebíme Pána
nyní i na věky.

„J u d s k o . . i z r a e l s k á z e m ě . .“ — později to byly dva různé názvy, zde se však významně kryjí, šlo o bohouvládu v zemi, kryjí se tedy i slova: svatyně a království.

„V i d ě l o t o m o ř e . .“ — srv. Ex. 14.

„J o r d á n s e j a l t ě c i . .“ — srv. Jos. 3.

„H o r y p o s k o č i l y . .“ — Sinaj při vyhlášení Desatera, Ex. 19.

„J a k o b e r a n i . . j e h ň a t a . .“ — příměr z nomádského života starých Izraelitů.

„B a l v a n v t r a t o l i š t ě . .“ — vyvedení vody ze skály u hory Horeb, Ex. 17 a v Kádeš, Nm. 20.

„M a j í ú s t a a t d . .“ — ironizování model, kontrastu je s Boží všemohoucností.

„D ů m I z r a e l ů v , t j . J a k u b ů v , d ů m Ā r ó n ů v . .“ — vzpomínka rozprášených Židů na moc politickou i náboženskou, Áron byl veleknězem.

„M r t v í n e m o h o u c h v á l i t . .“ — proto nás Pán zachová.

„L i d s k ý m d ě t e m . .“ — zpravidla to platí pro národ vyvolený.

ŽALM 116. POPĚVEK CHVÁLY A DÍKŮ

Žalm je mesiášský. Všichni pohané se obrátí na pravou víru (srv. Řím 15,8). Je nejkratší z celého žaltáře, ale bohatý myšlenkově. Zdá se, že byl antifonou, která se zpívala před nebo po bohoslužbě. Autor žalmu není znám.

1. Aleluja!

Chvalte Pána všichni lidé,

oslavte ho všechny národy,

2. protože máme zajištěno jeho milosrdenství, Pánova věrnost trvá do věčnosti!

Z latiny přeložil a opatřil poznámkami P. Josef Kunický

SPIRITUS HUMILITATIS

Žehnání vody v malém kánonu platí věřícímu lidu, jež voda symbolizuje. Proto se žehnání vody vynechává při mši svaté za zemřelé, při níž se obrací veškerý zřetel na duše v očistci. Po modlitbě *de humanae substantiae dignitate obětuje* celebrant uprostřed oltáře oběma rukama pozdvížený kalich slovy: *Offerimus tibi ... Obětujeme ti, Pane, kaiich spasení, vzývající tvou milostivost, aby se před tváří božské velebnosti tvé vznesl pro spásu naši a celého světa s vůní líbeznu.*

„O b ě t u j e m e“, ne „obětují“, modlí se kněz spolu s věřícími ve společenství s nimi, ve společenství se všemi přítomnými, ne sám, ne ve jménu svém, ne jako egoista ve svých vlastních zájmech, ne — v zájmu všech se modlí. V zájmu každé přítomné duše naplněné strastmi a starostmi, radostmi a slastmi se modlí tuto modlitbu malého kánonu: „Offerimus tibi, Domine, calicem salutaris“. Jak krásné je toto společenství všech shromážděných kol obětního oltáře Božího.

Obětujeme „pro spásu naši a celého světa“, potichu ale ve společenství se všemi se modlí celebrant. Jaké to opět mohutné sociální citění vypěrá z této modlitby pro spásu naši, všech přítomných! Ano, to je to důležité, to je to *unum necessarium*, to je to hlavní, to jedinečně potřebné a nutné: naše spása, naše věčné štěstí v Bohu, oceánu všeho blaha.

Poněvadž však egoismus bývá nejen v jednotlivé duši, nýbrž též i v užším kolektivním kruhu, proto se rozšiřuje cíl naší modlitby na blaho celého světa ... A to je to jediné správné kath holon citění, citění, které se vztahuje na všechny lidi všech národů celého světa. Aby všem se dobře vedlo, aby všichni spasení byli, obětujeme pro spásu celého lidstva. Jako by nám svatá liturgie touto modlitbou malého kánonu chtěla říci: Buďte následovníky Boha, o kterém je psáno, že chce, aby všichni lidé spasení byli! Jaké to jedinečné, krásné, správné a šlechetné smýšlení a citění!

Vnější oběť má však jen potud cenu, pokud závisí na našem vnitřním rozpoiožení a úmyslu. Proto přináší kněz spolu s věřícími sebe v oběť Bohu v modlitbě, která po obětování kalicha následuje. Skloněn jsa nad oltářem se modlí: „*In spiritu humilitatis* — V duchu pokory a se srdcem zkroušeným nechť jsme přijati tebou, Pane, a tak děj se dnes oběť před tváří tvou, aby se ti líbila, Pane Bože.“ Pán sám byl pokorný, a proto žádal: „Učte se ode mně, neboť já jsem pokorný srdcem.“ Jen pokornému dává milost, nabízí spásu, pyšnému se protíví! Jen od pokorných duší přijme calicem salutaris, od pyšných nic přijmouti nechce. Na oběť pokorných se dívá se zalíbením jako kdysi na oběť pokorného a skromného Abela, na oběť duší pyšných jako na oběť Kainovu ... Proto „*in spiritu humilitatis*“. ... Pán chce, aby při oběti nejsvětější byli všichni spojeni skrze kněze poutem lásky bratrské a sesterské. Aby se aspoň zde v tomto krásném spoiečenství kol oltáře Božího stala skutečností slova velebné písně: *Ecce, quam bonum et quam jucundum habitare fratres in unum!*

Jen kde je pokora, tam je také láska bratrská. Neboť pokora je síla, kterou ovládáme pýchu nejsilnějšího netvora a láskyvraha ve svém nitru. Pokora, kterou nás učil Pán Ježíš a kterou nám ukázal ve svém životě svým příkladem, je výraz síly, kterou přemáháme pánovitost a domýšlivost, tyto asociální necnosti každé lidské společnosti, které vyvolávají spory, různice, rozpory a roztržky v lidských srdcích a komunitách.

Pokora se dá také poučit, je rozumně ústupná, dá si poradit, poněvadž je si vědoma své nedostatečnosti a závislosti na Bohu a lidské společnosti, na svých bratrech a na svých sestřích. „Co máš, co bys nebyl dostal?“ Vše máme od Boha, našeho největšího dobrodince, ale také od lidské společnosti, bez které bychom zůstali zaostalými a nevdělanými lidmi.

Pokora slouží svému okolí s úsměvem, tak jako Pán Ježíš sloužil nemocným, zarmouceným, ale také zdravým, veselým lidem při svatbě v Káně galilejské — neboť kudy chodil, dobře činil! Poněvadž byl pokorný, proto byl také účelný všem.

In spiritu humilitatis et in animo contrito ... S pokorou je vždy spojena zkroušenost srdce. Proto se srdcem zkroušeným obětujeme kalich spásy. Jsme si vědomi své hříšnosti a své křehkosti. Celník v chrámu viděl ve svém nitru svou hříšnost, poznal ji, uznal ji a vyznal se z ní; před sebou i před Bohem vyslovil své Confiteor ... své mea culpa! Vyslovil svou vroucí prosbu: „Bože, buď milostiv mně hříšnému!“ Jeho pokorná, ze srdce zkroušeného vycházející prosba byla vyslyšena. Neboť šel omilostněn domů. Je tedy skutečně tomu tak, že Bůh jen pokornému dává svou milost a pyšnému se protíví.

Spiritus humilitatis et animus contritus odstraní všechny překážky milostem, tryskajícím z přetékajícího kalicha spásy do našeho srdce, takže omilostnění odejdeme z každé oběti nejsvětější domů, do své apoštolské lidumilné práce s novou silou, s novým elánem a s novou radostí!

ThDr. KAREL SAHAN

Monolog svaté Jekyně

(ŮRYVEK)

Ničím jiným nemůže být život udržen, znásoben a prodloužen až do věčnosti, než láskou. Každý z nás je nucen přiznat si svou konečnost, uznat hranice svého pozemského bytí, neboť vše na světě je smrtelné, podrobno proměňám a nakonec zániku. I ten nejpevnější, nejrozložitější duň, vzdorující živilům a staletím, padne jednoho dne rozčísnut bleskem a ztrouchniví. I ta nejkrásnější, nejněžnější květina, chráněná skleníkem, ozařovaná ultrafialovými paprsky, zvadne, až přijde čas a její libezná vůně vyvane a vyprchá. Člověk, koruna tvorstva, touží přežít strom i květ, touží přežít svět celý. Proto se snaží ze všech svých sil, aby řeka jeho dnů, měsíců a let proudila věčně.

Člověk všech věků, kultur a ras je totožný s oním mužem z evangelia, který dal Spasiteli tu pokoušející otázku: „Mistře, co mám učinit, abych získal život věčný?“

Tomuto člověku odpověděl Ten, který přišel na svět, aby vydal svědectví pravdy: „Co je psáno v Zákoně? Jak tam čteš? A člověk odpověděl: „Miluj Pána, Boha svého, z celého srdce svého, z celé duše své, ze vši síly své a ze vši myslí své a bližního svého jako sebe samého! I řekl mu Ježíš „Správně jsi odpověděl. To čiň, a živ budeš!“

Hle, zde je Magna Charta regni aeternitatis, zde je jediná cesta k zachování života na věky. Život byl nám dán Bohem svobodnou láskou a zase jen láskou může být udržen a zachován. Ježíš Kristus nás přes všechnu naši hříšnost a bídu miloval láskou neskonale, tak, že se vydal za nás katanům, že zmařil sebe sama na potupném dřevě kříže. Celá podstata jeho evangelia je pojata do slov lásky: „Miluj Pána, Boha svého, z celého srdce svého, z celé duše své, ze vši síly své a ze vši myslí své a bližního svého, jako sebe samého!“

Jen ten, kdo poznal v bližním sebe samého, naplnil zákon života. Jen ten, kdo má takovou lásku k bližnímu, že se dovede užít do jeho radosti a bolesti, může je prožívat jako radosti a žalosti vlasní. Je k tomu zapotřebí lásky nejvyšší, tryskající z nejčistších pramenů lidského nitra a objímající porozuměním každého člověka. Abychom dosáhli tohoto vysokého stupně křesťanské dokonalosti, musíme být stále pamětlivi Pascalovy výstrahy, že „já našeho sobectví, naší pýchy a ještinosti“ je hodno největší nenávisti a nejhlubšího opovržení. Jde o takový stupeň duchovní dokonalosti, k jakému nás vede příklad života i smrti Pána našeho, Ježíše Krista, který znal všechny hlubiny lidských srdcí a ve své velké, vše chápající a vše odpouštějící lásce dovedl plakat s plačícími a radovat se s radujícími.

Být křesťanem znamená jít v šlépějích Ježíše Krista. Svatý Augustin mluví o cestách za Kristem, nutných, aby byl člověk spasen, aby žil na věky. Jít za Kristem znamená poslouchat Boha a milovat člověka, neboť jen tehdy, když se potkáme s bližním jako s bratrem či sestrou v Kristu, můžeme se potkat se samým Bohem v nich.

Jsa studentem, všiml jsem si činů a života členek růžencového spolku, shromažďujících se v prapodičné charakterové nesusouzvuknosti v přibytku panímámy Hřebíkové. Byly to duše prapodičné a ještě prapodičnější bylo to jejich náboženství. Věděly, kterého svatého třeba vzývat, aby hodně došly krávy a nesly slepice, aby chudá Bavlínářova Mařena neulovila svým dráždivě vnačným zjevem lepšího ženicha, aby všechno v dědině plynulo podle jejich plánů a představ. Starostmi o lidi, dobytek i obilí podělovaly všechny svaté v kalendář, na modlení k nim a na všechny možné dobré i nedobré úmysly dávaly nejen v domácích kostelích, ale i na Vranově, ve Křtinách, na Svaté Hoře a posvátném Hostýnku. Ale to všechno by nebylo ještě to nejhorší. Mnohem horší byl jejich poměr k lidem na okraji společnosti, k poníženým vyvrženecům života. Bylo v mě rodné vsi několik osob, pohybujících se na samé hranici mezi životem a smrtí, ujařmených tvrdými poměry, v nichž byly nuceny žít. Byli to lidé prostí, nezáludní, s tragickým osudem ztroskotanců života, bytosti, které někdy rozhodovaly a jednaly pod tlakem svých smyslů a pudů, a jejichž mnoha střetnutí se světem majetných končila konfliktem.

Tyto prosté, dobrácké duše, ať už to byl Náhlíkův čeledjň Sobotka, či jednoruký podruh Johanýsek, služka Smažilová, pozdější žena siláka a dřívce Bavlínáře, nešťastná, tragicky zemřelá Josefka Matýsová, vdovy Pospíchalka a Antoušková, vetchý kmet Sýkora, ti všichni byli terčem vtipů a jedovatých úsměšků růžencového čeledníku, hašteřivých, samolibých paniček, neforemně nafouklých plyny pýchy a farizejství.

Nebudu srovnávat náboženskou úroveň těchto růžencových sester s výkony pobožnostkářských dušiček, ropuch v kropenkách v díle Léona Bloya, abych neurážel Bloyovy nebožtíky. Osoby těchto nekřesťanských horliletek byly celkem bezvýznamné a jejich „náboženství“ bylo opravdovým katolíkům ve vsi leda pro smích. Ale stránka obecná není věcí osob, nýbrž náboženství v nás. A obecně čili katolicky se má věc takto: Sobci, mamonáři, povýšenci, nositelé rozbrojů mezi lidmi, válek mezi národy, revanšisté, obhájci kolonialismu a nelidských, nekřesťanských společenských řádů jsou ve světě Kristova náboženství jako štenice ve starých úctyhodných budovách. Vyhánějí z domu návštěvníky a jsou postrachem nájemníků.

Byla jsem jako každý jiný kámen:

od svého zrodu, když žhnoucí Slunce
ztratilo ve mně svoji část,

až do dne, kdy Josef z Arimatie,

muž spravedlivý, vzal těžký krumpáč

a já se stala jekyní,

v níž spočinulo mrtvé Tělo.

Já,

Marla vtesaná do pískovce,

Maria ve skále,

Maria z kamene.

Tři klidné dny jsem takto zrála

až k zmrtvýchvstání Těla,

jež mělo býti naplněno

obsahem nesmrtelnosti.

Pak přišel třetí den a bylo velmi pozdě;

už mišnul šabat. Já se zachvěla

svou celou bytostí.

V mém lůně otřásaném od mateřských
křečí

se nebe spojilo se slovy žalmů.

Pečetě na mně se rozpukly

a ze mne vyšel jako ze zralého plodu

zmrtvýchvstalý a oslavený

Bůh.

A k ránu, když se u mých dveří

zastavil hlouček zbožných žen,

sehnutých pod tíhou drahých masť,

byla jsem prázdná,

Já,

jež jsem byla jako jiný kámen,

Maria vtesaná do pískovce,

Maria ve skále,

Maria z kamene.

Z básnické sbírky Romana Brandstaettera „Píseň o mém Kristu“ („Pieśń o moim Chrystusie“) vydané varšavským nakladatelstvím „PAX“ r. 1960 jako ukázkou současné polské katolické poesie přeložil VOJTĚCH KŘÍŽEK.

Křesťanská láska zkoumá bolesti života vroucím, soucinným pohledem. Teplem přichylnosti sklání se i k nešťastným zatracencům života, ráda vyhledává ty, s nimiž a s jejichž vzájemnými lidskými vztahy zahrál si život a společenský řád tak podivně krutou hru nad propastí, že se tyto prosté duše nemohly vymknout jejich rafinovanosti. Křesťanská láska poznává člověka v tajemných záchvěvech jeho duše, v hlubinách jeho raněného lidství ne proto, aby byl člověk proklet a zatracen, nýbrž aby byl pochopen, zachráněn a očištěn.

Kde pramení tato křesťanská láska? V Bohu, v Ježíši Kristu, Synu Božím, v jeho nesvětějším Srdci, na němž v hodině loučení vyslechl svatý Jan Evangelista nevýslovné taje lásky. V tom Srdci, z něhož vytryskla ona úžasná, až dodnes tvrdému rozumu nepochopitelná slova: „Miluj bližního svého jako sebe samého!“

Od Zeleného čtvrtku až do Hodu božího velikonočního jsme každého jara účastni ponuré tematiky svatých dnů. Apoštolova zrada, opuštěnost Krista Pána, jeho krvavý pot, jeho smrtelné máloby a úzkosti, bolest bičování, těžký kříž, smrt sama, pohřeb. To je náplň svatého týdne. Je v ní i zavolání o přísné vyměření množství času a příležitostí, které každému z nás poskytuje nekonečné Boží milosrdenství. Velikonoční svátky jsou jásavou výpovědí o věčné pravdě, že za hranicemi smrti vládne život, vítězství Dobra, Pravdy a Krásy, nebeský Jeruzalém, k němuž nás táhne Kristus Pán křížem lásky. Proto věřící duše vidí za každou smrtí zářivý zjev Ježíše Krista, v němž láska Boží byla učiněna tělem, v němž tkví naše časnost i radostný příslib jejího pokračování ve věčnosti.

Evangelium o Boží lásce, která nás přišla spasit vítězným kalvářským křížem, patří k jásavým tónům velikonoce, k úsměvům jara, kdy Boží příroda rozkvétá do krásy a radosti. Prosme v úsměvu vítězných křesťanských velikonoce Pána věčnosti, aby rozohml naši lásku k obětavému milování bližního a k horlivějšímu boji za mír a pokoj na zemi. Mějme srdce plné lásky k lidem a neumřeme na věky.

Antonín Hugo Bradáč

VÁCLAV ZEMEK

Velikonoční

Životem novým se země rozechvěla,
únavu zimy rozbil jara vlahý dech.
Ornice voní. K česnu spěchá včela,
košíčky pylu sbírá prvních na květech.

Podbělů zlato dukátem se svítí
v trávníku vedle stříbra sedmikrás,
pomlázku hebké proutky splétají ti,
třebas už minul tvého jara čas.

A přece jaro nové kráčí krajem,
ne jaro, které kvetlo tisíckrát,
to jaro touhy, aby svět byl rájem,
v němž květy míru budou vyrůstat.

S kraslicí půjdeš jako za dnů mládí
a co dnes jiného přát měl bys lidem
všem —
ať v práci společné se všichni mají
rádi,
ať duha pokoje se sklene všude nad
světem!

POKORNÝ DĚLNÍK MAXMILIÁN ŠVABINSKÝ, ČESKÝ MALÍŘ A RYTEC

Pod hrdým, sebevědomým portrétem „ke cti a chvále Josefa Mánesa, malíře laureáta Českého národa“ podpisuje se umělec: „Tento list Léta Páně 1917 do dřeva vyryl pokorný dělník Maxmilián Švabinský, český malíř a rytec.“ Když 10. února 1962 nad Maxmiliánem Švabinským obrátil se poslední list života, odešel národní kultuře skutečný laureát, umělec dosáhnuvší všech uznání, jež doba může dáti svým nejvynikajícím synům, pilný dělník, skromný lidskou přirozeností, hrdý uměním a posláním, jímž tak uvědoměle a šťastně sloužil po tolik desetiletí.

O Maxmiliánu Švabinském je napsána řada monografií. Velké štěstí, jež nepotkává umělce tak štědře jako jeho: jeho dílo bylo mnohokrát vystaveno, reprodukováno, zváženo a popsáno, podrobno kritice lidí a času. Měl možnost pracovat rydlem, štětce od poštovní známky až po katedrálu. Od pečlivě uschovávaného listu v deskách sběratele, odkud je pozorně vybírán, aby obnovoval vrcholný osobní zážitek ze šťastně zachyceného výrazu, až po okna katedrál, kde vysoko nad městem, ve skle, jímž prochází paprsek slunce, kde každý slunný den promítá mohutnost jeho obrazů, svítí něha jeho barev všemu lidu, který může v tisících zhlédnout jedno z největších významání umělci: tuto souhru pozemského umění s paprskem věčnosti. Katedrála je nejkrásnější a nejlidovější galerií pro dílo zanícené nesmrtelnosti.

Všechny klady umění a hodnocení umělce jsou spojeny se jménem Maxmiliána Švabinského; jeden z nejšťastnějších životů českého umění.

Život se stal hlavní náplní Švabinského. Od samotného začátku až po poslední kresbu vyjadřoval život, od letu motýla, záchvěvu listu, barevnosti slunečnice, vlnění stromů, něžné linie dívčího těla, mohutnost žneček, víření smyslů ve vysněném ráji a v něm znějících sonat, od antických scén — tento záznam života sladce viděného na zemi stal se Švabinskému grafickou průpravou k dílům zasvěceným dalšímu údobí života. Po vyznání pozemskému se vzdání všech forem života nastupuje nový ŽIVOT, viděný v jeho nesmrtelné tvářnosti.

Tento život byl viděn vždy v pravé realitě, v hmotném zachycení krásy bezprostředně očima. Každý motýl, list i vítr chvěl se přímo před očima i tužkou malíře; každá postava byla studována v aktu. I Piety, scény z Umučení, vitráže katedrál byly studovány v aktu, v holosti skutečnosti. Vidiny světců, osobnosti z „Posledního soudu“

byly viděny, studovány, rodily se v této holosti života. Stejně hřeby do kříže, trny, provazy, to vše bylo několikrát studováno, skicováno, než dostalo poslední syntetickou formu. Proto celé dílo Švabinského prudce odráží život, realitu, působí dojmem nepomíjelnosti, hlubokého zážitku.

Mohutný proud a složitost uměleckého zjevu volaly po tříděnosti vidění. Zákavec jej provádí do tří údobí: První, raná perioda spiritistické romantiky, druhá, střední, pozitivisticko-naturalistická, jejíž hlavní představou je mohutný obraz „Žně“ (a cyklus „Rajská sonáta“). Třetí perioda, zrání a vrchol, míří k monumentálnosti křesťanské ikonografie a antické mythologie.

Náměty křesťanské ikonografie v díle Švabinského začínají již Svatým Václavem, 1895, nástěnné malbě pro palác Zemské banky. Výraz je poplatný době vzniku: romantický, matně trpitelský. Od tohoto pojetí světe národa až po barevné okno v katedrále sv. Víta, kde sv. Václav je mužný, s prožitkem celého života ve tváři, je celý vývoj umělce.

Po dvou desetiletích rušného víření všech forem života přírody, tváří, věčně se obnovující krásy žen, viděných barevně, úhlem, rydlem do dřeva či kovu, přichází velké dílo „Svatý Jan Křtitel“, dřevoryt v r. 1930. Ideově vzniká dříve, pozadí mu dávají skály Českého ráje, přibližované od Skokova u Turnova. V skalní soutěže kráčí stíhlý, hubený muž jemných rukou, zamyšlený, v dlouhém kroku, svírá prut nahoře členěný, široká noha spočívá pevně na zemi; kožešina halí pás a je zachycena třemi závitky provazu. Kolem něho běží lesní čeled: laň dívá se oddaně na Jana, jezevec běží těsně za jeho nohou a liška bystře směřuje s jdoucím. Chodec drží si vous mladičké brady, rozčuchaný vlas byl provát větrem; jde zamyšlený, soustředěný, kopretiny vyrůstají v úzké soutěže, jež asi ústí v širokou pláň činu. Hluboký pathos díla naznačoval odraz vážných zážitků vnitřních.

Kritika ihned postřehla změnu; to, co později s odstupem času bylo označeno za zánik vitalismu. „Začíná nová éra, jež bude oslavovat Myšlenku a Slovo. Tu je ten velký obsahový obrat, který má vliv na sloh pozdního díla Maxe Švabinského, na sloh Mus, rozmňouvajících s básníky a s malíři, na produhovnělý styk mozaik.“ (Hana Frankensteinová: Max Švabinský. III., Praha, 1941.) Obrat náhlý a překvapující pochopil a vyložil ihned Antonín

Matějček, který uvítal tuto proměnu. Byl to přechod k malbě monumentálně duchovně založené.

Sám dřevoryt „Sv. Jan Křtitel“ vznikal úporně, zde umělec zápasil s výrazem, časem, tvárností hmoty, podrobně studoval postavy v aktu, tváři, vedlejších věcech obrazu. Na 15 studií předcházelo vlastní dřevoryt. Světec očaroval umělce, objevuje se častěji a září také ve velké vitráži „Posledního soudu“ v katedrále. Byl umělci blízký svým niterným vztahem k boží přírodě a láskou ke tvorbě, které umělec také tak miloval a svým posláním. Ve velké mozaice „Křest Kristův“ pro křestní kapli v katedrále je ve své temné postavě vedle jasu těla Krista ústřední postavou. V litografii je proveden r. 1937.

Tento pozdní produchovně styl, vybojovaný listem „Sv. Jan Křtitel“, pokračoval v dalších dílech.

„Z v ě s t o v á n í“ (suchá jehla, 1930) vystihuje anděla prudce letícího do světnice, pravou rukou zdraví Pannu v hluboké pokoře v postavě podklesávající, o níž „možno směle říci, že podobně výstižnou výrazností byl tento jev málokdy vystižen i na plátnech největších mistrů všech století. Jakoby ta kresba vystihla to, co svatý Bernard formuloval „humilitas placuit, virginitas concepit“. Umělec zde projevuje pokoru výrazu, čistotu srdce a v hluboké vnitřní shodě a důvěře zmocňuje se ideového prociťení graficky.

„Madona zjevuje se sv. Lukášovi“ (litografie, 1936) má bohatě členěné barokní rozložení děje, draperie, anděl stojící vedle malíře, zdrceného na kolenou před majestátem zjevu Božské Matky a Jezulátka, vedle malířského stojanu za draperií zírá hlava zvědavého anděla. Po těchto třech dílech, kritikou označených za mistrovské, praví se, že „ze Šavla stal se Pavel, z Poussina sv. Lukáš dokonale připravený přistoupit k nejvážnějším úkolům, které na něho čekají“ (ib. 243).

Úkoly byly hlavně dva: „Památník osvobození“ a okna katedrály sv. Vít. Pro „Památník osvobození“ připravil řady kartónů k mosaikám; zde dosáhl ušlechtilosti antic-

kých postav a scén zdobících nejdražší místo národní samostatnosti. Katedrála sama pak stala se místem největšího uplatnění Švabinského; zde se projevil vnitřní vztah umělce, který již r. 1929 sám z vlastního podnětu po slavnostech miléniových dne 5. října podle skutečnosti kreslí Svatováclavskou korunu. Téhož roku uzrává návrh Svatého Jana Křtitele, signál velké změny ve Švabinského díle.

V katedrále dílo Švabinského plyne ze dvou proudů. První a nejdůležitější je hluboká přeměna lidská, jež malíře robustních, činných a životně vyzývavých „Žnů“ přeměnila v malíře-grafika „Jana Křtitele“. Druhá, také důležitá, se projevila v kresbě Svatováclavské koruny, projev zájmu o českou tradici a historii. Dílo, které zde pak vzniklo, je prolutím všech uměleckých životních a citových vjemů umělce a patří k nejvyšším kladům celého našeho umění monumentálního.

Návrhy oken v křestní kapli, „Poslední soud“ v korunovační kapli, okno „Nejsvětější Trojice“, okno „Seslání Ducha Svatého“, uzávěr katedrály a prostě celá duchovní tematika díla Švabinského, jeví se v celé řadě grafik (jedna zdobí toto číslo D. P.), obrazů, mosaik, oken volajících po zasvěceném a do šíře zabírajícím slově, jež je dáno především prof. dr. Cibulkovi, tak důvěrně spjatém se Švabinským a katedrálou. Slovo zde je neúplné bez barevnosti obrazu, pak je nutné ono prosvícení sluncem, jež si Chagall, mistr barev a tvarů na půdě Francie, tak cení, aby vynikla krása vitráže. K tomu pojí se osobní prožití jasného dne v katedrále, kde dole udílí mladý novosvěcenec první své kněžské požehnání; katedrála, varhany, modlitba a ruka žehnající, slunce a malíř navrhnuvší okna po tolika vyznáváních života ve všech sladkých, ostrých a hmotných tvarech, zvívání antiky, přírodnosti — to vše splynulo ve velké díkyvdání Pánu za jeho milost, jíž obdařil vyvoleného, aby ho chválil a velebil druhou velkou hodnotou Života — nepomíjejícím Uměním.

F. V.

PLANKTY PANNY MARIE

Ke slovům a hudbě se časem přidávalo umění další, umění mimetické, jež scénicky podporuje a ilustruje textem a melodií líčený děj. Poněvadž dějiny zpěvu 13. a 14. století jsou dějinami zpěvu církevního, k němuž látka byla volena přímo z liturgie nebo z duchovního života, není na podiv, že i umění scénické se připoutává k živlu náboženskému a je v jeho službách.

Prvním dramatickým scénováním liturgického textu je sám mešní obřad a různé jiné liturgické úkony, jimiž se lidu symbolicky znázorňoval obsah textu. Zvláště to bylo utrpení, smrt a zmrtevýchvstání Páně, jež jako nejdůležitější biblická událost se dramatizovaly a scénicky prováděly. Hluboce zakotvený život náboženský zrodil v 13. a 14. věku i u nás staročeské dramatické hry, v nichž se v chrámovém prostředí scénicky a mimetickým způsobem znázorňovala hlavně slova evangelisty Marka, poslední kapitola: „A když pominula sobota...“

Další námět k velikonočním hrám poskytl 20. kapitola evangelisty Jana, v níž je obsažena rozmluva mezi Marií Magdalenou a Kristem v podobě zahrádky. Tato rozmluva byla upravena ve zpívaný dialog. Podle starobylé velikonoční sekvence „Victimae paschali laudes“ byl uveden ve zpěv i dialog mezi Marií Magdalenou a apoštoly o zmrtevýchvstání Páně. Při této scéně bylo vyňato Kristovo roucho z hrobu a během zpěvu ukázáno lidu. Živý dialog a názorné zobrazení slov evangelisty Marka přímo vybízelo ke scénování a dramatizování jednotlivých událostí. V polovině 14. století vniká do těchto her — utvářených až dcsud učenými bohoslovci — i živé lidové; tak vznikly hry neliturgické vedle dosavadních her liturgických, jež sluly officia.

Liturgické hry čili officia měly původ v tropech a byly součástí menší liturgie o Božím hodu velikonočním. Předváděli je kněží, mající na sobě mešní roucha. Jednotlivá „zastavení“ znamenala různá místa z ukřižování a zmrtevýchvstání Páně. Text se většinou zpíval, málokdy

recitoval. Kněží zpívali většinou sólově, řeč byla liturgická, tedy latinská, zpěv jednohlasý, chorální. Jestliže zaznívala při hrách také řeč lidu v jazyku mateřském, šlo pouze o přídavek. Nejstarší liturgické hry v 13. století, jak se předváděly podle tvrzení Tomkova v Praze (Dějepis města Prahy I, 182), byly už jakési duchovní opery, v nichž jednajícími a latinský biblický text zpívaljícími osobami byli kněží.

Ve 14. století jeví se v liturgických hrách trojí typ:

- a) Na začátku století zůstává hra ještě v mezích přísně liturgických jako ve století předcházejícím.
- b) Asi v polovině století přistupují do těchto her vlivy lidové a jiné, hlavně z ciziny přicházející.
- c) Ke konci věku pozorujeme zase návrat ke hrám starším, protože světský, do her vniknuvší živel se nesrovnával s posvátným místem, kde se hry konaly.

Do počátku 14. století i majíce ráz přísně liturgický — spadají i hry svatojiřské, jež se konaly v kostele kláštera klarisek u sv. Jiří na Hradčanech. Ke hře bylo využito celého kostela, středem hry byl hlavní oltář ve zvýšeném presbytáři, oltář představoval Boží hrob, úlohy tří Marií zpívaly jeptišky, Krista a do Emauz jdoucí učedníky zpívali kněží. Rovněž i anděla zpíval kněz. Čtvrtá ženská úloha zpěvačky-vypravovatelky byla přidělována představené kláštera.

V úvodním responsoriu „Dum transisset sabbatum“ zpívá se, jak tři Marie nakoupily vonné masti. Následuje scéna mastičkářova, cesta Marií ke hrobu a dialog mezi Marií a andělem. Pěvecký sbor těší Marii Magdalenu, která nařiká, protože odnesl Pána. Rozvine se dialog mezi Marií a Kristem, který končí zpěvem podle melodie „Ite missa est“. Marii má dialog s apoštoly podle sekvence „Victimae paschali“, do něhož zasahuje vypravovatelka, scénou s rouchem a zpěvem „Te Deum“ hra končí.

V polovině 14. století se objevuje druhý typ velikonočních her, jež mají vedle starých liturgických zpěvů

těž nápěvy zcela nové a libují si ne tak v dramatickém předvedení dávných událostí, jako spíše v lyrickém líčení žalu tří Marií. Tato lyrická místa se během doby osamostatnila a z nich vyšly nové hry partikulární, zvané plankty (či pláče) tří Marií, kde k platnosti přichází také česká řeč.

V planktech vystupuje také místo tří Marií sama Panna Maria, čímž se mění situace celého děje v jeho větší zdramatizování. Monolog je vystřídán zpěvem více osob, tak např. Jan miláček Páně těší Pannu Marii pod křížem, hlas Krista ozývá se s kříže těše Matku, kterou odporoučí Janovi. Někdy Marie nakonec vyzývá lid, aby poděkoval Kristu za spasení.

Časem se také osamostatnila scéna o kupování masti a dala podnět k druhé partikulární hře „Mastičkář“. Vedle textu evangelijního se tato hra opírá o literaturu starofrancouzskou. Byla to hra o šarlatánských lékařích, zvaná „Robin et Marion“, z níž převzato do českého „Mastičkáře“ i jméno šaška Rubina. V celé té frašce jeví se francouzský vliv a nutno ji počítat ještě k liturgickým hrám, tj. k hrám s liturgickými zpěvy. Je to parodie na vychvalované tehdejší řemeslo lékařské a reklamní prodávání prapodivných lektvarů. Kolem stolu aktérů je slušný počet posluchačů ze všech vrstev, Severin dělá od stolu hrubé vtipy, jeho sluha Rubín a pomocník Pastrpalk vychvalují účinky mastí, předvádějí humoristicky parodované křeslení mrtvého syna Abraháma, plasticky líčí posluchačům hádky mezi Severinem a jeho ženou, že prodal třem Mariím masť velmi lacino. Rubín a Pastrpalk se pak hádají o svou urozenost a dělají na sebe vtipy. Tři Marie, které nazývá Rubín „krásnými paními“, zpívají český překlad latinských zpěvů. Tyto partikulární hry jsou dílem neznámého studenta a proto je nutno zařadit mezi hry umělé se světskými živly, čili lidi v pravém slova smyslu.

Světské živly ve velikonočních hrách 14. století způsobily, že z vážného představení se stávaly frašky a komedie, jež měly posluchače rozesmát. Proto byly vyloučeny z chrámů a na místo nich nastoupily opět staré

liturgické hry bez nechutných vtipů, ale s reformovaným zpěvem. A to byl třetí typ her na konci 14. věku. Pak nastala reakce a zavedeny hry ve zlepšené liturgické úpravě. Sem patří i hra tzv. *s v a t o v í t s k á*, formou stručnější než hry savtojirské. Odehrávala se v chrámu sv. Víta, úlohu vypravovatele zastává zde sám prelát, člen kapituly. Novinkou bylo, že se pořádala i procese, a sice jak na začátku, tak i na konci hry. V průvodu krácel za kněžími i lid, který latinský chorál zpívat neuměl a ani při hře samé zpívat nesměl. Zazpívat si však chtěl aspoň po ukončení dramatu, a byla to píseň „Buoh všemohúci“, kterou lid notoval při průvodu.

Z liturgických her s latinským textem a chorálním zpěvem se vyvinuly hry neliturgické, které ovšem přestaly být součástí bohoslužby. Uplatnil se v nich světský živel, někdy dokonce až svěťácký, latina byla nahrazena češtinou, chorální zpěvy se ztratily a nebyly mnohdy ani nahrazeny jinými.

Toho druhu jsou např. plankty (pláče) Panny Marie, jež — vedeny hlubokým citem náboženským a upřímným soucitem nad utrpením Páně a bolestí Jeho Matky — se vyznačovaly umělou formou leichu, pěkným českým veršem i cennou melodií hudební. Jádrem planktů nalézáme již při liturgických hrách velikonočních v prvním období jejich na počátku 14. století. Ke konci toho věku se tyto pláče osamostatnily jako celistvé hry mimo-liturgické a předváděly se mimo mše. Jsou to skladby textově i hudebně umělé. Po stránce textové přichází k platnosti forma leichu, čímž se liší plankty české od literatur ostatních. Plankty, zapsané v rkp. univ. XIV 917 z konce 14. století, pocházejí snad od Závise, čemuž nasvědčuje i vnitřní jejich struktura, nikoli nepodobná Závisevě písni milostné. Jiné plankty z téže doby byly nalezeny v knihovně Lobkovické v Roudnici nad Labem. Hry neliturgické byly pochopitelně vyhostěny z chrámů a odehrávaly se v nádvořích kostelních, na hřbitovech nebo na náměstích. Doba husitská většinou těchto her nepřála, považujíc je za součást katolické liturgie.

- R. Š.

ZASEDÁNÍ VIII. ÚSTŘEDNÍHO VÝBORU CMVKD V PRAZE

Rozšířený ústřední výbor CMVKD zasedal dne 27. února t. r. v Obecním domě v Praze, dva dny po 14. výročí Vítězného února. Připomínkou tohoto slavného a historického dne byl motivován úvod projevu hlavního řečníka, předsedy CMVKD ministra dr. Josefa Plojgara, sledovaný se soustředěnou pozorností. Toto výročí poskytlo hlavnímu řečníku příležitost zhodnotit rozhodnutí těch vlasteneckých kněží, kteří se rozešli se zbytky špatné minulosti a nastoupili cestu k novému řádu, lidskému, spravedlivému a demokratickému. Výňatek z projevu hlavního řečníka o tom, na co je nutno soustředit pozornost v budoucnosti, přinášíme v úvodníku tohoto čísla.

Zasedání zahájil místopředseda CMVKD dr. Alexander Horák, který mimo jiné připomněl závěry, k nimž došli katoličtí kněží, kteří našli správné místo v řadách obránců světového míru.

Po projevu hlavního řečníka, často přerušovaného potleskem, přednesl organizační referát generální tajemník dr. Josef Beneš. Vyzdvihl nejdůležitější akce mírového hnutí katolického duchovenstva v minulém roce a vypočetl činnost CMVKD v číslech, jež vykazují: 398 schůzí minulého roku se zúčastnilo 8345 kněží, tj. 90 % z pozvaných.

Ovzduší VIII. schůze ÚV CMVKD bylo tentokrát zcela zvláštní, neboť zasedání se konalo v předvečer 60. narozenin předsedy CMVKD, ministra dr. Josefa Plojgara. A právě tato skutečnost dala tomuto shromáždění českých a slovenských kněží - mírových pracovníků - ojedinělý ráz. Po pracovní části následovala část kulturní a v blahopřání ministru dr. Josefu Plojgarovi byla zdůrazněna práce, kterou vykonal.

Kapitulní vikář pražský, prelát dr. Antonín Stehlík, blahopřál jubilantovi jménem CMVKD. Líčil postavu mladého, přemýšlivého, jihočeského kněze, který své

myšlenky srovnával později s poznatky a zkušenostmi, které získal mj. i v nacistických koncentračních táborech, a z jejich závěrů si ujasnil a nabyl přesvědčení, čeho je třeba době, vlasti, církvi a lidu. Místopředseda CMVKD charakterizoval oslavence citací Písma sv., které mluví o muži rovném a bojovníku, o „muži nikoli v měkké roucho oblečeném“. Zdůraznil, že tyto vlastnosti získaly jubilantu obdiv a lásku rostoucích zástupů kněží i věřících, kteří dnes jeho myšlenky a pokyny nesou dál.

Jménem ministra školství a kultury a pracovníků MŠK blahopřál jubilantu přednosta odboru pro věci církevní Jiří Verner. Vyzdvihl záslužnou činnost předsedy CMVKD ministra dr. Josefa Plojgara pro mírové hnutí katolických kněží. Zdůraznil, že katoličtí kněží v uplynulé době správně chápali a hodnotili vnitropolitické i zahraničně politické otázky. Uvedl, že oblast mírové práce je široká, a dodal, že bojovníky za mír čeká v budoucnu řada naléhavých úkolů. V závěru vyslovil přednosta církevního odboru MŠK ministru dr. J. Plojgarovi i veškeré činnosti katolického duchovenstva ČSSR srdečné přání dalších úspěchů.

Místopředseda CMVKD dr. Jozef Lukačovič v závěru zasedání objasnil, zač vděčíme dr. Josefu Plojgarovi nejvíce. Za to, že pomáhal věst k budování nového života, za to, že čeští a slovenští katolíci nezaostali, že nebyli pouze pozorovateli, ale stali se uskutečňovateli a přímými účastníky historického přerodu naší velké současnosti i velkolepé budoucnosti. Zasadil se i o vpravdě bratrské vztahy Čechů a Slováků, a i v tom vizme jeho snahy „zvěstovatele míru“, jak se o něm mluví ve vlasti a ve světě. Příznačné pro tyto bratrské vztahy Čechů a Slováků bylo právě toto zasedání, jež jeden místopředseda CMVKD — Slovák, zahajoval, a druhý místopředseda CMVKD, rovněž Slovák, končil.

V oslavné a kulturní části pořadu na počest šedesátin předsedy CMVKD předvedli čeští a slovenští katoličtí kněží a a bohoslovci zdařilé kulturní pásmo, sestavené z recitace, sborového zpěvu a pěveckého, smyčcového a dechového kvarteta. Vsdp. vikář Václav Zima recitoval procitěně báseň Vítězslava Nezvala „Z domoviny“, kněžský pěvecký sbor olomoucké arcidiecése přednesl za řízení P. Inocence Kukly od Bedřicha Smetany „Věno“ a „Vše, co touhou drahé nám“, zdravici „Tobě ke cti“, od Leoše Janáčka „Láska opravdivá“, „Večerní zvon“, a Šostakovičovu „Píseň míru“. Bohoslovci CMBF z Bratislavy zapělí staroslovanskou liturgickou píseň, smyčcový kvartet kněží brněnské diecése (dpp. P. Čeněk Mazal, vikář Jan Danzinger, P. Oldřich Mílek a P. Karel Votoupal) přednesli k tomuto účelu komponované skladby Jana Veselého, učitele hudby a varhaníka v Podivíně: „Pozdrav jižní Moravy“ a „Pozdrav jižních Čech“. Dechový kvartet bohoslovců CMBF Praha-Litoměřice přednesl fanfáry Vlachy-Krutického.

Ministr dr. Josef Plojhar poděkoval za přátelské chvíle a blahopřání, ujistil, že vše, co vykonal, považoval za samozřejmou povinnost kněze a příslušníka českého národa, vedeného kněžským svědomím a občanskou ctí.

Dílo, jež bylo vykonáno, odmítl jako dílo jedince a zdůraznil, že je to dílo, které je výsledkem společného snažení. Vyzval k další spolupráci pro velké úkoly, které bude opět nutno řešit po toku lidu, pro mír vlasti i světa. V závěru svého děkovného projevu se jubilant odvolal na slova preláta dr. Antonína Stehlíka, jenž citoval světovou autoritu, která s ohledem na výsledky dnešní vědy dovozuje, že „život začíná v padesáti“. A přál sobě i všem přítomným „k prvnímu desetiletí svého života, který začal v padesátce“, abychom se všichni opět sešli v té pohodě myslí i srdci při oslavě osmdesátin — dnešních padesátníků.

Generální tajemník CMVKD dr. Josef Beneš požádal poté jubilanta, aby si prohlédl a přijal dary, jež mu CMVKD připravil. Zde došlo k dalším blahopřáním a srdečním stiskům ruky.

V pátek dne 2. března udělil **prezident republiky Antonín Novotný ministru zdravotnictví dr. Josefu Plojharovi za jeho vynikající zásluhy o budování československé socialistické republiky a o upevnění jednoty československého lidu u příležitosti jeho 60. narozenin Řád Klementa Gottwalda za budování socialistické vlasti.** Zik

Stavební údržba kostelů a far

STŘECHA A POŽÁRNÍ OCHRANA

Spájíme-li plechy měděné, olovené, poloolovené, mosazné nebo ocelové, používáme k očištění jako tavidla tzv. převařenou kyselinu solnou, tj. kyselinu solnou, do které jsme nasypali odstřížky pravého zinkového plechu. Kyselina se se zinkem slučuje jako by se vařila, proto se nazývá převařená, a když bouřlivý var ustane a roztok se ustojí, máme tavidlo.

Nejběžnější způsob spojování klempířské práce je spojování drážkami, které se provádí tím způsobem, že kraj jednoho plechu se ohne o 90° nebo 180° a sousední plech se přes tento ohyb přehne. Takové drážky se jmenují podle způsobu provádění jednoduché stojaté, dvojité ležaté atd. Vždy však přehyby musí být důkladně stlačeny a sklepany. Okraje plechů, např. okraje žlabových plechů, oplechování říms apod., se ztužují záhyby, přehyby a naválkami, aby plech poddržel svůj vodorovný nebo stojatý tvar a neprohýbal se a nekrabil.

Již při popisu plechové krytiny jsme se dozvěděli, že plech se připojuje k podkladu, to je k bednění nebo laťování, tím způsobem, že se do drážky vloží příponka a tato příponka se přibije k dřevěnému podkladu. Jiné spojení je u klempířské práce nežádoucí, protože volné nasazení, ale přitom pevné přichycení s možností dilatace je zásadou správného připevňování klempířské práce. A jestli jsme přece jen nuceni přichytávat tím způsobem, že plech probijeme hřebíkem, nebo použijeme šroubu, jak se stává u některých oplechování říms a podokeníků, pak má být hlavička kryta přiletovaným kloboučkem.

Oplechování komínů má mít horní hranu lemovanu lištou, která se přibíjí skobami do spáry. Právě tak má krycí lištu chránit před zatékáním horní hrana lemování střešní nadezdívky, kdy ovšem musíme zatáhnout lištu pod omítku tak, že horní ohyb lišty zapustíme do vysekané drážky ve zdivu. Klempíři tuto lemovací lištu vynechávají a nedělají správně, někteří pak dělají jakýsi kompromis a zapouštějí do zdiva přímo oplechování, dělají dvojnásob nesprávně, protože při sedání zdiva se oplechování bortí a vyborcuje krytinu.

Stává se, že plech někdy překrývá nějaké odvodňovací kanálky, které mají být volné. Klempíři problém řeší zpravidla jednoduše tak, že otvor vystřihnou. Taková práce je ovšem neodpovědná, protože pak voda podtéká i pod plech. Správná úprava se provede tak, že plech se prosekne a překlepe do ústí otvoru.

Při kombinaci krytiny nebo žlabů z plechu pozinkovaného a měděného musíme dbát toho, aby voda vždy stékala s pozinku na měď, protože v opačném případě by kyselá voda z mědi rozléptávala pozinkovaný plech.

Poslední příklad z popisů klempířské práce si zvolíme z prací ozdobných. Trubky chrlíčů mají vyčnívat nejméně 9 cm přes líc zdiva a ústí má být chráněno proti zanesení hustou vyjímatelnou sítkou. Ozdobné klempířství kvetlo na stavbách údobí secese a pracovalo z měděných a zinkových plechů. Plech zde nahrazoval štukaturu a z plechu byly nejen masky žlabových kotlíků, ale i celé nároží. Tvary se docilovaly vyklepáváním, protože však plech vyklepáváním kladiva tvrdne, musíme jej občas nahřát, aby byl stále zpracovatelný a nepraskal pod úderem kladiv. Nahřívá se svařovacím plamenem na koksovém ohništi, nebo na ohništi z dřevěného uhlí. Měděný plech nahříváme do červena, zinkový potřebujeme před nahřátím hustým olejem nebo lojem. Plech je nahřátý tehdy, když dostane přechodnou barvu mezi žlutou a hnědou, jako když se smaží cibulka. Spájíme pájkou tvrdou nebo stříbrnou a na rozdíl od jiných klempířských prací nesmějí přes sebe přesahovat, nýbrž jenom se dotýkat. Spájíme-li zinkový plech měkkou pájkou, musíme podložit pod spoj kousek plechu. Spoje po ukončení spájení začistíme pilníkem. Různé tvary se vyklepávají v plechu na formách z tvrdého dřeva nebo z olova dřevěnými paličkami a kladivky.

Při údržbě a opravách klempířské práce musíme dbát toho, aby byly zachovány náležité spády, a aby nikde v ploše nebyly důlky a prohlubně. Důlky vyrovnáváme tmelem a rez odstraňujeme ocelovými kartáči, oprýskané nátery opravíme a při nátěru dbáme toho, abychom natírali podklad vždy úplně suchý, a aby každý další nátěr byl masnější než předchozí. Plechy nesmíme klást nikdy na čerstvé, vlhký beton, vlhké zdivo nebo čerstvou omítku, protože by zrezivěly, podklad pod plechy musí být suchý, a proto pozor při opravách v době dešťů. Jen při této péči bude mít oprava klempířské práce na vaší budoucí dlouhý trvání. A nyní o střešních krytinách.

Střešní sklony mezi 6—10° se mohou krýt dehtovou nebo asfaltovou lepenkou. Podle obchodního značení je tato lepenka pískovaná nebo nepískovaná ve dvou jakostech. Pískovaná je již sama o sobě konečnou vrchní krytinou, nepískovanou natíráme asfaltem. Lepenka se přibíjí na bednění střešy, nebo se lepí přímo na beton. Kryjeme s ní buď podřadné budovy, nebo plochy betonových střeš, a pak užíváme složitějších způsobů krytí, jako např.: na první přílepenou lepenku natíráme další asfaltový nátěr, do kterého vtačujeme asfaltovou plst nebo skelnou tkaninu, a tyto vložky opět propařujeme nátěrem horkého asfaltu, a konečně uzavíráme vrch polepem vrchní krycí lepenkou, a tato vrchní lepenka do- stává nakonec uzavírací dvojité nátěr asfaltem; je-li

nepískovaná, pak se do vrchního nátěru syje křemík. Velmi kvalitní krytinou je speciální lepenka, zvaná ru-beroid. Výhodou této lepenky je, že se její povrch již nemusí natírat asfaltem, a její životnost je trojnásobná, ba dokonce se může říci, že její životnost je věčná, jestliže vždy po třech letech ji opatříme nátěrem gumo-asfaltem, který se natírá za studena. Dostanete jej pod různými obchodními názvy a v různých veselých barvách. Materiálem těchto krytin je tedy dehtová nebo asfaltová lepenka, která se dodává v balících 1 m širokých o obsahu 10–30 m². Balíky se při skládání a skladování nemají nechávat na slunci a zvláště ne postavené, aby se vlastní vahou neslepovaly. Asfaltové nátěry jsou v sudech o obsahu 200–250 kg, což vystačí na nátěr 100 m² krytiny. Gumocfalt bývá v plechovkách po 10 kg k dostání v drobném prodeji speciálních drogerií s barvami a laký.

Asfalt se rozehrívá v kotlích, pod nimiž se topí poleny. Při rozehrívání asfaltu pozor na to, aby vám do kotle nenapršelo, protože asfalt vzkypí v pěnu. Také lehko chytne požár, a proto rozehrívajte vždy blízko hromady písku. Hořící asfalt v kotli uhasíte tím, že na kotel přiklopíte víko, abyste zamezili přístupu vzduchu, a co se vylilo ven a hoří, zaházíte pískem. Při práci s asfaltem používejte kožených rukavic až po lokty, protože popáleniny asfaltem jsou velmi bolestivé a nebezpečné. Dbejte, aby kbelíky, v nichž budete asfalt nosit, neměly vnější stěny potažené asfaltem, a aby nebyly umazány od písku. Nečisté kbelíky jsou těžké a špiní

vás. Rozehřátý asfalt, který nemá být rozehrátý na více než 150° C, se roztírá speciálními kartáči.

A nyní o způsobu krytí. Zásadně je dvojí: na hladko a na trojboké lišty. Na lišty můžeme ovšem kryt jen dřevěné střechy, kdežto na hladko kryjeme plochy střech dřevěných i betonových.

Na hladko se kryje tím způsobem, že podél okapu natáhneme první pás, který přibijeme, klademe-li na prkený podklad, u horního okraje i u okapu hřebíky s širokou hlavou, tzv. lepenáče. Přes tento první pás natáhneme další tak, aby kryl aspoň deseticentimetrovým pruhem horní okraj. Tento spoj se slepí asfaltem a horní okraj pruhu se opět přibije, a tak se pokračuje až k vrcholu střechy. Je-li na vrcholu střechy hřeben, přelepujeme jej ještě jedním pruhem, přetaženým na obě strany střešních sklonů. Kryjeme-li na lišty, natahujeme pruhy lepenky mezi lišty, které jsou bity právě na šířku jednoho pruhu, při čemž kraje pruhu lepenky jsou přibíjeny do boků lišt, a celá lišta a tím i přichycení lepenky je kryto shora pruhem překlopeným na obě strany. Natahujeme-li lepenku na betonovou plochu, natře se nejdříve celá plocha penetračním nátěrem za studena, a pak po zaschnutí se provádí asfaltový nátěr za horka, do něhož se vlepuje první lepenka, a přitom opět dodržujeme zásadu, že lepenky klademe po sklonu od spodu, a že horní lepenka překrývá spodní o 10 cm, aby spád vody měl co nejhladší běh. Na tento základ se pak lepí a pokládají další vložky a nátěry, jak už bylo popsáno z počátku kapitoly.

(Pokračování.)

Arch. Miroslav Potužník

Galerie vlasteneckých kněží

DR. PAVEL JULIUS VYCHODIL

Marně hledáme Vychodilův podrobný životopis v Na-učném slovníku. Marně pátráme po jeho obrázku na jeho rodném domě v horské obci Dražanské Vysočiny. Jen na prostém žulovém pomníku rajhradského hřbitova zůstalo dodnes čitelné jeho jméno.

A přece nebylo v posledním století na Moravě snad pilnějšiho kněze, nadanějšiho filosofa, pohotovějšiho apologety, schopnějšiho literárního kritika, obětavějšiho redaktora, národohospodáře a organizátora.

Po několik desetiletí byl Vychodil představitelem kulturních snah rajhradských benediktinů a hlavním mluvčím katolického kléru moravského.

Přesto přinesl denní katolický tisk před čtvrt stoletím o Vychodilově smrti jen stručnou zprávu. Časopis Matice moravská (roč. 1938, čís. 4) napsal: „Vychodilovo úmrtí prošlo skoro bez povšimnutí ve veřejnosti, ačkoliv činnost jeho si rozhodně zasloužovala vzpomínky pietnější.“

Dřevorubci praví, že strom ukáže svou velikost až padne k zemi. Podívejme se tedy dnes, 100 let po jeho narození, na neúnavnou práci tohoto příčinlivého moravského benediktina.

Vychodilova kolébka stála nedaleko Bochnerova velkostatku v Přemyslovicích u Konice. Tam se narodil 18. dubna 1862 v rodině zemědělské. Otec chtěl mít z Julia hospodáře. Prozřetelnost Boží však zavedla chlapce do kroměřížské seminárky. Středoškolské studium ukončil nadaný student, primus od primy až do oktávy, maturitou s vyznamenáním na německém gymnasiu v Kroměříži. R. 1881 vstoupil k rajhradským benediktinům, bohosloví studoval v Solnohradě a ukončil je v Brně, kde byl ordinován r. 1886.

Jako lektor posvátné bohovědy a jako novicmistr na řádovém učilišti v Rajhradě stal se Vychodil duchovním vůdcem a oblíbeným učitelem kleriků. Dával jim příklad v pilnosti a sám studoval dál. R. 1890 byl na universitě solnohradské promován na doktora theologie. Vychodil věděl, že doktorát ho zavazuje k pilné práci kněžské. Získal k ní celý kolektiv spolupracovníků. Byl mezi nimi též výborný znalec ruského písemnictví a překladatel z ruštiny P. Augustin Vrzal, sociolog a národohospodář P. Prokop Šup, básník Karel Štátný, P. Placid Mathon

a jiní. Svě práce uveřejňovali ve „Zprávách apoštolátu tisku“, jež přešly později v „Literární hlídce“ a od r. 1896 v „Hlídce“.

Jejm redaktorem byl Vychodil přes půl století. K tisku připravil ještě dubnové číslo ročníku 1938, ale již je nečetl. Přední místo v „Hlídce“ vyhradil filosofii a apologetice. Jeho zásluhou stala se „Hlídka“ předním moravským náboženským časopisem, který přes půl století duchovenstvu udával jasný směr v literární kritice a historii. V něm reagoval na všechny současné zjevy vědecké, náboženské a kulturní a spolu s několika předními odborníky vytvořil prvotřídní revui. Sám do ní napsal tisíce článků, pojednání a posudků.

Literární činnost Vychodilova je obrovská. Můžeme to říci bez nadsázky. První jeho práce ze studijních let uveřejňoval brněnský „Obzor“, „Zprávy apoštolátu tisku“ a časopis „Škola Božského Srdce Páně“. Stejně tak „Hlídka literární“ přinášela z jeho pera rozhledy po literatuře domácí i cizí.

Také starověká řecká filosofie byla jeho koníčkem a již v bohosloví byl Vychodil považován za předního znalce filosofie Aristotelovy. První přeložil do češtiny Aristotelovu knihu „O básnictví“ (r. 1884), knihy „O duši“ (r. 1885), „Ethiku Nikomachovu“ (1. část o 3 knihách r. 1888, 2. část o 7 knihách r. 1891) a „Politiku“ (1895).

Za vzornou a svědomitou práci překladatelskou byl Vychodil r. 1896 jmenován dopisujícím členem České akademie věd a umění. V pozdějších letech vydal „Výbor ze spisů Aristotelových“ a samostatné práce filosoficko-theologické uveřejňoval v „Hlídce“.

Jeho dvoudílná „Apologie křesťanství“ (1893 a 1897) je prvotřídní spis svého druhu. Zpracoval jej na základě filosofie sv. Tomáše Akvinského, k němuž měl Vychodil po Aristotelovi nejbližší, a jeho nauku thomistickou šířil mezi bohoslovce.

Také starší Vychodilův spis „Důkazy jsoucnosti Boží a dějiny jejích“ (r. 1889) mluví o hloubce křesťanské filosofie. Knihy „Poetika“ (1890–98) a „Básnictví a mravouka“ (1897) potvrzují, že Vychodil byl mistrem a odborníkem v otázkách esteticko-etických.

Též vydal životopisy vlasteneckých kněží Sušila a Kosmáka. V knize „František Sušil“ (r. 1898) ukázal

autor moravskému duchovenstvu vzor velkého vlastence, kněze, spisovatele a národního buditele. Podrobný Sušilův životopis doplnil Vychodil vydáním korespondence Sušila s vynikajícími osobnostmi. Sušila si Vychodil velmi vážil hlavně pro jeho vlastenectví. Také Vychodil byl knězem vlasteneckým. Již v bohosloví šířil potají mezi studenty české knihy a časopisy, na německém gymnasiu v Kroměříži založil český pěvecký sbor a cvičil české písně a sbory vlasteneckých skladatelů.

Cenným literárním dílem Vychodilovým je „Životopis Václava Kosmáka“ [r. 1916] a „Životopis Vychodilova učitele P. Josefa Pospíšila“ [1928].

Drobnějších prací Vychodilových jsou celé stovky. Pro jeho odborné znalosti byla mu nabízena profesura na bohoslovecké fakultě v Praze a v Krakově, ale pokorný Vychodil místa nepřijal.

Vychodil byl též dobrým národohospodářem. Již kancem minulého století založil v Brně „Obchodní Zádruhu“ a přivedl ji k velkému rozvoji a zasloužil se tak k osamostatnění českého živlu v hlavním městě moravském. V r. 1907 dal zbudovat v Brně novou benediktinskou (později Občanskou) tiskárnu a svými nadlidskými silami přivedl tento závod k rozkvětu, že mohl šířit po celé Moravě dobré knihy. V malé světničce vedle tiskárny pracoval Vychodil s nadšením a láskou až do posledního dechu. Zde také zemřel 7. dubna 1938. Našli ho mrtvého za psacím stolem. Na klíně držel breviář a oči hleděly do otevřené knihy na stole.

Pilný oráč Boží vyoral brázdu hlubokou. Pracovitý dělník rukou i pera, jenž nezakopal hřívnu mu Bohem svěřenou někde ve vápencových horách u Konice, nýbrž ji uložil do mravních a kulturních hodnot a rozdal Bohu, církvi a vlasti.

P. František Müller

Doba očima kněze

VELIKÉ ÚKOLY NAŠÍ DOBY

Nadměrně velké nashromážděné bohatství, jak to můžeme pozorovat v USA, Německé spolkové republice, Velké Británii, Belgii, Holandsku a jinde, neznamená jen nespravedlnost v sociálním životě lidstva. Lidové přísloví říká, že jídlem roste chuť. Toto přísloví odhaluje příčiny dnešního velkého mezinárodního napětí ve světě. Tam, kde je majetek a zvláště výroba v rukou lidu, jako je tomu u nás a v jiných socialistických státech, neuplatňuje se touha po cizím. Stačí, když moudře a odpovědně budeme využívat svých vlastních možností, abychom žili v míru, spokojenosti a štěstí. Nemusíme si budovat svůj vlastní blahobyt na neštěstí a nedostatku jiných. Ale může tomu tak být například ve Francii, kde 0,24 %, tedy necelá čtvrtina procenta podnikatelů řídí celou polovinu národního hospodářství? Je jisté, že nikoliv. Čtvrtina pouhého procenta vykořisťuje v zájmu svého osobního blahobytu, který není už jen blahobytem, nýbrž posedlostí po dalším majetku a další moci, většinu národa. Ale ani to není celá pravda. Tato nepatrná, ale všemocná hrstka boháčů neomezuje svou touhu po dalším majetku a moci jen na vlastní zem, v našem případě na Francii. Nenasytnost vede tyto zbohatlíky k tomu, aby vedli válku v Alžírsku. Je známé, že to není zdaleka jen kvůli zájmu francouzské minority v této nešťastné zemi, nýbrž kvůli nesmírným zdrojům ropy a jiného přírodního bohatství na Saharě, které by chtělo toto čtvrtprocento exploatovat. Velký majetek, zvláště výrobních prostředků v soukromých rukou, je tedy dosud zdrojem neklidu a násilí ve světě. Toto čtvrtprocento ve své nenasytnosti nechává denně padat v Alžírsku i ve Francii stovky nevinných lidí. Tento nepatrný počet ultraboháčů organizoval a organizuje v bohaté africké zemi nepřetržitou válku, a k tomu účelu shromáždil vlastní armádu hrdlořezů, které se říká Tajná armáda. Aby se mohlo hromadit bezměrné bohatství v jedné ruce, nerozpakuje se tato vznešená kapitalistická oligarchie denně vraždit své spolubčany. Je smutné, že v zemi tak vysoké kultury a civilizace stává se každodenní zabíjení prostředkem každodenní politiky. Takový způsob vlády, který je nezpůsobilý čelit tomuto násilí a který tomuto teroru vlastně ani čelit nechce, otevírá nakonec cestu fašismu. A co je fašismus, to jsme poznali všichni tak nebo onak z vlastní zkušenosti. Totální válka uvnitř státu i mimo jeho hranice — to je nejvlastnější rys vlády fašistické zvěle. Zločin v mezinárodním i domácím měřítku, to je každodenní metoda vlády finanční oligarchie, která by raději viděla svět zamořený radioaktivitou, než by dopustila spravedlivější rozdělení majetku.

Byli bychom ovšem krajně nespravedliví, kdybychom tuto militaristickou a fašistickou dravost omezovali na kteroukoliv jednotlivou kapitalistickou zemi. Nejen Francie, ale také Belgie, Velká Británie a USA ukazují už svou pravou, nepředsíranou tvář v někdejším Belgickém Kongu. Separatistická tyranie kolonialistické loutky

Tshomba neskončí v Katanze dříve, dokud se američtí, britští a belgičtí dravci nedohodnou mezi sebou o dělení kořisti. Než se tak stane, musel být zavražděn Patrice Lumumba, musí být vězněn Gizenga a musí hladovět konžský lid. Paradoxem je, že hladově v jedné z nejbohatších zemí světa. Jeho tragédie skončí teprve tehdy, až vyžene cizí kapitalisty a jejich domácí přísluhovače z vlastní země. Něco podobného ve velkých rozměrech a bezměrné krutosti se děje v jižním Vietnamu. Tamější diktátor byl by už dávno padl i se svým prohnílym režimem pod ranami osvobozenického partyzánského hnutí, kdyby ho doslova nedržely při moci americké tanky a bombardéry. Zde se Američané otevřeně a hrubě vměšují do záležitostí země, kterou uvrhli její vládcí v područí agresivní vojenské organizace SEATO. Také v Laosu byl by už dávno klid, kdyby USA se spojenci neporušovaly integritu země a nešťvaly Boun Oumovu kliku do bratrovražedné války. V Britské Guayaně podněcují Britové nepokoje proti legální vládě dr. Jagana, jejíž jedinou vinou je, že podle přání zdrcující většiny obyvatelstva trvá na požadavku nezávislosti. Portugalští kolonizátoři byli před časem vyhnáni z Indie. Ale nepoučili se z toho ani dost málo. Jejich krutovláda v Angole a Mozambiku volá doslova o pomstu nebes. Ani Holanďané se nezamyslí nad portugálskou porážkou v Goji. Domnívají se, že zadrží spravedlivé kolo dějin, které láme všude poslední pouta starého kolonialismu. Vymýšlejí se nejrůznější pikle a rafinované způsoby, kterak nahradit odstraněný otevřený kolonialismus kolonialismem skrytým a méně nápadným. Jsou to ovšem snahy, které dříve nebo později zkrachují. Koloniální národy nezapomínají, že to nejsou jenom přímí kolonialisté, kteří jsou jejich nepřátelé. Že jsou to především USA, které drží kolonialistům palec a které je podporují všude, kde je k tomu příležitost. Projevily to také tím, že pomáhaly holandským kolonizátorům při přísunu jejich válečných sil do Západního Irianu. Holanďané by velmi rádi vytvořili i z této integritní součásti Indonésie loutkový Papuánský stát, který by mohli fakticky ovládat.

Intervence Američanů v různých zemích světa a udržování režimů, které by se bez jejich pomoci v nejkratším čase zhroutily, stojí ovšem mnoho peněz. K tomu ovšem přistupuje neúnosné tempo zbrojení, které ohrožuje nejen klid a mír ve světě, ale také rozvrácí mírové hospodářství samotných USA. Celých 17 procent amerického národního důchodu jde na zbrojení. Monopolistické zbrojařské koncerny shrabují sice fantastické zisky, ale za to výrobci spotřebního zboží jsou zbrojením silně poškozováni. I když v nejrůznějších tiskových a rozhlasových projevech zdůrazňuje americký prezident ochotu USA zúčastnit se na kterýchkoliv konstruktivních odzbrojovacích jednáních, jsou zde jeho slova v rozporu s činy. Tento postoj vlády USA byl také patrný v odpovědi J. Kennedyho na návrh N. S. Chruščova, aby jednání 18 států

o odzbrojení bylo zahájeno a uzavřeno šéfy vlád těchto států. Vzhledem ke klíčovému významu odzbrojení bylo by toto opatření víc než prospěšné. Účast šéfů vlád by pomohla hned na začátku jednání odstraňovat různé překážky a rozdíly v názorech, kterých jistě nebude málo. Světová veřejnost byla velice zklamána tímto postojem americké vlády k problému, o jehož aktuálnosti a významu nemá dnes ve světě nikdo pochybnosti. Dokonce ani tisk kapitalistických zemí neskrývá pravou příčinu, proč vedoucí západní mocnosti odmítly sovětský návrh na účasti šéfů vlád při jednání o odzbrojení. Jisté kruhy bankéřů, svázané se zbrojními monopoly, si nepřejí, aby se problém odzbrojení hnul z mrtvého bodu. Tyto lidi už pouhá perspektiva možnosti odzbrojení léká.

Ideologové imperialismu se prostě hrozí mírového soužití a pokoušejí se tento princip zdiskreditovat nebo aspoň zkomolit. Tito lidé dokonce vyzývají kapitalistické státy, aby se připravily odpovědět na „hrozbu koexistence“ se zbraní v ruce. Americký pozorovatel Sulzberger označuje mírové soužití za „ponuré slovo, které vynalezl Lenin“. Pravičáckí historikové a sociologové se v USA snaží vylíčit princip mírového soužití jako taktický manévr Sovětského svazu. Jistý politický příruční slovník,

vydaný v NSR, vysvětluje mírové soužití jako „klamné heslo, které má sloužit za roušku pro novou taktiku“.

Jestliže přesto většina imperialistických ideologů nemůže odmítnout nutnost mírové koexistence, je to jen proto, že ani tito Sovětskému svazu a socialistickým zemím nepřátelští politikové nemohou přehlížet skutečnost, že termonukleární válka by vedla v současných podmínkách k zániku kapitalistické soustavy. Pro kapitalistické představitele je tedy nutnost mírového soužití motivována pouze obavami z možnosti fyzické záhuby.

Všichni lidé, kteří mají vskutku lidský cit a kritický rozum, vědí, že mírové soužití předpokládá zamítnutí agrese ve všech jejích formách a projevech. To znamená, že v podmínkách mírové koexistence se mohou všechny národy, bojující za svobodu, spoléhat na to, že jsou chráněny před útokem zvenčí, ze strany bývalých kolonialistů. Koexistence dále znamená respektování vnitřních záležitostí kteréhokoliv státu a jeho práva uspořádat si svůj osud podle vlastního přání. Mírová koexistence ovšem vyžaduje, aby se o odzbrojení nejen vážně jednalo, ale také, aby toto jednání vedlo ke konkrétním závěrům, které by se staly skutečností. Proto boj za odzbrojení a mírové soužití patří k největším úkolům naší doby.

ÚŘEDNÍ ZPRÁVY

ARCIDIECÉSE PRAŽSKÁ

Ustanovení:

Kubý Alois, kaplan v Kolíně, ustanoven dekretem čj. 37/62 od 1. 1. 1962 excurrando administrátorem v Nové Vsi, okres Kolín.

Homola Vojtěch, kaplan na Svaté Hoře, ustanoven dekretem čj. 38/62 od 1. 10. 1961 excurrando administrátorem v Hluboši, okres Příbram.

Riant Karel, kaplan na Svaté Hoře, ustanoven dekretem čj. 39/62 od 1. 10. 1961 excurrando administrátorem v Obecnici, okres Příbram.

Münster František, administrátor ve Zlatníkách, ustanoven dekretem čj. 73/62 od 1. 1. 1962 excurrando administrátorem v Dolních Jirčanech, okres Praha-západ.

Krejčí Josef, administrátor ve Sv. Kiliáně, ustanoven dekretem čj. 75/62 od 1. 1. 1962 sekretářem vikariátu zbraslavského.

Úmrtí:

Laudin Rudolf, dómský vikář u Sv. Víta v Praze IV, zemřel 5. 1. 1962 ve věku 84 let (čj. 81/62).

Zdražil František, děkan v. v., Slaný, zemřel 8. 2. 1962 ve věku 76 let (čj. 1127/62).

Svoboda Karel, farář v Ratenicích v. v., zemřel 18. 2. 1962 ve věku 67 let (čj. 1717/62).

Pařízek Vojtěch, farář v. v., Pozdeň, zemřel 7. 2. 1962 ve věku 87 let (čj. 1744/62).

Pešíček Vincenc, farář, Újezd u Radnic, zemřel 22. 2. 1962 ve věku 69 let (čj. 1902/62).

Vyznamenání:

DIECÉSE ČESKOBUDĚJOVICKÁ

Rejšek Vincenc, emer. katecheta v Klatovech, jmenován čestným konsistořním radou (č. 1622/61).

Ustanovení:

Peřt Václav, ordinariální sekretář v Čes. Budějovicích, administrátorem v Soběslavi a excurrando administrátorem v Nedvědicích (okres Tábor) od 20. 12. 1961 (č. 1610/61).

ThDr. Douša Bohumil, kaplan v Dobré Vodě u Čes. Budějovic, administrátorem v Dubném a duchovním správcem kostela sv. Vojtěcha ve Čtyřech Dvorech u Čes. Budějovic (okres Čes. Budějovice) od 14. 1. 1962 (č. 30/62).

Sobíšek František, administrátor v Rudolfově, excurrando administrátorem v Libniči (okres Čes. Budějovice) od 14. 1. 1962 (č. 32/62).

Laňka František, kaplan v Lišově, kaplanem u děkanského kostela v Českých Budějovicích od 1. 2. 1962 (č. 95/62).

Zemřeli:

Pulec Jan, osob. děkan v Libniči, 6. 1. 1962.

Kozel Josef, katecheta v. v., 29. 1. 1962 v Kněžicích u Jihlavy.

Bouška Václav, duchovní v. v., 4. 2. 1962 v Senohrabech.

INTROITO AD ALTARE DEI

Když se kněz modlí tuto antifonu stupňových modliteb, jistě přitom nepomyslí, že by i lékař-hygienik se mohl zabývat problematikou hygieny oltáře. V kostele je oltář především obětním stolem, na němž se odehrává mysterium konsekrace obětních darů — transsubstantiace. Hygiena přímo k tomuto mysteriu mlčí a vyžaduje čistotu, která je jistě samozřejmostí a důstojnou mešní obětí.

Obětní dary, které kněz obětuje při mši sv., ať je to obětní chléb, nebo mešní víno, jsou podřízeny liturgickým předpisům. Solus panis triceus et solum vinum de vite sunt materia valida Sacramenti Eucharistiae. Panis triceus znamená chléb, který je upečen z pšeničné mouky, která pochází z kultivovaných pšenic: jako je triticum vulgare, triticum polonicum. Někdy může dojít k porušení jakosti pšeničné mouky, a to jednak přidáním

bramborové mouky (v tomto případě je mikroskopický průkaz bramborového škrobu velmi snadný), nebo sádry (calcium sulfát) — i to se dá jednoduchou chemickou analýzou prokázat.

Pro pečení hostií platí přísné předpisy. V dřívějších dobách bylo pečení hostií prováděno jako posvátný akt. Počínalo pečlivým vybíráním pšeničných zrn. Ve zbožné legendě o sv. Václavovi čteme, jak sám vlastní rukou vybíral pšeničná zrna a z hroznů tlačil obětní víno. Všechny tyto akty byly dříve doprovázeny modlitbami, žalmy i hymny. Ex sola farina triticea et aqua naturali, bylo těsto připraveno, potom vyváleno a hostie byly pečeny na železném plechu. Nádoba k přípravě těsta musí být absolutně čistá et vas, in quo consperso continetur, mundum omnino sit nec in alios usus concertatur, ut totum opus magna reverentia perficiatur (Olfers).

Upečené hostie musí být uloženy v suchu, poněvadž je velké nebezpečí jejich korupce. Jestliže vidíme na hostii sebemenší plíseň, je to již důkaz, že přestala být čistým pšeničným chlebem a stala se materia illicita nebo invalida. Jejich eventuální konsekrace by byla přitom dubia. Proto Rituale Romanum předpisuje: „Parochus... Sanctissimae Eucharistiae particulas frequenter renovabit.“ Tato renovace často odvisí od toho zda je tabernakl čistý a suchý. Vlhké teplo totiž umožňuje usídlení mikroorganismů na konsekrovaných hostiích, které jsou v ciboriu nebo custodiu. Především to bývá bacillus prodigiosus (viz obrázek), který hoste v červeně zbarvených kultu-
rácha může tak lehce představovat fenomény krvavých hostií. Ovšem tyto podmínky ve svatostánku bývají jen zcela řídké. Ale v tabernaklu mohou být přítomny i jiné mikroorganismy, které tak mohou vésti k předčasné korupci konsekrovaných hostií (bacillus aureus aj.). Ale čistota a suchost svatostánku, jakož i relativní nižší teplota jsou vždy nejlepší ochranou vůči těmto mikrobům. Jestliže by se snad objevil nápor mikrobů, potom provedeme desinfekci svatostánku roztokem ajatinu či jiného desinfekčního prostředku.

Jestliže by se objevily na hostiích červené skvrny, samozřejmě to nemůžeme proklamat jako „zázrak s krví“, jak o tom mluví i kanonické předpisy. Ale celá záležitost musí být podrobena přísnému lékařskému vyšetření, a mikroskopem se dá bez velké obtíže rozlišit a přesně stanovit, zda se jedná jen o bacillus prodigiosus, nebo o erythrocyty (červené krvinky). Nejen pomocí mikroskopu, ale i spektroskopu se dá přesně určit lidská krev, rovněž i sérologie podá svůj důkaz, když je toho zapotřebí. Také v ultrafialovém světle se dá rozlišit mezi umělým produktem a krví. Pomocí radioaktivity vyšetřovaného předmětu (po očásem) se dá určit i stáří vyšetřovaného předmětu. Toto však připomínáme jen proto, že se dá identifikace takového projevu přesně určit různými vědeckými metodami.

Také obětní víno musí být přírodní, tj. absolutně čisté, nefalšované, vinum de vite, to znamená z vinných hroz-

nů, z vitis vinifera. Nesmí to být např. nápoj, který pochází z kvašením ovoce (jablek, malin, rybízu apod.). Víno, které tedy nepochází z vinných hroznů, není vínem ve smyslu liturgickém a proto je též illicita nebo invalida materia pro eucharistickou konsekraci.

Víno je tedy šťáva z vína, čerstvá, vylisovaná, která předpokládá přirozený kvasný proces, který je vyvolán kvasivými plísněmi. V průběhu kvašení se hroznový cukr, obsažený ve vylisované šťávě, přeměnil v alkohol, takže čisté, uzrálé víno obsahuje v průměru 8–12 % alkoholu. K eucharistické konsekraci se v našich krajích užívá skoro jen vína bílého, zvláště proto, že u něj se brzo pozná každé zkazení. Neexistuje totiž žádný předpis, jenž by zakazoval užívání červeného vína, ve starých dobách se užívalo víno červené, dosud protestanti s oblibou ke slavení večeře Páně užívají, ovšem o jeho konsekraci se v tomto případě nejedná.

Jestliže je zkazení vína jen nepatrné, tak se jeho přirozenost nemění. Někdy totiž víno i v láhvi „pracuje“. Když se toto dodatečné kvašení utiší, je to víno ještě bez námitek vhodné pro oběť eucharistickou. Když se však stane, že se ke kvasným elementům přidruží ještě smíšená infekce (víno špatně uzavřené nebo s infikovanou zátkou), potom se víno láme, to znamená, že se kazí. Takové víno není jen materia illicita, ale i pro zdraví kněze je škodlivé. Totéž platí o činnosti plísně mýcoderma acetii, která přeměňuje alkohol ve víně obsažený na ocet. Víno, které zoctovatělo, není jen materia illicita, ale i invalida, a jeho konsekrace je sice platná, ale i podle názorů moralistů hříšná.

Zmrznutím (congelatio) se víno i částečně mění. Víno totiž zmrzne při –5 až –7° C. Tedy víno zmrzlé a opět roztavené retineat materiam vini, proto je platně konsekrovatelné.

V problematice obětních darů nejsou zde jen hygienická, nýbrž hlavně pastorální hlediska, jejichž znalost je nejen pro každého kněze, ale speciálně pro každého faráře nesmírně důležitá, poněvadž sv. Alfons z Lig. napomíná: „Peccat graviter, qui sacramentalibus falsam materiam supponit.“

Jako hygienický a posvátný doplněk oltáře je sacrarium, kamž přijdou zbytky křestní vody, posvěceného popela apod., případně i přímo korupci napadené hostie. Je to místo, kde substance kultu jsou uchráněny před zneuctněním a uloženy až úplnému rozpo-
du. Proto se doporučuje pro sacrarium nádoba z kovu, aby se totiž její obsah po nalití alkoholu mohl spálit.

MUDr. Vlastimil Nikodém

NÁŠ ZÁPISNÍK

ZEMŘEL STAŘEŠINA BISKUPSKÉHO SBORU.

V neděli dne 11. března zemřel J. E. nřdp. biskup Jozef Čárský, apoštolský administrátor košický. Byl pohřben do hrobky v katedrále sv. Alžběty v Košicích za účasti zástupců MŠK, SNR, církevních hodnostářů, kněžstva a věřícího lidu. Mši sv. sloužil rožnavský biskup dr. Robert Pobožný. Za Celostátní mírový výbor katolického duchovenstva ČSSR se rozloučil se zvěčnělým biskupem, jenž byl za záslužnou činnost k prospěchu vlasti, lidu a zachování míru ve světě vyznamenán Řádem republiky, místopředseda dr. Alexander Horák.

Kapitulním vikářem ko-

šické diecése byl 16. března jednomyslně zvolen dosavadní vikář dr. Štefan Onderko.

JUBILEA

V měsíci dubnu t. r. oslaví svá životní jubilea vřdp: 85 let 24. 4. P. Vojtěch Černý, č. kanovník v. v., Loučeň u Nymburka.

75 let 25. 4. P. Josef Blažek, farář v. v., Svinov.

70 let 6. 4. dr. Jaroslav Beneš, univ. prof. v. v., Praha; 6. 4. P. Jan Strahál, admin., Vyškov n. M.; 12. 4. P. Julius Křištof, farář, Křenovice u Kojetína. P. Jan Navrátil, biskupský rada a farář v Popelíně.

60 let 13. 4. dr. Bohumil Kovařík, vikář, Praha-Žižkov; 17. 4. P. Vojtěch Metelka, infulovaný probošt,

Mělník; 23. 4. P. Vojtěch Král, provisor, Gottwaldov-Malenovice.

50 let 4. 4. dr. Karel Šebor, admin. u sv. Víta, Praha; 5. 4. P. František Nechybský, farář, Praha-Bohnice; 5. 4. P. Václav Oktábec, vikář, Louňovice, p. Blánkem; 17. 4. P. Karel Janeček, admin., Velhartice; 18. 4. P. Jaroslav Kourek, admin., Zachotín; 23. 4. P. Karel Šimera, děkan, Olomouc - Hodolany; 24. 4. P. Bohumil Huml, farář, Loděnice.

„STABAT MATER“ V PAŘÍŽI

Největší událostí duchovní hudby v Paříži v r. 1961 bylo uvedení Dvořákovy „Stabat Mater“ v plném znění v chrámu Saint Germain l'Auxerrois. Až do-

sud byla zpívána jen v částech. Provedení celé skladby získalo nové přátele Dvořákově hudbě, která ve Francii není tak známa, jako v anglosaských zemích a v Německu.

NEJVĚTŠÍ KULTURNÍ ZÁŽITEK

Prof. Josef Hegenbarth, známý výtvarník NDR, dotázan redakcí „Neue Zeit“ na největší kulturní zážitek r. 1961, prohlásil, že během roku poutaly ho mimořádně „Faust“, a především pak texty bible, líčící utrpení Páně. Tak povstalo 14 zastavení Křížové cesty, které tento, jeden z největších malířů dneška, namaloval pro obnovenou katolickou katedrálu sv. Hedviky v Berlíně v NDR.

ČESKÉ DUCHOVNÍ VLIVY V POLSKU

Ve studii „Česká předloha staropolského žaltáře“, vydané ve sbírce „Rozpravy Československé akademie věd“, 1962, seš. 1., prokázal Vladimír Kyas, že staropolský překlad žaltáře je svým textem pevně zakotven v české verzi 90. let 14. století, která do značné míry shrnovala dosavadní vývoj staročeského překladu. Kyas srovnal český a polský text v rozsáhlé studii na 126 stranách; jeho práce je význačným přínosem k dějinám velkých styků českých a polských v raném středověku.

POTOPA NEBO ATOM

Heinrich Böll, uznávaný katolický spisovatel Německa, žijící v NSR, napsal drama „Ein Stück Erde“, utopisticky líčí zkázu světa po použití atomové bomby. Pozůstalí vytvořili zvláštní společenskou formu bytí, kde mravní a ideový prvek převládá. Západoněmecký tisk vesměs píše jen o „potopě“, „velké přírodní katastrofě“, ale vyhýbá se slovu „atomová válka“. Především útočí pak na — autora.

„FESTIVAL DE THÉÂTRE RELIGIEUX“

Jean Villar objevil mimořádnou působivost večerních her před katedrálami, starými paláci. Festivaly v starém papežském Avignonu ukázaly přínos jeho pokrokové režie. Režiroval a sám také hrál drama Claudelova, Eliotovu „Vražda v katedrále“, drama z bohatého zdroje francouzských středověkých mysterií a Shakespeara. Úspěch těchto inscenací, tak avantgardních v dnešním francouzském divadelnictví, byl pobídkou, aby v Annecy, před basilikou Navštívení Panny Marie, byl pořádán „Festival de théâtre religieux“. Hrál se jedno z nejpůsobivějších a umělecky nejuznávanějších dramat dnešní Francie „Le Dialogue des carmelites“ (Hovory karmelitek) od Bernanose (na námět Gertrude Le Fort), které také jako opera s hudbou Francis Poulence prošlo všemi světovými scénami jako vynikající lyrická opera dneška. Drama, dějově položené do francouzské revoluce, líčí sestry, podléhající zpo-

čátku prostředí rozkladu, při pronásledování téměř by zapíraly Krista, ale dostává se jim milosti statečnosti a vyznávají pod guilotinou. Drama je neobyčejně účinné a mistrné v psychologickém prokreslení, režie pokrokového Vilara objevila jeho hodnoty a dala mu svrchovaně uměleckou liceň. Po dvou letech pořádání „Festival de théâtre religieux“, s úspěchem velmi výrazným, navrhuje spisovatel Daniel Rops, člen Francouzské akademie, sám představující jednu z výšin francouzského a katolického ducha, aby festival byl institucí trvalou. Program má být rozšířen na více děl, a prováděn i v dalších městech, kde chrámy nebo paláce — jako má Grenoble, Chambéry — propůjčují dílu žádoucí prostředí. *fu*

TE DEUM HECTORA BERLIOZE

Z vokálních skladatelů Berlioz patří k největším. Jeho REKVIEM je velkolepostí a mohutností jedno z nejslavnějších zhudebnění smutečního textu mešního. TE DEUM, vzniklé r. 1855, bylo právě předvedeno v Londýně na symfonickém koncertu. Dílo bylo původně zamýšleno jako velká vojenská státní oslava dikuvzdání, ne jako pravidelné dílo chrámové hudby. Ve skutečnosti nikdy nebylo provedeno v té majestátní účinnosti, jak ji skladatel zamýšlel. Podstata inspirace spočívá ve dvou mohutných, marciálních, instrumentálních číslech, a ještě více v musikálním rozvedení pro obrovské orchestry a varhany, aniž bychom se zmiňovali o třech obrovských sborech — třetí složený z dětí, „tak početný, jak jen možno“. Protokolní provedení, které se stalo velkou hudební záležitostí obecnou, bez tak velkých sborů, orchestrů, vyznělo, jak kritika praví, jako vážné, Boha velebicí oratorium, velmi dobře obsazené pěvecky, s dirigentem jména Malcolm Sargenta a s varhaníkem Alanem Harvesonem. Ztratila se tedy obrovitost dojmů z hudebních a pěveckých mas, ale objevila se ušlechtilost zmenšeného provedení, bez dramatickosti viřivých chvál a jejich klesnutí do

intimního pokorného vzývání.

NOVÁ KNIHA F. B. FOERSTERA

Známý německý myslitel a důsledný pacifista, jeden z předních ideových bojovníků proti nacismu, F. B. Foerster, vydal knihu: „ZIDĚ“. Zabývá se v ní poměrem obou vyznání od samotného počátku, nachází styčné body, není však slepý k záporným zjevům. Závěr je mohutný: apeluje na křesťanství, aby uznalo se židy všeovládající realitu Boha, OTCE v lidských záležitostech a v lidské historii.

V DÍLNĚ MISTRA CÍNAŘE

Většina chodců míjí bez povšimnutí vchod do malé dílny v Balbínově ulici v Praze na Vinohradech. Stísněný prostor dílny, jejíž stěny jsou až ke stropu ověšeny formami, kadluby, vším možným nářadím a nástroji, jak je tam nastřádaly čtyři generace, na pultech pak řady oltářních svícňů, kropenek, křížů, na zemi dvě křtitelnice, to navíc vše středověce začazeno, působí okouzujícím dojmem. Náš fotoreportér se však na zachycení tohoto půvabného, dobového interiéru nezaměřil; odhadl, že tak citlivou atmosféru by těžko věrně zachytil a technicky zvládl a proto nám na třetí straně obálky ukazuje mistra cínaře — Františka Krále — při práci. Ukázal nám během chvíle mnoho ze svého umění. Roztopil kotlík s cínem, odlil formu, odlitek zručně odklepl, pilníkem opracoval, jiný starý odlitek vylouhoval v lázni na soustruhu, poháněném šlapáním, obráběl nožem, držným v ruce a s jistotou okrajoval tenoučké pásky cínu. Mnoho vzácných uměleckých hodnot našich chrámů zachraňuje mistr cínař v této malé dílně, restauruje díla svých předků, vytvořených za staletí a s hrdostí vyplňuje svůj článek v historii našeho cínařství. Je členem svazu Čs. výtvarných umělců. Avšak na slova obdivu má pouze skromný, skoro omluvný úsměv. Nástupce zatím nemá, takže lze o něm mluvit jako o posledním cínaři nejen v Praze, ale v celé naší socialistické republice.

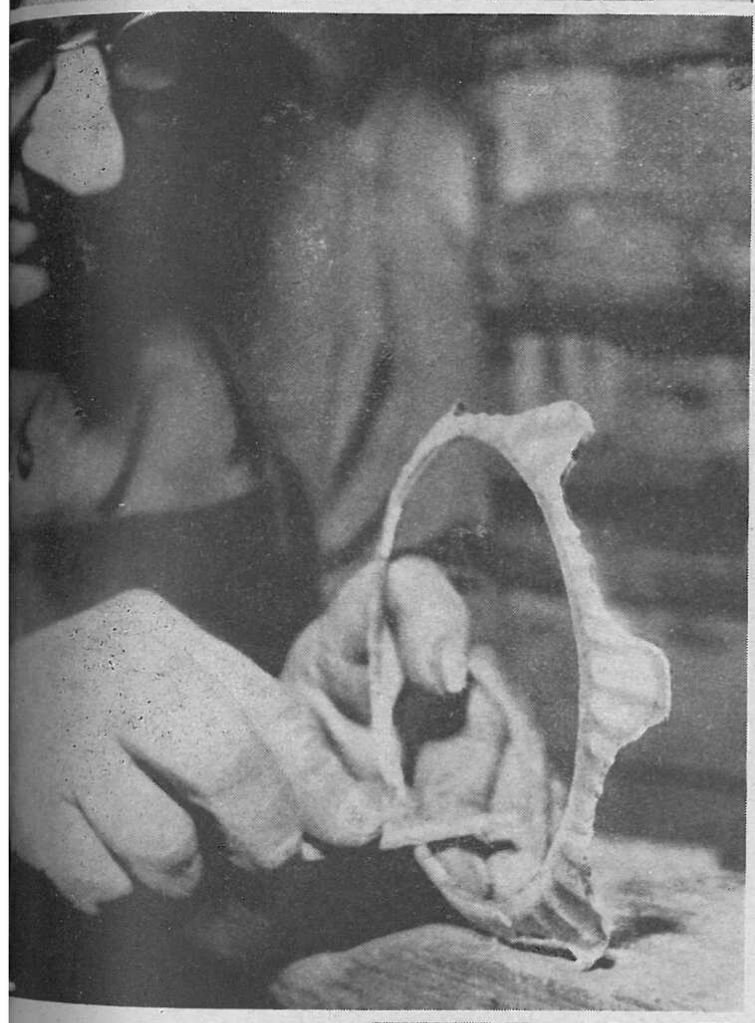
NEZNÁMÉ O ZNÁMÝCH

Když se jednou ubíral císař Theodosius do milánské katedrály, zastoupil mu tam tamější biskup sv. Ambrož (340—397) cestu a nevpustil ho dovnitř. Krátce předtím nařídil totiž císař decimování solunského obyvatelstva a tisíce nešťastných padlo pod římskými meči. „Ty se opovružuješ hledět na svatostánek?“ — zvolal biskup na císaře. „Vždyť na tvých rukách ještě lpi krev!“ Theodosius chvíli přemýšlel, pak ale uvědomiv si svou vinu, padl na kolena a se slzami v očích se kál.

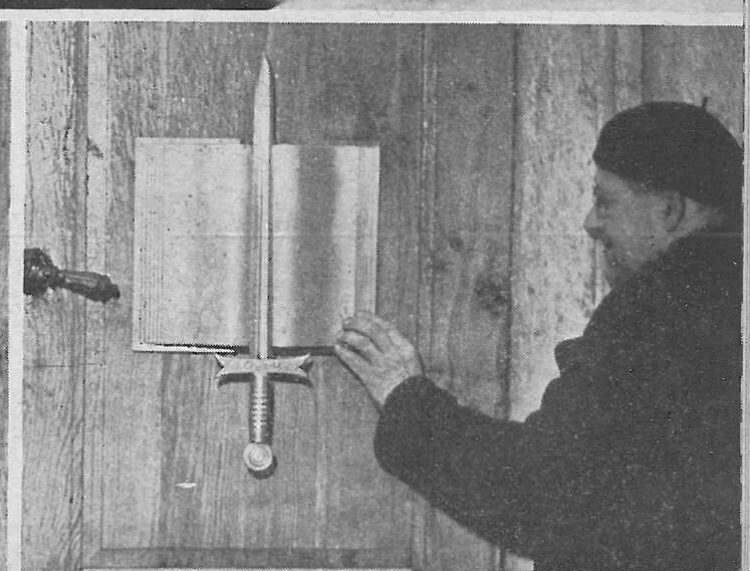
V říši Karla Velikého (782—814) zemřel jeden biskup, císařův přítel. Když o tom dostal Karel zprávu, zeptal se, kolik zemřelý odkázal chudým. „Dva to-lary,“ odpověděli mu. Jeden z přítomných kněží zvolal: „To je věru slabě zaopatření na tak dlouhou cestu!“ Císaři se tato slova tak zalíbila, že dotyčného kněze dosadil na místo zemřelého. Připojil však připomínku: „Nikdy nezapomeňte, co jste dnes řekli!“

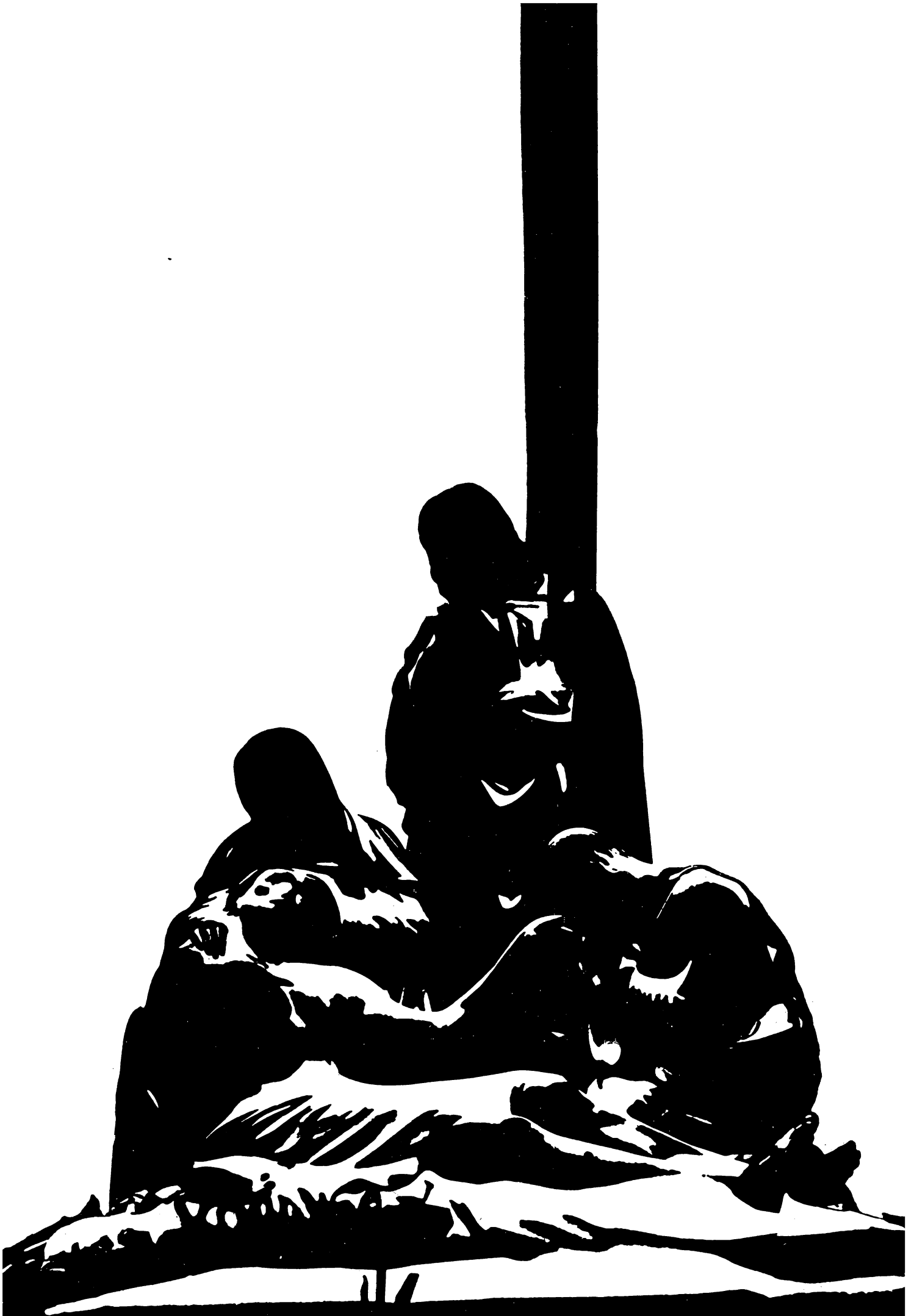
Svatý Bernard Sienský (1380—1444) kázal kdysi v Miláně. Lid se na promluvy slavného kazatele přímo valil. Jednou po kázání navštívil světec jeden obchodník, a žádal ho, aby kázal proti lichvě. Tato neřest je prý v Miláně hrozně rozšířena. Když mu světec hned nevyhověl, navštívil ho obchodník ještě několikrát, a vždy naléhavě opakoval svou žádost. Protože toto rozhorlení bylo sv. Bernardovi nápadné, opatřil si o obchodníkovi informace. A tu zjistil, že milý návštěvník je největší lichvář v celém okolí. Hrabivý obchodník chtěl pomocí světce potřítk konkurenci.

Papež Kliment XIV. (1769 až 1774) byl znám svým vtipem a svou pohotovostí. Když ho jednou upozorňovali, že Angličané a Holanďané protestovali proti cíli, který uvalil Církevní stát na „dovážené látky, řekl v žertu: „Dobrá. Budou-li nám dělat nepříjemnosti, zrušíme půstu!“ Anglie a Holandsko byly totiž v té době jediné země, které vypáčily solené ryby.

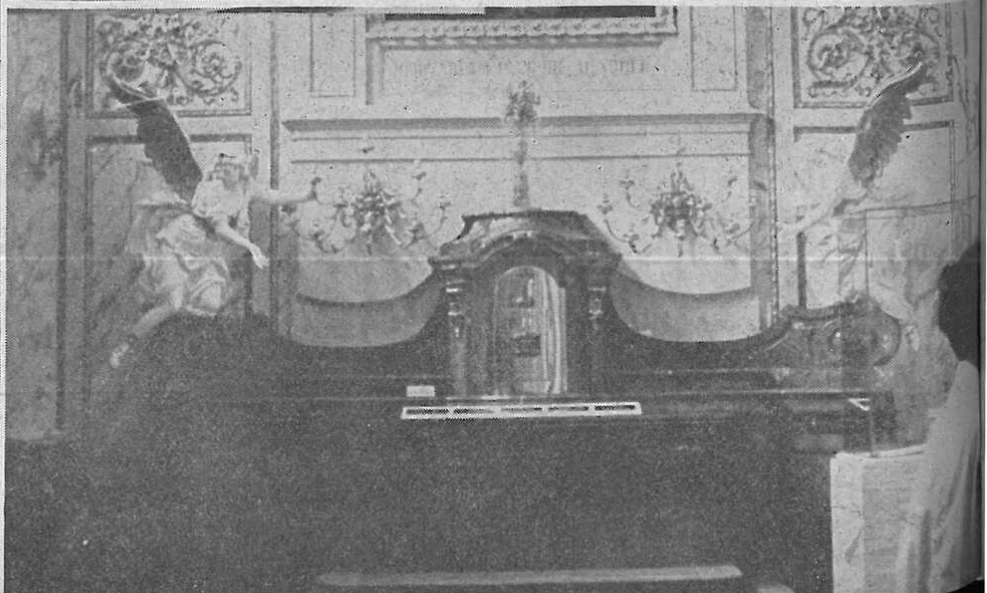
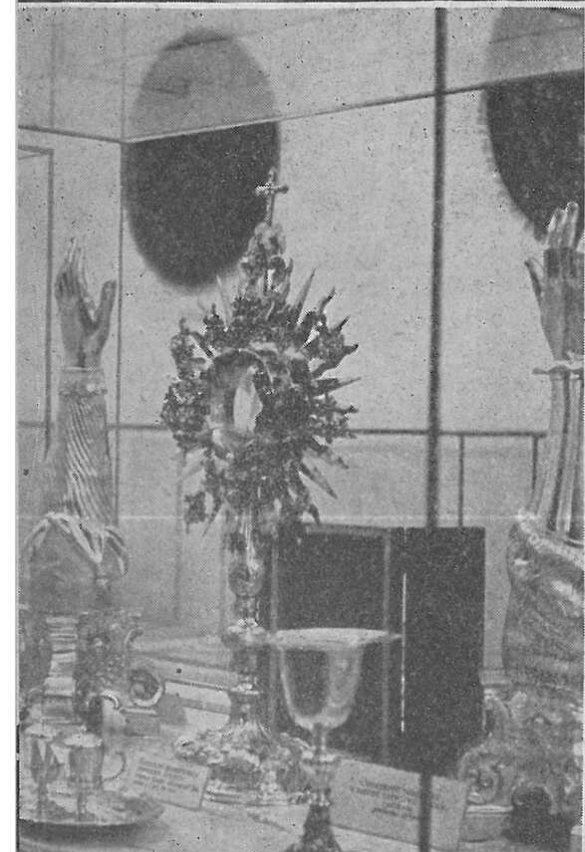
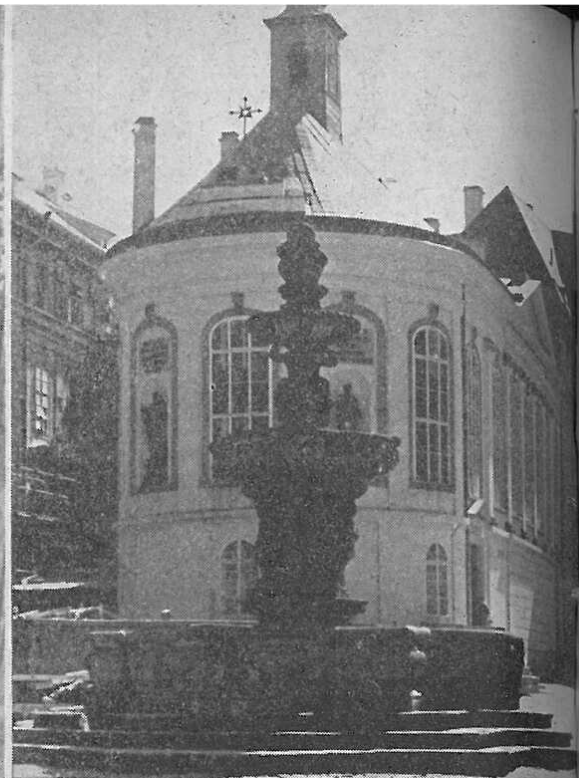
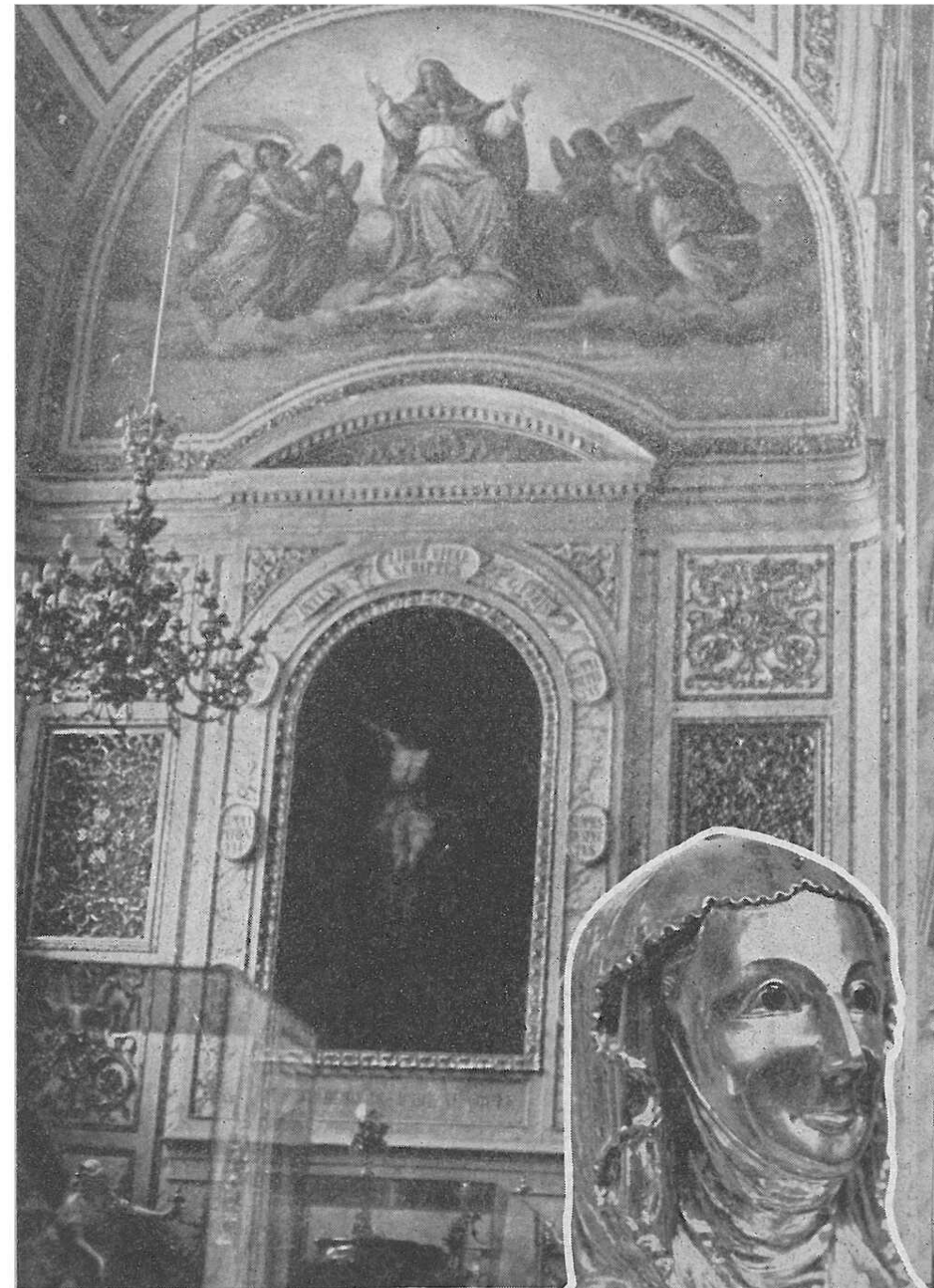

První strana obálky: Národní umělec Max Švabinský: Vzkříšení. Druhá strana obálky: Předseda-ministr dr. Josef Plojhar při hlavním projevu na VIII. sjezdu ČMVKD v Praze, prezident republiky Antonín Novotný předává na pražském hradě dr. Josefu Plojharovi jeho vynikající zásluhy o budování československé socialistické vlasti a upevnění jednoty československého národa u příležitosti jeho 60. narozenin. Klementa Gottwalda za budování socialistické vlasti, pěvecký sbor pomoucké arcidiecése zpívá v kulturní části VIII. zasedání ČV CMVKD. Fizeň P. Innocence Kukly, generální tajemník dr. Josef Beněš a pražský diecéšní tajemník prof. Josef Gross předávají jubilantu upomínku na významný den, kapitulní prelát pražský prelát dr. Antonín Proneš pronesl gratulaci za ČMVKD. V čestném kněží brněnské diecése při slavnosti skladeb Jana Veselého z Poměraní. Třetí strana obálky: Mistr císař. K článku na 80. výročí smrti V. Zikmunda. Čtvrtá strana obálky: Jan Zikmunda. Pieta.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

MĚSÍČNÍK KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA. ROČNÍK XII. ČÍSLO 5. KVĚTEN 1962

OBSAH: Prof. dr. Jaroslav Kouřil: Je zase máj, ThDr. Josef Kubalík: Relativismus filosofický a teologický, ThDr. Metoděj Habáň: Křesťanská morálka a etika, ThDr. Antonín Salajka: Poslední rozmluvy Ježíšovy, ThDr. Václav Bartůněk: Od generálního vikariátu k arcibiskupství, ThDr. Jaroslav Michal: Dispensační pravomoc, ThDr. Otakar Balcar: Kritické poznámky k pojmu a podstatě pověry, František Haiss: Kaple sv. Kříže na Pražském hradě, ThDr. Karel Sahan: Dozvuky malého kánonu, Antonín Hugo Bradáč: O lipě v rodě vsi, Václav Zima: Májové Praze, R. F. Šimek: Pozdrav Matce Boží, ThDr. František Kotlík: Současná Afrika, František Vondráček: Dilo Bernarda Buffeta, R. Š.: F. X. Brixl, MUDr. Vlastimil Nikodém: Hygienické připomínky k některým zařízením v kostele, P. Antonín Urban: České katolické kněžstvo a včelařství, Doba očima kněze: Od slov k činům, Náš zápisník, Úřední zprávy. — První strana obálky: Jaro na Malé Straně v Praze (kostel Panny Marie Vítězné); druhá strana obálky: Kaple sv. Kříže, třetí strana obálky: Dila Bernarda Buffeta, čtvrtá strana obálky: Kostel Nejsv. Srdce Páně na Vinohradech. Snímky V. Zikmund

JE ZASE MÁJ

Prof. dr. Jaroslav Kouřil

Je opět rozkvetlý máj, něžný a líbezný, svěže barevný a každoročně znovu udivující, vymydlen ranními sprškami a navoněn šeríky a střemchou, zářivý jak archanděl, když přišel s poselstvím k Panně Marii. Na počátku až do 10. byl po zásluze ověnčen girlandami a prapory především proto, že v něm kdysi vítězná vyústila rozhodnost, chrabrá udatnost a bohatýrské činy proti nacistickým kazisvětům, ale též proto, že naši lidé nemusejí už putovat za skývou chleba přes devatery hory, ba za moře, ale že v naší osvobozené vlasti je práce sdostatek, a že i ti, kteří u nás žili kdysi v nejhorších podmínkách a znali jen nepředstavitelnou bídu, útlak a dřinu a kteří už pomalu přestávali věřit na lepší budoucnost, stali se nyní hrdými vládci svých osudů a pečlivými hospodáři ve svých závodech a na svých pracovištích.

Každý z dvanácti měsíců má svoje přednosti a svoje osobité kouzlo, které jaksí brání, abychom jeden z nich vyvyšovali nad ostatní, všechny dvanáctěrčata jedné matky času jsou krásné a milé, a přece květen je zvláště nám Čechům i Slovákům jaksí milejší, i našemu věřícímu srdci aspoň o stupeň, o poznání bližší a dražší, a to nejen proto, že nám je každý den tohoto měsíce svátkem Panny Marie. Třebas jsme byli v minulosti i v máji postiženi nejednou ranou — 1. května 1904 zemřel Antonín Dvořák, téhož dne 1891 odešel Antonín Chittussi a téhož dne 1874 Vilém Blodek a v témže měsíci uprostřed bohatých a nádherných květů nás opustil Bedřich Smetana, Josef Suk, Josef Bohuslav Foerster, Petr Jilemnický, Jiří Mahen a Zdeňka Braunerová, tož promítneme si jen letmý film, a to pouze z května 1945 a uvidíme, jak tento měsíc květů, barev, vůně, jasu byl pro nás příznivý a pozeňnaný a svým vlahým vánkem přinášel nám nejedno zadostiučinění: 1. května „padl“ v Berlíně Hitler a kapitulovala jižní nacistická fronta, 2. května byla Sovětskou armádou osvobozena Moravská Ostrava, železné srdce republiky, 3. května byla naposled uveřejněna zpráva „z vůdcova hlav. stanu“, 4. května večer padl v Praze - Vršovicích první výstřel a první esesák, 5. 5. revoluce v Praze a vzápětí v celé naší vlasti, 6. 5. se stupňovaly naše vítězné boje na pražských barikádách, 7. 5. podepsal v Remeši ve 2.41 hod. Jodl bezpodmínečnou kapitulaci nacistického Německa, 9. 5. ohlášen celému světu nový mír a Sovětská armáda vstoupila do Prahy, 10. 5. přiletěla do hlav. města československá vláda a hned večer měla první schůzi; týž den českoslov. vojsko obsadilo Dunkerque, 11. 5. motorová skupina čs. armády přijela do Prahy, 16. 5. Praha poprvé slavnostně osvětlena, 17. 5. v Praze zahájen sportovní provoz, 18. 5. první japonská nabídka míru, 19. 5. vydány nové směrnice pro nár. výbory a německá vláda pozatýkána, 25. 5. Himmler mrtev atd. Toť jen letmý a kusý výpočet květnových událostí z r. 1945, a poněvadž toto vše mohlo se uskutečnit především za hrdinné pomoci Sovětského svazu, ký div, že i věřící obyvatelé naší vlasti rok co rok o 1. máji a 9. květnu výrazně ukazují vděčnost a lásku k národům SSSR, jehož hmotná a technická pomoc, jakož i zkušenosti sovětských stachanovců a novátorů ostatně měly a mají i v poválečných letech velký vliv na náš hospodářský rozvoj a růst, aby nám bylo lze jíti dopředu.

Vždyť po druhé světové válce bylo vše u nás v tak žalostném stavu. V nacistických žalářích, koncentračních táborech, v gestapáckých mučírňách, na popravištích a v partyzánských bojích i na frontách ukončen život tolika vzácných synů a dcer našeho národa; vše vydrancováno a tolik objektů zničeno. Neušetřeny ani naše památky z nejvzácnějších, jež neměly žádný strategický nebo válečný význam, jako např. Staroměstská radnice a Emauzy a zničeny i pokojné obce, jako Lidice (letos 10. 6. to bude právě 20 let, co se tak stalo), Ležáky, Javoříčko, na nichž profesionální vrazi, sadisté a kořistníci, jedním slovem bestie fašismu vybíjela svůj poslední ničivý vztek, takže v Lidicích popravili i 73letého faráře Štemberku a rozmetali i kostel, jenž tento vlastenecký

kněz-stařec spravoval. Polské kartografické nakladatelství vydalo prý mapu nacistických zločinů, na níž jsou vyznačena všechna místa, v nichž zřídili nacisté koncentrační tábory, ghetta a tábory válečných zajatců, i místa, kde se hitlerovci dopustili teroru vůči civilnímu obyvatelstvu. Kdyby se u nás pořídila taková mapa, nebylo by též takových míst málo, zatímco charakteristickým znakem většiny západoněmeckých učebnic je prý snaha zamlčet fašistické zločiny a ukázat mládeži nacismus a jeho éru jako slavnou epochu německého národa. (Např. v učebnici z r. 1949 bylo o pronásledování Židů hovořeno na 3 stranách, nyní je tam jen 14 řádků, o koncentračních táborech se v učebnici z r. 1949 psalo na 5 stranách, ale v r. 1958 tam zbyl jen jeden jediný odstavec.) — A náš pracující lid to všechno s Boží pomocí a za podpory SSSR překonal a proto ký div, že 1. a 9. máj slaví jako přehlídku svých budovatelských úspěchů a hrdě prochází za zvuku fanfár a hudby v ony dny města, v nichž zely kdysi proluky, ale v nichž v uplynulých letech byly postaveny desetitisíce nových bytů, nových škol a nemocnic, kulturních domů a jiných zařízení, jež mu slouží v jeho časných potřebách. A poněvadž účastníci průvodů se sjíždějí i z venkova, z větších i malých vesnic, kde se dnes hospodaří na velkých družstevních lánech (přes 90 % půdy je dnes obhospodařováno společně), všichni — město i venkov se společně zamýšlejí, jak dosavadní pracovní výsledky zlepšit a zvýšit produktivitu a úroveň výroby co nejvíce. Zejména přední vzorní pracovníci ze všech odvětví národního hospodářství (dělníci, technici, vědci, pracovníci v průmyslu, v dopravě i v zemědělství), kteří bývají okolo 1. máje odměňováni vysokými státními vyznamenáními, jsou ovšem ostatním pobídkou, vzpruhou a povzbuzením a je na každém, aby z jejich zkušeností co nejvíce čerpal a vytěžil. Životy velkých lidí mají vždy zářit do života ostatních. Je v nich tolik neokázalé lásky, sebezapíravé práce a tiché věrnosti v malém i tolik nevtíravé pravdy.

Májové oslavy 1. a 9. května u nás v posledních letech nebývají ovšem jen vzpomínkou na den vítězství a poctou, která se vzdává tvůrci lidské práci, aby tato práce byla ještě produktivnější a kvalitnější, ale ony bývají též zvláštní příležitostí k z a m y š l e n í n a d s o u č a s n o u s v ě t o v o u s i t u a c í. A poněvadž naši lidé vidí a věřících nevyjímajíc (neboť katol. křesťan není mezi ostatními lidmi cizincem, ale ruku v ruce s nimi usiluje o spravedlnost a lepší bytí na zemi), že dosud jsou ještě ve světě síly, které si z konců hitlerovského režimu a z výsledků 2. světové války náležité poučení nevzaly a že není vše křesťanské, co je označeno křížem (stejně, jako není vždy protikřesťanské to, co takové znamení nenese), a že temné síly nacistické ideologie se znovu objevují na jevišti dnešního světa (ať již na otevřené scéně, nebo za kulisami, nebo v budoucím nápovědy), proto též májové oslavy stávají se čím dál více manifestacemi za zachování a upevnění světového míru, za mírové soužití všech lidí na světě. Ať nikdo neříká, že je to zbytečné! Připomenul to 23. 11. m. r. v pražském arcibiskupském paláci na schůzi kněží, bývalých vězňů nacist. konc. táborů, člen maltézského řádu Frà Horký od Pražského Jezulátka, že oficiální západoněmecká veřejnost ještě nikdy nedala najevo, že lituje ukrutností, spáchaných německým fašismem na českém národě, naopak zúčastňuje se veřejných manifestací revanšistů, kamž vysílá své ministry. Západoněmecký časopis Deutsche Post se otázal několika německých spisovatelů, kteří uprchli před Hitlerem, proč se po válce nevrátili do své bonnské vlasti. Oskar Maria Graf odpověděl, že proto, že nenávidí válku a že věřil, že západní Německo už nikdy nebude zbrojit a Kurt Pinthus se nemíní vrátit tam, kde prý se objevil — neohitlerismus. Je to smutné, že v západním Německu vycházejí knihy jako kniha jakéhosi Soucka (?) „Voláme Evropu“, kde se čte, že plynové komory v nac. konc. táborech byly prý vlastně odvěšovací zařízení a všechno ostatní že jsou jenom klepy. Nelze se nám nechvát o mír když čteme, že v západ. Německu, konkrétně v Šlesviku-Holštýnu se školní mládež učí zpívat ze zpěvníku, jenž obsahuje písně: Statečně jdeme do boje, Mašírujem, kamarádi, Umřít, umřít, umřít se musí, Jsme povoláni ke krvavým bojům atp., ale naopak — musíme všichni (včetně nás katol. kněží) pracovat a bojovat za spravedlivý mír, za uskutečnění ideálů lásky a spravedlnosti Jezu Krista, neboť jestliže každý katol. křesťan musí odpovědně zkoumat věci své i cizí měřítkem ducha Pána Ježíše a z toho vyvozovat důsledky, tím spíše každý katol. kněz! Ať nám nikdo nezahlívá, že na základě výše uvedených a podobných zpráv občas připomínáme věci 20 let staré — rádi bychom na vše zapomenuli (vždyť máme dost jiných starostí a práce), ale dokud ze světa nezmizí síly, které by mohly na celé lidstvo přivodit nepředstavitelnou katastrofu, pokud se nositelé oněch sil neumoudří a nepůjdou upřímně do sebe, nelze ani nám katol. kněžím ČSSR jednat a mluvit jinak, než jak mluvíme dosud. A dokud lidstvo resp. jeho reprezentanti budou vydávat přímo astronomické sumy na atomové a vodíkové pumy a odpalovací rampy a bombardéry aj. válečná zařízení (120 miliard dolarů), zatímco budou chodit po světě hladoví, v práci ochromení, kulhaví a slepí bez péče a desetitisíce dětí bude ponecháno na pospas mravní a tělesné záhubě, zatímco budou hynouti desetitisíce hladem, bídou a nemocí, nehledíce k tomu, že v Africe je 80 % obyvatelstva negramotného, v Asii víc než 60 % a v Latinské Americe 45 %, nemůžeme přestat volat po absolutním zákazu výroby zbraní hromadného vraždění, po odzbrojení, po odstranění všech nedorozumění pokojným rokováním, nemůžeme přestat volat po míru, po spravedlnosti, a lásce.

Vzpomínám, s jakým pohnutím jsme v nacistických koncentračních táborech zpívali — chtějíce se vyhnout udání nějakého špicla, kdybychom zpívali Kde domov můj a Nad Tatrou sa blýska —

při rozmanitých výročích našeho národa: Přijde jaro, přijde, zase bude máj... Slzy se nám řinuly do očí a my nemohli tomu zabránit. Doufali jsme, že dá Bůh, že opravdu přijde máj, který rozmrazí svým teplem jakékoliv – i studené války ve světě, a prosili jsme Pannu Marii: „Vypros víru, naději i lásku, světlo ctnosti v duši roznecuj, odvrát od nás hlad a mor a válku...“. My, kněží Jezu Krista, poslové věčného života, nemůžeme se dívat mlčky na to, jak ony neonacistické kruhy na Západě opět zvedají hlavy; je naší povinností nejen se hlasitě takto dále modlit a zpívat, ale nepřipustit, aby se tyto živly mohly být jen pokusit o novou válku, všude se přičiňovat o to, aby duch bratrství, lásky a porozumění zavládl v srdcích, abychom si mohli s každým podat pravici v opravdovém přátelství. Ať všude přijde máj, ať všude přijde láska.

RELATIVISMUS FILOSOFICKÝ A TEOLOGICKÝ

Již při zběžném pročtení encykliky „*Humani generis*“, jež byla vydána 12. srpna 1950 za pontifikátu Pia XII., zjišťujeme, že hlavní blud, o kterém pojednává, jest relativismus filosofický, který vede nutně k relativismu dogmatickému a odtud vyvěrá celá řada omylů myšlenkových, s nimiž se encyklika vyrovnává. Hlavní omyl, který encyklika odsuzuje, je tedy relativismus, pro nějž poznání lidské nemá nikdy ceny neměnné a absolutní, nýbrž toliko platnost relativní.

I. Tak v myšlení filosofickém *empirismus* neboli *positivismus* nerozlišuje mezi poznáním smyslovým a rozumovým, mezi pojmem a představou, mezi úsudkem a empirickou asociací představ. Pro empirismus zásady totožnosti, protirečnosti, příčinnosti atd. nepřesahují řád jevů; tak např. zásada příčinnosti prý jenom tvrdí, že každý jev předpokládá jev předcházející (post hoc, propter hoc). Rovněž filosofie Kantova je relativismem, neboť pro ni zásady myšlení jsou jenom subjektivními zákony našeho ducha, zákony, jež aplikujeme na jevy, avšak nemůžeme poznati podstatu věcí (*Ding an sich*). Z tohoto hlediska kantovského myšlení nemůžeme dokázati existenci Boha čistým rozumem, nýbrž se musíme spokojiti morálním postulátem praktického rozumu, který ovšem nám nedává objektivní jistoty o jsoucnosti Boží.

Hegel proto soudí: Jestliže je nemožno dokázati s objektivní jistotou jsoucnost Boha podstatně odlišného od světa, je lépe říci, že Bůh se tvoří v lidstvu, jež se rozvíjí, v duchu lidí, jenž stále přechází od these k antithesi a pak k vyšší syntési. Proto neexistuje nějaká pravda měnná, neboť Bůh, pravda nejvyšší, se v nás tvoří a nebude plně uskutečněn, neboť toto vývojové dění se nikdy nezastaví. V rozporu se zásadami totožnosti, protirečnosti a příčinnosti toto dění má svůj důvod v sobě samém. V tomto tvůrčím vzestupném vývoji dokonalejší je vždy vytvářeno méně dokonalým. Tudíž u Hegela jde o zámenu bytí a nebytí v dění bez příčiny, o záměnu pravdy a nepravdy, dobra a zla (Dz, § 1701: Syllabus Pia IX. odsuzující pantheism, naturalism a racionalism).

Uvedené tři relativistické soustavy měly, bohužel, vliv i na katolické theology. Tak Günther v polovině 19. st. učil, že církev je neomylná jen relativně vzhledem k danému stavu vědy a filosofie v době definice. Proto mysteria křesťanská nemají definitivně platné formulace. Rovněž je relativismem dogmatickým hnutí modernismu, které bylo odsouzeno encyklikou „*Pascendi*“ roku 1907. Tato moderní theologie soudila, že pojmy, užívané v definicích ekumenických sněmů, již zastaraly a neodpovídají pokroku věd a filosofie a musí být nahrazeny jinými, modernějšími. Dokonce někteří modernisté tvrdili, že Ježíš Kristus nehlásal nové nauky, nýbrž svým životem a smrtí jenom dosvědčoval skutečnost, že Bůh miluje lidstvo a chce naše spasení. Jestliže však Ježíš neučil nové nauky, jak mohl říci: „Mé učení není mé, ale Toho, který mne poslal“ (Jan VII. 16), nebo: „Nebe a země pomínou, ale slova má nepomínou“ (Mk. XIII. 31)? Jestliže se nemůže mluvit o zjevení, jak potom o Církvi, jež je strážkyní a neomylnou tlumočitelkou zjevení?

Současný relativismus v oblasti náboženské se zvláště objevil ve výkladech: stvoření prvního člověka, pojetí nadpřirozena, tajemství vtělení, tajemství vykoupění a Eucharistie. Tak někteří spisovatelé nadhodili otázku: Nebylo by možno uvažovati o Adamu, ač Písmo svaté, tradice i sněmy ho považují za jednotlivce, jakožto názvu

kolektivním a říci ve shodě s teorií evoluční, že lidstvo vzniklo nikoli z jednoho prvního páru lidí, nýbrž z vyšších primátů dostatečně již vyvinutých a schopných za jisté pomoci Boha vytvořiti lidský zárodek? Proč by se nemohla korigovati nauka sněmu tridentského o hříchu dědičném? Podobně by snad bylo vhodné vysvětliti tajemství vtělení v tom smyslu, že duše dosud příliš smyslově a živočišně, aby se mohly rozvinouti k vyššímu životu duchovnímu, potřebovaly pomoci universálního, kosmického Krista, hlavy lidstva, který tak uspil pokrok světový o mnoho tisíciletí? Podobně by bylo třeba upravit zastaralé pojetí církevní o mysteriu vykoupění. Konečně též nebylo by vhodné opustiti starý výklad o reální přítomnosti těla Kristova v Eucharistii a nemluvit o předstatnění ve smyslu ontologickém, nýbrž jenom říci: „Konekrovaný chléb a víno se staly účinným symbolem oběti Kristovy a jeho duchovní přítomnosti; jejich náboženské bytí doznalo změny? Z uvedených náznaků poznáváme, že základní zdroj, z něhož uvedené úsilí vyvěrají, je filosofický a dogmatický relativismus.

A jak se staví encyklika „*Humani generis*“ k těmto problémům?

II. Encyklika zdůrazňuje: „Rozum může s jistotou dojíti k poznání existence Boží a jistých znamení božského zjevení“ (III. 1). A to se může státi jedině tehdy, když rozum bude vycházeti ze zdravé filosofie, kterou jsme přijali jako dědictví od předchozích století křesťanských. „Tato filosofie všeobecně přijatá v Církvi hájí nekompromisně plnou hodnotu lidského rozumu, neochvějně zásady metafyzické: zásadu dostatečného důvodu, příčinnosti a účelnosti a konečně schopnost rozumu dojíti k jisté a neměnné pravdě“.

Svatý Tomáš zdůrazňoval, že prvním předmětem poznáním naším rozumem je bytí (*ens intelligibile*), podobně jako vlastním předmětem zraku je barva, sluchu zvuk. Rovněž každý z nás chápe, že existuje, že žije, že myslí (I., q. 87, a. 1) a že je odlišný od druhého. Základním omylem evolucionismu absolutního je tvrzení, že *dokonalější může býti vytvořeno méně dokonalým*. Jaká to absurdnost tvrditi, že intelligence největších génů, dobrota největších světců vyvěrá z nevědoma, jež je nejnižším stupněm života rozumového. Encyklika „*Humani generis*“ dodává: „Někteří opakují dnes, že naše filosofie podporuje možnost metafysiky absolutně pravdivé — — Zdá se, že si myslí, jako by filosofie nemusela býti v souladu s katolickým dogmatem. Ba často říkají, že je třeba moderní filosofické soustavy pokřtiti jako kdysi sv. Tomáš pokřtil aristotelismus. Avšak k tomu by bylo třeba dvou věcí. Na prvním místě geniality sv. Tomáše a pak, aby moderní systémy filosofické byly schopny pokřtění. Neboť systém, který spočívá zcela na nesprávném principu, nemůže býti pokřtěn. Encyklika pokračuje dále: „Nesmí se přepisovati mohutnostem vůle a citu jistá schopnost intuitivní a předpokládáti, že člověk není schopen svým rozumem odhaliti s jistotou pravdu, již má si osvojiti — — Pak by theodicea nemohla s jistotou dojíti k existenci Boží, ale mohla by nanejvýše ukázat, že tato pravda dokonale hovoří potřebám života, aby se člověk vyhnul beznaději a uchoval si naději ve spasení“ (III). V tomto smyslu hovoří encyklika o filosofickém relativismu.

A stran relativismu dogmatického je neméně jasná. Čteme tam (II, 2):

„Je jasné, že tato úsilí nejen že vedou k dogmatickému relativismu, ale už jej fakticky v sobě obsahují; pohrdání naukou všeobecně hlásanou a výrazy, jimiž je vyslovována, o tom svědčí — — — Proto se nemůžeme diviti, že není přípustné zřeknouti se těch výrazů, jichž užívaly ekumenické koncily, neboť mají své posvěcení. Taktéž by bylo vrcholně nerozumné je nahrazovati měnlivými a nepřesnými pojmy a výrazy nové filosofie, jež dnes se užívají a které zítra jako kvítí polní mizí; to by znamenalo z dogmatu činiti třtinu větrem se klátící. Ve skutečnosti, bohužel, milovníci novoty snadno přecházejí od pohrdání teorií scholastickou k bezohlednosti a pohrdání i vůči magisteriu církevnímu, jež tak neohroženě svou autoritou je oporou této teologie“.

1. Co říká encyklika stran stvoření prvního člověka?

Je možno připustit, že Adam není název individuální, nýbrž kolektivní, což by označovalo nikoli prvního člověka, nýbrž tisíce prvních lidí všude tam, kde primáti — pralidé dostatečně vyvinutí by za pomoci Boha vytvořili lidské embryo? Čili jinými slovy možno místo *monogenismu* hlásati *polygenismus*? Encyklika odpovídá (IV): „Věřící nemohou přijati nauku, jež tvrdí, že na zemi byli po Adamovi, opravdoví lidé, kteří od něho nepocházejí přirozeným zrozením jakožto od prvního otce všech, nebo že Adam znamená souhrn všech prvních rozličných otců. Neboť ve skutečnosti takovouto nauku nelze srovnati s tím, co učí prameny pravdy zjevené a co předpokládají výroky učitelského úřadu církevního o dědičném hříchu, hříchu, který má svůj zdroj v pádu Adamovu a jenž se přenáší na všechno zrozením. (Srov.: „Pádem jednoho člověka přišel na svět hřích a smrt“ — Řím. V. 12—19.) Encyklika (IV. konec) zdůrazňuje, že „jedenáct prvních kapitol Genese jsou řádu historického a ač jsou psány prostinkým slohem, který hovořil mentalitě lidu málo vzdělaného, přece popisují podstatné pravdy, na kterých spočívá dosažení naší věčné spásy.“

2. Co souditi o modernizaci stran pojmu hříchu dědičného a tajemství vykoupení? Encyklika odpovídá: „Odchýlením se od definic sněmu tridentského se překrucuje pojetí hříchu dědičného a současně pojem hříchu vůbec jakožto urážky Boží, a rovněž se porušuje pojem satisfakce, již Kristus učinil za nás“.

3. Co konečně říci o pokusech některých představitelů moderní teologie stran Eucharistie? Svatý Otec tamtéž píše: „Říkají-li, že nauka o přepodstatnění spočívá na zastaralém pojetí filosofickém o substanci, jež třeba korigovati tak, že reální přítomnost Krista v Eucharistii se musí redukovati na jakýsi symbolismus v tom smyslu, že posvěcené způsoby jsou jenom účinnými znamením duchovní přítomnosti Krista a jeho intimního sjednocení s údy mystického vlastního těla“, neomylný sněm tridentský mluví docela jinak. Takové nauky a jiné jim podobné projevují, že mnozí z našich synů již vepluli do bludu z nerozvážné horlivosti o duše nebo pro falešnou vědu. S lítostí musíme jim tedy opakovati pravdy velmi známé a ne bez bolesti jim připomenouti zřejmě bludy a nebezpečí omylů, jimž jsou vystaveni.“ Svatý Otec přináší lék a připomíná, že je třeba se vrátiti k nauce sv. Tomáše, neboť Církev vyžaduje, aby její budoucí kněží byli vyučováni v naukách filosofických podle metody, nauky a principů Andělského Učitele. Spasitel náš nejen nám hlásal skutečnost, že Bůh miluje lidi, ale také učil nauku zjevenou, když říkal: „Vy mne nazýváte Mistrem, a jsem jím“ (Jan XIII. 13). „Mé učení není moje, nýbrž Toho, jenž mne poslal“ (Jan VII. 16). „Nebe a země pomínou, ale slova má nepominou“ (Mk. XIII. 31). Zjevení bylo nám dáno prostřednictvím učitelské služby jakožto *mluva Boží*, jakožto nauka zjevená o Bohu samém, jeho přirozenosti, jeho nekonečných dokonalostech, o stvoření, o našem povolání k nadpřirozenému životu, o blaženém patření a prostředcích, kterými ho lze dojíti. A toto magisterium Zjevení dává základ magisteriu církevnímu, jež hájí neporušenost víry.

Tedy encyklika „*Humani generis*“ odsuzuje omyly, zvláště relativismus filosofický a dogmatický. Samozřejmě Církev připouští, že je pokrok a vývoj v chápání dogmatu definicemi více a více vyslovenými, ale hájí nekompromisně neměnnost dogmatu. Článek věroučný může býti podrobněji poznáván a formulován, avšak zůstává

stále týž. Stran polygenismu někteří namítali, že Církev v tomto ohledu neuznává svobody vědecké, jež je zvláště nutná k pokroku věd. Z encykliky je naopak zřejmé, že je uznávána legitimní svoboda věd, pokud ve své oblasti jsou věrny svým principům a své pravdivé metodě. Stačí si pročíst stať encykliky předcházející pojednání o polygenismu. Tato stať stran původu těla prvního člověka *neodmítá hypotézu evoluční* za podmínky, že badatel připouští, že jediný Bůh mohl stvořit duchovou a nesmrtelnou duši prvního člověka a že bylo třeba zvláštního záslahu Prozřetelnosti, aby se ve zvířecím embryu objevila vyšší dispozice, jež vyžaduje stvoření lidské duše. Živočich nižšího druhu než člověk nemůže totiž svou vlastní mocí udělit embryu, jež z něho pochází, dispozici vyšší než jaká odpovídá jeho druhu. Jinak by byl porušen princip příčinnosti, neboť dokonalejší nemůže býti vytvořeno méně dokonalým. Encyklika nejen neomezuje svobodu věd, nýbrž vybízí dokonce ke studiu i omylů vědeckých, aby z jejich absurdnosti tím jasněji vysvítla pravda. Tak hegelianský evolucionismus, jenž hlásá všeobecné dění bez vyšší příčiny a Boha, který se tvoří a nikdy nebudě, tento evolucionismus je svou absurdností právě důkazem existence Boha pravého, neboť Hegel nemůže popřítí pravého Boha, aniž by popřel reální hodnotu zásad příčinnosti a kontradikce. Podobně dnešní západní beznadělnost a úzkost, k nimž vede *existencialismus*, svou absurdností je důkazem hodnoty křesťanské naděje.

Dále se uvádí námitka, proč encyklika hovoří o důležitosti logických principů kontradikce a dostatečného důvodu, jež přece téměř nikdo nepopírá? Encyklika totiž připomíná tyto principy nejen jako logické zákony pro náš rozum, ale též jako neměnné zákony pro skutečnou mimo naši mysl. Připomíná jejich platnost reálnou, ontologickou a transcendentální, což fenomenologismus a zvláště subjektivismus popírá. Tak čtyřrohý kruh nebo trojúhelníková elipsa jsou nejen pro rozum nepochopitelné, ale též jsou neuskutečnitelné mimo oblast naší mysli. Smysl lidské poznávající jenom smyslové jevy (fenomeny), kdežto lidský rozum dochází až k *pojům* vyabstrahovaným z věcí smyslových a k neměnným zákonům bytí vůbec, zákonů, jež jsou prohloubeny ontologií neboli všeobecnou metafysikou. Tudíž ontologie, jež má za předmět jsoucno vůbec, se podstatně liší od logiky, jež se obírá bytím rozumovým. Ontologie se liší též podstatně od věd pozitivních a experimentálních, jež studují jevy jejich *fenomenální* zákony. A to si je třeba i v moderní době uvědomovati. Tak např. pojem substance není dnes pojem zastaralý a zbytečný. Substance je bytí, jež existuje samo v sobě, jedno a též pod svými rozličnými a přechodnými fenomény. Nebo pojem „účinná příčina“ je realizace toho, co vchází v existenci atd. Tudíž encyklika má na mysli zdůraznění zdravé filosofie, jež je „perennis“. Připomíná nám znovu „pravdy dobře známé“, jejichž důležitost je dnes však zneuznávána. Jde o „*unum necessarium*“, nutné pro duševní život časný i věčný. Zapomíná se, že nejhlavnější pravdy jako je zásada příčinnosti v oblasti rozumové nebo Otčenáš v řádu víry, jsou pravdy nejlíbeznější, nejlubší a nejvyšší. A, bohužel, zvláště v oblasti náboženské je úžasná nevědomost. O tom svědčí vtipná historka ze života „také“ katolíka, jenž v těžké horečce upoután na lůžku, slyší svou zbožnou ženu v usebrání se modliti u svého lůžka Otčenáš a tu se táže: „A to jsi ty sama složila tuto hezkou, dojemnou modlitbu?“

Ti, kdož usilují poctivě a upřímně pravdy filosofické a náboženské poznati, budou bohatě odměněni. A ti, kdož ještě připojují modlitbu o osvětlení mysli, seznají, že se na nich skuteční slova Věčného Pastýře: „Nehledal bys mne, kdybys mne již byl nenašel“. Pravda nejenom osvobozuje od bludů a pochybností, ale též spojuje s Bohem duchy, srdce, vůle v pokoji Kristovu, jehož dnes je tolik zapotřebí v zápase světovém, který neustává. Kéž nám Všemohoucí Pán dá mír a pokoj prostřednictvím Neposkvrněné Panny Marie pro slávu svého nejsvětějšího jména a k dobru nás všech. Amen.

[Volně zpracováno podle P. Rég. Garrigou-Lagrange O. P.: La structure de l'Encyclique „*Humani generis*“ — (Rivista teologica — XXII. 1951). ThDr. Josef Kubalík

KŘESŤANSKÁ MORÁLKA A ETHIKA

Vše je vybudováno podle nějakého řádu. Jenom mysl lidská je schopna poznat vztah jedné věci k druhé, nebo části věci k celku. Všechno poznání začíná a se zdokonaluje poznáváním vztahů. Každý vztah je k něčemu jako k svému cíli, proto každé poznání se týká řádu tj. vztahů částí k celku a věcí navzájem a k cíli. Na tomto základě všeho poznání je budována i etika, která z těch daných druhů řádu hledá a udává vztahy lidského jednání a činů k přiměřenému cíli a také k nejvyššímu cíli.

Tak jako v umění a v technické práci soudíme na dokonalé dílo nebo dokonalý projev z toho, že umělecký úkon vyvolává *přiměřený účinek* a *odezvu* v člověku: buď v mysli nějakou myšlenkou, nebo v citu a nadšení nějakým činem, a to bez výstřednosti projevu umělce, bez přehnané afektovanosti, bez nepřirozeného vztahu slova nebo gesta k dílu nebo k činu nebo k myšlence, kterou umělec znázorňuje. Tak mysl poznává i v etice *přirozený poměr a vztah* nebo *přiměřenost* činu k cíli, k němuž přirozeně má dospět.

Poněvadž jde u člověka o jednání, jehož principem je poznávající rozum a rozhodující svobodná vůle, tedy lidské jednání i v přirozeném etickém řádu nabývá zvláštní formy mimo svou fyzickou formu. Z každého tvaru, je-li dokonalý, vyzařuje půvab krásy, proto lidské jednání a činy mají, mimo fyzický výkon přiměřený fyzické energii, zvláštní půvab a krásu mravní.

Mravní krása je nutně spojena s lidským jednáním z toho, že *lidský čin* je nebo má být rozumný, tj. má dosáhnout podle lidského poznání vztahů svůj vlastní cíl a smysl. Např. akce mluvit má přirozený vztah, a to mezi vnitřním smýšlením a pronášeným slovem. Mluví-li kdo jinak než smýšlí, lže. Přirozený vztah je pravdivost. Obdobným způsobem je tvárněna každá činnost lidská přiměřeným vztahem k cíli a smyslu.

Rozvážný čin může a má mít svůj mravní tvar a není nesnadné pro člověka poznat a zaměřit činy k přirozenému smyslu a cíli. Jakýkoliv aktivní zásah rozumného člověka nebo pasivní vztah k jinému činiteli má přirozený smysl a cíl. Lidský život sestává z těchto aktivních a pasivních vztahů myslí a vůle a orgánů k tomu používaných k vykonání nebo dosažení cílů, které jsou dány přirozeným během věcí, proto lidský život je mravní. (Např. plodit u rozumného člověka má nutný vztah k výsledku, k dítěti, které vyžaduje nutně na rodičích výchovu a vývoj až do samostatnosti.)

Každý lidský úkon mravní formou dosahuje své úplnosti a nabývá svého vnitřního smyslu a cíle. Opak této úplnosti je mravní nedostatek a porušení řádu. Člověk není jen jedinec, má vztahy i k jiným lidem a nakonec jako tvor, v němž je podobnost Boží, má vztah k Bohu jako k poslednímu cíli.

Proto lidské činy mají z těchto vztahů i přirozenou a přiměřenou nutnost dosáhnout a vykonat i ty cíle a ten řád, který plyne ze vztahu k jiným lidem a k Bohu.

Přirozené vztahy si navzájem neodporují, proto každý individuální lidský skutek mravně správný plní i úkol a smysl ve vztahu k jiným lidem a k Bohu. Ovšem ne všechny. Ani k Bohu jako k poslednímu cíli nejdeme nezávisle na všech ostatních přirozených vztazích a cílech. Vztah k Bohu nás tedy zavazuje nejen k vlastním činům přiměřeným Bohu jako Prvnímu Principu všeho, i našich schopností, ale i k činům přiměřeným smyslu a cíli každé aktivity a pasivity, tj. závislosti, plynoucí z přirozené vazby a vztahů k jiným lidem a věcem.

V Bohu, protože je posledním a nejvyšším cílem, vrcholí závaznost jednání a činů; v poměru k Bohu vrcholí i zloba a špatnost činů mravně zlých. Krásu nebo zlobu mravní nutně vytváří člověk ve svých rozvážných činech, závislých na rozumu čili na vědění o dobru a zlu a na vůli, která se svobodně rozhoduje pro dobro nebo zlo.

Mravní dobro je totéž, co přirozený cíl a smysl jednání, který jedním uskučňujeme. Mravní zlo je nedostatek a zaviněná privace v lidském činu, že jím nevykonáme přirozený cíl a nevyplníme smysl, ale nadto ještě vykonáme něco opačného, čím je přirozený vztah a řád porušen.

Etický řád je přirozený a závazný pro člověka, pro-

tože jednat a konat je povinností člověka nadaného schopností rozumu, vůle a organickou zdatností. Bez činnosti se nedosáhne a neuskuteční nic.

Etická závaznost lidského jednání je spojena se vztahy a řádem daným přirozeně od Původce přírody a lidské přirozenosti. Není v ní libovolnosti, není závislá na citové labilnosti nebo vrtkavosti vůle lidské, ani na množství lidských domněnek o mravnosti; její základ je absolutní jako je absolutní existence skutečnosti a lidského života v ní.

Víme z historie, že je v dějinách myšlení lidského zapísáno mnoho mínění o *mravnosti* lidského jednání, o jejím původu a vzniku v člověku. Její pramen však není daleko. Každý rozumný tvor jej má v sobě spolu s rozumnou stránkou své bytosti. Pro člověka být rozumný není ani libovolné ani nahodilé, je to podstatná součást jeho bytosti. Tato rozumnost má v člověku několik funkcí; jedna z nich je poznávat, druhá vést a řídit, třetí vynalézat nové možnosti v oboru tvůrčí činnosti. Přesto člověk nejvíce chybí nedostatkem a duševní leností v aktivitě, kterou má rozvinout svým rozumem a jeho schopností a povinnostmi. K rozumu se druží vůle vedená sice rozumem, ale přesto tak důležitá a původní ve své aktivitě. Pohybuje svou silou vším, co má být dovedeno k cíli. Hřeší ovšem též slabostí, pro kterou nevede vždy jednání k pravému cíli a dobru. Ovoce jejího rozhodování není vždy ušlechtilé. I v ní je sklon prožít nejen dobro, nýbrž i zlo, zahalené do pláště půvabu a krásy dobra.

Sv. Tomáš (Ethic. 1. I. lect. 1.) zdůrazňuje, že vztah jednotlivce ke společenství lidskému je přirozený, proto přirozené je člověk částí nějakého společenství a v něm dosahuje i sám mnoho, co potřebuje v přítomném životě, ale i sám vykonává, co je přirozené a prospěšné pro společenství. Víme, že tyto vztahy k společenství a společnosti k člověku jsou velmi rozvinuté a v kulturních národech velmi složité.

Člověk tím patří do jednoty řádu lidského života. Přitom neztrácí to, co má vlastního, neztrácí schopnosti a činnost ani osobní ani ve vztahu ke společenství. V tomto poměru má být harmonickou součástí celku, protože i celek dobře řízený má povinnost aktivity, kterou nezvládne jedinec a není schopen vše vykonat.

Jednota se společenstvím je nejen jednota jakéhokoliv řádu, nýbrž spojena s vazbou. Je to složitost života, která spojuje všechny jedince do jednoty, aby v této jednotě společného života byla kontinuita.

Víme, že tam, kde kontinuita společnosti byla přerušena, zahynul život, třeba se sebevše rozvinutější, jak to ukazují staré kultury v Asii nebo v Americe. Pro tuto kontinuitu vynikající činnost jedince přispívá i k vyniknutí vývoje celku. V kontinuitě pohybu i duševního, pohyb části je pohybem celku a naopak.

Proto vznikají velké závazné a mravní vztahy jedince ke společnosti a společenství k jedinci.

Dosud jsme si objasnili přirozený etický základ lidského života. Křesťanská morálka neroste na jiné půdě života než na tomto přirozeném základu. Nemůže být nikdo dobrý křesťan, kdo není dobrý člověk.

Pramen mravnosti v křesťanském pojetí, jak např. o něm hovoří sv. Tomáš (C. G. 1. III. č. 1) vychází z prvního pramene všeho bytí, z Boha. „Je nutné, aby Bůh ve všem nejdokonalejší, který všemu dává bytí ze své moci, řídil zároveň běh všeho, sám od nikoho neřízen. Nic se nemůže vymknout z jeho vedení, protože není nic, co nemá od něho své bytí. Bůh je tedy dokonalý v bytí, v tvoření a působení a také ve vedení.“

Účinky dokonalého Božího působení jsou patrné v každém oboru přírodního pohybu a vývoje, ve vzniku i zániku. Přírodní pohyb je jenom řízen svými zákony, není v něm dobrovolná změna nebo samovolný zásah jednotlivých činitelů, z nichž sestává běh přírody.

V člověku je podobnost Boží a proto nejen je řízen v mnohých přírodních i vlastních procesech organických, ale i sám sebe řídí a vede k poznáním cílům a k vyplnění celého smyslu svého života. Podřídí-li se při tom dobrovolně Božímu vedení, které poznává i přirozeně

i z víry, dochází z Božího řízení k poslednímu a nejvyššímu cíli. Nedosahuje ho, jde-li člověk proti Božímu vedení a řízení.

Svým původem a svou povahou toto vedení Boží přejaté v myslí člověka je Boží, proto je dokonalejší, je jasnější a jistější. Proto křesťanská mravnost není jen etická správnost, ale je spojena se zdrojem obnovy a uzdravení lidské přirozenosti z hříchu, je spojena s milostí.

V tomto bodě je nepřeklenutelný rozdíl mezi křesťan-

skou mravností a etikou velmi vyspělou přírodních národů, jako je např. Etika Nicomachova od Aristotela, nebo jak jsou někde stopy etické vyspělosti v indické filosofii a j.

V těch bodech, kde lidská rozumnost jde správně a není jich málo, se shoduje i s křesťanskou mravností, protože správnost má všude týž původ, je Boží, i když tryská přímo z člověka, v němž je obraz Boží.

ThDr. P. Method Habáň

POSLEDNÍ ROZMLUVY JEŽÍŠOVY

Potom dodává Ježíš apoštolům myslí zaslíbením Ducha Svatého a ličením jeho působení (16, 5–15), při čemž také objasňuje, jaký je vztah Ducha Svatého k Synu (14–15). Když přijde Utěšitel, „usvědčí svět z hříchu, poněvadž nevěří ve mne, ze spravedlnosti pak, protože jdu k Otci a již mě neuvídíte, a ze soudu, poněvadž vládce tohoto světa již je odsouzen“ (9–11). Duch usvědčí svět „z hříchu“, tj., že je v hříchu, přivede svět k poznání, že nevěra v Krista je hříchem. To platí nejprve o Židech. „Ze spravedlnosti“, neboť svět pozná, že Ježíš není rouhačem a svůdcem, nýbrž naopak nevinný, svatý a spravedlivý. Stane se tak Kristovým zmrtvýchvstáním a na nebevstoupením. Konečně „ze soudu“, tj. bude podán důkaz, že svět je hoden odsouzení a trestu, nikoliv Ježíš. Duchovní „vládce tohoto světa je již odsouzen“, a to smrtí Kristovou a jeho zmrtvýchvstáním, na něž patří Ježíš jako na minulou událost. O porážce ďáblův bude vydáno svědectví nejen v den seslání Ducha Svatého, nýbrž i pozdější činností apoštolů při obrácení Židů a pohánů a vítězstvím křesťanství.

V následujících verších (13–15) poukazuje Ježíš na svůj poměr k Otci a na poměr Ducha Svatého k Synu. Tak jako Ježíš měl své učení od Otce a mluvil ve jménu toho, který ho poslal (12, 49; 14, 10), podobně i Duch pravdy „nebude mluvit vám ze sebe, nýbrž bude mluvit, co uslyší, a oznámí vám příští věci“ (13). Duch Svatý zná všechnu pravdu od Otce, od něhož vychází, a pověření od Syna, který ho posílá (15, 26). Z toho plyne, že božské učení Synovo i Ducha Svatého má tentýž původ a je tedy stejné, jak je zřejmo z v. 14–15: „On mě oslaví, protože vezme z mého a oznámí vám. Vše, co má Otec, jest moje; proto jsem řekl: „Z mého vezme a oznámí vám.“ Duch Svatý neoznámí světu nějaké nové učení, nýbrž jen ony pravdy, které hlásal Syn Boží.

Nyní připomíná Ježíš apoštolům, že jejich dočasný zármutek se promění v radost z jeho návratu (16–24). Na krátkou dobu ztratí Ježíše pro jeho smrt, ale krátká doba uplyne a uvidí ho zase zmrtvýchvstalého: „Jen krátko, a již mě neuvídíte; a zase krátko, a uvidíte mě“ (16). Ježíš objasňuje pak apoštolům slovo „krátko“, které nechápali (17–22) a ujišťuje je: „A toho dne se mě nebudete na nic tázati“ (23), tj. po zmrtvýchvstání Kristově se nebudou dožadovat na Kristu vysvětlení, neboť budou poučeni milostí Ducha Svatého a pochopí to, co jim bylo dosud nejasné.

Ježíš pokračuje: „Toto jsem k vám mluvil v obrazech. Přichází hodina, kdy k vám již nebudu mluvit v obrazech, nýbrž zjevně všem budu vykládat o Otci“ (25). Když pak jim řekl: „Neboť Otec sám vás miluje, protože vy jste milovali mne a uvěřili jste, že já jsem vyšel od Boha. Vyšel jsem od Otce a přišel jsem na svět; zase opouštím svět a jdu k Otci“ (27–28), tu odpověděli mu učedníci: „Hle, nyní mluvíš zjevně a neužíváš obrazů“ (29). Poznali, že Kristus jako vševedoucí zná i nejtajnější lidské myšlenky a nepotřebuje, aby se ho někdo tázal (30). Znovu jim připomíná: „Nyní věříte? Hle, blíží se hodina, a již je zde, kdy se rozprchne každý do svého domu a mne zanecháte samotného. Ale nejsem sám, neboť Otec je se mnou“ (31–32). To jim bylo řečeno vzhledem k blízké budoucnosti: Nyní věříte a vyznáváte svou víru, ale za krátkou dobu nebudete věřit, tj. nebudete mít tolik síly, abyste svou víru veřejně vyznali. Ježíš pak zakončuje: „To jsem vám mluvil, abyste měli ve mně pokoj. Ve světě budete mít trápení, ale důvěřujte, já jsem přemohl svět!“ (33).

Ježíšovy rozmluvy končí jeho velekněžskou modlitbou za jednotu (17, 1–26). V ní prosí Ježíš nejdříve Otce za sebe, aby byl od něho oslaven (1–5): „Otče, přišla hodina, oslav svého Syna, aby Syn oslavil tebe, podle moci, kterou jsi mu dal nade všemi lidmi, aby dal věčný život všem, které jsi mu dal“ (1–2). Ježíš žádá oslavy pro sebe, tj., aby bylo oslaveno jeho člověčenství a tak se stala zjevnou jeho božská velebnost. Mělo se tak stát i při jeho smrti a po ní jeho zmrtvýchvstáním, nanebevstoupením a sesláním Ducha Svatého. Tato oslava mu sice patřila právem jako Synu Božímu a Vykupiteli, ale nedožaduje se jí od božské spravedlnosti, nýbrž vyprošuje si ji od Otcovy lásky. Jako z prosté poslušnosti k Otci si zvolil trpěti a umřít, tak chce také jako dar od Otce přijati oslavu své lidské přirozenosti. Ježíš žádal oslavy pro sebe proto, aby oslavil Otce, tj. onou oslavou, která se vzdává Bohu Otci od lidí tím, že poznávají Krista, jeho skutky, mají k němu úctu a lásku a zachovávají jeho vůli. Ježíš udává důvod, proč má být oslaven Syn, aby zase Syn mohl oslaviti Otce: „... podle moci, kterou jsi mu dal nade všemi lidmi, aby dal věčný život všem, které jsi mu dal“ (2). Podle ustanovení Otcova Syn Boží svým vtělením a smrtí vykoupil pokolení lidské, a tím získal i jako člověk moc nade všemi lidmi, aby dal věčný život všem, které mu dal Otec a které k němu přivedl pomáhající milostí. V. 3. objasňuje, jakým způsobem se dostane Otci oslavy z toho, že Syn dá věčný život lidem: „To je pak život věčný: Aby poznali tebe, jediného pravého Boha, a toho, kterého poslal, Ježíše Krista.“ „Život věčný“, o němž tu Ježíš mluví, není terminative blaženost věčná, nýbrž inchoative, ono poznání zde na zemi, kterým člověk poznává a věří v jediného, pravého Boha (což jest namířeno proti pohanskému mnohobožství) a poznává a věří v Syna Božího vtěleného jako Vykupitele (což je namířeno proti Židům, kteří Ježíše za slíbeného Mesiáše neuznali). Toto poznání se nazývá „životem věčným“ v tom smyslu, že bude zakončeno v blaživém patření na Boha na věčnosti.

V tom je též jádro zjeveného náboženství křesťanského: víra v jediného, pravého Boha Otce a v Syna Božího Vykupitele, k nimž přistupuje milostiplné působení Ducha Svatého. Ježíš praví dále: „Já jsem tě oslavil na zemi, že jsem dokončil dílo, které jsi mi svěřil, abych je vykonal. A nyní oslav ty mne, Otče, u sebe slávou, kterou jsem měl u tebe dříve, než byl svět“ (4–5). Svým vykupitelským dílem oslaví Syn Boží Otce, a proto prosí, aby oslavil Otce také jeho, tj. aby sláva, kterou má u Boha Otce jako Syn, se zaskvěla také na jeho lidské přirozenosti. To se stane při jeho slavném zmrtvýchvstání a potom, až zasedne na pravici Boží (srv. Fil. 2, 9–11).

Na druhém místě prosí Ježíš za své učedníky (17, 6 až 19). Pokračuje v tom, co řekl předtím: „Zjevil jsem tvé jméno lidem, které jsi mi dal ze světa. Tvoji byli, a mně jsi je dal, a tvé slovo zachovali. Nyní poznali, že vše, co jsi mi dal, je od tebe. Neboť slova, která jsi mi dal, dal jsem jim, a oni je přijali a vpravdě je poznali, že jsem vyšel od tebe, a uvěřili, že ty jsi mě poslal“ (6–8). Lidé „přijali“ svědectví Ježíšovo a „poznali“ z toho, co u něho viděli a od něho slyšeli, že je od Boha. Nyní Ježíš začíná prositi za apoštoly (9–19), napřed všeobecně, potom zvlášť za to, aby je Bůh Otec: zachoval ve víře, ochránil od zlého a posvětil v pravdě. Výslovně praví: „Neprosím za svět, ale za ty, které jsi mi dal, neboť jsou tvoji a vše, co je mé, je tvé, a co je tvé, je

moje, a jsem v nich oslaven. Již nejsem ve světě, ale oni jsou ve světě, já pak jdu k tobě" (9–11). Ježíš neprosí za hříšný „svět“, nýbrž pouze za apoštoly, kteří nepatří k převrácenému světu. Prosí za ně zvlášť, protože chce skrze ně šířit své učení ve světě a prostředkovat lidem milosti, které zasloužil. Takovým způsobem chce na apoštolském základě zbudovat církev, v níž by se vzdávala pocta a oslava Bohu Otci. Svou všeobecnou prosbu za apoštoly opírá Ježíš o dva důvody: především o to, že apoštolé jsou Otcovi, a za druhé, že v nich byl již oslaven, pokud totiž přijali jeho učení, uvěřili v ně a řídili se jím. Přesto, že mu je Otec dal, byli Otcovi, neboť Ježíš jako Bůh má jednu a touž božskou podstatu s Otcem; proto vše, co jest Synovo, je také Otcovo a naopak, co je Otcovo, je také Synovo. Ježíš prosí za ochranu sv. apoštolů a to proto, že již co nejdříve odejde k Otci, nebude již viditelně dliti na zemi, oni však zůstanou „ve světě“ a bude jim tedy třeba ochrany (11). A proto Ježíš prosí: „Otče svatý, zachovej je ve svém jménu, které jsi mi dal, aby byli jedno jako my“ (11). Ježíš se obrací k Otci, aby zachoval apoštoly „ve svém jménu“, tj. v učení, které Ježíš obdržel od Otce, aby je hlásal světu. Mezi apoštoly má být taková jednota ve smýšlení a snažení, jako jest mezi Bohem Otcem a Synem.

„Dokud jsem byl s nimi, zachoval jsem je v tvém jménu, takže nikdo z nich nezahynul, leda propadlec záhubě, aby se splnilo Písmo. Nyní však jdu k tobě a toto mluvím ve světě, aby měli vrchovatou moji radost v sobě. Já jsem jim dal tvé slovo, svět je však nenáviděl, poněvadž nejsou ze světa, jako ani já nejsem ze světa“ (12–14). Dokud byl Ježíš na zemi se sv. apoštoly, zachovával a chránil jednotu mezi nimi. Z apoštolského sboru odpadl jedině „propadlec záhubě“, tj. Jidáš, který opovrhl zjevenou pravdou a Ježíše zradil jeho nepřátelům. Stalo se tak, „aby se splnilo Písmo“ (12), tj. Bůh předem věděl o jeho zločinu, vedoucím k věčné záhubě a také to bylo v Písmě sv. předpověděno. Svou prosbu za apoštoly (11) opírá Ježíš o dva důvody, že totiž již nebude s nimi viditelně: „Nyní však jdu k tobě a toto mluvím ve světě“ (13). A dále proto, že apoštolové přijavše jeho učení upadli v nenávist světa: „Já jsem jim dal tvé slovo, svět je však nenáviděl, poněvadž nejsou ze světa, jako ani já nejsem ze světa“ (14). Apoštolové přijali Kristovo učení, které se v mnohém protíví názorům jen pozemsky usměrněných lidí, proto „nejsou ze světa“, tj. nemají světského, jen pozemsky usměrněného ducha.

(Dokončení.)

ThDr. Antonín Salajka

OD GENERÁLNÍHO VIKARIÁTU K ARCIBISKUPSTVÍ

V celkovém a nově viděném hodnocení Mikuláše Puchníka, jehož obranu nebo očistu nechceme však podnikat za každou cenu, rozhodně nikoli na úkor historické, tj. prameny doložené pravdy, nemálo přispívá pilným a bystrým Sedlákem objevená řeč, pronesená nejspíše Stanislavem ze Znojma nebo Štěpánem z Kolína. Stalo se tak u příležitosti trizny uspořádané universitou za jejího zesnulého kancléře. Sedlák řeč našel v rukopise jagelonské knihovny v Krakově č. 1700, 19 b. Kazatel vyšel z textu evangelia 16. neděle po sv. Duchu (17. IX. r. 1402) „Amice ascende superius“. Byl-li pohřeb asi 22. září, sešla se universita k celebraci trizny snad 23. září. Vzpomínka na náhle zesnulého byla tedy jak v kazateli, tak v účastnících živá.

Úvodem řečník dokazuje, že smuteční slavnost není jen zevnější prázdnou ceremonií, ale vycházející z vnitřního pohnutí nad ztrátou tohoto zesnulého, je upřímná. Jest při ní lkáti, protože odešel pastýř dobrý. Toho třeba právě nyní litovat, ježto se na stádece věřících vrhají vlkové draví. Nechytili se „lišky, které pustoší naši vinici“ (Cant. 2, 15). Z toho důvodu kéž žádá nejen přítomné shromáždění, nýbrž lid celé pražské diecése s prorokem Jeremiášem: „Ó by hlava má vodou byla a mé oči studnicí slz, abych dnem i nocí plakal“ (Jer. 9, 1), ne jako Jeremiáš nad ranami svého lidu a ne jako Kristus nad zkázou Jeruzaléma, nýbrž aby oplakával ztrátu mrtvého. „Bylť kamenem úhelným“, pokračuje smuteční orátor, „jenž spojoval stěnu duchovní se stěnou světskou... Kdo mi tyto stěny, nesvorností rozdvíjené, po zániku tohoto úhelného kamene, který zavrhl pošetilí římské symoniakové, znovu sjednotí? Nuže, ty, pražská kapitulo, která nám pohřbeného nemůžeš navrátit, ne spory, ne revnivost, ne vypočítavost a povýšenost, nýbrž bratrskou svorností, pokorou a trpělivostí, obléknouc ducha chudoby Kristovy a jeho apoštolů jiného po tomto, nikoli uchvatitelé, nýbrž pastýře hledajícího ne svého prospěchu, ale zájmů Kristových nám poskytni! Bud si vědoma, že všechno zlo, které by mohlo z tvé nedbalosti vzejíti, se obrátí proti tobě!“

Apostrofuje zesnulého, kazatel pokračuje: „Amice, ascende superius! Příteli, znamenitá je důstojnost pražského arcibiskupa, vznešenější jest ještě povolání legáta Stolice apoštolské a konečně významné úřadem je kancléřství pražské university. Nicméně protože nebylo vyššího důstojenství nad ono Jana Křtitele, jak svědčí Spasitel: „Nepovstal větší nad Jana Křtitele mezi zrození lidskými“ (Mat. XI, 11), proto, příteli, poslední výše: K trůnu věčné odměny, k sedadlu nepředstavitelně vznešenějšímu než může být trůn pražské církve!

Právím, příteli, protože sis získal nad ostatní v naší

diecési pilným úsilím, bdělým duchem, slovem i skutkem mnohá přátelství, potlačuje nepřátelství... Posedni tedy výše a neříkám to, abych Ti pochleboval, protože jsi podal důkazy pokory a trpělivosti“.

Psychologie každé posthumní řeči má podle hesla De mortuis nisi bene, tendenci kladnou. Podle autorství snad Štěpánova pohřební řeč právě v hrubých rysech z latinského textu přeložená, spolu s dosavadními znalostmi o Puchníkovi, neobsahuje nic násilného a nuceného. Zesnulý asi málo přes 50 let starý, dlouholetý konciliantní zprvu oficiál pak generální vikář, dobře oceněný Janem z Jenštejna i Olbramem, stal se svou prací i svým utrpením opravdu vhodným kandidátem pražského arcibiskupství. Často dokázal svou smírnou povahou, že je spolehlivým kamenem úhelným, na němž lze bezpečně překlénout čím dále tím častější rozpory mezi „stěnou“ duchovní a „stěnou“ laickou. Rozpory byly mezi arcibiskupem a Václavem IV. za Jenštejna, ale také za trpělivého Olbrama, který konečně stanul na straně protikrálovské, takže to budilo podiv a snad i roztrpčení na straně neinformovaných. Byly protiklady mezi církví a mocnými feudály. Což bylo ale horší, docházelo čím dále tím častěji k protikladům ideologickým mezi konservativci a reformisty, mezi katolíky a vyklefci. Sem lze vztahovat snad vzdálené narážky ostatně v pietním aktu nedosti taktní na „pošetilé římské symoniaky“ a na „lišky, které pustoší vinici“. Puchník se osvědčoval v mnohých těchto protikladech a z nich povstálých sporech šťastným prostředníkem. Vydávalo by to svědectví o jeho dobrém křesťanský smířlivém kněžském duchu a jeho diplomatické trpělivosti vyzkoušené a upevňované denní praxí v úřadě a přenesené později do závažnějších jednání zasahujících širé okruhy celostátní církevněprávní politiky. Jak by býval tyto dobré vlastnosti Puchník uplatňoval ve funkci pražského arcibiskupa, nelze už posoudit.

ThDr. Václav Bartůněk

Prameny a literatura k životopisu Mikuláše Puchníka

Archiv metrop. kapituly v Praze: XIX. 13, XIX. 21, XXII. 2, XXIII. 11, XXIII. 22, Cod. VI. 4, Cod. XIII. — Národní a univers. knih. v Praze: VIII B 16, X E 9. — Knihovna Národ. musea v Praze: II F 2. — Bartoš F. M., Půlstoletí husitského bádání, Praha 1935. — Týž, Jihočeský sborník histor. VIII. Tábor 1935. — Týž, Čechy v době Husovy Praha 1947. — Berghauer Th. A., Protomartyr poenitentiae. Štyrský Hradec 1736. — Brandl V., Codex diplomaticus et epistolaris Moraviae 1400–7. Brno 1897. — Castelin K., Česká drobná mince. ČAV. Praha 1953. — Domin - Vojtíšek - Hutter, Karolinum statek národní. Praha 1934. — Ebendorfer - Příbram, Liber augustalis. MIOG Wien 1890. — Frind A., Die Kirchengeschichte Böhmens. I–III. Prag 1866–72. — Fabricius, Rerum Missinacrum. Meissen 1569. — Jireček H., Právní život v Čechách. Brno–Praha 1903. — Kubíčková B., K počátkům pražského oficialátu. Sb. příspěvk. k děj. hl. m. Prahy. 1935. — Krásl K., Puchník Mikuláš z Černic. Ottův slov. nauč. XX, 971. — Krofta K., Kurie a církevní správa zemí čes. v době předhus. ČCH 1906. — Leidinger G.,

Andreas v. Regensburg sämtl. Werke, Mnichov 1903. — Loserth J., Der Codex epistolaris. AOG 55 B. Wien 1877. — Týž, Ludolf, Tractatus de longaevio schism. AOG LX Wien 1880. — Monumenta Vaticana I, II. Pragae 1905. — Monumenta historica universitatis Pragensis II. Pragae 1834. — Novotný V., Mistr Jan Hus I. Praha 1919. — Palacký F., Documenta Mag. J. Hus. Pragae 1869. — Pekař J., Žizka a jeho doba II. Praha 1928. — Pelzel M., Lebensgeschichte Königs Wenzelslaus. Prag-Leipzig 1790. — Podlaha A., Series praepositorum. Pragae 1912. — Pubička F., Chronol. Geschichte Böhmens, Prag 1788. — Rossi V., Storia letteraria d'Italia. II. Quattro-

cento. Milano 1938. — Sedláček A., Hrad, zámky a tvrze. VII. Praha 1890. — Sedláček A., Českomoravská heraldika I, II, ČVN, Praha 1925. — Týž, Mistopisný slov. historický. — Sedlák J., Několik textů z doby husitské. Brno 1912. — Stejskal F., Arcibiskup Zbyněk Zajíc z Hazmburka, ČKD 1913. — Týž, Sv. Jan Nepomucký, I. II, Praha 1921. — Tadra F., Kanceláře a písaři v zem. česk. Praha 1892. — Týž, Soudní akta konsist. pražské I. až III. Praha 1893. — Tingl, Libri confirmationum V. Praha 1865. — Tomek W. W., Dějepis m. Prahy III, Praha 1875. — Vojtíšek V., Město vidím veliké, Praha 1940.

DISPENSAČNÍ PRÁVOMOC

Jedním z prostředků nutných k dosažení cíle v dokonalé společnosti jsou zákonné normy. Tvrdost zákona by v mimořádných okolnostech mohla být ke škodě jednotlivce i celé společnosti, proto kompetentní autorita v takových případech a ze spravedlivých důvodů uděluje ulehčení od zákona, zprošťuje závaznosti zákona, čili jak prostě říkáme, dispensuje. Ovšem, nikoliv každé ulehčení od zákona je dispens. Ulehčení od zákona se děje různou formou: dispens, licenci, toleranci, disimulaci, epikeii a privilegiem. Licence znamená nikoliv absolutní dovolení, nýbrž se souhlasem kompetentní autority vykonat něco, co je jinak zakázáno. Tolerance, čili srovnávací dovolení, dovoluje, snáší, připouští ze závažných důvodů to, co jinak právo nedovoluje, a sice proto, že se zamýšlí vyšší dobro, nebo odvrácení neodstranitelného velkého zla.

Epikeia, jakožto akt svého druhu, nevztahuje závaznost zákona na určitý případ.

Disimulace je mlčky trpěné nedodržení zákona, čímž zákonodárce brání vzniku případné škody, kdyby lpěl na liteře.

Privilegium je normativním právem určité fyzické nebo právní osoby, případně místa.

Na rozdíl od všech svrchu vyčíslených forem je dispens aktem negativním, jímž se odstraňuje subjektivní závaznost zákona. Každý způsob zproštění závaznosti zákona je ranou zákona, proto může je udělit ze spravedlivé příčiny a z důvodů, které uzná kompetentní autorita, již je buď sám zákonodárce, jeho nástupce nebo představený, případně ten, kdo byl zákonodárcem nebo jeho nástupcem k tomu zmocněn.

Zmocnění takové může být uskutečněno trojím způsobem.

1. Zákonodárce ústně nebo reskriptem zmocní fyzické nebo právní osoby k dispensační pravomoci pro určité případy nebo na určitou dobu (na př. facultates quinquenales);

2. Zákonodárce jmenovacím nebo ustanovovacím dekretem v úřad uděluje současně s úřadem spjaté dispensační právo, a to podle zákonných norem;

3. Zákonodárce propůjčuje dispensační pravomoc samým právem, tj. dispensační pravomoc za určitých podmínek uděluje sám zákon.

Něco z dějin dispense.

Mojžíšské kodifikované právo, platné ještě po úpravě a doplnění v době apoštolské, znalo toliko předpisy božské, od nichž se nedispensovalo. Dispensační pravomoci v Církvi poapoštolské užívali zřídka nástupcové apoštolů, biskupové. Důležitá rozhodnutí, jakož i uvolňování předpisů církevních pro určité církevní provincie prováděl od počátku sám římský biskup, který pro naléhavé případy a pro místa národnostními spory trpící, zmocňoval metropolit, aby podle okolností a potřeby užívali dispensační pravomoci v těch záležitostech, ve kterých bylo nemožné obyvatelstvu zachovat obecný zákon. Tím se ovšem vytvářelo právo místní (ius particulare), které časem v místních sbírkách bylo považováno za právo obecné, také jako takové hájeno a na provinciálních a mnohdy i plenárních synodách promulgováno, případně dispensováno. Tak si četní biskupové osvojili dispensační pravomoc, kterou uskutečňovali i synody. Partikulární právo s dispensačními pravomocemi, mylně prohlašované za právo obecné, vyvolalo sbírky pseudoisidoránské, které volaly po návratu zákonodárné a tím i dispensační pravomoci do rukou římského biskupa.

Od X. stol. byla stanovena zásadní pravidla, podle

nichž dispensační pravomoc byla v obecných zákonech přiznána nejvyššímu církevnímu zákonodárci, římskému biskupu, a ostatním ordinářům toliko tehdy, kdy tato pravomoc jim byla nejvyšším zákonodárcem přiznána nebo propůjčena.

Ve XII. stol. Decreta Gratiana kladou výslovně základ dispensační pravomoci do zákonodárné moci římského biskupa.

Dekretalisté obhajují všeobecnou dispensační pravomoc papeže v Církvi v těch záležitostech, které může tato dispensovat, jako obhajovali legisté dispensační pravomoc vladaře v právu římském.

Od XIII. stol. veškero právo dekretální, spojené v r. 1500 v jedinou kanonickou sbírku a po revizi v r. 1580 jako ius clausum schválené a v r. 1582 vydané jako Corpus iuris canonici a jako platné právo spolu s dodatky konstitucí papežů, zejména Řehoře XVI., Benedikta XIV., Lva XIII., Pia X. až do vydání Kodexu v r. 1917, uznávalo dispensační pravomoc v předpisech obecných papeži a ostatním tehdy, bylo-li jim propůjčeno fakultou, reskitem nebo právem samým. V partikulárním právu, v předpisech diecézních, uznávalo dispensační pravomoc biskupům, případně těm, kteří byli biskupem zmocněni, nebo těm, jímž samo právo tak přiznávalo. Papež může použít své nejvyšší pravomoci v případech nutných a obecně prospěšných nad nejvyšší pravomocí v případech nutných a obecně prospěšných.

Kodex dekretální právo v těchto věcech plně převzal (srv. can 80).

Dispensační pravomoc v obecných církevních předpisech.

I. Římský biskup vlastní autoritou dispensuje ode všech církevních předpisů jakéhokoliv druhu. Svěřenou autoritou ze spravedlivé příčiny dispensuje ony zákony práva božského, jichž závaznost je odvislá od předchozího souhlasu lidské vůle. Tím ovšem nezprošťuje přímo a absolutně oněch zákonů, nýbrž prostředně, ve vztahu k předmětu (např. sliby).

II. Ostatní ordináři.

A) Zásadně od generálních zákonů, a to ani v jednotlivých případech, dispensovat nemohou. Od generálních zákonů mohou dispensovat jen na základě mimořádného zmocnění Sv. Stolice, nebo v těch případech, kdy jim dispensační pravomoc propůjčuje Kodex, a to je v následujících případech:

1. ve smyslu can 990 § 1 mohou dispensovat irregularity ex delicto, jak je uvádí can 985, vyjma deliktu úmyslné vraždy a případy, které byly předneseny církevnímu tribunálu;

2. Ve smyslu can 1245 mohou ze spravedlivé příčiny dispensovat jednotlivce, jednotlivé rodiny, všechny věřící určitého diecézního místa nebo všechny věřící celé své diecése od zachování postu a zdrženlivosti a od zachování obecného zákona církevního o svátečním klidu;

3. ve smyslu can 1043 mohou v nebezpečnosti smrti pro křesťanské svědomí, bylo-li manželství konsumováno, dispensovat od formy a ode všech veřejných i tajných, jednoduchých i násobených překážek, vyjma překážky kněžství a švagrovství přírodního rodu, a to své diecése kdekoliv a na svém území všechny věřící.

4. ve smyslu can 1045 § 1 mohou předchozí pravomoci can 1043 použít i v tísni časové, kdy nelze vyčkávat

reskriptu Sv. Stolice; totéž ve smyslu § 2 mohou použít i pro případ konvalidace;

5. ve smyslu can 2237 § 1 mohou prominout tresty právem stanovené latae sententiae, vyjma

a) případy veřejné:

- 1) případy předložené k řešení tribunálu,
- 2) censury vyhrazené Apoštolskému Stolicí,
- 3) tresty, které zneschopňují přijmout beneficium, officium, církevní hodnosti, mít aktivní nebo pasivní hlas, tresty trvalé suspense, právní bezectnosti, práva patronátního, zbavení výsad a dalších dober Sv. Stolicí udělených;

b) případy tajné: nemohou prominout censury vyhrazené Apoštolské Stolicí specialissimo a speciali modo.

B) Od generálních předpisů církevních mohou dispensovat v jednotlivých případech, jestliže jim dispensační pravomoc byla udělena explicitě nebo implicitě, nebo tehdy, je-li nesnadno si vyžádat dispens od Sv. Stolice, a to za podmínky, že nelze vyčkávat možnosti reskriptu a že jde o případ, který Apoštolská Stolica zpravidla dispensuje (srv. can 81).

C) Ve smyslu can 15, jedná-li se o zákony církevní rušící nebo zneschopňující, a to v pochybnosti skutkové, mohou ordináři dispensovat tyto v těch případech, kdy Sv. Stolica zpravidla dispensuje.

D) Všichni ordináři mohou dispensovat na základě širokých indultů a fakult pro určité období Sv. Stolicí udělených.

III. Farář, kněz ve funkci faráře a zpovědník.

A) Na základě předpisů kodexových může farář, kněz jemu naroveň postavený nebo zpovědník, tento vždy jen pro obor svědomí, udělit dispens nebo prominutí od obecného zákona církevního, jak následuje:

1. Ve smyslu can 990 § 2 může zpovědník v naléhavých případech neveřejných irregularit, kdy nelze vyčkat dispense od ordináře, nebo pro nebezpečí velké škody a bezectnosti při zveřejnění irregularity, udělit dispens, aby svěcenec mohl dovoleně vykonávat moc svého svěcení;

2. ve smyslu can 1245 § 1 může farář ve své farnosti udělit všem ve farnosti dlcím a mimo svou farnost svým farníkům dispens od zachování obecného církevního zákona postu a zdrženlivosti a od zachování obecného zákona církevního o zachování svátečního klidu, a to ze spravedlivé příčiny jednotlivcům nebo jednotlivým rodinám; (celou farnost může ovšem dispensovat od obou zákonů toliko ordinář);

3. ve smyslu can 1044 může v nebezpečení smrti jednoho z manželů pro klid svědomí, bylo-li manželství konsumováno, dispensovat farář a každý kompetentní kněz pro asistenci svazku, ode všech veřejných i tajných, jednoduchých i násobených překážek, vyjma překážky kněžství a švagrovství přímého rodu, rovněž i od formy svazku, a to své farníky kdekoli a ve své farnosti kdekoli. Udělení dispensí pro foro externo musí hlásit ihned ordináři. Zpovědník ve smyslu can 1044 může dispensovat jen pro obor svědomí;

4. ve smyslu can 1045 § 3 může farář a kompetentní asistující kněz dispensovat v časové tísní, kdy nemožno se již k ordináři obrátit pro udělení dispense (omnia ad nuptias parata), ode všech překážek církevně dispensovatelných, avšak toliko od překážek neveřejných.

Od překážek veřejných musí si i v tísní časové vyžádat dispens od ordináře; nevyžádaná dispens pro překážku rušící znamená církevní neplatnost svazku!

Pro praxi lze v tísní časové postupovat asi takto: V pátek večer přijdou ti, kteří v sobotu budou oddáni na MNV a pak chtějí požehnání svazku. Zjistím a poznamenám si vše potřebné. Dá-li se předpokládat, že potřebné dispense (při nejmenším a proclamationibus) budou

uděleny, napíši žádost za dispens na ordinariát, poznamenám a zdůvodním den asistence svazku a prosím o udělení dodatečné dispense. Žádost vhodím ještě večer nebo v sobotu ráno na poštu. Dodatečnou dispens (tzv. dispens nepravá) zapíši v poznámce jako normálně udělenou.

Ovšem, je-li možno časově stihnout, vyžádat si telefonickou nebo telegrafickou dispens bez jakéhokoliv nebezpečí škody, pak je na místě tak učiniti.

Ještě nutno poznamenat, že udělení dispense neveřejné v tísní časové, se ordináři nehlásí! Hlásí se toliko udělení dispense pro obor veřejný v nebezpečení smrti jednoho z manželů. Kdyby překážka neveřejná, která byla dispensována pro obor vnitřní, později se stala veřejnou, známou, pak byla-li udělena dispens in actu confessionis sacramentalis, pak by bylo nutno žádat o dispens pro foro externo; byla-li neveřejná překážka dispensována pro foro interno extrasacramentali, pak při zveřejnění překážky by se toliko také zveřejnila udělená již dispens.

Souhrnně řečeno, farář může dispensovat manželské překážky jakéhokoliv druhu jen v nebezpečení smrti. V tísní časové jen překážky veřejnosti neznámé. Jinak si musí dispens vždy k platnosti i dovolenosti svazku vyžádat od ordináře!

5. ve smyslu can 882 a can 2252 může kterýkoli kněz v nebezpečení smrti udělit prominutí (absolutio) kterékoli a komukoli vyhrazené censury. Je-li prospěšno a možno, má uložit kajcíníkovi do měsíce po uzdravení povinnost rekurovat toliko v případech reservátu specialissimo modo a reservátu ab homine;

6. ve smyslu can 2254 § 1 může kterýkoli zpovědník v naléhavém případě (nemohu kajcíníkovi činit průtahy, kajcíník nemůže bez absoluce žít v prostředí a pod.) absolvovat kterýkoli reservát vyjma ab homine, ale má kajcíníkovi uložit, je-li tak možno, aby se do měsíce obrátil pro uložení zadostiučnění k příslušnému iurisdikcionáři kteréhokoliv reservátu. Není-li tak možno, což se dá rozumně vycítit, pak ve smyslu téhož can § 3 je případ naléhavě mimořádný (casus urgens extraordinarius, tj. např.: není možno v dohledné době se obrátit na příslušného iurisdikcionáře, nebo kajcíník a zpovědník se více nesejdou, nebo kajcíník nemůže bez obtíží, nebezpečí bezectnosti, vyzrazení, pohoršení rekurovat), a tu má každý zpovědník fakultu absolvovat kterýkoli reservát bez povinnosti rekurenci uložit. Před absolucí však musí zpovědník vědět, že kajcíník upustil od jakéhokoliv zatvrzelosti, v níž do censury upadl, že nahradil nebo co nejdříve podle možnosti nahradí způsobenou škodu a je ochoten přijmout mimořádné pokání (např. po tři měsíce týdně sv. zpověď, po dobu jednoho měsíce modlitbu sv. růžence, půl roku týdně jednou být na mši sv. mimo neděle, apod.). Absoluce tato se vždy uděluje před sv. zpovědí, která pak normálně následuje s vlastní absolucí.

B) Na základě indultu nebo fakulty může farář a kterýkoli kněz udělit dispens či prominutí kteréhokoliv obecného církevního zákona. Takovou fakultu může dosáhnout kněz od Sv. Stolice cestou privilegia nebo k určitému případu k výslovné žádosti.

Dispensační pravomoc v partikulárních církevních předpisech.

1. Biskup a ostatní ordináři, tj. opat a prelát nulus, generální vikář, apoštolský administrátor, vikář, prefekt, a ti, kteří v nepřítomnosti těchto prozatímně vedou řízení jejich území, diecése, jako je kapitulní vikář, mohou dispensovat ode všech církevních zákonů diecésních, a to mocí řádnou. Ze spravedlivé příčiny v jednotlivých případech mohou dispensovat i od zákonů stanovených sněmem plenárním nebo provinciálním.

2. Farář a kterýkoli pomocný kněz v diecési může dispensovat od církevních diecésních zákonů tehdy, je-li k tomu zplnomocněn ordinářem.

ThDr. Jaroslav Michal

KRITICKÉ POZNÁMKY K POJMU A PODSTATĚ POVĚRY

Lze-li totiž věřit svědectvím, vyskytují se jevy, které by byly dříve nepochybně považovány za projevy pověřeného věštění, a tím za dílo démonické, které však byly usilovným zkoumáním vysvětleny zcela přirozeně. Kromě *sugesce* a *hypnózy* sem náleží poměrně řídké případy *telepatie*, tj. bezděčného působení člověka na mysl jiné, vzdálené osoby, což se projevuje zvláště v kritických a tragických okolnostech života předtuchami až vidinami. Patří sem případy bezděčné nebo záměrné *jasnovidnosti* (myšlenkové, nikoli zrakové televize), totiž poznání vzdálených nebo skrytých věcí a událostí v přítomnosti myslí jednotlivé osoby, což B. Kafka vysvětluje „parapsychickými“ silami, utajenými v lidském podvědomí, v případě jasnovidnosti uvolňováním a přenášením fluidického „oduší“ na vzdálenost, a dosvědčuje to vlastní dlouholetou zkušeností a řadou veřejných pokusů, doložených hodnověrnými svědky (Svítání v duši, 1927, Nové základy experimentální psychologie, 1947). *Contra factum non valet argumentum*. Jasnovidnost do budoucna, jež přece závisí na množství svobodných příčin, není ovšem možno přirozeně vysvětlit, takže případy, které uvádí R. Souček (Příručka okultismu, 1936, 91 nn), zůstávají mně záhadou. K příslušným heslům viz K. Černocký, Psychologický slovník, 1947.

Spadají sem také *jevy spiritistické*, totiž odpovědi, světelné úkazy, ba i vidění postav, které věřící stoupenci spiritismu pokládají za projevy duší a duchů ze záhrobí, které však kritickým zkoumáním byly shledány přirozenými. F. Moserová dochází ve své studii „Okultismus. Täuschungen und Tatsachen“ (1935) k závěru, že nejméně 98 %, tedy naprostá většina těchto jevů, je čirý podvod, klam a halucinace jak média, tak účastníků schůzek, takže spiritismus jako víra v přímý styk s dušemi zemřelých zůstává nesmyslnou pověrou. Zato však zbývající 2 % jsou fakta, která nelze vyvrátit, která však, ať náleží do oboru *telepatie*, *telestie* nebo *telefyziky* (úkazy optické, akustické, kinetické, přínosy, ba i částečné „materializace“ čili zhmotnění), možno vyloučit elektromagnetickou silou, utajenou v organismu média i přítomných osob. Rozhodně tedy nelze tu mluvit o zjevování a odpovědích duší ze záhrobí. Ale ani klamy a nestydatosti, k nimž někdy dochází při spiritistických sedáncích, netřeba vysvětlovat přímým zásahem zlého ducha, třeba okolnosti bývaly jeho působení velmi příznivé. Spíše zde možno tušit jen nepřímý jeho vliv, totiž v tom smyslu, že má zájem, aby šířením spiritismu bylo lidstvo klamáno a odcizováno víře v pravého Boha. Vzhledem k těmto nebezpečím víry, mravnosti, ale i zdraví, Církev věřícím účast na spiritismu přísně zakazuje (Dacík, 316. Co souditi o spiritismu. Životem XV/1940/č. 343).

Ale všechny případy věštění nemůže ani *parapsychologie* vysvětlit přirozeným způsobem. Tak O. Leroy (La raison primitive, 1927, 152 nn) uvádí ze střední Afriky doklady o jasnovidnosti a věšterství domorodých „čarodějů“, kteří se jen zřídka stávají křesťany, jestliže však konvertují, uznávají svou dřívější činnost za hříšnou, ba ji přičítají vlivům démonickým. Podobně J. Zeman píše z pohanského prostředí Číny (Deset let za Čínskou zdí, 1937, 106) o záhadných případech hadačství, které jsou jakoby novodobou analogií extatického věštění antických *Pýthií* a *Sibyl* a zároveň ilustrují některé případy démonické posedlosti, o nichž se mluví v Novém zákoně (Mr. 1, 23 nn; Act. ap. 16, 16 nn: „puellam hobentem spiritum pythonem“). Ostatně vzpomeňme i zpráv P. Suttera o mimořádných událostech z let 1865–69 v alsaském Illfurtu, jejich autentičnost stěží lze popřít (přel. M. Cirinová, 1931). To vše ospravedlňuje názor o démonické povaze „pythonismu“ i věštění, přičítaného pohanským božstvům a jejich modlám (*oraculum* = věštba i věštitelna). — Naproti tomu věda, budující na materialistickém světovém názoru i metodě, popírá skutečnost jakýchkoli okultních, „parapsychologických“ sil a jevů, v tom i vztah mezi výchylkou „proutku“ a podzemní vodou nebo kovy (Věda, víra, pověra, 108 nn).

Ale i když připouštíme, že zlý duch se může vměšovat

do všetečné zvědavosti, aby klamal lidsstvo, nelze tvrdit, že každé pověřené hádání pochází z činnosti démonů, jak se starší autoři domnívali se sv. Augustinem (De civ. Dei VII, 33, VIII, 19 a 22, XVIII, 18) a sv. Tomášem (S. Th. II-2, 95, 2). Spesz jejich názor vysvětluje tím, že okultní jevy a síly nebyly ještě v oněch dobách známy jako přírodní a přirozené, takže — pochopitelně — se všeobecně připisovaly působení zlých duchů, v jejichž představách splývaly namnoze ještě antické démonické bytosti s postavami germánské nebo současnky a účinně potíral pověřivost své doby, byl mezi lidem rozhlašován jako čaroděj (Skutil, 548)! Spesz praví: „Čo kedysi bolo poverou, dnes rozhodne v mnohých prípadoch poverou nie je... Celá kapitola o poverách by sa mala so starostlivosťou parapsychologického do základu prepracovať“ (12).

Závěrem lze říci: Pověřeným hadačstvím hřeší jen ten, kdo se vědomě pokouší pomoci tajemných sil odhalit skryté úradky Boží vševedoucnosti. Nehledě k tomu opovážlivému úsilí, ať je nebo není spojeno s dovoláváním zlého ducha, bývá „věštění“ obyčejně spíše pošetilostí a klamem nežli hříchem (Lex. Th. K.: Wahrsagerei).

III.

K pojednání o pověře připojují autoři podle sv. Tomáše (S. Th. II-2, 96) kapitolu o čarodějství a kouzelnictví (*vana observantia*) jako úsilí dosáhnout nějakého (vnějšího) účinku vzýváním (pomocí) zlého ducha (Noldin, 156 n, Genicot, 209) nebo prostě pomocí nevhodných a nedostačujících prostředků (Prümmer, 416 n). Poněvadž však i poznání je účinek (být se vnější), náleží vlastně hadačství také pod pojem čarování. — Kromě čarodějství mívají příručky mravouky zvláštní stať o magii jako „umění konati podivuhodné věci pomocí ďábla“ (Noldin, 160, Genicot, 209); Prümmer (418) praví místo *ope daemonis* vhodnější *per causas occultas*. Ale není i věštění a čarování právě tak podivuhodné jako magie? Z tohoto hlediska náleží tedy obojí do oboru magie. Magie, která působí jiným škodu, označuje se jako *maleficium* (zlovolné, škodlivé kouzlo), nebo se mluví o *incantatio* = zaklínání, začarování. Může-li ďábel z dopuštění Božího lidem škoditi, nelze upřít, že by tak mohl činit i skrze magii. Ve skutečnosti však se tak děje, ačpoň z našich časů, velmi zřídka (Genicot, 209, Prümmer, 419; k stanovisku sv. Tomáše srv. také S. Th. I, 114, 4 ad 2; 117, 4 ad 2 — se zřetelem k sv. Augustinovi, De civ. Dei X a XVIII, dále S. Th. II-2, 90, 2). Podezřívá tedy někoho z čarování bylo by zpravidla rovněž pověrou a křivdou. Vzpomeňme neblahé skvrny minulosti — procesů s čarodějnicemi!

Tak jako považují za nelogické dělit čarodějství (i s hadačstvím) od magie, vždyť běží v podstatě o tytéž pověřené snahy a praktiky, upustil bych i od dosavadního rozlišování *magie černé* a *bílé* jako škodlivé a neškodné (nebo démonické a přirozené, jindy: dovolávající se duchů zlých a dobrých) a nahradil bych výraz *magie bílé* jiným (keklířství, eskamotérství), třeba právě výraz *kouzelník* při zábavných představeních nejvíce vábí. Věda, ať etnografie, historie nebo folkloristika, zná totiž přesně vzato pouze jednu magii: *snahu ovládnout přírodní síly, sociální dění i nadpřirozené mocnosti, vlastními tajemnými prostředky, objektivně nevhodnými a nedostačujícími (čáry)*. Zatímco slovo *magie* pochází z perského *maguš* = mág, což původně značilo příslušníka médského kmene nebo kněžského stavu, později však přешlo na Chaldy jako představitele kouzelnictví (Lex. Th. K.), staročeské *čár* je buď z indoev. *kér* = dělati (staroiránsky *čárá* = pomůcka), nebo z praslov. *čára*; *čarovati* vzniklo snad sloučením obojího, takže původně znamenalo *dělati čáry* (etymologie sl. *kouzlo* je nejistá, Holub-Kopečný, Etymolog. slovník, 1952). *Čáry* označují spíše dílo člověka, kdežto *kouzlo* tajemnou moc nebo jev, ale

v lidových představách čarodějství i kouzelnictví nakonec splývá v jedno (Pertold, 50).

Principy magické souvislosti nebo kauzality, které lze v čarodějných praktikách rozeznat, vesměs se opírají o klamné analogie, vzniklé překotnou asociací vzrušené mysli: např. *kouzlo sympatické* a *homoiopatické* (napodobivé), kterým se zamýšlený výsledek napodobuje, jako zasažení nebo smrt nepřitele probodením nebo zničením jeho obrazu, úspěšný lov se zaručuje napodobením lovu nebo vzrušenými tanci ve zvířecích maskách; kouzlo *kontagiózní* (dotykové): zničí-li se to, co bylo v nějaké souvislosti s tělem nepřítelovým jako vlasy, nehty apod. Jak patrné, běží zde o též myšlenková poblouzení, klamné asociace, zaměňující přání se skutečností, *chťiti a moci*, s nimiž se setkáváme u většiny pověr: *similia similibus assequuntur, contraria contrariis curantur* (Spesz, 22 n.). Jsou to tedy chybné myšlenkové pochody, původně vyvolané silnými afekty, jejichž vlivem člověk usiluje dosáhnout přirozenými prostředky nadpřirozených účinků (tak definoval Pertold pověru v Základech všeobec. vědy nábož., 1920, 164), hlavně k dosažení vlastního štěstí, zdárného lovu, k přivolání deště v době sucha, k zdolání soupeře, k obraně proti nepřítelovým mocnostem atd. Domnívám se tedy, že myšlenková základna pověr i magie je v podstatě též (srv. A. Anwander, Die Religionen der Menschheit, 1927, 45 n., 133). Dánský prof. A. Lehmann dokonce tvrdí, že pověra a magie se k sobě mají jako líc a rub téže mince, jako teorie (klamná víra) k praxi (klamná technika) Aberglaupe und Zauberei, 1925, str. 8), což uznává i Spesz (11; srv. A. Le Roy, La religion des primitifs, 1925, 52 n., 452).

To je ovšem řečeno z hlediska logického, nikoli z hlediska dějinného původu a vývoje. Zde je skutečnost mnohem složitější. Pertold, ačkoli nyní definuje pověru jako

„klamný předpoklad, že některé dění vyvolává působnost, které ve skutečnosti nemá, ani přivodit nemůže“ (20), což se nepřičítá ani východisku magie, považuje pověru teprve za plod třetího stupně myšlenkového a náboženského vývoje člověka, kde I. stupněm, rozumím-li dobře, byly jen bezprostřední reakce na nenadálé nebo vzrušující jevy přírodní (*primární magie?*), v níž nelze ještě rozlišovat víru od pověry), II. stupeň tvořilo již myšlení spekulativní, jehož plodem byly především mýty a teistické víry a kultury (*primární náboženství?*), a III. stupeň již vyznačuje jakýsi úpadek: nesprávné úsudky, v nichž se náboženství proplétá s počátky vědy, čímž vzniká pochybená víra — *pověra* i *pavěda* (Základy, 162 n., P 22 n.). Tak autor dospívá k výsledku: „Pověra není ani primární náboženství, ani primární magie, nýbrž je nárazový produkt neusměrněného člověkovy myšlení. Pověra svým původem nesouvisí s náboženstvím, ale je s ním spojována průběhem vývoje“ (P 26). Pověra „vždy vyvěrá z nějakého názorového novotvaru a znamená vždy úpadkové myšlení, jeho degenerativní formu... nezbytnou podmínkou vzniku pověry je předchozí vznik a dostatečný již vývoj náboženského názoru teistického“ (18). Podle autorovy teorie, která je ovšem příliš schematická (Nahodil-Robek, 21), byla by pověra degenerací sekundárního stupně náboženského vývoje čili útvaru *terciárního*. Dále však Pertold praví, že pověra „vzniká jistě již v prvobytné společnosti, ač spolehlivých dokladů proto nemáme, kdežto pro počátky náboženství“ tehdy doklady jsou (94). Nahodil-Robek tento názor opravují tím, že v prvobytné společnosti, jejíž kolektiv byl jednotným celkem po stránce sociální i náboženské, „ještě nebylo místa pro pověry, které by byly jakousi vedlejší linií“ (27).

(Dokončení.)

ThDr. Otokar Balcar

KAPLE SV. KŘÍŽE NA PRAŽSKÉM HRADĚ

K snímkům na 2. a 4. straně obálky.

Kaple sv. Kříže byla v posledních létech pro špatný stav trvale uzavřena. Péči našeho státu byla v minulém roce stavebně zabezpečena a pietně restaurována, takže se opět zaskvěla v bývalé nádheře. Slouží nyní jako výstavní síň pro církevní umění a stala se doplňkem proslulé svatovítské klenotnice, jejíž prostora již dávno nevyhovovala. V několika vkusných vitrinách jsou umístěny nejzajímavější předměty katedrálního pokladu od nejstarších památek z 10. století až po drahocenné monstrance a relikviáře z 18. století. Zvláštní pozornost upoutá gotický obraz Svatovítské Madony, který náleží k nejcenějším skvostům českého středověkého malířství, korunovační kříž z doby Karla IV. zdobený drahokamy a kamejemi, v němž jsou uschovány též sv. ostatky, ostatkové busty aj.

Při vstupu do kaple jsme zcela upoutáni její velkolepou výzdobou, nedávno vzorně renovovanou péčí našeho státu. Mramorované stěny jsou prolomeny otvory oken a oratoří, chráněných bohatě tepanými, zlatenými mřížemi. Všude mezi nimi i nad nimi zaujme naši pozornost skvělá malířská výzdoba tematicky se obírající námětem vykoupení a představující význačné osoby a události ze Starého i Nového zákona. Barevné obrazy na klenbě zachycují potopu světa, Noemovu oběť a Mojžíše s deskami desatera přikázání a jsou dílem malíře Viléma Kandlera. Od téhož mistra jsou menší barevné obrazy mezi okny a oratořemi, zachycující Jeremiáše, Judith, Izaiáše, Esther, Davida, Ezechiela, Ruth, Daniela, Deboru a Árona. Ve dvou řadách pod nimi jsou nevelké obrazy malované grissailovou technikou, velmi oblíbenou, zejména v polovině 19. století: Narození Páně, Kristus na poušti, Ustanovení Petra hlavou Církve, Večeře Páně, Zmrtvýchvstání a postavy pěti církevních Otců. Všechny tyto obrazy jsou dílem slavného malíře Josefa Navrátila, který je vytvořil v letech 1849–1852.

Při severní stěně kaple je barokní oltář, tesaný ze sliveneckého mramoru dvorním kameníkem J. Lauermannem. Jeho přední ozdobou je veliký obraz Krista na kříži, dílo slovenského malíře A. F. Palka staršího z r. 1762. Podobně jako hlavní oltář jsou řešeny také dva boční

oltáře, rovněž dílo Lauermannovo. Střed západní stěny zaujímá prostá kazatelna, zdobená opět obrazy Josefa Navrátila, jehož dílo nalezneme i na jižní stěně pod bývalou královskou oratoří. Nad hlavním oltářem je Kandlerův obraz na klenbě. Jsou tu zpodobněni Bůh Otec a Duch sv., obklopení anděly, shlížejícími dolů na oltář.

Je tedy kaple sv. Kříže na Pražském hradě opravdovou pokladnicí vysokých uměleckých hodnot a současně klenotnicí jedinečného druhu, což dosvědčují proudy návštěvníků a výprav z celé naší vlasti.

Tricet let kostela Nejsv. Srdce Páně na Vinohradech.

V květnu letošního roku oslaví katolíci z Prahy — Vinohrad třicáté výročí posvěcení farního kostela Nejsvětějšího Srdce Páně. Na jeho vybudování v této typicky obytné čtvrti se pomýšlelo už před první světovou válkou, kdy se tato čtvrt' začala překotně rozšiřovat a kdy starší kostel sv. Ludmily z konce 19. století už sotva dostačoval přílivu věřících. Proto ihned po ukončení války r. 1918 bylo vybráno vhodné místo v nejmodernější části Vinohrad, na náměstí Jiřího z Poděbrad, a zadáno vypracování plánů kostela, který měl být současně památníkem a děkovnou obětí za osvobození naší vlasti a za vznik samostatného československého státu.

Zdejší kostel se stal po stavební stránce velmi významným dokladem použití moderního, tzv. konstruktivistického slohu v církevním umění a spolu také ukazovatelem nových cest, kterými se počala ubírat česká architektura v období po první světové válce. Byl také prvním kostelem v Praze, při jehož stavbě bylo použito tohoto slohu, ale i zcela moderního stavebního materiálu. Není proto divu, že tato stavba byla přijata pražskou veřejností většinou s jistými rozpaky a někdy i odmítavě a jejímu tvůrci J. Plečnikovi byla nezdůvodněná vytýkána bezideovost.

Celkový ráz kostela Nejsvětějšího Srdce Páně v Praze na Vinohradech je po stránce stavební i výtvarné tedy opravdu pozoruhodný a bez nadsázky je možno jej zařadit k nejzajímavějším moderním chrámům v Praze.

František Haiss

DOZVUKY MALÉHO KÁNONU

Po obětování kalicha a příslušných modlitbách jde celebrant na epištolní stranu oltáře, aby tam umýval čtyři konsekrační prsty. Původně, dokud věřící přinášeli obětní dary k oltáři a kněz je přijímal, z praktických důvodů. Dnes z důvodů vzpomínkových a symbolických, aby si připomněl před konsekrací, že má být čist: *Sacerdos prius cor, deinde manus!* Žalm 25, 6–12, který se celebrant při úkonu modlí, vyjadřuje touhu po čistotě a kráse srdce a domu Božího. „Umývám ruce své mezi nevinnými...“. Ano, mnozí z přítomných věřících křestanů jsou *innocentes*, nemají vinu dobrovolného hříchu na sobě, poctivě pracují, z lásky k Bohu a ke svým bratřím a sestrám přinášejí oběti. Je to oblažující pocit pro celebranta být v jejich společenství, ale také povzbuzení, aby i on byl čist, jako jejich duše čistá jest, aby také on byl *innocens*, aby nikdy se nepodobal těm, „na jejichž rukou lpí neřesti“ — „in quorum manibus iniquitates sunt“, aby šel vždy cestami rovnými „pes stetit in via recta“ — zákonů Božích! Aby miloval krásu duše své a domu Božího — „dilexi decorem domus tuae“ —, aby všechno přeložil chválu Boží, celebrant, celé shromáždění věřících, ale také krásu domu Božího, „a místo, kde přebývá sláva tvá“, květiny na oltáři, obrazy na stěnách a ozdoba kostela...

A opět se vrací celebrant zpět k prostředí oltáře. Lehce ukloněn — *Inclinatione corporis media* — modlí se k Nejsvětější Trojici, aby přijala tuto oběť na památku umučení, vzkříšení a nanebevstoupení Pána Ježíše a ke cti blahoslavené Panny Marie, svatého Jana, svatého Petra a Pavla, a všech svatých, „ut illis proficiat ad honorem, nobis autem ad salutem: et illi pro nobis intercedere dignentur in caelis, quorum memoriam agimus in terris“. Celebrant uzavírá touto modlitbou takovou jakousi svatou smlouvu se svatými. Bude rozšiřovat jejich úctu na zemi mezi věřícím lidem — oni však zato musí podporovat svou přímluvou, svou intervencí, jeho *memento*, jeho intence, jeho prosby a žádosti za své světence, za své věřící u Trojjediného Boha... Jaké to krásné společenství, jaká to milá *communicatio, communio sanctorum*, obcování svatých zde na zemi, se svatými na nebi!

Všech sedm modliteb malého kánonu modlí se kněz potichu. Proto se nyní po té poslední modlitbě obrací, aby přerušil kontakt s věřícím lidem obnovil výzvu „*Orate fratres*“. Modlete se bratři, aby moje i vaše oběť se stala příjemnou u Boha, Otce všemohoucího. Odpověď věřících je dokonalá, důležitá a obezřetná. Zní jako stručný obsah, jako souhrn účelu Mše svaté. „*Suscipiat Dominus sacrificium de manus tuis ad laudem, et gloriam nominis tui*.“ „*Suscipiat* je ozvěna tichého „*suscipe*“ celebranta na začátku obětování. Lid potvrzuje tímto způsobem celý malý kánon, který četl kněz potichu a na kterém neměl dostatečně účast. Avšak nejen ad laudem et gloriam Dei — ale také „*ad utilitatem quoque nostram*“, také k našemu užitku a veškeré Církve svaté přinášíme nejsvětější Oběť mše svaté. Jaký to svatý „*utilitarismus*“ zní z těchto slov, které uzavírají malý kánon. Celebrant ratifikuje tuto modlitbu věřícího lidu hebrejským slovem „*Amen*“ — Máte pravdu. Tak jest. Nejsvětější Oběť mše svaté jest skutečně ad laudem et gloriam Dei, avšak také ad utilitatem quoque nostram. To je finále, to je poslední vykřičník se všemi těmi krásnými modlitbami malého kánonu. Také my věříme a potvrzujeme upřímným „*amen*“, ano tak jest: Mše svatá je Oběť ustanovená k chvále a slávě Boží a k našemu a veškeré Církve svaté nejvyššímu užitku.

ThDr. KAREL SAHAN

O LÍPĚ V RODNÉ VSI

Sel jsem po silnici, vedoucí z rodné vsi k údolní přehradě na Oslavě. Byl podzimní podvečer, kdy v čerstvém chladném vzduchu utkvělo cosi z jarní slávy lomikámenů i ze sladké vůně kvetoucího jetele v hořícím letním poledni. Zelená mlha stoupala z luk, kouř dohasínajících ohňů vplýval měkce a nenápadně do ní. Prošel jsem řídkým borovým lesíkem a stoupal po mírném návrší k dědině. Stromy houstly a v trávě vyrážely fialové květy ocůnu. Malá louže u Vojnuškova lípy byla tichá a mlčelivá, její hladina se leskla jako vybroušená ocel. Usedl jsem na kámen pod lípu a zahleděl se do košatého stromu, nasyceného věkem, pohledy dávno mrtvých lidí, potom a mozoly pradědů starého Vojnuškova rodu. Byl dobrý člověk předposlední starý Jakub Vojnuška, kterého jsem potkával na cestách svého dětství. Opatroval rodovou lípu jako starostlivý hospodář. Staral se, aby měla v dobách sucha zvlášení, zbavoval listy hmyzu a provzdušňoval vrchní hlinu. Lípě se rok co rok dařilo dobře až do mlhavých podzimů, kdy přilétaly do hor divoké větvy a rvaly jí kabát, až její větve trčely jako tmaďavé stožáry do šerých jiter. Ta lípa stará už za mého mládí, tak stará, že i ten nejstarší člověk v dědině dobrák Karas nevěděl ani jak. A každoročním příchodem zimy se cítila slabší a unavenější.

Léta Páně 1929 byly hrozné, ukrutné hrozy — tuhá a dlouhá, náramně dlouhá zima. Ještě začátkem dubna leželo na Vusočině přes metr sněhu a teploměr ukazoval deset stupňů pod nulou. Tak říká stará olešská kronika. Tenkrát přišly zlé časy na chudý lid. Deset, patnáct kroků od lípy stála nejchudší chalupa ve vsi, chalupa Bavlňářova. Zachumelená, krásná na pohled, ale co v ní bylo bídy! Bídy, která dělala z Bavlňářových lidí ponížené, posmívané tvory. Šíravý ironik starosta Kamínek a kousavý, jedovatě kousavý šprýmař trafikant Mucha říkali s potutelným úsměvem v zakouřené krčmě u Klimků, že se prodlužená Bavlňářova kuča nehodí ani do dražby, že by v ní meziříčský exekutor Vrbata zafantoval leda starý, z Kujalova vetešnictví proleželý strožok, že Bavlňářka má toliko jednu plátěnou košili, a když si ji vyperce a suší, že spí a i chodí před dětmi bez ní. U Bavlňáři toho roku v důsledku dlouho vládoucích mrazů neměli ani do jíst ani čím topit. Bavlňář ulamoval namrzlé větve lípy a vyřezával na zatopení i její vnitřek. Lípu to bolelo, myslela, že umře, že se její zčernalé větve nezazelenají zázrakem příštího jara. Té zimy vepsal kdosi hrubou tesařskou tužkou do rozpraskaného pně lípy, do jejích živých ran: „1929 — bída v chaludách“.

Vzpomněl jsem si na tento nápis, seděl na chladném podzimním kameni a pohlížel na měděný měsíc, který vycházel nad cyrhovskými lesy a podobal se velikému zralému kaštanu v pluklé, bodlinaté slupce. Připomněl jsem si po letech ten nápis, to smutné svědectví minulosti, které spláchly dávno jarní deště. Ten nápis, dnes smytý, ve své době volal, žaloval a křičel, byl

Májové Praze

Václav Zima

Mé oči jsou jak světlice, jež všecko
zamkne v sebe,
krajinu slunečnou i cesty pod tíhou
kroků vzdychající,
rozžaté květy kaštanů a ze všeho
nejvíce tebe,
mé město úchvatné, mé město vášnivě
o sen bojující

Včera jsem na Petříně dlouho hleděl
do tvé tváře,
tvůj básník slunce ji zlatým písmem
popsal celou
Byly to verše pro milence
a samotáře.
na staré lavičce jsem je četl s duší
rozechvělou

Také jsem viděl, jak se ti víčka lehce
chvějí,
myslil jsem, že si tvou krásu v úzkost
dlaně skryji
Večer si pod okny o tobě vrbaci
vyprávějí,
doma tě pěstují v květníku jak bílou
hortensii

Když jdu spat, slyším ještě píseň tvé
harfy zlaté,
koncert tvých střeš a věží
a rozkvetlých stromů,
a s hlavou na polštáři sním o tobě,
krásné a stověžaté,
noc mi pak tiše o tobě vypráví
k tomu

*Všecko je v tobě veliké a každý prež
za lásku stojí,
nejenom Svatý Mikuláš, který zeleným
kloboukem mává,
nejenom Svatý Vít, v jehož zdech
dějiny se rojí,
ale i každý obláček, když ráno
s Vltavou vstává*

R. F. Šimek:

Pozdrav Matce Boží

*Té prosté ženy pozdrav líbezný.
Tobě, Matko Boží vroucně podán byl!
Ten pozdrav víry, pozdrav vítězný,
mé srdce, duši, krásou okouzlit.*

*Mé nitro bylo plno nadšení —
Ta prostá žena úsměv vzala, vědek.
Tak slovo lásky lidstvo promění.
Je slovo vděku jako polibek!*

*Je pozdrav víry jako pevný hrad.
Je slovo lásky — jako posel — Mír —
Kdo skutkem dovede člověka milovat,
ten také přemůže dnů nekonečný vír.*

*Ta žena pokorná, co pozdravila
Matku,
nám nejdražší: naši Matičkou Boží,
kež nastěhuje štěstí v každou chatku
a mír v celém světě dále zmnoží.*

*hlasem bezvýchodné lidské bídy, volal i k těm, kteří ještě nebyli tehdy
na světě a jimž nutno dnes připomenout, jak se kdysi žilo v těch našich sta-
rých, občas na vesnických svatbách opěvovaných chaloupkách.*

*V mariánském měsíci mají se modlíme při prosebných průvodech za setbu
nového chleba. Naše družstevní lány se vlní zeleným osením i zemědělský-
mi pracovníky. Změnila se u nás k prospěchu každého člověka tvárnost
přírody. Lidé společně hospodáři na scelených, družstevních lánách. Zmí-
zely meze, které přece nebyly ničím jiným než znamením sobectví, ledovým
krunýřem a žulovou přehradou mezi lidskými srdci. A mizejí, zapadají
v minulost naše staré české chaloupky, o nichž se zpívalo tolik písniček a
které zase nebyly ničím jiným než znamením lidské bídy. Smiřujeme se se
zánikem poezie mezi i starých chaloupek. Meze i chaloupky pod horami
měly totiž také jinou poezii, ne tu sladkou, lemovanou mateřidouskou, řeb-
říčkem a jitrocelem, ojíňenou mechem šindelových o doškových stře-
ch, ale krutou, krvavou. Což se nestávalo velice často, že v těch starých chalou-
pkách umírali mladí, nadějní lidé na zápaly plic, na úbytě, na otravu krve, na
zmiji ústknutí jen proto, že nebylo peněz na lékaře a na špitál? Copak se
nestalo nikdy, že na mezi zbil do krve soused souseda pro kousek uorané
půdy, že se pro píď uorané meze prosoudily i celé grunty, že se lidé kvůli
mezím znepřátelovali a odcizovali nesmiřitelnou záští i na celé generace?*

*Věřící křesťan se musí zaradovat z každé skutečnosti, v níž se sblíží
srdce lidí a v níž padají přehrady mezi lidmi. Jak těší v kvetoucím máji po-
hled na pestré louky, bělostné lomikámeny, zardělé kohoutky, zlátnoucí bla-
touchy a pryskyřičníky. A jak blaží podívaná na širé, svěže zelené lány, kde
nám roste ze společné práce nový chléb. Chléb, který je pro všechny a kte-
rý nazýváme v té nejkrásnější modlitbě Pána a Spasitele našeho Ježíše
Krista: N A Š.*

*Ta stará Vojnuškova lípa neumřela, žije dosud. Zlatožlutá zeleň zakrývá
i v letošním máji dávno Bavlňářovu ránu a nad mohutným, věkovitým
pnem se zase klene koruna mladých listů a lístečků. Stará lípa se raduje
ze zeleně svých větví, z čistého jarního vzduchu, ze společné práce šťastných
lidí, ze zpívajícího potůčku pod malou louží, z přilétajících vlaštovek, z pěn-
kav a konipásků, kteří sem hopkají napít se čisté vody. A nejvíc se raduje
z poznání, že život vždy vítězí nad smrtí.*

Antonín Hugo Bradáč

SOUČASNÁ AFRIKA

Proces přetváření koloniální Afriky v Afriku svobod-
ných zemí dostoupil v uplynulém roce vrcholu tím, že
se podařilo africkému národně-osvobozenckému hnutí
vymanit z koloniální nadvlády dvě třetiny rozlohy světa-
dílu se dvěma třetinami jeho obyvatelstva. Tím Afrika
přestává být ve svém celku koloniálním světadílem. Tato
změna nenastává pouze v důsledku vnitřních změn v Af-
rice, ale také v důsledku celkových zásadních změn ve
světě. Afrika, geograficky nám vzdálený kontinent, nám
již není tak neznámá jak tomu bylo kdysi, v době tehdy
oblíbených románových děl a literatury o zemích vzdá-
lených, literatury odloučené od skutečnosti a líčící spíše
vysněné líbivý svět. Nesmíme ovšem zapomenouti na jed-
notlivá vzácná odborná díla minulosti, kdy se již takřka
předjímaly problémy současné doby. Obzvláště pro nás
uvádíme četná díla A. Musila o arabském světě, kdy tak
často postihl pravou tísnivou podstatu národního života
milionů Arabů.

Dnes africký lid dosáhl již velikých a mnohých vítěz-
ství, než přece zůstává ještě část pevniny pod koloniální
nadvládou. Jsou to zejména oblasti ve střední, východní
a jižní Africe, dosud i Alžírsko a některé menší oblasti
na pobřeží západní Afriky. Tam často lid bojuje nejen
o nezávislost, ale často o základní lidská práva, která
jsou mu mnohdy pro barvu pleti upírána.

V největší portugalské kolonii Angole vypuklo počá-
tek minulého roku mohutné povstání, jež se šířilo zvlá-
ště na sever a jih země. V jediném roce původní dvouti-
sícová armáda se rozrostla na 50 000 mužů a osvobodila
města velké důležitosti jako Lucunga, Ambriz, Macocolu
a Carmonu. Povstání v Angole je nyní nejmohutnější ná-
rodně-osvobozencké hnutí afrického lidu po povstání
v Alžírsku. Vzniká lidové hnutí, jehož cílem je likvidace
portugalské nadvlády a nezávislosti země. Zároveň roste
hnutí odporu i v druhé portugalské kolonii Mosambiku.
Tam vznikly dvě protikoloniální organizace Afričanů,
Africký národní svaz Mosambiku a Strana národní jedno-
ty, k jejichž vzniku vzešel popud ve Velké Británii roku
1957 emigranti portugalských kolonií. Do hnutí vstou-
pili i představitelé boje za nezávislost Portugalské Gui-

neje a osvobozenckého hnutí na Kapverdských ostro-
vech, ostrově sv. Tomáše a Princově ostrově.

Již od počátku roku 1959 prožívala bouřlivé události
Uganda. Tam též došlo k rozsáhlým demonstracím. Poli-
tické strany žádají odchod kolonizátorů vyhlášením ne-
závislosti. V září došlo k dohodě mezi britskou vládou
a zástupci politických stran o vyhlášení nezávislosti v le-
tošním roce 1962. Podobná situace je i v sousední Kenji.
Britské ministerstvo kolonií po dva roky jednání odda-
lovalo, ale přesto se nevyhnulo řešení. V únoru minulého
roku byl vyhlášen nový způsob voleb, poskytující většinu
míst v zákonodárné radě Afričanům. Zde se setkáváme
s Jomo Kenyattou, odsouzeným v roce 1954 do vyhnan-
ství. Po půlročním naléhání byli Britové donuceni Kenyat-
tu propustit. Jeho programem je okamžitá nezávislost
Kenji.

Boje rostou i v Tanganjice. Zde zvítězily dvě strany
hájící nezávislost. Zákonodárná rada pak požádala o ne-
závislost do konce roku 1961. I zde přistoupila britská
vláda na tento požadavek. Podobná je situace na ostrově
Zanzibaru a Pembě. Přes velké napětí mezi předáky ze-
mě a britskou vládou i přes podivné volby z 1. června,
spojené s krvavými srážkami, zvítězila koalice naciona-
listické a lidové strany. Její předáci žádají nezávislost
ještě do konce tohoto roku.

I v Njasku roste touha po svobodě. Tam se vytvořila
nová strana Mulawi. Její vůdce Hastings Banda byl také
zatčen britskou správou, ale v roce 1960 propuštěn. Zde
ovšem pokračuje stále boj za vystoupení z federace a
za právo na sebeurčení.

V Severní Rhodesii koncem června sjednocená strana
žádala, aby britská vláda stanovila přesné datum, kdy
poskytne kolonii vnitřní samosprávu. Na sjezdu strany
10. července zahájili pasívní odpor proti nové ústavě.
Horší je postavení Afričanů v Jižní Rhodesii. Zde jsou
totiž jen mlhavé záruky afrických zájmů. Nových voleb
se většina afrického obyvatelstva nemůže zúčastnit pro
vysoký majetkový census a census vzdělání stanovený
pro voliče. Zde je pouze první etapa kampaně za likvi-
daci federace a boj o nezávislost.

Každým dnem sílí hnutí odporu v Jihoafrické republice, kde byla uzákoněna politika apartheidu. Africké obyvatelstvo bylo násilím přestěhováno do připravených rezervací Bantustanu. Takto je chtějí izolovat od evropského obyvatelstva. Takový rasistický režim má již mezinárodní charakter a byl předmětem diskusí Valného shromáždění OSN, jež jej odsoudilo. Na guinejském pobřeží v Sieře Leoně bylo v dubnu 1960 na konferenci dohodnuto datum vyhlášení nezávislosti, jež připadlo na 27. dubna 1961. Od 1. června minulého roku byl připojen severní britský Kamerun k Nigérii a od 1. října jižní britský Kamerun ke Kamerunské republice. Obě území vytvořila kamerunskou federaci.

V poslední britské kolonii západoafrické v Gambii jsou silné snahy o připojení k sousednímu Senegalu, který je nezávislou republikou. S problémem Sahary souvisí otázka Španělské západní Sahary. Tam již v roce 1958 povstala lid proti Španělům a požaduje jako obyvatel španělské kolonie Ifní připojení k Maroku. Maroko žádá spojení všech dávných marockých území, včetně dnešní Mauretánie a části Sahary. Tento problém se má řešit až po vyhlášení alžírské nezávislosti.

Události v Kongu jsou nám velmi blízké a dění současné nás naplňuje opravdovým smutkem. Osud Gizengy není vzdálen otřesné oběti Patrice Lumumby minulého roku. Vzpomínka na jeho zavraždění a vývoj dnešních událostí až příliš nápadně připomíná to, co se stalo v Kongu právě před rokem.

Podobné a překvapivě spleť jsou události v belgickém poručenském území Ruanda-Urundi. Proti belgické správě protestoval i král-mwami Mutara III., který ovšem záhadně zemřel v roce 1959. Jeho syn Kigeri V. pokračoval v politice otce, ovšem i on byl záhadně zbaven moci, a politikové, příznivci Belgičanů, vyhlásili Ruandu republikou. Pronásledovali i syna urundského krále Rwangsóra. Princ byl vyhnán ze země a v lednu 1961 sestavil s Kigerim V. vládu Ruandy-Urundi v emigraci. Nakonec i zasedání OSN se rozhodlo poskytnout oběma územím nezávislost v tomto roce. Po vítězných volbách sestavil první vládu princ Rwangsóra, než krátce nato byl zavražděn, a tak vládu se pokusil sestavit další příbuzný zavražděného prince.

Nejtěžší boj připadá alžírskému lidu, který bojuje proti silnému a krutému nepříteli. Tento boj je veden již od roku 1954 a osvobozenec armáda má již dnes přes 100 000 bojovníků. Proti ní ovšem stojí 800 000 francouzského vojska a dvě třetiny celého nejmodernějšího letectva. Koloniální správa uvrhla do táborů 1 800 000 Alžírčanů, a přesto tak úžasná početní, a hlavně technická převaha francouzského vojska, nemůže dosáhnout svého plného úspěchu. Tu skutečnost poznal i prezident de Gaulle, když v září 1959 byl nucen uznat právo alžírského lidu na sebeurčení, a v červnu 1960 pozval zastupce zatím vlády k jednání do Paříže; proto muselo dojít k novým nedávným jednáním v Evianu, jejichž výsledky se zájem sleduje celý svět.

Z ostatních francouzských kolonií jsou ve Francouzském Somálsku silné snahy pro spojení se Somálskou

republikou a na Mauritiu za poskytnutí vnitřní samosprávy.

V národně osvobozenec hnutí a v politickém životě Afriky hrají v posledních letech velkou úlohu četné konference, konané buď na oficiální nebo neoficiální úrovni. Mezi oficiální jednání patří především čtyři společné konference afrických vlád ještě před vytvořením dvou afrických center — casablanského a monrovijského.

Všechny konference mají pro africké osvobození velký význam. Umožňují utvoření široké lidové jednoty protikoloniální a protiimperialistické. Země pak, které již dosáhly nezávislosti, jsou jistou oporou pro zbývající africké země, jež jsou dosud koloniemi. Do budoucna možno říci, že úspěšné bude osvobození těch zemí, které bude umět důsledně bojovat za plnou politickou a hospodářskou nezávislost i za svobodu dosud závislých zemí, též opřít se o síly, které stojí jednoznačně na straně africké svobody a jejího všestranného rozvoje. Casablanské seskupení se tomuto požadavku nejvíce blíží.

Dnešní úspěchy afrického lidu mají jistě své hluboké kořeny již ke konci minulého století, mímím tím především velkého afrického hrdinu Samori Turého, vládce říše v západním Súdánu v poslední čtvrtině minulého století. Snad žádný z hrdinů ozbrojeného povstání a odporu proti kolonialismu nebyl tak pomlouván úřední historií jako tento hrdina. Pouze proto, že kladl Francouzům tvrdý odpor plných šestnáct let. Samori Krvavý je jeho běžná přezdívka i titul knihy, napsané dokonce ještě v roce 1947 generálem Dubocem. Byl Samori krvavým barbarem, tyranem a zrádcem? Kde jsou důkazy v dílech současníků, abychom mohli takto hanobit člověka, který se zasvětil boji za svobodu svého území? Francouzský historik Suret-Canale píše: Samori stokrát převyšoval po morální stránce všechny tehdejší francouzské generály. Tváří v tvář lidem, schopných každé lži a každého zločinu pro kariéru, byl Samori člověkem cti, majícím ohled na všechna mravní pravidla své doby a svého lidu... Africké národy, které získaly po těžkých bojích znovu svou svobodu, cti v Samorim Turém velkého vůdce a bojovníka. Jeho vytrvalost a jiné vlastnosti jsou vzorem na nové cesty, kterou Afrika nastoupila.

Je jistě velmi významné, že jeden z nejvýznamnějších politiků Afriky, prezident Guinejské republiky Sékou Touré je pravnučkem Samoriho Turého. Kdo by kdy tušil, že na tomto kontinentu Afriky téměř ve vteřinovém historickém úseku necelých deset let dosáhne úctyhodný počet všech afrických národů alespoň zatím právní a formální nezávislosti, svobody a možnosti vlastního kulturního vývoje.

Ševčík M.: Bojující Afrika, Nový Orient, roč. 16, 1961, č. 10, str. 219—221.

Jankovec M.: Africké konference, N. Orient, roč. 17, 1962, č. 1, str. 3—4.

Mezinárodní vztahy 1960, SNPL, Praha, 1961.

Hrbek I.: Samori Turé — africký hrdina, N. Orient, roč. 17, 1962, č. 1.

ThDr. František Kotlík

DÍLO BERNARDA BUFFETA

K reprodukcím na 3. straně obálky

„Desítky velkých obrazů, které Bernard Buffet vytvořil pro kapli svého bydliště v Château l'Arc představují, věřím, jeho nejlepší dílo a jeden z nejctižádoucějších záměrů dneška.“ (Kritik pokrokových „Lettres françaises“, 1962, 14. 2., P. Descargues).

„Již Utrpení Páně inspirovalo Buffeta ke sbírce patřící k nejhledanějším z jeho grafických prací. Po deseti letech, po řadě velkých komposic, kde o upřímnosti jeho inspirace není pochybnosti, dosáhl onoho stupně grafického výrazu, který tak proslavil jeho „Horreurs de la guerre“, utrpení války. Ještě jednou jeden z nejslavnějších mladých malířů světa přichází se svazkem jedinečného námětu, beze sporu s jedním z nejvíce palčivých, nejuniversálnějších, jaké mohou být.“ (Pokrokový deník „Liberation“, 1962, 8. 2.).

„Po příkladu Matisse a Cocteaua, Bernard Buffet chce dekorovat svatostánek. Určeny pro kapli v Châ-

teau l'Arc (ústí řeky Rhôny), obrazy vystavené v Galerie David et Garnier v Paříži, zachycují některé scény ze života Kristova.“ („Humanité“, 12. 2. 1962).

Postačí, citujeme-li jen tyto hlasy, nepokrokovější ve Francii, aby z velkého ohlasu celého tisku vynikl význam nových prací Buffeta. Jde zde o dvojí rys této umělecké události: osobnost a dílo, prostředí a směr uměleckého vývoje malířství dneška.

Bernard Buffet, 33letý, dosahuje dnes pozornosti, uznání a úspěchu, nemajících obdobných v dějinách umění. Proslavila jej poprvé v r. 1948 cena a výtvarné kritiky. Při udílení ceny se objevil neuvěřitelně hubený člověk, oblečený do umouněné kožené bundy, poněkud vyděšený zvědavostí soustředěnou na jeho osobu. Byl mu 20 let, měl blouznivé oči a maloval obrovské obrazy, kde se vyjadřoval řečí mládí probuzeného v hanbě okupace, ve strachu z policie, v hladu,

bídě a ponížení, které přináší člověku. Ale umělecký vývoj Buffeta byl zcela neortodoxní odpovědí na pozorované prognosy. Dílo zde šlo rovnou proti proudu, výrazem, námětem. Umělec sám prohlašoval, že se zásadně staví proti abstrakci, tvrdil, proti celé mezinárodní módě že umění může být výpravné, sdílné. Buffet pronikl svým talentem, svým osobním stylem, realismem zcela osobitého záměru. Maloval prostě, spíše kreslil. A přece velmi jednoduchá technika mladého malíře stačila, aby obrazy měly řád a jednotu. S celou jistotou tvůrčí síly probudil k životu výpravné malířství, o němž se soudilo, že je jen ve skladu rekvizit, vyřízeno již od XIX. století.

Každé jeho dílo, plátno, vyjadřovalo nové náměty módním proudem umění a literatury opomíjené, přehlížené. Bylo uměleckým přínosem. Zdůraznilo onen jednotlivě unikající rys umění dneška: mistři umění vrcholí právě v duchovních námětech; většina současných mistrů pracovala na výzdobě chrámů. Umění jde za nepomíjejícím, k tomu, co — pokud nebyla atomová a bombardující civilisace — se uchovalo v chrámech po sta a staletí. Jmenujme jen nejvýznamnější. Picasso — tvůrce holubice míru — a Salvador Dali navrhli výzdobu „Kaple toreadorů“ pro Fontredu u Ceret ve východních Pyreneích. Matisse zdobil kapli ve Vence, Cocteau kapli v Ronchamp a chrám sv. Ludvíka v Londýně, určený pro francouzské katolíky. S výjimkou posledního vždy šlo o spontánní díla umělců, bez přímé objednávky, tedy o věc v umění nejvzácnější: osobní podnět, prožití, procítění, onen svatý vnitřní plamen, z něhož se rodí dílo v pravdě umělecké. Jinak na umělecké výzdobě jednotlivosti, jako okna, obraz, zařízení chrámů se zúčastnili jen ve Francii za poslední 3 léta pracemi Jacques Villon (okna katedrály v Metách), Chagall (okna katedrály v Metách, 12 oken pro Jeruzalém), abstraktní Bissière (okna Mety) aj. Malířská a sochařská díla s duchovním námětem v současném umění jsou všude tak četná, že nelze je shrnout v krátkém přehledu. A jaká jména: Rouault, Epstein, Caspar, Nolde, Barlach, Švabinský...

Právě Buffet, tento mladý umělec vyšeďší z rozeklanosti stínů a zápasů přítomnosti, ale také s jejím vrcholným jasnem tam, kde hoří plamen napájený jistotou cesty z minula a jasností cílů z budoucna, prozkoumal všechna zákoutí malířství, nasytil se bohatostí všech námětů a nuancí výrazů, takže vrcholná svoje díla — kritika praví, že i současnosti — tvoří v duchovních námětech.

Je umělcem bolesti a z ní prýstící jistoty a života. Nekonenčným výraz nemající srovnání v dílech minulých a současných umělců, hluboké procítění námětů, zobecnění problémů pro každého člověka dneška, mimořádná jistota vystižení žádaného záměru charakterisující jeho uměleckou dráhu. Cyklus sedmi obrazů pod názvem „Život Jany z Arcu“ předcházeli tři rozsáhlé obrazy „Ukřižování Krista, Bičování, Vzkršení“. Série „Válečné hrůzy“ získala Buffetovi velké uznání. Žánrové výrazy z cirkusu, krajiny, popisné pohledy na nejkrásnější památky Paříže, zátiší, akty, návrhy pro tak širokou potřebu filmu, knihy, chrámové

vitráže, barevná okna (mj. pro Notre Dame de la Pinède v Juan-les Pins u Nicy), ilustrace k dramatu Jeana Cocteau „La voix humaine“ (20 archů suché jehly), ilustrace knihy Jeana Giona „Recherche de la pureté“ (21 rytin), „La Passion du Christ“ (1954, Paříž, text z bible vybral Charles Astruc), květiny, portréty, — taková je řada mladého umělce. Výstavy v Paříži (1957, 100 obrazů za 14 let malířské práce), v Londýně (1958), Curychu (1958) aj. ukázaly cestu jeho tvůrčího úsilí. Vzestupné linie umělcovy dráhy zaznamenaly obdiv, uznání a nejvýznamnější úspěch v dějinách malířství. A návrhy pro kapli v Château-l'Arc na letošní výstavě jsou podle kritiky vrcholem jeho umělecké činnosti a téměř i (viz „Lettres françaises“) umělecké současnosti.

Výstava návrhů Buffeta znovu ověřila jeho uměleckou dráhu: přijal tradici náboženského umění před renesancí, a vytvořil velmi aktuální formou řadu děl znázorňujících život Kristův od narození až po ukřižování, počínaje křtem, večerí až po Pietu a roušku Veroniky; klasická zastavení, z nichž vybral nejdramatičtější, zaměřuje se na nejbolestnější. Jsou zde čtyři ukřižování, Pieta a snímání z kříže, zdůraznění zmučeného těla. Kresba je zde neobyčejně šťastná; tvary nalézáme v určité době až u Piety v Avignonu, nebo v oltáři v Colmaru, v dílech Grunewalda, španělských sochařů románské doby. Buffet dávno se sblížoval s výrazem antiky: ženy v Umění Páně mají svůj výtvarný protějšek v chórech antických tragédií, prolíná zde středověk, účes a zahalení vdov připomíná románské kraje dneška. Umělec vystihl tragédii všelidskou a nadevším časem, transkripce zde je velmi časová. Buffet interpret-prototyp své generace prošel naše zrušená pole, naše chladná města, kde poznal jako my spektra hladu a strachu — stejnou cestu, stejné představy, stejné mátohy, zděšení. Potkal našeho člověka bolestného. Není zde žádné pochybnosti, příslost a obnaženost jeho grafického výrazu uplatňují se na scénách Utrpení vynikajícím způsobem. Zde snad Buffet ve svých 33 letech skutečně dosahuje nejvyššího bodu své umělecké tvorby. Na plátnech vystupují mystičti Beránkové, postavy svatých a světců; překvapuje, že Buffet si nevšímá příliš Poverella, Prostáčka z Assisi, bratra království zvířat, že malíř nepřestává zdůrazňovat a znázorňovat PIETU, snímání s kříže. Všechna plátna jsou díla výjimečná výjimečného umělce; zde ilustrují verš jednoho básníka „Všichni jsme Kristy obijající svůj kříž“ Pathetický výkřik „Matko, zde je tvůj syn!“ rezonuje na plátně jako křik soustrasti patřící všem matkám, jejichž syn padl...“ Kritik: „Libération“, jemuž vděčíme za emocionální proniknutí díla, tlumočí ještě otázku, „zda agnostik a ateista mohou uniknouti dojetí prýstícímu ze síly výrazu postav a majestátu komposice“.

Buffet, dnes 33letý, vytvořil dílo budící nejvyšší pozornost. Tlumočili jsme zde jen nejvýznamnější kritiky z opačné spíše oblasti než je malířovo estetické a etické vyznání; hlasy tím závažnější a pro nás svojí otevřeností tím více přesvědčivější. Ukazují velikost umění, citu a naléhavost poslání malíře a grafika Bernarda Buffeta.

F. Vondráček

F. X. BRIXI

Církevní hudba v době baroka měla velmi závažný význam. Jestliže dříve světská hudba dramatická budovala své bytí na hudbě církevní, z níž těžila a rostla, vracela jí nyní svůj dluh nejen ve formě, nýbrž i vnitřním obsahem. Čeští skladatelé, nemající v té době příležitost k tvorbě operní, uplatňovali se v komposici chrámové, tehdy ostatně neobyčejně vysoko ceněné, a proto snad právě v českém prostředí vykvetly nejkrásnější květy duchovní hudby přesto, že doba barokní bývá v tomto směru považována za méně uměleckou. Menší díla z té doby nelze posuzovat z hlediska dnešní hudby liturgické: barokní doba vyžadovala totiž chrámovou hudbu jiné formy a jiného rázu. Podmiňující vliv školy neapolské, nadvláda italské opery, nepřetržitá řada církevních slavností, jubileí, návštěvy císařského dvora, členů panovníckých rodin a tehdejší vysoké šlechty, to vše zrodilo

snahu provozovat hudbu co nejskvělejší. Proto skladatelé rozvíjeli pompéznost slohu ve skladbách, monumentalitu v projevu i rozměrech i usilovali, aby svá díla naplnili radostným jásavým tónem, hymnickým vzletem i jistými bizarnostmi v baroku tak oblíbenými. Jest jisto, že chrámová hudba tohoto stylu sloužila Církvi v té době oddaně a zasloužně, a bylo by nevděčným odvracet se od ní s despektem.

Představitelem pozdního hudebního baroka v Čechách byl František Xaver Brixl. Narozen v r. 1732, jako syn kantora a regenschoriho u sv. Martina ve zdi na Starém Městě pražském, Šimona Brixliho, záhy osiřel. Ujal se ho P. Václav Kalous, ušlechtilý kněz a člen řádu piaristického v Kosmonosích, umožniv mu studia na tamějším řádovém gymnasiu, čímž položil základ k jeho budoucímu velkému hudebnímu umění. Po skončení studií stal se Fr. Brixl varhaníkem v kostele sv. Mikuláše na Malé

Straně, byl jmenován v r. 1750 kapelníkem kůru svato-vitského, kde působil celých dvanáct let.

Církevní život Prahy byl zač. 18. stol. neobyčejně intenzivní. Z vážnosti a moci Církve plynula i velká úcta k její hudbě a jejím hudebníkům, proto úřad regenschoriiho u sv. Víta byl nejprřednějším v celém českém hudebním světě a po stránce umělecké i společenské patřil k nejvýznamnějším. Briximu dal jeho úřad skvělou příležitost nejen k vynikající reprodukci, ale i k vlastní tvorbě, která dodnes uchvacuje množstvím originálních nápadů, ozdobnou svítivostí sólových zpěvů, bohatstvím nádherných melodií, půvabem instrumentálního doprovodu, okouzující svježostí a pestrostí výrazu i rytmickým spádem, podporovaným zvláštní zálibou v motivech synkopických. Nevýčerpateľný zdroj melodických krás Brixioho tvorby rozléval se tehdy po celých Čechách, soutěžil úspěšně s cizí produkcí a ovládl repertoár chrámových kůrů na mnohá desetiletí zcela a takřka bezvýhradně.

Životní dílo Brixioho se odhaduje na mnoho set jednotlivých skladeb. Z toho však největší část zmizela v době plundrování kostelních archivů koncem 18. stol. Zbytky jsou rozptýleny po archivech, museích a soukromých sbírkách. Velká sbírka skladeb Brixioho, zachovaná v hudebním archivu na Strahově, byla uspořádána péčí tehdejšího archiváře univ. doc. dr. R. Perlika, mnohé exempláře byly transcribovány a poskytují potřebný materiál k mešním oficiím nejmeně vánočním, k duchovním kon-

certům, oslavám jubileí a jiným vhodným příležitostem, takže Brixí není nám dnes reprodukcí neznám. Připomeňme si aspoň jeho líbezná pastorelli, nešpory „de Nativitate Christi“ a „Vesperae pastorelli“, dále mše — vánoční mše D dur a C dur s výmluvným podtitulem „quasi ambrosiam spirans“ — varhanní koncerty, praeludia, fugy aj., které slýcháme v pražských chrámech. I z těch zlomků rozsáhlého díla je zjevné, že Brixí byl vynikajícím reprezentantem hudebního života 18. stol. a jeho hudba, vzešlá z citění a názorů zaslého věku, zachovala si své zářivé barvy a svoji svěžej, opojnou vůni dodnes.

Františka X. Brixioho ocenil a hudební historii české zachoval Jos. P. Proksch, Schilling, Dlabač, později Ambros. O soupis jeho děl dosud zachovaných se podstatně zasloužil Em. Troida. Také A. Hnilička jej zařadil velmi sympaticky mezi své „Portréty starých českých mistrů hudebních“, a obšírnou samostatnou monografií, výraznými to rysy kreslený portrét, mu věnoval Ot. Kamper.

F. X. Brixí, třebaže byl převážně skladatelem hudby duchovní a mešní, patří k těm umělcům, kteří pomáhali vytvořit všeobecně příznivé a vysoce klenuté hudební prostředí a kypřili kulturní půdu, z které pak vyrůstala i necírkevní česká hudba. Díla, jimiž tak činil, jsou i dnes ještě plně schopna života a dokazují, jak vynikající měrou přispěli skladatelé českého původu k rozkvětu pozdějšího klasicismu.

— R. Š. —

HYGIENICKÉ PŘIPOMÍNKY K NĚKTERÝM ZAŘÍZENÍM V KOSTELE

Pod zorným úhlem hygieny ve zvláštním článku byl probrán oltář a obětní dary. Nyní ještě podrobněji se zabýváme dalšími částmi kostelního zařízení.

Především je to kazatelna, na kterou máme hlavní požadavek, aby měla dobrou akustiku. To znamená, aby hlas kazatele bez zvláštního zesílení byl dobře slyšitelný na všech místech kostela. Dobrá akustika šetří také hlas, dýchací orgány, ale i srdce kazatele. V novější době se již tak na akustiku nedbá, poněvadž leckde je již zaveden rozhlas. Jestliže se začne užívat rozhlasu, potom je nutné odstranit zvukovou desku z kazatelny, která totiž zkresluje hlas kazatele. Reflexí zvukových vln totiž vzniká jejich rušivá interference, které na konec mohou učiniti slova úplně nesrozumitelná. Interference a tzv. fading effect, kdy totiž na některých místech kostela je hlas velmi silný, a zase na některých místech není vůbec slyšitelný, působí neobyčejně rušivě zvláště tehdy, když kněz káže mimo kazatelnu. Bývá to tehdy, když krátké kázání z liturgických důvodů zařazuje mezi evangelium a credo, resp. offertorium, a jako celebrant sám káže. V tomto případě také jde část zvukových vln z jeho úst z presbytáře přímo do kostelní lodí, a proto bez námahy je slyšen jen od nejbližších sedících nebo stojících. Menší část jeho zvukových vln jde však přímo nejdříve nahoru a potom dozadu a reflexně se odráží do klenby. Tato reflektovaná vlna se kříží s přímou vlnou a interferencí vede ke změně její síly, k částečnému oslabení, až k úplnému vymazání. Takže věřící sedící asi ve třetí lavici již nerozumí žádnému slovu z kázání.

Kromě kazatelny vysedává také kněz delší čas ve zpovědnici (confessionale), pro kterou přicházejí v úvahu tyto připomínky:

Především ochrana zpovědi slyšícího kněze před kapénkovou infekcí dýcháním zpovídajícího se jakož i obráceně. Proto také má být zajištěno i dostatečné větrání zpovědnice. V moderní době si většina kněží ve zpovědnici překrývá mřížku listem z celofánu, který sice zvukovým vlnám absolutně nebrání, ale zamezuje šíření chorob tzv. kapénkovou infekcí, která zvláštní roli hraje při rozšiřování chřipky, akutních onemocnění dýchacích orgánů, angínách, spalničkách, tbc apod.

Neméně důležitá je ochrana poenitenta před slyšením zpovědi nepovolancu osobou, zvláště při nedoslýchavosti kněze nebo kajícího. Nedoslýchavý totiž nemůže vlastní sílu zvuku modifikovat, proto mluví hlasitěji než je nutné, a z druhé strany se s ním musí také mluvit hlasitěji než je obvyklé, aby mu bylo rozumět. Na co se nejvíce

a často zapomíná při budování zpovědnice, totiž aby klekátko pro kajícího bylo upraveno tak, aby se na něm pohodlně klečelo. Je-li totiž deska úzká, vyvolává klečení přímo bolestivé alterace koleních kloubů poenitenta, zvláště když je starší, kdy tito lidé často trpí bolestmi z deformujících arthros kolenních kloubů. Z druhé strany nemá být zase klekátko příliš široké, aby se totiž po něm neklouzal dolů, což obojí působí na poenitenta rušivě.

Jiným zařízením v kostele je křtitelnice. Liturgické předpisy totiž nedovolují, aby se ke křestní vodě přidalo několik kapek nějakého desinfekčního roztoku a z toho důvodu se co nejdůrazněji doporučuje, aby se křtitelnice stále čistila. Také vnitřní stěna křtitelnice by měla, jak se i dnes někde již vyrábí, být potažena katalyzátorem, například koloidním stříbrem, o kterém je známo, že působí oxydačně a tím zabraňuje v růstu anaerobním bakteriím. V podstatě daleko lepší jsou nádoby kamenné se zcela hladkým povrchem, pokud možno z mramoru, a plochého tvaru. V takové nádobě se dá povrch lehce přehlédnout a nedojde tak snadno k znečištění. Povinností faráře je v tomto směru instruovat i kostelníka a často jej také kontrolovat, jak se jeho příkazy plní a zachovávají.

Voda, která se ke svátosti křtu používá, je materia sacramenti. Při svěcení křestní vody se přirozená voda - creatura aquae - exorcisuje, osvobozuje se tím kleslá přirozenost od démonických sil. Při svěcení se přidává také olej katechumenů a křížmo, něco soli a posvěceného popelu. Tím představuje křestní voda mikrokosmos, který symbolisuje všechny elementy umírající přirozenosti lidské a duchovního, božského života.

Je samozřejmostí, že ke svěcení křestní vody se užívá jen čistá, přirozená voda. Destilovaná voda je sice čistá, ale není přirozená voda a je umělým produktem, a tím není „materia valida, destillatione ab elementis tantum extraneis depurgatur“. Valida materia může být jen pramenitá, studniční voda, voda říční, z rozpuštěného sněhu a ledu, také minerální voda, ovšem pokud neobsahuje více než 20 % soli. Mezi materiae dubiae, které mohou být označeny jako certe invalidae, uvádí sv. Alfons: saliva, sudor, lacrymae, lotium, urinae, sanguis, lac.

Svěcená voda je jen sacramentale, není materia sacramentis. Také její příměsi jsou přísně předepsány, zvláště je to sůl.

Závěrem připomínáme ještě slova sv. Alfonse: „Peccat graviter, qui sacramentalibus falsam materiam supponit!“

MUDr. Vlastimil Nikodém

ČESKÉ KATOLICKÉ KNĚŽSTVO A VČELAŘSTVÍ

Naše vlast byla od pradávna pro včelařství krajem po-
žehnaným. Již praotec Čech, podle národní pověsti,
spatřil s hory Říp zem „oplývající mlékem a medem“, a
to nakonec rozhodlo, že se v naší vlasti se svým lidem
usadil. Včelařství však ještě do nedávna bylo výhradním
oborem úzké vrstvy pensistů a milovníků přírody. Teprve
v rychlém rozvoji národního hospodářství dostalo se mu
postavení, které mu poprávu náleží. Včelařství bylo, jako
důležitý učební předmět zařazeno do vysokoškolského,
zemědělského studia, a pro vedoucí státních a družstev-
ních včelnic zřízena státní včelařská škola v Nasavrkách.

Je nesmírně zajímavé, jak intenzivně zasahuje malá,
pracovitá včelka do moderní zemědělské produkce. Kul-
turní plodiny, pěstiny, ovocné stromy, nevydají plodů
a semena, bez náležitého opylení hmyzem. Doba květu
spadá do časného jara, kdy ostatní hmyz, který by
k opylení přišel v úvahu, je v počátcích svého jarního,
početního rozvoje. Nejméně 90 procent zúrodnující práce
připadá tedy včelám. Od rozbřesku dne, do pozdních
večerních hodin, v sluneční pohodě i v drsném aprílovém
počasí, vrhají se statisíce včel na rozkvetlé moře květů,
sají medný nektar, přenášejíce za to na svých kožíškách
s květu na květ oplodňující zrnka pylu, a tak se stávají
tvůrci nového života v přírodě.

Marně bychom hledali v korunách stromů ovoce, voj-
těška, ligrus, jetel, řepka nevydaly by semena, kdyby
ovzduší nad zahradami a rozkvetlými lány nebylo pro-
tááno milióny vzdušných tras, kterými jako šípky při-
létají z úlů, oplodňující včelky. Tak dnešní zemědělec
nedívá se již na včelku, jako na zpříjemnění svého bu-
doucího stáří, ale jako na neúnavnou pomocnici země-
dělské produkce a pozvednutí své životní úrovně.

Ovocnářství a zemědělství není však jediným oborem,
do kterého včelka zasahuje. Museli bychom navštívit ne-
mocnice, dětské útulky a zástupy nemocných, kterým
včelí med, žihadlový jed a mateří kašička přináší úlevu
v jejich bolestech, vrací svěžest a zdraví duševní i tě-
lesné. Není proto divu, že pokrokové zemědělské hospo-
daření se neobejde bez prosperujícího, moderního vče-
laření.

Je proto velikou ctí kněžstva našeho národa, že stálo
vždy v čele propagace a zlidovění včelařství a včelař-
ského pokroku. Po dlouhá stáletí nebylo možno si před-
stavit katolickou farku bez objemných špalků, včelami
osazených. Vždyť včelařství je přímo spjato s liturgií ka-
tolicke Církve. Bez rozžaté voskové svíce nelze Pánu
přináseti Obětí Nejsvětější a malá, vosk produkující včel-
ka je v symbolice Církve obrazem Matky Boží — jako
Virgo intacta.

K staletým špalkům, stojícím pod malebnými stříška-
mi na farní zahradě, upíraly se vždy tužby dětské dro-
botiny a štědrá ruka jejich šedivého duchovního otce
ne nechala je nikdy nelysávané.

V dějinách našeho včelařství jsou úseky, kdy katolic-
ké kněžstvo bylo jediným téměř nositelem včelařského
pokroku. Jestliže naše dnešní včelařství patří mezi nej-
vyspělejší světa, pak svými kořeny je zakotveno i ve
staleté, průkopnické práci katolického kněžstva. Bylo
by třeba obsáhlého knižního díla, aby bylo podchyceno
vše, co katolické kněžstvo pro včelařství, hlavně pak pro
včelařské chovatelství vykonalo.

Jména našich četných kněží, včelařských výzkumníků
a badatelů zapsala se nejen do dějin včelařství našeho,
ale stala se vzácným majetkem včelařství světového:

Když 9. ledna 1884 byl ukládán v přítomnosti četného
zástupu věřících a přátel do posvěcené země centrálního
hřbitova brněnského vynikající včelařský badatel opat
P. Řehoř Mendel, snad žádný z účastníků pohřbu netušil,
že za necelých 20 let bude jméno Mendelovo slavné
u národů všech kontinentů, jako jméno jednoho z tvůr-
ců moderní biologie. Zahraniční hosté stojí v tichém za-
myšlení u Mendelova včelína na Starém Brně a s neutu-
chajícím zájmem prohlížejí všechny včelařské pomůcky
a nástroje, kterých zemřelý badatel používal. S dojetím

procházejí stebníkem (podzemní sklepení s trvalou tmou
a stejnoměrnou teplotou), ve kterém prvý v naší vlasti
a snad i v Evropě zazimovával svá včelstva. Kéž na jeho
hrobě kvetou nejkrásnější květy naší vlasti z vděčnosti
za vše, co pro naše včelařství a celé lidstvo vykonal.

Poslední desetiletí minulého století jsou poznamenána
v našem včelařství výzkumy olomouckého diecéšana,
prostínkého venkovského kněze P. Stahaly. Do dějin na-
šeho včelařství vešel s hrdým titulem Krále cypé-
re k. Pokusy konal a významné úspěchy dosáhl s včelím
kmenem, přivezeným k nám z ostrova Cypru. Jeho osob-
ností a pracemi se hojně zabýval zahraniční včelařský
tisk.

6. května 1927 skonává na Strahově průkopník plemen-
ného chovu včel P. Kitzberger. Jím redigované „Včelařské
rozhledy“ a ostatní literární práce jsou perlou našeho
včelařského chovatelství. Odešel předčasně. Nedokon-
čené zůstalo jeho veliké literární dílo o plemenném
chovu včelích matek. Zlomkem také zůstala jeho stěžejní
práce o slavném vynálezci medometu — Čechu, majoru
Fr. Hruškovi. Jeho celoživotním snem bylo vydání velké
včelařské encyklopedie a včelařského slovníku nauč-
ného. Byl to muž plodný, čínorodý, potomek Chodů
z Domažlic. Jeho tvrdá, bojovná, chodská „nátura“ před-
určovala celý způsob jeho včelařského průkopnictví a
včelařského pokroku.

Když před 10 lety vydechl šlechtinou duši bystrický
arcikněz Msgre František Adamec, truchlila nad bolest-
nou ztrátou včelařská veřejnost celého světa. Byl to je-
den z největších včelařských výzkumníků 20. století.

Když přijel do Poznaneň na slovanský, včelařský kongres,
nesli ho účastníci všech slovanských národů na ramenou
z nádraží do zasedací síně 2 kilometry vzdálené. Profe-
soři včelařství světových universit nelitovali dlouhé cesty
ze zámoří do malého městečka Bystrce u Brna, aby
prožili několik nezapomenutelných chvil v družné, vče-
lařské debatě s tímto slepým, včelařským badatelem. Jeho
včelařské spisy budou ještě nadlouho bohatou studnicí
včelařských zkušeností a pokroku.

Nedaleko Vranovské přehrady leží malá vesnička Lan-
čov. Malá počtem obyvatel, s malým, usměvavým, vlád-
ným, kněžským pensistou P. Emanuelem Tocháčkem.

Malý postavou, velký duchem, velký kněžským srdcem,
nedostižný včelařskými zkušenostmi a literárním nadá-
ním. Jeho včelařské spisy a nespočetné včelařské články
vrývají tak nesmazatelnou pečeť našemu novodobému
včelařství, že si těžko lze představit dnešní naše vče-
lařství bez Lančova a P. Tocháčka. Včelaři z celé naší
vlasti i ze Slovenska neželí dlouhého cestování, jen aby
mohli spatřit našeho velkého, včelařského výzkumníka
a praktika.

Obětavý P. Tocháček nikoho nepropouští s prázdnou.
I když to jeho průduškám působí velké potíže, mluví
přec, mluví třeba šeptem, ale otevírá vždy pokladnici
svých včelařských zkušeností a štědře rozdává všem,
kdož o to žádají. Při svém stáří i slabém zdraví, nezná
únavy, nezná netrpělivosti. Stovkami ušlechtilých vče-
lích matek zúrodnil neproduktivní včelíny naší vlasti,
stovkami odborných článků zúrodnil naše včelařské ča-
sopisy a dej Bůh, aby svoji požehnanou práci na zvele-
bení našeho včelařství mohl konat ještě po dlouhá léta.
A je té práce třeba!

Naše národní, zemědělské hospodářství rok od roku
rozšiřuje plochy ovocných sadů, lány řepky a pěstiny.
Snaží se být nezávislé na dovozu ze zahraničí. Naši ne-
mocní touží po nových výrobcích ze včelích produktech.
Koždělné hospodářství potřebuje další tuny včelího vos-
ku. Naše včelařství zdolá zvýšené úkoly naň kladené
jen tenkrát, bude-li se opírat o řadu obětavých včelař-
ských pracovníků a nových výzkumníků. Naše katolické
kněžstvo nezůstane stranou této budovatelské práce, ale
v duchu Řehoře Mendela, P. Kitzbergra, Msgre Adamce
a nám tak drahého P. Emanuela Tocháčka půjde vždy
v čele včelařského pokroku.

P. Antonín Urban

OD SLOV K ČINŮM

Položme si otázku: V jakém ovzduší probíhá jednání 18 států v Ženevě o hlavní otázce dvacátého století, odzbrojení? Je dnešní mezinárodní situace tomuto jednání příznivá nebo nepříznivá? Jaké síly jsou právě nyní v pohybu na veliké šachovnici světa?

Odpověď opravdu seriózně na tuto řadu otázek není lehká. Především proto, že mezinárodní situace je letos zvlášť složitá a v ustavičném pohybu. Zůstává však mimo pochyby, že imperialistům nevycházejí jejich karty, vsazené příliš jednostranně na zvyšování mezinárodního napětí ve třech oblastech. Především v Německu, západním Berlíně, potom v jihovýchodní Asii a nakonec kolem Kuby.

Ve všech těchto třech oblastech se nevyvíjí situace podle přání imperialistů. Neslavné uvítání, které stihlo západoberlínského starostu Williho Brandta ve Velké Británii, ukázalo přesvědčivě, že i západní veřejnost na rozdíl vlád je k vývoji ve Spolkové republice a v západním Berlíně krajně nedůvěřivá. Stále častěji se setkáváme v západní Evropě s názorem, že nacisté v uniformách nacistů nejsou o nic méně nebezpečnější než jejich předchůdci. Počet lidí, prostých, ale také z okruhu politiků a diplomatů, kteří poukazují na reálné nebezpečí západoněmeckého militarismu, vzrůstá i na Západě. Lidé typu Brandtova jsou sice přijímáni blahosklonně ve vládních salónech, ale nemohou se přitom objevit na veřejnosti, aniž vyvolali bouři odporu. Velká část světové veřejnosti se dívá velmi pozorně na západoněmecké Hitlerovy dědice. Ani hlas presidenta USA Kennedyho na jejich obranu nezmění nic na této skutečnosti. Lidé vědí, že zde nebezpečí je neaktuálnější a proto také působí veřejně mínění na to, aby otázka Německa a západního Berlína byla odpovědně projednána na odzbrojovací konferenci v Ženevě.

Přes všechny pikle nepodařilo se USA ani jejich trabantům v SEATO zménit situaci v jihovýchodní Asii ve svůj prospěch. Lid Laosu je ve střehu a neustává vynakládat úsilí, aby jednota země na demokratickém podkladě se co nejdříve stala skutkem. Ještě hůře se pro interveny vyvíjí situace v jižním Vietnamu. Jen tenká vrstva korupčníků stojí za dosavadním vládním režimem, který opravdu stojí a padá s americkými tanky a letadly. Velká část jihovietnamského lidu aktivně bojuje za vyhnání vetřelců. Partyzánský boj vzrůstá a je obětavě podporován lidem. Také indonéský lid je pevně rozhodnut ukončit nezákonné držení Západního Irianu Holanďany a tuto poslední část své vlastní osvobodit.

Převrat v Sýrii zmařil rovněž jisté intriky imperialistů. Nový režim zdůrazňuje svůj protiimperialistický a protimonopolistický charakter. Konečně uzavření příměří v Alžírsku znamená rovněž posílení protiimperialistického boje v Africe. Všechna snaha Tajné armády zvrátit výsledky eviánských dohod a připravit alžírský lid o výsledky sedmiletého obětavého a heroického zápasu bude marná. Přesto však nelze podceňovat skutečnost, že fašismus se znovu pokouší dostat se na světovou scénu a že jeho vlčí povaha se ani v nejmenším nezměnila. Současný fašismus pracuje v mezinárodním měřítku. Skutečnost, že Gehlenova špiónážní organizace otevřeně podporuje francouzské fašisty, stejně jako to činí Španělsko caudilla Franca, by měla být nejen výstrahou pro světovou veřejnost, ale také pro presidenta de Gaulla. Je vskutku pro francouzský lid pobuřující, když vidí, že jeho vláda podporuje západoněmecké imperialisty, kteří se otevřeně staví za francouzské fašisty. Setkání francouzského velezrádce Salana s Gehlenem musí vyburcovat k klidu i posledního francouzského občánka, který snad dosud nevěnně věří (nebo to předstírá) v bonnskou demokracii. Skutečnost, že uznání prozatímní vlády Alžírské republiky vládou SSSR přimělo francouzskou vládu k odvolání velvyslance z Moskvy, svědčí, že zaslepený degaullovský režim nechce vidět svého pravého nepřitele, který je rozhodně jinde než v SSSR. Vůbec ofi-

ciální Francie hraje úlohu vybraného umínence, který ke všemu, co by mohlo vést k uklidnění a k odzbrojení, říká své zatvrzelé ne. Je otázka, do jaké míry tyto francouzské obstrukce jsou domácího původu. Spíše jsou to prsty Bonnu, které za tím vším vězí.

Také v Latinské Americe jsou pozice USA velmi vratké. Zdá se, že malá Kuba je pro imperialisty velkým nebezpečím. Je proto, že by je ohrožovala — naopak ona sama je jimi neustále ohrožována — ale proto, že ukazuje latinskoamerickému lidu cestu, jak se zbavit bídy a vykořisťování. Nesvědčí o síle, ale o slabosti, musela-li v Argentině převzít vládní moc generálská klika. Ani váhavý prezident Frondizi, který jinak vždy hájil zájmy amerických monopolů, nezdál se washingtonské diplomacii dost spolehlivý. Naproti tomu vládní reakční režimy v Guatemale a Venezuele se těžce brání náporu lidových mas. Národně osvobozenická revoluce stává se také v Latinské Americe silou, s kterou budou muset imperialisté velmi vážně počítat.

Je tedy mimo pochyby skutečnost, že světový vývoj neposiluje pozice imperialistů. Všechny jejich snahy, udržovat a zvyšovat mezinárodní světové napětí, jsou sice nebezpečné, ale mají za základnu vratkou půdu. Rostoucí síla světového mírového tábora je sice příměří k odzbrojovacímu jednání, ale i tam se hledí omezovat na slova místo činů. I zde se snaží brzdit konkrétní jednání a komplikovat situaci. Avšak tlak většiny — socialistických států nezúčastněných v blocích — je i zde nutí takticky ustupovat. Je nesporné, že síla sovětských návrhů za všeobecné a úplné odzbrojení je tak velká a přesvědčivá, že se tyto nejvýznamnější dokumenty dvacátého století stávají proti vůli západních mocností základem jednání konference.

Hlavní cíl konference je ostranit možnost války. Proto sovětský zástupce A. Gromyko zdůraznil v jednom ze svých projevů nutnost jít za tímto cílem: „Musíme důsledně dodržovat vytyčenou linii, neodchylovat se od ní a ani na okamžik neztrácet ze zřetele hlavní cíl — uzavření smlouvy o všeobecném a úplném odzbrojení, která by navždy osvobodila národy od břemene zbrojení a tím i od nebezpečí války.“

Sovětský delegát právem poukázal na to, že po všeobecné generální diskusi musí být práce výboru konkrétní a věcná. Diskuse konec konců ukázala, že si tento způsob solidní a poctivé práce přejí i další delegace. Nyní lze přistoupit k projednávání návrhů, které byly výboru předloženy, a to část po části a bod za bodem. Sovětský návrh je nejdůkladnější a nejdůslednější, protože sleduje hlavní cíl, stanoví způsob postupu i lhůty k jeho uskutečnění. To ovšem neznamená, že sovětská delegace není ochotna projednat návrhy jiných států.

Preambule sovětského návrhu naznačuje hlavní cíl konference. Konečně i americký zástupce Dean Rusk musel přiznat, že „se musí likvidovat prostředky ničení.“ Zástupce Nigérie Wachuku konstatoval, že „následky kterékoliv války budou společným neštěstím pro všechno lidstvo“. Řekl dále, že „musíme vypracovat praktická opatření, abychom vymýtili válku a zbraně z našeho světa a z naší společnosti“. Mexický zástupce Tello uvedl, že „prvním cílem, jediným opravdu závažným cílem, který má stálou platnost, je likvidace války“.

Československý zástupce ministr zahraničních věcí Václav David prohlásil, že by bylo nejužitečnější vzít za základ nejširší a nekomplexnější návrh, který má výbor před sebou, tj. sovětský návrh. Především proto, že je to návrh realistický a konkrétně propracovaný.

Na závěr svého projevu řekl Václav David: „Jsme nadále pevně přesvědčeni, že vyvinou-li všechny delegace maximálně dobrou vůli a projeví potřebné porozumění, při hledání vzájemně přijatelné dohody, bude možno dospět k naší práci pozitivních výsledků a přistoupit k vypracování smlouvy o všeobecném a úplném odzbrojení.“

NÁŠ ZÁPISNÍK

JUBILEA.

V měsíci květnu oslaví životní jubilea vldpp.:

80 let dne 2. 5. P. Adolf

Kupka, farář v. v., Olomouc; 9. 5. P. Jan Kučera, duchovní správce, Ostředek; 30. 5. P. Antonín Mochola, duchovní, Frenštát pod Radhoštěm.

70 let dne 11. 5. P. Jan

Abendroth, farář a vikář v. v., Úpice; 13. 5. dr. Alfons Glos, koop., Hranice.

65 let dne 8. 5. P. Karel

Valenta, admin., Chrást u Chrudimě; 15. 5. P. Jan Padrta, kons. rada, Raspenava.

60 let dne 28. 5. dr. Pro-

kop Valena, admin., Březi u Mikulova.

50 let dne 3. 5. P. Antonín

Kubíček, admin., Čestín; 4. 5. P. František Homolka, admin., Dolní Bukovsko; 9. 5. P. Vilém Fišer, koop., Ostrava — Mar. Hory; 9. 5. P. Jan Panoš, admin., Dírná; 11. 5. P. Antonín Bláha, farář, Předín; 11. 5. P. Antonín Urban, admin., Lukov; 15. 5. P. František Mandys, farář, Přepychy; 22.

5. P. Oldřich Rylich, os. děkan, Nebužely; 24. 5. P. Bohuslav Rusek, administrátor, Louky nad Olzou; 25. 5. P. František Dvořák, admin., Rybáře; 27. 5. ThDr. František Hrnčíř, provisor, Velké Heraltice; 29. 5. P. Rudolf Harazim, provisor, Dolní Benešov.

PŘIJÍMACÍ ŘÍZENÍ NA ŘÍMSKOKATOLICKOU BOHOSLOVECKOU FAKULTU.

Při přihlašování kandidátů ke studiu bohosloví na ř.-k. Cyrilometodějské bohoslovecké fakultě v Litoměřicích na školní r. 1962 až 1963 nutno postupovat takto:

Kandidáti si vyžádají písemně nebo ústně u příslušné kapitulní konsistoře tiskopis přihlášky ke studiu. Přesně vyplněný tiskopis přihlášky zašlou kapitulní konsistoři prostřednictvím svého duchovního správce nejpozději do 20. dubna 1962.

K přihlášce připojí: a) osvědčení o čs. státním občanství; b) maturitní vysvědčení (může být dodá-

no až po složení maturitní zkoušky přímo děkanství ř.-k. CM bohoslovecké fakulty v Litoměřicích, Komenského 4; c) křestní a rodný list nebo rodný list a potvrzení o křtu sv.; d) oddací list rodičů; e) podrobný životopis; f) vysvědčení úředního lékaře o zdravotním stavu; g) doklad o sv. biřmování, byl-li uchazeč biřmován; h) doporučení místního duchovního správce (připojí duchovní správce sám.)

Kapitulní konsistoř postoupí podané přihlášky děkanství fakulty, které pak pozve kandidáty k přijímacím pohovorům.

EXERCICIE

V letošním roce se budou konati v Kněžském domově v Praze 2, Ječná, exercicie pro kněze v těchto termínech:

I. 2/7 — 6/7 (P. Alfons Daňha); II. 9/7 — 13/7 (P. Jan Maria Surý); III. 20/8 — 24/8 (dr. Karel Sahan); IV. 27/8 — 31/8 (dr. Method Habán); V. 3/9 — 7/9 (P. Dominik Jirků).

Přihlášky zasílejte na své

nejd. konsistoře, pokud možno do konce června tohoto roku.

ZA MÍR A SBRTŘENÍ NÁRODŮ

Francouzský vlastenec-ký kněz a neohrožený bojovník za mír, abbé Jean Boulrier, byl za svůj nesmlouvavý postoj v otázce boje za mír nespravedlivým dekretem Svatého officia převeden do laického stavu. Na protest proti tomuto rozhodnutí zaslal Celostátní mírový výbor katolického duchovenstva v ČSSR kardinálu Feltinovi v Paříži telegram tohoto znění: „Protestujeme co nejrozhodněji proti nespravedlivé a nekřesťanské persekuci abbé Jeana Boulriera, kterého si všichni mimořádně vážíme jako dobrého francouzského vlastence, bojovníka za mír a vlasteneckého katolického kněze. Přes veškeré persekuce zůstává pro nás abbé Jean Boulrier vzorem katolického kněze a bojovníka za mír a sbřtření národů.“

ÚŘEDNÍ ZPRÁVY

ARCIDIECÉSE PRAŽSKÁ

Ustanovení:

Kohout Pavel, administrátor, Nečtiny, ustanoven dekretem č. j. 1957/62 od 15. 3. 1962 excurrando administrátorem v Krašově a dekretem č. j. 1958/62 excurr. admin. v Dolním Jamném, oboje okres Plzeň-sever.

Tesař František, administrátor, Uhřetěves, jmenován dekretem č. j. 1991/62 od 15. 3. 1962 sekretářem vikariátu říčanského.

Hradecký Václav, administrátor, Číhaná, ustanoven dekretem č. j. 2118/62 od 1. 4. 1962 exkur. administrátorem v Úterý a dekretem č. j. 2119/62 exkur. admin. ve Vidžíně, oboje okres Plzeň-sever.

Ptáček Jaroslav, administrátor, Radnice u Rokycan, ustanoven dekretem č. j. 2120/62 od 1. 4. 1962 exkur. administrátorem v Újezdě u Radnic, okres Rokycany.

Úmrtí:

Poustka Bohuslav, děkan v. v., zemřel 26. 2. 1962 v Senohrabech ve věku 81 let (č. j. 1869/62).

ARCIDIECÉSE OLOMOUCKÁ

Ustanovení:

Macík Josef, administrátor v Břidličné a excurr. adm. ve Velké Štáhlí, ustanoven dekretem čís. 20/62 ze dne 2. 1. 1962 excurrando administrátorem ve Václavově s účinností od 1. 1. 1962.

Bednařík Robert, t. č. m. sl. ve Starém Jičíně, ustanoven dekretem čís. 83/62 ze dne 10. 1. 1962 kooperátorem v Bílovci s účinností od 1. 1. 1962.

Čech Václav, administrátor v Kopřivnici, ustanoven dekretem čís. 323/62 ze dne 31. ledna 1962 s účinností od 1. 2. 1962 administrátorem v Olbramicích a excurr. adm. v Bravanticích.

Dr. Životek Josef, kooperátor v Prostějově u sv. P. a P., ustanoven dekretem č. 311/62 ze dne 31. 1. 1962

administrátorem v Prostějově u sv. Petra a Pavla s účinností od 1. 2. 1962.

Janýška Jan, posledně adm. v Bílavsku, t. č. m. sl. ve Vitonicích, ustanoven dekretem č. 312/62 ze dne 31. 1. 1962 administrátorem ve Vitonicích a excurr. admin. v Loukově s účinností od 1. 2. 1962.

Smrčka Ladislav, administrátor v Buchlovicích, ustanoven dekretem čís. 313/62 ze dne 31. 1. 1962 administrátorem v Polešovicích s účinností od 1. 2. 1962.

Štěpánek Bohumil, kooperátor v Polešovicích ustanoven dekretem čís. 314/62 ze dne 31. 1. 1962 kooperátorem v Gottwaldově s účinností od 1. 2. 1962.

Valach Antonín, farář v Pržně, ustanoven dekretem čís. 315/62 excurrando administrátorem v Hošťálkově s účinností od 1. 2. 1962.

Dr. Kubíček Ladislav, administrátor v Neplachovicích, ustanoven dekretem čís. 316/62 ze dne 31. 1. 1962 administrátorem v Ostravě-Hrabůvce s účinností od 1. 2. 1962.

Šimeček Václav, administrátor v Budišově a excurr. admin. v Guntramovicích, ustanoven dekretem čís. 317/62 ze dne 31. 1. 1962 administrátorem v Neplachovicích s účinností od 1. 2. 1962.

Franc Jaroslav, administrátor v Brumovicích, ustanoven dekretem čís. 320/62 ze dne 31. 1. 1962 administrátorem v Budišově a excurr. adm. v Guntramovicích s účinností od 1. 2. 1962.

Pilch Miroslav, administrátor v Olbramovicích a excurr. adm. v Bravanticích ustanoven dekretem čís. 322/62 ze dne 31. 1. 1962 administrátorem v Kopřivnici s účinností od 1. 2. 1962.

Gajdušek František, kooperátor v Opavě-Kateřinkách, ustanoven dekretem čís. 344/62 ze dne 31. 1. 1962 kooperátorem v Opavě u sv. Ducha s účinností od 1. 2. 1962.

Krakovice Josef, administrátor ve Vítkově, ustanoven dekretem čís. 345/62 ze dne 31. 1. 1962 excurrando ad-

ministrátorem ve Větrkovcích s účinností od 1. 2. 1962.

Křemeček Štěpán, administrátor Vel. Hoštice, ustanoven dekretem čis. 590/62 ze dne 20. II. 1962 administrátorem v Březové u Fulneku s účinností od 15. 2. 1962.

Stiborský Vincenc, farář m. sl. ve Vel. Hošticích, ustanoven dekretem 591/62 ze dne 20. 2. 1962 administrátorem ve Velkých Hošticích s účinností od 15. 2. 1962.

Spala Josef, administrátor v Březové u Fulneku a excurr. adm. ve Vrchách, ustanoven dekretem čis. 592/62 ze dne 20. II. 1962 administrátorem ve Štěpánkovcích s účinností od 15. 2. 1962.

Loprais Antonín, administrátor ve Fulneku, ustanoven dekretem čis. 768/62 ze dne 3. března 1962 excurr. administrátorem ve Vrchách s účinností od 1. března 1962.

Pensionování:

Morávek Václav, farář v Hošťálkově, okr. Vsetín, přeložen výměrem čis. 4701/61 ze dne 30. 12. 1961 na trvalý odpočinek s účinností od 1. 1. 1962.

Kvapil Rudolf, farář Ostrava-Hrabůvka, přeložen výměrem čis. 4621/61 ze dne 30. XII. 1961 na trvalý odpočinek s účinností od 1. ledna 1962.

Msgre Horký Martin, farář v Polešovicích, přeložen výměrem čis. 33/62 ze dne 31. 1. 1962 s účinností od 1. února 1962 na trvalý odpočinek.

Úmrtí:

Prokop Václav Alois, administrátor u sv. P. a P. v Prostějově zemřel 29. prosince 1961, pohřben dne 3. ledna 1962 v Brušperku.

Soukup Emilian, OP zemřel na Moravci 5. ledna 1962.

Pillich Emil, děkan a farář, Odry, zemřel dne 31. 12. 1961 v Odrách, pohřben 4. ledna 1962 tamtéž.

Pospíšil Josef, katecheta v. v. v Břestě, zemřel 3. 1. 1962 v Břestě, pohřben 5. ledna 1962 tamtéž.

Dr. Ivánek Rajmund, farář ve Větrkovcích, zemřel 17. ledna 1962 ve Vitkovcích a dne 20. 1. 1962 pohřben ve Větrkovcích.

Moučka Augustin, kooperátor v. v. v Březolupech, zemřel 18. ledna 1962 v Březolupech a pohřben dne 20. ledna 1962 tamtéž.

Kolísek Antonín, farář v. v., Velké Karlovice, zemřel dne 24. 1. 1962 ve Velkých Karlovicích a dne 29. 1. 1962 pohřben tamtéž.

Bečica Josef, farář Roubanina, zemřel 8. 2. 1962 v Roubanině, pohřben 12. 2. 1962 tamtéž.

Dr. Hrabal Josef, farář v. v., Uher. Hradiště, zemřel 9. 2. 1962 v Uher. Hradišti, pohřben 13. 2. 1962 tamtéž.

Kratochvíl Vladimír, v. v. v Kvasicích, zemřel 13. 2. 1962 v Kvasicích a 17. 2. 1962 pohřben tamtéž.

Šimeček František v. v. v Novém Jičíně, kněz diecése brněnské, zemřel 27. 2. 1962 v Novém Jičíně a dne 2. 3. 1962 pohřben tamtéž.

Marek Antonín, farář v Kašavě, zemřel dne 21. 2. 1962 v Kašavě a 26. 2. 1962 pohřben tamtéž.

Hadamčík František, far. v. v. v Opavě, zemřel 24. 2. 1962 v Opavě a dne 28. 2. 1962 pohřben v Kylešovicích.

Novák Cyril, farář v Kostelci n. H., zemřel dne 18. 2. 1962 v Kostelci n. H. a pohřben dne 22. 2. 1962 tamtéž.

Slavík Josef, farář ve Štěpánově, zemřel dne 18. 2. 1962 v Olomouci a dne 22. 2. 1962 pohřben ve Štěpánově.

Pírek Adolf, čestný kanovník kroměříž. kapituly, referent kapitulní konsistoře v Olomouci, zemřel dne 9. března 1962 v Olomouci a dne 15. 3. 1962 pohřben tamtéž.

DIECÉSE BRNĚNSKÁ

Ustanovení:

Prívěťivý František, administrátor v Modřicích, okr. Brno-venkov, ustanoven od 1. 1. 1962 exkur. admin. v Moravanech, okr. Brno-venkov.

Petrů Vladimír, adm. v Dol. Dunajovicích, okr. Břeclav, ustanoven od 1. 2. 1962 adm. v Radešinské Svatce.

Dr. Valena Antonín, adm. v Březí u Mikulova a exkur. admin. v Dobřém Poli, ustanoven od 1. 2. 1962 exkur. admin. v Dol. Dunajovicích, okr. Břeclav.

Vodák František, admin. v Černé Hoře, okr. Blansko, ustanoven od 1. 2. 1962 exkur. admin. v Dlouhé Lhotě, okr. Blansko.

Zátopek František, farář ve Viskách, okr. Blansko, ustanoven od 1. 2. 1962 exkur. admin. ve Svitávce, okr. Blansko.

Prnka Tomáš, koop. Staré Brno, ustanoven od 1. 2. 1962 zastupujícím koop. ve Valči a Dalešicích, okr. Třebíč.

Němčanský Antonín, farář v Hrušovanech n/Jev., okr. Znojmo, ustanoven od 1. 3. 1962 admin. v Horních Kounicích, okr. Znojmo.

Benda František, farář v Hor. Kounicích, okr. Znojmo, ustanoven od 1. 3. 1962 admin. v Hrušovanech, okr. Znojmo.

Dvořák Rudolf, admin. ve Vrbici, okr. Břeclav, ustanoven od 1. 3. 1962 admin. v Bořeticích a exkur. admin. ve Vrbici a Němčickách, okr. Břeclav.

Palata Karel, admin. v Přitlukách a exkur. v Zajeři, ustanoven od 1. 4. 1962 exkur. admin. v Rakvicích, okr. Břeclav.

Hrušat Ferdinand, koop. ve Šlapanicích, okr. Brno-venkov, ustanoven od 1. 4. 1962 koop. v Brně-Tuřanech, okr. Brno-venkov.

Novotný Vladimír, koop. Brno-Tuřany, ustanoven od 1. 4. 1962 koop. ve Šlapanicích, okr. Brno-venkov.

Hamerla Jan, admin. v Brně-Bystřci, ustanoven od 1. 4. 1962 admin. v Letonicích, okr. Vyškov.

Malý Benedikt, admin. v Ostrovačicích a exkur. Veverské Knínice, okr. Brno-venkov, ustanoven od 1. 4. 1962 admin. v Brně-Bystřci.

Vlach František, admin. ve Vlasaticích, okr. Břeclav, a exkur. v Troskotovicích a Branišovicích, okr. Znojmo, ustanoven od 1. 4. 1962 admin. v Ostrovačicích a exkur. Veverské Knínice, okr. Brno-venkov.

Kabátek Antonín, admin. v Hodonicích a exkur. v Dyji, okr. Znojmo, ustanoven od 1. 4. 1962 admin. ve Vlasaticích, okr. Břeclav a exkur. v Troskotovicích a Branišovicích, okr. Znojmo.

Marek Bohuslav, admin. v Tasovicích a exkur. Načeračice, okr. Znojmo, ustanoven od 1. 4. 1962 exkur. admin. v Hodonicích, okr. Znojmo.

Pacal Josef, admin. Znojmo-Louka, ustanoven od 1. 4. 1962 exkur. admin. v Dyji, okr. Znojmo.

Jmenování:

Šindelář Karel, admin. v Novém Veselí, okr. Žďár n/Sáz., jmenován od 1. 12. 1961 správcem děkanství Žďár n/Sáz.

Bednář Vincenc, admin. Dobřínsko, okr. Znojmo, jmenován od 1. 12. 1961 správcem děkanství hostěradického.

Pensionování:

Motáček Cyril, farář ve Dlouhé Lhotě, okr. Blansko, pensionován od 1. 2. 1962.

Zemánek Arnold, farář a děkan ve Svitávce, okr. Blansko, pensionován od 1. 2. 1962.

Spurný Jan, arcikněz, děkan a farář v Rakvicích, okr. Břeclav, pensionován od 1. 4. 1962.

Zemřeli:

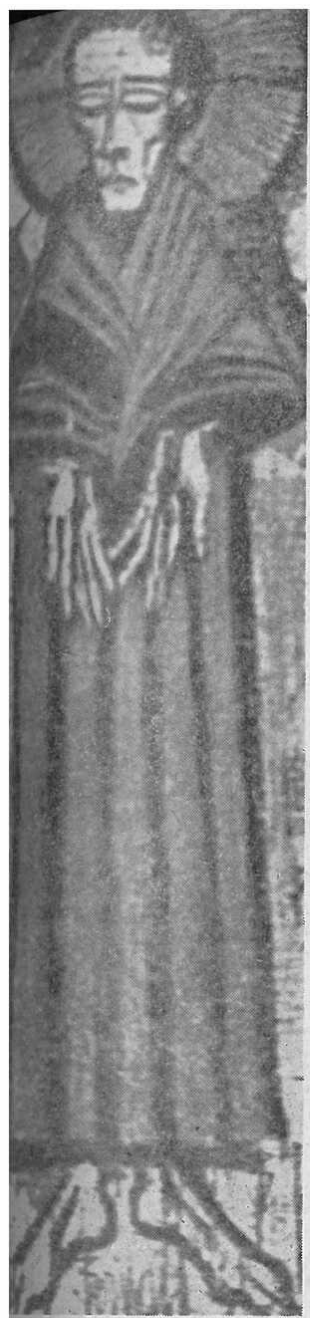
Otruba Josef, děkan a farář v Běhařovicích, okr. Znojmo, zemřel 11. 12. 1961.

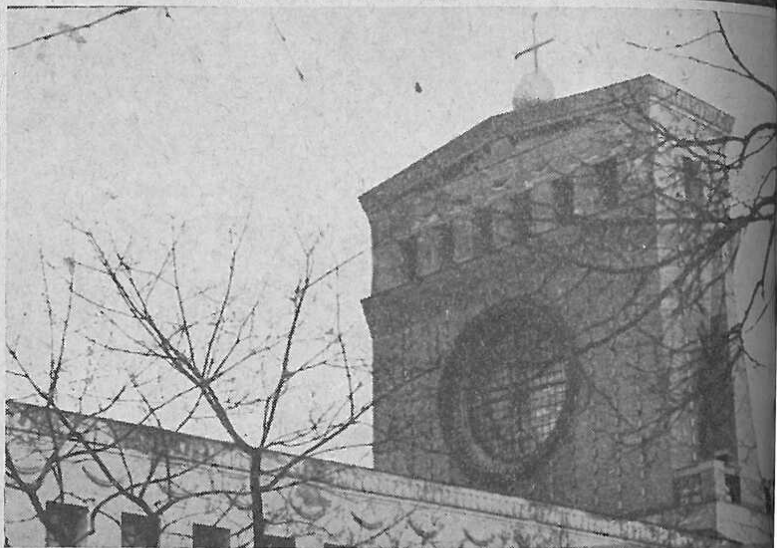
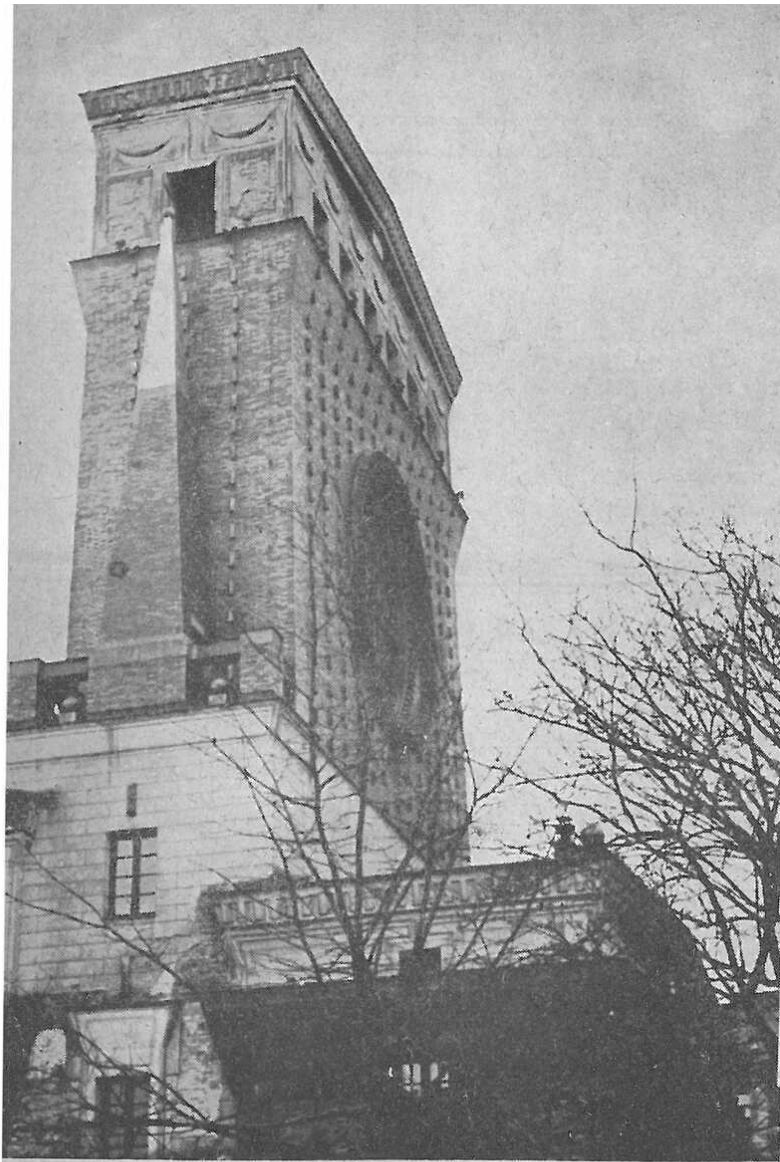
Válka Josef, arcikněz, děkan a farář v. v. Tišnov, okr. Brno-venkov, zemřel 30. 1. 1962.

Stejskal Stanislav, farář v Letonicích, okr. Vyškov, zemřel dne 14. 3. 1962.

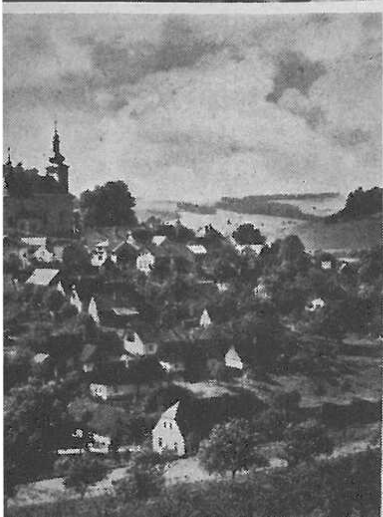
Rampula Josef, prof. náb. v. v. Telč, okr. Jihlava, zemřel 20. 3. 1962.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ - Ročník XII - Číslo 5 - V Praze dne 10. května 1962

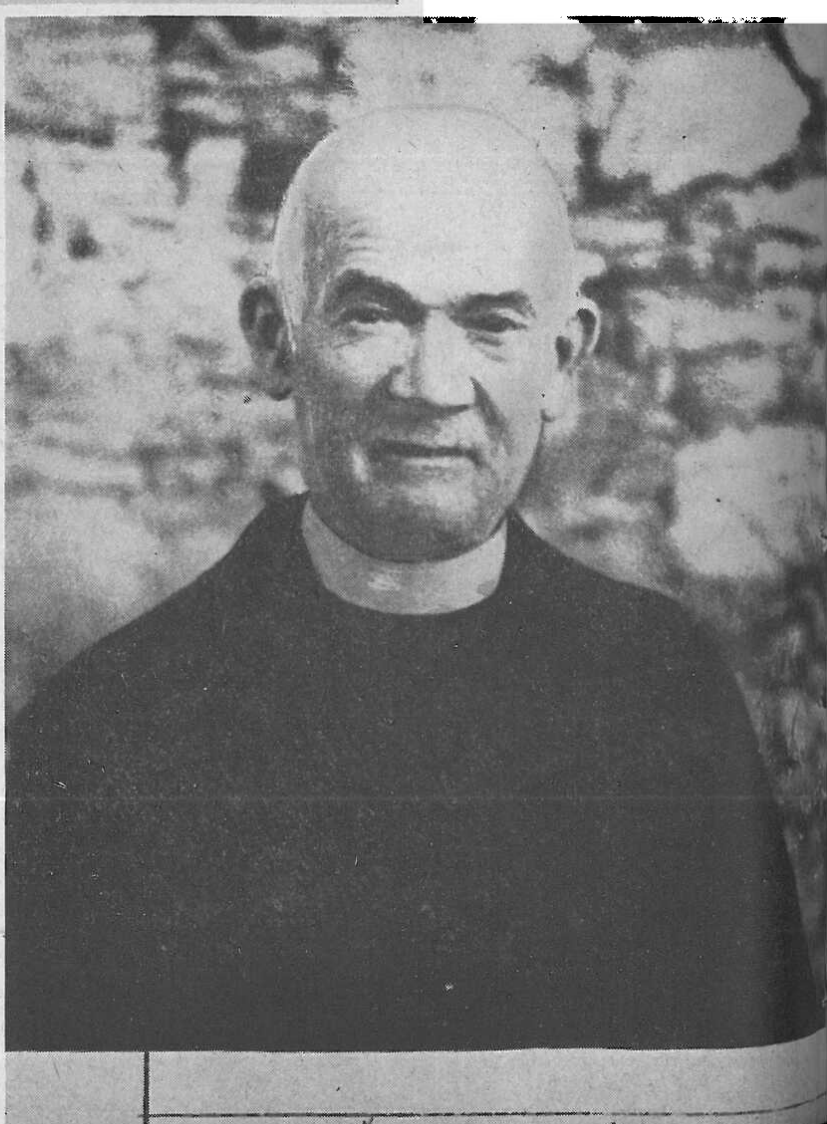
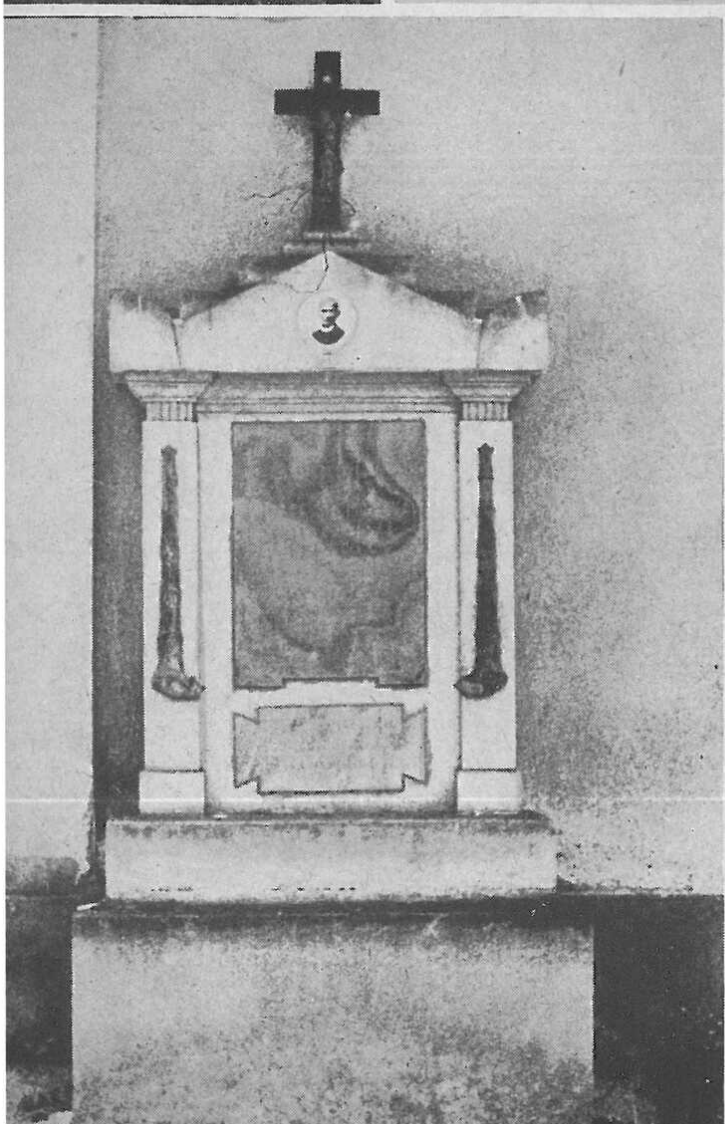

P. Josef Stemberka jako student bohosloví se svým otcem, vlevo jeho rodný domek a rodiště Pecka v Podkrkonosí, vpravo křtitelnice v chrámu sv. Bartoloměje v Pecce, kde byl pokřtěn, dole pomník s pamětní deskou a fotografií na boční stěně kostela v Pecce, poslední fotografie ze života **P. Josefa Stemberky** a jeho podpis ze zachované farní listiny.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

MĚSÍČNÍK KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA. ROČNÍK XII. ČÍSLO 6. ČERVEN 1962

O B S A H : ThDr. Metoděj Habáň: Úprava vztahů soužití v zásadách pravdy, spravedlnosti a lásky, ThDr. Antonín Salajka: Poslední rozmluvy Ježíšovy, ThDr. Otokar Balcar: Kritické poznámky k pojmu a podstatě pověry, ThDr. Jaroslav Kouřil: Ferie, P. Josef Kunický: Rozjímavý překlad žalmů, ThDr. Karel Sahan: Suplices Rogamus — Pokorně prosíme a žádáme, P. Václav Zemek: Sluncem a stínem, Dr. Josef Tvrdoň: Janáčkův zapomenutý rukopis, Kněžské jubileum preláta dr. Františka Onderky, Ústřední ředitel ČKCH P. Jan Mára padesátníkem, ThDr. Miroslav Rajmon: Pro lepší svět, Zasedání IX. ústředního výboru CMVKD ČSSR, MUDr. Vlastimil Nikodém: Hygienická hlediska k sv. Eucharistii, P. František Matouš Klácel, vlastenecký kněz, buditel a spisovatel, Arch. Miroslav Potužník: Sklo jako stavební materiál, Mír, jediná absolutní zbraň, Náš zápisník, Absolventi pátého ročníku Cyrilometodějské bohoslovecké fakulty v Praze-Litoměřicích, Úřední zprávy.

VELCÍ MRTVÍ NAŠÍ RODINY

Vzpomínka k 20. výročí mučednické smrti lidického faráře P. Josefa Štemberky dne 10. června 1942.

V životopisech svatých obdivujeme často cesty, jimiž ke své svatosti dospěli, jejich mimořádné dílo a příkladný život. Často dlouhá staletí již přešla od jejich pozemského života a přesto nejsou zapomenuti, ba naopak staletí umocnila na zářný vzor to nejkrásnější, co ve svém životě vykonali, čím věrně sloužili Bohu a svému lidu. Ale jak rozličný je lidský život tak rozličné jsou i cesty k dokonalosti a svatosti. Nejen mimořádné činy, slavná díla jsou takovými pomníky lidské nesmrtelnosti, ale stejně tak i prostý život, věrná služba Bohu, často ve skrytu očí světa, toť jedna z cest, která vede k nebi.

Jedním z těch prostých a velkých kněží, který věrně sloužil Bohu, svaté Církvi a své vlasti a který svůj život ukončil navíc mučednictvím — byl lidický farář P. Josef Štemberka. Právě v těchto dnech, 10. června vzpomínáme lidické tragedie, dvacátého výročí mučednické smrti lidického duchovního pastýře a jeho farníků. Pod prostým lidickým křížem se modlíme za jejich spásu a vzpomínáme ...

P. Josef Štemberka se narodil 2. února 1869. Pocházel z Pečky v Podkrkonoší, z rodiny ručních tkalců. Poznal bídu a odříkání lidu a po svém vysvěcení na kněze se snažil pomáhat svému lidu nejen duchovně, ale i hmotně. Roku 1909, ve svých 40 letech, přichází P. Josef Štemberka do Lidic, kde poženaně po třiatřicet let věrně sloužil Bohu, Církvi a vlasti — až do hrůzného konce dne 10. června 1942. Tento den hrdinně dostal posláni českého katolického kněze tím, že statečně položil svůj život za vlast a neopustil své farníky ani ve chvíli nejtěžší. Podle soudních výpovědí zaměstnanců gestapa byla mu po předchozím ztýrání nabídnuta možnost zůstat na živu. Odmítl a zůstal s těmi, jimž hlásal slovo Boží, aby slovo Boží jako kněz potvrdil svým životem. Zůstal se svými farníky, tváří v tvář nacistické brutalitě, byl jim dobrým pastýřem do posledního dechu a postavil se s nimi jako jeden z nich vstříc hrdinné smrti. Modlitbou skončil svůj život třiasmdesátiletý kněz, jenž je nám vzácným příkladem opravdové křesťanské lásky.

Jen černá tabulka označuje místo, kde stával kostel sv. Martina. Pod oltářním obrazem tohoto světce milosrdné lásky k bližnímu přistupoval P. Štemberka denně po 35 let k nejsvětější oběti až do posledního dne svého života, kdy již jako kmet obětoval mši svatou naposledy. Z vlídného lidického kostelíka, který byl založen roku 1357 a měl barokní podobu z let 1738—42, se zachovala jen kostelní vrata, klíč a několik ozdob.

Kolikrát se P. Štemberka nachodil na lidický hřbitov, kolik drahých zde uložil do posvěcené hroudy české země! A jak své farníky miloval, když jim stlal k věčnému odpočinku po často těžkých bojích — vždy jako by kus svého srdce do té chladné země s nimi pochovával. Jejich život byl jeho životem, dovedl se s nimi radovat, když se jim vedlo dobře, trpěl, když viděl, že strádají. Často procházel dlouhé hodiny sám hřbitovem, zastavil se u jednoho hrobu, pak u dalších, zdálo se, že s těmi, kteří ho předešli na věčnost, rozmlouvá. Tak pevně ho vázala láska s těmi, které vroucně miloval, že ani smrt ji nemohla přervat.

P. Josef Štemberka obětoval svůj život, ale srdcím věřících nezemřel. Odpovídá pod prostým křížem, který je nejen symbolem mučednictví, ale i naší víry v život věčný. Modlitbou u jeho hrobu děkujeme mu za všechno a vzpomínáme také těch věrných kněží, kteří právě před dvaceti léty obětovali své životy. Při jejich památce slibujeme, že povedeme i nadále, spolu s ostatními zastánci mírové myšlenky rozhodný boj proti vzrůstajícímu militarismu a neonacismu v Německé spolkové republice a přičiníme se tak o uskutečnění těch ideálů, jichž naši spolubratři, kněží-mučedníci, již nedožili.

ÚPRAVA VZTAHŮ SOUŽITÍ V ZÁSADÁCH PRAVDY, SPRAVEDLNOSTI A LÁSKY

Člověk svou rozumností nabývá bohatší vztahy. Víme, že všechny věci jsou vázány navzájem vztahy působení a přijímají vlivu, a to vše pro vlastní dobro a pro celý řád a harmonii, která je základem všeho dění. I matematicky vyjádřené vztahy podle Platona, zachycují něco z harmonie řádu ve vesmíru, protože vyjadřují zákony běhu věcí.

Člověk má vztahy k dobru, aby je konal a dosáhl, a tím jeho činy nabývají mravní krásy a závaznosti. Bůh je nejvyšší dobro, a proto věřící člověk pro své přirozené vztahy k dobru a pro poznání a tisku k Bohu jako nejvyššímu dobru svým mravním jednáním se Bohu připodobňuje. Cokoliv pozná, že je dobro a vykoná jako mravně závazné, všim se přibližuje k Boží podobnosti. Boží podobu známe z pojmů, které obsahují plnost dokonalosti, např. z pojmu pravda a dobro, ale i z pojmu spravedlnosti a lásky. V tomto jakoby zrcadle Boží dokonalosti může vidět křesťan svou dokonalou formu života, který sestává z činů Bohu podobných. Koná-li je, pak se skutečně Bohu připodobňuje a Boha přijímá a je Bohem přijat. Mravní život je život aktivity a přijímání vlivu ve vztahu k dobru a v křesťanství nadto ve vztahu k nejvyššímu dobru, k Bohu.

Závaznost mravního jednání není jen lidská, nýbrž plyne i ze vztahu k Bohu, od něhož nemůžeme odezírat, protože k němu jsme vázáni jako nejvyššímu zdroji svého bytí a své lidské povahy a svého posledního cíle, ale také vztahy mnohem hlubšími, vztahy poznání a lásky, pro dílo Kristova vykoupění, pro milost, která nám dává nový druh bytí a aktivity z pramenů Spasitelových. „Haurietis aquas de fontibus Salvatoris.“ Takový je základ křesťanství v lidech.

Křesťané však zůstávají se svou mravní výbavou členové lidského společenství na zemi. Není správná výtká, jako by křesťané byli vedeni k tomu, aby se nestarali o soužití s lidmi zde na zemi a o hodnoty, které dává a potřebuje život pozemský ve vzájemném společenství. Člověk svou rozumností a svým nadáním, schopností se rozhodovat nemůže odezírat od stavu života na zemi a od společenství s jinými lidmi. Nikdo nemůže zůstat neplodný a neužitečný v běhu života a vzájemnosti, protože závazek konat dobro a oslavit Boha a s ním se spojit není splnitelný bez kladných hodnot aktivity a bez velmi úzkých a intimních vztahů k člověku. Jenom liberalismus mohl nespravedlivě vytýkat křesťanovi, že se stará jen o sebe a o dosažení blaženosti v nebi. Konkrétní život vypadá jinak a u křesťana není výjimky. Jeho vztahy nejsou menší ani počtem, ani intenzitou. Tím méně může žít křesťan neužitečně a planě v době vědecko-technického pokroku. Tento pokrok zasáhl do všech druhů života a zmnohásobil i vztahy soužití jak ve společenství, ve kterém žijeme, tak vztahy mezi státy navzájem, tj. vztahy vzájemného života a sdílení národů.

Vidíme, že tyto vztahy jsou tak hluboké a životní, že jakýkoliv důležitější lidský problém, ať je vědecký, technický, hospodářský, sociální, politický nebo kulturní a náboženský, nabývá životních rozměrů nadnárodních a světových. Dnes je takových věcí v lidském soužití velmi mnoho.

Jsou dnes obtíže i pro státy s vynikající úrovní života a práce, aby řešily samy, svými silami velké problémy právě proto, že větší problémy sahají do světových rozměrů. Dnes mnohem více než jindy se státy navzájem podmiňují, každý se rozvíjí i tím, že přispívá k rozvoji jiných méně vyvinutých. V hospodářském životě vznikl problém moderní doby, a to problém vztahů mezi hospodářsky vyspělými národy a mezi národy ekonomicky primitivními. Na jedné straně vysoká úroveň a velké požadavky lidu, na druhé straně nedostatek nebo i hlad. Vznikají z toho nové mravní závazky pro rozvinuté vzájemné vztahy mezinárodního vyrovnání mezi tak velkými rozdíly. Lhostejnost k tomu není mravní způsob zásahu, je třeba aktivního zásahu, pro-

tože bez poměrného vyrovnání není možné, aby vládli mezi národy mír, a to trvalý a plodný. Všechny národy a zvláště z toho, že jsou křesťanské, mají odpovědnost za takovou situaci, ale je třeba, aby všichni si byli vědomi takové odpovědnosti. Křesťané především, protože jsou sjednoceni v Kristu jako bratři.

Je těžkou urážkou řádu spravedlnosti i lidskosti zničit nebo promrhat nadbytek zemědělských produktů, zatím co jinde jsou potřebné, a to proto, že privilegovaná vrstva občanů by tím utrpěla na zisku.

To, co zdůrazňuje spravedlnost v těchto nových rozvinutých vztazích mezi národy a státy, je přispívání k rovnoměrnosti: každý člověk svým lidským právem má nárok na potřebné věci a také každý národ jako útvar, v němž jednotlivci mají nárok na ochranu a přiměřený život. Pomoc, která se zde poskytuje, nestáčí odstranit příčiny zaostalosti a primitivnosti hospodářských systémů. Vědomí nutnosti pomoci dozrává u národů, ale ani v takovém díle se nezjevuje všude spravedlnost. Probouzí se při takové příležitosti stará vášeň v nových formách, tj. získat nadvládu nad takovými národy sotva probuzenými technicko-finanční podporou, a tak se objevuje nová forma kolonialismu. Taková vypočítavá pomoc nestaví základnu míru, mezinárodní vztahy se tím nevyrovnávají.

Mravní řád, tj. odpovědnost za činy osobní i státní naráží na velikost lidskou, ale i na nízkost mravní tam, kde se kladou překážky k této spravedlivé rovnoměrnosti. Přesto ale celý svět je dnes v pohybu a hledá prostředky, jak dojít k cíli vyrovnaného života. Zde však vládne neshoda a různost, zvláště však nedůvěra mezi zeměmi navzájem.

Proti nedůvěře rodí se v lidstvu touha a přesvědčení o nutnosti dohody a spolupráce, aby se čelilo nedůvěře a bázní států jednoho z druhého. A zatím se vydávají velké náklady na zbrojení, promrhává se tak obrovský majetek, který svou účelností by měl být konstruktivní ve prospěch lidu, který žije na zemi, nikoliv jen ve prospěch výrobců zbraní. Je tím ochromena i velká síla lidského ducha, která by mohla nové vynálezy obrátit ve prospěch a ne ke zničení národů. Iniciativa pro činnost světového obsahu pro lidstvo a jeho skutečný pokojný a dobrý stav je tak obrácena proti němu. Uvažujeme-li o mnohých jiných jevech moderního života různých národů, vidíme u některých z nich velkou perspektivu a vytváření hodnot pro národ, u druhých maření a mravní úpadek jejich odpovědných činitelů, kteří neberou na sebe všechny důsledky probuzeného života lidského u všech národů. Není všude snaha o spravedlivou vyrovnanost a vzájemnou přiměřenost.

Pravdivost jednání a smýšlení je předpokladem, má-li dojít ke spravedlivé vyrovnanosti a láska je poutem, které udržuje vzájemnou shodu a jednotu a vyrovnává lidské egoistické sklony. Tytéž mravní kvality pravdy, spravedlnosti a lásky mají co činit i v občanském životě uvnitř jednoho národa nebo státu, protože i tam je vzájemný život lidský plný vztahů a se vši plodnou činností pro vytváření hodnot společného blaha.

Kvalita spravedlnosti, jak říká Aristoteles, „je jasnější než jiné mravní kvality, září více než jitřenka nebo večernice“. Je to proto, že spravedlnost diktující zákony lidských vztahů pečuje o společné blaho a dobro všech občanů, nejen o dobro jednotlivce. Ovšem i spravedlnost, která vede jednotlivce, je vznešená mravní kvalita člověka. Je ve svém královském sídle ve vůli člověka, a proto vede vůli k takovým rozhodnutím, která plodí duch plný pochopení a rozvahy pro lidskou vzájemnost. Jiné mravní kvality udržují v člověku meze, aby jeho vášně se nevyhlily z hrází rozumnosti, kdežto spravedlnost řídí rozhodování a dává duchovní sílu *dáti každému, co mu náleží*, a to jak v hmotném řádu, tak v duchovním. Je jisté, že lidskému způsobu života náleží víc a spolu i způsob jednání s člověkem žádá víc než život zvířat. Spravedlivý zasahuje do života jiných, protože kvalita

spravedlnosti upravuje vztahy soužití lidí navzájem. V nadřazenosti rasy nebo jiné, kterou si kdo osvojuje jako jednotlivce nebo národ, porušuje nejen lásku, ale i spravedlnost, že nedává člověku, i když je jiné barvy nebo národnosti, co mu přirozeně a tedy z Boží dispozice patří.

Spravedlnost patří k velkým kvalitám člověka, protože tím, že je užitečná pro život jiných a aktivně se účastní všeho, co patří společnému životu a povznesení všech, zasahuje užitečně do stavby lidského života a jeho vztahů. Taková kvalita ducha se nedá podceňovat a je velmi nutná v křesťanském životě, kde ten, co učinil cokoliv ve prospěch jiného, činí to Kristu samému. V křesťanství totiž všichni jsou sjednoceni jako údý mystického těla Kristova. Spravedlnost přispívá nejvíce k míru a pokojnému soužití lidí navzájem. Sv. Tomáš (II, II. 69, 1) poznamenává, že právě pro veliký význam, který má spravedlnost, nespravedlnost je tím těžší, čím více dila spravedlnosti poruší. Jeden ze způsobů nespravedlnosti je porušovat vzájemnou přiměřenost k jiným lidem; kdo chce např. být nestejný v bohatství a jiných hodnotách lidského života, kdo si osvojuje jakoukoli nadřazenost ve výhodách života a nikoliv i v jeho těžkostech a námáhách a často i škodách. To je jen jeden druh nespravedlnosti, který se týká člověka jedince. Nespravedlnost vůči společnému blahu je větší u toho, kdo pohrdá společným blahem lidské rodiny a tím je schopen se dopouštět velkých zločinů proti jiným. Dnešní život rozví-

řený jak hospodářsky, tak politicky ukazuje fakticky strašné zločiny, k nimž vede jakákoliv nespravedlnost ať osobní nebo trpěná společností a státem. Vidíme z toho, že vztahy mezi lidským životem ve všech jeho formách jsou vázány na mravní kvalitu člověka. I hospodářství a jeho správné struktury tíhnoucí k potřebnému rozvoji a pokroku a k jeho překonání zaostalého primitivismu, který zdržuje rozvoj a znemožňuje zadostučinit potřebám lidstva, vyžaduje na pracovnících a na řízení velkou kvalitu ducha, tj. spravedlnost.

Je už dávno překonané hledisko utilitaristicko-liberální, že jedinou pohnutkou k hospodářské činnosti je výhoda jednotlivce, že nejvyšším zákonem, který upravuje vztahy mezi hospodářskými činiteli, je svobodná konkurence bez hranic. Tento systém měl ještě jiné nespravedlivé zákony, že např. úrok z kapitálu, cena zboží a služeb, zisky a mzdy jsou mechanicky určovány trhem. Proto krok k nezaměstnanosti a k bídě byl u dělníka velmi blízký. Nebyl dovolen zásah státu do hospodářství, odborové organizace byly buď zakázány nebo jen trpěny v malých mezích atd. Nad skutečnými vztahy lidskými zavládl zákon silnějšího, a tak se lidstvo dočkalo velkých krivd a nespravedlností. Velké zisky se dostávaly do rukou jednotlivců, dělnická třída byla nutně uvržena do nouze a nedostatku. Spravedlnost hledá cesty k pomoci a porozumění a k vyrovnání.

ThDr. Metoděj Habáň

POSLEDNÍ ROZMLUVY JEŽÍŠOVY

Další dva verše (15–16) zdůrazňují, že apoštolové, přestože nejsou „ze světa“, zůstanou „ve světě“: „Neprosím, abys je vzal ze světa, ale abys je ochránil od zlého. Ze světa nejsou, jako ani já nejsem ze světa.“ Apoštolové zůstanou ve světě, a proto Ježíš prosí, aby Otec je chránil od zlého, tj., aby nepodlehli zlu od lidí odvrácených od Boha. Zůstanou pak ve světě proto, aby hlásali učení Kristovo, proto Ježíš prosí Otce: „Posvěť je v pravdě! Tvoje slovo je pravda“ (17). Apoštolové mají být utvrzeni v pravdě evangelia Kristova, tj. nejen vnitřním přesvědčením a vírou v nadpřirozené pravdy, nýbrž i tak, aby se stali způsobilými hlasateli zjevených pravd. Další verš (18) staví paralelu mezi posláním Synovo od Otce a mezi posláním apoštolů od Syna: „Jako ty jsi mě poslal na svět, tak i já jsem je poslal do světa.“ Ježíš uvádí ještě další pohnutku, aby Otec posvětil apoštolů, totiž své vlastní posvěcení: „A pro ně se posvěcuji, aby i oni byli posvěceni v pravdě“ (19). Kristus jako člověk se svobodným rozhodnutím své vůle zasvětil vykupitelské smrti. Obětoval se tedy i proto, aby i apoštolové byli posvěceni k svému světovému poslání, a to „v pravdě“, tj. opravdově, skutečně, aby zůstali nedotčeni od nevěřícího světa, zlobou lidí od Boha odvrácených a oddaných tomuto světu a aby patřili zcela Bohu. V tom také záleží svatost, ke které vede pravda, jež přetvořuje člověka a činí ho v životě podobným Bohu.

Následuje modlitba Ježíšova za všechny věřící, tj. za Církev (20–26), kde prosí, aby byli jedno s ním, s Otcem a stali se nakonec účastní věčného blaha. Ježíš především prosí za věřící, „aby všichni jedno byli“: „Prosím však nejen za tyto, nýbrž také za ty, kteří skrze jejich slovo uvěří ve mne, aby všichni byli jedno, jako ty jsi, Otče, ve mně a já v tobě, tak i oni aby byli v nás, aby svět uvěřil, že ty jsi mne poslal. A slávu, kterou ty jsi dal mně, dal jsem jim, aby byli jedno, jako i my jsme jedno. Já v nich a ty ve mně, aby byli dokonale jednotni, a svět aby poznal, že ty jsi mě poslal a miloval je, jako jsi miloval mne“ (20–23). Ježíš zde prosí nejenom za apoštolů, nýbrž za všechny budoucí věřící (členy Církve), na které patří jako na přítomné, prosí několikrát za jejich jednotu vnitřní i vnější. Při tom poukazuje několikrát na svou jednotu s Otcem nebeským, kteroužto jednotu mezi božskými osobami věřící napodobují svou jednotou (víry a lásky) a jsou vlastně skrze Krista spojeni s Otcem. Ze slov Ježíšových „jako ty jsi,

Otče, ve mně a já v tobě“ (21) dovozujeme, že Ježíš měl na mysli vnitřní jednotu věřících, tj., aby byli spojeni vnitřní vírou a vzájemnou láskou, jednotu, která se jeví i zevně vyznáváním týchž článků víry, užíváním týchž prostředků milosti, zachováváním týchž příkázání a také setrváním v témž jediném společenském zřízení čili všechno to, co patří k jednotě Církve. Že měl Ježíš na mysli i tuto vnější jednotu, patrno ze slov „a svět aby poznal, že ty jsi mě poslal“ (23). Jednota mezi věřícími, za kterou Ježíš prosí, má být pohnutkou, aby svět uvěřil v jeho božské poslání.

Svou velekněžskou modlitbu zakončuje Ježíš takto:

„Otče, chci, aby ti, které jsi mi dal, také oni byli se mnou tam, kde jsem já, aby viděli mou slávu, kterou jsi mi dal, neboť jsi mne miloval před stvořením světa. Otče spravedlivý, i když svět tě nepoznal, já jsem tě poznal, a tito poznali, že jsi mě poslal. I dal jsem jim poznat tvé jméno a dám poznat, aby láska, kterou jsi mě miloval, byla v nich, a i já v nich“ (24–26). Prosí především, aby věřící přišli jednou do nebe, k Otci nebeskému, a tam se jim dostalo účasti na slávě, kterou Otec dal Synu ve věčném zrození, a kterou mu určil jako vtělenému Synu (24). Zatímco zde je míněna „sláva“ terminative, mluví se o „slávě“ (ve v. 22) inchoative, pokud totiž jim Syn Boží svým životem a svou smrtí zasloužil a dal slávu čili důstojnost synovství Božího na křtu sv., dokonale pak ji dá v životě věčném, k níž jsou věřící povoláni.

V posledních rozmluvách Ježíšových s apoštoly a v jeho velekněžské modlitbě jsou vyjádřeny mnohé důležité věroučné a mravoučné pravdy, které Ježíš naposledy apoštolům připomínal, objasňoval a zdůrazňoval. Z věroučných pravd jsou to:

- soupodstatnost Syna s Otcem (14, 1–11; 18–20; 15–24),
- zaslíbení Ducha Svatého (14, 15–17; 16, 7–11),
- zmrtvýchvstání (14, 20; 16, 23),
- milost Boží v duši, přebývání Nejsv. Trojice v duši (14, 23),
- působení Ducha Svatého v apoštolech (14, 26; 16, 7–11; 13–15),
- poslání Ducha Svatého od Otce (15, 26),
- vztahy Ducha svatého k Synu (16, 13–14),
- poměr Ježíšův k Otci (16, 15),

- ch) vševědoucnost Kristova [16, 30],
- i) oslava Kristova zmrtvýchvstáním, nanebevstoupením a sesláním Ducha Svatého [17, 1–2],
- j) v čem spočívá život věčný (inchoative) [16, 3],
- k) jednotu Syna s Otcem [17, 11],
- l) prosba Ježíšova za věřící a jejich účast na věčném životě (terminative) [17, 24–26].

K m r a v o u č n ý m pravdám patří:

- a) spojitost lásky a zachovávání přikázání [14, 21, 24],
- b) zanechání pokoje, jehož svět dátí nemůže [27],
- c) nutnost spojení učedníků a vyznavačů s Kristem [15, 1–8],
- d) rozdíl mezi věřícími [15, 2],

- e) výzva k lásce ke Kristu [15, 9], zachovávání přikázání [15, 10],
- f) výzva k lásce vzájemné [15, 12, 17],
- g) svět nenáviděl Ježíše, nenávidí jeho učedníky [15, 18–20],
- h) výzva k důvěře v Krista [16, 33],
- ch) Ježíš prosí za své učedníky [17, 6–19],
- i) Ježíš prosí za jednotu apoštolů [17, 11],
- j) Ježíš prosí za jednotu věřících (Církev) [17, 21–23],
- k) apoštolové a svět [17, 14–19].

Bližší výklady a argumentace z těchto textů podávají příslušné traktáty a části dogmatické a morální teologie a přicházejí v úvahu i v teologii pastorální.

ThDr. Antonín Salajka

KRITICKÉ POZNÁMKY K POJMU A PODSTATĚ POVĚRY

(Dokončení.)

Ačkoli tedy náboženství prakultury nelze ztotožňovat s pověrou, nelze ani tvrdit, že pověra byla ve vývoji lidské kultury zvláštním stupněm, jak se zdá vyplývat z Pertoldovy teorie a terminologie (*terciární víra*). Právem však označujeme pověru za *něco druhotného ve vývoji náboženství* v tom smyslu, že pověra, tak jako magie, bezpochyby od počátku rostla jako protiklad náboženství, jako jeho příživník a tím i škůdce, který ze stromu náboženské víry vysával mízu a mnohdy hrozil náboženství udusit a nahradit svým býlím.

Jako přežitky minulosti pověry obsahují a houževnatě udržují prvky dřívějších názorů a věr, zvláště *animismu* (srv. J. Negelein, *die Weltgeschichte des Aberglaubens* II, 1935, 399), *magie* a *mytologie*, stopy pohanství i zkomošené představy a rity křesťanské. Co se týká pověr evropských národů, Lehmann některé vysvětluje ze zbytků pohanských představ a obyčejů, jež byly přizpůsobeny pojetí křesťanskému (pro české poměry viz Nahodil - Robek, 50 nn), jiné pak odvozuje hlavně ze tří proudů: 1. z pověr chaldejských, přenesených sem v době helenismu, 2. z pověr maurských (židovsko-egyptsko-arabských) a 3. z pověr indicko-amerických, převzatých v 19. století.

Vlastní psychologické zdroje pověr jsou, myslím, dvojí: jednak tytéž egoistické afekty žádosti a strachu, lásky a nenávisti, které daly vznik magickým představám a gestům, jednak živelná touha po přiblížení a dosažení nadmyslného světa, jak se projevuje ve sklonech k okultismu (Spesz, 32). K těmto pramenům přidružila se časem víra v démonické bytosti a stala se zvláště vydatnou podporou pověrečných představ. Bergson spatřuje u pramenů veškeré *fabulace*, do níž však zahrnuje s pověrami i obor „statického“ náboženství, iracionální reakci člověka na pocit nejistoty, úzkosti a bázně (Dvojí pramen mravnosti a náboženství, 1936, 95 n, 113 nn). Je zajímavé, že také J. Liener mluví o přirozené potřebě překonat pocit bezmocnosti a opuštěnosti a soudí: kde tuto mezeru v lidském nitru nevyplní náboženství, tam se vloudí pověra okultismu a mysticismu: „Ukazuje se vždy znova, že ani člověk na vrcholu moderní civilizace neobstojí bez ukojení této potřeby a že o to usiluje... buď náboženstvím, nebo pověrou. Vskutku se stává, že ani vysoce kultivovaní lidé naší doby se nestydí nahrazovat náboženství, jehož se vzdali, pověrou a magií... Čím dokonaleji se v člověku uskuteční náboženský základ, tím více je zajištěn proti všem druhům pověr“ (*Psychologie des Unglaubens*, 1935, 235).

Je pozoruhodné, že W. Schmidt ve svém monumentálním díle o původu a vývoji náboženství na nejstarších stupních (*Der Ursprung der Gottesidee*, 12 sv.) užívá výrazu *Aberglaube* jen zcela výjimečně (viz UGI III, 1931, str. 317; IV, 1933, 419); zřejmě proto, že zde neběží především o hodnocení, co bylo vírou a co pověrou, nýbrž o zjištění skutečnosti, ať byla jakákoli. Jak patrně, dotýkáme se otázky, zda např. *animismus*, *totemismus* a *fetišismus*, *manismus* (kult předků) a *dynamismus* (kult mana-síly) s *magií* a *naturismus* (kult přírodních objektů) s polyteistickou *mytologií*, vesměs směry a stupně, jimiž vývoj náboženství procházel nebo které jej ovlivňovaly, zda to vše byla víra nebo pověra. Odpověď závisí na stanovisku, z něhož tyto útvary posuzujeme. Z hlediska

exkluzivního pravověří byly to jistě samé pověry, jenže opačně hledisko mohlo by vidět pověru zase v onom pravověří. Také kdo předpokládá v prvopočátcích náboženského vývoje lidstva ryzí *monoteismus*, mohl by v těchto útvarech spatřovat protiklady pravé víry čili pověru. Jinak by je posuzoval ten, kdo by právě v nich hledal východiska náboženského vývoje, jako M. Müller v *přírodní mytologii*, E. B. Taylor v *animismu*, H. Spencer nebo J. Lippert v *manismu*, J. H. King a R. R. Marett v *magismu*, E. Durkheim v *totemismu* atd. Ale ani ze stanoviska jen racionálního, podle něhož pověra je plod iracionálních asociací, nelze všechny uvedené útvary šmahem označovat za pouhé pověry: vždyť zde máme co činit s celými světovými názory — *animistickým*, *totemistickým*, *naturistickým* atd., které rozhodně nemůžeme jako celek prohlašovat za iracionální (viz F. Graebner, *Das Weltbild der Primitiven*, 1924). I když se nám dnes jeví primitivní a naivní, v mnohém ohledu klamné a pověrečné, rozhodně nebyly plodem prelogického myšlení ve smyslu E. Lévy-Bruhla.

Z uvedeného vidět, jak je nesnadno odloučit pojem pověry od jakéhokoli osobního, subjektivního, časového a vůbec relativního hodnocení, náboženského či beznáboženského, filosofického, světonázorového. Přirozené se pojem pověry postupně vyvíjel a měnil. Stanovisko církevní teologie je nám známo. Co se týká jiných, např. Lehmann zahrnoval sice do pověr i *spiritismus*, ale o *telepatii* a hledání vody a kovů proutkem se zdržel definitivního úsudku (234, 388 n, 717, 725 n). Pertold sem klade kromě *spiritismu* i přidružené *parapsychologické* názory (P 123 n) a do náboženských pověr řadí křesťanské svatosti jako křest a *eucharistii* (96 n), narození Ježíšovo i klanění mudrců (98) a učení o nebi (100). Pavolkin dokonce prohlašuje všechny náboženské představy za pověrečné a Nahodil - Robek zastávají v podstatě též názor: „z filosofického hlediska je možno položit mezi významy náboženství a pověra rovnítko, protože v obou případech jde o iluzorní ideologii, ... o víru v nadpřirozené síly“ (26). Z téhož stanoviska vycházejí práce sborníku Věda, víra, pověra (škoda, že v knize nenacházím přesné definice těchto pojmů).

Očividně relativní je výměr pověry u Lehmana: „Každý všeobecný názor, který nemá oprávnění v určitém náboženství nebo je v rozporu s vědeckým poznáním určité doby o přírodě“ (5). Více se blíží absolutní objektivitě definice E. Hoffmann-Krayera v slovníku něm. pověr: víra v působení a projevy přírodovědecky nevysvětlitelných sil, pokud nejsou odůvodněny stanoviskem náboženským (u. Skutil, 546); Nahodil - Robek však definici vytýkáji opomíjení „společenských sil, jež se odrážejí v pověrečných představách“ (21), a sami předkládají přijatelné a cenné vymezení pojmu: „Pověry představují tradici se uchovávací souhrn iluzorních představ o nadpřirozených silách, ovládajících přírodní a společenské jevy, a s nimi spojených obřadních úkonů, skládající se z přežitků dávných náboženských názorů, ze zvlargizovaných představ oficiální věrouky a jednotlivých novotvarů, souhrn představ, jenž zůstává za hranicemi té které oficiální víry“ (29). Není to stručná definice, neboť udává i rozsah pojmu. Novým je zde zdůraznění *sociálních* jevů jako předmětu pověr a funkce *tradice* v udržování

pověř, ale nazval bych pověřou i příslušný názor jednotlivců, utvořený bez vlivu tradice, jak tomu jistě bylo při vzniku pověř. Kromě těchto bodů kryje se toto „nové vymezení“ v jádře s formulací Hoffmann - Krayerovou a zvláště výstižně charakterizuje lidové pověř.

Spez praví z hlediska věřícího: „Pověřivý připisuje veciam silu, ktorej nemajú ani zo svojej prírody, ani z ustanovenia božieho“ (11). Já nazývám *pověřou v nejširším, všeobecném smyslu přesvědčení, které přičítá něčemu (osobám, věcem, jevům, úkonům), tajemnou (zpravidla mimopřirozenou) vlastnost (existenci, moc), jaké v skutku nemá (ani podle rozumu ani podle zkušenosti)*. Chybné hodnocení, přeceňování nebo podceňování přirozených schopností a sil, mechanických atd., nenazýváme totiž obyčejně pověřou, nýbrž jednoduše omylem, klamem, nevědomostí.

Úmyslně zde opomímám kritérium náboženské a hledisko víry a trvám pouze na kritériu rozumovém (a zkušenostním), takže podle mého mínění je uvedená definice přijatelná věřícím i nevěřícím a lze ji aplikovat na všechny druhy pověř. Ostatně zastávám stanovisko, že víra musí být jako *obsequium rationabile* (Rom, 12, 1) dokázána rozumovými důvody, i když jsem dalek racionalismu. Podle toho tedy rozhoduje hledisko rozumové, co je v náboženském nebo nenáboženském přesvědčení vírou (složka racionální) a co pověřou (složka iracionální). Které jiné hledisko by zde mělo rozhodovat? „Rozhodnutí o pravdě vůbec a o pravdě určitého náboženství a víry může učiniti konec konců, právem a přesvědčivě jen rozum“ (D. Feuling, Kath. Glaubenslehre, 1937, 12). Z hlediska uvedené definice nelze tvrdit, že věřící považuje každou jinou víru za pověřu, jak myslí Pertold, ale ani nevěřící nemusí spatřovat ve víře, které nesdílí, pověřu.

Konkrétní projevy a formy pověř jsou podle předmětu a cíle různé a jejich logické třídění není o nic jednodušší než sám výměr pověř. Z hlediska církevní mravouky a věrouky, k němuž se vracím, navrhuji tuto přehlednou klasifikaci pověř:

1. *Klamný náboženský kult* (pověřa náboženská v nejvlastnějším smyslu):

1. *modlářství* (idololatrie, kult, klamného božstva),
2. *nenáležitá pocta pravého Boha* (cultus indebitus vel superfluous, viz Prümmer, 409).

II. *Magie*: 1. *čarování*,
2. *hadačství*.

III. *Přechodné pověřčné útvary*, více méně zasahující do předešlých:

1. *populární okultismus* a tabuismus (zákazy), šamanismus a spiritismus,
2. *lidové pověř*: pověř v nejužším a nejběžnějším smyslu.

Jako klamný kult nebývá prost prvků magických, tak ani čarodějství nebývá zcela bez vlivů falešného ritualismu a mnohdy i modlářství.

Zvláště ovšem se tyto prvky prostupují a splývají v III. skupině pověř, v lidovém okultismu a lidových pověřách. *Lidové pověř* se často upínají na předměty oficiální náboženské víry a kultu, nebo mají cílem hádání nebo zajištění štěstí a odvrácení neštěstí: pověřčné magie čísel, dní a úkonů, *amulety* (zpravidla kouzlo ochranné), *talismany* (kouzlo pozitivní, účinné), dále pověřčné prostředky léčebné, *pranostiky* a pověřčná přísloví (viz F. L. Čelakovský, Mudrosloví, 1949, 598 nn). Právě tyto pověř bývají nejrozšířenější a nejsou-li to nevinné nebo zábavné obyčejy, kterým již nikdo nevěří (srv. F. Bartoš, Naše děti, 1949, 13 nn; Č. Zíbrt, Veselé chvíle v životě lidu českého, 1950), nýbrž praktiky, který se skutečně věří, bývají člověka nedůstojné a v každém ohledu škodlivé (viz Pověř, Životem XV/1940, č. 352), ale v příručkách mravouky se o nich neméně mluví. K jejich třídění z nejrůznějších hledisk viz Spez (47 nn), Pertold (51 nn), Nahodil - Robek (61 nn).

Nakonec čtenář uzná, že přesné rozlišení pověř ve skupiny, které by do sebe nezasahovaly, není možné. Ale více záleží na tom, abychom, jak jsme povinni, závčas a důrazně odhalovali nesmyslnost a mnohonásobnou škodlivost pověř, jež se tu a tam vyskytují, a vskutku také v dosahu svého působení netrpěli žádné pověřčivostí. Je-li *Kristovo učení světlem a osvobožující pravdou* (veritas liberabit vos, Jo 8, 32), *pověř důstávají tmou a otročskými pouty*. Naším úkolem je však vést lid pravdou k světlu a svobodě dětí Božích.

ThDr. Otokar Balcar

FERIE

Jako jsme si loňského roku uvědomili, že „neděle“ není nejvhodnějším názvem pro den sváteční, a že daleko lepší pojmenování pro tento den je v latině: Dies Dominica, v ruštině (Voskresenie), nebo v němčině a angličtině (Sonntag a sunday), tak nutno též říci, že v češtině nemáme ani valně vhodný název pro ferie, jestliže je pojmenováváme „všední dny“. Správně kdosi řekl, že slovo všední znamená obyčejně něco šedivého, únavného, něco, co je jaksi fádňí, obnošené ap., a to ferie nejsou. Mnohé dny v týdnu i svým mešním formulářem váží se na neděli, která je jejich hlavou — a zvláště po poslední reformě — a tak rozvíjejí a oživují sílu neděle, která má svým paprskem rozzářit každý náš pracovní den, který tvoří mozkiem a pilným rukama za pomoci technologie hodnoty a napomáhá nám k bohatšímu časnému životu, abychom — „jsouce zaopatření statky časnými, tím dychtivěji mohli vyhledávat věci věčných“.

V pohanském Římě se kolem I. stol. př. Kr. jednotlivé dny týdnu nazývaly podle nebeských těles (den Slunce, Měsíce, Marsa, Merkura, Jupitera, Venuše a Saturna). Židé však týdenní dny jmenovali podle soboty (první den po sobotě, druhý po sobotě atd.), jak je to patrné z Nového zákona např.: Una sabbati (Skutky 27) a je nasnadě, že křesťané — jakož i mnohé jiné věci — přijali toto číslování od nich, jenže začínali nedělí, jež je feria prima, arci tohoto pojmenování pro neděli nikdy neužívali — neděle byla a je, jak víme, dnem Páně, dnem Vzkříšení nebo dnem Slunce. Pouze tedy od prvního dne po neděli se počítalo feria secunda, tertia atd., jen jméno sabbatum (ježto je užíváno v evangelích) podrželi. Ale proč se nazývají pracovní dny ferie? Stalo se tak možná podle velikonočního týdne, neboť

křesťané podle židovského způsobu slavívali velikonoce po celý týden, a proto i u křesťanů každý den v poveli-konočním týdnu byl ferie, a jako každá neděle je ozvěnou velikonoce, tak i dny v týdnu jsou ozvěnou týdne velikonočního, takže snad podle něho byly také dny mimo velikonoční oktávu nazývány feriae. Nebo feria je možná překladem hebrejského sabbatum = odpočinek, a značí pak ovšem dny, ve které se v první Církvi mše sv. nesloužila — byl odpočinek. Konečně někteří tento název vykládají tak, že prý byl zaveden, aby byl křesťanům stálou připomínkou, že celý svůj život mají aspoň úmyslem zasvětit službě Boží a tak jej proměnit v jediný nepřetržitý den sváteční (Origenes, contra Cels. 8, 21).

Protože Kristus Pán byl zrazen ve středu a ukřižován v pátek, proto už v I. stol. mezi týdenními dny středa a pátek vynikaly a křesťané se v tyto dny postili (Didaché c. 8; Pastor hermae, Sim. V. 1; Apošt. const. V, 15; sv. Augustin, Epist. 36, n. 30), konající společnou bohoslužbu, tzv. statio (Tertulian, De orat., c. 19). Společná bohoslužba stacionárních dní, jež se ovšem nekonávala od velikonoce do sv. Ducha, neboť to byly dny radostné, pozůstávala ze žalmů, čtení z Písma sv. a modliteb a v Africe byla též sloužena mše sv. a půst na tyto dny se nazýval semieieunium, polopůst — na rozdíl od postu přísného, jenž trval až do západu slunce. Semieieunium trval jen do konce společných bohoslužeb, tj. asi do 3 hodin odpoledne. Název statio byl převzat z římské vojenské terminologie, kdež znamenal stání na stráž a křesťanům připomínal, že zvláště ve středu a v pátek mají být postem a bohoslužbou na stráž proti útokům ďáblovým. (Židé se postívali v pondělí a ve čtvrtek.) A poněvadž Kristus pán dlel v so-

botu ještě v hrobě, proto koncem 3. stol. v západní Církvi prodlužovali křesťané páteční půst i na sobotu (sv. Augustin, Ep. 36), avšak mše sv. sloužena nebývala (tzv. dies aliturgicus), bývávalo jen kázání (sv. Augustin, Serm. 128, 6). Východaně naproti tomu se v sobotu nikdy nepostili a slavili ji jako den radostný od 4. stol. i mši sv. — tento den jim znamenal dokonání stvoření. Tím, že na Západě páteční půst prodloužili na sobotu, nedbali pak o půst střední a kolem r. 400 tento střední půst na Západě úplně zanikl, a stal se páteční a sobotní půst, který do té doby trval do konce odpolední bohoslužby, pouhou abstinencí od masitých pokrmů a tuto zdrženlivost nařídil výslovným zákonem Řehoř VII. r. 1078. V našich zemích však později sobotní abstinence zvykovým právem přestala, takže zdržovat se od masitých pokrmů bylo nutno jen v pátek, jak to dosud předepisuje kan. 1252, § 1.

Po 4. stol. změnila se dies stationum v Římě tak, že za hlavní věc byla považována společná, s průvodem spojená bohoslužba, která se však konávala i v jiné dny než v polopostní; konávala se např. i v neděle a konávala se tak, že klerus a věřící sešli se v některém kostele poblíže chrámu, kde toho dne měla být statio, papež se tam nad všemi pomodlil modlitbu, zvanou „ad collectam“, načež šli v průvodu za zpěvu litaní a žalmů do onoho chrámu, který byl určen jako statio (ecclesia stationis); tam pak bylo čtení Písma sv., kázání, zpěv žalmů a mše sv. A byl to sv. Řehoř Vel., jenž tyto staré pobožnosti uspořádal, určil pro ně chrámy i dny, a ony dny rozšířil na celou dobu postní, na neděle od Devít-níku až do neděle Bílé, na oktávu svatodušní, na neděle adventní, avšak od „aviňonského zajetí“ pro neúčast papeže svůj význam stationes ztrácely, až úplně zanikly, ač doposud na ně zůstala významná památka, a to jednak v páteční zdrženlivosti od masitých pokrmů a jednak v misálu v zhlaví 87 mši sv. (stacionárních chrámů je ovšem uvedeno pouze 44 a podle nich lze teprve často porozumět mešnímu formuláři, který se na onen den Církve sv. modlí, jak to patrně z výkladu mše sv. od dr. Cinka. Dosud se v těchto chrámech také konávají na ony dny slavné bohoslužby a kdo se jich zúčastní, může dosáhnout velké odpustky — až 30 let a 30 quadragén).

Podobně jako neděle, dělí se i ferie na I., II., III. a IV. třídy. Ferie I. třídy jsou Popeleční středa a všechny dny Sv. týdne. Tyto ferie mají přednost před kterýmkoliv svátkem a nepřipouštějí žádnou komemoraci, leč jednu privilegovanou. Ferie II. třídy jsou ferie adventní od 17.—23. prosince, a dále kvatembrové dny adventní a kvatembrové dny postní a zářijové. Tyto ferie ustoupí pouze před partikulárními svátky II. třídy, a jestliže jsou zatlačeny, musí být komemorovány. Ferie III. třídy jsou ostatní dny doby svatopostní od čtvrtka po Popeleční středě až do soboty před II. nedělí Utrpení Páně a mají přednost před svátky III. třídy. Dále feriemi III. třídy jsou adventní dny až do 16. prosince včetně a tyto svátkům III. třídy ustupují, ale mají být komemorovány. Ostatní ferie jsou feriemi IV. třídy a jestliže jsou zatlačeny, nikdy se nekomemorují. Oficiem feriální počíná matutinem a končí kompletářem, oficiem soboty — s výjimkou Bílé soboty — končí po nóně.

Pondělek zasvětila lidová zbožnost andělům, úterý sv. apoštolům, příp. sv. Antonínovi Pad., středu sv. Josefovi, ve čtvrtek právem vzpomíná na ustanovení Nejsv. svátosti oltářní, v pátek na umučení Páně a jeho nástroj sv. kříž, a sobota je od 9. stol. na Západě zasvěcena Panně Marii, aby tak Bohorodička byla ctěna v den co nejbližší dnu Páně a už v 10. stol. se v tento den modlívalo Officium parvum B. M. V. Sv. Petr Damiani (+ 1072), který je opravil, praví, že už za jeho doby bylo velmi rozšířeno. (Na Východě Panně Marii zasvětili středu.) Lidová zbožnost postupovala tu správně, třebaže ne v přísně logickém sledu. Její pořadí je pestré, jako je pestrý náš život. Což není vhodné, abychom hned na počátku pracovních dní si uvědomili, že Bůh ve své dobrotě poručil svým andělům, aby nás ostržili na všech našich cestách? — A nepřipomínají nám tyto čiré duchové naši duchovnost, jakož i onen fakt, že jsme

jen o málo nižší, nežli jsou oni? (Žalm 8.)

V úterý nám lidová zbožnost staví před duchovní zrak Spasitele, obklopeného apoštolů a dávajícího jim rozkaz: „Jděte do celého světa a hlásejte evangelium všemu stvoření.“ Máme být vědci sv. apoštolům, že tento rozkaz Páně plnili i v nejtěžších podmínkách, že na konec až na sv. Jana pro Ježíše Krista všichni položili i svůj život, a máme si uvědomit, že Božský Spasitel čeká i na naši spolupráci a že každý den máme nejen solidně splnit své úkoly a povinnosti, plynoucí z našeho povolání, ale také se zúčastnit poslání apoštolského. A jestli je někde v tento den zvlášť uctíván sv. Antonín Pad., pak to může být také vhodné i pro naše kraje, lze se totiž k tomuto patronu věcí ztracených modlit i za to, aby naši nejbližší našli apoštolskou víru našich předků.

A jestliže nás lidová zbožnost vede ve středu k obrazu sv. Josefa, netřeba si vzpomínat na všechny čestné tituly, jichž je sv. Josef nositelem, a které by nakonec mohly třeba i jeho biblický obraz zastřít. Nestačí nám si uvědomit, že tento snoubenec Panny Marie byl v Písmě sv. nazván mužem spravedlivým? Nestačí si uvědomit, že sv. Josef byl opravdovou osobností, velkým svět-cem, který každému věřícímu ztělesňuje spravedlnost, tj. v biblické mluvě soubor všech ctností, včetně pokory a čistoty a když ve víru dne a celého svého života vzhlížíme k sv. Josefu, můžeme v tom jistě čerpat povzbuzení, které nás zavazuje. A sv. Josef se nám ukáže jako mocný patron ve všech našich ušlechtilých snahách, jak o tom věděl jeho ctitelé.

Ve čtvrtek právem lidová zbožnost vzpomíná na ustanovení Nejsv. svátosti. Nejsv. Eucharistie je ohniskem veškeré křesťanské zbožnosti. Člověk nežije pouze chlebem pozemským, ale naší duši je třeba i chleba nebeského, naše duše se potřebuje sjednocovat s eucharistickým Pánem, aby na nikoliv snadné cestě k Bohu nezemlela. A naše sv. matka Církve nás zve, abychom denně přistupovali ke stolu Páně, abychom denně přijímali tuto svatou krmí a proto tak velkomyšlně ulehčila eucharistický půst. Denní návštěva mše sv. a co nejčastější sv. přijímání staví každý pracovní den do Božského světla.

Nad pátkem stojí Spasitelův kříž, který je znamením našeho vykoupení a našeho vítězství. Jsme vykoupení díky Boží a bratřími Ježíše Krista i bratřími mezi sebou. Skrze Ježíše Krista jsme spoludědici nebe, náš život ústí v oslavě Boží ve věčnosti. Horizontálně i vertikálně sahá náš pohled do dálek, které nám nemůže ukázat tak velkoryse nikdo jiný. Království Boží je v nás a ono pozvedá naše bytí již nyní do sféry, která leží stranou vši měřitelnosti. A sv. kříž nám netoliko ukazuje cestu, ale on je také nástrojem, prostředkem, jehož pomocí můžeme se stát tohoto království účastni. On nám též připomíná, že každý musí nést své kříže — třebaže v podobě svých denních starostí, povinností i úzkostí. Žádný člověk nemůže se vyhnout kříži, denní práce, starosti i bolest jsou údělem každého člověka. A ti, kdož se jim chtějí vyhnout a je nějak oddisputovat, ti jdou dříve nejhůře, zatímco ti, kteří si co nejčastěji připomínají, že toliko v kříži je spása, a pod tím dojmem plní všechny své povinnosti co nejvěrněji, těm se šlape životem nejlépe a dojdou až do nebe.

Toto poznání nejhluběji zakusila na sobě ta, která stála pod křížem, Matka bolestná, Panna Maria. I z toho důvodu zvlášť uctíváme Pannu Marii v sobotu. Ale k sobotnímu uctívání Panny Marie nepochybne vedly ještě další důvody. Zatímco první následovníci Páně myslili v sobotu na odpočinek Ježíše Krista v kamenném hrobě, v Panně Marii žila víra na Spasitele živého. A tak se stala vzorem naší neochvějné důvěry v Boha a tím i lásky k Němu.

Na konec připomeňme, že první pátek každého měsíce je zasvěcen zvláštní účtě k Božskému Srdci Páně a každá první sobota každého měsíce je od desítiletí zasvěcena obětem a modlitbám za kněze, za kněžský dorost a nová kněžská povolání. Před prvním pátkem mají být věřící vybídnuti, aby si vykonali svou měsíční kolekci a co nejhojněji přistoupili ke stolu Páně a o kněžské sobotě je zvlášť vhodné, aby si i každý duchovní správce učinil

důkladnější zpytování svědomí a modlil se s knězem-básníkem Dostálem-Lutinovem: „Pane, viz, já jsem Tvůj učedník a zástupce. Ó, dej mi svoje ruce, by vezdy jenom žehnalý, ó, dej mi svoje nohy, by všude ovce hledaly, ó, dej mi svoje čelo, by jenom na ně myslelo, ó, dej mi svoje srdce, by pro ně láskou hořelo a kdyby byla

vůle Tvoje na dřevě kříže zemřelo“. Zaslíbení Nejsv. Srdce Páně těm, kteří přistupují nepřetržitě po 9 prvních pátků k hodnému sv. přijímání, měly by v pozlaceném rámu a pěkné úpravě trvale viseti někde poblíž zpovědnice nebo v předšní každého kostela.

ThDr. Jaroslav Kouřil

ROZJÍMAVÝ PŘEKLAD ŽALMŮ

ŽALM 50. MISERERE

Je to čtvrtý z kajících žalmů, vyjadřuje dokonalou lítost nad těžkým hříchem. Obsahuje pokorné vyznání hříchu, lítost, důvěrnou prosbu za odpuštění a slib napravit dosti učiněním spáchané zlo. Důvodem ke vzniku žalmu bylo pokárání proroka Náthana (2 Sm 12,1) po dvojnásobném Davidově hříchu, tj. svedení Betsáby k hříchu manželské nevěry a úkladné vraždy na jejím manžel Uriáš. Hřích může odpustit jenom Bůh, protože každý hřích je zločin spáchaný proti Němu, nejvyššímu zákonodárci. Jenom Bůh může vrátit svoji přízeň a to skrze hříšnickovu lítost.

Rozdělení myšlenek:

- a) Prosba za odpuštění, každý hřích je zlo spáchané na samotném Bohu.*
 - b) Důvod k Boží shovívavosti: narodil jsem se jako člověk náchylný k hříchu. Boží milost mne očistí a vrátí duši radost.*
 - c) Prosba o trojiho ducha: stálosti v dobrém, svatosti a vědomí odpovědnosti úřadu, který zastávám.*
 - d) Kladu ti, Bože, v obět své rozdrčené srdce, buď milosrdný i v uložených trestech, které mi zůstaly po odpuštění hříchu.*
 - e) Dodatek z doby ponížení národa v zajetí.*
- Sbormistru: Žalm Davidův,
 - když k němu přišel prorok Náthan po jeho hříchu s Betsábou.
 - Bože,
smiluj se nade mnou pro svou slitovnost,
zahlaď mou nepravost pro své nesmírné milosrdenství,
 - umyj mne naskrz od mé viny,
očisti mne z mého hříchu,
 - vždyť já svou nepravost přiznávám
a mám neustále na zřeteli svůj hřích:
 - zhřešil jsem proti tobě samotnému
a spáchal jsem,
co je u tebe hanebností,
abys projevil,
jak jsi spravedlivý v tom, co vyřkneš,
nestranný ve svém soudu.
 - Pohled,
narodil jsem se s vinou,
počala mne matka podrobená hříchu!
 - Hle,
tobě se líbí upřímné srdce,
učíš mé nitro moudrosti:
 - pokrop mé srdce yzopem,
ať se očistím,
umyj mne
a budu bělejší nad sníh,
 - dej mi naslouchat radostnému jásotu,
ať si poskočí mé kosti,
které jsi rozdrtil.
 - Odvrať svou tvář od mých hříchů
a zahlaď každou moji vinu!
 - Bože,
stvoř mi čisté srdce
a obnov ve mně ducha vytrvalosti,
 - neodvrhuj mne od své tváře
a neodnímej mi svého ducha svatosti,
 - vrať mi radost nad tvou přízní
a posiluj mne duchem vladařského důstojenství:
 - chci tvé cesty ukazovat chybujícím,
aby se hříšní obraceli na tebe.
 - Bože,
zbav mne trestu za prolitou krev,
Bože,
můj Spasiteli,

ať můj jazyk může jásat nad tvou spravedlností!

- Pane,
rozevři mi rty,
ať má ústa rozhlašují tvoji chválu:
- vždyť ti nezáleží na oběti,
a kdybych nabídl celopal,
nepřijal bys.
- Bože,
mou obětí je zdrcený duch,
Bože,
nepohrdni srdcem pokorně zkroušeným!
- Pane,
pro svou dobrotu
nalož se Sionem shovívavě,
znovu zbuduj hradby Jeruzaléma,
- a pak budeš přijímat zákonitě oběti:
dary i celopaly,
budou ti klást býčky na oltář!

— — —
„Umyj mne... očisti mne...“ — vzato z obřadu očišťování uzdravených malomocných (Lev 13, 6).

„Nepravost, vina, hřích,“ — trojí název provinění, David naznačuje, jak jej hřích tíží.

„Přiznávám...“ — celý rok žil David zaslepený vášní ve hříchu, aniž si jej přiznal.

„Aby projevil...“ — nestrannost Božího soudu i proti vladaři, kterému bezmocní poddaní se neodvážili vytknout veřejně hřích.

„Narodil jsem se s vinou...“ — dědičný hřích naklání člověkovu vůli ke hříchu. David se takto svou slabostí dovolává Božího milosrdenství.

„Matka podrobená hříchu...“ — použito vnitřní vysvětlivky, přesněji by bylo: „počala mne ve hříchu“, což by svádělo k domněnce, že by se jeho matka dopustila téhož hříchu, jako on s Betsábou.

„Tobě se líbí upřímné srdce...“ — i když je vůle člověka nakloněna ke zlému, přece jeho srdce může a musí zůstat upřímné k Bohu, v tom tkví pravá pokora. A dopustí-li Bůh i hřích, má si člověk z něho vzít naučení, moudrost. Příslloví praví, že nejdrážejší přijde člověka to poučení, kterého nabude svými vlastními chybami.

„Pokrop yzopem...“ — Hyssopus officinalis, jeho svazků se užívalo jako kropáče, nabobtnalý a drzý tekutinu, obyčejně krev obětího zvířete. Obraz je vzat z očišťování (Lev 14, 1).

„Rozdrtil kosti...“ — skleslost duševní i tělesná.

„Duch vladařského důstojenství“ — podle Vulg. spiritus principalis. Takřka všichni exegeté (až na sv. Jeronýma) překládají: duch velkomyslného plnění Boží vůle, duch velkorysosti. Avšak vzhledem na verš následující: „chci ukazovat...“ se spíše jeví, že si David uvědomuje špatný příklad, který dal jako král a právě vědomí jeho úřadu jej má posilovat v dobrém předsevzetí. Jinak by verš 15. vyzněl poněkud neústrojně.

„Nezáleží na oběti...“ — přesněji by bylo: „nelíbí se ti oběti“, což ovšem není pravda, protože poslední verš žalmu je Bohu slibuje. Zde je dána do kontrastu vnitřní pokora Davidova s okázalostí obětí vnějších, David v duchu kladé na oltář své zdrcené srdce.

„Zákonitě oběti...“ — tyto dva verše byly přidány v zajetí. Svědčí o tom, jak se Židé tento žalm rádi modlili a právě v dobách největšího svého pokoření se dovolávali jeho slovy Božího usmíření. Obnovení zákonitě bohoslužby je totéž, jako jejich politická svoboda.

Z lat. přeložil a opatřil poznámkami
P. Jos. Kunický

SUPLICES ROGAMUS - POKORNĚ PROSÍME A ŽÁDÁME

Po slavném chvalozpěvu na třikrát svatého Boha, ve kterém se spojujeme my pozemšťané s andělskými kůry ve společném mohutném trisagiu, nastávají modlitby velkého kánonu. Skládají se ze tří modliteb před sv. proměňováním a ze tří modliteb po sv. proměňování; první modlitba před a první modlitba po proměňování je modlitba trojdílná.

Celebrant vzpíná ruce a pak hluboce skloněn se modlí modlitbu opravdu sociálně významnou. Obsahem této modlitby není v první řadě on sám a jeho vlastní zájmy — obsahem této modlitby je v první řadě Církev svatá katolická. „Te igitur, clementissime Pater, ... supplices rogamus ac petimus ...“ pro Ecclesia tua sancta catholica: quam pacificare ... digneris toto orbe terrarum.“ S pohledem na mapu celého světa vidí kněz potřeby všech národů: odzbrojení, porozumění, sblížení, mír, pokoj, lásku bratrskou všech lidí totius orbis terrarum, nejdražší statky lidského pokolení. Za mír, o kterém Pán Ježíš tolik mluvil se modlíme, za sv. Otce, pro omnibus catholicae et apostolicae fidei cultoribus.

Modlitba nejsv. obět přinášejícího kněze je modlitba skutečně katolická, všeobsáhlá. Vzpomíná na všechny. Memento, Domine, famulorum famulorumque tuarum... Na nikoho nezapomene ze svých drahých a z těch, kteří se do jeho modliteb doporučili. Má jejich jména zapsána ve svých dyptyších — v poznámkovém sešítku. Modlitba celebranta kněze, je modlitba ve společenství a se společenstvím. Svatá liturgie prvními modlitbami velkého kánonu, svým Mementem, svou vzpomínkou za živé nám připomíná, že nic neodpovídá tolik duchu Kristovu jako izolace, jako separace od celku, od společenství s ostatními. „Běda tomu, kdo se izoluje“, je psáno v Písmě svatém. (Kaz 4, 10.) Celebující kněz a každý dobrý katolický křesťan se modlí s ním na ty velké úmysly Církve svaté, na ty velké úmysly i svého národa: o hojnost, pokoj v naší zemi, na ty velké úmysly všech národů světa, aby vládly světem spravedlnost, mír a láska ... a až nakonec myslí na své vlastní zájmy ... Křesťan se cítí ve svých modlitbách od svých bratří obklopený a podporovaný. Jak krásná a vzácná jest myšlenka na skutečnost, že se za něho modlí tolik duší, které mu modlitbu slíbily: otec, matka, bratr, sestra ... kněz v Mementu mše svaté. Jak krásný je náš zvyk ukončit dopis spolubratru knězi slovy: „Oremus pro invicem!“ Jak spasitelná a útěchuplná myšienka, že se za mne modlí takové zástupy zbožných duší, zvláště při Mementu velkého kánonu.

„Communicantes, et memoriam venerantes,“ ve společenství se všemi svatými v nebi se modlí celebrant ve třetí části trojdílné modlitby canonis maioris. To je vrchol opravdové katolické modlitby sociálně vyhrazené. Kdykoliv se katolický křesťan modlí, je si vědom: všichni svatí v nebi i na zemi se modlí totéž „Sláva Otci i Synu i Duchu svatému“. Právě při modlitbě má křesťan hluboké citění pro celek. On zapojuje své modlitby do modliteb celého společenství. Třebaže se tělesně sám modlí, jest si přece jen vědom, že nikdo nemůže předstoupit izolovaný od ostatních před Otce, nýbrž jen jako jedna duše a jedno srdce se všemi ostatními dítkami Božími. Jinak nemůže Bůh mít radost z našich modliteb. Kdo se modlí v izolaci od ostatních, modlí se úzkoprsce a egoisticky. Vystupuje ze společenství. Nemodlí se: „Otče náš, chléb náš, dejž nám dnes. Odpusť nám naše viny. Zbav nás od zlého.“ Nerozumí jednoduše slovy Páně: „Kde jsou shromážděni dva nebo tři ve jménu mém, tam jsem já mezi nimi.“ — Mat. 18, 20.

„Communicantes et memoriam venerantes, in primis gloriosae semper Virginis Mariae, ... sed et beatorum Apostolorum ac Martyrum tuorum ... et omnium Sanctorum tuorum ...“ Nepřehledný zástup modlitčích a přimlouvajících se duší. Ve spojení s nimi volá celebrující kněz k Pánu, abychom „pro jejich zásluhy a prosby byli ve všem tvou, (Boží) rukou chráněni“.

Vědom hříšnosti lidského srdce vztahuje celebrant ve druhé samostatné modlitbě před sv. proměňováním své ruce nad obětními dary, aby naznačil, že hříchy své i „veškeré rodiny věřících“, „canctae familiae tuae“, klade na Be-

SLUNCEM A STÍNEM

(K 50. výročí úmrtí J. V. Sládka)

Sluncem a stínem — to není jenom název básnické sbírky Sládkovy, která vyšla před 75 roky, to je i nástin celého života básníka, tak málo oceněného ve své době a neprávem zapomínaného i dnes. Jeho dílo bylo tak trochu zastíněno slávou současníků, Zeyera, Vrchlického, Čecha. On sám své druhy přirovnával ke vzácné palmě, sebe však jen k prosté české olši. Ale za dnů bolesti a ponížení vlastního národa jsme si ověřovali znovu a znovu hlubokou závažnost ryzího citu Sládkova, který zazpíval svou skřivánčí píseň lásky k národu, k rodné mluvě i k lidu naší země. S naléhavostí zrovna palčivou a s neshledností dovedly jeho verše zapalovat, smelovat a těšit, ale i doufat, že „bude zas dědečkem ve vlastním domě, ten, jehož dědicem chtěl zde mít Bůh!“

Domovem J. V. Sládka byl Zbiroh na Berounsku. Ten chudý a studený kraj s porostem šípků, materiďoušky a vřesu, koutek země, kde na každém kroku potkával a také prožíval lidskou bídu, se stal klíčem jeho umění. Od malička vdechoval rodovou hrdost rolníků i jejich lásku k rodné hroudě, od dětství měl na očích bídu zubožených dělníků ze železáren. A jestliže se o někom může říci, že je věrným dítětem svého kraje, platí to do písmene o Sládkovi. Domov mu nedal hmotné bohatství. Duchovně ho však povznášel vysoko. Sládek daleko vybočil z obvyklého průměru života svých krajanů, udřených venkovánů, cvočkařů, či ušlápnutých kantorů a krásným slovem, odbojným i nesmírně citlivým promluvil za všecko ponížení celého českého domova.

Po svém otci, zedníkovi, zdědil Sládek nejen houževnatost v práci, ale i neústupnou českou hriavu, po matce dar upřímné zbožnosti, citlivost a čistou zpěvnost svého verše.

Po přání rodičů se měl stát knězem. Ale syn se opřel se stejnou rozhodností, s jakou mu otec odmítl veškerou pomoc v dalším studiu. Ač úplně bez prostředků, vrhl se do milovaného studia, psal verše, překládal, zejména z angličtiny, aby se uživil sám. Viděl však také národní i sociální útisk národa a chtěl proti němu bojovat. Aby získal zkušenosti, odjel po universitních studiích do Ameriky. To byly dva roky těžké školy. Živil se, jak se dalo. Pracoval na stavbě železniční trati a zase pomáhal českému farmáři. U polského kněze byl učitelem, varhaníkem, i pomocníkem v hospodářství. Na nějaký čas vedl i krajský časopis. Mnoho prožil na své bludné pouti. Duševní i tělesná námaha a strádání těžce poznamenaly jeho zdraví. Spával na vlhké zemi v lese, ba často i na plochem kameni, jakými se pokrývaly hroby. Po dvou letech chladu v cizině zatoužil celou duší po domově. V památném dopise J. Čelakovskému, synu slavného básníka, píše 16. I. 1869: „Já ale vím, že jsem zmohutněl tím zdejším vzduchem, že jsem se naučil milovat svůj lid jako málokterý u nás, srdcem i rozumem, a srdcem i rozumem že naučil jsem se tyrany nenávidět až k smrti... Písníčkami budu, budu bořit ten chrám otroctví a temnoty!“

Když se vrátil z ciziny a získal hmotné zaopatření, mohl pomýšlet na sňatek. Ale jeho tak bolestně vytoužená choť Emilie zemřela po necelém roku manželství ve chvíli, když dávala život dítěti. Bolesti podlomen hledal Sládek útěchu, kde jen mohl, jak v útěše víry, tak v přátel-

rána Božího, který snímá hříchy světa. „Hanc oblationem ... quaesumus Domine, ut placatus accipias ...“ Modlí se opět za mír našich dnů a „abychom byli od věčného zavržení vysvobození a k zástupu vyvolených připočtení“. Modlí se za ten největší statek pozemský pokoj a mír, a za to největší štěstí nadzemské, za věčné spasení.

Pak shrnuje celebrant ještě jednou všechny obětní modlitby kánonu před konsekrací ve třetí samostatné modlitbě „Quam oblationem tu, Deus in omnibus, quaesumus, benedictam ... facere digneris ...“ „Tuto oběť, prosíme, rač o Bože, ve všem požehnanou, přivlastněnou, platnou, důstojnou a příjemnou učiniti, aby se nám stala těiem a krví nejmilějšího Syna tvého, Pána našeho Ježíše Krista.“

Mohutné findle orací kánonu před konsekrací a mohutná uvertýra sv. proměňování: „ut nobis Corpus et Sanguis fiat dilectissimi Filii tui, Domini nostri Jesu Christi.“

Modleme se ve společenství se všemi věřícími lidmi celého světa za ty největší statky veškerého lidstva: za svornost a milost, za lásku a mír. A vyslyšení budeme skrze Krista Pána našeho!

ThDr. Karel Sahan

JANÁČKŮV ZAPOMENUTÝ RUKOPIS

Rektor Janáčkovy akademie musických umění v Brně dr. L. Kundera věnoval Janáčkovu působení na varhanické škole dosti úplnou monografii, přiznává však, že mnoho dokumentů mu zůstalo utajeno, protože v té době byly neznámé. Dávno před ním pomýšlel zpracovati historii brněnské varhanické školy Janáčkův přítel dr. A. Kolísek, jehož bratr nezištně vyučoval na tomto učilišti liturgii a závažný materiál půjčil do Bratislavy. Při prohlídce pozůstalosti po profesoru hudební vědy na Komenského universitě v Bratislavě dr. D. Orlovi našel jsem několik písemností janáčkovských, které se patrně dostaly do rukou D. Orla po smrti A. Kolísky. Především mne zaujal český a německý koncept Janáčkovy článku „O církevní písni lidu se zvláštním ohledem na vzorný průvod varhan“, podle rukopisu lehce poznatelný, avšak bez udání data jeho stylizace. Z osmistránkového konceptu podle čitelnosti tlumočím myšlenky nejzávažnější:

1. „Přesvědčil jsem se, a to v krajinách zpěvného Slovácká, že lid v chrámě zpívá bez průvodu varhan o mnoho krásněji, zvukněji, správněji co do intonace, živěji v tempu a s větší rozmanitostí v rytmu. 2. Nejednou poslouchal jsem s rozkoší velebnému tomu zpěvu a v pravdě jsem se rozníval, když varhaník neslohovým a nesprávným průvodem prozrazoval méně vytříbený vkus. 3. Chci v několika nehledaných slovech poukázat na obyčejné požadavky dobrého průvodu a ct. posluchačstvo měž mne laskavě omluvna, když při více školském ne slavnostním tomto tematě stal bych se suchopárným. 4. Obyčejně uvádíme píseň buď krátkým závěrem neb pře-

dehrou delší. Obě mají býti téže tóniny i téhož slohu co píseň. Jsou to všeobecné estetické požadavky jednoty a ladu, které dlužno šetřiti. Chybí se obyčejně tehdy, když píseň se pohybuje v některé církevní tónině, neboť znalost těchto není dosud u našich varhaníků všeobecná a dokonalá. 5. Žádáme na předejře, aby byla přiměřena významu církevního dne: aby dojímal více méně slavnostně, neb budila náladu jasnou, ba i temnou. Působivým prostředkem jest případné registrování. 6. Předehru i závěr dlužno považovati za samostatnou skladbu, kteráž může uzavíratí autenticky, dokonale. Obyčejně se však setkáváme s konečným dominantním čtyřzvukem V. stupně, co však nedoporučujeme. 7. Přístupme nyní k písni! Církevní píseň lidu jest skladba periodická. Jednotlivé písně opatřujeme zpravidla dokonalým závěrem té neb oné církevní tóniny; závěr poslední přináležejí hlavní tónině. 8. Nelze popřiti, že těmito různými závěry jednoty písně trpí: pojmáme jednotlivé díly lehce, však celou píseň obtížno si představit. Těmito dokonalými závěry ruším spojitost jednotlivých dílů, ruším nutnost následného po předcházejícím; zesilování, gradace stává se nemožnou. 9. Proto bych se přidával k náhledu odůvodněnému, by závěry se co možná nejvíce zeslabovaly jak melodicky použitím jiné než oktávové polohy, tak harmonicky i rytmicky, vkládáním závěrového vzorce na nepřizvukné doby. 10. Průvod písně má býti správný ohledem tóniny, kterou určití nebývá vždy tak snadno. Určením tóniny přibližně určena jest i doba původu a podle této má se řídití sloh i harmonie průvodu. Vypočísti

ství se Zeyerem a Vrchlickým. I tady dovedl zpívat — jako skřivan, kterého ani nepohoda nedovede umlčet. Hned po bouři vzlétá k oblakům, aby svou písni velebil Hospodina. Prostým, nářkáčím slovem vyzpívá svou lidskou bolest a vzpomínky na ni jej provázely celým životem, i když po pěti letech vdovství se znovu oženil. Konečně zasvítil paprsk štěstí do jeho života a teplo rodiny zadýchlo mu do srdce. Snad nikdo z básníků nedovedl s takovým porozuměním pro dětskou duši radovat se čistým a bezelstným srdcem dítěte, zpívat „Skřiváček písně“ a rozezvučet „Zvonu a zvonky“ radostí a úsměvů. Vždyť žil „Na prahu ráje“. Ryzím citem, roztomilostí, krásou i hudbou jsou prohrátý nejen jeho dětské verše, ale i sloky o piaché lásce, o líbezném okouzlení děvčat a j. nocht.

Člověk nesmírně něžný a přítom skromný, se smyslem pro žert a úsměv a zase plný citu a pochopení k cizí bolesti, člověk věrný, milující a s touhou po přátelství a přece stále opuštěný a zapomenutý — to je lidská tvář Sládkova. A tvář básníkovy? Zpívá jen o tom, co hluboce, niterně prožil. Nemá rád honosná slova, ani překvapivé obraty. S opravdovostí se vyznává ze své lásky k zemi. Hovořil o ní s nadějí, silou a nesmlouvavostí, jako bojovník za práva lidu. Měl odvahu soucivním slovem pohladit i ty nejchudší, jejichž život nikoho nezajímal, zbídačelé lidi měst i venkova. Svě pohlazení provázal vírou v prostého člověka, který svou houževnatou prací si postaví nový život. „Lid v práci své, to lid je ve své síle, ať v kamení, ať v lidské srdce buší, ať rukou pracuje a nebo duší — on může čekat: Přijde jeho chvíle!“

Sládek živě poznal sám na sobě, že „k zmírnění bíd

jiných je třeba dát kousek srdce vlastního“. Za svých studií v Praze počítal od 1. ledna do sv. Josefa tři obědy! Ale nestěžíval si nikdy. Nestěžíval si ani na trýzeň nezhojitelné nemoci srdce a nervů, která ho skličovala víc než 30 let. Nemohl ležet a nemohl spát. Byl vděčný za pár minut dřímoty, opřen o stůl nebo v houpací židli. Když ho bolesti na chvíli přeshly, měl radost z krásy světa a nikdo nepochopí, jak dovedl v takových bolestech naplnit humorem a svěžestí svou „Směšku“ i „Starosvětské písničky“. Thomayer, který nesnášel nářky pacientů, říkával Sládkovi: „Fňukat dovede každé, ale ty, Sládku, jsi mučedník.“ Sládek měl velikou víru v Boha, víru ve vzkříšení a věčný život. Kdysi ministrant u zbrožského oltáře zamýšlel se v posledních svých sbírkách nad zdrojem útěchy a smíru. Jenom upřímná slova dala zaznít veršům: „Z osudu rukou vzal jsem svůj los...“, v nichž život přitrounal životu obilného zrna: „V zem, jež ho vydala, schýlí se klas — kdes v Boží zahradě vyrostu zase!“

V dobách svého tělesného utrpení přeložil básník — vedle obsáhlé své vlastní tvorby — třicet dva svazky divadelních her Shakespearových. Třiatřicátou knihu už nedokončil. Zemřel, vyčerpán bolestmi i obrovskou pílí, před padesáti lety, 28. června 1912. V blízkosti svého přítele J. Zeyera spí na vyšehradském hřbitově svůj sen skromný, nesobecký člověk, který vášnivě prožíval se svým národem dobré i zlé a který svou vírou jej dovedl pozvednout i těšit. Pro svůj optimismus, pro svou obětavou a poctivou práci, pro svou víru v dobrou budoucnost svého lidu i pro svou víru v Boha je Sládek milý a drahý i našim dnům. Zaslouží si, abychom si k němu zase našli cestu!

P. Václav Zemek.

souzvuky, kterých máme při harmonizování užití, jest ne-
takovým souhlasí. Lépe jest tudíž užití taktové kolmice
všeobecné pravidlo obmezuje se samo sebou slohem
písně. Pošetilé tak by bylo různých alterovaných septi-
mových čtyřzvuků užití při písni. Doporučuje se v tomto
ohledu mnohdy i historické stanovisko. 11. Nevolečné čtyř-
zvuky I., III. a IV. stupně sluší, vhodně užity, mnohem
více církevní písni, než zmenšený neb dominantní čtyř-
zvuk. 12. Přepínání hlasů průchodnými a ozdobnými
tóny zastihuje nářev i doporučují se tudíž více prosté
harmonické postupy. 13. Rozmanitost rytmická jest
oprávněná: vždyť i římský chorál jest zdrojem bohatým
všech pravidelných i nepravidelných časoměrných útvarů.
Vyžadují tyto ale dokonalého a umělého provedení. 14.
Toť všeobecné o písni církevní lidu. Množství vždy jiných
pokynů udělení možná při každé písni a jen nanejvýš
vytříbený vkus jest rozhodující. Jsem tudíž přesvědčen,
že skládání dobového průvodu k písni jest nejobtížnější
prací i nemožno tvrditi, že by jediná sbírka byla v kaž-
dém ohledu dokonalá. 15. Nemístné, ba odporné jest vklá-
dání uváděcích akordů mezi jednotlivé díly písně. A jak
valně jest tento nezpůsob rozšířen! Snad zpěvnost lec-
které písně vyžaduje takových vsunutých souzvuků?
Dobrá píseň jich nepotřebuje. Stejným právem podobné
vkládání by se dít mohlo i u jiných forem hudebních:
neoprávněnost takového počínání vynikalo by snad více
v sonátě ap. Malá přestávka kvůli oddechu mezi jedno-
tíly díly jest více méně na místě. Druhdy, zdá se mi,
ukazována technická virtuóznost varhaníků v těchto ka-
dencích! Nynější doba vyžaduje virtuóznost, bohatost a
původnost více v představách hudebních než v prstech:
zajisté velkolepý pokrok! 16. Neméně dbáti máme volby
dobrých písní. Žádáme v prvé řadě, aby píseň lidu byla
zpěvná: mez této zpěvnosti určena jest obsahem slo-
vým. Myslím, že většina nynějších mariánských písní
tuto mezi překračuje. Velmi dobrý výběr církevních písní
obsahuje Lehnerův kancionál. K tomu připomínáme zá-
roveň velezasloužilé dílo Konrádovo: „Dějiny církevního
zpěvu staročeského“. Většina písní v kancionálech jest
vměstnána v jistý přízvukový takt, což při slohové písni

není radno! Neboť ne vždy přízvuk slovný s přízvukem
taktovým souhlasí. Lépe jest tudíž užití taktové kolmice
při ukončení oddílu. Zpěvák i varhaník přizpůsobuje si
pak délku i přízvuk not slovům jednotlivých slok. Vyňal
jsem jednu z nejkrásnějších písní „Vstáť jest této chví-
le“. Opatřena průvodem, transponována jest tato hypo-
frygická píseň o vel. sekundu níže, neboť v tomto obje-
mu hlasovém se příjemněji zpívá. Závěry jsou při rozma-
nitosti většinou zeslabeny, dojem celkový, doufám, tím
jednodušší... Z těchto několika slov vysvítá, že ku pro-
vedení dobrého průvodu církevní písně lidu nutná jest
znalost harmonie, znalost nauky o závěru, starých tónin
a částečně i znalost kontrapunktu mimo vytříbený vkus
a dokonalou zručnost ve hře: mnoho toho, co žádám.
Však i kratší cestou možno v našich venkovských, ale
i pohříchu městských chrámech docílit slušného prelu-
dování a průvodu písně: 1. Hrejtež se preludia význa-
mných mistrů z not a ať zanechá se bezcenné improviso-
vání. 2. Hrejtež se i průvody písní z not a ať hledí se
ponenáhlu vymýtiti ony známé kadence uprostřed písní.
Slíbme si my varhaníci, kterých se to vlastně týká, úsi-
lovně a vytrvale aspoň tato významná přání provést a
zajisté bohoslužba v naší vlasti nabude příslušné kůru
důstojnosti.“

Z citovaného konceptu, doplňovaného na okraji po-
známkami, usoudíme, že jde o Janáčkovu přednášku, kte-
rou snad proslavil na některé z domácích produkcí var-
hanické školy. Z opsaných programů domácích produkcí
vyčteme, že Janáček před hudebními čísly pronesl před-
nášky „O povolání hudebním“, „Varhaník a ředitel
kůru“, „Kterak hudbě naslouchá hudebník“, „O pre-
miérách“, „O dramatických kvintách a oktávách“, „Liszto-
va Svatá Alžběta“, „O skutečné reformě církevního zpě-
vu“ apod. Neméně zajímavé jsou zápisy o schůzích učí-
telů varhanické školy, jejichž originál od 15. září 1891
do 1. července 1909 zůstal L. Kunderovi neznám. Z jistě
bohaté korespondence mezi dr. A. Kolískem a L. Janáč-
kem nachází se v Kolískově pozůstalosti, uložené na ka-
tedře hudební vědy filos. fakulty v Bratislavě, jedině dva
dopisy, obsahem málo zajímavé. Dr. Josef Turdoň

KNĚŽSKÉ JUBILEUM PRELÁTA DR. FRANTIŠKA ONDERKY

50 let kněžského života je vždy příležitostí k zastave-
ní a vzpomínce. Tím více, jedná-li se o duchovní osobu
takového rázu a vlastností, jakým je Msgre ThDr. Franti-
šek Onderek, apoštolský administrátor v Českém Těšíně.

Jako syn krejčího z Bruzovic přijal 28. 7. 1912 z rukou
vratislavského biskupa a kardinála J. Koppa v zámecké
kapli v Javorníku nejvyšší lidskou důstojnost — kněžské
svěcení. Po působení v Jeseníku a hornické Slezské Ostra-
vě byl pro svoje schopnosti a vědomosti povolán k od-
povědnému úkolu vychovatele budoucích kněží. V semi-
nári ve Vidnavě byl svým bohoslovcům nejen profeso-
rem, ale především dobrým rádcem a otcem. V době oku-
pace jako jediný člen profesorského sboru české národ-
nosti prožíval s českými bohoslovci těžké roky poroby.
Jeho znalost slezského lidu a kněží, kteří z největší
části jsou jeho odchovanci, dostalo se mu po osvobození
vysokého, odpovědného, ale zároveň i záslužného úřa-
du arcipastýře.

Jako apoštolský administrátor vykonal velký a zásluž-
ný kus práce v kraji továren, dolů, hutí a nových socia-
listických měst. Řešení otázek v národnostně smíšených
jarnostech vyžadovalo často velmi mnoho obezřetnosti a
moudrosti, ale především lásky k lidu. Dr. Onderek ne-
uzavřel se ani před novým proudem, nezradil lid, z jehož
nejprostších vrstev vyšel. Nové Ostravsko může s hrdo-
stí hledět k svému arcipastýři, u kterého vždy najde piné
chopení pro všechny problémy dneška.

Tichá a lidsky hřejivá milá povaha našeho jubilanta
získala mu nejen srdce všech kněží na Těšínsku, ale
všech, kteří měli příležitost s ním přijít do styku.

V den jeho 50letého kněžství chceme našemu ordináři,
našemu milému p. prelátovi, poděkovat za všechno krás-
né a dobré co vykonal pro církev i vlast a především
pro svůj slezský lid. Současně chceme mu z celého srd-
ce popřáti, aby Nejvyšší Velekněz vrátil jeho tělu choro-
bou zesláblé síly, aby mohl dále v plné svěžesti ještě
dlouhá léta být a působit mezi námi.

Kanovník ANTONÍN VESELÝ,
generální vikář.

ÚSTŘEDNÍ ŘEDITEL ČESKÉ KATOLICKÉ CHARITY P. JAN MÁRA, ČESTNÝ KANOVNÍK VYŠEHRADSKÝ, PADESÁTNÍKEM

Dne 18. srpna t. r. dožívá se padesáti let člen předsednictva CMVKD a ústřední ředitel ČKCH kanovník Jan Mára. Narodil se ve Zlučíně na Milevsku a po středoškolských studiích v Českých Budějovicích a teologických v Praze byl vysvěcen r. 1938 na kněze. V duchovní správě působil ve Veteřově u Kyjova, v Lokti u Karlových Var a v Hloubětíně v Praze. V roce 1949 se stává vedoucím ČKCH a po ustavení ústředního výboru ČKCH byl jmenován ústředním ředitelem, přičemž vede duchovní správu arcidiekanství i sv. Ludmily na Král. Vinohradech.

Jubilant patří mezi první kněze, kteří našli místo v novém společenském zřízení, a svou horlivou činností se velmi zasloužil o šíření nových myšlenek mezi katolickým kněžstvem. Kanovník Mára je znám nejen jako charitní pracovník, nýbrž i jako řečník na kněžských schůzích, autor četných článků v novinách a projevů v rozhlase. Za svou mírovou činnost byl vyznamenán r. 1956 propůjčením vyznamenání „Za výstavbu“, v roce 1959 čestným odznakem a diplomem Čs. výboru obránců míru a na II. sjezdu CMVKD v prosinci 1959 čestným odznakem. Jako arcidiecézní tajemník CMVKD svou organizační činností účinně zasahuje do života našeho duchovenstva, svým jasným politickým uvědoměním je příkladem každému člověku dobré vůle.

Do dalších let života přejeme jubilantu od Pána Boha hojnost darů přirozených i nadpřirozených,

Dr. J. B.

PRO LEPŠÍ SVĚT

Boje za ušlechtilé dílo vytvoření světa bez ničivých zbraní a válek se zúčastňuje stále více lidí. Jejich snahy nekončí protesty a výzvami, ale v západních zemích obránci míru počínají používat účinných prostředků, kterými se snaží burcovat veřejnost a působit na vládní činitele. Jedním z takových opatření byla například „stávka vsedě“ před britským parlamentem v březnu 1962. Odpůrci jaderného vyzbrojování při stávce vsedě upozorňovali na nebezpečí nukleární války. Mezi mírovými pracovníky v Anglii jsou i četní křesťané a duchovní, kteří se také zúčastňují různých protestních akcí, jako mírových pochodů, pronikání na území raketových základů, protestů před parlamentem, neuposlechnutí občanských zákonů a podobně. Své počínání opírají o mravní dovolenost pasivního odporu jako oprávněného prostředku vyjádřit svůj nesouhlas s nespravedlností a zlem.

Hrůzy a zločiny fašismu a nacismu po nástupu k moci a vrcholící v barbarství II. světové války přivedly moralisty k názorům, že účinný odpor proti usurpátorům a diktátorům v jejich počátcích by mohl zabránit následným jejich zločinům. Situace českého národa za nacistické okupace ukázala, že násilným držitelům moci šlo o ožebračení a nakonec vyhubení českého národa v jeho vlasti. Důkazy o zhoubných plánech byly jasně prokázány. Že nacistický režim byl v době okupace nelegitimní, bylo potvrzeno v době osvobození prohlášením neplatnosti všech nacistických zákonů a nařízení okupantů. Je také pochopitelné, že odpor proti nacistickému násilí byl mravně dovolený, neboť šlo o obranu nejzákladnějších práv člověka.

Lidská práva jako výraz přirozeného zákona a jako touha lidí po všelidském universalismu našly svůj výraz v Deklaraci lidských práv přijaté národy v OSN (v roce 1948). Člověk ve společnosti není jejím objektem, ale je subjektem práv, poněvadž je osobou. Podle církevních dokumentů a prohlášení patří mezi základní lidská práva právo na zachování a rozvoj tělesného, duševního a mravního života, právo na manželství a rodinné společenství, právo na práci, právo na osobní bezpečnost a svobodu a mnoho jiných práv, která nejsou než požadavky přirozeného zákona uložené Stvořitelem lidu. Ale jedno z práv klade před lidské a křesťanské svědomí závažný problém: právo na odpor vůči společenské moci a právo občanů na revoluci.

V úvaze o tomto právu se vychází ze zjištění, že proti nespravedlivému útočníkovi existuje právo dovolené sebeobraně, jež může jít až k zabíjení nespravedlivého útočníka. Je známou lidskou zkušeností, že agresor se nenechá odradit od svého zločinného počínání ani prosbami obětí, ani vzbuzováním soucitu k ní. Sebeobrana proti agresorovi je potom nevyhnutelná. V postavení agresora je ta vládní moc, která značně zneužívá své moci, porušuje právo a spravedlnost a tím převrací smysl a účel společenské autority, jímž je dobro celku. Tím se vládní moc stává nelegitimní. Je samozřejmé, že pro osobní chyby vládnoucích neztrácí vláda legitimitu, slouží-li obecnému blahu.

Uznáním principu, že vláda se stává nelegitimní zneužíváním moci, je dáno národům jako společenské skupině právo vzít do vlastních rukou své záležitosti. To znamená, že se jim přiznává právo na odpor. Pasivní právo na odpor, resistance, se projevuje například civilním neuposlechnutím zákonů, stávkami vsedě a podobně. Pasivním odporem, který je nenásilný, si v minulosti mnohé koloniální národy utlačované britským imperialismem dopomohly ke svobodě v asijských a afrických zemích. Není sporu o mravní přípustnost užití pasivního odporu vzhledem k nespravedlivým zákonům nebo zásahům chystajícím zlo. Protesty proti válečné propagandě a horečnému zbrojení v západních státech vedené různými formami včetně pasivního odporu jsou mocnou mírovou silou, která je výrazem lidského a křesťanského svědomí odporovat zlu a stranit dobru.

S použitím aktivního odporu jsou spojeny vážné problémy. Jak se mají zachovat občané vůči moci lidu zřejmě nepřátelské, která těžce a trvale porušuje obecné blaho? Mají právo na revoluci? Jsou moralisté, kteří odpovídají pozitivně. Své tvrzení zdůvodňují tím, že aktivní odpor nelze prohlašovat za nedovolený za všech okolností, neboť tím by národ, lid nebo společenská skupina byly zbaveny jediného účinného prostředku sebeobraně před zhoubou. Bylo by také absurdní dát jedinci jasné právo bránit se před agresorem, ale pak toto právo odmítat kolektivům jako účinný prostředek k vyřešení situace ve stavu krajní tísně. Použití prostředku aktivního odporu lze za zvláštních okolností, jako například při porušování základních lidských práv, při nahrazení práva násilnou mocí diktátorským režimem nerespektujícím

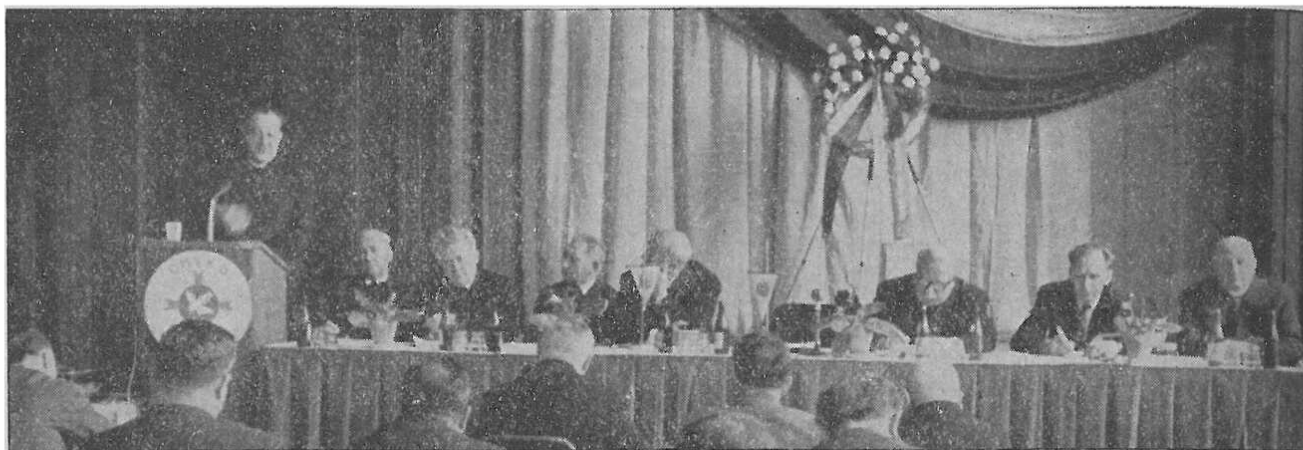
dobro celku. Užití násilí lze při aktivním odporu jen v míře odpovídající požadavku vyhlazení zla. Rozhodování o aktivním odporu nemůže být ponecháno na vůli určitého jednotlivce, ale je záležitostí kvalifikovaných osob schopných dovésti odpor k úspěchu. Užití aktivního odporu je možné jen zřídka, neboť všechny náležité podmínky se často nevyskytují. Rovněž tak před zahájením aktivního odporu nutno vyčerpat všechny nenásilné a pokojné prostředky a mít reálnou jistotu, že aktivním hnutím odporu se situace nezhorší.

Současná situace ve světě ukazuje, že jsou okolnosti, kdy věřící a kněží se aktivně podílejí na díle revoluce (Kuba), kdy i katolíci vyvolávají hnutí odporu (Portugalsko). Vývoj lidské společnosti klade se stále větší naléhavostí křesťanskému svědomí otázky k rozhodnutí tvář v tvář pokračujících nutných změn třídního uspo-

řádání společnosti. Stále více bude pronikat vědomí, že úkolem Církve není uchovávat svět jaký je, ale že je třeba jej činit lepším a dokonalejším a převádět do časných forem tohoto světa aktivní hodnoty křesťanské orientace. Katolicismus nesmí být zakrýváním nelidských sociálních podmínek kulturním pozlátkem. Katolíci svou podporu musí poskytovat všem reformám a snahám diktovaným jménem důstojnosti lidské osoby, přirozeného rozvoje a pokroku a zdravého společenského uspořádání. Zkušenost potvrzuje, že v boji proti sociálním hříhům kapitalismu křesťané nepocítují rozpory ve svědomí. Katolicismus, který by opomíjel požadavky důstojnosti lidské osoby v díle vývoje společnosti, vytvářel by nepříznivé podmínky pro Církev a náboženství.

ThDr Miroslav Rajmon

ZASEDÁNÍ IX. ÚSTŘEDNÍHO VÝBORU CMVKD ČSSR

Dne 22. května zasedal v Praze v Obecním domě ústřední výbor Celostátního mírového výboru katolického duchovenstva ČSSR, rozšířený o profesorský sbor Cyrilometodějské bohoslovecké fakulty Praha—Litoměřice a pražské duchovenstvo. Zasedání bylo v duchu práce kněží, kteří chrání mír, věrni svému poslání i odvážné tužbě lidstva, zcela ve smyslu starozákonního proroka Izajáše (2,4), jež byla uvedena na čelné stěně sálu: „Překovají v radlice meče svoje — ostěpy svoje ve vinické nože.“ Zvláštní atmosféru vytvářel na význačném místě umístěný zlatý věnec se stuhami, na nichž jsme četli nápis: „Lidickým obětím nacistického teroru — Celostátní mírový výbor katolického duchovenstva ČSSR.“ V zahajovacím projevu zdůraznil Msgre dr. Eduard Oliva skutečnost, že prožíváme významné období boje za odvrácení thermonukleární války. Přivítal též vzácné zahraniční hosty zasedání, maďarskou delegaci, sestávající z místopředsedy Národního shromáždění Maďarské lidové republiky a generálního tajemníka mírového hnutí maďarských katolických kněží OPUS PACIS dr. Miklóse Berecztyóczyho a budapešťského děkana, faráře Františka Gabriše.

Hlavní řečník zasedání, předseda CMVKD dr. Josef Plojhar úvodem svého projevu vyzdvihl vlasteneckou i kněžskou povinnost, jež velí stát v prvních řadách bojovníků za mír a zdůraznil nutnost podpory zahraniční i domácí politiky naší vlády, jejímž každodenním zásadním cílem je zachování světového míru. Z vlastních zkušeností a osobních setkání za své nedávné zahraniční cesty vylíčil podrobně situaci na konferenci výboru 18 zemí v Ženevě a zdůvodnil, jak právě tam mnozí neutrálové mají možnost se přesvědčit, kdo přichází vpravdě s upřímnými, konkrétními a reálnými návrhy na odzbrojení. Vyzval k podpoře návrhů SSSR naší vlády a reprezentantů socialistických zemí a vyložil i situaci na Valném shromáždění Světové zdravotnické organizace. Ve svém projevu vzpomněl hlavní řečník též státní návštěvy delegace Německé demokratické re-

publiky a osvětlil přítomným hluboký význam nového poměru, ducha a opravdového přátelství lidu NDR a vůči nám. K připravovanému Světovému mírovému zasedání v Moskvě vyjádřil radost, jež nás naplňuje ze všesvětové síly, kterou tento kongres představuje a v závěru svého projevu objasnil přítomným některé zajímavé události rázu církevně-politického ze zahraničí. Dr. Miklós Berecztyóczy projevil potěšení, že je opět uprostřed československých katolických kněží, s nimiž ho poji dvanáctiletá spolupráce, a vyzval ještě k většímu úsilí

za porozumění mezi národy, aby mohla být odstraněna zeď v Berlíně, jež dělí mírumilovný svět. Zástupce MŠK Karel Šnýdr pozdravil zasedání, kladně zhodnotil průběhy okresních a vikariátních konferencí a popřál do další činnosti mnoho zdaru. Generální tajemník dr. Josef Beneš vykázal a zhodnotil domácí i zahraniční činnost CMVKD, avisoval do budoucna plán akcí, vyličil podrobnosti z konference Čs. výboru obránců míru a oznámil nominaci ministra dr. Josefa Plojgara a dr. Alexandra Horáka na moskevský kongres. Vzpomněl dob, kdy svět ustrnul nad lidickou tragédií nezměrných lidských běd na jedné straně a nacistického barbarství na druhé straně. Přítomní pohnutě vyslechli otřesná líčení o statečném postoji lidického faráře Josefa Štemberky a generální tajemník v závěru vyvodil, že tyto vzpomínky nejsou samoúčelné, ale mají nabádat k ještě horlivější práci za mír. Lidické události ličil též jímavě děkan CMBF dr. Jan Merell a po jeho projevu, za zvuků skladby Bohuslava Martinů „Památník

Lidicím“ odebrala se tříčlenná delegace — děkan dr. Jan Merell, místopředseda dr. Josef Lukačovič a olo-moucký kapitulní vikář prelát Josef Glogar do Lidic, kde položila zlatý věnec se stuhami. V bohaté diskusi se vystřídali kanovník dr. Karel Jonáš, budapeštský děkan František Gabriš, P. Augustin Jurák, košický kapitulní vikář Stefan Onderko, děkan Adolf Waloszek, kanovník-kancleř dr. Petr Franta, tajemník biskupského úřadu Elemir Fillo, děkan František Kajtman, P. František Engelmann, prof. Josef Korec, ředitel ČKCH Jan Mára, kanovník Ladislav Polák, doc. dr. Josef Michal aj. Dopolední zasedání řídil dr. Josef Lukačovič, odpolední probošt dr. František Drábek. Poté bylo přijato usnesení. Kapitulní vikář prelát dr. Antonín Stehlík zhodnotil zdařilou schůzi a vzletnými slovy zakončil zasedání, jehož účastníci odcházeli s nadšením a zápalem vyvrcholit úspěšný boj za trvalý mír lidstva.

Zik

REZOLUCE

ze schůze ústředního výboru Celostátního mírového výboru katolického duchovenstva
Československé socialistické republiky.

Prorocká slova Izaiášova „Překovají v radlice meče svoje, oštěpy svoje ve viničné nože“ (Iz. 2, 4.), byla zbožným přáním tehdejšího lidstva. Dnes však se stává všeobecné a úplné odzbrojení nejzákladnějším požadavkem doby, neboť jest prvním a rozhodujícím krokem lidstva do světa bez válek.

Nikdy nebyla perspektiva trvalého míru tak reálná, ale také nikdy nehrozil lidstvu konflikt tak strašlivý, jakým by byla třetí světová válka. V posledních padesáti letech rozpoutal německý militarismus dvě světové války a po každé, když mělo dojít k válečnému konfliktu, usilovali němečtí politikové zmařit za každou cenu odzbrojení a nepřipustit, aby o něm byly vytvořeny jakékoliv mezinárodní dohody. Nemůžeme proto nečinně přihlížet ke snahám bonnských imperialistů, kteří úporně hájí plán přeměny NATO v samostatnou čtvrtou atomovou mocnost.

Odsuzujeme všechny snahy zmařit ženevské jednání o odzbrojení, jak se projevují u zástupců západních mocností a zvláště důrazně protestujeme proti americkým nukleárním výbuchům na Vánočních ostrovech v Tichomoří. Bolestně se nás dotýká, že ostrovy, které nesou jméno doby, která křesťanskému světu připomíná narození Ježíše Krista, Knížete míru a pokoje, byly vybrány jako na výsměch pro pokusy a zkoušení vraždicích zbraní Spojenými státy, v jejichž čele stojí katolík jako prezident.

Věříme však, že pevné a rozhodné úsilí všech lidí dobré vůle, kteří věří ve šťastnou budoucnost lidstva, přinutí západní vlády, aby skončily studenou válku a přijaly zásady mírového soužití a přistoupily k mírovému řešení všech mezinárodních otázek.

Těšíme se proto, že je na dny 9.—14. července svoláván Světový kongres za všeobecné odzbrojení a za mír do Moskvy a jsme přesvědčeni, že výměna názorů a diskuse delegátů mírových sil nejrůznějších zemí umožní sjednotit mínění a síly v boji za odzbrojení. Ztotožňujeme se plně se závěry Československé konference za odzbrojení a mír, kterou Československý výbor obránců míru svolal na 19. a 20. května t. r., protože realizují cíle naší zahraniční politiky a přispívají k dalšímu upevňování politické a morální jednoty československého lidu, k likvidaci kolonialismu a zmaru imperialistických záměrů. Úsilí o všeobecné a úplné odzbrojení je těsně spjato s řešením vážných mezinárodních problémů, z nichž pro náš lid má mimořádný význam mírové vyřešení německé otázky.

Vzpomínáme letos dvacátého výročí lidického zločinu, při němž mezi 173 lidickými muži padl i katolický kněz, lidický farář Josef Štemberka. Hrdinně odmítl nacistickými vrahy nabízenou milost a věrně setrval se svými farníky až do trpkého konce. Při jeho památce a při památce všech lidických obětí slibujeme, že chceme být vždy v předních řadách těch, kdož usilují o nastolení mírového soužití mezi národy a celou svou činností podporovat všechny síly ve světě, které bojují za odzbrojení a mír.

Prohlašujeme, že v souladu s učením Pána našeho Ježíše Krista jsme připraveni jít za tímto vznešeným a ušlechtilým cílem se všemi lidmi dobré vůle. Svou prací a modlitbami svými i svých věřících se přičiníme o to, aby všichni pochopili, že jedinou cestou ze smrtelného nebezpečí světa je všeobecné a úplné odzbrojení, jak je navrhuje Sovětský svaz.

Celostátní mírový výbor katolického duchovenstva
Československé socialistické republiky

HYGIENICKÁ HLEDISKA K SV. EUCHARISTII

Jako první hygienicko-fysiologická otázka vyvstává doba integrity sumovaných specií. Podle fyziologických pokusů se určuje doba integrity na 8, až 10 minut. I experimentálně se to dá prokázat, když se např. nekonsekrovaná hostie vloží do zkumavky, kde se přidá roztok pepsinu. „Christus in Eucharistia realiter praesens manet, quamdiu species sacrae integrae manent.“ Materií svátosti jsou nekvašený pšeničný chléb a víno. Ve vyslovených konsekračních slovech vzniká forma svátosti a ministrem svátosti je platně vysvěcený kněz.

Jiná hygienická otázka vzniká při podávání této svátosti, a to jak pro kněze podávajícího, tak pro věřícího přijímajícího. Někdo by se totiž mohl domnívat, že při podávání této svátosti je nebezpečí infekce, hlavně „kapénkové“. Ve skutečnosti je toto nebezpečí asi takové, jako v době epidemie ve veřejném dopravním prostředku. Dnes lidé nemocní infekční chorobou v kostele obyčejně nebývají přítomni, poněvadž podle zákona o potírání infekčních chorob jsou hospitalisováni v nemocnici na infekčním oddělení. Ať se to týká třeba nemocných tbc, když tito ve stadiu rozpadu a rozsevu jsou v nemocnici, jinak nejsou pro své okolí nebezpeční. Pohlavní choroby (syphilis) se dnes prakticky nevyskytují — díky socialistickému zdravotnictví — a pozůstali nemocní ve III. stadiu této choroby nejsou také nebezpeční pro své okolí. Proti dětské obrně se u nás očkuje a v důsledku toho není již po dobu jednoho roku hlášeno onemocnění touto chorobou. Proto strach před infekční chorobou je špatný průvodce každého člověka a kněze zvláště. Je však zajímavým pozorováním, že ten, kdo je v době epidemie klidný, je také současně vůči infekci málo disponovaný než úzkostlivý člověk, a to při stejné expozici. Proto kněžím radíme: Pravou chřipku bereme vždy vážněji a očkuje-li se proti ní, vždy se podrobíme očkování, jinak při prvých příznacích uléháme do postele a neděláme ze sebe hrdiny, zvláště jsme-li pokročilejšího věku, poněvadž v tomto případě bývá chřipka vážným, někdy i smrtelným onemocněním. Proto zavčas voláme lékaře a řídíme se jeho radou. Při sezónních katarrech horních cest dýchacích z nachlazení také se řádně léčíme, nepřecházíme je a nebagatelisujeme je, poněvadž špatným jejich léčením obyčejně choroba přejde do chronického stadia, kdy potom léčení trvá mnohem déle. Samozřejmě se jinak varujeme kapénkové infekce zvláště ve zpovědnici, kde opravdu nejspříhodnějším hygienickým zařízením je list celofánu připevněný na mřížku u okénka ve zpovědnici a dbáme také současně, aby byl neporušený, jinak jej nahradíme novým celistvým listem.

Musíme však upozornit na jednu důležitou zá vadu, kterou činí někteří starší kněží — pro ně však je omluvou,

že špatně vidí —, když vedou při rozdělování sv. přijímání přímo své prsty do úst přijímajícího. Tímto neopatrným podáváním by eventuálně mohly infekci roz nést. Při doteku rtu přijímajícího má si kněz ihned utřít prsty do purifikatoria, které drží v levé ruce a má je omotáno kolem ciboria. Potom toto purifikatorium by se mělo práti odděleně od ostatního kostelního prádla a při namáčení by mělo ležeti několik hodin v desinfekčním roztoku. Purifikatorium mělo by se velmi často měnit, aspoň každou neděli či svátek, kdy přijímá více lidí, a tehdy by mělo zářit čistotou a novostí.

Při udílení sv. přijímání u určitých nemocí provázených kašlem a zvracením je nutno být opatrný, a to jednak s ohledem na úctu k Nejsvětější, ale také i z ohledů zdravotních.

I taková maličkost jako je nošení zubní protézy může vyvolat příležitostně polykací obtíže a dráždění ke kašli. Proto by měl kněz v jistých případech taktně a obezřetně věřícího upozornit, aby si zubní protézu před sv. přijímáním z úst odstranil.

Náhlé a záchvatovité stavy kašle bývají u tzv. černého kašle (pertussis), který se hlavně vyskytuje u dětí. Rovněž i chřipka se projevuje záchvaty dráždivého kašle se zvracením, jak jsme to při poslední epidemii pozorovali. V každém případě záchvatu kašle, spojeného s dávením, musí kněz dáti pozor, aby přijímající nevyklopil svůj obsah žaludeční přímo na jeho liturgické roucho. Někdy totiž v takovém případě může být žaludeční obsah i infekční a pro zdraví kněze i nebezpečný.

Z hlediska pastorální péče a odpovědnosti, aby nedošlo ke zneuctění Eucharistie, musí se kněz řídit radami, které podávají učebnice pastorální theologie. Bývají to rady opravdu velmi praktické. Malou hygienickou připomínku máme k tomu, kdyby se stalo, že by nemocný přijatou hostií v záchvatu vyzvrátil; potom musí kněz hostií vyjmouti ze zvratků pinsetou, vodou očistit a uložit nejlépe do malé skleněné misky (Petriho), a na konec deponuje sv. hostií do sacraria v kostele. Proto pinsetu a skleněnou misku (Petriho) by měl mít vždy připravenou zvláště při podávání viaticu.

Při záchvatu kašle, jedná-li se o viaticum, podá kněz nemocnému jen část sv. hostie, a to ve vhodné chvíli, kdy se kašel utišil. Při neztišitelném zvracení (jako je např. hyperemesis gravidarum) mohou a mají zvláště v nebezpečí smrti nemocní přijati sv. přijímání. V tomto případě se doporučuje podat předem na zkoušku část nekonsekrované hostie — nebo aby snad tím nebyl uváděn nemocný v omyl — kousek obyčejného chleba nebo housky. Jestliže nemocný tuto část nevyzvrátí, potom je mu možno podat sv. přijímání.

MUDr. Vlastimil Nikodém

Galerie vlasteneckých kněží

P. FRANTIŠEK MATOUŠ KLÁCEL, VLASTENECKÝ KNĚZ, BUDITEL A SPISOVATEL

V rodině drobného živnostníka, ševce Antonína Klácela narodil se 7. dubna 1808 v České Třebové syn František, o nějž spolu se dvěma sourozenci se rodiče pečlivě starali, takže bystrý František jejich přičiněním se už v šesti letech naučil číst a dokonce na přástkách předčítal. Pro toto nepopíratelné nadání byl dán do škol do Litomyšle, škol ovšem německých, takže první rok svému učiteli vůbec nerozuměl. To mu však učení neznechutilo, nýbrž naopak povzbudilo jeho vůli, takže brzo jazykovou překážku překonal a patřil od té doby k nejlepším žákům na gymnasiu i na filosofii. Strýc Antonín Šmíd, guberniální rada v Brně se zasloužil nejen o jeho vzdělání, neboť on to byl, který prosadil, aby ho rodiče dali studovat, nýbrž i o probuzení jeho národního uvědomění, ježto za ním do Litomyšle posílal české knihy, které spolu s vlivem spisovatele Jana Hýbla, českotřebovského krajana způsobily, že s celým srdcem přilnul k svému učiteli piaristovi Bonifácovi Buzkovi, který s vroucí vervou a přesvědčením šířil mezi studenty národně obroz-

necké ideje. Právě působením Buzkovým se stalo, že se Klácel oddal studiu filosofie a učitelskému povolání. Klácel sám charakterizuje dobu svého mládí jakožto „babylonského zajetí ducha“, neboť rok po jeho narození se objevil na obloze střední Evropy pověstný Metternich ne jako lucifer, totiž světloňoš, nýbrž v tom smyslu, jak to náš lid vyslovuje „luciper“, který za 38 let své všemohoucnosti neuměl činit nic jiného, než stavět hráze každému volnějšímu ruchu. V Brně mu padl za obět Neděle, v Praze Bolzano, ve Vídni Rembold a v nejbližším okolí Klácelově milovaný učitel Buzek, jenž byl poslán do svého rodiště Příbora na nižší gymnasium.

Klácel byl vyzván jeho nástupcem prof. Müllerem, aby podle Buzkových zásad napsal etniku pro druhý ročník filosofického ústavu. A tím položil zárodek tragického osudu Klácelovu: brzo se osamostatnil a kdy měl zapotřebí ještě vedení, sám tajně vyučován a zlákan úspěchy u svých žáků, chtěl se co nejdříve domoci profesury. Touto snahou se dopustil sám tragické chyby: nemaje

prostředků k universitnímu studiu vstoupil do augustiánského kláštera v Brně, ačkoliv k duchovnímu stavu neměl vnitřní vokaci.

Klášteří rocho oblíkl a jméno Matouš obdržel 28. října 1827. Na kněze byl vysvěcen r. 1833. Jeho osvětlený a prozíravý představený poznal mimořádné nadání Klácelova a zároveň vycítil nebezpečí, jež číhalo v jeho povahové neukáznenosti: určil ho proto theologické dráze v domnění, že bude ho možno zdokonalit. Klácel měl za sebou tři rigorsa, když se uprázdnilo místo na filosofickém ústavu v Brně, jež mu představený světil. Tak se stal r. 1835 v 27 letech profesorem.

A ocitl se ve svém životě. Jsa nadán ohnivou výmluvností, skvělým didaktickým nadáním a satirickým žahadlem, jímž bezohledně bodal kolem sebe nečině rozdílu v osobách, získal si brzo oblibu mládeže. Jeho přednášky se nesly duchem idealistické filosofie, humanismu, liberalismu a ovšem nesmlouvavého čeští a slovanství. Na národ shodně s Palackým a Kollárem pohlížel jako na zevní rámec, v němž se veškeré lidstvo „vesměrnost“ vyvíjí. Tuto disonanci mezi augustiniánským knězem a pokrokovým filosofem si vysvětlíme vlivem domácího myšlenkového zaměření, ale hlavně myšlenkovým vývojem západních národů: romantismus v Německu i do katolictví vnášel národní citění a nové politické snahy. Irský politik, přísný katolík, O'Connell, porušil katolické tradice, aby na anglickém parlamentu vynutil ústupky vůči Irčanům. Francouzský náboženský filosof Lamennais prosazoval katolický socialismus... V tomto smyslu všelidské osvěty působil i Klácel a čestné místo zaujal vedle moravských buditelů Fr. C. Kampelíka, Fr. Sušila, Dom. Kinského, V. Žáka a Al. V. Šembery. Kromě Sušila byli všichni Čechy a první přinášeli zvěst nových myšlenek z národnostně uvědomělejších Čech.

Když Klácel r. 1836 vydal *Lyrické básně* a rok na to *Básně*, byl v nich na první pohled zřejmý vliv Klopstockův a Kollárův, ale chyběl v nich lví spár — básnické nadání. Jako filosof přilíží k myšlenkové náplni, nedbá formální vytříbenosti a nemá básnické fantasie. Jsou to otřepané kletby na tyrany, absolutismus, policii. Oslavuje hrdiny revoluce v minulosti i v přítomnosti: velebí pařížskou červencovou revoluci a polské povstání. V básni „Dne 6. července 1415“ zbožňuje Husa; Žižku zařazuje mezi největší hrdiny. Tehdejší kritičtí duchové Chmelenický, Čelakovský, Malý, básně jednomyslně odsoudili, ale čtenáři si je chválili ne tak pro chabou básnickou hodnotu, jako spíše pro vlastenecký obsah a po této stránce vykonaly své užitečné buditelské dílo. S ohledem na dobu projevil v nich Klácel neobyčejnou osobní odvahu.

Jako dozvuk svého německého vychování vydává první filosofický spis německy *Erklärungen der wichtigeren philosophischen Ausdrücke* současně s básněmi. Z podnětu Šafaříkova píše další pojednání výhradně česky do ČČM. Jeho příspěvky jsou na tehdejší dobu — předbřeznovou — velmi četné: Rozvinutá vědeckta, O libosti smíchu v postupu, Kosmopolitismus a vlastenectví s obzvláštním zřetelem k Moravě, dále Tlak, puzení, svěvolnost a náboženství, O citu a rozumu, O smrti, Úvaha o spisech Ant. Marka: Základní filosofie, Logika, Metafysika, F. Hyny: Dušesloví zkušební. Šafařík se o těchto příspěvcích velmi pochvalně vyjádřil. Pak následuje jakési uvedení do filosofie: *Mostek aneb sestavení skromných myšlenek o tom, na čem každému záleží má* (1842). Je to výklad filosofických termínů pro žáky. Rok nato vydal *Počátky vědecké mluvnictví českého*, jež prohlásil za původní dílo, ale podle rozboru dr. St. Součka tento pokus „zbuďovatí vývojesloví jazyka českého ve stylu hegelovské filosofie“ selhal. Podléhal silně vlivu Hegelovy, přesto, že se mu bránil, chtěje vytvořit vlastní slovanskou filosofii. Ale spolu s J. E. Purkynem, J. J. Hanušem, K. Amerlingem a téměř všemi Slovany byl ve vleku německé idealistické filosofie.

Ale nebyla to ani tak filosofie, která se nelíbila jeho vrchnosti církevní i politické, jako spíše jeho básnická, buditelská činnost, jeho obávaný panslavismus. Působil přece v baště němečtí v Brně a představitelům těchto vrchností, vesměs kovaným Němcům, šlo o to, aby takové nebezpečné snahy byly hned v zárodku potlačeny. Byl vyšetřován, ale těšil se nadějí, že jeho ethika, o níž právě

pracoval, bude důkazem jeho orthodoxy. Vskutku také dva díly jeho *Philosophie des vermünftig Guten* byly vídeňskou censurou církevní schváleny, ale třetí brněnský censor nepropustil. Klácel byl roku 1844 sesazen. Německé časopisy bezostyšně prohlásily, že Klácel byl odstraněn z důvodů národnostních a nikoliv z příčin dogmatického bludu. Jeho církevní představení ukázali, že jsou více příslušníky vládnoucího národa než pastýři duší...

Klácel se svolením opatovým odchází do Prahy, kde studuje filosofii, pak na zámek Veithův do Liběchova. Tam roku 1847 přepracoval svou německou ethiku a vydal pod titulem *Dobrověda*, jež je prvním novočeským spisem z oboru mravouky. V Lipsku pod pseudonymem vydal *Jahůdky ze slovenských lesů*, silně tendenční, jež obecněstvu nezachutnaly. Tento neúspěch vyvážil *Ferina Lišák z Kuliferdy na Klukově, čili kratičká historie zlo-pověstných kousků starého Reineke*, což, jak titul ukazuje, nebyl překlad, nýbrž volné zpracování Goetheova Reineke Fuchs, přizpůsobené českému čtenáři. Stejně tendenční a volně byly *Bajky Bidpajovy* pod pseudonymem Fr. Třebovský vydané.

Revoluce 1848 přivedla Klácela k žurnalistice. Redigoval už dříve první českomoravský časopis *Týdeník*. Od října byl v redakci *Moravských novin*, ale s nevalným úspěchem. Jeho intimní přítelkyně B. Němcová, jež se včas vymanila z jeho světa absurdních idejí a rozkladného utopismu, mu vytýkala, že neumí psát pro sedláky, pro něž byl list v první řadě určen. Uveřejnil v nich *Listy politické* a *Listy přítele ku přítelkyni o původu socialismu a komunismu* psané pro Němcovou. Jeví se v nich skutečně jako utopista navazující na ideály Českých bratří a málo přihlížející k řešení sociální otázky hmotné.

Účastnil se příspěvky praktického rázu do *Besídky* a kalendářů. R. 1852 odešel do kláštera a věnoval se soukromému vyučování hlavně děvčat. Pro ně vydal anonymně encyklopedický spisek. Jeho utopismu je už tak forsilní, že se obává i vědce spolubratra Mendela a náhle se rozhoduje k odjezdu do Ameriky. Nenutí ho k tomu jen rozporné s vrchností, spolupracovníky, nýbrž intimní poměry s více ženami, před nimiž doslovně musí uprchnout.

V Americe se pouští do boje s úhlavním nepřítelem člověčenstva — pověrou a modloslužebností a vydává řadu pojednání. Za nejdůležitější považuje vzdělání mládeže: naléhá, aby se české děti i v Americe vyučovaly v rodném jazyce. K tomu účelu spisuje pro mládež „Jednoty nemylenců“ *Katechismus i Cvičení logická*, aniž při tom zanedbává vzdělávání dospělých, pro něž kromě jiných napsal *Věcný kalendář* a *Knihu Svojanovskou* (1877) uvádějící na každý den jméno světcovo, slavnost na ten den určenou, např. osvěty, manželství, „větu mravoučnou“, historický kalendář se zvláštních zřetelem k českým dějinám, poučení z astronomie.

Prvním literárním podnikem Klácelovým v Americe je týdeník *Slovan Amerikánský* (1869) s heslem „Vesměrnost je cíl vědy, umění a lásky“. Byly v něm příspěvky už ve vlasti otiskované, poučení ohledně zemědělství, ale také krvavý jako Poslední vítězství Dlouhé karabiny, jež byly ústupkem lidovému vkusu. Když se s listem rozešel, založil Jednotu Svobodomyšlných. Zásady její byly hodně neurčité vinou Klácelovy vnitřní neucelenosti: místo chrámu přejímá vzdělávací činnost škola, přednáškové večery, divadlo, hudba. Vymýšlí nové obřady, např. při slavnosti dávání jména a dokonce i českou mši. Do jisté míry připoustí komunismus; majetek jednotlivcův totiž připadne po jeho smrti obci.

Je pravda, že byl v rozporu s církevní autoritou, ale je rovněž pravda, že z církve nevystoupil jako Aug. Smetana. Volnou lásku přísně a rozhodně odsuzoval, ale pro svou mravní nedisciplinovanost právě tou dával pohoršení. Do konce života však zdůrazňoval, že cílem každého je „dobývání království Božího na zemi“. Zemřel v Belle Plaine 17. března 1882 a dlouho byl považován za průkopníka svobodomyšlnosti v Americe.

Sám si je vědom svých omylů a dost nesměle se omlouvá „... každé v tuto dobu domněle přílišné očekávání lepší budoucnosti je Utopie, ale proto přece je pěkné, třeba jen snít předběžně o lepším pořádku. Tolik jisto, že špatný člověk není, kdo třeba jen Utopie píše.“ J. B.

SKLO JAKO STAVEBNÍ MATERIÁL

Sklo, ten roztavený kámen, v našich oknech téměř nevnímáme, až tehdy, když je rozbité, cítíme, jak nás chránílo před nepohodou. Sklo, na které se dnes díváme jako na materiál z nejlacinějších, bývalo velmi vzácné a když v r. 1264 vichřice rozbila okna svatovítského chrámu, zaznamenává historie tuto událost jako pozoruhodnost své doby, protože zasklenými okny se tehdy chlubila jen málokterá vznešená budova a historie zaznamenává i rok opravy oněch rozbitých oken, jímž je rok 1276, kdy biskup Jan z Dražic dal znovu zasklít rozbitá okna dómu.

K běžnému zasklívání oken obyčejným sklem užíváme skla tloušťky 2, 3–4 mm a sílu skla úměrnou k velikosti okna. Dveře vchodové, kyvné apod. zasklíváme podle velikosti tabulky sklem tloušťky od 4 do 7 mm. Potřebné formáty řežeme z tabulí skla diamantem nebo ocelovým kolečkem, a to podle pravítka nebo šablony. Při nasazení nástroje na sklo musíme počítat s odsazením diamantu nebo kolečka a přiložit pravítko či šablonu tak, aby řezající hrot jel přesně po zvolené rycce. Táhne rychle, lehce přitlačujeme a čáru řezu nepřerušujeme. Na sklo „antiku“ a sklo katedrální musíme přitlačit. U skel vzorovaných řežeme po hladké straně. Chceme-li pracovat snadněji, zvláště u silných skel, natřeme místo řezu petrolejem. Řez má být vlasový a jasný, pak sklo odlomíme nebo odštípíme kleštěmi bez podlomků a třepení se okraje. Před odlomením si můžeme pomoci i v zájmu snadnějšího odlomení podklepáním na rubu řezu. Ještě poznámku k zvláštním druhům skel; sklo foukané se řeže vždy na prohnutém líci a skla lepená se řežou po obou stranách tak, že nejdříve natřeme jednu stranu a pak sklo převrátíme a řežeme i druhou stranu přesně podle první rysky.

A nyní jak zasklíváme. U starých oken odstraníme nejdříve starý tmel a staré drátěnky a vyjmeme i zbytky skla, aby drážky byly úplně čisté. Pak drážku natřeme základním nátěrem, protože na holé dřevo by nám tmel nechytal. Sklo si uřízneme o 1–2 mm menší než je formát otvoru v rámu, aby sklo mělo vůli při bobtnání dřeva. Pak sklo vložíme, připevníme ke drážce zatlučením drátěnek nebo sklenářských růžků a kytujeme. Kytování vyžaduje cvik, i když jeho podstata je prostá; zatlačit tmel špičkou kulatého nože, na nějž tlačíme ukazováčkem levé ruky, do drážky a pak uhladit opět dvěma tahy nožem a odříznout přebytečný tmel, aby drážka byla zakryta. Chceme-li tmel zabarvit, tupujeme suchým štětcem nebo tampónem namáčeným v suché práškové barvě. Mastné skvrny na okně od tmele vyčistíme poprašením plavenou křídou a suchým hadrem. Při zasklívání kovových oken musíme drážku nejdříve natřít základním fermežovým (suříkovým) nátěrem, aby nám tmel chytal, a před vložením okna do drážek nanese tmel a na dolní drážku dáme dvě dřívka, o něž opřeme spodní hranu tabule. Sklo do kovové konstrukce okenní se pak připevňuje lištami, právě tak můžeme zasklívat na lišty okno do konstrukce dřevěné, což se děje u dveří a dělicích stěn. U kovových konstrukcí nám utěsnění dřívky mezi sklem a konstrukcí nahrazuje připevnění drátěnkami. Vždy se snažíme o to, aby sklo v konstrukci mělo sice jakousi minimální dilatační vůli, tj. nebylo těsně přitaženo ke konstrukci, ale aby nebylo volné a větrem nedrnčelo. Zasazujeme-li sklo do posuvných drážek, připevníme nejdříve dolní drážky, pak nasadíme sklo a pak na sklo nasadíme horní drážky a celek vtlačíme do otvoru, drážky pak přibijeme nebo přišroubujeme podle toho, jsou-li kovové nebo dřevěné; teprve pak nasazujeme boční lišty. Zasklíváme-li skleněné stropy, světlíky nebo skleníky, vždy sklo v drážce podtmelujeme, tmelu pak dáváme tolik, aby vytlačený tmel vložením tabule vyplnil spáru mezi tabulí a konstrukcí, abychom pak mohli jen dotmelit do světlosti drážky. Je dobré pro zvýšení vodotěsnosti těchto konstrukcí natřít tmel hustší fermežovou barvou tak, aby nátěr přesahoval tmel o 2–5 mm na sklo a po zaschnutí nátěr opakovat. Barvou a tmelem také spravujeme ta-

bulky, které jsou poškozené a nemůžeme je hned zasklít. Je-li tabulka takové stropní konstrukce jen prasklá, potřeme prasklinu barvou, nanese tmel a opět potřeme barvou tak, aby celá prasklina byla vodotěsně přikryta. Je-li sklo proraženo, nanese na okraje praskliny barvu a na okraj skleněné „záplaty“ tmel a otvor překryjeme. Vyhřezlý tmel zpod okraje přikrývajícího skla odřízneme a přetřeme opět fermežovou barvou (toto provisorium je ovšem jen první pomocí, ale dobře provedené chrání před protékáním vodou). Mimo zasklívání do tmele nebo na lišty je celá řada systémů na zasklívání bez tmele, kdy sklo je ke konstrukci přichyceno přišroubovanými krycími plechy s těsněním. Při opravě dejte pozor, abyste při odšroubovávání krycích plechů je nezkřivili a při zpětném našroubování nezapomeňte na těsnění!

Okna mnoha našich kostelů jsou však zasklívána tím nejstarším způsobem, který je krásný, umělecky hodnotný a činí z našich chrámových oken zářivé klenoty chrámového interiéru — zasklívání do olova. Zasklívání do olova je nákladnou prací, mnohdy historicky a umělecky cennou, a proto údržba těchto oken vyžaduje zvláštní péči. Tato okna do olova jsou dvojího druhu — ornamentální a malovaná. U obou druhů jsou zásady údržbářské péče však stejné. Musíme si uvědomit, že okno v olově je skládáno v určité vazbě jednotlivých dílů a že rozbije-li se jen jeden díl, naruší se tím celý systém vazby olova, okno se vzdouvá tlakem vzduchu, praská ve spojích a spoje se rozlézají, takže v krátké době se zborší celé okno a škoda, která byla snadno opravitelná, se stává zkázou celého díla. Proto je nutno zasáhnout ihned prozatímním zajištěním poškozeného místa, jakmile zjistíme škodu.

Praskne-li jen některá tabulka, zajistíme prozatímně vzniklou prasklinu přelepením leukoplastem a přelepením celé tabulky několika směry lepicí páskou. Jestliže škodu objevíme až když tabulka už vypadla, pak otvor zahradíme lepenkou a okraje přelepíme lepicí páskou nebo leukoplastem a zase přichytíme ještě přelepením několika směry ke konstrukci. To je ovšem jen první pomoc, kterou můžeme oknu poskytnout sami. Další opravu svěříme odborníkům z olovářského ateliéru OSP 1, Praha 1, Ostrovní ul. č. 16, kteří jsou specialisty v zasklívání do olova. Abychom si zaručili, že oprava vystihne okno ve správné původní barevnosti, musíme sebrati všechny střepey rozbitého okna a zvláště jde-li o malované sklo a dokonce o figurální partie, musíme se snažit posbírat i ten nejnepatrnější střípek, aby odborníci při opravě měli předlohu původního stavu. Jestliže pak jde o okna historicky nebo umělecky zvlášť cenná, je nutno zajistit včas fotografickou dokumentaci oken, a to nejen celku, ale i detailů a zvláště detailů komposic figurálních a obličejů postav. K poškození oken do olova může dojít ještě jiným způsobem než je rozbítí okenního skla. A to buď že se odtrhne výztužné železo, nebo že popraská olovo ve spojích. Výztužná železa se dávají do oken proto, aby vyztužila plát proti tlaku větru a jsou proto přiletována k plátům a přišroubována nebo přibita k okenním rámcům. Jestliže se tato železa odtrhnou od rámců, pak je přibijte nebo přišroubujte klidně sami, jestliže však se odtrhnou v místě přiletování, povolejte k opravě raději odborníka olovářského ateliéru. Praskne-li u plátu olovo ve spojích — a to je možné zvláště u oken skládaných v době secese, kdy se vazba zasklení do skla „heftovala“ jen ve spojích — pak opravu zadejte olovářskému ateliéru, jehož specialisté vám okno buď opraví oboustranným letováním a cinováním, nebo, bude-li to nezbytné, celé okno znovu přeloží.

Barevná ornamentální a malovaná okna jsou chloubou výzdoby našich chrámů a proto péče o jejich údržbu patří jistě k našim nejpřednějším úkolům, neboť jsou nejzranitelnějším místem krásy kostelního interiéru.

Arch. M. Potužník

MÍR, JEDINÁ ABSOLUTNÍ ZBRAŇ

Sedmnáct let od našeho osvobození Sovětskou armádou není jistě dlouhá doba. Zvláště, když na ni pohlédneme z hlediska dějinného vývoje, je to nepatrný časový úsek. Ale vzdor tomu, jaké množství událostí a hlubokých změn nastalo v tomto období! Nastaly mnohé pronikavé změny v mezinárodním vývoji a radikálně se také změnil vzájemný mocenský poměr kapitalistických, socialistických a národně osvobozenecských států. Jaké překvapivé osudy prodělaly celé kontinenty i jednotlivé země! Afrika letoška se vůbec nedá porovnat s Afrikou roku 1945. Jaké mohutné vření probíhá Asii a také Latinská Amerika je na prahu nové mocné vlny národně osvobozenecského hnutí, které dříve nebo později dospěje k podobným závěrům, ke kterým došla Castrova Kuba.

Jestliže od první světové války do druhé vyrostl a upevnil se jediný socialistický stát — SSSR — potom nejvýraznějším rysem politických změn v současném světě je skutečnost, že socialismus rychle přerostl hranice jedné země. Světová socialistická soustava se stala neměnitelnou historickou skutečností. Je to nesporně hluboký přelom ve vývoji světa, když dnes socialistické zřízení zahrnuje jednu čtvrtinu světa a dokonce jednu třetinu jeho obyvatelstva.

Krok za krokem stabilizovalo se hospodářství mladých socialistických států a dnes po sedmnácti letech si již nejpokročilejší socialistické země dávají reálný úkol dohonit a předhonit nejvyspělejší kapitalistické země v průmyslové výrobě. I když se socialistické státy v tomto mírovém soutěžení s kapitalistickou společenskou soustavou nutně musejí setkávat s domácími nebo mezinárodními překážkami, nicméně přece tempo jejich ekonomického přírůstku trvale roste. Příkladem radikálního růstu průmyslové výroby je zvláště Sovětský svaz, který hodlá do roku 1970 předstihnout Spojené státy. Není pochyby, že se mu to podaří. Spojené státy nejsou s to zvyšovat výrobu každým rokem ani o ty 4 %, s kterými rozhodně počítal prezident Kennedy v době svého vstupu do Bílého domu. A to ještě je tu skutečnost, že nemalá část výroby v USA, Velké Británii, Spolkové republice a Francii je zmilitarizována. Zatímco socialistické země věnují převážnou část svých investic do mírového hospodářství, je tomu u vedoucích kapitalistických velmocí obráceně.

I když studenou válkou, zostřováním mezinárodního napětí a různými diskriminačními opatřeními mohli imperialisté do jisté míry ztěžovat vývoj zemí světové socialistické soustavy, přece jen nemohli změnit její celkový vzestupný charakter a její vstup do nové, vyšší etapy. Zatímco dočasná konjunktura v USA nebo „hospodářský zázrak“ v NSR byly propagandisticky vyzdvihovány jako neobmezené hospodářské možnosti tak zvaného svobodného světa, ukazuje se právě v naší současnosti, že jak USA, tak i NSR mají nyní vážné hospodářské starosti. Kancléř Adenauer, zrovna tak jako prezident Kennedy vybízejí obyvatelstvo svých zemí ke skromnosti. Vývoj nezadržitelně ukázal, že „hospodářské zázraky“ a „trvalé konjunktury“ jsou vždy časově omezeny. I když ekonomika kapitalistických zemí vykazovala určitý přírůstek výroby, stávala se přesto stále labilnější. Ani USA netvoří výjimku. I když si USA ještě udržovaly podstatný náskok v průmyslové výrobě, bylo tempo tohoto růstu podstatně nižší nejen ve srovnání se SSSR, ale také i s NSR a Japonskem; ba i částečně v Itálii rostla výroba rychleji než v samotných USA.

Těmto hospodářským změnám odpovídá také politický pokles vlivu kapitalistických států nejen ve vztazích k socialistickým zemím, ale také v poměru k národně osvobozenecským zemím. Uskutečňování evianských dohod v Alžíru je rovněž dalším důkazem toho, že rozpad koloniální soustavy je ničím nezadržitelný a že ani sedmiletý boj, vedený nejmodernějšími prostředky válečné techniky, nemohl na tom nic změnit.

Alžírský konflikt oživil činnost nejkrainější západoevropské reakce — fašistických kolón Tajné armády, která je bezostyšně podporována z Madridu, Lisabonu, Bonnu a Bruselu. Světová veřejnost musí s krajní bdělostí sledovat rejdy staronové fašistické internacionály, podporované více méně také ze strany USA.

Nesmíme zapomenout, že tyto fašistické pikle jsou doprovázeny a podporovány provokacemi NATO a jednotlivými válečnými ministerstvy a štáby. Atomové výbuchy nad Vánočním ostrovem v době, kdy se zástupci mírumilovných národů snaží na odzbrojovací konferenci dosáhnout jistého pokroku aspoň v dílčích otázkách, nejsou ničím jiným než záměrnou provokací USA a Velké Británie, kterým sekunduje NSR. Západoněmecký ministr zahraničních věcí Schröder nevynechal během ženevského jednání jedinou příležitost, aby se nepokusil nertorpédovat úsilí mírumilovných států dosáhnout určitého pokroku v řešení německé a berlínské otázky. Tvrdohlavost Bonnu, jak v otázce Berlína, tak v otázce východních hranic budoucího sjednoceného Německa, je záměrným budičem a rozmnožovatelem mezinárodního napětí v samém srdci Evropy. Přitom ani prezident USA J. Kennedy nemůže nevidět nebezpečné ohnisko v Berlíně, z kterého by velmi snadno mohla vyšlehnout osudová jiskra světového konfliktu.

Vynikající vojenský odborník, generál N. Talenskij, poukázal ve své stati v „Mezinárodním životě“ na to, že současná úroveň zásob nukleárních zbraní je taková, že už naprosto není možné ani náhlým útokem, ani za jakkoli vysoké úrovně špiónážních informací o rozmístění raketových nukleárních zbraní, úplně zničit všechny prostředky, kterými druhá strana disponuje pro odvetný úder. Tyto prostředky se bezpochyby vždycky zachovávají v takovém množství a kvalitě, aby mohly zasádit zdrcující odvetný úder.

Generál Talenskij zdůraznil ve svém článku, že v raketové nukleární válce se změní i klasické představy o útoku a obraně. Rychlý průběh takové války a redukce hlavních akcí na hromadný raketový úder — to budou hlavní charakteristické rysy války, zničující pro obě strany. Veškeré radarové signalizační linie, vybudované takovým nesmírným nákladem a s takovou nepřiměřenou reklamou vládou USA, se proti výkonnosti globální sovětské rakety ukazují neúčinné. Nesmírné finanční náklady, vynaložené na zbudování těchto poplašných zařízení, jsou do větru vyhozené peníze, které přinesly užitek pouze firmám, které je konstruovaly.

Co vyplývá z úvah znamenitého vojenského vědce, kterým bezesporu gen. Talenskij jest? Nutnost provést všeobecné a úplné odzbrojení, protože jen přes ně může být lidstvo zachráněno před nepředstavitelně pustošivou raketovou válkou. Touha po věčném míru se však na zemi uskuteční teprve tehdy, až bude zničena materiální základna války — všechny druhy zbraní, ozbrojené síly, všechen válečný aparát a především ty válečné prostředky, které představují pro lidstvo největší nebezpečí.

Chceme-li se vyhnout válce a upevnit mír a bezpečnost, je nezbytné odvrhnout veškerou politiku, která živí válku. Je třeba učinit konec takovému nebezpečnému a směšnému konceptu mezinárodní politiky jako je studená válka nebo politika „z pozice síly“. Politika šíleného zbrojení, kterou provádějí atlantické mocnosti, znamená i pro ně nesmírné nebezpečí, ba vlastní sebevraždu. Žádný národ, i sebe mírnější, by nad sebou nestrpěl ani chvíli vládu, která by vyvolala jadernou a raketovou válku. Tyto skutečnosti by měly být napomínající výstrahou také pro všechny odpovědné politiky a vojevůdce, kteří o sobě prohlašují, že jsou křesťané, ale jejichž činy se, bohužel, tak diametrálně rozcházejí s jejich slovy. Není nikdy dost obětí a úsilí, které přinášíme věci zachování míru. Člověk nemá nikdy právo ničit dílo Stvořitelovo. Naopak: musí rozhojňovat a chránit život, nejvzácnější dar Boží lásky.

NÁŠ ZÁPISNÍK

JUBILEA

V měsíci červnu, červen-
ci a srpnu t. r. oslaví ži-
votní jubilea vsdpp.:

80 let 5. 6. P. Leo Pospí-
šil, katecheta v. v., Valaš-
ské Meziříčí; 8. 6. P. Alois
Havlíček, farář, Pohoří u
Mirovic; 27. 7. P. Ant.
Štemberk, farář v. v., Pa-
nenský Týnec.

75 let 1. 6. P. Leopold
Štěpán, Klimkovice; 30. 6.
P. Antonín Balcárek, koop.,
Brumov n. Vlt.; 15. 8. P.
Jan Machatý, farář v. v.,
Lazy - Městečko Trnávka;
27. 8. P. Augustin Šumbe-
ra, děkan v. v., Krásný Les.

70 let 5. 6. P. Ladislav
Fučík, profesor v. v., Pra-
ha; 6. 6. P. Antonín Pospí-
šil, admin., Smržice; 4. 7.
P. Metod Fila, farář, Bítov;
9. 7. P. Josef Mžík, farář,
Ropice; 15. 7. P. Metoděj
Habarta, farář, Dědice u
Vyškova; 20. 7. P. Josef Po-
korný, farář, Ratboř; 22. 7.
P. Leopold Risspler, děkan,
Hradešín; 3. 8. P. František
Bureš, profesor v. v., Stráž-
nice; 4. 8. P. Ladislav Bur-
da, děkan v. v., Týnec n.
L.; 12. 8. P. Josef Glos, fa-
rář, Bánov; 15. 8. P. Josef
Nezdařilík, duchovní v. v.,
Holešov; 20. 8. P. Cyril
Očenášek, děkan, Křelov
u Ol.; 24. 8. P. Josef Židek,
farář, Chroustovice.

65 let 9. 6. dr. Antonín
Kollmann, kons. rada, Pří-
chovice; 8. 7. P. Karel
Pietsch, admin., Praha-Po-
dolí; 16. 8. P. Maximilian
Kaschel, farář, Kobylá n.
Vidn.; 17. 8. P. Josef Pilát,
děkan, Hořovice; 29. 8. P.
Bohuslav Bartoš, adm., Po-
povice u Jičína.

60 let 1. 6. P. Robert
Chovanec, admin., Starý
Jičín; 28. 6. JUDr. František
Holaschke, koop., Mor.
Třebová; 3. 7. ThDr. Robert
Jaschek, farář, Mohelnice;
15. 7. P. František Krákora,
notář kurie, Mar. Radčice;
17. 7. prof. Augustin Jurák,
admin., Uherské Hradiště;
29. 7. P. František Melka,
admin., Sebranice u Lito-
myšle; 31. 8. František Ho-
řák, duchovní v. v., Stráž-
nice.

55 let 18. 6. P. Ladislav
Grubner, admin., Vilémov;
28. 7. dr. Heřman Schmid,
admin., Čechelice.

50 let 8. 6. P. Alois Kor-
tan, admin., Březnice; 14. 6.
P. Adolf Král, admin., Pe-
trovice u Karviné; 22. 6. P.
Cyril Tichý, admin., Brno;
25. 6. P. Jan Dvořák, farář,

Sulřkov; 30. 6. P. Alois
Doubek, děkan, Žebrák;
1. 7. P. Jaroslav Hudec, fa-
rář, Šitbořice; 2. 7. P. Ka-
rel Pouzar, admin., Dubné;
7. 7. P. Alois Sedláček,
admin., Praha-Hostivař; 8.
7. P. František Křehlík,
admin., Pavlice; 18. 7. P.
Josef Halaška, duchovní v.
v., Kostelany n. M.; 18. 7.
P. Antonín Sýkora, admin.,
Jaroměř; 22. 7. P. Jaroslav
Havlíček, admin., Svojšíň;
23. 7. P. Vlad. Lakomý,
koop., Olomouc; 24. 7. P.
František Navrátil, admin.,
Šternberk; 27. 7. P. Karel
Havlas, admin., Břeclav;
29. 7. prof. Osvald Novák,
metropol. kanovník, Praha;
30. 7. P. Otakar Stupka,
admin., Nýřany; 31. 7. P.
Ladislav Suchánek, admin.,
Tovačov; 1. 8. P. Štěpán
Korchňák, kaplan, Praha-
Vysočany; 5. 8. P. Václav
Paluzga, provisor, Špičky
u Hranic; 7. 8. P. Josef
Škorpiš, admin., Veltrusy;
12. 8. P. František Pazder-
ka, admin., Kr. Vážany; 14.
8. kanovník Jan Mára,
ústřední ředitel ČKCH, Pra-
ha; 16. 8. P. Ivan Karkoš-
ka, admin., Radonice nad
Ohří; 20. 8. P. František
Posádka, admin., Dolní
Loučky; 20. 8. P. Bedřich
Prchala, os. děkan, Čes.
Kamenice; 23. 8. P. Václav
Čížek, admin., Střížov; 24.
8. P. František Malý, os.
děkan, Cítoliba; 25. 8. P.
Mir. Juřen, admin., Háj u
Opavy; 26. 8. P. Alois Pe-
terka, admin., Holedeček;
26. 8. P. Oldřich Svoboda,
provisor, Rohle; 29. 8. P.
Antonín Bartošík, děkan,
Hranice.

ORDINACE

ARCIDIECÉSE PRAŽSKÁ:

70 let 17. 7. P. Josef Fam-
fule, arciděkan v. v., Sluš-
tice.

60 let 29. 6. P. Jaroslav
Zíka, katecheta v. v., Plzeň.

50 let 14. 7. Msgre Fran-
tišek Multerer, profesor v.
v., Plzeň.

40 let 9. 7. P. Antonín
Šimák, farář v. v., Dublo-
vice.

25 let 20. 6. P. Alois Dou-
bek, děkan, Žebrák; P. Ja-
roslav Havlíček, admin.,
Svojšíň; P. Karel Jelínek,
admin., Votice; P. Štěpán
Korchňák, kaplan, Praha-
Vysočany; P. Jan Koudelka,
farář, Hřešislavy; P. Josef
Král, admin., Pičín; P. Ka-
rel Kudr, admin., Černou-
šek; P. Jan Lebeda, admin.,
Kladno-Rozdělč; P. Karel

Merth, admin., Svojšíce; P.
Josef Pašek, admin., Praha;
P. Ludvík Pavlíček, farář,
Vrch. Janovice; JUDr. Albert
Práza, farář, Mutějovice;
P. Vlad. Tomaides, admin.,
Lázně Kynžvart; P. Jaromír
Vojáček, farář, Praha.

ARCIDIECÉSE

OLOMOUCKÁ:

70 let 5. 7. P. Antonín
Pospíšil, duchovní v. v.,
Rokytnice.

60 let 5. 7. Albert Jadrní-
ček, farář v. v., Kroměříž;
P. Jan Krejčí, farář v. v.,
Blá; P. Vincenc Valerián,
duchovní v. v., Březnice
u Gottwaldova.

50 let 5. 7. P. Josef Abso-
lon, farář, Lešná; ThDr.
Msgre František Cinek,
univ. profesor v. v., Most-
kovice; P. Tomáš Loprais,
farář, Jalubí; P. František
Nerad, farář, Polkovice;
prof. Josef Přikryl, koop.,
Prostějov.

40 let 5. 7. P. Ignác
Bezděk, farář, Vizovice; P.
Vincenc Bleša, admin., Do-
loplazy; P. Felix Gurzan,
provisor, Libhošť; P. Bohu-
mil Kittrich, provisor, Mor.
Beroun; P. Alfons Kresta,
viceděkan, Pačlavice; dr.
Ladislav Kubíček, admin.,
Neplachovice; kan. Jan Vá-
žanský, arcikněz v. v.,
Kelč; dr. Josef Životek,
koop., Prostějov.

25 let 5. 7. P. Konrád Bará-
nek, farář, Oldřívov; P. Jan
Bartošek, admin., Brodek
u Nezamyslic; P. Antonín
Bartošek, děkan, Hranice;
P. Oldřich Blažek, admin.,
Vsetín; P. Jaroslav Franc,
admin., Brumovice; P.
František Gavlas, admin.,
Ostrava-Vítkovice; P. Josef
Hejna, provisor, Drahotu-
še; P. Josef Hrazdil, děkan,
Ivanovice na Hané; P. Fran-
tišek Hrnčířík, provisor,
Velké Heraltice; dr. Leo-
pold Chvostek, admin., Vel-
ký Týnec; P. Ignác Lako-
mý, provisor, Hanušovice;
P. Jan Mrkus, admin., Osek
n. Bečvou; P. Josef Naklá-
dal, děkan, Uničov; P.
František Navrátil, provi-
sor, Zátor u Krnova; P. Jo-
sef Němec, farář, Kostelec
u Holešova; P. Josef Pete-
rek, admin., Olomouc-
Chválkovice; P. Josef Pospí-
šil, provisor, Šternberk; P.
Vladimír Ryšavík, admin.,
Ruda u Rýmařova; P. Vla-
dimír Seget, provisor, Blu-
dov; P. Alois Strnad,
admin., Mořkov; P. Ladi-
slav Suchánek, admin., To-
vačov; P. Karel Šimera, dě-

kan, Olomouc-Hodolany; P.
Vincenc Vávra, farář, Prav-
čice; P. Josef Vlček, admin.,
Úvalno; P. Vojtěch Vrtílek,
admin., Stíty; P. František
Zlámal, admin., Osvětima-
ny; P. Alois Ženčák,
admin., Morkovice; 15. 8. P.
Josef Šemela, koop. v. v.,
Ostrava-Poruba.

DIECÉSE

LITOMĚŘICKÁ:

60 let 13. 6. P. Vojtěch
Černý, č. kanovník v. v.,
Loučeň; 29. 6. P. Václav
Tangl, děkan, Krásný Dvůr
u Podb.

50 let 14. 7. P. Antonín
Holata, kons. rada v. v.,
Dobruška; P. Václav Mlej-
nek, arciděkan v. v., Nym-
burk; Msgre Václav Slavík,
kancléř-kanovník, Litomě-
řice; P. František Urban,
arciděkan, Mladá Boleslav.

40 let 25. 6. P. Josef Ko-
vář, farář, Újezd p. Trosk.

25 let 27. 6. P. Reinhold
Czejarek, děkan, Varns-
dorf; P. Jaroslav Drábek,
děkan, Děčín IV.; P. Stani-
slav Rozkopal, admin., Po-
stoloprty; P. Robert Vater,
os. děkan, Nový Bor.

DIECÉSE

KRÁLOVÉHRADECKÁ:

60 let 25. 7. P. Ludvík
Moláček, farář v. v., Lužec
u Hradce Králové.

50 let 14. 7. P. Josef
Drbohlav, farář, Nový Jiří;
P. Jaroslav Kalhous, farář,
Lomnice n. Pop.; P. Fran-
tišek Mimra, farář v. v.,
Bystré v Orl. horách; P.
František Šíp, farář, Dobře-
nice.

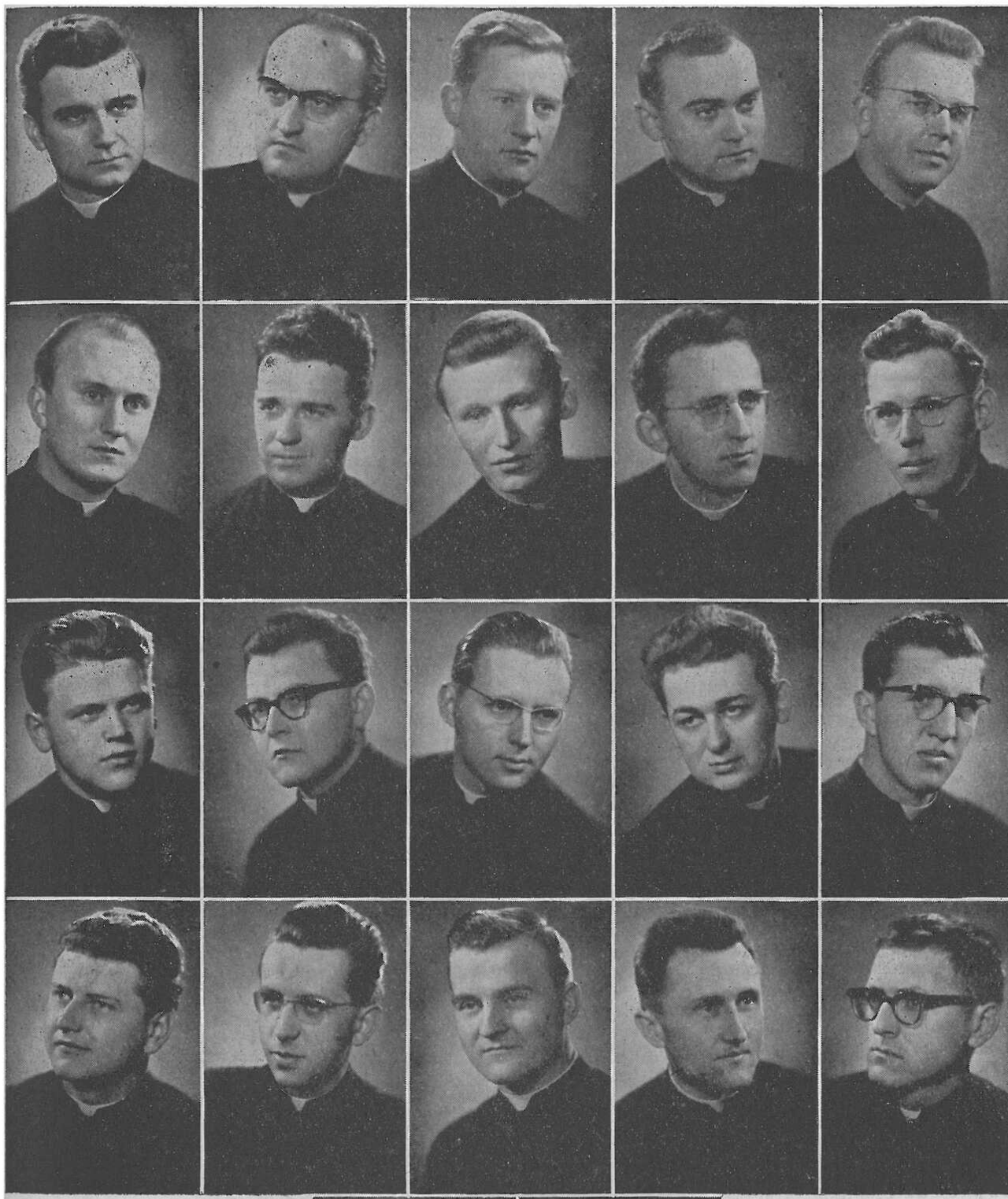
40 let 9. 7. P. Václav
Boštík, děkan v. v., Ústí n.
Orl.

25 let 29. 6. P. Josef Be-
neš, farář, Dašice; P. Vác-
lav Burda, vikář a farář,
Lukavice; P. Imrich Gallo-
vič, admin., Zbýšov; P. Ota-
kar Havránek, admin.,
Městec Králové; P. Antonín
Kubíček, farář, Čestín; P.
Josef Malý, farář, Moraši-
ce; P. František Mandys,
farář, Přepychy; P. Čeněk
Ptáček, farář, Dolní Čerm-
ná; P. Jaroslav Ptáček,
kaplan, Nová Paka; P.
Bedřich Rob, admin., Lan-
škroun; P. Václav Talacko,
admin., Chotěboř.

DIECÉSE BRNĚNSKÁ:

60 let 5. 7. P. Eduard
Gryc, arcikněz v. v., Troub-
sko; P. Alois Štourač, fa-
rář, Bránkovice; P. Eduard
Jedlička, farář v. v., Suli-
kov.

50 let 21. 7. P. Jan Hlad-

Absolventi pátého ročníku Cyrilometodějské bohoslovecké fakulty Praha-Litoměřice; ctpv Václav Adamec, Milan Bezděk, Bohumír Čuhel, Leopold Dvořáček, Ladislav Dvořák, Josef Holeček, František Horák, Karel Hrdina, František Janhuba,

Stanislav Jochymek, Otmar Kaplan, Jan Klener, Milan Martinásek, Josef Měšťan, Antonín Pospíšil, Richard Scheuch, Emil Soukup, Jan Srnský, Ladislav Sidák, Ladislav Šimek, Josef Vlček, Milan Vlček.

ký, katecheta v. v., Židlochovice; P. Jan Jelínek, farář, Pyšel; P. Antonín Moučka, farář v. v., Střížov; P. Antonín Musil, farář v. v., Kojetice; P. František Němec, farář v. v., Chrlice; P. František Skoták, katecheta v. v., Pozoří; P. Václav Navrátil, farář, Luleč; P. Bedřich Wražina, katecheta v. v., Brno-Horní Heršpice.

25 let 4. 7. ThDr. Petr Franta, kanovník a kancléř, Brno; 25. 7. P. Alois Ambroz, admin., Velké Meziříčí; P. Antonín Bláha, farář, Přelín; P. Ondřej

Damborský, admin., Dražovice; P. Josef Ducháček, koop., Valeč; P. Jan Dvořák, admin., Sulikov; P. Rudolf Dvořák, admin., Vrbice; P. Josef Hladký, farář, Jámy; P. Jan Hřebíček, admin., Rosochy; P. František Jičínský, farář, Mušov; P. František Kaňa, farář, Lysice; P. Arnošt Korec, admin., Veverská Bítýška; P. František Krchňák, farář, Letovice; P. Jan Mrva, admin., Pohořelice; P. Antonín Nedoma, koop., Brno; P. Jan Nejedlý, admin., Čejkovice; P. František Pazderka, admin., Kr.

Vážany; P. Josef Slouka, farář, Neslovice; P. Jaroslav Veselý, koop., Jihlava; P. František Vlach, admin., Vlasatice.

DIECÉSE ČESKOBUDĚJOVICKÁ:

50 let 14. 7. P. František Brabeček, děkan, Černovice; P. Josef Brož, os. děkan, Lidmaň; P. Antonín Jurásek, rektor, Č. Budějovice.

25 let 27. 6. P. Karel Brčák, admin., Květov; P. Josef Červenka, admin., Milevsko; P. František Ho-

molka, admin., Dol. Bukovsko; P. František Chum, admin., Pohnání; P. Antonín Kašpar, admin., Dražice; P. Josef Mikuška, děkan, Blatná; P. Jan Pitra, admin., Besednice; P. Karel Pouzar, admin., Dubné; P. Antonín Staněk, farář, Zbynice; P. Jaroslav Staněk, admin., Kardašova Řečice; P. Pavel Štemberk, admin., Větrní; P. Miroslav Trdla, kanovník a kancléř, Č. Budějovice; P. Miloslav Váňa, admin., Horní Cerekev; P. František Vrba, admin., Vřeskovice; P. Jan Zítek, admin., Stádleč.

ÚŘEDNÍ ZPRÁVY

Ustanovení:

Veselý Václav, kaplan v Praze-Vyšehradě, ustanoven dekretem čj. 2542/62 od 15. 4. 1962 kaplanem u sv. Štěpána v Praze 2 a služebně přikázán duchovní správě kostela u sv. Ignáce v Praze 2.

Vagner Miroslav, kaplan u sv. Štěpána v Praze 2, ustanoven dekretem čj. 2609/62 od 15. 4. 1962 administrátorem ve Mšeci, dekretem čj. 2610/62 excurrando administrátorem v Srbčl, oboje okres Rakovník, a dekretem čj. 2611/62 excurrando admin. v Pozdní, okres Kladno.

Raška Alois, administrátor v Jesenici u Rakovníka, diecése litoměřická, ustanoven dekretem čj. 2612/62 od 15. 4. 1962 excurrando administrátorem v Oráčově, okres Rakovník.

Bareš František, farář v Odolené Vodě, ustanoven dekretem čj. 2613/62 od 15. 4. 1962 excurrando administrátorem v Kojeticích, okres Praha-východ.

Lobkowicz Karel, administrátor v Líbeznici, ustanoven dekretem čj. 2614/62 od 15. 4. 1962 excurrando administrátorem v Klecanech, okres Praha-východ.

Španihel Jaroslav, administrátor v Domaslavi, ustanoven dekretem čj. 2842/62 od 1. 5. 1962 excurrando administrátorem v Bezdružicích a dekretem čj. 2843/62 excurrando administrátorem v Okrouhlém Hradišti, oboje okres Tachov.

Šimoník Alois Heřman, administrátor ve Stříbře, ustanoven dekretem čj. 2844/62 od 1. 5. 1962 excurrando administrátorem v Erpužicích, okres Tachov.

Promoce:

Benda Vladimír, administrátor v Počáplech u Berouna, byl dne 12. 4. 1962 prohlášen na římskokatolické bohoslovecké fakultě v Litoměřicích doktorem teologie (čj. 2615/62).

DIECÉSE ČESKOBUDĚJOVICKÁ

Vyznamenání:

Kutný Pavel, vikář a administrátor v Klatovech, jmenován osobním arciděkanem dnem 22. 4. 1962 (č. 348/62).

Pospíchal František, farář a vik. sekretář ve Velkém Boru, jmenován osobním děkanem dnem 22. 4. 1962 (č. 349/62).

Ustanovení:

Morzyniec Karel, administrátor v Polemi, excur. administrátorem v Dlažově (okres Klatovy) od 1. 2. 1962 (č. 155/62).

Kutný Pavel, administrátor v Klatovech, excur. administrátorem v Bezděkově, (okres Klatovy) od 1. 2. 1962 (č. 157/62).

Drnek Josef, administrátor v Janovicích n. Úhl., excur. administrátorem v Strážově na Šumavě (okres Klatovy) od 1. 2. 1962 (č. 157/62).

Mayer Rudolf, výpomocný duchovní v Soběslavi, duchovním správcem v Domově důchodců v Choustníku

(okres Tábor) od 23. 4. 1962 (č. 247/62).

Červinka Jan, administrátor ve Starých Kestřanech, administrátorem v Bernarticích u Tábora a excur. administrátorem v Horním Záhoří, Oslové a Chřešticích (okres Písek) od 15. 4. 1962 (č. 295/62).

Cervinka Josef, administrátor v Milevsku, excur. administrátorem ve Veselíčku u Tábora (okres Písek) od 15. 4. 1962 (č. 296/62).

Komínek Josef, administrátor v Chotovinách u Tábora, administrátorem v Chýnově a excur. administrátorem v Hrobech (okres Tábor) od 15. 4. 1962 (č. 297/62).

Kaňák Václav, kaplan v Chýnově, administrátorem ve Stádlci a excur. administrátorem v Opařanech a Ratajích (okres Tábor) od 15. 4. 1962 (č. 298/62).

Zítek Jan, administrátor ve Stádlci, administrátorem v Chotovinách a excur. administrátorem v Hlasi (okres Tábor) od 15. 4. 1962 (č. 299/62).

Lang Jakub, administrátor v Čížově, pověřen duchovní správou ve Starých Kestřanech (okres Písek) od 15. 4. 1962 (č. 300/62).

Barták Bohumil, administrátor v Protivíně, pověřen duchovní správou v Heřmaně a Putimi (okres Písek) od 15. 4. 1962 (č. 301/62).

Zpovědní jurisdikce:

Klepáček František, administrátor v Merklíně řádným zpovědníkem Šedých sester v Přešticích (okres Plzeň-jih) (č. 172/62).

Thema Jan, administrátor v Horšicích, mimořádným zpovědníkem tamtéž (č. 192/62).

Sobišek František, administrátor v Rudolfově, řádným zpovědníkem Sester dominikánek v Domově důchodců v Líbniči (č. 183/62).

Stráberger Jindřich, administrátor v Lišově, mimořádným zpovědníkem tamtéž (č. 362/62).

Hassmann Bohumil, administrátor v Onšově, řádným zpovědníkem Sester klarisek v Domově důchodců v Onšově (č. 246/62).

Zemřeli:

Dovín Václav, katecheta v. v. v Žichovicích, zemřel 7. 2. 1962.

Bouška Václav, duchovní v. v. v Senohrabech, zemřel 4. 2. 1962.

Hála Antonín, os. děkan v. v. v Čes. Budějovicích, zemřel 17. 2. 1962.

Peksa Matěj, os. děkan ve Švihově, zemřel 16. 2. 1962.

Poustka Bohuslav, děkan v. v. v Senohrabech, zemřel 26. 2. 1962.

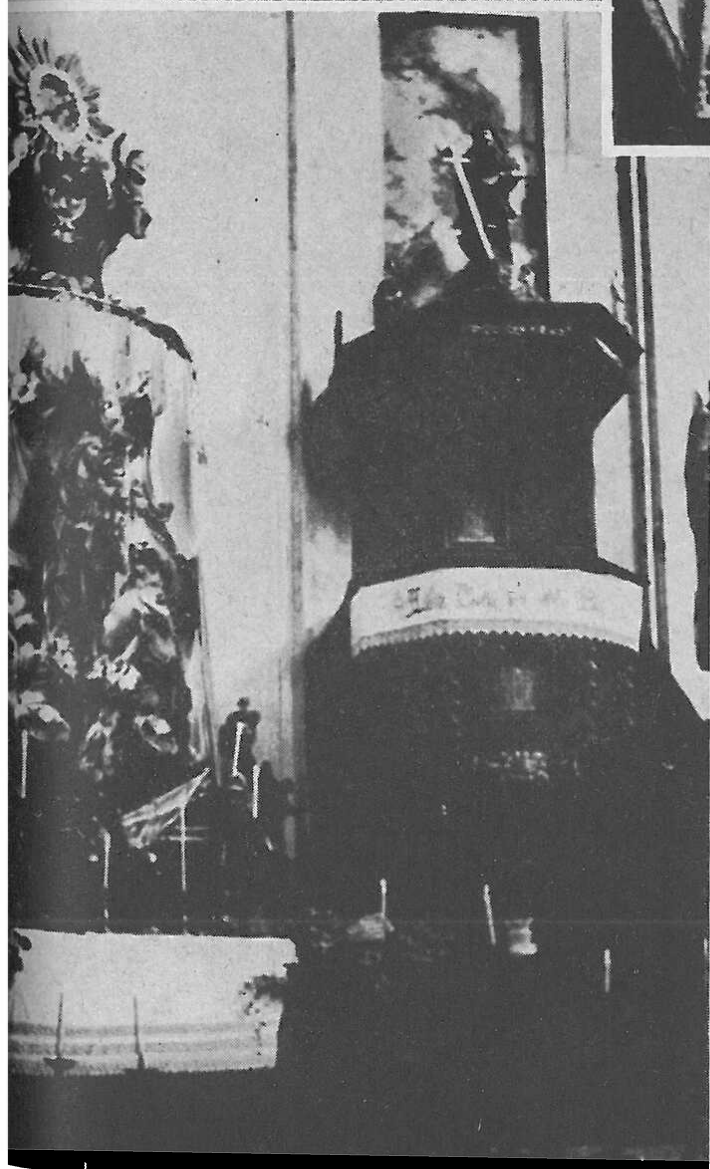
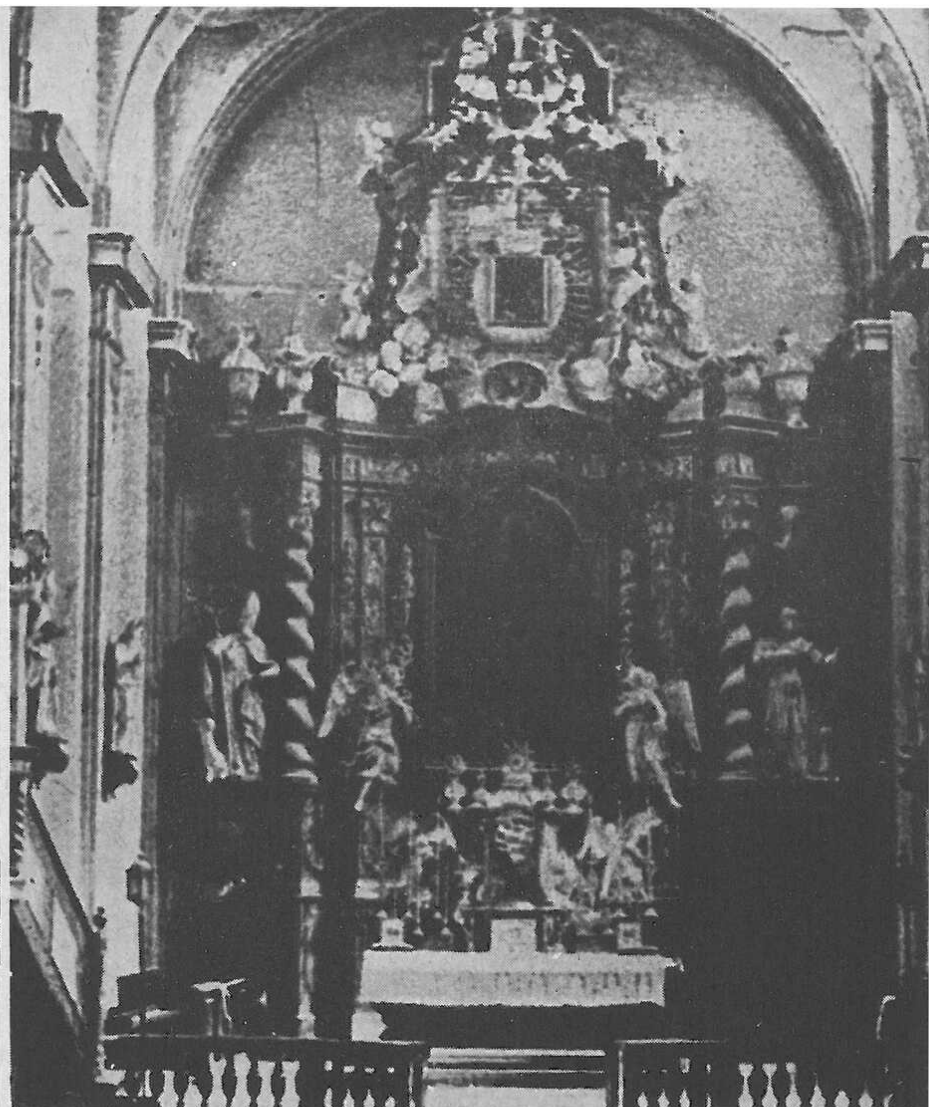
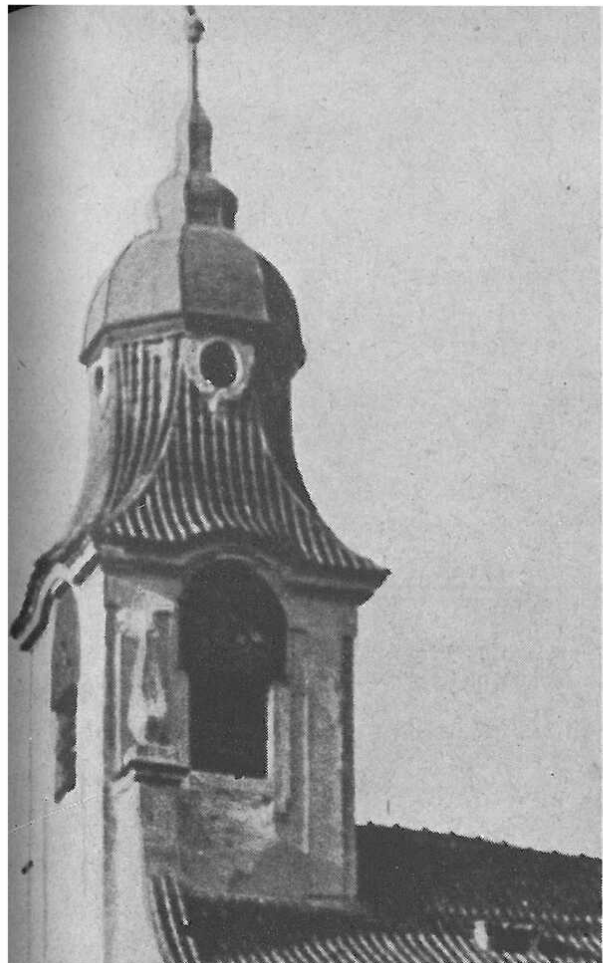
Brada Josef, děkan v Opařanech, zemřel 3. 3. 1962.

Roubal Jan, Msgre ThDr., profesor v. v. v Č. Budějovicích, zemřel 26. 3. 1962.

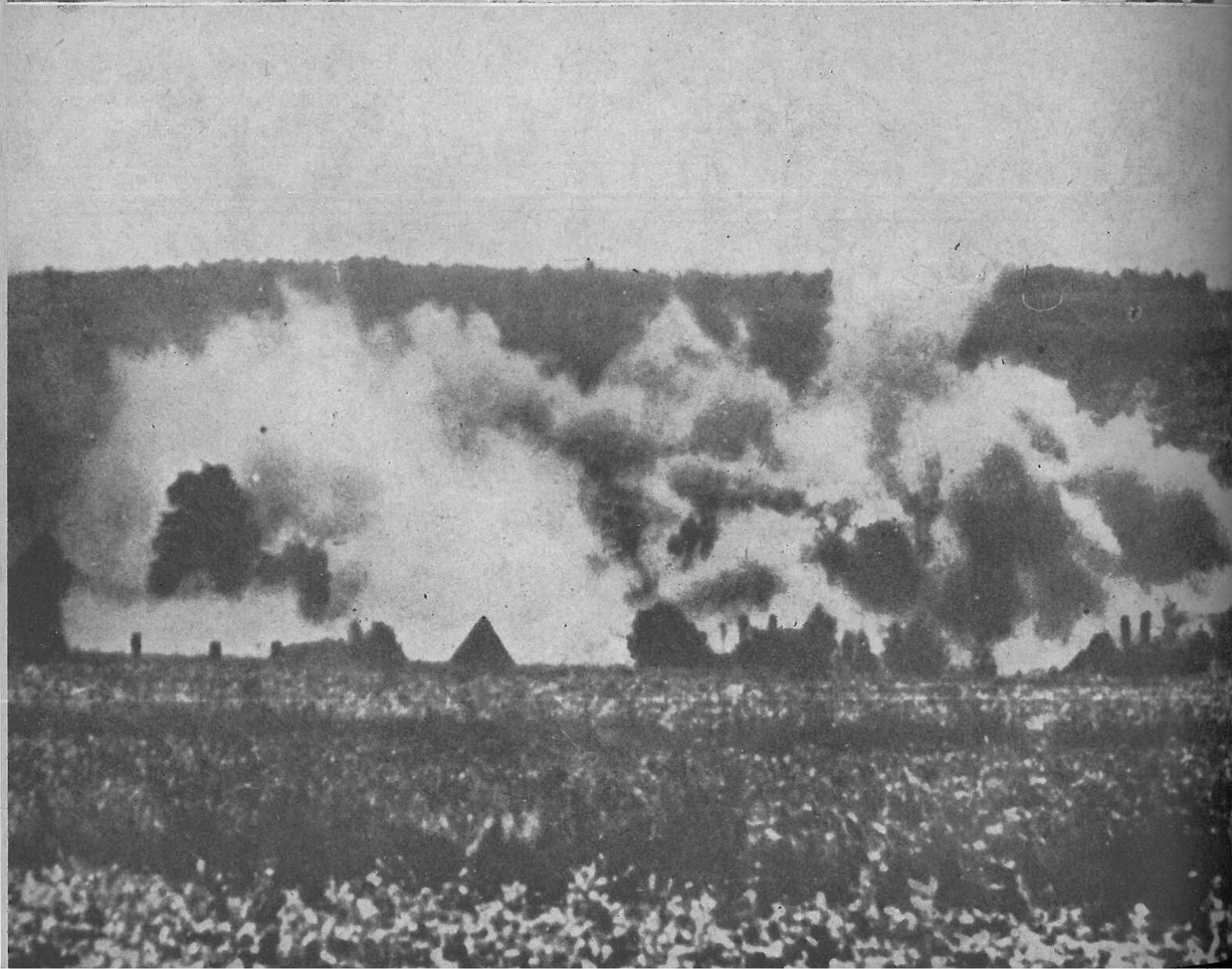
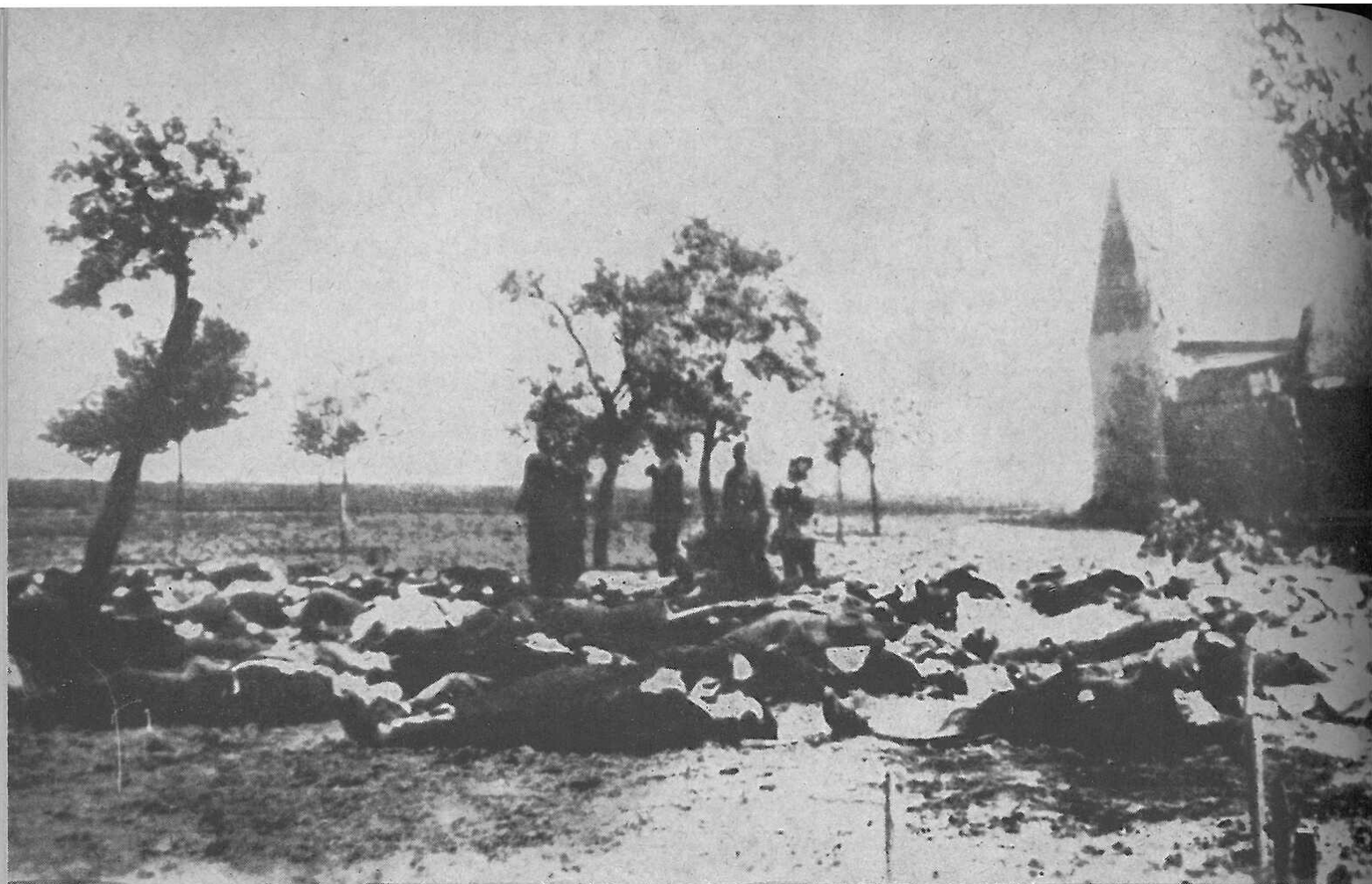
Kocáb František, děkan v. v. v Lhotě Pěchově, zemřel 14. 4. 1962.

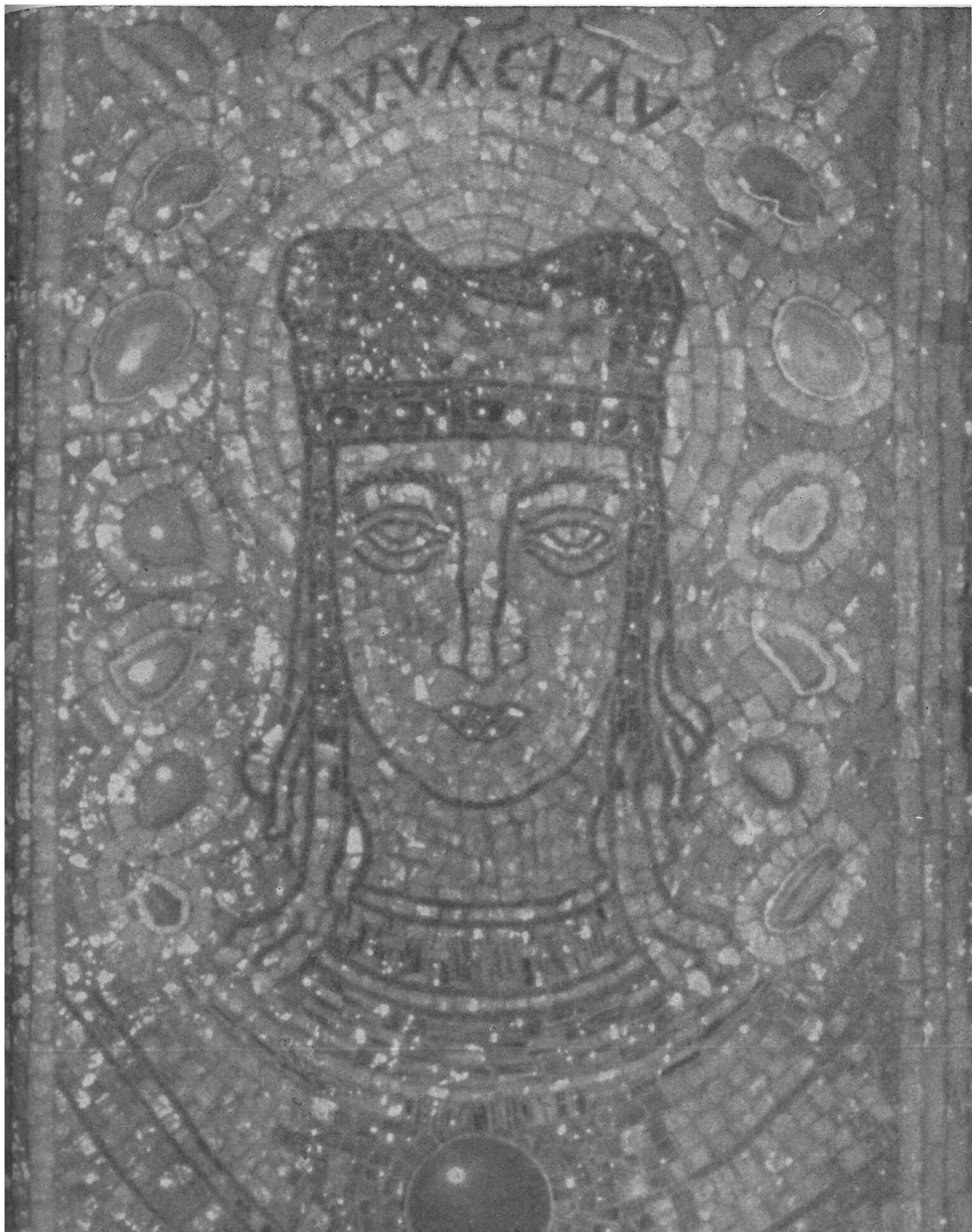
Divoký Bartoloměj, os. děkan v. v. v Roseči, zemřel 2. 5. 1962.

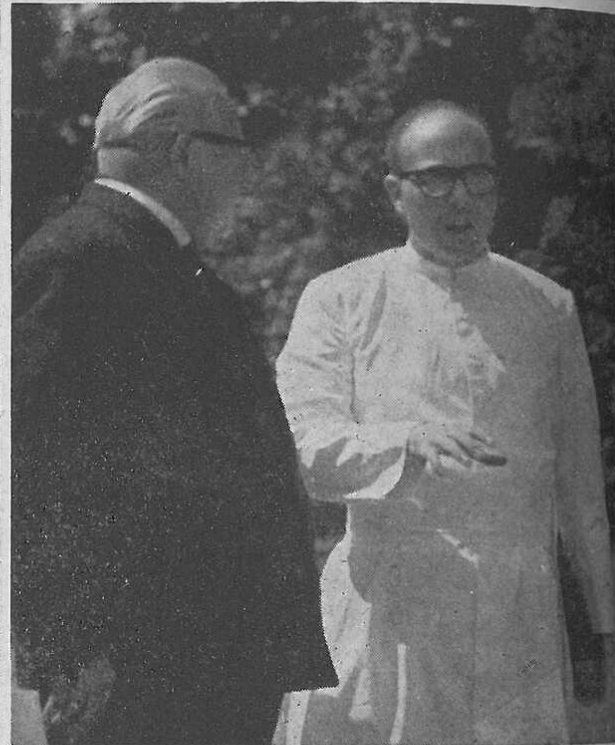
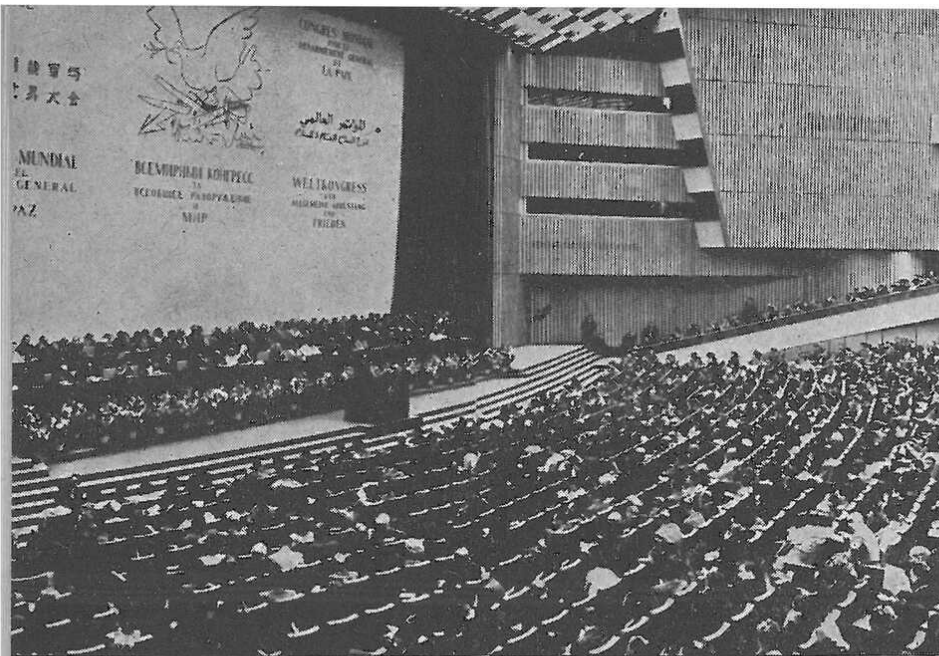
DUCHOVNÍ PASTÝŘ - Ročník XII - Číslo 6. - V Praze dne 10. června 1962

První strana obálky: Pelzbořený kostel sv. Martina v Lidicích. Třetí strana obálky: Věž lidického kostela, hlavní oltář, kazatelna a boční oltář. Čtvrtá strana obálky: Katanské dílo dokonáno. Těla zavražděných lidických mučedníků a hořící trosky hornické vsi Lidice.

SVĚTOVÉHO KONGRESU ZA VŠEOBECNÉ ODZBROJENÍ
A MÍR V MOSKVE, který se konal ve dnech 9.—14.
července se zúčastnili také mnozí duchovní z různých zemí celého světa. Na snímcích celkový pohled na zasedání, předseda CMVKD ministr dr. Josef Plojhar v auditoriu, moskevský patriarcha Alexej s představiteli pravoslavné církve, účastník kongresu, který při návratu z Moskvy navštívili Československo, brazilský katolický kněz profesor Alípio de Freitas s generálním tajemníkem CMVKD prof. dr. Josefem Benešem, britský kanovník Collins a místopředseda Maďarského národního shromáždění

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

MĚSÍČNÍK KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA. ROČNÍK XII. ČÍSLO 7. ZÁŘÍ 1962

O B S A H : Dopis Celostátnímu mírovému výboru katolického duchovenstva ČSSR Světovému kongresu za odzbrojení a mír v Moskvě, Rudolf Ströbinger: Mír v srdcích, myslích a skutecích, Prof. Alípio de Freitas: Pozdrav spolubratřím v Československu, P. Josef Němec: Několik nových poznámek k liturgické reformě, Eucharistický chléb a víno, ThDr. Josef Kubalík: Význam P. Teilharda de Chardina pro moderní dobu, ThDr. Václav Bartůněk: Zbyněk Zajíc z Hazmburka, arcibiskup pražský, P. Václav Medek: Čarodějnické procesy a upálení děkana K. Al. Lautnera v Mohelnici, P. Josef Kunický: Rozjímavý překlad žalmů, ThDr. Karel Sahan: Vrchol kánonu — předpodstatnění, P. Václav Zemek: V zářících stopách, Obnova země podle bible, MUDr. Vlastimil Nikodém: Hygiena objektů náboženského kultu, J. František Hobízal: Jan Evangelista Klenc, Svědomí světa promluvílo, Náš zápisník, Úřední zprávy.

DOPIS CELOSTÁTNÍHO MÍROVÉHO VÝBORU KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA ČSSR Světovému kongresu za odzbrojení a mír v Moskvě

Katolické duchovenstvo Československé socialistické republiky radostně a s nadšením zdraví Světový kongres za odzbrojení a mír s pevnou nadějí, že toto světové shromáždění umožní sjednotit mínění a síly v ušlechtilém boji za nastolení trvalého míru na naší planetě.

Jako vyznavači učení Ježíše Krista víme, že jen život v míru je pevným základem šťastného spoluzití nejen lidí mezi sebou, ale i národů navzájem. „Miláckové moji, milujte se, neboť podle toho pozná svět, že jste mými učedníky, budete-li mít lásku jeden k druhému“, zaznívá k sluchu každého pravého křesťana ze stran Písma svatého. Proto je přímo morální povinností každého katolíka, aby stál v předních řadách obránců míru a podporoval všemi silami úsilí za nastolení trvalého světového míru.

Nemůžeme mlčky přihlížet k tomu, aby v našem sousedství znovu oživila nebezpečná ideologie fašismu, která naše národy před dvaceti lety uvrhla ve strašné neštěstí a jež dnes znovu rozdmýchává zášť a nenávisť, zneužívá náboženského citění lidu při šíření revanšismu a šlape po lidských právech vyhlašováním tak zvaného práva na vlast, přičemž sobecky neuznává totéž právo jinému. Proto je třeba, aby co nejdříve byla řešena německá otázka uzavřením mírové smlouvy s Němcem jako nutný krok k odstranění překážky mírového soužití evropských národů.

Rovněž odstranění kolonialismu ze světa je požadavek, který musíme podporovat jako vyznavači učení, které hlásá rovnost a bratrství všech lidí před Bohem, před nímž není rozdíl barvy pleti, rasy či národnosti a znamená opět další krok k nastolení spokojeného života lidí na světě.

Jsmo šťastni, že žijeme ve státě, který zákonem zakazuje veškerou válečnou propagandu a jako hlavní rys své zahraniční politiky si vytyčil mírové soužití se všemi národy. Tím bolestněji se nás dotýká skutečnost, že státy, v jejichž čele stojí katolíci, svými činy maří všechny snahy poctivých lidí usilujících o důstojný život člověka na zemi, oproštěný strachu z válek. Horečné zbrojení, zneužívání atomové energie k válečným účelům a nebezpečné pokusy s thermonukleárními pumami jsou nejen zločiny proti lidské společnosti, ale i hříchy, které zatěžují svědomí těch, kdož je páchají. Sám Svatý Otec ve svých projevech na tato fakta poukázal.

Voláme k Vám, delegáti Světového kongresu za odzbrojení a mír v Moskvě, abyste přiměli své vlády, aby návrh na odzbrojení byl uskutečněn co nejdříve a tak byl učiněn nejdůležitější krok k nastolení míru. Voláme k Vám, katolíci celého světa a zapřísaháme Vás v lásce Ježíše Krista, abyste spojili modlitby své s modlitbami našimi a celou vahou svých možností se přičinili, aby mírové soužití mezi lidmi celého světa se stalo co nejdříve skutkem a duha míru se rozklenula nad celým světem. Budoucí pokolení budou nám za to žehnat.

Prof. dr. Josef Beneš, v. r.,
generální tajemník

Ministr dr. Josef Plojhar, v. r.,
předseda

MÍR V SRDCÍCH, MYSLÍCH A SKUTCÍCH

Hlavní město Sovětského svazu Moskva se stala ve dnech 9. až 14. července dějištěm významné události, která se trvale zapsala do dějin mírového hnutí. Přijelo sem na dva a půl tisíce delegátů ze 121 zemí všech kontinentů, aby na Světovém kongresu za všeobecné odzbrojení a za mír rokovali o dalších výhledech a perspektivách hnutí těch, kterým leží na srdci otázka zachování věčného míru na naší planetě.

V Moskvě se skutečně sešel parlament národů. Byli tu lidé nejrůznějších politických názorů, barvy pleti, nejrůznějších povolání. Byli tu lékaři a spisovatelé, duchovní a dělníci, inženýři a zemědělci, ženy z domácnosti i majitelé továren. Nijak proto nepřekvapuje, že světovému kongresu zaslala poselství také celá řada představitelů států s nejrůznějším společenským zřízením. Vůli svých národů usilovat všestranně o mír mezi národy dokumentovali ve svých pozdravech např. indonéský prezident Sukarno, guinejský prezident Sekou Touré, prezident Ghany dr. Nkrumah, předseda rady ministrů Polské lidové republiky Cyrankiewicz a další. Indický ministerský předseda Nehru ve svém poselství zdůraznil, že „odzbrojení je nejen nezbytné, ale vzhledem k úsilí různých zemí i reálné. Všeobecné a úplné odzbrojení musí být uskutečňováno, jak o tom bylo již v zásadě rozhodnuto, po etapách tak, aby ani jedna země nemohla v průběhu odzbrojování získat dočasnou převahu nad jinou zemí.“

S nevšedním zájmem bylo delegáty přijato poselství vlády a lidu Československé socialistické republiky, které přečetl vedoucí československé delegace akademik Josef Macek. V poselství se poukazuje na nebezpečí dalšího zbrojení pro světový mír a pokojný život národů i na to, jak blahodárně by se dalo využít obrovských hospodářských zdrojů, které by se uvolnily při všeobecném a úplném odzbrojení. A potlesk, který zazněl přeplněným sálem moskevského Sjezdového paláce, když akademik Macek zakončil své vystoupení, svědčil o tom, že náš lid má v celém světě dobré a věrné přátele, kteří podporují jeho snahu žít v míru a přátelství se všemi národy světa.

Jedním z největších zážitků a události moskevského jednání byl beze sporu významný projev, který na kongresu přednesl předseda rady ministrů Sovětského svazu N. S. Chruščov. Když N. S. Chruščov vstoupil v doprovodu představitelů přípravného výboru mírového kongresu do sjezdového sálu, uvítal ho bouřlivý potlesk. Všichni přítomní vstali, aby vzdali srdečný hold představiteli velké socialistické země, jejíž lid tolik učinil pro světový mír a lidský pokrok.

Projev, v němž sovětský státník velmi přesvědčivě vyložil stanovisko sovětské vlády k otázce odzbrojení a vyslovil mnoho nových závažných myšlenek, vyslechli všichni přítomní se soustředěnou pozorností. Kdo vyvolal první světovou válku? — ptal se N. S. Chruščov. Kdo zavinil druhou? Utrpěl některý stát více lidských i materiálních škod než Sovětský svaz? A svrhl Sovětský svaz atomovou bombu na Hirošimu? Myšlenka za myšlenkou, argument za argumentem. Tak téměř dvě a půl hodiny plyne závažný projev, k němuž se lidé na celém světě budou nejednou v budoucnu vracet. A nadšení, hlasité volání na souhlas z úst delegátů ze Spojených států, Velké Británie, Francie i západního Německa potvrzuje, že představitel Sovětského svazu hovořil a vyjadřoval názor, který je totožný s názorem všech mírumilovných lidí těchto zemí.

Světového kongresu za všeobecné odzbrojení a za mír se zúčastnili i četní katoličtí duchovní. Hned druhý den zasedání kongresu pronesl na plenárním zasedání latin-

sky pozdrav člen delegace Maďarské lidové republiky biskup Hamvas. Zdůraznil, že povinností všech křesťanů a především duchovních je hájit jeden z nejcennějších statků lidstva — trvalý mír. Do Moskvy přijeli katoličtí kněží z Polska, Maďarska, Peru, Kuby, Brazílie a celé řady dalších zemí. Členy československé delegace byl také ministr zdravotnictví, předseda Celostátního mírového výboru katolického duchovenstva dr. J. Plojhar a místopředseda Celostátního mírového výboru katolického duchovenstva dr. A. Horák. Je samozřejmé, že na jednání kongresu se podíleli také duchovní jiných církví. Evangelíci, pravoslavní, starokatolíci a další. Své zástupce vyslali do Moskvy rovněž některé významné buddhistické kláštery a byli přítomni mluvčí náboženských organizací z Indie.

Vedle plenárních zasedání kongresu byli ustaveny čtyři komise, kde se jednalo o závažných otázkách mírového hnutí. V subkomisi, kde se jednalo také o německé otázce, byl členem předsednictva ministr dr. J. Plojhar, který zde pronesl také závažný projev jménem československé delegace. V úvodu svého projevu vyzvedl ministr dr. J. Plojhar morální význam odzbrojení. Řekl, že je třeba odzbrojit nejen materiálně, ale také v srdcích a hlavách lidí a zbavit se nenávisti, zlé vůle a útočnosti. Dále se pak zalžíval německou otázkou. „V roce 1945 jsem byli svědky zničení německého militarismu,“ řekl. „Dnes se však v jedné části Německa opět horečně zbrojí a západoněmečtí militaristé chtějí, aby jejich armáda disponovala atomovými zbraněmi, aby mohli prosadit své revanšistické cíle. Avšak plány západoněmeckých militaristů nejsou určovány jen starým heslem „Drang nach Osten“. Západoněmečtí vojenští činitelé neskrývají, že mají v úmyslu znovu získat také Alasko a Lotrinsko a území postoupené Holandsku. Na Západě se snaží popřít existenci dvou německých států. Kdo se však dívá na vývoj realisticky, musí uznat, že na území Německa existují dva německé státy.“ V závěru pak vyslovil ministr dr. J. Plojhar přesvědčení, že jednou bude celé Německo mírumilovným a demokratickým státem.

Významnou událostí kongresu byla také zájmová setkání. Setkali se spisovatelé, vědci, ženy, lékaři... Na pozvání moskevského patriarchátu se setkali v klášteře v Zagorsku nedaleko Moskvy představitelé nejrůznějších církví, aby hovořili o další spolupráci v boji za mír a šťastnou budoucnost lidstva. Účastníky setkání uvítal patriarcha moskevský a celé Rusi Alexej. Na setkání předal jménem Celostátního mírového výboru katolického duchovenstva ministr dr. J. Plojhar patriarchovi Alexejovi pozdravnou adresu, v níž se praví: „Všichni katoličtí duchovní Československa sledují spolu se všemi věřícími s největší pozorností jednání Světového kongresu za všeobecné odzbrojení a za mír. Ztotožňují se jednoznačně a s nadšením s jeho ušlechtilým posláním a přejí mu plný úspěch a zdar. Katoličtí duchovní se celou vahou své mravní autority staví do přední fronty všech bojovníků za mír.“ — Na závěr setkání v Zagorsku byla přijata rezoluce, v níž se vyslovuje přesvědčení, že bude dosaženo dohody o odzbrojení, o zákazu nukleárních zbraní a rovněž byly odsouzeny pokusy s termojadernými zbraněmi. Přípis Celostátního mírového výboru katolického duchovenstva předal ministr dr. J. Plojhar také předsednictvu Světového kongresu za všeobecné odzbrojení a za mír.

Ve večerních hodinách v sobotu 14. července moskevské jednání obránců míru celého světa skončilo. Skončilo přímo manifestačním přijetím Poselství k národům. Pouze dva američtí delegáti hlasovali proti, sedm se zdrželo hlasování. A ostatní zvedli ruce, aby dali zjevně najevo svůj naprostý a jednoznačný souhlas se slovy poselství: Nás, kdo si přejeme mír, je mnoho. Budeme-li všichni jednat a budou-li všichni, kdo jednají, jednat svorně, můžeme prokázat cestu k uskutečňování našeho společného cíle: k zachování míru!

Rudolf Ströbinger (Moskva)

POZDRAV SPOLUBRATRŮM V ČESKOSLOVENSKU

Prof. Alípio de Freitas

Mezi delegáty Světového kongresu za odzbrojení a mír v Moskvě byl také katolický kněz z Brazílie PADRE ALÍPIO CRISTIANO DE FREITAS, profesor katedry historie na filosofické fakultě university v ST. LOUIS DE MARANHÃO, generální tajemník zemědělského hnutí v severní Brazílii a předseda Spolku pro výchovu lidu v Maranhão.

Při zpáteční cestě do své vlasti byl dva týdny hostem Celostátního mírového výboru katolického duchovenstva, navštívil všechny kraje naší republiky, mluvil s mnohými Ordináři, duchovenstvem i věřícím lidem. Před svým odjezdem posílá prostřednictvím našeho časopisu pozdrav svým katolickým spolubratřím.

Bratři,

dlouho jsem si přál být mezi vámi a navštívit vaši vlast, Československo. Ještě jako hoch, když jsem byl studujícím na gymnasiu, jsem se začal zajímat o vaše rytířské a krásné dějiny. Někteří z vašich hrdinů a svatých byli milými hrdiny mého mládí. Praha byla mou velmi starou známou. Dnes, díky šťastné náhodě, že se konal v Moskvě Světový kongres za odzbrojení a mír, jsem mohl uskutečnit dávný a milý svůj sen navštívit vlast sv. Václava. O Československu se na Západě mnoho mluví. Nepřátelé lidstva, militaristé a imperialisté, kteří se prohlašují za obránce západní křesťanské civilizace, mluví o hladu, o rodinách bez přístřeší a o úplném potlačení všech základních svobod. Lídí socialistické země jako pravé Dantovo peklo. Bohužel, někteří katolíci a velká většina hierarchie věří tomuto totálnímu a plánovanému překrucování pravdy a ne málokdy také spolupracuje s propagátory lži. Pravda však není v boji sama; její rytíři vyšli do pole odhodláni bojovat až do okamžiku konečného vítězství.

Obránci míru na Západě musí podstoupit dvojitý boj, za pravdu a za mír. Naše skupina je menší, avšak bojovnější a je si plně vědoma i jista, že boj za blaho národů, který se vede, má evangelické důvody. Když ve styku s vaší, vskutku lidskou a křesťanskou, vzpomeneme své vlastní pravdy, pak můžeme vidět, jak křesťané Západu zradili evangelium, jak vládnoucí třídy zradily lid.

U nás je každým dnem obtížnější kázat evangelium, a to nejen proto, že lid nemá podmínky je prožívat, ale zejména proto, že ti, kdož by měli být nejpovolanějšími a nejoprávněnějšími jeho hlasateli, žijí ve společnosti s utlačovateli lidu a jedí s nimi u téhož stolu.

Také u vás tomu tak bylo, avšak poměry se změnily; lid přišel k moci a evangelium není již spoutáno. U vás povstává křesťanství v novém duchu, křesťanství, v němž lid není prostou masou, nýbrž žije; je to křesťanství, které má velkou odpovědnost vytýčit nové cesty evangelia. Křesťané musí již proto, že jsou křesťany, být nejúsilovnějšími a nezištnými budovateli nového světa. Církev se musí obnovovat každým dnem, neboť vše, co ustrne bez obnovy, je odsouzeno k smrti. Každý den, který církev prožívá, musí se stát křesťané aktivnějšími, uvědomělejšími, bojovnějšími. Máte jistě u vás přemnoho problémů a obtíží, avšak církev, pravá církev Kristova, měla vždy nesnáze a měla i problémy. Avšak zkušenosti, získávané v dlouhých a obtížných letech práce a především milost Boží a pomoc vašich svatých patronů vám pomohou při budování nového křesťanství.

Svět jde rozhodně cestou k socialismu a nic ani nikdo nemůže překážet v této cestě, v dobytí moci lidem. Až dojde k přeměnám, k nimž došlo u vás, také v našich vlastech, budeme u vás hledat zkušenost a pomoc. Domnívám se, že ani vy sami nemůžete odhadnout, jak velké naděje skládáme ve vaši práci obnovy. Naše naděje se může přirovnat jen k přání našich národů mít lepší dny, naše naděje se může jen měřit naším bojem za spravedlnost. Pomluvy, které nepřátelé civilizace a bratrství proti vám chrlí, jsou jen známkou posledního vypětí, aby se udrželi, dále vykořisťující národy a lid.

V den, který se proti mé vůli velmi rychle přibližuje, budu se muset vrátit do vlasti: budu prvním misionářem nového světa a nového křesťanství. Se všemi budu mluvit o tom, co jsem viděl, slyšel a především pocítil ve styku s vámi, ve vaší vlasti. Budu hovořit o úsměvu dětí, o nadějích mládeže, o důvěře zemědělců v budoucnost, o nadšení dělníků, o upřímnosti vašich vládnoucích činitelů, o radosti ze života, která na všech stranách zaznívá. Budu mluvit o všem, aniž bych něco zapomněl, o všech, aniž bych na někoho zapomněl. Byl jsem přijat jako bratr, radostně, s křesťanským bratrstvím a s láskou; chci odejít jako evangelista.

Nejdražší moji bratři, společně pomůžeme při výstavbě nového bratrského světa a položíme základy nového křesťanského ducha. Kéž Bůh a Panna Maria, matka a ochránkyně našich vlastí jsou s námi.

NĚKOLIK NOVÝCH POZNÁMEK K LITURGICKÉ REFORMĚ

Když Posvátná kongregace obřadů roku 1955 vydala první dekret o prozatímním zjednodušení rubrik misálu a breviáře, tehdy přípravné práce, chystající uskutečnění vlastní, celkové reformy katolické liturgie, už tak dalece pokročily, že se počítalo s jejím brzkým zavedením. Nenadálým úmrtím Pia XII. však a zejména překvapujícím prohlášením Jana XXIII., že hodlá svolat všeobecný církevní sněm, byla situace naprosto pozměněna. Bylo jasné, že tento sněm se bude chtít zabývat mimo jiné a jiné také palčivou otázkou, jak nejlépe vyřešit problém definitivní liturgické reformy.

Stav byl tedy nyní takový: jednak bylo třeba práce odložit až do té doby, kdy se koncil autoritativně vyjádří, jednak už nebylo možno, vydané směrnice zase anulovat a navrátit se k starému, nedávno teprv zrušenému způsobu. Kromě toho nikdo neví, kdy budou reformní dekrety koncilu fakticky provedeny. Potrvá to určitě ještě řadu let.

Za těchto okolností nezbývalo, než vydat aspoň konečnou a jednotnou úpravu rubrik liturgických knih a tak respektovat nejdůležitější z přání a návrhů kleru. Došlo k uveřejnění nového kodexu rubrik pod datem 25. července 1960, kodexu, podle něhož je sestaven náš nynější direktář, podle kterého toho času celebrujeme Mši svatou a recitujeme Officium.

Z právě řečeného vysvítá — a znovu opakují —, že přítomná úprava není naprosto definitivní. Ta bude, jak

naznačeno, vypracována — nevíme, za jak dlouho — až po skončení všeobecného sněmu a bude bez pochyby dalekosáhlá a všestranná.

Posvátná kongregace obřadů ovšem zatím nezahálí. Pracuje stále dál na zjednodušení a zdokonalení ritu, což lze poznat z toho, že došlo a dochází i po vydání shora zmíněného liturgického kodexu k dalším změnám, které ještě nejsou a nemohly dosud být uveřejněny v církevních věstnících a oběžnících, které tudíž ani nejsou obsaženy v letošním direktáři.

K nim patří především změny, které se objevily v novém vydání římského misálu (editio typica 1961) a v některých výnosech a instrukcích PKO. Nejdůležitější z nich jsou tyto:

Je pouze jeden jednotný druh inklinace hlavy (při Oremus, vyslovování svatých jmen apod.). Nedělá se už rozdíl mezi malou, střední a hlubokou inklinací.

Kteroukoliv inklinaci lze dělat směrem k misálu, není třeba inklinovat směrem ke kříži (v případech, kdy to bylo dosud předepsáno).

Na začátku Mše svaté (před introitem příp. před okouřováním oltáře) a na konci (po Placeat) líbá kněz oltář, i když podle rubrik odpadávají stupňové modlitby resp. žehnání lidu a poslední evangelium.

Není-li oltář přistavěn k zadní stěně apsidy, ale stojí volně, má kněz při okouřování oltář obejít dokola kolem a jej incensovat ze všech stran.

Při zpívání Mši svatě bez asistence incensuje ministrant (kostelník) celebranta po okouřování oltáře na začátku a po přípravě obětních darů (obětování), nikoli však po zazpívání evangelia.

Zpívá-li podjáhén (lektor) při slavné Mši svatě epišto-
lu, může celebrant (s jáhнем) po oraci od oltáře odejít a za poslechu této epištoly (kterou, jak známo, sám ne-
recituje) sedět.

Nepatrná sice, avšak zajímavá změna nastala v inter-
punkci ve větě prefací. Místo: „Domine sancte, — Pater
omnipotens, — aeternus Deus“ říká se nyní: „Domine, —
sancte Pater, — omnipotens aeternus Deus“.

Je žádoucí, aby kněz — pokud možno — konsekroval
hostie pro přijímání věřících pokaždé přímo ve Mši sva-
té a nebral svaté hostie ze svatostánku, aby to bylo při-
jímání opravdu „ex hac altaris participatione“, co se dá
snadně uskutečnit při malém počtu komunikantů. (O tom
hovořila mimochodem už svého času encyklika Pia XII.
„Mediator Dei“.)

Jestliže byly svaté hostie konsekrovány přímo ve Mši
svaté (na korporálu, na pateně), kněz po sumpci nej-
světější Krve vůbec nekleká, nýbrž bezprostředně —
po předchozím „Ecce, Agnus Dei“ a „Domine, non sum
dignus“ — jde podávat svaté přijímání. Zbývající snad
svaté hostie po návratu k oltáři rovněž bez pokleknutí
konsumuje. (V případě, že je chce uložit do svatostánku,
viz následující odstavec.)

Jestliže kněz svaté hostie pro přijímání věřících bere
ze svatostánku, poklekne pouze, když tento otevřel, ni-
koli však, když ciborium vyndal a odkryl. Stejně tak ne-
kleká, když po návratu k oltáři ciborium postavil na
oltář, aby je pokryl, ale teprve po jeho umístění do
svatostánku, než zavře dvířka. Stručně řečeno: před po-
dáváním a po podávání ze svatostánku jen jedna genu-
flexe, ne, jako dosud, dvě za sebou. (Toto pravidlo platí
analogicky také pro expozici a reposici monstrance nebo
ciboria za účelem svátostného požehnání.)

Upadne-li svatá hostie knězi neopatrností na zem,
zvedne ji, na místo, kde ležela, vyleje pouze trochu vo-
dy a purifikátorem je osuší. Spadne-li svatá hostie na
šaty muže, kněz ji zvedne, ale místo, kde ležela, nijak
nepurifikuje. Spadne-li na šaty ženy, žena sama svatou
hostií zvedne a sobě podá. Ani v tomto případě se šaty
nepurifikují.

Z oboru mimomešního můžeme si ještě zapamatovat
některé věci, které PKO v poslední době upřesnila.

Rubrika breviáře, že se antifony říkají vždycky před
každým žalmem celé a nikoli pouze naznačené prvními
slovy, vztahuje se též na všechny ostatní případy, kdy se
recitují (zpívají) žalmy s antifonami, tedy např. i při
pohřbu apod. (1. 4. 1962).

Na dotaz, kdy má kostel slavit svůj titul. svátek, který
byl v rámci nového kodexu rubrik z liturgického kalen-
dáře vymazán, vydala PKO instrukci ze dne 14. 2. 1962,
č. 34, že se takový titulární svátek překládá na svátek
hlavní, zůstávající, tedy např.: kostel Nalezení sv. kříže
slaví svůj titulární svátek 14. září, kostel zasvěcený sv.
apoštolu Petrovi u Okovů 29. června, zasvěcený Nalezení
sv. Štěpána 26. prosince atd.

PKO vydala konečně také novou edici druhé části římského pontifikálu, z něhož uvádím jako pozoruhodné
podstatné zkrácení dosavadního ritu svěcení (konsekra-
ce) kostela, oltáře a zvonů. Zkrácení spočívá v tom, že
se každý úkon, který se doposud při těchto konsekracích
opakoval několikrát, jako např. troje obcházení oltáře
resp. kostela (zvenku a uvnitř) a jeho pokropení svěcení
vodou, okouřování apod. — koná pouze jednou. Též řada
dlouhých, svěcení doprovázejících žalmů je škrtnuta,
přip. redukována, a některé z konsekrčních modliteb
vhodně pozměněny.

Vítáme tyto střízlivé a v duchu lepšího porozumění
posvátné liturgie vydané úpravy a změny, a věříme, že
i konečná reforma přispěje k obnově života z víry a
k blahu všeho lidstva.

P. Josef Němec

EUCHARISTICKÝ CHLÉB A VÍNO

Časopis „Bibel und Liturgie“, Klosterneuburg, přináší
ve svém 2. sešitě 1961/62 velmi zajímavý příspěvek univ.
prof. dr. Karla Amona ze Štýrského Hradce, pod názvem
„Reformwünsche zum innersten Bereich der eucharistischen
Feier“. Z tohoto pojednání uvádíme výňatkem ně-
kolik hlavních myšlenek:

Očekává se, že druhý vatikánský koncil, — který přine-
se mnoho reformem na nejširším poli náboženského ži-
vota, ne naposled také v oboru posvátné liturgie, — upra-
ví též, co je v liturgii vrcholně důležité, co patří k pod-
statě mešní Oběti a Svátosti oltářní: materii Eucharistie.

Podle nynější, celá staletí trvající praxe klademe totiž
velkou většinou důraz na vnitřní obsah této Svátosti a
ceníme si přitom příliš málo, ba přehlízíme význam
vnějších znamení: chleba a vína. A přece je vnitřní obsah
s vnějšími znameními těsně spjat; opomíjení jednoho ve
prospěch druhého vede k neporozumění Svátosti, což se
také v minulosti často projevovalo a i dodnes ještě proje-
vuje.

Napřed slovo o eucharistickém chlebě: Písmo svaté,
zejména 6. kapitola Janova evangelia, jasně učí, že po-
třebujeme Tělo Kristovo jako pokrm pro věčný život tak,
jako chléb pro život vezdejší. Není proto určité v intenci
Páně, když bývá chléb, určený pro proměňování v Kristo-
vo Tělo, pro svaté přijímání, až téměř k nepoznání zre-
dukován. Naše hostie, tenké, jemné, bílé, bez chuti, po-
dobné papíru, skoro immateriální, mají se skutečným chle-
bem málo společného. Budme upřímní: kdybychom to
nevěděli ze školy, sotva bychom řekli: toto je chléb.

Nesmíme se odvolávat na to, že úcta k nejsvětější Svá-
tosti vyžaduje takový tvar chleba, z něhož by se, pokud
možno, co nejméně drobilo. Jistě budeme s eucharistic-
kým chlebem zacházet šetrně, jak Církev a tradice kaže,
ale příliš velká úzkostlivost zde na místě není. Kristus
zvolil přece vědomě pro Svátost Svého Těla, které vydal
za nás ve smrt, právě křehký chléb, a musel tudíž pře-

dem s tím počítat, že budou při zacházení s ním drobky.

Bude tedy správné, když se liturgie vrátí k původní
praxi starokřesťanské a bude i v našem západním ritu
užívat hostií ve skutečné, zřetelné a jednoznačné podo-
bě chleba, třeba i kvašeného, jaký mají v ritech východ-
ních.

Významné pro lepší porozumění mešního dění a pro
správnou živou účast na něm, je též — kdysi tak důleži-
té — lámání chleba. „A oni vypravovali, jak Ho poznali
při lámání chleba“, praví se o emauzských učednících
(Luk. 24, 35). „Horlivě se zúčastňovali lámání chleba a
modliteb“, říkají Skutky o prvních věřících (2, 42). Tento
úkon, kterým byla umožněna participace na jednom
chlebě, jako výraz spojení v jednom a s jedním Pánem,
měl v očích prvotní Církev tak velký význam, že se stal
terminus technicus pro eucharistickou Oběť. Brzy v něm
viděla také poukaz na Kristovu smrt, na Tělo, „které
bylo pro nás rozlámáno“.

Dnešní, zase značně zredukováné lámání slouží pouze
k získávání malé partikule na málo důležitý ritus smíšení
Těla a krve Páně. Bude proto i zde docela správné, když
Církev vydá ustanovení ve prospěch jednoho velkého
chleba (při větším počtu komunikantů několika velkých
chlebů), jenž se bude po proměňování, před svatým při-
jímáním lámat, z něhož dostane kousek každý přistupu-
jící ke Stolu Páně, nevymíjaje celebranta, který nemá
mít nárok na zvláštní, větší partikuli, jak to je dosud.
Vynikne tím krásně myšlenka všech na jedné a téže
Oběti, jak svrchu naznačeno, myšlenka svatého společen-
ství a sounáležitosti všech věřících spolu s knězem k je-
dnomu mystickému Tělu Kristovu.

Další slovo o eucharistickém víně: vzhled vína nedá se
tak dalece pozměnit jako vzhled chleba, ale během sta-
letí došlo tu k jinému, podstatnému ochuzení: přijímat
nejsvětější Svátost pod způsobou vína smí toho času v la-
tinské Církvi pouze celebrující kněz. Víme, že kdysi to

tak nebývalo. Ještě papež Gelasius I. (492 až 496) neváhal o přijímání bez kalicha prohlásit: *Separatio unius euludemque mysterii sine grandi sacrilegio non potest provenire.*“

Z praktických důvodů přestalo poněkud podávání kalicha napřed v Anglii, dodatečně pak bylo vyvinuto dogmatické odůvodnění této pozměněné praxe v nauce o konkomitanci, doba scholastická zavedla do teologie určitě nesprávnou myšlenku o vyznamenání kněze přijímáním kalicha, a konečně se stalo přijímání pod jednou znamením pravověrnosti. Boj heretických skupin v pozdním středověku a za reformace proti němu strohý postoj katolické Církve ještě utužil. Kalich s Krví Páně byl a je málem dosud považován za *signum haereticarum pravitatis*. Jaká to tragika!

Kristus nevvůlaval způsobu vína pro nejsvětější Svátost zbytečně a nadarmo. Víno není jen nápojem k zachování života, nýbrž nositelem sváteční radosti. Tak jako chléb vyjadřuje nutnost spojení s Kristem, vyjadřuje víno plnost spásy, eschatologické očekávání Božího království. Kromě toho je obětní ráz mše svaté a přímá účast na této Oběti ve svatém přijímání mnohem lépe a výrazněji reprezentována vínem než chlebem. Vzpomínáme na poznámku Páně při poslední večeři o eucharistické Krví, která se „vylévá“ a na přímou souvislost s jeho Krví, prolitou v Oběti na kříži. Nelze konečně neuvádět otázku, která není sice dodnes autoritativně vyřešena, ale

bude velmi pravděpodobně kladně zodpověděna, totiž, zda nám svaté přijímání pod obojí nepřináší více akcidentálních milostí *ex opere operato* než přijímání pod jednou.

Proč se tedy nevracet k původní, starokřesťanské praxi? Dogmatické kontroverze dnes už sotva existují. Praktické potíže pak při podávání svatého přijímání pod způsobou vína dají se bezpochyby překonat. Nebezpečí rozlití je dáno Kristovým ustanovením, a bude na nás, abychom je svou opatrností snížili na minimum. Nejspíš máli význam důvody hygienické. Tyto však padnou, bude-li svaté přijímání v přiroadě potřeby praktikováno namáčením, *per modum intinctionis*.

Z uvedených důvodů usiluje se o to, aby byl dosavadní absolutní zákaz podávání kalicha věřícím odvolán a svaté přijímání pod obojí dovoleno aspoň za zvláštních okolností, jako např. na Zelený čtvrtek, v den výročí instituce Eucharistie, pro všechny lid, nebo ve mši svaté ordinární, konventuální, v uzavřených komunitách, za snoubence, u příležitosti prvního svatého přijímání apod.

Je odůvodněná naděje, že druhý vatikánský koncil — jemuž byly všechny tyto požadavky a přínomínky na podnět četných přání a návrhů, vycházejících z různých liturgických středisek prostřednictvím příslušné komise předloženy — vnese kladné rozhodnutí a že se v dohledné době — během příštích let — dočkáme vydání prováděcích nařízení.

VÝZNAM P. TEILHARDA DE CHARDINA PRO MODERNÍ DOBU

Ve významné revui vydané Ekumenickým Institutem Komenského theologické fakulty v Praze se objevil 14stránkový kritický posudek učení P. Teilharda de Chardina z pera protestantského theologa Emila Fuchse. Autor článku se opírá o německý překlad knihy Teilhardovy: *Der Mensch in Kosmos*, jež vyšla v Mnichově v roce 1959. K ostatním spisům uvedeného slavného přírodovědce z řádu jesuitského a to: *Le phénomène humain*, *L'apparition de l'homme*, *La vision du passé*, *Le milieu divin*, *L'avenir de l'homme* a jeho dopisům z cest od r. 1923—1955 nepřihlíží. Proto jeho kritika je k velkolepé synthési Teilhardově odmítavá. Píše doslovně: „Co musím jako evangelický theolog k otázce říci, zda je zde možnost, aby byla evangelium přičleněna taková podstava moderního světového názoru, aby se tak evangelium stalo přátelštějším modernímu člověku? Pravím se vší energií „Ne.“ A proč? — Zdá se mi srovnáním vůbec nedělati takové pokusy. Máme velmi dobře viděti a obiasňovati si zřetelně, co nám dnes říká vědecké poznání o světě a společenské skutečnosti — — Ale měli bychom věděti, že poslední tajemství, jež se ve všem zjevuie, je věčný Bůh, který nás může a chce v úzkém okruhu této naší země chápati, těšiti a svou odpouštějící mocí uchopiti, avšak jeho skutečnost bude nám teprve v jeho čase odhalena: „Nyní poznávám částečně, pak ale budu poznávati, jako jsem sám poznáván“ (1 Kor. 13, 12), (1).

Jest však nepopíratelnou skutečností, že originální postřehy geniálního přírodovědce P. Teilharda, mohou mnoho prosněti i křesťanskému theologu. Spisy Teilhardovy vzbudily všeobecný zájem svou původností. Vědci v nich nacházejí možnost skvělé synthese, věřící členové církve uznávají je jako nástroj, jímž možno v moderní technické civilizaci přiblížiti intelektuály Bohu. Myslitelé marxističtí věnují P. Teilhardovi svou pozornost jako např. známý G. Gaudy mu věnuie ve svém přehledu moderní filosofie podrobnou studii. Obírají se jím samozřejmě také myslitelé thomističtí a jiní. Všichni si uvědomují, jaká síla tkví ve spisech doctvého přírodovědce, jenž svou originální přesvědčivostí usiluje seznámiti svého čtenáře s tím, k čemu dospěla moderní přírodověda o vzniku světa, života, člověka a předati mu velkolepý obraz o kosmickém vývoji, jenž se řídí přesnými zákony. A v tom je nepopíratelný význam Teilharda, věřícího přírodovědce.

1. Na prvním místě třeba zdůrazniti důležitost P. Teil-

harda pro metafysiku, byť by se to zdálo na první pohled paradoxní.

Říká se o P. Teilhardovi, že je učenec a při tom básník, avšak chybí mu metafysika. Avšak pravý opak je pravdou. Neboť Teilhard si váží správného myšlení. Hlavní křiš současné doby je právě krise myšlenková. Nebo ještě přesněji, vyjádřeno: Dnešní svět hledá metafysiku. Věda při svém podivuhodném pokroku má své hranice. Světová ekonomie se zaměřuje k humanismu, který jí dává smysl a v něm je její poslání. A současné proudy myšlenkové často přezírají metafysiku a přidržují se pozitivismu lidských věd a např. na Západě vyústily do subjektivismu fenomenologického nebo do různých existencialismů. Ba i někteří křesťanští myslitelé se uchylují k čisté víře a zřekají se rozhodně rozumu. P. Teilhard však je optimista a důvěřuje ve schopnost lidského rozumu, že může překročiti též oblast pozorování čistě vědeckých a dokonce pronikati za svět lidský do oblastí nadpřirozených. P. Teilhard odmítá domnělé hranice, jež bývají vyznačovány lidskému myšlení. Fenomenologie je pro něho důležitá, ale musí být vědecká a celistvá. Ve spisech Teilhardových nezištlujeme ani nejmenší stopu po vlivu Descarta, Kanta nebo Hegela. On si vytváří docela nový pohled, vybudovává metafysiku na podkladě věd současné doby. Jeho zájem patří reálnímu naší době, novým objevům pozitivních věd, nikterak však současným filosofům. Ani Jaspers, Heidegger a jiní existencialisté, rovněž ani marxisté naň neměli nějakého vlivu. Ba ani Bergson, s nímž byl ve přátelském styku, ho neovlivňoval. A stejně je tomu s filosofii scholastickou. Jeho myšlení nemá ani neimenší stopy po scholastických kategoriích jako např. kon-možnost, látka-tvar, podstata-případek. Přesně řečeno P. Teilhard usiloval překročiti současné obzory myšlenkové a navázati úzké spojení se současným stavem přírodních věd. Patří době, kdy nukleární fyzika zúšobila zvrát v pojetí hmoty ukazující, že hmota a energie se podstatně neliší a tudíž že lze hmotu považovati za pole energetických sil. Patří době, kdy též vývoj biologie je ve stavu, aby připustil souhrn skutečností, jež příznivě se staví k uznání rozumových a duchovních možností. Řeč, kterou mluví P. Teilhard, je řeč vědy, a tato mluva je docela jiná než tradiční mluva scholastická. Na druhé straně však používá řeči přírodních věd k vyjádření veškerého bytí. Jinými slovy převádí přírodovědecké kategorie v kategorie metafysické. Tak např. srovnává přitažlivost, jíž působí na sebe vzájemně molekuly, s pū-

sobením lásky mezi bytostmi lidskými a se spoluprací, již vykonává nejvyšší bytost Omega na veškeré dění kosmické. Nejde o výrazy jednoznačné, nýbrž mnohdy obdobné, avšak dobře vystihující. Teilhard vyvozuje z pozorování vesmíru všeobecné zákony: zákon komplexity, zákon vývoje, zákon personalisace, zákon socialisace. Tyto zákony jsou platné pro všechny oblasti, dovolují tudíž mysliti o celku a vzájemně se váží. A to je přesně metafysika. Není metafysiky bez analogie. Bohužel moderní myšlení velmi často nedoceňuje gnoseologickou platnost analogie.

Uvedený postup Teilhardův nápadně připomíná postup filosofie aristotelovské-tomášovské. Rovněž zde se vychází z analýzy fyzické a biologické, a z tohoto rozboru pak se vyvozují skutečnosti metafysické pojímané analogicky. Tudíž Teilhard navazuje na čelný postoj tradiční filosofie církve, avšak odívá své myšlení do nových výrazů, do mluvy převzaté ze současné vědy. Z filosofie scholastické uchoval podstatu a to ho zachránilo před pantheismem, evolucionismem a materialismem. A tím se stalo, že kategorie osoby, stvoření, Boha jsou u něho základem myšlení, jenom je vysvětluje z hlediska vědeckých faktů současné doby. A ještě dále odpovídá na druhou základní otázku naší doby. Rozličné obory vědní se specialisují a tudíž je třeba synthese k výkladu světa. A o tuto syntézu vědeckou se úspěšně pokusil a při tom neoddelil člověka od světa, nýbrž naopak veškeré dění vystihuje a podle jeho přesvědčení do integrální vědy patří též věda o integrálním člověku a dlužno přihlížeti též k disciplínám anthropologickým jako psychologii, metafysice, vědě náboženské. Moderní člověk musí mít otevřené oči pro vše.

2. Než P. Teilhard má veliký význam i pro oblast teologie. Myšlení jeho je podstatně celistvé. Nic mu není tak vzdálené jako filosofie oddělená od teologie, podobně jako nepřipouští oddělení přírodovědy od metafysiky. Proto základní problémy teologie: původ a povaha zla; poslání Kristovo ve světě; parusie a život věčný jsou stále tematy jeho úvah. Avšak Teilhard se neobírá ideologickými otázkami pro ně samé. V jeho díle citace z bible vyjma listů sv. Pavla se téměř neobjevují; podobně citace význačných textů z tradice církevní. Pro Teilharda kosmický vývoj je nevysvětlitelný, jestliže na jeho konci není osobní Bůh. Ne snad v tom smyslu, že by osobní Bůh byl výtvar tohoto vývoje. Pro Teilharda je ve smyslu vývoje personalistického osobní Bůh Omegou tohoto vývoje. V traktátu: „Jak věřím“, přísně zdůrazňuje, že třeba zamítnouti všeobecnou myšlenku, že by Veškerenstvo i v tvaru Ducha mělo být bytím neosobním. Podobné myšlení je podle něho „iluze prostorová“. „Duch světa není fluidum, éter, energie; je výstupňovaným vědomím. Vesmír podle zákona konvergence se nemůže zaměřiti na nějakou věc ve svém vývoji; musí končiti tento vývoj v Něm. A pro Teilharda náboženství je hlubší tam, kde lidstvo je více životné. Tíž lidé se otevírají jak pro Boha, tak i pro svět. Veškeré dění kosmické spěje k lásce k Bohu.

Podobně i christologie je organicky začleněna v myšlení Teilhardově. Vtělení neboli Inkarnace není nějakým povětrněm spadlým na naši zem. Naopak je rozhodujícím momentem veškerého procesu vývojového. Objevuje

se však nesná, zda snad důležitost historického Krista nevymizí? Zda-li význam zmrtvýchvstání a nanebevstoupení historického Krista nebude minimisován Teilhardovým výkladem o Kristu totálním ve vývoji kosmickém? Třeba připustiti, že některé výrazy Teilhardovy jsou až odvážné, ba někdy nepřijatelné věřícímu křesťanu. Avšak třeba si připomenouti, že jeho vztah mezi kosmem a Kristem je v hlubokém souhlase se starokřesťanskou tradicí. Totéž Slovo Boží stvořilo svět a vede jej k jeho cíli. Totéž Slovo se zúčastnilo při stvoření Adama v ráji a v plnosti času se vtělilo v lůně Panny Marie, aby usmířilo hříšné lidstvo s uraženou Spravedlností Otce. Slovo je principem stvoření. Tak vykládá sv. Irenej. „Co jest dokonalejšího než myšlenka?“ A tentýž princip třeba aplikovati i na Krista. Historický Kristus je cíl vývoje a jde jenom o růst mystického Krista v čase a prostoru a zde přichází v úvahu poslání církve. Tudíž přináší Teilhard modernímu lidstvu ve své nauce úžasný optimismus. Lidstvo si musí uvědomiti jednou konkrétně, že je jednotné na naší planetě: Teilhard je staví do tří hladin: energie vtělené, energie kontrolované a energie zduchovněné. První hladina se týká jeho biologického určení. V oblasti energií kontrolovaných připomíná Teilhard, že první péčí lidstva je zabezpečiti rostoucí požadavky hmotné užitkové energie. Objevení energie atomové přináší nové možnosti rozvoje lidstva. Vědecký pokrok, který umožňuje rozvoj lidský je v plánu Božím. I kosmos je dán k dispozici lidstva, ale zároveň roste odpovědnost lidí. A v oblasti energie zduchovněné je třeba lidstvu více vzájemného pochopení a lásky. Náznaky se již jeví ve zřizování institucí jako je Světová rada míru, Organizace spojených národů, UNESCO a j. I v tom se shoduje P. Teilhard s úsilím oficiální církve, jak to např. je vyjádřeno v encyklice Jana XXIII.: Mater et magistra.

Poselství P. Teilharda se obrací ke dvojí oblasti. Připomíná křesťanu vážné úkoly pozemské, a při tom neopomíná Boha. Připomíná však tím samým i nekřesťanu, jenž plní své pozemské povinnosti, že tím zároveň slouží Bohu, neboť adorace Boha je konstitutivní dimenze člověka, státu, kosmu. Jeho dílo je radikálním odsouzením falešného laicismu, vášnivě zdůrazňujícího, že pravou obcí je obec bez Boha. Humanismus musí být integrální. Obsahuje v sobě trojí poslání člověka: podrobení si vesmíru technikou, společenství lidí v lásce, otevření se Bohu adorací. Technika, láska, adorace jsou tři dimenze vesmíru. Chybí-li jeden prvek, kosmos je kusý. A poselství naděje, jež nám P. Teilhard předkládá, zdůrazňuje, že tyto tři prvky jsou spolu v harmonii, rozvíjí se a plným právem můžeme očekávat, že rozvoj techniky přinese s sebou rozvoj vzájemné lásky a současně růst úcty k Bohu. Jaká to nadějná důvěra.

ThDr. Josef Kubalík

Použito:

1. Communio viatorum, 1961 N. 2. Vol. IV. - - - str. 125—138.
2. Teilhard de Chardin: Le phenomene humain - Ed. Du Seuil 1955. Paris.
3. Teilhard de Chardin: L'apparition de l'homme - Ed. Du Seuil 1955.
4. Teilhard de Chardin: La vision du Passé - Ed. Du Seuil 1955.
5. Teilhard de Chardin: Le milieu divin - Ed. Du Seuil 1955.
6. Teilhard de Chardin: L'avenir de l'homme - Ed. Du Seuil 1955.

ZBYNĚK ZAJÍC Z HAZMBURKA, ARCIBISKUP PRAŽSKÝ

(1375 (?)—28. IX. 1411)

I. Hazmburský augustinianismus

Smuteční orátor, pronášející na universitním shromáždění asi 23. IX. r. 1402 panegyrik nad zvoleným, ale náhle zemřelým arcibiskupem Puchníkem, vyzýval v závěru své řeči pražskou kapitolu k obezřelé volbě jeho nástupce: „Jiného po tomto nikoli uchvatitele, nýbrž pastýře hledajícího zájmů Kristových nám poskytni!“

Aspoň část členů kapituly této výzvy uposlechla, když se rozhodla postulovat mladého asi dvacetipětiletého člena českého rytířského rodu Zbyňka Zajíce z Hazmburka. Jeho kandidatura se prosadila proti snahám mocného

Zikmunda usilujícího uvést na pražský arcibiskupský trůn svého hlavního stoupence Jana Železného, litomyšlského biskupa. Tento odpůrce krále Václava a nekompromisní obhájce církevních práv stál i pro svůj rozhled a praktické zaměření utvrzené životními zkušenostmi Zikmudovi blíže, nežli mladý, zbožný, ale nezkušený šlechtic. Ba, jako oblíbenec krále Václava se mu Zbyněk zdál kandidátem ne-li nebezpečným, tož aspoň nepohodlným. Právem směl bratr Zbyňkův mluvit o přízni krále Václava, jež byla Zbyňkovi v této době asi nemalou oporou u kurie. Člen starobylého českého rodu, jehož příslušníci se

osvědčovali po desetiletí v královských službách i ve službách církevních, byl celou minulostí doslovně „homo regius“ a stál králi Václavovi blízko. Nemálo k tomu asi přispěly velmi kladné osobní vlastnosti.

Mladý arcibiskup ve svém dětství jistě rád vzpomínal na svéráznou postavu svého děda Zbyňka Zajíce z Valdeka, kterého znal ovšem jen z vyprávění. Ten r. 1355 koupil hrad Klapí v Budyně, tvrz a městečko Libochovice se čtyřmi vesnicemi. Nový pán přejmenoval po současném zvyku podle svého erbovního znamení hrad na Hazmburk, zvaný okolním lidem česky Hanšpurek. Tato neveliká majetková država se stala doménou klapské větve Zajíců, přetrvávajících devět pokolení. Děd Zbyňkův nabyl finančních možností k získání zmíněného majetku snad za své služby u dvora. Byl od r. 1348 mistrem královské komory a od r. 1450 nejvyšším truksasem. Tuto hodnost podrželi Zajícové dědičně. Marciální pan Zbyněk, nepostrádající rysů jisté dobrodružnosti, se nazýval významně Zamořský. Nepochybně proto, že podnikl cestu do Palestiny. Zemřel 31. 12. r. 1368. Jeho manželka Rinka (Regina) z Landštejna ho předešla na věčnost o tři léta. Klášteru odkázala ornát pošíť perlami, pozlacený kalich a dvě chórové kápe. Zajícové měli asi do r. 1340 na štítě jen sviní hlavu. Od dob Zbyňka Zajíce používali štítu křížem děleného. V jedné polovině se spatřovala tradiční černá sviní hlava ve zlatém poli, v druhé polovině zlatý zajíc v modrém poli. Rod Zajíců byl rozdroben v dalekosáhlé široké příbuzenstvo. Patřily k němu drobné šlechtické rodiny čistě českého původu: z Drahlína, z Kostelce nad Sáz., páni z Litně, Medkové z Valdeka, z Vranovic, ze Záluží aj. Někteří si ponechali původní erbovní znamení, jiní je rozšířili po Zbyňkově příkladu zajícem. Nás zde ovšem zajímá rod Zajíců z klapské pošlosti.

Po budovateli hmotné základny Zajíců z Hazmburka — Klapího, zůstal syn Vilém, otec našeho arcibiskupa. Určili ho původně stavu duchovnímu a z milosti papežů i Karla IV. dosáhl několika církevních obřadů, kromě jiného také staroboleslavského proboštství. R. 1358 se svých prebend vzdal a vstoupil v manželství s Annou ze Slavětína, když ho před tím zprostil papež Innocenc VI. všech kanonických závazků, které na sebe vzal přijetím subdiaconátu. Žádost o dispensi podporoval poukazem na to, že volil duchovní stav z otcova donucení. Možná, že mu k němu radili také mnozí příbuzní zasvětili svůj život církvi. Mohl to být vyšehradský děkan Vilém nebo postoloprtský benediktinský opat Zbyněk nebo i jiní, zvláště někdo z augustiniánů svatodobrotivských.

Právě klášter na Ostrově, ve Svaté Dobrotivé (Benigna) podává klíč k vysvětlení problematické osobnosti mladého arcibiskupa Zbyňka Zajíce z Hazmburka. Záhy bude řečeno, v čem tuto problematiku lze spatřovat a jak ji asi vyložit. Dříve však bude třeba se vrátit k svatodobrotivskému založení a několika poznámkami i k rodopisu hazmburskému.

Klášter ve Svaté Dobrotivé, dnes Zaječov u Hořovic, založil 26. 3. r. 1262 podčíšník krále Přemysla Otakara II. Oldřich Zajíc z Valdeka a uvedl do něho eremity sv. Augustina. Snad je to týž Oldřich, který býval pražským purkrabím v letech 1265—69. O jeho spolehlivosti v královské službě by svědčilo, že býval také purkrabím chebským a loketským. K nadaci kláštera, kterému podle vůle zakladatelovy náleželo místo Ostrov, vesnice Kván a Všerádice, jak dosvědčuje zakládací listina biskupa Jana III. z Dražic, přispěl také jeho syn Budislav, pozdější mělnický probošt. Fundační dokument vystavil zmíněný biskup u příležitosti vysvěcení kostela v Ostrově 13. V. r. 1263 na hradě Valdeku v přítomnosti biskupa Jindřicha a mnohých svědků, hlavně z okolí. Teprve šedesát let po založení kláštera zvaného zprvu na Ostrově, přinesl děkan pražské kapituly Oldřich, také rodový příslušník, do kláštera ostatky sv. Benigna-Dobrotivé. Umíraje stanovil, aby ostatky mučednice byly umístěny v ostrovském kostele. Odtud se změnil název kláštera na Svatou Dobrotivou.

Založení se stalo Hazmburky milovaným a podporovaným nábožensko-kulturním střediskem. V listě z r. 1469 daném papežskému nunciovi, nazývají Hazmburkové Sva-

tou Dobrotivou docela svým „pokladem“. V dobách předhusitských v něm ožívaly tradice augustiniánismu. Rozumí se tím pěstování zbožnosti a vzdělanosti vyrostlé z nábožensko-filosofických principů sv. Augustina, podržovaných a šířených hlavně řeholníky augustiniány - eremity. Tak mnoho století po své smrti působí intenzivně geniální duch světce Augustina v řeholi nesoucí po něm jeho jméno. Mohutná ideologicky průbojná síla myšlenek velikého biskupa hipponského prožívá vrcholnou dobu své renezanze v druhé pol. XIII. stol. a prodlužuje svou životnost přes XIV. do XV. stol. v řeholních skupinách Bratří společného života. I ti přijali konečně osvědčenou organizaci augustiniánské řehole a vyznačovali se silnou vůlí po katolické reformě.

Oživení myšlenkových tradic, nábožensko-asketických a filozofických názorů slavného a svatého rodáka z Tagaste prohloubil bystrý augustiniánský eremita Egidius Romanus, arcibiskup v Bourges, zemřevší r. 1316 v Avignoně. Pronikavě hloubavý duch, známý ve středověké literatuře jako „doctor fundatissimus“, následoval sice v základních tématech teologie sv. Tomáše, sloužil však v praxi myšlenkovému odkazu Augustinovi, zdůrazňuje proti Aquinátovi primát vůle. Řádovým příslušníkům razil svým příkladem cestu odklonu od peripatetické psychologie scholastického školského vědění k platonsko-augustinovskému životonázoru. Světové proslulosti dosáhl spisem *De regimine principum*, k pověstné bule Bonifáce VIII. *Unam sanctam* dodal materiál traktátem *De summi pontificis potestate*. Koncem XIII. stol. se jeho nauka stala oficiálním programem augustiniánského řádového studia, jako doctrina egidiána. Nebývalý zájem budící učení augustiniánů XIII. stol. mělo působivé opěrné body na universitách v Paříži, v Padově, Toulouse, Bologni; na sklonku XIII. stol. překročilo břehy Rýna a ujalo se v Kolíně n. R., Mecheln, v Durynsku, Mišni, Sasku a zcela zvláště také v Čechách, jak o tom svědčí série augustiniánských klášterů založených v XIII. stol. Tak v Pivoni (r. 1266), na Ostrově-Dobrotivé, v Šopce u Mělníka (1263), u sv. Tomáše v Praze (1285), v Domažlicích (1388), v Sušici (1339), v Bělé (1340), v Ročově (1373). V tom ovšem nejsou zahrnuty skupiny augustiniánských kanovníků v Roudnici, v Praze na Karlově, v Litomyšli, Jaroměři, Rokycanech, Lysé, Salské, Třeboni (náboženské středisko již Čech, r. 1390 měla klášť knihovna asi 180 rukopisů, Třeboň spolupůsobí při zakládání klášterů sv. Doroty ve Vídni, v Dürnsteinu a v Indersdorfu r. 1417), v Brně, ve Sternberku, Fulneku, Jevíčku, a Prostějově. Úžasný rozmach těchto řeholních družin, v němž se zračí mohutnost složité osobnosti světce, jehož jménem se honosily a pod jehož duchovní patronací staletí působily, ukazuje počet od XIII. stol. ve čtyřech belgicko-vlámsko-německých provinciích soustředěných asi 239 klášterů. Koncem r. 1299 měla regula augustiniánů eremitů jen ve střední Evropě na 80 klášterů. Ještě v roce 1700 čítal řád 42 provincií o 30 000 osobách.

Velikými příznivci řehole sv. Augustina byli u nás právě Hazmburkové. Mnozí z nich vstupovali přímo do jejich řad a dosahovali v církvi i v řádě vynikajících postavení. Tak mezi augustiniány svatodobrotivskými žil Heřman Zajíc z Valdeka, jmenovaný r. 1316 generálním vikářem a světitím biskupem Jana IV. z Dražic, také podporovatele řádu, jehož životnost a výkonnost poznal za jedenáctiletého pobytu ve Francii. K němu se druží r. 1325 převor pražského kláštera u sv. Tomáše Matěj Zajíc z Hazmburka, zvláště pak zbožný Hynek z Hazmburka v letech 1336 až 1342 převor v Pivoni a v Dobrotivé, později u sv. Tomáše. Přízní Karla IV. a arcibiskupa Arnošta byl Hynek povolán do pražské metropolitní kapituly a svůj život dokončil jako sufragán pražského metropolitního biskupa ladoměřského. Jeho ostatky kryje dnes pražský malostranský kostel u sv. Tomáše. V r. 1358 si získal slavnou pověst učený lektor filosofie a teologie při řádové tomášské škole Václav z Hazmburka, zemřevší jako převor ve sv. Benigně. Mladší jeho bratr Jan z Hazmburka s ním působil v Praze také jako učitel teologie a následoval po něm i ve stejné řádové funkci v Dobrotivé. Oba pak byli syny zakladatele dalšího klášterního kolektivu stejné regule

v Bělé, totiž Jetřicha z Hazmburku na Zbirově. Konečně ještě v r. 1368 se zachycuje stopa dalšího Hazmburka ve funkci svatodobrotivského převora ve Zbyňkovi. Rod dodal dále dva opaty pro benediktiny v Postoloprtech, dva děkany pražské kapituly, probošty na Mělníce a ve Staré Boleslavi. Lze tedy Hazmburky vším právem počítat vedle Jana IV. z Dražic za nejvýznamnější, skoro programatické šífitelé augustiniánismu v Čechách. Pokud řád nepodporovali nebo sami do něho nevstupovali, využívali jeho služeb. Hlavně dávali do něho asi vzdělávat své syny. Vším právem. Šlo o řád, který měl evropské styky a živě reagoval na moderní kulturní impulsy. V té příčině byl asi zvlášť plodný styk s florentským klášteřem San Spirito, střediskem humanistických snah. Tam zasedaly řádové kapituly, k nimž docházeli i zástupci z Čech. Také tam cestoval učenec evropského formátu augustinián eremita Klenkok, který byl stejně doma v Oxfordu jako v Avignoně, v Praze jako ve Florencii. Jako profesor morálky pražské university podával v r. 1373 v Avignoně žalobu pražských farářů o 12 článkách proti Milíčovi z Kroměříže. Jinak je vynikajících augustiniánů domácího původu celá řada. Mnozí z nich žili právě v době mládí Zbyňka Zajíce z Hazmburka a účastnili se i literární řadou prací na řešení soudobé nábožensko-církevní problematiky. (Štěpán z Roudnice, Konrád Waldhauser, Mikuláš z Loun, kazatel při korunovaci Karla IV., anonymní spisovatel augustinián kanovník ze Šternberka, zemř. asi 1406, třeboňský augustinián zemř. po 1400, pařížský doktor Angelus Doblin, působící jako bakalář artis-

tické fakulty v 70. letech v Praze, Mikuláš ze Stráže, autor Quadragesimale z r. 1394, Heřman, autor Lektury na Apokalypsu roku 1402, Beran z Roudnice, napsavší r. 1417 lékařskou příručku aj.).

Svatodobrotivskému klášteru připravoval další rozkvět děd arcibiskupův zmíněný Zbyňek Zajíc, zvaný Zámorský, darovav mu r. 1368 odkazem 112 kop a půl vsi Jiviny. Byl to opětný důkaz již tradiční rodové přichylnosti k založení augustiánského. Jeho příkladu následovali okolní majitelé pozemků: Sudimír z Chlumu (4 kopy), Stanislav z Komárova (mlýn), Ondřej z Nemyše (8 kop a popluží). Podpora se projevila ve výstavbě na svou dobu honosného gotického kostela, na který dnes možno soudit jen z robustního torsa, které vlastně představuje existující chrámová stavba přestavěná dvorním stavitelem Dominikem Canevalem r. 1676. Původní kostel s klášterem těžce postihly husitské války (1421), ale pilným přičiněním jeho vytrvalých patronů a za pomoci okolního obyvatelstva byl po r. 1496 obnoven. Kolem roku 1552 ho zasáhla další pohroma a teprve základní restaurace roku 1676 památku trvale zachránila. Impozantní gotická kostelní architektura byla dospívajícímu Zbyňkovi impresivně nesmazatelným hmotným vyjádřením ideálů, které měl později jako arcipiskup hájit a také hájil. Tím spíše, že byl pravděpodobně v jejím stínu sám vychováván a vzděláván. A tu jsme u problému, který se tímto prvně a snad uspokojivě vysvětluje.

(Pokračování.)

ThDr. Václav Bartůněk

ČARODĚJNICKÉ PROCESY A UPÁLENÍ DĚKANA K. AL. LAUTNERA V MOHELNICI

1. Pohled staletími.

Není zahrady, v níž by vedle květin nerostlo také býli a vždy budou lidé, kteří budou raději vyhledávat to býlí než květiny. Nějak podobně je tomu v zahradě Církve svaté. Neznámá to, že bychom popírali všechno to chybné a nesprávné co v Církvi bylo a je, vždyť Církev sice založil Kristus, ale tvoří ji lidé. A kde jsou lidé, tam jsou vždy i omyly a nedostatky. Takovým nebezpečným koučkem, který po staletí vyrůstal v zahradě Církve svaté, byla pověra o čarodějnicích, jež vyústila ve strašnou metlu evropského křesťanstva, čarodějnické procesy. Dnes si těžko dovedeme představit, jak si mohla tato pověra podmanit celé národy, jak jí mohli propadnout i mužové vzdělaní. A také si těžko dovedeme představit strašná muka těch, kteří byli obviněni z čarodějnictví a museli projít mučením a nakonec skončit hroznou smrtí v plamenech.

V našich zemích byly postiženy tímto duchovním morem zejména kraje severomoravské. Čarodějnické procesy se konaly ve Zlatých horách, v Jeseníku a zejména ve Vel. Losinách a v Šumperku. Jednou z posledních obětí byl také šumperský děkan Kryštof Alois Lautner upálený v Mohelnici 18. září 1685.

Víra v čarodějnice a kouzelníky je prastará, vyskytuje se u všech národů starověku a do Evropy se dostala z východních krajů už v dobách nejstarších. Spočívala na přeceňování moci zlého ducha. Církev žila uprostřed pohanských pověr a bylo třeba neustále se s nimi vypořádávat. Byly to čáry, kouzla, věštby, různé úkazy způsobené hypnotismem a spiritismem, kolikrát pozoruhodné zjevy, jež převyšovaly přirozené síly člověka. Věřilo se, že člověk může vejít ve styk se zlým duchem, aby využíval jeho síly ke škodě svých bližních, aby přivolal třeba bouři, krupobití, poškodil na poli úrodu, zavinil smrt zvířat nebo způsobil člověku nemoc. Sv. Augustin toto i jiné praktiky kouzelníků a čarodějů nazývá pověrou a staví je jako protiklad křesťanských svátostí. Na jedné straně jednoduché, ale účinné symboly milosti, tam komplikované a podezřelé diagramy pavědy na základě démonického našeptávání (De civitate Dei 9, 18 a 20). To znamenalo odpad od Boha a odevzdání se moci ďábelské, byla to tedy nejhorší hereze, apostaze. Souhlasně to

dotvrzují sv. Augustin De doctrina christiana liber 2. cap. 23 i sv. Tomáš S. Th. 2 II qu 95 a další.

V 8. století přinesli Arabové své magické umění do Španěl, odtud se rozšířilo do Francie a do Německa. Státní moc vystupovala mnohdy velmi tvrdě proti čarodějům, zatím co papežové se stavěli proti testu smrti a proti mučení takových lidí. Papež Mikuláš I. (858-867) psal do Bulharska proti užívání tortury, protože se tázal jakéhosí hadače na radu, jak získat zpět ukradený církevní majetek. „Canon episcoporum“, publikovaný r. 906 a přejatý pak i do kanonického práva, uvádí jako povinnost biskupovu vykázat za farnosti takové lidi, kteří by se oddávali černé magii. „Decretum Sancti Stephani“ uherského krále Štěpána I. (997-1038) nařizuje kněžím, najdou-li čarodějnice, přivést je do chrámu a modlitbou, postem a vysvětlováním víry přivést je na správnou cestu. Ještě jiné důkazy bylo by možno uvést, aby bylo zřejmé, že do 13. století se Církev omezovala při potírání čarodějnictví jen na disciplinární řízení.

Změna nastala, když víra v moc ďáblu byla posílena vystoupením gnosticko-manichejských sekt, jako byli Katarí, Albigenští, Valdenští, Krucifaráři a jiné sektářské skupiny, které se začaly šířit ve střední Evropě. „Černá smrt“, mor, jemuž ve 14. stol. padla za oběť velká část obyvatelstva evropských zemí, byla uváděna v souvislost s ďábelskou mocí. Starogermánská víra v čarodějnictví a kouzelnictví, pak převažující myšlení pozdního středověku jeví se v touze po neznámém různými visemi, prorocstvími, astrologickými a kabalistickými praktikami a smutná situace středověkého lékařského umění a primitivnost přírodovědeckého bádání, to všechno působilo na rozšíření čarodějnických pověr. Ovšem že nebyli bez vlivu i rozhodující činitelé renesanční se svým relativismem a individualismem, jež znamenali zřetelný odklon od ideálů církevně středověké kultury. Ty tam byly časy zbožné prostoty, onoho starého církevního míru, který se obrátil ve všech uměleckých projevech středověku. Všude

pronikala světská bujnost jako následek renesancí probuzeného pohanství. Čím víc lidé se odvraceli od zbožného života, tím víc se přiklínili k víře v ďábla. Nejen staré ženy, ale i lidé vznešení, učenci i knížata zapřísahali ďábla, aby jim získal peníze, štěstí, slávu, vítězství, nebo aby zničil jejich protivníky.

Zejména německé kraje byly zamořeny čarodějnictvím, které bylo dobovou chorobou nebezpečného charakteru. Jako děti své doby byli nositelé církevní i světské autority příliš lekověrní a málo kritičtí v přijímání ďábelského působení. Čarodějnictví se stalo fixní ideou, takže soudcové a inkvisitoři byli o vině obžalovaných pevně přesvědčeni a vynutili na nich přiznání na mučidlech, to považovali za svoji povinnost. V souhlase s mentalitou doby zmocnil papež Innocenc IV. r. 1252 inkvisiční tribunály k používání mučení a další papežové poněkud zmírňovali tuto praxi: Alexandr IV. „nisi manifeste sapienter haeresim“, Jan XXII. „in facto haeresim“. Jaký to úžasný rozdíl proti chápání lidské důstojnosti ve staletích předcházejících!

Nebyla to vždy zlá vůle, ale opravdové přesvědčení a horlivost soudců, kteří nakonec nechtěli nic jiného, než zbavit se těch, kteří způsobovali druhým zlo. Ovšem leckdy se ukazovala i zlá vůle pomstít se protivníkovi, zbavit se nepohodlných sousedů a pod. Drtivá většina lidí pevně věřila v možnost čarodějství, mnozí se jím také doopravdy zabývali, chtěli získat nadpřirozenou moc a vliv ke škodě druhých. Jen velmi nepatrná část ovšem prováděla černou magii, vlastní čarodějnictví, jež bylo ďábelskou parodí křesťanství. Křesťan se ďábla odříkal, čaroděj se odříkal Boha a svatých. V křesťanství platily láska a pokora, v čarodějnictví nenávisť, nemravnost a rouhání, jehož vrcholem byla tak zv. „černá mše“ a nemravné orgie, páchané při čarodějnických sabatech.

2. *Bula Summis desiderantes affectibus a Kládvo na čarodějnice.*

Na základě podobných zpráv, jež docházely do Říma zejména z německých krajů, vydal papež Innocens VIII. 5. 12. 1484 bulu *Summis desiderantes affectibus*, v níž píše, že „ne bez velkého zármutku“ se dověděl, jak v některých krajích hornoněmeckých a porýnských jsou mnozí lidé, odpadlí od katolické víry, kteří vešli v tělesný styk s ďáblem a pomocí různých čarodějnických zaklínadel způsobují škodu lidem i zvířatům. „Dokonce i víru, kterou přijali na křtu, zapírají zlopostupnými ústy.“ K potírání tohoto bludu jmenoval papež dva inkvisitory z řádu dominikánského Jakuba Sprengera a Jindřicha Institoris a vybavil je plnými mocemi. Uvedená bula neměla dogmatický charakter, nikdo nebyl povinen věřit tomu, co tady papež říkal o čarodějnictví, i když není pochyb, že Innocens VIII. tomu všemu uvěřil a nedovedl se odpoutat od lidové tradice, podporované pověstmi i básnickými výtvory o čarodějnictví, tím spíše, že i sv. Tomáš připouštěl možnost tělesného styku člověka s démonem (S. Th. I. qu. 51 art. 3. De malo qu. 16 de daemonibus). Touto bulou také nebyly zahájeny čarodějnické procesy, které byly všeobecné už 100 let před Innocencem VIII. a římské zákonodárství znalo trest upálení pro čarodějnické, která zavinila smrt druhého člověka, už od 3. stol. Ovšem nemůže být také pochyb o tom, že tato nešťastná bula nese velký podíl viny na prudkém vzrůstu strašlivého zla čarodějnických procesů. Vina spočívá v tom, že byly přejaty nekritické zprávy obou inkvisitorů, aniž by byly přezkoumány a že se nyní mohli soudcové opírat o autoritu papežské buly.

Daleko horší však bylo, když jmenovaní inkvisitoři vydali roku 1487 spis *Malleus maleficarum* in tres partes divisus, in quibus concurentia ad maleficia, maleficiorum effectus, remedia adversus maleficia et modus denique procedendi ac puniendi maleficio abunde continetur, zvaný krátce *Kladivo na čarodějnice*. Tímto spisem dostali inkvisitoři v Německu do rukou dílo, jímž mohli mařit odpor mnohých kazatelů, kteří ve svých kázáních tvrdili, že nejsou žádné čarodějnice, nebo že nemohou nikomu škodit. Brixenský biskup zřídil dokonce r. 1485 soudní dvůr, který osvobodil 7 žen obžalovaných Institorisem

z čarodějnictví. Když je chtěl inkvisitor znovu soudit, vykázal ho biskup z diecése. To byl ovšem ojedinělý případ.

Kladivo na čarodějnice v prvních dvou částech jednalo o všech možných způsobech čarodějnictví, dovolává se bible, kanonického i občanského práva. V poslední části podává návod k vedení čarodějnického procesu. Je to strašná kniha, která se na jedné straně čte s úsměvem, na druhé straně budí hrůzu i soucit. Už ze jména „žena“ femina, chce tento spis ženu odsuzovat. Říká, že slovo „femina“ je složeno z „fe“ a „minus“, „quia semper minorem habet et servat fidem“. Tento ohavný spis byl velm rozšiřován a do r. 1669 dosáhl 29. vyd. Z toho 16 v Německu, 11 ve Francii a 2 v Itálii.

Abyste málo informovaný čtenář nebyl uveden v omyl 15. a 16. století, to není jen *Kladivo na čarodějnice*, ale také Tomáš Kempenský *De imitatione Christi libri quatuor*, a vedle nešťastných mužů a žen umírajících na hraniční světě Pius V. a jiní a jiní, abychom si uvědomili tu úžasnou vzdálenost protikladů doby.

Kladivo na čarodějnice, tento ohavný spis dvou fanatiků, pomáhal zapalovat hranice zejména v německých krajích a dal popud ke vzniku nové čarodějnické literatury. Mnohé spisy byly už střízlivější. Třeba Ulrich Molitor, *De Lamiis et phitonicis mulieribus*, Kostnice 1489 odmítal výpovědi vynucené na mučidlech, dokazoval, že ďábel nemůže zplodit děti, člověk ze nemůže brát na sebe podobu někoho jiného. Tento doktor obojího práva a prokurátor biskupské kurie v Kostnici neváhal tvrdit, že čarodějnické jízdy jsou nesmyslem, že se to obviněným ženám zdá ve snu. Podobně kázal štrasburský kazatel Geiler von Kaisersberg r. 1508. Učený opat Jan Trithemius připouštěl ve svém spise *Antipalus maleficiorum* z roku 1508 možnost tělesného styku s ďáblem a dokonce tvrdil, že počet takových čarodějnic je na vesnicích veliký, že jejich vinou umírají lidé i dobytek, ale na druhé straně dokazoval, že člověk bez vlastního svolení nemůže být ďáblem ovládnut, že každý křesťan má možnost bránit se proti ďáblu vírou, mravním životem a sv. svátostmi a svátostinami.

Nové rozšíření čarodějnických procesů znamenala reformace a její přehnaná víra v moc zlého ducha. Martin Luther sám vyprávěl o mnoha ďábelských zjeveních a mnohé své odpůrce prohlásil za ďáblem posedlé. V jeho katechismu se přesvědčíš hovoří o zlém duchu, každý neznámý zjev v přírodě nebo v lidském životě se vysvětloval ďábelovým působením a to byl popud ke vzniku nové literatury z ďábelskou tematikou. Postava ďábla hrála významnou roli v lidové literatuře, v lidovém umění i na jevišti. V souvislosti s tím se vyvinulo množství spisků jednajících o různých kouzlech, zázacích, objevovaly se snáři, různá proroctví a jiné. Dvacet spisků z ďábelskou tematikou bylo vydáno r. 1569 ve Frankfurtu nad Mohanem pod názvem *Theatrum Diabolorum* v jednom svazku. Lutherův velký katechismus z r. 1529 prohlásil, že ďábel způsobuje vraždy, vzpoury, války, krupobití a bouře, aby zničil obilí a dobytek a otrávil vzduch. A tak už děti při vyučování katechismu se seznámovali s ďábelovým působením a to mělo vliv na jejich další myšlení. Člověk byl vlastně všude obklopen nástrahami moci ďábelské, každý člověk mohl být podezřelý. Chodil-li někdo málo do kostela, tož zřejmě se klaněl ďáblu. Ukazoval-li někdo nápadnou zbožnost, tož zase to dělal proto, aby od sebe odvrátil podezření. Žena byla stará, mrzutá, nevládná, už tu bylo podezření z čarodějnictví. Sousedé měli nějaké rozepře, jednomu zemřelo dítě, tož to ten druhý jistě zavinil jeho smrt. Někdo pozdě ráno vstával, byl jistě v noci na čarodějnickém shromáždění. Měl nějaké rány na těle, nevědělo se od čeho, tož to jistě způsobil ďábel. Získal nějaký majetek, peníze, jistě s pomocí ďáblou. Při zatýkání byl vyděšen, už to byl důkaz viny. Opačně, při zatýkání byl klidný, tož to bylo ještě horší, vždyť kdo by mu byl dal sílu jak ďábel. Stačilo, když při tortuře při výslechu řekla obžalovaná osoba jméno jiného, už to byl důkaz viny. Přestál-li kdo mučení, také to byl důkaz viny, vždyť jen pomocí ďábla to mohl vydržet. Když vyšetřovaný zemřel ve vězení nebo při mučení, tak to ho zabil ďábel, aby neprozradil své spoluvinníky. Věřilo se, že čarodějnická shromáždění se konávají na skalnatých

vrcholcích hor. Tak na sev. Moravě to byly Petrovy kameny pod Pradědem.

Všecko to, co se přičítalo čarodějnicím, nebyla jen pověra a fantasie. Byly skutečně případy dábelského působení, mnohdy se opravdu konávala shromáždění bohatých mužů a žen s jídlem a pitím a nemravnostmi. Lidé tam vystupovali v maskách a někteří představovali dábla. Někdy i zpustlí mladíci táhli krajem a sváděli ženy a děvčata k podobným věcem a dávali jim tak zv. kouzelnou mast. Mnozí lidé také znali různé jedovaté rostliny a způsobovali jimi nemoci lidem i dobytku. I duševně choří lidé byli zneužíváni k těmto věcem. To se ovšem stávalo velmi zřídka, i když se pevně věřilo, že čarodějnice zaměňují matkám kojence, kojícím matkám odnímají mléko, způsobují neplodnost žen, znemožňují stloukání másla a jiné a jiné věci démonickou mocí. I když mnohé ženy byly přesvědčeny o své účasti na čarodějnických shromážděních, nebyly nikde, ležely v posteli doma a původcem čarodějnických zážitků byly některé látky, z nichž se skládala tak zv. čarodějnická mast. Šlo o různé

rostlinné jedy, vyvolávající snové a halucinační zážitky, které pak po probuzení považovaly tyto ženy za skutečné. Takovými jedy byly atropin, belladonna, morfiové látky obsažené v makovicích, blínu černém, rulíku zlo-mocném a jiných. Při prudké otravě atropinem byly pozorovány halucinace malých zvířat, použitím rostlin lil-kovitých, zejména mastí, z nich připravených, vznikaly halucinace létání, různé halucinace pohybové a jiné. Z rostlinných látek vyvolávají takové halucinace na příkl. solanin, koniin, alkaloidy rostlin lilkovitých a jiné.

Veliká pověrčivost lidu stoupala pak zejména za švédských válek, kdy pověrečné vyprávění vojáků jitrilo fantasii lidí, mladí lidé vyrůstali bez bohoslužeb, bez vyučování, bez řádné výchovy, byli svědky surovosti a násil-nictví obou válčících stran, důsledkem pak byla i hluboká mravní zpustlost žen a vším tím se stupňovala nemravnost a smyslnost, u starších lidí nemoci melanco-lie, hysterické stavy, to všecko bylo velmi úrodnou půdou pro růst čarodějnických pověr.

(Pokračování).
P. Václav Medek

ROZJÍMAVÝ PŘEKLAD ŽALMŮ

ŽALM 21. MESIÁŠOVO UTRPENÍ A JEHO OSLAVA

Žalm je mesiášský, prorocký. Ani na jednom z králů vyvoleného národa se nesplnilo, co jedinečně a hrůzně podrobně vyjádřil David o Kristu. Tento žalm dokazuje inspiraci Ducha svatého v Písmě. Není v lidských silách tak věrně, deset takřka století dopředu, vylíčit utrpení Krista Ježíše. Jenom porovnej s příslušnými kapitoly v evangeliích! Mesiáš nařká, vypočítává své bolesti a pak upírá svůj zrak na své oslavení.

Rozdělení myšlenek:

- I. Nářek trpícího Mesiáše:
 - a) „Můj Bože, proč jsi mne opustil...“,
 - b) ty, který ses svého lidu vždy ujímal;
 - c) dav mne s posměchem odkazuje na tvou pomoc,
 - d) ano, tys od malička o mne pečoval.
 - II. Smrtelná úzkost:
 - a) Výčet bolesti.
 - b) Výkřik o pomoc.
 - III. Mesiášova sláva:
 - a) Bůh vyslyšel,
 - b) přinesu oběť díky a vystrojím obětní hostinu — Eucharistii.
 - c) Bude vykoupeno celé lidstvo,
 - d) které vděčně bude pamětlivo mého vykupitelského díla.
1. Sbormistru: jako při jitřní!
Žalm Davidův.

I. Nářek trpícího Mesiáše

2. Můj Bože,
můj Bože,
proč jsi mě opustil?
Jsi daleko od mých proseb
a mého volání!
3. Můj Bože,
volám za dne,
a neslyšíš,
volám za noci,
a nevšímáš si mne!
4. A jsi to ty,
co trůníš ve svatyni,
chlouba Izraele,
5. v tebe doufali naši otcové,
doufali,
a tys je vysvobo-zoval,
6. volávali k tobě,
a dostávalo se jim záchrany,
doufali v tebe,
a nebývali zahanbeni!

7. Já však jsem červ, a ne člověk,
lidmi hanoben,
davem opovrhován,
8. každý, kdo mě vidí;
posmívá se mi,
šklebí se
a pokyvuje hlavou:
9. „Spoléhal na Boha,
ať ho zachrání,
má-li ho rád,
ať ho vysvobodí!“
10. Ano, tos ty,
kdo mě vyvedl z lůna,
kdo mi dával bezpečně spočinout na matčiných
ňadrech,
11. na tebe jsem odkázán od svého narození,
od klína mateřského nepřestals mi být Bohem.
12. Trpím,
nevzdaluj se mi,
buď nablízku,
nemám, kdo by pomohl!

II. Smrtelná úzkost

13. Jako by mě obklopilo množství býků,
jako by mě tísnili bašanští tuři!
14. Rozvírají na mne svůj chřtán
jako hltavý lev při řevu.
15. Rozpouštím se jako voda,
rozpojily se mi všechny kosti,
srdce mi zvskovatělo,
roztavuje se mi ve vnitřnostech,
16. hrdlo mám vyschlé jako střepinu,
jazyk se mi k patru přilepil,
přivedl's mě až do prachu smrti.
17. Obkličuje mě celá smečka psů,
svírá mě tlupa ničemů,
ruce i nohy mi probili,
mohu si spočítat všechny své kosti.
18. Oni však zevlují
a civět na mě jim dělá radost,
dělí se o můj oděv,
losují o můj šat.
19. Ale ty, Pane
neodstupuj ode mne,
tys má pomoc,
pospěš s mou záchranou!

NEDELE XVIII. PO SV. DUCHU

POMAZÁNÍ NEMOCNÝCH

Když jsme v dnešním sv. evangeliu slyšeli vyprávět, jak obyvatelé města Kafarnaum přinesli těžce nemocného k Pánu Ježíši, aby ho uzdravil, povězte si dnes, jak se my máme chovati ve své nemoci, hlavně s ohledem na *večnost*, že totiž i my se máme v těžké nemoci utíkat ke Kristu Pánu o pomoc.

Jsmem-li nemocní, máme povinnost, kterou nám klade na srdce páté Boží přikázání, abychom nabyli opět ztraceného zdraví, jež je nejlepší hodnotou mezi přirozenými statky člověka. Avšak ještě více máme v těžké nemoci mysliti na *večnost*, máme se dáti zaopatřit, totiž přijmout svátost pokání. Nejsv. svátost oltářní, poslední pomazání a papežské požehnání. Je-li tedy u nás někdo nemocen, neopomeňme mu to připomenout a sami, jsme-li vážně nemocní, splňme tuto křesťanskou povinnost. Posíláme-li na faru, aby kněz nemocného zaopatřil, má ten, jenž tam jde, poskytnouti knězi potřebné informace, např. zda snad nemocný trvale nezvrací nebo není trvale bez vědomí. Ovšem stává se a sám z bohaté zkušenosti to mohu potvrdit, že Bůh někdy poskytuje nemocnému, ve chvíli, kdy k němu přichází kněz, aby mu udělil sv. svátosti umírání, vědomí. Vzpomínám na rok 1929. Byl to rok velikých mrazů a řádila chřipka. Tehdy jsme ve dne v noci bývali voláni k nemocným. Pamatuji se, jak jsem byl volán po půlnoci k jednomu studentovi, abych ho zaopatřil. Když jsem vešel, upozornili mě, že chlapec byl celý den bez vědomí. Maje však již v té věci zkušenosti, přiblížil jsem se k nemocnému, abych ho vyzpovídal. Nemocný ihned nabyl úplného vědomí, za úplného vědomí přijal všechny sv. svátosti i papežské požehnání. Když jsem odešel, upadl prý zase do bezvědomí. Podivné jsou cesty milosti Páně...

Než přijde kněz k nemocnému, připravme doma stůl, pokryjme jej čistým, bílým ubrusem, uprostřed postavme křížek a dvě svíčky. Na stůl připravíme sklenku se svěcenou vodou a s ratolestí na vykropení místnosti, pak sklenku s vodou obyčejnou a velkou lžící, mísečku se solí a kouskem vaty... Když přijde kněz do domu, položí Nejsv. svátost na stůl a vykropí místnost svěcenou vodou. Pak vyzpovídá nemocného. Před tím přitomní opustí místnost. Po sv. zpovědi přijme nemocný sv. přijímání a pak obdrží pomazání nemocných. Je to velmi krásný obřad. Kněz klade ruku na hlavu nemocného, Církev ho bere v této chvíli zcela pod svou mocnou ochranu. Při tom se modlí, aby na přimluvu sv. Josefa a svatých Božích byla vůči nemocnému potlačena veškerá moc zlého ducha, který zvláště v této poslední chvíli se pokouší získati nadvládu nad duší nemocného. Jaká to skvělá symbolika, když pak kněz maže nemocného sv. olejem na očních víčkách, boltcích ušních, na nose, rtech, na rukou a na nohou, při čemž říká: Skrze toto svaté pomazání a přebotivě milosrdenství své, odpustiž tobě Pán, cokoliv jsi se provinil zrakem, sluchem atd. (Lze přečísti některé modlitby.)

Pomazání nemocných je svátostí... Plyne to ze slov sv. Jakuba Mlad., jenž o této svátosti napsal: „Je-li kdo z vás nemocen, povolaj k sobě kněží Církve, a ti ať se modlí nad ním, mažíce jej olejem ve jménu Páně. A modlitba víry

že lidská síla je bezmocná a že člověk je ponechán na pospas zvůli přírodních živlů a záludnosti, nesmíme ztráct z mysli to velké zaslíbení Páně: Zdaž se může matka zapomenout nad svým dítětem? A kdyby i ona se zapomněla, já se nezapomenu! (Jz 49, 15.) I když se zdá, že životní okolnosti a situace a problémy jsou tak obrovské, nesmíme zapomenout, že to byl Bůh, který skrze svého proroka dal lidskému pokolení povědomost tohoto slova: Ať se hory kymácejí a pahorky třesou, má milost se nepohne od tebe. (Jz 54, 10.)

Ale když nám Pán nadělil v dostatku všeho, čeho potřebujeme k zachování života, dal nám to nejen proto, aby nám prokázal svou lásku, ale také, abychom si uvědomili jeho příkaz: Také vy budete vydávat o mně svědectví. (Jz 16, 27.) To je povinnost spojená s příslušností ke jménu Kristovu: Vydávat o něm svědectví, o jeho lásce, o jeho dobrotě, o jeho milosrdenství. Aby svět, který je kolem nás viděl, že ta naše víra není jen sváteční oblék, není jen něco pro parádu, ale že je to něco, co z křesťana vyznačuje, co proniká všechno jeho jednání, co září z jeho slov, z jeho smýšlení, co jde za ním a s ním jako jeho vlastní stín, co je od křesťana neoddělitelné. A toto smýšlení musí být také patrné v našem vztahu k těm darům, které nám Pán života a smrti nadělil, když otevřel ruku svou a všechno tvorstvo naplnil požehnáním a dal jim pokrm věas příhodný. Je to Boží dar, viditelný důkaz Boží lásky, dobroty a prozřetelnosti, a proto je nutno si ho vážit, neplytvat s ním a mít tak štedrou ruku k bližním, jak štedře se otevřela dlaň Boží k nám. A tak vyplníme i jeden z nejzákladnějších příkazů Páně: Miluj svého bližního jako sebe samého (Mt 22, 39), ale vytvoříme i předpoklady pro to, aby i v budoucnosti se nám měrou „dobrou, plnou, natlačenou a vrchovatou“ (cf. Lk 6, 38) dostalo projevů Boží lásky, dobroty a prozřetelnosti, abychom mohli ve všech budoucích dnech s vděčností říkati: Bůh navštívil svůj lid. (Lk 7, 16.) Amen.

P. Václav Bureš

XVI. NEDELE PO SV. DUCHU

MÍSTO FARIZEISMU OPRAVDOVÉ KŘESŤANSTVÍ

V dnešní evang. perikopě jsme slyšeli opět o farizejích. Víte, moji draží, kdo to byli vlastně farizeové? — Já bych chtěl dnes s vámi o tom porozjímati s patřičnými závěry pro nás.

Vznik farizejského hnutí byl dán reakcí na silný nápor cizích vlivů, které v politicky nejistých dobách poexilních vnášely do židovstva mravní laxnost a věroučnou nejasnost. Mravně zdravá část izraelského národa se uvědoměle bránila koketování s pohanskými vlivy a s pohanským způsobem života. Nebránila pokusům o sloučení židovského náboženství se starověkými světovými názory, jak to prováděli např. saduceové. Nábožensky a mravně zachovalá část izraelského národa tušila, že Izrael ob stojí jen tehdy, bude-li se držeti toho, co má a ne když bude posílhat za hranice svého náboženství. A tak se vyvinulo jméno farizeové z řeckého přepisu hebrejského a aramejského názvu a znamená asi tolik, jako oddělení, odloučení. Tento název právě vystihuje do značné míry původní farizejský program — oddělit se od pokolení

spasí nemocného a posílí ho Pán, a je-li v hříších, budou mu odpuštěny.“ (Jak. 5, 14, 15.) Někdy se tato svátost nazývá posledním pomazáním. *Posledním* se nazývá proto, že bývá zpravidla posledním pomazáním, kterého se dostává od Církve věřícímu, a nikoliv proto, že musí po něm nemocný zemřít. Prvního pomazání se dostalo věřícímu od sv. Církve na křtu sv., druhého, když přijal svátost sv. biřmování, třetího, byl-li tak šťasten a přijal svátost svěcení kněžstva... Ze slov apoštola sv. Jakuba také plyne, jaké účinky má tato svátost. Pomazání nemocných, je svátost živých, kterou má tedy přijmouti ten, kdo je duchovně, nadpřirozeně živ, kdo není ve smrtelném hříchu, kdo je ve stavu milosti posvěcující. Proto před ním bývá, je-li to možno sv. zpověď. Potom poslední pomazání roznožuje milost posvěcující, což má veliký význam v okamžiku, kdy stojí duše před branami věčnosti, kde se budou stupně blaženosti udíleti podle stupňů milosti. Tím roznožuje i lásku k Bohu a zbavuje nemocného lehkých hříchů. Kdyby se však nemocný již zpodobal nemohl, když měl tento úmysl a vzbudil nadpřirozenou lítost nad svými hříchy, zbavuje poslední pomazání nemocného i těžkých hříchů, z nichž se již nemohl vyzpovídati a vlévá do jeho duše milost posvěcující. Poslední pomazání roznožuje v duši nemocného také důvěru v Boha a sílí ho, aby své bolesti trpělivě snášel, zvláště aby vytrval v posledním zápase.

Stává se též, a to je další velmi významný účinek této svátosti, že jí nabývá nemocný i tělesné zdraví. Když jsem byl volán do nemocnice, abych tam zopařil celou početnou rodinu zemědělského dělníka, která pro čtyřleželá na infekčním oddělení. Matku jsem mohl ještě vyzpovídat — byla jediná při vědomí. Otec a děti byli v bezvědomí. Udělil jsem jim poslední pomazání. Matce jsem udělil i sv. přijímání a druhý den jsem se přišel podívat na ostatní. Matka slzic mi sdělovala, že ihned se jí ulevilo, jakmile jsem odešel, mohl jsem je již vyzpovídat a všem podat sv. přijímání.

Nemocnému se udílí též papežské požehnání, jehož účinek se dostaví, když by nemocný umíral a byl dobře disponován. Papežským požehnáním se udílí nemocnému plnomocné odpustky, tj. odpuštění všech časných trestů, které by si musel odpykati jinak v očistci. Hle, draží, proč naše dobrá matka Církev nařizuje, abychom se dali zopařit, jsme-li vážně nemocní. Vidíte také, jak se prohešujete na svých drahých, když se v jejich vážných chvílích stavíte mezi ně a mezi Božského Lékaře, je to láska — tak říkáte, ale jak krutá je to láska! Snad to pochopíte nyní po tomto našem krátkém rozjímání. Nebojte se, že je zopařeni rozruší. Zopařoval jsem tolik nemocných! Mohu vám říci, jak vášně mi tiskli ruku, když jsem je opouštěl, jaký klid jim villy tyto svátosti, vědomí, že jsou v náručí mocného a dobrého Otce v nebesích.

Nuže, od nvnějška, kdyžkoli vážně onemocníme, i my — aniž bychom zanedbali lidskou pomoc — půjdeme s důvěrou k tomu Lékaři, ku kterému ti dobří občané v Kafarnu dnes donesli svého chorého a k Němu povědeme i své drahé nemocné. Budeme mít velikou zásluhu o ně, projevíme jim pravou lásku — vysvobodíme je možná od trampot tělesných, ale jistě od nemoci duše a otevřeme jim bránu k věčnému štěstí, což nám odamtudt oni jistě štědře opatří. Amen.

Děkan P. M. S. Černý

NEDĚLE XV. PO SV. DUCHU

DÍK ZA ŽNĚ

O dnešní neděli se scházíte, moji farníci, ve svém farním chrámu Páně, aby-site podle vzoru svých dávných věřících předků složili nejvyššímu Pánu nebes i země pokorné díky.

S úzkostí jsme hleděli letošního roku kolem sebe po Boží přírodě i po své práci, kterou jsme věnovali svým polím a lukám. Mnohý z vás jistě úzkostně si připomínal staré osvědčené prarostky našich předků: Na sv. Řehoře liný sedlák, který neoře; a naši družstevníci, místo aby vyjízдили na své lány, úzkostně pozorovali teploměr, který byl povážlivě dole. A místo jarního větříku se po zamrzlých lánách proháněl ledový severák. A místo skřivánků nám vrzal pod nohama zmrzlý sníh a místo jarního slunce se po obloze převálávaly zimní šedivé mraky ještě plné sněhu. A když konečně se vysvětlil sníh z našich polí, nechťelo se ještě zimě vzdát se vlády a místo sněhu studené hlávce zkrápěly zemí, v níž se krčily ustrašené ozimy, a kalendář už ukazoval nezvykle pozdní datum, když mohly vyjet traktory, aby urychleně byly provedeny jarní práce. A už byl květen a jatiny ještě nevykukovaly ze země a louky byly skoro stále šedivé a brambory se nemohly sázet... Kólik to bylo úzkostných pohledů k nebi a kólik vyslovených obav a kólik neutěšených předpovědí!

A přece se dnes shromažďujeme, abychom Pánu nebes i země poděkovali. I přes všechny obavy a úzkosti, i přes všechny neutěšené předpovědi platí dosud slovo Písma: Hospodine, v rukou Tvých jsou osudy moje. (Žalm.) A dnes po skončených žňových pracích s duší naplněnou vděčností můžeme vydat svědectví jak své důvěře, tak Boží lásce: Hospodin dal požehnání a naše země vydala úrodu svou! Pravda, nebylo to zadarmo; stálo nás to nejednu starost a museli jsme napnout síly někdy až do umléní a často nás bolel hřbet a pátily na ruku mrazilo a někdy nás to všechno už i zmáhalo, ale dnes, kdy jsou všechny žňové práce skončeny a když jsme splnili své dodávkové úkoly a máme jistotu, že nikdo nebude hladovět a že každý bude mít na svém stole tolik, kolik bude potřebovat, říkáme si s úsměvem a s ulehčením: Zaplat Pán Bůh! Ano, díky Pánu Bohu za všechno, čím přispěl On k zdárnému skončení letošních žní, za všechno čím nás navštívil: za zdraví, a sílu, s níž jsme překonávali všechny obtíže a překážky; za důvěru, s níž jsme světovali svou práci a své starosti do rukou Božích a nelekali se úzkostných vyhlídek; za prozřetelnou péči Boží, s níž On řídí všechny rozmarny a záudnosti povětrnostních vlivů tak, že i když hrozily, přece nemohly ublížit; za sluneční teplo a tichý déšť a vlahou pohodu, jež dávala vznést a zdar plodům naší práce. Hospodin, Bůh tvůj, žehnal ti při veškeré práci tvých rukou... že nemáš nedostatku. (Dt. 2, 7.)

Tato skutečnost, která nás dnes svolala před Boží oltář, má nás upevnit v důvěře v Boží lásku a v Boží dobrotu. I když na nás občas doléhají starosti, i když se kolem nás hromadí někdy i obtíže a překážky, nesmíme nikdy zapomenout, že nad těmi čerňými mraky, nad těmi hrabami starostí je náš Otec, který dobře ví, čeho všeho potřebujeme. (Cf. Mt. 6, 32.) I když se zdá,

XVII. NEDĚLE PO SV. DUCHU

MILUJ BLIŽNÍHO SVĚHO

Láska k bližnímu je hledání dobra pro něho. Neprojevuje se ani tak velikostí tohoto dobra, jako spíše dobrotou srdce a ochotou obětavých rukou. Chceme-li mluvit o lásce k bližnímu, nesmíme nikdy zapomenout jejího základu: Boha. I zde platí: Co Bůh spojil, člověk nerozlučí! Slyšeli jste přece v evangelii: „Miluj Pána Boha svého z celého srdce svého“ atd. To je největší a první přikázání. Druhé pak je mu podobné: „Miluj bližního svého jako sám sebe!“ (Mat. 22, 34 n.) Bliženská láska je jenom překypující láska k Bohu. Kdo nemiluje Boha, nemůže v pravém, plném slova smyslu milovat ani bližního. Vždyť díváme-li se klidným střídavým okem na člověka, vidíme v něm velkou směs dobra i zla, pravdy i lži, mnohem více od sebe odpuzuje, než vábí. Je proto třeba na člověka hledět v jiném vyšším světle, abychom si jej mohli zamilovat. Jaké jsou tedy pohnutky, aby všichni poznali, že jsme opravdu křesťané, tj. Kristovi učedníci?

Pohnutka: Miluj bližního svého jako sám sebe! Jak snadno lze tuto větu vyslovit, jak těžko však ji splnit. Hned na začátku nám zdůvodňuje povinnost lásky a jako hlavní pohnutku uvádí: jest našim bližním, tzn., je nám blízký. Má tvář, podobu a lidskou přirozenost stejnou jako my. Jest nám nejbližší bytostí po Bohu. Jeho duše je také obrazem Božím. Nemilujme Boha pouze v jeho osobě, ale také v jeho obrazu — v člověku. Pro tento poskvrněný obraz Boží se Kristus Pán obětoval za nás za všechny a všechny nás povolal k věčnému společenství v nebesích. Chceme-li být jeho věrnými učedníky, musíme rovněž všechny pro Boha milovat! Proto: Příkazání nové dávám vám, abyste se navzájem milovali. (Jan 13, 34 n.)

A jaké jsou vlastnosti bliženské lásky? Božský je původ lásky bliženské, božské jsou i její vlastnosti. Musí být *upřímná*. Ne pouze na zevnějšek, na oko, čili pokrytecky, jak praví přísloví: Na rtech med, v srdci jed. Proto volá apoštol: Láska buď bez pokrytectví! Drobným, ale důležitým, a stále potřebným projevem lásky k bližnímu je zdvořilost v chování, jednání, slovech, podle zásady: chovejte se vždy tak, abyste nebyli nikomu na obtíž a nikoho neuráželi. A jak je tomu mnohdy ve skutečnosti? Vzpomeňme na časté hádky v tisícerých projevech denního života: doma, v tramvaji, na ulici, v obchodech, v dílně, kanceláři. Jak dávno je již po světové válce a přece je náš slovník plný explozivních granátů, ošklivých neovládnutých výbuchů hněvu a duše jsou naplněny jedovatými slizotvornými plyny potměšilých slov. Hodně se píše, mluví a jedná o odtrojení, navrhuje se pohroužit zbraně hromadného ničení do mořských hlubin. Kéž by nejprve každý sám u sebe zakopal svoje sobectví, nespravedlivou hněvivost, nepřátelství, závist a závistlivost!!

Naše láska k Bohu by nebyla upřímná, opravdová, kdyby odporovala lásce k Bohu. Poněvadž máme jen jedno srdce, jde vlastně o jednu lásku. Nemáme jedno srdce pro Boha a druhé pro lidi. Je-li láska k Bohu v našem srdci pravá, jest dobrá i k lidem. Kdyby se však vztahovala k něčemu, co se Bohu protiví,

Zda nejsou ještě dnes katoličtí křesťané, kteří svou víru a plnění náboženských povinností zúžili na někdy až příliš úzkostlivě zachovávání vnějších projevů víry, a přitom jim zcela unikl duch lásky a spravedlnosti Ježíše Krista, duch jeho obětí a pokor, duch jeho života, zasvěceného a oddaného obětavé službě nebeskému Otci a každému člověku. Nutno připomenout, že spravedlnost, resp. svatost života nespočívá pouze v konání určitých povinností v oblasti zevnějších náboženských projevů, jako je nedělní a sváteční návštěva bohoslužeb, modlitba posv. růžence a vykonávání jiných rozmanitých modliteb a pobožností! Podstatu křesťanského života nelze zúžit na pouhé vnější projevy zbožnosti, aniž by tyto byly spjaty s vnitřním obsahem, aniž by tyto měly opravdové náplně a netrýskaly z dobrého umyslu! To může být pouhé svatouškovství, neb pokrytectví! Neboť jací jsou to křesťané, přístupující-li třeba i velmi často k sv. přijímání, ale přitom se bezdůvodně pro malíčkovské hašteří ve své domácnosti se svými rodinnými příslušnými a žijí v ne-lásce se svými sousedy a spolupracovníky a tyto dokonce nenávidí, pomlouvají atp. Moji drazí, nikoho nelze považovat za dobrého katolického křesťana jen podle toho, jak se chová v kostele, kde je sledován tolika očima, jestliže jeho křesťanství se neprojevuje v celém mnohotvárném životě! A moji drazí, Duch sv. je to, který působí pravost života z víry!

Světcí mívali heslo: Quid nunc Jesus = co by nyní... Řekni mi, milý katolíku, jaký jsi doma, mezi svými, ve své rodině, jaký jsi mezi lidmi ve svém povolání, jaký jsi v každé denní situaci, jaký jsi od ranního procitnutí do posledního vědomého dechu před usnutím v noci, jak plníš své stavovské povinnosti, jaký jsi ve chvíli, kdy tě Bůh volá k určitým konkrétním úkolům lásky — a můžeš-li říci, že vždy se snažíš napodobovat Pána Ježíše, tož teprve tehdy začínáš být opravdovým křesťanem. Prosme o to denně Ducha sv. Neboť nelze zapomínat, že „nic není skryto, co nebude odkryto, ani tajno, co nebude poznáno. Proto, co jste pravili ve tmě, bude hlášáno ve světle, a co jste šeptali do ucha v pokojích, bude hlášáno na střechách“. (Luk. 12, 2—3.)

Kdosi definoval farizejství dokonce jako modlitbu se ďábla. Jsou to hrozná slova, ale je na nich hodně pravdy. Právě proto, že pokrytec se modlí, koná náboženské úkony, ba někdy jiné horlivým plněním zevnějších náboženských úkonů předstihuje, a přitom uvnitř je pln sobectví a ďábelské domýšlivosti a pýchy. Farizejství může být opravdu přímo ďábelstvem se svatou maskou. A to je největším nepřitelem našeho sv. náboženství! Naproti tomu sv. Pavel v dnešní epistolské perikopě připomíná, že Spasitel má přebývat skrze víru v našich srdcích, zakoreněných a založených v lásce. Kéž by to bylo s námi takové. Žádný pokrytec nepřijde před obličej Boha. (Job. 13, 16.) Amen.

ThDr. Jaroslav Kouřil

nebo čeho si Bůh nepřeje, neb se projevovala způsobem, který se s vůlí Boží neshoduje, pak to není pravá láska k bližnímu a musí být proti ní bojováno jako proti lásce nezřízené a hříšné. *Účinná* láska se neomezuje jen na pouhá slova. Při zkoušce lásky obstojí jen ten, kdo koná skutky lásky. Tak např. i na silnici, za volantem se ukáže, zda opravdu milujeme Boha a své bližní, či vychutnávající všechny možnosti svého stroje, sobecky myslíme jen na sebe a pleteme si silnici se závodní dráhou. Každý řidič měl by si proto i v tomto směru důkladně zpytovat svědomí dříve, než ho jednoho dne připočtou k volantovým zločincům-hříšníkům. *Nezřízná* láska nečeká svého prospěchu, nečeká na odměnu a je spravedlivá. Vzorem *spravedlivé* lásky k bližnímu je dobře zřízená sebeláska. Miluj bližního svého jako sám sebe. Klíč k správnému pojetí těchto slov nám dává sám Božský Učitel. „Čiňte tedy všechno, co chcete, aby vám lidé činili, také vy jim.“ (Mat. 6, 12.) Vyjádříme-li touž větu záporně, jak to řekl k svému synu Tobiaš: „Čeho nechceš, by od jiného dalo se tobě, hled, bys ty nikdy nečinil jinému“, (Tob. 4, 16) oddržíme pravídlu lásky k bližnímu v plné dokonalosti: Dobro, které si člověk přeje sám pro sebe, přeje také bližnímu. Nepřeje mu však žádného zla, kterého by sám rád zůstal ušetřen. Bližního milovat jako sám sebe, neznamená tedy milovat jej právě tak mnoho, nýbrž jak bychom si přáli být milováni od něho. Konečně musí být naše láska *úšlechtilá*, nesmí nikoho vylučovat, ani cizince, ba ni nepřátele! V duchu slov Pána Ježíše: Potom poznají, že jste moji učedníci, budete-li mít lásku jedni k druhým, jsme povinni mít rádi všechny lidi. Spasitel však nevyžaduje stejného stupně a pořadí v prokazování lásky, nýbrž stejného dobra, kterého sobě i bližnímu máme přát. Smíme tedy a máme také milovat více ty, kteří jsou nám bližší rodem, vřot, dobradiním, přátelstvím. Rodem jsou to zvláště rodiče a sourozenci, přibuzní a členové téhož národa. Národ je vlastně rozšířenou rodinou. Kdo miluje svůj národ, hlásí se k němu a zůstává mu věrným, váží si mateřské řeči, otcovské země a národních památek. Hledí poznati dějiny svého národa, hájí jeho právy, přispívá na jeho potřeby a modí se zaň. Hledí národu prospět poctivou prací v povolání. Bylo by hříchem národ zradit, tupit, poškozovat. Hříchem je však také zást a utiskování, výsměch a pohrdání, ohrožování, vykořisťování jiných národů. Dej úctu cizíně a lásku vlasti!

Božský ie lásky původ, božské jsou její vlastnosti, božská i její odměna. Zušlechťuje duši a posvěcuje. Chce-li kdo odpuštění od Boha, musí nejprve sám odpouštět: odpust nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim viníkům. Velkomyslnost, milosrdenství, dobročinnost a jiné ctnosti vráhnou spolu s láskou do věřící duše. Každý skutek lásky rozmnožuje milost posvěcující a tím i naši zásluhu a tudíž odměnu v nebi. Tím jsme také u odměny za lásku. „Cokoliv jste učinili jednomu z malíckých mých, mně jste učinili,“ řekne jednou Pán vypořeným, stojícím po jeho pravici... Skutky, jimiž dokázali prakticky svoji lásku bliženskému, budou je následovati, vyzdobou jim nebe. Cesta lásky je možná každému, je schůdná pro každého, po ní se každý může dostat do nebe. Amen.

P. František Gaalas

zlého, chrániti se styku s každým nesvatým člověkem a po stránce pozitivní — co nejvčetně zachovávat Zákona a dbáti o život, posvěcený Hospodinu. Farizeové se původně snažili všechnu soukromou i veřejnou činnost každého Izraelity podrobiti Mojžišskému zákonu a rozpolcení života na oblast všední a náboženskou naprosto odmítali. Farizeové původně takřka připomínali svým horlitelským zápletem starozákonní proroky. A tím vším si poměrně brzy získali vážnost u lidu a vliv. Lid považoval farizeje za své pravé vůdce, zejména, když se velekneží začali nebezpečně míchat do politiky. Je např. známo, že pod vedením farizeů se za Alexandra Jannaea (103—76 př. Kr.) uskutečnila poměrně mocná lidová vzpoura proti bezbožnému králi-veleknězi.

Věru dlužno přiznat, že z počátku farizeje opravdu ovládala hluboká oddanost k Mojžišskému zákonu, ale později tento zákon nerozumně, až do smyšlnosti přepínali a doplňovali. — Např. k nemožnosti utižili svěcení soboty (Mat. 12, 2—11), sestavili seznam 39 prací, jež byly v sobotu zakázány, zavedli týdně dva posty (Luk. 18, 12), desátkovou povinnost rozšířili na všechny zemské plodiny (Luk. 11, 42), konávali dlouhé modlitby (Mat. 6, 5), zavedli nesčetné očisty a umývání (Mat. 15, 2), Izraelita se měl před každým jídlem umýt a protože ve Starém zákoně bylo zapověděno požívat maso ze zvířete, jež uhynulo, farizeové byli tak úzkostliví, že procezovali i víno, aby snad nespolkli komára, který ve víně utonul atd. — Prostě farizeové vykládali Mojžišský zákon až do tíhových podobností a jako hustou síť opředili jej do smyšlnosti zacházejícím výklady, takže onen Zákon stal se jim samým neunosným, přetěžkým, nespjnitelným břemenem. A tak jej jedná zachovávali jen tam, kde je mohl někdo pozorovat, aniž už potom dbali na hříšné myšlenky a touhy ve svých srdcích, které byly nekontrolovatelné a jednak se snažili svým předpisům se obrátitě vyhnouti a v Talmudu je k tomu mnoho návodů. Např. umělým výkladem zbavovali syny povinnosti podporovat staré rodiče, na sobotu, kdy bylo podle jejich výkladu dovoleno jít od svého bytu jen asi 2000 kroků (Skut. 1, 12) si farizeové na oko najímali několik bytů v různých částech města příp. měli-li někdo několik domů, mohl mezi nimi napnouti provaz, jehož síla a jakost byla přesně určena, který se pak stal novou základnou pro měření vzdálenosti. A tak tedy časem vytvořili ze sebe jakési herce, kteří byli schopni předváděti zbožný život, ale jejich nitro bylo plné pýchy, krutosti a jiných nepravostí, takže je Kristus Pán přemem nazval obilnými hroby a pokolením zmijí (Mat. 23, 33). Jak často pěkným rouchem zdánlivého horlení za Zákon zakrývali svou podlost, náboženstvím přikrývali svou pýchu a tvrdost, Hospodin jim prostě sloužil za prostředek, aby se mohli povyšovat nad jiné, aby se mohli zdát lepší a dokonalejší a tak mohli klidně používat svého vlivu a výhod na úkor ošatného lidu v Izraeli. Sobecký zájem o vlastní pověst a jistotu ubil ve farisejích lásku k bližnímu a povinnost povznést padlého. Proto Kristus Pán o nich řekl: „Navazují totiž břemena těžká a nesnesitelná a vkládají je na ramena lidská“ (Mat. 23, 4) a nám všem tak kategoricky uložil: „Nebude-li hojnější spravedlnost vaše, než zákoníků a fariseů, nevejdete do království nebeského“ (Mat. 5, 20). Tato slova jsou opravdu určena všem nám. Neboť farizejství neexistovalo jen za doby Krista Pána, ono má velmi tuhou život a vyskytuje se i v dnešní společnosti katol. křesťanů.

21. Vyrvi mou duši zpod meče
a můj život ze psiho spáru,
22. zachraň mě ze chřtánu lvího,
od rohů būvolích,
mne,
zuboženého!
- III. *Bůh vyslyšel, Mesiášova sláva.*
23. Budu svým bratřím vyprávět o tvém jménu,
budu tě velebit uprostřed shromáždění:
24. „Kdo se bojíte Pána,
chvalme ho,
oslavujte ho,
všichni Jakubovi potomci,
boj se ho,
celé izraelské pokolení:
25. neomrzela se mu
a on nepohrdl bídou ubožáka,
neskryl před ním svou tvář,
a když k němu křičel,
vyslyšel ho!“
26. Ty jsi příčina mých chvalořečí při velkém
shromáždění,
co jsem slíbil,
splním před očima jeho ctitelů:
27. nuzní se do sytosti najedí,
Pána budou chválit, kdo ho vyhledávají:
„Ať vaše srdce žijí na věky!“
28. Rozpomenou se
a vrátí se k Pánu
všecky končiny země,
budou před ním na tvář padat
všecka lidská pokolení,
protože vláda náleží Pánu,
on sám bude panovat národům,
jedinému jemu se budou kořit všichni,
kdo spí v zemi,
kdo spí v zemi,
před nímž se skloní každý,
kdo sestupuje v prach.
31. I má duše bude žít jen pro něj,
bude mu sloužit moje potomstvo,
bude o Pánu vyprávět příštím pokolení,
a lidem, co se teprv narodí,
bude se říkat o jeho spravedlnosti;
„To učinil Pán!“
- „Bašanští tuři...“ — bohaté pastviny v Bašanu, smysl
je: tuři vypasení,
- Z latiny přeložil a opatřil poznámkami Josef Kunický,*

VRCHOL KÁNONU - PŘEPODSTATNĚNÍ

Po mohutném finále krásných modliteb malého kánonu a prvních tří modliteb velkého kánonu vrcholí mše svatá v konsekracním aktu. Celebrant opouští deprekativní ráz modliteb a přebírá funkci historika, který vypravuje jednoduchými slovy čistou historickou událost, která se odehrála před skorem již dvěma tisíci lety při poslední večeři Páně. Apoštolé nám ji líčí bez frází, ale živým způsobem. Celebrant se přestal na chvíli modlit. Už jen vypravuje. Vede nás do jeruzalémského večeřadla. Je čtvrtek večer. Každá večerní mše svatá je rekonstrukce této posvátné scény, kterou nám líčí svatí evangelisté a jichž vypravování opakuje nyní kněz: „Qui pridie, quam pateretur, accepit panem in sanctas, ac venerabiles manus suas...“ Evangelista je dobrý pozorovatel. Žádné gesto, žádný detail mu neujde. „Vzal chléb do rukou svých.“ Chléb nejdůležitější pokrm všeho lidstva, pšenice, hlavní a nejušlechtlejší plod zemědělství v každé době. „Do svatých a ctihodných rukou svých“. Jen kněz, jehož srdce je čisté, ten jest schopen a hoden vzít do rukou svých chléb, který se konsekrací stane Tělem Páně. „A pozdvihl oči své k nebi“, k tomu, který ho poslal, „Otci svému všemohoucímu“, kterého reprezentuje a ke kterému se zase vrátí. „Ad Te Deum“... Každá mše svatá je slavné *Te deum laudamus*, nejvyšší chvála Bohu vzdána. „Gratias agens“... Mše svatá je oběť děkonná, proto eucharistia, oběť díky za dobrodiní od Boha obdržených. „Benedixit“, požehnal. Žehnat znamená dobře něco říkat, dobře něco dělat, něco zlepšit, dát věcem nebo někomu větší cenu než měli. Žehnáním učiní Pán pozemský pokrm a pozemský nápoj nápojem a pokrmem duševním. Z chleba a vína pozemského stává se pokrm a nápoj nebeský. „Fregit rozlámal et dedit rozdával“, opravdová vlastnost lásky rozdávat jiným, dávat se. „Vezměte a jezte“: denní pokrm každý den při mši svaté při konsekraci milionkrát během dějin Církve svatě připravovaný.

„Simili modo“. Podobně vzal i kalich a konsekroval: „Calicem novi et aeterni testamenti. Nový zákon je zákon s konečnou platností a věčný, není omezený ani časem, ani národem. „Calix Sanguinis mei“! Krev Pána Ježíše, krev buňky zachovávající, život dávající, hnílobě nepodléhající, která proudí od buňky k buňce a dává a udržuje život duši nadpřirozený ve stále svěžesti. Kdo z tohoto chleba bude jíst a z tohoto kalicha bude pít, bude žít na věky. Konsekrovaná Hostie a konsekrovaný nápoj, „calicis Sanguinis, novi et aeterni testamenti“ — dává nám záruku, „pignus nobis datur“, života věčného: „Qui pro vobis... effundetur“. Krev Pána našeho Ježíše Krista je jako víno milosrdného Samaritána: hojí rány duši zasažené. Ano ještě neskonale víc! Krev Pána našeho Ježíše Krista působí v zesláblé, ochablé duši jako transfuse, která dává novou svěžest, nový zdravý růst našemu duchovnímu životu. Krev Pána našeho Ježíše Krista hojí, léčí, obnovuje a zacelí všechny jizvy ran hříchy způsobených. Jest protijedem proti každému jedu mravního zla.

Kněz celebrující po každé konsekraci zbožně pokleká a pozdvihuje svatou Hostii a kalich k uctívání věřících. Poučujme své věřící jak se chovat a co činit při svatém pozdvihování, které bylo zavedeno ve třináctém století. V prvních křesťanských stoletích sloužil kněz mši svatou s tváří obrácenou k lidu. Věřící viděli dobře sv. Hostii v rukou kněze — nebylo třeba ji pozdvihovat. Když kněz pokleká, ukloní se klečící věřící před i po svatém pozdvihování. Když pozdvihuje svatou Hostii, pozdvihnou i přítomní věřící oči své a hlavu svou a dívají se na ni a vroucně se modlí odpustkovou modlitbou: „Pán můj a Bůh můj!“ Celebrant jen mentaliter. Nebijí se v prsa, neboť bití se v prsa je jen na znamení lítosti.

Konsekrace končí. Končí slavnostní závěti Pána Ježíše: „Haec, quotiescumque feceritis, in mei memoriam facietis.“ Církev svatá uvádí tuto závěť od prvního dne jejího vzniku ve skutek... in memoriam, na památku, každý den... Ano, každou takřka hodinu někde na naší zeměkouli bere na oltáři katolického kostela kněz sv. Hostii „in sanctas ac venerabiles manus suas“. Ruce kněze jsou vždy úctyhodné, proto je náš věřící lid z úcty líbá, neboť jsou pomazány a posvěceny svatým olejem biskupem světitel. Denně mnohokrát se opakuje tato nejvelebnější scéna na oltáři katolických kostelů „in remissionem peccatorum“ za odpuštění hříchů, za mír a pokoj všech národů. Neboť mše svatá je oběť smíru a míru!

ThDr. Karel S a h a n

V ZAŘÍCÍCH STOPÁCH

V letopise roků a dnů objevují se světci, kteří jako blýskavice prudce zazáří na nějaký čas a svým zjevem oslní větší nebo menší okruh světa. Jejich příklad uchvacuje k obdivu, k úctě, k hrdosti. Často však se tato úcta omezuje jenom na rozněžněné vzdychání nebo nakonec jenom na kytičku vzpomínky v den jejich svátku. To jistě není účelem. Ale naši světci, kteří vyrostli z naší krve a stejně jako my milovali náš malý domov, jdou stále s námi. Jdou v podvědomí našeho vlastního života a v nás samotných, žijí v příkladu a ctnostech, jimiž naplnili svoje pozemské putování a přenesli je daleko do budoucích dnů. Dávno před námi vyšlapali krásnou a jistou cestičku víry, lásky a poctivosti, dávno před námi svými činy posvětili tepot našeho srdce a koloběh krve našich žil. A třeba někdy vnějškem na ně zapomínáme, niterně žijeme z nich a oni v nás. Své světce nemusíme hledat jen v zaslých stínech dávných věků a v listech kalendáře. Jejich zářivé stopy hledáme v jednání lidí okolo sebe i ve vlastní práci.

Nesložila ruce v klín svatá Ludmila, když z ruchu veřejných záležitostí pražského sídla odešla na Tetín. Tam především ji čekal úkol věnovat se vnukovi, který z jejích úst hltal slova pravdu a z její duše odposlouchával tepot lásky k člověku. Stáří sv. Ludmily je poznamenáno činností, která jakoby neměla práva na oddech. Čím více se blížila předtucha smrti, tím usilovnější byla její horlivost, aby co nejvíce dobrého zrna mohla rozstít okolo sebe.

Antí babičku našich dnů si dávno neřikalí slovem básníkovým: „Dost práce již, já chci mít klid, chci složit svoje břímě...“ Bez ní a bez jejích pomoci si nedovedeme představit množství úkolů a povinností naší mnohotvárné současnosti. Tak často jsou zaměstnaní muž i žena a tíha starostí o domácnost, o děti, o nákupy zůstane na starém člověku. Možná, že by si již sám rád odduchl, možná, že cítí, jak sil ubývá, ale není času musit na sebe. A právo na zřeknutí? Toho se dovede odřeknout pro mladé, pro syna či dceru, nevěstu neb zetě. Kdysi u nás zaznívalo slovo tehlejší nádechem přitahu: dnes takřka vymizelo z našeho slovníku, jako zmizelo nechutné a nešetrné utipování nad stářím žen. Naopak. Přibul kousek vděčnosti k umdleným rukám, které neodpočívají. A ještě jedním velkým úkolem naše stáří: Vložit do duší znovučet oporu vlastního života, víru, trpělivost a obětavost. Je to úkol vychovatele i kněze, posvěcení domovem i oltářem. V kypícím tempu událostí a změn díváme se na obětavé a pracovitě stáří našich dědů a babiček a s větším porozuměním se modlíme slova litanií: Ahychom na přímluvu sv. Ludmily křesťanskou zbožností rodiny věřících posvěcovali.

I slovo prosbu k sv. Václavu za hojnost a pokoj v naší zemi rozecrhává naši butost více než kdy jindy. Tak jde české kníže našimi dějinami: vzor člověka, naplněného křesťanskou láskou a příkladem vladaře, který nade všecko miloval pokoj a štěstí svého lidu. Usiloval o to, aby v jeho zemi i chudšas měl dost chleba, dost tepla ve svém příbútku i tepla ve svém srdci. Sám šel příkladem a jeho stopu hřeji láskou. Pomáhal trpícím, lámal pouta otroků, snažil se odstraňovat společenské křivdy důsledným naplňováním Božího zákona. Od věků je ochráncem naší země a s jeho jménem je spjata vše, co je nám drahé. S jeho jménem rolník sklízí poslední úrodu a s modlitbou k němu vkládá zrna do ornice domova, k němu se modlí, aby pole chleba se nestalo válečným polem krve. Avšak k němu promlouvá slovem básníkovým: „Vnucen i však boj v zářící krvavé, veď nás, jak jsi otce vodil, svatý Václave!“ Lpíme celou svou bytostí na pokoji, na úsměvu dítěte, na spokojené písničce muže a ženy, nad tiše usnávajícím stářím, ale lpíme také na nezadatelných právech naší domoviny a na jejím rozkvětu. Ty spousty květů, které denně voní na žule schodů u jeho pomníku na nejrušnějším místě Prahy jsou svědectvím: Svatý Václav žije s námi a my žijeme s ním!

Těsně po květnové revoluci, když ještě všude bylo plno trosek, po letech hrůzy, kdy jenom naděje se třpytila v písni chorálu, z kopí sv. Václava zavlála naše československá vlajka. To nebylo jenom gesto a symbol. To bylo i přiznání ke svatováclavskému dědictví, k odkazu sociální spravedlnosti a vzájemné lásky, pokoje a svobodného života. To však byla i prosba, která je ozvěnou našich snah a našeho úsilí: „V milosti a lásce shlédní na svůj lid, žehnej národu a vlasti milované, pokoj zemi dej a míru svatý klid!“

Mezi našimi světci nemáme větších tak po našem a tak slovansky citících nad svaté Cyrila, Metoděje a Prokopa. Slovanská liturgie, předpokládaný svorník mezi liturgií Byzance a Říma, zůstala nepřiznivě věků jenom torsem. Zůstalo však úsilí o sblížení slovanských národů, zůstala křesťanská kultura a základ vzdělanosti, zůstal odkaz věřících dob. Chrámů naše, skutečně klenotnice umění a krásy a pomníky hodnot nejvzácnějších jsou místem, „na kterém se vzdává Králi králů dík a čest a sláva, kterou předkům našim věstili apoštolé naši přemilí.“ Čím byla naše Praha bez majestátu a velebnosti našich chrámů? A čím by zůstala náplň všeho našeho konání bez odpovědnosti před Božím zákonem a bez úcty k člověku?

Se jménem sv. Vojtěcha je spojen duch hrdiny, který svým vlivem dosáhl daleko za hranice českého domova. Neúnnavný poutník po končinách Evropy — „Západu hlásal mravní obrodu a Východ volal k Beránkovu hodu“. Slovem a křížem Kristovým toužil spojit odcizené rody i evropské země, věrností a láskou posvětit rodiny. Na něho vzpomínáme ve dnech, když Praha se stává světovou křižovatkou a dostaveníčkem lidí z dalekých a neznámých končin lidí rozdílných jazyků a barev, ale jednotných v řeči pokoje a vzájemné úcty. Na obětavého pastýře myslíme ve dnech, když naši novokněží se vydávají na široké pole setby Božího zrna — „příkladem svým a otcovskými slovy Kristovu víru lidu zvěstovat“!

Daleko za hranice naší vlasti došel sv. Vojtěch — ještě dále došlo jméno ochránce cti a dobrého jména, sv. Jana Nepomuckého. Kolika našim krajanům daleko v cizině připomněla jeho socha nad zčeřelými hladinami vod a moří vzdálený domov i povinnost zachovat dobré jméno a čest své malé země i lásku k ní. Svým důvtipem, šikovností rukou a poctivým úsilím upevňovali znalost české země, z níž pocházel svatý Jan, světce cizinci milovaní a u nás vzpomínání, jen „když mile máj zavívá“.

Anežčiny dobrotivé ruce už nemusí rozdávát chléb zástupům hladových, nezaměstnaných a trpících. Rytmem velkého úsilí po bohatějším životě se rozezněla kovadlina času. Proto se všude zvedají ruce ochotné k pomoci bližnímu, ruce měst, spjaté s venkovem, ruce vzájemných ohledů, spolupráce a ochoty. Její milostné slovo usmířilo rozbroj otce a syna a její něha do našich svárů volá slovem usmíření a společné dobré vůle.

V hrdinné obětavosti matek vyrůstá nové pokolení národa. Obět, spjatá darem lásky je dědictvím blahoslavené Zdislavy, „Dobrotě Boží, ze které vůkol všecko, co žije, čerpá svůj vznik, čtyřikrát za svůj mateřský úkol pokorně směla vzdát svůj dík. Splnila vzorně povinnost sládkou v duších svých dětí zbudovat chrám. Byla jsi vpravdě křesťanskou matkou. — Takové vypros, Zdislavo námi!“ — V obětavých a zbožných matkách, dbalých svých povinností i posvátných slibů, roste i dále dědictví světců našeho národa.

Na naší zemi žili a vyrostli z naší krve. Světlem své víry a dobroty, příkladem věrnosti v povinnostech, v lásce k Bohu i lidem zasvětili daleko přes věky. Prozářili a posvětili i ušední, prostý život náš, kteří se hlásíme k jejich dědictví. Žijí dále s námi a žijí v nás, v dobrotě, poctivosti a lásce, v naší víře i našem jednání!

P. Václav Zemek

OBNOVA ZEMĚ PODLE BIBLE

Od roku 1948 hraje více než tři tisíce let stará „Kniha knih“ úlohu váženého a osvědčeného poradce při výstavbě nového státu ve Svaté zemi. Jak pro zemědělskou, tak i průmyslovou výstavbu země dala Bible spolehlivé údaje.

Těto otázky věnoval celou závěrečnou kapitolu Werner Keller ve své: „Und die Bibel hat doch recht, Forscher beweisen die historische Wahrheit“ a jeho důkazy jsou velmi zajímavé.

Nové státní území měří něco přes 20 000 km čtv. Ale jen rovina Jesreel a úrodné kraje kolem jezera Genezaretského mohly vzdáleně poskytnout představu o zemi zaslíbené, kde mléko a strdí tekly. Široké údolí Galileje a téměř celá hornatina Judská ukazovaly zcela jinou tvářnost než za biblických dob. Staletí trvajících špatné hospodářství zničilo dokonce i prst. Loupežné hospodaření s olivou a fíkovníky na úbočí hor zničilo všechno. Postupující zkrasovení a velké erose, zničení půdy, byly jen důsledkem.

Nezkušením novosídlenců, kterým byla nová země zcela neznámá, našli ve Starém zákoně neocenitelného pomocníka, který jim poradil v mnoha otázkách obnovení stromů, sadovnictví, zalesnění nebo zprůmyslovění země. Není nic podivného, když i odborníci v pochybných případech uchylují se k této „Knihe knih“ o radu.

„Na štěstí říká nám Bible,“ praví dr. Walter Clay Lowdermilk, zemědělský odborník, „které kultury se daří v jednotlivých územích. Víme z »Knihy soudců«, že Filištinští pěstovali obilí, neboť Samson svazoval pár lišek za ocasy, na ně umísťoval oheň a hnál je do polí Filištinů. Stejným způsobem zapaloval jejich olivové háje, když byl na cestách, aby se podíval na své vyvolené, procházeje vinicemi (Soudcové 14, 5; 15, 5). Všem těmto kulturám se dnes daří.“

Každý pokus osídliti Negeb, dál se předem bezvýchledným. Vždyť jižně Judejských hor rozprostírá se od Hebronu až do Egypta jen poušť, suchá údolí ji prostupují a je bez jakékoliv vegetace. Meteorologická měření udávají méně než 150 mm srážek v ročním průměru. To je nepostačující. Při tak malých srážkách nemůže nic růsti. Ale zprávy z dob patriarchů byly lepší? Abrahám táhl k jihu a sídlil mezi Kades a Sur atd. (Mojš. 1. kniha, 20, 1). Patriarcha byl pastevcem a žil v těsné blízkosti svých velikých stád. Potřeboval pastvu a vodu.

Skupina odborníků, prospektorů, hledačů, křižovala po týdny pustými dunami písku kraje Negeb. A skutečně našli co hledali. A dnešní lidé dělali, co kdysi podnikal sám Izák. 1. kniha Mojš. 26, 17, 18 líčí co Izák dělal, jak přeložil své stany k Geraru a tam sídlil. Nechal znovu vyhrabati studny, které byly vyhloubeny za časů jeho otce Abraháma. Byly dnes zasypané pod pískem, darovaly jako tehdy čistou čistou vodu, vodu života, jak ji jmenovali služebníci Izákovi.

Tím mínili pitnou vodu, neboť v Negeb — to také prokazaly půdní zkoušky — podzemní voda je brakická, poloslaná, a proto nepoživatelná. Zase stojí stany jako tehdy na stejných místech u napajedel. Studeň, u níž odpočíval Abrahám, vyhnaná děvečka Hagar se svým synem Ismaelem (1. Mojš. 21, 14—19) dává dnes vodu pro 60 rodin osídlenců. Rumunští židé usadili se na blízko se nalézajícím úbočí hor a do biblické Beerseby je jen pár kilometrů.

V této krajině je ještě něco pozoruhodného. Osídlenci vysadili sazenice, mladé útlé stromečky, které se skvěle daří. „První strom, který Abrahám vsadil do půdy u Beerseby, byl tamarišek,“ prohlásil dr. Josef Weitz, lesní odborník ve Svaté zemi. „Podle jeho vzoru vysadili jsme v tomto území dva milióny sazenic. Abrahám dělal toto jediné možné a správné. Vždyť tamarišek je jeden z mála stromů, které se podle našeho zjištění daří na jihu, kde je ročních srážek pod 150 mm.“

Rozhodujícím ukazovatelem zde byla také Bible: 1. kniha Mojš. 21, 33, mluví, že Abrahám pěstoval v Beersebě tamarišky.

Rozhodujícím předpokladem pro zúrodnění země chudé na vodu je zalesnění. Od počátků návratu do vlasti, osíd-

lenci zakládají ve Svaté zemi lesy. Při volbě stromů mohli se osídlenci spolehnout na údaje svých praotců, stejně jako na volbu vhodných krajů. Když před několika lety vznikla otázka, zda chladné svahy hor v severním státním území mohou být zalesněny, dala kniha Jošua odpověď (Jos. 17, 17, 18), kde mluví o lesích.

Oba kmeny sídlily, jak je známo, severně od Jeruzaléma na řetězu hor od Bethel přes biblické Sichem k úpatí Garizim až k rovině Jesreel. „Poněvadž stromy rostou, jak známo, lépe na půdě, kde již jednou rostly,“ argumentoval prof. Zohary z hebrejské university, „spolehli jsme se na »Knihu knih«.“

Velkou nesrozumitelností, hlavolamem, bylo to místo v páté knize Mojš. 32, 13, kde se mluví, že Jakub živil se plody země a sál med ze skal a olej z tvrdých kamenů. Vyřešení této hádanky bylo nalezeno v Negebu, kde je tisíce malých kulatých kamenných útvarů. Voda nebyla daleko kolem ani z pramenů nebo ze spodních vrstev. Když byl odstraněn písek, přišlo se na prastaré kořeny olivových stromů a vinné révy. Kamenné útvary (nazvali bychom je podle našich poměrů zídky, terasy) hrály zde úlohu sběračů rosy a prokázaly lidem v dobách biblických cenné služby.

Jejich založení spočívalo na zkušenostech o kondensaci par. Kameny zídek byly kladeny tak volně, že je mohl profouknout vítr. Tak se mohla na nich srážet vlhkost vzduchu. Toto množství vlhkosti stačilo vyžít kořeny olivy nebo vinné révy. Sladká šťáva hroznů byla ve starých dobách často označována jako „med“. Oliva dává olej. Med a olej pocházely ze zkal, z tvrdých kamenů, odkud byly sány. Také dnešní obyvatelé Svaté země velmi oceňují malé, účelně založené srážecí a sběračské rosy pro znovuvybudování zemědělství.

V druhé polovině 1953 bylo v dnešní Svaté zemi poprvé vytaveno 3000 tun mědi. Tam, kde před třemi tisíci lety pracovali dělníci a otroci krále Šalomouna, jsou dnes vybudovány nové hutě a sídliště dělníků. Těžba mědi se stále vyplácí. Geolog dr. Ben Tor podal v r. 1949 návrh, aby se prozkoušely staré, antické měděné doly a zjistila se jejich výnosnost. Odborníci prohlašují, že nalezená ruda vystačí na výrobu 200 000 tun mědi. Podle jejich odhadů je zde možnost vytěžit ještě dalších 200 000 tun mědi.

U Ezeon-Geber, který leží u Elath na břehu moře rákosu (1. Král. 9, 26) dnes práce jen kypí. Nákladní auta jezdí, vířící žluté sloupy prachu sem a tam a kolony mužů opálených sluncem ohánějí se lopatou a kopáčem, motykou.

„Všude, kde se zvláště hojně vyskytuje ruda,“ ujišťoval horní odborník, narážíme na trusky, ohniště a pece horníků krále Šalomouna. Tak člověku připadá, jako by si horníci teprve nyní někam odskočili.“

V hlavním vedení oddělení visí na stěně heslo: „Nebot Otec, Tvůj Bůh zavede tě do dobré země... země, kde kameny jsou železem, neboť ty budeš kopati rudu z hor!“ (5. Mojš. 8, 7, 9.)

Železo se ještě netěží. Naleziště jsou zaregistrována. Nedaleko od Beerseby, kde bydleli hutníci železa znalí Filištinové, našel dr. Ben Tor celé řady rudě černých žil, známka, že železo je přítomno. Bádání zjistilo, že zde se vyskytuje na 15 miliónů tun rud. A to jde zde o máloobsažné železné rudy, které přesto obsahují 60 až 65 procent čistého železa!

Jiný, velmi známý citát 1. knihy Mojš. 19, 28 mluví o „kouři jdoucím ze země jako kouř z kamen“ přivedl zcela jistě k objevu nafty. Vždyť podzemní plyn se zapaluje, hoří. Tam, kde je plyn, je určitě nafta. Podle bible prospektorováno, hledáno, našly se prameny nafty a 3. listopadu 1953 vytryskla první nafta ve Svaté zemi.

Těžká je úloha, před kterou jsou dnešní lidé ve Svaté zemi postaveni. Zdolávají ji v potu tváří, v ethosu práce, která je požehnána. Prorocví Hesechie 36, 34, 35 se plní v celé své vznešené pravdě, pathosu platícím všude a vždy, kde země opuštěná je oploďněna prací, životem a uvědoměle vyšším posláním.

fvh

HYGIENA OBJEKTŮ NÁBOŽENSKÉHO KULTU

Stavby, sloužící náboženskému kultu, vyžadují sice také jisté hygienické požadavky, ale ne takové jako jiné profanní budovy. Ovšem primárním účelem staveb, sloužících náboženskému kultu, je nábožnost, to znamená spojení člověka s Bohem, přirozenosti s nadpřirozenem. V budovách, kde má člověk získat zdraví, nové síly, jako je např. operační sál, má hygiena zcela jiné požadavky, které zde jsou v popředí všeho. Hygiena v kostelích má svou důležitost zvláště za mimořádných okolností, jako jsou epidemie různých infekčních chorob, a tehdy musí kněz respektovat její příkazy.

Jedním z důležitých hygienických požadavků je požadavek na vzduch, a to jednak na jeho kvantum a jednak na jeho kvalitu. Vzhledem ke kvantu vzduchu není o vzduch nikdy v kostele nouze. Obvykle kostelní loď má značnou výšku a také i při značném naplnění kostela lidmi připadá vždy na každého návštěvníka dosti značné množství vzduchu. Tak například: středně velká katedrála, která je 100 m dlouhá, 25 m vysoká a 40 m široká, obsahuje 100 000 m³ vzduchu. Při návštěvě 2000 lidí připadne na každého návštěvníka 50 m³ vzduchu. Srovnáme-li s přírodním množstvím vzduchu na osobu ve školní učebně, kde je to 20 m³, v nemocničních pokojích je 30 m³, v protiletectvých krytech to bylo pouze 3 m³ vzduchu. Proto se nemusíme bát, že by se někdo v kostele mohl udusit.

Méně příznivé jsou podmínky, pokud se týče kvality vzduchu. Pro hygienu jsou nejdůležitější tyto tři složky, určující kvalitu vzduchu: teplota, stupeň vlhkosti a obsah prachu.

Teplota vzduchu v kostele vždy záleží přímo na kolísání teploty zevního vzduchu. Proto je v zimě v kostele tepleji, kdežto v létě chladněji, poněvadž tlusté, obvykle kamenné zdi jsou špatnými vodiči tepla a pomalu se oteplují. Proto také po zimních mrazech se zdlohavě oteplují a v kostele panuje nejcitelnější chladno obvykle na velikonoce.

Stupeň vlhkosti bývá vždy vyšší než u okolního venkovního vzduchu.

Prašnost kostelního vzduchu bývá velká, poněvadž architektonické ozdoby v gotických a barokních kostelích se dají těžko očistit. Průvan potom prach jenom víří a také návštěvníci přinášejí mnoho prachu do kostela. Avšak všeobecně je kostelní prach relativně chudý na patogenní bakterie. Nejlepší prostředek na jeho odstranění je vysavač prachu.

Velký hygienický význam má časté a mohutné větrání, zvláště tehdy, je-li kostel často navštěvován zvláště v letním období. Kostelní okna bývají obvykle velmi těžká a nedostatečně se dají otevřít a větrání pouze otevřenými dveřmi, jak se pravidelně děje, je nedostatečné. Obtížnost ve větrání kostela spočívá právě ve výšce kostela. Teplý, vydýchaný vzduch stoupá nahoru a na jeho místo se po otevření dveří tlačí studený vzduch, a přitom teplý vzduch nemůže unikat ven. Velikou pomocí by bylo instalování ventilátoru, který by vyměňoval vzduch v kostele.

Daleko těžším problémem než větrání kostelů je jejich vytápění. Obtíž spočívá zase ve výšce prostoru. Instalování kamen je neúčelné. Ohřátý a teplý vzduch stoupá nahoru a lidé sedí nebo stojí v chladu, jejich nohy potom v nejkratší době se prochladí, kapiláry jejich dolních končetin se maximálně zúžují a tím jsou návštěvníci disponováni k chorobám z nachlazení. Vyhřívání kostelního prostoru se někde provádí „vyhřívacími rourami“ ústředního nebo dálkového topení, které je instalováno v podlaže kostelních lavic. Novější způsob vyhřívání kostelů se děje tepelnými vyhřívacími — infračervenými paprsky, které bývají uloženy nad lavicemi a přímo jsou zaměřeny na návštěvníky. Vyhřívání kostela v zimě není ani tak nutné pro věřící, jako pro kněze a kostelníka, poněvadž věřící obvykle stráví v chladu tak asi jednu hodinu, kdežto kněz musí strávit často těch hodin daleko více, zvláště když sedí v nevytopené zpodobně. Kněz také nemůže si své ruce během mše sv. chránit, a proto se u něho projevují lokální škody z prochlazení a poruchy cirkulace.

K odstranění tohoto nedostatku slouží i malé elektrické vyhřívací přístroje (teplomety).

Problém vytápění kostela bude v budoucnosti především vyřešen tehdy, až se budou moci vytápět všechny kostely dálkovým tepelným vedením, kdy tepelná energie bude velmi laciná, bude to především tehdy, až se bude v tepelnárnách používat jako paliva atomové energie, která bude výhradně sloužit mírovým účelům.

Pokud se týče osvětlení, rozlišujeme osvětlení denním a umělým světlem. V katedrálách je bohužel toto přirozené denní světlo často absorbováno skleněnými mosaikami historicky cenných oken, čímž se tak vytváří v katedrálách ono mystické pološero. Ovšem moderní člověk má pro to málo smyslu, poněvadž touží po slunci a světle, tak jak to realizuje ve svých obývacích prostorách a na pracovištích. Přesto má úctu ke starým kostelům a jejich uměleckým hodnotám. Na konec věřící člověk potřebuje uprostřed ruchu velkoměsta ostrov klidu, jímž je dům Boží.

Umělé osvětlení — hlavně pak nepřímé osvětlení elektrické — podporuje krásu architektiky a uměleckých hodnot kostela, které dosud byly nepostřehnutelné, kdežto věnce, sestavené ze žárovek a umístěných na oltářích, kolem oltářních obrazů a soch světců, jejichž světlo bije do očí věřících, není ani z hlediska architektury, ani z důvodů zdravotních (spíše namáhá a ničí zrak) správné.

Používání svící se řídí liturgickými předpisy. Proti těmto předpisům přednášet nějaké hygienické námítky vzhledem ke spotřebě vzduchu je zcela absurdní. Jenom při užívání svící je nutné zachovávat bezpečnostní předpisy požární, aby snad nevznikl z neopatrnosti požár v kostele. Jiným liturgickým předpisem je umístění „věčného světla“ před tabernáklem oltáře, kde se uchovává Nejsvětější. Dříve bylo používáno olejové lampičky. Během války bylo dáno povolení používat elektrického světla, které vzhledem k požární ochraně je vždy bezpečnější než olejové.

S hygienou jsme se současně dotkli také otázky požární ochrany. V kamenných kostelích je nebezpečí požárů mnohem menší než ve dřevěných kostelích nebo kaplích. Vypuknutí požáru je vždy spojeno s panikou, která zachvátí návštěvníky a znamená také pro mnohé největší nebezpečí i života, poněvadž nebezpečí z paniky je větší než ze samotného požáru. Proto je velmi důležité, aby dveře kostela byly zavěšeny tak, aby otevřením obou křídel směrem ven z kostela umožňovaly rychlé vyprázdnění kostela. Ve větších kostelích by mělo být také pamatováno na vedlejší boční východy, kterých by bylo možno v případě neštěstí použít. K rychlému likvidování malých požárů mají být v sakristii vždy připraveny jeden i dva hasicí přístroje.

Nyní, kdy ve většině našich měst ba dokonce i na venkově, jsou budovány vodovody, by měly být vybudovány i přípojky pro kostel, hlavně pro sakristii, kde by mělo být umývadlo s tekoucí vodou místo starých, nehygienických „umývacích skříní“. Kněz si umývá ruce před i po mši svaté, voda se používá u oltáře k mešní oběti, a také i k umývání podlahy kostela apod.

V nové době také v některých městských kostelích nebo v jejich bezprostřední blízkosti se zřizují sanitární zařízení (toilety), poněvadž při velkých shromážděních může být někomu zle a nebývá dosud na to pamatováno. Někde na našem venkově náš lid používá kostelní zdi jako veřejného pisoáru a nikterak to neslouží k účtům posvátného místa.

K vedlejším prostorám kostela počítáme také sakristii, která je vlastně pro kněze nejdůležitějším „pracovním prostředím“. Již Stöhr (koncem 19. století) ji označuje z hlediska hygieny jako hlavní prostor a plným právem podotýká, že sakristie tak často „mačesky“ bývá odstraňována a přitom je přímo indikátorem péče a čistoty toho kterého faráře. Ve špatně ventilované sakristii je vždy poměrně nižší teplota než jako je v kostele a tento stav může nepříznivě působit i na zdraví kněze, který se vrací někdy do sakristie rozehrátý a zpocený.

MUDr. Vlastimil Nikodém

JAN EVANGELISTA KLENC

Jan Evangelista Klenc byl kněz prostý. Jeho práce je podobná práci mnohých jiných kněží — pastýřů. Jeho podíl na národním obrození není znám a nepřekvapuje ani originalitostí, ani velikostí. Nicméně jest na místě, aby v galerii vlasteneckých kněží se objevilo i jeho jméno, pro lidumilné a vlastenecké působení mezi jihočeským lidem.

Narodil se 21. července 1805 v Lišově, jako synek lišovského učitele. Brzy nato přešel učitel Klenc do blízké Třeboně, kde jeho malý synek chodí do školy a vštěpuje si první zásady života. Učitel Klenc měl v úmyslu dát svého synka na studie, a proto dochází do rodiny tehdejší treboňský kaplan Jan Körner, aby malého Jana přiučoval. Již na samém prahu života setkává se nadaný chlapec s upřímným Čechem a horlivým zastáncem českého jazyka. Není pochyby, že kaplan Körner předal i svému žákovi svou horlivost v obraně českého jazyka — a snad právě zde, v těchto raných začátcích, jest hledati základy češství Jana Ev. Klence.

Na studie odchází Klenc do Budějovic, kde gymnasium (tehdy ještě, ovšem, německé) studuje u budějovických piaristů, filosofii pak u vyšebrodských cisterciáků, kteří působili v Budějovicích. R. 1824 vstupuje do kněžského semináře v Budějovicích, a tím se dostává do prostředí, které hluboce ovlivnilo jeho další životní dráhu. V Budějovicích v té době již po devět let spravoval jihočeskou diecézi biskup Arnošt Konstantin Růžička, který sice ještě do určité míry podléhal josefinským a germánským názorům tzv. doby osvícenské, přesto však toleroval i názory jiné. Ve městě byla však dosti silná strana německá, která v pozdějších dobách se rozhodně hlásila k protirakouskému pangermanismu, a kterou rozhodně podporoval první biskup budějovický, josefinista Jan Prokop hr. Schaafgotsch. Začátky strany české byly doazajista velmi skrovné a v tehdejších „německých Budějovicích“, také málo záviděníhodné. (Teprve po 50 letech Jan Valerián Jirsík rázným a vlasteneckým postupem zachránil město od úplné germanisace a vrátil mu ráz český.) V době, kdy Jan Ev. Klenc nastupuje do kněžského semináře je zde rektorem a profesorem Vojtěch Juhn, potomní probošt jindřichohradecký. Jeho dalšími profesory jsou Vojtěch Beneš, dr. Josef Leeb (pozdější spolupracovník Jirsíkův), Václav Šembera, upřímný vlastenec, dále Petr Veber, Michael Schönbeck, cisterciák Emanuel Daviděk a rektor piaristické koleje Rupert Trinks. Rozhodujícím bylo, že profesorem Nového zákona byl bývalý kaplan treboňský a Klencův vychovatel dr. Jan Körner. Tento vynikající kněz-vlastenec byl také jedním z nejaktivnějších členů české strany v Budějovicích a požíval již širokého věhlasu, jako znamenitý znalec českého jazyka. Klenc tak poznou a podruhé — ke své radosti — byl vzat pod přímý vliv svého bývalého učitele. Léta seminárního pobytu Klencova byla dobou upevnění jeho češství. V posledním roce svého pobytu v semináři zažil odchod rektora a profesora Václava Šembery na prelaturu do Krumlova a jmenování dr. Jana Körnera rektorem budějovického semináře. Na kněze byl Jan Evangelista Klenc vysvěcen biskupem Růžičkou dne 14. srpna 1828.

Ihned po svém vysvěcení stává se P. Klenc osobním kaplanem svého bývalého rektora Václava Šembery, inf. preláta českokrumlovského. V témže roce prelát Šembera umírá a P. Klenc zůstává v Č. Krumlově i za jeho nástupce preláta Karla Zambauera.

V r. 1835 dostává životní dráha Jana Ev. Klence nový směr. 7. října 1835 je jmenován vojenským kaplanem. V těchto letech Jan Evangelista Klenc se nevzdal svého češství, i když to bylo v tehdejší císařské armádě jistě značně ztíženo. Tato jeho činnost skončila v roce, kdy do budějovické diecése přišel nový pastýř — biskup blahé paměti Jan Valerián Jirsík, se kterým měl P. Klenc brzy přijít do užšího styku. Na svátek svého patrona sv. Jana Evangelisty byl P. Klenc slavnostně instalován na faráře ve Stráži nad Nežárkou. Akt provedl vikář Jan Sádlo, děkan z Lomnice n. Luž. Bylo to 27. prosince 1851.

V osobě Jana Evangelisty Klence získala strážská farnost kněze, který po všech stránkách byl hluboce vynikající. Za své vojenské dráhy přišel P. Klenc do styku s mnoha významnými umělci a sám pokračoval ve svých soukromých studiích, zejména v oboru hudby a zpěvu, kde byl uznávaným znalcem. P. Klenc byl muž neobyčejně vzdělaný, jemný, přívětivý. Nemiloval lidí brutálních a falešných. Ve Stráži byl od lidu velmi milován, zvláště pro svou opravdovou lidumilnost, která nejen slovem, ale zvláště a to vždy skutkem se projevovala, kde to bylo nejvíce potřeba. Lid měl ho rád též pro jeho upřímné vlastenecké smýšlení. P. Klenc žil se svou sestrou Bábinkou, která mu byla vždycky oddaným a věrným přítelem. Podporoval kdekoho. Říkával své sestře: „Vid, Bábinko, dokud budeme živi, máme, co potřebujeme — po smrti nic potřebovat nebudeme, leč jen dobrý skutek.“ Vypravuje se, že když někdo chudý vypravoval pohřeb a ptal se, co dluží panu děkanovi řekl mu tento: „3 pátery na pohřeb nechcete a sám nic nemáte — nemůžete tedy mně také nic dát.“ Když se jednalo o vdovu, řekl jí, aby přišla druhý den s pytle — naměřil jí pak plný pytel žita nebo jiného obilí, a mnohdy i jinak ještě podpořil.

Jako mnozí dobří vlastenci — nebyl ani Jan Evangelista Klenc prost pomluv a trpkostí. Jakýsi městský úředník žádal P. Klence o něco, co tento nemohl splnit. Úředník — písař městské kroniky se ihned postavil proti P. Klencovi a po jeho smrti napsal do kroniky, že P. Klenc nebyl Čech, ale Němec, jelikož prý úřední dopisy psal jen německy. Bylo to v době, kdy sám biskup Jirsík, Fr. Palacký a další jiní byli nuceni psát své úřední listy hlavně německy, aby vůbec došly vyřízení. Nikdo, ovšem, nemohl pochybovat o jejich opravdovém vlastenectví. Nikdo ovšem nemohl pochybovat o jejich opravdovém vlastenectví. Také Jan Ev. Klenc nemůže být zasažen touto pomluvou, která je jenom osobní mstou.

V osobních stycích P. Klence zastává místo významné Jan Valerián Jirsík. P. Klenc asi záhy se poznal s biskupem-vlastencem — a oba uzavřeli spolu přátelství, které trvalo až do smrti P. Klence.

16. října 1861 přijel biskup J. V. Jirsík do Stráže nad Nežárkou na generální visitaci. Jirsík byl velice spokojen se stavem farnosti, kterou Jan Ev. Klenc po 10 let již spravoval. Biskup ve své visitační promluvě porušil svůj obyčej a obrátil se svými slovy na strážské farníky s prosbou, aby si svého duchovního pastýře neobyčejně vážili. Biskup Jirsík nazval svého přítele P. Klence — nejhorlivějším pastýřem. Tentýž den jmenoval P. Klence osobním děkanem. V r. 1864 zemřel v nedalekém Jindřichově Hradci infulovaný probošt Petr Veber, kdysi profesor buděj. semináře a též profesor P. Klence. Okamžitě vyzval biskup Jirsík svého přítele Jana Ev. Klence, aby se o toto důstojenství a veliké povýšení ucházel. Za děkanem Klencem přijela delegace městské rady z Jindřichova Hradce se stejnou žádostí. Pan děkan dojat poděkoval za velikou důvěru a poctu — ale nepřijal ji. Vedle svého narušeného zdraví uvedl, jako příčinu, že Stráž nad Nežárkou jest jeho první a poslední farou, že svou osadu miluje, je tam spokojen, a že po hodnosti a důstojnosti nikdy netoužil. Tak se i stalo — a pan děkan Klenc zůstal ve své Stráži. Avšak již za rok povolal J. V. Jirsík, který chtěl mít P. Klence co nejbližším spolupracovníkem — tohoto do Budějovic — na sídelní kanonikát. Tak velké bylo přátelství Jirsíkovo k neznámému, poměrně, knězi a vlastenci Janu Evangelistu Klencovi.

Dalším přítelem P. Klence byl jeho kaplan dr. Josef Hoffman, potomní rektor semináře a ještě později probošt v Jindřichově Hradci. Když P. Hoffman ze Stráže odcházel, šel ho pan děkan daleko vyprovodit. A potom velmi často zval svého býv. kaplana na strážskou faru, kam tento rok co rok rád přijížděl. Přátelství vázalo ho i k proboštu Veberovi, svému býv. profesor. V Jindřichově Hradci měl i dalšího svého přítele P. Jose-

fa Bumbu, profesora náboženství. Nejvíce přátel měl však na své osadě. Byla to téměř celá farnost, která svého pana děkana pokládala za přítele a málokterá farnost mohla se chlubit podobným duchovním otcem. Však také láska Strážanů k panu děkanu Klencovi byla nesmírná a okolní kněží se tomu vždy obdivovali. Největším dokladem této lásky jest podnes živá vzpomínka na P. Klence, zvl. u starších osadníků, ačkoliv od jeho smrti uplynulo již téměř 100 let.

V té době, t. j. šedesátých let minulého století, rozvinul biskup Jan Valerián Jirsík své obrovité dílo duchovní a vlastenecké obrody města Budějovic a diecése budějovické. R. 1853 zakládá chlapecký seminář, r. 1867 zakládá české klasické gymnasium, pro které staví novou budovu a vše vydrží ze svých finančních prostředků, které nebyly hojné, neboť budějovické biskupství náleželo k nejhudším v celém Rakousku-Uhersku. Jirsík zakládá fond sv. Mikuláše, Besedu, svolává r. 1863 svou prvou diecéšní synodu. K tomu všemu potřeboval Jirsík dobré a stejně nadšené spolupracovníky. Avšak mnozí jeho blízcí spolupracovníci umírají právě v té době. Jsou to zejména profesori semináře dr. Jan Körner, kanovník a znalec českého jazyka (1853), dr. Josef Leeb, generální vikář Jirsíkův (1857), Dr. Michael Schönbeck, děkan kapitulní (1861), Jan Weis, kanovník a první spirituál semináře (1862), konečně v r. 1865 jsou to dva kanovníci-profesoři: dr. František Jechl a František Nitsch a četní další. Kolem Jirsíka ubývalo jeho spolupracovníků. Jest tedy jisté, že spolu se svým nejbližším spolupracovníkem a generálním vikářem, proboštem dr. Vojtěchem Mokřým, hledal nové spolupracovníky, kteří by byli vhodní pro dílo tak významné a těžké. Jejich zrak nespočinul tentokrát na žádném z profesorů semináře, nýbrž obrátil se ven, do terénu diecése. Byl to strážský děkan Jan Evangelista Klenc, přítel biskupův a konseminarista generálního vikáře. Marně se děkan Klenc bránil, marně prosil, že jest příliš churav k takovému úřadu. Biskup Jirsík znal dobře svého přítele P. Klence a věděl neméně dobře, jaké vlohy a nadání má tento prostý kněz. Těšil se již na spolupráci s ním. P. Klenc byl postaven před těžké rozhodnutí, ale nebylo ani jinak možno — uposlechl svého biskupa a úřad sídelního kanovníka přijal. Řekl, že půjde

do Budějovic s tím vědomím, že seč jeho síly budou — pomůže Jirsíkovi na jeho významném díle duchovním i české národní věci. Nominace byla učiněna 27. září 1865. Pan děkan Klenc odcházel ze Stráže velmi nerad. Jedině úcta k biskupu a příteli J. V. Jirsíkovi a jeho dílu mu zabránila, aby přímo odmítl své jmenování. Cítil se churav a těšil se, že ve Stráži v pokoji dokončí svůj život. 1. listopadu 1865 měl poslední slavné bohoslužby ve strážském kostele sv. apoštolů Petra a Pavla. Naposledy promlouval k plačícím zástupům, sám bolestně dojat. Churav, nevěda, že smrtelně, odjížděl 7. listopadu do Budějovic. Strážské fary se nevzdal, vyprosil si tak na svém příteli Jirsíkovi, že až jednou nebude moci, že se do milované Stráže vrátí. A vrátil se velmi brzy.

2. ledna 1866 rozezněly se strážské zvony smuteční hranou a hlásaly všem lidem, že pana kanovníka a děkana, milovaného otce duchovního Jana Evangelisty Klence — není více. Dne 4. ledna 1866 se konal slavný pohřeb P. Klence v Budějovicích, který vedl sám biskup a přítel zesnulého J. V. Jirsík, tolik zarmoucený nad náhlým a předčasným odchodem svého nového spolupracovníka. V Rudolfově, Lišově a zejména v Třeboni, kudy byl zesnulý P. Klenc vezen, byly jeho ostatky slavně vítány a doprovázeny. Až k poutnímu kostelíku ve Mlácích vyšla svému pastýři vstříc plačící Stráž a celá farnost. 5. ledna byl pan kanovník Klenc uložen k dočasnému odpočinku na strážském hřbitově.

Se strážské kazatelny vyřídil přítel zesnulého P. Klence — prof. P. Josef Bumba z Jindřichova Hradce — poslední pozdrav strážské osadě. O tuto službu poprosil ho P. Klenc před svou smrtí a chtěl, aby vyřídil všem strážským věřícím jeho — do posledního dechu — lásku ke Stráži a lidu, jeho vědomí, že jim zůstal pastýřem, jeho úmysl býti ve Stráži pohřben a konečně jeho poslední požehnání.

Hodnotit dílo Jana Evangelisty Klence není těžké. Nevykonal nic zvláště velikého, nenapsal ničeho, ale přece má své místo mezi kněžími-vlastenci. Zbudoval si totiž nehynoucí pomník v srdcích jihočeského lidu svou dobrotou srdce, svým dobrým skutkem a svým upřímným vlastenectvím. Proto zůstane památka Jana Evangelisty Klence věčně živá. *P. František Hobizal*

Doba očima kněze

SVĚDOMÍ SVĚTA PROMLUVILO

Nebylo náhodou, že právě v den, kdy zahájil Světový kongres za všeobecné odzbrojení a mír v Moskvě své zasedání, svrhly USA v Tichomoří v nejvyšších vrstvách atmosféry vodíkovou bombu. Byla to záměrná provokace a výraz toho, že imperialisté USA jsou smrtelnými nepřáteli světového míru. Byla to realita jejich agresivní, všemu lidstvu nepřátelské politiky a zároveň její symbol.

Nehorázná provokace v Tichomoří byla stíhána skutečným hněvem národů. USA si neposloužily tímto bezohledným činem v očích světové veřejnosti. Naopak: nic nemohlo lépe odhalit jejich pravou tvář a úmysly než tento hanebný čin.

A je to opět symbolické a reálné zároveň, že v kremelském paláci se sešel výkvět lidstva, který s pocitem odpovědnosti zvedl svůj hlas za všeobecné odzbrojení a za mír na celém světě. Jestliže nad Tichým oceánem řádila neodpovědnost, bezohlednost a zloba kandidátů světové vlády, pak v kremelském paláci zazněl hlasitě hlas svědomí lidstva. Jeho síla byla a je taková, že neustane burcovat bdělost lidstva proti reálnému nebezpečí obecné záhuby termonukleární války.

V Moskvě se sešli lidé všech ras, národností, společenského původu, nejružnějších náboženství a světových názorů s pocitem odpovědnosti za jediné, co musí spojuvat všechny lidi dobré vůle na celém světě i mír.

Předseda přípravného výboru kongresu, britský vědec John Bernal právem řekl, že kongres je shromáždění, jaké dosud na světě nebylo. Zdůraznil nutnost zintenzívnit úsilí o odzbrojení a zesílit za něj boj, poněvadž dnes už nestačí pouhá dobrá vůle a nadšení.

Toto světové shromáždění sešlo se v Moskvě proto, aby na základě svobodné diskuse věcně projednalo nezbytné akce, jež lidstvo musí učinit, aby rozehnalo mračna jaderné války, aby řekl své rozhodné slovo v boji za všeobecné a úplné odzbrojení a za mír, který tak neúnavně vedou vlády a lid socialistických zemí.

Profesor Bernal připomněl, že ženevská konference výboru 18 států pro odzbrojení, která jednala několik měsíců, nedospěla k žádným výsledkům a stojí před důležitou etapou. Byla sice schválena zásada všeobecného a úplného odzbrojení, ale jednání stále ztroskotává na údajných problémech inspekce, kontroly a pod. Proto je nutné, aby zesílil tlak světové veřejnosti na vlády, aby souhlasily s dohodou o všeobecném a úplném odzbrojení.

Profesor Bernal sice ocenil skutečnost, že se SSSR a USA dohodly na zásadách všeobecného a úplného odzbrojení, ale zároveň kritizoval skutečnost, že atlantické země záměrně přeceňují problémy inspekce a kontroly. Stav horečného zbrojení a hromadění jaderných zbraní nutí světovou veřejnost k požadavku, aby světové odzbrojení se začalo co nejdříve uskutečňovat.

Zbrojení nejen zvyšuje světové napětí, ale také snižuje ve světovém měřítku výdaje na zdravotnictví, školství a sociální péči, zkrátka na výdaje mírového každodenního života.

Kongres se nesešel k pouhé diskusi, nýbrž především k akcím. Akce musejí být přizpůsobeny podmínkám jednotlivých zemí. Stanovisko indických obránců míru vyjádřila Remešvári Nehruová. Vyslovila se především pro

likvidaci vojenských základen na cizím území a pro podporu vytváření bezatomových oblastí. Zdůraznila, že pakty SEATO a CENTO zůstávají napětí v oblasti Asie a vyslovila požadavek, aby nebyl dále rozšiřován počet mocností, které mají jaderné zbraně. Indický lid znepokojuje skutečnost, že se doposud nedosáhlo pokroku v rozhovorech o odzbrojení a že dále pokračují zkoušky s atomovými zbraněmi.

Kongres vyslechl se zájmem a se souhlasem stanovisko vlády a lidu Sovětského svazu, který vyjádřil ve svém zásadním projevu předseda sovětské vlády N. S. Chruščov. Sovětský premiér uvítal možnost, aby před světovou veřejností mohl objasnit hodnocení světové situace a posoudit možnosti, kterými by bylo možné včas zatarasit cestu válce.

N. S. Chruščov řekl: „Je třeba se dívat pravdě do očí. Hrozba nové světové války existuje. Jestliže lidstvo nepodnikne rozhodné kroky, může být do této války zataženo. Je nutno vidět, že se termonukleární zbraně neustále zdokonalují a je nebezpečí, že jejich hromadění ve vojenských arsenálech dosáhne onoho kritického bodu, kdy, jak se dříve říkalo, začínají děla střítet sama. Nyní můžeme toto říčení zaktualizovat a říci: Rakety s termonukleárními hlavicemi začínou samy létat.“

N. S. Chruščov poukázal dále na politováníhodnou skutečnost, že atomové zbraně se dostávají do stále většího počtu zemí, a že je jimi vybaveno stále více vojenských jednotek. Ani okamžik nelze zapomínat, že temné síly agrese a zla hrozí obrátit objevy lidského génia proti lidstvu a jeho civilizaci. Také N. S. Chruščov zdůraznil nutnost nejrozhodnějších neprodlených akcí lidových mas, aby byly pevně spoutány zločinné ruce sahající po tlačítkách raketové nukleární války. Na obrácích míru do značné míry závisí úspěch sjednocení všech národů proti hrozbě nové světové války, sjednocení všech, kdo chtějí žít a tvořit.

Podle odhadu západních odborníků v oboru atomistiky činí v současnosti jaderný potenciál 250.000 megaton, tj. 250 miliard tun. Přepočteno na každého jednotlivce, obnáší tato dávka hrůzné množství 80 tun nejzohoubnější výbušniny.

Sovětský svaz je hotov — nyní jako dříve — podepsat se všemi mocnostmi, které mají jaderné zbraně, dohodu o zákazu zkoušek těchto zbraní. Také kontrola výbuchů

jaderných zbraní není už dávno problémem. Atomové šílenství by bylo možné už dávno zarazit v jeho rozběhu, kdyby západní velmoci nečinily umělé překážky a neschovávaly se za nejrůznějšími vytyčkami kontroly a inspekce.

Nejkřečovitěji a nejúporněji se drží rozvoje jaderných zbraní Spojené státy. Zatím co v Ženevě předstírají, že zásadně nejsou proti odzbrojení, na generálním shromáždění vedení NATO v Athénách daly jasně na vědomí, že rakety s jadernou náloží jsou a budou základem jejich válečné strategie a tím také NATO. Současně zamořují atmosféru řadou výbuchů, jaké se konají nad Vánočním ostrovem v Tichomoří.

A vedle Velké Británie je to ještě de Gaullova Francie, která fanaticky usiluje o vývoj vlastní jaderné zbraně. V neposlední řadě je touhou bonnských revanšistů za pomoci buď USA, nebo Francie dosáhnout přímé účasti na atomovém monopolu. Bonn vychytrale manévruje: v jedné ruce drží železka NATO a USA a v druhé Francie.

Atlantické mocnosti umožnily bývalým hitlerčikům vybudovat silnou agresivní armádu — bundeswehr. Síly, které kdysi vyvolaly strašlivou druhou světovou válku, byly by ochotny riskovat další. Západní Berlín je přitom neobyčejně nebezpečné ohnisko, ve kterém by se mohl rozvinout konflikt.

Imperialisté cítí, že nezadržitelný rozpad koloniálního systému, jak byl v poslední době tak přesvědčivě demonstrován vítězstvím alžírského lidu, zeslabuje krok za krokem jejich světové pozice. Tím silněji se projevuje jejich zoufalá snaha udržet si dosavadní politické, hospodářské a vojenské pozice za každou cenu.

Za těchto okolností, je nevyhnutelnou nutností pro lidstvo, aby energicky a neprodleně vystoupilo proti možnosti rozpoutání nové světové, tentokrát termonukleární války. Jedinou schůdnou a spolehlivou cestou, která může vyloučit válku ze života lidstva je bezpodmínečná nutnost všeobecného a úplného odzbrojení. Jsou sice vítaná nejrůznější opatření ke zmírnění světového napětí, ale jedinou spolehlivou zárukou udržení světového míru je a zůstává pouze odzbrojení.

Lidé, kteří přemýšlejí o zítřku, kteří přemýšlejí o budoucnosti svých dětí, pociťují nutnost aktivně vystoupit v tomto gigantickém světovém zápolení. Vždyť jde o budoucnost světa a civilizace!

NÁŠ ZÁPISNÍK

JUBILEA.

V měsíci září oslaví životní jubilea vsdpp.:

80 let 26/9 P. František Lukš, admin., Žirec nad Labem,

28/9 P. František Kobzinek, farář, Babice n. Sv.

75 let 1/9 P. Michal Raab, děkan, Vtelno u Mostu.

70 let 17/9 P. Václav Henzl, farář v. v., Mšeno.

60 let 25/9 P. Josef Semela, duchovní v. v., Luhačovice.

55 let 30/9 P. Jan Pavelka, farář, Kněžice.

50 let 19/9 P. Stanislav Kabeláč, admin., Ruda n. Mor.,

22/9 P. Vojtěch Vrtílek, admin., Štity.

Úmrtí: 10/6 t. r. zemřel ve Vyškově na Moravě vldp. Emanuel Spisar, profesor gymnasia v. v. ve stáří 74 let a byl tamtéž pohřben dne 14/6 t. r. RIP.

Účastníci I. kursu exercicií

P. Josef Byrtus, kaplan, Karviná I.; P. Antonín Cienčiala, kaplan, Český Těšín; P. Josef Čech, farář, Zleby; P. Stanislav Fišar, kaplan, Nový Bydžov; dr. Vojtěch Foltá, farář, Ludgeřovice; P. František Kalenský, administrátor, Třebechovice p. Orebem; P. Vendelín Košík, kaplan, Pruské; P. Josef Krchňavý, kaplan, Boskovice; P. Josef Kropáč, admin., Hustopeče; P. Josef Malý, admin., Kravaře; P. František Pecina, kaplan, Nové Město n. Met; P. Bohumil Pešek, admin., Žďárec u Tišnova; P. Ferdinand Peš, admin., Smečno; P. Josef Peterka, admin., Nové Strašecí; P. Cyril Piža, farář, Cholina u Ol.; P. Bohumil Punda, farář, Choustník; P. Pavel Rončka, farář, Hať u Hlučína; P. Bohuslav Rusek, admin., Louky nad Olzou; P. Jaroslav Re-

záč, admin., Šubířov; P. Josef Sedlák, admin., Vítězná-Koclířov; P. František Schottert, farář, Podhorany; P. Jan Sigmund, kanovník v. v., Olomouc; P. Vincent Šurina, admin., Vlastibořice; P. Jan Thema, farář, Horšice u Přestic; P. Josef Tichý, farář, Mokré Lazce; P. Jan Vladislavský, děkan, Nosislav.

NOVÉ VATIKÁNSKÉ ZNÁMKY

V březnu t. r. vydala vatikánská pošta dvě nové letecké známky v hodnotě 1000 a 1500 lir, na nichž znázornila jejich autorka, polská malířka Kazimíra Dabrowská, archanděla Gabriela. Postava archanděla je vzata z reliéfu Filipa Valleho (1693-1770) „Zvěstování“, umístěného v chrámě sv. Ignáce v Římě. Mědirytinu provedl Mario Colombati. Znamka

v hodnotě 1000 lir je hnědá, známka v hodnotě 1500 lir modrá; vroubkování $13\frac{1}{4} \times 14$.

Všeobecně se uznává, že obě známky jsou skutečně pěkné; námět je neobyčejně dobře volen a jeho grafické i rytecké provedení je opravdu mistrné.

Autorka kresby Kazimíra Dabrowská upozornila na sebe už za pontifikátu Pia XII., kdy vytvořila několik velmi úspěšných vatikánských známek. K nejlepším jejím dílům patří série vydaná k vánocům 1959 a série leteckých známek vydaná r. 1956. Na těchto leteckých známkách je rovněž znázorněn archanděl Gabriel vzatý ze slavných „Zvěstování“ malířů Melorra da Forlì, Petra Cavalliniho a Leonarda da Vinci. Mohou tedy obě letošní známky být považovány za jakési ideové po-

kračování letecké série z r. 1956.

Na duben ohlásila vatikánská pošta vydání série čtyř známek v hodnotě 15, 40, 70 a 300 lir. Známky budou vydány při příležitosti „světového roku boje proti malárii“. Celý výnos emise je určen pro Světovou zdravotnickou organizaci, která kampaň proti malárii vyvolala.

KŘESŤANSKÝ PACIFISMUS

Hnutí za mír odráží se také v organisování různých pacifických společností na duchovním základě, kde členové odmítají plnění povinností neshodujících se s jejich svědomím, jako vojenské a rozkazy znásilňující člověka atd. V Anglii taková „Anglican Pacifist Fellowship“ má členy ve všech církvích; jak její tajemník D. S. Savage uvádí, hojně členů je římskými katolíky. Před tribunály osvědčují své křesťanské přesvědčení boje proti zlu a hnutí roste. Savage v dopise tisku vyjádřil přesvědčení, že v příštích letech křesťanská církev na celém světě bude sama stoprocentně pacifická.

EMAUZY ABBÉ PIERRA

Zakladatel výstavby domů pro potřebné (tedy nikoliv jen chudé) P. Pierre shromáždil kolem sebe lidi dobré vůle a staví každoročně nové domy pro tisíce nebydlících ve velkých městech. Hlavní důraz však klade na etos kladné práce a pomoci, dávající sebevědomí poníženým a potřebným. Každým rokem vydává ročenku „Emauz“, kde podává přehled vykonané práce a nárys příští činnosti.

OPRAVA

K padesátinám vikáře Václava Oktábce z Louňovic pod Blaníkem, které oznámila rubrika „Náš zápisník“ ve 4. čísle DP došlo mnoho osobních i písemných gratulací (k pramalé však radosti jubilanta, který je teprve šestačtyřicetiletý). Omyl vznikl tiskovou chybou v Catalogu Cleri na straně 232.

NEZNÁMĚ O ZNÁMÝCH

Francouzský diplomat kardinál Jean du Bellay (1494–1560) měl utkvělou myšlenku, že onemocní žaluďečnými vředy. Proto si dával své pokrmy posoudit osobním lékařem, jímž ne-

byl nikdo jiný, než proslulý autor Gargantuy, zprvu benediktin, později světský kněz François Rabelais. Jednou byly servírovány pečené mihule. Rabelais, který je hrozně rád jedl, ukázal na misku a zvolal: „Vyloučeno! To je naprosto nestravitelné!“ Du Bellay dal okamžitě misku odnést, jaké však bylo jeho podivení, když si ji jeho osobní lékař postavil před sebe a s chutí se pustil do jídla. „Jak to?“ zvolal kardinál. Vždyť jste řekl, že to je naprosto nestravitelné!“ — „Promiňte, já nemyslíl mihule, já myslel misku!“ odpověděl Rabelais suše.

Papež Pius XI., vlastním jménem Achille Ratti, býval za mladších let knihovníkem v Ambrosiánské knihovně v Miláně. Pro nás je pozoruhodné, že tam nalezl nejstarší, do té doby neznámý životopis biahoslavené Anežky České.

Kardinál Richelieu (1585 až 1642) se právě procházel parkem, když se k němu dostavil jakýsi muž a představitel mu svého syna, pro něž žádal nějaké výhody. Richelieu měl hod-

ně starostí a poněkud roztržitě odpověděl, že žádosti bude vyhověno. Prosebník měl dojem, že zadumaný kardinál na to za pár chvil zase zapomene. A tak když odcházeli, náhle se rozmáchl a srazil syna do bazénu. Kardinál, jehož událost vytrhla z dumy, přispěchal a zvolal: „Proč jste to udělal, prosím vás?“ — „Abyste na nás nezapomněl,“ odpověděl prosebník. A skutečně, působilo přý toto nezvyklé připomenutí lépe než uzel na kapesníku.

Papež Benedikt IX. (1033 až 1044) chtěl dát vymalovat kostel sv. Petra v Římě. Poslal tedy posly k malířům, kteří přicházeli v úvahu, se žádostí, aby předložili ukázky svých prací. Když se dostavil posel k Giottovi, stoupl si malíř před plátno a namaloval na ně podle ruky dokonalý kruh. Posel se podívil, že chce své umění prokázat jen tak jednoduchou kresbou, ale Giotto mu řekl: „Uvidíte, že to stačí!“ A opravdu to stačilo. Papež pochovil jeho zdatnost, a výzdoba velehrámu byla zadána Giottovi.

ÚŘEDNÍ ZPRÁVY

ARCIDIECÉSE PRAŽSKÁ

Ustanovení:

- Musiol-Sedlák Václav**, administrátor, Sázava, ustanoven dekretem čj. 3075/62 od 1. 6. 1962 administrátorem ve Starém Kníně a dekretem čj. 3076/62 excurrando administrátorem v Boroticích, okres Příbram.
- Soukup František**, administrátor. Rataje n. Sáz., ustanoven dekretem čj. 3078/62 od 1. 6. 1962 excurrando administrátorem v Sázavě, okres Kutná Hora.
- Bultas Aleš**, administrátor, Ondřejov, ustanoven dekretem čj. 3079/62 od 1. 6. 1962 excurrando administrátorem ve Stříbrné Skalici, okres Kolín.
- Červený Emanuel**, administrátor, Jince, ustanoven dekretem čj. 3086/62 od 1. 6. 1962 excurrando administrátorem v Hluboší, okres Příbram.
- Rous Stanislav**, administrátor, Dolní Hbity, ustanoven dekretem čj. 3090/62 od 1. 6. 1962 excurrando administrátorem v Makově, okres Příbram.
- Matějček František**, farář, Praskolesy, ustanoven dekretem čj. 3093/62 od 1. 6. 1962 excurrando administrátorem v Lochovicích, okres Beroun.
- Španěl Zdeněk**, administrátor, Krásná Hora n. Vlt., ustanoven dekretem čj. 3097/62 od 1. 6. 1962 excurr. admin. v Kamýku, okres Příbram.
- Homola Vojtěch**, kaplan, Svatá Hora, ustanoven dekretem čj. 3082/62 od 1. 6. 1962 excurr. admin. na Slivici, okres Příbram.
- Zelený Rostislav**, administrátor, Čížkov, ustanoven dekretem čj. 3101/62 od 1. 6. 1962 administrátorem v Mariánských Lázních, dekretem čj. 3105/62 excurr. admin. v Ovesných Kladrubech, dekr. čj. 3106/62 admin. v Mar. Lázních-Úšovicích a dekr. čj. 3107/62 excurr. admin. v Trstenicích, vesměs okres Cheb.

- Jarma Jaroslav**, administrátor, Mar. Lázně, ustanoven dekretem čj. 3110/62 od 1. 6. 1962 administrátorem v Čížkově a dekr. čj. 3113/62 excurr. admin. v Nových Mitrovicích, okres Plzeň-jih.
- Kleiner Jan**, absolvent CM bohoslovecké fakulty, ustanoven dekretem čj. 3866/62 od 1. 7. 1962 dómským vikářem u Sv. Víta v Praze-Hradčanech.
- Kratochvíl Václav**, administrátor v Zásmukách, ustanoven dekretem čj. 3867/62 od 1. 7. 1962 sekretářem vikariátu kolínského.
- Krýzl Karel**, administrátor ve Zlonicích, ustanoven dekretem čj. 3928/62 od 15. 7. 1962 excurrando administrátorem v Kmetiněvsi, okres Kladno.
- Klepš Václav**, administrátor v Družci, ustanoven dekretem čj. 4024/62 od 1. 9. 1962 administrátorem ve Velvarech a dekretem čj. 4025/62 excurrando administrátorem v Chržíně, oboje okres Kladno.
- Smolák Vlastimil**, administrátor v Železně, ustanoven dekretem čj. 4026/62 od 1. 9. 1962 excurrando administrátorem v Bratronicích, okres Kladno.
- Scheuch Richard**, novokněz, ustanoven dekretem čj. 4187/62 od 1. 8. 1962 kaplanem arciděkanství v Plzni I.

Zproštění:

- Foral Cyril**, administrátor, Velvary, zproštěn funkce admin. ve Velvarech a excurr. v Kmetiněvsi a Chržíně od 26. 5. 1962 (čj. 3546/62).

Úmrtí:

- Pěkný Josef**, katech. v. v., Lochovice, zemřel 26. 5. 1962 ve věku 88 let (čj. 3070/62).
- Cyrus Ervín**, děkan v. v., Brandýs n. L., zemřel 22. 7. 1962 ve věku 76 let (čj. 4203/62).
- Vrátný Václav**, katecheta v. v., Český Šternberk, zemřel 20. 3. 1962 ve věku 82 let (čj. 4214/62).

Pensionování:

Škvorecký Karel, kaplan-senior, Plzeň I. odchází dnem 1. 6. 1962 do trvalé výslužby (čj. 3470/62).
Telenský Alois, farář, Vrbno n. Lesy, odchází dnem 1. 5. 1962 do trvalé výslužby (čj. 2887/62).
Krátký Vratislav O. Cruc, farář, Borotice, odchází dnem 1. 6. 1962 do trvalé výslužby (čj. 3077/62).

ARCIDIECÉSE OLOMOUCKÁ

Ustanovení:

Přecechtěl František, administrátor v Loučné, ustanoven administrátorem v Maletíně a excurrento administrátorem na Mírově dekretem 1174/62 ze dne 9. 4. 1962 s účinností od 1. 4. 1962.
Medek Václav, administrátor v Rapotíně, a excurrento v Rejcharticích, ustanoven excurrento administrátorem v Sobotíně dekretem 1175/62 ze dne 9. 4. 1962 s účinností od 1. 4. 1962.
Fiala František, administrátor ve Velkých Losínách, ustanoven excurrento administrátorem v Loučné a ve Vernířovicích dekretem 1176/62 ze dne 9. 4. 1962 s účinností od 1. 4. 1962.
Bureš František, administrátor v Novém Jičíně-Šenově, ustanoven administrátorem ve Věsce u Oder a excurrento administrátorem v Dolejších Kunčicích dekretem 1177/62 ze dne 9. 4. 1962 s účinností od 1. 4. 1962.
Schaffartzik Konrád, administrátor v Kuníně a excurrento administrátor v Hukovicích ustanoven excurrento administrátorem v Novém Jičíně-Šenově dekretem 1178/62 ze dne 8. 4. 1962 s účinností od 1. 4. 1962.
Meškal Josef, provisor ve Valašském Meziříčí, ustanoven excurrento administrátorem v Růždce dekretem 1307/62 ze dne 18. 4. 1962 s účinností od 15. 4. 1962.
Kodítek Vladimír, farář v Syrovíně ustanoven excurrento administrátorem v Žeravicích dekretem 1308/62 ze dne 18. 4. 1962 s účinností od 15. 4. 1962.
Zimčík Josef, administrátor ve Zděchově ustanoven kooperátorem na Vsetíně dekretem 1634/62 ze dne 14. 4. 1962 s účinností od 15. 5. 1962; a dekretem 1636/62 ze dne 14. 5. 1962 excurrento administrátorem v Liptále s účinností od 15. 5. 1962.
Soldán Jan, farář v Hovězí, ustanoven excurrento administrátorem ve Zděchově dekretem 1635/62 ze dne 4. 5. 1962 s účinností od 15. 5. 1962.
Šoupal Ferdinand, administrátor ve Studnicích ustanoven excurrento administrátorem v Krásensku dekretem 1637/62 ze dne 4. 5. 1962 s účinností od 15. 5. 1962.
Huslík Jaroslav, administrátor v Drahaněch ustanoven excurrento administrátorem v Rozstání dekretem 1638/62 ze dne 14. 5. 1962 s účinností od 15. 5. 1962.
Bystřický Josef, kooperátor v Ostravě I. ustanoven kooperátorem v Opavě v sv. Ducha dekretem 2057/62 ze dne 15. 6. 1962 s účinností od 15. 6. 1962.

Ustanovení:

Kuchař Karel, kooperátor v Ostravě-Porubě, ustanoven kooperátorem v Ostravě I. dekretem 2058/62 ze dne 15. 6. 1962 s účinností od 15. 6. 1962.
Fišer Vilém, kooperátor v Ostravě-Mariánských Horách ustanoven kooperátorem v Ostravě-Porubě dekretem 2059/62 ze dne 15. 6. 1962 s účinností od 15. 6. 1962.

Pensionování:

Kittrich Bohumil, administrátor v Mor. Berouně přeložen na trvalý odpočinek výměrem č. 997/62 ze dne 28. 3. 1962 s účinností od 1. dubna 1962.

Vyznamenání:

Král Vojtěch, administrátor v Gottwaldově-Malenovicích, jmenován skutečným arcibiskupským radou, u příležitosti jeho šedesátin 23. 4. 1962.
Šimera Karel, děkan v Olomouci-Hodolanech, jmenován skutečným arcibiskupským radou, u příležitosti jeho padesátin 23. 4. 1962.
Chovanec Robert, administrátor ve Starém Jičíně, vyznamenán právem nositi děkanský límec s titulem

Limbo ornatus, k jeho šedesátým narozeninám 1. 6. 1962.

Úmrtí:

Studénka Jan Lambert, katecheta v. v. ve Vnorovech, zemřel 17. 3. 1962 ve Vnorovech a byl tamtéž pochován 20. 3. 1962.
Segeřa Karel, exposita v. v. ve Starojické Lhotě, far-nost Starý Jičín, zemřel 26. 3. 1962 ve Starojické Lhotě a byl tamtéž pochován 31. 3. 1962.
Horký Jan, farář v Žeravicích, zemřel 27. 3. 1962 v Žeravicích a byl tamtéž pochován 31. 3. 1962.
Čáslar Ludvík, farář v. v. v Třemešné, zemřel 21. 4. 1962 v Třemešné a byl tamtéž pochován 25. IV. 1962.
Dohnal František, farář v. v. v Nedakonicích, zemřel 6. 5. 1962 v Podhradní Lhotě a byl pochován 9. 5. 1962 v Rajnochovicích.
Spisár Emanuel, profesor náboženství v. v. ve Vyškově, zemřel 10. 6. 1962 ve Vyškově a byl tamtéž pochován 14. 6. 1962.

DIECÉSE BRNĚNSKÁ

Ustanovení:

Dr. Drábek František, probošt a farář u sv. Václava v Mikulově, okres Břeclav, ustanoven od 15. 5. 1962 exkur. admin. u sv. Jana v Mikulově.
Boks Vladimír, kanovník u sv. Václava v Mikulově, ustanoven od 15. 5. 1962 exkur. admin. v Sedleci u Mikulova.
Onuša Karel, admin. v Bulharech a exkur. Milovice a Sedlec, okr. Břeclav, ustanoven od 15. 5. 1962 exkur. admin. v Pavlově, okr. Břeclav.
Dvořák Josef, admin. v Klenínici a exkur. Pavlov a Perná, okr. Břeclav, ustanoven od 15. 5. 1962 exkur. admin. v Bavorech, okres Břeclav.
Čaha František, býv. koop. v Mor. Nové Vsi, okres Břeclav, ustanoven od 15. 5. 1962.
Stehlík František, farář v Lipovci, okres Blansko, ustanoven od 15. 5. 1962 exkur. admin. v Ostrově u Ma-cochy, okres Blansko.
Mílek Oldřich, admin. v Brodě n. Dyjí a exkur. Novosedly a Nový Přerov, okres Břeclav, ustanoven od 1. 6. 1962 admin. ve Vranově u Brna, okres Brno-venkov.
Dragoun Josef, admin. v Nikolčicích a exkur. Diváky, okres Břeclav, ustanoven od 1. 6. 1962 admin. v Brodě n. Dyjí a exkur. Novosedly a Nový Přerov, okres Břeclav.
Hübner Josef, admin. v Křepicích, okres Břeclav, ustanoven od 1. 6. 1962 exkur. admin. v Nikolčicích, okres Břeclav.
Peňáz Adolf, admin. v Boleradicích, okres Břeclav, ustanoven od 1. 6. 1962 exkur. admin. v Divákách, okres Břeclav.
Polák František, koop. ve Křtinách, okres Brno-venkov, ustanoven od 16. 5. 1962 exkur. admin. v Babicích n. Svit., okres Brno-venkov.
Válka Jaroslav, farář a děkan v Hustopečích, okres Břeclav, ustanoven od 16. 6. 1962 admin. v Náměšti n. Osl., okres Třebíč.
Parolek František, admin. ve Cvrčovicích, okr. Břeclav a exkur. v Malešovicích, okres Brno-venkov, ustanoven od 16. 6. 1962 admin. v Hustopečích, okr. Břeclav.
Adámek Antonín, admin. v Loděnicích, okres Znojmo, ustanoven od 16. 6. 1962 exkur. admin. v Malešovicích, okres Brno-venkov.
Mrva Jan, admin. v Pohořelicích, okres Břeclav, ustanoven od 16. 6. 1962 exkur. admin. ve Cvrčovicích, okres Břeclav.
Kučera Alois, farář v Náměšti n. Osl., okres Třebíč, ustanoven od 16. 6. 1962 admin. v Nikolčicích, okres Břeclav.
Šindar Josef, koop. u sv. Mikuláše ve Znojmě, ustanoven od 15. 7. 1962 koop. v Třebíči u sv. Martina.
Holeček Josef, novokněz, ustanoven od 15. 7. 1962 koop. u sv. Mikuláše ve Znojmě.
Kaplan Otmar, novokněz, ustanoven od 15. 7. 1962 koop. v Telči, okres Jihlava.
Ducháček Josef, koop. ve Valči a Dalešicích, okres

Třebíč, ustanoven od 1. 7. 1962 admin. v Jakubově, okres Třebíč.

Jmenování:

Dr. Drábek František, probošt a děkan v Mikulově, jmenován od 1. 5. 1962 arciknězem mikulovským.

Landsmann Antonín, admin. v Lednici, okres Břeclav, jmenován od 1. 5. 1962 správcem děkanství břeclavského.

Káňa František, farář v Lysicích, okres Blansko, jmenován od 16. 7. 1962 správcem děkanství letovického.

Pensionování:

Kobzinek František, farář v Babicích n. Svit. okres Brno-venkov, pensionován od 16. 5. 1962.

Lehraus Antonín, farář v Ostrově u Macochy, okres Blansko, pensionován od 16. 5. 1962.

Zanáška Florián, koop. v Mor. Budějovicích; okres Třebíč, pensionován od 1. 7. 1962.

Pospíšil Josef, farář ve Valči, okres Třebíč, pensionován od 6. 6. 1962.

Zemřeli:

Rozmahel Jakub, farář v. v. v Martinkově, okres Třebíč, zemřel 13. 5. 1962.

Studený Cyril, farář v. v. v Pravlově, okres Brno-venkov, zemřel 2. 7. 1962.

DIECÉSE LITOMĚŘICKÁ

Seznam změn v diecési za měsíce: leden, únor, březen, duben, květen 1962.

Ustanovení a jmenování:

Blahák Milík, administrátor v Hrádku n. Nis., ustanoven s platností od 1. května 1962 excurrando administrátorem farnosti Jitřava, okres a vikariát Liberec; čís. dekr. 629/62 II-A-1 ze dne 24. dubna 1962.

Böhm Jan, administrátor v Mimoní, ustanoven s okamžitou platností excurrando administrátorem farnosti Brniště, okres a vikariát Česká Lípa, čís. dekr. 703/62 II-A-1 ze dne 11. května 1962.

Böhm Jan, administrátor v Mimoní, ustanoven s platností od 1. května 1962 excurrando administrátorem farnosti Stráž p. Ralskem a Velenice, vše okres a vikariát Česká Lípa; čís. dekr. 628/62 II-A-1 ze dne 24. dubna 1962.

Kahoun Karel, administrátor v Jablonném v Podještědí, ustanoven s platností od 1. května 1962 excurrando administrátorem farnosti Dubnice, okres a vikariát Česká Lípa a farnosti Žibřidice, okres a vikariát Liberec; čís. dekr. 625/62 II-A-1 ze dne 24. dubna 1962.

Kolář František, osob. děkan a administrátor v Jirkově, jmenován vikariátním sekretářem vikariátu mosteckého; čís. dekr. 229/62-1-Ord-Pe ze dne 11. dubna 1962.

Kubík Miroslav, administrátor v Kadani, ustanoven s platností od 1. května 1962 excurrando administrátorem farnosti Vilémov u Kadaně a Čachovice, vše okres a vikariát Most; čís. dekr. 594/62 II-A-1 ze dne 18. dubna 1962.

Lochman Václav, děkan v Libochovicích, ustanoven s okamžitou platností excurrando administrátorem farnosti Klapý, okres a vikariát Litoměřice; čís. dekr. 403/62 II-A-1 ze dne 7. března 1962.

Matura Josef, administrátor, ve Světlé pod Ještědem, ustanoven s platností od 1. května 1962 excurrando administrátorem farnosti Křížany, okres a vikariát Liberec; čís. dekr. 636/62 II-A-1 ze dne 26. 4. 1962.

Matura Josef, administrátor ve Světlé pod Ještědem, pověřen až na další s okamžitou platností správou děkanství v Českém Dubě a farnosti Hlavičky, okres a vikariát Liberec; čís. dekr. 396/62 III-A-1 ze dne 6. března 1962.

Ondrouch František, administrátor a děkan v Kryrech, ustanoven s platností od 1. května 1962 excurrando administrátorem farnosti Nepomyšl, okres a vikariát Louny; čís. dekr. 597/62 II-A-1 ze dne 18. 4. 1962.

Panuška František, profesor CM bohoslov. fakulty v Litoměřicích, ustanoven s platností od 1. května 1962

interkalárním administrátorem farnosti Vilémov u Kadaně a se stejnou platností ústavním knězem v domově řeholnic ČKCH v Kadani; čís. rekr. 590/62 II-A-1 ze dne 16. dubna 1962.

Pirný Tomáš, administrátor v Maštově, ustanoven s platností od 1. května 1962 excurrando administrátorem farnosti Radonice a Podlesice, vše okres a vikariát Chomutov; čís. dekr. 596/62 II-A-1 ze dne 18. dubna 1962.

Pissinger František, administrátor v Kněžicích u Podbořan, ustanoven s platností od 1. května 1962 excurrando administrátorem farnosti Libědice, okres a vikariát Chomutov; čís. dekr. 595/62 II-A-1 ze dne 18. dubna 1962.

Posselt Rudolf, farář v Lobendavě, ustanoven s okamžitou platností excurrando administrátorem farnosti Lipová u Šluknova, okres a vikariát Děčín; čís. dekr. 701/62 II-A-1 ze dne 11. května 1962.

Raška Alois, administrátor v Horkách n. Jizerou, ustanoven s platností od 1. dubna 1962 interkalárním administrátorem děkanství v Jesenici u Podbořan a excurrando administrátorem farností Podbořanky a Velká Chmelištná, vše okres Rakovník, vikariát Louny; čís. dekr. 447/62 II-A-1 ze dne 17. března 1962.

Kolář Jan, administrátor v Jesenici, ustanoven s platností od 1. dubna 1962 interkalárním administrátorem farnosti Horky n. Jiz. a excurrando administrátorem farnosti Krnsko, vše okres a vikariát Mladá Boleslav; čís. dekr. 446/62 II-A-1 ze dne 17. března 1962.

Sikyta Václav, administrátor v Záboří, ustanoven s platností od 4. dubna 1962 administrátorem proboštského úřadu na Mělníce; čís. dekr. 591/62 II-A-1 ze dne 16. dubna 1962.

Sivák Štefan, administrátor a osob. děkan ve Vilémově u Kadaně, ustanoven s platností od 1. května 1962 interkalárním administrátorem farnosti Hrob, okres a vikariát Teplice-L. v Č. a excurrando administrátorem farností Jeníkov, Osek, Košťany, Mikulov, Moldava, vše okres a vik. Teplice-L. v Č.

Stolle Eduard, farář ve Sloupu v Č., ustanoven s platností od 1. května 1962 excurrando administrátorem farnosti Brniště, okres a vikariát Česká Lípa; čís. dekr. 626/62 II-A-1 ze dne 24. dubna 1962.

Ston Mansuet, ústavní duchovní v zaopatřovacím ústavě ČKCH v Kadani, ustanoven s platností od 1. května 1962 ústavním knězem u řeholních sester v zámku Navarov, okres Jablonec n. Nis., čís. dekr. 603/62 III-A-1 ze dne 18. dubna 1962.

Vater Robert, administrátor a osob. děkan v Novém Boru, ustanoven s platností od 1. května 1962 excurrando administrátorem farnosti Skalice, okres a vikariát Česká Lípa; čís. dekr. 627/62 ze dne 24. 4. 1962.

Zproštění:

Galbavý Ján, kaplan a administrátor ve Staňkovicích, zproštěn k 31. lednu 1962 úřadu kaplana v Žatci a administrátora ve Staňkovicích u Žatce a dán opět k dispozici mateřské diecési, tj. Apoštolské administratuře v Trnavě; čís. dekr. 3/62-1-Ord-Pe ze dne 2. ledna 1962.

Úmrtí:

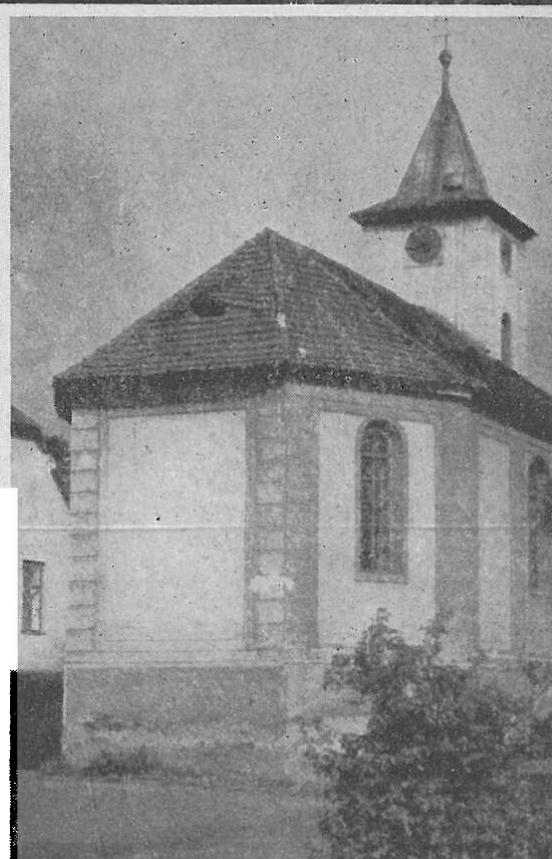
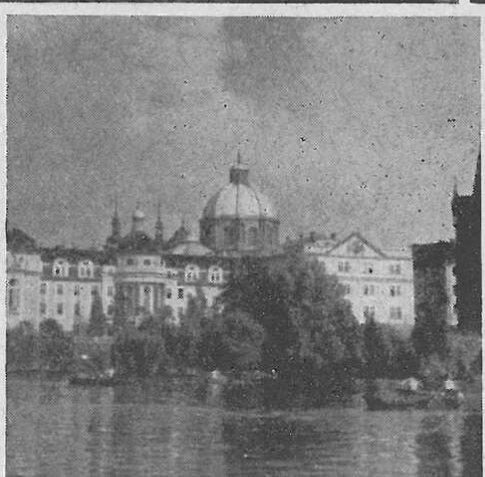
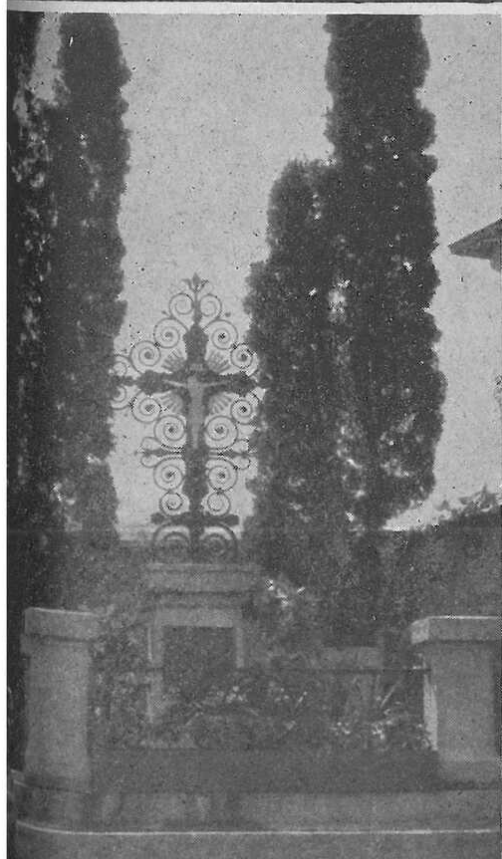
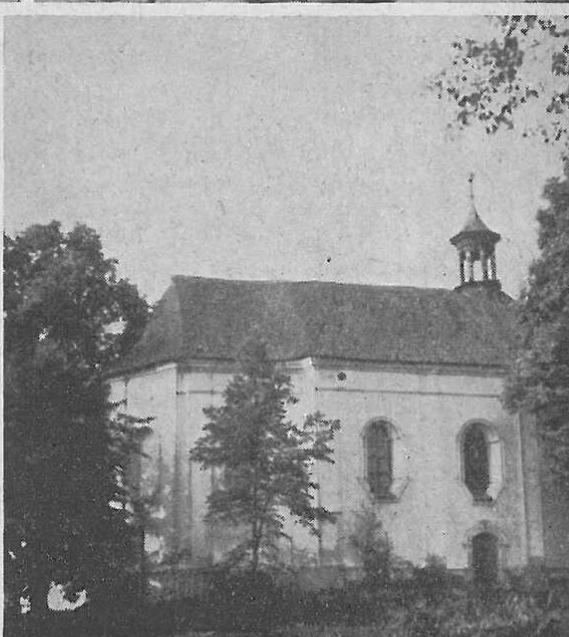
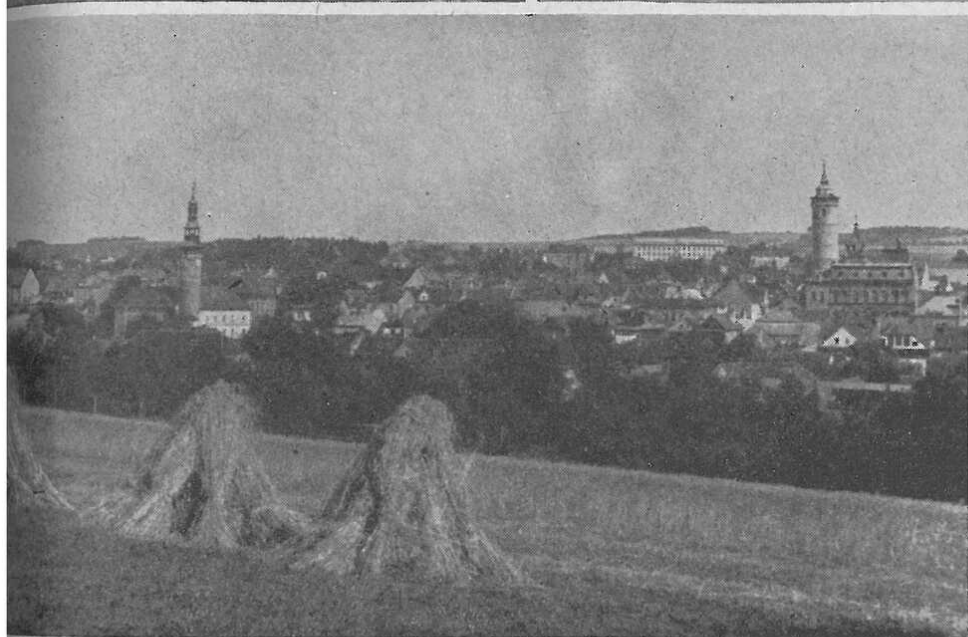
Eyting Albert, bisk. notář a osob. děkan a dlouholetý farář v Království u Šluknova, zemřel dne 14. února 1962 v Království u Šluknova a pohřben 19. února 1962 tamtéž.

Mazal Gerlak Josef, řehol. kanovník strahovský, konsist. rada, osob. arciděkan a administrátor v Klapém, zemřel dne 22. ledna 1962 a pohřben 26. ledna 1962 na místním hřbitově v Klapém.

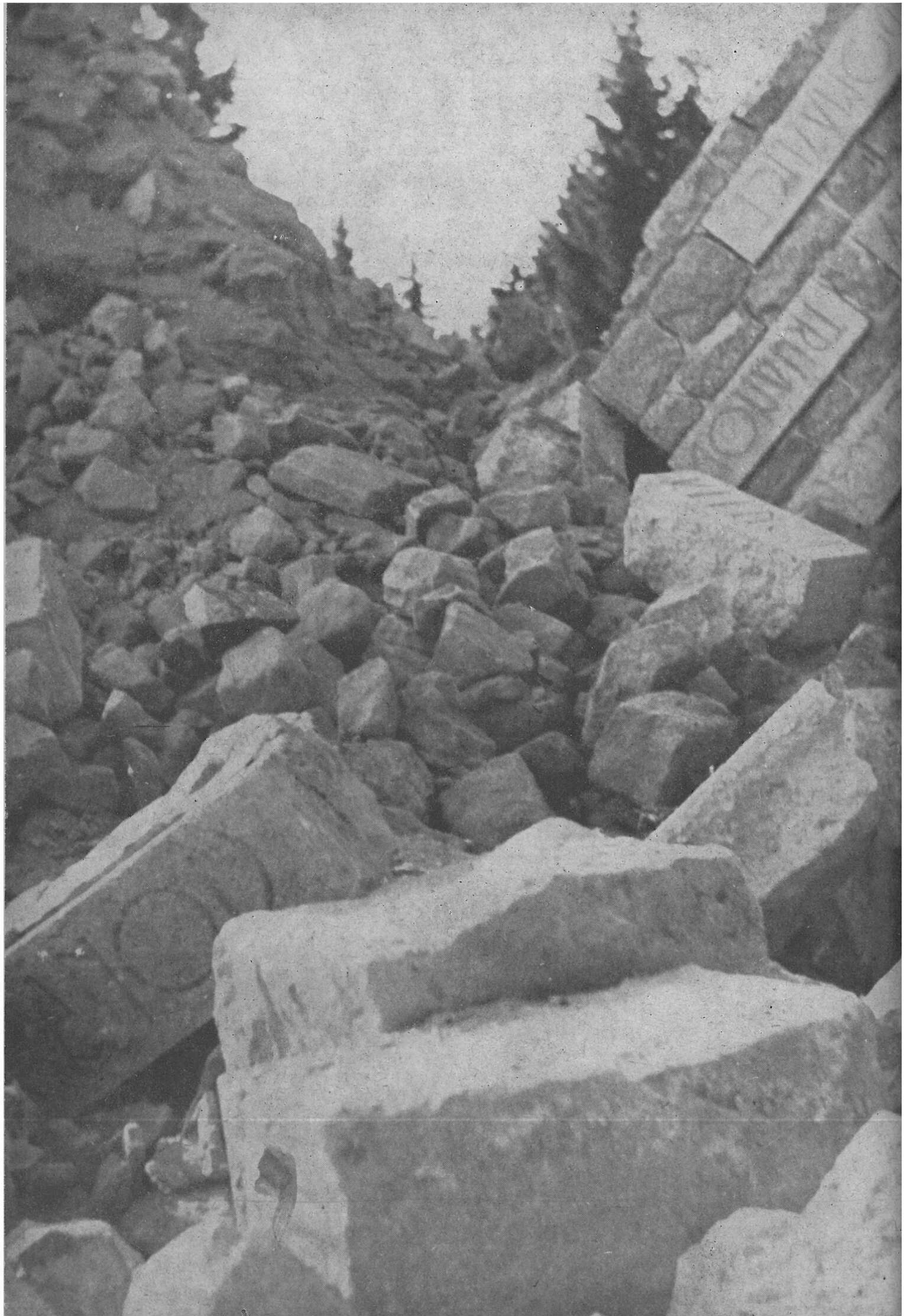
Metelka Vojtěch, infulovaný probošt a vikář mělnický, zemřel dne 1. dubna 1962 a pohřben 6. dubna 1962 v proboštské hrobce na Mělníce.

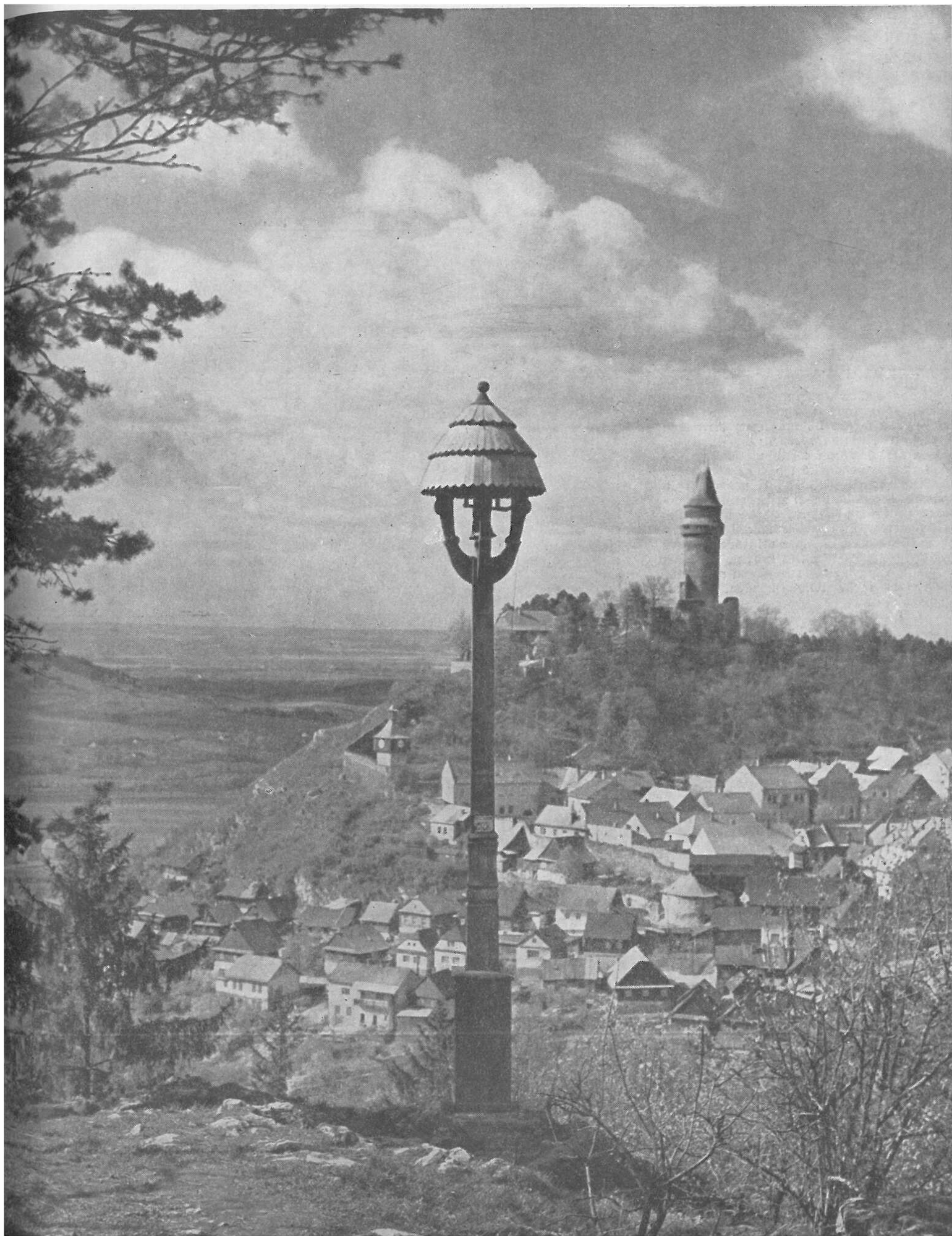
Koucký František, sídelní kanovník a senior katedrální kapituly u sv. Štěpána v Litoměřicích, zemřel dne 16. ledna 1962 a pohřben v kapitulní hrobce dne 19. ledna 1962.

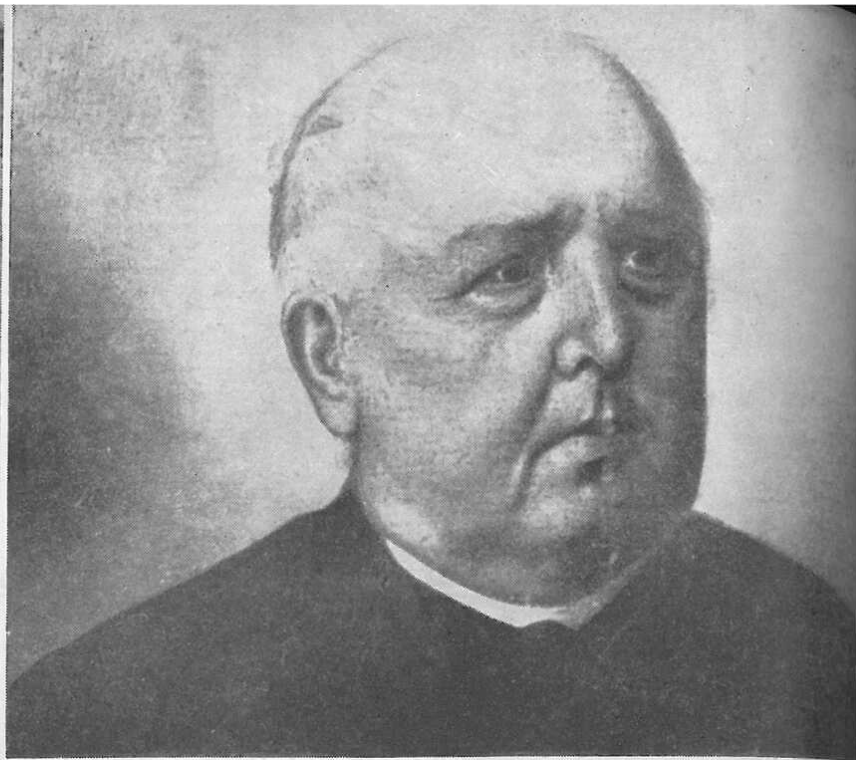
DUCHOVNÍ PASTÝŘ - Ročník XII - Číslo 7. - V Praze dne 10. září 1962

První strana obálky: Mosaika sv. Václava od O. Žáka v kostele sv. Jakuba Většího v Železném Brodě. Třetí strana obálky: Po stopách Jindřicha Šimona Baara. Pomník na Výhledech, mariánský kostel v Domažlicích, Baarův portrét, celkový pohled na Domažlice, sv. Vavřineček u Domažlic, kde Baar kázával, hrob J. S. Baara v Klenčí, Praha, kde studoval a byl vysvěcen na kněze a kostelík sv. Václava v Kozinově Újezdě. — Čtvrtá strana obálky: Rozbořený Baarův pomník v Klenčí v době okupace.

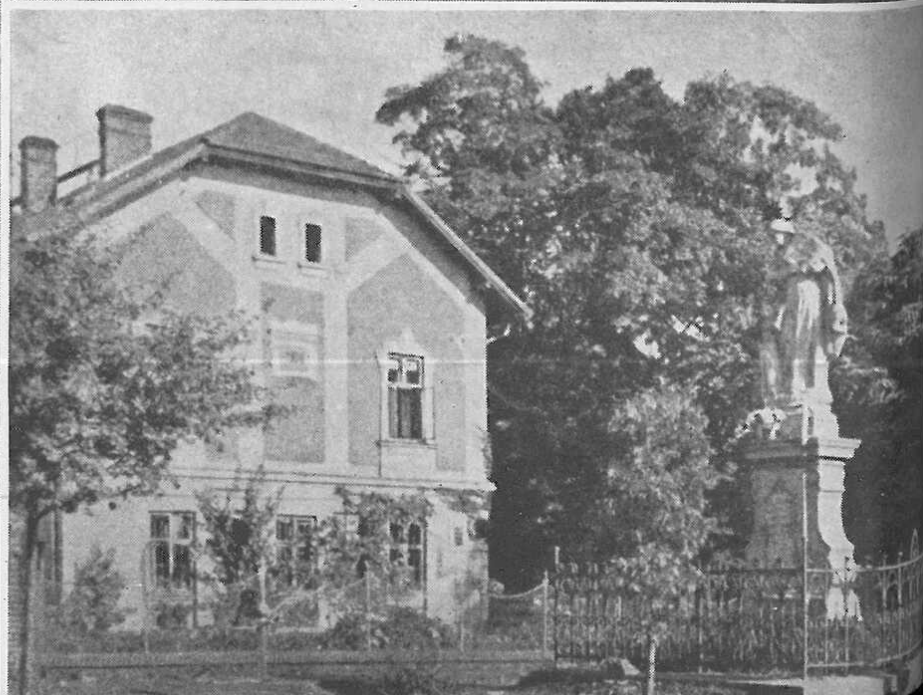

PO STOPÁCH PANA FARÁŘE BÖHMA

Hrabyňe dosáhla vrcholu své slávy za působení vzácného vlasteneckého kněze — pana faráře Böhma, který dovedl ze slezského Palladia vytvořit národní svorník a má nemalou zásluhu na tom, že pod tlakem rakouské i pruské atmosféry se slezský pracující lid nezdusil a povstal k radostnějším zítřkům. Na snímčích tklivý a přitažlivý obraz hrabyňské Panny Marie, který okouznil i Petra Bezruče, podobizna pana faráře Böhma, celkový pohled na Hrabyň, vnitřek kostela s mariánským obrazem na oltáři, kde pan farář Böhm kázával a hrabyňská fara.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

MĚSÍČNÍK KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA. ROČNÍK XII. ČÍSLO 8. ŘÍJEN 1962

OBSAH: ThDr. Ladislav Pokorný: Výhled do budoucnosti, J. Němec a L. Hejdánek: Vira v člověka, František Tkadlčík: K novému překladu žaltáře, ThDr. Antonín Salajka: K počátkům křesťanství v Polsku, ThDr. Jaroslav Kouřil: O chrámových kobercích, obrazech a sochách, ThDr. Václav Bartůněk: Zbyněk Zajíc z Hazmburka, arcibiskup pražský, P. Václav Medek: Čarodějnické procesy a upálení děkana K. Al. Lautnera v Mohelnici, P. J. Kunický: Rozjímavý překlad žalmů, ThDr. Karel Sahan: Unde et memores, Domine — vznešená vzpomínka, Václav Zma: Msgr Karel Reban — horlivec Boží, F. V.: Křesťanské umění v Nigerii, P. František Müller: P. Antonín Dudík, vlastenec z Hané, MUDr. Vlastimil Nikodém: Čistota půl zdraví, Doba očima kněze: Proti politice hazardu, Náš zápisník, Úřední zprávy.

VÝHLED DO BUDOUCNOSTI

ThDr. Ladislav Pokorný

Stalo se u nás už pravidlem, že důležitá rozhodnutí a základní zákonné osnovy se předkládají všemu lidu k posouzení. Tak byl také k všeobecné diskusi předložen dokument: O výhledech dalšího rozvoje naší socialistické společnosti. Statisíce našich pracujících hovořilo v minulém měsíci o tom, co je hlavním obsahem tohoto dokumentu, avšak především se naši občané zamýšleli nad tím, co na svém pracovišti udělají, aby řádky dokumentu proměnili ve skutečnost.

Už tím, že tento dokument byl předložen, jsou doloženy nesmírné změny, které v naší společnosti proběhly. Vždyť hlavní politická síla našeho veřejného a státního života předkládá zde k úvaze své plány. Patří už k vlastnostem a metodám práce a boje dělnické třídy, že dovede postavit konkrétní plán, dovede za jeho uskutečnění bojovat a dovede dovršit své vítězství naplněním svého programu. A protože všechny takto pojaté plány směřují k obecnému blahu, získávají si stále, a to plným právem, větší a větší autority.

Odvážil se totiž někdy některý monarcha či vláda v buržoazní demokracii předložit veřejnosti dlouhodobý výhled své činnosti? Neodvážil se to a nemohl se toho odvážit, protože by mu zbývalo dvojí. Buď by předložil falešný libivý plán, který by nemohl splnit, anebo by musil odkrýt karty, v každém případě však by se dříve nebo později hanebně demaskoval. Jestliže tedy může být předložen naší společnosti široký výhled do budoucnosti, je to svědectvím důvěry k masám a je to také svědectvím důvěry lidu k vládě a k jejím představitelům.

Jestliže jsme pečlivě pročtli předložený dokument, přesvědčili jsme se zejména o veliké střízlivosti a velkém politickém i hospodářském přehledu, s nímž byl sestavován. Mluví totiž upřímně a poctivě. Nezahaluje nedostatky a nenasazuje růžové brýle. V tom je jeho obrovská síla a naprostá přesvědčivost. S kritickým pohledem totiž spojuje pevnou směrnicí, jak dosáhnout vyšší úrovně ve všech oborech lidského snažení. A i když se v dokumentu a zejména v diskusi, která tak úspěšně proběhla, objevují všechna průmyslová odvětví, jestliže se tam zejména podrobně probírá, jakým způsobem bude třeba řídit a vést zemědělskou výrobu, aby do roku 1970 dosáhla úrovně výroby průmyslové, pak přece jen za každou řádkou, za každou větou je patrná péče o člověka. Pro něho a pro jeho prospěch se přece tyto grandiózní plány vytvářejí, pro něho a pro jeho spokojenost se plní. A proto značná část dokumentu se obírá zvyšováním životní úrovně. Proto se v něm mluví o budoucí úpravě nemocenského a důchodového zabezpečení. Zvláště je třeba vítat návrhy na prodloužení mateřské dovolené a na zvýhodnění matek v důchodovém zabezpečení. Naplněním směle načrtnutých plánů povede i k tomu, aby lidé lépe a plněji prožívali chvíle svého odpočinku a také k tomu, aby mohli prospívat společnému dílu tak, jak to bude odpovídat jejich schopnostem a silám.

V dokumentu samém i v průběhu diskuse nás zajímala — a je to samozřejmé — veliká pozornost, která se věnovala morálnímu růstu člověka. Je jasné, že jen mravně vyspělý a vysoce vzdělaný člověk bude moci novou společnost budovat, a řídit a také moudře a k prospěchu všech užívat bohatých darů vysoce organizované společnosti.

Víme dobře, že dosažení cílů, které jsou vytýčeny před naším společenstvím, si vyžádá hodně uvědomělého úsilí, které může být úspěšně dovršeno jen v mírových podmínkách. Víme dobře, že nelze stát stranou tam, kde se bojuje o dobro a spokojenost všech lidí. A proto se k nadšenému úsilí našeho lidu připojujeme zejména zesílením svého boje a svého úsilí o udržení a upevnění světového míru.

VÍRA V ČLOVĚKA

Článek navazuje na studie prof. Josefa Kubalíka, který poukazoval mj. na Teilhardovu studii „Víra v mír“ a vysoko ji hodnotil. „Víra v člověka“ je myšlenkově i chronologicky pokračováním této stati. Shrnuje ve stručnosti jednu ze základních Teilhardových myšlenek, jejíž aktuálnost je uznávána i Teilhardovými kritiky. Ať již jsou současné názory na některé detaily Teilhardova systému jakékoli, je jistě prospěšné seznamovat se právě s jeho mírovými, humanistickými a ekumenickými idejemi.

I. JEJÍ DEFINICE A NOVOST

„Víru v člověka“ rozumíme více či méně aktivní a vášnivě přesvědčení, že lidstvo má na cestě ke své organické a organizované celkovosti před sebou *budoucnost*: budoucnost tvořenou nejen následujícími roky, nýbrž vyššími stavy, jichž je třeba vydobýt. Rozumějme dobře, nejde o pouhé přezítí, ale o *vyšší život* či *nadživot*, ať již v jakékoli podobě.

Tíhnutí našeho vlastního bytí k bytí plnějšimu, jež je očekáváno, je — bereme-li v úvahu jeho hluboké počátky — právě tak staré a univerzální jako svět sám. Pokroky života (ať již jakkoli poháněné a vynucené prostou a tvrdou nutností ubránit se a vytrvat) jeví se nám — tak daleko nazpět, jak jen je můžeme sledovat a až k jejich nejskrovnějším projevům — vyvolány očekáváním něčeho, co je přesahuje. Nemodulují tedy nesčetné pokusy přírody tentýž akt víry, když urputně tápou k východisku, jež je vždy někde výše vpředu? Nemá proto tím spíše od kritického okamžiku, kdy se na Zemi, díky myšlence reflektující instinkt, stalo vnímání budoucna hotovou věcí, člověk, subjekt této revoluční proměny, zakoušet životní ctižádost vše zaplavit a přesáhnout sebe sama, bytí to byl člověk ještě tak primitivní, jak si jen dovedeme představit?

Vskutku jsou mytologie a folklór plny symbolů a příběhů, jimiž prosvitá hluboce na Zemi zakořeněná vůle razit si cestu až k nebi. Proto je v určitém zcela oprávněném smyslu nutno uznat, že jistá obecná, nerozvinutá víra člověka v člověka je starší než celá civilizace, že je to v jádru ona, která tvoří pružinu dějin, z nichž se vynořujeme.

A přece — není v jiném, ještě pravdivějším smyslu právě tato víra v rozvinuté, kolektivní podobě, jakou jsme jí dali ve své definici, postojem na světě zcela novým a hodným proto naší zvláštní pozornosti?

Domníváme se, že je tomu tak. A to z těchto důvodů:

Jedním z významných problémů, jež nám klade dnes již zcela jistá skutečnost, že se vesmír psychicky vyvíjí, je problém, do jaké míry bude tento vývoj ještě moci měnit naši schopnost myslet. Ať již na tuto otázku odpovídáme jakkoli, je nepopíratelné: za prvé, že v průběhu staletí v určitých okamžicích naše vědomí (vázané na své základní rámce, jak víme) dospívá k vnímání nových rozměrů a hodnot; a za druhé, že právě prožíváme jeden z těchto okamžiků procitnutí a proměny. Během několika generací se náš pohled na svět téměř nepozorovaně, přesto však hluboce změnil. Pod kombinovaným vlivem vědy, historie a sociálních skutečností zaplavily a přetvořily jak smysl pro časové plynutí, tak smysl pro kolektiv společně celou oblast naší zkušenosti: s oním dvojím výsledkem, že se budoucnost (chápáná dříve jako mlhavá následnost jednotvárných let, otevřených lhostejno jakému počtu jednotlivých rozptýlených životů) rysuje dnes našim zrakům jako údobí zrodu a zrání, v němž bychom nedokázali jít vpřed a nabývat určité podoby jinak než všichni společně a bez rozdílu.

V našem duchu se současně vynořily dvě samou svou podstatou moderní myšlenky — myšlenka organické kolektivity a organické budoucnosti: jsou to právě ony dvě proměny, jež mohly na dně našeho srdce nejpříměji umožnit přechod od ještě dětské a instinktivní důvěry v člověka v její dospělou podobu promyšlené, konstruktivní a bojovné víry v lidstvo!

Duchovní krize byla nevyhnutelná. A také na sebe nedala čekat.

Jen pozorujeme bez předsudků nový svět, který se kolem nás rodí v křehkých války. Rozptýlime povrchový chaos, který nám brání vidět. Pod nevýslovnými zmatky,

jež nás pohoršují, zkusme nahmatat puls, teplotu Země. A dovedeme-li jen trochu diagnostikovat, budeme nuceni shledat, že domnělá nemoc, která nás znepokojuje, je především horečkou růstu: jde na pohled o žízeň po lepším životy (bien-être), ve skutečnosti však o žízeň po plnějším bytí (plus-être): lidstvo je náhle zaplaveno smyslem pro to, co mu zbývá udělat, aby dospělo k cíli své moci a svých možností.

II. JEJÍ SÍLA A DVOJZNAČNOST

Bylo by zločinem nebo bláznovstvím pokoušet se této mohutné právě počínající explozi vnitřních sil Země bránit. Jak kolektivizace, která ji provází, tak vzestup lidské víry, jehož jsme svědky, jsou jevy nesoucí život a proto neodolatelné. To ovšem neznamená, že se máme jejímu přívalu vzdát pasivně a bez rozlišování. Čím je nějaká energie silnější a mladší, tím je také ve svém vření dvojačejší a nebezpečnější. A toto vření vidíme v přítomné chvíli na světě příliš dobře.

Sama o sobě a ve své jediné oprávněné a trvalé podobě (to myslíme velmi vážně) víra v člověka nevylučuje — naopak zahrnuje — uctívání *někoho jiného* — někoho jiného nad člověkem. Stát se většími a silnějšími, abychom se dovedli ještě více dávat a více tak uchvacovat (jak tomu bylo podle bible v případě Jákoba, zápasícího s andělem, — a jak k tomu v prostší podobě neustále dochází v jakémkoli vášnivém spojení): toť pravý a ušlechtilý způsob, jak vyjádřit a usměrnit elán, vedoucí nás vzhůru.

Ale, jak ostatně dokazují fakta až příliš jasně, kromě prvního způsobu, jak věřit v člověka, je tu ještě jiný, elementárnější, bezprostřednější, jednodušší — a v důsledku toho i svůdnější. Opakuji, že správně vyložena, nás může — vlastně má — víra v člověka vrhnout k nohám, do náruče někoho většího než jsme my sami. Ale konec konců proč si nepředstavit, řekne někdo, že ten někdo větší než my je zcela totožný s námi? Proč by měl člověk, když nabytí své moci, hledat Boha mimo sebe? Člověk zcela autonomní, „self-sufficient“, vlastní pán, odpovědný za osud svůj i osud světa, — není to mnohem krásnější?

A zde se v moderním měřítku znovu objevuje hrdinské pokušení všech dob: pokušení Titánů a Prométeovo, pokušení Babylónu, pokušení Faustovo, — pokušení Kristovo na hoře; pokušení tak staré jako Země, jako první reflektovaný náznak, který uvědomil život o jeho vlastních silách — ale pokušení, které teprve teď vstupuje do své kritické fáze, teprve teď, kdy člověk vystoupil až k bodu, kdy může zároveň zvážít jak nesmírnost časů, otvírajících se před ním, tak skoro neohraničené možnosti, jež mu poskytuje organizované úsilí ovládnout materiální pružiny světa.

Neredukovatelná dvojznačnost? Nebo jen (a my se kloníme k víře v tuto možnost) dvojznačnost okamžitá, mající jako tolik jiných zmizet v dalším stadiu psychologického vývoje? — Je možno být na rozpacích.

Faktem zůstává, že se v přítomné chvíli týž základní vnitřní elán, táž sotva v našich srdcích zrozená víra v člověka, ztvárňuje a štěpí do dvou na pohled divergentních podob ducha: na jedné straně je to duch (nazvěme jej „křesťanský“) obdarování a jednoty, soustředěný ve směru očekávání zjevení před námi; na druhé straně duch prométeovský či faustovský, duch sebeuctívání, soustředěný ve směru materiální organizace Země. Dvojakost trvá. A protože (na základě rytmu, který se třeba zítřka obrátí) je to ještě to materiální, hmatatelné, co si v tomto okamžiku historie světa napohled zachovává iniciativu v pokroku života, vše se děje v rozporu, jako by prométeovská forma víry byla kolem nás tou jedinou, nebo aspoň tou neaktivnější. Nevidíme, nebo aspoň riskujeme, že neuvidíme než ji ve službě světu. Odtud ona (opět jako svět starý) tendence, jež vede obhájce ducha k tomu, aby pokládali nepotlačitelnou touhu po vzrůstu a výboji, nespoutatelný pocit moci a pokroku, jež v tuto chvíli naplňují zároveň lidské hrudi, za ďábelské a odmítli je šmahem jako nejhorší projev pýchy.

Nejděme však tak rychle. A jelikož podle definice dvojznačnost neznamená zvrhlost, nýbrž jen nebezpečí zvrhnutí — což není právě totéž — udělejme raději pokus se sami psychologicky situovat *pod* oním bodem, v němž se to dosud neurčené rozkládá ve dvě neslučitelné podoby. Jinak řečeno, snažme se uvidět, co znamená, co chce, a co může přinést víra v člověka ve svém nerozlišeném (předprométeovském nebo předkřesťanském) stavu.

III. JEJÍ SBLIŽUJÍCÍ MOC

Životní potřebu seskupit se jako takové, cítí dnešní lidstvo zřejmě v té míře, v jaké si uvědomuje svou jednotu, a to nejen směrem zpět, v krvi, ale také směrem vpřed, v pokroku. Všude kolem nás a zejména mezi náboženskými větvemi se rýsuje hnutí pro spojení. Najít konečně něco, co spojuje, pod tím nebo nad tím, co rozděluje. Toto živelné a jednomyslné přání se objevuje vzápětí po válce na všech stranách. Ale z které strany vyhlížet a hledat, máme-li najít onen tajemný princip sblížení? Je dole nebo nahoře? Je ve společném zájmu, — nebo spíš ve společné víře?

Jsmo daleci v takovéto věci podceňovat neobyčejnou účinnost společného zájmu. Očividný, nepopíratelný úspěch pospolitého podnikání, v němž se život každého jednotlivce stává podstatně závislým na dobré funkci celého společenství; ještě lépe a ve světovém měřítku příklad poslední války, kdy hrozba stejného nebezpečí na čas spájela navzájem rozsáhlé části Země, to vše rozhodným způsobem dosvědčuje, že fyzická nutnost, jestliže se objeví všude současně, je faktorem syntézy mezi lidskými částicemi. Ale povšimněme si, že tato forma syntézy zůstává dvojnásob křehkou: především z toho důvodu, že současnost, která ji podporuje, je svou povahou okamžitá a náhodná; a zvláště pak proto, že elementy sblížené tlakem potřeby nebo obavy spolu nespojují se svým vnějším a povrchem. Když vlna zájmu nebo strachu opadne, jednota zaniká, aniž dala zrod společné duši. — To, co může upevnit a prohloubit lidské sjednocení, není vynuceno z vnějšku, nýbrž vychází z vnitřku.

A právě zde se, podle našeho mínění, objevuje hlavní, „prozřetelnostní“ role, vyhrazená v budoucnosti tomu, co jsme nazvali vírou v člověka. Což není hluboká společná aspirace, vyplývající přímo ze samotné struktury, již nabývá moderní svět, přesně tím, co bychom si mohli nejvíc přát, co bychom nejvíc potřebovali k vyvážení sil rozkladu a rozptýlení, vzrůstajících kolem nás? Zde však budme na pozoru.

Nedávno jsme viděli, jak se zvláště zpod sympatického pera Aldouse Huxleye realizuje úsilí formulovat a v řadě abstraktních pouček ustálit společný filosofický základ, o němž by mohli diskutovat všichni lidé dobré vůle a usplňovat tak vývoj světa. Věříme v užitečnost této snahy. Ba víc, jsme přesvědčeni, že se v náboženském myšlení právě tak jako ve vědách postupně formuje a pomalu sílí určité jádro univerzální pravdy, které je totožné pro všechny. Mohl by bez toho existovat skutečný duchovní vývoj? Ale nemýlíme se, vidíme-li v tomto nesmírně cenném vytváření společného názoru na svět hotový výsledek a opěrný bod místo vnitřního principu a tvůr-

čího aktu skutečné jednoty? Svou podstatou směřuje totiž každá abstraktní formulace k řešení, vzhledem k celku nejspíš předčasněmu, které odstraňuje dvojznačnost budoucnosti. Riskuje tak zastavení pohybu, ačkoli je to právě pohyb, z čeho může vzejít ono žádoucí sjednocení.

Zcela jinak se ve svém raném stadiu, v němž ji můžeme v tomto okamžiku pozorovat, chová a působí víra v člověka.

Na počátku tato víra nepochybně předpokládá určité základní a zásadní pojetí místa člověka v přírodě. Ale vycházejíc z této obecné, racionalizované základny, zdvíhá se obtížena tisícem rozličných tvárných či spíše ustavičně proměnlivých možností, — nedělitelná, abychom tak řekli, za protikladnými výrazy, jimiž ji myšlení ve svém tápání dočasně vyjadřuje. Nedělitelná a přímo vítězná. Neboť přes všechny napohled patrné rozdíly nepřemožitelně pokračuje (a to je důležité!) v sjednocování a sblížování všeho, čím pronikne. Uvažte v tomto okamžiku dva extrémy kolem vás: zde marxista, tam křesťan, oba přesvědčeni o své zvláštní doktríně, ale oba také, jak předpokládáme, skrz naskrz prodchnuti stejnou vírou v člověka. Což není jisté — což není každodenní zkušeností — že tyto dva lidé tou měrou, jakou oba pevně věří (a cítí, že i druhý tak věří) v budoucnost světa, zakoušejí navzájem jako člověk k člověku hlubokou sympatii, — ne pouhou sympatii citovou, ale sympatii, založenou na nejasné jistotě, že cestují společně a že skončí přes všechny spory ve formulacích tím, že se vzájemně najdou na témže vrcholu? — Domnívají se bezpochyby každý svým způsobem a v divergentních směrech, že jednou provždy rozřešili podvojnost světa. Ale tato divergence není ve skutečnosti ani úplná ani definitivní, aspoň potud, pokud např. marxista nějakým zázračným vyloučením, které je nepředstavitelné či dokonce protismyslné (protože by nezbylo už nic z jeho víry), neodstraní ze svého materialismu všechnu sílu vzestupu k duchu. Vyhnány do krajnosti, skončí obě křivky vzájemným sblížením. Neboť zcela přirozeně všechna víra stoupá; a všechno, co stoupá, nevyhnutelně konverguje.

Souhrnem by bylo možno říci, že víra v člověka, jak se při rozboru ukazuje, je v důsledku své univerzality a své „elementárnosti“ všeobecnou atmosférou, v jejímž lůně mohou lépe (anebo spíš *výhradně*) růst a vycházet si vstříc vyšší, vypracovanější formy víry, na nichž se pod různými názvy všichni podílíme. Nikoli *formule*, ale *prostředí jednoty*.

Nemáme pochyb, že touto elementární, zárodečnou vírou jsou více či méně všichni zasaženi. Byli bychom jinak skutečně lidmi své doby? Jestliže však máme v důsledku svého spiritualismu přece jen pocit, že této víře nedůvěřujeme, nebo že jsme vůči ní imunizováni, nahlídněme pozorněji do hloubi nás samých. Řekneme pak okamžitě, že duch má jen jediný vrchol. Má však také jen jediný základ. Pátřejme jen dobře a zjistíme, že naše víra v Boha, ať jakkoli pročištěná, v nás sublimuje stoupající proud lidských aspirací a že se musíme znovu ponořit do této původní mízy, chceme-li být ve styku s bratřími, které toužíme spojit.

Přel. J. Němec a L. Hejránek

K NOVÉMU PŘEKLADU ŽALTÁŘE

Už letmý pohled na úkazy nového překladu žalmů, jak je uveřejňuje Duchovní pastýř, a zběžné začtení do rukopisu připravovaného textu celého žaltáře vzbudí pozornost. Ne že by se technika jeho vymykala nynější teorii překladu, ale zvýšený zájem probudí především u těch, kteří jsou odchováni dnes už zastaralou básnickou technikou, jak ji známe ze studií na gymnasiu. Dosud překládali biblické knihy a také žalmy odborně školení biblisté, ať už to byl Hejčl, Heger a jiní, kteří usilovali o výstižný překlad po stránce obsahové, i když nezapomínali na zevní formu. Nyní se objevuje v tisku překlad jiného stylu. Přistupuje k tak významné a odpovědné práci, která může mít vliv i na texty liturgické, praktik z duchovní správy, kazatel.

Nové je také to, že Kunický jako východiska používá

nového latinského textu, jak byl připraven Biblickou komisí na rozkaz Pia XII. Byl pořízen z původních textů a je opatřen nutnými exegetickými a kritickými poznámkami. Snaží se poskytnout kněžím a klerikům, kteří žaltáře používají, všechno, čeho potřebují k řádnému pochopení posvátného textu. Doposud východiskem byla Vulgáta nebo osobitě upravený kritický text hebrejský (Heger). Bártův žaltář je jen částečnou úpravou Hegerova znění.

Po celá staletí přijímali křesťané bibli jako slovo Boží, dbali více na obsah a nepřihlíželi k její formální stránce. Zvláště aktuální to bylo u básnických knih. Zapomínali, že Písmo sv. je psáno lidmi a pro lidi, a to tak, jak se tehdy mluvilo. ^[1] Žalmy byly také modlitbou skladatelů a jsou modlitbou doposud, ať už modlitbou ofi-

ciální — církve, nebo soukromou. K tomu přistupuje, že žalmy byly napsány před staletími nyní už mrtvou řečí hebrejskou. Ani mezi odborníky není dosud jasno, kterého metra použili skladatelé knihy žalmů. Pozorujeme tu jen volný myšlenkový úměr (metrum) mezi první a druhou polovicí verše. ⁽²⁾ Někteří biblisté a po nich i překladatelé pokusili se aplikovat známá metrická schémata z básnictví řeckého a římského — u nás překlady Komenského. Ale všechny tyto pokusy ztroskotaly. Profesor Col shrnuje celý problém: „Nutno uznat, že je velice těžko, ne-li dnes nemožno, stanovit starohebrejské metrum, ježto nám není známo, zda Hebreové znali metrum mluveného slova a zda jim nestačilo pouze jakési metrum zpěvné. Jsme si přece toho vědomi, že neznáme výslovnosti hebrejštiny v starších dobách, neboť dnešní čtení je jen zachycená a ustálená výslovnost synagogálního přednesu.“ ⁽³⁾ Nakonec uzavírá s Eurigenem: „Hebreové byli na cestě k čistému rytmu, snad metra, zůstali však stát na půl cesty a nedostali se dále za myšlenkový úměr.“ ⁽⁴⁾

Zdá se, že dosavadní literárně historická a textově kritická zkoumání starobylých skladeb přinesla všechno, co mohla poskytnout a studium, jež se váže na tyto jejich metody, dostává se do slepé uličky; u problému metra nemůže přinést již nic nového. Jako příklad z dějin českého jazyka bych uvedl boje o teoretické chápání jazyka. Mladogramatici u nás v čele s Gebaurem užili jazyk historickou normou doby veleslavínské. Ertlův boj o dobrého autora by byl marný, kdyby se gramatičtí teoretikové nepostavili k jazyku jako živému prostředku lidského myšlení a vyjadřování. Teprve zásady Pražského lingvistického kroužku přinesly živější chápání jazyka. A výsledky se brzy dostavily. Nové hodnocení básnického jazyka např. legendy o sv. Kateřině, básnických skladeb doby barokní a z nejnovější doby Nezvalovo experimentování s jazykem atd. Bez pronikavých zásahů nové teorie jazyka není možno pochopit pronikavé změny nynějšího úzu uměleckého jazyka, pravopisu i teorie verše. V té souvislosti možno také upozornit na Mathesiovo objektivní a subjektivní členění slov ve větě. Pro porozumění a hodnocení stylu jsou jeho poznatky velmi důležité.

Myslím, že otázka rytmu a metra básnických skladeb dávných národů dá se aspoň trochu vysvětlit novými metodami pracovními. Takové nové cesty ukazuje nebo aspoň naznačuje Marcel Jousse svými studii z psychologie jazyka. Vychází z fonetických snímků, záznamů, které zachytili misionáři u národů Asie a Afriky. Využívá metod a poznatků experimentální psychologie, přichází k poznání stylu ručního, orálního a psaného. Výsledky své dlouholeté práce shrnul v knihách *Études de psychologie linguistique* s podtitulem *Le style oral rythmique et mnémotechnique chez les verbo-moteurs*, Paříž 1925 a v knize *La pensée et le geste*. Výsledky své práce aplikoval také na texty biblické. Přednášel o nich v r. 1927 na Biblickém ústavě v Římě. První zprávu o Jousseově práci uveřejnil u nás Josef Florian ve *Staré Říši*, když vydal informační studii *Frédérica Lefèvre: Nová psychologie jazyka. Orientační studie o orálním stylu P. Marcela Jousse. Stará Říše 1928*. Florian a profesor Vařica začali překládat Jousseovu základní studii, uveřejňovali ji v *Arších*; překlad však nebyl dokončen.

Při zkoumání o psychologii jazyka vychází Jousse z instinktivní snahy člověka napodobit, lépe řečeno mimicky provázet celým tělem — zvláště rukama — každou bytost a každý předmět, který ho obklopuje. I když výchova a zásahy vyšší lidské činnosti volní a intelektuální potlačují tyto instinktivní pohyby, přece *difficile est naturam exuere*. Toto přirozené chování možno studovat u dětí, hluchoněmých, ale i u národů, u nichž se spontánnost rozvíjí dosud svobodněji. Našel ji u nich opravdu v míře překvapující. A není to spontánnost jen pasivní, neuvědomělá, ale i záměrně zpracovaná, rozvinutá a také neobyčejně využitkováná. Kolem spontánního člověka odehrává se celý vesmír jako nesmírně mimické drama. Každá bytost se v něm jeví jako bytost, která vykonává jistý druh stálého gesta, zaujímá jistý druh postoje, chování. Toto stabilní gesto je u bytosti čímsi

podstatným, základním. Lidský duch hledá tuto podstatu a vyjadřuje ji slovem. Tak slovo se stává věcí samou, její podstatou.

Napodobující člověk zachycuje i působení bytostí a věcí vůči sobě navzájem. Zachycuje vše jako živoucí a vědomé zrcadlo ve třech fázích jejich jednání: 1. podstatný kon podmětu, 2. přechodný (přecházející) kon tohoto podmětu a 3. předmět, k němuž směřuje tento kon přechodní a jenž sám je mimován jako činnost podstatná. Například pták, mimovaný jako „létající“, bude „ukonávat“ několikerým způsobem třeba rybu, mimovanou jako „plovoucí“. Tak „létající“ může uchvacovat, odnášet, žrát „plovoucí“ (rybu). Tato předcházející činnost je mimována člověkem v podobě třífázové, ale gestem spojeným. Toť ona složitá mimika, intuitivní a logický snímek, čili otisk reálního světa, a tento snímek nazývá Jousse větním gestem. ⁽⁵⁾ Gesto není jen pohyb rukou, výraz tváře, postoj celého lidského těla, ale i pohyby svalů hrtanových a ústních. Člověk napodobuje celý svět zvukem, řečí. Využívá obou druhů gest, gest ručních i hrtanových, aby rozvinul myšlenku. Gestikulace slyšitelná je výraznější, lepší a účelnější. Lidé užívají více řeči než pohybu rukou. Gesto rukou nebo mimika tváře doprovázejí mluvený jazyk.

Větné gesto, vyjádřené zvukem, gestem svalů ústních, je krátká věta, vyslovená jedním dechem, která zachycuje dění ve světě tak, jak se jeví lidskému duchu. Vesmír se tedy představuje mimujícímu jako nesmírná spleť gest neuvědomělých, které pak člověk sehrává vědomě. Člověk jako nějaký mikrokosmos přijímá a vrací v celé své bytosti kony makrokosmu. ⁽⁶⁾

Všechny tyto gestikulace jsou rytmické už ze svého fyziologického původu. Proto Jousse říká: „Na počátku bylo gesto rytmické.“ ⁽⁷⁾

Po každé, když se snaží člověk pochopit něco intelektuálně, ztvárňuje si všechno samovolně nebo kombinuje v minulosti prožité gestikulace a pojímá předměty i svět neviditelný v nějakém příkladu, analogii nebo symbolu. Tato „sublimace“ konkrétní je jednou z nejbolestnějších lidských operací. Velikost člověka se ukazuje v tvoření symbolu. Tyto gestovní systémy vytryskly z pozornosti člověka k nejmenším věcem života a jsou plny už od přírody konkrétních výrazů, které označují zvláštní úkony a podrobnosti předmětů, jež jsou nám důvěrně, ba domácky blízké. Proto se nedivíme, že u národů, jež si zachovaly spontaneitu, je jediným obyčejným jazykem mluvená poezie, v níž tryskají ze všech stran něžné a živoucí metafory. ⁽⁸⁾

Jsou-li oba tyto jazyky, ruční i ústní, vzaty z napodobení přírody, ukazují jako v průhledném krystalu na ty dojmy, jež už se kdysi dávno odrážely ve vědomí lidí — a souvislost tohoto vědomí dosud nebyla zpřetrhána — a zplodily jazyk. Toto tvoření jazyka trvá ještě nyní, pokud se v něm probouzí cit bezprostředního, původního, konkrétního. Původ jazyka je — ať už to někdo chce nebo nechce — zjevem denním, jako jsou denním zjevem nepozorovatelné přeměny gest hrtanových. Z nich vyplývají zvukové modifikace zrovna tak, jako jsou denním zjevem přeměny gest ručních. ⁽⁹⁾ „Soustředěný pozorovatel, který projíždí svět a který v něm studuje semiologické gestikulace, vidí, jak se rozvíjí před jeho zrakem celá práce, jež se dala kdysi v lůně lidských společností od té doby, co jsou lidé, kteří myslí a znovu prožívají své činy. Znovu nalézá zjevy, jejichž památku nám historie neuchovala a jež zabíhají k samému spontánnímu gestu; nalézá starodávne neobyčejné zjevy, jež toliko indukcí možno poznat; slyší vlastním uchem, vidí na vlastní oči ve většině dosud spontánních společností dva jazyky, jeden ruční, druhý ústní, jež existují a tvoří se vedle sebe. Z toho všeho zachovaly pozdější věky jen stopu hieroglyfickou, nedokonalou a zbavenou smyslu; minulost stává se přítomností. Tu je třeba si pospíšet a posbírat tyto symetrické semiologické gestikulace, jež nyní už mizí.“ ⁽¹⁰⁾ Takovými gesty — snímky — u hebrejských ústních skladatelů jsou: nebesa — země, duše — duch, Jakob — Izrael, spravedlivý — bezbožník atd. Při tom je nutno lišit rozličné žánry hebrejského stylu orálního, jako jsou žánr historický, zákonodárný, filosofický atd.

Hluchoněmí, děti a spontánní národy vyjadřují svou myšlenku v tom pořadí, jak se rodí ideje, v pořádku gestikulace činnosti konání; tedy ne v pořádku, jak jsme zvyklí při členění gramatickém: podmět, přísudek a ostatní větné členy. Snad v tom je základ aktuálního členění větného, při němž se vychází ze základu výpovědi, jež se staví na počátek věty, a jádro výpovědi, které má místo na konci věty. Nemusí tedy být na prvním místě podmět, může tam stát i přísudek, předmět, příslovečné určení.

Ze struktury větného gesta vyplývá, že samostatnou, skutečnou psychologickou a významovou jednotkou není ani samostatné slovo, ani slabika. Jedině *věta* je takovou jednotkou. K chápání jednotlivého slova a slabiky dochází člověk až abstrakcí a výchovou.

Jak vypadá mluvená věta? Jousse uvádí příklad: „Řekne-li se: »Člověk, jehož vidíte tam dole na nábřeží, je ten, jehož jsem potkal včera na nádraží,« mluvím řečí spisovnou o jedné větě. Ale kdybych opravdu mluvil, pak bych řekl

Vidíte tam toho člověka — tam dole —
co sedí na nábřeží —
toho jsem potkal včera,
byl na nádraží.“[¹¹]

Jazyk spisovný se skládá ze souvětí souřadných i podřadných, ale mluvený jazyk řadí vedle sebe jen krátké věty hlavní. Každá z nich se vyslovuje jedním dechem. Jazyk mluvený je svižný, křepký, svěží. Pokud používá spojek, pak jen nejběžnějších. Jen v psaném stylu podřizujeme větu větě podle logických zákonů; tak vznikají dlouhá souvětí podřadná.

Takovými krátkými větnými gesty — jednoduchými větami hlavními — zachycuje člověk svět viditelný i neviditelný. Přitom se spontánně cítí puzen po každém větném gestu odehrát nebo sehrát toto gesto ve formě identické, analogické, antitetické.^[12] Každá věta uvolňuje další věty. V tom vidí Jousse původ proslulého zákona paralelismu. Tento paralelismus se neobjevuje jen v hebrejské poesii a u starých národů, ale nalezneme jej i u významných řečníků, kazatelů, kteří používají nějakého tuctu stereotypních gest ručních, opakují touž myšlenku zpravidla dvěma nebo třemi obraty větnými a tak konkretisují a objasňují smysl některých svých názorů. Určitým paralelismem řídí se i lidová úsloví, přísloví, říkánky, písně. I u nich se objevují podvojně nebo potrojně rozkyvy. Lefèvre uvádí říkanku kablyských improvizátorů:^[13]

Ó, Pane Bože,
který dopřáváš zráti plodům,
daruj mi Tasaditu,
s oděvy půvabnými.

Všechna tato schémata vyznačují se svérázným rytmem, který je především určen nervovou energií, zabarvením hlasu — témbrem a výškou zvuku. A tu Jousse mluví o těchto základních rytmích: 1. o rytmu intenzity, jež je základní, protože je přímo tepem životní energie, 2. o rytmu trvání, jež je důsledkem prvního druhu, 3. o rytmu barvy zvuku nebo témbu, 4. o rytmu výšky zvuku. Tyto základní rytmy se uplatňují s větší nebo menší zřetelností u jednotlivých jazyků.

Tato schémata, jež vytryskla přímo spontánně z organismu, mají funkci mnemotechnickou. Uspadávají a podporují zapamatování. Skladby rázu orálního stylu byly zpočátku přednášeny a teprve později zachyceny písmem. Ale ráz jejich řeči se zachoval.

Na pozadí nynějšího stylu rázu psaného, poněvadž jsme více zvyklí na psané slovo a ne na slyšené, chápeme tyto skladby jako básně. Skladatelé se však nepokládali za básníky v našem slova smyslu. Jím šlo o vyjádření životního stylu, názoru, určitého vědění a přitom chtěli uchovat své zkušenosti potomkům. V nynější době mohou autoři využít orálního stylu jako výrazného poetického prostředku.

Náš problém, co je nositelem rytmu a metra básnických skladeb hebrejských — speciálně žalmů, můžeme uzavřít zjištěním, že *základním nositelem metrického impulsu není slovní přízvuk, intonace nebo melodie slova, ale intonace věty stylu orálního*. Po stránce fonetické je charakterisována určitou kadencí, která je různá, ukon-

čujeme-li větu tečkou, čárkou nebo středníkem; zvlášť výrazná a osobitá je kadence věty zvolací, žádací, tážací. Využitím větného přízvuku (rozdílu v síle hlasové), větné intonace nebo také kadence (rozdílu ve výšce hlasu — melodie větné) s jejím pravidelným opakováním nebo úmyslným porušováním vzniká dojem rytmu. Nejde tedy u těchto skladeb o střídání přízvukné nebo nepřízvukné slabiky ve slově, dlouhé nebo krátké slabiky, nejde tu ani o stálý počet slabik ve větě, ani o rým, jenž se ostatně vyskytuje ve světovém básnictví až hodně pozdě, ale o *větný přízvuk a větnou intonaci*. Ty jsou nositeli metrického impulsu.

V této souvislosti chtěl bych upozornit na některá místa Starého zákona, která jsou chápána jako básně; např. Stará Adamova (Gen. 2, 23n), popěvek Lamechův (Gen. 4, 23n) a jiné. Nesmíme se mýlit překladem Hejčlovým. Použil sice verše o nestejném počtu slabik, ale uplatnil daktylotrochejský rytmus. Významné je také to, že biblisté zjistili rytmus v listech sv. Jakuba, Judy a na některých místech v listech sv. Pavla. Profesor Col pořádá jednotlivé prosby modlitby Otčenáše do veršů. Cituji po malé úpravě:

Otče náš,
jenž jsi na nebesích,
posvět se jméno tvé!
Přiď království tvé!
Buď vůle tvá
jako v nebi tak i na zemi!
Chléb náš vezdejší dej nám dnes!
A odpusť nám naše viny,
jakož i my odpouštíme našim viníkům!
A neuvoď nás v pokušení,
ale zbav nás od zlého!
Amen.

(Mat. 6, 9, 13)

Snad by se mohly velmi snadno chápat jako básně i jiné řeči Ježíšovy, zvláště řeč horská, budou-li přeloženy v duchu stylu orálního. U osmera blahoslavenství je to jasné. Col už to naznačil. Všimneme si řeči, v níž Ježíš slíbil Šimonu-Petrovi nejvyšší moc v církvi.

Blahoslavený jsi, Šimone, synu Janův,
neboť tělo a krev ti to nezjevily,
nýbrž Otec Můj, jenž je v nebesích.
I já pravím tobě:

Ty jsi Petr
a na té skále založím církev svou
a brány pekelné ji nepřemohou.
A tobě dám klíče od království nebeského:
Cokoli svážeš na zemi,
bude svázáno i na nebi;
cokoli rozvážeš na zemi,
bude rozvázáno i na nebi.

(Mat. 16, 17—19)

Na první pohled jsou zřejmé rozkyvy větného gesta, o paralelismu ani nemluví. Všechny tyto ukázky možno chápat jako básně, neboť jsou rytmicky organizované. Jak snadno se učí děti ve škole zpaměti takovým úryvkům z Písma!

Na počátku své práce staví si Kunický problém, jak překládat. Prózou nebo veršem? Rozhodně odmítá první možnost; je si přece vědom, že žalmy jsou díla básnická. Básnická technika překladu Hejčlova a Hegerova Kunickému nevyhovuje. Je přece už odchován mladší generací českých básníků, zvláště Nezvalem, Seifertem, miluje i jiné. Na nich se naučil plynulému rázu české věty, která se uplatňuje i ve verši; u nich se naučil živému jazyku bez archaických poetismů, inverzí ve větě, jak je známe z básní generace lumírovců. Aby zachoval styl žalmů a jejich metrum, využívá *volného verše*, který v naší literatuře už dávno zdomácněl. V nynější době volný verš není nic neústrojného. Vždyť i čistý tónický verš s ustáleným počtem důrazů ve větě a s libovolným počtem nepřízvukných slabik chápe se jako verš volný.

Pro hlubší porozumění volného verše nutno si připomenout, co dělá verš veršem. Verš je především chápán jako základní významová i fonetická jednotka sui generis, která se nemusí krýt s celkem gramatickým — větou. Od prózy se liší tím, že při čtení čekáme, že bude následovat podobně uspořádaná jednotka, další verš. Tomuto očekávání, které v nás verš vzbuzuje, se říká metrický impuls. Právě on dělá jazykový celek veršem.

Mezi prostředky, které naznačují verš jako jednotku sui generis, je i grafická úprava, jak se verše píší; každý verš na jeden řádek bez zřetele na to, zda verš je skutečně jednou nebo dvěma větami. Ve všech druhích verše je intonace, zvláštní kadence základní složkou, jež nese metrický impuls. Normálně má verš dva intonační celky, stoupání a klesání. K této základní složce metrického impulsu přistupují také stejný počet slabik (verš sylabický), jistý počet přízvukových slabik (verš tonický), délka slabik (verš časoměrný).

Volný verš je takový typ verše, kde metrický impuls je organizován větnou fonologií, tj. větným přízvukem a intonací. Délka veršů nebývá stejná. Verš delší se snažíme číst rychleji, verš krátký pomaleji. Tím se také podtrhuje významová stránka verše. Stává se, že dva verše patří obsahově k jedné větě; takový verš pak postupuje dvojí intonací, veršová i větná. V takovém případě si většinou intonací uvědomujeme teprve do-
datečně.^[14]

Kunický využívá vlastností volného verše a chce jím dosáhnout větší plastičnosti myšlenky. „Přednes verše pevného rytmu je do určité míry ukolébavající, uklidňující. Ale žalm není ukolébavka, ten chce, aby balvany jeho myšlenek ti něco pověděly, ten tě chce burcovat a ne uspávat.“^[15]

Ke každému žalmu předepisuje Kunický úvod, v němž objasňuje okolnosti, za kterých žalm vznikl nebo aspoň, na co žalm vznikl nebo aspoň, na co žalm naráží. Tak zasazuje celý žalмовý text do konkrétní situace, z níž jasněji vynikne základní myšlenka a zřetelněji vystoupí literární smysl. Neopomíná zdůraznit ani smysl typický, předobrazný.

Jak se využívá intonace jako nositele metrického impulsu, ukážeme si na žalmu 42. Po úvodním důvěrném a prosebném oslovení *Bože!* pokračuje úpěnlivou prosbou vět žádacích:

*zjednej mi právo
a ujmí se mé věci proti bezbožnému lidu,
zbav mne člověka lstivého a zlého!*

Dovolává se ochrany:

*Vždyť ty, Bože,
jsi moje síla!*

Zakončuje první odstavec dvojí vzrušenou otázkou, která obsahuje zármutek, nespokojenost, ba i výčitek:

*Proč jsi mne opustil,
proč se mám smutně plahočit sužován nepřítelem?*

Druhý odstavec začíná prosbou o světlo důvěry:

Sešli světlo důvěry v tebe!

Pokračuje výčtem, co mu světlo přinese:

*Bude mne provázet
a přivede mne na tvou svatou horu,
do tvého stanu.
I přistoupím k Božímu oltáři,
k Bohu mé překypující radosti,
abych tě oslavil citerou.*

Ukončuje zase lichotivým oslovením:

*Bože,
můj Bože!*

Na konci se žalmista obrací ke své duši, oslovuje ji a napomíná:

*Proč se rmoutíš
a proč jsi ve mně nepokojná?*

Zakončuje uklidněním plným důvěry a naděje:

*Opět ho budu siavít,
svého Spasitele,
svého Boha.*

V tomto žalmu se uplatnily různé větné intonace od oslovení krátkých vět zvolacích, přes úpěnlivé prosby ve větách žádoucích, znepokojení v otázkách a uklidnění v kadenci vět oznamovacích. Využitím těchto druhů intonace dosahuje kromě rytmu i živosti a úpěnlivosti proseb a nadějí vyhnáného kněze nebo levity.

I tempo řeči podbarvuje a umocňuje jednotlivé myšlenky. Střídá se adagio důvěrného a prosebného oslovení, vyjádřeného krátkými větami, s allegrem netrpělivých výčitek a proseb o záchranu před špatnými lidmi.

Jak je vidět na ukázce, rozděluje Kunický jednotlivé hemistichy do dvou i tří někdy i velmi krátkých veršů. Osamostatňuje myšlenky, zdůrazňuje je a dodává jim naléhavost. Souvisí to s uplatňováním volnějšího členění větného.

Velmi zřídka užívá Kunický souvětí podřadného. Souřadnost (parataxe) je základním znakem jeho stylu. Volnější členění vazby vět, při němž i vedlejší myšlenky jsou vyjádřeny hlavní větou, je živější, dynamičtější, je při tom gramaticky bohaté, dosahuje větší pestrosti než je tomu u těsnějších vazeb, při nichž se vyskytují vazby infinitivní, přechodníkové, vazby se substantivem, adjektivem nebo adverbem. Objevují se ovšem i nevýhody takových volnějších spojení. Je-li myšlenka jen trochu složitější, pak se příliš třísť a rozbíhá do šíře; myšlenky si někdy překážejí a ponechávají jiným málo místa.^[16] Kunický využívá živosti a dynamičnosti volnějších vazeb větných, a tím se přibližuje mluvenému jazyku. Chce, aby jeho překlad byl svižný, modernímu člověku snadno srozumitelný, průzračný, sugestivní.

S tím souvisí i výběr slov. Kunický nechápe žalmy jako umělecký žánr s „vyšší“ tematikou a také s „vyšším“ jazykovým stylem. Upouští především od zastaralých výrazů Hospodin, Páně, varuje se poetismů školy lumírovské, zbytečných inverzí shodného přívlastku, zastaralých tvarů. Svůj jazyk přibližuje jazyku mluvenému. I knižních výrazů a tvarů se snaží vyvarovat. Je zajímavé, že i někteří autoři z nejmladší básnické generace obejdou se bez knižních výrazů.^[17] Modlitba je pro Kunického kus živé a žhavé skutečnosti, nic nadbytečného, a proto překládá žalmy řečí živou, odposlouchanou od denního života bez zbytečných archaismů.

Přispívá svým překladem ke snaze vytvořit *nový, moderní styl církevní a náboženské řeči*.

Na konec ještě jedna otázka: Odpovídá Kunického překlad žalmů nejnovější teorii překladu? Překlady poslední doby, zvláště ty, které se uskutečnily pod vlivem teoretických názorů Šaldových a Fischerových, jsou charakterisovány požadavkem přirozenosti, prostoty, lidovosti. Usilují, aby se daly dobře přednášet, zvláště u děl rázu dramatického. Překlad je chápán jako umělecké dílo, které má být postaveno na úroveň původní skladby. Jde jim o to, aby překlad nebyl kopií, ale účinkem na čtenáře vyrovnal se síle originálu. Jde o ekvivalenci účinu.^[18] O nic jiného ani Kunickému při překladu žaltáře nejde. Žalmy dosud žijí v církvi. Neuplatňují-li se v individuálním životě věřícího, pak je to asi proto, že překlad nepromluvil k nim živým, konkrétním slovem. Myslím, že nový překlad žaltáře má všechny předpoklady, aby věřící žalmy nejen četli jako umělecké dílo, ale aby se jimi modlili, vkládali do nich své bolesti, úzkosti, naděje, jimi vyjadřovali svou lásku k Bohu, aby ho jimi chválili, jeho prosili, jemu děkovali.

Literatura:

Žalmy, překlad Kunického v rukopise.

Frédéric Lefèvre: Nová psychologie jazyka. Orientační studie k orálnímu stylu P. Marcela Jousse. Přeložil Josef Florian. Stará Říše 1928.

Marcel Jousse: Psychologie gesta. Přeložil J. Florian. Stará Říše.

Dr. Rudolf Col: Biblická stylistika a poesie. Olomouc 1948.

Nový zákon. Upravil dr. Rudolf Col. Olomouc 1947.

Josef Hrabák: Úvod do teorie verše. Praha 1958.

Dr. J. V. Bečka: Úvod do české stylistiky. Praha 1948.

Čtení o jazyce a poesii. Uspořádali B. Havránek a J. Mukařovský. Praha 1942.

Knížka o jazyce a stylu soudobé české literatury. Praha 1961.

Jiří Levý: České theorie překladu. Praha 1957.

Poznámky:

¹⁾ Col 71; ²⁾ Col 73; ³⁾ Col 93; ⁴⁾ Col 95; ⁵⁾ Lefèvre 12;

⁶⁾ Lefèvre 13; ⁷⁾ Jousse 27; ⁸⁾ Jousse 66; ⁹⁾ Jousse 65—68;

¹⁰⁾ Jousse 67—68; ¹¹⁾ Jousse 101; ¹²⁾ Lefèvre 16; ¹³⁾ Le-

févre 26; ¹⁴⁾ Hrabák 8n, 106n; ¹⁵⁾ Kunický, předmluva,

DP 1961, č. 8; ¹⁶⁾ Bečka 246—247; ¹⁷⁾ Knížka o jazyce

138; ¹⁸⁾ Levý 220n. František Tkadlíček

K POČÁTKŮM KŘESŤANSTVÍ V POLSKU

Asi v polovině XI. století dochází k ustálení teritoriálního vývoje státních útvarů slovanských ve střední Evropě: českého a polského. Oba navazují na období Velkomoravské říše za krále Svatopluka v IX. století, na období české říše za Boleslava I. a II. v X. století a posléze na období polské říše za vlády Boleslava Chrabrého na počátku XI. století. Máme-li na zřeteli nejstarší česko-polské vztahy, zaujímá v nich důležité místo Morava, a to jak v období Velkomoravské říše, tak také za Boleslava Chrabrého.

Nebudeme se tu zabývat počátky křesťanství na Moravě, kam pronikalo již koncem VIII. století a v 1. pol. stol. IX., a to působením kněží z Vlach, z Řecka a z Němce (ŽM kap. V.), které není blíže určeno, po němž v zemi již křesťanské (ŽK kap. XIV.) následovala misie soluňských bratří Konstantina-Cyrila a Metoděje v 2. pol. IX. století. Kníže Rostislav (846–870), za jehož vlády na Velkou Moravu soluňští bratři zavítali r. 863–864, se vymanol ze závislosti na východofranském králi Ludvíku Němcí, opíral se o přátelství s Byzancí a snažil se též po církevní stránce vymanit Moravu z poslušnosti solnohradského arcibiskupa. V téže politice pokračoval jeho nástupce, synovec Svatopluk (871–894), za něhož dosáhla říše Velkomoravská svého vrcholu, zvláště získáním sousedních území: Čech, polabského Srbska, oblasti Potisí, části Panonie a také území Vislanska, povodí horní a střední Odry, případně oblast horního Dněstru a Prutu, jak dovozuje L. Havlík ve své studii (Územní rozsah Velkomoravské říše v době posledních let vlády krále Svatopluka, Slovanské štúdie III, Bratislava 1960).

Z činnosti arcibiskupa sv. Metoděje si připomeneme, že bulhou papeže Jana VIII. „*Industriae tuae*“ z r. 880 byla schválena Metodějova pravověrnost a znovu potvrzena slovanská bohoslužba. Také Svatopluk byl tehdy přijat do přímé ochrany apoštolského Stolce, což značí, že byl uznán za nezávislého vládce, krále, čímž dostal též potvrzení k šíření křesťanství v okolních zemích. Metodějovo bylo podřízeno nově zřízené biskupství v Nitře, s možností zřízení dalších biskupství.

Po těchto předběžných výkladech se dostáváme k vlastnímu území polskému, a to k Vislansku, a k počátkům křesťanství v Polsku. Kromě jiných zpráv o Vislanech z IX. stol. nás tu zajímá moravský pramen, a to ŽM (kap. XI), který byl napsán na Moravě brzy po smrti sv. Metoděje (r. 885). Vypravuje se tam toto: „Jeden velmi mocný kníže pohanský, sídlící na Visle, tupil křesťany a působil jim škody. Metoděj mu vzkázal: „Bude ti, synu, k dobru, dáš-li se pokřtiti dobrovolně ve své zemi, abys nebyl pokřtěn v zajetí a proti své vůli v cizí zemi, a vzpomeneš si na mě.“ To se i stalo (překl. J. Vašici, Na úsvitu křesťanství, Praha 1942, 51). Tuto událost uvádí životopisec na důkaz toho, že Metoděj měl dar prorocký, neboť mnohé jeho předpovědi se splnily. Z této zprávy je zřejmo, že vislavský kníže byl donucen přijmout křest na Moravě, nevíme však, zdali potom vládl dále ve Vislansku. Dále je ze zprávy patrné, že Vislansko bylo v době moravského arcibiskupství Metodějova podřízeno moravské církvi. Nedal-li se kníže vislavský pokřtiti dobrovolně, stalo se tak jistě s pomocí moci světské, a to moravského krále Svatopluka, v době po Svatoplukově tažení proti němu. Buď byl kníže vislavský dopraven na Moravu jako zajatec nebo se Svatoplukovi podrobil dobrovolně. Nevíme také, zda se tento pokřtěný kníže vrátil zpět do Vislanska a tam vládl dále pod svrchovaností Svatoplukovou. Aspoň jedna skutečnost plyne ze zprávy ŽM, že Vislansko zůstalo pod panstvím krále Svatopluka a bylo součástí Velkomoravské říše. Tak vysvětluje zprávu ŽM o křtu vislavského knížete L. Havlík (srv. Tři kapitoly z nejstarších česko-polských vztahů, Slovanské historické studie IV, Praha 1961, 5–86, 40n.).

Již o něco dříve se pozastavil nad zprávou ŽM (kap. XI) polský slavista T. Lehr-Splawiński (srv. Pierwszy chrzest Polski, Slavia XXIX, Praha 1960, 341–349), který uvádí nejdříve, že mluvíme-li o mileniu čili tisíciletí dějin Polsky, přicházejí v úvahu dvě data: r. 963, k němuž se vztahují dvě nejstarší zmínky německých děje-

pisců Thietmara Merseburského a Widukinda, týkající se vojensko-politické činnosti knížete Polanů Mieszka I., a dále r. 966, jakožto datum přijetí křtu Mieszkem. Toto datum je tradiční, a proto také polský národ již po několik let se připravuje k oslavě 1000. výročí pokřesťanění r. 1966. Ze zprávy ŽM o křtu vislavského knížete dovozuje Lehr-Splawiński především, že ještě za života sv. Metoděje existovalo nad Vislou knížectví, v němž žili vyznavači Kristovi, kteří měli styk s moravským arcibiskupem. Panující pohanský kníže byl protivníkem těchto křesťanů, kterým působil škody. Tomuto knížeti vzkázal Metoděj, aby se dal pokřtiti dobrovolně, nebo jinak mu hrozí křest v zajetí a proti jeho vůli. Ze slov „tak se i stalo“ pokládá autor za pravděpodobnější alternativu, že kníže byl pokřtěn v zajetí Svatoplukově, čímž se uskutečnilo proroctví Metodějovo, o které autoru ŽM hlavně šlo. O rozsahu rozšíření křesťanství ve Vislansku nám však ŽM nepodává bližších zpráv. Dovídáme se pouze, že před uvedenou katastrofou, která postihla vislavského knížete, byli uprostřed jeho poddaných křesťané, které kníže tupil. O to se stalo po jeho přijetí křtu, zdali také ostatní lid byl pokřtěn anebo zůstal pohanským, o tom nám uvedený text nic nepraví. A proto autor hledá objasnění v jiných pramenech.

V úvahu tu přichází list arcibiskupa salcburského Theotmara a jiných bavorských biskupů papeži Janu IX. z r. 900, kteří si stěžují na zkrácení svých biskupských práv a dokazují, že Morava dosud náleží biskupství pasovskému, přičemž zamlčují, že Morava již samostatnou církevní organizací za arcibiskupství Metodějova měla. Je pozoruhodné, že v listě není ani zmínky o Metodějovi (srv. V. Novotný, České dějiny I, 1. část, Praha 1912, 429n., F. Pasternek, Dějiny slovanských apoštolů Cyrilla a Methoda, Praha 1902, 133n.). V listě se mluví o papežském legátu arcibiskupu Janovi a biskupech Benediktovi a Danielovi, poslaných papežem Janem IX. na Moravu na žádost knížete Mojžíra II., který se pokusil o obnovení církevního zřízení na Moravě. Legáti vysvětlili arcibiskupa a tři sufragány, o jejichž další činnosti ani o osudu uvedených hierarchů se ničeho dalšího nedovídáme. Lehr-Splawiński upozorňuje na onu část listu týkající se Wichinga, kde se praví, že předchůdce papeže Jana IX. na prosbu Svatoplukovu posvětil Wichinga na biskupa, ale že ho neposlal do starého pasovského biskupství, nýbrž k nově obrácenému lidu, který sám kníže ve válce si podmanil a staral se, aby z pohanů je učinil křesťany (in quendam neophytam gentem, quam dux ipse domuit bello et ex paganis christianos esse patravit). V uvedeném textu je chyba, neboť Wichinga neposvětil papež Štěpán V., předchůdce Jana IX., nýbrž papež Jan VIII., jak se dovídáme z jeho listu Svatoplukovi z r. 880. Z tohoto listu však víme, že Wiching byl posvěcen na biskupa pro Nitru a podřízen jako sufragán arcibiskupu Metodějovi. Obecně se tedy soudí, že Wiching se do Nitry odebral. Po J. Widajewiczovi, který váže zprávu listu bavorských biskupů na události v území Vislanů, se kloní k tomuto výkladu též Lehr-Splawiński (uv. čl. 343n.). Wiching, i když byl posvěcen na biskupa pro Nitru, mohl z vůle knížete a s vědomím metropolitů Metoděje být poslán na Vislansko, aby tam šířil křesťanství. Terminus ad quem není blíže udán, ale muselo to být v každém případě před smrtí sv. Metoděje (r. 885), který křest vislavského knížete předpovídal. Mnohé důvody také mluví pro identifikaci „lidu nově obráceného“ s národem Vislanů, k němuž se podle listu bavorských biskupů Wiching po svém vysvěcení na biskupa odebral a nikoliv do starého biskupství pasovského, k němuž Nitra náležela, neboť jak z jejich listu plyne, neuznávali velkomoravskou církevní provincii Metodějovu. Nitranský lid také nemožno pokládat za „nově obrácený“, neboť již po r. 830 tam arcibiskup salcburský Adalram posvětil kostel na žádost knížete Pribiny. To bylo již za Mojžíra, který také Nitransko přivtělil k říši Velkomoravské. Nemohlo to být tedy ono území, které si podmanil Svatopluk podle listu bavorských biskupů. Vojensko-politická expanze Svatoplukova, o níž se mluví v ŽM (kap. X) a tím i církevní, mohla se týkat krajů na sever

od říše Velkomoravské, tedy Slezska a Vislanska. Mohlo se tak státi kolem r. 880, v době svěcení Wichingova.

Na rozsáhlost moravského výboje na sever od Karpat se obyčejně soudí na základě zfalšovaného, ale autentického diplomu císaře Jindřicha IV. pro biskupství pražské z r. 1086, který potvrzuje svrchovanost jeho v hranicích Čech a Moravy, na severovýchodní hranici pak objímá Krakovsko a sahá až na hranice Bugu a Styru. Z kroniky Kosmova se dovídáme, že k říši Velkomoravské patřilo Poodří a území v Uhrách až k řece Hronu (CDB I, 86). Z toho můžeme usuzovat, že uvedené hranice odpovídají bývalému panství velkomoravskému a tedy i arcidiecési Metodějově. Archeologické vykopávky na hradisku v Chodlíku zjistily keramiku navazující na keramický materiál Slovenska a Moravy z VI.—IX. století, tzv. typu blučinského. Je možno soudit, že v Chodlíku bylo stanoviště moravských vojenských záloh, chránících území dobytá Svatoplukem. Toto obšírné území potřebovalo jistě i církevní organizaci a tedy je zcela srozumitelné, že tam byl vyslán misijní biskup Wiching z Nitry. Také L. Havlík připouští, že nitranský biskup Wiching měl ve své církevní správě po roce 880 i Vislansko (srv. uv. čl. 45).

V nejstarším katalogu krakovských biskupů, zachovaném v rukopise z XIII. stol., jistě z XI. stol., se uvádějí před prvním historicky známým krakovským biskupem Popponem, který řídil diecési od r. 1000, ještě jména dvou dřívějších biskupů: Prochora a Prokulta. O autentčnosti a době působení těchto biskupů vede se odedávna diskuse v polské historiografii. Z toho, že první biskup má řecké jméno (Prochoros nebo Prochorios), vyslovuje Widajewicz domněnku, že tu jde o vztah k šíření křesťanství ve Vislansku. Počáteční působení Wichinga jako misijního biskupa přineslo určité výsledky, a proto ještě za života Metoděje byl ustanoven v nadvislanském Krakově prvním biskupem řecký kněz Prochor. Po smrti Metodějově a nastalými změnami v církevní administrativě na Moravě se stal jeho nástupcem německý biskup Prokult. K Widajewiczovu výkladu se přiklání také F. Dvorník (The Making of Central and Eastern Europe, London 1949, 251). Po pádu říše Velkomoravské biskupství krakovské zaniklo a bylo obnoveno až za vlády Piastovců r. 1000.

V listě bavorských biskupů se též uvádí, že za Mojmirů II. bylo obnoveno moravské arcibiskupství a vedle něho byla zřízena tři další biskupství (CDB I, 30). S jedním z oněch biskupství se ztotožňuje biskupství v Krakově, v němž podle katalogu krakovských biskupů už v 2. polovině X. stol. biskupství, není však vyloučeno, že je ve skutečnosti starší. Takové závěry nejsou sice vyloučeny, ale Havlík je pokládá za víceméně hypotetické problémy, stejně jako to, že Wiching musel ještě za života Metoděje uvolnit ze své správy Vislansko, které dostalo ještě před r. 885 vlastního biskupa Prochora, po němž nastoupil po smrti Metodějově, když Wiching si přivlastnil správu moravské církve, přívrženec latinského směru, biskup Prokult v letech 899—900 (srv. uv. čl. 46). Podle téhož autora lze o tom uvažovat, že biskupství v Krakově je svým založením moravské, není však pro to důkazů. Podobně je to s oběma biskupy, neboť sestavovatel a přepisovatel katalogu krakovských biskupů (z XIII. stol.) je uvedl až na rok 970—986, kdy Krakovsko bylo pod českým panstvím a mohlo jít tedy o nějaké misijní biskupy.

Je však skutečností, že Vislansko patřilo k říši Velkomoravské a že první hlasatelé křesťanské víry zde byli Moravané. Svědectvím moravské misie jsou též zbytky kostela z IX. stol., objevené na Vislici (Havlík, uv. čl. 46). Lehr-Splawiński (uv. čl. 347n.) upozorňuje též na archeologické objevy několika církevních budov. Je to rotunda P. Marie (sv. Felixe a Adaukta) na krakovském Wawelu, jejíž vznik jako předrománské stavby možno položit do IX. stol. Dále je to částečně zachovaný nejstarší předrománský kostel Salvatora na Zwierzyncu v Krakově, který pochází z IX.—X. stol., případně ze století XI. Rovněž ve Wislici byl odkryt malý kostel s apsidou orientovanou k východu, datovaný do IX. stol. Dovojuje z toho, že nejstarší období krakovského biskupství bylo na přelomu IX.—X. století.

Po pádu říše Velkomoravské r. 906-7 patřila Morava velmi pravděpodobně pod vládu českého knížete Vratislava I. (asi do jeho smrti), jenž pravděpodobně ovládal i Poodří, kde založil město Vratislav (dnešní Wrocław). Nové období českých výbojů na východ začalo za Boleslava I. (srv. Novotný, České dějiny I, 1, 484), za něhož kolem r. 950 tvořily český stát Čechy a území Chorvatů v Poodří. Po bitvě na Lechu r. 955 rozšířil Boleslav I. své panství na severovýchodě o Krakovsko a získal značnou část území staré Moravy. Hranice mohutné Boleslavovy říše udává tzv. zakládací listina pražského biskupství z r. 967—73. Patřily k ní Čechy, území Chorvatů v Poodří, území Krakovska (bývalého Vislanska) až k řekám Bug a Styr, horní Pováží a značná část staré Moravy až po řeku Váh (CDB I, 86, V. Chaloupecký, Česká hranice východní, ČČH 32, 1926). Tím také český stát převzal vlastně i kulturní poslání bývalé říše Velkomoravské ohledně šíření křesťanství a jeho kultury. Působilo tu jak české, tak moravské duchovenstvo. Na Moravě bylo v té době ještě samostatné biskupství. Na synodě v Mohuči r. 976 se připomíná vedle biskupa pražského také biskup moravský (CDB, 34), kronikář Kosmas ho nazývá před r. 982 Vracen (Chron. Boem. II, 21).

K vytvoření sjednoceného státu Polanů čili Velkopolska došlo před polovinou X. stol., prvním historicky doloženým vévodou je Měšek I. (963). Z obav před Otou I. hledal spojence, kterého našel v českém vévodovi Boleslavovi I., s jehož říší Polsko na jihu sousedilo. Z tohoto spojení vzešel r. 965 sňatek dcery Boleslava I. Doubravky s Měškem I. Bylo však nutno, aby se Měšek dal pokřtít, což se stalo r. 966, kdy přijali křest také jeho velmoži. Rok 966 se tedy pokládá za oficiální datum pokřtění polského národa. Jistě i kněz na Doubravka a české duchovenstvo v Polsku působící měli podíl na tomto díle. Měšek I. pak zřídil první polské biskupství kolem r. 968 asi v Poznani.

Nakonec si ještě všimneme otázky, zdali existovala v Polsku slovanská bohoslužba a církevní slovanština, navazující na díla soluňských bratří na Velké Moravě. T. Lehr-Splawiński zaujímá ve své studii (uv. čl. 346n.), podobně jako v předcházející práci (srv. Misja słowiańska sw. Metodiego a Polska we zbioru: Rosprawy i szkice z dziejów kultury Słowian, Warszawa 1955, 182 až 189) odmítavé stanovisko. Podle novějších badatelů (J. Vajs, F. Grivec, M. Weingart, R. Jakobson, B. Havránek, J. Stanislav, J. Kurz, K. Horálek, J. Dostál, J. Vašíčka, J. Cibulka aj.) je bezpečně dokázáno, že na Velké Moravě existovala v IX. stol. slovanská bohoslužba a literatura, která se odtud rozšířila do přemyslovských Čech a na sousední Slovensko. Příznivější stanovisko k této otázce zaujímá J. Widajewicz (zvl. v knize Państwo Wiślan, Krakow 1947), který pokládá zprávu ŽM (kap. IX) o vislanském knížeti a jeho pokřtění sv. Metodějem za věrohodnou. Také podle B. Havránka (srv. Otázka existence církevní slovanštiny v Polsku, Slavia XXV, 1956, 300—305, 302) je nepochybné, že Vislansko, ovládnuté Svatoplukem, přijalo pokřtění od sv. Metoděje s velkou pravděpodobností s obřadem slovanským. Rovněž souborné polské dějiny (Istoriya Pol'si, I, 1954, 36) přijímají tento předpoklad a kladou slovanský obřad i do doby prvních krakovských biskupů z konce IX. a z počátku X. století.

Na otázku, jak dlouho se v Polsku slovanský obřad udržel, odpovídá Widajewicz (uv. kn. 114), že končil smrtí Metodějovou (r. 885), trval by tedy jen krátkou dobu. K. Buczyk (srv. Szkice a materiały do dziejów literatury staropolskiej, 1955, 12n.) mluví o době nejméně 20 let, případně delší, pokud bylo Vislansko pod českou vládou. Je jisté, že slovanská bohoslužba na Moravě smrtí Metodějovou nezanikla a užívání staroslověnského jazyka trvalo i v přemyslovských Čechách v X. století. Bylo-li Vislansko (Krakovsko) pak získáno Přemyslovci, jejichž vláda se tam udržela skoro do konce X. stol., lze předpokládat, že v této době se v Polsku udržoval i slovanský obřad. Když hnězdenský kníže Měšek I. přijal r. 966 křesťanství po sňatku s českou Doubravkou, styky Piastovců s Čechami pokračovaly. Soudí se sice obecně, že tu šlo o obřad latinský, avšak prostředí Boleslavova

dvorce nevyklučovalo užívání slovanského obřadu, čehož důkazem je staroslověnská literatura (svatováclavská a ludmilská) v Čechách v době X. stol.

Na potvrzení staroslověnské kultury v samém státě Piastovců uvádí Havránek (uv. čl. 303n.) svědectví křesťanské terminologie polské a píseň Bogurodzica dziewica. Protože polská křesťanská terminologie je v podstatě shodná s českou, jak soudí T. Lehr-Splawiński (Rosprawy ..., 189—234) i B. Havránek (uv. čl. 303), je zřejmé, že pochází z počátků křesťanství v Polsku. Jsou v ní i staré výrazy, které ve spisovném českém jazyku XIV. stol. již ustupují. Je to potvrzením toho, že staroslověnská kultura v českých zemích v X. a XI. století silně ovlivňovala polské prostředí od X. stol. A česká náboženská terminologie souvisí těsně se staroslověnsčinou. Píseň Bogurodzica dziewica je velmi starobylá, byzantský její ráz dokázal J. Birkenmajer (Zagadnienie autorstwa „Bogurodzicy“, 1935 a Bogurodzica dziewica, 1937). Jazykovou starobylost písně potvrdil T. Lehr-Splawiński (ve sborníku Prace historyczno-literackie 1936, 85n.), v níž jsou podle Havránka paleoslavismy i čechismy (uv. čl. 304n.). Týž autor soudí, že píseň Bogurodzica dziewica pochází aspoň z XI. stol., případně již ze stol. X.

Když císař Karel IV. založil r. 1344 v Praze klášter „na Slovanech“ a povolal do něho charvatské mnichy, založil Konrád II., vévoda Olešnický v Slezsku r. 1380 slovanský benediktinský klášter v Olešnici u Vratislavi (zanikl v husitských válkách) a také v Polsku v krakovském předměstí Klepařích v kostele sv. Kříže vznikla odnož pražského kláštera „Na Slovanech“, příčiněním královny Jadwigy, manželky Vladislava II. Jagiella. Do obou těchto klášterů byli povoláni benediktinští mniši z Emauz. Slovanská bohoslužba se uchovávala v krakovském kostele ještě v 2. pol. XV. stol., jak dosvědčují polští historiografové Jan Długosz (—1480) a Matěj z Miechova (—1523). V klášteře na Klepařích byly nalezeny též tři pergamenové zlomky hlaholského misálu, psané charvatskou hranatou hlaholicí. Jsou to krakovské zlomky hlaholské (chované v knihovně university Jagiellonské v Krakově pod č. 5567), rukopis, který byl napsán pravděpodobně v Praze brzy po založení kláštera emauzského nějakým charvatským mnichem podle starobylé památky z jihu a odtud pak přišel koncem XIV. stol. do Krakova (srv. J. Vašica, Krakovské zlomky hlaholské, Slavia XVIII, 1947, 111—137).

ThDr. Antonín Salajka

O CHRÁMOVÝCH KOBERCÍCH, OBRAZECH A SOCHÁCH

V dubnovém D. P. byl povzbudivý článek o oltáři. Pro závažnost oltáře v našich chrámech bude užitečné se k tomuto tématu ještě obšírněji vrátit. Ve zmíněném článku bylo však též napsáno: „Ostatní ozdoby, jako např.: ...relikviáře, sochy, obrazy, koberce apod., podtrhují a zdůrazňují důstojnost a význam oltáře...“ Tož zatím ve dvou článcích si zrekapitulujme nejdůležitější o těchto věcech a dnes si především připomeňme něco o chrámových kobercích, obrazech a sochách.

Koberce se začaly do kostelů dávat od 11. stol. — do té doby bývala dlažba bohatších chrámů zdobena umělecky zhotovenými mozaikami. Koberce jsou jistě vhodnějším dekoračním prostředkem než mozaika, neboť přispívají netoliko k chrámové výzdobě, ale i k pohodlí kolikrát dosti náročných návštěvníků bohoslužeb — tlumí hluk a i v zimě zároveň uměňují chlad. Přestože kostely k jejich týdnennímu čištění mají vysavače prachu, přece mají být koberce alespoň jednou do roka důkladně vyklepány.

Pokud se týče obrazů a soch, budtež napřed připomenuty všeobecné předpisy církevního práva o účtě svatých, posv. obrazů a příp. relikvií, k nimž se ovšem zevrubně vrátíme až v dalším článku. V kánonech CIC 1276 až 1278 dovidáme se následující: „Je dobré a užitečné sluhý Boží s Kristem kralující prositi a vyzývati a jejich ostatky a obrazy uctívati, ale přede všemi ať všichni věřící vzdávají synovskou úctu nejblah. Panně Marii. Je dovoleno veřejně uctívati pouze ony služebníky Boží, kteří byli mezi svatě a blahoslavené zařazení autoritou Církve. Právoplatně do počtu svatých zařazeným náleží pocta úcty; svatí mohou býti uctíváni jakýmkoli úkonem tohoto druhu úcty všude; blahoslavení však mohou býti uctíváni pouze na místě a způsobem, jaký dovolil římský velekněz. Je chvályhodné, když se zachová patřičný způsob, že se vyvolá a s potvrzením Apoštolské stolice ustanoví svatí, jakožto ochráncové národů, diecézí, území, bratrstev, řeholí a jiných míst a morálních osob; u blahoslavených není to možno bez zvláštního povolení Apoštolské stolice.“

Speciálně o obrazech svatých a jejich účtě mluví pak kánon 1279—1280: „Nebudiž nikomu dovoleno do kostelů i vyňatých i na jiná posv. místa dáti nějaký posv. obraz nebo se přičiniti, aby byl dán, nebyl-li schválen místním ordinářem.“ Každý obraz musí odpovídat dosavadní církevní tradici a musí být správný historicky; jinak není do kostela přípustný. „Ordinář pak nechť neschvaluje posv. obrazy, které mají býti vystaveny k účtě věřících, jestliže se neshodují s vžitým církevním zvykem.“ Bez církev. censure nesmí nikdo, ani laici dát natisknout posv. obrazy, ať s modlitbami nebo bez nich (kán. 1385,

§ 1, 3) a do tisku nesmějí být připuštěny obrazy, které odporují církev. pojetí a dekretům (kán. 1399, 12). „Místní ordinář nikdy nemá dovolit v kostelích nebo na jiných posv. místech vystavovati obrazy dogmaticky závadné, jež pohřešují povinnou slušnost a počestnost a které prostým lidem dávají příležitost k nebezpečnému omylu.“ Nelze např. do chrámu připustit obraz Nejsv. Trojice v podobě osoby s trojí tváří, Ducha sv. v lidské podobě apod. Rovněž se nehodí do kostela mnohé obrazy z doby renesance pro svůj příliš realistický ráz a příp. nedostatek oděvu na představovaných osobách. „Jsou-li obrazy vystavené veřejnému uctívání a slavnostně svěceny, tož toto posvěcení je vyhrazeno místnímu ordináři, který je však může svěřití kterémukoli knězi.“ - „Jestliže vzácné, tj. staré, umělecké, úctou proslavené obrazy, vystavené veřejné účtě věřících v kostelích, veřejných kaplích, potřebují někdy opravy, nikdy nemají býti opravovány bez písemného souhlasu ordináře; ten pak, než dá svolení, má se otázati o radu rozumných odborníků.“ U nás je k tomu kompetentní Památková správa. Kostelní obrazy mají být vždy umělecké a duchovní správce nikdy nemá připustit do chrámu moderní umělecky bezcenné barbotisky, příp. tuctové, továrensky dělané sochy. Rektor kostela má při vhodných příležitostech upozornit věřící, aby bez porady s ním žádný obraz nebo sochu pro kostel nekupovali. Kostel se nesmí státi sběrným místem pro umělecky nehodnotné, příp. z domácnosti vyřazené sochy a obrazy — dům Boží má být po každé stránce domem nejvzácnějšího umění a vkusu.

Obrazy a sochy v kostele bývají nejen na oltářích, ale i na stěnách, na oknech i na stropě, ale nikdy nesmějí být na podlaze, jak se to na počátku středověku objevovalo v mozaikách. Není sice nutno, aby byl na oltáři obraz titulu kostela, ale dá-li se obraz na hlavní oltář, má to být obraz titulu kostela. Nikdy nelze dát na oltář obraz pouhého srdce Páně bez ostatního těla (kongr. posv. Oficia 26. 8. 1891) nebo obraz dvou srdcí, totiž Pána Ježíše a Panny Marie ve stejné velikosti a výzdobě, takže by vzbuzovaly dojem téhož stupně důstojnosti. V témže kostele a tím spíše na témže oltáři nikdy nesmějí být dva nebo více obrazů téhož svěťce, ale mohou tam být obrazy různých tajemství (např. Neposkvrněné Pojetí Panny Marie a Panna Maria Nanebevzatá). Obrazy blahoslavených jsou dovoleny jen v tom kostele (i na oltáři), kde je povolena o nich mše sv., v jiných kostelích jen s povolením Apoštolské stolice. Obrazy sluhů Božích mohou být jen na zdi kostela nebo na okně, ovšem bez jakýchkoliv odznaků svatosti. II. nicejský koncil (r. 1787) potvrdil prastarý církevní obyčej, že se smějí před svatými obrazy zapalovat světla i kadidlo. Kříž a jiné sochy

a obrazy Páně (i Ježíšek v jesličkách) inscenují se ve stoje triplici ductu, obrazy Panny Marie a svatých pouze duplici ductu.

Jestliže jsou v chrámech malované nebo plastické obrazy, resp. sochy podle směrnic, které byly výše vypsány, jsou pak jistě nejen pěknou ozdobou, ale pro návštěvníky chrámu jsou i poučením a povzbuzením a předmětem úcty, která se ovšem odráží v jejich prototypu. Nikdo se také potom nemůže nad nimi pohoršovat... Vždyť obrazy vznikly jako samozřejmý postulát lidské přirozenosti. Má-li totiž někdo někoho opravdu rád a chce jej co nejintenzivněji ctít, aniž může být u něho, chce mít alespoň jeho obraz a dává před něj třeba kytičku apod. (dítě otci nebo matce, milenec své milé apod.). Ovšem u věřících byl patrně od nejstarších dob pro obrazy ještě více rozhodující ten důvod, aby byli puzeni k následování ctností, jimiž Pán Ježíš, Panna Maria a světci vynikali, a nikdo snad není tak naivní, aby se domníval, že katol. křesťané svou úctu prokazovali onomu plátnu, kameni, dřevu nebo barvám, z nichž ten nebo onen obraz byl vytvořen.

Gratia ani v tomto ohledu non destruit naturam a proto Církev od posvátných prostorů od svého počátku obrazy připouštěla, jak je to patrné ze svědectví sv. Klimenta Alex., Tertuliana aj. a zvláště z četných obrazů v kata-

kombách, v nichž jsou rozmanité obrazy symbolické (na příklad: beránek, dobrý pastýř, réva, ryba a různé monogramy Krista Pána a věčnosti — např. velké alfa a omega) i historické (např.: Noe v arše, oběť Abraháma, tři mládenci v peci ohnivé apod. a v katakombách sv. Priscily je též nejstarší obraz Panny Marie asi z roku 100). Tyto katakombální malby jsou malovány přímo na kamenech a počínají někdy po r. 79 po Kr., což lze soudit z toho, že jejich styl je mladší, než styl malířů, kteří pracovali v Pompéjích, které byly zničeny r. 79 po Kr.

Obrazy a sochy vždy se vztahují na svůj prototyp, a to též znamená, že obrazy a sochami se vlastně vzájemným způsobem (relativně) projevuje úcta k Bohu; obrazy a sochami Krista Pána bezprostředně, obrazy a sochami Panny Marie a svatých prostředně; neboť jejich svatost byla umožněna Boží milostí a dobrotou, takže úcta k nim v první řadě je oslavou Boží milosti a dobroty, která se ve svatých jaksi odzrcadluje a jejich moc, pro kterou se k nim utíkáme, je jen moc přimluvy u Boží lásky. Nutno to připomenout věřícím zejména okolo svátku sv. Judy Tadea, sv. Antonína Pad. aj. K Bohu voláme: Smiluj se nad námi, kdežto ke svatým, včetně Panny Marie: Oroduj za nás. Pannu Marii ovšem ctíme nad ostatní svaté (kultem hyperdulie).

ThDr. Jaroslav Kouřil

ZBYNĚK ZAJÍC Z HAZMBURKA, ARCIBISKUP PRAŽSKÝ

S otázkou vzdělání arcibiskupa Zbyňka Zajíce byly vždy potíže. Nejladněji je vyjádřil známý demagogicko-pamfletický popěvek, který uvízl v paměti mnohých současníků jako jediná vzpomínka na tohoto nešťastného držitele svatovojtěšského trůnu: „Zbyněk Zajíce Abeceda spálil knihy a nevěda, co jest v nich napsáno“ (NUK III, G 16). Dosud nejdůkladnější životopisec Zbyňkův prof. Stejskal připouští, že mohl studovat v cizině jako jeho otec, v r. 1357 frekventant práv v Padově. Usuzuje tak z toho, že se jeho jméno nechte v zachovaných matrikách pražské filosofické fakulty z této doby. Na jeho vzdělání chce soudit i z torza knihovny odkázané dobrovitzkému klášteru, přičemž o nich ví jen z Pubičky, ačkoliv Balbínovou zásluhou je jejich seznam vytištěn hned v několika publikacích jako významný kulturní dobový doklad. Ani Novotný asi nevěděl o Zbyňkových knihách více. Stejskal si správně všímá skutečnosti, že ani jeho největší odpůrci mu nevyčítají úplnou neznalost nebo docela neschopnost. Vhodně praví: „Uznávají jeho rozvahu přirozenou, třeba vědomosti bohoslovecké mu upírali, jistě v mnohém upřílišují, neboť jiné jest vynikati zvláště při subtilních tehdejších distinkcích a jiné míti správné názory základní.“ Pak se odvolává na pochvalu, udělenou mu Řehořem X. r. 1410, vyznívající v uznání „muže moudrého a velkým vlohami nadaného“. Uznání v listinách zhotovovaných podle ustálených formulářů a určených osobnostem poplatným vysokými taxami nelze jistě přeceňovat. V našem případě se však jeho váha prokázala ex post celkovou bilancí krátkého Zbyňkova života. Po stručné kritice osobnosti mladého arcibiskupa Novotný celkem přijatelně uzavírá: „I když snad je jen pomluvou zpráva pozdějšího spisovatele, že se teprve jako arcibiskup učil abecedě, jistě jeho vzdělání netoliko theologické, ale vůbec literární nebylo valné a snáze jistě vládl mečem než perem.“

V dobrovitzkém klášteře, jak jsme ukázali, působila celá řada příslušníků rodu Hazmburského. I když všichni snad nepocházeli přímo z klapské větve, přece měli k ní blízko příbuzenskými vztahy. Nebylo nic přirozenějšího, než že synové Viléma, nedávno sekularizovaného podjáhna, kromě Zbyňka Oldřich, Mikuláš, Jaroslav a Jan, všichni uvědomělí katolíci, zvláště Oldřich, klášter - gotickou vilegiaturu navštěvovali a nikde jinde než tam nabývali patrně základů svého vzdělání a ještě více náboženského uvědomění. Snad bude dovoleno v této souvislosti zacitovat dílko augustiniána Josefa Tábořského z r. 1778, který, pozastaviv se u Sv. Dobrotivé, významně podotkl, že „v tom klášteře školy pro mládež byly“. Opakuji jen to, co asi v pol. XVII. stol. zjistil Balbín, který v klášteře viděl školní místnosti a stoly se

stopami po inkoustu i jinými znameními žákovského používání. Není vyloučeno, že po renovaci svatodobrovitzského kláštera v XVII. stol. se navazovalo na tradice z dob předhusitských a že by tedy gotická epocha dobrovitzská proslula i šířeji jako středisko aspoň místní vzdělanosti. O docenty by nebyla nouze. Svatotomášské řádové učiliště mělo vynikající pověst, knihy tam byly váženy; kodex Thomeus by asi o tom pověděl více. Styky Prahy se Svatou Dobrotivou jsou prokázány, proč by se tak nedělo obráceně? Pak se mohl dostat Zbyněk i před katedry řádových příslušníků působících na Malé Straně. Jestliže si neodnesl z té doby vášnivý sklon ke knihám, k řešení subtilních theologických kwestí, k universitním shromážděním a s nimi spojeným učeným hádkám o nominalismus a realismus nebo s pozorným poslechem improvizovaně přednášených quodlibetů a zachoval si v jinošském věku zálibu v jízdě na koni a v osobní rytířské statečnosti, neznamená to, že při své vynikající přirozené inteligenci, spojené s obdivuhodnou ukázněnou zásadovostí, nebyl ve fundamentálních otázkách ortodoxní náboženské doktriny důkladně vzdělán. Bez toho a jistě bez solidních učitelů a rádců si nevysvětlíme, jak jeho počáteční upřímné zaujetí pro náboženskou reformu, ani jeho pevné, nekompromisní stanovisko, když poznal zcestí strany Husovy, vedoucí nutně k odklonu od dogmaticky bezpečné základny. Jeho zaujetí pro náboženskou renesanci, které ho spojilo zpochybně s Husem a uvedlo ho na společnou cestu s ním, se vysvětluje právě svěže reformním augustinovským hnutím, propagovaným i mimo tradiční augustiniánské řehole Bratřími společného života.

Jednání Zbyňkovo jako arcibiskupa tuto domněnkuálně potvrzuje. Nad Zbyňkem se pozastavuje mimořádně poučený znalec celého Husova údobí F. M. Bartoš a nemůže mu při jeho nezkušeném mládí upřít celou řadu sympatických vlastností. Ovšem že je vysvětluje toliko na povrchu zůstávajícími poukazy na jeho předpokládané „rytířské“ ctnosti. Byl prý „více voják a rytíř než kněz a právě to činilo z vypovězení poslušnosti papeži krutou otázku cti“. Je přesvědčen, že u „ctihodného a nešťastného arcibiskupa sluší hledat pohutky ryzí a vážné, nemohl téměř ani jednat z důvodů malicherných“. Zaznívá tu v trochu jiné tónině názor Loserthův, že Hazmburk „errinnerte an die streitbaren Fürsten der hererer Jahrhunderte, die im Felde weit bewanderter waren als im Chore... in Böhmen wohl der letzte der die Stola mit dem Schwerte vertauschte“. Ani jednostranný Novotný nemůže Zbyňkovi upřít „opravdovou horlivost“ přinášející vedle porozumění (pro potřeby doby) „také vůli nejlepší“. Obdivuje i jeho odvahu dát

ná „malá cesta“ svatě Terezie Ježíškovy, jež nám zdůrazňuje, že svatost nemáme hledat v mimořádných a neobyčejných povinnostech, nýbrž svatost třeba chápat jako svědomité plnění všedních povinností. Umění „malé stezky svatosti“ spočívá v tom, že své každodenní a všední povinnosti konáme s neobyčejnou láskou a oddaností k svému Pánu. Milióny křesťanů jsou zavázány vděčností za „Dějiny duše“ prostítné karmelitky z Lisieux. Její následování Krista je tak jednoduché a přece velkolepé. Velkomyslnost, pokora, sebeobětování, a to vše v opravdu hrdinském stupni, patří též k „malé stezce“ svatě Terezičky a tomu se musíme v její škole učit. A všechny kanonizace posledních let — ať je to sv. Pia X., sv. Bernadetty z Lurdu, sv. Dona Boska aj. Jsou vlastně kázání Církve na téma „Následování Krista v naší době“, chtějí i ty stát se svatými.

Naše úvaha o svatosti není nakonec ničím jiným než přemýšlením, jak my jako křesťané v dnešní době musíme žít. Jsme přece všichni povoláni k následování Ježíše Krista a tím k svatosti, i když není snad nebezpečí, že všichni budeme oficiálně kanonizováni a postaveni na oltář jako vzory svatosti heroické. Avšak každý z nás se musí stát aspoň světcem všedního dne. Až jednou staneme u brány nebeské, sv. Petr nebude se nás ptát, v které době jsme žili, ale bude se nás ptát po našich dobrých skutečích a po našich ctnostech. Nebeský Soudce bude se nás tázat, jak jsme se snažili účinky své doby křesťanský splnit. Jinak bychom byli smutnou postavou člověka, jenž jako křesťan zaspal úkoly své doby.

Svatí v nebi čekají na svatě XX. století, na své bratry a sestry, kteří zde na zemi a dnes vydávají svědectví Kristu Pánu před světem a nastoupí cestu následování Krista. Kež všichni splníme své poslání, jež nám dal Bůh, jako světci všedního dne a jednou dojdeme svého životního cíle — přidružení k zástupům svatých a světců, abychom společně v blaženém patření na Nejsvětější Trojici chválili svého Tvůrce, Spasitele a Posvětitel na věky věků! Amen.

ThDr. Josef Kubalík

PAMÁTKA ZEMŘELÝCH

Co příprav vykoná člověk i před malou cestou! Cesta na věčnost by přípravy nezastihovala? Slovo o smrti, která se nám v tyto dny tak stává před očima, nemá být tedy strašením, ale slovem vážným, platícím mně i vám!

O smrti pamatujeme především toto: Křesťanství je celou svou povahou náboženstvím naděje a naděje vždy pohlíží do budoucna. Proto smrt v pojetí křesťanském je pouhým přechodem. Vira v posmrtný život tkví pevně v hlubinách lidské bytosti. Svědčí o ní též náboženství dávných národů. Vira v možnost zachytit se do věčnosti a touha po ní je tak mocná, že se s ní, třeba v jisté obměně, setkáváme ovšem i mimo projevy náboženské. Např. někteří lidé, především mladí, mají zvyk rýt do kůry stromů počáteční písmena svého jména. Nelze to vždy jen odbýt pouhým konstatováním, že jména hloupých... Ten mladý člověk měl cosi na srdci, cítil pomíjelnost svého bytí, prchavost a nenávratnost chvíle, kterou tu prožíval a chtěl proto vytrhnout ty drahé a vzácné vteřiny z propasti zapa-

dosud nezmizel, učiníme si jej i dnes předmětem svého rozjímání; ať se v každém z nás posílí touha po upřímnosti.

Jaký by byl život na zemi, kdyby nebylo upřímnosti a pravdy? — Kdyby nemohl spolehlivě věřit syn rodičům, žák učitel, manžel sobě navzájem, nemocný lékaři, soudce svědkům, prostě člověk člověku. Proto chce Bůh, abychom v řeči a chování dbali vždy pravdy. Naše slova mají být projevem našeho vnitřního smýšlení a naše skutky obrazem našeho svědomí, máme být vždycky upřímní. Především máme být upřímní k sobě a přiznat si své slabiny a podle toho se zařizovat k lepšímu. I to je slabost, jestliže někdo se staví lepším, než ve skutečnosti je. Neboť kdo je vpravdě vnitřně veliký, neklade žádnou zvláštní váhu na nějakou počtu zevnější, která jeho vnitřní hodnotě nic nepřidává, naopak, takový člověk utíká od podstatného k zevnějšímu a to mu ubírá síly — jen slaboch je neupřímný, kdežto upřímnost je známkou člověka mravně silného. (Viz např. sv. Jan Kř.) Dále máme být upřímní vůči Pánu Bohu; nikdy nemáme se svým svědomím smlouvat, ale poctivě se postavit pod Boží vůli. Při sv. zpovědi máme odhalit všechny „záhyby“ své duše, aby nás zpovědník mohl opravdu dobře vést. A pak máme být upřímní ke všem lidem, a zvláště ke svým nejbližším, jako např. manžel vůči manželce a naopak. Upřímnost je totiž co přímost resp. mezi přímostí a upřímností není podstatného rozdílu. A vybavme si v mysli obraz přímé cesty, která nemá žádných nepřehledných a nebezpečných zátočin a serpentín a snadno poznáme co se upřímností míní. Je to vlastnost, podle které člověk ve svém jednání a řeči i myšlení kráčí přímo, bez zálužnosti, bez vytáček, bez faleš, bez přetvářky, bez dvojí tváře. To ovšem neznamená, že musíme do svého nitra nechat nahlédnout každému zvědavci, ale to znamená, že nikdo nemá mít na jazyku med a v srdci jed, ale spíše co na srdci, to na jazyku. Ovšem přitom každý musí s upřímností jemně zacházet, neboť upřímnost neopravňuje nikoho na všechna tajemství a nikdy ne na tajemství světená a stavovská; upřímnost nikdy nesmí žádat taková sdělení, jež poškozují čest a dobré jméno bližního a která by se spíše mohla kvalifikovat jako škodolibost nebo klepařská zvanivost ap. Kolik takováto „upřímnost“ už nadělala zla!

Ale vraťme se ještě při svém uvažování k pojmu přetvářky. „Ohyzda zlá je na člověku lež“ (Sir. 20, 26). Přetvářka však je ještě něčím daleko horším, než obyčejná lež. Kdo lže, zneužívá ke klamání pouze svůj jazyk, ale přetvářeč, licoměrník zneužívá nejen jazyk, ale celé své srdce, celé své chování, svou tvář a všechny své skutky, a proto sv. Petr Chrysolog říká, že na přetvářeči lže všechno. Jestliže „mrav člověka prolhaného je bezecný“ (Sir. 20, 28), tož přetvářka je známkou úplné bezcharakternosti, podlosti a zvrhlosti. Vzpomeňte, jak se přetvářel, jak na sebe vzal jinou podobu dábel v ráji. Vzpomeňte, jak se přetvářoval Kain. Do očí svého bratra se choval tak, jako by již zanechal hněvu a pln vřidnosti se na něj obrátil: „Vyděme ven“ (I. Mojž. 4, 8). A Abel ve své prostotě uvěřil Kainovu laskavému slovu a jeho vřidné tváři a v širém poli byl od něho zavražděn. Přetvářoval se Joab. Amasovi vyšel vstříc jako jeho nejlepší přítel — „zdráv buď, bratře“ — volal a jednou rukou jej objímaje, druhou rukou vrazil do jeho srdce meč (II. Král. 20, 9). Přetvářovali se Řekové,

když zdánlivě od Troje odtáhli a zanechali tam před bránou velikého děveného koně jako dar. Přetvářel se loutkový král Herodes, když se dověděl o narození Pána Ježíše. Rekl Mudrcům: „Jděte a přejte se plně po dítěti a když je naleznete, zvěstujte mi, abych i já přijda, poklonil se jemu.“ a přitom hodlal Ježíška zavraždit. Ale největšími mistry v převádce byli fariseové, a proto této ošklivé vlastnosti se říká též farisejství. Už jsme si to ukázali nedávno (XVI. po Sv. D.) a ukázala nám to i dnešní evang. perikopa, ale lze to vidět i z tolika jiných textů Písma sv.

Pamatujete se např. jak jednoho dne přivedli fariseové k Pánu Ježíši ženu, která byla přistřižena při cizoložství. Představte si jejich škodolibé pohledy a vzlykot zahanbené ženy. Byla to odporná záležitost. Domněle čísti fariseové chtěli přivést na světlo veřejnosti a do světa vykřičet něco, co chce Bůh projednávat v naprostém soukromí, ale především i tenkrát chtěli chytit do své rafinované nastrožené léčky Pána Ježíše. Mojišský zákon, jak víme, stanovil za cizoložství trest kamenování. Pán Ježíš však dobře znal zkažené srdce fariseů. Chtěli sebe povýšit a ženu, a hlavně Krista Pána před lidem potupit, aby se nad Ním, jako nad přítelem hříšníků, mohli vyvátnout. Byla to věru trapná situace, kterou Božský Spasitel ukončil otázkou: „Kdo z vás je bez hříchu, vzr první po m kamenem“. A kameny nesvíšřeli, ale fariseové se počali ze scény vytrácet. A ten, jenž odpustil Maří Magd., kajícím Jotru aj., ten odpustil také této ženě, litující svého hříchu, prostě kající hříšnici, těžce hřimel proti pyšným, nekajícím se a pouze vnějškově pobožným fariseům, rafinovaným chameleonům. Neřeba snad nikomu pojem chameleóna zjasňovat. Je to živočich, který se vyznačuje tím, že mění barvu svého těla. Jinou barvu má v klidu, jinou v podeždění, jinou ve stínu, jinou na slunci, ale on za to nemůže, je to živočich nerozumný. Ale fariseové byli za svou přetvářku odpovědní a proto ten, jenž přišel na svět, aby svědectví vydal pravdě (Jan 18, 37), jejich líceměstnost tak přísně tepal.

„Řeč není dána člověku k tomu“ — praví sv. Augustin — „aby jiné klamal, ale aby jiným dával najeho své smýšlení“. Sv. Augustin tím jen jaksi osvětluje slova Pána Ježíše: „Budiz vaše řeč ano, ano, ne, neboť co nad to jest, ze zlého jest“ (Mat. 5, 37) a že ze slov svých budeme ospravedlněni nebo odsouzeni (Mat. 12, 37). Tím spíše nám nebyla ke klamání dána lidská tvář a celý lidský zjev. Už ve Starém zákoně bylo vysloveno: „Běda falesným, běda těm, kteří mají dvojaké srdce, běda hříšníkovi, který chodí po dvou cestách“ (Sir. 2, 14). Budme upřímní a každý náš skutek nechť je „projevem našeho spravedlivého smýšlení, našeho ryziho srdce, blížícího láskou k Bohu a bližnímu. Ať je tomu tak zvláště v našich rodinách i mezi těmi, kteří pracují na stěpném díle. Ať je tomu tak i mezi státníky. O každém z nás by měla platit slova, jež Božský Spasitel řekl o Nataanaelovi: „Hle, pravý Izraelita, ve kterém není lsti“ (Jan 1, 47), příp. slova, jimiž svato-pisec charakterizuje starozákonního Joba: „Byl muž v zemi Hus, jménem Job a muž ten byl upřímný a poctivý, bál se Boha a vystíhal se zlého“ (Job 1, 1). Amen.

ThDr. Jaroslav Kouřil

ŽIJME JAKO SVĚTICI VŠEDNÍHO DNE

V Š E C H S V A T Ý C H

Na sklonku církevního roku opět prožíváme svátek Všech sv. Diváme se do nebe za všemi oněmi mravními velikány, obdivujeme je, vzýváme je a mímódě se nám v mysli vynořuje otázka, zdali i my jednou budeme tam, kde jsou oni? — Snad si dokonce někdo z vás, m. dr., myslí, že dnešní doba není vhodná pro usilování o svatost, resp. k následování Pána Ježíše. A tak se o dnešním svátku na to trochu podíváme.

Zádná doba v dějinách lidstva nebyla ideální a dokonalá. Opěvování zlatých starých časů bývá často projevem nevědomosti nebo nepochopení. Je nesporné, že moderní doba naše má úžasně úspěchy v oblasti pokroku technického i kulturního. Mnozí sociologové však připomínají jako její stn nebezpečí zmasovění lidstva. Domnívají se, že moderní člověk je v nebezpečí, že se stane nesamostatným, lehkověrným a bez společenství neschopným, jakýmsi nemyslicím a neodpovědným kolečkem v onom stroji lidské společnosti. Uprilišně se hovoří o moderním strojeném člověku. A tu vystupuje pro nás první požadavek: Moderní křesťan, resp. katolík současné doby, musí být člověkem samostatně myslícím a kritickým. Musí mít jasný a přesný úsudek o všem a dostatečné znalosti ve věcech víry, aby vše posuzoval pod zorným úhlem věčnosti. Může se mu občas stát, že se svou vírou zůstane osamocen. Přesto však nikdy nesmí ztratit cit pro nadpřirozeno, pro krásno a uchovat si vždy správné hodnocení skutečnosti.

Kladným momentem naší doby je zase nesporně vědomí sociální odpovědnosti: dnešním lidem je samozřejmé to, že každý člověk má povinnost se starat o sociální otázky a zasadit se o spravedlivé rozdělení dober mezi všechny lidi. Zajiště nebyl ani jediný světec, který by si nebyl vědom sociální odpovědnosti. Hlavní příkázání lásky k Bohu a k bližnímu bylo v křesťanství vždy platné. Ba i poustevníci v době starokřesťanské nebyli prostě utečenci před životem, neboť jejich modlitby a odříkání měly za cíl prospěch pro celou křesťanskou společnost. Avšak v dnešní době katolický křesťan v tomto ohledu sociálním má mnoho úkolů. Dnes samozřejmě není potřeba rozdávat polečku chudým, jak to činila např. sv. Alžběta Durynská nebo naše bl. Anežka u bran svého kláštera, neboť dnešní společnost pečuje o potřeby svých členů postižených chorobou, stářím, o zotavení pracujících atd. Avšak katolík dnešní doby se musí zajímat o tyto věci podle možnosti a v místě, kde je mu to možno. Církev sice již odedávna přenesla formuloval, jak se dívá na sociální otázky, ale je třeba uznat, že je živý zájem v dnešní společnosti pro službu a zvýšení životní úrovně všech členů společnosti.

Dnešní křesťan potřebuje mít též vzory pro svůj život. A tu se nám ukazuje význam našeho kalendáře. Když Církev někoho kanonizuje, resp. prohlašuje svatým, nechce tím totiž jenom tvrdit, že on je svatý. Doporučuje ho ctit, neboť kanonizovaný světec má nám co říci stran našeho poslání, totiž následování Ježíše Krista. Tak dónes svatý Tomáš Morus je nám příkladem neohrožené věrnosti k svatě Církvi. Nebo dónes je pozoruhod-

krmy, udržujícími v nás pozemský život, je chléb, tak myšlenka na smrt je nejvýživnější ke konání pozemského dobra pro druhé a k získání věčného života pro sebe. Proto se doporučuje, abychom každé závažnější rozhodnutí činili se zřetelem na smrt, abychom sami sebe často se dotazovali: bude mi v hodinu smrti útechou, že jsem jednal takto, že jsem se takto k bližnímu choval? A bude mi útechou, že takto jsem smýšlel, toužil? Pak dále vplétat při různých příležitostech našeho denního života do práce, myšlení, touhy představu, zda to není vše již naposledy a že možná již nic nepůjde udělat jinak nebo lépe. Dále beze strachu číst o smrti, o ní přemýšlet, v úctě chovat posmrtné obrazy na zemřelé, kteří nás předěšili v životě, v lásce i smrti, ptát se, co bude asi napsáno na takovém obrázku o nás a zda to bude všechno pravda.

Takové jsou nejdůležitější myšlenky o smrti, jak má o ní smýšlet křesťan. Člověk přirozeně touží po životě a proto smrt, která přináší jeho ztrátu, bude vždy čekána s jistým chvěním. Není rozloučení, které by nebolelo a čím užší je spojení, které smrt trhá, tím bolestnější je chvíle roztržení takových vazeb. Chvěje-li se člověk před tímto roztržením, pak je to především strach o budoucnost. Má-li být budoucnost posmrtná, úměrná hodnotě člověkovy pozemského života, pak tím větší obava, čím ten život byl pochybnější! Zklidnit může vzpomínka na Boží milosrdenství, která — po lidsku řečeno — je větší než jeho spravedlnost. Bůh je milosrdný a předmětem milosrdenství je především odstraňování bíd, kde bude objevena, a to pro zásluhy Ježíše Krista. Proto stačí ze strany člověka, aby projevil při každé myšlence na smrt, účinnou touhu zbavit se zla v sobě a kolem sebe dělat lidem dobro. Hrozná bude smrt jen těm, kteří možnost smrti zneužívají válkami, aby zničili ty, kteří stojí v cestě jejich hamižnosti, touze po mamonu, kteří dar Boží, jímž je život, zabíjejí a tak se stávají zloději životů a zloději všeho, co jim nepatří. Kupčí i se smrtí, aby vydělali pro vlastní zesobečtý život!

Zamysleme se dnes vážněji nad údělem smrti a nad pomíjelností, kterou zdánlivě přináší všemu pozemskému a kdyby unavená přirozenost, když zazní slovo smrt, chtěla se spokojit jen s pouhou resignací, pomozme si i slovy básníka... „po tmě si stesklo mi? Mé srdce klidno buď i / dost času bude spát. A oči unavené si odpočinou zas. / Mé srdce pamatuj, a nevolej noc sem. / Tvář v tvář osudům neulekaně hledí / Mé srdce klidno buď — zítra se usmějem —“. Zcela pochopitelná je nám pravda, vyrytá na pomníku: „Smrt? Nikdy! Ale ze stínů a mátožných představ do jasné pravdy!“

Prof. Alois Talanda

ŠTÍT VÍRY

NEDELE XXI. PO SV. DUCHU

Křesťanské náboženství si nesmíme představovat jako nějaký sváteční oblek, který si vezme člověk pouze v neděli a svátek, jde do kostela, na procházku apod., pak jej odloží a po celý týden se na něj ani nepodívá. Nikoli! Náboženství křesťanské je i pro obyčejný, praktický život, pro všední den! Ono má ovládat naše smýšlení, slova a jednání, má nás každodenně

pozvedat k vyšším cílům, dát všemu našemu konání i utrpení pozemskému vyšší smysl.

Zvěčnělý chodský spisovatel Jan Fr. Hruška vydal před léty vzácnou knihu: „Proč jsem neodpadl a neodpadnu?“ Vane z ní ryzí český duch, ale i duch plný víry. Praví o sobě: „Zachoval jsem si víru chodského sedláka, prostou a živou“. Co mu dalo pevnost v prostředí, kde tak mnozí kolísali nebo i ztroskotali? Byla to jistě slova sv. Pavla: „Vím, komu jsem uověřil a jsem si jist“ [2 Tim 1, 12]. V dnešní epistole nás vybízí týž apoštol, abychom proti úkladům ďáblovým a „v den zlý“ se vyzbrojili mimo jiné pravdou, spravedlností a štítem víry. Uvažme tedy dnes, jaké jsou předpoklady naší uvědomělé, křesťanské víry podle slov apoštolových.

1. Sv. Pavel byl přesvědčen, že v Ježíši Kristu k němu mluví Bůh vševedoucí a pravdomluvný. To je také důvodem naší křesťanské víry. Křesťanská víra je ctnost, kterou pro Boží vševedoucnost a pravdomluvnost máme za pravdu všechno, co Bůh zjevil, Ježíš Kristus učil, svatí apoštolové hlásali a co nám Církev sv. k věření předkládá.

Člověk nemůže prostudovat všechna náboženství, aby si mezi nimi vybral. Potřebuje pravdu pro celý život, avšak pravdu určitou, zaručenou. Jestliže Bůh lidskému pokolení pravdu zjevil, má člověk povinnost tuto Bohem zjevenou pravdu přijmout a chránit si ji. Lidský rozum musí však napřed vyšetřit skutečnost zjevení Božího, tj. že Bůh skutečně mluvil, pravdy své lidem zjevil, aby naše víra byla rozumná, odůvodněná a uvědomělá. Nežádá od nás, abychom se vzdali svého rozumu, nýbrž naopak, abychom svého rozumu užívali, aby tento mohl rozumně pravdám Božím uvěřit.

Ve Starém Zákoně byli prostředníky zjevení Božího první lidé, patriarchové, Mojžíš a proroci. Skutečnost zjevení Božího v Novém Zákoně nám zabezpečuje Ježíš Kristus, slíbený Vykupitel a Syn Boží vtělený. Všechny důkazy pro božský původ náboženství křesťanského dokazují spolu i božský původ Církvě Jim založené, která má pravdy zjevení Božího neporušeně zachovávat, je hlásat a neomylně vykládat.

Avšak k důkazu o tom, že Bůh k pokolení lidskému mluvil a pravdy mu zjevil, je ještě třeba učinit závěr: Tedy smím, ba musím věřit! Je-li člověk o tom rozumově přesvědčen, že Bůh k lidem mluvil, musí uzavírat: Jsem povinen mu uvěřit. To se děje s pomocí milosti Boží, a proto říkáme, že víra je darem Božím. Vždyť mluví-li Bůh, náš nejvyšší Pán, člověk jako rozumný tvor je povinen Boha uznat, ctít a věřit tomu, co zjevuje. Je tedy jasné, že člověk musí chtít věřit. Pravdy víry nejsou tak zřejmé, aby rozum přímo nutil k souhlasu. Kromě toho víra ukládá též vážné povinnosti, kterým se člověk rád vyhýbá. — Ke Kalvinovu pomocníku Theodoru Bezovi poslali sv. Františka Saleského, který přes 70 000 kalvínů převedl na katolíky. František Saleský dojat až k slzám, ale do katolické Církvě nevstoupil, vykřikl: světových dojat až k slzám, ale do katolické Církvě nevstoupil, chyběla mu opravdová vůle. — Zkušenost tedy ukazuje, že lidskému rozumu, který uznává skutečnost zjevení Božího, musí přijít na pomoc vůle, aby člověk skutečně uvěřil. Rozumem si ověřujeme skutečnost zjevení Božího, rozumem si ověřujeme autoritu Boží, tj. vševedoucnost a pravdomluvnost, ale je to vůle, která s pomocí milosti Boží nutí člověka, aby uvěřil. Úkon

víry musí tedy vzejit *svobodným rozhodnutím vůle* a v tom spočívá i záslužnost naší víry.

Pravým *důvodem* naší víry není však, že rozumem poznáváme pravdy víry a jen proto jím věříme; to by byl jakýsi racionalismus; důvodem naší víry je *autorita Boha zjevného*, tj. jeho vševedoucnost a pravdomluvnost a pokud jde o Církev, tedy její neomylnost ve věcech víry a mravů. Proto také věříme různým tajemstvím křesťanské víry i když nejsme schopni svým rozumem je poznat anebo pochopit.

Křístus Pán prohlásil: „Já jsem světlo světa: kdo mne následuje, nechodí ve tmě, nýbrž bude mít světlo života“ (J 8, 12). Vítězný, zmrtvýchvstalý Křístus Pán se má vznášet před našima očima. V jednom kodaňském chrámu je krásná socha Pána Ježíše. Když jakýsi cizinec prohlížel toto umělecké dílo, byl zklamán. Nechápal v čem záleží umělecká krása díla. Kdosi mu řekl: Musíte, milý pane, pokleknout a tak pohlížet na Ježíše Krista. Cizinec poklekl a hle, hned uviděl všechnu krásu uměleckého díla. Nuže číňme tak i my! V hluboké pokoře přijímejme svědectví zjevení Božího v živé víře, abychom tímto „žítím víry“ jasnou vyzbrojeni, statečně kráčeli pozemským životem v naději na život věčný. Amen.

ThDr. Antonín Salajka

OD FARIZEJSTVÍ K UPŘÍMNOSTI

XXII. NEDELE PO SV. DUCHU

Už brzy opět staneme na konci cír. roku. Od adventu po dnešní den opět jsme mohli sledovat, jak Křístus Pán za svého pozemského života používal každé příležitosti, aby svým vzácným příkladem i slovem, jímž někdo před Ním a někdo po Ném nevládl dokonaleji, všechny učil pravému náboženství, pravé úctě Boha a správnému vztahu a poměru k bližním a všem věcem a jevům života. A viděli jsme, jak lidé, kteří poznali Jeho divy a strhující příklad a slyšeli Jeho řeči, jaké ještě nikdy před tím neslyšeli, následovali Jej v zástupcích. Kdo zůstal vůči Němu zatvrzelý, to byli především fariseové. Ti se k Němu přibližovali jen s rafinovanou zálibností a když Ho vyhledávali, tož zpravidla a jen aby Jej pokoušeli, aby Jej mohli lapit za slovo a pak zničit. To opět ilustruje dnešní evang. perikopa.

Přišli za Ním plni nenávisti a licoměrně a úlisně pravili: „Mistře, víme, že pravdomluvný jsi a cestě Boží vpravdě učíš a nedbáš na nikoho... pověz nám...“, slušeli dávat daň císaři, či nikoli.“ Navenek předstírali vůči Kristu Pánu dobrý úmysl a obdiv, ale byl to med pouze na jazyku, zatímco jejich srdce bylo plné jedu. Byla to na Pána Ježíše nová rafinovaná past, neboť kdyby byl Pán jejich otázku zodpověděl kladně, pošťovali by proti Němu prostě Izraelity, kteří křesťánu císaři daně platili jenom s nevolí. Vždyť kdo má rád okupanty? Ovšem kdyby byl Pán Ježíš na jejich otázku řekl „ne“, tož ať fariseové nadvládu křesťánského císaře nad Palestinou zvlášť těžce nesli, byli by Krista Pána obvinili ze vzpoury, neboť Jej nenáviděli ještě více než křesťánského císaře. V dnešní evang. perikopě se prostě opět ukazuje farisejská bezcharakternost a zavilá podlost a poněvadž zálibně předstírali, přetvářka, neupřímnost, prostě fariseism z lidské společnosti

mentí. Proto se „zvěčnil...“! Stále a stále, nejrůznějšími projevy tryská z duše touha po překonání času, touha žít, i když již na tomto světě žít nebudeme. A právě smrt, jak ji chápe křesťanství, je oním mostem, ústčím v život věčný. Proto pro většinu není strašlivým kostlivcem, jak ji malovaly zaslé doby pro postarach hříšných. Smrt bere vše pozemské, ale nepokodí nic z toho, co má ve chvíli smrti nadpřirozenou cenu. Má-li člověk k hodnině smrti nastiňdány hodnoty ceny nadzemské, pak je smrt andělem, který mu pomáhá odnést v onen svět i všechno to, co člověk dohle mlíval, a k čemu bez újmy a pohrdání nadpřirozenem lnul. Je mu andělem vysvoboditelem, otvrajícím brány nekoněného štěstí u Boha. Proto spravedlivci všech dob shlíželi na smrt s klidem, proto duše svaté se na smrt i těšily a nemohly se jí dočkat. Oni správně pochopili, že když podle Pisma je „osten smrti zloven“, že aspoň klid před tvář anděla smrti má být údělem křesťana.

K tomu je třeba umět ještě za plného života správně odpovědět na dvě otázky: proč musím zemřít a jak se mám připravovat na vlastní umírání.

Umřít musím, poněvadž je to nezměnitelná vůle Boží. Není to pouhá podmíněná hrozba, je to konečné rozhodnutí Boží vůle, které nepřipouští žádnou výjimku. Kdyby některý tvor byl býval hoden výjimky, byla by to zajiště Matka Boží, počatá bez poskvrny. A přece i ona tuto Boží vůli splnila. Nikdo nemůže říci: není smrti pro mne. A právě tato okolnost, že smrt nás postihuje všechny a že je to pro vůli Boha, o Němž odjinud víme, že je Otcem neskonale dobrým, jistota, že smrt je, přijetí údělu Božho právě tak, jako darování života, rozptyluje hrůzu před smrtí. Máme však přesto právo ještě jednou se ptát: Proč je to, Bože, Tvá nezměnitelná vůle, že musím umřít? A odpověď? Smrt přinesl hřích a hříšnost je to jediné, co může po vykoupení ještě zabít až do naprostého zapomnutí života. Avšak byl by to smutný úděl bezbranných vidět ve smrti je n trest. Duše osvícená vtro vidí ve smrti i její užitek, ovšem ve smrti z vůle Boží anebo z Božho dopuštění. Dokud člověk jde životem, dotud jde mu v patách lupič - nebezpečí hříchu. Zemřít znamená stanout mimo nebezpečí tak vážné, jako poutník s radostí myslí na cíl již viditelný a jistý, tak má v tomto smyslu dívat se na smrt křesťan, neboť v dosahu smrti skončilo nebezpečí chybování, škodící sobě i bližním. Nezálek hřích a také hříšnost přestane být zoufalou, myslíme-li na smrt, která vysvobozuje svým přispěním z nebezpečí nových pádů. Je velmi krásná kapitola v dějinách poustevníků prvních stáletí, která pojednává o umírání a pohřbu zemejých. Poustevníci, jako hrdinové dokonalosti, ke které dospěli podle tehdejšího názoru v osamocenosti, neodvažovali se nikdy říci o zemejém druhu, že „zemel“. Užívali slov překrásně potěšných: „dosáhl dokonalosti“. Za nejradostnějších žalů ho nesli k hrobu a jedinou modlitbou byla prosba, aby i oni byli přidružení k dokonalosti.

Křesťanům tedy smrt z vůle a dopuštění Božho má být povzruzením k dosažení dokonalosti, kterou my dnes chápeme nikoli jako soukromou záležitost, ale jako závazek dělat dobro především pro bližní. K tomu je i zapotřebí znát, jak se na smrt připravovat. Především tedy spřátelit se s myšlenkou na smrt, žít s ní v důvěrném kontaktu. Jako mezi všemi po-

církevnímu životu v Čechách „nový směr určený vlastní vůlí“. Jen z neznalosti pravděpodobně prožitého mládí a vlivu celého zbožného přibuzenstva mohl však tvrdit, že až do zvolení arcibiskupem „se velmi málo staral o své duchovní povolání“. Krofta jen opakoval názory těchto historiků v episodické o něm zmínce, když napsal, že to byl mladý muž „nevalného vzdělání, ale dobré vůle“. I doba, která měla uzavřeno mnoho pramenů a nepoznala cvoce usilovné a proto plodné heuristické práce, tušila v něm nejednu kladnou hodnotu. Tak Pelzel oceňuje aspoň počáteční pracovní Zbyňkův elán: „Zeigte anfangs viel Eifer.“

Zbyněk jistě vděčil augustiniánům eremitům mnoho. Vyčítá se to z jeho poměru k nim z dob jeho archiepiskopátu. Není toho sice mnoho při nedostatku materiálu, ale i to málo zachované svědčí o vděčné náklonnosti k místu, založenému zbožným duchem jeho předků, v němž prožil mnoho měsíců svého mládí.

V r. 1401 došla do Čech řada bull, poskytujících augustiniánským klášterům odpustkové výsady. Kromě kláštera v Pivoni, v Domažlicích a v Bělé, v Brně u sv. Tomáše dostal i kostel ostrovského kláštera Svatá Dobrotivá možnost poskytovat návštěvníkům za obvyklých podmínek takové odpustky, jaké získávali návštěvníci a penitenti v kostele sv. Marka v Benátkách. Výsada se udělovala za tím účelem, aby věřící, přicházející do svatyně Panny Marie a sv. Benigny na Ostrově na svátek Nanebevstoupení Páně, a v jeho oktávě získávali odpustky a současně poskytovali „pomocnou ruku“ k udržování a opravě kostela. Výzva a výsada se nesetkávala podle všeho s očekávaným výsledkem a proto po osmi letech poskytl sám arcibiskup Zbyněk Zajíc další pomoc ve formě slavnostní sbírky. O ní nás blíže informuje 26. I. r. 1409 koncept arcibiskupovy výsady o sbírkách povolených svatodobrotivským augustiniánům. Z něho je zřejmo, že nešlo jen o údržbu budov, ale o vybudování požárem těžce poškozeného církevního objektu. Sběrka se povolovala v arcijáhenství žateckém a měla po tehdejší zvyku všechny znaky slavnostní kolekty. Zbyněk se odvolává na zcela osobní zájem o klášter založený jeho předky, kteří tam také nacházeli místo posledního odpočinku. Arcibiskupovi je líto nedostatků shledaných na tomto posvátném místě a prosí věřící, aby se příspěvky zúčastnili jeho obnovy a znovuvýstavby. Farářům se ukládalo, aby řeholníky laskavě přijali a všemožně jim při sbírkách pomáhali, když byli dříve upozornili osadníky a zvolili z nich sběratele. Sami si ze sbírek nesmějí ponechat nic z toho, co se získá na penězích nebo na naturáliích. Ve stanovený den se farnost sejde k důstojnému přivítání řádových bratří, kteří vyloží důvody i důležité okolnosti slavnostní sbírky. Den příchodu řeholníků se oslaví jako neděle. Bohoslužby se pak povolují i v osadách, které by snad byly stíženy interdiktem, ovšem s vyloučením exkomunikovaných osob. Řeholníci

směli absolvovat i rezervované případy a účastníkům se poskytovaly čtyřicetidenní odpustky. Dokument ukazuje skoro na prvokřesťanský jímavou pospolitost věřících s duchovenstvem a je zcela nepochybně reálným dokladem toho, z jakých zdrojů a z jakých ideových předpokladů vyrůstaly slavné středověké gotické katedrály. Sběrky motivované čistě duchovními pohnutkami se tak proměňovaly nebo spojovaly s nábožensko-církevními slavnostmi a zajímovaly širokou obec věřících na stavebním podniku vévodčímu kraji a postavenému práci a úsilím všeho středověce živě věřícího lidu. Konkrétně v tomto případě jde o záležitost, z níž je také patrný hluboký osobní zájem arcibiskupův. Lidovou pomoc zajisté vydatně doplnili i erbovníci hazmburští.

Dalším dokladem arcibiskupovy vděčné náklonnosti k hazmburskému založení je pak až posmrtně projednávaný odkaz ve formě knih, příznačný právě pro něho. Vždyť jeho součastník, kultivovaný prelát Adam z Nežtic, odkazuje skoro celou svou knihovnu kapitule. Mohl to tradičně, ale i z vděčnosti učinit také Zbyněk. A přece se rozhoduje pro méně významnou instituci představanou klášterem, ukrytým v půvabné lesnaté nížině v blízkosti hradu Valdeka. Dnes nemáme ani přibližnou představu o jeho středověké knihovně. Mezi zachráněnými knižními poklady kláštera svatodobrotivského se nachází v kapitulní knihovně jen jediný svazek z r. 1378 o 158 foliích, pojednávající pro okolní rudná kutiště příznačně „De metallis atque lapidibus“. (Zakládací listina z r. 1263 připouštěla možnost nálezů kovů!) Že šlo asi o dlouholetý majetek eremitů, svědčí zmínka o Domažlicích. K tomuto jedinému, nejrůznější kalamity přeživšímu svědku knihovny kláštera ostrovského, se připojuje seznam Zbyňkova odkazu, předaného jeho bratry Oldřichem a Mikulášem 11. X. r. 1411: pergame nová kompletní bible, pergame nový slovník o 4 svazcích, Moralia Gregorii na pergameně, Glosa na epištoly na pergameně, Životy otců, dvousvazkový sanktorál a papírový mamotrekt (biblický slovník, uspořádaný podle cír. roku). Předání uskutečnil po schválení Václavem Radčem, administrátorem pražského arcibiskupství, někdejší Zbyňkův sekretář Matěj z Biliny, probošt kostela sv. Jiljí v Praze. Oceňuje dobře význam tohoto knižního odkazu Balbín praví, že byl účinný augustiniánům ve Svaté Dobrotivě, protože jejich klášter založili Hazmburkové, nacházeli tam své pohřebiště, mnoho jich v řádu sloužilo a v době předání odkazu tam právě působili hned dva rodové příslušníci, převor Vachek ze Zbiroha a senior Jan z Hazmburka, kromě podpřevora Mikuláše, Jana z Rokycan, Václava Chochola, Markvarta, Petra Sokola, Matyáše Poledne, Čachovce a Jakuba z Rokycan. My ovšem přidáváme hlavní a rozhodující důvod. Zbyněk také odkazem pamatoval na ty, kterým pravděpodobně vděčil za své vzdělání a za valnou část své výchovy. Tím zůstal věren až za hrob augustiniánským řádovým tradicím. (Pokračování.) ThDr. Václav Bartůnek

ČARODĚJNICKÉ PROCESY A UPÁLENÍ DĚKANA K. AL. LAUTNERA V MOHELNICI

A tak tekla krev a hořely hranice, protože pronásledování čarodějnic bylo považováno za skutek bohulibý, jímž se pomáhá náboženství, státu i všemu lidstvu. Bylo potřeba odvahy postavit se proti. První to dokázal protestantský lékař Jan Weyer, když vydal r. 1563 v Basileji spis *De praestigiis et incantationibus ac venericiis*, v němž si stěžoval, že lékaři trpí nesprávné názory o vzniku nemocí a trpí léčení pomocí různých pověřčivých předmětů a zařikávání a že skoro všichni teologové k tomu mlčí. Nevylučoval ovšem možnost působení zlého ducha, jemuž prý podléhá spíše žena než muž, protože ženy jsou lehkověrnější, snáze se dají přemluvit a jsou přístupnější fantasii. Velmi energicky popíral platnost výsledků na mučidlech a prohlašoval upálené čarodějnice za nevinné. Spis *Kladivo na čarodějnice* prohlásil za dílo zpozdlé a bezbožné a čarodějnické procesy měl za veliký omyl lidstva a ostudu pro evropské země. Bylo to odvážné, když právě v Basileji byla řada čarodějnických procesů a když protestantské synody

čítaly mezi čarodějnické prostředky i mnohé katolické obřady, jako třeba svěcení olejů, palmových ratolestí a polních plodin. Lékař J. Weyer vzbudil mnoho odpůrců, zejména lékařů, a jen málo autorů se mu postavilo po bok v boji proti čarodějnickým procesům. Je zajímavé, že právě řada lékařů se ve svých spisech vyslovovala pro tvrdé trestání podezřelých z čarodějnictví. Řadu nemocí nedovedli léčit a připisovali je působení zlého ducha. Zřejmě také vlivem svého protestantského vyznání, přecňující moc ďáblu. Prof. medicíny v Heidelbergu Tomáš Grast ve svém díle *Disputatio de Lamiis* se Strigibus, Basilej 1572, tvrdil, že je povinností vrchnosti očistit zemi od čarodějnic, které způsobují škodu lidem, dobytku i polní úrodě. Nebo osobní lékař brandeburského kurfirsta Thurn von Thurneissen a prof. medicíny ve Wittenberku Daniel Sennert, který r. 1062 dokazoval, že každá čarodějnice má na svém těle viditelné, ďáblem vtištěné znamení, které je necitelné při píchnutí jehlou a nevzdá ani kapku krve.

Velký ohlas způsobila práce holandského kat. kněze Kornelia Kallidia Loose († 1595 v Bruselu), prof. v Míšni a v Trevíru, De vera et falsa magia. Tento první rozhodný katolický bojovník proti čarodějnické pověře šel až na kořen věci a popřel možnost tělesného styku s ďáblem a nazval čarodějnické procesy poprvé novou alchymí, v níž se získává z nevinné lidské krve zlato a stříbro. Už tehdy byly čarodějnické procesy výnosným podnikem pro inkvisitory. Loos byl nejdříve vyhnán protestanty ze své vlasti, pak musel opustit i Německo, vrátil se opět do Holandska, kde byl znovu vězněn a šikanován církevními i světskými představenými.

Množily se hlasy, přimlouvací se za mírné zacházení s podezřelými z čarodějnictví, i když se nedokázali takoví lidé zbavit slepé víry v jejich existenci. K takovým spisovatelům patří trevírský biskup Petr Binsfeld, tajný rada lotrinského vévody Mikuláš Remigius a jesuita Martin Delrio. Tento napsal r. 1599 dílo *Disquisitiones magicae*, kde v šesti knihách podává celé kompendium čarodějnických vědomostí se všemi nehoráznostmi a nesmysly, ovšem žádá mírné zacházení s vyšetřovanými a říká, že je lepší, aby sto vinných zůstalo nepotrestáno, než aby byl odsouzen jeden nevinný. Každý soudce si má být vědom, že nad ním stojí vyšší Soudce, který jednou bude i jeho soudit.

Rozhodný útok na čarodějnické procesy začal teprve německý jesuita Pavel Laymann, zpovědník císaře Ferdinanda II., svým dílem *Theologia moralis* z roku 1625 a *Processus juridicus contra Sagas et veneficos*, které vyšlo v Kolíně r. 1629. Jeho stopami kráčil jezuitský dogmatik Adam Tanner, který působil také na pražské universitě. Svým hlavním dílem *Universa theologia scholastica* z roku 1626 vystoupil proti čarodějnickým procesům a byl za to od inkvisitorů prohlášen podezřelým z čarodějnictví a mnozí usilovali dostat ho na mučidla. Jeho význam spočívá v tom, že opravil názory svých řádových předchůdců, zejména Martina Delria a vyvrátil jejich nebezpečná tvrzení, že Bůh přece nepřipustí, aby při čarodějnických procesech byl popraven také člověk nevinný, a pak že připravil cestu největšímu bojovníku proti čarodějnické pověře, jezuitovi Friedrichu von Spee.

Roku 1631 vydal Friedrich von Spee (nar. 1591 v Keiserswerthu ze šlechtické rodiny von Spee - Langenfeld) dílo *Cautio criminalis seu de processibus contra sagas liber*. První vydání vyšlo v důsledku šikanování jeho předchůdce Adama Tannera anonymně, „auctore incerto theologo Romano“. V 51 otázkách probírá celou problematiku čarodějnických procesů na základě osobních zkušeností, protože se sám provázel dlouhou řadu nešťastníků na hranici a říká: „Chci přísleže stvrdit, že doposud jsem nedoprovázel k hranici žádnou odsouzenou čarodějnici, o které bych se přihlídnutím ke všem hlediskům mohl říci, že je skutečně vinna.“ Víru v čarodějnice nachází ve dvou zdrojích: především v nevědomosti lidu a v pověře, která si vysvětluje „takové zjevy, které se poněkud odchylují od obvyklého běhu přírody, jako nadměrný déšť, mraz, krupobití, bouřka... jako dílo čarodějnic“. Druhým zdrojem víry v množství čarodějnic (možnost černé magie v ojedinělých případech nevylučuje) je mu „závist a nepřítelství lidu“. A také hrabivost soudců. Je mezi nimi „mnoho lidí bezuzdných, zpuštěných, hrabivých, nigramotných, surových... spatřili-li hezkou ženu, hned se dotazují, není-li proti ní nějaké podezření“. Hrabivost a chtivost soudců je veliká, vždyť už dnes se všude mezi lidem povídá, že nejrychlejší a nejpohodlnější prostředek k zbohatnutí je upalování čarodějnic... mnozí inkvisitoři si již začali stavět domy a zvyšovat svůj blahobyt“. O hrůze mučení prohlašuje: „Bojím se, že ve věci mučení předčímé i starověké pohany.“ Vytýká liknavost mnohým kněžím, kteří nejen že se neozvou proti strašlivému zacházení s obžalovanými, ale ještě soudce podporují a při návštěvách ve vězení „se obořují na nešťastné vězně, přemlouvají je, naléhají, nutí, aby doznali svou vinu a činí tak, že se nedá myslet nic jiného, než že se vmluvili do přesvědčení, že mezi vězni není ani jeden, který by byl nevinen“.

Friedrich von Spee se postavil neohroženě proti velké moci inkvisitorů a proti přesvědčení většiny vzájemců

své doby. Jeho vystoupení znamenalo vrchol protičarodějnické boje a bylo nedoceněným kulturním činem. Jeho dílo vyšlo hned příštího roku v novém vydání a bylo mnohokrát přeloženo, posledně roku 1731. V nové době bylo vydáno ve Vymaru r. 1939. Vystoupením Friedricha von Spee začalo ubývat čarodějnických procesů, prvním, kdo je vůbec ve své diecési zakázal, byl míšeňský arcibiskup Filip von Schönborn. Pak i římská inkvisice odmítla dosavadní způsob vedení procesů podle myšlenek von Speeových, jehož i nekatoličtí autoři nové doby líčí jako člověka neobyčejně statečného a ušlechtilého. Ke srovnání si uveďme současníka von Speeova, protestantského prof. Benedikta Carpzowa (1595—1666), který za své padesátileté právnícké činnosti (byl nazýván „otcem kriminalistiky“) podepsal na 20 000 rozsudků smrti, z toho na 3000 pro zločin čarodějství.

Ještě dlouho hořely hranice a na nich umírali nevinní lidé. Poslední čarodějnice, 17letá dívka, byla upalena r. 1783 ve městě Glarus ve Švýcarsku. Celkem bylo upaleno v německých zemích na 100 000 mužů, žen i dětí! Friedrich von Spee zemřel ve službě křesťanské lásky v Trevíru 7. 8. 1635. Nakazil se při zaopatřování jednoho vojína.

4. Čarodějnické procesy v českých zemích

I v našich zemích se uchovávaly staré pohanské zřeky v myslích našich předků. Pražský kronikář Kosmas vypravuje k r. 1092, že kníže Břetislav II. při nastoupení své vlády vyhnal ze země všechny čaroděje, kouzelníky a hadače. Provinciální synody biskupské na Moravě nás informují o bujení nejrůznějších pověr mezi prostým lidem. B. Dudík ve svých *Dějínách Moravy* (Praha 1877, kn. 5., str. 292) rozebírá vzácný kodex olomoucké kapituli knihovny *Liber conciliorum et collectarum Purcardi XIII librorum ecclesie Olomucensis*. Tam jsou otázky, které biskup kladl přítomným farářům: „Jsou ve vaší osadě kouzelníci, věštcí a zaklínači a proroci, kteří hádají z losů? Jsou ve vaší osadě pastýři prasat a volů, nebo myslivci, nebo jiní, kteří jistě ďábelské průpovědi odřikávají nad kusem chleba, nad kořením nebo nad jistými ohavnými uzly a tyto věci pak chovají v některém stromu, nebo je položí na křižovatky, aby tím vlastně stádo zachránili před nemocí, ale cizí zahubili? Jsou ve vaší osadě ženy, které tvrdí, že dovedou pomocí kouzel a zaklínání převrátit mysl lidskou?“ To bylo ve století 12. Ve století 17. by takoví lidé na sev. Moravě byli bez milosti upaleni, tehdy byli nanejvýš vyhnáni z osady. Upalování čarodějnic bylo tehdy u nás věcí neznámou. Když koncem 15. stol. za biskupa Stanislava Turzo přišel na Moravu Jindřich Institoris, spoluautor ohavného spisu *Kladivo na čarodějnice*, aby jako papežský inkvisitor pracoval na obrácení Českých bratří, ani se nepokusil o zavedení čarodějských procesů. Pracoval jen literárně. Nebyly totiž u nás tehdy vhodné podmínky pro takový stupeň davové psychozy jako v krajích románských a germánských.

Mnohotvárnými styky českých zemí s německými kraji po vystoupení Martina Luthera přicházely ovšem i k nám zprávy o čarodějnických procesech. Ovšem u nás se neujímaly, i když mezi lidem pořád bujely různé čarodějnické pověry. Tak třeba Závís z Falkenštejna byl současníky obviňován, že si lásku královny Kunhuty, vdov po Přemyslu II., získal nekromantickými prostředky. Čtyři články pražské z r. 1417 čítaly čarodějství ke smrtelným hříchům, které měly být „stavování od těch, kteří úřad k tomu mají“. Ostatně i Petr Chelčický si stěžoval, že mnozí lidé hledají ve svém blouznění pomoc nejen u svatých, ale i u kouzelníků a věštců. Známý český humanista Bohuslav z Lobkovic napsal, že celá stáda dobytka hynou ďábelským uměním čarodějnic. Naproti tomu vyšla r. 1588 v Praze kniha duchovní utraktivického faráře Jana Štelcara Želetavského, v níž autor dokazuje, že ani kouzelníci ani čarodějnice nemohou přivolat bouři nebo škodit dobytku, že víra v ně je nesmyslem a že pronásledovat někoho pro podezření z čarodějnictví je nelidské. R. 1632 na rozkaz kardinála Dietrichštejna byl z Uh. Hradiště vyhnán k vůli čarodějství pastýř ovcí.

Až do 2. polovice 16. století nebylo u nás čarodějnických procesů s upalováním. Teprve Práva městská Krá-

lovství Českého přijatá sněmem r. 1579 ustanovila podle vzoru soudního řádu něm. císaře Karla V. trest smrti za zločin čarodějství, u mužů stětí, u žen upálení za živa. Na Moravě hořely v 16. století ojediněle hranice v těchto místech: 1562 Slavonice, 1575 Hostěradice, 1581 Olbramovice, 1852 Jevišovice, 1592 Letovice a 1594 Nový Jičín. Toto nařízení Práv městských Království Českého platilo až do r. 1708, kdy Josef I. sice ponechal trest smrti za zločin čarodějství, ale ustanovil, že pouhé udání při výslechu nestačí k tomu, aby mohl být obviněný mučen nebo dokonce odsouzen. Konec čarodějnickým procesům udělala teprve Marie Terezie. Její soudní řád, platící od

1. 1. 1770, počítal sice čarodějství mezi kriminální zločiny, ale nesměl být trestán smrtí. Teprve Josef II. r. 1787 už čarodějství mezi kriminální zločiny neuváděl. Mezi lidem se ovšem víra v čarodějnice udržela ještě velmi dlouho.

Tedy upalování čarodějnic přišlo do českých zemí jako důsledek bližších česko-německých styků za reformace a v českých krajích bylo celkem vzácným zjevem. Teprve v 17. století se nebezpečně rozšířilo, ovšem výhradně mezi německým obyvatelstvem severomoravským jako export německého Slezska. (Pokračování.)

P. Václav Medek

ROZJÍMAVÝ PŘEKLAD ŽALMŮ

ŽALM 39. VDĚČNOST A DŮVĚRA

Žalm napsal David buď za vzpoury Absolónovy, nebo po hříchu manželské nevěry a vraždy. Žalm je obsahem nepřímo mesiášský, to jest slovně se vztahuje na Davida, celým obsahem však na budoucího Mesiáše. Vyjadřuje dvojí myšlenku: díky za Boží pomoc a vroucí prosbu v trvajícím nouzi. Verše 14—18 tvoří celý žalm 69, který se stal samostatnou liturgickou modlitbou, oddělenou od tohoto žalmu.

Rozdělení myšlenek:

- I. Za co mám být vděčný.
 - a) Opěvují Boží pomoc,
 - b) je nespočetná,
 - c) mohu se odvděčit jenom plněním Boží vůle.
 - II. Děkuji veřejnou bohopoctou, ale má nouze trvá.
 - a) Vzdávám veřejné díky,
 - b) ale, Pane, neomezuj své slitování!
 - III. Pane, pokoř nepřátele a své věrné potěš!
 - a) Pokoř nepřátele,
 - b) své ctitele zahrň radostí!
1. Žalm Davidův, sborníkáři.
 - I. Za co mám být vděčný.
 2. Spoléhal jsem, na Pána jsem spoléhal, on se ke mně sklonil, vyslyšel mé volání,
 3. vyprostil mě z bahnitého kalu, ze záhuby v jámě, mým nohám dal stanout na skále, mým krokům dal jistotu
 4. a do úst mi vložil píseň novou, chvalozpěvy Bohu našemu. Svědkem toho bude mnoho lidí, a nabudou úcty a důvěry k Pánu:
 5. blaze tomu, kdo vložil svou naději do Pána, kdo nemá nic s modláři a s těmi, kdo se přiklání k bludům.
 6. Pane, můj Bože, tys učinil mnoho divů a v úmyslech s námi se ti nikdo nevyrovná! Kdybych zevrubně chtěl o nich pohovořit, je jich tolik, že se ani sečíst nedají!
 7. Obětních darů si nežádáš, zato uši jsi mi otevřel, nežádal jsi celopalý ani smírné oběti,
 8. tu jsem řekl: „Hleď, přicházím!“ V knize Písma o mně stojí:
 9. „Rád, můj Bože, plním tvoji vůli, a tvůj zákon mi tkví v srdci,“
 - II. Vzdávám veřejné díky učinění, ale má nouze trvá
 10. Rozhlásil jsem tvoji spravedlnost při velkém shromáždění, ty víš, Pane, že se mé rty nezdráhaly.

11. Tvou spravedlnost jsem si nenechával pro sebe, vyprávěl jsem o tvé spolehlivé pomoci, netajil jsem se tvou láskou a tvou věrností před velkým shromážděním.
12. Pane, neodpírej mi své slitování, tvá láska i věrnost ať mě neustále chrání,
13. vždyť mě svírá soužení a je nespočetné, ani nevidím už na své oči: to mě moje viny dostihly, je jich víc, než mám vlasů na hlavě, takže jsem už pozbyl odvahy.
- III. Pane, mé nepřátele pokoř, své věrné potěš!
14. Pane, buď milostivý a vysvoboď mne, Pane, prospěš mi na pomoc!
15. Ať se zardí hanbou všichni, kdo se snaží zbavit mě života, ať ucouvnou, ať se stydí, kdo mají radost z mých pohrom,
16. ať ztrnou pod příkrovem hanby, kdo o mně říkávali: „Vida, hleďme!“
17. A ti, kdo tě hledají, ať v tobě najdou plnou radost, kdo potřebují tvé pomoci, ať mohou neustále říkat: „Pán buď veleben!“
18. Já pak jsem jen zubožený chudák, ale Pán se o mne stará.
19. Tys můj pomocník, můj osvoboditel, můj Bože, neotálej!

„Ze záhuby v jámě“ — rozumí se buď něco na způsob tzv. vlčí jámy na chytání zvířete, nebo spíše vyschlá cisterna, do jaké byl vhozen Josef od svých bratrů. Pro druhý význam svědčí slova: „z bahnitého kalu“.

„Mnoho divů“ — zvláštní Boží ochrana vyvoleného národa.

„V úmyslech s námi“ — tj. vést ke spáse.

„Obětních darů si nežádáš“ — srv. Žid 10, 5.

„Uši jsi mi otevřel“ — jiné čtení v orig. je: uši jsi mi propíchl... podle tehdejšího zvyku si dal otrok propíchnout ucho na znamení, že chce zůstat u pána v trvalé službě a nepoužije práva sobotního, tj. jubilejního roku, kdy otroci byli propouštěni na svobodu, srv. Ex. 21, 5.

„V knize Písma“ — citát vzat volně z mnohých míst Písma svatého.

„Při velkém shromáždění“ — rozumí se: souvěrců.

„Takže jsem už pozbyl myslí“ — dá se vztáhnout na Pánovu modlitbu v Getsemane.

„Vida, hleďme“ — vlastně doslova: haha, výkřik škodolibosti.

Z lat. přeložil a opatřil poznámkami Josef Kunický

UNDE ET MEMORES, DOMINĚ - VZNEŠENÁ VZPOMÍNKA

Nejslavnější okamžik Mše svaté pominul. Na oltáři Syn Boží, náš Vykupitel, jemuž se klaní andělé a archandělé et omnis sanctus populus Dei. Dokonáno jest předpokladnění chleba a vína v nejsvětější Tělo a Krev Páně. Transsubstantiatio est conversio totius substantiae panis in substantiam corporis Christi Domini nostri et totius substantiae vini in substantiam sanguinis eius.

Ve třech modlitbách vyjadřujeme nyní svou víru a svou lásku k této velebné svátosti a k této velebné oběti, která se podle proroka Malachiáše 1, 11 — přináší Bohu od slunce východu až k slunci západu a bude se přinášet stále. „Unde“ — proto jsme pamětlivi, jak si toho Pán ve své závěti přeje: „Haec ... in mei memoriam facietis.“ Jsme pamětlivi blaženého utrpení, zmrtvýchvstání a nanebevstoupení Páně. Beata passio! Podivné epiteton ornans „beata“, které u slova passio, u slova utrpení nikdy nebývá a nikdy jinde neslyšíme! Ano „blažené“ — ale jen v této souvislosti, z pozice následujících dvou slavných protikladů, dvou slavných skutečností „zmrtvýchvstání a nanebevstoupení“. Bez těchto dvou slavných skutečností by utrpení Pána Ježíše nebylo blažené, nýbrž bezútěšné, neblahé, ano katastrofální! Zmrtvýchvstání a slavné nanebevstoupení je světlá stránka, je aktivum passionis, je jeho ziskem, je jeho věčnou slávou. Proto je psáno „budeme-li jako Kristus trpět, budeme také jako On oslaveni“. Poslední úsek života nás, kteří Krista následujeme, je věčná sláva „gloriosa ascensio“. Kdo o tom ve svém utrpení nepochybuje, vidí přes horu Olivetskou a přes horu Kalvárii věčné proměnění Ukřižovaného, ale také své věčné proměnění.

„Offerimus de tuis donis ac datis“ ... Naše oběť nemůže být obětí štědrosti — neboť co máš, co bys nebyl dostal — nýbrž obětí restituční. Každá hodnota a každá existence je od Boha. Dáváme Bohu z toho, co On nám daroval — ale s láskou, tak jako nabízí dítko svému otci ze sladkosti, které mu otec koupil! A prosíme Boha: „Supra quae proptio ac sereno vultu respicere digneris“, prosíme Pána, aby milostnou a jasnou tuář si oblíbil naši oběť „čistou, svatou a neposkvrněnou“. Víme, co On posvěti, to posvěti a učiní pro nás zdrojem spásy. Dary, které od nás přijme všemocný Pán, nejsou špatně uloženy. Ty nám přinesou mnohonásobné úroky! Prosíme, aby Bůh přijal naši oběť s takovou laskavostí, jako přijal oběť nevinného Abela, syna prvňáků, zástupce všech spravedlivých Starého Zákona, jako přijal oběť Abrahama, otce rodiny a praotce vyvoleného národa, jako přijal oběť Melchisedecha, velekněze bez rodokmenu, předobraz velekněze Ježíše Krista a kněze novozákonního.

Po této anamnesi, vzpomínce, na Oběť Ježíše a na oběti starozákonní vrací se celebrant zase k deprekativní formě modlitby katexochén. Opět se hluboce uklání a pokorně i jménem lidu žádá „supplices rogamus“ ... To už není prosba, to je žádost bez dokladů. Celebrant se osměluje interpelovat božský Majestát, aby přijal skrze ruce svatého anděla svého z liturgického oltáře na mystický oltář nebeský „in sublimem altare tuum“ (podle vize sv. Jana Zjev 8, 3—5) — tyto dary. „Ut quotquot ex hac altaris participatione sacrosanctum Filii tui Corpus et Sanguinem sumpserimus.“ „Ut“ jinde udává cíl, úmysl, účel předešlého. Celebrant nekonzekruje svaté obětní způsoby, aby je při sv. pozdvihování jen pozdvíhal k adoraci věřících, nýbrž, aby je při sv. přijímání podával. Mše sv. neexistuje bez sv. přijímání. Sv. přijímání je dokonání nejsv. Oběti. Svaté přijímání je „altaris participatio“. Proto „svátost oltářní“ je terminus technicus svaté Eucharistie. „Stůl Páně“, mřížka, jest jen prodloužený stůl oltářní, na kterém mají podíl nejen kněz, ale i hosté, všichni věřící, in sacro convivio, při svaté hostině. Celebrant se modlí, aby sv. přijímání přetékało milostmi jako strom vykoupení. Abychom všichni byli naplněni „repleamur omni benedictione celesti et gratia“. Aby naznačil celebrant, že všechno požehnání a všechny milosti pocházejí z kříže, žehná se velikým křížem.

První trojdílná modlitba končí slavnostním závěrem: Per eumdem Christum Dominum nostrum. Amen. Skrze Pána našeho Ježíše Krista jsme přednesli naše modlitby Bohu i tu naši smělou intervenci, neboť On je náš prostředník u Boha. „Jeden zajisté jest Bůh, jeden též prostředník mezi Bohem a lidmi, člověk Kristus Ježíš, jenž dál sám sebe v oběť jako výkupné za všechny.“ 1 Tim 2, 5, 6. „Z jeho plnosti jsme všichni obdrželi.“ Jan, 1, 16. Ano obdrželi při nejsvětější Oběti: „omni benedictione caelesti et gratia repleamur“. Benedictione caelesti et terrestri.

Per eumdem Dominum nostrum Jesum Christum končíme první trojdílnou modlitbu po konsekraci, kterou svatá liturgie nazývá „epiklestí“, „svolávání“ anděla s nebe. Pán Ježíš je náš prostředník. Skrze něho se nám dostávají všechny milosti a veškerá požehnání, všechna dobra pozemská i nadpřirozená: zde na zemi předtucha věčné blaženosti, milost posvěcující, kterou se stávají dítkami Božími, uklidnění duševní, mír a pokoj ve společenství, ve kterém žijeme, a stále vyšší úroveň pozemského i nadpřirozeného života a radost z něho.

A m e n. Tak tomu skutečně jest.

ThDr. Karel Sahan

Msgr Karel Reban - horlivec Boží

Výrazná kněžská osobnost českobudějovické diecése, kanovník Msgr Karel Reban, by se 19. října t. r. dožil sedmdesáti let. Viděl jsem ho poprvé jako bohoslovce ve svém rodišti v Pízni, kde měl tehdy nějakou přednášku, a zdál se mi nějak nepřístupný a vzdálený. Připadal takovým při prvním setkání mnohým. V posmrtné řeči kanovník Msgr Roubal o něm řekl: „Msgr Reban byl povahy vážné, v sebe uzavřený, což na někoho dělal dojem jakési strohosti. To je omyl. Pro vážné starosti a otázky měl otevřené srdce i ústa.“ Neměl rozhodně rád plané řeči, ale bylo-li potřeba, dovedl se svým spolubratřím, zejména mladším kněžím, věnovat s pozornou láskou. To jsem poznal ovšem až později. Reban byl vřelý řečník, slyšel jsem ho mluvit na jednom našem mírovém shromáždění, kde přednesl vybraný z teologicky pečlivě připravený diskursní příspěvek. Vznikalo z něho jeho pevně a jasně přesvědčení, že válka je kruté a nemilosrdné zlo a že jen v míru možno tvořit nové hodnoty a zjasňovat krásu života. Čistou a vřelou kněžskou duši Rebanovu jsem však blíže poznal až po jeho předčasné smrti, kdy se mi dostal do rukou jeho duchovní deník, který si psal pečlivě od svých raných studentských let až takřka do posledních dnů svého nesmírně plodného a vzácně užitečného života. Četba tohoto deníku dala mi podnět

k mnohým rozjímáním; jsou v něm zapsány myšlenky, jejichž posvátná tíha se zrodila z veliké lásky k Bohu, ke kněžskému povolání, k nesmrtelným duším. Uvádí v tomto deníku stroze svá životopisná data. Sám vyznává: „Můj životopis je velmi jednoduchý. Narodil jsem se 19. října 1892 v Českých Budějovicích. Otce jsem nepoznal, matka byla chudou švadlenou. Měla maličkou dílnu, nejvýše učednici, nikdy tovaryšku. Velmi často byl nedostatek i nutných potřeb — vyrůstal jsem v chudobě. Středoškolské studium mi bylo umožněno pouze tím, že gymnasium bylo v mém domově. Maturoval jsem r. 1911 s vyznamenáním. Dobrovolně jsem vstoupil do kněžského semináře a 30. května 1915 byl jsem posvěcen na kněze. Zvláštním řízením se stalo, že jsem všechny funkce zastával ve svém rodišti. Roku 1915 byl jsem ustanoven katedrálním vikaristou a pomocným knězem při katedrále sv. Mikuláše s platem měsíčním 70 K, z čehož jsem také živil maminku. Mimo to jsem vyučoval náboženství na předměstské škole. Když jsem za první světové války v charitativním časopise lčil hlad českých dětí, byly tyto články státní cenzurou zabaveny. 1. září 1920 byl jsem ustanoven prefektem studií ve studentském semináři, kde jsem byl vlastně plných šest let svého působení v tomto ústavě, z něhož měl přecházeti dorost do kněžského semináře, zároveň spirituálem. 1. listopadu 1926 stal jsem se spirituálem kněžského semináře, r. 1934 rektorem až do

KŘESŤANSKÉ UMĚNÍ V NIGERII

Tradiční umění v Africe odumírá. Řada kmenů ztratila své mistry řezbáře; někde byly vlivem nových reformních náboženství zničeny i staré kulturní hodnoty. Ikonoklastické směry převládaly; a tam, kde zesílil vliv islámu — Nigérie a západní Afrika vůbec — došlo k zničení výtvarného umění. Nová náboženství, křesťanské a poslední desetiletí mocně pronikající mohamedánství, tak blízké přírodním lidem, vytvořila novou architekturu, často oblaštěně hodně domorodou jako v Angole, ale výtvarné umění černošských kmenů je v úpadku.

Domorodé umění je svérázné a po výtce religiozní. Vyjadřovalo ve svém projevu duchovnost, státnost a obecnost, neboť v osobě duchovních činitelů se spojoval stát a veřejný zájem. Každý projev umění černocho pramení z religiozity a cílí k ní. Tanec, buben, hudba jsou pro Afričana také religiozním zážitkem, kde církve nepochopily jejich pramen a funkci, rozešly se se skutečností života Afričana. Domorodec váží si křesťanských církví z toho základního faktu, že mu dávají školy, kulturu a ty cení si jako základ sociálního vzestupu, ale tak, jak se jeho duše projevila v umění, nebyla církvemi získána.

Jedinou výjimku tvoří zde církve katolická. V posledních desetiletích snaží se podnítit domorodé řezbáře, aby zpracovávali náboženské náměty. Zastává docela názor, že nové křesťanské umění musí být tvořeno v tradičním domorodém stylu. Papež Pius XII. prohlásil: „Než misionář se rohodne je potlačit (tj. projevy domorodého kultu) musí prokázat, že jsou neodlučitelně spjaty s bludem, omylem nebo nemorálností či s absurdní pověrou. Pokud to není prokázáno, platí tradice. Má sílu zákona!“

Toto pochopení duše Afriky vedlo k řadě akcí. U kmenů Ibo a Joruba v Nigérii ji vedl mladý nadšený duchovní-výtvarník P. K. Carroll. V Oye-Ekiti shromáždil skupinu mladých afrických řezbářů, vychovaných svými otci v tradičním domácí řezbářství a pokusil se podnítit je k vytváření křesťanských motivů. Řezbáři byli částečně křesťané a částečně pohané a musili nadále pracovat na zakázkách svých pohanských objednavatelů. P. Carroll ale řezbářům vyprávěl o životě Krista Pána a pokoušel se, jak jen to bylo možno, objasnit jim ducha křesťanství. Potom je žádal, aby sami vytvořili řezby s námětem ze života Krista Pána, Panny Marie, a některých svatých. Neukázal žádnou evropskou předlohu a řezbáři byli odkázáni zcela na sebe a domorodé představy a pojetí umění.

Umělecké nadání černocho se projevilo velmi osobitě. Zajímali se vesměs o podrobnosti oděvů; Marii a Josefa znázorňovali obecně ne v africkém oblečení. Svatí Tři králové naproti tomu byli pojeti a znázorněni místně: s korunkami z perel a šatech Afriky. Jako mocní náčelníci! P. Carroll byl velmi moudrým, že jen velmi opa-

trně, a to u zcela zjevných nedostatků kritisoval. Změnit styl a razit nové přizpůsobení se, praví, je věc let a ne měsíců.

P. Carroll míní, že tradiční formy řezbářství Jorubů mohou být vcelku přejaty křesťanstvím. Uvádí, že „umění Jorubů je hlavně humanistické a ne náboženské. Znázorňuje život kmene: krále, lovce, vojáky, dokonce i mohamedánské lovce lidí s turbany na hlavě. Na jihu země pak řezbáři zachytí i podobu evropského úředníka v tropických helmách. Je dekorativní a jistě svoji formy. Řezbář se nesnaží vystihnout duševní stav ani výrazem ani gestem. Sochy se nesmějí, nepláčou, nemají strach. Nalézáme jen hodnoty klidu. Proto nebylo toto umění podstatně vázáno na pohanství. Může být převzato křesťanstvím!“

Tato teorie může vyvolat souhlas i nesouhlas, ale skutečnost ukázala, že pokus se mimořádně zdařil. Zatím co jinde v celé Nigérii stará forma umění odumírá a nová křesťanská jen těžce vzniká, v Oye-Ekiti vytvořili řezbáři velký počet půvabných děl, mnoho jich zdobí kaple a chrámy celé oblasti. Jinak nebylo toto umění úplně prázdné nebo na jejich stěnách visí evropské tisíky, často umělecky kýčovitě.

Nové křesťanské plastiky jsou naivní a mají určitou váznost a podivuhodný klid, upomínající na raněrománské plastiky v Evropě. Tato podoba je pozoruhodná, neboť řezbáři neviděli žádnou evropskou předlohu. Hlavním půvabem plastik jsou dekorativní formy, jejich slabostí pak bezvýraznost a jistá ztrnulost obličejů. Je to charakteristické pro celé domorodé umění. Kritikové však soudí, že novým křesťanským dílům chybí neobyčejná síla a koncentrace charakterizující „pohanská“ díla, nová působí prý prázdně a často dojmem loutek. Příčinu vidí v tom, že nové duchovní není ještě dokonale prožito, aby se výrazně projevilo ve tvarech. Skutečnost, že nové umění, to je křesťanské motivy v černošském umění, se ujalo a že nalézá citový ohlas u černých křesťanů, že přibližuje velké myšlenky jejich chápání, je potvrzením správnosti cesty umělce-misionáře P. Carrola. Vytváří nové umění organicky na hodnotách starého, zachraňuje lidovou uměleckou tvořivost, vyhledává skryté talenty v mladém pokolení, dává náplň řemeslu a zaopatřuje mu plynulý tok práce. Mimořádně úspěšné je v tom, že zabránilo rozdělení umění na sakrální a profánní, tak jak vyplynulo v evropském — a bílém vůbec — duchovním myšlení, ovzduší. Uchovává jej v čistém duchu domácí ryzosti a půvabu. S odstupem tolika století opakuje se průvodní zjev katolicství v Evropě, i jinde, že bylo, je a bude nositelem kultury, civilizace, oduševnění hmotného života, zdůrazněním humánnosti, neboť všechny tyto prvky jsou doprovodným znakem víry, která je vyhledává, zdůrazňuje a zvětšuje. F. V.

r. 1948. Dvakrát jsem byl za okupace vyšetřován gestapem, jednou protektorátní policií.“

Jako rektor semináře Reban přednášel zároveň na bohosloveckém učilišti některé theologické obory, byl profesorem pastorálky, pedagogiky a katechetiky. Byl konsistorním referentem, zpracovával důležité referáty, konsistorní a pastorální a školský, byl údem diecézního církevního soudu. Pracoval i veřejně na poli náboženském a pedagogickém. Jeho činnost byla rozlehlá a přecházel nad lidské síly. Neznal odpočinku, neznal úlevy, straval se ohněm své bezmezné horlivosti. V posmrtném elogiu, předneseném s vroucí vděčností, Msgr. Jan Roubal nad rakví Rebanovou před pěti lety vyznal: „Nebyl jsem jeho důvěrníkem, ale jsem přesvědčen, že nedověděl říci „nemohu“ nebo „nemám čas“. Já sám nepatřím k těm lidem, kteří se dívají rádi Pánu Bohu do oken, ale záviděl jsem mu tu úžasnou produktivitu, aktivitu, činnost aneb jak bych to řekl. Jeho plzeň byla jedinečná. Myslím, že občas jedl, ale nevím kdy. Myslím, že občas spal, ale nevím kdy. Snad i ve spánku četl, neboť věděl o všem, co se objevilo na bohosloveckém knihkupeckém trhu a v odborných časopisech, byl informován o všem, co právě vzrušovalo veřejný život. Na každou otázku, která jen trochu souvisela s jeho oborem,

přinesl výpisky... Zesnulý pan kanovník byl vzorný věřící kněz, ve věcech víry a mravů skrz naskrz neshovavý, nekompromisní. Ale na druhé straně byl přesvědčen, že katolicismus musí být pružný, musí mít porozumění pro potřeby doby, že se nesmí opakovat nějaký casus Galileo Galilei. Ale právě tohle nechápaly některé duše malé a působily mu přemnouhou trpkou chvíli... Pan kanovník Reban mohl na svůj kanovnícký kříž napsat: Sloužím Bohu, lidem, diecési.“ Když Msgr. Reban byl 18. června 1952 v českobudějovické katedrále instalován za sídelního kanovníka, nevzdává se nikterak své obětavé pastorační činnosti. Byl rektorem krásné mariánské svatyně, kde každou neděli mívá dvě i tři mše sv., dvě až tři kázání (každé jiné), den co den ráno i večer dlouhé hodiny prodlel ve zpovědnici, po řadu let tam měl o májových pobožnostech sám denně kázání, nedopřál si oddechu. Neznal, co je odpočinek, opravdový horlivec Boží. Byl, jak o něm bylo po jeho smrti řečeno, strunou napjatou do nemožnosti.

Duchovní deník, který si Reban za svého života pilně psal, ukazuje, jak již v době středoškolských studií vážně a odpovědně se díval na život, jak si ukládal četné úkoly pro budoucnost, jak v něm zrála a žhavěla touha po kněžství. Už jako mladý student byl pevně

P. ANTONÍN DUDÍK, VLASTENEC Z HANÉ

Celý svůj život prožil na požehnané Hané. Narodil se v Kojetíně u Kroměříže 2. června 1824. Byl synem voskaře a perníkáře a měl osm sourozenců. Dva z nich si zvolili povolání duchovní. Beda, jenž se stal slavným moravským historikem, a jeho mladší bratr Antonín.

Gymnasium studoval v Kroměříži a dokončil je v Brně. Na všech Dudíkových vysvědčeních, která se nám zachovala, je jediná známka: „jednička“ a na fakultě „eminenter“. Filologie, historie, linguistika, literatura, národohospodářství, ovocnářství, to vše zajímalo nadaného studenta.

Potom se rozhodl být cisterciákem. Brzy však opustil — prý z vlasteneckého smýšlení — německý klášter ve Sv. Kříži v Dol. Rakousích a přihlásil se do bohosloví v Olomouci, kde tehdy působil vynikající učenec a vlastimil Alois Vojtěch Šembera.

Po vysvěcení na kněze v hanácké metropoli r. 1850 působil jako kaplan v Holešově, v Kostelci u Holešova a ve Velkém Týnci u Olomouce. V letech 1864—1876 byl farářem v Hrušce u Kojetína, 1876—1892 ve Vyškově, kde zemřel v hodnosti viceděkana 12. března 1892.

Literární kritik Miloslav Hýsek v „Literární Moravě“ nazývá Dudíka „zaníceným vlastencem“. A Dudík jím opravdu byl. Jako uvědomělý člen Družiny Sušilovy dal všechny své schopnosti do služeb církvi a vlasti. Dokazuje to především jeho bohatá literární pozůstalost. Dudík věděl, že česká kniha a český časopis před sto léty byl vzácností zvláště na venkově, proto psal hlavně pro venkov povídky. Již jako bohoslovec pilně dopisoval pod pseudonymem „Kojetínský“ do brněnského „Hlasu“ a jiných časopisů. Jeho práce z prvních let kněžského života uveřejnil „Hlas“ (roč. 1859), kalendář „Moravan“ (roč. 1859—1863), olomoucký „Našinec“ a „Zábavné večery“.

R. 1858 vyšel tiskem jeho první spis z dějin církevních „Acta martyrum“ a r. 1864 povídka z dějin carského nevolnictví „Marie z Góry“. R. 1869 napsal obrázky ze života „Tatíček Hynek a jeho synové“, r. 1879 historickou povídku z 10. stol. „Zazděný G čili církev v klášterích“ a cestopisné obrázky ze Švédska a Itálie „Sever a Jih“. Pouť do Sv. Země popsal v knize „Východ“ (r. 1880). Aby jeho farníci milovali svou obec, sepsal pro ně r. 1876 „Dějiny farnosti hrušecké“.

Lásku k vlasti hlásal Dudík také na kazatelně. V „Kázáních a příležitostných řečích“ (vyšly v Olomouci ve 3 svazcích r. 1856) a v četných kázáních, které uveřejnil v „Posvátné kazatelně“, „Duchovním rádci“ a v Časopise kat. duchovenstva, používá Dudík velmi často příkladů z českých dějin a vlastenecky káže o českých patronech. Např. v kázání o sv. Cyrilu a Metoději vybízí věřící Mo-

ravany: „Dávejte jejich jména svým dětem, budujte kaple a kostely k jejich počtě, přistupujte za členy Dědictví sv. Cyrila a Metoděje, připravujte se důstojně na oslavu tisícileté památky jejich příchodu na Moravu!“

R. 1880 volá s kazatelnou v německém Vyškově: „Milujte svou řeč, posvěcenou sv. Cyrilem a Metodějem! Kdo nemiluje mateřského jazyka a cizímu přednost dává, ten hyzdí sebe samého a nezasluhuje, aby si ho jiní vážili. Milujte mateřský jazyk vašich slovanských předků a nedejte jej zkracovat ve škole a v úřadě! Milujte svou krásnou vlast, posvěcenou kroky sv. apoštolů!“

Když jeho bratr dr. Beda byl pro vlasteneckou činnost vyháněn z Brna a pomýšlel na cestu do ciziny, psal mu bratr Antonín z bohosloví: „Bratříčku, pamatuj, že Morava je druhý otcovský domov tvůj. Prosím tě, neopouštěj nás. Vlast tě potřebuje. Na zrádce a odrodilce zapomeň. Vždyť lidský nevděk máme za odplatu za naše dobré konání...“

Dudík se proslavil vlasteneckým působením i v duchovní správě. Ctitel cyrilometodějský dal první podnět k založení spolku „Koruny soluňské“.

Jako kaplan ve Vel. Týnci, který byl ohrožen národnostně, hájil českou řeč nebojácně. „Že zůstal Týnec před sto lety českým, za to třeba děkovat vlasteneckému knězi Antonínu Dudíkovi,“ píše vyškovský děkan Bohumír Bunža v „Arše“ r. 1935 a uvádí tam tento příběh:

„Když vstoupil Dudík ve Vel. Týnci poprvé do školy, děti jej pozdravily německy. Pan kaplan se u dveří zastavil a udiveně se tázal děti: »Jsem to na naší Haně, nebo v německé dědině?« Děti křičely: »Jste v Týnci!« — »Tak tedy, když mluvíte v Týnci česky, budete také ve škole česky pozdravovat!«

Dudík má nepopiratelné zásluhy v boji o český Vyškov. Toto důležité město na „císařské“ silnici z Brna do Olomouce, mělo přesvědčivou většinu českých obyvatel. Bylo však prohlášeno městem německým, protože městská správa byla v rukou Němců. Dudík ve vyškovských školách vyučoval náboženství v řeči české i přes zákaz světských úřadů. První také pronesl žádost založit ve Vyškově českou školu. První rok se do ní přihlásilo v „německém“ městě 345 českých dětí! A tak hlavně jeho zásluhou pronikla čeština z kostela do vyškovské školy a odtud i na radnici.

Dudík již Vyškov neopustil. Chtěl zde odpočívat i po smrti. Vděční Vyškovjané vprovodili svého vlasteneckého faráře do zahrady mrtvých ve svátek apoštola vídeňských Čechů Klementa Dvořáka 15. března 1892. A my, moravští kněží, po 70 letech vděčně vzpomínáme jeho příkladné vlastenecké a buditelské práce.

P. František Müller

a nevzrátně přesvědčen, že kněžství je nemožné bez oběti, že kněz, má-li být svěřeným duším skutečně prostředníkem mezi nimi a Bohem, musí být obětí, musí milovat oběť, musí se cele dávat oběti svého života. Jako sextán, v prosinci r. 1909, si do svého deníku zapisuje: „Oběť je naše nejpětší pocta, nejpětší sláva, nejpětší štěstí.“ Několik dnů předtím téhož roku se přiznává. „Zasvětil jsem svůj život Boží službě, cíl můj jest následovati Krista na Golgotu a odtud teprve duchem k oslavě. Mne nezalekne žádný neúspěch, žádná neštěstí. Chci se obětovati pro vše dobré a krásné.“ V srpnu o rok dříve píše: „Cit a vůle a celá má duše nese se tam, k mému cíli: k oltáři.“ A 13. února 1910, tedy rok před maturitou, s přirozeným a přitom pokorným nadšením vyznává: „Můj Bože, chci Tě milovati pro Tebe samého.“ Jeho láska k Bohu se odpoutává od všeho sobectví, nechce milovat Boha pro dary a milosti, jež tak bohatě svým tvorbám uštěďuje, chce Boha milovat pro samu jeho podstatu, proto, že bez jakékoliv komplikované nebo předstírané zbožnosti, ale zcela z poznání své duše a z citění svého srdce ví, že Bůh jest nejvyšší Dobro, nejčistší Krása, nejplnější a nejryzejší Pravda. Toto Rebanovo stále hlubší zrání ke kněžskému povolání, jeho horoucí a prudká touha po oltáři a jeho

svaté službě, se projevuje už v čase jeho středoškolských studií ve všem jeho nazírání, jež je prostě plytké povrchností, ve vážnosti jeho chování, ve výběru jeho četby. Má rád Julia Zeyera, je přibuzný jeho duši svou touhou spočinout cele v Bohu, je šťasten, když při své návštěvě Vodňan nalezne Zeyerův dům a dostává se mu tam spolehlivých zpráv o Klerovi jakožto dobrodinci tamější chudiny a milovníku mládeže. Když si prohlížel útišný přibytěk velkého českého básníka a velkého hledače Boha, je to pro něho chvíle posvátná. Stále a pozorněji, s větším porozuměním, čte Zeyerova díla a do svého deníku si dokonce zaznamenává jeden citát z knihy tohoto svého milovaného básníka. „Neustále obracet mysl svou k onomu nevyzpytatelnému prameni všeho bytí jest prvním krokem k moudrosti.“ Mladý Reban opravdu chápal svá gymnasiální léta jako přípravu na kněžství. A snažil se, aby léta této vážné a uvědomělé přípravy nepromarnil, aby každé chvíle využil pro svůj vytoužený budoucí cíl. Když po skončení středoškolských studií vstupoval do kněžského semináře, vstupoval tam už jako hotový, ucelený člověk. Jeho vnitřní dozrání bylo znatelné, jeho opravdová a ničím nezkalená touha po službě oltáře z jeho duše přímo vyžadovala.

(Dokončení v příštím čísle.) Václav Zima

ČISTOTA PŮL ZDRAVÍ

Správně řízená osobní hygiena zvyšuje výkonnost každého člověka, ba dokonce pomáhá utvářet i jeho charakter. Proto čistota těla má být současně i výrazem duchovní čistoty. Znečištěné lidské tělo vydává nepříjemný, zvláště pro okolí, někdy i ošklivý pach potu. Tento pach není však identický s tzv. „vůní těla“, která při velmi pečlivé čistotě představuje individuální zvláštnost jedince. Tělesný pach je působen kožními žlázami v podpaždí a zvláště v genitální krajině. Pokud ovšem nestačí pečlivé očištění a omývání odstranit tělový pach, potom je možno použít několik kapek parfému. Ale i tento nesmí se užívat místo tělesné čistoty. Vždy platí zásada, že nejdříve je čistota, a když to nestačí, potom je možno v nepatrné míře použít vůně parfému.

Pach z genitální krajiny je skoro vždy následkem nedostatečné čistoty této oblasti. MUDr. Niedermeyer popisuje případ, kdy vyšetřoval mladého theologa, který si mu stěžoval, že od jisté doby se mu „tvoří vřed“ na membrum virile. Při lékařském vyšetření se zjistilo, že na basální části glans penis je útvar velikosti vlašského ořechu, velmi tvrdý, který na prvý pohled vyvolával podezření na carcinoma penis. Při podrobnějším vyšetření se zjistilo, že se jedná o kámen, který vznikl ze smegma v preputiu a které se nashromáždilo mezi glans a preputium a dokonce představovalo odlitek glans. Pach v tomto případě popisuje dr. Niedermeyer jako hnusný. Ovšem takové případy nejsou každodenní, ale přesto dokazuje nutnost čistoty preputiálního vaku od smegma. V citovaném případě udává autor, že pacient k zachování tělesné čistoty měl jistý odpor, poněvadž se bál sexuálního dráždění, které prý podle názoru nemocného mohlo vzniknout. Avšak musíme zdůraznit, že od takového vedlejšího působení nejlépe chrání klidný, věcný a vnitřně čistý postoj a vědomí nutnosti hygienické čistoty. Jestliže se ještě nakonec k umývání použije studená voda ve formě studené sprchy, rozhodně potom toto „ochlazení“ působí i jinak příznivě.

K nepříjemným pachům, jichž se má kněz rozhodně chránit, poněvadž se stýká s lidmi, patří také nepříjemný pach z úst, foetor ex ore, o němž je pojednáno zvláště

a zde jen pro úplnost připomínáme. Mnozí sensiblní ka-jníci mohou být odháněni tím od zpovědnice.

Ještě malá dietní připomínka nás upozorňuje na používání cibule a zvláště česneku. Tato zelenina, která je nadmíru zdravá a prospěšná, ale jejich odor penetruje celým tělem — a v tom také spočívá jejich intenzivní terapeutický účinek — z každé kožní póry, a to nejen z úst. Kdo však s oblibou užívá cibule a česneku, ať raději se po tuto dobu vystříhá kontaktu s lidmi.

Také nadýmání (flatulence, meteorismus) může být příčinou nepříjemného pachu, který je někdy způsoben nepozorným uvolněním střevních plynů. Kdo tím často trpí, nechť si jednou týdně udělá výplach střev (klysm) kamilkovým odvarem. Užitečná je čas od času subaqualní masáž břicha, která odstraňuje střevní kvašení a také pohne s vysokým stavem bránice, který bývá důsledkem rozepětí tlustého střeva. Neboť tlak vzdušné bránice tlačí na srdce a je potom zdrojem různých srdečních obtíží. Tyto obtíže mají být pod kontrolou lékaře.

Důležitým bodem hygieny a tělesné čistoty je také péče o nohy hlavně o jejich omývání. O tomto úkonu čteme i na několika místech Pisma sv. Pravidelně, ba denní omývání nohou s pečlivým vysoušením mezprstních prostorů se doporučuje co nejdůrazněji. Poněvadž v těchto místech zbytky odloupané kůže a potu vedou k nepříjemnému zápachu. Potivá noha spočívá v hypersekreci potních žlázek a je ve většině případů podmíněna konstitucí. Někdy vzdoruje i léčbě a vyžaduje zvláštní péče nohou a nezřídka i celkového léčení. V každém případě je častá, denní výměna ponožek naléhavě nutná. Rovněž i plísňová onemocnění nohou, která v letních měsících se zhoršují, bývají příčinou nepříjemného pachu a jen v intenzivní léčbě je naděje, že se toto onemocnění vyléčí. Závěrem uvádíme upozornění na nebezpečí zdroje tohoto onemocnění a dále snadného přenosu, které je ve dřevěných rohožích ve společných koupelnách a lázních. Proto při návštěvě podniků tohoto druhu se mají používat do koupelí lehké sandály, aby se tak zamežilo vzniku onemocnění u koupajících se a chodících po rohožích.

MUDr. Vlastimil Nikodém

Doba očima kněze

PROTI POLITICE HAZARDU

Světové veřejné mínění je už dlouhou dobu znepokojeno bezohledným prováděním atomových pokusných výbuchů USA v Tichomoří. Dokonce i samotné vojenské úřady USA musely přiznat, že jejich výškový termokleární výbuch z 9. července měl proti původním předpokladům mnohem vážnější důsledky. Tímto výbuchem vznikl umělý radiační pás, v němž proudí elektricky nabitě částice o vysoké energii. Výsledkem pokusu je záření mnohem vyšší intenzity než se původně předpokládalo. Zhoubný vliv tohoto hazardu se již projevil na dvou družicích: jedné americké a druhé americko-britské, které od konce roku 1961 rotují kolem Země. Družice přestaly vysílat vědecké údaje o poměrech ve vyšších sférách atmosféry. Autority USA nemohou popřít skutečnost, že umělý pás zhoubného záření v tak značných výškách může trvat mnoho let a že tedy má důsledek opravdu dlouhodobý. To, co šířila americká propaganda o neškodnosti tichomořských pokusů mezi Američany a ve vlastním a spojeneckém tisku, ukázalo se být pouhou lží k matení světové veřejnosti. Také ředitel britské observatoře Jodrell Bank Bernard Lovell se vyslovil s obavami o tomto neodpovědném americkém hazardu. Řekl zcela otevřeně: „Budou-li takové pokusy opakovány, určitě znemožní výzkum pásem přirozeného záření.“

Uvědomíme-li si, že před letem třetího a čtvrtého kosmonauta byla sovětská vláda nucena požádat vládu USA, aby svými pokusy neohrožovala život letců a úspěšný let kosmodromů, je z tohoto faktu zcela jasné patrné, že americké atomové hazardérství jde vskutku nebezpečně

daleko a že ohrožuje mimo jiné i vlastní zájmy amerického lidu. Tento dobrodružný postoj amerických autorit je velmi dobře patrný také na jejich postupu na odzbrojovací konferenci v Ženevě. Západní velmoci tam nadále odmítají rozumný kompromis, ke kterému daly podnět neutrální státy a ke kterému zástupci Sovětského svazu zaujali kladné stanovisko. USA i Velká Británie pouze překroutily návrhy osmi států. Vedoucí delegace Sovětského svazu Kuzněcov zdůraznil, že západní velmoci se nemíní postavit seriózně k memorandu neutrálních zemí a snaží se pouze slovy vzbudit dojem, že i pro ně má být základem řešení problému zastavení jaderných pokusů.

Prekrucování návrhu neutrálních států odpovídá bohužel celkové linii politiky západních mocností, totiž i nadále pokračovat ve zdokonalování svých jaderných zbraní. Tato hazardérská politika nese odpovědnost za další provádění jaderných pokusů. Nikoho ovšem nepřekvapí, že jsou to zvláště agenti západoněmeckých revanšistů, kteří v USA a Francii zvláště silně a nápadně podporují neústupnost nejreakčnějších skupin. Těmto lidem nevyhovuje dnes už ani politika amerického prezidenta, protože se jim nezdá být dostatečně radikální proti socialistickým zemím a zvláště proti Sovětskému svazu. Adenauerovi agenti v USA potouchle intrikují proti prezidentu Kennedymu. Propagační firma „Julius Klein, Public Relations“ (Mr. Klein je mimochodem generál!) dostala poslední rok z NSR 128 000 dolarů za štvavou kampaň proti NDR a SSSR. Ovšem poněkud choulolistivá je skutečnost, že pan Klein užce spolupra-

cuje s republikánskými vůdci, kteří zaujímají nejen fanaticky nepřátelské stanovisko k NDR a Sovětskému svazu, ale kteří jsou kromě toho otevřenými nepřáteli Johna Kennedyho. Ostatně sám Konrád Adenauer se nikdy netajil antipatiemi k nynějšímu americkému prezidentu. Když americká vláda odvolala z vysoké funkce generála Norstada, protože jednostranně hájil zájmy Bonnu místo zájmů Washingtonu, byla to vláda NSR, která Norstada pozvala k návštěvě Spolkové republiky a dokonce ho vyznamenala „Velkokřížem Spolkového řádu za zásluhy“.

Ultrareakční listy v NSR vedou už dlouhou dobu nepřátelskou propagandu proti Kennedymu. „Deutsche Soldaten Zeitung“ uveřejnila v jednom srpnovém čísle dokonce celou sérii protikennedyovských vtípů. Podle mínění bývalých nacistických hrdlořezů byla by Amerika zachráněna před „sovětským nebezpečím“, „kdyby nebylo Kennedyho“. Pánům eses se nezdá Kennedy dost radikální proti „rudým“ a Soldaten-Zeitung píše adresně: „To je zrada, pane Kennedy!“ Spolková vláda se sice navenek od těchto akcí nacistických agentů naoko distancuje, ale ve skutečnosti je s nimi jedna ruka. Vždyť ona i její esesáckí spojenci mají přece společný zájem: živit rozpory mezi USA a Sovětským svazem v době, kdy se jedná o vyzbrojení bundeswehru jadernými zbraněmi a kdy spolková vláda zcela záměrně organizuje podvrtné akce proti NDR v západním Berlíně. Kennedyho vláda není žádným beránkem. Vždyť je to ona, která řídí a platí protikubánskou hysterii, která umožňuje partyzánskou válku v jižním Vietnamu a která také zatím nepřispěla k ničemu, co by stabilisovalo a ozdravilo situaci ve „frontovním městě svobody“ — západním Berlínu. Ale to všechno nedostačuje lidem, kteří před 23 lety přepadli Polsko a tak zahájili druhou světovou válku.

Významný politický činitel NDR prof. Albert Norden oznámil, že orgány NDR mají v rukou záznam z porady západoněmeckého presidenta Lübkeho se západoberlínským starostou Brandtem. Lübke Brandtovi přislíbil posílení západoněmecké policie důstojníky bonnské pohraniční stráže a velkorysě finanční prostředky pro „politickou mobilizaci proti Východu“. Esesácký a nacistický list Soldaten-Zeitung ve svém úvodníku ze 17. srpna říká naplno, jaký cíl tato hazardérská politika sleduje. Redakce tohoto štvavého plátku bývalých nacistických stvůr vykřikuje s nacistickou drzostí staronové územní požadavky NSR: „Vratislav, Kaliningrad, Cheb, Gdansk, Štětín budou opět německé“.

To, co se děje v západním Berlíně není ojedinělá akce krajní reakce. I ve světovém měřítku lze pozorovat ožívání piklů poražených, ale nedobitých fašistů, militaristů a revanšistů. Ve španělském městě San Sebastianu se konala v létě schůze generálního štábu Organizace tajné armády. Na tomto dostaveníčku řemeslných vrahů bylo

rozhodnuto „přejít od omezených cílů (jako byly např. v Alžíru) k širším perspektivám v evropském rámci“. OAS hodlá organizovat novou fašistickou internacionálu, která má sehrát roli provokatéra.

Jsou to tyto kruhy, které organizovaly atentát na generála de Gaulla. Ale s jejich zájmy se leckdy úplně kryje politika oficiálních představitelů Francie, kteří projevují snahu využít rozporů v Alžírsku k nové intervenci, kryté jako obvykle ochranou „zájmů francouzských občanů“.

Soudobý kapitalismus sice pochopil, že klasický kolonialismus je ve století otvírání kosmu neudržitelný, ale právě tato skutečnost ho vede k tomu, aby starý kolonialismus co nejrychleji nahradil novokolonialismem. Jsme svědky toho, že OSN přijímá ročně několik nových členů z afrického, asijského a amerického kontinentu. Po Jamajce to byly nedávno ostrovy Trinidad a Tobago, které získaly politickou nezávislost. Ale jakmile se bývalá kolonie stane formálně nezávislým státem, ihned se jeden nebo více kapitalistických dravců pokusí dobýt pokud možno všechny hospodářské pozice v novém státě. Obvykle vystřídává starého kolonialistu americký imperialismus, který tak krok za krokem vytlačuje Brity a Francouze z jejich starých držav. Ovšem tam, kde starší koloniální páni nemíní vyklidit pole, vzniká snadno občanská válka, řízená imperialisty. Klasickým případem rozlišení hospodářských zájmů zůstává bývalé Belgie Kongo, kde za ústřední vládou stojí USA, zatím co za Tshombovou Katangou se projevují zájmy britských a belgických monopolů. V poslední době je nebezpečí, že by k takovému neblahému vývoji mohlo dojít také v Alžírsku. Alžírský lid však pochopil toto nebezpečí a na svých mohutných manifestacích protestuje proti tomu, aby Alžírsko po tolika letech bojů sdílelo osud nešťastného Konga.

Je skutečností, že některé zvlášť agresivní síly Západu podnikají hazardní pokusy politiky na „okraji války“. Atomové zkoušky v Tichomoří, neustálé pokusy jítit situaci na území bývalé Zadní Indie, především nyní v Jižním Vietnamu a v Kambodži, a především nebezpečné zahrávání si se sudem prachu, který představuje západní Berlín, jsou nebezpečnou hrou „va banc“. Je ovšem směšné a nerealistické počínat si tak, jak si nyní počínají tyto hazardérské kruhy. Předstírají, že mají mocenskou převahu, kterou už dávno ztratily a kterou už nikdy nezískají, protože síly socialismu a míru trvale rostou. Kosmické triumfy Sovětského svazu, projevěné tak výrazně dlouhodobými a soudobými lety posledních dvou sovětských kosmonautů, Nikolajeva a Popoviče, nenechávají žádného střízlivě uvažujícího státníka na pochybách, kde je síla a kam směřuje společenský vývoj. Hazardérům jejich hra nevyráje, avšak soudobé lidstvo musí bděle stát na stráži proti jejich nebezpečným piklům.

NÁŠ ZÁPISNÍK

JUBILEA

V měsíci říjnu t. r. oslaví svá životní jubilea vsdpp.:

80 let 7/10 P. Jindřich Grygar, farář v. v. Stěplovce u Opavy; 7/10 P. Josef Havel, em. profesor, Slatiňany.

75 let 31/10 P. Josef Pospíšil, duchovní, Albrechtůvky.

70 let 1/10 Msgre Karel Zháněl, pluk. duch. služby v. v., Praha; 5/10 P. Jan Zolper, děkan, Stará Ves u Rýmařova; 17/10 P. František Smetana, farář, Česká Bělá; 26/10 P. František Pukl, admin. v. v., Seno-

hraby; 31/10 P. Hubert Král, admin., Litomyšl.

60 let 1/10 P. Remigius Soukop, farář Zbraslav; 5/10 P. Karel Švarc, admin., Frymburk; 24/10 P. Mikuláš Šindlář, děkan, Hlučín; 29/10 Dr. Rudolf Col, admin., Olomouc.

55 let 10/10 P. Václav Slavíček, admin., Havlíčkov-Borová; 31/10 P. Metoděj K. Tóukálek, admin., Vojslavice.

50 let 1/10 P. František Hlavín, admin., Kostomlaty u Nymburka; 4/10 P. František Gavlas, admin., Ostrava-Vítkovice; 8/10 P. Kasián Válek, admin., Třebíč-Jejkov; 15/10 P. Viktor Bo-

czek, admin., Vápenná; 18/10 P. Petr Mikeš, farář, Čestice; 18/10 P. Jan M. Sury, os. děkan, Česká Lípa; 19/10 P. Jan Bitomský, provisor, Opava; 20/10 P. Josef Ducháček, koop., Veleč; 26/10 P. František Holán, admin., Dýšina; 27/10 J. M. Miloslav Trdla, kanovník a kancléř, České Budějovice; 30/10 P. František Vlach, admin., Vlasy-tice; 31/10 P. Karel Merth, admin., Svojišice.

ÚČASTNÍCI II. KURSU EXERCICIÍ

P. Pavel Bachan, admin., Krškany; P. Vladimír Boks, kanovník, Mikulov na Mo-

ravě; P. Jaroslav Dostálek, děkan, Bělá pod Bezdězem; P. Jaroslav Dragon, admin., Uherčice; P. Jaroslav Hofferek, admin., Hrádek u Konic; P. Stanislav Kabeláč, admin., Ruda na Mor.; P. Evžen Kalisch, kaplan, Český Těšín; P. Jindřich Kocman, farář, Netín; P. Alois Konečný, admin., Dolní Žandov; P. Leopold Kozelský, admin., Zálší; P. Josef Kunický, admin., Slezské Rudoltice; P. Bedřich Malina, vikář, Sádek u Poličky; Dr. Kajetán Matoušek, admin., Praha 1; P. Jan Medek, farář v. v., Opočno; P. Bořivoj Mošna, admin., Močidlec; P. Michal Mül-

ler, admin., Kozárovce; P. Josef Olszek, admin., Doubrava; P. František Pernegr, admin., Bohutín; P. Václav Peša, admin., Přisnotice; P. Jaroslav Plch, farář, Studená; P. Jaroslav Ptáček, kaplan, Nová Paka; P. František Rýzner, farář, Křenovice; P. Vincenc Saidl, č. kanovník, Chotusice; P. Josef Sáréný, kanovník, Liesek; P. Emil Scheimer, admin., Topolčianky; P. Štefan Sigotský, farář, Čavoj; P. Imrich Solnica, admin., Libáň; P. Vladimír Stejskal, kaplan, Velké Meziříčí; P. Oldřich Zdražil, admin., Lomnice u Tišnova; P. Josef Žák, admin., Náchod.

ÚČASTNÍCI III. KURSU EXERCICIÍ

P. Jan Bartík, farář, Čiúmelice; P. Ladislav Belás, kaplan, Čadca; P. Ladislav Filgás, admin., Lubina; P. Jan Formánek, admin., Dyjákovice; P. Bohumil Fürbacher, admin., Neurazy; P. Václav Háek, admin., Brandýs nad Labem; P. Tomáš Holoubek, farář, Horní Jiřetín; P. Josef Hudec, farář, Čestlice; P. Václav Janeček, admin., Velhartice; P. Karel Kahoun, admin., Jablonné v Podjí; P. Václav Košek, adm., Deštná; P. Josef Kovář, děkan, Rožďalovice; P. Alois Kubý, kaplan, Kolín; P. Jaroslav Lilák, archivář, České Budějovice; Prof. Petr Mejstnar, admin., Třebonín; P. Ladislav Michalička, admin., Větrný Jeníkov; P. Jaroslav Moštěk, admin., Vápenný Podol; P. Bohuslav Opěla, admin., Sloup u Macochy; P. Jiří Procházka, admin., Vysoké Studnice; P. Bohumil Řezníček, admin., Bílina; P. Václav Straka, admin., Tatenice; P. Antonín Střelec, admin., Starý Petřín; P. Stanislav Svoboda, admin., Herálec; P. Karel Štípl, admin., Chotětov; P. František Válek, admin., Lichnov; P. Rudolf Vošický, admin., Sány; P. Josef Uhlíř, admin., Rudník; P. Stanislav Zdeněk, admin., Mirovice; Dr. Miroslav Zedníček, admin., Liběšice; P. František Zouhar, admin., Vranov n. Dyjí; P. Miroslav Zouhar, admin., Šatov u Znojma.

ÚČASTNÍCI IV. KURSU EXERCICIÍ

P. František Bareš, farář, Odolená Voda; P. Viktor Boczek, admin., Vápen-

ná; Dr. J. Dorušák, admin., Bernolákovo; P. Josef Drbohlav, děkan, Nový Jiří; P. František Fiala, admin., Velká Morava; P. Václav Fišer, admin., Český Rudolec; P. Jan Galbavý, kaplan, Trnava; P. Jan Gališ, farář, Čachtice; P. Václav Grygera, kaplan, Zábřeh na Mor.; P. František Houdek, děkan, Ronov n. D.; Dr. Jan Kaláb, duchovní, Lechovice; P. Josef Kaplický, děkan, Netolice; P. Emanuel Kindermann, admin., Kostomlaty u Mostu; P. Václav Klíma, admin., Bílá Hůrka; P. Antonín Komrský, farář v. v., Veselí n. Luž.; P. Štefan Korchňák, kaplan, Praha; P. Václav Lochman, děkan, Libochovice; P. František Mimra, farář v. v., Bystré u Dobrušky; P. Josef Nouza, admin., Dolní Dobrouč; P. Ladislav Novák, admin., Dobříš; P. Karel Rybníkář, admin., Sadý; P. Alois Sigl, farář, Zábouří n. Lab.; P. Alois Starker, admin., Skorošice; P. Alois Strasser, admin., Kopisty u Mostu; P. Jaroslav Streit, admin., Vážany n. Lit.; P. Alfons Ščepko, admin., Stará Turá; P. František Šiman, admin., Dobruš; P. Josef Šoustek, provisor, Olomouc-Hejčín; P. Alois Špatný, děkan, Dobrá Voda; P. Karel Švarc, admin., Frymburk.

KAPLE Z MUŠLÍ A PORCELÁNU

Na ostrově Guersney v kanálu La Manche stojí kaple ze zvláštního materiálu. Její sloupy, stěny, věž i střeška jsou z mořských mušlí a porcelánu. Kapli postavil P. Deodat. Je pět a půl metru dlouhá a tři metry široká. Tvarem je přesná kopie basiliky v Lurdech.

JAKOŽ I MY ODPOUŠTÍME...

Arcibiskup z La Paz v Bolívii prosil prezidenta republiky o generální amnestii pro všechny politické vězně. Přimlouval se také za vojáky, kteří v podnapilosti napadli arcibiskupa ze Santa Cruz.

HLEDÁNÍ PRAVDY

Ignazio Silone, do češtiny také překládaný, italský autor, ostře protifašistický, hledá nyní v románu „Hrстка malin“ smířlivé stanovisko mezi křesťanstvím a jinými ideologiemi. Na lásce staví základy příští společnosti.

SVATÍ TŘI KRÁLOVÉ U PROTINOŽCŮ

Australská pošta vydala známky s třemi jezdci na velbloudech; jsou to Svatí tři králové, jak v dálce zří Betlém a hvězdu k němu vedoucí.

EDITH STEIN

Edita Steinová, sestra Tereza Benedikta z řádu Karmelitánek, vstoupila do Církve jako universitní studentka. Záhy stává se sestrou u Karmelitánek, je vynikajícím znalcem novotomistické filosofie, přednáší i na universitách, získává doktorát filosofie. Na její konversi měla značný vliv kniha: „Dějiny duše“ sv. Terezie z Lisieux. Vyučovala na řádovém gymnasiu dominikánek. Po převzetí moci nacisty je ihned odeslána do kláštera v Holandsku, ale ve válce přece neunikla. Zatčena gestapem, umírá v Osvětimi. Herder vydal o této ženě svědectví sounáležitosti křesťanů a židů, knihu: „Edith Stein, eine grosse Frau unseres Jahrhunderts“ (194 stran).

OVES A SLEPICE ZA NEVĚSTU

Na Hlinecku v 16. stol. platil zajímavý obyčej. Každý mládenec, než se mohl oženit, musil rychtářovi městečka dát měřící ovsa a dvě slepice. Jinak by se nesměl oženit. Teprve, když měl toto povolení, mohl jej farář oddat. Vyplývá to ze smlouvy, sepsané dne 6. listopadu 1503, ustavující práva a povinnosti rychty hlinecké. Jak vypasená měla být slepice smlouva však nestanovila, ale každý mládenec dal za svoji dívčinu slepice náramně tučné...

JEŠTĚ JSOU POUSTEVNÍCI

„Bratrstvo poustevníků“ v Německu podléhá arcibiskupství v Rezně. Je jich dnes 12, generální kapitola svolávají do Frauenbrünnl u Kelheimu, kde rozhodují o přijímání noviců. Posledně byli dva. Poustevnictví bylo sice již 1804 při sekularisaci nařízené Napoleonem zrušeno, ale později jednotliví kněží se rozhodli pro poustevnický život a r. 1838 ustavili „Bratrstvo poustevníků“.

KOSTEL POSUNUTÝ O 50 METRŮ

Při obnově Lipska, těžce poškozeného bombardováním za války, bylo třeba

rozšířit náměstí. Proto byl universitní kostel sv. Pavla odsunut 50 metrů dozadu. Podařilo se tak díky nejmodernějším technickým prostředkům a naprosto zachovat budova je navrácena svému poslání.

OD NAŠICH BRATRŮ

Koptičtí křesťané v Egyptě začali vydávat časopis pro cizinu, v němž vysvětlují počátky své církve, její učení, duchovní hudbu, výchovu kněží a vyučování věřících. Koptové mají svého patriarchu a hierarchii, v učení jsou ještě vlivy židovské. Jedna část koptických křesťanů je spojena s Římem východním obrádem.

SVATÍ ZE VŠECH NÁRODŮ

Jednání o blahorečení řeholnice Baghity bylo zahájeno v Římě. Ve věku 10 let byla v Nigérii prodána do otroctví. Ve dvaceti letech byla vykoupena, přijala víru katolickou a posléze vstoupila do kláštera. Svým životem získala pověst světky. Zemřela v Itálii r. 1947.

KNIHY NA ŘETĚZECH

Ve středověku bylo ve velkých knihovnách zvykem, že knihy byly opatřeny řetězem a uvázány, zakovány do regálů, police. Kniha představovala velké jmění a proto byla tak chráněna před zvýšeným zájmem a přemístěním. V řadě našich klášterních knihoven jsou ještě doklady o tomto zvyku středověkých knihovníků. Většina knih ze středověku, ručně psaných, se dochovala právě v klášterních knihovnách, kde byla střediska tehdejší vzdělanosti.

KATOLICKÁ ENCYKLOPEDIE

Vynikající učenci ze všech oborů pracují na „Katolickém naučném slovníku“, který vyjde anglicky v r. 1963 a 1964 v 15 svazcích. Náklady s jeho sestavením přestoupí 30 mil. Kčs.

SVATÝ OCHRÁNCE MÍRU

Postava světky Klaus von Flue je námětem práce Aloise Stiefvatera (stejný název s podtitulkem Svatý sedlák a ochránce míru — Vlg. Winfred-Werk, Augsburg), líčící život a mírovou práci švýcarského rodáka sv. Mikuláše z Flue, jehož intervence zachránila mír a jednotu ve švýcarském středověku.

NEZNÁMÉ O ZNÁMÝCH

Když byl Josef Sarto zvolen papežem a přijal jméno Pius X., nakreslil jeden chudý hoch jeho podobiznu a přinesl mu ji. Papež dal malému umělci sto lir. Pak se pod obrázek podepsal a řekl: „Prodej to některému Američanovi. Ti to rádi dobře zaplatí.“

*

Jednou měl papež Lev XIII. poskytnout audienci velikému procesí. Čekalo se, že to bude dlouhé a unavující slyšení. Papež byl právě trochu churav, a proto mu jeho osobní lékař dr. Lamponi dal krabičku pastilek, které měl použít,

kdyby mu náhodou začal selhávat hlas. Čeho se lékař obával, se také skutečně stalo. Papež začal chrapět. Dr. Lamponi, který Svatého Otce zpovzdálí pozoroval, jej chtěl upozornit, že by bylo vhodné vzít si pastilky! A proto zakašlal. Lev XIII. ustal ve svém projevu, zavolal lékaře k sobě a řekl mu: „Slyším, že máte kašel. Vezměte si tyto výborné pastilky!“ A vrátil lékař krabičku, kterou předtím od něho dostal.

*

Po staletí se zachovávala tradice, že papež jidal sám. Když nastoupil na papežský stolec Pius X. (Giu-

seppe Sarto) nařídil, aby současně bylo prostřeno i pro jeho sekretáře a přítele Mgr. Bressana. Ceremoniář měl proti tomu námitky. „Jste si jist,“ ptal se Pius X. s jemným úsměvem, „že svatý Petr jidal sám?“ — „To ne, Vaše Svatosti, ale je jisto, že vaši předchůdci jídali sami.“ — „Julius II. a Lev X. také?“ Ceremoniář byl zmaten. „Ne, Vaše Svatosti. Velcí renesanční papežové pořádali dokonce veliké bankety.“ — „Ach! Od koho tedy začíná ta vaše tradice?“ — „Od Urbana VIII., Vaše Svatosti.“ — „Rozhodli-li můj slavný předchůdce Urban VIII., aby

papežové jedli sami, měl k tomu plné právo. My stejným právem toto ustanovení rušíme,“ prohlásil slavnostně Pius X.

*

Svatý Makarius (300—390) se vrátil jednou do své poustevny a zjistil, že tam právě vnikl zloděj. Klidně tedy přistoupil a pomohl neznámému naložit svůj chudičkový nábytek a skromňoučké svršky na velbiouda. Když pak zloděj odjel, rozhlédl se svatý Makarius po čtyřech prázdných stěnách a jen povzdechl: „Nic jsme na světě nepřinesli, nic neodnese-me.“

ÚŘEDNÍ ZPRÁVY

DIECÉSE BRNĚNSKÁ

Ustanovení:

- Zouhar František**, admin. ve Vranově n. Dyjí a exkur. Lančov, okr. Znojmo, ustanoven od 1. 8. 1962 admin. v Dubňanech, okres Hodonín.
- Valoušek Emanuel**, admin. v Trstěnicích, okr. Znojmo, ustanoven od 1. 8. 1962 admin. ve Vranově n. Dyjí a exkur. Lančov, okres Znojmo.
- Veverka Tomáš**, farář v Dubňanech, okr. Hodonín, ustanoven od 1. 8. 1962 admin. v Letonicích, okres Vyškov.
- Hamerla Jan**, admin. v Letonicích, okr. Vyškov, ustanoven od 1. 8. 1962 zatímním koop. v Dol. Bojanovicích, okres Hodonín.
- Hrušat Ferdinand**, koop. v Brně-Tuřanech, ustanoven od 1. 8. 1962 koop. v Brně u sv. Janů.
- Ducháček Josef**, admin. v Jakubově, okr. Třebíč, ustanoven od 1. 8. 1962 admin. v Ivančicích, okres Brno-venkov.
- Zouhar Alois**, koop. v Ivančicích, okr. Brno-venkov, ustanoven od 1. 8. 1962 admin. ve Valči a exkur. admin. v Dalešicích, okres Třebíč.
- Caha František**, zatímní admin. ve Valči a Dalešicích, okr. Třebíč, ustanoven od 1. 8. 1962 koop. v Ivančicích, okres Brno-venkov.
- Valášek Maxmilián**, koop. v Dubňanech, okr. Hodonín, ustanoven od 1. 8. 1962 koop. ve Znojmě u sv. Mikuláše.
- Němčanský Antonín**, admin. v Hor. Kounicích, okr. Znojmo, ustanoven od 1. 8. 1962 exkur. admin. v Trstěnicích, okres Znojmo.
- Parolek František**, admin. v Hustopečích, okr. Břeclav, ustanoven od 16. 8. 1962 admin. v Jakubově a exkur. admin. v Litohoří, okres Třebíč.
- Veselý Jan**, admin. v Popicích, okr. Břeclav, ustanoven od 16. 8. 1962 admin. v Hustopečích a exkur. admin. v Popicích, okres Břeclav.
- Fiala Antonín**, admin. v Domamili, okr. Třebíč, ustanoven od 16. 8. 1962 exkur. admin. v Martínkově, okres Třebíč.
- Sedláček Ignác**, admin. v Unanově, okr. Znojmo, ustanoven od 31. 7. 1962 exkur. admin. v Hlubokých Mašůvkách, okres Znojmo.
- Holeček Josef**, koop. u sv. Mikuláše ve Znojmě, ustanoven od 16. 8. 1962 koop. ad interim v Brně-Tuřanech.

Jmenování:

- Dragon Jaroslav**, admin. v Uherčicích a exkur. Starovice, okr. Břeclav, jmenován od 1. 8. 1962 správcem děkanství hustopečského.
- Šimajchl Ladislav**, admin. v Kloboukách u Brna, okr. Břeclav, jmenován od 1. 8. 1962 správcem děkanství klobouckého.

Pensionování:

Markus Petr, admin. v Jakubově a Litohoří, okr. Třebíč, pensionován od 7. 6. 1962.

Zemřeli:

- Jeřábek Jan**, administrátor v Hlubokých Mašůvkách, okr. Znojmo, zemřel 1. 8. 1962.
- Skoták František**, katecheta v. v. v Lulči, okr. Vyškov, zemřel dne 7. 8. 1962.
- Veselý Viktor**, farář v. v. ve Svatoslavi, okr. Brno-venkov, zemřel dne 20. 8. 1962.
- Klimeš František**, farář v. v. ve Znojmě, zemřel dne 20. 8. 1962.

DIECÉSE ČESKOBUDĚJOVICKÁ

Ustanovení:

- Vadlejch Karel**, administrátor v Bělčicích administrátorem ve Volenicích a exkur. administrátorem v Kraselově (o. Strakonice) od 1. 6. 1962 (č. 475/62).
- Mikuška Jan**, děkan v Blatné exkur. administrátorem v Zábři u Blatné (o. Strakonice) od 1. 6. 1962 (č. 476/62).
- Koblih Jan**, administrátor v Zábři u Blatné administrátorem v Bělčicích a exkur. administrátorem v Černívsku (o. Strakonice) od 1. 6. 1962 (č. 477/62).
- Kubíček Karel**, administrátor ve Strýčicích exkur. administrátorem v Dubném (o. Čes. Budějovice) od 15. 7. 1962 (č. 671/62).
- Douša Bohumil ThDr.**, administrátor v Dubném administrátorem v Pištíně (o. Čes. Budějovice) od 15. 7.
- Hrdina Karel**, novosvěcenec I. kaplanem v Písku (o. dtto) od 1. 9. 1962 (č. 798/62).

Zpovědní jurisdikce:

- Mikuška Jan**, děkan v Blatné řádným zpovědníkem milosrdných sester sv. Vincence ve Lnářích (č. 673/62).
- Chum František**, administrátor v Pohnání řádným zpovědníkem a
- Komínek Josef**, administrátor v Chýnově mimořádným zpovědníkem milosrdných sester III. ř. sv. Františka S. v Domově důchodců v Chýnově (č. 734/62).
- Horák František**, novosvěcenec I. kaplanem ve Strakonici (o. dtto) od 1. 9. 1962 (č. 797/62).

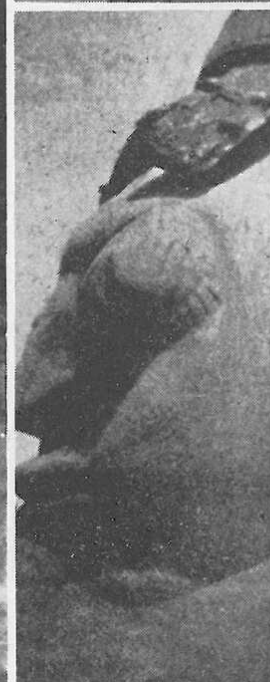
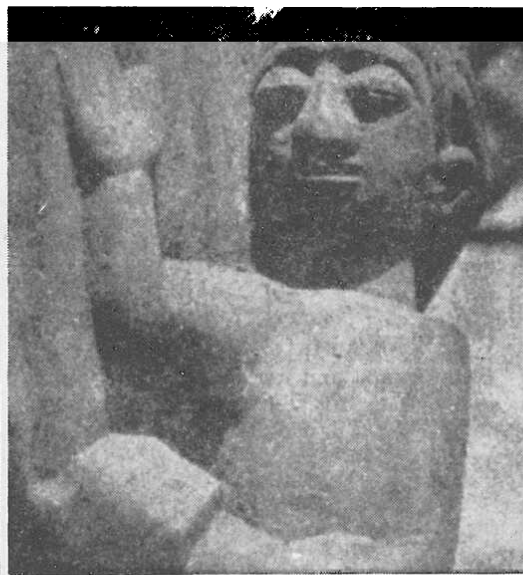
Přeložení na trvalý odpočinek:

- Rada Karel**, os. děkan v Pištíně přeložen na trvalý odpočinek od 1. 7. 1962 (č. 481/62).

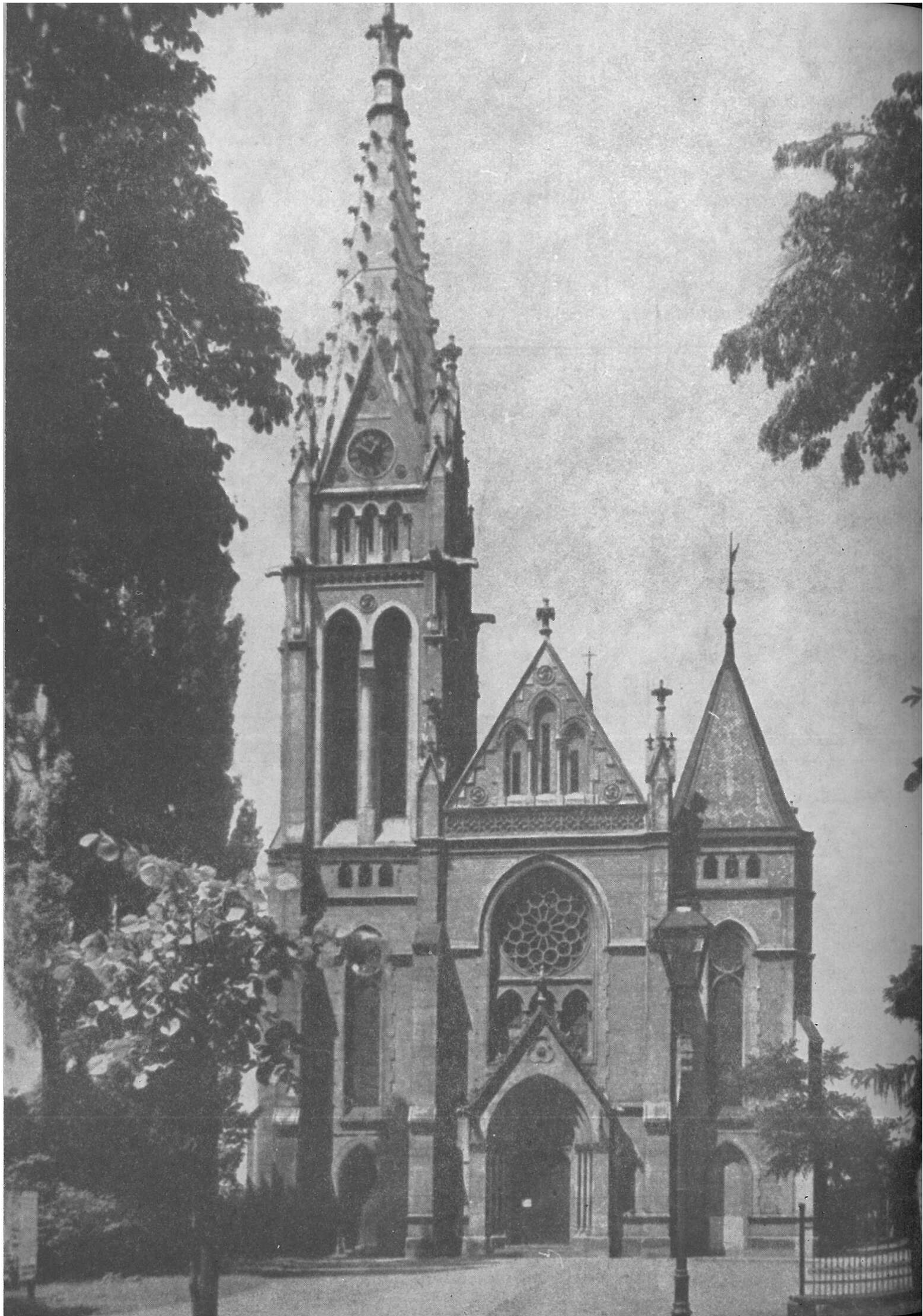
Zemřeli:

- Švec Jan**, os. děkan v Dolanech (o. Klatovy) zemřel 9. 5. 1962.
- Talafous Vojtěch**, katecheta v. v. v Pelhřimově zemřel 2. 6. 1962.
- Koutník Josef**, farář v Kydlinech (o. Klatovy) zemřel 20. 6. 1962.

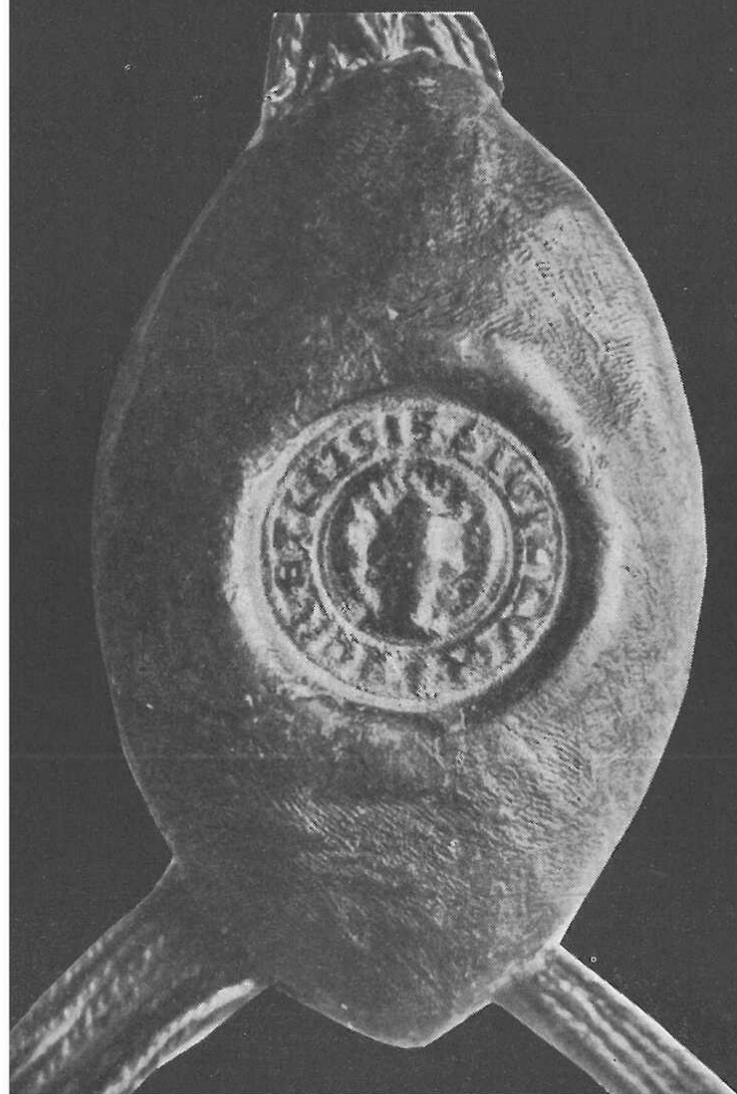
DUCHOVNÍ PASTÝŘ - Ročník XII - Číslo 8. - V Praze dne 10. října 1962

První strana obálky: Slezský typický motiv, pohled Štramberk s Bezručovou zvoníčkou. Třetí strana obálky: Snímky k článku Františka Vondráčka „Křesťanské umění gerii“. Čtvrtá strana obálky: Charakteristický gotický kostel v Českém Těšíně.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

MĚSÍČNÍK KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA. ROČNÍK XII. ČÍSLO 9. LISTOPAD 1962

OBSAH: Dr. Josef Plojhar: O rozhodné slovo k záchraně míru, Dobro a pokoj i na této zemi, ThDr. Jaroslav Kouřil: Dva náměty před I. kněžskou sobotou v novém církevním roce, ThDr. Václav Bartůněk: Mělnický probošt Zbyněk z Hazmburka arcibiskupem, P. Václav Medek: Čarodějnické procesy a upálení K. A. Lautnera v Mohelnici, Dr. František Beneš: Studie o pečeti a pečetnictví pražského biskupa Řehoře (z Valdeka), P. Josef Kunický: Rozjímavý překlad žalmů, ThDr. Karel Sahan: Memento etiam Domine, Antonín Hugo Bradáč: K sluneční straně lidskosti, Arch. Miroslav Potužník: Střecha a požární ochrana, E. H.: Adventní rozjímání s breviářem v ruce, Václav Zima: Msgr. Karel Reban, horlívec Boží, Doba očima kněze: S pocitem odpovědnosti, Náš zápisník, Úřední zprávy.

O rozhodné slovo k záchraně míru

Z projevu předsedy CMVKD dr. Josefa Plojhara na zasedání rozšířeného ústředního výboru dne 4. října 1962 v Olomouci

Snad by se někdy zdálo, že se o obraně míru příliš často mluví a že to už zevšednělo, snad by se zdálo, že to vše už není třeba zdůrazňovat po druhé světové válce, jež byla tak hrůznou školou lidstva. Jsou milióny jednotlivců, jsou i celé národy a státy, jež si vzaly ponaučení. Avšak mnozí se ničemu nenaučili ani ze zkušeností minulých válečných hrůz. Dokonce jsou ještě ve světě lidé, kteří si myslí, že ideje a metody, jež vedly k válkám minulosti, jsou dále platné. Proto je tak naléhavě zapotřebí boje za mír všeho lidstva, těch sil, jež zlo správně nazývají zlem a dovedou vytvořit podmínky míru. Rostou řady těch lidí, kteří nebudou podporovat síly války, ale jsou ještě lidé, kteří i válkou chtějí bránit novým ideám. Není těchto lidí ani tak mnoho, ale jsou nebezpeční proto, že stále otevřeněji diskutují o preventivní světové válce. A jsou to i někteří politikové naší doby. Rozhodně tedy není zbytečné a stále ještě není přežitkem mluvit o míru a o tom, jak zabránit válce.

Mírové hnutí je ve světě stále výraznějším faktorem. Bylo to nejlépe patrné na moskevském Světovém kongresu za odzbrojení a mír, jehož jsem měl tu čest se zúčastnit spolu s místopředsedou CMVKD prof. dr. Alexandrem Horákem. Nebyli jsme tam jako katoličtí kněží sami. Ve většině delegací, které se zúčastnily moskevského kongresu, byli duchovní křesťanských vyznání, i mnozí kněží římskokatoličtí, neboť na celém světě se zapojují římskokatoličtí kněží do boje za mír. Asi třetina účastníků byli staří, osvědčení míroví bojovníci, dvě třetiny byli účastníci noví. Přišli z národů nedávno osvobozených, z Afriky, Asie a Jižní Ameriky. Představili se v Moskvě jako důslední bojovníci za mír, lidé vpravdě bojovní — byli zde předzvěstí krásných zítřků naší planety, až tyto národy vytvoří nejnужnější ekonomické a kulturní podmínky rozkvětu svých zemí. Moskevský kongres byl vpravdě shromážděním lidstva celého světa.

Jak si cení mírové práce našich kněží světové mírové hnutí, toho je novým důkazem tato skutečnost. Odevzdali jsme v Moskvě poselství Celostátního mírového výboru katolického duchovenstva. Takových poselství bylo do Moskvy posláno přes 2000. Nebylo možno všechna vyjmenovat. Z těch dvou tisíc se uvádělo jmenovitě pouze sedm a mezi těmi sedmi bylo i poselství CMVKD z Československé socialistické republiky! Katolické kněžstvo takto promlouvá na světovém mírovém fóru a je příkladem kněžstvu na Západě, jak by tam měli kněží postupovat a pracovat. Je nutno, aby naši věřící, vyzbrojení znalostmi materiálů ze zasedání Světového kongresu za odzbrojení a mír, dovedli pohledět tváří v tvář nebezpečí války. ale chápali i opodstatněnou víru N. S. Chruščova, že síly míru zvítězí. Náš lid je pevně odhodlán svou prací pro rozkvět vlasti mír uhájít.

Dnes se soustřeďuje zájem k druhému vatikánskému koncilu. Také od nás pojedou na koncil představitelé katolické církve v Československé socialistické republice, biskupové, teologové a znalci církevních dějin a práva. Radujeme se z této skutečnosti. Věříme, že koncil a naši představitelé na koncilu splní své poslání. Provázíme je přáním: Šťastnou cestu a dobré pořízení! Odjíždějí představitelé československého katolicismu — synové českého a slovenského lidu — s přáním Celostátního mírového výboru katolického duchovenstva.

Věříme, že naši představitelé budou podporovat dobré náměty a vždy to, co směřuje k odstranění následků obou světových válek. Páli bychom si, aby vatikánský koncil, toto církevní shromáždění jistě zcela mimořádné a vrcholné, bylo též mohutným hlasem do svědomí světa, aby se katolická církev postavila za udržení míru a za odstranění příčin, jež by mohly vést k třetí světové válce. V tomto smyslu navrhuji, aby bylo vypracováno a přijato poselství, jež bude odevzdáno sv. Otci.

Prosíme sv. Otce a koncil o rozhodné slovo k záchraně míru a budování šťastné budoucnosti lidstva.

DOBRO A POKOJ I NA TÉTO ZEMI

Světlo jedinečných lustrů ozářilo sál kapitulní konzistoře v Olomouci dne 4. října t. r., když zasedal rozšířený ústřední výbor Celostátního mírového výboru katolického duchovenstva ČSSR. Na čelné stěně byl nápis „Quae pacis sunt sectemur“ (Rom. 14, 19). Slunce překrásného podzimního dne zvýraznilo štukaturu i skulptury sálu a ovzduší bylo vpravdě ve smyslu slov hesla v průčelí: vždyť všichni shromáždění sledují to, co přispívá míru.

Slavnostní shromáždění bylo zahájeno chórem, který přednesl pěvecký sbor kněží olomoucké arcidiecéze, řízený prof. Innocencem Kuklou. Prelát Josef Glogar, kapitulní vikář olomoucké arcidiecéze a předseda AMV, zahájil zasedání. Připomněl historii starobylé metropole a zásluhy soluňských bratří sv. Cyrila a Metoděje, jejichž 1100. výročí příchodu do našich krajů budeme vzpomínat příští rok. Znělo vskutku mírově, když ordinář jedné z největších diecézí Československa charakterizoval oblasti, jež tato diecéze obsahuje. Nářečí, svéráz a zvláštní půvaby má Haná, Lašsko s Ostravskem, Valašsko a Moravské Slovácko. Brání mír na žírné Haně, kde vybudovali socialistickou vesnici, brání mír Ostravsko, jehož podíl v našem hospodářství ocenil nedávno prezident republiky. Valašsko proslulo koženými produkty — ale proslavilo se též statečností partyzánů za okupace — všechny ty oblasti včetně barvitého Slovácka pojí budovatelské úsilí a nový společenský řád. A kněží, kteří vyšli z tohoto lidu, jsou neméně nadšeni v práci mírově. Rečník projevil naději, že i blízký vatikánský koncil přispěje k vytvoření podmínek světového míru. Jímavě znělo, když k zakončení svého projevu dovoľával se olomoucký prelát patrona míru sv. Václava, jemuž je zasvěcena olomoucká arcidiecéze i metropolitní chrám. Jako hymnus zněla slova Vrchlického apoteózy: „Tys věrné kníže Čech, ó prosím, drž svou ruku vděčně nad svým národem.“

Do tohoto rámce, který vytvořily vroucí city, tóny chorálu, jas světla i krása prostředí, přednesl hlavní projev předseda Celostátního mírového výboru katolického duchovenstva dr. Josef Plojhar. Výňatek z tohoto projevu přinášíme v úvodníku tohoto čísla.

Spect. děkan Cyrilometodějské bohoslovecké fakulty dr. Jan Merell přečetl Poselství katolického duchovenstva Československé socialistické republiky, jež bude odevzdáno sv. Otcí. Mohutný aplaus vyjádřil souhlas s Poselstvím, a když předsedající dal hlasovat, bylo schváleno jednomyslně.

Místopředseda Celostátního mírového výboru katolického duchovenstva prof. dr. Alexander Horák doplnil svými dojmy z Moskvy tu část referátu předsedy CMVKD, kde mluvil o Světovém kongresu za odzbrojení a mír, a generální tajemník CMVKD dr. Josef Beneš přednesl referát organizační. Slova se ujal vdp. Elemír Fillo a přečetl dopis, který zaslal shromáždění nitranský biskup dr. Eduard Necsey :

„Zajisté otázka zachování světového míru je tak mimořádného významu, že zabývat se jí je povinností každého dobrého člověka, natož katolického kněze“ — píše njdp. biskup a pokračuje: „My totiž jsme ve službách Knížete pokoje, a proto k podstatě našeho povolání náleží za mír a pokoj se modlit a pracovat. Cítíme všichni, že horečné zbrojení a nukleární zkoušky jsou hrozným Damoklovým mečem nad celým světem; národy žijí ve stálém napětí, finanční výdaje, které si vyžaduje zbrojení, jsou obrovské a proto není naléhavějšího úkolu nad práci a úsilí za zachování světového míru. Nynější Svatý Otec měl 10. září m. r. velký mírový projev, který oprávněně vzbudil pozornost celého světa. Tehdy upozornil, že svět se dnes zmitá mezi dvěma slovy: mír a válka. A mezi těmito dvěma slovy se chvěje úzkost a naděje světa. Neboť případná nová válka byla by takovou pohromou, která by všechno mohla obrátit v niveč. My všichni prosíme Otce světa o milost — jsou slova Sv. Otce — aby osvětlil rozum a posvětil vůli těch, kdo jsou odpovědní za život nebo za zánik národů.“

V tomto duchu snažme se účastnit ochotným a obětavým srdcem ve všem, co je ve službách této vznešené myšlenky; naše duchovenstvo to dosud činilo a jsem přesvědčen, že i nynější schůze je v tom utvrď.

S nemenším zaujetím přijalo shromáždění projev J. E. njdp. biskupa dr. A. Lazíka, z něhož vyjímáme:

Je zvláštní souhrou skutečností, že tato naše dějinná schůze Celostátního mírového výboru katolického duchovenstva, se koná právě 4. října na svátek sv. Františka z Assisi. Tento velký světec vykonal před 700 roky grandiózní dílo, určitou revoluci ducha na poli sociálním, když obrátil pozornost člověka k správnému chápání hmotných dober a bičoval zneužívání těch darů, které měly sloužit každému člověku, nejen některým. Šel cestou lásky k Bohu a bližnímu a konal své dílo, aby tak sloužil svatě Církvi. To, co obsahuje naše Poselství, adresované Svatému Otcí, postihuje v jádru totéž. Naše věrnost Sv. Otcí a odhodlanost hlouběji prožívat svou víru a usilovat o spravedlivý světový mír, sleduje dobro zvláště drobného člověka a obrodu našeho náboženského života. Poselství Sv. Otcí je dílem kolektivu těch, kteří odcházejí na druhý vatikánský všeobecný sněm a ztotožňuje se s přesvědčením vašich šlechetných kněžských duší. Proto je s tím větší láskou ponese Sv. Otcí, kterému tak velmi leží na srdci obroda křesťanského života v zaměření na zachování a upevnění spravedlivého míru na zemi.

Budiž mi dovoleno co nejsrdčněji poděkovat naší vysoké vládě, že nám usnadnila odchod na druhý vatikánský všeobecný církevní sněm. Svoje poslání chceme svědomitě splnit nejen k dobru naší svaté Církve, ale i ve prospěch naší pozemské vlasti.

J. E. njdp. biskup skončil svůj projev slovy: „Dej Bůh, aby heslo sv. Františka z Assisi ‚Pax et bonum‘ stalo se trvalou skutečností.“

Diskuse se účastnili dr. J. Voda, děkan Jan Jan, místopředseda Celostátního mírového výboru katolického duchovenstva dr. Josef Lukačovič a místopředseda Celostátního mírového výboru katolického duchovenstva prelát dr. Antonín Stehlík, který svůj příspěvek motivoval velmi zajímavou myšlenkou; stručně ji postihujeme:

Ve své úvaze o všennárodní diskusi k Dokumentu dovoľil, že vláda může předstoupit před svůj lid různě. Někde se diktuje, někde se dá vládní rozhodnutí schválit: U nás vyzve vláda všechno obyvatelstvo, aby se vyjádřilo. Každý bez rozdílu může dát své připomínky. Obrací-li se u nás vláda a strana k obyvatelstvu, vnučuje se nutně myšlenka B. Pascala, jenž pravil, že člověk je nejsložitějším instrumentem, který se podobá varhanám, a kdo dovede na tento nástroj zahrát, přiblíží se dokonalosti. Vytýkáme-li někdy, že něco není dobře a správně, nebyli jsme při tom my, lidé? Dokument podpořen katolickým duchovenstvem, jež má vychovávat dobré, statečné a poctivé lidi, nutně náleží k našim nejradostnějším skutečnostem.

Prof. dr. F. Tomášek promluvil na téma Co očekáváme od koncilu a mj. uvedl:

Koncil má přispět k probuzení větší vzájemné důvěry a k lepšímu vzájemnému poznání. Sv. Otec ve svém rozhlasovém projevu z 11. září kromě jiného řekl, že koncil také „chce přispět k vyléčení ran dvou světových konfliktů a tím k triumfu míru ve světě“. Sv. Otec ovládá řeči Západu i Východu, ale zvláště onu mezinárodní řeč, které každý dobře rozumí, řeč upřímné lásky.

Probošt dr. E. Oliva ukončil památné zasedání výzvou, abychom plnili spravedlivě obě části hesla „Ora et labora“. To bude nadále nejlepším mírovým příspěvkem kněží i věřících.

Ve středu 10. října odletěli z Prahy čs. účastníci na II. vatikánský koncil. Římskokatolické duchovenstvo budou na něm představovat: Dr. Eduard Nécsey — biskup, apoštolský administrátor nitranský, dr. Ambróz Lazík — biskup, apoštolský administrátor trnavský, prof. dr. František Tomášek — administrátor, Moravská Hůzová, dr. Eduard Oliva — kapitulní vikář litoměřický a probošt ka-

pituly u sv. Štěpána v Litoměřicích jako procurator dr. R. Pobožného, biskupa diecéze rožňavské.

Spolu s nimi odcestovali odborní poradci: **dr. Antonín Stehlík** — prelát a kapitulní vikář pražský, **dr. Josef Beneš** — sídelní kanovník vyšehradský a profesor Cyrilometodějské bohoslovecké fakulty, **prof. dr. Jan Merell** — děkan Cyrilometodějské bohoslovecké fakulty, kanovník u Všeck Svátých, **dr. Petr Franta** — kanovník a kancléř kapitulní konsistoře brněnské.

V doprovodu dále jsou: **Jan Dočekal** — kapitulní děkan karlštejnský a kancléř kapitulní konsistoře pražské, **P.**

František Jedlička — administrátor basiliky sv. Markéty v Praze-Břevnově, **Elemír Fillo** — osobní sekretář biskupa nitranského a **dr. Ján Čížik** — osobní sekretář biskupa trnavského.

Na ruzyňském letišti se s čs. účastníky koncilu v Římě rozloučil předseda Celostátního mírového výboru katolického duchovenstva dr. Josef Plojhar a další osobnosti. Představitelé katolického duchovenstva z Československa byli v Římě dne 16. října t. r. přijati Svatým Otcem Janem XXIII. Předali Hlavě katolické Církve poselství našeho římskokatolického duchovenstva. Poselství zní:

Svatý Otče!

Římskokatolické duchovenstvo se svými biskupy a ordináři v upřímné synovské úctě a lásce projevuje Vaší Svatosti hold a věrnost.

Katolická Církve v naší vlasti prošla v posledním čtvrtstoletí těžkými zkouškami. Novopohanství fašismu těžce dolehlo na naši zem, rozštěpilo naše národy a rozpoutalo neslýchaný teror. Tisíce vlastenců bylo uvězněno a popraveno a mezi nimi mnoho katolíků a katolických kněží. Každý desátý katolický kněz byl za nacismu vězněn a z nich každý čtvrtý zaplatil životem svou lásku k vlasti a odpor k fašistické zloůli.

Proto jsme v květnu 1945 s nadšením a radostí přivítali den svobody a vítězství. Kněží po návratu z koncentračních táborů nacistického Německa vydali svůj manifest, v němž se hlásí k práci po boku lidu v novém společenském řádu a všichni poctiví katolíci se dali nadšeně do budování nového života. Poznali jsme, že stát, postavený na nových základech, dává všem lidem život důstojnější a že nový společenský řád odstraní všechnu sociální nespravedlnost, takže u nás není již nezaměstnaných a žebráků a z práce rukou našeho obyvatelstva vyrůstá stále větší a větší blahobyt pro všechny. Proto biskupové, ordináři a kněží v Československu jsou zcela oddáni své vlasti a jako chceme býti dobrými syny svaté Matky Církve římskokatolické, tak chceme býti i poctivými občany, věrnými syny své vlasti a nekompromisními obhájci úsilí zabránit válečné katastrofě, která hrozí v dnešní době vážně podlomit život na naší planetě.

Božský Spasitel Ježíš Kristus slibuje všem tvůrcům míru, že budou sloužit syny Božími (Mt 5, 9), ve své řeči na rozloučenou nám odkazuje mír (Jan 14, 27) a první slovo po jeho Zmrtvýchvstání je pozdrav míru „Pax vobis!“ (Luk 24, 36). Apoštol národů sv. Pavel přímo vyzývá k práci na úsilí mírovém (Řím 14, 19) a sv. Petr, první náměstek Kristův, nabádá k hledání pokoje a usilování o něj (1. Petr 3, 11). Rovněž svatí Otcové promlouvají k nám z hlubin věků. Sv. Augustin zdůrazňuje, že „míru si již na tomto světě vážíme a ceníme tak velice, že není o čem bychom s takovou radostí mluvit slyšeli, jako o míru, po ničem netoužíme více, ano ani toužit nemůžeme“ (Boží stát 19, 11).

My kněží denně při nejsvětější oběti mše svaté prosíme před přijímáním, aby Bůh „dny naše ve svém pokoji zachoval“. Proto v našich dobách, kdy světový mír je tak nebezpečně ohrožen, tím intenzivněji se modlí všichni biskupové, ordináři, kněží a věřící lid Československa za udržení míru. Spolu se všemi lidmi dobré vůle pracují k tomu, aby se uskutečnily co nejdříve všechny mírumilovných sil ve světě.

S nesmírnou vděčností jsme přijali slova Vaší Svatosti v rozhlasovém projevu 10. září minulého roku, která varovala svět před nebezpečím nové války a často se tážeme slovy Vaší Svatosti: „Co by se mohlo stát dnes při obrovitých účincích nových nástrojů ničení a zkázy, které lidský duch neustále rozmnožuje k zármutku všech?“ Proto jsme všichni jednomyslně přesvědčení, že návrh na zničení zbraní je nejzákladnějším požadavkem pro zajištění bezpečnosti lidstva.

S vděčností vzpomínáme slov Vaší Svatosti z vánočního projevu v roce 1959: „Jsme plni chvály a vážíme si této dobré vůle tolika bojovníků za mír a hlasatelů míru ve světě, tolika státníků, zkušených diplomatů, vlivných spisovatelů.“ Chceme se řadit mezi tyto hlasatele míru a bojovníky za mír, neboť víme, že úsilí o trvalý mír ve světě je blízké srdci každého katolíka nejen u nás, ale i v ostatních zemích. Proto jsme rádi slyšeli, že Světového kongresu za odzbrojení a mír v Moskvě se zúčastnil větší počet katolických kněží v čele s biskupem Hamvasem. Celý svět očekává výsledky a rozhodnutí II. vatikánského koncilu s oprávněným napětím, rozhodnutí, které jistě bude obsahovat i slova odsouzení každé útočné války a zdůraznění slov Vaší Svatosti, pronesených rozhlasem dne 11. září t. r., že koncil „chce přispět k vyléčení ran dvou světových konfliktů a tím k triumfu míru ve světě“.

Biskupové, ordináři, kněží a katolický věřící lid Československa prosí Vaší Svatost, aby přijala ujištění oddanosti a věrnosti k Církvi svaté a lásky k učení Pána našeho Ježíše Krista, Knížete míru, v jehož světle chceme žít a bojovat proti všem nepřátelům pokojného života lidí ve světě, k čemuž si vyprošujeme v synovské úctě, lásce a pokoře velebných požehnání.

Římskokatolické duchovenstvo v Československu

DVA NÁMĚTY PŘED I. KNĚŽSKOU SOBOTOU V NOVÉM CÍRKEVNÍM ROCE

Konec církevního roku, kdy čteme otřesné proroctví Pána Ježíše o událostech na sklonku věků, čehož subjektivní dojem líčí sekvence Dies irae, kterou jsme četli 2. 11., zvyšuje bezděky naši duchovní bdělost a vede k důkladnějšímu zpytování svědomí, jak jsme vzhlédem k Bohu, sobě a nám svěřeným prožili právě uplynulý církevní rok od adventu přes vánoce, dobu svato-postní a velikonoce až po poslední neděli po Sv. Duchu, jak jsme pokročili v dobrém, resp. v následování Krista Pána, co opravdu dobrého jsme učinili nejen v zájmu svém, ale i těch, kteří jsou svěřeni naší péči, co jsme jim dali slovem s kazatelny, ve zpovědnici i v obyčejném styku, jak jsme na ně působili svým příkladem a přisluhováním svátostí i svátostin atd., zvláště když určitá období a svátky církevního roku nám to přímo ukládaly... Sotva kdo si bude moci říci, že učinil vše, co byl povinen a co mohl učinit, a jestli se najde přece někdo tak dokonalý, tož si zajisté vzpomene na slova Krista Pána: „Služebníci neužiteční jsme; co jsme měli učiniti, učinili jsme“ (Luk. 17, 10), a případně na slova sv. Pavla, že ne podle sobectví, ani podle ctižádosti, nýbrž v pokore máme pokládat jeden druhého za lepšího než sebe (Filip 2, 3) a všichni si jistě uvědomíme, že každý z nás se musí především stále hodně učit, číst hodnotnou četbu, studovat a se modlit. Nechci však tyto myšlenky rozvíjet dál, ačkoliv by neškodilo se k nim tu a tam vrátet.

Já bych rád před I. kněžskou sobotou v novém církevním roce nadhodil k uvážení dvě otázky. Předně zdali je potřeba, abychom se stále nechávali oslovovat oním starým barokním „veledůstojný, nejdůstojnější pane“ ap., jak to mají ve zvyku mnozí věřící a za druhé, zda je vhodné, abychom trpěli, aby každý muž, jenž patří duchovnímu stavu — od bohoslovce až po biskupa — byl oslovován „pane farář“, jak se to též dost často děje? — Vzpomínám si, že tento pojem s oblibou a nikoliv bez opovržení užívali gestapáci a SS-mani v Dachau a doposud mi to zní bolestně v uších, jak posměšně mluvili o dřevěných barácích (blócích), v nichž byli jak chrousti, když jsme je sbírali do nádoby, ubytování příslušníci duchovního stavu od bohoslovců, řádových kleriků, kaplanů, kněží rozmanitých řádů, administrátorů, profesorů, farářů, kanovníků, prelátů až po biskupa... „pfarrerblock“ a když jsme pochodovali na apel apod. — jak s posměchem o nás říkali, že faráři už jdou. A zvláště od té doby tento úřední titul kněží, kteří mají správu farní osady, je dáván nejen od věřících, ale i od mnohých katolíků každému mužskému příslušníku duchovního stavu podobně, jako kdysi nevalně vzdělaní lidé každého právníka jmenovali advokátem, třeba advokátní kancelář nikdy neměl a pracoval jako právník na rozmanitých jiných místech.

Začneme od těch titulatur. Víme, že starší generace evangeliků nejen užívaly pro své duchovní titulu „důstojný pán“, ale i „dvoctihodný pán“ a bylo to patrně vzato z I. Tim. 5, 17, kde sv. Pavel píše: „Duchovní, kteří dobře spravují svůj úřad, budtež uznáváni za hodny dvojí cti, zvláště ti, kteří se lopotí v slově a učení.“ Mnozí ovšem o smyslu tohoto oslovení nikdy příliš nepřemýšleli a vyjadřovali jím prostě svou lásku a úctu ke kazatelům slova Božího. Pro jiné však toto označení bylo pouze formální a mnoho úcty za ním nebylo, zvláště když ten neb onen presbyter valným příkladem horlivosti, věrnosti a opravdovosti ve svém povolání nebyl. Dlužno si uvědomit, že úctu a vážnost není třeba vyjadřovat velkými a zvučnými tituly. V poslední době se vše zjednodušuje a je to správné; je to požadavek rozumu a vkusu. Proč by takové moudré zjednodušení nemohlo nastat i v tomto ohledu? — A lze si též v této souvislosti připomenout, co kdysi napsal o vyznamenání kněží (o což se tituly jaksi opírají) hradecký biskup Brynych (citováno z únorové Hlídky z r. 1910): „Čím více o těch našich vyznamenáních přemýšlím, tím více se mi způsob jejich udílení nelíbí. Velmi často v tom není pozorovatelný žádný systém.

Není to ani vyznamenání, poněvadž tu by je musel dostat každý, kdo zásluh si získal, a toho není; vidíme nezřídka kněze velice zasloužilé bez všeho vyznamenání. Nejsou to ani služební postupy, neboť tu by je musel každý ve svých letech dostat. Jest v tom veliká nerovnost a nahodilost a pochopuji úplně rozmrzelost a i nevraživost, která se u kněžstva proto vzmáhá.“ Snad by to odpovídalo lépe úloze kněží, kterou zastávají vzhledem k věřícímu lidu, kdyby si dávali říkat jen Pater, nebo Otče. Přispělo by to možná i k osvětlení pozitivní stránky celibátu, který zdaleka nespočívá toliko v něčem negativním, totiž že kněz z lásky k Pánu Bohu a nesmrtelným duším se dobrovolně zříká rodinného života a vedlo by to snad k pochopení a povzbuzovalo by to i nás, že na místo své přirozené rodiny máme být otci celé farnosti, resp. těch, kteří byli svěřeni naší péči. A tím se bezděky dostáváme k druhé výše nadhobené otázce a nebude snad nevhodné, abychom o obou těchto věcech věřícím promluvili o I. kněžské sobotě na prahu nového církevního roku, ačkoliv dá se zajisté o tom hovořit i jindy — např. na IV. neděli adventní, kdy epšt. perikopa začíná: „Bratři, tak sud každý o nás, jako o služebnících Kristových a správcích tajemství Božích.“

Naším posluchačům mělo by být známo, že zdaleka není každý mužský příslušník duchovního stavu farářem a my tedy musíme věřící uvědomit, že farář je v naší sv. Církvi už poměrně vysoká a nesmírně odpovědná funkce, již předchází dlouhá řada svěcení a zkoušek. A tu možno na to napřed poukázat všeobecně, aby se to pak o dalších sobotách mohlo rozvádět do podrobností. Ať věřící vědí, co je to tonsura, ostiariát, lektorát, exorcistát, akolytát, subdiakonát, diakonát (v poslední době je čím dál tím více voláno, aby někteří příslušníci duchovního stavu mohli zůstat diakony, jako např. jím kdysi zůstal sv. František z A.); ať naši věřící vědí i o skrutiniích a všech studijních oborech, které bohoslovci studují na kdysi I. fakultě a z kterých musí dělat zkoušky — od filosofie a základní bohovědy přes rozmanité jazyky a Starý a Nový zákon, historii a archeologii, věrouku a mravovědu atd. až po církevní právo, pedagogiku a pastorálku s jejími disciplinami. Vždyť ještě dnes se vyskytuje dost jednotlivců, kteří se domnívají, že adepti kněžství se učí v semináři jen sloužit mši sv., modlit se breviář, křtít, kázat a popř. zaopatřovat. A nepoškodí připomenout, že i když kandidát kněžství ve všech zkouškách dobře obstojí a stane se u nás po 5 letech studiu knězem, že to ještě není farář, že se stane napřed kooperátorem, příp. kaplanem a že ještě musí 3 léta se podrobovat zkouškám z hlavních teologických oborů (tzv. trienálky), a kdyby se potom po jejich úspěšném absolvování chtěl stát farářem, že nutno se mu podrobit ještě zkoušce farářské, aby prokázal, že je opravdu na výši a že je schopen převzít odpovědnost za samostatnou farní osadu, farnost. — Co je to farnost? — Farnost, paroikia, označuje ve St. zákoně „bydletí v cizině bez občanského a domovského práva“ (Kittel). Paroikos je původně „v úzkém vztahu k Izraeli stojící aneb přicházející cizinec“, ale pak je i lid izraelský v Egyptě nazýván paroikos. Konečně je celá existence Izraele na tomto světě považována jako v cizině: „Nebo cizinci [paroikos] jsme před tebou a přistěhovalci, jako všichni otcové naši“ (I. Par. 29, 15). Nový zákon a spisy prvotní Církve (např. II. Klem. 5, 1) tuto náboženskou náplň pojmu paroikia přejímají. Sv. Klement na citov. místě tak označuje nynější bytí křesťanské obce, jejíž práva říše a domovské právo je v nebi. Je to čas našeho přebývání v cizině (I. Petr 1, 17). Teprve od r. 150 (např. u sv. Ireneje) objevuje se paroikia „jako církevní termín k označení jednotlivé obce, církve, ekklesia zde a nyní“ (podle H. Rahnera S. I. Die Pfarre, Freiburg 1956). Z toho tedy plyne, že farnost je zřízení lidské, resp. církevní a nemá původ Božský, resp. apoštolský jako diecése. A proto správně dnešní církevní právo dívá se na farnost jako přesně vymezenou část (arci) diecése, jejíž duchovní správa je

{arci}diecésním {arci}biskupem (v době sedisvakance kapitulním vikářem) svěřena, resp. přenesena na určitého kněze [kán. 216 § 1, 3; 451 § 1]. Z toho též plyne, že diecése byla dříve než farnost a že farnost nikdy není něčím zcela samostatným, že duchovní správa v ní může být vykonávána jen v podřízenosti {arci}diecésního {arci}biskupa, jenž si jmenuje k snazšímu zvládnutí svých administrativních úkolů jakési své alterego, generálního vikáře, kterýžto pojem dlužno rozlišovati od kapitulního vikáře, který, jak bylo výše řečeno, spravuje {arci}diecési v době sedisvakance.

Bylo by věru zajímavé si připomenouti, jak vlastně farnosti vznikly a viděli bychom, že jejich faktický počátek se datuje teprve z konce 3. a začátku 4. stol., kdy nastal prudký rozmach Církve a kdy též začíná nejslavnější era katechumenátu, která kulminuje v 5. stol. Před tím např. sv. Pavel v nově založených křesťanských obcích — aby mohl jít pracovat dál — ordinoval jen biskupy — např. v Efesu Timotea, na Krétě Tita a tito sami v té době na všechno stačili. Ještě nebylo tolik věřících. A titul „farář“ kněz, spravující farnost, dostává až teprve na sklonku 15. stol., neboť do té doby si tento titul reservovali {arci}biskupové, kteří vlastně jsou i nyní vlastními faráři celé své {arci}diecése.

Už z toho plyne, že pojem farář je opravdu velmi významný a nelze nechat jím zbytečně plýtvati, resp. jej zneužívat, a rozhodně se tak nemohou nazývat např. studující bohosloví nebo kněží-začátečníci. Ovšem dlužno to lidem vysvětlit. Hodí se k tomu též např. svátek blah. Jana Sarkandra, který byl vzdělaným farářem, nebo sv. Jana Vianeye, který nám všem v moderní době ukázal, co by to znamenalo, kdyby každý kněz, jemuž je svěřena přesně vymezená část diecése, byl opravdu na patriční výši. Kéž bychom měli v každé {arci}diecési aspoň několik takových farářů a jistě už tím samým by oslovení „farář“ zazářilo v původním a pravém významu a vyslovovalo by se s úctou.

O kněžských sobotách možno ovšem věřícím vysvětlovati i další církevně-právní pojmy, jako vicarius foraneus (na Moravě děkan) na rozdíl od vikáře dómského, co jsou a k čemu jsou kanovníci, příp. preláti, monsignori atd., až po patriarchy, kardinály a papeže. Nejen „fides ex auditu“, ale i správné užívání církevně-právních pojmů a zamezení rozmanitých neřvarů bude ze slyšení, ze slyšení slova, které mají kněží, duchovní otcové hlásat vzhledem k současnosti. Zejména ovšem dlužno věřícím připomínat, co to znamená kněz a zvláště farář.

ThDr. Jaroslav Kouřil

MĚLNICKÝ PROBOŠT ZBYNĚK Z HAZMBURKA ARCIBISKUPEM

Zbyněk, nejmladší ze šesti synů Viléma z Hazmburka, někdejšího přízní Karla IV., mnohonásobného prebendáta a Anny ze Slavětína, se narodil asi r. 1375 nebo 1376. Uplynulo mu totiž 14 let, když obdržel 15. V. 1390 dispens od irregularity pro beneficium na Mělníce. Zbyněk se stal jako jinoch asi sotva patnáctiletý mělnickým proboštem a pražským kanovníkem po smrti dosavadního držitele Jana z Landštejna. Král Václav IV. jako patron obročil ho z náklonnosti k Hazmburkům presentoval a arcibiskup Jan z Jenštejna svou řádnou pravomocí v úřad proboštský v zákonitě lhůtě dosadil. Zbyněk se ujal úřadu a přijímal důchody ovšem nikoli dlouho bez námitek. Podle kanonického práva se dopustil nesprávnosti hromaděním beneficií (proboštsví a pražský kanonikát), aniž žádal potřebnou dispens. Je ovšem otázka, jak mohla tuto okolnost přehlédnout arcibiskupova kancelář. A v tom je první nesnáž, na níž naráží sledování životních osudů příštího arcibiskupa. Nuže papežský list z 15. V. 1390 ho zprostil irregularity, ale zároveň rozkázal, aby se proboštsví vzdal. Mandát z října téhož roku vyzývá papežského pokladníka, aby pohnal pražského kolektora k zajištění platů pro papežskou komoru Zbyňkem z proboštsví neprávem přijatých a žádal jejich náhradu buď v hotovosti nebo v úpise. Jde o výrazný příklad proslulého soudového fyskalismu, který bděle zajišťuje finanční nároky kurie hmotně oslabené dlouholetým avignonským exilem.

Na další nesnáž, spojenou se Zbyňkovým mělnickým beneficium, upozorňují pražské konfirmační knihy. Podle nich bylo totiž tamější proboštsví již v r. 1389 uděleno bratru ovdovělé císařovny Alžběty Pomořanské, štetínskému vévodovi Barnymu. Arcibiskupův úřad ho dosadil v tomto případě bez nesnáží, protože královští synové se ujímali platně beneficií bez papežského svolení. Tento Barnym se však neuvádí mezi metropolitními kanovníky, jak by se mělo stát pro spojení s mělnickým proboštsvím. Naopak zase Zbyněk figuruje v pozdějších dokladech stále jako probošt. Mohl být v tuto prebendu uveden exekutorem jiným, z osob mimo arcibiskupovu kurii, přímo apoštolskou stolicí určeným, jak to papežská praxe, odsunující někdy ordináře v jeho vlastní diecési, na utvrzení svých přepjatých práv činila. Proboštem ho bezpečně jmenují (podle Sedláčka a Frinda) erekní knihy v r. 1397, kdy se svými rodnými bratry založil nadaci u oltáře sv. Kateřiny ve farním kostele v Litoměřicích. Další majetková transakce také směřovala ke zvýšení kultu. Následujícího roku totiž prodal, zase v souhlase s bratřími, jakýsi plat matce Anně Slavětínské k založení kaplanství a oltáře Navštívení Panny Marie v Libochovicích, kde teprve v r. 1382 svážen materiál k stavbě

kostela. Toto půvabné sídliště na Ohři bylo odedávna příslušenstvím hradu Klapího. Hazmburkové v něm měli pohodlnější přebývání v tvrzi, která se poprvé připomíná r. 1355.

Při tom mladický Zbyněk nikterak neztrácí ze zřetele prosperitu církevní instituce, v jejíž čelo je postaven — proboštsví mělnického. Ani tam nemá dojít k umenšení slávy bohoslužeb. Proto vývodnou směnou 11. VI. r. 1397 získává v Rochově u Brozan dva lány polí, luka a pastviny na vydržování dvou kaplanů při kolegiálním kostele na Mělnici. Možná, že ujednání stvrdil pečetidlem zachovaným z té doby. Představuje vsedě sv. Petra, k jehož titulu kostel tehdy zasvěcen, držícího v pravé ruce klíč a v levé evangelium s nápisem: „Sigillum capituli Melnicensis“. Dobrou augustiniánskou výchovu lze snad spatřovat i ve starosti o vlastní duchovní prospěch, ačkoli jde tehdy o běžně osvědčovanou praxi, v tom, že si vyžádá milost, aby mu v hodině smrti udělil zpovědník plnomocné odpustky. V r. 1400 jakoby se definitivně odpoutával od své rodiny, prodávaje s ostatními třemi sourozenci svůj podíl Oldřichovi Zajíci z Hazmburka, takže na něho připadlo v penězích něco málo přes 500 kop. I nelze tento peníz, snad jedinou likvidní sumu kromě příjmu z beneficií, pokládat za nadměrný kapitál, který si poneše do nejvyššího zemského církevního úřadu, zavazujícího k několika tisícům dukátů taxovního poplatku. A je tu ještě další doklad, až úzkostlivě pěstovaného svědomí, které spolu s řadou ostatních snad sdostatek vyvrací tvrzení Novotného, že až do zvolení arcibiskupem „se velmi málo staral o své duchovní povolání“. 9. VI. r. 1401 je mu kurií dovoleno „k uspokojení svědomí“ podržet králem Václavem IV. mu svěřenou hodnost kráského hejtmana k obraně statků královských i vlastních proti škůdcům, jako muži, majícímu jen nižší svěcení, což se výslovně zdůrazňuje. Neměl tedy ani podjáhenství. Tuto funkci měl plnit jen ke zmíněnému úkolu (tedy defenzivně) a jen v boji spravedlivém. Vše nasvědčuje tomu, že se mladistvý rytířský probošt nalézal také v zástupu věrných přívrženců Václavových v boji proti vzdorokráli Ruprechtovi a snad i proti panské jednotě, stranici Zikmundovi. Je-li tomu tak, mladý prelát se v tomto svém poslání osvědčil. Kdežto od severu Mišňané, proniknuvše před Prahu a spojivše se zde s odbojnými pány, v samém středu země vražděním a pálením povolovali svým válekou uvolněným nízkým pudům, jak toho Hus také vzpomněl na svatomichalské kazatelně, syn vzdorokrálovů se marně snažil, částečně také zásluhou Zbyňkovou, s loupeživými Bavyry proniknout hlouběji za hranice. Následkem toho Ruprecht spěchal rychlým sjednáním příměří 20. VI. 1401 zabránit dalším

pohromám. Spontánní a iniciativní účast Zbyňkova na obraně těžce tísněného krále byla skutečností, kterou nebylo možno zapomenout. Tím spíše, že současný arcibiskup Olbram tehdy nesouhlasil bezvýhradně s králem a vývoj událostí i zkušenosti ho tehdy vedly na opačnou stranu. A v tom hledají někteří výklad počáteční orientace Zbyňkova arciepiscopeátu. Stojí při králi, postavil prý se bezděky ke straně „národní“, tj. reformní podle postupně vytvářených představ Husových. Tehdejší doba neshledávala vojenské postavení minoristy Zbyňka zájící nijak závadným. Církvi se jevila daleko povážlivější, když ji mohla i na minoristovi tolerovat jen prostřednictvím dispense. Ani Husova strana, tak přísně pozorující, kritizující a odsuzující každý nedostatek na katolickém duchovním, Zbyňkovu vojenskou funkci konkrétně nezamítá. Uznávali patrně, že si tuto roli, i ve středověku těžko slučitelnou s kněžstvím, vyžádalo obecné dobro země. Konečně ani sám duchovní profil Zbyňkův nepřipouštěl nejmenších pochybností o tom, že by i při svém mládí mohl úřadu politickovojského nějak zneužít. Také to nebylo v žádném ohledu příčinou ochabnutí v povinnostech vlastního duchovního úřadu později docela arcipastýřského.

V těchto nadmíru pohnutých dobách se pražský arcibiskupský stolec uprázdnil dvakrát. Smrtí Olbrama ze Škvorce a náhlým úmrtím Mikuláše Puchníka. Proti kandidátovi Zikmundovu Janu Želěznému (podepisoval se 3. VIII. r. 1403 „postulatus archiepiscopus Pragensis“), rozhodl Bonifác IX. ve prospěch Zbyňkův. Poměrná rychlost tohoto rozhodnutí nasvědčuje tomu, že již asi při jmenování Puchníkově se ocitl Zbyněk v popředí jako velmi vážný kandidát stoupenců tehdy uvězněného Václava IV. Dne 20. XI. r. 1402 dispensoval papež Zbyňka od předepsaného věku třiceti let. Dispens doprovázející text projevuje naději, že se Zbyněk osvědčí ku prospěchu pražského stolce, k němuž se mu dostalo mnoha pozitivních doporučení. Text je ovšem totožný s oním, který obsahuje listina, datovaná téhož dne Lackovi z Kravař pro biskupství olomoucké. Jinak je známo, že vlivně osobnosti, nejspíše z okruhu Václavových prelátských rádců, Zbyňkovu kandidaturu u dvora všemožně prosazovaly. Definitivním potvrzením Zbyňkova probošství je současně daná dispens, aby směl setrvat v mělnické funkci i po biskupské konsekraci. Z téže doby se zachovala zpráva o rezervaci na toto obřadí pro Baltazara de Cossa, známého v dějinách jako papež Jan XXIII. Byla to právě jen možnost získat toto české prelátské místo, které by jistě Baltazar nikdy osobně nezastával a znovu dokládá nezdravou praxi politováníhodného kuriálního fyškálnictví. Jen o dva dny později opustila papežskou kancelář nejdůležitější písemnost povolující Zbyňkovi získat všechny svěcení od subdiakonátu až po biskupskou konsekraci mimo stanovený termín, ale vždy v neděli nebo ve svátek od kteréhokoliv biskupa.

Kurii, pečlivě evidující hmotnou situaci jednotlivých diecézí prostřednictvím kolektorů nebo zvláštních důvěrníků, nešlo, že pražské arcibiskupství bylo značně poškozeno. Někteří z dosavadních arcibiskupů prý darovali na čas nebo trvale některé mensální statky a pozemky. Není ovšem jasno, proč právě nastávající olomoucký biskup Laček (Ladislav) z Kravař se měl postarat o oddělení bezpráví a donutit osoby, kterých se nařízení týkalo, k restituci tohoto církevního majetku. Snad pro výskyt některých těchto statků na Moravě. Pro-

vedením papežského nařízení pověřila kurie hořlivého Zbyňkova prokurátora Mikuláše z Jaroměře. Akce ovšem byla podniknuta také proto, aby kuriální kancelář mohla vyříknout své taxovní nároky vůči nově jmenovanému pražskému arcibiskupu. Ty nebyly právě malé. Za Mikuláše Puchníka se zavázal Zbyněk zaplatit 2800 zlatých, ba převzal také závazek Olbramův ve výši asi 772 zlatých spolu s nedoplatkem 8 zlatých z doby Jenštejnovy. Nakonec se však papežská pokladna spokojila sumou 1400 zlatých, kterou nový pražský arcibiskup skutečně zaplatil. Žádný arcibiskup nemůže řídit arcidiecési bez pallia, označovaného Husem jako „plášť“, tohoto tradičního symbolu plnosti duchovní pravomoci pontifikovy a vázanosti na papežství. Proto se pallium stalo předmětem důležité péče Zbyňkova prokurátora u kurie, Mikuláše z Jaroměře. Odznak arcibiskupské moci mu odevzdali 1. XII. r. 1402 padovský doktor, františkán Jan z Bezměře a známý vyšehradský probošt, pozdější biskup olomoucký Václav Králík z Buřenic, zároveň s textem přísahy, který podepsal Zbyněk, vrátili do Říma. Arcibiskup, jemuž finanční povinnosti pomáhali asi hradit také jeho sourozenci, zaplatil palliární taxu 500 zlatých na Štědrý den r. 1402 a doplatek 900 zlatých odevzdal už 31. V. r. 1403.

Koncem r. 1402 byl šťastným majitelem všech potřebných bull, opravňujících ho k řízení arcidiecése. Jestliže se tak nestalo, bylo to vinou nejistých politických poměrů v zemi. Václav IV. unikl teprve 11. XI. r. 1402 nejvyšší dobrodružným způsobem z vídeňského vězení k malé radosti Zikmundově. Některé prameny tvrdí, že mu pomohl míšeňský vévoda, české označují královým osvoboditelem křižovníka Bohuše, později prý odměněného farrour v Manětíně i členství v královské radě. Kronika o Zikmundovi mluví zase o Hulerovi. Buď jak buď, Václav IV. se dostal u Stadlau k Dunaji, pak pod ochranou padesátčlenného oddílu Jana z Lichtenštejna dorazil do Mikulova. Rakouským vévodům zůstala jen starost o to, jak uchlácholí hněv krále uherského. Českým zemím přinášel příchod Václavův počátek želaného míru, jak za něj k Bohu volala soudobá píseň: „Uslyš naše hlasy, dej pokojné časy“. Václav urychleně opustil Moravu a uchýlil se pro všechny případy do pevného hradu Karlštejna. Odtud se patrně o jeho osvobození rozletěla pověst po Čechách. Když si pak počátkem prosince zajistil vojenskou pomoc markraběho Jošta, vydal se do Kutné Hory, kde se oficiálně a manifestačně ujal vlády. Tam se také sjeli královští purkrabí a válečníci jako pan Sokol, štedře odměněný za svou věrnost a nový arcibiskup Zbyněk z Hazmburka.

Brzy potom, tedy po 11. XI. 1402, asi vystoupil nový arcibiskup před kapitulou a vykázal se sérií bull, které doprovázely uvedení arcipastýře v úřad. Kapitule, jejíž část už dříve plaidovala pro Zbyňka, nezůstalo v její většině než se podrobit papežské vůli. K biskupské konsekraci došlo asi teprve po roce. Že by následovala opětovaná kapitulní volba až někdy v září r. 1403, jak chce soudit Pubička nebo Tomek podle titulatury Zbyňkovy z 4. X. r. 1403 „archiepiscopus electus“, se nezdá pravděpodobné, protože jde o všeobecně užívanou titulaturu nekonekrovaných kandidátů biskupství. Skutečné ujetí arciepiscopeátu nastalo někdy v srpnu r. 1403, protože tehdy přestává funkce administrátora Adama z Nežetic, který 15. VIII. používá jen titulu vikáře. Podle Balbína byl Zbyněk konsekrován na biskupa počátkem listopadu r. 1403.

ThDr. Václav Bartůňek

ČARODĚJNICKÉ PROCESY A UPÁLENÍ K. AL. LAUTNERA V MOHELNICI

5. Šumperský děkan Kryštof Alois Lautner.

V severomoravském kraji hořely čarodějnické hranice zpočátku 17. stol. nejdříve ve Zlatých horách (Zuckmantel). Vrchnost i soudcové měli bohaté zisky a tak počet nešťastných obětí rostl. Dalším střediskem čarodějnických procesů se stal Jeseník (Frývaldov). Několik set lidí platilo svým životem za pověru minulých století a za ziskuchtivost soudců. V druhé polovici 17. století přišla tato pohroma na Šumpersko. Začala takto: o velikonočním pondělí r. 1678 byla v Sobotnici u sv. přijímání také žebračka Marina Schudová. Sv. Hostii si dala

z úst do modlitebni knihy. Měla ji přinést do sousedních Vernířovic jedné ženě. Ta že ji dá s chlebem své krávy a kráva pak bude dojit více mléka. Žebračky si však všiml kostelník, řekl to hned faráři, farář Matouš Leonard Eusebius Schmidt to oznámil vrchnosti na lošinský zámek. Hraběnka Anna Sibyla Gallová, roz. Žerotinská a její zámecký hejtman Adam Vinarský z Křižova viděli v tomto počínání svedené žebračky čarodějnické praktiky, nešťastnou ženu spolu s několika jinými zatklí, referovali do Prahy královské apelační komoře. Podle jejího sdělení šlo o mimořádný zločin, bylo tedy třeba

zřídil zvláštní soudní tribunál pod vedením zkušeného soudce. Takového zkušeného soudce našli v něhotovém právníku Jindřichu Fr. Bobligovi z Edelstádtu, který ve Slezsku 40 let provozoval výnosné řemeslo upalování čarodějnic. Tehdy se právě zdržoval v Olomouci. J. Fr. Boblig měl vysoké požadavky, chtěl 7 říšských tolarů za přestěhování do Losin, denně 3 zl. rýnské na stravu pro sebe a sluhů, pohodlný byt, diety za cestování. Výši svých požadavků zdůvodňoval tím, že inkvisitoři při vyšetřování čarodějnic jsou mnohdy i v nebezpečí života. Musel však slevit, ale dohodl se s hejtnanem Vínarským a počátkem září 1678 přijel na losinský zámek. Za dobu svého působení ve Vel. Losinách a v Šumperku v letech 1678 až 1695 přivedl na hranici 56 lidí z Vel. Losin a okolí a 48 lidí ze Šumperka a okolí. Jeho největším úspěchem bylo odsouzení a upálení šumperského děkana K. Al. Lautnera.

Kryštof Alois Lautner se narodil v Šumperku asi r. 1622; jeho otec se jmenoval Zachariáš, matka Dorota. Čím byli jeho rodiče, nevíme. Mladý Lautner vychodil v Šumperku německou školu, pak ho rodiče poslali do latinských škol do Olomouce, protože se chtěl stát knězem. Osm let latinských škol absolvoval s výborným prospěchem. Svědské války ho donutily opustit studium, protože „byl člověkem míru a pera, ne meče a nechtěl nosit mušketu“, jak stojí psáno v rukopise velkolosinského far. úřadu, odešel z Olomouce a krátký čas pobyl u rodičů v Šumperku. Pak odešel do Bavor do Landsbutu, kde půl roku studoval morálku, odtud opět pro svědské nebezpečí odešel do Vídně, kde 4 léta studoval filosofii a práva a dosáhl gradu magistra. Tři roky ještě studoval spekulativní teologii ve Štýrském Hradci a po skončení svědských válek se vrátil do Olomouce, kde přijal r. 1655 kněžské svěcení. Krátce kaplanoval v Olomouci, v letech 1658–1663 byl farářem v Dolní Moravici na sovineckém panství, v letech 1663–1668 byl farářem v Osoblaze. Odtud odešel do Šumperka na přání svého přítele tehdejšího purkmistra Kašpara Sattlera. V Šumperku působil jako farář a děkan 12 let až do svého zatčení na podzim r. 1680. Jeho matka zemřela 6. 9. 1673, syn sám o tom učinil záznam do úmrtní matriky.

Jakmile se v Losinách usídlil J. Fr. Boblig, věnoval velmi brzy svoji pozornost i blízkému Šumperku. Obžalovaní byli dotazováni na bohaté šumperské občany, zda je také snad neviděli na čarodějnických shromážděních na Petrových kamenech. Ovšem, obžalovaní si po tortuře vzpomněli, že opravdu se tam setkali s někdejším purkmistrem a bohatým šumperským občanem Kašparem Sattlerem, jeho ženou Marií a dcerou Alžbětou, že tam viděli bohatého šumperského mydláře Jana Přerovského, Marii Peškovou a jiné. Sledujeme-li jednotlivé výsledky obžalovaných, což zjišťujeme, že nešťastné oběti uvádějí stále nová jména, jak jim je při výsledku do úst kladl J. Fr. Boblig. Tak se objevuje nejprve jméno hospodyně na šumperské faře Zuzany Voglickové a pak i jméno šumperského děkana K. Al. Lautnera.

Co vypovídaly nešťastné ženy o šumperském děkanovi? Ze spolu se svou hospodyně se účastnil na Petrových kamenech čarodějnických shromáždění, tam se jedlo, pilo, tancovalo a dělaly se nemravné orgie. Tam také děkan Lautner korunoval za čarodějnickou královnu Marii Sattlerovu ze Šumperka a později starou paní Meixnerovou z Olomouce, vypovídaly o něm že křtil děti „in nomine Atri et Alii et Spiritus Ancti“, že přinášel na Petrovy kameny sv. Hostie, kde po nich účastníci šlapali a tancovali. Šlo tedy o známé už čarodějnické schéma ze slezských a německých čarod. procesů, jen jména nešťastných obětí byla jiná.

Boblig si netroufal zatknout přímo děkana Lautnera. Na základě výpovědí vynucených na mučidlech vypracoval žalobu a tu poslal pražské apelační komoře. Z Prahy mu doporučili, aby obžalovací spis byl předložen olomouckému biskupovi knížeti Karlu z Lichtensteina Kastelkornu. Tedy J. Fr. Boblig jako předseda šumperské inkvisiční komise (jako přisedící byli jmenování knížetem Lichtensteinem: Fr. Ferd. Gaup, knížecí rychtář, šumperský purkmistr Jan Dominik Beck a městský písař Šebastián Flade) poslal žalobu biskupovi, který k vy-

šetření tak strašného obvinění (crimen magiae et sacrilegii) jmenoval 24. 8. 1680 biskupskou vyšetřující komisi, v níž vedle J. Fr. Bobliga zasedli: mohelnický děkan a spolužák děkana Lautnera Dr. Jiří Vojtěch Winkler, bývalý biskupský ceremoniář Petr Rekrumont a biskupský sekretář Eliáš Izidor Schmidt. S rozhodnutím této komise, dát děkana Lautnera zatknout, biskup souhlasil, protože výpovědi 30 obžalovaných svědčily proti děkanu Lautnerovi zcela jednoznačně.

A tak na podzim r. 1680 jel mohelnický kantor Jiří Kress do Šumperka pozvat šumperského pana děkana do Mohelnice na hody, jak psal v průvodním dopise, mohelnický děkan: „ad contestandam antiquam amicitiam“. Děkan Lautner věděl, jaká svědectví vynucuje Boblig na obžalovaných, ovšem netušil, že právě na mohelnických hodách se mu připravuje tak smutné překvapení. Rád poručil svému kočmu Floriánovi, aby zapřahal, těšil se na přátelské posezení u spolužáka. A zatím, po hodovém obědě přinesli děkanu Lautnerovi na mise dopis s biskupskou pečeti. Děkan četl a četl a žasl. Ale o pravosti dopisu, který byl vlastně zatýkácím rozkazem, nebylo sporu. O ostatní se už postarali mírovští mušketýři s mírovským hejtnanem Kotulínským. Kočm Florián jel domů sám, pan děkan dostal nocleh na Mírově.

J. Fr. Boblig se hned pustil do díla. První výslech byl neúspěšný, děkan Lautner všechna obvinění důrazně a rozhodně popřel. Zatím Boblig pokračoval ve výsleších v Losinách i v Šumperku a další svědkové svědčili proti děkanovi. 6. 12. 1680 se konal na Mírově druhý výslech, opět bezvýsledně. 9. 1. 1681 zavezli děkana Lautnera pod silnou stráž do Losin, kde byl konfrontován s tamějšími obviněnými, kteří mu do očí řekli, že je všechno pravda, co o něm řekli do protokolu, že mu nijak škodit nechtějí, že přece všechno viděli na vlastní oči. To bylo nesmírné překvapení pro šumperského děkana, když mu lidé, které většinou ani neznal, do očí tvrdili takové nesmyslné věci. Boblig pak si vynutil nová svědectví na šumperských obžalovaných, mezi nimi zejména na Kašparu Sattlerovi, jeho ženě Marii a na děkanově hospodyně Zuzaně Voglickové. A 4. 2. 1681 zavezli děkana Lautnera ke konfrontaci do Šumperka. Tady ho čekalo větší překvapení než v Losinách, tady i jeho přátelé nejvěrnější ho usvědčovali z hrozných zločinů černé magie a strašlivých sakrilegií. Byl tak překvapen, že se zprvu domníval, že to jeho přítel Kašpar Sattler ho udal, protože nepřál sňatku jeho dcery Alžběty s bohatým, ale sestářlým Janem Přerovským. Považoval totiž tento sňatek za nevhodný pro velký věkový rozdíl. Když se však přesvědčil, že zdrojem Sattlerovy výpovědi jsou mučidla, jako pravý kněz a hrdina, jak píše šumperský historiograf Fr. Harrer, podal Sattlerovi ruku na usmíření s věrlými povzbuzujícími slovy o šťastném shledání na věčnosti. Věděl totiž dobře, a obě konfrontace ho v tom ještě utvrdily, kdo se jednou dostal do spárů Bobligových, nemá už naděje na vyvážnutí. Vždyť paní Marie Sattlerová mu tvrdila do očí, že to byla ona, která ho svedla k čarodějství stejně jako svého muže a svou dceru, svědčila, že se zúčastnil také u nich doma čarodějnické svatby její dcery. A Zuzana Voglicková, jeho hospodyně, jako by si činila nárok na přednost, rovněž mu dokazovala, že to ona ho svedla k čarodějství. Aby své tvrzení podpořila, což dokazovala, že děkan Lautner měl dva zlé duchy, jeden že se jmenoval Zuzana a druhý Justina. A trest Bobligův pro tyto ženy? Žhavými kleštěmi odejmout tři prsty pravé ruky, stít hlavu a spálit! To se také stalo 7. 1. 1682 v Šumperku, přesto že děti Marie Sattlerové velmi prosily Bobliga, aby aspoň upustil od žhavých kleští.

Bobligovo vyšetřování v případě děkana Lautnera se protáhlo do nebyvalé šíře. 30. 3. 1683 obvinila při výslechu sobotinská rychtářka Dorota Axmannová losinského faráře Tomáše Königa a jeho hospodyně. Tato zase na mučidlech udala bývalého faráře z Bludova, jehož jméno neznala. Kateřina Winterová, hospodyně u rapotinského faráře Mátoše Sartoria, vypovídala 15. 12. 1684 o čarodějnickém pohřbu na Petrových kamenech. Rýmařovský farář Jan Fr. Pabst (v Jeseníku byla

upálena jeho matka) přinesla na Petrovy kameny mrtvolu bývalé čarodějnické královny, ženy janovického hejtmana Hasnika, děkan Lautner s farářem Pabstem a Königem prováděli čarodějnické pohřební obřady. Losinský farář Tomáš König měl štěstí, že závčas zemřel, rýmařovský farář Jan Pabst se zachránil útekem a o bludovském faráři není víc v procesních aktech zmínky.

Děkan Lautner byl asi v polovici r. 1683 převezzen z Mírova do nově zbudovaného klenutého vězení u školy v Mohelnici. Tam bylo pokračováno ve výsleších a když se stále nepřiznával, bylo třeba ho k přiznání donutit. Bylo použito prvního stupně mučení, pálečnic. Ale opět bezvýsledně. Děkan odpovídal jednoznačně: „Nic nevím, jsem nevinný, nemohu přece svou duši zatratit“. Vyšetřující komise říká ve svém referátu biskupovi 28. 6. 1684, že děkanovi pohrozili tvrdším mučením k vynucení pravdy. Po tomto napomenutí se zdálo, jakoby poněkud změkkl, ale nakonec pravil: „Milý Bože, nemohu jednat jinak!“

11. června 1684 přivezli děkana Lautnera podruhé do Šumperka ke konfrontaci. Mydlář Jan Přerovský a jiné čtyři ženy ho znovu do očí usvědčovaly. Zuzana Prosigerová, jediná, kterou Boblig propustil na svobodu, protože se ke všemu přiznala, jmenovala řadu spoluviníků a pak hlavně, že byla nemajetná, z čeho by se tedy proces proti ní platil, tvrdila do očí děkanovi: „Vy jste čaroděj jako já jsem čarodějnice.“ Příštího dne se všichni vrátili do Mohelny a pro děkana Lautnera nastaly strašné dny.

6. Konec děkana K. Al. Lautnera

36 svědků svědčilo zcela jednoznačně proti děkanu Lautnerovi a on se nechtěl přiznat. Tedy bylo třeba přiznání na něm vynutit mučením. 14. června 1684 přikročila komise k dalšímu stupni tortury, k napínání na skřípec. Děkan Lautner volal: „O Mater Dei,emento mei.“ Vydržel, ani slz neproléval, ani nedával na jevo, že by cítil nějakou bolest. Vyšetřující komise psala biskupovi do Olomouce, že nevinný člověk takové mučení „nisi probatam sanctitatem habeat, absque magno dolore ac clamore nicht ertragen könnten.“ Čili jen s ďábelskou pomocí mohl děkan takové mučení vydržet. Relace pokračuje, že udivení komisařů ještě vzrostlo, když ho dále napínali na skřípec a nepomohlo ani přemlouvání, že přece inkvisice nemůže ustoupit, ať se raději přizná. Pak byl „poněkud přitáhnut a znovu tázan,“ ale on pořád trval na své nevině.

16. června se výslechy opakovaly. Ptali se ho, co říká na výpovědi oněch 36 lidí, z nichž už 5 bylo potrestáno upálením. Odpověděl. „Uznávám, že se přiznali o mně, co však o mně přiznali, nepřiznávám.“ Pak ho znovu natáhli na skřípec a přitahovali. A dočkali se výsledku. Děkan volal, aby ho odvázáli a říkal: „Ego sum seductus a coca in magia.“ Odvázáli ho a pak už písař klidně mohl psát doznání: „Zuzana mě představila jednomu duchu, který měl ženské tělo a jmenoval se tak Zuzana.“ Vypovídal všecko to, co o něm svědčily nešťastné oběti na mučidlech. Že mu zlý duch udělal ďábelské znamení na zádech mezi lopatkami, že se odřekl P. Marie a svatých, sv. svátostí, sv. Církve, že byl na Petrových kamenech představen vrchnímu ďáblu, který měl rohy atd. Jenom se vzepřel, když chtěli po něm doznání, že se odřekl Boha. To rozhodně popřel.

Na druhý den celou svou výpověď odvolal. Všecko odvolal, že byl k výpovědi přinucen mučením, že nic z toho, co říkal, není pravda. Tož mu pohrozili novým mučením a on se stal povolnějším a odpovídal komisi na další otázky. „Přiznáváš se, že je pravda, co jsi včera vypovídal? Ano. Chceš vypovídat dále? Ano, co budu vědět. Které lidi jsi viděl a slyšel na Petrových kamenech?“ Nyní děkan Lautner říkal jména 36 už uvězněných lidí a nad to ještě jmenoval už zemřelého faráře Königa.

19. června se konal další výslech. Děkan Lautner opět všecko rozhodně popřel. Relace biskupovi o výslechu říká: „Když mu bylo domluveno a byl položen na skřípec, ihned si vzpomněl na dřívější výpověď a tak

se zlý duch nadarmo namáhal jej zatvrdit a byl ihned na dobré cestě k dalšímu přiznání.“ Ptali se ho: „Zne-světil jsi sv. Hostie, jak bylo uvedeno?“ — Stalo se tedy tak, jak bylo uvedeno.“ To slůvko „tedy“ naznačuje, že děkan Lautner se nestále snažil, pokud to bylo vůbec možno, zachránit si svoji kněžskou čest a důstojnost. Celý tento dlouhý výslech, spojený s mučením, to byl tvrdý a statečný zápas, který vedl děkan Lautner s představiteli vsutku ďábelské pověry a nelidského zacházení. V důsledku strašlivých bolestí při mučení se přiznal ke všemu, co po něm chtěli. Druhý den zase všecko odvolal. Nejmenoval nikoho, kdo by už nebyl uvězněn. Friedrich von Spee napsal v uvede-ném již díle: „Je shodné mínění vynikajících theologů, že není smrtelným hříchem, jestliže se na mučidlech doznáme k vině, ač jsme nevinní. Já sám pravím, že bych mučení nevydržel a raději bych podstoupil smrt.“

A tak se děkan Lautner přiznal i k tomu, že se u Sattlerů účastnil ďábelské svatby, že bez štoly a bez ornátu sezdával Alžbětu Sattlerovu s Janem Přerovským, že na Petrových kamenech korunoval Marii Sattlerovu za čarodějnickou královnu. Když se ho ptali při dalším výslechu, zda viděl na Petrových kamenech také rýmařovského faráře Jana Fr. Pabsta, což to rozhodně popřel. Věděl totiž, že farář Pabst nebyl dosud zatčen.

23. června opět všecko odvolal: „Jsem nevinný, co jsem v předchozích dnech řekl, učinil jsem z lidské slabosti, a co jsem proti komu přiznal, tomu jsem učinil křivdu.“ Relace vyšetřující komise poznamenává: „Nato mu bylo silně domluveno.“ A opět se přiznával ke všemu, i k tomu, že na Petrovy kameny přinášel v ciboriu sv. Hostie, kde je rozdělával ostatním k zneuctění, že na pouti v Maria Zell byl s ním i jeho zlý duch Justina, že křtil děti ve jménu ďábla. Chtěli po něm, aby jmenoval děti pokřtěné ve jménu ďábla. Říkal, že si už nepamatuje. Přinesli mu tedy křestní matriku ze Šumperka a on pak označil osm dětí. Nakonec se i přiznal k tomu, že ti zlí duchové Zuzana a Justina ho navštívili ve vězení. Justina v podobě černého psa a Zuzana v podobě černé kočky s černými skvrnami. A protože čarodějníci nemohli pracovat bez čarodějnické masti, musel se děkan Lautner přiznat i k tomu, že před shromážděním na Petrových kamenech používal čarodějnické masti, kterou dostával od Zuzany Voglickové nebo od Marie Sattlerové. Vypověděl, že neznal její složení, jenom že velmi zapáchala a že se jí mazal na čele, na ústech, na rukou i nohou.

Na konci 70stránkového protokolu je napsáno vlastní rukou děkana Lautnera: „Dass dieses alles der Wahrheit gamäss sei, bezeuget meine Handunterschrift Christophorus Aloysius Lautner, Müglitz den 28. Juni Jahr 1684.“ Připojeny jsou sigila a podpisy vyšetřující komise: Georg Adalbert Winckler, Heinrich Frantz Boblig von Edelstadt, I. L. Schmidt.

Téhož dne napsal pak děkan Lautner svému biskupovi do Olomouce krásný dopis, plný hluboké naděje. K němu se výslovně nepřiznává, jenom vyznává, že je veliký hříšník. V souvislosti s dalším jeho dopisem biskupovi, který poslal do Olomouce před smrtí, docela dobře poznáváme, v čem viděl svoji velikou hříšnost. V tom, že se přiznal k věcem, které nikdy nespáchal. Dopis zní v českém překladu:

„Zhřešil jsem, zlé jsem spáchal před nebem a zemí, já nejubožejší a zavrženíhodný tvor Boží, když jsem hanebně poskrvnil obraz Jeho ve své duši nekonečnou a zajisté zavrženíhodnou špinavostí hříchů a proto jsem nehodný pozvednout oči k nebesům, které jsou sídlem Božího Majestátu a dotýkat se země, která je podnoží nohou Jeho. Avšak přece důvěřuji v Jeho milosrdenství, které jest nade všechna díla a vlastnosti Jeho, a v nekonečné zásluhy Spasitele Pána našeho Ježíše Krista a doufám, že dosáhnou odpuštění všech hříchů svých opravdovou lítostí a jejich vyznáním, jakož i přímlovou nejsvětější Rodičky Boží Panny Marie, všech svatých a přímlovnou modlitbou zbožných lidí zde na zemi žijících. Když jsem zlé spáchal i proti Vaší Výsosti Pánu svému nejmilostivějšímu i stejně proti vše-

mu kněžstvu a dal nemalé pohoršení celému světu, nezbyvá mi, než abych byl spravedlivým rozsudkem Vaší Výsosti potrestán smrtí. Proto se co nejponížejněji, pro lásku Kristovu, vrhám k nohám Vaší Výsosti a zapisíhám Vás co nejpokorněji, abyste milostivě neodmítal vynést dobrotivý a mírný rozsudek nade mnou pro množství spáchaných hříchů a nevážnost veliké pomáhající milosti Boží. A já, co živ budu, budu vzývat Boha nejlepšeho a největšího, aby Vaší Výsost zachoval bez pohromy po dlouhá léta, abyste šťastně dosáhl věčného království. Vaší Výsost odporučím Boží Prozřetelnosti. U Boha nejpokornější prosebník Kryštof Alois Lautner.“

Tento dopis, napsaný po 14 dnech výslechů a mučení, jež také kolikrát dokázalo obžalovanému vsugerovat přesvědčení, že opravdu udělal to, k čemu se na mučidlech musel přiznat, zůstal bez odpovědi.

Vyšetřující komise pak navrhla 13. 7. 1684 biskupovi, aby byl děkan Lautner zbaven beneficie, degradován a předán světské moci k potrestání, aby děti pokřtěné jím a losinským farářem Tomášem Königem byly znovu pokřtěny „omissis ceremoniis sub conditione“.

Vynucené přiznání Lautnerovo stačilo, aby biskup uvěřil v jeho vinu v celém rozsahu a proto nařídil 29. 8. 1685 vyšetřující komisi, aby vynesla rozsudek. Urychlení celého procesu; táhnoucího se už pátý rok, způsobil nový předseda biskupské vyšetřující komise místo mohelnického děkana, dr. Jiří Bernard Meyer z Olomouce za spolupráce mohelnického městského soudu. A tak 1. září 1685 byl vynesena nad děkanem Lautnerem rozsudek a předloženo biskupovi ke schválení. V rozsudku se opět vypočítávají všechny nesmysly, k nimž donutili děkana, aby se přiznal „post torturam freiwillig“, jak praví rozsudek, po dobu uvěznění neprojevil nijak kající smýšlení, své výpovědi několikrát „maliciose revociret“. Rozhodla tedy vyšetřující biskupská komise, aby K. Al. Lautner „aller geistlichen Würde und Ämter zuentzagen, deren kanonischen Rechten gemäss zu degradieren und dann des Scharfrichters Hände zu übergeben und sein Körper auf dem Gerichtsplatze öffentlich und lebendig bis zum Aschen zu verbrennen seie.“ Podepsáni byli: dr. Meyer, J.

Fr. Boblig a I. L. Schmidt. Rozsudek byl potvrzen biskupem 8. září 1685.

Odsouzený děkan Lautner reagoval na tuto strašlivou, do nebe volající nespravedlnost, dopisem biskupovi do Olomouce. Jasnými a důraznými slovy vyznává, že byl donucen mučením k přiznání, říká: „Et adhuc fateor me nunquam tale comisse crimen, ob quod ad mortem et quidem tam horribilem sum condemnatus.“ I tento dopis nešťastného kněze zůstal bez odpovědi a poprava byla stanovena na den 18. září.

Na biskupovu žádost poslal kvardián kapucínů v Olomouci do Mohelnice dva členy svého konventu, P. Krescentia, který byl tehdy dómským kazatelem a P. Karla. Měli připravit děkana Lautnera na smrt.

18. září ráno byla v mohelnickém kostele provedena Lautnerova degradace světcím olomouckým biskupem Janem Josefem hrabětem Breunerm. Při tomto úkonu asistovali děkan z Mor. Třebové a ze Svitav a kněží ze Sobotína, Zvole, Maletína, Loštic, Vyšehorek, Úsova, Dubicka a Mohelnice. Více kněží nebylo pozváno. Za to se sešlo na 20 000 lidí, kteří se zvědavostí i soucitem, ale mnozí i s hněvem proti soudcům přihlíželi strašné exekuci. Mohelnický městský soud přivedl odsouzence k hranici za doprovodu 100 mušketýrů, kat ho přivázal řetězem ke sloupu, hranice byla zapálena, katův pacholek se chystal rozžhaveným železem zapálit pytlík s dvěma librami střelného prachu, který milostivě dovolil pověsit odsouzence na krk, aby se dlouho netrápil. Katův pacholek to provedl nějak nešikovně, takže děkan Lautner byl výbuchem jen celý začerněn a byly mu ožehnuty vlasy. Byl tedy upálen za živa. Bylo slyšet vyslovovat svatá jména Ježíš, Maria, Josef. Snad ještě půl hodiny se trápil, než zemřel. Mnozí účastníci tohoto strašného divadla nahlas říkali, že děkan Lautner je mučedník. J. Fr. Boblig i toto nezapomněl poznamenat ve své obsáhlé zprávě biskupovi o popravě a podotkl k tomu: „Nevědí co mluví, poněvadž i ďábel má svoje mučedníky.“

6. 6. 1930 byla umístěna na místě, kde byl děkan Lautner upálen, pamětní deska a od r. 1931 jedna ulice v Mohelnici byla nazvána Lautnerovou.

(Pokračování) P. Václav Medek

STUDIE O PEČETÍCH A PEČETNICTVÍ PRAŽSKÉHO BISKUPA ŘEHOŘE (Z VALDEKA) (12. VI. 1296—6. IX. 1301)

Pečetí biskupů, a to jejich vnější znaky, tj. tvar, velikost, obraz, závěs atd., a znaky vnitřní, vztah pečetí k listině, její právní funkce, způsoby připevnění k listině, užívání větší pečetí nebo sekretu a vše, co souviselo s použitím pečetí jako ověřovacího prostředku listiny, patří k podstatným částem české sfragistiky.

Není to oblast, jež by byla zcela neznámá. V literatuře z oboru pomocných věd historických se najdou roztroušené zmínky o pečetích biskupů v českých zemích z doby do r. 1526, a v nedávné době otiskl R. Nový celkový pohled na pečetí pražských biskupů z období přemyslovského.¹⁾ Ale potřebně hluboce založená studie, obírající se tímto tématem a téma vyčerpávající, vypracována není. Není soupisu pečetí biskupů u nás. Není atlasu těchto pečetí, a musíme být povděční za to, že jich tolik reprodukoval J. Dobíáš ve své knize o dějinách města Pelhřimova.

Článek, který následuje, je částí zpracovávané monografie o pečetích pražských biskupů a částí prekonceptu stejného tématu, připravovaného pro příslušný svazek díla „Česká sfragistika“, kteréžto publikace mají vyplnit mezery v naší sfragistické literatuře, jež byly právě nastíněny. Soupis pečetí biskupa Řehoře je pak částí zpracovávaného českého sfragistického kodexu a atlasu biskupských pečetí v našich zemích. Volbu článku stanovily publikační možnosti v tomto časopisu. Ten se snaží seznámit s malým úsekem biskupské sfragistiky.

Pečetí a pečetnictví pražského biskupa Řehoře (z Valdeka) neposkytují obraz nějaké větší šíře sfragistické nebo diplomaticko-sfragistické, jaký vidíme např. u jeho dvou předchůdců nebo nástupce Jana IV. (z Dražic) či biskupů olomouckých z téže doby. Nepochybně silný a snad rozhodující či výhradní vliv zde mělo to, že biskup Řehoř zastával biskupský úřad poměrně krátký čas, málo přes pět let, a počet listin jím zpečetěných je velmi malý.

Pohlédneme-li nejprve na pečetí tohoto biskupa, třeba konstatovat, že biskup Řehoř za dobu svého biskupování pečetil jen jedním typem pečetí větší a jedním typem sekretu.

Pečeť větší

V jejím hladkém poli je zobrazen čelně stojící biskup, oděný ve svisle zřasený, na předu těla pak v hluboké oblouky skládaný šat s ozdobným límcem u krku. Má pallium, na hlavě mitru. Pravou rukou žehná, v ruce levé, vzhůru nad ramena obloukovitě vztyčené, drží ve výši svého krku berlu, která dosahuje výše než jeho hlava a má závit hlavice obrácen směrem z pečetního pole.

Pečetní znamení vyplňuje pole pečetí v plně možné šířce, biskupova chodidla a hlavice jeho berly jsou vyryty v ploše opisu.

Opis (ohraničený od okraje pečetí jednoduchým perlovcem, a od pečetního znamení jednoduchým perlovcem, jež na vnitřní straně provází jednoduchá linka)

+ S'-GREGORII . DEI . GRACIA . P-RAGENSIS .
ECLESIE . EPISCOPI

¹⁾ Rostislav Nový: Pečetí pražských a olomouckých biskupů. (Studie ze sfragistiky přemyslovského období.) — Sborník archivních prací X., 1. (1960), str. 181—213.

Pečeť zašpičatělé oválná, 43×71 mm.²⁾

Dochované pečeti tohoto typu:

1. 1297, X. 18. — Z vosku přiroz. barvy, na červ. a žlut. hedv. nitích. — V dol. levé čtvrtině horní vrstva vosku v ploše opisu odprýsknuta, takže zde část opisu chybí, jinak pečeť dobře zachovaná. — Orig. perg. Stát. ústřed. arch. v Praze. — Sign.: L IV. — RKf, sv. František. — Nr. 448. Sign. 36(2)9.
20
Na rubu sekret jako u č. 2.
2. 1298, I. 30. — Z vosku přiroz. barvy světl. tónu, na perg. proužku. — V hlavě u závěsu má horní vrstvu vosku odštipnutu, v levé dol. čtvrtině při okraji otlučena. Jinak dobře zachovaná. — Orig. perg. Stát. ústřed. arch. v Praze. — Sign.: L IV-RKf, sv. František. — Nr. 308. Sign. 21(1)5.
7
Na rubu sekret, otištěný přímo do vosku pečeti větší.
3. 1298, III. 12. — Z vosku přiroz. barvy světl. tónu, na červ. a žlut. hedv. nitích. Neporušená a vel. dobře zachovaná. — Orig. perg. Stát. ústřed. arch. v Praze. — Sign.: L IV-RKf, sv. František. — Nr. 305. Sign. 21(1)4
15
4. 1298, VI. 11. — Z vosku přiroz. barvy světl. tónu, na šňůrce z červ. a zel. a žlut. hedv. nití. — V hlavě a blízko u obou konců závěsu v opisu hor. vrstva vosku odražena. Dnes doplněna. Jinak pečeť dobře zachovaná. — Orig. perg. Stát. ústřed. arch. v Praze. — Listiny zrušených klášterů, sign. L IV, Psd-2.
Na rubu sekret, otištěný přímo do vosku pečeti větší
5. 1298, VII. 30. — Z vosku přiroz. barvy, na šňůrce z červ. modrých, zel. a žlut. hedv. nití. — V dol. třetině chybí celá její špička a hor. vrstva vosku s opisem a s částí pečeti, znamení, v hlavě a v hor. levé čtvrtině při okraji na jednom místě vyštipnuta. Dochovaná část dobře zachovaná. — Orig. perg. Stát. ústřed. arch. v Praze. — Listiny zrušených klášterů, sign.: L IV-RP, Chotěšov — 35.
6. 1298, X. 1. — Z vosku přiroz. barvy, na červ. a zel. hedv. nitích. — V hlavě, v patě a blízko u ní na pravé dol. čtvrtině u závěsu hor. vrstva vosku s opisem odštipnuta, v ostatních částech, byť nikoli zcela neporušená, je dobře zachovaná. — Orig. perg. arch. pražsk. metropol. kapituly, 62, sign. III-19. — Eršil-Pražák, 34, č. 77.
7. 1299, X. 29. — Z vosku přiroz. barvy světl. tónu, na červ. a žlut. hedv. nitích. — V hor. špičce pečeti v její plně šíři a značně hluboko do počtu. znamení povrch vosk. hmoty odprýsknut. Chybí zde počátek a konec opisu a biskupova hlava. V levé hor. čtvrtině a uprostřed pravé poloviny odražen okraj a písmena v opisu. — Orig. perg. Stát. ústřed. arch. v Praze. — Národní muzeum, listiny č. 48.
8. 1300, VIII. 29. — Z vosku přiroz. barvy, na perg. proužku. — Byla rozložena ve dvě, chyběl jí okraj i s opisem v pravé hor. čtvrtině a klín, vyražný na levé dol. čtvrtině. Později byla konzervována a doplněna. Dnes je ve starém lomu znovu rozložena ve dvě. — Orig. perg. arch. kapituly vyšehradské, č. 107. — Sign. I. 42.
9. 1300, X. 27. — Z vosku přiroz. barvy, na perg. proužku. — V horní špičce je odloupena horní vrstva vosku, jinak pečeť v celku dobře zachovaná, opis méně ostrý, celý obraz poněkud setřelý. — Orig. perg. Stát. ústřed. arch. v Praze. — Sign.: L III — Finanční prokuratura — listiny, č. 11.
10. [1298—1301]. — Z vosku přiroz. barvy, na perg. proužku. — V horní špičce při závěsu horní vrstva vosku odštipnuta, u pečeti, znamení chybí biskupova hlava, z opisu začátek S—GRO G a konec O OPI. — Orig. perg. arch. kapituly vyšehradské, č. 108. — Sign. I. 14.
11. 1301, VIII. 8. — Z vosku přiroz. barvy, visí na šňůrkách z fialových a žlutých hedváb. nití. — Na spodě biskupových nohou a v těchto místech na pravé straně i v opisu je pečeť porušena. Jinak dobře zachována. — Orig. perg. Státního ústředního archivu v Praze, sign.: L IV—RB, Břevnov — 57. (Stará sign. B II. 55.).

Sekret

V hladkém pečetním poli čelně zobrazená hlava sv. Václava s vévodským kloboukem a bohatými, zvlněnými pletenci vlasů, spadajícími po skráních dolů. Kolem hlavy reliéfně vyznačený kruh a při jeho obvodu nápis: S. WENCEZSLAVS (?). Toto pečetní znamení je orámováno perlovcovým kruhem.

Opis (mezi perlovci) + SIGILLVM . SECRETI . MEI.
Sekret je okrouhlý, průměru 21 mm.³⁾

²⁾ V citovaném článku R. Nového, str. 188, pozn. 40, není v opisu této pečeti vyznačena interpunkce. Autor uvádí, že ho sestavoval ze dvou porušených pečeti. Neznal tedy všechny materiály. Jinak by věděl, že se dochovává Řehořova pečeť tohoto typu naprosto neporušená. — Reprodukce této pečeti je v díle Josef Dobáš: Dějiny Pelhřimova. Tab. VII., obr. č. 3.

³⁾ Tvrzení o sekretu biskupa Řehoře, jež R. Nový uvedl v citovaném jeho článku, str. 189, jsou nesprávná. Opravu omylu provedl autor v práci Listiny pražských biskupů XI.—XIV. stol. AUC, phil. et histor. 5, 1980, str. 39, pozn. 131 a v rozpravě Jedna z otázek české sfragistiky, Zápisky katedry čs. dějin a archiv, studia 5, 1981, str. 78, pozn. Není rovněž pravdou, že biskup užil sekretu jen ve velmi nečetných případech.

Pečeti tohoto typu:

1. 1927, X. 18. — Otištěn přímo do zádi větší pečeti biskupa Řehoře z vosku přirozené barvy. — Neporušený, méně ostrý, nadto poněkud setřelý. — Viz větší pečeť č. 1.
2. 1298, I. 30. — Otištěn přímo do zádi větší pečeti biskupa Řehoře. — Neporušený, méně zřetelný. — Viz větší pečeť č. 2.
3. 1298, VI. 11. — Otištěn přímo do zádi větší pečeti biskupa Řehoře. — Hodně setřelý a málo zřetelný. — Viz větší pečeť č. 4.

Pohlédneme-li na tvar pečeti biskupa Řehoře, zjistíme, že jeho pečeť větší zachovává tvar zašpičatělé oválný, sekret tvar okrouhlý, oba to tvary v této době u obou druhů biskupských pečeti až do sklonku 14. století u nás již ustálené. Svým znamením má větší pečeť obraz stojícího biskupa. Je to poslední případ tohoto druhu. Biskupské větší pečeti z dalších let do sklonku 14. století se ustálily na typ trůnní-pontifikální. Sekret pak, nesoucí obraz hlavy sv. Václava, má svým znamením motiv u sekretů jeho předchůdců již použitý. Rozměry plně zapadají do vývojové hranice rozměrů pečeti biskupů u nás. Biskup Řehoř pečetil výhradně voskem přirozené barvy, ani sekret není nikdy z vosku zbarveného. Jeho pečeti jsou přivěšeny na obou z hlavních upevňovacích prostředků, užívaných ve středověku v českých zemích — na hedvábných nitích a pergamenovém proužku. Žádná není zavěšená. Převažuje závěs z hedvábných nití, jak tomu je u všech našich biskupských pečeti. Z 11 pečeti sedm jich visí na hedvábných nitích, čtyři na pergamenovém proužku. Zbarvení nití vykazuje tento stav: 3× nitě červené a žluté, ostatní závěsy vykazují dvoj- až čtyřbarví nití — červené, žluté a zelené — červené, žluté, zelené a modré — červené a zelené — fialové a žluté. Červená a žlutá, nejčastěji u Řehořových pečeti použité dvojbarví, odpovídá tehdejší všeobecné oblíbě — napodobení kanceláře papežské. Nitě této barvy vyskytují se v soubarví nití ještě u dalších dvou závěsů vedle nití zelených a modrých. Z vytyčeného přehledu o barvě nití vysvítá zcela nepochybně, že tato věc byla pouze záležitostí ryze náhody. Pergamenový proužek, na němž pečeť visí, je vždy protažen dvěma vodorovnými zářezy v plci. Hedvábné nitě jdou v mírné spleteném proudu a procházejí plikou dvěma prostými zářezy — šikmým a kosmým — v poloze proti sobě a z pečeti vycházejí zpravidla u její dolní špičky vpravo a vlevo. Nelze prokázat, že by závažnost nebo význam listiny ať už pro jejího vydavatele nebo příjemce ovlivnily u listin biskupa Řehoře druh závěsu — pergamen či hedvábné nitě. Trochu jako doklad o správnosti tohoto názoru může posloužit to, že u listin obdobného obsahu (např. listiny č. 3 a 10, č. 6 a 9) visí pečeť v prvním případě na hedvábných nitích, ve druhém na pergamenovém proužku. Ovšem jako doklad s určitou výhradou, vyplývající z toho, že nemůžeme nikdy bezpečně říci, jaký byl postoj obou stran k právnímu řízení a jeho zlistinění.

V zádi pečeti z 11 případů je ve třech případech biskupský sekret (z počátku Řehořova pontifikátu — 1297 až 1298), v 6 případech prohlubeň okrouhlého tvaru, ve 2 pak prohlubně nad sebou spíše obdelníkovitého tvaru: první listina z 29. X. 1299⁴⁾ má u listin biskupa Řehoře neobvyklé horizontální linování a vertikální linky po stranách tohoto linování i neobvyklé rozměry 31,9×16,3 cm; druhá listina z 27. X. 1300⁵⁾ je neobvyklých rozměrů, 25,5×10 cm — biskup Řehoř jí zlistinil, že M. Jan, probošt kostela v Žatci, prodal opatu a konventu sedleckého kláštera dva dvory ve vsi Ovčárech a pole položené ve vsi Poličanech, jejímž příjemcem byl nepochybně klášter v Sedlci, a v jehož archivu byla uložena. Visí u ní pečeť biskupa Řehoře jakožto vydavatele listiny, zlistiňujícího cizí právní pořízení, a pečeť kostela v Žatci, zastupující probošta Jana. U obou listin je možno se snad pozastavit v úvahách, zda plně vznikly a byly zpečetěny v biskupské kanceláři.

Klausule o zpečetění v koroboraci listin biskupa Řehoře má tyto varianty: In cuius rei testimonium presens scriptum fieri et sigilli nostri munimine fecimus roborari (č. 1, 4, 5, 7), in cuius rei testimonium pre-

⁴⁾ Orig. perg. Stát. ústřed. arch. v Praze — Národní muzeum — listiny, č. 48.

⁵⁾ Orig. perg. Stát. ústřed. arch. v Praze. — Sign.: L III — Finanční prokuratura — listiny, č. 11.

posvátnými dny lásky a míru, z nichž pramení lidská radost. A protože je člověk stvořen pro radost a po radosti stále touží, přál by si, aby blažený vánoční čas trval věčně. A když jeho přání v tomto životě nelze splnit, spojuje se alespoň návraty. Přicházejte, pobýt, odcházejte a zase se vracet je skoro totéž jako zůstat. A snad ještě víc. Loučením a opětným sledováním nabývají věci, lidé i čas nové krásy, nové vroucnosti a žádoucnosti. To cítíme i v radostném vánočním údobí. Rok co rok se s ním loučíme a rok co rok se těšíme na jeho návrat. Vůně vánoc, která nevyvstává a nezvětrala v dálkách staletí, ani v strašných krutostech času, která působí i na člověka našich dnů jako závan jiného světa, vede nás ke kolébce našeho náboženství, k betlémským jeslím, a zároveň vyvolává v nás oltářku, co může být sladká zvěst o zrození nejvyšší Lásky, světu, do kterého zasadila boží Prozřetelnost křesťanství naše.

Drazí, žijeme ve světě, který je živnou půdou pro lásku a duchovní obrození člověka. Ve světě obrovských přírodovědeckých objevů a technických zázraků, jimiž člověk nahlédl až do sféry kosmických těles a sil. Prošli jsme peklem a propastnými hlubinami dvou velikých válek, dvou etap na cestách rozkladu a úpadku. To všechno zanechalo a zanechává znamení na duchu, to všechno vytvořilo a vytváří nové duchovní ovzduší, které je realitou a znamená nový stav a nový poměr člověka k světu i k náboženství. Poslední válka nás poučila o tom, kam přivedl Německo minulosti horečný růst techniky, vedle níž vegetovala etika na třísti zrudných názorů, na chaotickém synkretismu špatně zažitých prvků, posbíraných v nejrůznějších kulturách, na nesourodosti mravních zásad a na zhrublosti srdce. Technika a etika věrejska, jedna oblundně mohutná, druhá zakrnělá, nejstrašnější nepoměr dvou pilířů lidské civilizace! Německo minulosti, za něž přiznáme si to dnes upřímně, odpovídá mravní svědomí celého lidstva, otárávilo svět militarismem a zavedlo lidské pokolení na nejhorší křížovou cestu a Kalvárii. Strašný nepoměr techniky a oblasti mravní byl válečným kvasem, který vyústil nakonec v barbarství, nad kterým ještě dnes trneme v hrůze a úžasu. Ještě dnes cítíme rány války rozbolavené země, ještě dnes padá na nás stín z údolí smrti.

Léon Bloy napsal v Poutníku Absolutna hlubokou větu: Souffrir passe, mais avoir souffert ne passe jamais. Utrpení pomine, ale to, že jsme trpěli, nepomine nikdy. Snad právě proto vidíme ještě dnes více to zlé, co padlo, než to dobré, co zraje v základech nového světa. Křížová cesta a krvavá kalvárie, kterými jsme prošli, kruté tvrdá zkušenost nedávných časů, historicky se vyjasňující potřeba nového uspořádání světa, nových lidských vztahů a vazeb, to všechno rozrazilo zvětřalý kámen dosavadních řádů a doktrin. Nemravný, nelidský buržoazní liberalismus padl a s ním se zřítla i sobecká zlovůle individualistická. Padly staré řády a ztratily svou ideu, své ideologické oprávnění. Z krvavého kvasu a chaosu války vystoupily dvě velké civilizační složky. Křesťanská a socialistická. Mýšlení obou je myšlením o pokoji a šťastném, spravedlivém příštím lidstvu. Do tohoto myšlení zaznívá dnes jasná, povzbudivá, v propastech věků nehasnoucí novina, že Bůh v těle chudého betlémského pacholátka vstoupil do tohoto světa, aby jej zárodit, zkultivoval a zformoval podle obrazu svého nebeského království, které je královstvím věčného míru, věčné radosti a věčné slávy. (Dokončení přístě.)

P. Aní. Hugo Bradáč

PÁN PŘÍJDE

POSLEDNÍ NEDELE PO SV. DUCHU

Jsme na konci církev. roku. Spasitelův příslib, že přijde na naši zemi po druhém, jak jsme to slyšeli v evang. perikopě, je pro nás, křesťany plný naděje i útěchy. Nikdo však nezná den a hodinu, kdy to bude. Jediný Otec ji zná (Mt. XII. 32).

Nikde však neprožíváme útěchy z druhého příchodu Páně živelněji než v eucharistické oběti. Neboť sám Spasitel náš zdůraznil nám: „Kdo bude jíst z chleba toho, živ bude na věky“ (Jan VI. 52). A tak s důvěrou očekáváme hodinu, kdy Kristus přijde v oblacích nebeských. Pak také eucharistická oběť dojde svého vyvrcholení a věčného naplnění v nebeské svačtině hostině. Zjistěte i dnes jako kdysi Jakubovi a Janovi klade Pán nám eucharistickým spolutolovníkům otázku: „*Můžete pít kalich, který já budu pít*“? Oba synové Zebedeovi totiž chtěli zasednouti s Pánem v jeho království jeden po pravici a druhý po levici (Mt. XX. 22). A proto když při svatě oběti mešní si připomínáme smrt Páně, musíme být též připraveni s Ním spolutrpět. „Povždy nosíme mrtvení Ježíše na svém těle, aby i život Ježíšův se zjevil na těle našem“ (2 Kor. IV. 10). My všichni, každý pod svým křížem kráčíme vstříc dni, kdy přijde Pán. Posileni Eucharistií voláme s láskou se svatým Pavlem: „Nyní se raduji z utrpení pro vás, neboť vyplňuji na svém těle to, co zůstává z útrap Kristových pro jeho tělo, kterým jest církev.“ (Kol. I. 24.)

My křesťané jsme *realisty naděje a radosti křesťanské*. Zárukou splnění této naděje je nám svatá mešní oběť. Eucharistickou proměnou chleba a vína je nám předobrazem proměna nynějšího světa v „nové nebe a novou zemi“ (Zjev. XXI. 1). Způsob chleba je také znamením životné síly a způsob vína není-liž znamením radostného života? Proto oběť mše svatě nás vede k dikučinění. Neboť, jak svatý Pavel píše, „nejste pozadu v žádné milosti a očekáváte jen zjevení Pána našeho Ježíše Krista“ (1 Kor. I, 7).

Jediný Bůh ví, která hodina světových dějin bude poslední. K této hodině patříme s důvěrou k Pánu věčnosti. Těšíme se na jeho příchod. Na konci tajemného Zjevení sv. Jana čteme: „Ten, jenž osvědčuje tyto věci, praví: „*Ano, přijdu brzy*.“ A my křesťané odpovídáme s prvokřesťanskou obcí: „*Amen, přijď, pane Ježíši*“. Milost Pána Ježíše Krista buď se všemi námi dítkami Božími.“ (Zjev. XXII. 20 sq.). Ale přitom, resp. proto neleníme v tomto životě pozemském a je skutečně třeba, abychom co nejvčetněji a nejlépe plnili své povinnosti, povinnosti, které vyplývají z našeho stavu a povolání a jež nám konec konců určila Boží prozřetelnost. Amen.

ThDr. Josef Kubalík

O CÍRKEVNÍM ROCE

I. NEDELE ADVENTNÍ

Každou neděli jste svědky, jak u sakristie cinkne zvonek a ministrant s knihou v náručí a za ním kněz v bohoslužebném rouchu se ubírají k oltáři. Ten ministrant u oltáře, ten kněz v bohoslužebném rouchu jsou součástí

něčeho velikého, jsou součástí liturgie, která provází čas, rozdělený na dny a týdny v roky, které plynou do moře věčnosti. A osou každého toho roku je pro většici kalvarský kříž s dílem vykoupení a osou každého toho dne je kalvarský kříž, který vidíš, zasažený na každém oltáři, kde se zpřítomňuje toto dílo nekrevným způsobem.

Začátek nového občanského roku se slaví různým způsobem. A není člověka, kolem kterého by Nový rok přelétl nezúčastněně. Ale nový rok církevní? Ten slaví Církev v liturgii tím, že provází bohoslužbu nejsilnějšími texty Písma. Starý kostelník vždy říkával na poslední neděli posvatočůstní a na dnešní první adventní: „Dnes je zase neděle toho strašného evangelia.“ Mezi těmito dvěma nedělami by měl být týden velikých exercícií křesťana, týden rozjímání nad časem, který ti Bůh dal jako hřívnou, se kterou máš hospodřit. Vždyť co je to *církevní rok*? Je to rok života v milosti *jednotlivce, jarnosti a celé Církve*.

(ROZDĚLENÍ CÍRKEVNÍHO ROKU.) Původně byl CR celoročním *slavením velikonoce*, každá neděle je dosud připomínkou, zpřítomněním vykupitelské oběti Pánovy za účasti Nejsvětější Trojice. Jako na mapě vidíš místa označená intenzivní barvou, hory a velehory, a vedle nich světlá místa zelených rovin, tak je tomu i v CR. Velikonoční doba, řekněme velehorstvo CR, trvá od Božho hodu velikonočního do Božho hodu Sv. Ducha. A na toto horstvo stoupáš stímem fialové barvy, doby, kdy se vzpomínalo touhy starých věků po Vykupiteli, vnitřní přípravy pokáním — postem. A po Svatém Duchu nastává 6 měsíců zelené roviny, života z bohatství, které nesou v sobě hory, z vláhy nebes, kterou jejich štíty zachycují.

Až ve 4. století rozkvetly v plné kráse *vánoce* v období přípravy na Vykoupení. Tak vznikly 4 adventní neděle. Hod boží vánoční a vánoční svátek Krista Krále — Pánovo zjevení národům.

A tak, jak po Duchu Svatém následuje rekapitulace svátkem Nejsvětější Trojice a ihned zelené neděle posvatočůstní, tak po Pánově Zjevení je rekapitulace vánočního předchozí vykupitelského díla ve svátku Svaté názaretské rodiny. Po něm krátká doba zelené barvy, které se lidově říká masopust. A už je zde neděle Devítník s Hospodářovou výzvou: „Jděte na mou vinici.“

(PÁNOVA VINICE.) Když mořeplavci objevovali nové země, bývali jati úchvatností obrazu nedotčené přírody. Pralesy šuměly svou odvěkou píseň, pestří kolibřík se vznášel nad ještě pestřejšími orchidejemi. Ale v pralesech bažinaté tůně vydechující maláří, řev šelem, trouchlivější kmeny, které byly rájem červů. A přichází ruka člověka, jednou chamtivce, jindy člověka, obdařeného rozumem. Budují se silnice a dráhy, rostou města, plůda je obdělává, pralesy dávají život. Hle, čas tekoucí volně a čas uspořádaný. Čas jako zahrada, vinice, kde roste vše a dává „užitek stonácký“. CR je vinicí, je kousíček věčnosti, zužitkovaný pro Hospodáře. CR je vinicí, kde se pečuje o každý kmen individuálně, kde se pečuje o jednotlivce, o farnost, o celou Církev. CR dává času podobný rytmus, jako jej dávají brázdy láňům, záhonů zahradek. CR je systémem posvícování duše, je to systémem svátostí, viditelných úkonů, které dávají neviditelné dary Boží lásky — milost.

Letošní CR je tím významnější pro nás, protože si při každé mši svaté připomeneme, že k nám před jedenácti sty lety roku 863 přišli *svatí věro-*

titěmu, ctnostnému životu opět ztáhne doůd do nižin a někdy i do bláta a špiny třeba i těžkých hříchů . . . Pýcha, smyslnost, hašteřivost, hněv, pomstychtivost jsou provazy, které člověku nedají svobodně a nerušeně vzlétnouti do čistých výšin pevného a krásného života ctnostného.

Sv. zpodob znamená pro nás osvobození od hříchu s jeho neklidem, s jeho otroctvím — ale také s jeho zkázou! Hřích je nejen zakázaná cesta, ale také cesta zkázy. Cesta hříšná vede konečným do neštěstí časného — toho svědky jsme stále znovu v životě svém — ale velmi často také do neštěstí věčného . . .

Osvobození od hříchu s jeho nepokojem, s jeho otroctvím a s jeho zkázou znamená svátost pokání pro každého z nás, ale také omilostnění nesmírné naší duše.

Zpytování svědomí nám zprostředkuje milost sebepoznání, hlavní podmínku spořádaného duchovního života. Již v starých Řeků platila zásada: „Gnothi seauton! Poznej sama sebe. Thales zvěstoval tuto zásadu jako světovou moudrost . . . Sokrates učinil ji prvním paragrafem své morálky. A křesťanští filosofové vidí ve zpytování svědomí hlavní předpoklad zdárného snažení po dokonalosti a svatosti . . . „Kdybychom sami sebe poznavali, nebyl bychom souzeni“, praví sv. apoštol Pavel ve svém listě ke Korintským (1 Kor 11, 32). Druhá milost, které se nám dostává dobrou svatou zpodob, jest lítost. Lítost je hlavní část svátosti pokání, bez ní odpouštění dojíti nelze. Lítost není poznání hříchu. Toto poznání, že zhléšili, měli Farao, Saul i Jidáš, a přece nedošli odpouštění. Toto poznání mají i zavření ve věčné záhubě, a přece na věky jim zůstane uzavřeno nešťastné dobroty a milosrdné Srdce Pána našeho Ježíše Krista. Lítost pozůstává v pevné vůli: polepším se! Ne v citu, ne v slzách, třebaš mohl být, hlavně a podstatný prvek opravdové lítosti se projevuje vůlí! Lítost je výrazem výzvy sv. Jana Kř.: *Metanoeste* . . . Změňte své smýšlení. Lítostí se vykone svátost proměnění duše lidské: návrat marnotratného syna zpět k Otci a jeho zákonům!

Vážíme si svátosti pokání, neboť ji budeme jednou vděčiti za své věčné spasení, ale ona nám už zde poskytne pravou radost. Operní pěvkyně E. Destinová o sobě napsala: „Víte, kdy jsem byla v Paříži nejšťastnější? To nebylo ve Velké opeře, když jsem byla zasypána květy a kdy na mě čekalo obecenstvo po představení a doprovázelo mne s jásosem a květinami do mého hotelu. To bylo, když jsem zašla do některého katol. kostela . . . Chodila jsem také ke sv. zpodob. Síl jsem někdy celá rozbolhlá a nešťastná, ale odcházela jsem klidná, radostná a šťastná. Svěmu zpodobníkovi jsem říkala: „Důstojný pane, vy jste takový hodinář duší: rozeberete v duši každé kolečko, každý hřídelek, každou páčičku, vyprášíte, vyčistíte a dáváte zase pěkně dohromady.“ A teď jdí, řeknete, hodiny jdou zase tíše, pravdivě, ukazují dobře čas. Amen.

Václav Zima

VÁNOCE V TOMTO SVĚTĚ

(NA HOD BOŽÍ VANOČNÍ)

Vytřknete-li kterékoliv slovo, ihned se vám vybaví i jeho obsah. Tak i se slovem „vánoce“. Kouzelné slovo, k jehož obsahu mají lidé celého světa zvlášť milý, hřejivý a důvěrný vztah. Vánoce připomínají nám vždy tolik krásných věcí, vždy prokvetají těmi nejhezčíjšími vzpomínkami, vždy jsou

zdrojů radosti Boží je svátost pokání, svátost neskonale milosrdnství Božího. Svátá zpověď je nejkrásnější a nejdokladnější instituce a zjevení neskonale milosrdnství Božího k nám lidem. Nikde neslaví dobrotnost Pána Ježíše Krista větší triumfy, nikde nenalézá duše více útěchy, síly a pokoje, jako ve svátosti pokání.

Svátá zpověď je úkon nevýslovného významu, nadlidské síly a nesmírné hodnoty. Svátost pokání jest veliký a svatý odkaz Pána našeho Ježíše Krista. Neboť svátá zpověď znamená pro nás všechny: osvobození a omilostnění . . .

Osvobození od hříchu s jeho nepokojem a neklidem. „Non est pax impiis.“ Hříšníci nemají pokoje, jest psáno v Písmě sv. A skutečnost učí, že tomu skutečně tak jest. Hřích je největší lhař na světě. Slibuje štěstí, ale nepřináší je, bere však člověku nejdražší dar Boží: pokoj a klid duševní, kterého svět dáti nemůže. Zlost, pomstychtivost, žárlivost, závist, smyslnost — vnášejí peklo do srdce a trýzeň. Hřích mučí srdce a seje neklid a nepokoj a hořkost a trpkost do duše — a jak! Včítky svědomí — a jaké! Naplňuje srdce neradostností a hnusem!

My všichni cítíme něco z tohoto neklidu, z tohoto mučivého nepokoje, kdykoliv se dobrovolně dopustíme sebelepší chyby. „Soužení i úzkost přijde na každou lidskou duši, která páše zlé . . .“ Řím 2, 9. Jestliže „na každou duši lidskou“, což teprve na křesťana, který má býti již podle svého jména Christianus zcela zvláštním následovníkem a přítelem Pána našeho Ježíše Krista! Proto praví Bůh u proroka Isaiáše: „Poznáš, jak trpké a hořké jest opustiti Pána Boha svého.“ Hříšníci jsou jako rozbouřené moře, které nemůže se upokojit, jehož vlny vyvrhují kal a bláto“ (Is. 57, 20). Dobrou svatou zpověď usmrtí se červ zlého svědomí, nepokoj a neklid mizí z duše a jásavý akord míru hraje v nitru rozradostněném.

Sv. zpověď znamená a přináší osvobození od hříchu s jeho otroctvím. „Kdo hřešíš,“ praví sv. Jan, „je otrokem hříchu.“ . . . „Co jiného dosáhne člověk hříchem svým“, píše sv. Řehoř Veliký, „než-li, že sám sobě staví vězení ve své vlastní duši, ve kterém ho mučí a trýzní nejhoršímu mučitelé jeho vlastního svědomí, přesto že nikdo jiný ho neobžalovává!“ A sv. Augustin ve svém Božím státu podotýká: „Špatný člověk je otrokem tolika pánů, kolik neřestí má.“ „Kdo zlé svědomí má, hada za řádky chová.“ „Zlé svědomí - ustavičná poprava.“ Tohoto otroctví, nedůstojného člověka, zbavuje dobrá sv. zpověď.

Anselm z Canterbury pozoroval jednou ze své zahrady hru jednoho hocha. Chlapec ten měl na provázku za nožičku přivázaného malého ptáčka . . . Nechával ho stále znovu vylétati, ale ihned ho zase stáhl provázkem dolů k zemi. Když se tato ukrutná hra několikrát opakovala, chtěl sv. Anselm této surovosti učiniti konec přísným zakročením. V tom okamžiku však přetřhl se provázek a ubohý malý znavený pták vyletěl osvobozený do výšin čistého vzduchu . . . Světec vypravoval doma všem svým známým tento příběh a poznával, že mu ono ubohé ptáče připomnělo ubohého hříšníka, který dlouhou dobu chycený do tenat satanových, konečně osvobozením slovy zástupce Božího: „Ego te absolvo a peccatis tuis“ osvobozen, kráčí s radostným srdcem svatou a ušlechtilou a bezpečnou cestou ke štěstí časněmu i věčnému . . . Není tomu tak také u každého z nás? Každá neovládaná vášně je provaz, který nás, vzletajícím vzhůru k ušlech-

zůstá Cyríl a Metod, aby nám v mateřské řeči rozhojnil, co k nám už živelně proskalovalo z nauky Kristovy, šířící se Evropou. — Neděle Devítník bude 10. února, takže budou čtyři neděle po Zjevení Páně. Popeleční středa bude 27. února a Boží hod velikonoční 14. dubna. Neděle posvatodušních bude dvacet pět, přičítá první adventní neděle roku 1963 bude 1. prosince.

MESNÍ FORMULÁŘ dnešní neděle jest burcováním lknavých srdcí a vroucí prosbou k věčnému Hospodáři o povolání ke světlu jeho učení. K *introitu* jsou vybrány verše žalmu 24.: „Pane, k tobě pozvedám svou duši, ukaž mi své cesty, už mne chodit po tvých stezkách!“ A Pavel volá vrušeně v *epistolě*: „Bratři, nastala hodina povstat ze spánku. Přibližuje se vám den vykoupění (subjektivního každé duši), nechodte se zavřenýma očima!“ Vždyť CR je neustálý dar Božího milosrdnství, je to zábradlí na okraji lomu času. Dnešní *evangelium* volá: „Zdvihněte hlavu, napřimte se! Hle, Syn Boží přijde ve veliké slávě . . . Nebesa i země pomínou, má slova nepominou!“ Drž se, duše moje. V modlitbě k *přijímání* vyjádřena důvěra: „Pán dá své požehnání a země vydá svou úrodu (čas).“ A bude nás provázet modlitba *po přijímání*: „... abychom se náležitě připravili na slavnost vykoupění, tj. na celý CR, který je zprítomněním výkupitelského díla.

Nejenom v adventě, ale po celý rok si připomínejme andělův pozdrav Panně: „Pán bud s tebou!“ Tento pozdrav je tolikrát opakovaný při mši svaté, když kněz zdraví věřící: Dominus vobiscum. Vždyť CR není nic jiného než neustálé, nádherným rytmem času opakované: „Pán s námi.“

A jaká útěcha vyplývá z verše žalmu 84. ke *graduale*, který je vlastně echem Devítníku a celého CR: „Nikdo nevyjde naprázdno!“ Amen.

P. Josef Kunický

ČTĚTE PÍSMO SVATÉ

II. NEDĚLE ADVENTNÍ

Dnešní promluvu postavíme na slovech z epistol. perikopy: „Bratři! Kolik bylo napsáno, k našemu poučení bylo napsáno, abychom trpělivostí a útěchou Pisma měli naději.“ Jsou nejdější noci a dlouhé večery, za kterých se tak dobře čte, tož se povzbudme k četbě Pisma sv.

Není pochyby, že dnes se čte velmi mnoho. Čtou se noviny a časopisy, ale čtou se i knihy rozmanité a člověk by měl čísti jen takové, které vedou poučit, zušlechtit, potěšit, povzbudit a ozářit zábleskem Kráasy. Ale i když se budou čísti jen takové knihy — světské, i v tom případě nikdy by se nemělo zapomínati na knihy náboženské a na knihu katexochen, na knihu knih, na Písmo sv. Neboť jinak mohlo by se možná i o nás říci: Opustili pramen vody živé a kopali si cisterny. O mnohých světských knihách lze říci, že zastaraly. Avšak i když Písmo sv. je kniha prastará, neboť počalo vznikat už v 15. stol. př. Kr., je to kniha stále vysoce aktuální. Třebas se v něm nic nedočtemo o synchrofototronu, walkrylomu, ani o roznětce superkobaltové pumy ap., přece jen má Písmo sv. nesmírný význam i pro naši dobu.

Písmo sv. je především historický památník, jehož tisíciletí nepovalila, třeba na něm není kamene, který by nenesl na sobě známek vnějších neb vnitřních útoků. Je to kniha, kterou promluvil Bůh k lidstvu. Je hlavním

zdrojem naší sv. víry, který nás poučuje o našem původu, o našem vznese-ném určení a cíli, jakož i o prostředcích, kterými jej lze dosíci. (Lze se rozlozovat, jak Písmo sv. vznikalo, kolik má knih aid.) Písmo sv. nás záro-veň poučuje o nejpamátelnějších a nejdůležitějších událostech naší spásy, ja-kož i o nejznamenitějších lidech, kteří v ní kdy činně vystoupili na světo-vém jevišti. Nesmírnou cenu Písma sv. překrásně vyjadřuje autor Zlaté knihy (Nási. Krista): „Vyznávám, že dvě věci potřebujeme — pokrm a svě-tlo. A ty jsi, Bože, dal mně slaběmu své sv. Tělo a za světlo k mým nohám jsi postavil své slovo. Slovo Boží je světlem mé duše a Tvoje Svátost je mí chlebem života. To dvoje možno nazvat dvěma stoly, které stojí v klenotnici Cirkve sv., první z nich je stůl sv. oltáře s posv. Chlebem — dražocenným tělem Kristovým, druhým je stůl Božího zákona, obsahujícím sv. učení, jež vyučuje pravé víře.“

Avšak v Písmě sv. lze najít i mnoho jiného. Kromě poučení lze v něm nalézt i ušlechtilou zábavu, povznesení i sv. rozkoš; Písmo sv. vám pomůže k soustředění ve chvíli sváteční a poskytne vám i oddech ve dnech pra-covních. Jakkoliv není hlavním účelem Písma sv. líčit historii, přece někte-ré jeho knihy nám dovedou poutavě vyprávět o válečných příbězích, při nichž rázem vidíme, na které straně je právo a pravda, a i když nám ně-kteřá starozákonní bitva dnes připadá jako rytířské klání proti dnešní hro-zící genocidě jaderými zbraněmi, tož přes tento rozdíl hřích války zůstá-vá stále stejný. Avšak Písmo sv. utěší vás i libeznými příběhy cudného mlouání, rodinným štěstím a dětině nevinu. Není jediné cnosti, která by tam nebyla ozářena skvělým příkladem některého patriarchy, proroka, apoštola nebo jiné osobnosti. Kde září např. krásnější neochvějná víra, důvěra a láska k Bohu, než u Abraháma; i u Davida máme skvělý vzor něžné lásky nejen k Bohu, ale i k bližnímu, i k svému nepříteli (Saulovi), cudnost a dětinná láska vyzařují ze života patriarchy Josefa, Tobíáš a Job jsou význačnými příklady trpělivosti a odevzanosti v protivensních, sta-řečným heroismem uchvacujících Josue, Gedeón a bratři Makkabejští, kdežto zase jakub a Ruth jímavou láskou ke svým domácním. Zuzana skýtá zářivý příklad manželské věrnosti a čistoty a sv. Pavel úžasné horlivosti a neo-hroženosti apoštolské.

A poněvadž posv. spisovatelé nezaměřovali ani dokladů temného a sple-titého poblouzení lidských vášní, nikdo nemusí mít obavy, že bude mít v četby Písma sv. obraz jednostranný. Písmo sv. opravdu se nebojí ukazo-vat i na nejhorší lidská poblouzení a odstrašující příklady protačnosti člo-věka: Saulovu neposlušnost, Samsonovu a Šalamounovu smyslnou bezuzd-nost, Jezebelinu ukrutnost a mstivost, zradu Jidášovu, faleš Ananiášovu a Safirinu aj. aj. a tyto příklady každému zároveň poskytují pádné doklady o tom, jak zlo se vrací a jak nízký hřích neujde zasluženému Božímu testu.

A přesto, že Písmo sv. není také žádnou knihou zeměpisnou a přírodopis-nou, přece jeho čtenář je živě a poutavě uváděn do cizích zemí, kde nad v podrobnostech jiným mravem klene se vysoké jižní nebe a šumí cedry a palmy východu, pod nimiž mají své stany, chatrce, nebo paláce titíž lidé, jejichž vůle se postavila někdy proti Božímu zákonu, kteří chybili, zhlédli, ale kteří opět prahlí po spásě a smíru s Bohem, kteří si nosili ve svém srdci podobnou žízeň po štěstí, spravedlnosti a pravdě jako my,

kterí pro ni trpěli a lkali k Bohu, který to neb ono jim nepochopitelně, ve svých nezvyklých úředních dopustil, aby ještě větší dobro vytvořil. Neboť jakkoliv je např. přímo propastný rozdíl mezi namáhavým křtem dávnověku a tryskovým stěvem dneška, mezi válečným kámenem na pyramidu a panelovou výstavbou dnešní doby, přece jen mezi člověkem 20. stol. po Kr. a člověkem 10. stol. př. Kr. nějakého podstatného rozdílu zvláš-ť v mravním ohledu není. Ve věku radaru, atomové pece, třístupňové ra-kety a řidičských střel cítí každý člověk svůj hřích a hanbí se za něj právě tak, jako Adam neb Kain, David aj. příslušník lidského rodu před mnoha tisíci lety. Tak jako vidíme-li dnes vedle sebe trpícího bratra, hne se v nás svědomí, abychom mu pomohli, tak také sobectvím nezvrdlé srdce samaritánů pudilo ho k tomu, aby sestoupil se svého oslátky, omyl ubožá-kovy rány a poskytl mu vše, co potřeboval pro, jak říkáme, první pomoc.

A proto Písmo sv. nezůstane nikdy jen jako nějaká literárně-historická záležitost, jako např. dílo Homérovo aj. antických klasiků, nikdy nebude věcí odbytou, ale vždy bude mít co říci každému člověku až do skonání světa a věru stojí za to, abychom mu dali více místa ve svém životě. Aby-chom se ještě o něčem zmínili, tož kdýkoliv čtenář otevře knihu proroků, vždy bude Písmo sv. přísným soudcem jeho činů i myšlenek a zatímco v žalmech vezme na mohlutná křídla tihu jeho hlubokého bohu a v evan-gelích se nakloní nad jeho ranami, tož nad strážkami Janova Zjevení pro-mění se toleť Písmo sv. ve strážce jeho neobraznějších snů. Zatímco člo-věk někdy vidí, jak někteří věřící sbírají myšlenky pro svůj život a pro vý-chovu svých dětí jak slepice hledá zrníčko někde na smetišti, v knihách při nejmenším problematických, kde je oněch myšlenek někdy tak žalost-ně málo, tož zde jsou tyto myšlenky jak zlatá pšenice jakoby na haldách v gigantických obilních skladištích a jen třeba do nich vkročit.

Nášemu národu přinesli Písmo sv. solunští bratři sv. Cyril a Metoděj: „Zaněho nám slovo pravdy věčné, ústy Solunšanů před věky . . . přinesli nám oni Písmo svaté, bychom ze studnice této zlaté moudrosti nebes vezdy vžíli, Bohu sloužiti se snažili.“ Važme tuto moudrost zvlášť za tichých zimních večerů tak, jak to činili naši předkové, o nichž Aeneas Silvius, pozdější papež Pius II. napsal, že mnohá česká babička zná Písmo sv. lépe, než lektický doktor. Papež Benedikt XV. napsal (Okruž. list z 15. 9. 1920): „Napomínáme bez přestání všechny věřící, aby zvlášť evangelia a Skutky a listy apoštolské denně čítávali . . . At není křesťanské rodiny, která by neměla aspoň spisy Nového zákona a v nich denně nečetla a nerozjímal.“ Amen.

ThDr. Jaroslav Kouřil

ZDROJ RADOSTI

II. NEDĚLE ADVENTNÍ

Radostná neděle v kající době adventní je dnes. Gaudete — radujte se! Růžová barva mešního roucha, symbol mírné radosti . . . květiny na oltá-ři, slavné zvuky varhan při slavné mši svaté. To vše nám zvěstuje, že vě-noční veselí hody se blíží.

Tak je pro nás všechny tato neděle výzvou, abychom čerpali z hlubokých zdrojů milosti — radost Boží pro svůj život duchovní. Jeden z nejněžnějších

sentes litteras nostri sigilli munimine iussimus communiri (č. 10), ad eternam rei memoriam sibi presentes litteras dedimus sigilli nostri munimine roboratas (č. 11), dantes super hoc presens nostrum scriptum nostri sigilli munimine roboratum (č. 2 a 3), testimonio huius scripti sigilli nostri munimine roborati (č. 8), in quorum omnium testimonium et cautelam presentes litteras fieri ad preces utriusque partis et sigilli nostri munimine fecimus communiri (č. 6), in cuius rei testimonium presentes litteras fieri iussimus et eas sigillis nostro et Sacensis ecclesie prehabite fecimus roborari (č. 9).

Kromě jediné jsou všechny Rehořovy listiny zpečetěny pouze jeho pečeti. Visí vždy uprostřed plíky. Jen u listiny z 27. X. 1300, o níž byla o něco vpředu již učiněna zmínka, visí spolu s ní ještě pečeť kostela v Žatci. Všechny jsou pergamenové, z pergamenu středoevropského. Jejich rozměry se pohybují mezi 37–25,5×29,9–10 cm, s největším počtem u šíře 37–31,9 cm (6 listin) a výšky 29,9–19,6 cm. Další: 28,1×26, 21,7×10,4, 25,5×10, 66,2×43. Stejně je tomu u šířky plíky: 1×48 mm, v 5 případech kolísá mezi 38–31 mm, u 3 listin klesá pod 30 mm (20, 20, 27). Výjimkou je šíře 52 mm; jde však asi o pouhou náhodnou mimořádnost, neboť se zdá, že listina byla vyhotovena také v kanceláři biskupské. Jak vidno z rozměrů listin, nepřichází charta transversa.

Ve třech ze svých listin (č. 1, 4, 5) potvrzuje biskup Rehoř klášterům důchody nebo patronátní právo ke kostelu, listinami č. 3 a 10 vidíme listiny cizích vydavatelů — listinu krále Václava II., danou špitálu křižovníků s červenou hvězdou v Praze, o patronátním právu ke kostelu v Kynšperku, a potvrzení svého předchůdce biskupa Tobíáše — v druhém případě listiny papežské, listinou č. 6 a 9 potvrzuje změny v pozemkové držbě, uskutečněné mezi dvěma cizími činiteli, potvrzuje právní pořízení cizí, v č. 2 ustanovuje plebána v Kynš-

perku (listina na propůjčení) a v č. 7 pronáší souhlas se zamýšleným ustanovením světského správce špitálu v Kouřimi, listinou č. 9 potvrzuje odpustky udělené kostelu vyšehradskému a listina č. 11 je privilegium, že desátky poddaných kláštera v Břevnově může vybíratí břevnovský opat.

1. 1297, X. 16. — Hedv. nitě — v zádi sekret — biskup potvrzuje odkazy důchodů, učiněné špitálu křižovníků v Praze.
2. 1298, I. 30. — Perg. proužek — v zádi sekret — Rehoř ustanovuje plebána.
3. 1298, III. 12. — Nitě červ. a žlut. — bez sekretu — Rehoř vidímuje listiny.
4. 1298, VI. 11. — Nitě šerv., — zel. — žluté — v zádi sekret — Rehoř stvrzuje patronátní právo.
5. 1298, VII. 30. — Nitě červ., — modr. zel. — žluté — bez sekretu — Rehoř stvrzuje patronátní právo.
6. 1298, X. 1. — Nitě červ. — zel. — bez sekretu — Rehoř zlistiňuje změnu v pozemkové držbě — cizí právní pořízení.
7. 1299, V. 29. — Nitě žl. a červ. — bez sekretu — souhlas s ustanovením správce špitálu.
8. 1300, VIII. 23. — Perg. proužek — bez sekretu — potvrzuje odpustky udělené vyšehradskému kostelu.
9. 1300, X. 27. — Perg. proužek — bez sekretu — Rehoř zlistiňuje změnu v pozemkové držbě — cizí právní pořízení.
10. 1298–1301. — Perg. proužek — bez sekretu — vidíme listiny papežů a biskupů vratislavského.
11. 1301, VII. 8. — Privilegium, že smí břevnovský opat vybíratí desátky poddaných kláštera v Břevnově — nitě fial. a žl. — bez sekretu.

Listiny samy svým textem se nazývají: presens scriptum (č. 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8) a presentes litterae (č. 6, 9, 10, 11). U listin č. 6, 9 a 11 přichází datovací formulě actum et datum, u ostatních jen datum.

Potud vpravdě jen pouhá statistická data o pečeti biskupa Rehoře, jež bylo zde možno publikovati. Řešení dalších a hlubších otázek vztahů sfragisticko-diplomatických i jiných problémů sfragistických (např. pečeť autentická) ponechává se do studie o pečeti a pečeti biskupů pražských biskupů vůbec, neboť je nelze řešiti úsekově, nýbrž jako celek. *Dr. František Beneš*

ROZJÍMAVÝ PŘEKLAD ŽALMŮ

ŽALM 40. V NEMOCI

Tento žalm složil David buď za vzpoury Absolónovy, když se Achitofel zrádně přidal ke vzbuřencům — 2 Král 15, ne ve svém vysokém věku, kdy to na dvoře královském vřelo intrikami kolem nástupce na trůně a Davidův syn Adoniáš se chtěl předčasně zmocnit vlády — 3 Král 1. Zda jde o skutečnou nemoc Davidovu (o které za Absolónovy vzpoury z Písma nic nevíme), či popisování nemoci je pouze básnickým obrazem Davidovy politické nesnáze, nemůžeme rozhodnout. Zrada nejbližších a opuštěnost žalmistova je výstižným předobrazem Jidášovy zrady a opuštěnosti od apoštolů, je tedy tento žalm nepřímo mesiášský. — Třetího verše žalmu používá Církev v modlitbě za papeže. — Tento žalm uzavírá první knihu posvátného žaltáře, kde autorem žalmů je z největší části král David.

Rozdělení myšlenek:

- a) Pán mne zachrání tak, jak já jsem se vždy ujímal trpících.
- b) Nemohu spoléhat na lidi, hle jak se chovají nepřátelé a jak v těžké chvíli zradili i ti nejbližší.
- c) Mou jedinou nadějí je Pán.
- d) Závěrečný verš první knihy žaltáře.
 1. Davidův žalm, sborníkoví.
 2. Blaze takovému, kdo se rozpomíná na chudáka v nouzi, za to mu Pán pomůže v krušné chvíli.
 3. Pán ho bude chránit, zachová ho naživu a učiní ho šťastným na zemi, nevydá ho zvůli jeho nepřátel.
 4. Pán mu přispěje na lůžku bolestném, v nemoci sejme z něho všechnu slabost.
 5. Volám: „Páne, smiluj se nade mnou, uzdrav mne, zhřešil jsem proti tobě!“

6. Moji nepřátelé o mně zlomyslně povídají:
„Kdy už zemře
a kdy zanikne jeho jméno?“
7. A kdo přijde navštívit,
jen naprázdno tlachá,
jeho srdce nasbívá si podlostí,
a vyjda ven, pomlouvá.
8. Všichni, kdo mě rádi nemají,
spolu si šeptají o mně,
špatných věcí se proti mně domýšlejí:
9. „Postihla jej nakažlivá nemoc,
nebo:
„Když tak jednou ulehl, už nevstane.“
10. I můj přítel, kterému jsem věřil,
jídal z mého chleba,
nastavil mi nohu.
11. Ty však, Pane,
smiluj se nade mnou,
postav mne na nohy,
abych jim to splatil!
12. Z toho poznám, že mi přeješ,
nebude-li se radovat nade mnou můj odpůrce,
13. a když mne zachováš bez pohromy
a trvale mne budeš mít na zřeteli.
14. Buď chválen Pán,
Bůh Izraelův,
od věků až na věky!
Staň se, staň!

„Když tak ulehl“ — nasvědčovalo by stáří Davidovu.
„Nastavil mi nohu“ — doslovně by bylo: zdvihl proti mně patu. Dalo by se také říci: odkopl mě, nebo: zasadil mi ránu nohou, srv. Jan 13, 18 o Jidášovi.
„Abych jim to splatil“ — tato slova mají příchutí mstivosti, ale nutno mít na zřeteli, že David mluví jako zákonitý král, u kterého nejde o mstu osobní, ale o zavedení pořádku do věcí vladařských, které se týkají celého národa.

Z lat. přeložil a opatřil poznámkami P. Josef Kunický

MEMENTO ETIAM DOMINE

Po epiklesti vzpomíná kněz podle pradávného zvyku v Pánu zesnulých „Memento etiam, Domine, famulorum famularumque tuarum!“ Tak jako vzpomínal při Mementu za živé svých přátel a známých, svých představených a svých pastýřské péči svěřených před svatým proměňováním, tak vzpomíná nyní všech těch, kteří patřili též do jeho zájmového kruhu a „qui nos praecesserunt cum signo fidei et dormiunt in somno pacis“, kteří ho předešli na věčnost a kteří již odpočívají spánkem pokoje a míru. Důsledně vzpomíná liturgie římská živých před proměňováním, protože se mohou činně zúčastnit oběti; memento za zemřelé koná se po konsekraci, ježto duše v očistci nemohou již aktivně spoluobětovateli...

V tomto Mementu se krásně zase zjevuje ono obcování svatých, o kterém již tak vzácně píše svatý apoštol Pavel ve svém listě k Efeským a které my vyjadřujeme ve svém apoštolském vyznání víry. Jsme všichni spojeni, my věřící duše na zemi, s dušemi spasenými na nebi a s dušemi trpícími v očistci skrze Pána našeho Ježíše Krista. A jestliže jsou pravdivá slova svatého Cyrila Jeruzalémského: „Vzpomínáme také na zemřelé, poněvadž věříme, že tyto prosby nejvíce prospějí oněm duším, za něž jsou konány, zatím co před námi na oltáři spočívá nejsvětější a nejvznešenější Oběť,“ pak budeme se snažiti učinit své Memento mortuorum zbožně a důvěrně, abychom našim zesnulým otcům a matkám a bratrům a sestrám, služebníkům a služebnicím Božím skutečně přispěli na pomoc a Bůh se nad nimi smiloval a k sobě do věčné slávy je přijal!

Při Mementu mortuorum vzpomínáme těch, s kterými jsme šli kus cesty životem, těch, kteří nám dali život, těch, kteří nám zprostředkovali vědu a umění, s kterými jsme pracovali a budovali stále krásnější a lepší podmínky stále krásnějšího a šťastnějšího života našich bratrů a sester a přátel, kteří žili poctivě a pak od nás odešli na věčnost. Jsme s nimi spojeni skrze Krista Pána našeho. Tvoříme s nimi jednu krásnou jednotu, jedno krásné společenství, jeden jediný organismus, jehož hlavou je Kristus: „Jedno tělo je, jeden Duch, jeden Pán, jeden Bůh a Otec všech, jenž je nade všemi a skrze všechny a ve všech nás,“ Ef 4, 4–6, ať jsme zde na zemi anebo v očistci anebo v nebi. Všichni jsme spojeni v Pánu Ježíši v jeden nerozborný celek. Každý dobrý skutek, který vykonáme, každá práce, kterou s láskou k Bohu a svým bratrům a sestrám konáme, každá ctnost, kterou vynikáme, každé sebezdokonalování prospívá nejen nám, ale také celému živému organismu, jehož hlavou je Kristus, ano prospívá i oněm duším na onom světě, za které se při Mementu mortuorum modlíme...

A my, v našem milém semináři vzpomínáme od soboty 23. června tohoto roku zvláště dvou z našich milých drahých bohoslovců Pavla Dyčka, bohoslovce prvního ročníku, brněnského rodáka a Alexandra Šturce z čtvrtého ročníku z Plzně. Oba ztratili svůj mladý život ve vlnách Ohře při koupání tragickým způsobem, ve dnech nejvyššího parna letošního léta, kdy řada koupajících, jak uvěřelo z denního tisku, zahynulo neopatrností ve zrádných vírech řeky... Dyčka byl filosof a hluboký myslitel, který chtěl svým rozumem proniknout do nejhlubších tajemství všeho dění, a proto s neúspěšnou akribií studoval a bádá. Alexandr, jemuž spolužáci říkali „Sáša“, byl vždy usměvavý milý mladý muž, kterého měli všichni rádi, o němž zajisté platila slova, která vyslovil Pán o Nathanaelovi: vere christianus, in quo dolus non erat! Křesťan, bohoslovec, ve kterém nebylo lsti... anima candida, čistá dušinka... O něm píše jeho zbožná maminka v jednom dopise: „On chtěl mít svět takový, jaký se jevil jeho čistému srdci. Neznal sám přetvářky, zálučnosti, zlomyslnosti a zlé vůle. On byl vždy ochotný každému pomoci, nikdy nelenošil, měl čistý zájem o kulturu a přírodu... Dobrotivý Bůh, Otec nás všech, povolal k sobě dítě moje právě, když bylo nejšťastnější. Skláním v hluboké pokoře hlavu před nejsvětější vůlí Pána nás všech a vidím dítě svoje blízko Božího trůnu.“ Ano, i my se skláníme před nevypytatelnou nejsvětější vůlí Boží a každý den, to slibujeme, při nejsvětější Oběti konáme své silné a zbožné „Memento etiam, Domine, famulorum tuorum, qui nos praecesserunt cum signo fidei et dormiunt in somno pacis.“

26. září jsme měli za ně a za všechny naše v Pánu zesnulé bratry v seminární kapli slavně rekviem... Modlíme se za ně a oni, o tom jsem přesvědčen, se modlí v očistci anebo třeba již v nebi za nás! Oni nezapomínají a my také nezapudeme, milí zesnulí bratři naši! Je nám letos teskno po vás, a proto tím úsilovněji se za vás modlíme své Memento... a přejeme vám:

requiem aeternam dona eis, Domine, et lux perpetua luceat eis!

ThDr. Karel S a h a n

K sluneční straně lidskosti

Antonín Hugo Bradáč

Letošní třicátý červenec byl ryzí a čistý jako slunce prozářený krystal. Krajina kolem Brna byla plna vzruchu, úsměvu, jasu a plodivé síly. Země bohatě vyháněla zlato obilí, do korun stromů vystřelovala sladkost šťáv, barevně vyrážela zahrady. Tuňanská rovina dýchala všemi vůněmi žárného léta, mohyla míru u Prace se halila oparem neskonale něžného půvabu. V člověku se čistila mysl i krev, po dnech dešťů vstupoval do prostoru nový vzduch a vdechován do plic zlehčoval tělo, takže bylo pružnější v pohybech a bystřejší v myšlení.

Procházeli jsme se s přítelem dp. Jindřichem Kocmanem po brněnském letišti a čekali na letadlo typu Iljušin, aby nás přeneslo do Sliče a pak dál na východ naší vlasti do Košic. Byl jsem v Košicích před osmadvaceti roky jako frekvant školy pro výchovu záložních důstojníků a od té doby jsem toto největší východoslovenské

město nespátřil. Těšil jsem se, že je uvidím opět, zatopené vlnami let, že uvidím, jak Košice přitomnosti prolínají Košicemi minulostí, vřele jsem toužil po polnatém košickém kraji, kde moje mládost poznala tolik bohatství a krásy, ale i vrchovatou míru bídy mravní i fyzické. Stačilo vzpomenout na kolonie cikánů, na zapadlé čtvrti a periferie, právě to kloaky zašlého u nás světa, na ulici Hradbovou neboli Varšavskou, na chvíli v ní prožité, aby se člověk i po letech otrásl hanbou a lítostí. Věřil jsem, že uvidím Košice nové, radostnější, vyrostlé z nízkých domků a špinavých ulic do majákových rozměrů zdravého života.

„Nebudeš zklamán,“ řekl mi spolu-bratr, kterého hřála myšlenka, že uvidíme v plné kráse a velebnosti olbřímí štítý Tater.

„Ještě jsi neviděl Tatry z letadla?“ Ptal jsem se, když jsme se vznesli nad letištěm a pilot začínal nabírat výšku.

„Několikrát jsem letěl nad Slovenskem, ale ani jednou za tak krásného počasí, jaké je dnes. Však dobře víš,

že Popelčin oříšek se neotvírá každodenně, aby nezevšedněla krása, která je v něm ukrytá. Dnes se nám oříšek boží otevřel, uvidíme jasně všechny majestáty Tater.“ Odpověděl vždy pohotový a vtipný spolubratr, veselý, družný společník a vášnivý čtenář v knize přírodních krás.

Iljušin zpíval vysoko nad továrními komíny a jejich dýmem píseň mírové techniky, plul do dalek a výšin nad sladkou slovenskou vlastí s leporelem mlčenlivých hor, rovin ospalých ve žňových zárech, polních cest a strání vyběhlých až do oblak. Letecká přeprava je opravdu velkorysá, platí zde „time is money,“ a pohodlí v kabině s kouzelným výhledem na svět skvěle konejší a osvěžuje nervy cestujícího. Díval jsem se dolů a myslel na život pod námi, na jásavá dětská hřiště, na novostavby s čapími zobany jeřábů, na ticho knihoven a vědeckých laboratoří, na hukot továrních hal, na díla lidského ducha a lidských rukou, snoubící se s divy a zázraky boží přírody.

Proč se člověk odpoutává od země, proč touží stále výš a dál, proč ne-

STŘECHA A POŽÁRNÍ OCHRANA

Otiskovaný seriál „Střecha a požární ochrana“ bude v tomto článku komentován z redakční korespondence, neboť je snahou redakce shromáždit v rubrice co nejvíce zkušeností a poznatků ze stavebního oboru.

Vdp. farář P. Aug. Rokyta napsal o své zkušenosti z opravy plechové krytiny na věži v Bošíně, kde vtípem pokrývačů upustili od stavby lešení, a tak bylo ušetřeno mnoho tisíc Kčs: „Střecha věže byla pokryta břidlicí na bednění. Pokrývači vybourali na vzdálenost asi 1 m od okapu prkno, a tím otvorem odstranili starou břidlici a položili novou, pak vybourali opět o 1 m výše prkno atd.“ Přírodní břidlici získal vdp. Rokyta tak, že ji odkoupil z budovy, kde tuto břidlici vyměňovali za eternit. Příklad je hodný následování, neboť na mnoha bouračkách lze získat materiál, který je jinak vzácný a nedostatkový, protože už se třeba nevyrabí.

P. Alois Kubý připomíná k opravám plechové krytiny: „Na plechovou krytinu z pozinkovaného plechu na parlové části kolínského domu - ochozu byly použity jako nátěr nové syntetické barvy chlorkaučukové. Tato syntetická barva se nanášela na suchý základní nátěr, který musí být opravdu suchý, vodou nezvlhčený, pak vrchní barva dobře přilne. Ani velká horka, ani mrazy nemají vliv na tento nátěr, který je levnější a jak se zatím ukazuje i trvanlivější než jiné, což je u plechových krytin nejdůležitější. Jedinou nevýhodou tohoto nátěru je, že se vyrábí jen ve světle šedém a tmavě šedém odstínu, v jakém je znám z nátěrů strojů a elektrických motorů. Proto střechy, jichž barva v pohledu je pro panoráma krajiny charakteristická, musí být natírány tradičními nátěry. — Plechové střechy a konstrukce se pod nátěr netmelí a nevyrovnávají, jako se tmelem vyrovnávají kovové dveře, nábytek, karosérie aut aj. brusným tmelem, protože tzv. masné tmely (sklenářský) by se nespojily a není také třeba spoje plechů zakrývat, ba právě naopak, spoje a šrouby za účelem údržby musí být vidět, a malé otvory u hřebíků a šroubů zalije barva sama. Základní nátěr střech a celokovových konstrukcí se provádí suříkem nebo základní konstrukční barvou (kysličník železitý). Barvy, jejichž pojídlem je fermež, ředíme podle zkušenosti ředidlem, které se skládá ze 4 dílů terpentýnu nebo lakového (techn.) benzínu a 1 dílu fermeže. Toto složení je nutno dodržet, aby se podkladový nátěr spojil. Teprve po zaschnutí základního nátěru provádíme vlastní vrchní nátěr barvou, jejíž odstín neruší okolí a zapadá do pa-

norámatu obce. Tuto barvu ředíme ředidlem, které se skládá ze 3 dílů fermeže a z 1 dílu terpentýnu nebo lakového benzínu. — Nátěr se má u plechových střech po 3—5 letech kontrolovat. Prorézivělá místa nebo rzi zachvácená se zbaví rzi ocelovým kartáčem, a takto očištěná místa se opatří znovu základním nátěrem, a po zaschnutí se celá střecha natře vrchní barvou. Stejně postupujeme při údržbě okapů a odpadových rour.“

Autor stati k této podnětné připomínce dodává, že sice se plech pod nátěr na střechách nevyrovnává, že malé promáčknutí podpatkem nebo kladivkem se v klempířské praxi vyrovnává přes základní nátěr sklenářským nebo miniovým tmelem a pak přetře podkladovou vrchní barvou, aby se v prohlubince nedržela voda a nedošlo k rychlému rezivění, jestliže však jsou promáčknuty celé plochy, pak takové značné poškození se musí odstranit buď tím, že se plech vyklepe, nebo strhne a položí jiný. Při této příležitosti je na místě upozornit vdp. stavebníky na „fušeřinu“, kterou umějí někteří nesvědomití řemeslníci se sklenářským tmelem na střeše udělat, že totiž spoje plechů místo spájení zatmelí a přetřou barvou, takže práce vypadá na pohled jako řádně provedená, tmel se ovšem v krátkém čase vydrolí a spojením zatéká, proto pozor zvláště při opravách, které „jdou rychle od ruky“.

V našem pokračování a pracích pokrývačských budeme se nyní zabývat správnými technologickými postupy a nejobvyklejšími závadami v provádění při kladení krytin taškových a eternitových. Znalost o tom, jak se dílo dělat má i jak se dělat nemá, nám prospěje, ať již se do práce pustíme sami, nebo ji svěříme odborníkům.

Začneme taškovou krytinou. Přebíráme-li taškovou krytinu z cihelny, všimneme si, je-li zbarvení tašek stejnoměrně červené, nebo jestli je materiál místy nebo v celých plochách zbledlý. Materiál zbledlý nepřijmeme, a jestliže z jakéhokoliv důvodu už jej máte složený, pak jej aspoň nedávejte na střechu. Na staveništi skládáme volně ložený materiál na rovnou podlahu podle těchto zásad: prejzovou krytinu a esovky stavíme na výšku, nejvýše pět vrstev na sebe, konce řad zajišťujeme sloupcem tašek položených na plochu; obyčejné tašky ploché a tažené klademe na dlouhou stranu tak, že rubová strana tašek přiléhá k sobě s vystřídáním ozubu; hřebenáče uskládňujeme ve vrstvách vždy po pěti kusech na sobě. Počítejte, že pro složení krytiny na pokrytí 100 m² střešní plochy potřebujeme asi 10 m² skladovací plochy. Uvě-

chce a nedovede žít v přízemku, proč se připoutává k výšinám? Drala se mi na mysl otázka básníka Tschudiho, inspirovaného nebetyčností Alp. Je snad hnán člověk jakousi nevysvětlitelnou fascinací, aby si krok za krokem zahrával s nebezpečím smrti, aby svůj srdnatý, ale i křehký život dával v šanc v hlubinách kosmických prostorů či ledových pouští? Nebo ho vábí do oblačných a hvězdných končin jen pýcha, že překročí práh vesmíru či stane na zasněženém vrcholku velebně trůnící hory? Ani jedno, ani druhé.

Touhou člověka, zvláště člověka mírové, socialistické epochy jest poznání naší milované planety až do nejzazších koutů a nejstrmějších vrcholů, poznání jejich nevyčísitelných přírodních krás. Tato touha je výrazem i vědomím veliké duchovní energie, která pudí a vzněcuje člověka, aby překonával hrůzu, vnukanou neživou přírodu. V lidské touze jít dál a výš a stále poznávat nové je ztájena svatá a vážná žádost vládce zeměkoule, aby

tam nahoře, na poslední ztenčeném vrcholu či s prahu vesmíru přehlédl svět a zpečetil silným úkonem svobodné vůle své vlastní přibuzenství s Nekonečnem.

Kdo by dnes při četbě těchto řádků nepomyslel na letošní 12. srpen a na hrdiny naší veliké doby A. G. Nikolajeva a P. R. Popoviče, kteří v kosmu, tam nejdále a nejnižší, vztyčili rudé zástavy, nesoucí celému světu slavné poselství míru, pokroku, štěstí, svobody, dalšího poznávání a vítězství lidského ducha nad brutálním odporem živlů. Proto si dnes s takovou zálibou a posvátným nadšením představujeme ve svých fantaziích hvězdný let kosmických lodí „Vostok 3“ a „Vostok 4.“

Čtenáři, který rád pohlíží vzhůru, abys přečetl na modré stránce nebes bílou iniciálu reaktivního letounu — té pýchy letecké techniky, nebo se třeba jen těšíš letem vlaštovky a podle lidové pranostiky z něho usuzuješ na počasí, ale letadlem ještě jsi necestoval, nemáš zdání, kolik podnětných myšlenek, kolik kouzelných a čistých

požitků přináší člověku krásný let nad zemí. S přepodivnou mocí a silou objevuje se mi na mysli až dodnes onen okamžik, kdy do oken kabiny vpadlo nádherné panoráma Tater, velebných hor, ne nepodobných lidským touhám. Majestátní Ďumbier, obrovité valy opěvovaného Kriváně s balvanovitou hlavou, ovinutou oblačným turbanem, kopulovitě Solisko, zastíňující poněkud Štrbský štít, rozložitá Patrie a konečně Gerlachovka, ztrácející se v tajemnosti nebes. Oči se mohly zbláznit, když jsi mi tu všechnu slíčnost a mnohotvárnost ukazoval a osvětloval, vid, Jindřichu!

Dole hluboko pod námi, pod horami, okrášlenými za noci čelenkami hvězd, zpívala o míru a šťastných zítřcích člověka sladká bratrská země, vlast pohádek a snů, melodicky spanilá mateřština, země hlubinných duší a bohatýrsky vyladěných povah, zahrada slunného člověčenství.

A cesta zpátky! Z Košic, které vstaly z popela minulosti a poslední války jako pohádkový Fénix, let dál do

domte si, že přípustná normová ztráta vzniklá rozbítním tašek je asi 5 %, proto si nezvyšujte toto procento nehospodárností špatného skladování.

Jako spojovacího materiálu užíváme vápenné malty. Malta pro pokrývačské práce se připravuje z kusového vápna vyhašeného na sucho a z ostrého říčního písku smíšeného v poměru 2 díly vápna : 1 dílu písku. Po smíšení čerstvé vyhašeného vápna z pískem se nechá směs odležet asi den a pak se proseje na hustém síti a teprve z té malty po smíšení s vodou pracujeme. Kusové vápno se hasí na sucho tak, že kusové vápno proléváme vodou, až se rozpadne na prách a současně při polévání je obracíme lopatou, aby bylo stejnoměrně prolité. Do pokrývačské malty nepřidáváme nikdy cement, než ve dvou případech, a to při podmazávání drážkových tašek a při krytí věžových střech prejzovou krytinou, má-li věž víc než 5×50° sklon a vápno v tomto případě musí být hydraulické, ale i v těchto dvou případech je to jen lžice cementu do škopíčku malty. Cement v maltě ničí pokrývačské dílo, protože při překládání krytiny spíše rozbije tašku, než otlučete maltu s cementem a v zimě trhá v prejzové krytině kůrky a na hřebenech a nárožích hřebenáče.

Před započítím práce zjistíme vždy, zda jsou splněny všechny předpoklady, aby pokrývači mohli plynule pracovat. Musíme tedy přikontrolovat, nejlépe s mistrem pokrývačským, zda: okapová římsa je hotova a oplechována; je-li vyzděno veškeré zdivo komínů, půdní, atiky, požárních zdí a světlíků, je-li ukončeno betonovými hlavami nebo oplechováno; přikontrolujeme „lérrou“, je-li laťování provedeno podle druhu krytiny, protože nesprávně založená první lať způsobuje, že buď okraj krytiny nedosahuje až ke žlabu a voda odkapává na římsu, nebo naopak okraj přesahuje příliš do žlabu, takže stékající voda přelévá se přes žlab a žlab nelze řádně čistit. První lať u okapu se přibíjí na stojato, a poslední lať podle toho, jakou krytinou kryjeme. Při větší šířce laťování zateká po celé střešní ploše a nepomůže žádné zamazávání a podmazávání spár a je-li krytina z dvoudrážkových tašek, pak není vůbec možno krytinu položit; užlabí vybedněna a v předepsané šířce vyplechována a plechy spojeny a připevněny k laťování; okapní žlaby zavěšeny; lemování komínů a světlíků dostatečně široké pro předepsaný přesah krytinou a na přední straně u proniků plechování upraveno tak, aby bylo možno podstrčit tašky; na půdě složena všechna střešní okna a padáky, které budou osazovat pokrývači. (Při osazování oken a padáků se má pamatovat, aby plechové lemování bylo přibito v rozích a ne v ploše a aby dolní okraj otvoru byl podlo-

žen latí bitou z krovu na krov.) Ventilační nástavce jsou vyvedeny nad střešní rovinu, oplechovány a manžety utěsněny zatměním; nosiče komínových lávek osazeny a lávky nakarbolovány a pronik nosičů střešní plochou oplechován a jímací tyč bleskovodu i nosiče bleskovodného lana jsou nejen správně osazeny, ale i oplechovány; a konečně zda všechno oplechování a ocelové konstrukce jsou natřeny. Má-li být kryto prejzovou krytinou, pak na nárožích nabijeme na šířku laťování špalíky na zavěšení korýtek, bude-li ovšem nároží kryto tak, jak je zvykem, totiž dvojím prutem.

V průběhu práce si musíme všimnout, zda pokrývači kryjící kolem komínů a vikýřů nezaplňují vodní drážku oplechování maltou, protože pak by nám voda podtékala spárou v maltě podél oplechování do půdy.

Každá taška má rub a líc, na rubu je ozub k zavěšení tašky a protože některé tašky jsou nerovné, pomáhají si pokrývači i tím, že urazí ozub a tašku položí lícem dolů. Taková taška ovšem drží jen vahou okolních tašek, a proto, není-li zbytků, má se tak dělat s taškami pokládanými jen do podložní řady.

Má-li být krytina podle technologicky správného postupu podmazána, pak musí být podmazána ve spárách a nenechte pokrývače místo podmazání spárovačkou „podhazovat světla“, protože podhazováním se znečistí krytina svrchu i z půdy.

Ke krytí hřebene a nároží mají sloužit hřebenáče pokládané s přesahy, proto nedopustte, aby na hřeben vaší budovy položil pokrývač, jak v některých krajích se děje jakési poloviční drenážní trubky, které se kladou vedle sebe bez přesahů, kolem takového hřebene by brzy zatékalo a krov by hnil. Je-li spára mezi taškami na hřebenu širší než 5 cm, přibijeme do spáry hřebenovou lať, protože malta pak pod hřebenáči nepropadá. Je-li spára užší, stačí spáru mezi taškami v maltě vyšibrovat. U střech vystavěných zvláště silným větrům dáváme hřebenovou lať vždy a hřebenáče přibíjíme.

U prejzových krytin musíme dbát na to, aby prejzy byly řádně namáčeny, nejméně na ¼ hodiny a za horkého počasí se musí polévat i styčné hrany háků. Při obzvláště horkém počasí pak není vůbec radno prejzovou krytinu pokládat, protože slunce vysuší z malty vodu tak rychle, že prejzy k sobě nepřilnou, kůrky odskakují a sesouvají se. Stejně nemůžeme pokrývat prejzy za mrazů, ostatně vůbec žádnou taškovou krytinu pokládanou do malty nemáme provádět při teplotě nižší jak 5°C.

Arch. Miroslav Potužník

Pokračování

Bratislava a odtud na Prahu. To všechno bylo jedinečným hodokvasem krásy. Z Košic až do Bratislavy jsme se vznášeli nad výsostmi na východ plynoucích oblaků ve výši čtyř tisíc metrů nad zemí. Právě zapadalo slunce a prosvěcovalo bizarní tvary mráčen. Tak nějak jemně a lehce, jakýmsi tajemným a chladným světlem, jaké vidíme u vzácných paprsků v trubících, jichž používá moderní fyzika. Pohled z kabiny byl královský a vznešený v tom nejduchovnějším smyslu. Hory a valy mráčen byly pusté, mlčenlivé, velebné, bez jasu a tepla denního světla, v chmurách jakési vesmírné slávy. Ale západem slunce rozkvetly čarovně. Zárná záplava na nich hrála celou škálou perlových odstínů, od temně šedého až k bělostnému a sotva znatelně růžovému. Vyvolávalo to vzpomínku na Hudsonovy „Zelené paláce“ a na blažené chvíle dětství, strávené za dlouhých zimních večerů u vyhřátých kamen nad stránkami Vernových románů.

„Jindro, to seskupení světél pod ná-

mi je mi nějak známé. Nejsme právě nad Velkým Meziříčím a Mostištskou přehradou?“ Tápal jsem se spolubratra na úseku mezi Bratislavou a Prahou.

„To se nedá říct. Z takové výše menší města nepoznáš, zvlášť ne v noci. Ale rozhodně jsme nad Vysočinou, cítíš ty nepatrné poklesy a oťesy letadla, znamená, že jsme v řidších vzduchových vrstvách, kterými je Vysočina pověstná.“

„Ano, jsme právě nad Českomoravskou vysočinou a letíme ve výšce 3900 m,“ řekla s přívětivým úsměvem kolemjdoucí stewardka.

Vysočina, Velké Meziříčí, Jihlava, Polná a dál Čáslav, Kutná Hora, Kolín. Česká země v sladkém usnání, dědictví svatého Václava, požehnané mírem a úrodou, země hřejivého rodinného tepla, hláholu zvonů, sklonů mateřských hlav nad kolébku, země rozmachu dělnických paží a družných přípitků po celodenní práci, země tolikerých nadějí do budoucna. Drahý a svatý kout, na nějž jsme se dívali z výšin jako na dno čarovné tůně.

Najednou se v oknech kabiny zatřpytilo moře barevných světél. Praha! Nikdy jsem ji neviděl tak pohádkově tajemnou a krásnou jako za vlhého letního večera letos.

Jak sladko je žít! Zpívalo nám v srdcích, když nás odvázel autobus z Ružyně do Prahy a cestou po Příkopech k Václavskému náměstí a Kněžskému domovu. Jak sladko je toužit stále výš a dál a v této svaté touze pracovat a usilovat o svět lásky a radosti, ve kterém bude dělník inženýrem, ve kterém zavládne bratrství a trvalý mír, sluneční strana lidskosti.

Je podzim. V korunách farské zahrady divoce hučí a prohání se listopadový vítr, pravý kateřinský větrovec, který je někdy pichlavější než lednová vánice. Ale já myslím na jaro, na kraje rozesmáté teplým sluncem lásky a modrou oblohou míru, na sluneční stranu lidskosti, k níž směřuje posvátný, Bohem člověku daný instinkt, k níž míří horoucí touha všech čistých duší světa.

UMÍRÁNÍ A SMRT

(Thanatologie)

Jestliže chceme z hlediska přírodních věd — biologie a fyziologie — definovat smrt, musíme nejdříve vycházet z pojmu života. Taková definice může být jen negativní: Smrt znamená zánik všech funkcí života. Životními funkcemi jsou: asimilace (příjem potravy), dissimilace (její rozklad) v souvislost s ní reprodukce, iritabilita (dráždivost) a lokomoce (pohyb). Tyto jmenované životní pochody jsou společně jak lidem, tak zvířatům a rostlinám. Lidský život se od fyziologického života zvířat a rostlin liší vegetativní a sensitivní funkcí.

Přechod mezi životem člověka, ať zdravého či nemocného a jeho smrtí nenastává okamžitě, nýbrž ponechává životní funkce vyhasínají pozvolna v tzv. agónii, a to v obráceném pořadí, jak vznikaly. To znamená, že první vymizí rozumová, smyslová funkce a nejdéle vydrží vitální vegetativní činnost. Pro tento případ je možné uvést známé Goethovo rčení, který před svou smrtí pravil: „Mehr Licht!“

Hranici mezi životem a smrtí je velmi těžko určit. Již u primitivních živých bytostí pozorujeme, jak je obtížným úkolem odlišit projevy „latentního života“ — „vita minima“ s přesností od definitivní smrti. Proto můžeme považovat tento latentní život jako hranici mezi životem a smrtí.

I v praktickém životě lékaře bývá obtížné určit moment, kdy můžeme někoho považovat za živého nebo mrtvého a někdy nemůže i předvídat, zda se nevrátí život, zda se neobnoví za jisté situace, třebaš při operaci, činnost dýchání nebo srdeční. Stává se totiž, že se například v narkóze zastaví dech, ale srdce pracuje dále, a opět srdce vynechá a může to být prokázáno i elektrokardiogramem — a umělým dýcháním nebo přímo masáží srdce se dýchání zase obnoví. I několik hodin po smrti můžeme podráždit svalstvo těla elektrickým proudem a proto můžeme vidět na mrtvole „husí kůže“, když tato zmokla. Epidermis — pokožka

udrhuje dlouho svou vitalitu a je proto i možný její operativní přenos při krytí defektů kůže u jiného člověka. Spermatozoa se pohybují i druhého dne po smrti. Také vousy rostou.

Proto v lidstvu je zakořeněna bázeň, aby snad někdo zdánlivě mrtvý nebyl pokládán za skutečně zemřelého a nebyl i pochován. Staré předpisy vyžadují, aby v umrlčích komorách bylo zařízení, které by umožnilo obživnuvšímu dovolat se pomoci, a také aby mrtvolu nebyly pitvány do 24 hod. po smrti. Někteří lidé ve své poslední vůli dokonce uvedli přání, aby jim bylo po smrti probodeno srdce, aby totiž snad nebyli ve zdánlivě smrti pochováni.

Pro konstatování smrti zná lékař její symptomy. Tyto rozdělujeme na známky jisté a nejisté. Jako jisté známky smrti považujeme ty, jimiž se projevují již počínající kadaverosní změny.

K tomu patří:

1. zakalení a macerace rohovky.
2. pergamenové vysušení kůže (parchementment),
3. skvrny mrtvolné.
4. hnilobný zápach a příznaky tlení.

Tlení a hniloba se nedají ihned určit. Páchnoucí hniloba předchází tlení a je vyvolána působením hnilobných bakterií (anaerobní proces). Tlení je naproti tomu oxydační proces (aerobní). Tlecí proces až k úplnému skeletování mrtvolu trvá v porézní a vzdušné půdě 6 až 8 roků.

Neméně důležitá otázka pro lékařskou praxi je otázka zdánlivé smrti a oživení. Strach před zdánlivou smrtí a pohřbením za živa je zcela všeobecně rozšířený. Před časem dorostl tento strach až v masovou úzkostnou neurózu, ale při dnešních předpisech o prohlídkách

Adventní rozjímání s breviářem v ruce

Liturgie je sestra našeho života. Vede nás bezpečně do věčnosti pomocí pravdy a krásy. Adventem začíná církevní rok. Touhou; jako náš život. Když jsme začali chápat, začali jsme toužit.

Advent rok co rok nám připomíná naši touhu. Rok co rok nám přibližuje věčnost, naše čekání.

V našich krajích, navíc, podbarvuje náladu ponuré počasí, plně smrákání; zima je přede dveřmi. To všechno působí na naši duši, abychom se obraceli od holých větví stromů, od ztichlých polí, nahoru. Církevní rok tedy začíná nadějí.

Pomalu, den za dnem vzbuzuje se v nás znovu touha po Kristu - životě, jak nás vede breviář.

Rorate caeli desuper, et nubes pluant justum; aperiantur terrae, et germinent Salvatorem.

Toužit po spravedlnosti, znamená chtít být také spravedlivý. Být spravedlivý, znamená podobat se Kristu. Podobat se Kristu volá po lásce, po odpouštění, po milosrdenství, po moudrosti, která vychází z pokoje vyrovnanosti našeho srdce. Až potom můžeme volat: *Rorate caeli...*

Celá adventní doba je zahalena čekáním. Matka Boží ve svém strastiplném životě chudé ženy čeká své podivuhodné dítě. Má starost o ty nejpotřebnější věci člověka. Nežije v paláci. Má obtíže a není odpočinku. Církev nám šeptá tyto dny to, co jí znělo v sluchu často než se jí narodil Syn. Anděl šepťal této mladičké dívce s tvrdým životem slova, která se k nám vracejí. *Ave Maria, gratia plena, Dominus tecum... Ave Maria, gratia plena, Dominus tecum, Spiritus Sanctus supervenit in te, et virtus Altissimi obumbrabit tibi: quod enim ex te nascetur Sanctum, vocabitur Filius Dei...*

Dobrou adventní v nás stoupá nejen touha, ale i radost. *Salvatorem expectamus, Dominum Jesum Christum... aby nás znovu oživil. Ten, koho čekáme, má jméno Admirabilis, Deus, Fortis. A je to stále on, když říkáme: Emitte Agnum Domine...*

Tam, kde Církev slibuje: *Ecce Dominus venit, et omnes sancti ejus cum eo, et erit in illa lux magna... tam míří naše naděje. Abychom byli dobří a zářilo z nás světlo Boha. Neboť: Omnes sitientes venite ad aquas: quae erit Dominum, dum inveniri potest...*

Svatý Jan Křtitel, člověk čekání na Boha, se k nám v adventě často vrací, aby nás povzbudil svým životem: *Vox clamantis in deserto: Parate viam Domini... A my toužime nalézt alespoň část pokoje, který měl on. Veni, Domine, visitare nos in pace... Neboť on byl člověkem, který dovedl volat: Rorate caeli desuper... a jednou proto uslyšel: Ite, dicite Joanni: caeci vident, et surdi audiunt; claudii curantur, leprosi mundantur... A muž čekání k nám říká: qui post me venit, ante me factus est, cujus non sum dignus calcementa solvere... Cantate Domino canticum novum... zní za námi.*

Ale náš život není stále jenom píseň Bohu. Musíme se zaposlouchávat do hlasů těch, kteří nás předešli, nebo kteří se modlí jako my a i oni čekají na náš hlas: *Surge vigilem, venite adoremus, quia nescitis horam, quando veniet Dominus.*

A naše duše každým dnem se ponořuje do tichých slov, které k nám promlouvají a kterými my promlouváme k Bohu. *„O Oriens, splendor lucis aeternae, et Sol justitiae: veni... et illumina sedentes in tenebris et umbra mortis.“*

Bůh nám ukazuje cestu: *Haurietis aquas in gaudio de fontibus Salvatoris...*

Spiritus Domini super me: evangelizare pauperibus misit me... Naše duše, čím více spoléhá na Boha, tím více

mrtvol lékaři nebo prováděnými zdravotně bezpečnostními pitvami v ústavech či soudními obdukcemi je tento strach bezpředmětný.

Velmi je však důležité rozlišení mezi zdánlivou smrtí a relativní smrtí. Zdánlivá smrt (*mors apparens*) se liší od skutečné smrti (*mors realis*): a relativní smrt zase od absolutní smrti.

Absolutní smrt je tehdy, když všechen život vyprchal i z té poslední tělesné buňky. To nenastává náhle a proto absolutní smrtí předchází stadium, které nazýváme smrtí relativní.

Relativní smrt není ovšem pouhá zdánlivá smrt, je to skutečná smrt, avšak více nebo méně žijí ještě četné tělesné buňky. Když zdánlivě mrtvý „ožije“, tak to není „ožítí“ ve vlastním slova smyslu, poněvadž život opravdu z něho nevypřchal a smrt skutečně nenastala. Ožítí je nemyslitelné již v absolutní smrti. Je jen možné ve stadiu relativní smrti. Proto vzkříšení Lazara je vzhledem k přírodním zákonům zázrakem. Ožítí z relativní smrti je vskutku mistrovským dílem moderního lékařství, ale je možné jen v mezích přírodních zákonů. Pro srovnání uvádíme příklad: Latentní život (*vita minima*), který je u zdánlivé smrti, se dá srovnat s malým plamínkem u plynového hořáku — ještě hoří, i když malým plamínkem, a větší přívod plynu jej může opět rozšířit ve velký plamen. U relativní smrti je plamen skutečně vyhaslý, ale hořák je stále horký a je obklopen plynem, takže je stále ještě schopen vznícení.

Katalytický přechod může ještě proces zapálení vyvolat, ale nikdy to nedokáže studený, vychladlý hořák, obraz absolutní smrti.

V oživovací praxi se užívají v lékařství následující metody:

1. Přívod kyslíku (umělé dýchání, dýchací přístroje).
2. Injekce exitačních léků, podaných intravenózně (do žíly), intraarteriálně (do tepny) nebo přímo intrakardiálně (do srdce).
3. Transfúze s přidáním Heparinu.
4. Přímá masáž srdce.

po něm touží. *Veni Domine et noli tardare...* Člověk touží nejen řídit se Božím přikázáním, ale podobat se Bohu. Podobat se Bohu, znamená chtít vidět Boha. Chtít vidět Boha je touha, být dobrý. Voláme-li Boha, aby přišel, voláme ho do své duše, aby nás proměnil k lepšímu, protože v tom spočívá naše štěstí.

A jsme-li šťastni pokojem z Boha, platí pro nás: *Tamquam sponsus, Dominus procedens de thalamo suo.* Neboť tak k nám přichází Bůh pokoje, který nám ukazuje své krvavé ruce.

Christus natus es nobis: Venite adoremus... Gloria in excelsis Deo, et in terra pax hominibus bonae voluntatis.

Všude je radost, sláva, jásot, rozzářené oči, zpěv, varhany. V té spouště lidí, co přijdou do kostela, chce se nám vidět jen ty rozzářené oči, jen tu poesii vánoc, poslouchat roztomilé koledy. *Vox clamantis in deserto: Parate viam Domini, rectas facite in solitudine semitas Dei nostri...*

Omnis caro foenum, et omnis gloria ejus quasi flos agri. Exsiccatum est foenum, et cecidit flos, quia Spiritus Domini sufflavit in eo. Vere foenum est populus, exsiccatum est foenum et cecidit flos... To se nám připomíná uprostřed jásotu. Jako vždy, Duch sv. v celé plnosti radosti i bolesti života potěškává před námi pravdy, abychom nezapomínali na některé z nich a viděli stále celou bohatost poznání skrze Něho.

Lux et vita... opakujeme si v duchu, kdykoliv se setkáme s touto pozorností Boží ve svatém officiu, se kterou nás stále vede.

Suscepimus Deus misericordiam tuam in medio templi tui... Milosrdenství a láska Boží, jinak není cesty. Bez milosrdenství není cesty. Pro nás od Boha, i od lidí. Našeho milosrdenství k lidem ostatním. Po milosrdenství voláme. Po lásce. Po lásce, kterou vyslovil Bůh. In prin-

Pro pastoraci kněze je důležité z toho všeho, co bylo řečeno, určení doby, kdy je ještě možné udělit sacramentum olei, a to působivě a platně. Tedy může se po lékařském konstatování smrti ještě až za dvě hodiny udělit právě zemřelému ještě sacramentum olei. Tyto dvě hodiny se ještě považují za maximální dobu pro stadium relativní smrti. Je přitom rozdílné, zda smrt nastala po delší nemoci a agónii nebo náhle neočekávaně. Zvláště u náhlé smrti je doporučitelné vzbuzení dokonalé lítosti pozůstalými a stojícími kolem zemřelého.

Nejhlubší pochopení a smysl smrti dává věřícím theologie. Bez jejího aspektu by zůstalo celé pojednání nedokončené a neucelené. Theologie nás učí, že v původním stvořitelském plánu Božím neměla smrt existovat, a že je vlastně odplatou za hřích. V theologii je také učení o vykoupení nesmrtelné duše smrtí Kristovou, které dostává hloubku dogmatem o vzkříšení zmrtvých. Tímto dogmatem se teprve natura lapsa seu vulnerata dostane do původního stavu natura reparata. Tím se také otevírá věřícím hlubší poznání smyslu lidského života.

To nejkrásnější, nejhlubší, co Církev o smrti a umírání říká, není jen z dogmatiky, morálky, ale především z liturgie.

Závěrem z bohatého pokladu liturgie uvedeme slova preface ze mše sv. za zemřelé: „*Tuis enim fidelibus, Domine, vita mutatur, non tollitur, et dissoluta terrestri hujus incolatus domo aeterna in coelis habitatio comparatur.*“

Tento výklad plný útěchy nám dává odpověď na hádanku našeho pomíjějícího bytí, na strach před smrtí: Je to vědomí, ve kterém sv. apoštol Pavel volá: „*Ubi est mors, stimulus tuus: ubi est mors victoria tua?*“ (Cor. 55) neboť: „*absorpta est mors in victoria* (1 Cor. 15, 54 až 55)“ — vítězství Kristovo: „*qui mortem nostram moriendo destruxit et vitam resurgendo reparavit.*“ (Prefatio paschalis.) *MUDr. Vlastimil Nikodém*

cipio erat Verbum, et Verbum erat apud Deum, et Deus erat Verbum. Hoc erat in principio apud Deum. Omnia per ipsum facta sunt et sine ipso factum est nihil. To je on, naše láska. Ten, který nás provází životem a žije v naší duši. Verbum caro factum est et habitavit in nobis... Samé veliké, podivuhodné věci, kterých těžko chápeme. Proto ten žalm v den Narození Páně při nešporách: *De profundis clamavi ad te, Domine...* Abychom se nechtěli omámit jen vnější krásou radosti, ale abychom se vraceli dovnitř. V pravé radosti z Boha, v blízkosti Boží přítomnosti má člověk vždycky nějak potřebu připomínat Bohu svou nehodnost. To je jakýmsi nepsaným zákonem lásky. Milovaná bytost nás zná, ale my ji musíme připomenout, že jí nejsme hodni. Vzdáváme se jí. *Apud Dominum misericordiam, et copiosa apud eum redemptio...* Šeptá Duch svatý v odpověď.

A opět se prolíná jásot do naší duše: *Christus natus est...* canunt Angeli, laetantur Archangeli, hodie exsultant iusti... Celá nekonečnost bohatství z Boha k nám promlouvá a mění náš pohled, naši náladu podle své potřeby. Z množství nekonečných zástupů Církve nás opět vrhá na místa osamělá, kde je jen On a naše duše, z osamělých míst nás vrací do zástupů a hluku. Takový je Bůh.

Ipse invocabit me, Pater meus es tu... Pater meus es tu... víme v osamělé chvíli v tichu svatostánku. Bůh to také ví. Naše důvěrná setkání, která se stále stupňují, jak přibývá touhy v době adventní, dozívají v klidném, pokojném rozhovoru vánočním. *Pater meus es tu...*

Bůh tiše připomíná, že čas vánoční skončí, ale neskončí jeho smysl. Náš vnitřní život se znovu vzkřísil. *Pater meus es tu...* Bůh zvedá naši duši a laskavě jí říká: *Benedictus qui venit in nomine Domini...*

A my jdeme. Roznášet pokoj, lásku. *Deus Dominus, et illuxit nobis...* *E. H.*

MSGRE KAREL REBAN, HORLIVEC BOŽÍ

Čím více se seminarista Reban blížil k onomu slavnému a nezapomenutelnému dnu, kdy jeho duše bude obtěžkána sladkým jhem Kristovy oběti a lehkým břemenem jeho milosrdné a usmiřující lásky, dvěma výrazy Kristova kněžství, tím usilovněji a soustředěněji rozjímal o svém vyvolení, o své budoucí práci, o všech úkolech, jež ho na Boží vinici očekávají. Jeho zrání ke kněžství se urychluje v době, kdy se v Církvi prudce rozvíjí hnutí modernismu. A Reban, ještě jako bohoslovec, si do svého věrného deníku zapisuje: „Modernist? Takový jest můj modernismus: Je jisto, že kněz katolické Církve 1. musí být bezvýjimečně mravně veliký, a to nejvíce svou pokorou, horlivou a nezištnou pracovitostí na roli spásy duší sobě svěřených; 2. má být co nejlépe vzdělán, pokud možno všestranně, a hlavně plný křesťanské životní moudrosti; 3. má být sociálně zabezpečený a jako takový respektovaný, neboli hmotně nezávislý, nikdy však nemá být boháčem. Tím je z lidské strany umožněn úspěch duchovní činnosti kněžské a dosíci těch tří bodů je programem prospěšného modernismu, jemuž dojísta i Církev vroucně přeje a Bůh žehná.“ Bohoslovec Reban myslí na velikost a svatost kněžství velmi vážně a odpovědně. Když dnes čtu jeho řádky v deníku, jenž je obrazem jeho vzácné duše, kterou snad nikomu ze svých spolubratří za živa neodhalil, chvěji se nad mocí vůle, jež zdolává nejtěžší překážky lidské přirozenosti. Když přijal tonsuru, zapsal si: „Co je kněz? Co může kněz trpícímu lidstvu dát? Na to myslím a velikost kněžství mne překonává. Mám jeden pevný úmysl ve tři body rozdělený: Obětovati se Pánu z lásky a s radostí. Motiv mé oběti. Obětovati Pánu vše, všechnu svou naději, hrdost i slabost, vždy, všude a ve všem umlčet hlas vlastní sobecké touhy. Rozsah mé oběti. Obětovat Pánu toto vše v nádobách zlatých, čistých, krásný život a čisté srdce. Forma mé oběti.“

Takřka již na prahu přijetí kněžského svěcení ohromilo Rebanu vypuknutí první světové války. Její rozsah a hrůza sklíčila srdce, jež tolik milovalo Ježíše a pro tuto lásku chtělo sebezapřením milovat lidské duše, za něž se Ježíš na kříži obětoval. 18. října 1914 Reban zaznamenává ve svém deníku: „Da pacem, Domine, diebus nostris. Kdo by se byl nadál koncem června, že se blíží světová tragédie. Generace a generace před námi neprožily podobně té, jež dnes od nás žádá krutě nové a nové oběti. Země je tůň zla: co bolesti a zármutku již dnes všude rozseto! A jak bude dál? S Církví, s Vlastí, s námi? Bože, Hospodine národů, poruč, ať slunko míru konečně již zasvitne do chmurděsné přítomnosti...! Trpím, hrozně trpím ve své duši bolem nad těmi všemi nešťastnými. Kéž by to mé utrpení bylo drobtom v těch nesmírných obětech spravedlivých srdcí, jež prosí o mír. Prolitá krev statistiků a hořké jejich slzy kéž pohnou a obměkčí. Boha spravedlivě trestajícího k milosrdenství, k odpuštění. Mám jedno přání na sklonku svého dvaadvacátého roku: prosbu o všeobecný a trvalý mír, o svobodu svaté Církve a brzké štěstí kněžských svěcení.“

Stále a stále se ve válečných letech vrací ve svém deníku k bolesti a utrpením, jež se tehdy ve světě provalila. Hořce a s trpkostí zaznamenává: „Bůh dovolil lidstvu, aby sehrálo divadlo, jaké umí. A ta hrůza, tragédie je nevyjádřitelná, nepochopitelná, a všechny obrazy a metafory jsou pro její krávu skutečnost jen mlhavým stínem... Je pravda, jinak by vypadal můj život bez válečného pozadí. Jediný válečný rok se všemi svými starostmi, strastmi a oběťmi přiblíží nás k stáří rychleji než několik let klidných.“

Dne 30. května 1915 byl Reban v Českých Budějovi-

cích vysvěcen na kněze; svou primici slavil v českobudějovické mariánské svatyni, jejímž rektorem pak byl na sklonku svého života až do své smrti. Měsíc po svém vysvěcení si zapisuje: „Taková uzoučká cestička je ten život kněžský — úzká, horská stezka nad propastmi. Nesmíš se ohlížet, nesmíš vztahovat ruku napravo ani nalevo, nesmíš se sklánět nad ten či onen svah pro některý z přečetných kvítků. Jediný krůček chybný a řítíš se. Kam? Kam? Cesta přetěžká je život kněžský, štěstí v něm veliká záhada.“ Reban-kněz je pilný, Bohu cele oddaný. Nemyslí na sebe, myslí na duše, jež Boží vůle svěřila jeho péči. Po letech svého působení v českobudějovickém semináři se v tajnosti svého nitra vyznává: „Nepřeji si ničeho kromě toho, abych úplně a dokonale náležel Pánu Bohu a abych kromě Boha nic jiného neměl na světě... Pane, chci být Tvým do posledního dechu a na věky vším, co jsem a co jsi mi dal.“

Reban měl velmi rád svou maminku. Hovoří o ní ve svém deníku vždy s hřejivostí, vděčností a láskou. Ji jistě řekl mnoho, více, než mohl říci jiným, kterým se zdál uzavřeným a nepřístupným. Matka přece nejlépe zná své dítě a dítě se jí může se vším svěřit bez obavy, že bude ve své důvěřivosti zklamáno. Znáť do vlastní životní zkušenosti. A tak jsem si s porozuměním a rozzechvěním četl a čítám Rebanova slova: „Líbí se mi ve stavu kněžském a doufám, že — neodejme-li Bůh a rodička Boží ode mne svých milostí — volil jsem dobře a zůstanu šťasten. Netoužím mnoho po společnosti, ani po kněžské ne, a dovedu si již udržet svůj názor na věci, třeba bych byl jiným nepraktický... Jsem nejraději sám. Dobrá maminka by mi snesla modré s nebe, jen abych byl spokojený. Dokud tu zlatou duši mám, to je mi dobře; ale potom — až budu docela sám!“ A když mu jeho drahá maminka umřela, píše do svého deníku 23. září 1930: „Krátko po jedné hodině po půlnoci tichounce vydechla svou krásnou duši do srdce Božího má předrahá, jediná a nenahraditelná maminka. Maminko, jak jsem si zaplakal nad tebou, studenou sice, ale přece jen citě horký plamen tvé lásky. Nyní večer sám a sám seděl jsem v slzách u nohou tvé rakve. Bylo toho tolik, co se valilo srdcem. Maminko, jediné srdce, jež jsem směl milovat beze strachu, že tou láskou hřeším! A miloval jsem tě. Nechci sentimentálně si stýskat na opuštěnost a samotu. Víra a láska k Bohu musí nyní tím živěji, plněji a silněji vyvážit nedostatek útěchy přirozené. A budu hodný kvůli mamince.“ Msgre Karle Rebane, vy ani nevíte, co všechno jste mi těmito slovy dal, jak jejich hřejivost a svatá pravda posílila mou osiřelou duši! Jak vám nepoděkovat! Když jsem vás, já — mladý bohoslovec, tenkrát poprvé viděl v Plzni, zdál jste se mi vzdálený a nepřístupný. Ale vy jste mi teď blízký, přibuzensky blízký a já rozjímám vaše slova v tichosti své poustky.

Před pěti roky, o svátku Všech svatých, Msgre Karel Reban náhle odešel k Pánu, jehož upřímně miloval a jemuž obětavě sloužil. Do posledního dne svého života chodil, ještě den před svou smrtí sloužil mši sv. a zpovádal. Když se, udřený dělník na Boží lůžce, náhle zhroutil, měl na stolku otevřený breviář. Poslední zápis v jeho deníku je z 22. května 1955: „Dnes 15 000 Mše sv. Deo gratias! Díky Bohu za eucharistické povolání milostí, za možnost být s Kristem spolu obětován... Mých duševních i tělesných sil ubývá; Kriste, přidej své milosti a pomoci, pracuj ve mně a za mne.“

V této vzpomínkové stati o nadšeném horlivci Božím sám jsem mluvil střídavě. Nechal jsem mluvit jeho. Myslí, že Rebanova slova říkají více, než bych mohl říci já. A na závěr této krátké vzpomínky kladu přání i úmysl tohoto vzácného kněze a Božího dělníka, jež uprostřed hrůz první světové válečné litice ve svém zápisníku vyjádřil a jež jsou písmem desiderium i pia intentio našich dnů: „Toužím po míru, modlím se za mír.“

Václav Zima

S POCITEM ODPOVĚDNOSTI

S pocitem odpovědnosti projednává náš lid perspektivy budování spravedlivé sociální společnosti a zasahuje tak tvořivě a kladně do všech oborů společenské činnosti. Nikdo není tak malý a bezvýznamný, aby nemohl svým vlastním příspěvkem obohatit společné dílo. Nikdo nezůstává stranou tohoto tvořivého ruchu. Zatím co jedni uvažují o tom, co by přispělo k vzestupu techniky v hutích a závodech, druzí se soustřeďují na otázky lepšího řízení zemědělské výroby. Není prostě oboru, ve kterém by se nedalo něco zlepšit. Je nutné napravit staré chyby a vystříhat se nových.

A s tímto pocitem zvýšené odpovědnosti každého člověka za vlastní život a vlastní dílo, vzbuzá nám poznání, že sobeckost a zájmy společnosti nejdou dohromady. Naše republika poskytuje takové výhody v národním pojištění pracujícím, že jsme v tomto směru dosáhli celosvětového prvenství. Cizinci, kteří do naší republiky jezdí za různými účely, otevírají často oči nad tím, jak jsou naši lidé v nemoci a pracovní neschopnosti finančně zajištěni. Většina z těchto našich hostů považuje naši skutečnost za sen a za fantazii.

Jak si my sami vážíme těchto výhod? Jak se k nim stavíme? Po pravdě řečeno, považujeme je za samozřejmost, nad kterou se není třeba zamýšlet. Ale jsou mezi námi lidé, kteří jen rádi vybírají, ale nic nedávají. Každou výmožnost, i nemocenské pojištění, je možné zneužít. Takoví lidé si neuvědomují, že poškozují nejen společnost, ale také sami sebe. O kolik bytů, rekreačních středisek, zdravotnických zařízení a jiných výmožností bychom měli více, kdyby se nám podařilo takové lidi změnit a převychovat. Každá politická a ekonomická otázka má své mravní jádro, na které nesmíme zapomínat. Sobectví jednotlivce i skupin tvoří nám na naší cestě k vyspělé socialistické společnosti zbytečné překážky, které nás společně okrádají o čas a peníze.

Vyřešení takovýchto problémů nekázně, sobeckostí a lhostejností ke společným zájmům je nezbytností. Je to sice problém dlouhodobý, ale s jeho řešením nelze otálet. Nebojme se rozšiřovat to dobré, k čemu dospějeme sami, a nezůstávejme stranou.

Dnes rozhodně je nanejvýš škodlivé opatrnické stanovisko, vyjádřené příslovím: „Co tě nepálí, nehasí“. Jsou lidé, kteří dnes lecky kritizují pomoc, kterou naše republika věnuje bývalým koloniálním zemím. Někteří se zase pozastavují nad naší pomocí Kubě. Zdá se jim, že je to vzdálená země, jejichž záležitosti se nás netýkají. Bylo by dobře, kdyby si takovíto krátkozrací lidé připomněli těžké dny, které jsme kdysi prožívali po mnichovském spiknutí sami. Tehdy jsme byli také pro britského ministerského předsedu Chamberlaina „neznámou zemí, pro kterou není možné obětovat mír“. Útočník se totiž nestane méně útočným tím, že se mu vhodí do chřtánu oběť. Naopak, jídlem roste chuť.

Ústupky to právě jsou, které případného agresora ještě naopak více povzbuzují. Nabývá dojmu, že si může dovolit všechno, že všechno je pro něj beztestné. Je opravdu politováníhodné, že dnes docházejí Spojené státy k takovémuto přesvědčení. A nebylo rozhodně na škodu varování, které jim před časem udělil Sovětský svaz. Společná deklarace Kongresu Spojených států jde nyní tak daleko, že se ani nesnaží skrývat svou agresivní povahu. Co je v této listině řečeno, rozchází se sto procentně se stěžejními zásadami mezinárodního práva a Charty Organizace spojených národů. Je víc než trapné, že v téže době, kdy státní tajemník USA Dean Rusk mluví na fóru OSN o americké mírumilovnosti, vychází z jeho země listina, ze které je patrné něco jiného. Bylo by katastrofální pro celý svět, kdyby kterákoliv země se domnívala, že má právo svrhnout režim druhé země jenom proto, že se jí nelíbí a že je jí cizí. Žádný stát, třebas i ten nejmocnější, nemá právo dělat ze sebe universálního světového soudce, který chce rozhodovat o tom, co se děje za hranicemi jeho země. Ale Spojené

státy se nevydávají jen za takového soudce. Stávají se přímo četníkem, který hrozí, že provede svou i násilím. Odjakživa každý útočník, který připravoval agresi, obviňoval z její přípravy svou oběť. Podle této „logiky“ ohrožovalo kdysi Hitlera Československo a Itálii Habeš. V tomto případě je to malinký ostrovní stát, který „ohrožuje“ dvoustemmiliónovou velmoc. USA provádějí svou agresivní politiku proti Kubě za zjevné součinnosti několika latinskoamerických vlád, které jsou samy sately Spojených států. Tak se projevuje tolik vychvalované společenství pro pokrok. USA nutí tyto státy, aby přerušily styky s Kubou. Dokonce v takovém rozsahu, jaký nastává teprve ve válečném stavu. Chtějí tak tuto zemi izolovat od ostatních latinskoamerických zemí.

USA jdou však dále: nutí i evropské, asijské a africké země, zvláště ty, které mají loďstvo, aby Kubu blokovaly. Dokonce chtějí zakázat i dopravu potravin a léků. Na tajném zasedání ministrů zahraničních věcí latinskoamerických zemí ve Washingtonu se vláda USA snažila přimět latinskoamerické země, aby svým loďstvem a letectvem kontrolovaly vyhlášenou blokádu Kubu.

Rezoluce Kongresu USA je projevem agresivního, militaristického a polofašistického ducha, který nyní Spojené státy naplňuje. Je to také znamení úpadku a degenerace společenského řádu, který není schopen vyřešit otázku nezaměstnanosti a hrozící inflace. A právě zde je třeba si uvědomit, že cynické a otevřené vyhrožování malé zemi světovou velmocí neohrožuje jen samotnou Kubu, nýbrž bezpečnost celého světa.

Avšak vývoj ve světě neprobíhá tak, jak by si přáli zaslepení kongresmani. Krok za krokem se řítí do zkázy režimy, kterým kdysi Spojené státy nadržovaly. Americké bodáky sice ještě udržují při životě Čankajška a Ngo Diema, ale nedokázaly zamezit konci nadvlády Holanďanů nad posledním indonéským neosvobozeným územím — Západním Iriánem. I nad ním zavlaží indonéské vlajky. Zatím jsou to jednotky OSN, které dočasně vystřídaly Holanďany. V Djakartě byly nedávno uveřejněny dokumenty o jiném americkém spojení — Salazarově Portugalsku. Portugalsko dosud vlastní v indonéském souostroví ostrov Timor. Podle uveřejněných dokladů žije na tomto ostrově 70 % lidí v podmínkách otroctví. Jsou to obyvatelé, kteří nuceně pracují na plantážích portugalských majitelů. Z plantáží se sice nesmějí vysvětlovat, ale zato jejich majitelé je mohou volně kupovat a prodávat. Ale vzdor tomu i zde bojují tito bezprávní otroci proti koloniálnímu panství a zvítězí zrovna tak, jako zvítězili jejich bratři na Západním Iriánu.

Lidé, kteří nechtějí pochopit, že mocenská převaha USA patří už pouze minulosti, měli by si uvědomit, že podléhají sebeklam. V těchto dnech oslavoval svět pět let od vyslání první sovětské družice do vesmíru. Co se za těch pouhých pět let změnilo! Sovětský svaz se stal první kosmickou a raketovou velmocí. A jsou to právě Spojené státy, kterým nestačí dech na tento sovětský raketový a kosmický předstih Sovětského svazu. Je proto směšné mluvit o politice síly tam, kde této převahy není.

Nebylo by lépe, kdyby se Spojené státy vzdaly této nemožné i pro ně samotné škodlivé politiky? Nebylo by lépe, kdyby raději uvažovaly nad projevem sovětského premiéra Nikity Chruščova, který znovu projevil ochotu sovětské vlády „vycházet při řešení otázky zastavení všech pokusů s nukleárními zbraněmi z návrhů Indie a dalších neutrálních států ve výboru osmnácti?“ Předseda sovětské vlády konstatoval, že jsou „nyní všechny podmínky nutné k vyřešení otázky zastavení nukleárních pokusů“.

Při strašlivé soustředěnosti amerického obyvatelstva ve velkoměstech, byl by průběh jaderné války pro USA katastrofální. Proto by si měli kongresmani uvědomit alespoň odpovědnost vůči vlastnímu lidu, když ji nechtí vůči ostatnímu lidstvu. Lidstvo musí být ušetřeno katastrofy, jaké by dosud v jeho dějinách nebylo.

NÁŠ ZÁPISNÍK

JUBILEA

V měsíci listopadu t. r. oslaví svá životní jubilea vsdpp.:

90 let 16./11. P. Gustav Seipel, duchovní v. v., Opava,

85 let 19./11. P. František Syka, arciděkan v. v., Zbečno,

80 let 7./11. P. Alois Šorm, em. vikář, farář, Písečná,

70 let 16./11. P. Václav Hlavička, admin., Dukovany; 30./11. P. Jaroslav Pospíšil, farář v. v., Brno,

60 let 1./11. P. Jan Bäumel, admin., Lištany; 15./11. P. Emil Gehr, farář, Gruna; 26./11. J. M. Bohuš Černocký, kanovník, Praha-Vyšehrad,

50 let 16./11. P. Bedřich Bohdal, admin., Stráž nad Než.; 16./11. P. Josef Schreier, admin., Nepomuk; 17./11. P. Štěpán Koudelka, admin., Ostružno; 18./11. Dr. Cyril Kadlec, farář, Praha-Spořilov; 22./11. kons. rada Václav Zima, farář a vikář, Praha-Dejvice; 23./11. P. František Peroutka, admin., Božejov; 25./11. P. Jan Hřebíček, admin., Rosochy; 27./11. P. Josef Nakládal, děkan, Uničov; 29./11. P. Josef Pašek, admin., Praha u sv. Apolináře.

LÁZEŇSKÉ LÉČENÍ A ZIMNÍ REKREACE CHARITY

Přihlášky na lázeňskou péči duchovních, řádových sester a farních hospodyní nutno podati nejpozději do konce listopadu t. r. ústředí České katolické Charity v Praze 1, Vladislavova ul. č. 12. Poukazy na rok 1963 lze získat do Karlových Var, Luhačovic i jiných lázní podle indikace. V přihlášce nutno uvést jméno, adresu, diecézi a kraj, hodnost, požadované lázně, měsíc nástupu a jako přílohu lékařské vysvědčení na tiskopise N 780. Přihláška farní hospodyně musí být doložena potvrzením příslušného farního úřadu. Na opožděné přihlášky nelze brát zřetel. Tamtéž se adresují přihlášky na zimní rekreaci, kterou Česká katolická Charita (rekreační oddělení) provádí v zimním období 1962—63, od prosince do konce dubna v Janských Lázních a v Dolním Smekovci. Pro

zimní sezónu nejsou stanoveny turnusy, v přihlášce se uvádí jméno, adresa, diecéze, požadované rekreační středisko a zamýšlený termín; přihlášky na únor a březen doporučujeme podat do konce prosince.

ALMUŽNA BY POMOHLA VÍČ?

Eichsfeld v západním pohraničí Německé demokratické republiky je, jak známo, výrazně katolickou krajinou; bývalo to chudé území, o jehož hospodářský rozvoj se nikdo nestaral. Podivným způsobem se nyní „stará“ o tento kraj západoněmecký katolický Petrusblatt: nařiká, že prý mají být „vyrvány matky z eichsfeldských katolických rodin“. Jak mají být vyrvány? Inu, Německá demokratická republika sestavila plán rozvoje Eichsfeldu, který má pozvednout hospodářství i životní úroveň tohoto území a jeho obyvatelstva. V Leinefelde se staví prádelna bavlny. Všichni rozumní lidé jistě takovou příležitost k zlepšení sociální situace tamních obyvatel uvítají — západoněmecký církevní list se na to však dívá zrovna nohama vzhůru. P.

ALMUŽNA

V anglickém Coventry byla obnovena katedrála sv. Michala, která byla v noci 14. listopadu 1940 zničena nacistickým leteckým bombardováním. Nová katedrála stála půldruhého miliónu liber. Dědicové nacistismu — Adenauerova bonnská vláda — přispěli částkou 4250 liber!

LATINSKÉ NÁPISY NA ZVONECH

I když originální, svěrázné latinské nápisy na starobylých zvonech nikterak nechybějí, je jich přece jen poměrně málo. Po nejvíce byly voleny stereotypní, obecně užívané verše a jejich více nebo méně zdařilé obměny.

Nejčastěji to byly — ostatně stejně jako dnes — modlitby. Tak čteme na některých zvonech: In hora mortis nostrae defende nos ab hoste maligno

— V hodině smrti naši ochraň nás od obmyslného nepřítele. Nebo: A tempestate a fulgere defende nos, Domine — Od bouře a hromu chraň nás, Pane!

Velmi často se v takových nápisech uvažuje o poslání zvonu. Do této kategorie patří i známý verš, jehož použil Friedrich Schiller jako motto k své básni „Píseň o zvonu“: Vivos voco, mortuos plango, fulgura frango — Živé svolávám, mrtvé oplakávám, lámu blesky. Obdobný verš zní: Laudo Deum verum, plebem voco, congrego clerum — Chválím pravého Boha, svolávám lid, shromažďuji kněze. Nebo: Excito lentos, dissipo ventos, paco cruentos — Netečné rozněcují, větry rozptylují, krotím krvelačné. Sem je možno zařadit i nápis: En ego campana nunquam denuntio vana — Já, zvon, nehlašám nikdy nic klamného.

Také výzvy k věřícím byly používány k nápísům na zvony. Vox mea, vox vitae, ad sacra venite — Živý můj hlas volá k bohoslužbám, možno číst na jednom zvonu. Podobný obsah má i italský nápis, s nímž se setkáváme na starých zvonech zejména v Toskánsku: Notte e giorno lodo Dio, fate ognun quel che fo io — Ve dne v noci chválím Boha, všichni si počínejte stejně.

Než uvedme i některé méně běžné nápisy. Na některých zvonech můžeme číst dokonce hádanku: Os mihi semper hians, pendens ferrea lingua est, / vox nulla nisi prodita verberibus — Mám stále otevřená ústa, z nichž visí železný jazyk, nemluví však, leč když dostávám rány. Nebo: Ut statutis temporibus sacra Deo celebrentur, gloria in excelsis — Aby v určených dobách byly slaveny bohoslužby, sláva Bohu na výsostech! Zajímavá je též výzva na zvonu jednoho milánského chrámu: Ad verbum vitae, cum DIN DAN dico: vinite — Svým BIM BAM volám k slovu života; nebo nápisy na zvonech některých refektářů: Vox mia grata est, quia prandia dico parata — Můj hlas je milý, protože oznamuji, že je prostřeno. K. P.

PROTI ŠPATNÝM FILMŮM

„Lolita“, román amerického spisovatele Nabakova, líčící chorobný vztah staršího muže k mladičké dívce, až se stal vrahem, má být natočen v Anglii. „Christian Action“, katolická organizace proti rasismu a nesnášenlivosti, podporovaná všemi křesťany země, vznáší protesty v zájmu veřejné mravnosti proti zfilmování románu.

NOVÉ KATEDRÁLY

V Guildfordu, jižní Anglie, byla vysvěcena katedrála za účasti 22 biskupů a královny Alžběty. Tato slavnost je pozoruhodná tím, že primas Anglie, arcibiskup z Canterbury Dr. Fisher, který na jaře navštívil Svatého Otce — první anglikánský hodnostář od reformace — pravil v proslovu, že „anglikánská církev má také šířit jednotu církví, což je nejnaléhavějším úkolem všech křesťanů“. Stavba katedrály trvala 25 let. fv

DUCHOVNÍ NÁMĚTY VĚČNĚ PŘITAZLIVÉ

Divadlo a film vracejí se stále častěji k duchovním námětům, nalézajícím vždy tolik milovníků svým dramatickým napětím a ušlechtilým cílem. Dino de Laurentiis, jeden z předních italských filmových režisérů, natočil film z bible pod názvem „Genesis až Zjevení“. Natáčení potrvá tři roky, hotový film bude promítán po 10 hodin, a proto je dvoudílný, aby byl předváděn po dva večery. Náklad se plánuje na 9 mil. lir. Obsazen je slavnými internacionálními hvězdami. Na filmu pracuje řada režisérů, každý podle svých schopností. Materiál je kontrolován vědci všech vyznání. fv

JOHANES WEYRAUCH

20. února 1962 bylo v NDR vzpomenu 65 let významného hudebního skladatele Johanna Weyraucha. Proslavil se řadou skladeb duchovních, komorních a varhanních. Zejména jeho „Nun bitten wir den Heiligen Geist“, „Pašije sv. Jana“, „Missa pauperum“, tři motetta podle evangelia (v tom rozhovor Nikodéma) zajistily mu širokou oblibu.

ZIDOVSKÝ KATECHISMUS

Také židé mají svůj věroučný a mravoučný katechismus. Jeden z nejstarších, nazvaný Bené Sion, synové Sionu, přepracoval a rozšířil Wolfgang Veselý, profesor izrael. náboženství na střed. škole a mimoř. profesor hebrejštiny na universitě pražské, jehož kniha Netib-emuna, rukověť víry, psaná německy s připojeným hebrejským textem biblickým, vyšla v Praze 1851.

Jako naše katechismy, i židovský má otázky a odpovědi. Zmínky zasluhuje zvláště poučení v průpovědkách nebo básničkách, vyvozené z vypravování biblického nebo článků víry, např. nesmrtelnost duše: „Deine Todten leben / niedrigem Staube enthoben / Deine Todten leben / in der Heimat droben.“ Tak se má člověk těšit a posilovat při smrti někoho ze svých drahých, kteří nás jen přešli: „Mein Glaube stillt des Herzens Bangen, / Sie sind mir nur vorangegangen.“

Biblickým se nazývá židovský katechismus, protože biblické události a z nich vyplývající pravdy věrouky i mravouky shrnuje v jedno. Líčí stvoření světa, prvních lidí, jejich pád, historii patriarchů, desatero uvádí v trochu jiném pořádku, pěkně připomíná povinnosti dětí k rodičům: „Unsere Eltern angehören / Frommen Sinnes sie verehren / und in Liebe für sie glühen, / ob der uns geweihten Mühen, / heilig sei, / immer neu / unsern Herzen diese Pflicht / bis einst spät ihr Auge bricht.“

V přikázání V. (naše IV.) je napomenutí, aby si člověk jako největšího dobra pozemského vážil nejen svého, nýbrž i života bliž-

ního: „Heilig sei dir jedes Menschen Leben, / zu einem hohen Zweck hat Gott es ihm gegeben.“

Je zajímavé, jak se dívají židé na své rozptýlení po celém světě. Katechismus se táže: „Co přestalo rozbořením Jeruzaléma?“ A odpovídá, že rozbořením Jeruzaléma a chrámu přestala existovat říše židovská, ale neskončily se dějiny národa izraelského, jenž nevynikal ani velikostí, ani mocí, ani slávou, ale jemuž víra, svaté učení byly vždycky nejpevnějším svazkem a — třeba po celém světě rozprášenému — byly nejsilnějším vnitřním sjednocením: „Denn ob auch Glanz vergeht, / Paläste Trümmer werden, / des Ew'gen Huld besteht / im Himmel und auf Erden.“

Odríznutí od světa a pevně zachovávající svoji víru, obraceli židé pozornost tím více k zákonu Božímu a tradici, které se vykládaly v synagoze (bět hakeneset) a ve školách, pokud byly v náboženských obcích židovských. Z těchto škol vyšli rabíni (rabonim), kteří byli učitelé, strážci svatého zákona, soudci a rádci ve věcech svědomí.

Jejich učení, přednášky a názory později sebral rabbi Jehuda Hanasi a uložil v šesti knihách, známých pod jménem Mišna. Ale postupem času vyskytly se nové otázky i pochybnosti, k nimž bylo třeba nových výkladů a objasnění, které obsahuje doplněk Mišny, zvaný Gemara, jež spolu s Mišnou tvoří Talmud. Je dvojitý, jeruzalémský, jehož autorem byl ve 4. století rabbi Jochanan, druhý, pojmenovaný babylónský, v 5. sto-

letí uspořádali rabbi Abina a rabbi Aši.

Zmíněný židovský katechismus uvádí ještě některá díla pozdějších učených rabínů, jakými byli např. v 11. století rabbi Isak ben Jakob Alfasi nebo ve 12. století rabbi Moses ben Maimon, obyčejně zvaný Maimoni nebo Maimonides, jehož hlavní dílo, Jad chazaká — silná ruka, požívá u židů veliké vážnosti. Zmínky zasluhuje i rabbi Josef Karo, který žil v 16. století a v knize, zvané Šulchár aruch — prostřený stůl, odpovídá na otázky pochybnosti života náboženského a bohoslužebného řádu.

Židé znali a znají mešianská proroctví, která se dosud podle jejich názoru nesplnila, jsou však přesvědčeni, že Bůh v pravý čas vysvobodí lid izraelský Pomazaným (Mešich) z domu Davidova. Bude to tehdy, až bude na světě ničím nerušený pokoj a mír, až se budou lidé milovat jako bratři a řídit se ve všem zákonem Božím. Dokud však Mešias nepřijde, mají židé každou zemi, v níž se zrodili a požívají v ní práv a svobody, považovati za zemi zaslíbenou a panovníka, který jich chrání, za Pomazaného Páně: „Nicht Salem ist allein / die heil'ge Gottesstadt, / das All, das All ist sein, / das er gebildet hat. / Wo Recht und Pflicht geübt, / der Menschen den Menschen liebt: / auch da ist angenehm, / da blüht Jerusalem.“

Na konci má katechismus věroučné články židovské, jichž je 13. Dvanáctý se zmiňuje o příchodu Mešiasa na svět na konci dní: „išlach lekéc lamen mešichenu — pošle na konci dní našeho spa-

sítele“. Kraus překládá tento článek víry: „On sešle spasitele nám, až přijde konec času, by vykoupil, kdož čekají na pravou jeho spásu.“

Netib-emuna, židovský katechismus těch, kteří se z něho budou učit, na rozloučenou dává nejkrásnější a nejvyšší zásadu životní: „Boj se Boha a zachovávej jeho přikázání, neboť to činí člověka celým člověkem.“

Dr. Veselý

TRADE UNION DUCHOVNÍCH

Odborová organizace duchovních (Trade Union), s jejíž myšlenkou přišlo několik anglikánských duchovních, byla prohlášena správou anglikánské církve (Church of England a dále sdružením svobodných církví Free Churches) za protiklad sebeobětování. V prohlášení se pravilo, že duch odborového hnutí, stávky, boje, společné akce neslučitelné s kněžstvím — to vše je neslučitelné s povoláním duchovního. Již stávka učitelů ohromila, poděsila anglickou veřejnost!

Patres z vlastního národa.

Kardinál Theodosio de Gouveia, arcibiskup z Lourenco Margues, v MOZAMBIKU, zesnulý 6. 2. 1962, zapsal se do dějin Církve úsilím o vzdělání duchovních vždy z národa jimi pastorovaného. Jakmile byl jmenován titulárním biskupem z Leuca a prelátem v Mozambiku, reformoval semináře a založil tři nové na vzdělání domorodého kněžstva, rozdělil velkou diecézi na tři nové. Dobré výsledky upozornily na tohoto preláta tak, že dosáhl druhé nejvyšší hodnosti v Církvi.

ÚŘEDNÍ ZPRÁVY

ARCIDIECÉSE PRAŽSKÁ

Ustanovení:

Benda František, kaplan, Karlovy Vary, ustanoven dekretem čj. 5339/62 od 1. 10. 1962 administrátorem v Nejdku, dekretem čj. 5340/62 excurrando admin. v Nových Hamrech, dekretem čj. 5341/62 v Přebuzi a dekretem čj. 5342/62 v Rudné, vesměs okres Karlovy Vary.

Kubík Rudolf, propuštěný ze zákł. vojen. služby, ustanoven dekretem čj. 5350/62 od 1. 10. 1962 kaplanem v Karlových Varech, dekretem čj. 5351/62 excurrando administrátorem v Radošově a dekretem čj. 5352/62 ex adm. ve Velichově, vesměs okres Karlovy Vary.

Hlaváč Bohuslav, kaplan u N. Srdce P., Praha-Vino-

hrady, ustanoven dekretem čj. 5487/62 kaplanem u Matky Boží pod řet., Praha-Malá Strana.

Klíma František, kaplan u Matky Boží pod řet. Praha-Malá Strana ustanoven dekretem čj. 5488/62 kaplanem u sv. Mikuláše, Praha-Malá Strana, od 1. 10. 1962.

Korchůák Štěpán E., kaplan v Praze-Vysočanech, ustanoven dekretem čj. 5489/62 od 1. 10. 1962 kaplanem u N. Srdce P., Praha-Vinohrady.

Wenzel Jeronym K. OSB., kaplan u sv. Mikuláše v Praze-Malá Strana, ustanoven dekretem čj. 5490/62 administrátorem v Praze-Vyšehradě od 1. 10. 1962.

Úmrtí:

Blaise Rudolf, farář v Kostelci u Křížku, zemřel 12. 9. 1962 ve věku 51 let (čj. 4987/62).

DUCHOVNÍ PASTÝŘ - Ročník XII - Číslo 9 - V Praze dne 10. listopadu 1962

Vydává Celostátní mírový výbor katolického duchovenstva v ČSSR v ÚNC. — Řídí redakční rada. Vedoucí redaktor dr. Josef Beneš. Redakce Praha 2, Ječná 2 (Kněžský domov), tel. 23 44 32. Tiskne Mír, novin. závody, n. p., závod 3, Praha 2, Václavská 12. — Vychází měsíčně mimo prázdniny (10 čísel). Předplatné na 1/2 roku 15 — Kčs celoročně 30. — Kčs, cena jednotlivého výtisku 3. — Kčs. Rozšiřuje Poštovní novinová služba. Podepsáno k tisku 1. XI. 1962. — A-08*21807.

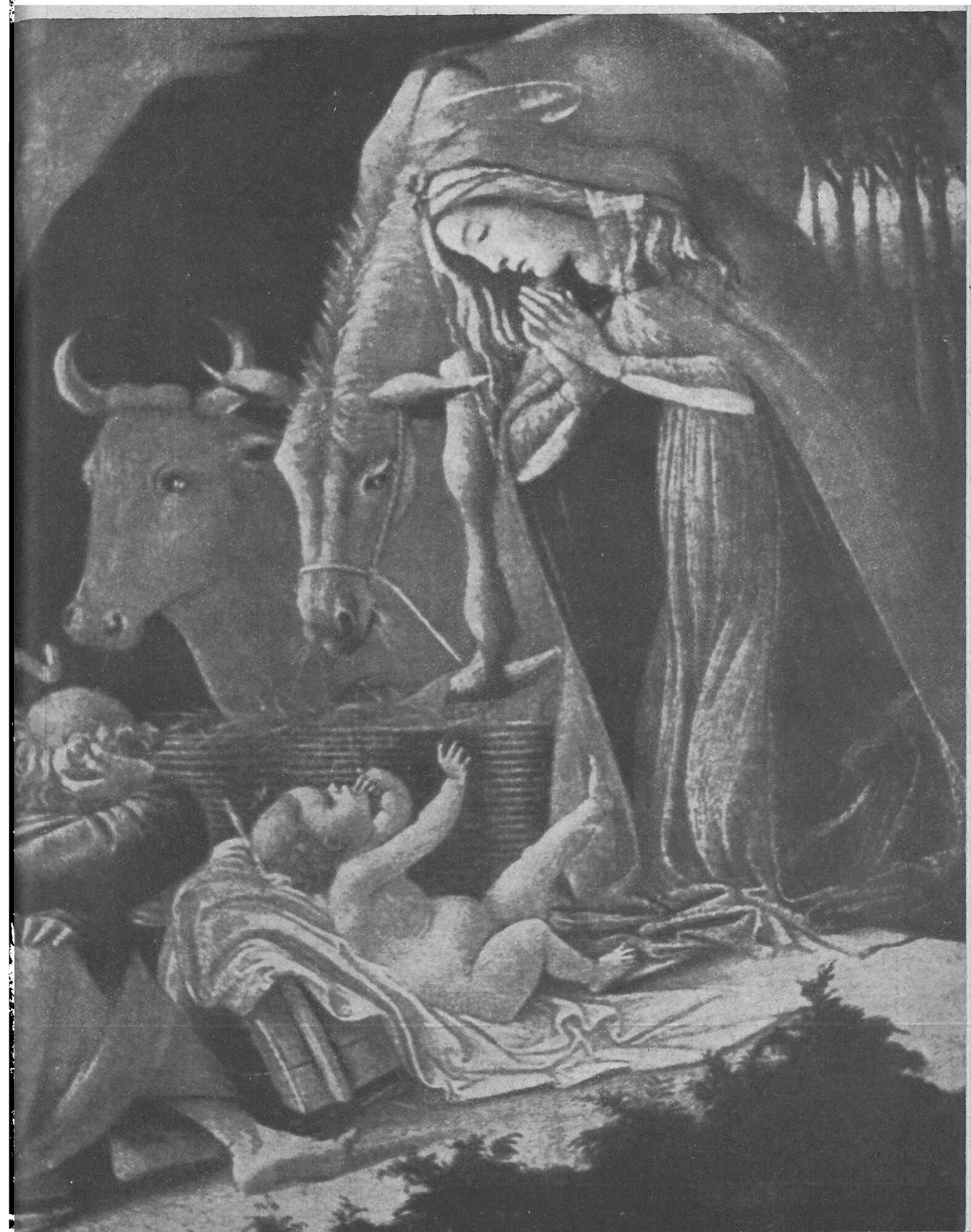
První strana obálky: Pseudorenesanční
 epitovní portál se sochou Anděla míru v Hoř-
 kách. Druhá strana obálky: Snímky
 z přednášky dr. Františka Beneše: Větší pečeť a se-
 kret biskupa Řehoře a Jan III. (z Dražic), biskup
 pražský, větší pečeť — pontifikální 1271, II. 3
 sekret 1260, II. 5. Třetí strana obálky:
 zasedání rozšířeného ústřed. výboru CMVKD
 ze 4. října v Olomouci.

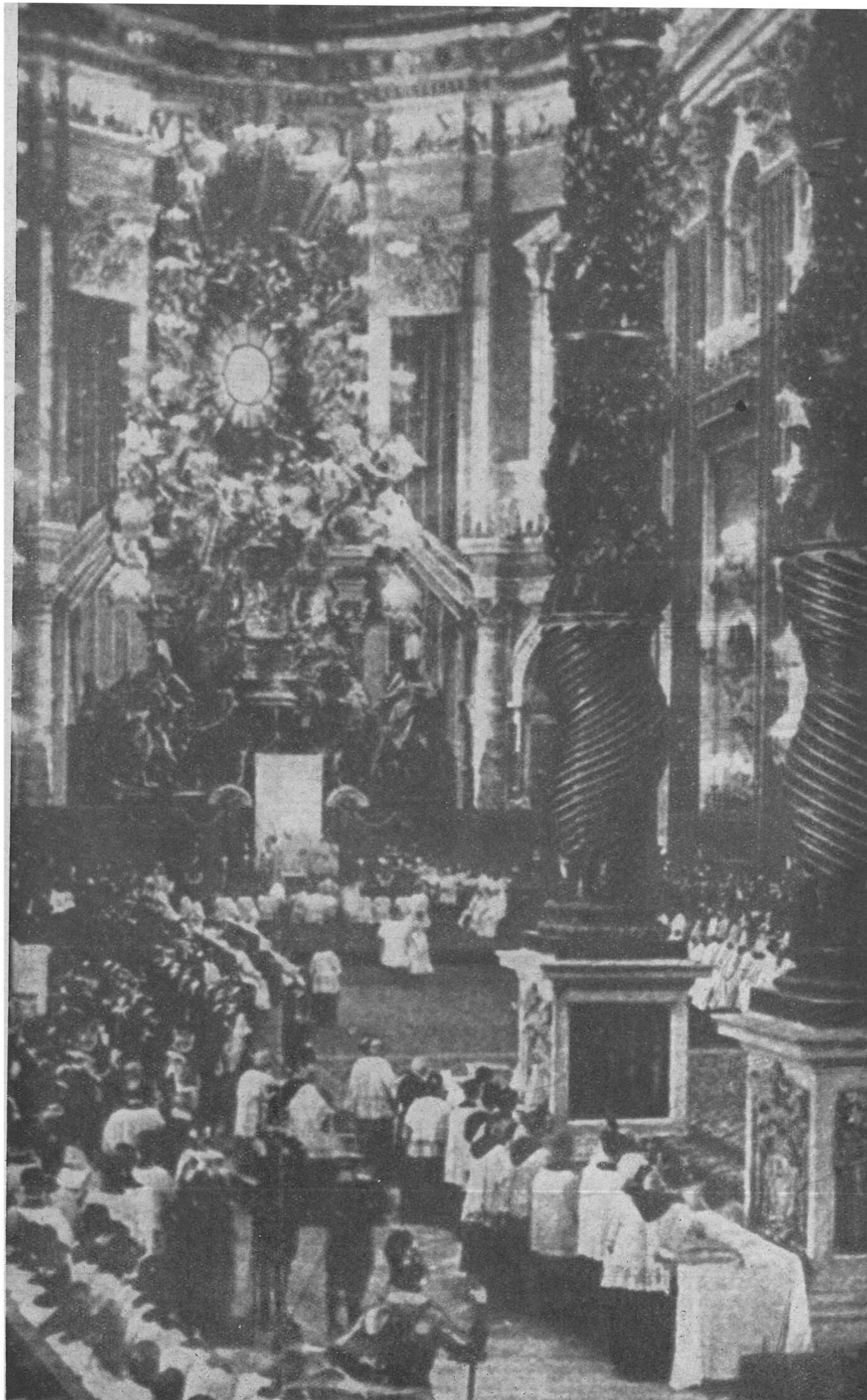

„Šťastnou cestu a dobré pořízení!“

Těmito slovy rozloučil se předseda CMVKD dr. Josef Plojhar na ruzyňském letišti ve středu dne 10. října t. r. s účastníky, odbornými poradci a doprovodem, kteří se účastní II. vatikánského koncilu v Římě. Jména účastníků uvádíme uvnitř listu v článku Dobro a pokoj i na této zemi, na prvním snímku předseda CMVKD dr. Josef Plojhar s dr. Josefem Lukačovičem, prof. dr. Alexandrem Horákem a dr. Eduardem Nécseyem, biskupem, apoštolským administrátorem nitranským, na druhém s dr. Ambrózem Lazikem, biskupem, apoštolským administrátorem trnavským.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

MĚSÍČNÍK KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA. ROČNÍK XII. ČÍSLO 10. PROSINEC 1962

Obsah: Dr. Eduard Nécsey, biskup, apoštolský administrátor nitranský: Vánoční poselství z Říma, Poselství otců II. všeobecného vatikánského církevního sněmu ke všem lidem, Nejvyšší církevní sněmování, ThDr. Josef Kubalík: Církevní autorita a dílo P. Teilharda de Chardina, ThDr. Antonín Salajka: Metafysická bytost Boží, ThDr. Jaroslav Kouřil: Pro rozkvet rodiny, P. Václav Medek: Čarodějnické procesy a upálení K. Al. Lautnera z Mohelnice, ThDr. Karel Sahan: Závěr mešního kánonu, Miloš Černý: Náplň života, R. S.: Vánoce v české hudbě, Karel Patha: Zrození Vykupitele, Romano Guardini: Soustředění, P. Josef Kunický: Rozjímavý překlad žalmů, František Vondráček: Nové cesty chrámové architektury a umění, arch. Miroslav Potužník: Střecha a požární ochrana, dr. Jan Maria Skrášek: Kytice z hymnu breviáře, MUDr. Vlastimil Nikodém: Voda v liturgii z hlediska hygieny, dr. Hubert Havránek: Malba na skle, Nad rovem českotěšínského ordináře, Náš zápisník, Úřední zprávy, Obsah dvanáctého ročníku.

VÁNOČNÍ POSELSTVÍ Z ŘÍMA

Dr. Eduard Nécsey, biskup, apoštolský administrátor nitranský

Letošní vánoční svátky slavíme po ukončení první části II. vatikánského všeobecného církevního sněmu v Římě. Nemíjí potřeba příliš zdůrazňovati, že tento ekumenický koncil se řadí mezi nejvýznamnější církevní koncily, jakými byly koncil nicejský, efezský, tridentský a že v dějinách naší sv. Církve bude mítí vynikající místo.

Svatý Otec Jan XXIII. již 25. ledna 1959 projevil touhu a úmysl svolati v nejbližších letech všeobecný církevní sněm. Později ve svých mnohých projevech a rozmluvách nastínil hlavní úkoly pečlivě a důkladně připravovaného ekumenického shromáždění: obnoviti a prohloubiti náboženský život, připravovati cesty k sblížení s křesťany jiných vyznání a přiblížit člověku XX. století krásy a nadpřirozené hodnoty Božího zjevení a sv. víry. Svatý Otec často připomínal vznešenou úlohu svých úmyslů upozorniti svět na příkaz a potřebu účinné lásky, bratrství a míru mezi národy. Tyto úkoly byly jasně zdůvodněny v jeho obsáhlé úvodní řeči památného dne 11. října t. r. v basilice sv. Petra před více než 2500 Otců koncilu, početnými pozorovateli jiných křesťanských církví a společností a za přítomnosti zástupců vlád četných zemí.

Všeobecně se uznává a zdůrazňuje, že jedním z charakteristických znaků II. vatikánského všeobecného koncilu je jeho upřímné a účinné úsilí přispěti k vytvoření ovzduší lásky, bratrství, porozumění a míru. Vždyť Svatý Otec již den po zahájení koncilu dne 12. října t. r. při slavnostní audienci mimořádných diplomatických zástupců v Sixtinské kapli objasnil hlavní úkoly II. vatikánského všeobecného sněmu a současně projevil pevnou naději, že koncil bezpochyby přispěje také k vytvoření nového ovzduší ve vztazích mezi národy a pomůže odstraniti možnost konfliktů, zvláště války, „tohoto biče na národy“, který by přinesl jen zkázu a zničení lidstva. Svatý Otec zvláště zdůraznil, že každý, hlavně však vedoucí představitelé národů, mají s rukou na srdci naslouchati úzkostiplným hlasům, jež se ozývají ze všech končin světa, z úst nevinných dětí, starců, z úst jednotlivců a z úst celých národů volajících k nebi: mír, mír! Dovedil, že každý člověk a každý národ má použiti všechny vhodné a účinné prostředky, aby zvítězil ve světě mír, nejvyšší pozemské dobro.

V tomto duchu vyznívá i poselství Otců koncilu ze dne 28. října, adresované všemu lidstvu. V poselství je na prvním místě zdůrazněna podstatná úloha tohoto církevního sněmu: „Vynasnažíme se předkládati lidem naší doby úplnou a čistou Boží pravdu tak, aby ji dobře chápali a ochotně přijali.“ V poselství jsou však i vážná slova: „Neměl by být nikdo, kdo by neměl v nenávisti válku, ani nikdo, kdo by upřímně netoužil po míru.“ Církev svatá, která je matkou všech, přeje si mír a pokoj z celého srdce. Vždyť ústy římských papežů nepřestala nikdy osvědčovati před celým světem nejen svou lásku, ale i svou touhu po míru a je neustále připravována podporovati z celého srdce každé upřímné mírové snažení. Vynakládá na to všechno své úsilí, aby sblížila národy a nabádá je přitom k vzájemnému respektování názorů a potřeb. Poselství dodává, že tento mír se má uskutečňovati na podkladě důsledného uplatňování sociální spravedlnosti a pravé, činné křesťanské lásky.

V druhé polovině měsíce října dolehly tísnivě na každého, komu pravý mír leží na srdci, mraky nejistoty a hrozba nové světové války. A v těchto těžkých dnech — 25. října — obrátil se Svatý Otec zvláštním rozhlasovým poselstvím na národy a vlády celého světa. „Nechť vykonají všechno,“ pravil v tomto poselství Svatý Otec, „co jen učiní

mohou pro záchranu míru, a to míru, který nebude pravý a trvalý, pokud nebude spočívat na spravedlnosti a rovnosti.“

Vzpomeňme též, že Svatý Otec Jan XXIII. na hromadné audienci dne 31. října t. r. zdůraznil, že k podstatě křesťanství patří také upřímná láska a vzájemná úcta, která vylučuje jakékoliv vyhrůžky, neboť jen v duchu vzájemného porozumění možno připravovati, budovati a uvítati pravý mír.

Velké a vznešené je tajemství svátků vánočních. Boží Syn k nám přichází v podobě roztomilého dítěte a jeho radostný příchod provází zpěv andělských sborů: „Sláva na výsostech Bohu a pokoj lidem dobré vůle.“ Ohlašovati tuto blahou zvěst je hlavní úlohou Církve Kristovy a nás Kristových kněží. Máme se snažiti vybudovati nejdříve v sobě království Kristovy lásky a pokoje, abychom mohli tím horlivěji a účinněji oslavovati Boha a šířiti pokoj mezi lidmi. Pomáhejme svými modlitbami Otcům koncilu v jejich vážné práci, aby mohli splniti všechny úkoly, mezi něž patří i odkaz Knížete pokoje. Pevně věříme, že vtělený Syn Boží, Kníže pokoje, bude svým požehnáním provázeti toto úsilí, jakož i úsilí všech lidí dobré vůle a že udělí svůj velký vánoční dar, opravdový pokoj, celému světu, naší milované vlasti a našemu dobrému lidu.

POSELSTVÍ OTCŮ II. VŠEOBECNÉHO Vatikánského církevního sněmu KE VŠEM LIDEM

S radostí posíláme všem lidem a národům poselství spásy, lásky a míru, který světu přinesl Ježíš Kristus, Syn Boha živého a který svěřil svaté církvi.

Proto jsme se my, nástupci apoštolů, spojení ve společné modlitbě s Marií, Matkou Ježíšovou, tvořící jedno apoštolské tělo, jehož hlavou je nástupce Petrův, shromáždili tu na příkaz sv. Otce, papeže Jana XXIII.

V tomto shromáždění, vedeni Duchem svatým, chceme zkoumat způsob, jak se máme sami obnovit, abychom byli stále věrnější a věrnější evangeliu Kristovu. Budeme se snažit, abychom úplnou a čistou pravdu Boží předkládali lidem naší doby tak, aby ji dobře sami chápali a ochotně ji přijímali.

Jako pastýři duší chceme uspokojit tužby všech těch, kteří hledají Boha, „jak by ho snad nahmatali a našli, neboť není daleko od jednoho každého z nás“ (Sk. ap. 17, 27).

Proto poslušni vůle Kristovy, který sebe sama vydal na smrt, „aby sám sobě představil církev jako slavnou, jako takovou, která by neměla ani poskvrny ani vrásky...“, nýbrž svatou a bezúhonnou (Ef. 5, 27), vynaložíme všechny své snahy a všechny síly k tomu, abychom se obnovili my a též abychom obnovili nám svěštěn stáde, aby se národům zjevila láskyplná tvář Ježíše Krista, která září v našich srdcích „jako poznání velebnosti Boží“ (II. Kor. 4, 6).

Věříme, že Otec tak miloval svět, že dal svého Syna, aby ho spasil. Skrze svého Syna nás vysvobodil z otroctví hříchu, „aby skrze něj smířil všechny se sebou a jeho krví na kříži vylitou vrátil pokoj všem“ (Kol. 1, 20), tak, abychom se „syny Božími nazývali a byli“. Otec nám dává i svého Ducha, abychom žijíce život Boží milovali Boha a bratry, s kterými jsme jedno v Kristu.

Ale přesto, přidržující se Krista, neodvracíme se od pozemských povinností a námah, ba právě naopak víra, naděje a láska Kristova nás nutí, abychom sloužili svým bratrům a tak následovali příklad Božského Mistra, který „nepřišel, aby se mu sloužilo, nýbrž aby sám sloužil jiným“ (Mat. 20, 28). Proto i posláním svaté Církve není vládnout, nýbrž sloužit. „Syn Boží život svůj položil za nás; také my máme za bratry život položit“ (I. Jan 3, 16).

A tak naplnění nadějí, že zásluhou prací koncilu zazáří světlo svaté víry jasněji a živěji, očekáváme i duchovní obnovu, z které může vzejít šťastný popud k rozvoji pozemských hodnot, totiž vědeckých objevů, technického pokroku a všeobecnějšího rozšíření vzdělanosti.

V jednotě shromáždění ze všech národů pod sluncem ve svém srdci cítíme starosti, tělesné a duševní útrapy, bolesti, tužby i naděje všech nám svěřených národů. Nemůžeme nevidět úzkosti, které dnes doléhají na lidi. Proto naše starostlivost patří především lidem pro-

tým, chudým a slabým. Jako následovníci Krista soucítíme se zástupem trpícím hladem, bídou a nevědomostí. Neustále máme před očima ty, kteří ještě dosud nežijí přiměřeně lidské důstojnosti, protože se jim nedostává účinné pomoci.

Proto při svých pracích klademe zvláštní důraz na všechno, co souvisí s důstojností člověka a co přispívá k vytvoření pravého společenství národů. „Láska Kristova nás nutí“ (II. Kor. 5, 14), neboť „jak někdo vidí svého bratra trpícího nouzí a zavře před ním své srdce, kterak láska Boží zůstane v něm?“ (I. Jan 3, 17.)

Sv. Otec, papež Jan XXIII. ve svém rozhlasovém poselství dne 11. září 1962 zdůraznil hlavně tyto dvě věci:

Na prvním místě otázku míru mezi národy. Neměl by být nikdo, kdo by neměl v nenávisti válku, ani nikdo, kdo by upřímně netoužil po míru. Z celého srdce si ho přeje i sv. Církev, která je matkou všech. Vždyť ústy římských papežů nikdy nepfestala před celým světem osvědčovat nejen svou lásku, nýbrž i vůli po míru a je neustále připravena z celého srdce podporovat každé upřímné mírové úsilí. Vynakládá při tom všechny snahy, aby sblížila národy a přivedla je k vzájemné pomoci a šetření hodnot. Nesvědčí i toto naše koncilové shromáždění ve své podivuhodné pestrosti zástupů různých ras, národů a jazyků o společenství bratrské lásky a není jeho zářivým znamením? Vždyť vyznáváme, že všichni lidé jsou si bratry, ať už patří k jakékoliv rase anebo k jakémukoliv národu.

Za druhé sv. Otec naléhá na uplatňování sociální spravedlnosti. Učení sv. Církvi překládané jasně poukazuje na to, že pro současný svět poselství sv. Církve je nevyhnutelně potřebné při odhalování nespravedlnosti a nedůstojné nerovnosti, jakož i pro obnovení správného pořádku hodnot a spravedlivého rozdělení hmotných statků tak, aby život člověka v souladě se zásadami evangelia se stal lidštějším.

My svou důvěru nevkládáme do pozemských a časných prostředků, ale do síly Ducha Božího, slíbeného Církvi Ježíšem Kristem. Proto nejen naše bratry, kterým jsme pastýři, ale i bratry věřící v Krista a ostatní lidi dobré vůle, které Bůh „chce všechny... spasit a přivést k jasnému poznání pravdy“ (I. Tim. 2, 4), pokorně a vroucně vyzýváme, aby všichni s námi spolupracovali při budování spravedlivějšího a bratrštějšího společenství lidí na této zemi. To je totiž záměr Boží, aby se nám skrze lásku Boží jasněji zjevilo království Boží už na zemi jako předobraz věčného království Božího.

Uprostřed tohoto světa, který je ještě daleko od míru, ohroženého právě, jinak podivuhodnými výsledky vědy a který vždy není usměrňován vyššími mravními zákony, nechť zazáří světlo velké naděje v Ježíši Krista, jediného našeho Spasitele.

NEJVYŠŠÍ CÍRKEVNÍ SNĚMOVÁNÍ

První schéma, které projednává druhý vatikánský koncil, náleží otázkám liturgie. Přesněji řečeno, jde o zachování výlučnosti latiny v liturgii mešní i svátostí, nebo o připuštění i jiných jazyků, a to i jazyků živých.

Debata o tomto tématu ukázala mnoho nového a zajímavého. Mýlil by se každý, kdo si představoval, že Otcové jsou pasívními účastníky koncilu. Naopak, jejich účast je někdy velmi živá a debata vzrušená.

Co debata zatím ukazuje? Zdá se, že výlučnost latiny v liturgii zůstává přáním značné menšiny koncilu. Vzpomenu jen na středu 24. října, kdy zasedání začalo mší svatou, kterou sloužil melchitský arcibiskup v Beyrutu. Většina biskupů, kteří neznali krásu „ritu Antiochie a Cařihradu“, byla ohromena krásou řečtiny a arabštiny, hlavně zněvů řecké koleie v Římě. Jeden z latinských biskupů docela s úsměvem poznamenal: „To nás docela svádí ke změně ritu.“

Pokud se třeba latinské liturgie, je také dosud nevíce hájena kuriálními kardinály. Ale ani zde není jed-

noty. Tak proti kardinálovi Antonio Bacci, který dokazoval, že latina je pro církev „vinculum unitatis“ (poutem jednoty), vystoupil sám děkan kardinálského sboru Eugenius Tisserant (Francouz), který připomněl, že se vždy v liturgii užívalo několika jazyků. Nás může velmi zajímat a tešit, že kardinál Tisserant uvedl jako první starý liturgický jazyk staroslověnštinu, které již v 9. století užívali s úchvalou papežů sv. Cyrila a Metoděje, jimž vzdal děkan kardinálského sboru upřímný hold.

Velmi ostře se postavil proti „rubricismu“ v liturgii Msere Ienny, světský biskup z Cambrai. Podle něho rubricismus potlačuje pravou zbožnost, odvádí od podstatného k vedlejšímu a je jen důsledkem některých nepravých šťastných důsledků protireformace. — Na obranu latiny a rubrik se opět postavili někteří arcipati řádu sv. Benedikta.

Tímto krátkým výčtem chceme naznačit, že každá otázka se projednává velmi podrobně. Osobitost projevů je příznačným rysem II. vatikánského koncilu a může také být základem dobrých výsledků tohoto nejvyššího církevního sněmování.

CÍRKEVNÍ AUTORITA A DÍLO P. TEILHARDA DE CHARDINA

Je nesporné, že spis slavného paleontologa P. Teilharda vyvolal ve světě vědeckém nesmírný ohlas. Věřící katolíci, ač se sympatickým pocitem vítali originální myšlení jezuitského vědce, přece ienom neodezírá od nanomenutí a připomínky učitelského úřadu církevního. Neboť i neoriginálnější myslitel katolický může někdy sejít na scestí nebo aspoň jíti cestou, jež pro některé duchy by mohla být nebezpečná a k úhonně jejich víry. A tehdy zasahuje Bohočlověkem ustanovená autorita, naše duchovní matka — církev a upozorňuje nebo varuje.

A také stran originálních spisů P. Teilharda de Chardina autorita církevní se ohlásila. Již 10. XII. 1957 kongregace Svatého Oficia doporučila stáhnout knihy Teilhardovy „z knihoven seminářů a řeholních ústavů“ a prohlásila, že není dovoleno je prodávati v katolických knihkupectvích a překládati do jiných jazyků. A letošního roku vydává táž kongregace 30. června monitum, jež zní:

„Spisy P. Teilharda de Chardina i posmrtné se šíří a získávají si přijetí nikoli lhostejného. Z hlediska pozitivních věd uvedená díla zřejmě projevují nejasnosti, ba i těžké omyly v oblasti filosofické a theologické, jež by mohly poškodit učení katolické. Proto Eminentiissimi a Reverendissimi Patres nejvyšší posvátné kongregace Svatého Oficia vyzývají všechny ordináře, představené řeholních ústavů, představené seminářů a rektory universit, aby dali pozor na duchy zvláště u mladých proti nebezpečím obsaženým ve spisech P. Teilharda de Chardina a jeho žáků.“

Dáno v Římě u Svatého Oficia 30. VI. 1962.

Podepsán: Šebastián Masala, notář.

Samozřejmě rozhodnutí papežských kongregací nejsou neomylná; avšak věřící katolíci jsou povinni i kázeňské výnosy zejména kongregace Svatého Oficia respektovati a jimi se řídit. Jde o tzv. poslušnost církevní. Je důležité si uvědomiti, že *žádné z děl P. Teilharda nebylo dáno na Index* a je nespravedlivé a neodpovědné tvrditi, že P. Teilhard de Chardin byl autoritou církevní odsouzen. Jest však překvapující, že uvedený dekret Svatého Oficia používá poměrně přísných slov, když upozorňuje na „těžké omyly, jež by mohly poškodit učení katolické“. Jde o Teilhardovy omyly v oblasti filosofické a theologické. Anonymní autor pak napsal v Osservatore Romano k uvedenému monitu Svatého Oficia pozoruhodný článek. Článek je veden ve formě zdvořilé diskuse, projevuje úctu k osobě a zbožnému životu zesnulého P. Teilharda, avšak přesto vytýká mu nejasnosti, nesrovnalosti, ba i omyly v oblasti filosofické a theologické. A rovněž prohlašuje, že „nesouhlasí s příznivým posudkem přineseným o díle P. Teilharda jeho spolu-

bratrem, nyní již zesnulým slavným theologem francouzským. P. de Lubacem.“

Především metoda P. Teilharda je neobvyklá a vyvolává filosofické i theologické problémy stran vědeckého poznání světa. Uvádí čtenáře spisů Teilhardových do nebezpečí „naturalisace“ nadřazeného řádu. Každodenně spis Teilhardov zateknující vědecký pojem stvoření (zejména jeho výraz: „union créatrice“ — tvůrčí jednota nebo „Néant créable“ — stvořitelná nicota atd.). Podobně znosob vviadřování stran rozlišování mezi hmotou a duchem, Kristem a vesmírem. „A všimáme-li si zákona komplexity podle Teilharda, možno až do konce hovorit o loicnosti jeho soustav. Je pravda, že Teilhard výslovně, ba vícekrát ve svých spisech zdůrazňuje nutnost a transcendenci osobního Boha, ale podle logiky myšlení Teilhardova transcendence Boha není vyjádřena dostatečným znosobem.“ Dále se dotýká uvedení církevní kritik díla Teilhardova též smyslu jeho díla. Upozorňuje na skutečnost, že užití vět autorovy se mnohdy špatně kryjí se smyslem, který on měl na mysli a pak jsou to „formulace mylné“, jež zasluhují kritiky a odsouzení. To se ovšem stává i autorům jinak velmi jasným. To by bylo asi vše, co P. Teilhardovi vytýká onen autorisovaný článek.

Znovu si třeba připomenuti, že spis slavného paleontologa P. Teilharda nebyl odsouzen a dán na Index. Kongregace Svatého Oficia ienom dává monitum a vzbízí k opatrnosti a upozorňuje na některé „těžké omyly v oblasti filosofické a theologické“. Vznomeňme na svězelnou cestu, iž muselo proiiti také úžasná díla sv. Tomáše, Andělského Učitele, než bylo všeobecně uznáno. Vzdvi i veliký dominikánský theolog a světec vycházel z filosofie a vědy Aristotela a nechtěl oddělovati metafysiku od fysiky, ba přinášel i v autoritě iinak užívání důkazů a přirovnání vypůjčených z věd přírodních.

A proto stran spisů P. Teilharda vzniká otázka: Bylo by vhodné postavit se se zaujetím proti tomu, co je originálního v díle Teilhardovu a bráti to křesťanům? Bylo by na prosných oddělit od sebe a položit neněkročitelnou propast mezi přírodovědou na straně jedné a filosofii s theologií na straně druhé? Jsou zajiště jisté nesouvislosti mezi přírodovědou a filosofií a iestě více mezi theologií. Avšak je v zájmu obou oblastí: přírodovědy i filosofie s theologií pokoušeti se o vytvoření svntéze. jako to činil s takovým úspěchem ve středověku sv. Tomáš, Andělský Doktor. A je to i v intencích magisteria církevního. Vznomeňme alokuce zesnulého papeže Pia XII. v Papežské Akademii věd dne 22. XI. 1951, kde uvažoval papež o službách, jež může moderní věda přinést pro důkaz existence Boží. A na

druhé straně právem francouzský filosof, Étienne Gilson, napsal, že „metafysikové jsou zastaralí svou fyzikou“ (Srovnej: La Philosophie et la Théologie, str. 250–1). Proto je třeba ocenit úsilí zesnulého P. Teilharda, když chtěl umístit teologii a filosofii do rámce moderního vědeckého názoru světového, který by nebyl zastaralý a přitom modernímu vědeckému názoru světovému vrátit jeho pravý smysl. A jestliže se někdy zesnulý P. Teilhard vyjadřoval trochu odvážným způsobem o důležitosti světa, pak přemýšlející věřící křesťané jsou si vědomi, že ohromnost vesmíru nikterak nemůže ubrati Bohu na velikosti, naopak nesmírnost díla zvěstuje slávu a moc svého Tvůrce. Vždyť i nynější Svätý Otec, Jan XXIII. o svatočudných svátcích letos ve své alokuci řekl doslovně:

„Církev pokračuje ve svědectví Ježíši Kristu a nechce při tom nikterak nic brát člověku. Neupírá mu držení jeho technických výbojů, aniž mu béře zásluhu jeho úsilí. Ale chce pomáhat mu, aby se znovu našel a sebe poznal a tím dosáhl plnosti poznání, což bylo tužbou mudrců všech dob vedle zjevení Božího.“ Pamětliví slov našeho Spasitele: „Nebude-li jich dbátí, pověz to církvi; neuposlechně-li však ani církve, budiž tobě jako pohan a celník“ (Mt. 18, 17) — máme v úctě napomenutí a výzvy své Matky duchovní — svaté Církve a trpělivě se podřídíme a zařídíme podle monita Svätého Oficia i stran spisů P. Teilharda de Chardina. Poslušnost v Církvi Kristově je velkou zásluhou před „Otcem světů“.

ThDr. Josef Kubalík

METAFYSICKÁ BYTNOST BOŽÍ

O tom, že můžeme přirozeným světlem svého rozumu, a to úvahou o věcech stvořených, poznati jsoucnost (existenci) osobního, od světa rozdílného Boha, bylo již vícekrát pojednáno v Duchovním pastýři. Není však tak snadné rozřešit otázku, co jest Bůh, čili otázku o jeho bytnosti (quid Deus est. essentia Dei). I když je bytnost Boží našemu rozumu nepochopitelná, neplyne z toho, že bychom o ní nemohli ničeho poznati. Chceme-li poznati bytnost Boží, snažíme se mezi jeho dokonalostmi (které plynou vlastně z bytnosti Boží) vyzkoumati onu dokonalost, která je mu ve srovnání s jinými dokonalostmi *nejvlastnější* a tím také základem a důvodem všeho, co Bůh v sobě obsahuje, čili co tvoří Boha tím, čím jest, totiž Bohem. Tuto dokonalost nazýváme *bytností* Boží.

Abychom si pojem bytnosti přesně vymezili, pravíme: bytnost věci je to (důvod, ratio), co činí určitou věc právě tím, čím jest. Přitom může jít o věc, která existuje buď ve skutečnosti nebo jen v našem myšlení (pomyslu), ale vždy jest něčím určitým. Ve věcech (bytostech) stvořených rozlišujeme bytnost fyzickou a metafysickou. Fyzická bytnost nějaké věci je souhrn jejích vlastností (popis) bez zřetele k našemu poznání. Chceme-li u každé věci vystihnout její vlastnost nejpodstatnější a nejdůležitější, bez níž bychom si tuto věc vůbec ani nemohli mysliti, máme bytnost *metafysickou*. Mezi fyzickou a metafysickou bytností věcí stvořených jest věcný rozdíl, neboť ve fyzické bytnosti jest mnohé, od čeho metafysická bytnost odezírá. Tak např. fyzická bytnost člověka obsahuje všecko, co patří k člověku, tedy tělo, duši, vloh, síly atd. Metafysická bytnost člověka však se snaží vystihnout to, co činí člověka člověkem a rozlišuje ho jednak od bytostí čistě duchových, jednak od nižších živočichů (nerozumných). Proto metafysická bytnost člověka praví pouze, že člověk jest živoucí rozumný (animal rationale).

Vidíme, že metafysická bytnost jest konstitutivní a prvotní známkou každé věci, neboť: a) je tím, co činí věc věcí, kterou jest, b) odlišuje ji od každé jiné věci, c) a z ní teprve odvozujeme její ostatní vlastnosti.

Protože Bůh jest naprosto jednoduchý, není u něho věcného rozdílu mezi bytností fyzickou a metafysickou, přesto však u něho tuto dvojí bytnost logicky rozlišujeme. Bytnost Boží (essentia) a nekonečně rozdílná Boží (esse) jest u Boha vlastně totéž. Proto nesmíme mysliti bytnost Boží pouze abstraktně, jako božství, kterým by bytí Boží docházelo svého bližšího určení, nýbrž jako konkrétní, skutečně existující *bytnost* Boží, která je věcně totožná s konkrétní, skutečně existující bytostí Boží. Jinými slovy: Bůh sám (byti, esse) a jeho bytnost (essentia) jest jednou a touž věcí.

Po tomto předcházejícím výkladu zkoumejme, v čem podle názoru teologů spočívá *metafysická bytnost Boží*.

a) Nominalisté nerozlišovali bytnost fyzickou od metafysické a pokládali metafysickou bytnost Boží za souhrn všech božských dokonalostí. Tím vlastně neodpovídají na danou otázku.

b) Podle skotistů metafysickou bytnost Boží tvoří nekonečnost, z níž plynou všechny božské dokonalosti.

c) Suarez se domníval, že Boží bytnost spočívá v božské intelektuálnosti (rozumnosti, in intellectualitate).

d) Někteří thomisté (Gonet, Billuart a j.) kladli metafysickou bytnost Boží do samého „poznávacího konu božského in ipso actu divino intelligendi, čili že Bůh jest intellectio subsistens“.

e) Řada teologů (u nás též V. Šanda, J. Pospíšil, R. Špaček) spatřovala metafysickou bytnost Boží v tom, že Bůh jest bytost, ketrá jest sama od sebe, čili v jeho aseitě (ens a se).

f) Někteří konečně tvrdili, že metafysickou bytnost Boží tvoří jeho *svoboda* (libertas).

Po těchto výkladech přistupujeme k *obhajované thesi*: *Metafysická bytnost Boží spočívá v tom, že Bůh jest bytostí, která jest sama sebou jsoucí* (Deus est ipsum Esse subsistens). Že Bůh je Bytí samo sebou jsoucí (Esse subsistens), je obecnou a jistou sentencí. Že Esse subsistens vyjadřuje metafysickou bytnost Boží, je sentence pravděpodobnější. Na vysvětlení uvedené these uvádíme, že výraz „Esse subsistens“ značí aktuální bytí. Slovo „subsistens“ pak praví, že toto aktuální bytí je samo sebou jsoucí, není přijímáno od nějaké essence od tohoto bytí odlišné a není jí omezoováno k omezenému způsobu bytí. U člověka jest aktuální bytí přijato a omezoováno k určitému způsobu bytí od lidské přirozenosti, která je sama o sobě lhostejná k bytí anebo nebytí, a proto se od bytí odlišuje. Avšak Bytí samo sebou jsoucí (Esse subsistens), protože je tu skrze samo (per se stat) a není odlišné od bytnosti (ab essentia), nazývá se též Bytí samo (ipsum Esse), t. j. Bytí v nejplnějším slova smyslu.

Abychom si věc ještě více osvětlili, vrátíme se k pojmu bytí (jsoucnost) samo od sebe (ens a se). Pravíme-li, že Bůh je bytostí, která je sama od sebe, popíráme tím především, že božské Bytí má příčinu, tvrdíme dále, že božské Bytí má důvod své existence v sobě samém a konečně to značí plnost božského Bytí. První dvě složky jsou bezprostředně, třetí skoro bezprostředně obsaženy v pojmu bytí, které je samo od sebe (ens a se). Proto také pojem bytí samého od sebe je objektivně totožný s pojmem samého Bytí (ipsum Esse nebo Esse subsistens). Chápeme-li však toto Bytí samo od sebe s vyloučením příčiny božského Bytí, tu se od pojmu samého Bytí samo (ipsum Esse), t. j. Bytí v nejplnějším slova značí tedy dokonalost Bohu vlastní, kdežto Bytí samo sebou jsoucí (Esse subsistens) jest podmět sám, jehož podstatou jest právě bytí samo od sebe a tím samo sebou jsoucí. Říkáme proto též, že Bůh má *důvod* své existence v sobě (Deus est ratio sui ipsius).

I když Špaček (Katolická věrouka I., Praha 1926, 59) má větu: Metafysická bytnost Boží tkví v aseitě, přece dochází k závěru, že Bůh jest „bytí samo sebou jsoucí (esse subsistens), jak se hohoslovci formálně správněji vyjadřují (uv. kn. 60). Nutno však upozorniti, že pravíme-li: Bůh jest bytí samo sebou jsoucí (Esse subsistens), je to výměr pouze obdobný (analogický). Užíváme-li o Bohu slova „bytost“, bytí“, pak rozumíme tím u Boha bytost, která je sama od sebe (ens a se), tedy v zcela jiném významu než o tvorech, kteří jsou bytostmi od jiného učiněni (entia ab alio).

Německý theolog H. Schell (+ 1906) vykládal božskou aseitu jiným způsobem. Užil pro ni formule: Bůh

jest příčina sebe samého (Deus est causa sui ipsius). Podle něho Bůh sebe sama uskutečnil tím, že se poznává a chce (actione intellectiva et volitiva). I když později místo slova „příčina“ užil slova „princip“, je nutno tento výklad zamítnouti. Nemůže se o Bohu tvrdit, že jest příčinou anebo principem sebe samého, neboť účinek (causatum) a jeho příčina (causa) jsou dvě různé věci, účinek závisí na příčině a po ní následuje. To se nesrovnává s bytností Boží, která jest naprosto jednoduchá a nezávislá. Je to také v rozporu se zásadou protikladu a příčinnosti. Bytí, které samo sebe zapříčiňuje (causat), by musilo současně být i nebýt: být (esse), aby mohlo být příčinou (causare) nebýt, aby mohlo být zapříčiněno (causari). Pokud však už jest, nepotřebuje příčiny, pokud dosud není, nemůže být příčinou (causare).

Řečenou thesi, že metafysická bytnost Boží spočívá v tom, že Bůh jest Bytí samo sebou jsoucí, *dokazujeme především z Písma sv.*

V knize Exodus (3, 13–14) čteme o Mojžíšovi, který měl na rozkaz Boží vyvést lid izraelský z otroctví egyptského: „Aj já půjdu k synům izraelským a díím jim: Bůh otců vašich poslal mne k vám. Řeknou-li mi: Které jest jméno jeho? co díím jim? Řekl Bůh k Mojžíšovi: Já jsem, který jsem. Řekl: Tak díš synům izraelským: *Který jest*, ten poslal mne k vám.“ Dále se praví: Hospodin Bůh otců vašich... poslal mne k vám: to jest jméno mé na věky“ (15). Bůh sám zjevuje tedy své vlastní jméno: „Já jsem, který jsem“ (hebr. Ehye, řec. *o ʾw*, lat. Ego sum qui sum) a „který jest“ (hebr. Jahve, řec. *o ʾw*, lat. Qui est), kterážto jména značí věčně totéž: jsem, který jest, tj. jsem ten, jehož bytností jest být (Sum is, cuius essentia est esse). Bůh nechce toliko říci, jak praví C. Pesch (De Deo Uno, n. 117), že není nic, neboť to platí i o ostatních jsoucnech, nýbrž, že jest *rov ovra* per excellentiam, tj. že je v nejvyšším protikladu k nicemu (ad nihilum), má plnost všeho bytí. Praví-li tedy Bůh o sobě, že jest per eminentiam *jsoucí*, tj. jsoucností vůbec, bytostí, která v sobě obsahuje všechno jsoucno bez výjimky, je tím vyjádřena nejvnitřnější známka jeho božství, čili jest „bytí“, „existovati“ bez jakéhokoliv omezení. Tedy „bytí“, „existovati“ jest u Boha to, čím je Bůh tím, co jest a co ho odlišuje od všeho ostatního, čili bytnost Boží je konstituována samou existencí v nejpřímějším smyslu: Bůh jest bytostí sama sebou jsoucí (Esse subsistens) a tím je vyjádřena *metafysická bytnost Boží*.

Avšak toto jméno, které si Bůh dal, nemůže značiti bytí (esse) společné všem věcem, nýbrž jen Bytí v eminentním smyslu, tj. plnost všeho bytí, Bytí samo sebou jsoucí. Z nekonečnosti jeho jsoucnosti plynou také vlastnosti, které Písmo sv. Bohu připisuje, např.: „Ty však (Jahve) jsi týž a tvá léta jsou bez konce“ (Ž. 101, 28)... Já jsem A a Q, počátek i konec, praví Pán Bůh, který jest a který byl a který přijíti má, všemohoucí“ (Zjev. 1, 8).

Uvedený výklad je potvrzen autoritou sv. *Otců a theologů*. Otcové ve shodě s textem Septuaginty (která překládá *o ʾw*) a Vulgátou chápou ono jméno jako samo Bytí a objasňují odtud nekonečnou vznešenost Boží. Tak např. sv. Řehoř Naz.: „Bůh se nazývá „*o ʾw*“, protože všechno bytí (jestota) jest bytnou jeho vlastností, nejsouc nikterak vystoeno a ohraničeno“ (Orat. 42), sv. Augustin: „Věčnost jest samou podstatou božskou, jež nemá v sobě ničeho minulého, čeho by již nebylo, ničeho budoucího, čeho by ještě nebylo. Není v ní, leč co jest, není v ní, co bylo, co bude a čeho ještě není. Ale cokoliv v ní jest, jenom jest“ (In psalm. 101, Serm. 2, n. 10).

Z theologů uvedeme pouze sv. *Tomáše Akv.*: „Bytí v naprostém smyslu, jež v sobě zahrnuje veškerou dokonalost bytí, převyšuje život a všechny dokonalosti z něho následující. A tak v sobě zahrnuje božské Bytí všechna dobra. V tomto smyslu praví Dionysius (De div. nom. cap. 5), že bytí jest věcí dokonalejší než život a život zase než jiné vlastnosti, které z něho následují. Máme-li však na zřeteli bytí, pokud jest ho účastna ta nebo ona věc, která nemá veškeré dokonalosti bytí,

nýbrž má být jen nedokonalé, jako všechny bytosti stvořené, pak není pochybnosti, že bytí s dokonalostí k němu připojenou (např. život, rozum) jest něčím vyšším (než bez této dokonalosti). Proto praví Dionysius na uvedené místě, že bytosti živé jsou dokonalejší než bytosti neživé a bytosti rozumové dokonalejší, než bytosti živé“ (I II, q. 2, a 5 ad 2).

Rozumově dokazujeme naši thesi takto:

1. Bůh jest Bytí samo sebou jsoucí (Esse subsistens). Z důkazů jsoucnosti (existence) Boží plyne, že Bůh jest příčinou, která sama je bez příčiny (prima causa incausata), která absolutně nutně existuje a jest nejčistší kon (actus purissimus), tj. dokonalostí vylučující jakoukoliv potencialitu. Avšak jsoucno (ens), jehož bytnost (essentia) se dá odmyslit od jeho existence, neexistuje absolutně nutně a musí proto obdržet existenci jinou příčinou vytvořenou. Je to vztah potence k aktu. A tedy: božská bytnost se nedá odmyslit od existence, ale formálně ji vyjadřuje: Bůh jest jsoucno existující svou bytností, čili Bytnost sama sebou jsoucí, bytí neparticipované, nepřijaté (srv. S. Th. I, q. 3. a 4, C. G. 1, 22).

2. „Bytí samo sebou jsoucí“ (Esse subsistens) je metafysická bytnost Boží.

a) Cím je nějaký pojem všeobecnější, tím méně omezuje bytnost k nějakému omezenému způsobu bytí, a proto též vlastněji může o Bohu vypovídati. Avšak pojem „bytí“ (esse) je nejvšeobecnější a nevyznačuje žádný omezený způsob bytí (modum essendi limitatum). Nuže, tento pojem velmi vhodně o Bohu vypovídá a tím též oznamuje nejvnitřnější důvod jeho božství (srv. S. Th. I, q. 13, a. 11).

b) Pojem „Bytí samo sebou jsoucí“ vyjadřuje opravdu to, co je v Bohu prvotně z hlediska božství konstitutivní, co je odlišuje od všeho ostatního a z něhož plyne všechna božská dokonalost. Ergo.

α Ve věcech stvořených přistupuje aktuální bytí (esse actuale) k bytnosti od něho odlišné. Samo Bytí však není přijato od bytnosti od něho odlišné, neboť cokoliv je obsazeno v Samém Bytí (in Ipso Esse), jest Samo Bytí. A tak v řádu našeho myšlení o Bohu Samo Bytí nepředpokládá žádný jiný pojem, ale je předpokládáno od všeho ostatního. Bůh je tedy chápán z hlediska božství konstitutivně jako „Bytí samo sebou jsoucí“ (Esse subsistens).

β) Z důvodu svého Bytí se Bůh odlišuje od každé věci, která není Bohem. Neboť každá jiná věc má omezené bytí. Samo Bytí je také prvním rozdílem, neboť jinými dokonalostmi se Bůh odlišuje toliko od určitého rodu věcí (např. rozumem od nerozumných, životem od nezivých apod.).

γ) Ze Samého Bytí plynou všechny božské dokonalosti, je to Bytí bez hranic. Obsahuje tedy v sobě všechno, co jest bytí, a vylučuje všechno, co nemá bytí. Každá jednoducha dokonalost (např. život, rozum, vůle) je čiré jsoucno (ens), a proto je obsazeno v Samém Bytí; dokonalost smíšená (míti tělo, schopnost zdokonalení) obsahuje nedokonalost a tak je vyloučena ze Samého Bytí.

Z uvedeného výkladu plyne závěrem, že:

a) Metafysická bytnost Boží nespočívá, jak tvrdí skotisté, v radikální nebo aktuální *nekonečnosti*, z níž plynou všechny božské dokonalosti. Boží nekonečnost není však ani z hlediska ontologického a logického prvotní a konstitutivní vlastností. Vždyť každá vlastnost Boží je nekonečná. Nekonečnost není onou vlastností, která činí Boha Bohem, ani není pramenem, z něhož by všechny jeho vlastnosti přirozeně plynuly. Nekonečnost předpokládá podmět, jehož jest vlastností, není tedy jeho znakem konstitutivním, nýbrž pouze způsobem věci již ustavené.

b) Nelze rovněž tvrdit, že metafysická bytnost Boží spočívá v božské *intelektuálnosti*, jak učil Suarez, nebo v samém *poznávacím konu* božském, jak tvrdili někteří thomisté (Gonet, Billuart aj.). Theologové obou uvedených skupin tvrdili, že Bůh jako naprostý rozum se liší podstatně jak od bytostí hmotných, tak i od konečných bytostí duchových, čili že naprostý rozum je zdrojem

všech ostatních božských vlastností. S tímto názorem nelze souhlasit. Naprostou rozumností se sice liší Bůh od hmotných i duchových bytostí, ale zrovna tak se od nich liší i každou jinou naprostou vlastností, např. věčností, nezměnitelností atd. Dále nutno uvážit, že rozum a rozumnost předpokládá bytost, které rozum a rozumnost přísluší. Rozum ji tedy tou bytostí nečiní, čili naprostá rozumnost není konstitutivní známkou božského bytí, nečiní Boha Bohem a není tedy metafysickou bytostí Boží, z níž by se apriorně všechny vlastnosti božské mohly odvodit.

c) Ba ani v *aseitě* nelze spatřovat metafysickou bytost Boží. Božská aseita vylučuje u Boha každou účinkující příčinu, sama je příčinou všech věcí a tedy naprostou kauzalitou; bytost, která je sama od sebe, má svou existenci již sama v sobě, ve vlastní bytnosti, což značí, že v Bohu bytnost (*essentia*) a bytí (*esse*, *existentia*) jsou numericky jedna a táž věc, totožné. A proto též z aseity plyne nekonečná dokonalost božské bytosti, neboť vylučuje-li Bůh každou účinkující příčinu, nemůže být ani žádným způsobem omezen, jsa bytostí nekonečně dokonalou. Avšak ani takto chapaná aseita není tou nejvyšší, konstitutivní známkou tvořící božskou bytnost, i když představuje nejpodstatnější rozdíl mezi Bohem a věcmi stvořenými. Aseita značí buď bytost, která je sama sebou jsoucí (*ens per se subsistens*) a je tedy jeho nejpodstatnější složkou, věčně totožnou, nebo představuje něco odlišného, totiž způ-

sob bytí sám od sebe (*modum essendi a se*), čímž nevyjadřuje první a základní konstitutivní známku bytnosti božské, nýbrž to, co k bytnosti božské přistupuje.

d) Konečně nemožno tvrdit, že metafysickou bytnost Boží tvoří jeho *svoboda*. Svoboda jako úkon vůle předpokládá rozumnost, čili bytost (*esse*), která myslí, není tedy konstitutivní známkou božské bytnosti. (Srv. též J. Pohle M. Gierens: *Lehrbuch der Dogmatik*, I., Paderborn 1931, 96n.).

Praktickým důsledkem této úvahy jsou jistě slova, která uvádí J. Pospíšil [Katolická věrouka I., Velehrad 1923, 143n.): „V aseitě Božské (a my píšeme lépe: v tom, že Bůh je Bytostí sama sebou jsoucí) a v nahodilosti všech bytostí stvořených jest obsazen nejhlubší a nejpodstatnější základ veskerého naseho nábožensko-mravního života. Bůh jest principem bez principu a zároveň principem všech ostatních věcí, které proto v nejvnitřnější podstatě a bytnosti s naprostou nutností ve vlastním smyslu na něm visí. A co platí o všech stvořených bytostech, platí zvláště také o člověku, jenž na Bohu závisí každou myslenkou, každým povzdechem, každým citem, každým skutkem. Bez Boha neměl by člověk života, a kdyby Bůh přestal život jeho udržovati, v tom okamžiku by se obrátil vniče, jak zalmista Páně praví: „Odvrátíš-li však tvář svou, lekají se: odjímáš-li dech jim, umírají a v prach se navracejí“ (103, 29).

ThDr. Antonín Salajka

PRO ROZKVĚT RODINY

Budou opět vánoce. Opět si připomeneme, že se ukázala dobrota a lidumilnost Bona (Tit. 3, 4), a proto i lidé si více než jindy ukazují k sobě navzájem dobrotu a lásku, a proto se navzájem navštěvují a si blahopřejí a příp. si dávají dárky. Uje se tak nejvíce mezi členy jednotlivých rodin, jejichž vzájemná láska se tím zpevňuje a tak celé vánoční období slavá se vlastně pro každého jakousi rodinnou slavností. My ovšem dobu od Hodu božského vánočního až do 13. ledna máme prožívat, jak k tomu vedou i naše betlémy, ve věčné lásce k nebeskému Otci, který tak miloval svět, že Syna svého jednorozeného dal, ale jelikož ho dal prostřednictvím Panny Marie a pod péčí zákonitého otce sv. Josefa, který byl řádným manzelem Bohorodičky, dal ho v rodině a tak po celé vánoční období máme mít na mysli i tuto sv. Rodinu, aby nám byla vzorem. A tato skutečnost byla nepochybně směrdatná i Benediktu XV., když druhdy partikulární svátek sv. Rodiny po I. světové válce, kdy se do rodinného života vplížil mravní rozvrat, rozšířil na celou církev a položil jej na I. neděli po Zjev. Páně. Neboť jestliže Bůh ve své dobrotě chtěl, aby se jeho Syn narodil v řádném manželství, lze říci, že tím chtěl zároveň zdůraznit nesmírný význam rodiny pro celou lidskou společnost a církev, kterou má jeho Syn založit a liturgie to má všem věřícím zvláště ve vánočním období, kdy jsou k tomu nejvíce disponováni, rok co rok připomínat svátkem sv. Rodiny. I ty betlémy jsou vhodnou ilustrací, jak každá křesťanská rodina má vypadat. A jde o to, abychom my kněží zejména v tom čase pro rozkvět rodinného života co nejintenzivněji pracovali.

Manželství není nějaké dobrodružství nebo masopustní žert, ale je to instituce velmi vážná a odpovědná, neboť všechna síla a budoucnost národa záleží především na rodinném životě. Rodinný život je pramen, z kterého teče do lidské společnosti požehnání nebo kletba. Je-li rodinný život utěšený a zdravý, nikomu netřeba se o budoucnost národa obávat, ale když tento pramen se kalí, teče do jeho žil víc a více jedu. Národ je takový, jací jsou lidé, především vychovávání rodinou, rodina je přirozeným základem společnosti, v rodině jsou kořeny a podmínky všennárodní kultury, rodina je vlastně prvé místo výchovy, která se zpravidla stává směrdatnou pro celý život. Jen tehdy stojí národ vysoko, když rodiny vychovávají povahy charakterní, odpovědné, pravdomluvné, snaživé, učenlivé, obětavé, houževnaté, kdežto národ, v kterém instituce rodiny je

rozvrácena, je jako vyhořelé město, v němž se za deště a zimy žalostně bydlí pozůstalým občanům. To ví nejen každý knez, ale i každý moudrý a odpovědný politik a státník. Každý moudrý a odpovědný politik ví, že školy, sport, rekreace ap. jsou sice dobrým doplňkem rodiny a dovedou mnohdy skvěle na tom nebo onom úseku výchovy sloužit, ale přece jen nejsou s to převzít funkci rodiny vůbec, a proto zvláště v poslední době slyšíme tolik volání po kvetoucím rodinném životě.

Na základe výše řečeného nikdo by se neměl divit, že si i u nás vzal manželství na starost stát a před lety zavedl obligatorní občanský sňatek a že se snaží všechny manželské záležitosti, týkající se občanské stránky sňatku a rodinného života, podle svého nejlepšího vědomí upravovat. Vzdyť např. v Německu, Maďarsku, Švýcarsku, Belgii, Holandsku a Francii stalo se tak už dávno před I. světovou válkou. A budíž ještě připomenuto, že kdo z katolíků nejde ihned po civilním sňatku do kostela, že nikdy nemůže být ani z naseho hlediska dáván do klatby. Předně dlužno zdůraznit, že podle církevního práva církevně stanovenou formou k manželství jsou vázani jen katolíci (ovšem i když vstupují ve sňatek třeba s nepokřtěnými), zatímco nekatolíci, kteří nebyli nikdy katolíky, církevně stanovenou formou vázání nejsou (viz kán. 1099, § 1) a těch se také klatba nikdy netýká. Ba církevní formou nejsou vázani ani děti katolíků, které od dětství byly vychovávány mimo katolickou víru, třeba jako děti byly pokřtěny v naší sv. Církvi (kán. 1099, § 2). Na první pouze civilní manželství katolíka dlužno se dívat alespoň jako na manželství attentatum, neboť občanský sňatek se sjednává s úmyslem manželským (*cum affectu maritali*) a nikoliv tantummodo cum intentione libidinis, jak se to děje u tzv. konkubinátu (ačkoliv ani konkubináři nejsou klatbou stíženi). Proto též Církev u civilního sňatku, nestojí-li nějaká nedispensovatelná překážka, ochotně připoustí sanatio in radice, což nikdy nepřipouští u konkubinátu. Ovšem kdo z katolických křesťanů by po občanském sňatku nestál o církevní manželskou formu, zajistě by tím pohrdal přímo samým Bohem a zřikal by se tím Božího požehnání a nadpřirozených posil. Lze to říci tak, že láska Boží viděla do budoucnosti a viděla i velké obtíže, které manželský život s sebou nese, že mnohdy je k tomu potřeba přímo nadlidských sil, aby byly úspěšně zdolány všechny manželské úkoly i těžkosti, a proto povýšila manželství na svátost a chce je doprovázet svými milostmi, aby bylo možno splnit i to,

co se zdá lidským silám někdy nemožným a aby to, nač lidské síly stačí, bylo vykonáno snáze. O tomto bychom se měli věřícím častěji zmínit (nejenom tedy ve svátek sv. Rodiny) a nikdy neopomenout zdůraznit, když stojíme před novým manželským párem v kostele. Zdaleka nejde o obyčejný obřad. Gratia perficit naturam a my přece sami nemůžeme nevědět, kterak nás posiluje ona stavovská milost, kterou jsme dostali při ordinaci. Víme ovšem také, že tato milost může působit jen tehdy, neklade-li se jí žádná překážka (obex gratiae). A proto už z toho důvodu nutno předmanželskému poučování a sv. zpovědi věnovat co největší péči.

Moc bychom se poučili, kdybychom více poslouchali, co věřící sami říkají o naší pastorační práci. Jaké bylo např. v jednom případě rozčarování z poučení snoubenců. Kněz je nechal čekat, zklamal je i obsahem, neboť jim školsky hčco hodinu četl, nic valného a žádný žár nebyl v jeho slovech. Máme přece tolik dobrých příruček: Casti connubii, Mertha, Pelikána, Stfelečka, Burgerovou, nebo staršího Rebanu, Nováka, Schilgena, máme Katechismus, mešní formulář za snoubence, jen si to prostudovat a mít pochopení i pro lidskou velikost lásky. Snoubenci přicházejí vždy v jakémisi očekávání. Čekají hlubší poučení a chtějí cítit, že i kněz má o manželství vysoký názor a že mu záleží na jejich šťastném rodinném životě.

Víme ovšem, že i když přípravě snoubenců i liturgickému obřadu v kostele věnujeme největší péči, že i přes to některé křesťanské manželství zahavaruje. Není to u nás sice tak zlé jako v některých státech na Západě. Četli jsme dokonce, že v USA prý se stává datum rozvodu svátečním dnem, ke kterému se posílají blahopřejné dopisy a že prý ve velké oblibě se těší oznámení s textem: Manželé X mohou s radostí oznámit, že v r. 1962 znovu získali svobodu, nebo Srdečné blahopřání k prvnímu výročí rozvodu; to je děsné a přímo cynické. Ale i když u nás tak daleko nejsme, tož přece nemůžeme být spokojeni. V loňském roce připadlo na každých 100 uzavřených sňatků více než 15 rozvodů a tento holý fakt dokresluje ještě skutečnost, že manželské rozvraty ve velké míře postihují i rodiny s dětmi. 69 % všech manželských dvojic, které se rozhodly řešit své vzájemné rozpory a problémy definitivním rozchodem, vychovávalo jedno i více dětí. Jak tyto děti tím trpí! Zde možno upozornit na knihu Zd. Pluhaře „Hoď první kamenem“. Hlavní příčinou těchto manželských havárií prý je nevěra, ale myslím, že nevěra nebývá ani tak příčinou, jako spíše důsledkem manželského rozvratu. Je to důležitá otázka a nelze ji zde řešit. Nás prostě to všechno burcuje, abychom ještě více pracovali pro ozdravení rodinného života. Nevíme, kolik mezi oněmi rozvrácenými manželstvími bylo manželství křesťanských, ale s klidem můžeme říci, že jistě procento mladých lidí šlo po občanském sňatku i před Pána Boha a katol. kněze, jak to Církev ukládá a stát připouští. Mnohým už nelze pomoci. Ale tu a tam se může vyskytnout případ, že je možno dát i po církevně právní stránce do pořádku. Žádný kněz si nemůže říci „nehas, co tě nepálí a co si kdo navařil, ať si sní“. Je přece Pater, otec, který pomáhá, kde může. Církev ovšem na základě slov Ježíše Krista: „Co Bůh spojil, člověk nerozlučuje“ nikdy nemůže platné manželství zrušit. Ale tu a tam se vyskytnou „manželství“ putativní, která vlastně skutečnými manželstvími podle církevních zákonů nikdy nebyla, resp. která se nikdy skutečně nemohla, třeba dva lidé po občanském sňatku do kostela šli a konečně i matrimonium ratum et non consummatum z vážných důvodů po vykonaném kanonickém šetření může být sv. Stolicí dispensováno. Kdy může být křesťanské „manželství“ prohlášeno za neplatné?

V prvé řadě lze prohlásit za neplatné takové „manželství“, které bylo uzavřeno se zrušující překážkou. Zvláště je to impotentia coeundi. Dále může být prohlášeno za neplatné „manželství“ na základě nedostatečného souhlasu jedné nebo druhé strany. Např. pro nepřičetnost v okamžiku svatby. Všeobecně lze říci, že kdo je nepřičetný bezprostředně před sňatkem a bezprostředně po sňatku, že byl nepřičetný i v okamžiku svatby, ale jinak se tato skutečnost těžko dokazuje.

Někdy se vyskytuje souhlas toliko předstíraný, simulovaný, fiktivní. Např. aby nemusela z Prahy, nebo aby nedonosila za svobodna, honem si našla nějakého svobodného muže nebo vdovce, aniž ho měla ráda, resp. neměla opravdový souhlas s ním do manželství vstoupit. Nejvíce se takových případů vyskytovalo za okupace. Manželský souhlas může být také vadný následkem těžkého nespravedlivého zevnějšího strachu (např. výhrůžky uchazeče o sňatek), popř. i ex metu reverentiali, tj. z bázně před otcem a matkou, kteří např. svou dceru ženou do jí nežádoucího manželství s určitým mužem. Dik našim hospodářským podmínkám jsou takové případy „prodaných nevěst“ dnes opravdu velkou raritou. Manželství může být neplatné i pro podmínky, které si jedna nebo druhá strana před manželstvím vymínila. Jde o takové podmínky, které směřují proti účelu nebo proti podstatným vlastnostem manželství. Účelem manželství, jak známo, je především plození dětí a podstatnými vlastnostmi jeho jsou jedinnost a nerozlučitelnost. Kdo tedy uzavírá manželství s podmínkou, že je bude užívat proti přirozenosti tak, aby z něho nevzešlo potomstvo, nebo kdo vstupuje do manželství s podmínkou, že bude pohlavně žít ještě s druhými osobami, nebo konečně kdo uzavírá manželství pouze na zkoušku, na několik roků, jestli spolužití s druhou stranou bude šťastné a nemá úmysl s ní žít až do smrti, takové manželství je též neplatné. Ovšem ta neb ona conditio debet deduci in pactum, tj. pod tou nebo onou podmínkou musí se manželství uzavírat. Taktéž je neplatné manželství i tehdy, když bylo uzavřeno pod jinou nepodstatnou podmínkou, která neobstojí — např. beru si tě za manželku s tou podmínkou, že jsi opravdu panna, tj. opravdu pohlavně neporušená. Zvláště v takovém případě musí se podmínka položit výslovně a jasně, aby nebylo žádných pochybností. Že podmínka skutečně byla položena, musí se to před soudem prokázat např. dopisem, svědky, kteří to před sňatkem slyšeli ap. Konečně může být manželství neplatné i z nedostatku delegace faráře, resp. administrátora a budiž připomenuto, že tato delegace musí být výslovná, určitému knězi a k určitému manželství a že delegovaný kněz musí si být delegace vědom a tuto delegaci přijati.

Toto jsou neiběžnější nedostatky, pro které může být manželství před církevním soudem prohlášeno za neplatné. Církevní soud, jak známo, má být v každé diecési a žalobu na neplatnost manželství přijme teprve po civilním rozvodu. Manželé, kteří dali sami podnět k neplatnosti manželského sňatku, podle kán. 1971 sami žalobu na neplatnost manželství podat nemohou, aniž mohou podat odvolání, když byl vyneseno rozsudek, kterým byla platnost manželství potvrzena. Mohou se však se svými námitkami mimosoudně obrátit na Ordinaria s prosbou, aby místo nich se odvolal promotor iustitiae. Normy, platné pro spory ve věcech manželských, jsou v kánoních 1960—1992 a tvoří XX. titul čtvrté knihy kodexu (De causis matrimonialibus). Instrukce pak pro diecéšní soudy církevní, jak se mají projednávat žaloby na neplatnost manželství, byla vydána Kongregací svátostí 15. 8. 1936 (AAS, 1936, str. 313) a podle ní Ivo Benedetti napsal Ordo iudicialis processus canonici super nullitate matrimonii. Je možné, že nynější koncil některé věci zjednoduší, ale zatím platí toto. Když si alespoň výše uvedené kánony duchovní správcové přečtou, bude jim naprosto jasné, kdy a jak mohou některým postiženým „manželům“ pomoci a jest si přáti, aby při tom postupovali co nejmoudřeji. Neilépe si nechat vše mezi čtyřma očima vypovědět, zejména jak to bylo bezprostředně před sňatkem, při a po sňatku, mají-li k tomu mimo sebe alespoň dva svědky a pak bez nějakých slibů na úspěšný rozsudek jim lze pomoci vypracovat žádost na příslušný církevní soud (nebo ordináře), který k tomu potřebuje někdy dost dlouhou dobu (až 2 roky), než rozsudek vynese — buď uzná manželství za platné, nebo neplatné. Nejdůležitější však je, jak bylo napsáno výše, abychom co nepečlivěji přípravou na sňatek i příkladným vykonáváním liturgických obřadů manželským haváriím předcházeli.

ThDr. Jaroslav Kouřil

ČARODĚJNICKÉ PROCESY A UPÁLENÍ K. AL. LAUTNERA Z MOHELNICE

IV.

7. Poznámky k Lautnerovu procesu.

a) Proč dohnal J. Fr. Boblig na hranici právě děkana Lautnera? Někjaký zvláštní zisk z jeho procesu neměl. Uvážíme-li, že např. majetek K. Sattlera se čítal na 15 000 zl, nebyl děkan Lautner zvlášť bohatým člověkem, protože jeho majetek i se 453 zl 18 gr stólových poplatků za 5 let jeho nepřítomnosti v Šumperku činil 2570 zl 15 gr 2 den. Pro zajímavost si uvedme, že jen exekuce mohelnická stála 271 zl 10 gr a J. Fr. Boblig dostal za vyšetřování děkana Lautnera v letech 1680 až 1683 186 zl 4 gr. 1½ den. Odpověď na naši otázku nám dají Annály českomoravské provincie kapucínského řádu z r. 1685, podle nichž se tázal P. Krescentius děkana Lautnera, proč všechno popírá, když se byl předtím ke všemu přiznal. Děkan mu pravil: „Ego frequenter legi Delrionem, Sprengerum et alios de Magia scribentes authores, ut cum majore zelo contra vitium magiae concionari possem, et sci ex metu torturae haec omnia dixi, quae legeram.“ Tedy stavěl se zřejmě i veřejně proti strašlivé práci Bobligově, a proto musel být odstraněn. K podobným případům docházelo dříve i při čarodějnických procesech v Německu.

b) Byl nějak účasten na odsouzení děkana Lautnera Řím? Mnozí autoři tvrdí, že děkan Lautner se obrátil prosebným dopisem do Říma, ke všemu se přiznal, prosil o pomoc a sliboval polepsení. Byl prý odmítnut, jeho poprava prý byla doporučena jako odstrašující příklad a papežův zástupce se měl „in privato“ účastnit mohelnické exekuce. Psát nějaký podobný dopis papeži do Říma, to je cizí děkanu Lautnerovi, pokud jsme ho poznali. Vždyť i v dopise k biskupovi se k ničemu nepřiznával. Nejstarší zprávy o účasti Říma na Lautnerově procesu byly publikovány teprve r. 1814, tedy 129 let po Lautnerově smrti a o jejich hodnověrnosti stačí uvést, že neznají ani správný rok jeho smrti, uvádějí nesprávně rok 1684. „Historia Miglicena“ z r. 1727 nenapsala o Lautnerově procesu ani řádky, snad proto, že tato událost nesloužila městu Mohelnici ke cti. Autor díla „Continuatio Historiae Miglicenae“, odkud čerpaly své vědomosti tištěné zprávy výše zmíněné, vypráví začátky Lautnerova procesu podle archiválií z mohelnické radnice správně. Pro další osudy dlouhého procesu už nenašel v Mohelnici materiál, tož vypráví to, co se dověděl „nur von glaubwürdigen Leuten“ a pak dokonce cituje doslovné znění údajně papežova rozhodnutí. Autor psal asi v letech 1740–1750, tedy víc než 50 let po Lautnerově smrti, podle toho, co mu vyprávěli starší lidé, snad ještě účastníci strašné exekuce, kterou sledovali jako děti. A je možné, že v nádhře bohoslužebných rouch v kostele mohli v někom vidět nějakého vyššího hodnostáře, o němž se mohli domnívat, že přijel z Říma. Stejně bylo i možno zaměnit v ústním podání Lautnerovo psaní biskupovi za psaní do Říma. Kdyby opravdu se papež nějak exponoval v Lautnerově případě, pak by toho byl využil především sám Boblig, proti němuž se už tehdy začal zvedat odpor zejména mezi majetnými vrstvami obyvatelstva, a opřel by se o papežskou autoritu. Ostatně v dlouhém referátu o Lautnerově popravě se Boblig vůbec nezmiňuje o nějaké vzácné návštěvě. Kdyby existovala nějaká korespondence s Římem ve věci Lautnerova případu, pak bychom se s ní nutně museli setkat v odůvodnění rozsudku inkvisiční komise. Ta se dovolává jenom jakési konstituce Bonifáce VIII. a Innocence IV., to je 13. století! O nějakém rozhodnutí Innocence XI. nic neví! Stejně tak nelze nic podobného nalézt ani v rezervátech kroměřížského archivu, kde je uloženo mnoho desítek listin týkajících se Lautnerova procesu, jež byly dosud neznámy a jichž bylo poprvé použito v této studii. Z výsledku Kryštofa Hännsele z Osoblazy, který pomáhal v úteku rýmařovskému faráři J. Fr. Pabstovi, víme, že farář Pabst se chystal cestovat do Říma, aby u papeže došel ochrany před Bobligovým řaděním. Byl by se odvážil cestovat do Říma, kdyby byl papež nařídil popraviti děkana Lautnera jako odstrašující příklad?

c) Jaký byl postup mučení při výsledku obžalovaných z čarodějnictví na severní Moravě? Prvním stupněm byly palečnice, jimiž se drtily palce na ruku, nebo tzv. španělská bota, k zvýšení bolesti se bilo kladivem do šroubu. Druhým stupněm byla tzv. expanze nebo elevace. Obžalovaný byl přivázán, ruce dozadu, vytahován vzhůru po žebříku až ruce byly vyvráceny, mnohdy byly příčky žebříku pobity hřebíky. K zvýšení bolesti byl delikvent několikrát rychle spuštěn a opět vytažen. Přidávali závaží na nohy, aby byl vězeň víc napjat, nechávali ho delší čas viset a ještě navíc přikládali španělskou botu. Co to byla ta španělská bota, to vysvětluje Friedrich von Spee: „Přiložili na holení kosti, které jsou zvlášť citlivé, široký železný lis s ostrými zuby a šroubuje jej, krev stříká dokola, z masa je hotová břečka a bolest nevydrží ani nejsilnější chlap. Bojím se, že ve věci mučení předčítáme i starověké pohany.“ Třetím stupněm byl oheň. Hořící smůla na nahém těle nebo hořící svíčky pod pažďi nebo pod chodidly. V případě děkana Lautnera víme jen o palečnicích a z druhého stupně natahování na žebřík. O použití španělské boty se procesní akta nezmiňují. V Německu měli až 9 stupňů mučení.

d) K osobnosti šumperského děkana K. Al. Lautnera. Zmíněné už Annály českomoravské provincie kapucínského řádu z roku 1685 na str. 648 říkají: „Erat in Civitate Schenbergensi Decanus ab initio spectatae vitae et conversationis integerimae, nomine Reverendus Dominus Christophorus Aloysius Lautner, qui gregi sibi a Domino sibi conceditae morum exemplaritate et doctrinae salubritate optime praeftuit.“ A kronika kapucínského kláštera olomouckého z roku 1685 pod písmenem T (Deliquentes ultimo supplicio affecti) pod č. 4 říká o děkanu Lautnerovi: bonus alias noster patronus“.

Děkan Lautner byl dobrým knězem. Proto byl velmi oblíben u širokých vrstev svých věřících, býval milým a vítaným hostem na křtinách i svatbách, byl knězem lidovým. A byl knězem učeným. Prošel řadou vysokých učilišť, dosáhl gradu magistra na právnické fakultě ve Vídni a jeho knihovna, čítající 322 děl, je vzácnou ukázkou šíře jeho zájmů. Soupis jeho knihovny byl pořízen 4. 9. 1680 farářem z Kopřivné Jiřím Ignácem Čičatkou. Obsahuje z větší části knihy theologické. Jsou mezi nimi nejzávažnější autoři tehdejší doby. Jmenujme třeba Theologia moralis Pauli Laimani, ostrého bojovníka proti čarod. procesům, nebo výtečné dílo Manuala Controversiarum Martini Becanii. Sv. Augustin byl zastoupen svým Vyznáním, Meditacemi a traktátem o Nejsv. Trojici. Ze sv. Tomáše měl část jeho Theologické summy, z dalších autorů jmenujme aspoň Diviše Kartuziánského, Roberta Belarmina, Petra Canisia. Velká část jeho knihovny patřila pochopitelně i literatuře právnické, z klasiků byl zastoupen Plinius, Aristoteles a Euripides. Ze specialist, ilustrujících rozsah zájmů děkana Lautnera uvedme si např. Itinerarium Italicum, Ferdinandi Mendetz peregrinatio per Europam, Asiam et Africam, Le Thresor des Histoires de France, Historia Anglica, Grammatica Gallica, učebnice hebrejštiny, španělštiny a velmi zajímavou knihu Status et ritus Ecclesiae Graecae Christophori Angeli. Z magické literatury, která byla tehdy velmi rozšířená, uvádí se jen jedna kniha: Benedicti Pererij Tractatus de Magia. V závěru soupisu je ovšem uvedeno: „Diversi libri et libelli haeretici 42“, bez dalšího rozvedení. Jako farář v Osoblaze žádal K. Al. Lautner r. 1666 konsistoř v Olomouci o dovolení absolvovat heretiky. Musel se tedy obírat i jejich literaturou.

Děkan K. Al. Lautner byl knězem nevšedních kvalit, knězem bezúhonného a příkladného života. Setkáme-li se v literatuře s tvrzením, že měl poměr se svou hospodyní Zuzanou Voglickovou, pak můžeme říct, že je to výmysl liberálně buržoazních spisovatelů zpočátku tohoto století, kteří nevěděli, že ona žena byla vdaná a potřebovali do svého vyprávění nějakou lacinou pikantnost. Přes své vysoké vzdělání a bezúhonnost života musel se děkan K. Al. Lautner přiznat k věcem, kterých se nikdy nedopustil a musel zemřít strašnou smrtí, ač byl

úplně bez viny. Proč? Protože strašlivá pověra, na jejímž růstu ani někteří církevní představitelé nebyli bez viny, byla silnější než zdravý lidský rozum.

8. Kdo zavinil čarodějnické procesy?

Každý, kdo slyší o čarodějnických procesech, táže se, kdo to zavinil. A nejjednodušší odpověď zní: Církev. Vymyslela si Církev pověru o čarodějnicích a o převládající moci zlého ducha? Ne. Víme, že to je dědictví pohanských mystérií. A co Písmo sv.? Nenajdeme v něm jediného místa, kde by byla řeč o čarodějsství v tom smyslu, jak mu rozuměla lidová pověra, ale jedná se o zaklínače a hadače. A právě ze Starého zákona víme, že toto nebylo u Izraelitů trpěno (1 Král. 28, 9). Víme také, že Církev v prvních stoletích se stavěla proti pronásledování čarodějnic. Teprve když ve 13. stol. začaly být sektářské skupiny ztotožňovány s čarodějským, staly se čarodějnické procesy metlou lidstva. Prvním případem bylo upálení 183 katarů jako čarodějů 13. 5. 1239 v Mont-Aimé. Byly to právě proticírkevní proudy, jež zavinily rozšíření čarodějnických procesů. A papežové, biskupové a kněží, jako děti své doby nedokázali se zpočátku postavit proti. Víme, že i vzdělání laikové i panovníci plně věřili této strašlivé pověře. Např. pražská apelační komora nařídila, aby na Petrových kamelech byl postaven posvěcený kříž, aby tam ustalo řádění čarodějnic. Ale od začátku byli v řadách duchovenstva odvážní mužové, kteří se nebáli ozvat se důrazně proti této dáblské pověře. Ovšem, bylo jich málo. Je třeba uvést, že podstatný podíl na skončení čarodějnických procesů měl katolický kněz, jesuita Friedrich von Spee, jehož nedoceněné dílo *Cautio criminalis* bylo velmi poučným zrcadlem pro současníky a plamenným voláním na záchranu nevinných lidí. V závěru svého díla praví von Spee: „Hrůzy mučení dělají z nešťastnic čarodějnice, nic jiného. Nemluvím-li pravdu, nechť mě všemohoucí Bůh bleskem usmrtí. Právem volají všichni ti nevinní vrchnosti na Boží soud a já se k nim připojuji.“

V jakém smyslu můžeme hovořit o vině Církve na tomto zlu? Církev svým učením nijak nezavinila ani vznik ani rozšíření této strašlivé metly lidstva. Ovšem mnozí jednotlivci, údové Církve, natropili svým počínáním v tomto smyslu hodně zla. Vedle několika nemoudrých zásahů papežů byli to zejména mnozí prostí, málo vzdělání kněží, kteří zcela v duchu své doby (čarodějnické procesy jsou důsledkem strašlivé dobové choroby) šli „špatným příkladem v čele pomlouvačů a tlačalů. Jsou to právě oni, kteří vykřikují do světa, že všechno je zamořeno čarodějnicí a beze smyslu papouškují kdejaký tlach a pošetilost a cokoliv je kde nepříjemného, hned jsou hotovi to připsat k tíži čarodějnicím. A nakonec provádějí exorcismy, vykuřují domy, rozdávají posvěcené věci i jiné docela pověřené prostředky... kdyby kazatelé a kněží chtěli tasit proti jedovatým jazykům meč ducha, jímž je slovo Boží.“ Tato slova Friedricha von Spee, bezprostředního svědka, jsou zajisté spravedlivým hodnocením skutečnosti v německých zemích. U nás nelze v čarodějnických procesech losinských a šumperských se doopravdy exponoval jedině sobotinský farář Schmidt. Děkan Lautner musel zemřít, protože se stavěl proti této strašné pověře, jeho spolužák dr. Winkler z Mohelnice se vzdal svého místa ve vyšetřující biskupské komisi. Farní archivy na Šumpersku a Zábřežsku, s výjimkou Velkých Losin, mlčí o čarodějnických procesech. Nenajdeme nic ani v dochované farní korespondenci ze 17. století.

Vedení čarodějnických procesů se stalo výhradně záležitostí vrchnosti, která si z nich dovedla udělat výnosný obchod. Přesvědčivé to dokazují právě čarodějnické procesy na sev. Moravě. J. F. Boblig psal knížeti Lichtensteinovi, že propustil z vězení Zuzanu Prosigerovu, protože se dobrovolně a úplně přiznala, jmenovala řadu spoluviníků a nemá žádný majetek, z čeho by se mohl proces zaplatit. Kníže mu jeho jednání schvaluje a nařizuje mu dokonce, aby před zatčením poslal se jmény podezřelých také soupis jejich majetku. Všecky Bobligovy rozsudky v procesech losinských potvrzovala apelační komora v Praze, v procesech šumperských kníže

Lichtenstein. Jak se obohacovali členové soudního tribunálu, poznáváme z procesu bývalého šumperského purkmistra Kašpara Sattlera. Člen soudního tribunálu Fr. Ferd. Gaup koupil z jeho majetku jeden dvůr za 500 marek, zatím co jeho cena byla 1500 marek. A dědicové po nešťastném bývalém purkmistrovi museli také zaplatit všechno, co slavný inkvisiční soud snědl a vypil. A nebylo toho málo: půl teleta, jeden a půl skopce, 2 jazyky, 36 ptáků, ústřice, kuřata, kapouny, vejce, sýry, citróny, 53 mázů vína a sud piva.

Bylo-li u mnohých čarodějnických soudců přesvědčení, že upalováním čarodějnic přispívají k dobru lidské společnosti, J. Fr. Boblig mezi takové určitě nepatřil. Jeho bohatá korespondence a především jeho chování při mučení nevinných lidí představují nám J. Fr. Bobliga jako fanatika, jako člověka podlého, hrabivého, zlého, prostě „dávla v lidské podobě“. Pokud by nestačil výmluvný případ děkana Lautnera, ještě dva další. Obžalovaná Eva Umlaufová z Nového Malína (Frankštát), obvinila samého Bobliga z čarodějsství. Nepřestávala i na mučidlech tvrdit, že byla s ním na Petrových kamelech. Byla proto ve vězení zardoušena a bylo oznámeno, že jí zlý duch zlámal vaz. Případ Jana Přerovského, bohatého mydláře ze Šumperka: byl zatčen a mučen. Jeho bratr Alexander byl převorem kartuziánů v Králově Poli v Brně, psal ihned císaři do Vídne, marně. Konečně při osobní návštěvě dosáhl aspoň toho, že císař nařídil: nesmějí Jana Přerovského popravít, pokud by se sám a bez mučení nepřiznal a vlastnoručně přiznání nepodepsal. Nu a J. Fr. Boblig toto přiznání i podpis na něm získal pod slibem propuštění. Pak 14. 4. 1684 J. Přerovského klidně upálil. Také tu zároveň poznáváme, že nebylo pomoci zámožnějšímu člověku, když se dostal do spárů tohoto krvežíznivého čarodějského soudce. Nepomohlo nic, ať se přiznal nebo nepřiznal. Jindřich Pešek, šumperský radní, byl sedm let ve vězení, nepřiznal se k ničemu přes všechny tři stupně mučení a přece byl upálen r. 1692 jako jeden z posledních na severní Moravě.

J. Fr. Boblig odešel ze Šumperka r. 1695 jako osmdesátiletý stařec. Jako nevíme nic bližšího z jeho mládí, známe jen jeho rodiště a víme, že ve Slezsku upaloval čarodějnice, tak také nevíme nic o jeho dalších osudech. Jeho odchod znamenal prakticky konec upalování čarodějnic na sev. Moravě. Olomoucký biskup se nedíval na Bobliga nikdy příliš přívětivě. Jeden příklad: Když nechtěl dovolit zatčení rýmařovského faráře Pabsta, protože výpovědi obžalovaných čarodějnic ve Velkých Losinách si vzájemně odporovaly, namítal mu Boblig docela vážně, že farář Pabst nemusel být přítomen na Petrových kamelech osobně, ale mohl být zastoupen pomocí zvláštního dáblského privilegia jinou osobou. I dokonce vrchnost začala ztrácet zájem na čarodějnických procesech. Přes to, že Boblig vybíral bohaté lidi, kolikrát i chudáci úpěli ve vězení jako čarodějníci. A takové procesy pak musela platit vrchnost. A konečně nálada lidu byla velmi opoštělá. Jestliže v tomto zločinu nevíry, ale pověry hned zpočátku nabyly vrchu pohnutky hospodářské, tytéž příčiny to byly, které nakonec nejvíc přispěly ke konečnému zániku této strašlivé metly evropského křesťanstva.

P. Václav Medek

Prameny:

- Státní archiv Brno, pobočka Kroměříž, Spiritualia, Šumperk.
- Okresní archiv Olomouc, fond město Olomouc, stará registratura.
- Okresní archiv Šumperk, fond farní úřad Velké Losiny.
- Fr. von Spee, *Cautio criminalis* oder rechtliches Bedenken wegen der Hexenprocesse, Výmarn 1939.
- Literatura:
- Fr. Harrer, *Geschichte der Stadt Mährisch-Schönberg*, Šumperk 1923.
- J. Janssen — L. Pastor, *Geschichte des deutschen Volkes VIII*, Herder 1924.
- L. Pastor, *Geschichte der Päpste im Zeitalter der Renaissance III*, Herder 1926.
- A. Pilař, *Moraviae historia politica et ecclesiastica III*, Brno 1787.
- G. Schnürer, *Kirche und Kultur im Mittelalter II a III*, Paderborn 1929, 1930.
- Schriften der historisch-statistischen Sektion, Christian d'Elvert, Band XII, XIV, Brno 1856, 1865.
- J. Svatek, *Kulturhistorische Bilder aus Böhmen, Videň 1879*.
- Ed. Teichmann, *Renaissance und Hexenwahn, Zábřeh 1932*.
- G. Wolný, *Kirchliche Topographie von Mähren IV*, Brno 1882.

ZÁVĚR MEŠNÍHO KÁNONU

Po vzpomínce na zemřelé, v Pánu zesnulé, vzpomene kněz - celebrant ještě také na sebe. Vrací se takřka zase z očiště k sobě a ke všem kolempřítomným, vrací se mezi živé a proto s pozdviženým hlasem se modlí, bije se v prsa: „*Nobis quoque peccatoribus!* I nám hříšným služebníkům svým, kteří doufáme v hojnost slitování tvých, rač udělití nějakého podílu a společenství se svými svatými apoštoly a mučedníky ...“ Je to tklivá modlitba, upřímná, plná pokorné lítosti, ve které prosí sloužící kněz, aby ovoce mše svaté bylo přivlastněno též živým, zvláště liturgovi a přítomným na přímluvu světců a světic, kteří svými velikými obětmi získali u Boha velikou přímluvou moc. A po této modlitbě zahajuje celebrant závěr mešního kánonu a uzavírá nejkrásnější část mše sv.

Všechny milosti, za které liturg dosud prosil, chce Církev dosíci od Boha Otce skrze Ježíše Krista. Proto uzavírá kánon mešní vznešeným vzýváním: „*Per quem haec omnia*“ (chléb a víno) ... „*semper creas*“ ... stvořuješ a v úrodě zemské dáváš, „*sanctificas*“, žehnáním při ofertoriu a v kánonu posvěcuješ, „*vificas*“ — při konsekraci nadpřirozeně oživuješ, „*et benedicis*“ a činíš je pramenem bohatého požehnání, z něhož čerpáme při hostině eucharistické, proto „*et praestas nobis!*“ — Vrcholným účelem krvavé oběti na kříži bylo oslavení trojjediného Boha, jak vyplývá z velekněžské modlitby Pána Ježíše (Jan 17, 1–26). — Tentýž výsostný účel má i oběť nekrvavá. Proto zakončuje Církev veliký kánon mešní velebnou doxologií: *Per ipsum* — skrze Ježíše Krista — *et cum ipso* — skrze Církev svatou ve spojení s mystickým tělem Kristovým — *et in ipso* — skrze jeho tajemné spojení s Církví — uskutečňuje se svrchovaná oslava omnis honor et gloria Sanctissimae Trinitati! Ono „*gloria in excelsis Deo*“, které zpívali andělé nad betlémskou krajinou při narození Páně a které my stále znovu se modlíme a zpíváme ve velké i malé doxologii při mši sv. a při modlitbě sv. denního oficia!

Omnis honor et gloria Sanctissimae Trinitati! Ono „*gloria in excelsis Deo*“, které zpívali andělé nad betlémskou krajinou při narození Páně a které my stále znovu se modlíme a zpíváme ve velké i malé doxologii při mši sv. a při modlitbě sv. denního oficia!

Abychom rozšiřovali čest a slávu Boží, proto jsme šli do semináře, proto přinášíme oběti každý den, proto oslavujeme Boha Trojjediného, den co den a neděli co neděli, každý svátek svými modlitbami děkovnými, velebicími, prosbami a usmiřujícími, svým liturgickým zpěvem, nejsv. obětí a pobožnostmi. Proto konáme své skutky duchovního a tělesného milosrdenství, proto pracujeme neúnavně na vinici Páně k blahu časnému i věčnému a pokoji a míru našich bratří a sester. Není vždy lehké žít a pracovat ad maiorem Dei gloriam, práce naše jsou někdy těžké, avšak máme při nich velikou podporu a všemocný prostředek: *per ipsum* et *cum ipso* et *in ipso!* Máme Pána Ježíše mezi námi.

Per ipsum! Skrze něho přinášíme Otci nebeskému veškeru chválu a slávu! *Omnia opera Domini benedicunt Domino. Laudant et superexaltant eum; aquae omnes, sol et luna, stellae caeli, imber, dešť* (co by bylo, kdyby nepršelo) —

NÁPLŇ ŽIVOTA

Letošní Erasmova cena města Rotterdamu byla udělena prelátu prof. dr. Romano Guardinimu za vynikající kulturní a pedagogické zásluhy. Jméno tohoto významného křesťanského myslitele není neznámé ani u nás. Mnozí čeští čtenáři vděčně vzpomínají překladů některých Guardiniho drobných publikací a článků, které vycházely již před válkou v staroříšské edici Josefa Florianiana i jinde. Připomeňme jen výklad liturgických svátostí *Posvátná znamení*, knížku hlubokých meditací *O živém Bohu*, nebo ve světové psychopatologii dnes již klasický výklad melancholie *Těžkomyslnost a její smysl*. Pokusíme se nyní v největší stručnosti přelstít život a dílo tohoto předního současného katolického teologa, filosofa a vychovatele, který se letos dožívá již sedmdesátí sedmi let.

Každý, kdo se blíže seznámí s neobyčejně čistým a průzračným slohem Guardiniho knih, s pozoruhodnou schopností prostě a zároveň nuancovaně formulovat složitě myšlenkové postupy, pocítí, jak hluboko je spojen s duchovní tradicí a myšlenkovým stylem své první, románské vlasti. Avšak několik dětských let v rodné Veroně vystřídá pak již celoživotní pobyt v Německu, kam se jeho rodina přestěhovala — tak se uskutečňuje neobyčejně plodná syntéza s duchem německé vzdělanosti, jejíž známou solidnost a schopnost pečlivého systematického rozlišování si osvojuje Guardini na německých školách, zejména v rušné pracovní atmosféře, kterou okolo sebe vytvářel myšlenkově i metodologicky skvěle nadaný fenomenolog Max Scheler. Guardini studuje přírodní vědy, práva a konečně teologii; po vysvěcení působí několik let v duchovní správě, ve dvacátých a třicátých letech přednáší o filosofii náboženství a katolickém světovém názoru na universitách ve Vratislavi a Berlíně. Významný je též jeho vztah k hnutí mládeže. Působí v něm jako duchovní vůdce, koná přednášky a vede exercicie. Když nacistický režim krátce před válkou ruší jeho katedru na berlínské universitě, odchází jako soukromý učenec do Švýcarska. Od roku 1950 žije trvale v Mnichově, kam byl povolán přednášet na filosofickou fakultu. Pozoruhodné jsou v tomto poválečném období též jeho příležitostné přednášky a rozhlasové projevy, věnované problémům současné dějinné situace; Guardini se v nich obrací ke svým německým spoluobčanům často s důtklivým varováním před svůdným

opojením hospodářským titanismem, který spojen s expansivní politickou koncepcí, připravil Německu i celé Evropě v nedávné minulosti již tolik trpkých rozčarování. Tato vytrvalá snaha zdomácnit v Německu schopnost střízlivého posuzování současnosti a mravní odpovědnost za udržení mírových vztahů mezi zeměmi, byla oceněna již před několika lety, kdy Guardini obdržel mírovou cenu německých vydavatelství.

Charakterisovat a být jen stručně jeho vědecké dílo, není snadné; již svým rozsahem přesahuje obvyklá měřítká. O myšlenkovém dosahu pak svědčí ta okolnost, že ve většině oborů, k nimž Guardini některým spisem přispěl, jsou jeho díla již obecně považována za klasická. Jsou tu především četné publikace teologické a filosofické, z nichž jmenujme alespoň tři nejvýznamnější: *Die Offenbarung*, jež analyzuje vztahy mezi přirozenou religiositou a výslovným zjevením v Písmu; *Welt und Person*, které je soustavným shrnutím mnohaletých studií z oblasti křesťanské antropologie; sem patří konečně i trojice pronikavých fenomenologických rozborů *Freiheit, Gnade, Schicksaal*. Ve všech těchto pracích jde především o to ukázat, že přirozený svět není do sebe uzavřenou soustavou, nýbrž obsahuje všude předběžné osnovy, které předpokládají a anticipují svět milosti. Přirozenost má zvláštní strukturu, můžeme ji označit jako asymetricky dialektickou; je tu předně tendence konstituovat se jako definitivní celek, nesený sám sebou, takže milost se jeví něčím zásadně odlišným a nesamozřejmým; zároveň však — a to ukazuje Guardini se zvláštním důrazem proti hlediskům reformační teologie — se přirozenost na všech svých diferencovaných úrovních vztahuje k akci vedené odjinud, k akci, která jí v posledku vůbec založila a nadále otevírá perspektivy její vnitřní vývojové dynamice. Fenomenologicky vzato je tento stav věcí dostupný již přirozenému lidskému posouzení světa, jak o tom svědčí tzv. náboženská zkušenost lidstva i myšlenková práce velkých filosofů; konečné vysvětlení však dává teprve křesťanské zjevení, které je ovšem — jako božská epifanie — rovněž milostí.

K této skupině prací přiřadíme též knihu *Der Herr*. Tyto úvahy o životě a osobě Ježíše Krista nechtějí být novou christologickou teorií; vyrostly na podkladě ká-

každá kapka zlato — *et ros et colles*. Česká krásná krajina, litoměřické Středohoří, kde dílím uprostřed meruňkových hájů a sadů, zahrad a strání! Také my oslavujeme trojjediného Boha. „Nebesa vypravují slávu Boží a dílo rukou jeho zvětšuje obloha.“ *Et Angeli Domini benedicunt Dominum suum velebným „Sanctus, sanctus, sanctus Dominus Deus Sabaoth!“ Et filii hominum benedicunt et sacerdotes* — a to jsme my! Jak slabá a chabá se nám zdá a skutečně jest naše chvála, když pozorujeme všechno to vedlelo Hospodinovo, jak je ličí chvalo zpěv tří mláďenců v peci ohnivě. Vzpomeňme si na to, když běháme při malé elevaci na konci kánonu sv. Hostií do ruky, děláme pět křížů nad kalichem a říkáme, modlíme se při tom: *Per ipsum* ... Ano, skrze Pána Ježíše, *per ipsum* nabývá naše slabá a chabá a malá sláva a chvála Bohu vzdávána neskonale hodnoty a neskonaleho významu v očích trojjediného Boha ... *Per ipsum* vzdáváme nejsvětější Trojici nejen srchovanou čest, nýbrž také nejdokonalejší dík, který Bohu přísluší zvláště za všechny milosti, které nám Bůh prokázal a prokazuje v našem povolání a kněžském poslání. Vere dignum et justum est ... nos Tibi gratias agere ... *Per ipsum* Jesum vzdáváme Bohu dokonalou chválu, *per ipsum* dokonalé díky, *per ipsum* nejúčinnější smír za naše hříchy a *per ipsum*, qui semper intercedit pro nobis, vysíláme k Bohu při prosebné oběti své snažné prosby v neskonale důvěře, že budeme touto protekcí Syna Božího vyslyšeni na základě příslibu: „Zač budete prositi Otce mého ve jménu mém, dá vám.“ — *Per ipsum* et cum ipso ... ve spojení s Pánem Ježíšem v životě i práci. Žít jak On žil, jak mužové charakterní dle ctnosti jeho Božského Srdce plné pokory a lásky, *humanitatis* et *benignitatis*. Učit jako On — *non doctrinam nostram, sed doctrinam Eius*, ne své výmysly, nýbrž to, co učil On, kázat a hlásat ne názory své, nýbrž co hlásá On skrze Církev katolickou, která jest *corpus Christi mysticum*. Hledat jako dobrý pastýř, získat duše pro věčnou blaženost, býti jim lékařem, hojit rány, které život zasazuje, být těшитelem zarmoucených, být oporou stísňených, být pomocníkem životem unavených jako Ježíš Kristus, *cum ipso* ... Et in ipso, ve spojení s ním milostí posvěcující. *De plenitudine eius nos omnes accipimus!* Z plnosti jeho jsme všichni obdrželi milost stavovskou i pomáhající, modlitbou, meditací, duchovní četbou, zpytováním svědomí generálním i partikulárním a častou svatou zpovědí si udržujeme milost posvěcující.

Při této malé elevaci činíme pět křížů svatou Hostií nad kalichem. Proč? Na znamení, že bez kříže a bez křížů to nikdy a nikde nejde. I když pracujeme *ad omnem Dei honorem et gloriam* ... *per ipsum* et *cum ipso* et in ipso; neuhneme se křížům, obětem, těžkostem, obtížím! Bez kříže bychom ani nemohli býti dobrými učedníky Toho, jenž pravil: „Kdo chce býti mým učedníkem, zapři sebe sám, vezmi denně svůj kříž na sebe a následuj mne.“ Při mši sv. obnovujeme oběť Pána Ježíše na kříži. *Crux salus nostra et spes nostra unica*. Budeme-li s Kristem přinášeti oběti, budeme i jako On jedenkrát oslaveni. Naše heslo do budoucna: *Per ipsum* et *cum ipso* et in ipso sit Tibi Deo Patri Omnipotenti in unitate Spiritus Sancti *omnis honor et gloria* ... K nebesům, k výšinám se snažme ubírat i bratry a sestry své k nebeským výšinám věstí! *Ad caelestia tendentes et alios adducere intendentes* ...

ThDr. Karel Sahan

zání při nedělních bohoslužbách a obrací se hlavně k široké obci věřících. Co Guardini systematicky promýšlel při jiných příležitostech, vrací se tu znovu jako prostě vyslovená moudrost, ověřená školou Pisma.

Širokou pozornost si zjednaly též četné práce, které interpretují některé významné postavy evropských kulturních dějin a jejich dílo. Guardini vychází vždy z pečlivého rozboru dochovaných textů, a přece nejsou tato pojednání nezaujatými referáty o výsledcích badatelské práce, nýbrž plody živých setkání a dialogů s velkými mysliteli a básníky. Z nich jsou to především Platon, Augustin, Dante, Pascal, Hölderlin, Dostojevský a Rilke.

Jsou tu dále dvě významné filosoficko-historické studie z poválečné doby: *Ende der Neuzeit* a *Die Macht*. Tyto práce, podobně jako ostatně i jiná autorova díla, byly vydány také v Německé demokratické republice; uplatňuje se v nich nesmlouvavá Guardiniho snaha odhalovat v nadcházející době hlavně ty složky, které podněcují křesťana k zralejšímu a odpovědnějšímu pojmání světa. Současně sociologické přesuny mění člověka stále více v nositele složitě odstupňovaných funkcí společenského organismu. Zaniká stará kultura izolovaných harmonických osobností, jejíž poslední představitelé odcházejí z generací dnešních osmdesátníků. Zároveň se však otevírá lidské personalisaci nová perspektiva. Mohli bychom ji vyjádřit takto: nikoli již osobnost, formující život z vlastní soukromé iniciativy, ale lidská osoba, jejíž důstojnost tkví právě v nezastupitelné svobodě včlenit se pohotově do společného díla. Také ve vztahu člověka k okolní skutečnosti dochází k zásadní proměně: nejen lidé, ale celá příroda se odhaluje stále více z oné stránky, kde je přístupna abstraktní pojmové systematické, která je počátkem všeho ovládnutí. Stává se stále poddajnějším materiálem pro lidský zásah, a ztrácí tak právě svou „přirozenost“, která byla kdysi na počátku novověku pro takového Giordana Bruna nebo Goetha plná numinózního kouzla. Moderní člověk si nechce zaclánět zrak předběžnými symbolickými interpretacemi středověkého chápání světa, ale ani novověkou panteistickou lyrikou. Heroické dílo technické, o něž jde především, vyžaduje zcela zvláštní vystřízlivění ducha a při vši polymorfnosti současného života něco, co bychom nazvali moderní askézí myšlenkovou i prožitkovou. V tomto rozhodnutí brát svět právě a jenom

tak, jak se kritickému pohledu nabízí, může být uložen i velký kus pravé zbožnosti; je třeba v něm toliko vytrvat až do konce. Vůle musí být dosti silná a zrak dosti bdělý, aby pronikly celou pravdu; tou je však beze sporu skutečnost, že člověk je za své panství odpovědný. Jen touto cestou lze znovu soustředit tak nebezpečně odcizené technické aktivity k jejich pravému poslání: ovládnout stvoření a navrátit je do rukou Božích. Spoléhat se na přírodně-historickou spontaneitu, ať už pojatou jakkoli, znamenalo by za těchto okolností jen novou a nebezpečnou regresi k mýtu. Sem ostatně ukazují i hluboká slova jednoho z prvních myšlenkových představitelů tohoto období, Karla Marxe, že „lidé si dělají dějiny sami“. Svoboda, vázaná odpovědností, se tak jeví nejen aristokratickou výsadou člověka, ale především první podmínkou jeho existence, a jak je dnes ve věku atomové energie vidět stále jasněji, dokonce i existence prostě biologické.

Konečně ještě připomeneme celou řadu Guardiniho prací zaměřených spíše prakticky-pedagogického. Patří sem text duchovních cvičení, výklad modlitby Páně, pobožnost Křížové cesty, malá škola modlitby, kniha o přípravě na mši sv., soubor dopisů o sebevzdělání, adresovaných mládeži a řada dalších drobných i větších prací, které usilují o prohloubení duchovního života věřících, zejména jeho stránky liturgické. Náboženský život člověka je přístupný mnoha zneužitím, jejichž následky jsou pak hrozné: společenský konservativismus, sentimentalita, záliba v estetickém prožitku, touha po sebeuplatnění a nejrozmanitější druhy duševních projekcí, vlastností, kterých je kolem nás i v nás samých tak hojně, znetvořují poctivý vztah k Bohu a podřizují jej svým cílům. Je zde třeba neustálého třibení a pečlivého „rozlišování duchů“. Guardiniho knihy jsou takovou školou křesťanské střídlivosti v duchovním životě; učí především tomu, co se prastarou křesťanskou tradicí modlitby osvědčilo jako nejdůležitější. A tím se také — závěrem — dotýkáme rysu, který je na Guardiniho osobnosti nejpodivuhodnější: při vši nejjemnější kultuře a překypujícím myšlenkovým bohatstvím je to úsilí uskutečňovat především to, co má tvořit prostou a každodenní náplň křesťanova všedního života.

Miloš Černý

Radostná doba vánoční bývala i hudebním skladatelům vhodnou příležitostí, aby — odkládající poněkud slavnostní okázalost církevní mluvy — oslavovali narození Jezulátka projevy tentokrát prostými, plnými však něžné poesie, aby se tak vánoční hudba stala přístupnou a srozumitelnou i nejširším kruhům. V této snaze znamenitě vynikli zvláště čeští skladatelé předcházejících dvou století. Vznešenost mešního hudebního projevu a obvykle umělou hudební řeč zaměňovali za prosté, nehledané a lidový zpěv napodobující melodie. Používali k tomu českých textů o jednoduchých formách se srdečným, často až naivním obsahem. Katolická Církev, majíc vždy porozumění pro potřeby ducha a srdce svých dítek, přehlížela s mateřskou shovívavostí radostné, ba leckdy až bujně veselí, jež v tom čase v důsledcích uvolněných hudebních forem i textů a výrazových prostředků vnikalo do chrámů. Velká část vánoční hudby z 18. století vykazuje ráz lidových zpěvů, napodobuje táhlé melodie pastýřského rohu, pastorální zvuky šalmajů, flétny, zvony, ba i ptačí cvrlikání, což vše vyvolávalo utěšenou náladu u posluchačů, jímž tyto prostinké projevy v prostředí jindy cos podobného nepřipouštějícím, byly událostí zvláště vzácnou, milou a vítanou.

Představitelem hudby tohoto rázu je v první řadě Jan Jakub Ryba, dodnes proslulý hlavně svým ustavičně znovu reprodukováným dílem „Česká vánoční mše“, skladba plná svěžího, jarého naturalismu a upřímně boдрého nadšení. Jinými mateřským zpěvem srdce jímajícími skladateli vánoční hudby jsou: Gregora, Marhola, Mašek, Max Kníže, Kolečovský, Reichenau, ba dokonce i sám Fr. X. Brixi, jenž do vánočních pastorel už vnesl mnoho nového uměleckého ducha. Dlouhou řadu dalších jmen našich domácích skladatelů vánoční a pastorální hudební tvorby — většina z nich byli regenschori a kantoři — uzavírá poč. 19. století Führer, Horák a Lábler.

Později nastala reforma duchovní hudby zasáhla nově zpřísněnými požadavky též vánoční hudbu, a postavila tak skladatele před nesnadný úkol: zhudebnit mohutný text liturgický v jeho velkolepém rozmachu a slavnostní vznešenosti, zachovat však přitom i lidový pastorální tón. Českým komponistům se dařilo vyřešit situaci úspěšně; zvláště zde sluší vzpomenout vynikajících děl F. Z. Šküherského, Karla Steckera, Josefa Foerstra, Pavla Křížkovského, Josefa Nešvery, regenschoriho Hrušky, J. L. Belly, Ceinera a Horníka, Říhovského a Vendlera; posléze zvláště J. Herle, Jar. Kříčka, Fiedler, Boh. Jeremiáš, Wiedermann i J. B. Foerster a Vítězslav Novák.

Tak minulé a současná generace našich domácích skladatelů podala úspěšný důkaz o správném pochopení daného úkolu. Jejich díla zaplnila v čase vánočním chrámové kruchty a oslavují Narození Spasitele způsobem důstojným i půvabným. Vánoce byly vždy mocným podnětem a vítanou příležitostí k mimořádně hojné i rozmanité tvorbě v české hudbě. -R. Š.-

Zrození Vykupitele

Vlasatice
neznačily naše cesty,
neslyšeli jsme
andělský zpěv,

jen srdcem vedení,
s touhou se plahočice
chmurami adventních dní,
jsme našli ten chlév —
Dítě plakalo
v náručí ješit.

Rozpačité ruce sepjaté,
pokorné hlavy na prsou,
jsme na kolena klesli.

Králové kladli
dary k jesličkám,
pastýři zpívali
a venku
koruny stromů
se kymácelly
sem a tam,

a pokoj lidí dobré vůle
do srdcí padal
jak mana.

Idylo vánoc!
Nad Dítětem
tvář uplakanou štěstím
sklonila Panna —

Otevřená země
vydala Spasitele,
jásej, stvoření,
o vykoupení pros!

Tak šťastni byli všichni,
jen nám v radosti kvas
misl přísadu zlou
prorokův hlas:

Zbodli ruce mé a nohy mé
a o oděv můj metali los...

SOUSTŘEDĚNÍ

Soustředění předně znamená, že se člověk uklidní. Obyčejně je mnohostí věcí zmítán sem a tam, vzrušován přátelskými či nepřátelskými dojmy, obléhán touhami a obavami, starostmi a vášněmi. Neustále se namáhá, aby něčeho dosáhl nebo něčemu zabránil, aby něco získal nebo něčemu čelil, budoval či ničil. Člověk neustále něco chce; a chtít něco znamená být na cestě, k nějakému cíli či od nějakého nebezpečí. Tak je tomu, co je člověk člověkem, a u novodobého člověka obzvláště. Rád se označuje za bojovníka a tvůrce; v tom má ale jen z poloviny pravdu. Stejně správně, ba ještě správněji by se mohl zvat neklidným, neschopným prodlením a zahloubáním, spotřebovávajícím lidi, věci, myšlenky a slova bez počtu, a přesto stále neukojeným; člověkem, jenž ztratil do značné míry styk s jádrem a středem, jenž je se vším svým věděním a dovednostmi vydán na pospas náhodě. Tento člověk se má modlit — je toho vůbec schopen? Jenom tehdy, když se vymaní ze své úspěšnosti a uklidní se.

Musí se tedy oprostít od tčejících žádostí a obrátit se k tomu, co je v této chvíli jedině důležité. Musí uvolnit napětí své vůle a říci si: „Nyní nemám na práci nic jiného, než se modlit. Příštích deset minut“ — nebo kolik času si stanovil — je určeno jen tomu. Všechno ostatní jde stranou. Nyní jsem zcela volný a jen k tomu zde.“ A v tom musí být upřímný. Člověk je totiž lstivý tvor, a lest jeho srdce se ukazuje především v náboženské oblasti. Začne-li se modlit, vítá se ihned

— vyvoláno jeho vnitřním nepokojem — něco jiného, co chce být vykonáno. Všechno možné, práce, rozhovor, obstarávání, ujištění se o něčem, noviny, kniha se mu zdá důležitější, a modlitba mu připadá jako čistá ztráta. Jakmile však kvůli tomu modlitbu přeruší, je zde na jednou času, kterého bylo předtím tak málo, úplný nadbytek a člověk jej vyplývá na nejzbytečnější věci... Soustředit se znamená překonat tento klam vnitřního rozptýlení a uklidnit se; osvobodit se od všeho, co sem nepatří a dát se k dispozici tomu, který je nyní jedině důležitý, totiž Bohu.

To, oč se jedná, můžeme též vyjádřit tak, že člověk by měl být plně přítomen. Jakmile se hotoví k modlení, žene ho to někam jinam. Tomuto puzení může vyhovět tím, že vstane a odejde, třeba do vedlejší místnosti, na ulici či do obchodu; nebo tím, že vyhlédne z okna, chopí se knihy nebo začne myslet na něco jiného, na lidi, na služební záležitosti či cokoli takového. Stále ho vnitřní neklid odvádí od onoho místa, na němž záleží, totiž od povinnosti současné chvíle. Je to místo, kde „jde do tuhého“ a kde je třeba vytrvat, kde vlastní já je oslovováno živým Bohem, místo poslušnosti. Ticho, které si toto místo žádá, je člověku nepohodlné, takže odtud utíká. Neustále prchá před posvátným „zde“, kam vstupuje modlitba a kde je jedině jeho „pravé místo“. Někdy se zdá, jako by člověk, čím jistěji se zmocňuje světa, tím více ztrácel své pevné vlastní místo v něm.

Chce-li se člověk modlit, musí se z rozptýlenosti ve věcech vrátit k sobě a stát se přítomným. To je obtížné, protože jen velmi zřídka cítí před sebou člověk něco

ROZJÍMAVÝ PŘEKLAD ŽALMŮ

ŽALM 17. DĚKOVNÁ PÍSEŇ ZA PODIVUHODNOU BOŽÍ OCHRANU

Žalm vznikl v době největší Davidovy slávy. David se ohlíží zpět po svém životě a vidí ve všem Boží přízeň. Pán ho vedl tvrdou školou života, ale dal mu milost pokory a věrnosti. Žalm se myšlenkově dělí na tři části.

Rozdělení myšlenek:

- I. Hrůza Božího hněvu.
 - a) Pane, miluji tě,
 - b) Tys mne zachránil.
 - c) Bouře v přírodě obrazem Božího hněvu.
- II. Jak Bůh soudí a jak odplácí.
 - a) Bože, mne jsi nejenom zachránil,
 - b) ale vynahradil jsi mi všechny útrapy, protože jsem vždy usiloval o Boží zákon,
 - c) vždy ty, Pane, jsi spravedlivý!
- III. Vítězem s Boží pomocí.
 - a) Jen Bohu mám co děkovat
 - b) za ochranu, za vítězství, za upevnění trůnu,
 - c) „proto tě, Pane, budu oslavovat ...“

1. Sbormistru od Pánova služebníka Davida. Ten pěl slova této písně Bohu, když ho Bůh vysvobodil z moci všech jeho nepřátel, i z ruky Saulovy.
2. Tehdy řekl:

I. Hrůza Božího hněvu

Miluji tě,
Pane,
moje sílo,
Pane,
tys má skála,
můj hrad,
můj osvoboditel!

3. Můj Bože,
tys můj skalní útes, kam se uchyluji,
jsi můj štít,
jsi mé útočiště!

4. Chci vzývat Pána,
on chvály zaslouží,
a zbavím se svých nepřátel.
 5. Sevřely mne příboje smrti,
zděsily mne zhoubné přívaly,
 6. sešněrovala mě osidla podsvětí,
smrt mne zachvátíla svými tenaty.
 7. Ve své trýzni jsem vzýval Pána,
křičel jsem k Bohu svému,
on uslyšel můj hlas ze svého chrámu,
můj křik dolehl k jeho sluchu.
 8. I zatřásla se a zachvěla země,
horstva se rozkolísala v základech,
třísťila se.
Pán vzplanul hněvem:
 9. z jeho obličeje vycházel dým
a plamen jeho úst vše spaloval,
vše jím zřefavělo na uhel.
 10. Nachýlil oblohu
a sestupoval
s mrákotnou temnotou pod nohama,
vznášel se na cherubech,
rozletěl se
a snesl se na křídlech vichru.
 12. Tma mu byla rouchem,
zahalil se do temných vod,
do hustých mračen.
 13. Od blesku jeho vzezření
vzplálo řeřavé uhlí,
 14. a Pán z nebe zaburácel,
Nejvyšší dal zahřmít svému hlasu,
 15. vypouštěl své šípy
a rozmetával nepřátele
za hromu a blesku,
až je rozprášil.
 16. I ukázala se dna oceánů,
základy země tu stály obnažené.
- To Pán pohrozil,
to zavanul dech jeho hněvu!

tak určitého a bezprostředně naléhavého, co ho uchvacuje natolik, že se stane skutečně přítomným a setrvává na místě. A přece záleží všechno na tom, aby to dokázal a byl přítomen celým nitrem.

Dalo by se poukázat na původní smysl slova „soustředění“, které vlastně znamená sjednotit se kolem svého středu. Pohled na náš život ukáže, jak málo jsme toho schopni. Museli bychom mít v sobě pevné jádro, které by neslo mnoholetý život, střed, z něhož by vycházelo a opět se navracelo veškeré naše jednání, řád, který by odlišil důležité od nedůležitého, účel od prostředku a který by vykazoval rozličným činnostem a prožitkům přiměřené pořadí; pevné místo, jež by přetvořilo změny a v nich se rozvíjelo, jež by zřetelně ukázalo kým vlastně jsme a způsobilo, že by každý věděl, čeho se od nás může nadít. Jak málo všeho toho máme — a což teprve my, lidé novověku, srovnáme-li se s lidmi žijícími v obdobích prohloubenosti a jasného uspořádání!

To se projevuje i v modlitbě. Duchovní učitelé hovoří neustále o rozptýlení, o stavu, ve kterém člověk nemá ani střed, ani jednotu, myšlenky těkají od jednoho předmětu k druhému, citění je zmatené a vůle nevládne vlastními možnostmi. Zde není vlastně žádná opravdová osoba, která by hovořila a mohla být oslovována, nýbrž jen změt myšlenek, proud počitků, průchozí místo dojmů. A tak soustředění znamená, aby ten, kdo se modlí, se „usebral“, jak tento výraz názorně říká, soustředil pozornost na to, co chce konat, sledoval myšlenky, které se rozléty všemi směry — jak namáhavě

práce! a odevzdal se tak modlitbě s jednotnou myslí. To je stav, kdy může člověk slovy Abrahámovými zvolat: „Jsem zde!“

Čtvrté a poslední určení: Soustředit se znamená být bdělým. U nesoustředěného člověka máme často zvláštní pocit. Takový člověk je stále k něčemu upnutý, na cestě k nějakému cíli, vždy něčím zaměstnán — sotvaže ale napětí povolí, stane se náhle prázdným a otupělým. Není-li po ruce nic, co by ho zaujalo, žádný podnět, který by ho hnál kupředu, žádné dráždivo, které by ho vzrušovalo, zhrouť se veškerá aktivita a nastane v něm podivná prázdnota. Jak ona ustavičná vnější aktivita, tak i tato vnitřní otupělost náleží zjevně k sobě — podobně jako velmi vášniví lidé mívají často chladné srdce. Otupělost je dokonce již v samých základech té horečnaté aktivity a určuje její charakter. Naproti tomu klidný člověk, který je schopen se sám v sobě soustředit, utišit se a jít do hloubky, je i vnitřně bdělý. Stav klidu a vnitřní bdělosti náleží právě tak k sobě, vzájemně se vyvažují a určují.

Kdo se tedy soustředí, uklidní se a zpřítomní, překoná také tíživou vnitřní ochablost a sklíčenost. Člověk se vzchopí, spadne z něho tíže a dostaví se volnost a jasná pohoda. Probudí svou pozornost, aby se mohla živě obrátit k předmětu. Očistí svůj vnitřní pohled, aby jasně hleděl a správně viděl. Uvede se do stavu bdělé pohotovosti, které je třeba k vlastnímu setkání.

Soustředění není jednou z mnoha jednotlivých možností, nýbrž je prostě správným stavem mysli, tím, co člověku upravuje správný vztah k ostatním lidem i vě-

II. Jak Bůh soudí a jak odplácí

17. Napřáhl ruku z výše
a uchopil mě,
vyprostil mne ze spousty vod:
18. to mě vyrval mocnému nepříteli,
těm, kdo mě nenáviděli
a silou mě předčili,
19. když v osudný pro mě den se na mne sáпали.
Ale Pán mi byl ochranným valem,
20. vyvedl mě na volné prostranství,
tak mě zachránil
pro svou lásku ke mně.
21. Pán mi vynahradil, co mi patřilo,
odměnil mně,
protože mé ruce byly čisté,
22. protože jsem krácel Pánovými cestami
a hříchem jsem se Boha nespustil.
23. Vždyť jsem míval na zřeteli všechny jeho příkazy,
nevzpěchoval jsem se jeho nařízením,
24. ale zůstal jsem vždy před ním bez úhony,
uchoval jsem se bez viny.
25. A vynahradil mi Pán, co mi příslušelo,
když obstála v jeho očích čistota mých rukou.
26. Příteli jsi přítelem,
s bezúhonným jednáš dokonale,
27. vůči upřímnému jsi upřímný,
vůči vychytralcovi obezřetný.
28. Vždyť pokorný lid zachraňuješ
a zahanbuješ oči přezíravé.
29. Vždyť ty, Pane,
zažehuješ moji svítilnu,
můj Bože,
prozařuješ mými temnotami!
30. Vždyť s tebou se vrhám na šiky svých nepřátel
a se svým Bohem ztékám hradby!
31. Boží cesta je dokonalá,
Pánův výrok můžeš ohněm zkoušet,
on sám je štítem pro všechny,
kdo se k němu utíkají.

III. Vítězem s Boží pomocí

32. Kdo je bohem kromě Pána,
či kde najdeš pevnou skálu
kromě Boha našeho?
33. Bůh to je,
co opásal mě odvahou
a zdokonalil moji cestu:
34. mým nohám dal hbitost jako nohám laní
a vysadil mne na výšiny,
35. mé ruce vycvičil k boji,
mé paže k napínání bronzového luku.
36. Dal jsi mi svůj záchranný štít
a tvá pravice mne podpírala,
tvá starostlivost mne učinila mocným,
37. mým krokům jsi otevřel širokou cestu
a mé nohy neochabovaly.
38. Svě nepřátele jsem honil a zajímal,
nevracoval jsem se,
dokud jsem je neudolal,
39. tak jsem zlomil jejich moc,
už se nevzchopili,
klesli mi k nohám.
40. V boji jsi mne opásal statečností,
podrobils mi moje protivníky,
41. moje nepřátele jsi zahnal na útěk
a rozprášils ty, kdo mě nenávidí:
42. křičeli
a nebylo, kdo by jim pomohl,
křičeli k Pánu,
ale on je neslyšel.
43. Rozptýlil jsem je jako prach na větru,
rozdupal jsem je jako bláto ulic.
44. Když se lid bouřil, vysvobodils mne,
učinils mne hlavou národů,
45. poddal se mi lid, který jsem ani neznal,
podrobil se,
jen jak o mně doslechl.
46. Cizozemci mne dráždili,
zbledli však cizáci,
když se s hrůzou vytráceli ze svých opevnění.
47. Ať žije Pán,
blahořečím mu, své skále:

cem. Jeho povaha může být proto popsána z rozličných hledisek, a to, co bylo řečeno v předchozích odstavcích, ukazuje jen některé její složky.

Dosáhnout soustředění není snadné, ovláště, zmizí-li po prvním rozběhu zájem a projeví se celá vnitřní bezradnost... Ale není soustředění víc, než jen těžké? Je vůbec možné? Nejsme vtaženi do spleti vnějších a vnitřních účinků do té míry, že nemůžeme než být takovými, jací jsme, že musíme ponechat vývoji, zda se v nás vytvoří pozvolna stav větší sjednocenosti? Nepodobá se tato snaha soustředit se pokusu člověka, který se chtěl vytáhnout z bažiny za vlastní kšticí? Nepředpokládá tato snaha, že budu sám v sobě a zároveň mimo sebe a dosáhnu tak stanoviště, odkud budu moci uchopit svou vlastní bytost? Otázka zní podivně, je ale oprávněná a člověk dokonce na ni musí odpovědět kladně. Neboť podstata osoby je skutečně v tom, že je sama sebou a zároveň i mimo sebe; že roste ze svých možností a zároveň sebou disponuje, že je takovou, jakou právě je a zároveň může z vlastních sil začínat vždy znovu. Nemůžeme tu probírat otázku, jak se tyto věci realizují, protože bychom museli rozvinout celou problematiku lidské existence. Raději řekněme: „Věř, že to tak je; a odvážíš-li se toho, zpozoruješ, že se to skutečně tak děje. Onen záhadný bod, na nějž se můžeš postavit a odkud se zmocníš vlády nad sebou, je zde; učiň krok a pocítíš ho. Oč tu jde, není dokonce jenom bod, nýbrž síla. Je to něco jiného než ustavičná změna, prchavost, rozplynutí. Podstatně trvá a má konečnou hodnotu. Jsi to ty sám, to, čím jsi nejulastnější. Zde se můžeš uklid-

nít a ztišit svůj nepokoj, zde můžeš zakotvit a stát se přítomným, shledat vše rozptýlené, osvobodit se od zá-
těže a zjasnit svou temnou spoutanost.

Tímto soustředěním musí modlitba začít. To není snadné. Jak málo toho všeho máme, poznáme až tehdy, když se o to začneme pokoušet. Jakmile se pokusíme uklidnit, zmocní se nás teprve ten pravý nepokoj — podobně jako nás někdy večer, když se ukládáme ke spánku, přepadá starost nebo přání s takovou naléhavostí, jako nikdy přes den. Právě, když chceme být přítomni, zpozorujeme, jak mocně nás to táhne na všechny strany. Jakmile chceme být jednotni a ovládat se, zakusíme teprve doopravdy, co to znamená rozptýlení. A chceme-li obrátit bdělou a vnímavou pozornost k něčemu posvátnému, pocítíme tupost, která podvazuje naši mysl. S tím vším se ale nedá nic dělat a musíme to přestát, jinak se nikdy nenaučíme modlit.

Na soustředění záleží všechno. Žádná námaha, kterou na ně vynaložíme, není promarněna. A kdybychom dokonce celý čas určený modlitbě vyčerpali hledáním soustředění, byl by využit dobře, neboť v základě je soustředění již samo o sobě modlitbou. Vždyť v časech neklidu, nemoci či velkého vyčerpání je někdy dobré spokojit se vůbec jen touto „modlitbou soustředění“. To nám dá uklidnění, posilu a pomoc. A kdyby konečně člověk nedosáhl napoprvé ničeho jiného, než že by správně viděl, jak je to s ním v tomto ohledu špatné, získal by přece již něco: dotkl by se tak bodu, který je již mimo dosah životní rozptýlenosti.

Romano Guardini (přel. M. Č.)

„Bud veleben Bůh,
můj osvoboditel,

48. Bůh, který svěřil odvetu mým rukám
a který mi podmanil národy!“
49. Tys mě osvobodil od mých nepřátel
a vyvýšils mne nad mé odpůrce,
vytrhl jsi mne neurvalci.
50. Za to tě, Pane, budu oslavovat mezi národy
a tvému jménu zazpívám píseň:
51. „Tys dal svému králi velká vítězství
a smíloval ses nad svým pomazaným,
nad Davidem
a jeho pokolením na věky!“

„Tys má skála“ — tak bývá ve St. zákoně Bůh velmi často nazýván, značí: pevné útočiště.

„Záruka spásy“ — v orig.: roh spásy, obrat velmi častý — síla buvolí se projevuje v rozích zvířete. Spíše však je obrat vzat z podoby oltáře, který byl ozdoben čtyřmi rohy, kterých kdo se přichytil, požíval právo asyly.

„Podsvětí“ — šeo!l, místo mrtvých.

„Z jeho obličejů“ — doslova: z jeho chrčpí, básnické zlidštění rozhněvaného Boha.

„Moji svítlnu“ — Davidova života.

„Vysadil na výšiny“ — David se zachraňoval před Saulem na judských horách.

Z lat. přeložil a opatřil poznámkami
P. Josef Kunický

NOVÉ CESTY CHRÁMOVÉ ARCHITEKTURY A UMĚNÍ

Zájem o chrámovou architekturu v celém světě stoupá. V našich zemích veřejná správa (za asistence Památkové správy) pečuje o zachování všech estetických a historických hodnot církevní architektury, opravuje příkladně vše, co církev během tisíce let požehnané práce vytvořila a jako estetické dědictví nesmírné ceny předala pokolením. V zemích, zpusťovených válkou — u nás, v Polsku, Maďarsku, Německé demokratické republice, zvedají se nové stavby na místě zničených fašistickou zběsilostí. Z SSSR přicházejí zprávy, jak se dbá o záchranu všech památek ruského stavitelství a umění, sloužících církevním účelům. Velké oslavy malíře *Rubljeva* jsou toho jedním, v podstatě malým dokladem vzhledem k obrovitosti toho, co se tam v tomto směru podniká, např. obnova katedrály sv. Sofie v Kyjevě atd. Vždyť každý stavební a umělecký čin, směřující k Bohu a jeho vyznávání, byl a je dílem rukou pracujícího člověka a jemu především jako mase věřících sloužil, jeho nadchl v denním životě a dával představení velké vznešenosti myšlenek, prolínajících potom celým životem.

Nová chrámová architektura doznala v posledních desetiletích neobyčejný rozmach. Zájem o stavbu, vybavení a návrh chrámů rychle stoupá v celém světě způsobem, který by se zdál neuvěřitelným minulému pokolení. Některé příčiny jsou zjevné: potřeba opravit nebo zbudovat chrámy, poškozené válkou, a také vybavit nová střediska, která vznikla. A současně hnutí, směřující k *zjednodušení liturgie*, šíří se u katolíků i u reformovaných církví. Hnutí povstalo před šedesáti léty, je nazýváno „*návratem k čtvrtému století*“ a jeho hlavním cílem je uvést věřící k bližší účasti na eucharistii. Nedoporučuje se žádný styl architektury, ale zájem se soustřeďuje na oltář, křtitelnici a na kazatelnu. Počet postranních oltářů se zmenšuje, chór se přemísťuje. Často je oltář střediskem chrámu a kněz slouží mši sv. in conspectu populi. Třetí a zároveň první příčinou tohoto zjevu je nový duch všech náboženství, vykazující obrovskou aktivitu, hledání nového výrazu, a tak myšlenka ovlivňuje nové formy a staré zdokonaluje.

Nové liturgické hnutí přivádí v podstatě věřícího k bezprostřední blízkosti svaté oběti. Nahrazuje tradiční křížovou formu nebo pravouhlý tvar jinými, jako oválnými, kulatými, elipsovými nebo asymetrickými v půdorysu. Předválečné práce čtyř nebo pěti architektů měly na tyto stavby velký vliv. Krátký seznam: chrám Notre Dame v Raincy od Augustina *Perreta* (1922), sv. Antonín v Basileji od Karla *Mosera* (1922), chrám Božího Těla v Cáchách od Rudolfa *Schwarze* (1930), sv. Engelberta v Köln-Riehl od Dominika *Böhma* (1932) a sv. Karla Boromejského v Luzernu od Fritze *Metzgera* (1932).

Moderní hnutí v chrámové architektuře bylo s výjimkou Švýcarska zdrženo fašismem „třetí říše“ a druhou světovou válkou. Od roku 1950 obnovilo svoji činnost s rychlostí, která překvapila zejména v Německu, kde někteří z pionýrů hnutí jsou ještě činní. Ani Itálie, zabývající se „neoliberty“ stylem, ani Španělsko od doby

Gaudiho nevykazují význačného přínosu. Mimo Evropu nalézáme plán Marcela *Breuera* na opatství v Collegville v Minnesotě, kapli Swedeborga v Palos Verdes od Lloyda *Wrighte* jun. a dále chrámy v Brazílii a Mexiku s více méně nekonvenčními návrhy. Mezi menšími chrámy upoutávají pozornost dva v Německu: v Rottach-Egern a v Taufkirchen nad Vils. Nejsou to architektury nějakého „stroje na modlení“ z bezcitného, studeného typu průmyslové doby. Některé stavby mají chrámové lodí, navržené jako hangáry, parabolické oblouky nebo kostrové zvonice. Málokdo šel tak daleko jako *Perret* v r. 1922, když použil současný materiál a metody konstrukce a tak povstaly první chrámy z betonu. Výsledek toho byl, že většina chrámů (s výjimkou řady výše uvedených jmen a jejich kruhu) byla gotická nebo romanisující v moderním oblečení. A velmi často šaty jsou mizerné.

Po válce ovlivňovaly chrámové stavitelství důvody více hospodářské a sociologické, než estetické nebo theologické. Situace byla stejná jako před 150 léty v Evropě, vyčerpání tolika válkami. Válečné škody, střízlivost, nová města a potřeba něco udělat rychle vedly k sdruženým stavbám chrámů — kombinace sakristie a sálu pro farní shromáždění podle povahy stavebníka. Někde stavitelé došli k představě, že doba je pohanská a vyjádřili konceptem kostel jako společenské středisko nebo misie pro různé typy nejmodernější mládeže, stavby často s *expresso* a *ping-pongy*. Často bylo mnoho peněz utraceno, aniž se dosáhlo účinku, zejména tam, kde se upravovaly starší budovy. Když architekt a umělec budou spolupracovat s knězem a theologem, stejně jako s plánovatelem a sociologem, pak vzniknou chrámy plně vyhovující svému poslání.

Toto kypění přinášelo výsledky. Tak povstaly chrámy, římskokatolické mezi nimi, mající oltář vysunutý dopředu, některé chrámy úplně porušily pravidla budování chrámu 19. století. Architekti se varovali stereotypních řešení. Mnoho navrhovatelů došlo k představě, že nové chrámy jako nové domy mají a musí být vhodně vytápěné, že židle a lavice v chrámech vytvářejí nový problém. Otázka, jak adaptovat staré chrámy pro vytápění, je někdy velmi obtížná. Často krása vysoce leštěného dřevěného zařízení některých kostelních lavic a židlí vypadala lepší doma než ve chrámu. Docházelo k strašným omylům vkusu a naopak k tvorbě věcí klasických linií a účelnosti. Kvašení formy ukazovalo na životnost myšlenek, kterým sloužilo, a vyúsťuje v nových formách.

Rozhodujícím prvkem v nové chrámové architektuře je *prudký vývoj moderní techniky*. Tam, kde románský stavitel pracoval jen s dřevěným trámem stropu, gotický s kamenným obloukem, renesanční znal již větší rozpětí, barokní lyricky využil každou dobovou hmotu, zejména kámen a dřevo do zvlnění, jakého člověk dosud neznal, pak dnešek se svým železem, ocelí, hliníkem, betonem, sklem, umělými hmotami, neselhávající logikou a jistotou statiky a propočtu překlenul rázem všechny prostory. A hlavně bez pilířů. Tím umožnil ře-

šení kruhové, oválné, soustřeďuje celou stavbu k oltáři, který není již lidu vzdálen jako za doby, kdy loď chrámu se podobala skutečné lodi, kde oltář byl daleko na přídí a tak vzdálen od účastníka nejsv. oběti. Proto je tolik řešení, kdy chrám se podobá elipse, mnohoúhelníku, kruhu, na jehož jednom bodu je oltář a tak téměř všichni věřící jsou v blízké vzdálenosti od oltáře. Nic neruší pozornost účastníka, není postranních oltářů, vše je jasné, vzdušné, jednoduché, barva vnikla vítězně do chrámové architektury, učinila ji jasnou, plnou života, vždyť je zde Život a vše je zde tak důvěrné.

V minulosti chrám jako budova byla náboženská verze vladařovy pevnosti, hradu, renesančního paláce nebo barokního divadla. Moderní koncepce chrámu musí, má být „Stan Boží“. Je to jednoduchá konstrukce, nedivadelní, pokud možno rozkládací, přenosná. Jak má být *Stan Boží* vybaven a dekorován, vyzdoben? Náboženské umění, *art sacré*, vyvolalo ve všech zemích mnoho zájmu umělců a celku. Všeobecná směřnice Vatikánu, že chrámy nesmějí být používány za estetické experimenty, že umění má být moderní, pokud neodpuze, byla vysvětlena a vyložena velmi do šíře.

Tento mohutný proud moderního stavitelství a umění všeho druhu ukazuje se ve všech částech světa. Sakrální umění všech vyznání doznává příliv nových sil, myšlenek a hlavně materiálních možností moderní techniky. Řada jmen architektů, umělců, již dnes slavných, je velmi dlouhá, ale zaznamenejme jen největší, aniž si můžeme činit nárok na úplnost nebo autoritu postřehu. Nejslavnější architekti dneška navrhují chrámy a snaží se realizovat svoje myšlenky. Le Corbusier vytváří kapli Panny Marie v Ronchamp, jež má být „skutečně revoluční církevní stavbou naší doby“. (Dílu je věnována kniha o 136 stranách se 140 fotografiemi, s kresbami autorovými a autorovým výkladem o stavbě.) Pietro Belluschi, Victor Lundy zasahují svými návrhy do obou zeměkoulí. V našem sousedství vedle dřívě pracujících Rudolfa Schwarze (chrámy v Cáchách, v Köln-Mülheim, St. Mechtern), Dominika Böhma (sv. Engelbert v Kolíně, nejproslulejší stavbou poválečných let je chrám Panny Marie-Královny v Kolíně n. R.) objevují se jména Fritz Schaller, (chrám sv. Mauricia v Kolíně n. R.), Josef Bernard, Hans Schilling (chrám sv. Albana v Kolíně, zbudovaný z cihel zničené opery), Lehmbruck (chrám sv. Kříže v Düsseldorfu) a posléze nejkrásnější nový chrám poslední doby Panny Marie od Steffan-Rosigny a Hopmanna. Kulatý kostel sv. Jana Kapistrána v Mnichově také patří k nejlepším řešením liturgických staveb.

Umění chrámových oken prodělalo velkou obrodu, z chrámů se šíří na veřejné stavby. Jen zřeno v naší republice a na katedrále sv. Víta, vidíme, že nejlepší umělci země navrhují barevná okna, pracuje se ve starém klasickém pojetí i v novém výtvarném ztvárnění plochy a linie, používá se nových barev, materiálů. Jméno *Svabinského*, umělce vyznamenaného vším, co věčný lid a jeho představitelé mohou dát tvůrci umění, stojí zde na předním místě. Nádherná okna chrámu svědčí k použití na jiných význačných místech, kde je zapotřebí dojmu velikosti a majestátnosti. Tak jako u nás i jinde nejlepší umělci navrhují chrámová okna. *Rouault* ukázal svými kresbami pro katedrály v Beauvais a Le Mans přibuznost se středověkým uměním dvanáctého století. *Fernand Leger* ozdobil chrámy v Audincourtu a v Assy, *Matise* ve Vence, *Cocteau* ve Villefranche sur mer, *Picasso*, tvůrce holubice míru a *Chagall* provedli několik návrhů; každému umělci očaruje dílo, které slunce samo vynáší na svých paprscích: jaký život v ohni slunce, každodenně zanícovaný a zase ukládaný do temnot noci! To je ovšem jen malý výčet nejslavnějších jmen; umění barevných oken znovu ožilo.

Stejně i *mosaika* zaznamenává zvýšené použití a spolupráci nejlepších umělců. Zde se také přihlásily nové formy a materiály a vytvářejí nové efekty. Podobně nejnovější materiál *beton* používá se i na rozdělení barev oken jako dříve olovo. Vyžaduje nového pochopení umělce, několik tak provedených oken je dokladem, jak každý materiál může být umělecky využit, když je navržen citlivou rukou stavitele a umělce.

I v naší době vynořuje se stará otázka o *umělci a jeho díle*. Musí být umělec naprosto konformní s ideou objednavatele? Přesněji vyjádřeno: katolický jen pro katolický chrám a umění, protestantský jen pro protestantský? I když je velmi blízké logice, že umělecké zvládnutí námětu předpokládá duševní soulad a proniknutí, právě praxe moderního umění přinesla v tolika dílech poznatek, že v umění Duch svatý vane nade všemi hlavami, třídami, národy a že každé krásné dílo je z blízkého splývání s nejvyšším a nejušlechtilejším pojmem krásy, dokonalosti, která je ve SLOVU, jež bylo na počátku. Nač jmenovat tolik jmen moderních umělců, kteří potvrzují obě teorie i skutečnosti. Jejich díla jsou spolehlivým proroctvím a ukazatelem, kompasem doby a zejména jejího vývoje. V celkovém řádu světa umění a umělci ukazují, že zase vše krásné pochází a tihne k SLOVU, jež bylo na počátku a jeho příkazu lásky a míru všem lidem dobré vůle na zemi.

František Vondráček

Stavební údržba kostelů a far

Dokončení

STŘECHA A POŽÁRNÍ OCHRANA

I když během práce provádíte stavební dozor nad pokrývači co nejpečlivěji, přece jen před převzetím správy krytiny, přeložení nebo generální opravy musíte ještě jednou prohlédnouti provedenou práci. Nestačí spokojit se s tím, že celá střecha se bělá vyspárcováním a že boky hřebenáčů jsou zalité maltou, protože taková oprava může být oprava jen pro oko, aby se zdálo, co je uděláno práce, zalívání boků hřebenáčů maltou je totiž naprosto bezcenné a dokonce pro vodotěsnost krytiny spíše škodlivé než prospěšné. Práci proto nutno přejímat podle kolaudačních hledisek: 1. Krytina má přesahovat do poloviny podokapního žlabu a při nadokapním žlabu 10 cm přes oplechování. U jiných oplechování je přesah krytiny 10–15 cm podle druhu krytiny a oplechování. Kde oplechování leží přes krytinu, jako na přední straně komínů a pod., tam má přesahovat délkou 10 cm. U prežlové krytiny přesah do podokapního žlabu jde do 1/3 žlabu. — 2. Krytina musí být řádně položena, a to: krytina z hladkých tašek správně na vazbu a spáry mají být kolmé k okapu, krytina z drážkových tašek, má mít řady kolmé k okapu a tašky mají ležet správně ve vodních drážkách a zámcích, u krytiny prežlové mají jednotlivé řady (pruty) být pokládány kolmo k okapu

a horizontální řady prežlů (prežl se skládá ze spodní tvarovky zvané hák a svrchní zvané kůrka, také se spodní částí říká korytko a svrchní prežl) mají být rovnoběžné. — 3. Veškerá zaspárování mají být provedena hladce bez chuchvalců a u prežlové krytiny má okraj korytek a kůrek první řady u okapu tvořit čistý lem. — 4. Kosy (tj. seseknuté tašky) při nároží a úžlabí mají být štípány rovně a čistě a mají být položeny zcela do malty a vyspárovány. — Při kladení krytiny zcela mají být styčné i ložné spáry plně maltou a styčné hladce špičkou lžice vypálené, malta nemá být nikde vyhrězlá v chuchvalcích ze spár. U krytin drážkových jsou ložné spáry v půdě čistě podmazány a krytiny koštětem omyteny. — 6. Střecha nemá být svrchu umazána od malty, žlaby mají být čistě vymety a půdní prostor vyčištěn.

Je prozíravé vyžádat si na pokrývačích, aby nechali na půdě podle druhu krytiny asi 50 obyčejných tašek a 5 hřebenáčů, nebo 30 párů prežlové krytiny či kusů esovek, aby byla po ruce na případné malé opravy, neboť provádějící podnik ručí za odevzdanou práci po dobu jednoho roku od předání a to po stránce odborného provedení a použití dobrého spojovacího, připevňovacího i těsnicího materiálu.

Arch. Miroslav Potužník

Kytice z hymnu breviáře

1. HYMNY K SVÁTKU NAROZENÍ PĀNĚ

1. Jesu, Redemptor omnium.¹⁾

K nešporám a k matutinu.

Všech Spasiteli, Ježíši,
před vznikem světla jasného
tě zplodil Otec nejvyšší
otcovské slávě rovného.²⁾

Ty, Světlo, z Otce výblesku,
ty, věčná všech nás nadějí,
slyš věrné v země okrsku,
jak prosby své ti vznášejí.

Ty, Tvůrce všech, se rozpomeň,
že z lůna Panny čistého
se zrodil, přijal zároveň
jsi formu těla našeho.³⁾

To připomíná dnešní den,
jenž vrací se vždy po roce,
že aby svět byl vykoupen,
jsi přišel z lůna od Otce.

Zem, oceánu, roje hvězd,
vše na nebi i na zemi
ti Strůjci nové spásy čest
novými pěti písňemi.

I my, jež hojným pramenem
omývá tvoje svatá krev,
v tvých narozenin slavný den
v daň nesem tobě chvalo zpěv.

Buď tobě sláva, Ježíši,
z nejčistší Panny zrozený,
i Otci, Duchu ve výši
ať věčná sláva všude zní.

Amen.

2. A solis ortus cardine.⁴⁾
(K laudám.)

Až od bran slunce východu
k dalekým země končinám
zvuč chvála Králi národů,
že z Panny se již zrodil nám.

Blažený Tvůrce zemských niv
svých sluhů tělo na se vzal,
by tělo tělem vykoupiv,
těch neztratil, jimž život dal.

Čistotným nitrem Matčíným
proud milostí se rozlévá
a skromné Dívky cudný klín
taj netušený ukrývá.

Dům cudných řader v Boží chrám
je nenadále proměněn,
ta, již muž zůstal nepoznán,
počala Syna v lůně svém.⁵⁾

Ejhle, již z Matky zrodil se,
ježž Gabriel byl zvěstoval
a nad nímž v lůně matky své
ukrytým Křtítel zaplesal.

Na seno chtěl být položen
i v chudých jeslích ležeti,
se trochou mléka sytil ten,
jenž nedá lačnět ptáčet.

Sbor nebeský se raduje,
andělé pějí píseň chval,
když pastýřům se zjevuje
všech Pastýř, Stvořitel i Král.

Buď tobě sláva, Ježíši,
z nejčistší Panny zrozený,
i Otci, Duchu ve výši
ať věčná sláva všude zní.

Amen.

Přeložil dr. Jan Maria Škrášek

1) Autor hymnu je neznám. Pochází asi ze 6. stol. V originální versi hymnus počínal slovy „Christe, Redemptor omnium“.

2) Srv. Ž. 109, 3 (Vulg.): „Z lůna před jitřenkou jsem zplodil tebe.“

3) Srv. Fil 2, 7: „Sám sebe zmařil, přijav přirozenost nevolníka tím, že se stal podobným lidem a ve svém zevnějšku byl shledán jako člověk.“

4) Autorem hymnu je starokřesťanský spisovatel Coelius SEDULIUS (v 1. pol. 5. stol.), od něhož také pochází hymnus „Hostis Herodes impie“ (v nynějším znění: „Crudelis Herodes deum“). Hymnus je abecedárná, každá strofa začíná písmenem ze začátku abecedy: A, B, C, D, E, F, G (v českém překladu jen prvních 5 strof).

5) Srv. Luk. 1, 34: „I řekla Maria k andělu: jak se to stane, vždyť muže nepoznávám.“

Požehnané a milostiplné svátky vánoční a vše nejlepší v novém roce 1963 přeje

REDAKCE DP

VODA V LITURGII Z HLEDISKA HYGIENY

Celebující kněz při mešní oběti používá vodu několikrát, a to ještě před praeparatio ad missam, kdy si umývá ruce, a také po gratiarum actione post missam. Toto umytí rukou nemá jen zcela běžný čistý hygienický význam, ale je to současně symbol castitatis. Kněz s čistými rukama (to znamená pars pro toto: čistý na těle a na duši) má přistoupit ad altare Dei.

Při offertoriu mše svaté kněz přimísí několik kapek vody k vínu, ale zde má voda jen sekundární význam. Je symbolem a především symbolizuje lidskou přirozenost, která bude přijata do božské přirozenosti při transsubstantiaci. Dále se kněz umývá při Lavabo. Původní očista rukou, jejichž znečištění vzniklo z přijímaných obětních darů, má dnes také symbolický význam. Aby totiž kněz k nastávající proměně darů přistoupil zbaven posledního zbytku pozemského prachu. Po kněžském sv. přijímání vyplachuje kněz kalich troškou nekonsekrovaného vína (purificatio), načež po sumaci a před purifikací kalicha ministrant lije knězi přes jeho prsty víno a vodu do kalicha (ablutio) a také abluce je knězem sumována.

K mešní oběti se používá čistá, pitná, zdravotně nezávadná voda. V tomto totiž případě není voda materií jako víno, určené ke konsekraci, avšak předpisy liturgie vyžadují přirozenou vodu. Kdežto u svátosti křtu je voda materia sacramenti. Proto při svěcení křestní vody na Bílou sobotu se nejdříve přirozená voda — creatura aquae — exorcisuje, to znamená osvobozuje se od padlé přirozenosti a od démonických sil, které na ní lpějí.

Na to dotekem ruky světicího kněze je přijata pro Boha a požehnána, načež ji kněz rozděljuje do čtyř světových stran, dýchá na ni ve formě kříže a řeckého písmene ϕ (psi) a ponořuje do ní velikonoční svíci — paškál — symbol zmrtvýchvstalého Ježíše Krista. Na konec svěcení přidává do vody olej křtěnců a křížmo. Při jiném druhu svěcení vody během roku přidává kněz do vody něco soli a posvěceného popela, a tak nám voda symbolizuje mikrokosmos, obsahující všechny elementy umírající přirozenosti lidské spolu s prvky duchovního a božského života.

Ke svěcení křestní vody se má užívat jen čisté, přirozené vody. Proto se doporučuje všem duchovním správcům, aby voda ve studnách byla bakteriologicky vyšetřena, aby se tak k liturgickým účelům používalo vody hygienicky nezávadné. V těch místech, kde je zaveden místní vodovod, z něhož se voda používá, tam toho zapotřebí není. Z druhé strany voda destilovaná, která je bakteriologicky nezávadná, poněvadž bakterie byly při destilaci zničeny, není to však voda přirozená podle sv. Tomáše, který ji považuje za umělý produkt, ale podle sv. Alfonse de Liguori je jako voda dešťová pokládána za materia valida „destillatione ab elementis tantum extraneis depurgatur“.

Jako materia valida se připouští jen voda pramenitá, studniční, voda z rozpuštěného sněhu a ledu a také i minerální voda, ale jen potud, pokud neobsahuje 20 procent solí. Jako materia certe invalida podle sv.

šení kruhové, oválné, soustřeďuje celou stavbu k oltáři, který není již lidu vzdálen jako za doby, kdy loď chrámu se podobala skutečné lodi, kde oltář byl daleko na přídí a tak vzdálen od účastníka nejsv. oběti. Proto je tolik řešení, kdy chrám se podobá elipse, mnohoúhelníku, kruhu, na jehož jednom bodu je oltář a tak téměř všichni věřící jsou v blízké vzdálenosti od oltáře. Nic neruší pozornost účastníka, není postranních oltářů, vše je jasné, vzdušné, jednoduché, barva vnikla vítězně do chrámové architektury, učinila ji jasnou, plnou života, vždyť je zde Život a vše je zde tak důvěrné.

V minulosti chrám jako budova byla náboženská verze vladařovy pevnosti, hradu, renesančního paláce nebo barokního divadla. Moderní koncepce chrámu musí, má být „Stan Boží“. Je to jednoduchá konstrukce, nedivadelní, pokud možno rozkládací, přenosná. Jak má být *Stan Boží* vybaven a dekorován, vyzdoben? Náboženské umění, *art sacré*, vyvolalo ve všech zemích mnoho zájmu umělců a celku. Všeobecná směrnice Vatikánu, že chrámy nesmějí být používány za estetické experimenty, že umění má být moderní, pokud neodpuze, byla vysvětlena a vyložena velmi do šíře.

Tento mohutný proud moderního stavitelství a umění všeho druhu ukazuje se ve všech částech světa. Sakrální umění všech vyznání doznává příliv nových sil, myšlenek a hlavně materiálních možností moderní techniky. Řada jmen architektů, umělců, již dnes slavných, je velmi dlouhá, ale zaznamenejme jen největší, aniž si můžeme činit nárok na úplnost nebo autoritu postřehu. Nejslavnější architekti dneška navrhují chrámy a snaží se realizovat svoje myšlenky. Le Corbusier vytváří kapli Panny Marie v Ronchamp, jež má být „skutečně revoluční církevní stavbou naší doby“. (Dílu je věnována kniha o 136 stranách se 140 fotografiemi, s kresbami autorovými a autorovým výkladem o stavbě.) Pietro Belluschi, Victor Lundy zasahují svými návrhy do obou zeměkoulí. V našem sousedství vedle dřívě pracujících Rudolfa Schwarze (chrámy v Cáchách, v Köln-Mülheim, St. Mechtern), Dominika Böhma (sv. Engelbert v Kolíně, nejproslulejší stavbou poválečných let je chrám Panny Marie-Královny v Kolíně n. R.) objevují se jména Fritz Schaller, (chrám sv. Mauricia v Kolíně n. R.), Josef Bernard, Hans Schilling (chrám sv. Albana v Kolíně, zbudovaný z cihel zničené opery), Lehmbruck (chrám sv. Kříže v Düsseldorfu) a posléze nejkrásnější nový chrám poslední doby Panny Marie od Steffan-Rosigny a Hopmanna. Kulatý kostel sv. Jana Kapistrána v Mnichově také patří k nejlepším řešením liturgických staveb.

Umění chrámových oken prodělalo velkou obrodu, z chrámů se šíří na veřejné stavby. Jen zřeno v naší republice a na katedrále sv. Víta, vidíme, že nejlepší umělci země navrhují barevná okna, pracuje se ve starém klasickém pojetí i v novém vytvárném ztvárnění plochy a linie, používá se nových barev, materiálů. Jméno *Svabinského*, umělce vyznamenaného vším, co věděl, stojí zde na předním místě. Nádhera okna chrámu svědčí k použití na jiných význačných místech, kde je zapotřebí dojmu velikosti a majestátnosti. Tak jako u nás i jinde nejlepší umělci navrhují chrámová okna. *Rouault* ukázal svými kresbami pro katedrály v Beauvais a Le Mans příbuznost se středověkým uměním dvanáctého století. *Fernand Leger* ozdobil chrámy v Audincourtu a v Assy, *Matise* ve Vence, *Cocteau* ve Villefranche sur mer, *Picasso*, tvůrce holubice míru a *Chagall* provedli několik návrhů; každému umělci očaruje dílo, které slunce samo vynáší na svých paprscích: jaký život v ohni slunce, každodenně zanícovaný a zase ukládaný do temnot noci! To je ovšem jen malý výčet nejslavnějších jmen; umění barevných oken znovu ožilo.

Stejně i *mosaika* zaznamenává zvýšené použití a spolupráci nejlepších umělců. Zde se také přihlásily nové formy a materiály a vytvářejí nové efekty. Podobně nejnovější materiál *beton* používá se i na rozdělení barev oken jako dříve olovo. Vyžaduje nového pochopení umělce, několik tak provedených oken je dokladem, jak každý materiál může být umělecky využit, když je navržen citlivou rukou stavitele a umělce.

I v naší době vynořuje se stará otázka o *umělci a jeho díle*. Musí být umělec naprosto konformní s ideou objednavatele? Přesněji vyjádřeno: katolický jen pro katolický chrám a umění, protestantský jen pro protestantský? I když je velmi blízké logice, že umělecké zvládnutí námětu předpokládá duševní soulad a proniknutí, právě praxe moderního umění přinesla v tolika dílech poznatek, že v umění Duch svatý vane nade všemi hlavami, třídami, národy a že každé krásné dílo je z blízkého splývání s nejvyšším a nejušlechtilejším pojmem krásy, dokonalosti, která je ve SLOVU, jež bylo na počátku. Nač jmenovat tolik jmen moderních umělců, kteří potvrzují obě teorie i skutečnosti. Jejich díla jsou spolehlivým proroctvím a ukazatelem, kompasem doby a zejména jejího vývoje. V celkovém řádu světa umění a umělci ukazují, že zase vše krásné pochází a tihne k SLOVU, jež bylo na počátku a jeho příkazu lásky a míru všem lidem dobré vůle na zemi.

František Vondráček

Stavební údržba kostelů a far

Dokončení

STŘECHA A POŽÁRNÍ OCHRANA

I když během práce provádíte stavební dozor nad pokrývači co nejpečlivěji, přece jen před převzetím správy krytiny, přeložení nebo generální opravy musíte ještě jednou prohlédnouti provedenou práci. Nestačí spokojit se s tím, že celá střecha se bělá vyspárcováním a že boky hřebenáčů jsou zalité maltou, protože taková oprava může být oprava jen pro oko, aby se zdálo, co je uděláno práce, zalívání boků hřebenáčů maltou je totiž naprosto bezcenné a dokonce pro vodotěsnost krytiny spíše škodlivé než prospěšné. Práci proto nutno přejímat podle kolaudačních hledisek: 1. Krytina má přesahovat do poloviny podokapního žlabu a při nadokapním žlabu 10 cm přes oplechování. U jiných oplechování je přesah krytiny 10–15 cm podle druhu krytiny a oplechování. Kde oplechování leží přes krytinu, jako na přední straně komínů a pod., tam má přesahovat délkou 10 cm. U prežlové krytiny přesah do podokapního žlabu jde do 1/3 žlabu. — 2. Krytina musí být řádně položena, a to: krytina z hladkých tašek správně na vazbu a spáry mají být kolmé k okapu, krytina z drážkových tašek, má mít řady kolmé k okapu a tašky mají ležet správně ve vodních drážkách a zámcích, u krytiny prežlové mají jednotlivé řady (pruty) být pokládány kolmo k okapu

a horizontální řady prežlů (prežl se skládá ze spodní tvarovky zvané hák a svrchní zvané kůrka, také se spodní částí říká korytko a svrchní prežl) mají být rovnoběžné. — 3. Veškerá zaspárování mají být provedena hladce bez chuchvalců a u prežlové krytiny má okraj korytek a kůrek první řady u okapu tvořit čistý lem. — 4. Kosy (tj. seseknuté tašky) při nároží a úžlabí mají být štípány rovně a čistě a mají být položeny zplna do malty a vyspárovány. — Při kladení krytiny zplna mají být styčné i ložné spáry plně maltou a styčné hladce špičkou lžíce vypálené, malta nemá být nikde vyhrězlá v chuchvalcích ze spár. U krytin drážkových jsou ložné spáry v půdě čistě podmazány a krytiny koštětem omyteny. — 6. Střecha nemá být svrchu umazána od malty, žlaby mají být čistě vymety a půdní prostor vyčištěn.

Je prozíravé vyžádat si na pokrývačích, aby nechali na půdě podle druhu krytiny asi 50 obyčejných tašek a 5 hřebenáčů, nebo 30 párů prežlové krytiny či kusů esovek, aby byla po ruce na případné malé opravy, neboť provádějící podnik ručí za odevzdanou práci po dobu jednoho roku od předání a to po stránce odborného provedení a použití dobrého spojovacího, připevňovacího i těsnicího materiálu.

Arch. Miroslav Potužník

Kytice z hymnu breviáře

1. HYMNY K SVÁTKU NAROZENÍ PĀNĚ

1. Jesu, Redemptor omnium.¹⁾

K nešporám a k matutinu.

Všech Spasiteli, Ježíši,
před vznikem světla jasného
tě zplodil Otec nejvyšší
otcovské slávě rovného.²⁾

Ty, Světlo, z Otce výblesku,
ty, věčná všech nás nadějí,
slyš věrné v země okrsku,
jak prosby své ti vznášejí.

Ty, Tvůrce všech, se rozpomeň,
že z lůna Panny čistého
se zrodil, přijal zároveň
jsi formu těla našeho.³⁾

To připomíná dnešní den,
jenž vrací se vždy po roce,
že aby svět byl vykopen,
jsi přišel z lůna od Otce.

Zem, oceňnu, roje hvězd,
vše na nebi i na zemi
ti Strůjci nové spásy čest
novými pěti písněmi.

I my, jež hojným pramenem
omývá tvoje svatá krev,
v tvých narozenin slavný den
v daň nesem tobě chvalo zpěv.

Buď tobě sláva, Ježíši,
z nejčistší Panny zrozený,
i Otci, Duchu ve výši
ať věčná sláva všude zní.

Amen.

2. A solis ortus cardine.⁴⁾
(K laudám.)

Až od bran slunce východu
k dalekým země končinám
zvuč chvála Králi národů,
že z Panny se již zrodil nám.

Blažený Tvůrce zemských niv
svých sluhů tělo na se vzal,
by tělo tělem vykoupiv,
těch neztratil, jimž život dal.

Čistotným nitrem Matčíným
proud milostí se rozlévá
a skromné Dívky cudný klín
taj netušený ukrývá.

Dům cudných řader v Boží chrám
je nenadále proměněn,
ta, již muž zůstal nepoznán,
počala Syna v lůně svém.⁵⁾

Ejhle, již z Matky zrodil se,
ježž Gabriel byl zvěstoval
a nad nímž v lůně matky své
ukrytým Křtítel zaplesal.

Na seno chtěl být položen
i v chudých jeslích ležeti,
se trochou mléka sytil ten,
jenž nedá lačnět ptáčet.

Sbor nebeský se raduje,
andělé pějí píseň chval,
když pastýřům se zjevuje
všech Pastýř, Stvořitel i Král.

Buď tobě sláva, Ježíši,
z nejčistší Panny zrozený,
i Otci, Duchu ve výši
ať věčná sláva všude zní.

Amen.

Přeložil dr. Jan Maria Škrášek

1) Autor hymnu je neznám. Pochází asi ze 6. stol. V originální verzi hymnus počínal slovy „Christe, Redemptor omnium“.

2) Srv. Ž. 109, 3 (Vulg.): „Z lůna před jitřenkou jsem zplodil tebe.“

3) Srv. Fil 2, 7: „Sám sebe zmařil, přijav přirozenost nevolníka tím, že se stal podobným lidem a ve svém zevnějšku byl shledán jako člověk.“

4) Autorem hymnu je starokřesťanský spisovatel Coelius SEDULIUS (v 1. pol. 5. stol.), od něhož také pochází hymnus „Hostis Herodes impie“ (v nynějším znění: „Crudelis Herodes deum“). Hymnus je abecedární, každá strofa začíná písmenem ze začátku abecedy: A, B, C, D, E, F, G (v českém překladu jen prvních 5 strof).

5) Srv. Luk. 1, 34: „I řekla Maria k andělu: jak se to stane, vždyť muže nepoznávám.“

Požehnané a milostiplné svátky vánoční a vše nejlepší v novém roce 1963 přeje

REDAKCE DP

VODA V LITURGII Z HLEDISKA HYGIENY

Celebující kněz při mešní oběti používá vodu několikrát, a to ještě před praeparatio ad missam, kdy si umývá ruce, a také po gratiarum actione post missam. Toto umytí rukou nemá jen zcela běžný čistý a hygienický význam, ale je to současně symbol castitatis. Kněz s čistými rukama (to znamená pars pro toto: čistý na těle a na duši) má přistoupit ad altare Dei.

Při offertoriu mše svaté kněz přimísí několik kapek vody k vínu, ale zde má voda jen sekundární význam. Je symbolem a především symbolisuje lidskou přirozenost, která bude přijata do božské přirozenosti při transsubstantiaci. Dále se kněz umývá při Lavabo. Původní očista rukou, jejichž znečištění vzniklo z přijímaných obětních darů, má dnes také symbolický význam. Aby totiž kněz k nastávající proměně darů přistoupil zbaven posledního zbytku pozemského prachu. Po kněžském sv. přijímání vyplachuje kněz kalich troškou nekonsekrovaného vína (purificatio), načež po sumaci a před purifikací kalicha ministrant lije knězi přes jeho prsty víno a vodu do kalicha (ablutio) a také abluce je knězem sumována.

K mešní oběti se používá čistá, pitná, zdravotně nezávadná voda. V tomto totiž případě není voda materií jako víno, určené ke konsekraci, avšak předpisy liturgie vyžadují přirozenou vodu. Kdežto u svátosti křtu je voda materia sacramenti. Proto při svěcení křestní vody na Bílou sobotu se nejdříve přirozená voda — creatura aquae — exorcisuje, to znamená osvobozuje se od padlé přirozenosti a od démonických sil, které na ní lpějí.

Na to dotekem ruky světicího kněze je přijata pro Boha a požehnána, načež ji kněz rozděljuje do čtyř světových stran, dýchá na ni ve formě kříže a řeckého písmene ϕ (psi) a ponořuje do ní velikonoční svíci — paškál — symbol zmrtvýchvstalého Ježíše Krista. Na konec svěcení přidává do vody olej křtěnců a křížmo. Při jiném druhu svěcení vody během roku přidává kněz do vody něco soli a posvěceného popela, a tak nám voda symbolisuje mikrokosmos, obsahující všechny elementy umírající přirozenosti lidské spolu s prvky duchovního a božského života.

Ke svěcení křestní vody se má užívat jen čisté, přirozené vody. Proto se doporučuje všem duchovním správcům, aby voda ve studnách byla bakteriologicky vyšetřena, aby se tak k liturgickým účelům používalo vody hygienicky nezávadné. V těch místech, kde je zaveden místní vodovod, z něhož se voda používá, tam toho zapotřebí není. Z druhé strany voda destilovaná, která je bakteriologicky nezávadná, poněvadž bakterie byly při destilaci zničeny, není to však voda přirozená podle sv. Tomáše, který ji považuje za umělý produkt, ale podle sv. Alfonse de Liguori je jako voda dešťová pokládána za materia valida „destillatione ab elementis tantum extraneis depurgatur“.

Jako materia valida se připouští jen voda pramenitá, studniční, voda z rozpuštěného sněhu a ledu a také i minerální voda, ale jen potud, pokud neobsahuje 20 procent solí. Jako materia certe invalida podle sv.

Alfonse de Liguori je: mléko, krev, víno, pivo, olej, šťáva vytlačena z ovoce, pot, moč.

Kněze zavazuje sub gravi, aby voda ke sv. křtu byla posvěcená a čistá. Kdyby se však zjistilo, že posvěcená voda je zkažená, zapáchající, může se použít čisté obyčejné vody (S. Offic. 17. 4. 1839). Jinak se může křestní voda, jak již bylo řečeno, během roku opakovaně ad hoc posvětit, nikoliv však ritem Bílé soboty, nýbrž jiným ritem, který je uveden v Římském rituálu, t. II. c. 8. (Agenda, str. 54), can. 757, § 3. Zjistí-li se, že voda ke křtu sv. je příliš studená, může se ohřát nebo se do ní přileje maličko vřelé obyčejné vody.

Pokud se týče sv. křtu z nouze je nutno dnes opravit výklad starších učebnic pastorálky, které uvádějí možnost sv. křtu během porodu, např. za použití vody v injekční stříkačce, a to u dítěte, které je nebo vychází z lůna matky, kdy v tomto případě dokonce se dovoluje přidat do křestní vody roztok sublimátu 1/1000.

Také dnes nevolá kněz lékaře, jak dříve uvádějí učebnice pastorálky, aby lékař provedl císařský řez in mo-

ribunda jen za tím účelem, aby dítě bylo pokřtěno. Také musíme opravit starý názor Dr. Tomana (viz Pas-týřské bohosloví, str. 555), kde se praví: „V prvních čtyřech měsících těhotenství je dítě sotva živo“, snad se autor domníval, že není schopno mimoděložního života, ale jako takové in utero matris žije, a to od okamžiku vniknutí spermií do vajíčka, kdy nastává dělení buněk a počátek nového života.

Jiným zastaralým názorem bylo tvrzení, že zrůda (monstrum) není člověk a staří se domnívali, že monstrum vzniklo počtem se zvířetem nebo z ďábla. Podle dnešních medicínských názorů je i zrůda člověkem a proto má právo být pokřtěna, takže odpadá sub conditione „si es homo“ can. 748. Dnes se však většina porodů koná v ústavech, takže je nepravděpodobné, že by byl kněz v takovém případě k porodu zrůdy požádán o její křest a také z toho důvodu, že zrůdy žijí jen několik málo hodin. Všechno toto bylo napsáno jen pro kněze z důvodů informativních.

MUDr. Vlastimil Nikodém

MALBA NA SKLE

Malba na skle získala velkého významu, když našla oblibu v křesťanských chrámech. Ta jejich barvami zářící okna možno přirovnat k branám, jimiž oči věřících vzhlíží z domu božího do vyššího nadpozemského světa, plného svatých oslavených postav, i když zároveň světlou s nebe živou věrou takřka znadpřirodně. Spadá do srdcí věřících jako obraz božího zjevení. „Fenestrae ecclesiae vitreae sunt scripturae divinae... quae claritatem veri solis i. e. Dei, in ecclesiam i. e. in corda fidelium transmittunt, inhabitantes illuminant.“ (Durand. Ration. lib. I. cap. I. nr. 24.) A nevypadať ty svítící svaté postavy, jako by zvenčí pronikaly dovnitř a k nám jako kazatelé mluvily důvěrně do duše, abychom následovali je na cestě k vyšším ideám a pravé zbožnosti? — To asi mohly být myšlenky, jak se v církvi hledělo na tuto ozdobu chrámů, tak oduševnělou a proto tak v nadšení uvádějící duši vnímavou.

Malba na skle vyplynula z výroby skla, které bylo známo již Egypťanům, Feniciánům a národům při Středomoří a podnět k ní dalo asi smaltové či emailové malířství v hrnčířství. Římané dokonce pokrývali skleněnými tabulemi své přepychové komnaty. Že křesťané již v prvních stoletích tu a tam užívali skla do oken svých chrámů, vysvítá ze spisů Lactantiových, sv. Chrysostoma a sv. Jeronyma, který mluví o „vitrum lignis inclusum“. Rovněž je známo, že Římané, zběhlí ve výrobě nádherné mnohobarevné skloviny, dělali již dávno pokusy místo koberců, sádrovcem a jednobarevným sklem uzavírat okna pestrým sklem, zarámovaným na způsob mosaiky do sádry, dřeva nebo mramoru. Vzory pro taková okna dávaly jim hlavně koberce. Tak tomu bylo jak v Itálii, tak ve Francii a v 8. století i v Anglii a v Německu, a jak se zdá, bylo toto umění i v jiných zemích již dříve zkoušeno. Přechod od geometrických vzorů k figurálním obrazům pochází z konce prvního tisíciletí, možná, že i poněkud z dřívějšíka. V básni Ratperta ze Sv. Havla z let sedmdesátých 9. stol. je řeč o pomalovaných plochách oken jako o malbách na tabulích: „Sicque fenestras depinxit plana, colorum pigmentis laquear...“ Za nejstarší sklomalířskou dílnu v Německu je považován klášter v Tegernsee v Bavorsku. Kolem r. 1000 obdržel tento klášter od hraběte Arnolda první barevná okna, zhotovená od příslušníků kláštera, jež dal hrabě v tomto umění vzdělati. Skelná huť tohoto kláštera byla vyhlášena, takže zakrátko ani nestačila cizím objednávkám. Z této doby románského stylu (11.—12. stol.) je zachováno jen málo památek, např. několik oken v domě v Augsburgu, z nichž lze poznat techniku nejstarší malby na skle. O tom nás poučuje „Schedula diversarum artium“, sepsaná okolo r. 1100 od Theophila (domněle Rugera O. S. B. z Helmershausenu): Výrobce vsedl žhavým železem podle předlohy barevná skla, zhotovená z kovových kyslíčků, pokrýje obrysové a stínové linie černou emailovou barvou, krycí nebo průzračnou, kterou do skla vpálí, spojí jednotlivé kousky skla litými olověnými proužky a sletuje je. Tato barva byla zhotovována z kyslíčků

mědnatého a zeleného nebo modrého skla, rozemletého v prášek. Až do 14. stol. byla tato černá barva jedinou, již se užívalo při kresbě na sklených částkách, z nichž každá měla jen jedno zabarvení. Později se tato jednobarevná skla podjímala, tj. přetavovala (povlékala) tenkou vrstvou jinobarevného skla k získání různých odstínů, čehož bylo dosaženo ještě také skelným papírem. Ponejvíce bylo používáno z technických důvodů červeného podjimaného skla, od konce 14. stol. podjímalo se také jinobarevnými skly, zvláště stříbrně žlutým ze síry, chloridu stříbrnatého a jílů, jež vytvářelo nádhernou zlatou barvu (zlaté sklo). Pro pozadí a orámování figurálních maleb braly se za vzor dále geometrické, listové a květové ozdoby podle koberců. Taková okna byla pak vlastně sklenou mosaikou. Vedle této malby se však také na sklo nanášely průhledné barvy na způsob obrazů tabulových (kathedrální sklo, silnější s hrubším povrchem) a vpalováním se na něm fixovaly. V době gotického slohu zůstala popsána technika malby na skle ještě dlouho táž; v 15. stol. byla však zlepšena tak, že se malovalo nejen černou emailovou barvou, ale také jinými barvami, které se pokládaly, aby se zamezilo jejich stékání, vedle sebe nebo i na opačné straně a po zatavení barev se použilo jednoduchého nebo i dvojitého podjimaného skla, ponejvíce červeného, po jehož vybroušení, kde bylo třeba, vynikly náležitě světlá a stíná malby, a když byla obnažena místa novou sklovinou pokryta, objevila se bohatá ornamentika malby v plastické hloubce. Postavy samy vypadaly vyšší, rocho bylo bohatší a měly monumentální charakter; baldychýny, konsolky a umělecká orámování dodávaly oknům skvělou dekoraci, ale pozadí stále ještě napodobovala kobercové vzory. To byla doba rozkvětu malby na skle. Taková vysoce umělecká okna jsou v katedrálách francouzských a německých (Kolín n. R.). V Itálii pěstovali toto umění obzvláště jezuité a dominikáni, jejichž díly se honosí domy ve Florencii, Pise, Arezzu aj., ve Španělsku a v Anglii pracovali v tomto oboru většinou Holanďané a Němci. V 16. stol. toto umění již také zesvětšilo, figury byly malovány v dramatickém pohybu, místo kobercového pozadí byly malovány krajiny apod., výzdoba byla přeplněná, nevkusná. V pozdější době malba na skle skorem zmizela, jen v Anglii a v Holandsku se udržovala. Až zase začátkem 19. stol. z podnětu krále Ludvíka I. byla v Mnichově jako znovu zrozena a zdokonalena tak, že se malovalo na velkých plochách, čímž však specifický charakter malby na skle pozbyl svého kouzla a monumentálnosti.

V četných pražských chrámech, např. u sv. Václava na Smíchově, na Vyšehradě, u sv. Ludmily na Vinohradech, hlavně ovšem v chrámě sv. Víta na Hradě můžeme v staré části i v kaplích kolem hlavního oltáře obdivovat onen dřívější typ malovaných oken a porovnat jej s malířskou technikou nynější doby v kaplích v nové přístavbě a nad hlavním oltářem. Okna tato jsou jedinečně krásná a budí obdiv návštěvníků z ciziny, obzvláště nádherné okno nad

západním průčelím chrámu od Fr. Kysely a okno nad boční Zlatou bránou „Poslední soud“ od Maxe Švabinského. Slyšel jsem, jak návštěvníci z Vídně byli nadšeni chrámem sv. Víta a těmi nádhernými okny. „Ja, das ist was Anderes als unsere Stephanskirche“, zaslechl jsem tlumenou poznámku jednoho návštěvníka. A možno bez nadsázky říci, že ta okna hledají sobě rovných v celém světě.

Každý uzná bez předsudků a předpojatosti, že malovaná okna v chrámech jsou velmi vhodnou a povznášející ozdobou, takřka jako duchaplné oči chrámu. Proto je třeba vyvarovat se zde určitých přehmatů; předně vměšování principů tabulové malby na deskách nebo na plátně s malbou na skle, aby přísný církevní charakter tohoto velkolepého umění nedoznal újmy vulgárností, ať v kompozici, nebo bezvýrazností barev, nedostatkem silných kontur apod. Jiný přehmat by mohl vzniknout zavedením různých náhražek nebo laciných napodobenin např. transparentů na plátně nebo na papíru nebo neesteticky seskupených prostých barevných skel nebo zavedením sklomalby mechanickým přetiskem apod.

I když dříve některé chrámy nestačily na figurální výzdobu barevných oken, bylo v takových případech použito aspoň geometrických vzorů nebo jednoduchých stylizovaných listových obrazců, nebo malovalo se šedými nebo

černými kresbami na bílém skle; kresba figurální byla totiž provedena černými liniemi a olemována ladnými geometrickými círátý na způsob rámu, nebo byly různé ozdoby po celé ploše černě vykresleny a do skla vpáleny, jak to např. vidíme v kostele sv. Vojtěcha v Praze. Také tento způsob kresby na skle zasluhuje napodobení. Tu se však doporučuje použít poněkud nazelenalého nebo žlutlého skla (katedrálního), ježto takové sklo příjemně láme světelné paprsky a také vnitřek chrámu lahodně a teple tónuje. To opět můžeme nejlépe ocenit v přední části chrámu sv. Víta, která je žlutavě zbarvenými skly ponorena do zlatového nádechu a působí uklidňujícím dojmem.

Výše jmenovaný Theophilus rozvádí ve své „Schedula...“ zevrubně celou techniku malířství na skle, ale speciálně pojednává o přípravě okenního olova na spojování částí okenních obrazců, k čemuž doporučuje ne tažené, nýbrž lité olovo, které je mnohem trvanlivější. V Svatopetrském domě v Řezně jsou četná překrásná díla tohoto jedinečného církevního umění ze 14.—16. stol. uchována, jež mají pro studium obsahu a techniky tohoto vzácného umění velký význam. Přemnoho nádherných malovaných oken bylo za válek zničeno a zaniklo k nenahraditelné škodě. Bylo by si přát, aby takového řádní, aspoň z ruky lidské, byla učiněna přítrž a aby, kde ještě zbyly i nejmenší zbytky takových děl, byly náležitě ceněny a pietně uchovány.

Dr. Hubert Havránek

NAD ROVEM ČESKOTĚŠÍNSKÉHO ORDINÁŘE

Když jsme se 23. července t. r. zúčastnili zlaté mše sv. Msgr. ThDr. Františka Onderka, apoštolského administrátora v Českém Těšíně, bylo jasno, že jeho zdraví je namále. Byly dokonce okamžiky, kdy se nám zdálo, že všichni, kdo se zúčastnili té oslavy zlatého kněžského jubilea, jako by už jubilanta provázeli na cestách posledních. Je veliký počet oddaných přátel, kteří dnes v úctě i lásce sklánějí se nad rovem českotěšínského ordináře, jenž byl navršen v pondělí 29. října.

Jen zcela krátce si připomínáme ze životopisu; rodák z Bruzovic na Frýdecku působil v duchovní správě v Jeseníku a později v havířské Slezské Ostravě. Neobyčejně nadání a vzdělání přivedlo ho na dráhu profesora.

Celých 25 roků přednášel pastorálku a katechetiku na vidnavském semináři. Jako jediný člen české národnosti v tamním profesorském sboru prožíval s českými bohoslovci těžké dny okupace. Po osvobození bylo mu svěřeno vedení diecése. Svátá Stolicе jmenovala jej samostatným ordinářem s pravomocí residenčního biskupa. Stal se apoštolským administrátorem.

Byl vážen a vpravdě milován pro velké životní zkušenosti a horoucí lásku k církvi i k slezskému lidu. Matka Boží frýdecká, k níž tak často spěchával, provází ho svými přímluvami i v těchto chvílích, kdy odešel na věčnost... R. I. P.

NÁŠ ZÁPISNÍK

JUBILEA

V měsíci prosinci t. r. oslaví svá životní jubilea vdpp.:

85 let 6/12 P. Václav Pleskot, farář v. v., Horní Sloupnice;

80 let 16/12 P. Vilém Schmied, koop., Horní Bečva; P. Antonín Wieder, farář v. v., Klášterec n. Ohří; 17/12 P. Jan Mejzlík, farář, Panské Dubénky.

75 let 16/12 P. Bohumil Cyprín, vikář, Vlněvec; 29/12 P. Josef Přikryl, koop. v. v., Prostějov.

70 let 10/12 P. Arnošt Gregor, farář v. v., Klopina; 20/12 P. Vojtěch Culík, vikář, Nižebohy; 21/12 P. Tomáš Klepek, farář, Měrovice na Hané; 25/12 P. Štěpán Konečný, koop., Místek; 29/12 P. Jan Absolon, farář, Valašská Polanka; P. Josef Ulvr, em. vikář a farář, Vysoké Veselí; 30/12 P. Antonín Horák, farář, Hostim.

60 let 22/12 P. Bernard

Homola, koop., Krnov; 28/12 P. Josef Buchtela, admin., Středokluky.

50 let 3/12 P. František Suchánek, admin., Kladky; 4/12 P. Alois Bětlík, admin., Buštěhrad; 9/12 P. Ondřej Jamborský, admin., Dražovice; 11/12 P. Vincenc Jávra, farář, Pravčice; P. Vojtěch Zapletal, farář, Pavlovice u Hodonína; 12/12 P. Vojtěch Linhart, vikář, Říčany; 12/12 P. František Válek, administr., Lichnov u Frenštátu; 15/12 P. Václav Lochman, děkan, Libochovice; 16/12 P. Vojtěch Martin, em. vikář a admin., Holohlavy; P. Josef Motyka, admin., Vondryně; 17/12 P. Theofil Gorgosz, admin., Černá Voda; 22/12 P. Josef Dvořáček, admin., Ždárná; 26/12 P. Leo Povolný, kaplan, Praha; P. František Zátoupek, farář, Visky u Letovic; 28/12 P. Josef Slouka, farář, Neslovice; 30/12 P. Josef Tichý, farář, Mokré

Lazce; 31/12 P. Ignác Lakomý, provisor, Hanušovice.

Dne 17. prosince oslaví 30 let kněžství J. M. dr. Karel Jonáš, kanovník, bisk. vikář a děkan v Hradci Králové. Jubilantům srdečně blahopřejeme.

Hudba a katolická církev

S velkým uznáním byla přijata právě vydaná kniha „Music of the Catholic Church“ (nakl. Burns a. Oates), jejíž auto. Alec Robertson je uznávaným badatelem. Sám kněz a hudebník, pronikl do všech odstínů problémů hudby a obřadů za dobu téměř dvou tisíciletí, od doby ambrosiánské až po encykliku Pia XII. z r. 1955 o hudbě.

Spojením teologa, hudebníka a vědce získal autor autoritu ve svém oboru. Napravuje proto s jemným smyslem omyly teologů v

hudbě a hudebníků v duchovní hudbě a tematice. Výklad začíná stručným uvedením o předkřesťanské posvátné hudbě, a když přichází k vysvětlení o gregoriánské, mozarabské hudbě, nebo když později vykládá usnesení tridentského koncilu, mluví s větší autoritou a důkladnější znalostí, než mají teologové nebo laičtí hudebníci. Proto mohl vyslovit politování, že mnohé výsledky moderní musikologie nebyly využity, aby se předešlo historickým omylům v „Instructio de sacra musica“ (1958). V jiných kontroverzních bodech: rytmus jednoduchých sborových zpěvů uvádí všechny názory, ale sám preferuje metodu Sollesmes.

Pokud jde o hymny, není nadšený, připouští, že mohou, stejně jako „catholicism sucré“. Gounodovy církevní hudby nebo „maso-

Alfonse de Liguori je: mléko, krev, víno, pivo, olej, šťáva vytlačena z ovoce, pot, moč.

Kněze zavazuje sub gravi, aby voda ke sv. křtu byla posvěcená a čistá. Kdyby se však zjistilo, že posvěcená voda je zkažená, zapáchající, může se použít čisté obyčejné vody (S. Offic. 17. 4. 1839). Jinak se může křestní voda, jak již bylo řečeno, během roku opakovaně ad hoc posvětit, nikoliv však ritem Bílé soboty, nýbrž jiným ritem, který je uveden v Římském rituálu, t. II. c. 8. (Agenda, str. 54), can. 757, § 3. Zjistí-li se, že voda ke křtu sv. je příliš studená, může se ohřát nebo se do ní přileje maličko vřelé obyčejné vody.

Pokud se týče sv. křtu z nouze je nutno dnes opravit výklad starších učebnic pastorálky, které uvádějí možnost sv. křtu během porodu, např. za použití vody v injekční stříkačce, a to u dítěte, které je nebo vychází z lůna matky, kdy v tomto případě dokonce se dovoluje přidat do křestní vody roztok sublimátu 1/1000.

Také dnes nevolá kněz lékaře, jak dříve uvádějí učebnice pastorálky, aby lékař provedl císařský řez in mo-

ribunda jen za tím účelem, aby dítě bylo pokřtěno. Také musíme opravit starý názor Dr. Tomana (viz Pas-týřské bohosloví, str. 555), kde se praví: „V prvních čtyřech měsících těhotenství je dítě sotva živo“, snad se autor domníval, že není schopno mimoděložního života, ale jako takové in utero matris žije, a to od okamžiku vniknutí spermií do vajíčka, kdy nastává dělení buněk a počátek nového života.

Jiným zastaralým názorem bylo tvrzení, že zrůda (monstrum) není člověk a staří se domnívali, že monstrum vzniklo počtem se zvířetem nebo z ďábla. Podle dnešních medicínských názorů je i zrůda člověkem a proto má právo být pokřtěna, takže odpadá sub conditione „si es homo“ can. 748. Dnes se však většina porodů koná v ústavech, takže je nepravděpodobné, že by byl kněz v takovém případě k porodu zrůdy požádán o její křest a také z toho důvodu, že zrůdy žijí jen několik málo hodin. Všechno toto bylo napsáno jen pro kněze z důvodů informativních.

MUDr. Vlastimil Nikodém

MALBA NA SKLE

Malba na skle získala velkého významu, když našla oblibu v křesťanských chrámech. Ta jejich barvami zářící okna možno přirovnat k branám, jimiž oči věřících vzhlíží z domu božího do vyššího nadpozemského světa, plného svatých oslavených postav, i když zároveň světo s nebe živou věrou takřka znadpřirodně. Spadá do srdcí věřících jako obraz božího zjevení. „Fenestrae ecclesiae vitreae sunt scripturae divinae... quae claritatem veri solis i. e. Dei, in ecclesiam i. e. in corda fidelium transmittunt, inhabitantes illuminant.“ (Durand. Ration. lib. I. cap. I. nr. 24.) A nevypadať ty svítící svaté postavy, jako by zvenčí pronikaly dovnitř a k nám jako kazatelé mluvily důvěrně do duše, abychom následovali je na cestě k vyšším ideám a pravé zbožnosti? — To asi mohly být myšlenky, jak se v církvi hledělo na tuto ozdobu chrámů, tak oduševnělou a proto tak v nadšení uvádějící duši vnímavou.

Malba na skle vyplynula z výroby skla, které bylo známo již Egypťanům, Feničanům a národům při Středoze-mním moři a podnět k ní dalo asi smaltové či emailové malířství v hrnčířství. Římané dokonce pokrývali skleněnými tabulemi své přepychové komnaty. Ze křesťanů již v prvních stoletích tu a tam užívali skla do oken svých chrámů, vysvítá ze spisů Lactantiových, sv. Chrysostoma a sv. Jeronyma, který mluví o „vitrum lignis inclusum“. Rovněž je známo, že Římané, zběhlí ve výrobě nádherné mnoho-barevné skloviny, dělali již dávno pokusy místo koberců, sádrovcem a jednobarevným sklem uzavíratí okna pestrým sklem, zarámovaným na způsob mosaiky do sádry, dřeva nebo mramoru. Vzory pro taková okna dávaly jim hlavně koberce. Tak tomu bylo jak v Itálii, tak ve Francii a v 8. století i v Anglii a v Německu, a jak se zdá, bylo toto umění i v jiných zemích již dříve zkoušeno. Přejchod od geometrických vzorů k figurálním obrazům pochází z konce prvního tisíciletí, možná, že i poněkud z dřívějšíka. V básni Ratperta ze Sv. Havla z let sedmdesátých 9. stol. je řeč o pomalovaných plochách oken jako o malbách na tabulích: „Sicque fenestrarum depinxit plana, colorum Pigmentis laquear...“ Za nejstarší sklomalířskou dílnu v Německu je považován klášter v Tegernsee v Bavorsku. Kolem r. 1000 obdržel tento klášter od hraběte Arnolda první barevná okna, zhotovená od příslušníků kláštera, jež dal hrabě v tomto umění vzdělati. Skelná huť tohoto kláštera byla vyhlášena, takže zakrátko ani nestačila ci-zím objednávkám. Z této doby románského stylu (11.—12. stol.) je zachováno jen málo památek, např. několik oken v domě v Augsburgu, z nichž lze poznat techniku nejstarší malby na skle. O tom nás poučuje „Schedula diversarum artium“, sepsaná okolo r. 1100 od Theophila (domněle Rugera O. S. B. z Helmershausenu): Výrobce vsseká zha-vým železem podle předloh barevná skla, zhotovená z ko-vových kyslíčků, pokryje obrysové a stínové linie černou emailovou barvou, krycí nebo průzračnou, kterou do skla vpálí, spojí jednotlivé kousky skla litými olověnými proužky a sletuje je. Tato barva byla zhotovována z kyslíčků

mědnatého a zeleného nebo modrého skla, rozemletého v prášek. Až do 14. stol. byla tato černá barva jedinou, již se užívalo při kresbě na sklených částkách, z nichž každá měla jen jedno zabarvení. Později se tato jedno-barevná skla podjímala, tj. přetavovala (povlékala) ten-kou vrstvou jinobarevného skla k získání různých od-stínů, čehož bylo dosaženo ještě také skelným papírem. Ponejvíce bylo používáno z technických důvodů červe-ného podjimaného skla, od konce 14. stol. podjímalo se také jinobarevnými skly, zvlášť stříbrně žlutým ze síry, chloridu stříbrnatého a jílů, jež vytvářelo nádhernou zla-tou barvu (zlaté sklo). Pro pozadí a orámování figurál-ních maleb braly se za vzor dále geometrické, listové a květové ozdoby podle koberců. Taková okna byla pak vlastně sklenou mosaikou. Vedle této malby se však také na sklo nanášely průhledné barvy na způsob obrazů ta-bulových (kathedrální sklo, silnější s hrubším povrchem) a upalování se na něm fixovaly. V době gotického slohu zůstala popsána technika malby na skle ještě dlouho ta-táž; v 15. stol. byla však zlepšena tak, že se malovalo nejen černou emailovou barvou, ale také jinými barvami, které se pokládaly, aby se zamezilo jejich stékání, vedle sebe nebo i na opačné straně a po zatavení barev se použilo jednoduchého nebo i dvojitého podjimaného skla, ponej-více červeného, po jehož vybroušení, kde bylo třeba, vy-nikly náležitě světlá a stíná malby, a když byla obnažena místa novou sklovinou pokryta, objevila se bohatá orna-mentika malby v plastické hloubce. Postavy samy vypa-daly vyšší, roucho bylo bohatší a měly monumentální charakter; baldychýny, konsolky a umělecká orámování dodávaly oknům skvělou dekoraci, ale pozadí stále ještě napodobovala kobercové vzory. To byla doba rozkvětu malby na skle. Taková vysoce umělecká okna jsou v ka-tedrálách francouzských a německých (Kolín n. R.). V Itálii pěstovali toto umění obzvlášť jezuité a dominikáni, jejichž díly se honosí domy ve Florencii, Pise, Arezzu aj., ve Španělsku a v Anglii pracovali v tomto oboru většinou Holanďané a Němci. V 16. stol. toto umění již také ze-světštilo, figury byly malovány v dramatickém pohybu, místo kobercového pozadí byly malovány krajiny apod., výzdoba byla přeplněná, nevkusná. V pozdější době malba na skle skorem zmizela, jen v Anglii a v Holandsku se udržovala. Až zase začátkem 19. stol. z podnětu krále Ludvíka I. byla v Mnichově jako znovu zrozena a zdoko-nalena tak, že se malovalo na velkých plochách, čímž však specifický charakter malby na skle pozbyl svého kouzla a monumentálnosti.

V četných pražských chrámech, např. u sv. Václava na Smíchově, na Vyšehradě, u sv. Ludmily na Vinohradech, hlavně ovšem v chrámě sv. Víta na Hradě můžeme v staré části v kaplích kolem hlavního oltáře obdivovat onen dřívější typ malovaných oken a porovnatí jej s malířskou technikou nynější doby v kaplích v nové přístavbě a nad hlavním oltářem. Okna tato jsou jedinečné krásy a budí obdiv návštěvníků z ciziny, obzvlášť nádherné okno nad

západním průčelím chrámu od Fr. Kysely a okno nad boční Zlatou bránou „Poslední soud“ od Maxe Švabinského. Slyšel jsem, jak návštěvníci z Vídně byli nadšeni chrámem sv. Víta a těmi nádhernými okny. „Ja, das ist was Anderes als unsere Stephanskirche“, zaslechl jsem tlumenou poznámku jednoho návštěvníka. A možno bez nadsázky říci, že ta okna hledají sobě rovných v celém světě.

Každý uzná bez předsudků a předpojatosti, že malovaná okna v chrámech jsou velmi vhodnou a povznášející ozdobou, takřka jako duchaplné oči chrámu. Proto je třeba vyvarovat se zde určitých přehmatů; předně vměšování principů tabulové malby na deskách nebo na plátně s malbou na skle, aby přísný církevní charakter tohoto velkolepého umění nedoznal újmy vulgárností, ať v kompozici, nebo bezvýrazností barev, nedostatkem silných kontur apod. Jiný přehmat by mohl vzniknout zavedením různých náhražek nebo laciných napodobenin např. transparentů na plátně nebo na papíru nebo neesteticky seskupených prostých barevných skel nebo zavedením sklomalby mechanickým přetiskem apod.

I když dříve některé chrámy nestačily na figurální výzdobu barevných oken, bylo v takových případech použito aspoň geometrických vzorů nebo jednoduchých stylizovaných listových obrazců, nebo malovalo se šedými nebo

černými kresbami na bílém skle; kresba figurální byla totiž provedena černými liniemi a olemována ladnými geometrickými círátý na způsob rámu, nebo byly různé ozdoby po celé ploše černě vykresleny a do skla vpáleny, jak to např. vidíme v kostele sv. Vojtěcha v Praze. Také tento způsob kresby na skle zasluhuje napodobení. Tu se však doporučuje použít poněkud nazelenalého nebo nažloutlého skla (katedrálního), ježto takové sklo příjemně láme světelné paprsky a také vnitřek chrámu lahodně a teple tónuje. To opět můžeme nejlépe ocenit v přední části chrámu sv. Víta, která je žlutavě zbarvenými skly ponořena do zlatového nádechu a působí uklidňujícím dojmem.

Výše jmenovaný Theophilus rozvádí ve své „Schedula...“ zevrubně celou techniku malířství na skle, ale speciálně pojednává o přípravě okenního olova na spojování částí okenních obrazců, k čemuž doporučuje ne tažené, nýbrž lité olovo, které je mnohem trvanlivější. V Svatopetrském domě v Řezně jsou četná překrásná díla tohoto jedinečného církevního umění ze 14.—16. stol. uchována, jež mají pro studium obsahu a techniky tohoto vzácného umění velký význam. Přemnoho nádherných malovaných oken bylo za válek zničeno a zaniklo k nenahraditelné škodě. Bylo by si přát, aby takové řádění, aspoň z ruky lidské, byla učiněna přítrž a aby, kde ještě zbyly i nejmenší zbytky takových děl, byly náležitě ceněny a pietně uchovány.

Dr. Hubert Havránek

NAD ROVEM ČESKOTĚŠÍNSKÉHO ORDINÁŘE

Když jsme se 23. července t. r. zúčastnili zlaté mše sv. Msgr. ThDr. Františka Onderka, apoštolského administrátora v Českém Těšíně, bylo jasno, že jeho zdraví je namále. Byly dokonce okamžiky, kdy se nám zdálo, že všichni, kdo se zúčastnili té oslavy zlatého kněžského jubilea, jako by už jubilanta provázeli na cestách posledních. Je veliký počet oddaných přátel, kteří dnes v úctě i lásce sklánějí se nad rovem českotěšínského ordináře, jenž byl navršen v pondělí 29. října.

Jen zcela krátce si připomínáme ze životopisu; rodák z Bruzovic na Frýdecku působil v duchovní správě v Jeseníku a později v havířské Slezské Ostravě. Neobyčejně nadání a vzdělání přivedlo ho na dráhu profesora.

Celých 25 roků přednášel pastorálku a katechetiku na vidnavském semináři. Jako jediný člen české národnosti v tamním profesorském sboru prožíval s českými bohoslovci těžké dny okupace. Po osvobození bylo mu svěřeno vedení diecése. Svátá Stolicе jmenovala jej samostatným ordinářem s pravomocí residenčního biskupa. Stal se apoštolským administrátorem.

Byl vážen a vpravdě milován pro velké životní zkušenosti a horoucí lásku k církvi i k slezskému lidu. Matka Boží frýdecká, k níž tak často spěchával, provází ho svými přímluvami i v těchto chvílích, kdy odešel na věčnost... R. I. P.

NÁŠ ZÁPISNÍK

JUBILEA

V měsíci prosinci t. r. oslaví svá životní jubilea vdpp.:

85 let 6/12 P. Václav Pleskot, farář v. v., Horní Sloupnice;

80 let 16/12 P. Vilém Schmied, koop., Horní Bečva; P. Antonín Wieder, farář v. v., Klášterec n. Ohří; 17/12 P. Jan Mejzlík, farář, Panské Dubénky.

75 let 16/12 P. Bohumil Cyprín, vikář, Vlněvec; 29/12 P. Josef Přikryl, koop. v. v., Prostějov.

70 let 10/12 P. Arnošt Gregor, farář v. v., Klopina; 20/12 P. Vojtěch Culík, vikář, Nižebohy; 21/12 P. Tomáš Klepek, farář, Měrovice na Hané; 25/12 P. Štěpán Konečný, koop., Místek; 29/12 P. Jan Absolon, farář, Valašská Polanka; P. Josef Ulvr, em. vikář a farář, Vysoké Veselí; 30/12 P. Antonín Horák, farář, Hostim.

60 let 22/12 P. Bernard

Homola, koop., Krnov; 28/12 P. Josef Buchtela, admin., Středokluky.

50 let 3/12 P. František Suchánek, admin., Kladky; 4/12 P. Alois Bětko, admin., Buštěhrad; 9/12 P. Ondřej Jamborský, admin., Dražovice; 11/12 P. Vincenc Jávra, farář, Pravčice; P. Vojtěch Zapletal, farář, Pavlovice u Hodonína; 12/12 P. Vojtěch Linhart, vikář, Říčany; 12/12 P. František Válek, administr., Lichnov u Frenštátu; 15/12 P. Václav Lochman, děkan, Libochovice; 16/12 P. Vojtěch Martin, em. vikář a admin., Holohlavy; P. Josef Motyka, admin., Větrná; 17/12 P. Theofil Gorgosz, admin., Černá Voda; 22/12 P. Josef Dvořáček, admin., Ždárna; 26/12 P. Leo Povolný, kaplan, Praha; P. František Zátoupek, farář, Visky u Letovic; 28/12 P. Josef Slouka, farář, Neslovice; 30/12 P. Josef Tichý, farář, Mokré

Lazce; 31/12 P. Ignác Lakomý, provisor, Hanušovice.

Dne 17. prosince oslaví 30 let kněžství J. M. dr. Karel Jonáš, kanovník, bisk. vikář a děkan v Hradci Králové. Jubilantům srdečně blahopřejeme.

Hudba a katolická církev

S velkým uznáním byla přijata právě vydaná kniha „Music of the Catholic Church“ (nakl. Burns a. Oates), jejíž auto. Alec Robertson je uznávaným badatelem. Sám kněz a hudebník, pronikl do všech odstínů problémů hudby a obřadů za dobu téměř dvou tisíciletí, od doby ambrosiánské až po encykliku Pia XII. z r. 1955 o hudbě.

Spojením teologa, hudebníka a vědce získal autor autoritu ve svém oboru. Napravuje proto s jasným smyslem omyly teologů v

hudbě a hudebníků v duchovní hudbě a tematice. Výklad začíná stručným uvedením o předkřesťanské posvátné hudbě, a když přichází k vysvětlení o gregoriánské, mozarabské hudbě, nebo když později vykládá usnesení tridentského koncilu, mluví s větší autoritou a důkladnější znalostí, než mají teologové nebo laičtí hudebníci. Proto mohl vyslovit politování, že mnohé výsledky moderní musikologie nebyly využity, aby se předešlo historickým omylům v „Instructio de sacra musica“ (1958). V jiných kontroverzních bodech: rytmus jednoduchých sborových zpěvů uvádí všechny názory, ale sám preferuje metodu Solmeses.

Pokud jde o hymny, není nadšený, připouští, že mohou, stejně jako „catholicism sucré“: Gounodovy církevní hudby nebo „maso-

vě vytvářené obrazy a souchy", vzbudit zbožnost; jde mu o to, aby všichni varhaníci a ředitelé kůrů uvědomili si vznešenost svého úkolu a odstraňovali špatnou duchovní hudbu". Je skeptický pokud jde o rychlou proveditelnost svého úkolu a doporučuje postupné jeho provádění. Koledy a vánoční zpěvy nepovažuje za projev folklóru, třebaže v jeho národní oblasti je několik vánočních „carols“, (koled) zachováno. Tyto zpěvy byly podle Robertsona složeny duchovními nebo vzdělanci a byly určeny pro lid a národní potřebu. Jsou lidové určením a ne vznikem.

Studie zabývá se dále použitím varhan, místem, kde se katolíci a protestanti velmi odlišují. Malá poměrně studie — 157 stran — zasáhla všechny doby a problémy církevní hudby, poukázala na obecně kulturní důležitost předmětu, rigorosně mluví k teologům, hudebním vědcům a hudebníkům a otevřela širokou diskusi, která se může ukázat v nejširším světovém měřítku velmi užitečnou. F. V.

Nový zákon a Hegenbarth
UNION Verlag v Berlíně, NDR, vydal 46 grafických listů Josefa Hegenbartha, 67letého drážďanského umělce, čerpajících námět z Písma svatého, hlavně z Nového zákona. Vybavení a tisk knihy byly odměněny udělením ceny za nejlepší knihu NDR roku 1961. Londýnské TIMES napsaly, že „kresby jsou dramatické, hluboce prociťené a přesvědčující. Styl odpovídá tradici německého malířství dvacátých let tohoto století a vykazuje také podobnost s dílem Henry Moora. Kniha dělá čest jak lipskému tiskaři, tak i vydavateli.“ F. V.

Jazz a mše svatá.

Nejmodernější hudební projev, jazz, proniká také do duchovní hudby, neboť vlastně pochází ze spirituálů, duchovních zpěvů amerických černochů. Na festivalu jazzu v Beaulieu byla odsloužena mše svatá ve zříceninách kláštera a navštívila 300 účastníky. Bratr William, O. Fr., hrál na kytaru za doprovodu kapely. Potom kázal k veršům ve sv. Lukášovi (XV.) a prohlásil, že každý hudební projev je katolický.

Z našich skladatelů E. F. Burián složil celou mši v jazzu. V.

Román lásky k člověku.

Alžběta, kněžna duryňská, chválená dějinami a legendami za svoji křesťanskou lásku k bližnímu, svatá svým vznešeným příkladem, je námětem románu polského spisovatele Jana Dobraczyńskiego. V tvrdé době byla hlasatelem a nositelem praktické lásky k bližnímu, pomocnicí chudých, hledající stále nové cesty k přiblížení ideálu lásky na zemi. v. f.

VERDI: „Libera me!“

Proslulé Verdiho „Requiem“, napsané pro uctění památky Alessandro Manzoniho, autora „Snoubenců“, vyznavače křesťanství činu, poprvé uvedené r. 1876, bylo v tomto roce provedeno v Drážďanech a v Londýně. Jde o dílo nesoucí všechny stopy jižní operní zvůcnosti, a přece hluboce náboženské. V obou případech se dobře uplatnila humánní, hudební a náboženská stránka díla. fv

Katolíci v Německu.

Katolíci v Německé demokratické republice tvoří 12,2 % z celkového počtu, v demokratickém Berlíně 10,4 %, v západním Berlíně 11,2 %, a ve Spolkové republice 45,2 %.

Berlínské biskupství.

Biskupství v Berlíně vykazuje v r. 1960 239 farností, 575.000 věřících. Z toho je 76 farností s 291.000 věřícími v západním Berlíně.

Věřící Jugoslávie.

Jugoslávie v náboženském ohledu vykazuje tato čísla: katolíků 6,3 miliónu, tj. 36 % obyvatelstva. Pravoslavná církev je vyznáním 48 % a mohamedánství 15 % obyvatelstva.

Za šťastné přistání.

Astronaut John H. Glenn, když byl vyneset raketou nad oblaka, byl zapojen do světové sítě rozhlasové a televizní. Každý okamžik jeho cesty a jeho hlášení byly tlumočeny miliónům posluchačů. V okamžiku když dosáhl vrcholu vyzýval hlasatel místa vypále-

ní: „Pozor! Pozor! Dámy a pánové! Astronaut John H. Glenn je právě ve vesmíru. Prosím, modlete se za něho!“ Když přistál na zemi, hlasatel vzdal Bohu díky za šťastný výsledek.

Naše farní kroniky.

Z mnohých těchto knih čerpali známí historikové čeští prameny pro svoje farní a děkanské úřady monografické i větší práce. Je třeba v těchto záznamech pokračovat pro věky budoucí. Na venkovských farách rozeznáváme především kroniku obecní, potom kroniku školní a potom kroniku farní. Také různé jiné spolkové útvary píší svoje kroniky, ale vyjmenované tři kroniky jsou nejdůležitější. — Kronikáři MNV píší především důležité události celostátní a potom se specializují na místní důležité události. Jsou to obecní stavby, meliorace, vodovody, elektrifikace a kulturní události obce. Jsou to též úmrtí významných osob v obci a vše, co obec prožívá jako celek, hlavně její pokrok na různých úsecích obecního života. Rovněž podobně si počíná i kronikář ve škole, ale zaměřuje též svoje zápisy na okolnosti, týkající se školy. A podobně si počíná i kronikář na faře. Svědomitě záznamy ve farní kronice jsou důležitou pomůckou pro nástupce v duchovní správě. Nejen, že získává přehled o náboženském stavu farní osady, nýbrž má po ruce i majetkové a právní změny farního benefícia, popřípadě i kostela. Do farní kroniky píše svědomitý kronikář historii kostela, není-li již v kronice poznamenána. Píše o opravách kostela a vyznačí též peněžitou sumu, kterou si opravy vyžádaly, poznamenává rok oprav, popřípadě i kdo opravy prováděl, tj. stavební mistr (jeho jméno a sídlo), restaurátor vnitřku kostela, pořízení nových předmětů závažné ceny do kostela, zakoupení a posvěcení nového zvonu, přeladění, popřípadě generální oprav varhan apod. Duchovní správcové zaznamenávají do kroniky datum svého příchodu na osadu a kdy ji opustili. Napiší také svůj stručný životopis. Doporučuje se poznamenati do kroniky každého roku počet naro-

zení, svateb i úmrtí a vyznačiti nejdelší věk toho roku na osadě zemřelého. Může zaznamenati, i kde duchovní vyučoval náboženství. Může vyznačiti i počet sebevražd v osadě. Důležité jsou záznamy o majetkových změnách, co se týče benefícia. V každé farní kronice by měl být opsán výměr výkupu pozemků a farních budov, např. budov hospodářských. Někdy se stává, že nově nastoupivší duchovní pokládá hospodářskou budovu dosud za majetek benefícia a ta budova byla již knihovně z majetku benefícia odepsána. Je dobře poznamenati do kroniky též čísla schválených nájemních a pachtovních smluv, popřípadě i jména nájemníků. Ve farní kronice mohou být též jména kostelního personálu: kostelníka a varhaníka. Má-li fara zahradu, může duchovní napsati i počet a druh vzrostlých stromů. Úmrtí kněze na osadě poznamenává se obšírněji do kroniky. Kdy se narodil, kde působil, co vše pro osadu, kostel a faru vykonal a kdy zemřel (kolik let na osadě působil?). Jeho hodnost a vyznamenání. Počet kněží na jeho pohřbu a kdo zesnulého pochovával. Jsou často velmi významné události, kterých svědomitý kronikář neopomene. Také klimatické poměry v roce je dobře zaznamenati. Též polní a ovocnou úrodu. Když duchovní odchází z osady na osadu jinou, poznamenává to v kronice. Rozumí se samo sebou, že nástupce nebude psáti do kroniky, že převzal vše v desolátním stavu, ale při jeho odchodu že vše je v nejlepší, ba vzorném pořádku, protože je nebezpečí, že jeho nástupce mu to ihned v kronice vyvrátí.

J. Šanda

Zmetkař v historii.

V hospodářských dějinách naší země pojí se první zmetkař v sklářství, historicky ověřený, se jménem vynikajícího biskupa a hospodáře Stanislava Pavlovského. Když na panstvích olomouckého biskupství založil sklárnu, kladl na srdce jejímu vedoucímu, aby se jeho výrobky vyrovnaly tehdejšímu vedoucímu sklu benátskému. Ze byl zklamán a vyjádřil vše pí-

semně, zachovalo se nám jméno prvního zmetkaře ve sklářství, skláře Dominika Schürera. Po zhlédnutí prvních sklenic biskup Pavlovský psal skláři: „Sklenicemi, kteréž si sem odeslal, ne velmi povděční sme. Nebo ne toliko sklo pěkné není, ale ani pravej proporci a kšaltu, jak by bejt měly, nemají, nýbrž jako pro sedláky a ty velké ožralce dělány jsou...“ Tak Dominik Schürer byl prvně dělně zaznamenaným zmetkařem v naší sklářské historii. *fu.*

Dva vůdcové

André Favre-Dorsaz vydal v „Editions universitaires“ studii CALVIN et LOYOLA, s podtitulem: „Les deux Réformes“, obsahující kapitoly: — „Evoluce, — Dvě knihy, dvě reformy, — Dva vůdcové: jejich boje, jejich přátelství. — Triumf a tragédie. — Dodatek grafologický: rukopis Loyoly a Calvina.“ Jde o solidní studii, plnou podnětů, ze srovnávací biografie; postavy dvou velkých vůdců reform jsou postaveny proti sobě, vyrůstali v stejné době, aby jejich myšlenky a dílo spolu zápasily. Kritika srovnává tato díla až s Plutarchem podle pojetí historické práce. *v.*

Více stínů než jasu.

Film, umění světla a stínů, nepůsobí vždy pozitivně: jakou negací je rozbor 400 západoněmeckých filmů předvedených během jednoho roku: ukázaly 310 vražd, 105 loupežných přepadení, 405 manželských rozvrátů, 624 podvody, 54 vyděračství a 34 žhářství. *f.*

Modlitby PIA XII.

Modlitby Svatého Otce PIA XII. byly souborně vydány mnichy opatství Solismes ve Francii pod názvem: „Prières de Sa Sainteté Pie XII.“. *vf.*

Bible během dvou tisíciletí.

Jednou z největších událostí bibliistiky 1962 byla výstava biblí z proslulé knihovny „John Rylands Library“, která přešla do prvních tří měsíců 1962 a obrátila na sebe pozornost badatelů celého světa. Podala vzácný přehled bible za dvě tisíciletí.

Z obrovského bohatství biblického oddělení této proslulé knihovny bylo vystaveno jen část rukopisů psaných na pergamenu,

papyrusu a papíru, pocházejících od druhého stol. př. Kr. Vynikající památkou jsou papyrusové rukopisy v řečtině z Egypta; první zachycuje zlomky 18. kp. evangelia sv. Jana, je určován k první polovině druhého století a je nejstarším známým textem Nového zákona. Druhá část rukopisů přináší zlomky 5. knihy Mojžíšovy, datované do druhého století př. Kr., asi nejstarší známé rukopisy Starého zákona a jistě nejstarší fragment řeckého překladu P. S. Mezi kodexy Vulgáty, psanými v Německu, Francii, Anglii a v Itálii je bohatě ilustrovaná Kniha evangelií psaná v Trevíru pro císaře Ottu III. a velmi iluminovaná bible francouzského původu, jedné doby náležející vévodkyni de Berry. Hebrejské manuskripty byly představeny jedním z nejstarších rukop. S. z., zlomkem knihy Jeremiášovy z r. 954 a iluminovaným svitkem knihy Esther z r. 1511, jeden z nejstarších svitků. Rané překlady do syrštiny (šesté století), koptštiny (sedmé až osmé st.), arabské a samaritské (třinácté st.), arménské, anglické (wiclifovské údobí) byly vystaveny s rukopisy velkých komentátorů Bedy, Augustina, Origena, Řehoře a Jeronýma; pocházejí z dob od devátého do 12. stol.

Výstava exponovala jen jeden výtisk ze 77 vydání Vulgáty tištěné před rokem 1500, které knihovna vlastní. Je to vznešené vydání „42řádkové“ bible, kterou vynálezce knihtisku Johann Gutenberg začal svoji činnost — jeden z mezníků lidské vzdělanosti — a dokončené v Mohuči před 24. srpnem r. 1458. S ní se nacházel špalíčkový tisk Apokalypsy ca 1435, první tištěný hebrejský text božského žaltáře z 1477, první řecká bible tištěná Aldusem 1518 a první německá a italská bible z lét 1466 a 1471.

Po přehledu počátků tisku bible výstava položila důraz především na anglická vydání. Je to řada edicí od r. 1525, m. j. vyniká „Diglot“, Nový zákon v latině a angličtině, „remešský“ Nový zákon z r. 1582 z edice Anglické římskokatolické koleje v Remeši a „Oouay“ bible z r. 1609-10 ze stejné edice, ale opožděně vydaná „pro známé

příčiny, náš ubohý stav ve vyhnanství“. Bible „Krále Jakuba“ byla vyložena ve folio vydání z r. 1611, ve vydání kvartovém a osmerkovém v dalším roce, následují „Revised Version“ posledního století. Výstavu uzavíral výběr překladů dvacátého století v běžné řeči včetně vydání Moffatta; Knoxova pro římskokatolické věřící, dále amerického vydání „Revised Standard Version“ a posléze nejnovější vydání připraveného společným výbojem křesťanských církví Anglie.

Výstava vzácných rukopisů a unikátů tištěného Písma sv., velmi četně navštěvovaná, byla kulturní a duchovní událostí prvního řádu. Ukázala kontinuitu dvou tisíciletí, vznešenost SLOVA, nepomíjející úsilí a mohutnost onoho velkého duchovního proudu v dějinách lidstva. *F.V.H.*

NEZNÁMÉ O ZNÁMÝCH

Jednou se přihlásil do papežské gardy mladík, který byl po Římě znám více svou marnivostí než svou statečností. Náhoda chtěla, že ho krátce nato při nějaké příležitosti oslovil Pius IX. Mladík, který chtěl mermomocí upozornit papeže na své vojenské schopnosti, řekl: „Doufám, Vaše Svatosti, že budu brzy mít příležitost změřit se s Garibaldim.“ Papež podostoupil, prohlédl si ho od paty k hlavě, usmál se a odpověděl: „Ani není třeba. Vy jste rozhodně vyšší.“

Zástupce jedné středověké republiky u Svaté Stolice byl už dekorován všemi papežskými řády a přece stále toužil po dalších poctách. Jednou Lev XIII. nařídil, aby mu byla dána při nějaké příležitosti zlatá tabatěrka s jeho obrazem. Diplomát dal obraz z víka vyjmout, a při nejbližší audienci se tento malý emailový obrázek papežův skvěl na diplomatových prsou mezi kříži a hvězdami, kterými byl dekorován. Když se to papež dozvěděl, poznamenal: „Příště mu dám mramorovou bustu. Uvidíme, jestli si ji zase pověsí na prsa!“

Víte, komu vděčíme za nejskvělejší postavu našeho národního obrození, Josefa Dobrovského (1753 až 1829)? Liknavým dlužní-

kům. Neobyčejně schopnosti chlapcovy byly sice zřejmě hned na nejnižších školách, ale nezámožný otec sotva by byl mohl dát mladého Josefa na studium, kdyby neměl v tehdejší Německém Brodě přibuzného, který mu jen velmi liknavě splácel dluh. Když nemohl zapůjčené peníze dostat zpátky jinak, poslal otec k dlužníkovi syna, aby dluh „odjedl“ a současně vystudoval nižší gymnasium. Stejná náhoda přivedla pak Josefa Dobrovského na vyšší gymnasium v Klatovech, kde měl otec jiného liknavého dlužníka.

Jak získal Jan Jindřich Marek (1803—1853), pozdější „libuňský jemnostpán“, pseudonym Jan z Hvězdů? Když si ušllem profesora Sedláčka začal ve vyšších třídách ušmat literaturu, podlehli Marek kouzlu poezie natolik, že sedával ve třídě a jeho mušl ier roztržitě tkala. Když byl vupolán, nevěděl často, ani jak zněla otázka. Jeden z jeho profesorů kárával ho slovy: „Zase jste ve hvězdách, Jene?“ Tuto důtku staly se podkladem jednak k přezdínce, které se Markovi dostalo od spolužáků a jednak k pozdějšímu pseudonymu.

František Sušil a jeho žák František Škorpík sbírali kdysi národní písně na Rožňovsku. Sušil (1804 až 1868) se při té příležitosti rozhodl, podívat se také na nějakou salaš. Sedivý starý bača přivítal je na salaši velmi přátelsky. A hned se začal zvědavě vyptávat: „Co jste, vy zač?“ — „Učitel“, odpověděl Sušil s jemným úsměvem. „A vy?“ obrátil se bača ke Škorpíkovi. „Žák!“ — Bača spráskl ruce: „Takovou velkou a ještě chodíte do školy? Já vychodil celou školu za dvě letě...“ Tu Sušil radostně vuskočil: „Slyšíte to, Františku, slyšíte to?“ Škorpík se na něj nechápavě podíval: „Co, pane profesore?“ — „No, duál přece, Františku, duál!“ Jásal Sušil.

Krátce před svou smrtí, dal si přinést abbé de Voisenon do svého bytu rakev. „To je můj poslední kabát,“ řekl svému komorníkovi, „který, doufám, mi ponecháš.“

ÚŘEDNÍ ZPRÁVY

ARCIDIECÉSE PRAŽSKÁ

Ustanovení:

Wolf Václav, propuštěný z vojenské zákl. služby, ustanoven dekretem čj. 5573/62 od 15. 10. 1962 kaplanem v Praze-Vysočanech.

Jirků Bohumír Dominik, administrátor, Dolní Bělá, ustanoven dekretem čj. 5574/62 od 15. 10. 1962 excurr. admin. v Líštanech a dekretem čj. 5575/62 excurr. admin. ve Všerubech, oboje okres Plzeň-sever.

Houška František ustanoven dekretem čj. 5669/62 od 1. 11. 1962 kaplanem v Kladně a dekretem čj. 5670/62 excurrendo administrátorem v Družci, okres Kladno.

Pensionování:

Dr. Bäuml Jan, administrátor v Líštanech, odchází dnem 15. 11. 1962 do trvalé výslužby (čj. 5518/62).

Laudin Kamil, kaplan, Kladno, odchází dnem 1. 11. 1962 do trvalé výslužby (čj. 5685/62).

ARCIDIECÉSE OLOMOUCKÁ

Ustanovení:

P. Prantišek Mynařík, administrátor ve Stupavě, ustanoven od 1. 7. 1962 excurrendo administr. v Buchlovicích.

P. Ladislav Dvořák, novokněz, Krásenka, ustanoven od 15. 7. 1962 kooperátorem v Opavě u sv. Ducha.

P. František Janhuba, novokněz, Zábřeh n. M., ustanoven od 15. 7. 1962 kooperátorem v Přerově.

P. Ladislav Šimek, novokněz, Hošťálková, ustanoven od 15. 7. 1962 kooperátorem v Gottwaldově.

P. Bohumír Čuhel, novokněz v Březové u Sv., ustanoven od 15. 7. 1962 kooperátorem v Uherském Hradišti.

P. Josef Šoustek, administrátor, Olomouc-Hejčín ustanoven od 1. 8. 1962 excurrendo administr. v Olomouci-Nové ulici.

P. Dr. Václav Šnunda, administrátor, Sedlnice, ustanoven od 1. 9. 1962 administrátorem v Lichnově a excurr. admin. ve Vlčovicích.

P. Felix Gurzan, administrátor, Libhošť, ustanoven od 1. 9. 1962 excurrendo administrátorem v Sedlnici.

P. Miloslav Nedbal, administrátor, Velké Opatovice, ustanoven od 15. 9. 1962 excurrendo administrátorem v Roubaníně.

P. Emil Bílek, kooperátor v Kojetíně, ustanoven od 1. 9. 1962 kooperátorem v Ostravě-Vítkovicích.

P. Alois Čunderle, kooperátor v Šumperku, ustanoven od 1. 9. 1962 kooperátorem ve Dvorcích n. M., excurr. admin. v Roudně, Karlovci a Lesích.

P. Karel Goldmann, kooperátor v Ostravě-Vítkovicích, ustanoven od 1. 9. 1962 administrátorem v Pavlovicích u Přerova.

P. Jan Wzatka, administrátor ve Starých Hamrech (apoštol. administratura Český Těšín), ustanoven od 15. 9. 1962 excurrendo administrátorem v Bílé.

P. František Martinek, administrátor v Bruntále, ustanoven od 1. 9. 1962 administrátorem v Mohelnici.

P. Adolf Snášel, kooperátor, Dvorce n. M., a excurr. administr. Lesy, Karlovec a Roudno, ustanoven od 1. 9. 1962 administrátorem v Bruntále.

P. Augustin Jurák, administrátor v Uherském Hradišti, ustanoven od 15. 9. excurrendo administrátorem ve Starém Městě u Uherského Hradiště.

P. Arnošt Horák, farář ve Starém Městě u Uher. Hradiště, ustanoven od 15. 9. 1962 administrátorem v Kostelci na Hané.

P. František Válek, administrátor v Lichnově a excurr. admin. ve Vlčovicích, ustanoven od 1. 9. 1962 kooperátorem v Kojetíně.

P. Zdeněk Suchomel, administrátor v Rychtářově, ustanoven od 1. 9. 1962 administrátorem v Dědicích a excurr. admin. v Rychtářově.

P. Josef Drozd, administrátor v Chornici, ustanoven od 1. 10. 1962 administrátorem v Újezdě.

P. Josef Rýznar, kooperátor v Pavlovicích u Př., ustanoven od 1. 10. 1962 administrátorem v Pržně a excurrendo adm. v Hošťálkové.

P. Antonín Kašpar, administrátor v Újezdě, ustanoven od 1. 10. 1962 administrátorem v Pavlovicích u Kojetína.

P. Vojtěch Zapletal, farář v Pavlovicích u Kojetína, ustanoven od 1. 10. 1962 administrátorem v Kašavě.

P. Jiří Poštulka, administrátor v Jevíčku, ustanoven od 1. 10. 1962 excurrendo administrátorem v Chornici.

P. Miroslav Čechal, administrátor v Liptáni a excurr. admin. v Pitárném, Třemešné a Vysoké, ustanoven od 15. 10. 1962 administrátorem v Lešné.

P. Antonín Dominik, administrátor v Hladkých Životicích a excurr. admin. Kuřavy a Pustějov, ustanoven od 15. 10. 1962 administrátorem v Liptáni, excurr. admin. v Pitárném, Třemešné a Vysoké.

P. František Navrátil, administrátor ve Štamberku, ustanoven od 15. 10. 1962 administrátorem v Hladkých Životicích a excurr. admin. Kuřavy a Pustějov.

P. Robert Bednařík, kooperátor v Bílovci, ustanoven od 15. 10. 1962 administrátorem ve Štamberku.

P. Josef Orava, posled. koop. v Zábřehu n. M. z voj. služby, ustanoven od 15. 10. 1962 kooperátorem v Šumperku a excurrendo administrátorem v Bratrušově.

P. Jan Gregorek, administrátor v Postřelmově, ustanoven od 1. 10. 1962 administrátorem v Šumperku.

P. Raimund Haberhauer, administrátor v Iedlí, ustanoven od 1. 10. 1962 excurrendo administrátorem ve Svěbohově.

P. Dr. Otakar Balcar, administrátor ve Svěbohově, ustanoven od 1. 10. 1962 administrátorem v Postřelmově.

Pensionování:

P. Dr. Robert Jaschek, farář v Mohelnici, přeložen na trvalý odpočinek od 1. 9. 1962.

P. Alois Kostruch, farář v Olomouci-Nové ulici, přeložen na trvalý odpočinek od 1. 8. 1962.

P. Metoděj Zemánek, farář v Pavlovicích u Př., přeložen na trvalý odpočinek od 1. 9. 1962.

P. Josef Absolon, farář v Lešné, přeložen na trvalý odpočinek od 1. 10. 1962.

P. Antonín Valach, farář v Pržmu a excurr. admin. v Hošťálkové, přeložen na trvalý odpočinek od 1. 10. 1962.

P. Cvril Záruba, děkan, administrátor v Šumperku, excurr. admin. v Bratrušově, přeložen na trvalý odpočinek od 1. 10. 1962.

Úmrtí:

P. Metoděj Habarta, farář v Dědicích, zemřel 15. 7. 1962, pohřben 19. 7. 1962 tamtéž.

P. Jan Preisler, kooperátor v. v. v Litovli, zemřel 19. 7. 1962 v Litovli, pohřben v Senici n. H.

P. František Chála, farář, Halenkovice, zemřel 3. 9. 1962, pohřben 5. 9. 1962 tamtéž.

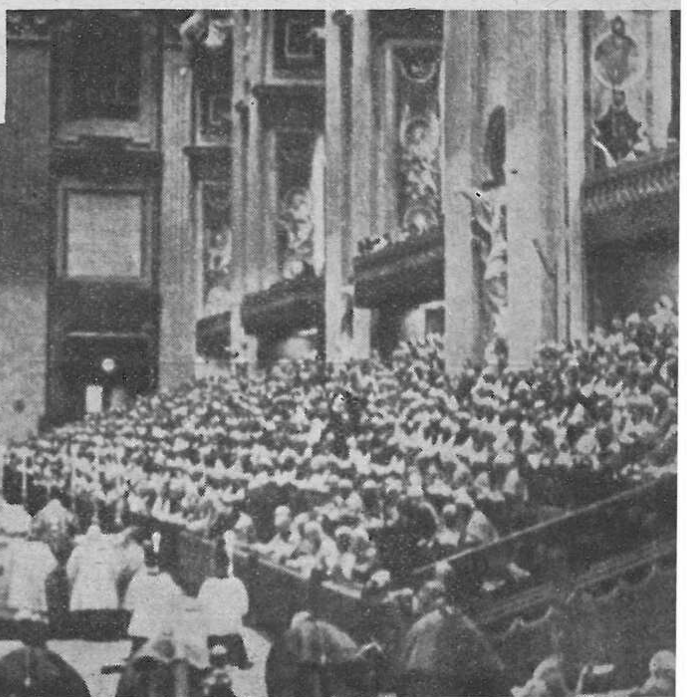
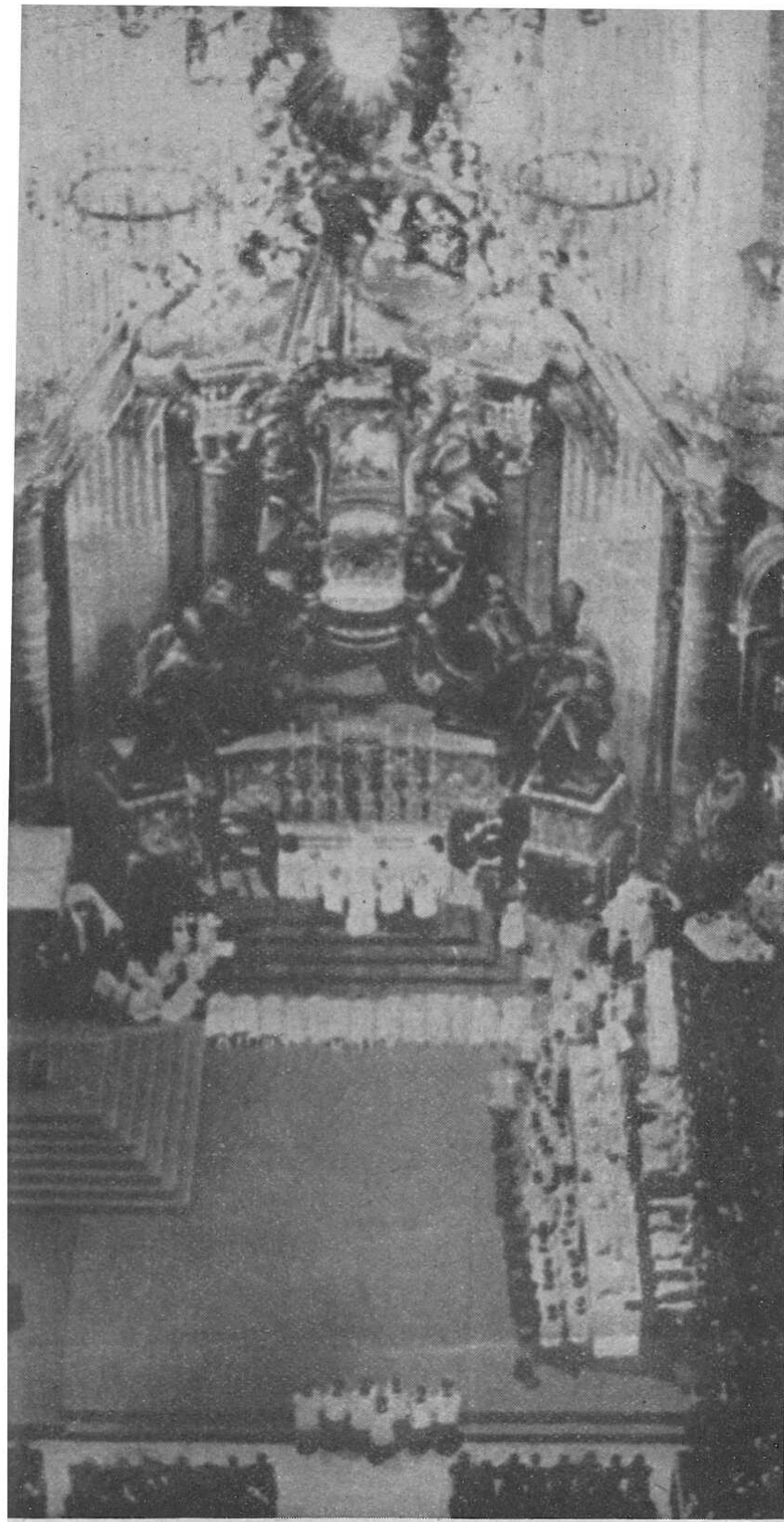
P. Rudolf Schikora, CSsR, v. v., Štěplovec u Opavy, zemřel 27. 8. 1962, pohřben 30. 8. 1962 v Neplachovicích.

P. Otakar Kubín, farář v. v. v Postřelmově, zemřel 20. 10. 1962, pohřben 24. října 1962.

P. Jan Pouč, koop. v. v. v Kojetíně, zemřel 25. 10. 1962, pohřben 29. 10. 1962 tamtéž.

P. Antonín Tomeček, farář v. v. v Olomouci, zemřel 25. 10. 1962, pohřben 29. 10. 1962 v Olomouci.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ - Ročník XII - Číslo 10 - V Praze dne 10. prosince 1962

První strana obálky: Alessandro Bol-
ticelli: Detail z Na-
rození Páně. **Druhá**
strana obálky: Za-
hájení II. vatikán-
ského koncilu v Ří-
mě. **Třetí strana**
obálky: Zahajovací
bohoslužby v basi-
lice sv. Petra v Ří-
mě, Svatý Otec Jan
XXIII. při „Veni
Creator“, skupina
účastníků koncilu
a pohled na účast-
níky při zasedání.
**Čtvrtá strana obál-
ky:** Jesličky zemřel-
é akad. sochařky
Heleny Johnové.

